5. 3. 152

Κτῆμα τοῦ Ἀγγέλου Πανδουλφινίου, καὶ τῶν φίλων

Digitized by Google

Digitized by Google

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΥΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΙ.
MAXIMI TYRII
DISSERTATIONES,

Ex recenſione

IOANNIS DAVISII,

Coll. Regin. Cantab. Praeſidis.

EDITIO ALTERA,

Ad duos CODICES Mss. locis quamplurimis emendata,
NOTISQUE locupletioribus aucta.

Cui acceſſerunt

Viri eruditiſſimi, IER. MARKLANDI,
Coll. D. Petri Cantabrig. Socii,

ANNOTATIONES.

LONDINI,
Excudit *Gulielmus Bowyer*,
Sumptibus SOCIETATIS AD LITERAS PROMOVENDAS inſtitutae,
Anno MDCCXL.
[Pr. 14s.]

Digitized by Google

Digitized by Google

AD

ORNATISSIMVM VIRVM

RICHARDVM MEAD,

MEDICVM REGIVM,

PRAEFATIO.

CUM tibi, VIR PRAESTANTISSIME, *nova haec* MAXIMI TYRII *editio in primis debeatur, ut ſub tuis auſpiciis in publicum prodeat, quae tua eſt humanitas, permittes. Poſtquam enim morte doctiſſimi viri,* IOANNIS DAVISII, *exemplar ejus in manus tuas devenerat, pro ſingulari ac indefeſſo tuo bonas literas adjuvandi ſtudio typis vulgandi occaſionem primo quoque tempore quaeſiviſti. Nulla autem per annos bene multos ſeſe offerente, accidit tandem, ut eximii quidam et illuſtres viri, de incommodis, quibus ſtudia humaniora eorumque cultores hodie laborent, ſoliciti atque inter ſe conferre ſoliti, magnas difficultates, quas in libris doctrinae praeſertim reconditioris edendis homines eruditi haud raro experiantur, inter alia tum forte reputarent. Hinc enim cauſa timendi iis videbatur, ne alii ſcripta ſua ingenti literarum damno in ſcriniis occulta retineant; alii vero, omni ſtudiorum fructu privati, a ſcribendo prorſus deterreantur.*

tur. Ut tanto igitur malo, quantum in ſe eſſet, remedium adferrent, literaſque inclinatas ſublevarent, pecuniae quadam ſumma a ſingulis collata, SOCIETATEM *ad libros ſumptu ſuo ea conditione edendos inire ſtatuebant; ut cum tot exemplaria ſint vendita, unde impenſae editionis exſolvi poſſint, reliqua in auctoris commodum cedant; qua demum ratione totum operis fructum ſine ullo damno, aut facultatum periculo, ipſe percipiat. Ut primum inſtituti hujus fama emanavit, ab omnibus eruditis domi foriſque magno plauſu eſt exceptum. Et jam multi alii huic ſocietati ſe adjungere voluerunt. Dum autem praeclariſſimi iſti literarum ac literatorum vindices incerti haerebant, a quo potiſſimum auctore inciperent, percommode tu quidem, qui inter primos eorum fueras,* MAXIMVM TYRIVM *propoſuiſti; quo nullus ſane magis opportunus eſſe potuit, utpote qui a doctis licet diu exoptatus, et bibliopolis haud ſemel gratuito oblatus, ab his tamen repudiatus eſſet, ne lucrum ſcilicet edendi ſumptus minime compenſaret. Rem igitur probavit* SOCIETAS, *atque utiles libros in lucem proferendi, qui alioquin forſan ad perpetuas tenebras damnarentur, facultatem jam praeberi, hoc exemplo oſtendere voluit. De ſcriptore ita conſtitutum eſt. Sed deerat adhuc, qui curam edendi ſuſciperet. Hoc itaque munus cum mihi commendare tibi placuerit, tantum apud me voluntas tua valuit, ut quamvis aliis negotiis haud parum tunc diſtrictus, illud tamen non recuſaverim. Quid autem in hac altera editione paranda ὁ μακαρίτης praeſtiterit, utinam ſane ſuis ipſius verbis expoſitum reliquiſſet. Sed neſcio unde accidit, ut cum Graeca auctoris ad duos potiſſimum codices manuſcriptos, alterum in regia Pariſiis, alterum in*

bono-

honoratiſſimi COMITIS OXONIENSIS *bibliotheca ſervatos, exegiſſet atque reformaſſet, notaſque etiam perfeciſſet; praefatione inchoata, ſubſtiterit, nec ad finem perduxerit. Ne quid autem ab ipſo de hac re traditum pereat, novae* Praefationis *initium e codice illius deſumptum hic exhibebimus.*

LICET elegans in primis et jucundus ſcriptor ſit Maximus Tyrius[a], ejus tamen perparca reperitur apud veteres mentio. Hinc fit, ut de rebus ab eo geſtis fere nihil habeatur compertum; nec qui fuerit annus ei vel natalis, vel emortualis, ſat liqueat.

Euſebius quidem ſic loquitur: Ἀῤῥιανὸς φιλόσοφος Νικομηδεὺς ἐγνωρίζετο, ΜΑΞΙΜΟΣ ΤΥΡΙΟΣ, Ἀπολλώνιος Στωικὸς Χαλκηδόνιος, Βασιλείδης Σκυθοπολίτης. Οὗτοι καὶ διδάσκαλοι Οὐηρισίμου Καίσαρος γεγόνασιν[b]. Eadem refert Syncellus[c]. Et hinc Maximum noſtrum ſtudiis M. Antonini, qui Veriſſimus[d] vocabatur, praefuiſſe confirmat Joſ. Scaliger[e]. Eum ſecuti ſunt Dan. Heinſius[f], Caſp. Barthius[g], Joan. Jonſius[h], aliique; ſed, ut videtur,

[a] Maximum noſtrum pulcherrimum ſcriptorem vocat Iſ. Caſaubonus, *Epiſt.* 578. Pariter elegantiſſimus ſuaviſſimuſque ſcriptor philoſophus dicitur Petr. Pantino ad *Apoſtolii* XIII. 19. Politus et elegans Lud. Creſollio, *Theatr. rhet.* II. 1. Auctor in primis elegans in philoſophia Petro Petito *Obſerv. miſcell.* I. 20. Diſertiſſimus philoſophus Tib. Hemſterhuſio ad *Pollucis Lib.* ix. *cap.* 7. § 110. Vide cl. virum Joan. Clericum *Silv. philol. cap.* 9. Eidem viro doctiſſimo Maximus Tyrius elegantiſſimus Platonicus vocatur, *Epiſt. crit.* IV. *p.* 115.

[b] In *Chronico ad Olymp.* CCXXXI. *p.* 213.

[c] In *Chronographia*, *p.* 351.

[d] Vide Capitolinum in *Antonino Philoſ. cap.* 1, 4. Lampridium in *Antonino Diadumeno*, *cap.* 6, et Petr. Weſſelingi *Obſerv.* I, 23.

[e] In *Notis ad Euſebium.*

[f] In *Obſervationibus ad Maximum*, *pag.* 13.

[g] *Adverſ.* I. 11.

[h] *Hiſt. philoſ.* III. 9.

 imme-

immerito. Hieronymus enim in *Euſebiani Chronici verſione* ſic ſcribit: *Arrianus philoſophus Nicomedienſis agnoſcitur, et Maximus Tyrius. Apollonius Stoicus natione Chalcidicus*[l], *et Baſilides Scythopolitanus, philoſophi illuſtres habentur, qui Veriſſimi quoque Caeſaris praeceptores fuerunt*[k]. Presbyter itaque Stridonenſis inter Antonini magiſtros, non Arrianum vel Maximum Tyrium, ſed Apollonium et Baſiliden numeravit, mutata diſtinctione, quia lapſum putavit Euſebium[l]. Praeterea Claudius Maximus, Antonini praeceptor, Stoicus fuit[m], adeoque diverſus a Tyrio noſtro, qui totus eſt Platonicus. Nam licet inter duas haſce diſciplinas in pleriſque convenit; Taurus tamen philoſophus, Maximorum noſtrorum σύγχρονος, contendit *Stoicam ſectam et ſibi, et Platonicis eſſe incongruentem*, quod ex Agellio diſcimus[n]. At hoc errore foedior et immanior eſt alter, quem Federicus Morellus erravit[o]; nam doctus ille vir eundem cum Tyrio fecit Maximum, Juliani praeceptorem. Sed praeterquam quod inſignem commiſit ἀναχρονισμὸν, ſiquidem ab Antonino Pio, ſub quo floruit noſter, ad Julianum cc circiter annorum fluxerat ſpatium; τȣ̃ παραβάτȣ magiſtro patria non erat Tyrus, ſed, ſi Suidae fides[p], Epirus aut Byzantium. Socrates autem tradit eum fuiſſe

[l] Non opus eſt, ut cum Jonſio, *De ſcriptor. hiſt. philoſ.* III. 9. legatur *Chalcedonius*. Vide Jac. Sirmondum ad *Sidonii Apollinaris Carm.* II. 49.

[k] Pag. 168.

[l] Sic etiam Caſſiodorus in *Chronico*, *p.* 388.

[m] Vide Capitolinum in *Antonino Philoſ. cap.* 3. et cl. Gatakerum ad *Antonini* I. 15.

[n] *Noct. Attic.* XII. 5.

[o] Ad *Libanii Tom.* II. *Orat.* IV. *p.* 175, et *Orat.* VII. *p.* 218.

[p] In Μάξιμος Ἠπειρώτης.

Ephe-

Epheſium, quem poſtea *ὡς μαγγανείας ποιοῦντα ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν*[q]. Sic et alii plures. Videatur Henr. Valeſius ad *Amm. Marcellini* XXIX. 1. Qui vero factum, ut Maximum Tyrium *magum* dixerit Rich. Montacutius[r], plane neſcio. Certe prorſus imprudenter hoc effutiit homo vehemens. Noſtrum tamen paullo ſuperſtitioſiorem fuiſſe non equidem nego. Hinc fidem dedit fabulis, quas de Marſya Maeandroque fluminibus tradidit inſulſum vulgus[s]; hinc oraculorum patronus exſtitit[t]; et hinc fuit, quod Aeſculapium et Herculem ſe vidiſſe vigilans ſomniarit[v]. Quid autem haec ad *magiam?*

Joſ. Scaliger ad *Euſebium n.* MMCLXII. qui nonus eſt annus Antonini Pii, haec habet: *Maximus Tyrius tunc Romam primum venit, et διαλέξεις ſuas compoſuit. Bis enim Romae fuit, et in priori profectione διαλέξεις illas edidit; unde vocat eas τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ τῆς πρώτης ἐπιδημίας διαλέξεις.* Ac in hujuſce viri maximi ſententiam pedibus ivit eruditorum chorus. Sane Suidas Maximum *διατρίψαι ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Κομμόδου* diſerte teſtatur[x]: ut eum Romae ſub Commodo fuiſſe nullus dubitem. Niſi tamen fallor, Antonino Pio imperante, Romam perveniſſe noſtrum non evincunt rationes idoneae: nam quamvis Euſebius eum tunc temporis *γνωρίζεσθαι*, innotuiſſe vel celebrem fuiſſe, ſtatuat; locum tamen, ubi vivebat, haud omnino memoriae tradidit. Nec opus eſt, ut adventum ſecundum fingamus, quod ejus *διαλέξεσι* praefigantur verba *τῆς* ΠΡΩ-

[q] *Hiſt. eccleſ.* III. 1.
[r] *Orig. eccleſ. Part.* 1. *pag.* 189.
[s] *Diſſert.* VIII. 8.
[t] *Diſſert.* XIV. 3.
[v] *Diſſert.* XV. 7.
[x] In Μάξιμος Τύριος.

ΤΗΣ

ΤΗΣ ἐπιδημίας: nam πρώτη ἐπιδημία ſecundam non ponit; cum prima recte dicatur, quam nulla praeceſſit, licet altera nunquam ſequatur. Hieronymus in *Helvidium*, pag. 312. *Primogenitus eſt non tantum poſt quem et alii, ſed ante quem nullus.* Servius in *Maronis Eclog.* I. 45. *Primus, id eſt, ante quem nullus ſit.* Illa vero, quod obiter dicemus, *Epigraphe* τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας non ad omnes ejus diſſertationes refertur; ſed ad ſeptem tantum priores ſpectat, ut ex codice regio manifeſtum; eaſque ſolas exhibet *mſ. Vindobonenſis*[x]. Reliquae φιλοσοφυμένων indicem prae ſe ferunt; nec ulla regionis vel urbis, in qua ſunt habitae, nota ſignantur. Attamen, ſi modo conjecturam proferre licet, in locis Aſiae Graeciaeque πολυανθρωποτάτοις aetatis ſuae majorem partem videtur tranſegiſſe Maximus[y]. Nam praeterquam quod, ut ait Iſocrates, τοῖς μὲν ἐπιδείξεως δεομένοις αἱ πανηγύρεις ἁρμόττυσιν[z], et Dion Chryſ. δεῖ τὸν φρόνιμον ἄνδρα, ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ἰατρὸν, ὅπυ πολλοὶ νοσῦσιν, ἐκεῖσε ἰέναι βοηθήσοντα[a]: certe ne minimam quidem prodit rerum Romanarum peritiam, licet eum in hiſtoriis Graecis verſatiſſimum fuiſſe nulla fere non probet diſſertatio[b]. Vide, ſi vacat, Lud. Creſollium *Theatr. Rhet. lib.* III, *cap.* 10. *p.* 206; *cap.* 14, *p.* 231, *ſeqq.* et *lib.* IV, *cap.* 7, *p.* 409. De variis editionibus Maximi Tyrii conſulendus eſt vir praeſtantiſſimus, J. A. Fabricius[c]. Quid in hac praeſtare conatus ſim, paucis exſequar.

[x] Vide *Lambecium*, *Lib.* VII. *cod.* 10; et Neſſelium in *Libris philol. et philoſ. n.* CCCXXXV. *p.* 158, *ſeq.*

[y] In Phrygia certe fuit, quod teſtatur *Diſſert.* VIII. 8.

[z] In *Ep.* I. *ad Philippum*, *p.* 600.

[a] *Orat.* VIII. *p.* 131.

[b] Huc pertinere cenſuerim, quae noſter habet, *Diſſ.* VII. § 6, *ſeqq.*

[c] *Bibl. Graec. Lib.* IV. *c.* 23. § 11.

Haec

Haec vir eruditiſſimus: quae tam rebus ipſis, quam ratione tradendi, ab iis haud parum diſcrepant, quae in prioris ſuae editionis Praefatione *expoſuerat. Quatuor autem annos ante mortem hoc opus confeciſſe clauſula quadam* Notis *ſuis ſubjecta indicavit, ubi ſcriptum legitur*, Finis Martii xv, 1728; *cum ipſe menſis ejuſdem* xxii, 1732, *fatis demum conceſſerit. Quaedam tamen curis poſterioribus, et inter edendum forſan conſtituenda, reliquiſſe videtur. Nonnunquam enim vulgari lectione in auctore relicta, alteram e manuſcriptis petitam notae initio appoſuit, quam tuetur ac defendit; alias vero cum vulgarem lectionem tam apud auctorem, quam ad notae caput reliquerit, alteram deinde laudat, ac potiorem ſibi videri oſtendit. Haec quidem raro admodum occurrunt, atque in rebus fere levioris momenti; monuiſſe tamen neceſſarium duxi, ne alioquin incuriae noſtrae tribuenda quis cenſeret. Porro etſi ſaepius accidit, ut lectionibus manuſcriptis, quibus Graeca emendaverit, ſenſus loci haud parum immutetur*; Latinam *tamen* verſionem *ad eas nunquam conformavit, vel minimum quidem a priori editione uſquam variavit; praeterquam quod in* Notis, *quomodo legi debeat, identidem monuerit. Unde, prout antea exhibuerat, intactam ſe relicturum ſtatuiſſe, fas eſt conjectare. Ad haec, cum* Epigraphen τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας, Diſſertationibus *in omnibus editionibus hactenus praefigi ſolitam*, ad ſeptem tantum priores ſpectare *regii codicis auctoritate confirmaverit; ea ſede, quam minus recte occupaſſet, dimovendam judicans, primae* Diſſertationis *capiti ex codicis illius ordine,*

c *quem*

quem hic ſecutus eſt, vir perſpicax non appoſuit. Quanto haec priorem ejus editionem, adeoque omnes omnium, quae lucem ante conſpexerant, praecellat, cuivis conſerendo facile patebit; in qua vera mens auctoris locis quamplurimis haud dubie reſtituta eſt. Ceterum forte fortuna evenit, ut dum prelo ſuberat, vir doctiſſimus, IER. MARKLAND, *quaedam in priorem editionem commentatus eſſet. Quare, ſi copia hanc inſpiciendi ſibi concederetur, antequam in publicum prodiret, ſiqua notatu digna reſtare viderentur, nobiſcum ſe communicaturum perhumaniter promiſit. Ex fama autem viri, mentiſque acumine, quod in arte hac critica tot aliis lucubrationibus oſtenderat, dubitari non potuit, quin ipſe* DAVISIVS, *ſi in vivis fuiſſet, talem operis ſocium libenter eſſet amplexurus. Conditio igitur tam benigne oblata ſtatim eſt accepta, unde perampla* Annotationum *ejus acceſſione haec ditata eſt editio. Duobus* Indicibus, *alteri* Rerum memorabilium, *alteri* Auctorum in Maximi Tyrii Diſſertationibus laudatorum, *qui priorem claudunt editionem, tertius* Auctorum, qui in Johannis Daviſii Notis emendantur aut notantur, *nunc eſt adjectus. Quandoquidem autem horum ſecundum clariſſimus Fabricius in* Bibliothec. Graec. vol. iv, p. 39, *ubi de* MAXIMO TYRIO *agit, altero tanto longiorem dederit, quam hic conſpicitur; unde id diſcriminis evenerit, breviter indicare haud ab re eſſe exiſtimavi. Daviſius igitur eos ſolummodo auctores in hoc* Indice *poſuit, quorum opera a Maximo laudata invenerat, reliquis, qui paſſim apud eum occurrunt, in alterum* Rerum memorabilium *rejectis; quos omnes conjunctim in unum retulit Fabricius. Quare dum uterque rationem operi ſuo congru-*

congruentem ſecutus eſt, quae ſeorſum alter ediderat, ſub uno aſpectu alter poſtea collocavit. Haec ſunt, quae praefanda mihi neceſſaria videbantur. Ne quid tamen, quod ex priori editione ſuppeditari poſſit, lector requirat eruditus, Praefationem *ei praepoſitam hic adjungemus. Sin autem quae in provincia hac exequenda praeſtiterim, tuo hominis doctiſſimi judicio non improbentur, de aliorum ſententia fauſtum inde augurium praecipere licebit. Valeas,* VIR OPTIME, *et in patriae, literarum, tuorumque omnium commodum et ornamentum diutiſſime conſerveris.*

E coll. Greſhamenſi
viii cal. Jul. 1740.

Joannes Ward.

V. C.

V. C. IOANNIS DAVISII

ad priorem ſuam MAXIMI TYRII editionem

PRAEFATIO.

LECTORI S.

ANTEQVAM, lector, evolvendis MAXIMI TYRII *Diſſertationibus* manum admoveas, oculorum tuorum uſuram tantiſper commoda, donec nonnulla praemoneam, quibus auctor ipſe, quatenus licet, innoteſcat, ſimulque conſtet, quid in hac editione ſit praeſtitum.

MAXIMVS TYRIVS philoſophus erat Platonicus, qui ſub Antonino Pio Romam venit, inſtitutionique poſtea, ut nonnullis videtur, Veriſſimi Caeſaris praefectus eſt. Eandem urbem rurſus adiit, imperante Commodo: Euſebius in *Chronico:* Ἀῤῥιανὸς φιλόσοφος Νικομηδεὺς ἐγνωρίζετο, ΜΑΞΙΜΟΣ ΤΥΡΙΟΣ, Ἀπολλώνιος Στωϊκὸς Χαλκηδόνιος, Βασιλείδης Σκυθοπολίτης. Οὗτοι καὶ διδάσκαλοι Οὐηρισίμου Καίσαρος γεγόνασιν[a]. Ad quem locum ita Joſ. Scaliger: *Maximus Tyrius tunc Romam primum venit, et* διαλέξεις *ſuas compoſuit. Bis enim Romae fuit, et in priori profectione* διαλέξεις *illas edidit; unde vocat eas* τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ τῆς πρώτης ἐπιδημίας διαλέξεις[b]. De ſecundo ejus adventu hoc modo Suidas: Μάξιμος, Τύριος φιλόσοφος· διέτριψε δὲ ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Κομμόδου[c]. Fatendum tamen eſt, ſi Hieronymum ſequamur, noſtrum inter praeceptores Veriſſimi Caeſaris non eſſe numerandum;

[a] *Ad ann.* MMCLXII, qui eſt Antonini Pii nonus.

[b] In *Anim. Euſeb.*

[c] *Voce* Μάξιμος.

praedictum

praedictum enim Euſebii locum ſic vertit: *Arrianus philoſophus Nicomedienſis agnoſcitur, et* MAXIMVS TYRIVS. *Apollonius Stoicus, natione Chalcidicus* (lege cum Joan. Jonſio *Chalcedonius*[d]) *et Baſilides Scythopolitanus, philoſophi illuſtres habentur, qui Veriſſimi quoque Caeſaris praeceptores fuerunt*[e]. Si verba Caeſarienſis Epiſcopi interpretari aggreſſus eſt Hieronymus, manifeſto erravit, ut ſtatim agnoſcent, qui Graece norunt: ſin autem mutavit, prout ſolet[f], quia lapſum putavit Euſebium, res in medio eſt relinquenda; quoniam nobis non ſuppetant veterum monumenta, quibus liquere poſſit, uter veritatem attigerit.

Nullo autem modo par eſt, ut ad eandem ἐποχὴν confugiamus, dum quaeritur, an Maximus noſter Marci Antonini ſtudiis olim praefuerit; quamvis viri longe doctiſſimi affirmare non dubitarint[g], eo quod philoſophus imperator *libro τῶν εἰς ἑαυτὸν primo* Maximum quendam memorat[h], cujus monitu bene ſe gerere in rebus plurimis ad vitam pertinentibus didicerat. Sed Claudium Maximum intelligit; hic enim revera Marcum docuit[i], et Stoicus erat, adeoque diverſus a Tyrio, qui totus eſt Platonicus: nam licet inter duas ſectas in quibuſdam convenit, Taurus tamen philoſophus, Maximorum noſtrorum σύγχρονος, dixit, *Stoicam ſectam et ſibi, et Platonicis eſſe incongruentem*; quam rem libro edito declaravit, ut teſtatur A. Gellius[k].

At hoc errore multo inſignior eſt alter, in quem incidit vir doctus, Federicus Morellus: ille enim in *Lemmatibus*, quae addidit Libanii *Orationibus*, eundem fecit Maximum, Juliani praeceptorem, ac noſtrum Tyrium[l]. Nam praeterquam quod immanem ἀναχρονισμὸν hac in re commiſit (ab exitu enim Antonini

[d] *De Script. hiſt. phil. Lib.* III. *cap.* 9.

[e] In *Verſion. Chron. Euſeb.*

[f] Vid. *Praefat. in Chronic.*

[g] Joſ. Scaliger in *Anim. Euſeb. ad ann.* MMCLXII. Jac. Capellus in *H. E. Cent.* II. aliique.

[h] § 15.

[i] Vid. Julii Capitolini *Vit. Marci c.* 3. et Gatakerum in *laudatum Anton. locum.*

[k] *Noct. Attic. Lib.* XII. *cap.* 5.

[l] Vid. *Tom.* II. *Orat.* IV. *p.* 175. et *Orat.* VII. *p.* 218.

d Pii

Pii, ſub quo floruit noſter, ad principatum Juliani cc. annorum fluxerat ſpatium) τοῦ παραβάτου magiſtro patria non erat Tyrus, ſed, ſi Suidae fides[m], aut Epirus, aut Byzantium. Socrates autem tradit eum fuiſſe Epheſium, quem poſtea ὡς μαγγανείας ποιοῦντα ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντιανὸς ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν[n], id eſt, interprete Hen. Valeſio, *tanquam artes magicas exercentem imperator Valentinianus interfici juſſit.*

Cum nondum inventa eſſet nobiliſſima artium mechanicarum typographia, ob paucitatem exemplarium plures quidem ſcriptores, quorum frequentia ſunt apud veteres elogia, prorſus interciderunt; nobis autem adhuc ſuperſunt alii, de quibus aequales aut ſuppares nullam poene mentionem fecere. Tales ſunt Phaedrus, Q. Curtius, Athenagoras, et Marius Mercator[o]. In hunc etiam cenſum venit noſter, ac proinde mirandum non eſt, ſi tam pauca de ejus vita rebuſque geſtis nobis ſint comperta. Hoc veterum ſilentium animo veluti praeſagiens, luculentiſſimum ſui praeconium *Diſſertationi* XXXVII intexuit[p]. Sed ſi hanc, quae ipſi minus decora eſt, perſonam non egiſſet; eum poſteris ſatis ſuperque commendatum redderent accuratiſſimae *Diſſertationes*, in quibus acutum ingenium, ſumma dicendi facultas, et eruditio haud vulgaris elucent. Hercle ſi

Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci[q],

omnium ſuffragiis noſter praeſtantiſſimus ſcriptor eſt habendus; non enim temere quemquam reperias, qui vel jucundiora vel utiliora memoriae tradidit.

Niſi falſum ſit *Lemma*, quod *Diſſertationibus* praefigitur, omnes ſunt habitae, cum auctor primum Romam advenit. Mihi quidem cauſae ſat graves ſubeſſe videntur, cur hac de re dubitemus; immo, ni me decipit ratio, earum ſaltem una in Graecia

[m] In *voce*.
[n] *Hiſt. eccleſ. Lib.* III. *cap.* I.
[o] Vid. Joan. Clerici *Art. crit. p.* III. *S.* 2. *c.* III. § 15.
[p] *Pag.* 386. *In hac edit. p.* 73.
[q] Horatius *Art. Poet.* ✝ 343.

certo

certo fuit habita. Colligi hoc poteſt ex *Diſſertatione* XXXVII, in qua ita loquitur noſter: Εἰ γὰρ, ὦ θεοὶ, ἐμῶν θεατῶν γένοιτό τις ἀγωνιστὴς ἐμοὶ, ἐπὶ ταυτησὶ τῆς ἕδρας συγκονιώμενος καὶ συμπονῶν, ἐγὼ πότε εὐδοκίμως στεφανοῦμαι, πότε κηρύττομαι ἐν τοῖς ΠΑΝΕΛΛΗΣΙΝ[r]. Metaphora ducta eſt a ludis Graecorum publicis, in quibus poſtquam ſententiam de victore tulerant judices, is praeconum voce renunciabatur; ut populus e tota Graecia collectus ſciret, cui palma eſſet debita. Manifeſtum igitur eſt, ſi non in Graecia, ſed Romae fuerit noſter, cum haec verba faceret, eum non ἐν τοῖς Πανέλλησι, ſed ἐν τοῖς Ῥωμαίοις fuiſſe praedicandum. Et ſane, ne quid diſſimulem, Graecia diutius quam Roma Maximum videtur cepiſſe; quod in unaquaque fere *Diſſertatione* ſummam rerum Graecarum oſtendat peritiam, cum res Romanas calluiſſe nullo indicio conſtet: certe, quoad memini, ad eorum hiſtoriam ne ſemel quidem reſpexit. Accedit, quod teſtatur Dan. Heinſius ipſis *Diſſertationibus* in codice manu exarato hoc *Lemma* praemitti, Μαξίμου Τυρίου Πλατωνικοῦ φιλοσόφου τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας: poſt *Diſſertationem* autem quintam in margine annotatum eſſe, Μαξίμου Τυρίου φιλοσοφούμενα, quae nota in fine libri iterum occurrit; adeo ut, ſi fidem manuſcripti regii ſequamur, quinque priores tantum *Diſſertationes* primo Romam adventu habuerit, reliquae autem nulla loci nota ſint ſignatae.

Quoniam vero ordo, quem in iſto exemplari obtinent *Diſſertationes*, alius omnino eſt ab eo, quem prae ſe ferunt editiones; rem non ingratam me facturum exiſtimavi, ſi *Lemmata* eadem, qua ibi extant, ſerie hic adjicerem[s].

[r] *Pag.* 384. *In hac edit. p.* 71.

[s] *Cum is ſit ordo, qui in hac altera editione obſervatus fuit, ne bis exhibere neceſſe eſſet, omiſimus hic, ubi vir clariſſ. inſeruerat, et ad calcem tantum praefationis poſuimus.* J. W.

MAXIMVM TYRIVM e Graecia in Italiam primus aſportavit Janus Laſcaris, et ad Laurentium Medicen dono miſit exemplar illud, e quo noſtrum Latine edidit Coſmus Paccius, Archiepiſcopus Florentinus[t]. Poſthaec anno MDLVII ſua, hoc eſt, Graeca veſte indutus prodiit, cura Henr. Stephani; qui praecipue quidem ſecutus eſt Arnoldi Arlenii codicem[v], interdum tamen in conſilium adhibuit eum, quem cum eo communicavit Joannes Stracelius. Poſt magnum illum virum has diſſertationes edendas ſuſcepit Dan. Heinſius[x], inſtructus Sixti Arcerii excerptis et manuſcripto, quem e bibliotheca regis Galliarum ei miſit Iſ. Caſaubonus. Cum autem Coſmi Paccii interpretatio innumeris mendis ſcateret, novam adornavit verſionem, quam aliquoties emendatam hic repraeſentavi. In Graeco, ut vocant, *textu* H. Stephanum ſecutus eſt; ſed in *Adnotationibus* memorat varias lectiones, quas codices, quibus uſus eſt, exhibuerunt. Has in noſtram editionem tranſtulimus, adeo ut, cum manuſcriptum regium aut excerpta Arceriana ſubinde laudemus, fide ſtemus Dan. Heinſii; codicis vero Florentini lectionem e Paccii verſione non raro collegimus.

Nemo qui antiquiſſimos et optimae notae manuſcriptos vel obiter inſpexit, neſcire poteſt, eos plurimis corruptelis eſſe vitiatos; ideoque ut legerentur veteres, ſuppetiae ex ingenio erant ferendae: hinc factum, ut inter alios noſtrum in ſcriptis ſuis emendarint viri eruditi, quorum conjecturas, addito ſemper auctoris nomine, notata imae paginae ſubjecta exhibent; quin et non paucas emendationes a nobiſmet ipſis profectas immiſcuimus. Ad reliquas notulas, quod attinet, eo praecipue ſpectant, ut hiſtoriam et dogmata philoſophica, ad quae brevius interdum et ob-

[t] Vid. Pet. Paccii *Praef.* fratris verſioni praemiſſam, et H. Stephani *Epiſt. Nunc. ad Arnoldum Arlenium.*

[v] H. Steph. *ibid.*

[x] Vid. ejus *Praef. ad Not.*

ſcurius

ſcurius reſpicit Maximus, lectori ante oculos ponant. In tumultuario hoc opere, ſi quid recte praeſtiti, gaudebo; ſin minus, animi ſaltem me non poenitebit. Duos praeterea *Indices* adjecimus, quorum *primus*[y] auctores a Maximo laudatos exhibet; ſed cum noſter ſexcentis ad minimum vicibus Homerum vocet teſtem, numero territi ea ſolum loca indicavimus, ubi citationes a vulgatis iſtius poetae exemplaribus aliquantulum abeant. *Alter* res, quae in *Diſſertationibus* occurrunt, memorabiliores continet. In animo erat aliquando his tertium addidiſſe, quo notarentur voces Graecae, quae rariores ſunt. Poſtea vero conſilium a nobis mutatum eſt, non ſane quod magni laboris res eſſet, ſed quoniam te, lector, his in rebus tuo, quam noſtro, judicio uti maluimus. Vale.

Cantabr. iv idus Maias
MDCCIII.

[y] *At in ſecunda hac editione alteri ſubjectus eſt.* J. W.

INDEX
DISSERTATIONVM.

Ordo hujus edit.		Ordo vulgaris.
I.	*Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile,*	XXXI.
II.	*Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile,*	XXXII.
III.	*Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile,*	XXXIII.
IV.	*Quis ſit philoſophiae finis,*	XXXIV.
V.	*Ex adverſa fortuna utilitatem percipi,*	XXXV.
VI.	*Quomodo quis ad amicum ſe praeparare debeat,*	XXXVI.
VII.	*Omni ſubjecto philoſophiam convenire,*	XXXVII.
VIII.	*Utrum Diis ſint dicandae ſtatuae,*	XXXVIII.
IX.	*An recte fecerit Socrates, quod accuſatus non reſponderit,*	XXXIX.
X.	*Utri melius de Diis ſenſerint, poetae an philoſophi,*	XXIX.
XI.	*An orandus ſit Deus,*	XXX.
XII.	*Quid ſit ſcientia,*	XL.
XIII.	*Corporiſne, an animi, graviores ſint morbi,*	XLI.
XIV.	*Quid ſit Socratis Deus,*	XXVI.
XV.	*Iterum quis ſit Deus Socratis,*	XXVII.
XVI.	*Utrum diſciplinae ſint reminiſcentiae,*	XXVIII.
XVII.	*Quid ſit Deus ſecundum Platonem,*	I.
XVIII.	*Utrum referenda ſit injuria,*	II.
XIX.	*Utrum, manente divinatione, aliquid ſit in noſtra poteſtate,*	III.
XX.	*Quomodo ab adulatore amicus debeat diſtingui,*	IV.
XXI.	*Vitam activam contemplativae praeferendam eſſe,*	V.

XXII.

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ.

Λόγος.		Pag.
Α΄.	ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ οὐ βέβαιον,	3
Β΄.	Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ οὐ βέβαιον,	13
Γ΄.	Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ οὐ βέβαιον,	19
Δ΄.	Τί τέλος φιλοσοφίας,	31
Ε΄.	Ὅτι ἐστὶ καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ὠφελεῖσθαι,	41
ϛ΄.	Πῶς ἄν τις πρὸς φίλον παρασκευάσαιτο,	51
Ζ΄.	Ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἁρμόσεται ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος,	61
Η΄.	Εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἱδρυτέον,	79
Θ΄.	Εἰ καλῶς ἐποίησε Σωκράτης μὴ ἀπολογησάμενος,	91
Ι΄.	Τίνες ἄμεινον περὶ θεῶν διέλαβον, ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι,	103
ΙΑ΄.	Εἰ δεῖ εὔχεσθαι,	115
ΙΒ΄.	Τί ἐπιστήμη,	127
ΙΓ΄.	Πότερα χαλεπώτερα νοσήματα, τὰ τοῦ σώματος, ἢ τὰ τῆς ψυχῆς,	139
ΙΔ΄.	Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτους,	151
ΙΕ΄.	Ἔτι περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου,	163
ιϛ΄.	Εἰ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις,	175
ΙΖ΄.	Τί ὁ Θεὸς κατὰ Πλάτωνα,	189
ΙΗ΄.	Εἰ τὸν ἀδικήσαντα ἀνταδικητέον,	209
ΙΘ΄.	Εἰ, μαντικῆς οὔσης, ἔστι τὶ ἐφ᾽ ἡμῖν,	221
Κ΄.	Τισὶ χωριστέον τὸν κόλακα τοῦ φίλου,	233
ΚΑ΄.	Τίς ἀμείνων βίος, ὁ πρακτικὸς, ἢ ὁ θεωρητικός; Ὅτι ὁ πρακτικός,	245

ΚΒ΄. Ὅτι

Ordo hujus edit.		Ordo vulgaris.
XXII.	*Vitam contemplativam activae praeferendam eſſe,*	VI.
XXIII.	*Utrum recte Homerum e republica ſua dimiſerit Plato,*	VII.
XXIV.	*De amatoria Socratis,*	VIII.
XXV.	*De eodem amore,*	IX.
XXVI.	*De eadem Socratis amatoria,*	X.
XXVII.	*De eodem amore,*	XI.
XXVIII.	*Omni ſermonum voluptate majorem eſſe eam, quae ex philoſophia percipitur,*	XII.
XXIX.	*Utri in republica utiliores ſint, milites, an agricolae. Et primo pro militibus,*	XIII.
XXX.	*Agricolas utiliores eſſe militibus in republica,*	XIV.
XXXI.	*Solos ſermones, qui operibus reſpondent, eſſe optimos,*	XV.
XXXII.	*An ſit ſecundum Homerum definita in philoſophia opinio,*	XVI.
XXXIII.	*An virtus ſit ars,*	XVII.
XXXIV.	*Quomodo quis ſine dolore eſſe poſſit,*	XVIII.
XXXV.	*Quis philoſophiae ſit finis,*	XIX.
XXXVI.	*An praeferenda ſit Cynici vita,*	XX.
XXXVII.	*An quicquam ad virtutem artes liberales conferant,*	XXI.
XXXVIII.	*An aliquis divinitus bonus fiat,*	XXII.
XXXIX.	*Bonum bono majus non eſſe,*	XXIII.
XL.	*Bonum bono majus eſſe,*	XXIV.
XLI.	*Cum Deus bona faciat, unde ſint mala,*	XXV.

Λόγος.	Pag.
ΚΒ΄. Ὅτι ὁ θεωρητικὸς βίος ἀμείνων τοῦ πρακτικοῦ,	259
ΚΓ΄. Εἰ καλῶς Πλάτων Ὅμηρον τῆς πολιτείας παρῃτήσατο,	273
ΚΔ΄. Τίς ἡ Σωκράτους ἐρωτική,	283
ΚΕ΄. Ἔτι περὶ ἔρωτος,	299
ΚϚ΄. Ἔτι περὶ τῆς Σωκράτους ἐρωτικῆς,	309
ΚΖ΄. Ἔτι περὶ ἔρωτος,	321
ΚΗ΄. Ὅτι πάσης τῆς διὰ λόγων εὐφροσύνης ἡ διὰ φιλοσόφων λόγων ἀμείνων,	333
ΚΘ΄. Τινὲς λυσιτελέστεροι πόλει, οἱ προπολεμοῦντες, ἢ οἱ γεωργοῦντες. Ὅτι οἱ προπολεμοῦντες,	345
Λ΄. Ὅτι γεωργοὶ τῶν προπολεμούντων λυσιτελέστεροι,	355
ΛΑ΄. Ὅτι οἱ σύμφωνοι τοῖς ἔργοις λόγοι, ἄριστοι,	365
ΛΒ΄. Εἰ ἔστι καθ᾽ Ὅμηρον αἵρεσις,	377
ΛΓ΄. Εἰ τέχνη ἡ ἀρετή,	391
ΛΔ΄. Πῶς ἄν τις ἄλυπος εἴη,	403
ΛΕ΄. Τί τέλος φιλοσοφίας,	409
ΛϚ΄. Εἰ προηγούμενος ὁ τοῦ Κυνικοῦ βίος,	421
ΛΖ΄. Εἰ συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα,	433
ΛΗ΄. Εἰ γένοιτό τις θείᾳ μοίρᾳ ἀγαθός,	445
ΛΘ΄. Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι οὐκ ἔστιν,	457
Μ΄. Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι ἐστίν,	469
ΜΑ΄. Τοῦ Θεοῦ τὰ ἀγαθὰ ποιοῦντος, πόθεν τὰ κακά,	481

Digitized by Google

Maximus Tyrius *Diſſert.* XXVII, §. 8, p. 325.

Ἐγὼ τά τε ἄλλα, ϗ ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων ἐλευθερίᾳ, πείθομαι Πλάτωνι.

Digitized by Google

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΥΡΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ.

MAXIMI TYRII

DISSERTATIONES.

Digitized by Google

MAXIMI TYRII DISSERTATIONES.

DISSERT. I.

Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile.

DIFFICILE *eſt bonum eſſe*, ut in veteri carmine eſt. Scire velim, utrum equo difficile ſit virtute equi, et cani virtute ſua excellere; an vero proprium illi bonum ſine difficultate conſequantur, ſingulisque virtutis ſuae facilis ſit poſſeſſio: ſiquidem ab arte equus tener adhuc, ut oportet, dometur; et a teneris venationi aſſueſcat canis. Solus vero homo ad inveſtigationem boni ſui non niſi aegre pervenit, nec facile aſſequitur, nec facile diſcernit; nullaque adhuc inventa ars eſt, qua commode et perfecte inſtituatur hoc genus. Nulla enim unquam ſophiſtis differendi deerit, aut diſputandi, aut docendi occaſio. Nemo ſibi ſpem conſequendi finis praecidet ſui, nemo rationum ambiguitate deterritus ſalutem abjiciet ſuam, ſed potius ipſa exſpectatione ſeſe acuens, novus ſemper integerque accedet, nec proficere unquam dubitabit. Non ut nauſeabundi ſolent, cum primum ingrediuntur mare: quos ſi minima excipiat tempeſtas, inuſitatae rei ſpecie deterriti navem relinquunt, artis praeſidium negligunt, in fluctus deſiliunt, priusque, quam navis ipſa, pereunt. Non aliud mihi agere videntur philoſophiae ſtudioſi, qui ſimul ac diverſitatem, quae in ea eſt plurima, opinionum inſpexerunt, non ferunt hanc animae vertiginem, nec futurum unquam confidunt, ut in portum eos quietum deducat ipſa ratio.

2. An

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΥΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΙ.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ βέβαιον.

Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, κατὰ παλαιὸν ᾆσμα. Πότερά ἐστιν ἵππῳ χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι τὴν ἵππου ἀρετὴν, καὶ κυνὶ τὴν κυνός; ἢ ἵππῳ μὲν καὶ κυνὶ οὐ χαλεπὸν τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν, ἀλλὰ ῥᾳστώνη τούτων ἑκάστῳ ἐπιλαβέσθαι τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, εἰ ὁ μὲν ἵππος ὑπὸ τέχνης πωλευθείη καλῶς, ὁ δὲ κύων ἐν θήρᾳ σκυλακευθείη δεξιῶς· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ μόνῳ δυσθήρατον τὸ ἀγαθὸν καὶ δύσληπτον καὶ ἀμφισβητήσιμον, καὶ οὐδεμία πω ἐξεύρηται τέχνη, ὑφ' ἧς παιδευθείη τουτὶ τὸ γένος; οὐ γὰρ ἕξει τοῖς σοφισταῖς πρόφασις λόγων καὶ διαγωνίας καὶ διδασκαλίας, οὐδὲ ἀφαιρήσει αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα τοῦ τέλους, οὐδὲ προήσεται τὴν σωτηρίαν, διὰ τὸ ἀστάθμητον τῶν λόγων ὑποτετμημένος ταῖς προσδοκίαις, οὐδ' ἀμελήσει τοῦ μανθάνειν, οὐδὲ πείσεται ὅπερ τῶν πλεόντων οἱ δυσάντιδες καὶ θαλάττῃ πρῶτον ἐντετυχηκότες· οὓς ἐὰν καὶ σμικρὸς ὑπολάβῃ κλύδων, ἐκπλαγέντες τῇ ἀηθείᾳ, καὶ καταλιπόντες τὴν ναῦν, καὶ ἀμελήσαντες τῆς σωζούσης τέχνης, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κύματι, καὶ προαναλώθησαν τῆς νεώς. Τοιοῦτόν τι γάρ μοι δοκοῦσι δρᾷν καὶ ὅσοι φιλοσοφίας ἐπιλαμβανόμενοι, ἐμπεσόντες αὐτῆς ταῖς πολυφωνίαις, οὐχ ὑπομένουσι τὸν τῆς ψυχῆς σάλον, ἀλλ' ἀπεγνώκασι τοῦ λόγου ὡς στησομένου ποτὲ, καὶ καθορμιοῦντες αὐτοὺς εἰς ἑδραίους λιμένας.

2. An opiniones affectioneſque mortalium, cauſaſque earum, initia, remedia, et ſalutem, de quibus quotidie inter ſe velitantur differuntque philoſophi, rem eſſe ignoras non parvam neque ſimplicem, non directam aut expeditam; quales nonnulli ſunt fluvii, quibus ſi navem committas, ipſo cum fluxu quo volueris abibit? Sed et hic mare latum vaſtumque eſt, omni Siculo Aegyptioque intricatius. Ars vero viam tenet, coelum intuetur, portus agnoſcit. Accidit autem et his, quod gubernatoribus pleriſque, ut ſcire velint omnes, recte autem ſciant pauci. Ergo a portu aberrant, aliique in cautes aſperas, alii in coenoſa littora, alii in Sirenum ſcopulos, alii in Lotophagorum terram, ſimileſque deferuntur homines, quos vel inhoſpitales improbitas, vel Deorum ignaros fecit imperitia, vel corrupit voluptas. Si quis vero bonus perituſque eſt gubernator, recta portum ſubit tranquillum,

Ubi vincula naves
Nulla tenent, unco non alligat anchora morſu.

Quis vero hic gubernator eſt, aut cui nos committemus potiſſimum? Noli id ex me quaerere, priuſquam et alios inſpicias examineſque, mi homo. Ante omnia autem fac prodeat delicioſus ille voluptatique deditus; huic navem demus, quae e terra intuentibus appareat jucundiſſima, in mari vero inutilis et ad omnia tarda ſit miniſteria ac inepta; armamentis praeterea privata omnibus, ut irruenti facile tempeſtati cedat, nudumque undae praebeat latus.

3. Quandoquidem autem ſimilitudinem a mari deſumptam ſua ſponte nobis ſuppeditavit ipſa oratio, ne dimittamus hanc, priuſquam totum, quod volumus, nobis depinxerit. Ac primum Epicuri philoſophiam cum praetoria Acetae regis nave nobis conferat. Nec fabulam referre volo: ſed non ita diu eſt, cum rex quidam ex Aegypto Trojam verſus navigaret, homo barbarus, e numero eorum, qui ſupra Phoenices colunt, nec norunt mare, nec reveren-

tur

β΄. Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι ἀνθρώπων δόξαι ϗ παθήματα, ϗ αἱ τούτων αἰτίαι ϗ γενέσεις, ϗ ἐπανορθώσεις ϗ σωτηρίαι, ὑπὲρ ὧν οἱ φιλόσοφοι ὁσημέραι πραγματεύονται ϗ λέγουσι, χρῆμα οὐ στενὸν, οὐδὲ ἁπλοῦν, οὐδὲ ἐοικὸς τοῖς εὐθυπόροις τῶν ποταμῶν, οἷς ἐστι παραδόντα τὴν ναῦν ἀφεῖναι τῷ ῥεύματι κατάγειν αὐτὴν ὡμολογημένας ὁδούς; ἀλλ᾽ ἔστι γὰρ κἀνταῦθα πέλαγος πλατὺ ϗ μέγα, παντὸς Σικελικοῦ ϗ Αἰγυπτίου πολυπλανέστερον· ἡ δὲ τέχνη οἶδε τὴν ὁδὸν, ϗ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾷ, ϗ τοὺς λιμένας γνωρίζει. Πέπονθε δὲ αὐτὸ ἐκεῖνο, ὅπερ ϗ τῶν κυβερνητῶν οἱ πολλοί· ἐφίεται μὲν γὰρ ἕκαστος τοῦ εἰδέναι, ἀπολείπονται δὲ οἱ πολλοὶ τοῦ ὀρθῶς εἰδέναι· ϗ τῶν μὲν λιμένων ἀστοχοῦσιν, ἐκφέρονται δ᾽ οἱ μὲν ἐπὶ ῥαχίας δυσχερεῖς, οἱ δ᾽ ἐπ᾽ ἠϊόνας μαλθακὰς, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σειρῆνας, οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Λωτοφάγους, ϗ ἄλλους ἄνδρας ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀξένους, ἢ δι᾽ ἀμαθίαν ἀθέους, ἢ ὑφ᾽ ἡδονῆς διεφθαρμένους· εἰ δέ πού τίς ἐστιν ἀγαθὸς ϗ εὔστοχος κυβερνήτης, εὐθὺ τῶν λιμένων χωρεῖ τῶν ἀσφαλεστάτων,

Ἔνθ᾽ οὐ χρεὼ πείσματός ἐστιν,
Οὔτ᾽ εὐνὰς βαλέειν, οὔτε πρυμνήσι᾽ ἀνάψαι.

Τίς οὖν ἐστιν ὁ κυβερνήτης οὗτος; ϗ τίνι φέροντες ἑαυτοὺς ἐπιτρέψομεν; Μήπω με τοῦτο, ὦ τὰν, ἔρῃ, πρὶν ἂν τοὺς ἄλλους ἴδῃς ϗ ἐξετάσῃς, ϗ πρῶτόν γε αὐτῶν τὸν ἁβρὸν τοῦτον ϗ ἥδιστον κυβερνήτην ἡδίστης τῆς νεὼς οὔσης ἐκ γῆς ἰδεῖν, ἐν δὲ τῷ πλῷ ἀχρειοτάτης ϗ πονηρᾶς ἀεὶ, ϗ δυσέργου ταῖς ὑπηρεσίαις, ϗ ἐκτετμημένης τὰ ὄργανα, ϗ πρὸς τὰς τοῦ χειμῶνος ἐμβολὰς ἀσθενεστάτης ϗ ἐνδοσίμου.

γ΄. Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εἰκόνος θαλαττίας ἐπελάβετο, μὴ ἀφῶμεν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἡμῖν, πρὶν ἐξεργάσηται σαφῶς τὴν γραφὴν, εἰκάζων τὴν Ἐπικούρου φιλοσοφίαν βασιλικῇ ὁλκάδι Αἰήτου βασιλέως. Λέγω δὲ οὐ μῦθον πλάττων, ἀλλὰ οὐ πολὺς χρόνος ὅτε ἐξ Αἰγύπτου ἐς Τροίαν ἔπλει βασιλεὺς τῶν ὑπὲρ Φοινίκης βαρβάρων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, οἳ οὐκ ἴσασι θάλατταν, οὐδὲ

tur Jovem Aegida tenentem, nec alios Deos. Hic impius mariſque imperitus rex maximam ſibi latiſſimamque ſtrui navem juſſerat, in qua quaſcunque vellet, ſecum voluptates veheret. Et intus quidem regiam ſibi quam pulcherrimam fabricarat, thalamos, lecticas, curricula:

Extra aulam magnus fuit hortus, limina juxta.

In eo arbores creſcebant diverſae, punicae, pyri, mali, viteſque. Alibi lavacrum ſuum habebat, et gymnaſium; alibi locum cocis deſtinatum; alibi meretricum cubilia; alibi triclinium; alibi aliud, in quo, non ſecus quam in urbe voluptatibus fracta, oblectaret genium. Accedebant et colores, qui navem commendarent, varii, viſu jucundiſſimi; neque auri deerat, aut argenti copia. Denique ſimilis erat homini imbelli, qui arma geſtaret aurea. Mirabantur hoc ſpectaculum Aegyptii, felicemque uno omnes ore judicabant dominum; neque deerat, qui gubernatoris munus involaret animo, et qui vehi ea vehementer optaret. Cum autem jam ſolvendi tempus eſſet, exire coepit magna haec atque opulenta navis, multumque jactata vix egreſſa eſt portum; non aliter quam inſula, quae in aqua natat. Egreſſae ſunt et naves aliae vulgares, ſuccinctae ad navigationem atque expeditae. Tantiſper ergo dum a ventis eſſet in mari tranquillitas, longe voluptatibus ſuis ſuperior erat navis regia, plenaque omnia nidore erant. Tum

Tibiaque, fremituſque hominum, et ſtridebat arundo.

Simulac autem e malacia illa ſubita aerem turbavit tempeſtas, multoque ventus in mare fremitu deſcendit; tum demum quis voluptatis eſſet uſus, quis artis coepit intelligi. Aliae namque vela legere naves, paria cum fluctibus facere, venti ſuſtinere impetum, mali vim expugnare: ſola vero miſera illa navis, non ſecus quam magni corpus hominis, quod gravedine aut ebrietate vertitur, huc illuc impelli; adeo ut gubernator artis explorare opem, nec effoeminata illa turba poſſet, ut qui omnes hic illic metu attoniti jacerent. Interim praeclara illa omnia tempeſtas diſſipavit,

Pluri-

ἀλέγουσι τοῦ Αἰγιόχου Διὸς, οὐδὲ θεῶν μακάρων. Παρεσκευάσατο δὴ μέλλων πλεῖν ὁ ἄθεος οὗτος καὶ ἀθάλαττος βασιλεὺς μεγάλην καὶ εὐρύχωρον ναῦν, ἵνα αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἡδοναὶ συμπλέωσι· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς βασίλεια ἦν οἷα κάλλιστα, παστάδες, καὶ εὐναὶ, καὶ δρόμοι·

Ἔκτοσθεν δ' αὐλῆς μέγας ὄρχατος ἄγχι θυράων
Τετράγυος,

καὶ δένδρα ἐμπεφύκεσαν, ῥοιαὶ, καὶ ὄγχναι, καὶ μηλέαι, καὶ ἄμπελοι· τὸ δ' αὐτῆς λουτρὸν ἦν, καὶ γυμνάσιον· τὸ δὲ, ὀψοποιοῖς χώρα· τὸ δὲ, θάλαμοι παλλακίσι· τὸ δὲ, συμπόσιον· τὸ δὲ, ἄλλο τὶ μέρος τρυφώσης πόλεως· περιεβέβλητο δὲ ἡ ναῦς πολλὰς μὲν χρόας ἡδίστας ἰδεῖν, πολὺν δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον· καὶ διέφερεν οὐδὲν ἀνδρὸς δειλοῦ κεκοσμημένου ὅπλοις χρυσοῖς. Ἐθαύμαζον οἷον τὸ θέαμα οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ τὸν ἐπιβάτην ἐμακάριζον, καί πού τις εὔξατο ναύτης γενέσθαι ἡδίστης νεώς· ἐπεὶ δὲ ὥρα ἀνάγεσθαι ἦν, ἐξέπλει μὲν ἡ μεγάλη αὕτη ναῦς καὶ πολυτελὴς, καὶ ἀπεσάλευε τῶν λιμένων, καθάπερ νῆσος πλωτή. Ἐξέπλεον δὲ καὶ αἱ ἄλλαι ὁλκάδες αἱ δημοτικαὶ, εὔζωνοι καὶ πρὸς τὴν χρείαν παρεσκευασμέναι. Μέχρι μὲν ἦν τὸ πνεῦμα πρᾶον, ἐκράτει ταῖς ἡδοναῖς ἡ βασιλικὴ ναῦς, καὶ κνίσσης ἦν πάντα μεστὰ,

Αὐλῶν, συρίγγων τ' ἐνοπῆς, ὁμάδου τ' ἀνθρώπων.

Ἐπεὶ δὲ ἐξ αἰθρίας ἄφνω χειμὼν ἐπετάραξε τὸν αἰθέρα, καὶ πνεῦμα κάτεισι λάβρον σὺν πολλῷ πατάγῳ, ἔγνωσαν τότε τίς μὲν ἡδονῆς χρεία, τίς δὲ τέχνης. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι ὁλκάδες ξυνενεικάμεναι τὰ ἱστία πρὸς τὸν κλύδωνα ἡμιλλῶντο, καὶ τὸ πνεῦμα ἔφερον, καὶ τὴν ἐμβολὴν τοῦ κακοῦ ἀπεμάχοντο· ἡ δὲ κακοδαίμων ἐκείνη ναῦς περιεφέρετο, καθάπερ ἀνδρὸς σῶμα μέγα καρηβαροῦν καὶ ὑπὸ μέθης σφαλλόμενον· καὶ οὔτε ὁ κυβερνήτης ὅ, τι χρήσαιτο τῇ τέχνῃ εἶχεν, ὅ, τε ἁβρὸς ἐκεῖνος ὄχλος ἔκειτο ἐκπλαγεὶς καὶ στένων· κατήρειπε δὲ ὁ χειμὼν τὰ θαυμαστὰ ἐκεῖνα πάντα,

Πολλὰ

Plurimaque evertit radicitus ardua ligna.

Ibi ergo diſſipari regia, thalami, lavacra: eratque mira res viſu, ut non navis unius, ſed totius urbis naufragia, fluctus terrae appuliſſe videbantur.

Aſt olli, fulicum ſimiles, hinc inde carinam

in fluctibus agitabant. Hunc finem ſtolidiſſimus, naviſque inutilis importunus vector habuit.

4. Jam ad priorem ſermonem, cujus cauſa uſi hac ſimilitudine ſumus, denuo redeamus. Videtur enim et ille non ad dies aliquot, aut unius modo navigationis, ſed totius vitae tempus approbare nobis voluptates velle; quae nihilo ſunt marinis illis certiores. Nec dum tamen rationem, quae voluptatem nobis e bonorum tollendam numero eſſe perſuadeat, admittimus. Contendat interea, ſi volet, et operam det, ſi forte hoc poſſit. Quod ſi ne mutari quidem voluptatem deprehendero, jam concedam hoc, virtutemque negligam libenter: hac lege dico, ut voluptatem mihi ſolidam oſtendas, nullis vitiatam doloribus, voluptatem, quam nulla excipit poenitentia, voluptatem laude dignam. Quomodo autem oſtendas? non magis certe, quam dolorem. Nihil enim horum omni ex parte ſolidum penituſque ſanum natura hominibus conceſſit: ubique enim voluptati moeror adhaeret, alterumque extemplo imbutum eſt altero; ut neceſſe ſit, alterum ſi eligas, alterum quoque extemplo contingat tibi. Haec enim quaſi natura ſunt congenita, ita alterum alteri ſupervenit, reciprocoſque mutant ortus, ut nunc hoc adſit, nunc illud. His cum fluxibus refluxibuſque turbetur animus, quaenam ſpes, ut doloris aliquando expers agat, relinquitur; praeſertim cum iis, quibus aliquando carendum eſt, fruatur bonis? Ego nec mari credo, quamvis venti ſileant, quamvis ſit tranquillum. Suſpectum eſt enim hoc ſilentium. Quippe ſi ſerenitati me velis confidere, in aliquod, quod mutationem non recipit, mare me deducas neceſſe eſt;

Quod neque tempeſtas inſana,
nec humidus unquam
Imber agit; ——ſemperque innubilis aether
Cingit, et hinc illinc lux circum candida currit.

Eadem

Πολλὰ δ᾽ ὅγε προθέλυμνα χαμαὶ βάλε δὔρατα μακρά· διελύετο δὲ ϗ τὰ βασίλεια, ϗ οἱ θάλαμοι, ϗ τὰ λϐτρὰ, ϗ ἐξέπιπτεν εἰς γῆν πόλεως ναυάγια·

Οἱ δὲ κορώνῃσιν ἴκελοι περὶ νῆα μέλαιναν

Κύμασιν ἐμφορέοντο.

Τϐτο τέλος ἀνοήτϐ ἐπιβάτϐ, ϗ ἀχρήςϐ νεὼς, ϗ ἀκαίρϐ τρυφῆς.

δ΄. Ἐπανάγωμεν δὲ αὖθις ἐπὶ τὸν λόγον, ᾧ τὴν εἰκόνα ταύτην παρελάβομεν. Ἔοικε γὰρ ἀμέλει ϗ ὅτος ὀ πλϐν βραχὺν, ὐδὲ ἡμερῶν ὀλίγων δρόμον ἡμῖν διατωνιϐμένοις, ἀλλὰ τὸν τϐ ζῆν ξύμπαντα χρόνον νομοθετεῖν ἡδονὰς, ὐδὲν τῶν θαλαττίων ἐκείνων ἀσφαλεςέρας· μήπω γάρ τις ἡμᾶς πειθέτω λόγος ὡς ὐκ ἀγαθὸν ἡδονὴ, ἀλλὰ ἀγωνιζέσθω ἐὰν πεῖσαι δυνηθῇ. Εἰ δὲ μεταβάλλειν μὴ δυνηθῇ, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πάντα χρόνον, ϗ ἀμελήσω τῆς ἀρετῆς, ἐάν μοι δείξῃς ἡδονὴν ἀσφαλῆ ϗ λύπης ἀμιγῆ, ἡδονὴν ἀμεταγνωςον, ἡδονὴν ἐπαινϐμένην. Δείξεις δὲ πῶς; ὐ μᾶλλον ἢ λύπην· ὐδὲν γὰρ ὑγιὲς ὐδὲ εἰλικρινὲς τϐτων κατεςήσατο τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις, ἀλλὰ ἀναμέμικται πανταχϐ τὰ λυπηρὰ τοῖς ἡδέσιν, ἑκάτερον ἑκατέρῳ φυρόμενον. Ἀνάγκη δὲ αἰρϐμενον θάτερον ϗ τϐ ἄλλϐ μετέχειν εὐθύς· ἅτε γὰρ ἀλλήλοις συμπεφυκότα τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ἐπιῤῥεῖ, ϗ ἀντικαταλλάττεται τὰς γενέσεις, ϗ ἀμείβει τὰς συνϐσίας. Ὑπὸ δὲ τῆς παλιῤῥοίας ταύτης ψυχὴ κυκωμένη, πῶς ἂν ποτε ἐπιλάβοιτο ἀλυπίας, συνϐσα ἀγαθοῖς ἐςερημένοις; Ἐγὼ ϗ θαλάττῃ διὰ τϐτο ἀπιςῶ, κἂν νήνεμος ᾖ, κἂν γαλήνην ἔχῃ· ὑποπτεύω γὰρ αὐτῆς τὴν ἡσυχίαν· εἰ δέ με βϐλει πιςεῦσαι γαλήνῃ, ἄγε λαβὼν εἰς πέλαγος ἀσφαλὲς,

Ἔνθ᾽ ὐκ ἔς᾽ ὔτ᾽ ἂρ χειμὼν πολὺς,

ὔτε ποτ᾽ ὄμβρῳ

Δεύεται· ——————— ἀλλὰ μάλ᾽ αἴθρη

Πέπταται ἀννέφελος, λευκὴ δ᾽ ἐπιδέδρομεν αἴγλη.

C Συγκε-

Eadem eſt animi noſtri ratio, eodem jactatur modo. Si enim gubernator abſit, abſitque ars, licet ſerenitatem videat, tempeſtatem metuit; rurſus in tempeſtate ſi verſetur, ſerenitatem expetit. Vita enim hominis voluptati dediti, mobilis, meticuloſa, infida, omnique ſalo eſt incertior.

5. Nonne procos vides, quantis ſe oblectent voluptatibus, pingues capras ut comedant, molliculis hoedis ſe ut expleant, tibias audiant, vinum miſceant, diſco ſeſe oblectent, tragulas emittant? Quis non hanc illis voluptatem invidiſſet? Adeſt tamen vates optimus, futuri non ignarus, qui dicit illis,

O miſeri, quae vos cingunt mala! veſtra tenebrae
Involvunt capita.

Inſtabat miſeria eorum, aderat malum. Sicut et Alexandro inſtabat, cum magnam illam e Peloponneſo furtim advexiſſet voluptatem. Statim in eum Graecorum inſtructa claſſis venit, quae ſexcenta magno illi voluptatis amatori, ſexcenta toti urbi advexit mala. Voluptates Aſſyrias omitto, quas ſtatim cum ipſo auro, cum ipſis meretricibus ignis invaſit. Nec Ionicas Polycratis dico, quas ne honeſta quidem mors ſecuta eſt. Plena voluptatibus Sybaris erat, ſed cum cultoribus ſuis interierunt voluptates. Etiam apud Syracuſanos fuerunt, ſed calamitatibus admoniti ad frugem redierunt. Sed nec apud Corinthios diu permanſerunt.

DISSERT.

Digitized by Google

Συγκεκλήρωται δὲ ϗ ἡ ψυχὴ τοιούτῳ πάθει· ϗ μέχρις ἂν αὐτῇ ἀπῇ μὲν ὁ κυβερνήτης, ἀπῇ δὲ ϗ ἡ τέχνη, κᾂν γαλήνην ἴδῃ, χειμῶνα δέδιε· κᾂν χειμῶνι ἐντύχῃ, γαλήνην ποθεῖ· ἀνδρὸς γὰρ βίος πρὸς ἡδονὴν νενευκότος, ϗ λύπην ἐπτοημένου, κοῦφος ϗ ψοφοδεὴς ϗ ἄπιστος ϗ θαλάσσης πάσης ἀδηλότερος.

έ. Ουχ ὁρᾷς τοὺς μνηστῆρας νεανικαῖς ἡδοναῖς συγγινομένους, πίονας αἶγας κατέδοντας, ϗ ἁπαλῶν ἐρίφων ἐμπιπλαμένους, ϗ αὐλῶν ἀκούοντας, ϗ οἶνον ἀπομισγομένους, ϗ δίσκοις τερπομένους, ϗ αἰγανέας ἱέντας; Τίς οὐκ ἂν αὐτοὺς τῆς ἡδονῆς ταύτης ἐμακάρισεν; ἀλλὰ ὁ μαντικὸς, ϗ γνωριστικὸς τοῦ μέλλοντος λέγει,

> Ἆ δειλοὶ, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμῶν
> Εἰλύαται κεφαλαί.

Παρὰ πόδας τὸ κακὸν ϗ ἐγγύς. Παρὰ πόδας τὸ κακὸν ἦν ϗ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἡδονὴν ἐκ Πελοποννήσου ἐκκλέψαντι· ταχὺ γὰρ ἐπ᾽ αὐτῇ στόλος ἐξηρτύθη Ἑλληνικὸς, μυρίας μὲν ὀδύνας αὐτῷ τῷ τῆς ἡδονῆς ἐραστῇ ἄγων, μυρίας δὲ τῇ ξυμπάσῃ πόλει. Τὰς δὲ Ἀσσυρίους ἡδονὰς οὐ λέγω, ἃς κατέλαβεν εὐθὺς πῦρ αὐτῷ χρυσῷ, ϗ αὐταῖς παλλακίσιν· οὐδὲ τὰς Πολυκράτους τὰς Ἰωνικὰς οὐ λέγω, ἃς κατέλαβεν οὐδὲ εὐσχήμων θάνατος. Πλήρης ἦν Σύβαρις ἡδονῶν, ἀλλὰ ἀπώλοντο μετὰ τῶν χρησαμένων αἱ ἡδοναί. Εὐδοκίμουν ϗ παρὰ Συρακουσίοις ἡδοναὶ, ἀλλ᾽ ἐσωφρόνισαν αὐτοὺς μετ᾽ ἐκείνας αἱ συμφοραί. Ἀλλ᾽ οὐδὲ Κορινθίοις.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. II.

Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile.

QUAEDAM nuperrime nobis conatae ſunt perſuadere rationes, voluptatem, ſi quidem diuturna dari ſtabiliſque poſſit, eligendam eſſe. Sophiſticae vere, et ad decipiendos homines mirifice inſtructae; quae, cum de natura voluptatis, quatenus in bonis ea maliſve numerari, aut utri aſſignari debeat, agendum eſſet potius, quaſi in confeſſo eſſet in bonis voluptatem eſſe, an ſtabile hoc bonum eſſet, quaeſiverunt. Quomodo autem mobile ſemper et inſtabile dari bonum poterit? Sicut enim toti terrae ſtabilitatem immobilitatemque ſuam ſi demas, ſoli contra motum curſumque ſi tollas ſuum, eſſentiam tollis utriuſque; eodem modo, bono illud ſi demas, quod exquiſitiſſimum in eo eſt, perſeverantiam dico, naturam ejus ſuſtuliſti. Nec enim pro tempore, ſicut forma corporis, florere poteſt bonum. Quomodo ergo de voluptate agat aliquis, qui bonum eſſe concedat, ſtabile eſſe neget? Si enim illud, quod bonum eſt, ſimul et ſtabile eſſe ſit neceſſe; una cum ſtabilitate ejus, qua caret, bonum ejus abit. Uter autem magis vero ſimilia dicit? qui voluptatem bonum eſſe vult, quamvis inſtabile; an qui bonum eſſe negat, niſi ſit ſtabile? Ego certe alterum puto. Praeſtat enim e bonis voluptatem tollere, ſtabilitatemque illis ſuam relinquere; quam inter bona voluptatem ponere, nec ſtabilitatem illi dare.

2. Quoniam autem non ſemper jucundum eſt omne bonum, ſemper vero eſt ſtabile; illud autem, quod jucundum eſt, non ſemper eſt bonum, inſtabile autem eſt ſemper: reſtat e duobus alterum, ut vel, neglecto bono, voluptatem ſequamur; vel, relicta voluptate, eligamus bonum. Puto autem nihil expeti, niſi quod ſit bonum; fieri vero opinione boni, ut pro bono ſequamur non bonum.

Digitized by Google

ΛΟΓΟΣ Β'.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ ϰ̀ ἀγαθὸν, ἀλλ' ȣ̓ βέβαιον.

Ἐπιχείρει ἐχθρὸς λόγος τὶς παρελθὼν πείθειν ἡμᾶς ὡς αἱρετέον ἡδονὴν, ἐὰν προσγένηται αὐτῇ τὸ ἀσφαλές. Σοφιστὴς λόγος ϰ̀ ἀπατεὼν δεινῶς, ὃς, ἐξὸν σκοπεῖν τὴν ἡδονῆς φύσιν, καθόσον ἡδονή πȣ τάττεται ἐν ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς, ἐν ποτέρῳ χορῷ παρεὶς τὸ σκέμμα, ὡς ἀγαθȣ̃ τῆς ἡδονῆς ȣ̓σης, ἐσκοπεῖτο εἰ βέβαιον τὸ ἀγαθὸν τȣ̃το. Καὶ ποῖον ἄν τις ἐπινοήσαι ἀγαθὸν σαλεῦον ϰ̀ κραδαινόμενον; Ὥσπερ γὰρ, οἶμαι, ϰ̀ τῆς ὅλης γῆς εἰ ἀφέλοι τὶς τῷ λόγῳ τὴν ἕδραν ϰ̀ τὴν μονὴν, συναφεῖλεν αὐτῆς ϰ̀ τὸ εἶναι· ϰ̀ τȣ̃ ἡλίȣ εἰ ἀφέλοι τὶς τὴν κίνησιν ϰ̀ τὸν δρόμον, συναφεῖλεν αὐτȣ̃ τὴν ȣ̓σίαν· ȣ̓́τως ϰ̀ τȣ̃ ἀγαθȣ̃ εἴ τις ἀφέλοι τὴν ἀκρίβειαν ϰ̀ τὴν στάσιν, συναφεῖλεν αὐτȣ̃ ϰ̀ τὴν φύσιν· ȣ̓ γὰρ χρόνῳ τὸ ἀγαθὸν ἀνθεῖ, ὡς ὥρα σώματος. Πῶς ἂν ȣ̓̃ν τις περὶ ἡδονῆς σκοποῖ, τὸ μὲν ἀγαθὸν αὐτῇ προσθεὶς, ἀφελὼν δὲ τὸ βέβαιον; εἰ γὰρ ἀνάγκη ἀγαθὸν ὂν βέβαιον εἶναι, τῇ τȣ̃ βεβαίȣ ἀπȣσίᾳ ϰ̀ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἡδονῆς συναπέρχεται. Καὶ πότερος τȣ́των τῷ πιθανῷ πλησιαίτερος; ὁ λέγων τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, κἂν μὴ βέβαιον· ἢ ὁ ἀγαθὸν λέγων μὴ εἶναι, ἂν μὴ ὡς βέβαιον ᾖ; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον· κρεῖττον γὰρ ἀφελεῖν ἡδονὴν ἀγαθȣ̃, προσθέντας τὸ βέβαιον αὐτῷ, ἢ προσθεῖναι ἡδονῇ τἀγαθὸν, ἀφελόντας αὐτῆς τὸ ἀσφαλές.

ϐ'. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ μὲν ἀγαθὸν ȣ̓χ ἡδὺ πάντως, βέβαιον δὲ πάντως· τὸ δὲ ἡδὺ ȣ̓ πάντως ἀγαθὸν, ἀβέβαιον δὲ πάντως· λείπεται δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν ἡδονὴν διώκοντας ἀμελεῖν τἀγαθȣ̃, ἢ τὸ ἀγαθὸν αἱρȣμένȣς μὴ διώκειν ἡδονήν. Οὐθὲν δὲ οἶμαι διωκτὸν, ὅ, τι μὴ ἀγαθόν· ἀλλ', ἀγαθȣ̃ φαντασίᾳ, τὸ μὴ ἀγαθὸν διώκεται ἐν χώρᾳ ἀγαθȣ̃· καθάπερ ὑπὸ τῶν χρηματιστῶν τὰ κίβδηλα τῶν νομι-

num. Sicut a nummulariis fieri vides, qui adulterinos ſequuntur nummos, non qua ſunt adulterini, ſed qua ſua cum veris ſimilitudine vitium abſcondunt. Et ut ibi a vero adulterinum diſtinguit argentarius; ita in bonorum diſtributione a veris bonis, quae videntur bona, nec ſunt tamen, quidni diſtinguit ratio? Niſi forte malimus, quod inepti ſolent nummularii, adulterini nobis boni congerere theſauros.

3. Quo autem haec modo inveſtigamus? aut quae probandi nobis relinquitur ratio? Agedum, ſi quis ab aratro bovem ſolvat, a curru equum, mutatoque utriuſque munere, bovem currui, aratro ſubmittat equum; nonne naturam violare, animalibus illudere, artem ignorare, laborem ſine fructu ſuſcipere, in ipſo ridiculus eſſe videbitur opere? Aut, ut etiam abſurdiora ponamus, ſi alas ſuas demas avibus, tantumque incedere eas poſtules, homini alas addas, veliſque in altum cum avibus ferri; quid hac mutatione erit ſtultius: quandoquidem nec Daedalum ſuum rem tam ineptam moliri ipſa paſſa eſt fabula, ſed deorſum in terras filium ejus ex alto cum alis ſuis dejecit? Aiunt et Poenum aliquando juvenem leonem ab ipſo lacte cepiſſe, quem inuſitata educatione manſuetum reddidit, degenerique quadam victus ratione animos enervavit belluae; adeo ut, ſarcinis tandem impoſitis, per mediam urbem non aliter quam aſinum vectaret. Verum paulo poſt, tanquam legum violator, morte mulctatus eſt a civibus; quod conditione quidem privatus eſſet, natura vero tyrannus et indole.

4. Sicut ergo ad conſervationem ſui curſus equis, bobus labor, alae avibus, robur leonibus, aliiſque aliud aſſignatum eſt a Deo; ſic et homini quaedam annata eſt facultas, quae hoc genus conſervaret. Hanc autem aliam ſeorſim a reliquis oportet eſſe; ſiquidem nec robore homo ſe conſervat, ut leo; nec curſu, ut equus; nec onus ſubire cum aſino, nec arare cum bove, nec volare cum avibus, nec natare poſſit cum piſcibus. Sed et huic peculiare neceſſe

eſt

νομισμάτων, οὐ διότι κίβδηλα, αἱρετὰ ὄντα, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὁμοιότητι τὴν τοῦ κιβδήλου φύσιν ἐπικρυπτόμενα. Ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οἱ ἀργυρογνώμονες τῇ τέχνῃ διεκρίναντο τἀληθὲς τὸ μὴ δόκιμον· ἐν δὲ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ διακρίνει ὁ λόγος ἀπὸ τῶν ὄντων ἀγαθῶν τὰ φαινόμενα μὲν, οὐκ ὄντα δέ· ἀλλὰ λησόμεθα, ὥσπερ οἱ μοχθηροὶ χρηματισταὶ, θησαυροὺς ταμιευόμενοι κιβδήλων ἀγαθῶν.

γ'. Τίς ἂν οὖν καὶ γένοιτο ἡ σκέψις ἡμῖν, καὶ τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος οὗτος; Φέρε, εἴ τις ἐπεχείρει, τὸν βοῦν ὑπολύσας τῶν ἀρότρων, καὶ τὸν ἵππον τῶν ἁρμάτων, ὑπαλλάξας ἑκατέρου τὴν ἐργασίαν, ὑπαγαγεῖν τὸν μὲν βοῦν τῷ ἅρματι, τὸν δὲ ἵππον τῷ ἀρότρῳ· ἆρ' οὐκ ἂν ἦν πρὸς μὲν τὴν φύσιν παράνομος, πρὸς δὲ τὰ ζῶα αὐτὰ ὑβριστὴς, πρὸς δὲ τὰς τέχνας ἀμαθὴς, πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἀκερδὴς, πρὸς δὲ τὴν ὑπηρεσίαν καταγέλαστος; Τί δὲ τὰ τούτων ἔτι ἀτοπώτερα; εἰ τῶν μὲν ὀρνίθων ἀφελὼν τὰ πτερὰ, βαδιστικὰ ἐκ πτηνῶν εἶναί σοι θέλῃς, τὸν δὲ ἄνθρωπον πτερώσας παραδῷς τῷ αἰθέρι φέρεσθαι δι' αὐτοῦ, ὄρνιθος δίκην, οὐκ ἔσῃ καταγέλαστος τῆς ἀλλαγῆς· ὁπότε μηδὲ ὁ μῦθος τὸν Δαίδαλον ἠνέσχετο ἀτόπους οὕτω τέχνας πραγματευόμενον, ἀλλ' ἀπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸν παῖδα τοῦ αἰθέρος εἰς γῆν κάτω αὐτοῖς πτεροῖς; Φασὶ δὲ καὶ Καρχηδόνιον νεανίαν ἀγρεῦσαι λέοντα ἄρτι ἐκ γάλακτος, καὶ ἡμερῶσαι τοῦτον παρανόμῳ τροφῇ, καὶ τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐξελεῖν διαίτῃ νόθῳ· ὥστε ἐπιθεὶς αὐτῷ φορτίον ἤλαυνε δι' ἄστεος, ὄνου δίκην· ἀλλ' ἀπέκτεινάν γε αὐτὸν Καρχηδόνιοι μισήσαντες τῆς παρανομίας, ὡς τύραννον μὲν τῇ φύσει, ἰδιώτην δὲ τῇ δυστυχίᾳ.

δ'. Ὥσπερ οὖν τῶν ἵππων γένει συγκεκλήρωται πρὸς σωτηρίαν δρόμος, καὶ τῷ βοῶν πόνοι, καὶ ὄρνισι πτερὰ, καὶ λέουσιν ἀλκὴ, καὶ ἄλλοις ἄλλο τι· οὕτως ἀμέλει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει δύναμις ξυμφυὴς διασωστικὴ τοῦ γένους· ταύτην δὲ ἑτέραν εἶναι δεῖ παρ' ἕκαστον τῶν ἄλλων, εἰ μέλλει ἄνθρωπος ὢν μὴ ὑπὸ ἀλκῆς σωθήσεσθαι, ὥσπερ οἱ λέοντες, μηδὲ ὑπὸ δρόμου, ὥσπερ οἱ ἵπποι, μηδὲ ἀχθοφορεῖν ὄνου δίκην, μηδὲ ἀροῦν βοὸς δίκην, μηδὲ πέτεσθαι κατὰ ὄρνιθας,

Digitized by Google

eſt opus eſſe, quo vitam conſervet; ſiquidem ſua ſingulis diviſa animalibus ſit facultas, eaque prout uſus flagitat ſingulorum. Ita functiones propriae ſingulorum potentiae, inſtrumenta vero functionibus reſpondent ac bonis. Et, ut brevius dicam, bonum ſingulorum in operibus propriis, opera in uſus neceſſitate, uſus in facilitate potentiae, potentia in aptitudine inſtrumentorum, inſtrumenta in varietate naturae conſiſtunt: varia enim eſt natura. Atque haec cauſa eſt, cur ſingulis diverſa arma ad conſervationem ſui conceſſerit animalibus. His unguium robur, illis vim dentium, aliis acumen cornuum, aliis velocitatem pedum, animos aliis, aliis venenum. Horum quidem homini conceſſit nihil: nam et nudum edidit, et imbellem, ac depilem; robur exiguum, velocitatem prope nullam dedit; volandi facultatem omnino negavit, natandi vix parvam indulſit. Quid ergo? Occultam, qua ſe tueri poſſet, quaſi ſcintillam conceſſit ei; quam mentem dicunt homines. Hoc uno ſe tuetur; hoc uno, quicquid deeſt, reſarcit, reliquaque, quae conceſſa ſunt corpori, explet; hoc uno ſingula, quibus reliqua antiſtant animalia, facile compenſat; hoc uno caeteris imperat; ratione hujus et lege cuncta ſibi ſubjicit.

5. Quaere ex me jam de homine: Quomodo bonum hujus, aut qua ratione inveſtigabimus? Eodem modo, quo de leone, de avibus, reliquiſque animalibus, reſpondebo tibi. Quaere bonum hominis, ubi ejuſdem eſt functio. Functionem vero ubi inveniam? ubi inſtrumentum. Inſtrumentum ubi? ubi id, quod conſervat hominem. Hinc jam incipiamus. Hominem quid conſervat? Voluptas. Rem communem dicis, qua nulla pars naturae caret; ideoque quare caeteris praeponi debeat, nondum video. Voluptate et bos, et aſinus, et ſus afficitur, et ſimius. Vide jam quo loco ponas hominem, quos illi ſocios bonorum adjungas. Quod ſi id eſt voluptas, quod conſervat hominem; quaere, quod ſit inſtrumentum voluptatis. Multa invenies ac diverſa. Et ad oculos quidem uſque atque aures inſtrumenta laudo. Quod ſi porro pergas, reliquaſque voluptatis ingrediaris ſemitas; vide, quibus inſtrumentis conſervationem aſcribas

hominis.

μηδὲ νήχεσθαι κατὰ ἰχθύας. Ἀλλ᾽ ἔστι τὶ καὶ τούτῳ ἔργον ἴδιον, διαγνωστικὸν τοῦ βίου, εἰ νενέμηνται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, ἑκάστην ἕκαστον κατὰ τὴν χρείαν τοῦ βίου, καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰ ὄργανα κατὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ ἀγαθά· καὶ, ξυνελόντι εἰπεῖν, τὸ ἑκάστου ἀγαθὸν ἐν τῷ ἐπιχωρίῳ τῶν ἔργων μένει, τὰ δὲ ἔργα ἐν τῷ τῆς χρείας ἀναγκαίῳ, ἡ δὲ χρεία ἐν τῷ τῆς δυνάμεως εὐπόρῳ, ἡ δὲ δύναμις ἐν τῷ τῶν ὀργάνων εὐμηχάνῳ, τὰ δὲ ὄργανα ἐν τῷ φύσεως ποικίλῳ. Παντοδαπὴ γὰρ ἡ φύσις, καὶ διὰ τοῦτο περιέβαλε καὶ διεκόσμησε τὰ ζῶα ἕκαστα ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ βίου, ἄλλα ἄλλοις ὅπλοις· τὰ μὲν ὀνύχων ἀκμαῖς, τὰ δὲ ὀδόντων ῥώμῃ, τὰ δὲ κεράτων ὀξύτητι, τὰ δὲ ποδῶν τάχει, τὰ δὲ θυμῷ, τὰ δὲ ἰῷ· τὸν δὲ ἄνθρωπον ἀποδύσασα τουτωνὶ τῶν περιβλημάτων, ἀπέφηνε γυμνὸν [καὶ ἀσθενῆ] καὶ ἄτριχον, καὶ ῥώμην ἀσθενῆ, καὶ θεῖν βράδιστον, καὶ ἀντίπτασθαι ἀμήχανον, καὶ νήχειν ἀμβλύτατον· ἐνέφυσε δέ τι αὐτῷ ζώπυρον ἀφανὲς πρὸς σωτηρίαν βίου, ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι νοῦν, ᾧ διατελεῖ σωζόμενον καὶ τὰς ἀπορίας ἐξιώμενον τοῦ βίου, καὶ θεραπεῦον τὴν ἔνδειαν τῶν σωμάτων, καὶ ἀντιτεχνώμενον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων πλεονεξίαις, καὶ πάντων κρατοῦν, καὶ ὑπάγον τῷ τοῦδε νόμῳ καὶ λόγῳ.

έ. Ἔρου δή με καὶ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· σκεπτέον τὸ τούτου ἀγαθὸν ποῦ καὶ τίνα τρόπον; Ἀποκρινοῦμαί σοι ὡς περὶ τοῦ λέοντος, ὡς περὶ τοῦ ὄρνιθος, ὡς περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπεκρινάμην· ἐνταῦθα ζήτει τὸ ἀνθρώπου ἀγαθὸν, ὅπου τὸ ἀνθρώπου ἔργον. Ποῦ δὲ εὕρω τὸ ἔργον; ὅπου τὸ ὄργανον. Ποῦ δὲ εὕρω τὸ ὄργανον; ὅπου τὸ διῶκον· ἐντεῦθεν ἄρξαι. Τί ἀνθρώπου διασωστικόν; ἡδονή. Πρᾶγμά μοι κοινὸν λέγεις, ἐπὶ πάσας φύσεις ἐξικνούμενον, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῦ τὴν προτιμίαν οὐκ ἀνέχομαι· ἥδεται καὶ βοῦς καὶ ὄνος καὶ σῦς καὶ πίθηκος. Ὅρα ποῦ τάττεις τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, τίνας αὐτῷ κοινωνοὺς τῶν ἀγαθῶν δίδως. Εἰ δὲ ἡδονὴ τὸ σῶζον, ζήτει μετὰ τοῦτο, τί ἡδονῆς ὄργανον, ἐντεύξῃ δὲ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς· καὶ μέχρι μὲν ὀφθαλμῶν καὶ ὤτων τίμα τὰ ὄργανα· ἐὰν δὲ προέλθῃς περαιτέρω ἐπὶ τὰς ἡδο-

Digitized by Google

hominis. Inſtrumenta inveniſti, quaere functiones. Helluetur lingua, libidine tabeſcant oculi, voluptate liqueſcant aures, impleatur venter, veneri ſerviant partes illi deſtinatae. Inveniſti functionem, inveniſti bonum. Haeccine eſt conſervatio? haeccine felicitas?

DISSERT. III.

Voluptatem etſi bonum, non tamen eſſe ſtabile.

AESOPUS Phryx ille fabellas conſcripſit quaſdam, in quibus mutua inter ſe conſuetudine bruta utuntur animalia. Interdum vero et arbores introducuntur, et piſces, aliud cum alio, vel una cum homine. Breviter autem moralem ſenſum continent hae fabulae, occulteque quaſi innuunt veritatem. Celebratur inter reliquas et talis. Cervam proſequitur leo: illa fuga evadit, denſoque quodam abdit ſe in nemore. Leo vero, qui quantum robore cervam vincit, tantum velocitate a cerva vincitur, nemus adit, quaeritque ex paſtore, ſicubi latitantem vidiſſet cervam. Negat paſtor, ſimulque manu protenſa locum oſtendit. Atque ita cervam miſerrimam invadit leo. Vulpecula autem (hanc enim callidam ubique Aeſopus facit) Nae tu, inquit paſtori, imbellis ſimul improbuſque es: coram leone quidem imbellis, improbus vero in cervam.

2. Videtur mihi hac hominis Phrygii fabula adverſus eos, qui voluptatem accuſant, uti poſſe Epicurus; qui voce tenus fortes videntur, animum vero, ut ille digitum, ibi habent. Quis enim tam ſibi inimicus eſt, ut rem, quae omnium natura ſua maxime nos allicit, ſponte ſua aſpernetur? Reliqua enim, quae ſequuntur homines, aut experientia intelligenda nobis dedit, aut artis approbavit induſtria, aut de iis fidem nobis fecit ratio, aut longi indicium temporis ea conciliavit nobis. Voluptas nec ratione eget, et arte eſt antiquior, et experientiam praevenit, nec tempus exſpectat: ut ineffabilis quidam ejus amor una cum corporibus nobis innatus ſit, qui,

νῆς ὁδὲς, ὅρα τίσιν ὀργάνοις ἀνατίθης τὴν σωλη ρίαν. Εὗρες τὰ ὄργανα, ζήτει τὰ ἔργα. Λιχνευέτω ἡ γλῶτlα, τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέσθω ἡ ἀκοὴ, πληρέσθω ἡ γαςὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Εὗρες τὰ ἔργα, ἐνlεlύχηκας τῷ ἀγαθῷ. Τἕτο ἡ σωlηρία; τἕτο ἡ εὐδαιμονία;

ΛΟΓΟΣ Γ'.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ ϗ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐ βέβαιον.

Αἰσώπῳ τῷ Φρυγὶ πεποίηlαι διάλογοί τε θηρίων ϗ ξυνεσίαι· διαλέγεlαι δὲ αὐτῷ ϗ τὰ δένδρα, ϗ οἱ ἰχθύες, ἄλλο ἄλλῳ, ϗ ἀνθρώποις ἀναμίξ· καlαμέμικlαι δὲ ἐν τοῖς λόγοις τέτοις νἕς βραχὺς, αἰνιτlόμενός τι τῶν ἀληθῶν. Ἄδεlαι δέ τις αὐτῷ ϗ τοιἕτος μῦθος. Ἔλαφον διώκει λέων· ἡ δὲ φεύγεσα ὑπεξάγει, ϗ καlαδύεlαι εἰς δρυμὸν βαθύν· ὁ δὲ λέων (ὅσα γὰρ ἀλκῇ προὔχει, τάχει λείπεlαι) ἐπιςὰς τῷ δρυμῷ ἐρωτᾷ ποιμένα, εἴ πε εἶδε πlήξασαν τὴν ἔλαφον. Ὁ δὲ ποιμὴν ἐκ ἔφη εἰδέναι· ϗ ὁμἕ λέγων, τὴν χεῖρα ἀποlείνας, ἔδειξε τὸ χωρίον. Ὤχεlο ὁ λέων ἐπὶ τὴν δειλαίαν ἔλαφον· ἡ δὲ ἀλώπηξ (σοφὴ γάρ τις αὕτη τῷ Αἰσώπῳ ἐςὶ) πρὸς τὸν ποιμένα λέγει, Ὡς δειλὸς ἄρα ϗ πονηρὸς ἦσθα· δειλὸς μὲν πρὸς λέονlας, πονηρὸς δὲ ἐς ἐλάφες.

ϛ'. Δοκεῖ μοι δὴ χρήσασθαι ἂν ϗ ὁ Ἐπίκερος τῷ Φρυγίῳ τέτῳ αἰνίγμαlι πρὸς τὸν τῆς ἡδονῆς καlήγορον, τῇ μὲν φωνῇ ἀνδριζόμενον, τῇ δὲ γνώμῃ, καθάπερ τῇ χειρὶ, ἐκlεινόμενον ἐφ' ἡδονῇ. Τίς γὰρ ἕτω πολεμήσαιlο ἑαυτῷ, ὥςε τὸ μόνον δὴ πραlμάτων τῇ αὐτἕ φύσει ἐπαlωγόταlον ἀποσείσασθαι ἑκών; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ἃ ὑπ' ἀνθρώπων διώκεlαι, ἢ πείρᾳ γνωρισθένlα παρεδέχθη, ἢ τέχνῃ δοκιμασθένlα ἐτιμήθη, ἢ λόγῳ ἐξεlασθένlα ἐπιςεύθη, ἢ χρόνῳ βασανισθένlα ἠγαπήθη· ἡδονὴ δὲ ϗ λόγε ἀδεὴς, ϗ τέχνης πρεσβυτέρα,

qui, quaſi fundamentum aliquod, animalium ſubjicitur ſaluti; quod ſi quis tollat, ſtatim id, quod natum eſt, evaneſcere ſit neceſſe. Scientiam enim, rationemque, et id, quod ab omnibus intellectus dicitur, progreſſu temporis, paulatim congredientibus cum rebus ipſis ſenſibus, longa experientia colligit homo, conſervatque: voluptatem autem ſponte ſtatim a natura ipſa haurit atque accipit; hanc amplectitur, oditque quicquid dolorem affert; ab hac ſervatur, ab illo corrumpitur.

3. Quod ſi vituperanda eſſet voluptas, neque nobiſcum ea naſceretur, neque omnium, quibus conſervationem debemus noſtram, eſſet antiquiſſima. Quae autem vulgo a ſophiſtis objiciuntur voluptati, Sardanapali luxus, Medicae deliciae, mollicies Ionica, menſae Siculae, Sybaritica tripudia, Corinthiae meretriculae, haec omnia, et ſi plura etiam his adferre velis, non voluptatis, ſed artis rationiſque ſunt effectus; longo namque poſt tempore, accedente plurimarum lenocinio artium, voluptatem violarunt homines. Sicut autem rationem rem natura ſua honeſtam nemo negat eſſe, quamvis ea in negotio minime natura ſua honeſto quis utatur; ita neque de voluptate ſecus loquendum eſt, ſed de iis, qui voluptate abutuntur. Duo autem haec cum in animo ſint hominis, ratio et voluptas; rationi ſi admiſceatur voluptas, neceſſarium ejus uſum non tollit, ſed emollit: voluptati contra ſi accedat ratio, modum ejus nimia intendit copia, eique, quod natura delectat, uſum demit neceſſarium.

4. Atqui non propria, inquies, hominis voluptas eſt, ſed et reliquis communis animalibus. Jam illud ſcilicet, quod in voluptate maxime ſalutare eſt, reprehendis, quod omnia, quae vivunt, conſervat: ſiquidem eo tibi diſplicet nomine, quod multis eſt communis. O circumſcriptor avare! Tu, ut video, ne ſolis quidem lumen amabis, quia omnibus oculis commune eſt. Solum enim, te judice, id intueri oportebat hominem: ideoque non conducet homini hoc lumen; non aer, qui corpora inſpirat permeatque, et diſponit; non fluviorum

τέρα, καὶ τὴν πεῖραν φθάνει, καὶ οὐκ ἀναμένει χρόνον, ἀλλ' ὑπερφυὴς ἡ πρὸς αὐτὴν φιλία καὶ ἡλικιῶτις τῶν σωμάτων, ὥσπερ κρηπὶς, τῇ σωτηρίᾳ τοῦ ζώου ὑποβέβληται· ἣν εἴ τις ἀφέλοι, τὸ γενόμενον εὐθὺς οἴχεσθαι δεῖ. Ἐπιστήμην μὲν γὰρ, καὶ λόγον, καὶ τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον τὸν νοῦν αὐτὸν, προϊὼν τῷ χρόνῳ ὁ ἄνθρωπος, τῇ κατὰ βραχὺ ἐντεύξει τῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς πείρας συνενεγκάμενος, ἤθροισεν ἐφ' ἑαυτῷ· ἡδονὴν δὲ αὐτοδίδακτος παρὰ τῆς φύσεως λαβὼν ἔχει ἐξ ἀρχῆς εὐθύς· καὶ ταύτην μὲν ἀγαπᾷ, πολεμεῖ δὲ τῷ ἀλγεινῷ· καὶ ὑπὸ μὲν τῆς ἡδονῆς σώζεται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀλγεῖν φθείρεται.

γ'. Φαῦλόν τι χρῆμα ἡδονή; οὐκ ἂν ἦν ξύμφυτον, οὐδὲ τῶν σωζόντων ἡμᾶς τὸ πρεσβύτατον. Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν σοφιστῶν θρυλλούμενα ἐς αὐτὴν, ἡ Σαρδαναπάλου τρυφὴ, καὶ ἡ Μηδικὴ χλιδὴ, καὶ ἡ Ἰωνικὴ ἁβρότης, καὶ τράπεζαι Σικελικαὶ, καὶ ὀρχήσεις Συβαριτικαὶ, καὶ ἑταῖραι Κορίνθιαι, ταῦτα ἀθρόα, καὶ ὅσα τούτων ποικιλώτερα, οὐχ ἡδονῆς ἔργα, ἀλλὰ τέχνης καὶ λόγου, παρανομησάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς ἡδονὰς δι' εὐπορίαν τῶν τεχνῶν ὀψὲ τοῦ χρόνου. Ὥσπερ οὖν οὐδεὶς λοιδορεῖται τῷ λόγῳ, ὡς οὐκ ἔστι καλὸν τῇ φύσει, κἂν ἀπάγῃ τις αὐτοῦ τὴν χρείαν ἐπὶ τὸ μὴ φύσει καλόν· οὕτως οὐδὲ τῇ ἡδονῇ λοιδορητέον, ἀλλὰ τοῖς χρωμένοις ἡδονῇ κακῶς. Δύο δὲ ὄντων τούτων ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ, ἡδονῆς καὶ λόγου, λόγῳ μὲν ἡδονὴ κραθεῖσα, μηδὲν ἀφελοῦσα τοῦ ἀναγκαίου, προσέθηκεν αὐτῷ τὸ ἀγωγότερον· λόγος δὲ ἡδοναῖς προσγενόμενος, αὐξήσας αὐτῶν δι' εὐπορίας τὸ μέτριον, ἀφεῖλε τοῦ φύσει τερπνοῦ τὸ ἀναγκαῖον.

δ'. Ἀλλ' οὐκ ἴδιον ἀνθρώπου ἡδονὴ, κοινὸν δὲ τῶν ἄλλων ζώων. Τοῦτο λέγεις τὸ ἐχεγγυώτατον ἡδονῆς πρὸς σωτηρίαν, τὸ παντὸς τοῦ πεφυκότος ζῆν διασωστικὸν, ἣ διὰ τὴν κοινότητά σε ἐνοχλεῖ. Ὢ τῆς πλεονεξίας. Σύ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦ ἡλίου ἀγαπᾷν τὸ φῶς, ὅτι ἐστὶ κοινὸν ὀφθαλμῶν πάντων· ἀλλὰ ἔδει γὰρ τὸν ἄνθρωπον μόνον ὁρᾷν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τὸ φῶς· οὐδέ γε ὁ

 ἀὴρ,

fluviorum latices; non terrae fructus: quo enim ulterius, quaecunque maxime neceſſaria ſunt, excuſſeris, communia videbis eſſe omnia, proprium autem nihil alicujus. Eodem loco et voluptatem pone, in ſocietate dico boni illius, quod naturam omnem ſenſu praeditam conſervat.

5. Quandoquidem autem cum voluptate confertur virtus, virtuti quidem obtrectare haud decretum eſt mihi (nec enim virulenta aut maledica poteſt eſſe, quae de voluptate inſtituitur oratio) hoc tantum dico, ſi quis virtuti voluptatem demat, eum vim ejus praecidere, auferre autem potentiam. Nullum enim, ſi voluptas abſit, petitur honeſtum. Quippe qui laborem ſponte ex virtutis ſubit praeſcripto, amore voluptatis aut praeſentis id facit, aut futurae. Sicut enim in re quaeſtuaria nemo ſciens talentum cum drachma permutat, nec cum argento aurum,

niſi cui mentem Deus eripit omnem;

ſed in permutatione, quamvis aequalis ſit, permutantis ſpectatur commodum, prout uſus flagitat accipientis: ſic omnino in ſubeundis laboribus nemo laborum cauſa laborem ſubit (infeliciſſimum nempe hoc votum eſſet) praeſentes vero labores cum pulchro, ut quidem ex agreſtioribus diceret aliquis, ut vero illi, qui verius judicant, cum voluptate commutat: pulchrum enim quamvis dicas, voluptatem nominas; niſi forte aliquid pulchrum ſit, cui non adſit voluptas.

6. Ego vero contrarium ſequi ex his arbitror, omnibus nimirum voluptatem praeferendam eſſe rebus, cujus cauſa morbum aliquis et vulnera, et labores, et ſexcenta ſubit alia. Quamvis enim alias alii cauſas aſcribas; ut Achilli, cum vindicandi cauſa Patrocli lubens moritur, amicitiam; Agamemnoni vigilanti ante reliquos, ac deliberanti, curam regni; Hectori exercitum ducenti, primaque in acie pugnanti, ſtrenueque rem gerenti, patriae ſalutem: nihil adhuc aliud quam voluptatis attuliſti nomina. Quippe quemadmodum in corporum morbis ſecari non recuſat aeger aut uri, ſitim etiam perferre

ἀὴρ, εἰσπνεόμενός τε καὶ οἰκονομῶν τὰ σώματα ταῖς αὐτοῦ ὁδοῖς· οὐ ποταμῶν νάματα· οὐ γῆς καρποί· πέρα γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν προέλθῃς, πάντα κοινὰ, ἴδιον δὲ οὐδὲν οὐδενός. Ἐνταῦθά μοι τάττε καὶ τὴν ἡδονὴν, ἐν κοινότητι ἀγαθοῦ σώζοντος πᾶσαν αἰσθητικὴν φύσιν.

έ. Ἐπεὶ δὲ ἀρετῆς πρὸς ἡδονὴν ἡ ἐξέτασις γίγνεται, οὐ λοιδορήσομαι μὲν τῇ ἀρετῇ (οὐ γὰρ πικρὸς, οὐδὲ βλάσφημος ὁ καθ᾽ ἡδονὴν λόγος) τοσοῦτον δὲ λέγω, ὡς εἰ τῆς ἀρετῆς ἀφαιρήσει τὶς τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ δυνατὸν αὐτῆς προσαφῄρηκεν· οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν αἱρετὸν, ἀπογενομένης ἡδονῆς· καὶ γὰρ ὁ κατ᾽ ἀρετὴν πονῶν ἑκὼν, φιλίᾳ ἡδονῆς πονεῖ, παρούσης ἢ προσδοκωμένης. Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς χρηματισμοῖς οὐδεὶς ἑκὼν ἀντικαταλλάττεται δραχμὴν ταλάντου, οὐδὲ χρυσοῦ χαλκὸν,

ᾧ μὴ φρένας ἐξέλετο Ζεύς·

ἀλλὰ δεῖ τὰς ἀμοιβὰς, κᾂν ἰσοστάσιοι ὦσι, λυσιτελεῖν τῷ ἀλλαττομένῳ κατὰ τὴν χρείαν τοῦ λαβόντος· οὕτως ἀμέλει κᾂν ταῖς τῶν πόνων ὁμιλίαις οὐδεὶς πονεῖ πόνου ἐρῶν (ἦ γὰρ ἂν εἴη ὁ δυσερασότερος) ἀλλάττεται δὲ τοὺς παρόντας πόνους, ὡς μὲν εἴποι ἄν τις τῶν ἀγροικοτέρων, τοὺς καλοῦ· ὡς δέ τις τῶν ἀληθεστέρων, ἡδονῆς· κᾂν γὰρ τὸ καλὸν εἴπῃς, ἡδονὴν λέγεις· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη τὸ κάλλος κάλλος, εἰ μὴ ἥδιστον εἴη.

ϛ´. Ἐγὼ δὲ οἶμαι καὶ αὐτὸ τοὐναντίον, διὰ τούτων ἀποφαίνεσθαι τὴν ἡδονὴν πάντων χρημάτων αἱρετωτέραν, ἧς εἵνεκα ἄν τις καὶ θάνατον ἀλλάξαιτο, καὶ τραύματα, καὶ πόνους, καὶ ἄλλα μυρία δυσχερῆ· Κᾂν γὰρ ἄλλο ἄλλῳ ἐπιτιθῇς ὄνομα τῆς τούτων αἰτίας, Ἀχιλλεῖ μὲν ἀποθνήσκοντι ἑκόντι, καὶ τιμωροῦντι ἀποθανόντι τῷ Πατρόκλῳ, φιλίαν· Ἀγαμέμνονι δὲ ἀγρυπνοῦντι καὶ προβουλευομένῳ καὶ προπολεμοῦντι, βασιλείαν· τῷ δὲ Ἕκτορι ἐξηγουμένῳ καὶ προμαχομένῳ καὶ ἀριστεύοντι, σωτηρίαν πατρίδος· πάντα ταῦτα ἐρεῖς ἡδονῶν ὀνόματα. Ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς τῶν σωμάτων νόσοις ἀγαπᾷ ὁ κάμνων τεμνόμενος καὶ ἐμπιπράμενος, καὶ διψῶν καὶ λιμώττων, καὶ τὰ δυσχερῆ τῇ φύσει

perferre famemque, et quicquid natura ingratum eſt, ut pro his poſtea ſomno ſuo frui poſſit; quod ſi ſpem futuri tollas boni, etiam praeſentium tolles malorum patientiam: ita in actionibus noſtris laborum cum voluptatibus viciſſitudo intercedit et permutatio, quam tu quidem virtutem dicis; ego vero ut virtutem non tollo, ita unum hoc ex te quaeram: Utrum ſine amore ullo virtutem perſequatur animus? Hunc ſi das amorem, voluptatem dediſti.

7. Licet enim nomen permutes, nec voluptatem voces, ſed gaudium; diverſa admitto nomina, rem tamen ipſam video, voluptatem agnoſco: quae ſola effecit, ut, tot qui tantiſque ſeſe obtulit laboribus Hercules, tot quotidie mala ſuſtinuit, qui cum belluis certavit, tyrannos invaſit, feras aggreſſus eſt, cum violentis totius terrae congreſſus eſt imperatoribus, terramque ſecuram vacuamque monſtris reddidit et quaſi purgavit, qui Oetam petiit, ignem acceſſit, non alio manuductore quam magnis diviniſque quibuſdam uſus voluptatibus, quarum aliae comitabantur labores, ſequebantur aliae; ſponte ſua ſubierit haec omnia. Atqui ſolos, quos ſubit, labores intueris; voluptates vero, quibus paſcitur, non vides. His ipſis, dum ageret, delectabatur Hercules, ac propterea agebat; nec egiſſet, niſi delectatus fuiſſet. Nam de Bacchi quid opus eſt dicere voluptatibus, quae ſacrorum vice ſunt, nocturni illi diſcurſus thyaſi, choreae, tibiaeque, ac cantus? Quae omnia nihil aliud ſunt, quam diverſae voluptates Bacchicae, quae repraeſentantur in myſteriis.

8. Quid de Baccho loquor aut Hercule? Fabuloſa ſunt haec, aut heroica. Adducamus Socratem. Alcibiadem amas, o noſter Socrates, poſt hunc Phaedrum, poſt Phaedrum Charmiden. Amas, o Socrates, nec ulla te latere poteſt pulchritudo Attica. Age, fatere cauſam, nec ignominiam time: caſtus enim cum voluptate poteſt eſſe amor, ſicut cum dolore impudicus. Quod ſi abſque voluptate ulla ſolum animum, non etiam corpus amas, Theaetetum ama: atqui hunc non amas, ſimus quippe erat. Ama ergo Chaerephontem:

ſed

σει προσιέμενος ἑκὼν, ἀντικαταλλαττόμενος ταῦτα τῆς προσδοκίας τοῦ ὕπνου· εἰ δὲ ἀφέλοις τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος ἀγαθοῦ, ἀφαιρήσεις τὴν αἵρεσιν τῶν παρόντων κακῶν· οὕτω κἂν ταῖς πράξεσιν ἀντίδοσις γίνεται πρὸς ἡδονὰς πόνων, ἣν σὺ μὲν ἀρετὴν καλεῖς, ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀρετὴν δίδωμι, ἐρήσομαι δέ σε· εἰ ἄνευ τῆς πρὸς αὐτὴν φιλίας τὴν ἀρετὴν ἡ ψυχὴ εἵλετο; ἐὰν γὰρ τὴν φιλίαν δῷς, ἡδονὴν δίδως.

ζ΄. Κἂν ὑπαλλάξῃς τοὔνομα, ϗ χαρὰν τὴν ἡδονὴν καλῇς, οὐ νεμεσῶ τῆς ἀφθονίας τῶν ὀνομάτων, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐρῶ, ϗ τὴν ἡδονὴν γνωρίζω· ἣ ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα ἐκεῖνον τὸν τῶν πολλῶν ϗ θαυμαστῶν πόνων ὁμιλητὴν ϗ ἀγωνιστὴν ϗ ἐθάδα, τὸν πρὸς τὰ θηρία παραβαλλόμενον, τὸν τοῖς πανταχοῦ δυνάσταις προσφερόμενον, τὸν πρὸς τοὺς ἀγρίους φιλονεικοῦντα, τὸν ἡμερωτὴν τῆς γῆς, τὸν καθαρτὴν, τὸν ἐπὶ τὴν Οἴτην ἰόντα, τὸν ἐπὶ πῦρ παραγιγνόμενον, οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγάλαις ϗ θαυμασταῖς ϗ ἀκράτοις ἡδοναῖς χειραγωγούμενον, ταῖς μὲν παρούσαις ὁμοῦ τοῖς πόνοις, ταῖς δὲ μελλούσαις μετὰ τοὺς πόνους, ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἑκόντα. Ἀλλὰ σὺ μὲν τοὺς τότε πόνους ὁρᾷς, τὰς δὲ Ἡρακλέους ἡδονὰς οὐχ ὁρᾷς, αἷς ἔχαιρεν. Ἔχαιρε ϗ ὁ Ἡρακλῆς ταῦτα δρῶν, ϗ διὰ τοῦτο ἔδρα· ϗ οὐκ ἂν ἔδρα, εἰ μὴ δρῶν ἔχαιρεν. Αἱ μὲν γὰρ Διονύσου ἡδοναὶ ϗ τελετῆς χώραν ἔχουσι, κῶμοι ἐκεῖνοι ϗ θίασοι ϗ χορὸς ϗ αὐλοὶ ϗ ᾄσματα· πάντα ταῦτα Διονύσου ἡδονῶν σχήματα ἐν μυστηρίοις ὀργιαζόμενα.

η΄. Τί λέγω Διόνυσον ϗ Ἡρακλέα; μῦθοι ταῦτα, ἡρωϊκὰ ταῦτα. Τὸν Σωκράτην λέγω. Ἐρᾷς, ὦ Σώκρατες, Ἀλκιβιάδου, ϗ μετὰ τοῦτον Φαίδρου, ϗ μετ᾽ ἐκεῖνον Χαρμίδου· ἐρᾷς, ὦ Σώκρατες, καί σε οὐ λανθάνει κάλλος Ἀττικόν. Ἀλλ᾽ ὁμολόγησον αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, ϗ μὴ φοβηθῇς τὴν ἀδοξίαν· ἔξεστι ϗ μεθ᾽ ἡδονῆς σωφρόνως ἐρᾷν, ὡς ἔξεστι ϗ μετὰ λύπης ἀκολάστως ἐρᾷν. Εἰ δὲ ϗ χωρὶς ἡδονῆς ἐρᾷς, ϗ τῆς ψυχῆς μόνης, ϗ σώματος οὐκ ἐρᾷς, ἐράσθητι Θεαιτήτου· ἀλλ᾽ οὐκ ἐρᾷς, σιμὸς γὰρ ἦν. Ἐράσθητι Χαιρεφῶντος·

ſed ne hunc quidem amas, pallebat enim. Ariſtodemum ergo ama: atqui nec Ariſtodemum amas, deformis enim erat. Quem ergo amas? Si quis delicate comam alit, ſi quis formoſus, aut venuſtus, aut pulcher eſt. Et de virtute quidem tua dubitare non poſſum, quin impudice non ames; nec diffido tamen animo, quin voluptatis cauſa id facias: non enim corpori diffido quin ab igne calere, nec oculis quin ab eo illuſtrari, nec auribus quin tibiae modis affici poſſint; ſicut nec Heſiodo diffido qui a Muſis docetur, nec Homero qui muſicae ſuae ſuavitatem Calliopae, nec Platoni qui orationis ſuae ſublimitatem Homero debet: omnia enim haec, oculi, aures, corpora, ſermo, a voluptate trahuntur.

9. Etiam Diogenem illum in dolium ſuum voluptas deduxit. Quod ſi virtus comitetur quoque, cur excluſum propterea is voluptatem? Delectabatur dolio ſuo Diogenes, ut Babylone ſua Xerxes; delectabatur ſicco pane, ſicut condimento ſuo Smindyrides; delectabatur omnibus fontibus, ut Choaſpe ſolo Cambyſes; delectabatur ſole, ſicut purpuris ſuis Sardanapalus; delectabatur baculo ſuo, ſicut haſta ſua Alexander; delectabatur pera ſua, ſicut omnibus theſauris Croeſus. Quod ſi voluptatem alteram confers cum altera, vincit Diogenis. Plena quidem voluptatum ſunt illorum omnia, ſed quae moleſtiam ſecum trahant. Proelio devictus lamentatur Xerxes, vulneratus gemit Cambyſes, exuſtus ejulat Sardanapalus, rejectus dolet Smindyrides, captivus lacrymatur Croeſus, pugna prohibitus luget Alexander; at voluptates Diogenis ſine ulla lamentatione aut gemitu, ſine lacrymis ſunt aut moerore. Tu interim labores eas vocas; quia enim ex natura tua illius hercule metiris ingenium, menſura medius fidius iniqua: tibi namque labor erit, eadem ſi agas; Diogeni voluptas. Auſim ego amplius dicere, nullum unquam veriorem fuiſſe voluptatis amatorem Diogene. Domum, quam adminiſtraret, non habuit; moleſta eſt domeſticae rei adminiſtratio: rempublicam non attigit, res enim eſt graviſſima: uxorem non duxit, de Xanthippe audiverat: liberos non eduxit, pericula ante oculos habebat. Sic omnis immunis mali, liber ſecuruſque, ſine metu aut moerore ullo,

ἀλλ᾽ ἐκ ἐρᾷς, ὠχρὸς γὰρ ἦν. Ἐράσθηἱι Ἀριςοδήμε· ἀλλ᾽ ἐκ ἐρᾷς· αἰσχρὸς γὰρ ἦν. Ἀλλὰ τίνων ἐρᾷς; εἴ πε τὶς εὐκόμης, εἴ πε τὶς ὡραῖος, εἴ πε ἁβρὸς, εἴ πε καλός. Καί πιςεύω μὲν τῇ ἀρετῇ, ὅτι δικαίως ἐρᾷς, ἐκ ἀπιςῶ δὲ τῇ ψυχῇ, ὅτι δι᾽ ἡδονὴν ἐρᾷς· ἐδὲ γὰρ σώματι ἀπιςῶ ὑπὸ πυρὸς θερμαινομένῳ, ἐδὲ ὀφθαλμοῖς ὑπὸ ἡλίε φωτιζομένοις, ἐδὲ ἀκοαῖς ὑπὸ αὐλῶν γαννυμέναις, ἐδὲ Ἡσιόδῳ ὑπὸ Μεσῶν διδασκομένῳ, ἐδὲ Ὁμήρῳ ὑπὸ Καλλιόπης λιπαινομένῳ, ἐ Πλάτωνι ὑπὸ Ὁμήρε μεγαλυνομένῳ· πάντα ταῦτα ὑφ᾽ ἡδονῆς ἕλκεται, κ὘ ὀφθαλμοὶ, κ὘ ἀκοαὶ, κ὘ σώματα, κ὘ λόγοι.

θ΄. Ἀλλὰ κ὘ τὸν Διογένην ἐκεῖνον εἰς τὸν πίθον ἡδονὴ εἰσάγει· εἰ δὲ κ὘ ἡ ἀρετὴ αὐτῷ συνεισέβαλλε, τί τὴν ἡδονὴν ἐξοικίζεις τῷ λόγῳ; Ἥδετο ὁ Διογένης τῷ πίθῳ, ὡς Βαβυλῶνι Ξέρξης· ἥδετο τῇ μάζῃ ὁ Διογένης, ὡς ὁ Σμινδυρίδης τῇ καρύκῃ· ἥδετο ταῖς κρήναις πανταχε͂, ὡς ὁ Καμβύσης Χοάσπῃ μόνῳ· ἥδετο τῷ ἡλίῳ, ὡς Σαρδανάπαλλος ταῖς πορφυρίσιν· ἥδετο τῇ βακτηρίᾳ, ὡς Ἀλέξανδρος τῷ δόρατι· ἥδετο τῷ θυλάκῳ, ὡς ὁ Κροῖσος τοῖς θησαυροῖς. Κἂν παραβάλλῃς ἡδονὰς ἡδοναῖς, τὰ Διογένες κρατεῖ· τὰ γὰρ ἐκείνων μεςὰ μὲν ἡδονῆς, ἀλλὰ ἀναμέμικται λύπη πανταχε͂· ὀδύρεται Ξέρξης ἡττώμενος, ςένει Καμβύσης τιτρωσκόμενος, οἰμώζει Σαρδανάπαλλος ἐμπιμπράμενος, ἀνιᾶται Σμινδυρίδης ἀπελαυνόμενος, δακρύει Κροῖσος λαμβανόμενος, λυπεῖται Ἀλέξανδρος μὴ μαχόμενος· αἱ δὲ Διογένες ἡδοναὶ οἰμωγῆς ἄπειροι, ἄςονοι, ἀδάκρυτοι, ἄλυποι. Σὺ δὲ τὰς ἡδονὰς αὐτε͂ πόνες καλεῖς· μετρεῖς γὰρ τὰ Διογένες τῇ σαυτε͂ φύσει, πονηρῷ μέτρῳ· σὺ μὲν γὰρ ἀλγήσεις ταῦτα δρῶν, Διογένης δὲ ἥδετο. Ἐπιτολμήσαιμι δ᾽ ἂν ἔγωγε εἰπεῖν, ὡς ἐδεὶς ἡδονῆς Διογένες ἦν ἐραςὴς ἀκριβέςερος. Οὐκ ἑςίαν ἔνεμεν, ἐπίλυπον γὰρ οἰκονομία· ἐ πολιτείας ἐφήψατο, ἀνιαρὸν γὰρ τὸ χρῆμα· ἐκ ἐπειράθη γάμε, ἤκεε γὰρ τὴν Ξανθίππην· ἐκ ἐπειράθη παιδοτροφίας, ἑώρα γὰρ τὰ δεινά· ἀλλὰ ἄφετος παντὸς τε͂ δεινε͂, ἐλεύθερος, ἄφροντις, ἀδεὴς, ἄλυπος

ullo, ſolus mortalium, tanquam domum unam, totam colebat terram; voluptatibus apertis fruebatur, incuſtoditis, affluentibus.

10. Ad legiſlatores tranſeamus a Diogene, ipſasque inſpiciamus reſpublicas. Noli de Sybaritarum arbitrari me dicturum eſſe; aut de Syracuſiorum quorum deliciae, aut Corinthiorum quorum voluptates, aut Chiorum quorum opulentia, aut Leſbiorum quorum vina, aut Mileſiorum quorum veſtimenta celebrantur: ad principes ipſos accedo, ad Athenienſes venio, Lacedaemonios lubet intueri. Hic flagella ſunt plagaeque Laconicae, hic venationes curſusque, tum coenae parciſſimae, ſtragulaque viliſſima: etiam in his tamen voluptates video. Macte Lycurge, qui pro minimis laboribus voluptates introducis magnas; parva das, magna accipis; labores inſtituis breviſſimos, voluptates pro iis accipis perpetuas. Quae ſunt voluptates, inquies, Spartanae? Urbs ſine muris, ſine metu, intacta ab igne; quae nec hoſtem unquam ac peregrinum vidit clypeum, quae luctum nullum, nullas unquam minas audivit. Quid autem metu triſtius, aut ſervitute durius, aut neceſſitate eſt moleſtius? quibus ſi ſemel urbem liberaris, multas pro illis reddis voluptates. Illius voluptatis alumnus erat Leonides, illius Othryades, illius Callicratidas. Atqui hi fuere caeſi. Ita, ſed honeſte. Quarum autem voluptatum cauſa? Non aliter quam in corpore fieri ſolet, in quo partes amputantur, ut ſervetur totum. Pars reipublicae Spartanae erat Leonides, ſed pro tota Spartanorum occidit republica; pars erat et Othryades, pars et Callicratidas: ergo parvis hiſce in bello interfectis partibus, domi vigebant cives, voluptate fruebantur integra. De Athenienſium vero rebus quid neceſſe eſt dicere? omnia ibi feſtorum plena, hilaritatis omnia, ut ipſa anni tempora diviſiſſe inter ſe voluptates videantur. Vere Dionyſia celebrantur, autumno myſteria; et ita deinceps ſingulas anni partes aliquis ſibi vendicat Deus, Panathenaea, Scirrophoria, Haloa, Apaturia. Dum alii navali proelio certant, alii domi feſta agunt; alii terreſtrem ineunt pugnam, alii Dionyſia cum riſu celebrant. Sed nec ipſa bella, quae res omnium eſt ſeveriſſima, carent voluptatibus; ſed et his tuba Tyrrhenica, tibia triremica, cantus militaris interjungitur. Vides voluptatum copiam.

DISSERT.

ἄλυπος ἐνέμετο τὴν πᾶσαν γῆν, ὡς οἶκον ἕνα, μόνος ἀνθρώπων ἡδοναῖς συνὼν ἀφρουρήτοις καὶ ἀταμιεύτοις καὶ ἀφθόνοις.

ι. Τὸν Διογένην ἐῶμεν, καὶ μετίωμεν τοὺς νομοθέτας, καὶ πολιτείας σκεψώμεθα. Μή με οἰηθῇς ἐπὶ Σύβαριν ἥξειν, μηδὲ Συρακουσίων μνησθήσεσθαι τῶν ἀβροτάτων, μηδὲ Κορινθίων τῶν φιληδόνων, μηδὲ Χίων τῶν πλουσίων, μηδὲ Λεσβίων τῶν εὐοινοτάτων, μηδὲ Μιλησίων τῶν εὐειμονωτάτων· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ἔρχομαι, ἐπὶ Ἀθηναίους ἔρχομαι, καὶ τὰ Λακεδαιμονίων ἐξετάζω. Μάστιγες αὗται καὶ πληγαὶ Λακωνικαὶ, καὶ θῆραι, καὶ δρόμοι, καὶ δεῖπνα λιτὰ, καὶ στιβάδες εὐτελεῖς· ἀλλ' ὁρῶ καὶ τούτων τὰ τερπνά. Εὖγε, ὦ Λυκοῦργε, σμικρῶν πόνων μεγάλας ἡδονὰς ἀντεισάγεις· ὀλίγα δοὺς, μεγάλα ἔλαβες· ἐφημέρους δοὺς πόνους, ἡδονὰς διηνεκεῖς ἀντέλαβες. Τίνες, λέξεις, Σπαρτιατικαὶ ἡδοναί; Πόλις ἀτείχιστος, ἄφοβος, ἄπειρος πυρὸς, ἀθέατος πολεμίων, ἀθέατος ξενικῶν ἀσπίδων, ἀνήκοος στόνων, ἀνήκοος ἀπειλῆς. Τί δ' ἂν εἴη φόβου λυπηρότερον; τί δὲ δουλείας ἀνιαρώτερον; τί δὲ ἀνάγκης ἐπιπονώτερον; ὅταν δὲ ταῦτα ἀπαλλάξῃς πόλεως, πολλὰς αὐτῇ ἡδονὰς ἀντεισάγεις. Ἐκείνης τῆς ἡδονῆς θρέμμα ἦν ὁ Λεωνίδας, ἐκείνης ὁ Ὀθρυάδας, ἐκείνης ὁ Καλλικρατίδας. Ἀλλὰ ἀπέθνησκον οὗτοι. Ἀπέθνησκον καλῶς. Ὑπὲρ ποίων ἡδονῶν; καὶ γὰρ τῶν σωμάτων ἐκκόπτεται μέρη ὑπὲρ ῥαστώνης τοῦ ὅλου. Μέρος ἦν καὶ ὁ Λεωνίδας τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ ἀπέθνησκεν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης· μέρος Ὀθρυάδας, Καλλικρατίδας μέρος· τοιγαροῦν ἀφαιρουμένων σμικρῶν μερῶν, ἐσώζοντο αἱ οἶκοι ἡδοναί. Τὰ δὲ Ἀθηναίων τί χρὴ λέγειν; πάντα μεστὰ ἑορτῆς τὰ Ἀττικὰ, πάντα θυμηδίας· καὶ διέλαχον αὐτοῖς ὧραι τὰς ἡδονὰς, ἦρος Διονύσια, μετοπώρου μυστήρια· καὶ ἄλλην ὥραν ἔχει ἄλλος θεὸς, Παναθήναια, Σκιῤῥοφόρια, Ἅλωα, Ἀπατούρια. Ναυμαχοῦσιν ἐν θαλάττῃ, οἱ δὲ οἴκοι ἑορτάζουσι· πολεμοῦσιν ἐν γῇ, οἱ δὲ ἐν Διονύσου γελῶσιν. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ πόλεμοι, τὸ σκυθρωπότατον, ἡδονῶν ἔρημοι· ἀλλὰ συντάττεται τούτοις ἡ Τυῤῥηνὴ σάλπιγξ, ἢ αὐλὸς τριηρικὸς, ἢ ᾠδὴ ἐμβατήριος. Ὁρᾷς τὴν ἀφθονίαν τῶν ἡδονῶν.

Η ΛΟΓΟΣ

Digitized by Google

DISSERT. IV.

Quis ſit philoſophiae finis.

VERAM invenire rationem eſt difficile: plerumque enim id evenit homini, ut quo foecundiore ſit ingenio, eo minus valeat judicio. Et reliquae quidem artes, in iis circa quae verſantur ſingulae, cum ipſo progreſſu plura ſemper inveniunt quotidie: philoſophia quo plus proficit, eo contrariis magis ambiguiſque abundat argumentis; non aliter quam agricolae, qui inſtrumenta cum habent plurima, minus foecundo tamen agro utuntur. Et civilia quidem judicia ſententiae judicum ac corona, tum pigmenta oratorum, populique dirigunt ſuffragia: hic vero quis nobis judex erit, qua tandem verum a falſo diſtinguemus ſententia? Ratione? at nullam invenies, cui non dari poſſit contraria. Affectione? parum fidum narras judicem. Multitudine? plures hic indocti ſunt. Opinione? deterioribus favet illa.

2. Ecce tibi, vel in hoc ipſo de quo agimus, cum voluptas inter ſe virtuſque contendant atque inter ſe componantur, nonne et vi ſua virtutem ejicit voluptas, et opinione vulgi ſuperior evadit, et numero vincit teſtium, et vehementius afficit? Illud vero quod reſtat, in quo omne virtuti eſt praeſidium, ipſa ratio, non minus ſecatur, non minus dividitur, nec raro ſuum voluptati defert patrocinium. Invenies aliquem, qui ornate pro voluptatibus dicat, virtutem vituperet, et, quod dici ſolet, a viris ad foeminas transferat imperium; ſimulque et habitum mutet philoſophi, et retineat nomen. Relinque, mi homo, una cum oratione tua et nomen. Ipſa fundamenta evertis: nihil philoſophiae cum voluptate eſt commune: alius eſt voluptatis, alius ſapientiae ſtudioſus: diſtincta ſunt nomina, diſtincta ſunt opera, diſtinctum eſt genus; ſicut aliud eſt Laconicum quam Atticum, aliud barbaricum quam Graecum. Si enim

Digitized by Google

ΛΟΓΟΣ Δ'.

Τί τέλος Φιλοσοφίας.

Χαλεπὸν εὑρεῖν λόγον ἀληθῆ· κινδυνεύει γὰρ ἡ τȢ̃ ἀνθρώπȢ ψυχὴ, δι' εὐπορίαν τȢ̃ φρονεῖν, τȢ̃ κρίνειν ἀπορεῖν. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι, πρόσω ἰȢ̃σαι, κατὰ τὴν εὕρεσιν εὐστοχώτεραι γίγνονται, ἑκάστη περὶ τὰ αὐτῆς ἔργα· φιλοσοφία δὲ, ἐπειδὰν αὐτῆς εὐπορώτατα ἔχῃ, τότε μάλιστα ἐμπίπλαται λόγων ἀντιστασίων ϗ ἰσοῤῥόπων· ϗ ἔοικε γεωργῷ, ἐπειδὰν ἐν περιȣσίᾳ γένηται ὀργάνων πολλῶν, ἀκαρποτέρᾳ τῇ γῇ χρωμένῳ. Τὰς μὲν Ȣ̃ν πολιτικὰς διαδικασίας εὐθύνει ψῆφος ϗ ἀριθμὸς δικαστῶν, ϗ γνώμη ῥήτορος, ϗ δήμȣ χεῖρες· ἐνταῦθα δὲ τίς ἡμῖν παρέσται δικαστὴς, ϗ τίνι ψήφῳ τἀληθὲς κρινȢ̃μεν; Λόγῳ; ἀλλ' Ȣ̓κ ἂν ἔχοις εἰπεῖν λόγον, ὅτῳ Ȣ̓κ ἂν ἐξεύροις τὸν ἐναντίον. Πάθει; ἀλλ' ἄπιστος ὁ δικαστής. Πλήθει; ἀλλὰ πλείȣς οἱ ἀμαθέστεροι. Δόξῃ; ἀλλὰ τὰ χείρω ἐνδοξότερα.

ϛ'. Αὐτίκα ἐν τῷ παρόντι τȣ́τῳ σκέμματι, ἡδονῆς ἀρετῇ ἁμιλλωμένης ϗ ἀντεξεταζομένης, Ȣ̓ παρωσαμένη τὴν ἀρετὴν ἡδονὴ, ϗ δόξῃ κρατεῖ, ϗ πλήθει μαρτύρων ὑπερβάλλεται, ϗ κατὰ πάθος δυναστεύει; Ὁ δὲ μόνον ὑπόλοιπον ἦν τῇ ἀρετῇ συμμαχικὸν, ὁ λόγος, ϗ τȢ̃το σχίζεται ϗ διαιρεῖται· ϗ ἐξεύρηταί τις ϗ παρ' αὐτȢ̃ ἐπικȣρία ἡδοναῖς. Καὶ λέγει τὶς καλῶς, ὑπὲρ ἡδονῆς λέγων, ϗ τὴν ἀρετὴν φαυλίζει, ϗ μετατίθησι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος ἐπὶ τὴν γυναικωνῖτιν· ϗ τὸ μὲν σχῆμα τȢ̃ φιλοσόφȣ μετενδύεται, τȢ̃ δὲ ὀνόματος ἀξιοῖ κρατεῖν. Ἄφες, ἄνθρωπε, ϗ τȣ̓́νομα μετὰ τȢ̃ λόγȣ. Παρανομεῖς περὶ τὰ θεμένȣς· Ȣ̓δὲν φιλοσοφίᾳ ϗ ἡδονῇ κοινόν· ἄλλος μὲν ὁ φιλήδονος, ἄλλος δὲ ὁ φιλόσοφος· διακέκριται τὰ ὀνόματα, διακέκριται τὰ ἔργα· διῄρηται τὰ γένη, ὡς τὰ Λακωνικὰ τῶν Ἀττικῶν, ὡς τὰ βαρβαρικὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐὰν

nim Spartiatam te eſſe dicas, aut Graecum, aut Doricum, aut Heracliden; et tiaram tamen admireris Medicam, aut menſam barbaricam, aut eſſedum Perſicum: jam ad Perſas deficis, tranſis ad barbaros; Pauſaniam exuiſti, Medus es, es Mardonius. Depone et nomen cum genere.

3. Et vulgus quidem cum voluptatem laudant, facile ferre poſſum; animus enim illis illiberalis eſt, rectaeque rationis penitus ignarus, cujus miſeriam deplorare, cujus ignorantiae poſſis ignoſcere: Epicuri vero nomen cum recordor, ferre hominem non poſſum. Nec enim philoſophiam admitto, quae laſciviat: ſicut imperatorem non fero, ſtationem qui deſerat, tantumque in fuga dux ſit; nec agricolam, qui ſegetes ſuas incendat; nec gubernatorem, qui marinos metuat fluctus: navigare oportet, imperare oportet, terram colere oportet, laborum plena haec ſunt omnia; nihil quod pulchrum, quod honeſtum ſit, ab ignavia producitur. Quod ſi ea, quae honeſta ſunt, voluptates dicas ſequi, concedam: ſequantur, dummodo ubique praecedat honeſtas;

rex unicus eſto,

Et dominus,

cui imperium dedit Jupiter. Nam ſi ordinem confundas, ut imperet voluptas, morem gerat ratio; durum animo tyrannum et inexorabilem praeficis, cui ubique et ſine excuſatione ulla ſerviendum eſt, etiam cum foeda et injuſta imperat. Quem enim voluptati terminum praeſcribes, quae a cupiditatum vires ſibi aſſumit licentia? Inſatiabilis hic tyrannus eſt, qui et quae adſunt deſpicit, et quae non adſunt deſiderat; qui et abundantia accenditur, et ſpe erigitur, nimiaque laſcivit copia. Hic tyrannus contra honeſtatem irritat turpitudinem, contra juſtitiam armat injuſtitiam. Nihil enim eſt, quod facilius ſibi ſatisfieri patiatur, quam corporis neceſſitas. Sitit aliquis? ubique fontes ſunt: eſurit aliquis? ubique fagi ſunt. Sol ille, quem vides, quavis penula calidior eſt: haec prata quovis ſpectaculo amoeniora ſunt: hi flores genuinum odoris oblectamentum ſunt. Et hactenus quidem voluptati praefigi poteſt terminus,

Digitized by Google

Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ἕλλην καὶ Δωριεὺς καὶ Ἡρακλείδης, θαυμάζῃς τιάραν Μηδικὴν καὶ τράπεζαν βαρβαρικὴν καὶ ἁρμάμαξαν Περσικήν· περσίζεις, βαρβαρίζεις, ἀπολώλεκας τὸν Παυσανίαν· Μῆδος εἶ, Μαρδόνιος εἶ. Ἀπόθου τοὔνομα μετὰ τοῦ γένους.

γʹ. Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς ἡδονὴν ὑμνοῦντας φέρω· βάναυσος γὰρ ψυχὴ, καὶ ἀπεληλαμένη λόγου, ἐλεεινὴ μὲν τοῦ πάθους, σύγγνωστος δὲ τῆς ἀγνοίας· Ἐπίκουρον δὲ διὰ τοὔνομα οὐ φέρω, οὐδὲ ἀνέχομαι φιλοσοφίας ὑβριζούσης. Οὐδὲ γὰρ στρατηγοῦ ἀνέχομαι τὴν τάξιν ἀπολείποντος καὶ ἐξηγουμένου τῆς φυγῆς, οὐδὲ γεωργοῦ ἀνέχομαι ἐμπιπράντος τὰ λήια, οὐδὲ κυβερνήτου ἀνέχομαι ἀποδειλιῶντος πρὸς τὴν θάλατταν· πλεῖν σε δεῖ, στρατηγεῖν σε δεῖ, γεωργεῖν σε δεῖ, πόνων ταῦτα μεστά· ἀλλ' οὐδὲν καλὸν ὑπὸ ῥαστώνης γίγνεται. Εἰ δὲ ἕπεται ἡδονὴ τοῖς καλοῖς, δίδωμι τοῦτο· ἑπέσθω, ἀλλ' ἡγείσθω τὸ καλὸν πανταχοῦ·

Εἷς κοίρανος ἔστω,

Εἷς βασιλεὺς,

ᾧ ἔδωκεν ἄρχειν ὁ Ζεύς. Ἐὰν δὲ μεταθῇς τὴν τάξιν, καὶ ἄρχῃ μὲν ἡδονὴ, ἕπηται δὲ λόγος· δίδως τῇ ψυχῇ τύραννον πικρὸν καὶ ἀπαραίτητον, ᾧ δουλεύειν ἀνάγκη, καὶ ὑπηρετεῖν ὑπηρεσίας ἀνεπιτιμήτους καὶ παντοδαπὰς, κἂν αἰσχρὰ προστάττῃ, κἂν ἄδικα προστάττῃ. Τί γὰρ ἂν εἴη μέτρον ἡδονῆς ἐπιλαβομένης ἐξουσίας ἐπιθυμημάτων; Ἀκόρεστος γὰρ ὁ τύραννος οὗτος, καὶ τῶν παρόντων ὑπεροπτικὸς, καὶ τῶν μὴ παρόντων ὀρεκτικὸς, καὶ διὰ περιουσίαν ἐξαπτόμενος, καὶ ὑπὸ ἐλπίδος κουφιζόμενος, καὶ δι' εὐπορίαν ἐξυβρίζων. Οὗτος ὁ τύραννος ἐπανέστησε τὰ αἰσχρὰ τοῖς καλοῖς, οὗτος ἐφώπλισεν ἀδικίαν δικαιοσύνῃ, οὗτος μέτρῳ ἀμετρίαν. Ὡς ἥγε χρεία τῶν σωμάτων τὰς αὑτῆς ὀρέξεις οὐ χαλεπῶς ἀναπίμπλησι. Διψῇ τις; κρῆναι πανταχοῦ· πεινῇ τις; φηγοὶ πανταχοῦ. Ἥλιος οὗτος, χλανίδων ἀλεεινότερος· λειμῶνες οὗτοι, θεαμάτων τὰ ποικιλώτατα· ἄνθη ταῦτα, εὐωδίαι φυσικαί. Καὶ μέχρι μὲν τούτων ἐστὶ λαβεῖν ὅρους

minus, ipſe nimirum uſus. Quem ſi ſemel tranſcenderis longiuſque proceſſeris, liberum voluptati curſum nulliſque definitum ſpatiis concedis, virtutemque penitus intercludis.

4. Hoc eſt quod plus habendi ſemper ſitim excitat, hoc eſt quod tyrannides creat. Sicut nec regio anguſta Paſargadae Perſarum regi, neque Cyri ſufficit naſturtium; verum univerſa voluptatibus illius vectigalis eſt Aſia. Niſaeos illi equos alit Media, meretriculas Graeculas Ionia, barbaros eunuchos educat Babylon, artes cujuſcunque generis ſubminiſtrat Aegyptus, ebur ſuum Indi, odores Arabes; ne ipſi quidem nihil voluptatibus illius ſuppeditant fluvii, Pactolus aurum, triticum Nilus, aquam praebet Choaſpes. Quid, quod ne haec quidem illi ſufficiunt, quin peregrinas amare incipit voluptates? atque eo fine Europam petit, Scythas perſequitur, Paeones evertit, Eretriam capit, navibus Marathonem invadit, ubique oberrat denique. O deplorandam in homine paupertatem! Quis enim pauperior illo eſſe poteſt, qui nunquam concupiſcere deſinit? Animus enim humanus cum ſemel ultra, quam flagitat neceſſitas, voluptates guſtaverit, priora ſemper negligit, optat nova: ut revera Tantali de hoc, mutato nomine, narretur fabula. Quid enim aliud eſt, quam perpetua ſitis ejus hominis, quem explere voluptas non poteſt? quid aliud, quam cupiditatum aqua, quae fluit ſemper aut refluit; quae triſtiſſimis ſemper imbuuntur curis, tumultu, ac metu? Si adſit voluptas, times ne abeat; ſi abſit, times ne non veniat: ut eum, qui haec ſectetur, nec dolore vacare unquam, nec ullas ſentire voluptates ſit neceſſe, perpetuaque in confuſione rerum et ambiguitate verſari.

5. Jam cogita quem qualemque animo praeficias tyrannum: ut ſi Critiam loco Solonis Athenienſibus, ut ſi Pauſaniam loco Lycurgi praeficias Lacedaemoniis. Ego enim, qui libertatem amo, lege opus, opus ratione habeo. Haec erectam immobilemque felicitatem ſervabit mihi, ſine metu ullo, nullius indigam auxilii, non dejectam animo, non quae illiberalibus ſe ſubmittat artibus; a quibus, tanquam rem magnam, paulatim voluptatem emendicet ſuam, non fruſtum panis tantum, ut mendicus ille Homericus, mehercules, non gladios et

ἡδονῶν, τὴν χρείαν αὐτήν· ἐὰν δὲ ταῦτα ὑπερβῇς, καὶ προέλθῃς περαιτέρω, δίδως ταῖς ἡδοναῖς δρόμον ἄπαυστον, καὶ τὰς ἀρετὰς ἀποτειχίζεις.

δ΄. Τοῦτο γεννᾷ τὰς πλεονεξίας, τοῦτο ποιεῖ τὰς τυραννίδας· οὐ γὰρ ἱκανὸν τῷ βασιλεῖ τῷ Περσῶν χωρίον Πασαργάδαι, καὶ τὸ Κύρου κάρδαμον, ἀλλ' ἡ Ἀσία ἅπασα διέλαχε χορηγεῖν ἡδοναῖς ἀνδρὸς ἑνός. Τρέφει μὲν αὐτῷ Μηδία Νισαῖον ἵππον, πέμπει δὲ Ἰωνία παλλακίδας Ἑλληνικάς, τρέφει δὲ Βαβυλὼν εὐνούχους βαρβάρους, πέμπει δὲ Αἴγυπτος παντοδαπὰς τέχνας, ἐλέφαντα Ἰνδοί, Ἄραβες εὐωδίαν· χορηγοῦσι δὲ καὶ οἱ ποταμοὶ ταῖς βασιλέως ἡδοναῖς, Πακτωλὸς χρυσόν, Νεῖλος πυρόν, Χοάσπης ὕδωρ· τῷ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκανά, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ ξένης ἡδονῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἔρχεται, διώκει Σκύθας, ἀνίστησι Παίονας, Ἐρέτριαν λαμβάνει, Μαραθῶνι ἐπιπλεῖ, καὶ πλανᾶται πανταχοῦ. Ὦ τῆς πενίας δυστυχέστατος. Τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς; Ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν τῶν πρότερον ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ. Καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα τοῦτο ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαί, καὶ φόβοι. Φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ, ἀνιαρὸν δὲ μὴ παροῦσα μὴ οὐκ ἔλθῃ· ὥστε ἀνάγκη τὸν διώκοντα ἡδονὴν λυπούμενον μὲν μὴ παύσασθαι, ἡδόμενον δὲ μὴ αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ συγκεχυμένον ζῆν ἐν ἀσαφείᾳ πολλῇ.

έ. Ὅρα τίνα καὶ ποῖον τύραννον τῇ ψυχῇ δίδως· ὡς Ἀθηναίοις Κριτίαν, παρωσάμενος τὸν Σόλωνα· ὡς Λακεδαιμονίοις Παυσανίαν, παρωσάμενος τὸν Λυκοῦργον· ἐγὼ δὲ ἐλευθερίαν ποθῶν, νόμου δέομαι, λόγου δέομαι. Οὗτός μοι φυλάξει τὴν εὐδαιμονίαν ὀρθὴν καὶ ἄσειστον καὶ ἀδεῆ καὶ αὐτάρκη, οὐ ταπεινὴν δὲ ὑποβεβλημένην ἀνδραπόδων τέχναις· ὑφ' ὧν ἐρανιζόμενος ἀθροίσω τὸ μέγα τοῦτο ὄφελος, ἡδονήν, αἰτίζων οὐκ ἀκόλους, μὰ Δία, κατὰ τὸν Ὁμήρου πτωχεύοντα,

Digitized by Google

et lebetes ſolum, ſed quae etiam his abſurdiora ſunt; obſonium a Mithaeco videlicet, vinum a Sarambo, citharam a Conno, cantum a Mileſia. Et quis erit horum modus, quis felicitatis ejus, quae ex voluptate oritur, terminus? ubi tandem conſiſtemus? cui deferemus praemium? Quis tam beatus ille, tam vigil, tam induſtrius, quem nec noctu, nec interdiu, ulla latet aut praeterit voluptas; qui omnem animum, omnes ſenſus, non aliter quam flagella ſua marinus polypus, eo intendit, ut omnes ſimul, quae ubique ſunt, attrahat voluptates?

6. Fingamus, ſi videatur, hominis, quem voluptatum beat felicitas, hujuſmodi imaginem: unum eſſe, qui eodem tempore colores videat jucundiſſimos, ſonos audiat ſuaviſſimos, naribus odores percipiat gratiſſimos, ſuccos guſtet diverſiſſimos, tepore foveatur jucundiſſimo, venereae rei ſit intentus: ſi enim ſpatium concedas intermedium, ſepareſque voluptates ac disjungas ſenſus, enervas voluptatem; cujus enim juvat praeſentia, ejus neceſſario nocet abſentia. Quis ergo tam firmus eſt animus, ut tantum voluptatis ferre poſſit impetum, quae quietem nullam, reſpirationem admittat nec minimam? Quis miſerrime cum hoc agi non intelligat, futurumque ut otiari aliquando et vacare ipſe deſideret? quae enim diutius perſeverat voluptas, fit moleſtia. Quid ergo miſerius ea eſſe voluptate poteſt, quae commiſeratione digna videtur? O Jupiter, Diique reliqui, patres artificeſque terrae et maris, quaeque vigent in illis, quodnam hoc eſt animal, cui hunc locum, hanc vitam tribuiſtis? Quam audax, quam temerarium, quam loquax? Bonum non reſpicit, quod agendum eſt praetermittit, voluptatibus paſcitur: ſicut ducem ſuum populus, ita hanc ſequitur:

Debuerat naſci nunquam, vel conjugis expers

interire totum hoc genus, ſi nihil voluptate a vobis majus poterit conſequi.

7. Quomodo autem non poſſet? reſpondeamus enim cum Homero pro Jove. Habet, inquam, habet mentem, habet rationem: vita praeterea ejus ex mortalibus conſtat immortalibuſque principiis; eſtque tanquam animal in medio utriuſque poſitum, quod ab

humana

Digitized by Google

ονῖα, ὐδὲ ἄορας κ̀ λέϐηῖας μόνον, ἀλλὰ τὰ τύτων ἔτι ἀτοπώτερα· παρὰ μὲν Μιθαίκυ ὄψον, παρὰ δὲ Σαράμϐυ οἶνον, παρὰ δὲ Κόννυ ἑταίραν, παρὰ δὲ Μιλησίυ ᾠδήν. Καὶ τί τύτων ἔςαι μέτρον; τίς τῆς ἐξ ἡδονῶν εὐδαιμονίας ὅρος; πῦ ςησόμεθα; τίνι δῶμεν τὰ νικηῖήρια φέρονῖες; τίς ὁ μακάριος ἀνήρ; ὗτος κ̀ ἄϊρυπνος κ̀ ἐπίπονος, ὃν ὐκ ἔλαθεν ὐδὲ ἐξέφυῖεν ὐδεμία ἡδονὴ, ὐ νύκῖωρ, ὐ μεθ' ἡμέραν· ἀλλὰ ἀποῖείνασα αὐτῷ ἡ ψυχὴ τὰς αἰσθήσεις πάσας, καθάπερ ὁ θαλάτῖιος πολύπυς τὰς πολλὰς κόμας, διὰ τύτων πάντοθεν τὰς ἡδονὰς ἐπάξεῖαι πάσας ὁμῦ;

ς'. Πλάτῖωμεν, εἰ δυναῖὸν, τοιαύτην εἰκόνα, ἄνδρα εὐδαίμονα τὴν ἐξ ἡδονῶν εὐδαιμονίαν· ὁρῶνῖα μὲν τὰ ἥδιςα τῶν χρωμάτων, ἀκύονῖα δὲ ἡδίςων ψόφων, ὀσφραινόμενον ὀσμῶν τερπνοῖάτων, γευόμενον χυμῶν ποικιλωῖάτων, χλιαινόμενον, ἀφροδισιάζονῖα ὁμῦ· ἐὰν γὰρ δῷς χρόνον, κ̀ διαςήσης τὰς ἡδονὰς, κ̀ τὰς αἰσθήσεις διέλης, κολύσεις τὴν εὐδαιμονίαν· πᾶν γὰρ, ὃ παρὸν εὐφραίνει, ἀφαιρεθὲν λυπεῖ. Καὶ τίς ἀνάσχοιῖο ψυχὴ ἡδονῶν τοσύτων ὄχλον ἐπιῤῥέοντα αὐτῇ κ̀ ἐπιφερόμενον, κ̀ μηδεμίαν ἀνακωχὴν μηδὲ ἀναψυχὴν παρεχόμενον; ἀλλ' ὐκ ἀθλιώταῖα εἰκὸς διάγειν, κ̀ ἐπιθυμεῖν ἀναϐολῆς, κ̀ ἀναπαύλης ἐρᾷν; χρονίζυσα γὰρ ἡδονὴ λύπην γεννᾷ. Τί ἂν οὖν γένοιτο ἀπιςότερον εὐδαιμονίας ἐλεϋμένης; Ὦ Ζεῦ κ̀ θεοὶ, πατέρες κ̀ ποιηταὶ γῆς κ̀ θαλάτῖης, κ̀ ὅσα γῆς κ̀ θαλάτῖης θρέμματα, οἷον τῦτο ζῶον τῷ δεῦρο τόπῳ κ̀ βίῳ ἐγκατεςήσατε; ὡς θρασὺ κ̀ ἰταμὸν κ̀ λάλον, ἀγαθῦ ἄπορον, ἔργυ ἔρημον, ἡδοναῖς βοσκόμενον κ̀ δημαγωγύμενον;

Αἴθ' ὄφελεν ἄγονόν τ' ἔμεναι, ἄγαμόν τ' ἀπολέσθαι
τὸ γένος τῦτο πᾶν, εἰ μηδὲν ἕξει παρ' ὑμῶν ἡδονῆς κρεῖτῖον.

ζ'. Καὶ πῶς οὐκ ἔχει; ἀποκρινώμεθα γὰρ καθ' Ὅμηρον ὑπὲρ τῦ Διός. Ἔχει μὲν γὰρ, ἔχει νῦν κ̀ λόγον· συῖκέκραῖαι δὲ αὐτῷ ὁ βίος ἐξ ἀθανάτων κ̀ θνητῶν πραῖμάτων, ὡς ζώῳ τινὶ ἐν μεθορίῳ τεῖαῖμένῳ, κ̀ παρὰ μὲν θνηῖῆς πλημμελείας τὸ σῶμα ἔχονῖι,

Digitized by Google

humana quidem contagione corpus deducat, e divino autem fonte mentem. Jam corpori proprium eſt voluptas, menti ratio; et corpus quidem cum brutis commune habet, peculiarem autem ſibi mentem. Quare ibi quaere bonum hominis, ubi ejus eſt operatio; ibi operationem, ubi inſtrumentum; ibi inſtrumentum, ubi ejus conſervatrix pars eſt. Ab ea jam incipe. Utrum alterum conſervat, corpus anima, an animam corpus? conſervatricem inveniſti partem. Quod animi inſtrumentum eſt? mens. Operationem quaere. Quae mentis operatio eſt? prudentia: inveniſti id, quod bonum dicimus. Si quis vero hanc in homine partem, quae prudentiae capax eſt, quae Deum reſpicit, contemnat; foedam illam alteram, corpus nimirum, voracemque, quae voluptates curat, velit paſcere; cui hoc dicemus eſſe ſimile? Fabulae huic mehercules.

8. Fingunt in Theſſaliae Pelio fuiſſe homines poetae, monſtroſo corpore, qui ab umbilico equi pone attrahebant formam. In ejuſmodi forma monſtroſa neceſſe fuit belluinam una ſaginare partem; loqui quidem ut hominem, ſaginari autem ut belluam; videre ut homines, coire ut belluas. Euge, poetae, poetarumque filii, antiquae generoſaeque muſae primi parentes; qua manifeſte nobis illud, quod voluptatibus nos conjungit, oſtendiſtis vinculum. Simulac enim belluinae imperant animo libidines, formam quidem integram relinquunt, ſui vero obſequio eum, qui utitur, hominem in belluam convertunt. Hoc ſibi Centauri volunt, hoc Gorgones, hoc Chimaerae, hoc Geryones, hoc Cercopes. Deme ventris libidinem, belluam dempſiſti homini: deme penis libidinem, belluam amputaſti. Dum vero vivunt una cum aliquo ac nutriuntur illa, quem in obſequium traxere ſui, in eo neceſſe eſt cupiditates eorum dominari, animumque voces eorum perſonare.

DISSERT.

ἐκ δὲ τῆς ἀθανάτου ἀποῤῥοῆς τὸν νοῦν λαμβάνοντι· ἴδιον δὲ σαρκῶν μὲν ἡδοναὶ, νοῦ δὲ λόγος· καὶ κοινὸν μὲν αὐτῷ αἱ σάρκες πρὸς τὰ θηρία, ἴδιον δὲ νοῦς. Ἐνταῦθα τοίνυν ζήτει τὸ ἀνθρώπου ἀγαθὸν, ὅπου τὸ ἔργον· ἐνταῦθα τὸ ἔργον, ὅπου τὸ ὄργανον· ἐνταῦθα τὸ ὄργανον, ὅπου τὸ σῶζον. Ἀπὸ τοῦ σώζοντος ἄρξαι. Πότερον ποτέρου διασωστικὸν, σῶμα ψυχῆς, ἢ ψυχὴ σώματος; εὗρες τὸ σῶζον. Τί ψυχῆς ὄργανον; νοῦς. Ζήτει τὸ ἔργον. Τί νοῦ ἔργον; φρόνησις· εὗρες τὸ ἀγαθόν. Εἰ δέ τις τἀνθρώπου τὴν μοῖραν ταύτην τὴν φρονοῦσαν καὶ θεοφιλῆ ἀτιμάσας, τὸ ἄτιμον ἐκεῖνο μόνον θρέμμα, τὰς σάρκας λέγω, τὸ ἀκόλαστον, τὸ ἀδηφάγον, τὸ ἡδοναῖς φίλον εὐωχεῖν ἐθέλοι: τίνι ἂν εἰκάσαιμι τὴν τοιαύτην τροφήν; Ἦ τῷ μύθῳ, νὴ Δία.

ή. Γενέσθαι φασὶν οἱ ποιηταὶ ἄνδρας ἐν Πηλίῳ Θετταλικὸν γένος, ἀτόπους τὰ σώματα, ἐξ ὀμφαλοῦ ἐπισυρομένους ἵππου φύσιν. Ἐν δὲ τῇ τῆς τοιαύτης ξυνουσίας ἀμουσίᾳ πᾶσά που ἀνάγκη βόσκειν ὁμοῦ τὴν θηριώδη φύσιν· φθέγγεσθαι μὲν ὡς ἄνθρωπον, σιτεῖσθαι δὲ ὡς θηρίον· ὁρᾶν ὡς ἄνθρωπον, ὀχεύειν δὲ ὡς θηρίον. Εὖγε, ὦ ποιηταὶ, καὶ ποιητῶν παῖδες, πατέρες παλαιᾶς καὶ γενναίας μούσης, ὡς ἐναργῶς ἄρα ἡμῖν τὸν πρὸς τὰς ἡδονὰς δεσμὸν ᾐνίξασθε. Ἐπειδὰν ψυχῆς θηριώδεις κρατήσωσιν ἐπιθυμίαι, φυλάττουσαι τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιφάνειαν, τῇ τῶν ἔργων ὑπηρεσίᾳ ἀπέφηναν τὸν χρώμενον ἐξ ἀνθρώπου θηρίον. Τοῦτο οἱ Κένταυροι, τοῦτο αἱ Γοργόνες, τοῦτο αἱ Χίμαιραι, ὁ Γηρυόνης, ὁ Κέκροψ. Ἄφελε τὴν γαστρὸς ἐπιθυμίαν, καὶ ἀφεῖλες τοῦ ἀνθρώπου τὸ θηρίον· ἄφελε τὴν αἰδοίων ἐπιθυμίαν, καὶ διέκοψας τὸ θηρίον. Μέχρι δὲ ταῦτά τῳ συζῇ καὶ συντρέφεται, καὶ πρὸς αὐτὰ τῇ θεραπείᾳ νένευκεν, ἀνάγκη τὰς ἐκείνων ὀρέξεις κρατεῖν, καὶ βοᾶν τὴν ψυχὴν τὰς ἐκείνων φωνάς.

ΛΟΓΟΣ

Digitized by Google

DISSERT. V.

Ex adverſa fortuna utilitatem percipi.

MISERUM videri poſſit, ſiquidem bona in gratiam hominum a malis diſtinxere Dii immortales, ut diverſas definitaſque habeant naturas, nec cum altero confundi poſſit alterum, non magis quam dies cum nocte, aut lux cum tenebris, aut ignis cum aqua (quorum ſingula ſi cum contrariis velis conjungere, aut pugnantiam utriuſque in eandem naturam confundere, quod utriuſque proprium eſt, penitus tollis) homines tamen, qui beatam ſequuntur vitam, ultro illis mala admiſceant. Ut ſi quis illis concedat Deorum, ut interdiu luce clara vivant, perpetuo fruantur lumine, ſomno nocturnaque quiete carere poſſint; indignaturi ſint ſolem nunquam recedere, nec tenebris viciſſim locum dare. Mane, quaeſo, ne plurima ſimul reſpondere cogamur. Si quidem inveniri humani poſſint oculi, qui lucem ferant perpetuam; aut dari ars aliqua, quae ſolis circularem queat ſiſtere ambitum, ut ſupra terram ſuſpenſus, lampadis inſtar clariſſimae, quae in excelſo defigitur loco, lumen nobiſcum ſemper communicaret ſuum; hoc ſiquidem poſſet, ſtaretque ſol ipſe, nec aſpectu ejus noſtri defatigarentur oculi: quis ita demens furioſuſque eſſet, quem tam ſiniſtra animi afflaret cupido; ut noctem tenebraſque amare, oculos quieſcere, corpus denique, adinſtar defuncti hominis, malit abjicere? Quod ſi connivere perpetuo poſſint oculi, nec tamen propterea ſol abire deſinat; aut ſi abire ſol deſinat, connivere tamen perpetuo nequeant oculi: vides non voti noſtri opus eſſe, ut lucem ſemper videamus; ſed neceſſitatis, ut noctem admittamus.

2. Eodem modo amor, qui bonum proſequitur, ſeſe habet. Amat enim hoc animus: quidni amaret enim? et odit malum: quidni odiſſet enim? nec fieri tamen poteſt, ut vel, quod amat, conſequatur penitus;

ΛΟΓΟΣ Ε'.

Ὅτι ἐςὶ ϗ ἐκ τῶν περιςάσεων ὠφελεῖσθαι.

ΔΕινόν γε, εἰ οἱ μὲν θεοὶ διέκρινὰν τοῖς ἀνθρώποις τἀγαθὰ ἐκ τῆς τῶν κακῶν ὁμιλίας, ἀνεπίμικτον ἑκάτερον ἑκατέρῳ εἶναι θέμενοι, ϗ διαςήσαντες αὐτῶν τὰς φύσεις, καθάπερ ἡμέρας πρὸς νύκτα, ϗ φωτὸς πρὸς ζόφον, ϗ πρὸς ὕδωρ πυρὸς (ὧν ἕκαςον εἰ ἐθελήσαις πρὸς τȣ̓ναντίον ἀγαγεῖν, ϗ ἀνακεράσαι αὐτῶν τὴν διαφορὰν εἰς κοινὴν φύσιν, διαφθερεῖς τὸ ἑκατέρȣ ἴδιον) οἱ δὲ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑκόντες εὐδαίμονα διώκοντες βίον, καταμιγνύȣσιν αὐτῷ δυςυχίας· κἂν τις θεῶν αὐτοῖς συγχωρῆσαι ζῆν δι' ἡμέρας ἐν φωτὶ λαμπρῷ ϗ διηνεκεῖ, ἀΰπνῳ ϗ ἀδεεῖ τῆς ἐν νυκτὶ ἀναπαύλης, ἄχθοιντο τῷ ἡλίῳ, μηδέποτε ἐξισαμένῳ, μηδὲ εἰς τὸ παλίσκιον παραχωρȣ̃ντι. Ἔχε δὴ αὐτόθι, μὴ ἀποκρινȣ́μεθά σοι ποικίλον. Ὡς εἰ μέν πȣ τὶς ἐςὶν ἀνθρώπȣ ὄψις ἀνέχεσθαι φωτὸς διηνεκȣ̃ς, ϗ εἴπερ τις μηχανὴ ςῆσαι τὸν ἥλιον τȣ̃ κύκλῳ δρόμȣ, ὥςε ἀνέχειν ὑπὲρ γῆς αἰεὶ, καθάπερ πυρσὸν ἐκ κορυφῆς ὑψηλῆς ἐκπέμποντα ἐφ' ἡμᾶς τὸ παρ' ἑαυτȣ̃ φῶς· εἰ ταῦτα ὑπάρχοι, ϗ ςαίη μὲν ὁ ἥλιος, ἀνέχοιντο δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς αὐτὸν διηνεκῶς δεδορκότες· τίς ȣ̓́τως ἀνόητος ϗ ἐπιμανὴς ϗ κακοδαίμων τȣ̃ ἔρωτος, ὥςε ποθῆσαι νύκτα ϗ σκότος, ϗ ὀφθαλμῶν ἀργίαν, ϗ σώματος ῥίψιν ἐγγύτατα νεκρȣ̃; Εἰ δὲ θᾶττον μὲν ἀνάσχοιντο οἱ ὀφθαλμοὶ ἀϋπνίας, ἢ ςαίη ὁ ἥλιος, θᾶττον δ' ἂν ςαίη ὁ ἥλιος, ἢ ἀνάσχοιντο οἱ ὀφθαλμοὶ ἀϋπνίας· ȣ̓κ εὐχῆς ἔργον ἡ πρὸς τὸ φῶς φιλία, ἀλλὰ ἀνάγκης ἡ πρὸς νύκτα συνȣσία.

ϛ. Ταύτῃ τοι ϗ ὁ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἔρως ἔχει. Ἐφίεται μὲν γὰρ αὐτȣ̃ ἡ ψυχή· τί δὲ ȣ̓ μέλλει; ϗ πολεμεῖ τὸ κακῷ· τί δὲ ȣ̓ μέλλει; ἀλλ' ȣ̓κ ἔςιν αὐτῇ ȣ̓́τε ὧν ἐφίεται καθαρῶς τυχεῖν,

penitus; aut, quod odit, vitet penitus. Nec jam de improbo loquor animo, qui malis et abundat undique, et bona ignorat; qui in ſpe ipſa diffidit, in felicitate ſumma facile labitur: ſed quem probum, quem prudentem dicimus. Videamus ergo an et hunc putemus, ſi ad felicitatem ſemel pervenerit, poſſe inoffenſo vitae curſu pergere, ſummaque illa fortunae benignitate ſemper uti; an potius humanae id naturae contingere non poſſe arbitrandum ſit: quia multa ſunt, quae obſtant. Sicut viro celeriter currenti evenire ſolet, multae ut occurrant foveae, viarumque praerupta, tum abyſſi, aggereſque; quos, niſi curſu admodum aut ſaltu valet, tranſilire ſi velit, facile labitur, offendit, errat, animum deſpondet. Vir contra fortis, curſor ſtrenuus, viae peritus, a viribus ſuis hoc habet, celeriter ut pergat; a peritia, ut non aberret; ab arte, ut non impingat: novit enim, quae plana ſit via minimeque ſalebroſa; quae contra celet foveam, quae nec vitari poſſit in curſu, nec videri poſſit currenti.

3. Hoc eſt quod obſcure de humana vita protulit Homerus:

Dolia bina jacent Jovis alto incluſa cubili,

inquit: quorum in altero mala ſunt plurima, bonum nihil; alterum utroque mixtum eſt; tertium vero, in quo bona pura ſint, nuſquam in Jovis ponit domo. Jam quae ex doliis hauriuntur illis, ita hominibus diſtribuit, ut Homero placet, Jupiter, ut ex altero puri putique mali calicem profundat inevitabilem, contentionibus plenum et furiis, pavore ac metu, ſexcentis denique aliis noxiis meriſque malis; ex altero vero, ut Homerus diceret, bono mixtum maloque. Ego temperamentum hoc quidem intelligo, nec fidem detraho; libet tamen verbis paulo lenioribus alteram diſtributionem Jovis, quae melior videtur, exprimere: hoc nimirum modo.

4. Virtus animi improbitaſque horum doliorum ſunt fontes: quarum haec rapidam praecipitemque evomens undarum vim vitam confundit, ac inundat; haud ſecus quam fluminis hyberni impetus in ſegetes plantaſque diffunditur, inviſus agricolis, inviſus paſtoribus, nec viatoribus gratus, infructuoſus, ſterilis, inutilis, noxiuſque: virtutis

οὐθ' οἷς πολεμεῖ μὴ περιπεσεῖν ἐξ ἀνάγκης. Οὔπω λέγω τὴν μοχθηρὰν ψυχὴν (αὕτη μὲν γὰρ πάγκακός τις, καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος, καὶ ἐν ἐλπίσιν ἄπιστος, καὶ ἐν εὐτυχίᾳ ἀκροσφαλὴς) ἀλλὰ τὴν ἐπιεικῆ καὶ φρονήσεως ἐπήβολον. Φέρε ἴδω πότερα καὶ ταύτην φῶμεν ἐπιλαβομένην τῆς ἀρετῆς εὐροίᾳ τινὶ βίου καὶ εὐτυχημάτων ἀκμῇ συγγίγνεσθαι ἀεὶ, ἢ τοῦτο μὲν ἀμήχανον ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει· πολλὰ γὰρ τὰ ἐν ποσὶ, καθάπερ ἀνδρὶ κούφως θέοντι ὀρύγματα καὶ κρημνοὶ καὶ βάραθρα καὶ τειχία, ἐν οἷς ὁ μὲν ἀμαθὴς τῆς ὁδοῦ, καὶ μαλθακὸς θεῖν, καὶ διαπηδᾷν ἀσθενὴς, καὶ παραθεῖν ἀκροσφαλὴς, πταίει καὶ σφάλλεται καὶ ἀποδειλιᾷ· ὁ δὲ ἀγαθὸς καὶ δρομικὸς ἀνὴρ καὶ ἐπιστήμων τῆς ὁδοῦ, κατὰ μὲν τὴν ῥώμην ὀξέως θεῖ, κατὰ δὲ τὴν ἐμπειρίαν ἀπλανῶς, κατὰ δὲ τὴν τέχνην ἀσφαλῶς, οἶδε μὴν τίς μὲν τῆς ὁδοῦ ἡ λεία καὶ ἄπταιστος, τίς δὲ ἡ διεσκαμμένη, καὶ ἀναγκαία μὲν διελθεῖν, ἀπροαίρετος δὲ τῷ θέοντι.

γ'. Τοῦτό μοι καὶ περὶ τὸν βίον Ὅμηρος ᾐνίξατο·

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,

φησίν· ὁ μὲν πλήρης κακῶν, ἀγαθῶν ἀνεπίμικτος· ὁ δὲ ἐξ ἀμφοῖν κεκραμένος· τρίτον γὰρ πίθον οὐδαμοῦ ἐν Διὸς εἶναι λέγει, ἀγαθῶν ἀκηράτων. Νέμει δὲ Ζεὺς τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, κατὰ τὴν Ὁμήρου ᾠδὴν, ἐκ τοῖν πίθοιν τούτοιν ἀρυτόμενος, ἐκ μὲν τοῦ, κακῶν ἀενάων ῥεῦμα ἰσχυρὸν καὶ βίαιον, μεστὸν ἐρίδων καὶ ἐριννύων, καὶ πτοίας καὶ φόβου, καὶ ἄλλων μυρίων δυσαντήτων τε καὶ ἀκράτων κακῶν· ἐκ δὲ τοῦ νέμει, ὡς μὲν ἂν Ὅμηρος εἴποι, ῥεῦμα μικτὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν τὴν μίξιν, καὶ πείθομαι τῷ λόγῳ, εὐφημότερον δὲ ὀνομάζειν θέλω τὴν βελτίω παρὰ Διὸς νομήν· ἔχει γὰρ δὴ ὧδε.

δ'. Ἀρετὴ ψυχῆς καὶ μοχθηρία αὗται πηγαὶ τῶν Διὸς πίθων· ὧν ἡ μὲν μοχθηρία λάβρον καὶ ἔμπληκτον ὀχετὸν ἐξιεῖσα συγχεῖ τὸν βίον καὶ ταράττει, καθάπερ ἐμβολὴ χειμερίου νάματος ἐπὶ λήϊα καὶ φυτουργίας ὁρμηθεῖσα, ἐχθρὰ μὲν γεωργοῖς, ἐχθρὰ καὶ ποιμέσιν, ἐχθρὰ καὶ ὁδοιπόροις, ἄκαρπος, ἄγονος, ἀνόνητος, ἐπισφαλής· αἱ δὲ

ἀρετῆς

virtutis contra cujuſcunque animum irrigarint fontes, totam huic vitam foecundam, cultamque, ac maturis educandis frugibus reddunt idoneam. Interim ſudor requiritur agricolae, requiritur labor, requiritur moleſtia. Nec enim Aegyptius colonus ſolo Nili fretus flumine ſemen ſuum ſpargit, niſi prius aratro bovem junxerit, ſulcum duxerit, multum laborarit: tum demum flumen vocat, opus ſuum illi commendat. Ita fluvius miſcetur cum labore agricolae, cum labore ſpes, cum moleſtia fructus; ita bonis miſcenda ſunt mala: aut ſaltem, ut lenius loquamur, ſcias hominis in poteſtate non eſſe, nuda ut aliquid agentibus contingant bona. Ad portum ſi navigaturus aliquo iveris, gubernatorem tibi, credo, eliges, non qui tempeſtatem nullam, nullos unquam vidit fluctus; ſed qui multis ex periculis longaque malorum experientia paulatim ſibi compararit artem. Ego imperatori diffido, qui nunquam male rem geſſit; ſed ducem potius quaero, qualis Athenienſibus fuiſſet Nicias, ſi e Sicilia redire potuiſſet; aut qualis Cleon, qui modeſtius in populari ſe geſſiſſet imperio, ſi Amphipoli rediiſſet. Quem contra, quocumque in vitae genere, ſeu gubernator fuerit, ſeu imperator, ſive private vivat, ſive praeſit aliis, ſive unus ſit, ſive urbs tota, nimis felicem videro, benignitati fortunae diffidam; ut Croeſo Solon, ut Polycrati Amaſis.

5. Terram equis abundantem Croeſus, navibus inſtructum mare poſſidebat Polycrates: quorum nihil diuturnum fuit, non terra Croeſo, non Polycrati mare; Polycratem enim Orontes, Croeſum cepit Cyrus. Ita felicitatem longam magna malorum excepit ſeries. Ideoque Croeſum non judicabat felicem eſſe Solon, ſapiens enim erat. Polycratem Amaſis relinquebat, periculum enim vitabat. Sic et ego vitam approbo, quae adverſam guſtavit fortunam, ſed guſtavit tantum,

Ipſa modo tinxit labia, areſcente palato;

quae virtutem habeat, eaque utatur, quoties fortuna invitum petit. Sic inter omnes colores, qui maxime clarus eſt, maxime delectat oculos; niſi tamen fuſcum conjungas, magnam illi voluptatis detrahis partem. Ita ſi ſecundis rebus miſceas adverſa, magis virtutem adverteſ, magis felicitatem ſenties.

6. Sitis

ἀρετῆς πηγαὶ, ὅτῳ ἂν ἐν ψυχῇ διαφανῶσι, πάντα τούτῳ ποιοῦσι τὸν βίον ἔγκαρπον καὶ ἀρόσιμον καὶ τελεσφόρον. Ἀλλὰ ἱδρῶτος δεῖ τῷ γεωργῷ, καὶ πόνου δεῖ, καὶ ταλαιπωρίας δεῖ. Οὐδὲ γὰρ ὁ Αἰγύπτιος τῷ Νείλῳ θαῤῥεῖ μόνῳ, οὐδὲ παραδίδωσιν αὐτῷ τὰ σπέρματα, πρὶν ἢ τῷ ἀρότρῳ ζεύξῃ βοῦν, πρὶν τέμῃ αὔλακα, πρὶν πονήσῃ μακρά· καὶ μετὰ τοῦτο ἤδη καλεῖ τὸν ποταμὸν ἐπὶ τὰ αὐτοῦ ἔργα. Αὕτη μίξις ποταμοῦ πρὸς γεωργίαν, καὶ ἐλπίδων πρὸς πόνους, καὶ καρπῶν πρὸς ταλαιπωρίαν· οὕτως ἀγαθοῖς κακὰ κεραννυτέον. Εἰ βούλει, ἄφελε μὲν τὴν δυσφημίαν, ἴσθι δὲ αὐτῶν τὴν οὐσίαν οὐκ αὐθαίρετον οὖσαν τοῖς πονοῦσι. Κἂν ἐπὶ τοὺς λιμένας ἔλθῃς, κυβερνήτην λήψῃ, οὐ τὸν ἄπειρον χειμῶνος, οὐδὲ ὅστις ἀθέατος κλύδωνος, ἀλλ' ἐκ πολλῶν σφαλμάτων ἀθροίσαντα τὴν τέχνην, ἐκ πείρας κακῶν. Ἐγὼ καὶ στρατηγῷ διαπιστῶ πάντα εὐτυχήσαντι, οἷος ἂν ἦν Ἀθηναίοις στρατηγὸς Νικίας, σωθεὶς ἐκ Σικελίας· ἢ οἷος ἂν ἦν σωφρονέστερος δημαγωγὸς Κλέων, ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμφιπόλεως. Ὅταν δὲ ἴδω πάντα εὐτυχοῦντα καὶ κυβερνήτην καὶ στρατηγὸν, καὶ ἰδιώτην καὶ ἄρχοντα, καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν, διαπιστῶ ταῖς εὐτυχίαις· ὡς Σόλων Κροίσῳ, ὡς Ἄμασις Πολυκράτει.

έ. Κροῖσος μὲν εἶχεν εὔιππον γῆν, Πολυκράτης δὲ εὔνεων θάλατταν· ἀλλ' οὐδὲν τούτων βέβαιον, οὐχ ἡ γῆ Κροίσῳ, οὐχ ἡ θάλαττα Πολυκράτει· ἀλλ' ἐλάμβανεν Ὀροίτης μὲν Πολυκράτην, Κροῖσον δὲ Κῦρος· καὶ διαδοχὴ μετ' εὐτυχίαν μακρὰν ἀθρόων κακῶν. Διὰ τοῦτο Σόλων οὐκ εὐδαιμόνισε Κροῖσον, σοφὸς γὰρ ἦν. Διὰ τοῦτο Ἄμασις ἀπείπατο Πολυκράτην, ἀσφαλὴς γὰρ ἦν. Διὰ τοῦτ' ἐγὼ ἐπαινῶ βίον γευόμενον κακῶν, ἀλλὰ γευόμενον μόνον,

Χείλεα μέν τ' ἐδίηνʼ, ὑπερῴην δ' οὐκ ἐδίηνεν·

ἔχοντα μὲν τὴν ἀρετὴν, χρώμενον δὲ αὐτῇ καὶ πρὸς ἀκουσίους τύχας. Καὶ γὰρ ὀφθαλμοῖς φίλον μὲν χρωμάτων τὸ λαμπρότατον, ἀλλ' ἐὰν μὴ παραθῇς τὸ φαιὸν, ἐλύπησας αὐτοῦ τὴν ἡδονήν· ἐὰν δὲ μίξῃς ταῖς εὐτυχίαις τὰ δυσχερῆ, μᾶλλον αἰσθήσῃ τῆς ἀρετῆς, καὶ συνήσεις τῆς εὐτυχίας.

6. Sitis voluptatem bibendi commendat homini, fames voluptatem edendi commendat homini, nox oculis deſiderium commendat ſolis: optat homo noctem poſt ſolem, famem cum ſatur eſt, ſitim cum ebrius fuit. Quod ſi demas hanc viciſſitudinem, voluptas quae fuerat, fit dolor. Sic et Artaxerxes rex Perſarum dicitur, prae voluptate nimia, continuaque, in qua verſatus erat, pace, felicitate maliquamdiu ne vidiſſe quidem ſuam; cui epulum parabat tota Aſia, potum praebebant fluvii omnes pulcherrimi, vitae inſerviebant artes plurimae. Verum poſtquam e mari bellum illi eſt exortum, cum decem Graecorum millibus fortiſſimiſque congreſſus imperatoribus, victus in colliculum quendam profugit; in quo noctu cum quieviſſet, tum primum ſitire coepit homo miſerrimus, ubi non Choaſpen ſuum habebat, non Tigrin, non Nilum, non pocula aut pincernas. Hic illi ſatis fuit, quod a Mardo homine aquae corruptae utrem acciperet; ac tum demum ſcire infeliciſſimus potuit mortalium, quis voluptatis ſit uſus, quid ſuaviter ſit vivere.

7. Ergone voluptatis aliqua erit ſatietas, ſecundae fortunae non erit? Eſt, ut arbitror, quam aut cibi ullius aut vini gravior. Nec enim otiari Achilles potuit, nec ſilere Neſtor, nec periculis carere Ulyſſes. Licebat enim in pace vivere Achilli, Myrmidonibuſque imperare, Theſſalam terram colere, Pelei fovere ſenectutem: Neſtori rurſus in Pylo praeeſſe ſuis ſine bello, ſeniumque otioſe tranſigere: domi Ulyſſi circa frondoſum Neritum in terra juvenum nutrice manere; aut in umbroſo, poſtremo, irriguoque Calypſus antro, famulantibus undique Nymphis, mortis ſeniique ignaro vitam ducere. Sed nec immortalis eſſe ea lege voluit, ut otioſus eſſet, aut virtutem ſuam nuſquam exhiberet. Neceſſe enim eſt, hac qui uti coepit ſemel, ſaepe in mediis, quibus humana obnoxia eſt vita, caſibus exclamet,

Hoc quoque ſuſtineas, cor; nam graviora tuliſti.

8. Quam autem Ulyſſi famam relinquis, miſeriam ſi demis? quam Achilli, ſi Hectorem, ſi Scamandrum, ſi

Moenia bis ſex capta mari,

unde-

ς. Ἡ δίψα μὲν σώματι παρασκευάζει ἡδονὴν ποτοῦ, καὶ λιμὸς σώματι παρασκευάζει ἡδονὴν βρωτοῦ, καὶ νὺξ ὀφθαλμοῖς παρασκευάζει ἡδονὴν ἡλίου· ποθεῖ ἄνθρωπος καὶ νύκτα μεθ᾽ ἥλιον, καὶ λιμὸν μετὰ κόρον, καὶ δίψαν μετὰ μέθην· κἂν ἀφέλῃς αὐτοῦ τὴν μεταβολὴν, λυπηρὰν τὴν ἡδονὴν ποιεῖς. Οὕτω λέγεται καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τέως μὲν ὑπ᾽ εἰρήνης μακρᾶς καὶ ἡδονῆς διηνεκοῦς μὴ συνιέναι τῆς εὐτυχίας· ᾧ παρεσκεύαζε μὲν ἡ Ἀσία τὸ δεῖπνον, ἔπεμπον δὲ πόμα ποταμῶν οἱ κάλλιστοι, ἐμηχανῶντο δὲ αὐτῷ τὴν δίαιταν τέχναι μυρίαι. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ πόλεμος αὐτῷ ἐκ θαλάττης ἦλθε, καὶ Ἕλληνες μύριοι, καὶ στρατηγοὶ δεινοὶ, ἡττηθεὶς ἔφευγεν ἐπὶ ψιλὸν λόφον, ὅπου τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος ἐδίψησεν ὁ δύστηνος πρῶτον τότε, ἔνθα ἦν οὐ Χοάσπης, οὐ Τίγρις, οὐ Νεῖλος, οὐκ ἐκπώματα, οὐκ οἰνοχόοι· καὶ ἠγάπησε παρὰ ἀνδρὸς Μάρδου λαβὼν ἐν ἀσκῷ ὀδωδὸς ὕδωρ· καὶ τότε ἄρα ὁ δείλαιος ἔγνω, τίς μὲν δίψης χρεία, τίς δὲ ἡδονὴ ποτοῦ.

ζ. Εἶτα ἡδονῆς μὲν ἔσται κόρος, εὐτυχημάτων δὲ οὐκ ἔσται κόρος; Εἶς μὲν, οἶμαι, σιτίων καὶ μέθης ἀνιαρότερος. Οὐ γὰρ ἀνασχετὸν εἶναι οὔτε τῷ Ἀχιλλεῖ τὴν σχολὴν, οὔτε τῷ Νέστορι τὴν σιωπὴν, οὔτε τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν ἀσφάλειαν. Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν καὶ βασιλεύειν Μυρμιδόνων, καὶ γεωργεῖν τὴν Θετταλῶν γῆν, καὶ γηρωκομεῖν τὸν Πηλέα· καὶ τῷ Νέστορι ἐν Πύλῳ ἐν εἰρήνῃ ἄρχειν, καὶ γηράσκειν καθ᾽ ἡσυχίαν· καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ οἴκοι μένειν περὶ τὸ Νήριτον τὸ εὔφυλλον ἐν τῇ γῇ τῇ κουροτρόφῳ, ἢ τὸ τελευταῖον παρὰ Καλυψοῖ ἐν ἄντρῳ καταρρύτῳ καὶ κατασκίῳ, ὑπὸ νυμφῶν θεραπευομένῳ, ἀγήρῳ ὄντι καὶ ἀθανάτῳ. Ἀλλ᾽ οὐχ εἵλετο ἀθάνατος εἶναι, ἀργὸς ὢν, καὶ μηδὲν χρώμενος τῇ ἀρετῇ. Ἀνάγκη δὲ τὸν ταύτην μεταχειριζόμενον, ἀνθρωπίνοις συμπτώμασι παραβαλλόμενον, πολλάκις βοᾶν,

Τέτλαθι δὴ, κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης.

η΄. Τίς δ᾽ ἂν μνήμη τοῦ Ὀδυσσέως, ἐὰν ἀφέλῃς αὐτοῦ τὰ δυσχερῆ; τίς δὲ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐὰν ἀφέλῃς αὐτοῦ τὸν Ἕκτορα, καὶ τὸν Σκάμανδρον, καὶ τὰς

Δώδεκα μὲν σὺν νηυσὶ πόλεις,

ἔνδεκα

undecimque urbes, quas in terra? Herculem non aliunde quam e media cum periculis lucta ſuſtulerunt, Jovique aſcripſerunt, homines. Cui feras ſi demas, et tyrannos, ſi plurima illa furſum deorſumque itinera, et adverſa omnia; Herculis virtutem mutilaſti. Atqui Olympicis Pythiiſque ludis oleaſtrum nemo, nemo malum conſequitur, qui ſolus ſecum in pulvere decertarit; ſed adverſario prius opus eſt, ut praeconis voce victor declareris. In hoc vero vitae ſtadio, hoc in certamine, quem bono viro adverſarium dabis, praeterquam adverſae fortunae guſtum?

9. Agedum athletas noſtros in ſtadium vocemus. Age, quinam Athenis? Socrates, qui cum Melito, cum vinculis, cum veneno luctaturus eſt. Quis ex academia? Plato, qui cum tyranni ira, cum mari multo, cum maximis periculis. Veniat et alius athleta Atticus, qui cum Tiſſaphernis perjuriis, cum Ariaei inſidiis, cum proditione Menonis, et occultis regis decertet conſiliis. Volo e Ponto adveniat athleta, et quidem ad certamen maximum, maximoſque adverſarios; paupertatem dico, infamiam, famem, frigusque. Ego vero et exercitia ejus laudo:

Corpus ſponte ſibi laniavit verbere multo,
Injiciens pannos humeris:

nec difficulter propterea vicit. Quapropter coronam viris defero, victoreſque eos in virtutis certamine praeconio meo proclamo. Quod ſi mala illis, cum quibus luctantur, dempſeris; coronam illis demis, demis prius praeconium. Deme Athenienſibus velocem illum ad Marathonem curſum, mortemque quam oppetiere ibi, & Cynaegiri manum, et Polyzeli cladem, et Callimachi vulnera; nihil praeclarum Athenienſibus relinquis, niſi forte Erichthonium aut Cecropem, fabulas meras, nec fide digna nomina. Hanc ob cauſam quam diutiſſime ſalva libertas ſua Spartanis conſtitit, quod ne pace quidem otiantur. Habes etiam tum flagra, habes plagas Laconicas, magnumque malorum agmen virtutibus immiſtum.

DISSERT.

ἕνδεκα δὲ ἠπειρώτιδας; Τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα οὐδὲ ἄλλοθεν οἱ ἄνθρωποι προσέθεσαν φέροντες τῷ Διῒ, εἰ μὴ μέσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς. Ἐὰν ἀφέλῃς αὐτοῦ τὰ θηρία, καὶ τοὺς δυνάστας, καὶ τὰς ἄνω καὶ κάτω ὁδοὺς, καὶ τὰ δεινὰ ἐκεῖνα πάντα, ἠκρωτηρίασας τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἡρακλέους. Ἢ Ὀλυμπιάσι μὲν καὶ Πυθοῖ οὐκ ἔνεστι κότινον λαβεῖν, οὐδὲ μήλων τυχεῖν, αὐτὸν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ κονισάμενον· ἀλλὰ ἀνταγωνιστῶν δεῖ τῷ κηρύγματι. Ἐν δὲ τῷ τοῦ βίου σταδίῳ, καὶ τῇ δεῦρο ἀγωνίᾳ, τίς ἂν γένοιτο ἀνταγωνιστὴς ἀνδρὶ ἀγαθῷ, πλὴν τῆς πείρας τῶν δυσχερῶν;

θ΄. Φέρε, τοὺς ἀγωνιστὰς παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ στάδιον. Ἔχε· τίνες μὲν Ἀθηνῶν; Σωκράτης ἀγωνιζόμενος πρὸς τὸν Μέλιτον, καὶ πρὸς τὰ δεσμὰ, καὶ τὸ φάρμακον. Ἐκ δὲ Ἀκαδημίας; Πλάτων ἀγωνιζόμενος πρὸς τυράννου ὀργὴν, καὶ θάλατταν πολλὴν, καὶ κινδύνους μεγάλους. Ἡκέτω καὶ ἄλλος ἀγωνιστὴς Ἀττικὸς, ἀγωνιζόμενος πρὸς Τισσαφέρνην ἐπιορκοῦντα, καὶ Ἀριαῖον ἐπιβουλεύοντα, καὶ Μένωνα προδιδόντα, καὶ βασιλέα ἐπιτιθέμενον. Καὶ δεῖ μοι καὶ τὸν ἐκ τοῦ Πόντου ἀθλητὴν ἀγωνίζεσθαι· καὶ οὗτος ἀγῶνα ἰσχυρὸν πρὸς ἀνταγωνιστὰς πικροὺς, πενίαν καὶ ἀδοξίαν καὶ λιμὸν καὶ κρύος· ἐγὼ δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ γυμνάσια ἐπαινῶ,

Αὐτόν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσσας,
Σπεῖρα κάκ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοισι βαλὼν,

οὐ χαλεπῶς διὰ τοῦτο ἐκράτει. Τοιγαροῦν στεφανῶ τοὺς ἄνδρας, καὶ ἀνακηρύττω νικηφόρους τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς αὐτῶν τὴν πρὸς τὰ κακὰ ἀγωνίαν, ἀποστεφανοῖς τοὺς ἄνδρας, καὶ ἀποκηρύττεις. Ἄφελε Ἀθηναίων τὸν ἐπὶ Μαραθῶνα δρόμον, καὶ τὸν ἐκεῖ θάνατον, καὶ τὴν Κυναιγείρου χεῖρα, καὶ τὴν Πολυζήλου συμφορὰν, καὶ τὰ Καλλιμάχου τραύματα· καὶ οὐδὲν Ἀθηναίοις καταλείπεις σεμνὸν, πλὴν τοῦ Ἐριχθονίου καὶ τοῦ Κέκροπος, μύθων ἀπιστουμένων. Διὰ τοῦτο ἡ Σπάρτη ἐπὶ πλεῖστον ἐλευθέρα, ὅτι οὐδὲ ἐν εἰρήνῃ σχολὴν ἄγει. Μάστιγες αὗται καὶ πληγαὶ Λακωνικαὶ, καὶ ἔθη κακῶν ταῖς ἀρεταῖς ἀναμιγνύμενα.

Digitized by Google

DISSERT. VI.

Quomodo quis ad amicum ſe praeparare debeat.

POSSISNE dicere, qui ſint illi, quos Homerus modo Diis ſimiles, modo dios, modo prudentia Jovi aequales, vocare ſoleat? Quos vero alios, quam ſummos illos viros, Agamemnonem, Achillem, ac Ulyſſem, et ſi quis virtute ſua aliquam illi laudis ſubminiſtravit materiam? Quid ſi vero non cum Jove eos contuliſſet; ſed aut cum Machaone medico, aut vate Calchante, aut Neſtore qui equitandi, aut Meneſtheo qui inſtruendae aciei, aut Epeo qui fabrili arte, aut Nireo qui forma anteceſſit omnibus? Quid, an non ſtatim in promptu tibi cauſa comparationis hujus videretur? Num ergo in altero ſimilitudinis continuo tibi conſtat ratio; in altero Jovi quidem ſimiles dici vides, et poetae comparationem laudas, ipſam tamen non aſſequeris? Agedum, Homeri nomine cauſam tibi exponam, idque oratione libera, nec enim ad poeſin ſum factus. Patrem ille Deum alibi hominumque Jovem dicit, non quod, relicto coelo ſuo, modo in avem, modo in aurum, aut quodcunque aliud poſtularet uſus, converſus, mortales complexus ſit foeminas,

Sic primum generans magnorum ſemina regum;

quod ſi verum eſſet, nae paucorum liberorum pater eſſet Jupiter: ſed quia eos, de quibus diximus, et naſci dederit, et natos conſervet, viſum eſt Patrem eum dicere poetae; quod nomen primum eſt, et a quo initium ſumit amicitia.

2. Eſto: et hoc quidem de ipſo Jove. At eorum, qui ſimiles Jovi dicuntur, alia ratio eſt. An non Salmoneum vides; qui fulmen, ut putabat, manu molitus, tonitruumque ſtrepitum ac flammae coeleſtis ignem imitari conatus eſt; Jovi tamen a poetis minime conferri? Haec enim cum faceret Salmoneus, Therſitae erat ſimilis, qui imitatur Neſtorem. Quonam igitur modo accedere ad Jovem poſſunt homines? Si illud nimirum in Jove imitentur, ex quo ſalus, dilectio, paternaque

ΛΟΓΟΣ ϛʹ.

Πῶς ἄν τις πρὸς φίλον παρασκευάσαιτο.

ΕΧΟΙΣ εἰπεῖν, τίνας ποτὲ Ὅμηρος ὀνομάζων χαίρει θεοῖς εἰκέλους, καὶ δίους, καὶ μῆτιν ἀταλάντους Διΐ; Τίνας γὰρ ἀλλ' ἢ τοὺς ἀρίστους, Ἀγαμέμνονά τε καὶ Ἀχιλλέα καὶ Ὀδυσσέα, καὶ ὅστις ἄλλος συντελεῖ αὐτῷ εἰς ἐπαίνου μοῖραν; Τί δὲ, εἰ μὴ τῷ Διῒ εἴκαζεν αὐτοὺς, ἀλλ' ἢ Μαχάονι τῷ ἰατρῷ, ἢ Κάλχαντι τῷ μαντικῷ, ἢ Νέστορι τῷ ἱππικῷ, ἢ Μενεσθεῖ τῷ τακτικῷ, ἢ Ἐπειῷ τῷ τέκτονι, ἢ Νιρεῖ τῷ καλῷ; ἆρ' οὐκ ἂν εἶχες ἀποκρίνασθαί μοι τῆς εἰκόνος τὴν αἰτίαν; ἢ ἐκεῖ μὲν γνωρίζεις τὴν ὁμοιότητα· ἐνταῦθα δὲ ὅτι μὲν ὅμοιοι τῷ Διῒ οἶσθα, καὶ ἐπαινεῖς τὸν εἰκάσαντα τῆς γνωρίσεως, τὸ δὲ γνώρισμα αὐτὸ ἀγνοεῖς; Φέρε οὖν, ἐγώ σοι ὑπὲρ τοῦ Ὁμήρου διηγήσομαι, ὡς πεζῷ τῷ λόγῳ, οὐ γάρ εἰμι ποιητικός. Πατέρα γάρ που θεῶν καὶ ἀνθρώπων εἶναι λέγει τὸν Δία· οὔτι που διότι ὑπεκδὺς τοῦ οὐρανοῦ, νῦν μὲν ὄρνιθι εἰκασθεὶς, νῦν δὲ χρυσῷ, καὶ ἄλλοτε ἄλλῳ, γυναιξὶ θνηταῖς ἐπλησίαζε,

Σπερμαίνων τὰ πρῶτα γένος κυδρῶν βασιλήων,

οὕτω γὰρ ἂν εἴη ὁ Ζεὺς ὀλιγοτεκνότατος· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ἀναθεὶς αὐτῷ τοῦ εἶναι τὰ γένη ταῦτα, καὶ σώζεσθαι, προσεῖπεν πατέρα, τῶν ἐν φιλίᾳ ὀνομάτων τὸ πρεσβύτατον.

Β. Εἶεν· οὕτω σοι τὰ τοῦ Διὸς ἔχει. Τὰ δὲ τῶν ὁμοίων τῷ Διῒ ἆρ' ἡγῇ ἄλλῃ πῃ ἔχειν; Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὡς οὐδὲ τὸν Σαλμωνέα εἴκασαν οἱ ποιηταὶ αὐτῷ, καίτοι κεραυνοὺς ἀφιέντα, ὡς ᾤετο, καὶ μιμούμενον τὸν βροντῶν κτύπον, καὶ τὸ ἀστραπῆς φῶς; ἀλλὰ ταῦτά γε ὁ Σαλμωνεὺς δρῶν, ὅμοιος ἦν Θερσίτῃ μιμουμένῳ τὸν Νέστορα. Πῶς οὖν γένοιντ' ἂν ὅμοιοι ἄνθρωποι Διΐ; Μιμούμενοι αὐτοῦ τὸ σωστικὸν καὶ φιλητικὸν καὶ πατρικὸν δὴ τοῦτο. Αὕτη θνητὴ

ternaque ejus in homines cura dimanat. Haec mortalium virtuti cum divina eſt cognatio; quae a Diis quidem fas, et juſtitia, aut ſi quae alia ſunt auguſta magis magiſque divina nomina, appellatur; apud homines amicitia, benevolentiaque, aut ſi quae ſint mitiora magis magiſque humana nomina, vocatur. Divinae autem virtuti cum in aliis, tum in hoc potiſſimum humana cedit, quod minus late ejus pateat amicitia; quae quidem non in totum ſe diffundit genus, ſed, ut in pecudibus fieri videmus, tantum in ejuſdem gregis conſortibus locum habet, idque vix omnibus. Saepe enim videas eodem in grege, ſub eodem paſtore, contentiones crebras, crebra diſſidia, quorum alii cornibus, alii dentibus inter ſe velitantur; ut vix amicitiae ullius reſtent ſcintillae aliquot, eaeque numero pauciſſimae. Ac cibos quidem, potumque, et amictum, reliquaque corpori neceſſaria, homines aeris inter ſe ferrique commutatione comparant; et, quae majora habentur, auro argentoque. Vitio quidem illorum: ſine ullo enim metallorum uſu gratis inter ſe communicare poterant, menſura omnium aequiſſima; ut is, qui re aliqua egeat, quo neceſſitati ſuae conſulat, rem a poſſidente mutuetur; is, qui eadem abundet, ea lege dimittat, ut ab eo viciſſim expectet, quae reddi ſine reprehenſione poſſunt.

3. Et Glauco quidem Lycio objicere Homerus videtur, quod aurum cum aere commutet, et quae centum nummis praeſtinata erant, novem dimittat. Quod ſi paulum utriuſque ſeponamus pretium, et ex inſtituto potius tam hujus, quam illius, permutationem hanc metiamur, aequalis erit res utraque. Nunc quot homines, propemodum tot caupones; mercaturae omnia, ſtrictiſſimorum commerciorum plena ſunt omnia. Sunt forenſia, ſunt marina, ſunt terreſtria, ſunt peregrina, ſunt urbana, ſunt provincialia, ſunt tranſmarina. His qui incumbunt, ſurſum terram deorſumque vertunt, miſcent mare. Hi quae abdita ſunt venantur, quae occulta ſcrutantur, quae diſſita ſequuntur, quae rara conquirunt, quae conquiſita ſunt rurſus defodiunt, terram implent, arcas ſtipant. Horum omnium cauſa una eſt, quod fides ubique nulla, nulla ſit amicitia; quibus accedit injuſta cupiditas ſibi nata tantum, egeſtatis metus, improbitatis conſuetudo, voluptatis ſtudium: a quibus omnibus fugatur, in terram defoditur, peni-

θνητὴ πρὸς θείαν ἀρετὴν ὁμοιότης, ἣ παρὰ μὲν θεοῖς καλεῖται θέμις ϗ δίκη, ϗ ἄλλ' ἄττα μυστικὰ ϗ θεοπρεπῆ ὀνόματα· παρὰ δὲ ἀνθρώποις, φιλία ϗ χάρις, ϗ ἄλλ' ἄττα προσηνῆ ϗ ἀνθρωπικὰ ὀνόματα. Ἐνδεέστερον δὲ δὴ τὸ ἀνθρώπειον τῆς θείας ἀρετῆς, τά τε ἄλλα, ϗ κατὰ φιλίας ἔκτασιν· οὐ γὰρ ἐξικνεῖται ἡ θνητὴ φύσις ἐπὶ τὸ ὅμοιον πᾶν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ τῶν βοσκημάτων ἀγέλαι, οἰκειοῦται τῷ ξυννόμῳ μόνον· ἀγαπητὸν δὲ εἰ ϗ τοῦτο παντί. Νῦν δὲ ἴδοις ἂν ἐν ἀγέλῃ μιᾷ, ὑπὸ ποιμένι ἑνὶ, στάσεις πολλὰς ϗ διαφωνίας κυριττόντων ἀλλήλους ϗ διαδακνόντων, μόγις ὄντα που ζώπυρα εἰς βραχὺν ἀριθμὸν φιλίας σαφοῦς ξυνεληλαμένα. Σιτία μὲν ϗ ποτὰ ϗ ἀμπεχόνας, ϗ ὅση ἄλλη χρεία σωμάτων, πορίζονται οἱ ἄνθρωποι ἀμοιβῇ ϗ ἀντιδόσει ἐκ χαλκοῦ ϗ σιδήρου, ϗ τὰ σεμνὰ δὴ ταῦτα, χρυσοῦ ϗ ἀργύρου· ἐξὸν, χαίρειν τῇ τῶν μετάλλων φράσαντας τέχνῃ, λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων ταῦτα ἀπονητὶ, μετρουμένους μέτρῳ τῷ πάντων ἰσαιτάτῳ, τὸν μὲν ἐνδεᾶ τὴν χρείαν λαβόντα παρὰ τοῦ ἔχοντος, τὸν δὲ ἐν περιουσίᾳ ἀφεῖναι, κτησάμενον παρὰ τοῦ λαβόντος, ὧν ἡ ἀντίδοσις οὐχ ἕξει αἰτίαν.

γ'. Τῷ μὲν Λυκίῳ Γλαύκῳ χρυσὸν δόντι ϗ λαβόντι χαλκὸν, ϗ ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων ἀλλαξαμένῳ, ὀνειδίζει Ὅμηρος· εἰ δὴ παρωσάμενοι τὴν τούτων ἀξίαν, τῇ γνώμῃ τὰς ἀντιδόσεις διεμετροῦντο, ἦν ἂν δή που τὸ χρῆμα ἰσόρροπον. Νῦν δὲ καπηλείας πάντα μεστὰ ϗ ἐμπορίας, ϗ συμβολαίων πικρῶν, ἀγοραίων τε ϗ θαλαττίων ϗ ἠπειρωτικῶν, ξενικῶν τε ϗ ἀστικῶν, ϗ ἐπιχωρίων ϗ διαποντίων, ἄνω ϗ κάτω στρεφομένης τῆς γῆς ϗ τῆς θαλάττης, τὰ ἀθήρατα ἐκθηρωμένων, ϗ τὰ ἀφανῆ μεταλλευόντων, ϗ τὰ πόρρω διωκόντων, ϗ τὰ σπάνιαποριζομένων, ϗ θησαυροὺς κατορυττόντων, ϗ κατώρυχας ἐμπιμπλάντων, ϗ ταμεῖα σωρευόντων. Τὸ δὲ τούτων αἴτιον, ἀπιστία φιλίας, ϗ πλεονεξίας ἔρως, ϗ ἀπορίας δέος, ϗ μοχθηρίας ἔθος, ϗ ἡδονῆς πόθος· ὑφ' ὧν τὸ φιλεῖν ἐλαυνόμενον, ϗ κατορυττόμενον, ϗ βαπτιζόμενον, μόγις που

penituſque mergitur amicitiae nomen, vix ut minima tenuiſſimaque ejus apparere queant veſtigia. Quod ſi uſquam vel apud Graecos vel barbaros ob pecuniarum inopiam, ſine ulla invidia aut cuſtodia, omnia amicorum communia fuiſſe leguntur; id pro miraculo a poetis celebratur, interque fabulas locum habet, neque fidem invenire, tanquam res nimium eximia, poteſt: nec ſine cauſa.

4. Ita Graecorum olim claſſis navium mille, flos ipſe terrae totius, flos populi, in Aſiam veniſſe dicitur; qui eodem contubernio, eodemque cibo, integrum, quo in conſpectu hoſtium verſati ſunt, decennium uſi dicuntur. Cujus cum rei memoria in Homerico locum invenerit carmine, in tanto tamen vel tempore, vel populo, unicam modo, quam deſcriberet, ſocietatem invenire veram potuit, Theſſalici, dico, juvenis cum viro Locrenſi. Quo nihil in tota ejus poeſi eſt, quod aut voluptatem adferat majorem, aut ad virtutem magis invitet, aut ab omnibus magis celebretur. Reliqua Homeri, ſi diligenter inſpexeris, quid aliud ſunt, quam pugnae et furores, minae et irae? quorum finis eſt luctus, gemitus, neceſque, pernicies, ac caedes. Circumfertur et Attica hiſtoria, quae ab amicitia ſuum mutuatur ſplendorem. In plurimis Atticorum ſcriptis ſolum hoc Minerva dignum, ſolum Theſeo, honeſta nimirum bonorum virorum ac juſta amicitia; quae utrique gladium communem in tyranni necem tradidit, communem mortem praebuit. Quod ſi demas, non video, quid in Athenienſium amicitia laudare poſſis: exulcerata omnia, putida omnia, infida, corrupta; non ſine invidia, vel ira, vel illiberalitate, vel avaritia, vel ambitione.

5. Eodem modo reliquam quoque ſi percurras Graeciam, idem invenies, funeſtas paſſim hiſtorias viri cum viro, urbis cum urbe, gentis unius pugnam cum altera; non Doricam tantum cum Ionica, nec cum Attica Boeotam, ſed cum Ionibus Ionas, Dores cum Doribus, cum Boeotis Boeotos, cum Athenienſibus Athenienſes, cum Thebanis Thebanos, cum Corinthiis inter ſe decertantes Corinthios; cognatos inter ſe hoſtili eſſe animo contubernaleſque, omnes inter ſe mutuo inſurgere: qui ſub eodem ſole vivunt et eodem aere, qui iiſdem legibus utuntur et lingua, qui eandem colunt terram, frugibus iiſdem

Digitized by Google

σώζει ἀμαυρὰ ἴχνη καὶ ἀσθενῆ. Καὶ τὸ κοινότατον καὶ ἀταμίευτον κὶ ἀφθονώτατον, διὰ τὴν τῶν χρωμένων σπάνιν, εἴ πȣ κὶ γένοιτο τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς βαρβάρȣ γῆς, ἄδεται τȣ̃το, κὶ μύθȣ σχῆμα ἔχει, κὶ ἀπιστεῖται αὐτȣ̃ ἡ ἀκρίβεια. Καὶ μάλα εἰκότως.

δ΄. Ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικὸς στόλος νεῶν χιλίων, πλῆθος ἀνδρῶν τὸ καλλιστεῦον τῆς Ἑλλάδος, ὁμόσκηνον κὶ ὁμοδίαιτον, δεκαέτει χρόνῳ ἀντικαθημένων αὐτοῖς ἐχθρῶν βαρβάρων. Ἡ δὲ φήμη τῶν ἔργων τȣ́των εἰσπεσȣ̃σα εἰς τὴν Ὁμήρȣ ᾠδὴν, οὐκ ἔσχεν ἡμῖν ἑταιρείαν εἰπεῖν ἀκριβῆ ἐν τοσȣ́τῳ στόλῳ κὶ χρόνῳ, πλὴν μιᾶς, Θετταλικȣ̃ μειρακίȣ πρὸς Λοκρὸν ἄνδρα· ἧς ȣ̓δὲν Ὅμηρος διηγήσατο ȣ̓́τε πρὸς ἡδονὴν τερπνότερον, ȣ̓́τε πρὸς ἀρετὴν ἀγωγότερον, ȣ̓́τε πρὸς μνήμην ἐπικυδέστερον. Τὰ δὲ ἄλλα τȣ̃ Ὁμήρȣ εἰ σκοποίης, πόλεμοι πάντα, κὶ θυμοὶ, κὶ ἀπειλαὶ, κὶ μῆνις, κὶ τὰ τȣ́των τέλη, οἰμωγαὶ, κὶ στόνοι, κὶ θάνατοι, κὶ φθοραὶ, κὶ ὄλεθροι. Ἄδεταί πȣ κὶ διήγημα Ἀττικὸν ὑπὸ φιλίας σεμνυνόμενον· ἐν πολλοῖς τοῖς Ἀθηναίων λόγοις ἓν τȣ̃το ἄξιον τῆς Ἀθηνᾶς, ἄξιον τȣ̃ Θησέως, φιλία καλὴ κὶ δικαία ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ȣ̓ παρέδωκεν ἀμφοτέροις ἐπὶ τυράννῳ κοινὸν ξίφος, κὶ σύνθημα κοινὸν, κὶ κοινὸν θάνατον· μεθ᾽ ἣν οὐκ ἔτι ὄφελος φιλίας Ἀττικῆς, ἀλλὰ πάντα ὕπȣλα, κὶ σαθρὰ, κὶ ἄπιστα, κὶ διαβεβρωμένα, μετὰ φθόνȣ, κὶ ὀργῆς, κὶ ἀπειροκαλίας, κὶ φιλοχρηματίας, κὶ φιλοδοξίας.

έ. Κἂν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ἐπίῃς, ἀφθονίαν ὄψει σκυθρωπῶν διηγημάτων, ἄνδρα ἀνδρὶ συμπεπτωκότα, κὶ πόλιν πόλει, κὶ γένος γένει· ȣ̓ τὸ Δωρικὸν τῷ Ἰωνικῷ μόνον, ȣ̓δὲ τὸ Βοιώτιον τῷ Ἀττικῷ, ἀλλὰ κὶ Ἴωνας Ἴωσι, κὶ Δωριέας Δωριεῦσι, κὶ Βοιωτȣ̀ς Βοιωτοῖς συμπίπτοντας, κὶ Ἀθηναίȣς Ἀθηναίοις, κὶ Θηβαίȣς Θηβαίοις, κὶ Κορινθίȣς Κορινθίοις, συγγενεῖς κὶ συνεστίȣς πολεμίȣς, πάντας πᾶσιν ἐπιτιθεμένȣς, τȣ̀ς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἥλιον κὶ τὸν αὐτὸν αἰθέρα κὶ τὸν αὐτὸν νόμον, κὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἱέντας, κὶ τὴν αὐτὴν γῆν νεμο-

Digitized by Google

iiſdem vivunt, eadem celebrant ſacra, quos murus idem, eadem complectitur civitas; hos omnes, inquam, videas pugnare modo, modo foedus pangere, jurare et pejerare, paciſci pactumque rumpere, atque ita minima interdum de cauſa mala movere maxima. Quibus enim ſemel vis amicitiae effluxerit animo, nihil eſt, quod non facile ad iram impellere eos et turbare poſſit. Sicut navi concavae ſaburram ſi demas ſuam, paulo momento movetur quovis, et impellitur.

6. Quam ergo rationem ineat homo, cui cordi eſt amicitia, ut tam rarum ſibi vindicare poſſit munus? Non ita dictu facile eſt, et tamen dicendum.

Ut nullum eſt homini foedus ſaevoque leoni,
Vivere nec pariter poſſunt agnique lupique;

ita ad conciliandum homini hominem nihil eſt, quod magnopere valeat, donec auro argentoque intentos habet oculos. Quod ſi a ſe impetrarit ne faciat, nondum haec ad amicitiam ſufficit continentia; aliud enim mentem perturbat, pueri, puta, alicujus flos, aut uxoris forma. Quae omnia irretorto ſi ſpectet oculo, *ſpecioſus eſt magnanimi populus Erechthei*, et concionum praeconia, et parta apud omnes gloria, res celerrima, quaeque univerſam velociſſime terram pervagatur. Hanc ſi contemnas, nondum judicium contempſiſti; quod ſi poſſis, nondum potes carcerem; carcerem ſi poſſis, mortis adventum metues. Neceſſe eſt autem multas praeterire voluptates, multis reſiſtere laboribus; ut id, quod omnibus par ſit virtutibus, omnibus aequipolleat laboribus, conſequaris: rem auri pretio majorem, forma diuturniorem, omni certiorem gloria, omnibus integriorem honoribus: rem, quae et per ſe petitur, et ſponte offertur, et merito laudatur; quae licet dolorem et negotium afferat, recordatione tamen ſui ſe ſuſtentat inſtituti.

7. Eſt autem res ea rariſſima, cujus tamen umbram ubique invenies; adulatorum, dico, qui rideant ſemper, ſemper palpo feriant, plurima examina, coetuſque plurimos; quorum in ſumma lingua amicitia habitat, nec benevolentia, ſed neceſſitate adducti circumvolitant;

Digitized by Google

νεμομένους, καὶ καρποὺς τοὺς αὐτοὺς σιτουμένους, καὶ μυστήρια τὰ αὐτὰ τελουμένους· οὓς περιβάλλει τεῖχος ἓν καὶ πόλις μία, πολεμοῦντας σπενδομένους, ὀμνύντας ἐπιορκοῦντας, συντιθεμένους μεταιθεμένους, καὶ προφάσεις μικρὰς μεγίστων κακῶν. Οἷς γὰρ ἂν τὸ φιλεῖν τῆς γνώμης ἐκπέσῃ, πάντα ἤδη ἀξιόχρεα κινεῖν ὀργὴν καὶ ταράττειν· καθάπερ κοίλην ναῦν ἀφαιρεθεῖσαν τοῦ ἕρματος βραχεῖαι ῥοπαὶ σαλεύουσί τε καὶ περιτρέπουσι.

ϛʹ. Τίς *ἂν οὖν παρασκευὴ γένοιτο ἀνδρὶ φιλίας ἐραστῇ πρὸς τὸ κτῆμα τοῦτο;* Χ*αλεπὸν μὲν εἰπεῖν, ῥητέον δὲ ὅμως.*

Ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστὰ,
Ο*ὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν·*

οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἀνδρὶ πρὸς ἄνδρα φιλίας ὁλκὴ, μέχρις ἂν αὐτῷ οἱ ὀφθαλμοὶ φαντάζωνται χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Κ*ἂν τούτων ἀπαγάγῃ τὴν ὄψιν, οὐκ ἀπόχρη πρὸς φιλίαν ἡ καρτερία, ἀλλ' ἐνοχλεῖ αὖθις ἢ παιδικῶν ὥρα, ἢ γυναικὸς κάλλος· κἂν καταμύσῃ πρὸς ταῦτα, εὐπρόσωπος ὁ τοῦ " μεγαλήτορος* Ἐ*ρεχθέως δῆμος," καὶ τὰ ἐν ἐκκλησίαις κηρύγματα, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν δόξα, κοῦφον χρῆμα, καὶ πᾶσαν γῆν ἐξέως ὑπεριπτάμενον· κἂν ὑπερίδῃς ταύτης, οὐχ ὑπερόψει δικαστηρίου· κἂν ὑπερίδῃς τούτου, οὐχ ὑπερόψει δεσμωτηρίου· κἂν ἐνέγκῃς δεσμὰ, οὐχ ὑπερόψει προσιόντος τοῦ θανάτου.* Π*ολλὰς δὲ δεῖ ἡδονὰς παραδραμεῖν, καὶ πολλοῖς πόνοις ἀντιβλέψαι, ἵνα κτήσῃ κτῆμα ἡδοναῖς πάσαις ἰσοστάσιον, καὶ πόνοις πᾶσιν ἀντίῤῥοπον, κτῆμα χρυσοῦ τιμιώτερον, κτῆμα ὥρας βεβαιότερον, κτῆμα δόξης ἀσφαλέστερον, κτῆμα τιμῆς ἀληθέστερον, κτῆμα αὐθαίρετον, αὐτεπάγγελτον, κτῆμα ἀδεκάστως ἐπαινούμενον, κτῆμα, κἂν λύπην κἂν πρᾶξιν φέρῃ, εὐφραῖνον τὸν δρῶντα κατὰ τὴν μνήμην τῆς αἰτίας.*

ζʹ. Σπάνιον δὲ τὸ κτῆμα τοῦτο· τὸ δὲ εἴδωλον αὐτοῦ πρόχειρον καὶ παντοδαπὸν, κολάκων ἑσμοὶ καὶ θίασοι, σεσηρότων, καὶ σαινόντων, καὶ ἐπ' ἄκρᾳ τῇ γλώττῃ τὸ φιλεῖν ἐχόντων· οὐχ ὑπ' εὐνοίας ἀγομένων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χρείας ἠναγκασμένων· καὶ μισθοφό-

P *ρων,*

volitant; mercenarii vere, non amici. Et hujus quidem mali immunis futurus es nunquam, dum, qui remuneratione metiantur amicitiam, invenire poteris. Nec negari poteſt propterea, quin alibi exiſtat illa, quamvis nec publice nec privatim vulgo hominum videtur: cito enim arma exuerent, cito militaribus artibus, armorumque officinis, omnique militum renunciarent turbae, nemo de teſſeris ſolicitus eſſet, nemo arces muniret amplius, aut in caſtris ageret; ſed ſub Jove, tanquam feciali, de integro foedus inirent commune, qui non ex Olympia Iſthmoque id indicit, ſed ex ipſo coelo voce maxima proclamat,

State, viri, mihique hoc permittite multa dolenti,

ut vos conſervem, priuſquam mutuis omnes vulneribus ad internecionem redigamini. Nunc vero foedera initis momentanea, triginta fortaſſe annorum, quibus nec omnino nec ſatis tuto a malis reſpiratis, donec novus oriatur praetextus aliquis, qui ſurſum deorſumque omnia moveat. Adde, quod plerumque evenit, ut quamvis ab armis decedatis, quamvis pace fruamini, bellum tamen aliud interveniat, non publicum, ſed privatum; quod non ferro, non igne, non claſſe geritur, non equitatu, ſed ſine his omnibus animum corrumpit, animum oppugnat, animum invidia, ira, bile, contumeliae ſtudio, aliiſque ſexcentis implet malis.

8. Quid remedii igitur? quae nobis induciae? quae Olympia, aut Nemea? Pulchra quidem apud Athenienſes celebrantur feſta, Dionyſia, dico, et Panathenaea; ſed ab iis, qui odia exercent mutua: bellum narras, non feſtum. Pulchra ſunt apud Lacedaemonios Gymnopaediae, et Hyacinthia, chorique ſolennes; ſed et Ageſilaus Lyſandro invidet, et Agin odit Ageſipolis, et regibus Cinadon, et ephoris Phalanthus, et Spartiatis inſidiantur Partheniae: feſto diffido, niſi iis inter ſe conveniat, a quibus celebratur. Haec una induciarum lex, una ratio, a legiſlatore praeſcripta Deo; ſine qua amicitiam nemo videbit unquam, licet ſaepe foedus inierit, licet ſaepe Olympicis, aut Iſthmicis aſcriptus ſit, aut Nemeaeis. Quod ad animum penetret

ρων, ἀλλ᾽ οὐ φίλων· ϗ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ τοῦ κακοῦ, μέχρι τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὴν ἀντίδοσιν. Τὸ δὲ, ἔστι μὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε κατὰ πόλιν· ἢ γὰρ ἂν αὐτοὺς ἐξοπλίσαντες, ϗ χαίρειν φράσαντες στρατηγῶν τέχναις, ϗ ὁπλοποιῶν δημιουργίαις, ϗ μισθοφόρων ἀθροισμῷ, ϗ συνθημάτων παραδόσει, ϗ φρουρίων ἐπιτειχίσει, ϗ στρατοπέδων, πάλιν ἐδέξαντο ἂν τὰς σπονδὰς ἑκόντες παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ Διὸς, οὐκ ἐν Ὀλυμπίᾳ, οὐδὲ ἀπὸ Ἰσθμοῦ τὴν ἐκεχειρίαν κηρύττοντος, ἀλλ᾽ ἐξ οὐρανοῦ μέγα βοῶντος,

Σχέσθε, φίλοι, ϗ μ᾽ οἶον ἐάσατε, κηδόμενόν περ,

σώζειν ὑμᾶς, ϗ μὴ περιορᾷν ὑπ᾽ ἀλλήλων κακουμένους. Νῦν δὲ ἐφημέρους σπονδὰς σπενδόμενοι, τριακοντούτιδας, ἀνάπαυλαν κακῶν ἐπορίζοντο ἀμυδρὰν, ϗ οὐ πάντῃ ἀσφαλῆ, μέχρις ἂν ἄλλη πρόφασις ἐπιπεσοῦσα πάντα ἄνω ϗ κάτω ἐπιταράξῃ αὖθις. Ἀλλὰ κᾂν τὰ ὅπλα ἀποδύσωνται, κᾂν εἰρήνην ἄγωσιν, ἄλλος αὖ πόλεμος ἐμπεσὼν τῇ ψυχῇ, οὐ δημόσιος, ἀλλ᾽ ἰδιωτικὸς, οὐ σιδηροφόρων, οὐδὲ πυρφόρων, οὐδὲ νηίτην ἄγων στρατὸν, οὐδὲ ἱππικὸν, ἀλλὰ γυμνὸς ὅπλων, ἀσίδηρος, ἄπυρος, λυμαίνεται τῇ ψυχῇ, ϗ πολιορκεῖ αὐτὴν, ἐμπιπλὰς φθόνου, ϗ ὀργῆς, ϗ θυμοῦ, ϗ προπηλακισμοῦ, ϗ ἄλλων μυρίων κακῶν.

η΄. Ποῖ τις τράπηται; ϗ τίνα εὕροι ἐκεχειρίαν; ποίαν Ὀλυμπίαν, τίνα Νεμέαν; Καλὰ μὲν τὰ Ἀθήνησι Διονύσια ϗ Παναθήναια· ἀλλὰ ἑορτάζουσι μισοῦντες καὶ μισούμενοι· πόλεμόν μοι λέγεις, οὐχ ἑορτήν. Καλαὶ ϗ ἐν Λακεδαίμονι αἱ Γυμνοπαιδίαι, ϗ τὰ Ὑακίνθια, ϗ οἱ χοροί· ἀλλὰ ϗ Ἀγησίλαος Λυσάνδρῳ φθονεῖ, ϗ Ἀγησίπολις Ἆγιν μισεῖ, ϗ Κινάδων τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιβουλεύει, ϗ Φάλανθος τοῖς ἐφόροις, ϗ Παρθενίαι Σπαρτιάταις· οὐ πιστεύω τῇ ἑορτῇ, πρὶν τοὺς ἑορτασὰς ἴδω φίλους. Οὗτος ἀληθινῆς ἐκεχειρίας νόμος ϗ τρόπος, ὑπὸ νομοθέτῃ τῷ θεῷ τεταγμένος, ὃν οὐκ ἔστι μὴ κτησάμενον φιλίαν ἰδεῖν, οὐδ᾽ ἂν πολλάκις τὶς σπείσηται, οὐδ᾽ ἂν πολλάκις ἀναγράψηται τὰ Ὀλυμπιάσι, ϗ Ἰσθμοῖ,

tret volo praeconium, tales inducias loquor. Dum enim bellum illud animi internum ſine libamine, ſine praecone, adhuc durat, amicitiae expers manet animus, inimicus, acerbus. Hae ſunt Poenae, hae Erinnyes; hinc theatrica ſpectacula, hinc tragoediae. Sequamur has inducias, advocemus philoſophiam: veniat, foedus feriat, vocem ſuam praeconiumque interponat.

DISSERT. VII.

Omni ſubjecto philoſophiam convenire.

Quid cauſae eſt, cur nihil delinquere, aut abſurdi committere hiſtriones putentur, qui Dionyſiis poetarum repraeſentant fabulas; quod nunc Agamemnonis, nunc Achillis vocem exprimant, Telephi ſubinde, aut Palamedis perſonam induant, aut aliud quodcunque drama poſtulet; ſemperque iidem cum ſint, alii tamen videantur? Quod ſi quis ludos Bacchicos reliquaſque delectationes theatro malit relinquere, aliamque in vita communi eſſe exiſtimet fabulam, quae non iambis, medius fidius, aliquot, quos feſti unius cauſa poeta aliquis conſarcinavit ex arte, aut cantiunculis, quas apte inter ſe chorus moduletur, ſed ipſa vita ejuſque conſtet actionibus, quae philoſopho digna eſſet fabula, utpote argumento verior, tempore perpetua, nec ex poetae repraeſentanda praeſcripto, ſed ipſius Dei; ſi quis ad actionem, dico, hujus fabulae veniat hiſtrio, primaſque in choro ſibi ſumat, qui et dignitatem poetae tueri, diverſiſque orationis geſtibus res omnes, quae a Deo in hoc conſcriptae ſunt dramate, commode exprimere poſſet: meritone reprehendi deberet hic homo, aut vafer haberi? vel qualem Protea deſcribit ſuum Homerus, quem heroem facit marinum, qui in formas omnes tranſit, omnes in naturas? An vero aliter hic agitur? Ut, exempli gratia, ſi nemo ſine arte muſica ejuſque ad felicitatem pervenire poſſet ſcientia, adeſſet autem aliquis, qui Doricos quidem modos teneret omnes, in Aeolicis autem, ſi quando eos ars, quae varia eſt, requireret, obmuteſceret;

Digitized by Google

μοῖ, ϗ Νεμέᾳ. Εἴσω δεῖ ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὸ κήρυγμα ἐλθεῖν, εἴσω τὴν ἐκεχειρίαν· ἕως δὲ ἄσπονδος ϗ ἀκήρυκτος ὁ ἐν ψυχῇ πόλεμος, ἄφιλος ἡ ψυχὴ μένει, ἐχθρὰ, σκυθρωπή. Ταῦτα αἱ Ποιναὶ, ταῦτα αἱ Ἐριννύες, τὰ δράματα, αἱ τραγῳδίαι. Διώκωμεν τὴν ἐκεχειρίαν, παρακαλῶμεν φιλοσοφίαν· ἡκέτω, σπενδέσθω, κηρυττέτω.

ΛΟΓΟΣ Ζ΄.

Ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἁρμόσεται ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος.

ΤΙ δήποτε οἱ ἐν Διονύσου τὰ δράματα ὑποκρινόμενοι, νῦν μὲν τὰς τοῦ Ἀγαμέμνονος ἱέντες φωνὰς, νῦν δὲ τὰς τοῦ Ἀχιλλέως, ϗ αὖθις Τήλεφόν τινα ὑποδυόμενοι, ἢ Παλαμήδην, ἢ ἄλλ᾽ ὅ, τι περ ἂν τὸ δρᾶμα ἐθέλῃ, οὐδὲν πλημμελὲς, οὐδὲ ἔξω τρόπου νομίζονται ποιεῖν, ἄλλοτε ἄλλοι φαινόμενοι οἱ αὐτοί; Εἰ δέ τις τὰ μὲν τοῦ Διονύσου φυλάττει τὴν παιδιὰν ϗ τῷ θεάτρῳ, ἡγεῖται δέ τι εἶναι αὐτῷ δρᾶμα πολιτικὸν, οὐκ ἰαμβείων τινῶν, μὰ Δία, πρὸς ἕνα ἑορτῆς καιρὸν ὑπὸ ποιητοῦ τέχνης συντεθέντων, οὐδὲ ᾀσμάτων χορῷ ἐς ἁρμονίαν συνταχθέντων, ἀλλὰ τῆς περὶ τὸν βίον πραγματείας, ὅπερ ἂν εἴη τῷ φιλοσόφῳ δρᾶμα, ἀληθέστερον μὲν τῇ ὑποθέσει, διηνεκὲς δὲ τῷ χρόνῳ, διδασκόμενον δὲ ὑπὸ ποιητῇ τῷ Θεῷ, κἄτά τις τὸ δρᾶμα τοῦτο ὑποδυόμενος, ϗ τάξας ἑαυτὸν πρωταγωνιστὴν τοῦ χοροῦ, φυλάττοι μὲν τὸ τῶν ποιημάτων ἀξίωμα, σχηματίζοιτο δὲ τῷ ἤθει τοῦ λόγου πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ὧν δραματουργεῖ ὁ Θεός· ἆρ᾽ ἄν τις ἡγήσαιτο τοῦτον πλημμελῆ ϗ πολύφωνον, ϗ οἷον τὸν Πρωτέα διηγεῖται Ὅμηρος, ἥρω θαλάττιον, πολύμορφόν τινα ϗ παντοδαπὸν τὴν φύσιν; ἢ καθάπερ εἰ μουσικῆς τέχνης ϗ δυνάμεως τοῖς ἀνθρώποις ἔδει πρὸς εὐδαιμονίαν, οὐδεὶς ἂν δή που λόγος ἦν ἀνδρὸς πρὸς μὲν τὸν Δώριον τρόπον ἡρμοσμένου καλῶς, εἰ δέ που ἐδέησεν

Q ἰάστιον

teſceret; nullus ejus hominis uſus in arte ea eſſet, quae diverſitatem vocum ac varietatem requirit.

2. Cum vero muſices, ejuſque, quae ex modulationibus hauritur, voluptatis uſus ſit exiguus hominibus, ſed robuſtiore quadam Muſa ſit opus, quam Calliopen Homerus, philoſophiam Pythagoras, alio alius appellat nomine; tali ergo, quem afflaverit haec Muſa, hoc ſtudium, ſi et dignitatem tueri ejus, et nunquam ſuam ſilentio confiteri velit imperitiam, minus quam vulgaribus iſtis, ad omnia vocum modorumque genera accommodandam eſſe vitam arbitramur? Si enim ita ſe res ferrent, ut in tam longo perpetuoque aevo pars vitae eſſet, quae philoſophia opus non haberet, fortaſſe diverſa haec multimodaque nihil eſſet opus modulatione muſica; ſi res humanae vultum ſervarent ſuum, ſi eodem modo procederent, non ut voluptatem moeror, moerorem voluptas, caſum caſus exciperet, atque haec ipſa ſurſum ſecum deorſumque mentem ſingulorum traherent.

Talis mens hominum, terrae quos ſuſtinet uber,
Qualem cottidie genitor velit eſſe Deorum.

Converſionem enim rebus quotidie humanis inducit Deus, nec alia quam in diem earum eſt conditio. Quippe ſicut fluviis, qui e perpetuo oriuntur fonte, nomen unum eſt, Sperchius videlicet, Alpheus, aut ſimile; nova autem ſemper aquarum acceſſio, quarum haec tranſiit, illa accedit, oculis imponit, ut unum idemque eſſe videatur flumen: eodem modo e perenni res humanae fonte mira quadam perpetuaque velocitate fluunt, naſcuntur, proveniunt; curſum vero eorum nemo ſentit, nec aliter humana in eo decipitur ratio, quam in fluvio aſpectus, ut unam eandemque eſſe arbitretur vitam. Ea autem res diverſa in primis eſt ac varia, quae a caſibus, negotiiſque multis mutatur, et occaſionibus. Huic praeeſt ratio, quae praeſentibus ſemper ſe accommodat; non aliter quam medicina in corpore inſtabili, quodque nunc in hanc nunc in illam varie movetur partem, et aut fame aut nimio infeſtatur cibo, utrumque tam

hoc

Digitized by Google

ἰάςιον ἁρμόσασθαι κατὰ τὸ Αἰόλιον ἦθος ἀφώνε γιγνομένε, ἐν τῇ πολυφωνίᾳ τῆς τέχνης;

ϛ΄. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ ᾠδῆς μὲν ϗ τῆς ἐκ μελῶν ψυχαγωγίας ὀλίγη τοῖς ἀνθρώποις χρεία, δεῖ δέ τινος ἄλλης μέσης ἀνδρικωτέρας, ἣν Ὅμηρος μὲν Καλλιόπην ὀνομάζων χαίρει, ὁ Πυθαγόρας δὲ φιλοσοφίαν, ἄλλοι δὲ ἴσως ἄλλο τι· τὸν τῇ μέσῃ ταύτῃ κάτοχον ἄνδρα, ϗ λόγον, ἆρα ἧττον ἐκείνων τῶν ᾠδικῶν ἡρμόσθαι δεῖ πολυφώνως τε ϗ πολυτρόπως, σώζοντα μὲν ἀεὶ τὸ τῶν ποιημάτων κάλλος, μηδέποτε δὲ ὑπ᾽ ἀφωνίας ἐκπληττόμενον; Εἰ μὲν γάρ ἐςι τὶς χρόνος βίε ἐν τῷ μακρῷ τέτῳ ϗ διηνεκεῖ αἰῶνι ἀδεὴς φιλοσόφε λόγε, ἐθὲν δεῖ τῆς πολυμερῦς ταύτης ϗ πολυτρόπε μέσης τε ϗ ἁρμονίας· ἢ εἴπερ τὰ ἀνθρώπινα εἰς ἓν σχῆμα συνταχθέντα ὁμοίως πρόεισιν, ἔτε εἰς λύπας ἐξ ἡδονῆς, ἔτε εἰς ἡδονὴν ἐκ λύπης μεθιςάμενα, ἔτε πάθος ἀμείβοντα ἐκ πάθες, ἔτε ἄνω ϗ κάτω ςρέφοντα ϗ μεταβάλλοντα τὴν ἑκάςε γνώμην.

Τοῖος γὰρ νόος ἐςὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Οἷον ἐπ᾽ ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

ἀντίςροφα γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων βελεύεται τὸ δαιμόνιον, ϗ ἔςιν αὐτῶν ἐφήμερος ἡ φύσις. Ὥσπερ ἒν τῶν ποταμῶν, ἒς ἀφιᾶσιν αἱ ἀέναοι πηγαὶ, τὸ μὲν ὄνομα ἓν, Σπερχειὸς, ἢ Ἀλφειὸς, ἢ ἄλλο τι, ἀμείβεσα δὲ ἡ γένεσις τὸ ἐπιὸν πρὸς τὸ οἰχόμενον ἐξαπατᾷ τὴν ὄψιν τῇ συνεχείᾳ τῆς φορᾶς, ὡς ἑνὸς ὄντος ποταμῦ διηνεκῦς ϗ ἡνωμένε· ἕτω ϗ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἀενάε ῥεῖ ἡ γένεσις ϗ ἡ χορηγία, ὀξέως μὲν ϗ μετὰ ἀμηχάνε τάχες, ἀνεπαίσθητος δὲ ἡ φορὰ, ϗ ἐξαπατᾶται ὁ λογισμὸς, ὥσπερ ἐπὶ τῦ ποταμῦ ἡ ὄψις, ϗ καλεῖ βίον ἕνα ϗ τὸν αὐτόν. Τὸ δέ ἐςι χρῆμα πολύμορφον ϗ παντοδαπὸν, πολλαῖς μὲν τύχαις, πολλοῖς δὲ πράγμασι, πολλοῖς δὲ καιροῖς ἀλλοιέμενον. Ἐπιτέτακται δὲ αὐτῷ ὁ λόγος, σχηματιζόμενος ἀεὶ τοῖς παρῦσιν· ὥσπερ ἰατρῦ τέχνη ἐπὶ σώματι ἐκ ἑςῶτι, ἀλλὰ φερομένῳ ἄνω ϗ κάτω, ϗ ὑπὸ κενώσεως ϗ πλησμονῆς κυκωμένῳ, οἰκο-

hoc quam illud arte certa temperat, ut nec cibo egeat, nec repleatur nimium. Idem in vita humana ſermo poteſt philoſophicus; ut ipſis ſe accommodet affectionibus, adeoque, ſi quae duriores ſunt, mitiget, ſi quae hilariores ſunt, approbatione ſua confirmet.

3. Quod ſi vivendi unus eſſet modus, eademque ratio, una opus diſciplina eſſet, una vivendi conſuetudine: nunc vero certum vides citharoedo tempus eſſe, cum ad fides molliter canit, cum redundent menſae

Frugibus atque epulis, meraque e crateribus altis
Effundat pincerna;

certum tempus oratori in judicio frequenti; certum Dionyſiis poetae, cum chorum ſuum flagitat ſpectator. Sola philoſophia tempus non agnoſcit certum, ſola vitae humanae arctiſſime adhaeret, neque magis ab ea ſeparari, quam lux poteſt ab oculis. Quod enim oculo relinquis opus, lucem ſi demis illi? Et tamen viſus noſter nocte etiam poteſt aliquid; licet caliget enim, auxilium tamen manuductoris flagitat in tenebris. At ex humana vita rationem ſi tollas, de ſemita continuo ſua per aſperas incertaſque aberrabit ſalebras, donec in praeceps feratur. Quod in barbaris vides, ſi qui eorum ratione deſtituuntur; alii praedae cauſa ſemper vagantur, manent ſemper alii, alii mercede locant operam, alii, quo error ducit, ſequuntur. Nam ut e pecudum grege paſtorem ſi tollas, fiſtulam demas, gregem diſſolvis; ita in hoc hominum grege, rationem ſi demas, quae vitae dux eſt, in unum errantes quae cogit, quid aliud agis? Diſſolvis nimirum, ac disjungis hunc gregem, natura quidem cicurem et mitem, ſed quem pabulorum facile corrumpit incuria; qui paſtorem requirit commodum, non qui flagris ſemper aut ſtimulis in eorum rigide advertat contumaciam. Non aliud enim mihi facere videtur, qui ullum prorſus omittere philoſophum philoſophandi vult tempus; quam ſi viro quis militari, qui et inter cataphractos pugnare cum laude, et eminus tela tam ex equo quam e curru poſſit dirigere, certum aliquod belli tempus praefigat, aut parti alicui ex omnibus aſtringat, idque tam varia in re ambiguaque.

4. Forte

Digitized by Google

οἰκονομῦσα αὐτῦ τὴν ἔνδειαν καὶ τὸν κόρον. Τῦτο καὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ ὁ τῶν φιλοσόφων δύναται λόγος, ξυναρμοζόμενος τοῖς πάθεσι, καὶ πεπαίνων μὲν τὰ σκυθρωπὰ, συνευφημῶν δὲ τοῖς φαιδροτέροις.

γ'. Εἰ δὲ διὰ βίυ τάξις μία καὶ εἶδος ἓν, ἑνὸς ἔδει λόγυ καὶ ἤθυς ἑνός· νῦν δὲ ἀοιδῦ μὲν πρὸς κιθάραν μινυρίζοντος καιρὸς εἷς, ἐπειδὰν πλήθωσιν αἱ τράπεζαι

Σίτυ καὶ κρειῶν, μέθυ δὲ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος προχέησι·

καὶ ῥήτορος καιρὸς εἷς, ἐπειδὰν ἀθροισθῇ τὰ δικαστήρια· καὶ ποιητῦ καιρὸς ἐν Διονυσίοις, ἐπειδὰν χορῦ δέῃ· τῷ δὲ φιλοσόφυ λόγῳ ὐδεὶς ἀποτέτμηται καιρὸς ἴδιος, ἀλλὰ συμπέφυκεν ἀτεχνῶς τῷ βίῳ, καὶ ἀνακέκραται, καθάπερ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ φῶς. Τί γὰρ ἂν ἐπινοήσαις ὀφθαλμῦ ἔργον, ἀφελὼν τὸ φῶς; Ἀλλ' ὄψις μὲν ἤδη καὶ ἐν νυκτὶ θαρσεῖ, ἀμβλὺ μὲν ὁρῶσα, εἰκάζυσα δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ τὴν χειραγωγίαν· τῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων βίυ ἂν ἀφέλῃς λόγον, οἰχήσεται κατὰ κρημνῶν τινῶν πονηρὰς καὶ ἀσαφεῖς ὁδὺς καὶ τραχείας· οἵας ὁδὺς καὶ τὸ βαρβαρικὸν ἔρχεται, ὅσον αὐτῦ μὴ μετέσχε λόγυ, τὸ μὲν λῃϊζόμενον, τὸ δὲ μένον, τὸ δὲ μισθοφορῦν, τὸ δὲ πλανώμενον. Ἀλλ' αἰπολίυ μὲν ἂν ἀποστήσας τὸν ποιμένα, καὶ ἀφελὼν τὴν σύριγγα, διέλυσας τὸ αἰπόλιον· τῆς δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀγέλης ἐὰν ἀποστήσῃς τὸν ἡγεμόνα τῦτον καὶ συναγωγέα λόγον, τί ἄλλο δράσεις; λυμαίνῃ καὶ διαλύεις ἀγέλην, ἥμερον μὲν τὴν φύσιν, δυσπαθῆ δὲ ἀπὸ πονηρᾶς τροφῆς, καὶ δεομένην ποιμένος μυσικῦ, μὴ μάστιγι μηδὲ κέντρῳ κολάζοντος αὐτῶν τὴν ἀπείθειαν. Παραπλήσιόν μοι γὰρ δοκεῖ δρᾷν, ὅστις ὐκ ἀξιοῖ τὸν φιλόσοφον μηδένα παριέναι καιρὸν λόγυ, οἷον εἴ τις καὶ ἀνδρὶ δεινῷ τὰ πολέμια, ἀγαθῷ μὲν ὁπλιτεύειν, ἀγαθῷ καὶ ἐκηβολεῖν, καὶ ἐφ' ἵππυ καὶ ξὺν ἅρματι, ἀποκρίναι καιρὸν ἕνα, ἐξελόμενος τῆς ὅλης τῦ πολέμυ χρείας καὶ τύχης, πράγματος ὐχ ἑστῶτος ὐδ' ὡμολογημένυ.

Digitized by Google

4. Forte enim athletae, ut Olympicis certet, Iſthmica vero negligat, aliquis permittat: quamvis nec haec reprehenſione careat ignavia; non enim facile a ſe generoſa impetrare poteſt anima, ut non omnia experiri malit, quam otiari, nec oleaſtrum tantum Olympicis, ſed et pinum Iſthmicis, et apium Argolicum, et mala conſequatur Pythica; cum praecipue non cauſa ſua haec certamina ſubeat anima, ſed ob eam, qua cohaeret cum corpore ſuo et verſatur, conſuetudinem, victoria ipſius quoque delectetur et praeconio. Ubi vero totus animae ſolius labor poſcitur, ſolius animae certamen cernitur; hic occaſionem illius negliget anima, hic volens ſcienſque torpebit: ubi nec mala, nec oleaſter proponitur, ſed aliud praemium; quod, ſi pulchritudinem intueare, magis expetendum; ſi ſpectatorum commodum, magis ſit utile; quod poſtremo vitam dicentis efficacius commendet? Tempus certaminis hujus et locus non eſt unus, neque raro indicitur ex improviſo; in quibus tota ſua ſponte convenit Graecia, non ut oculos paſcat, nec voluptatis ſpe tantum, ſed virtutis: quod meo quidem judicio bonum animae magis eſt proprium, quam voluptas illa. Illud praeterea videbis, ad reliqua, quae robore aut arte corporis conſtant certamina, nullum eo animo venire ſpectatorem, ut imitari id, quod agitur, aut ſequi velit. Siquidem ex alienis ibi voluptatem oculorum aucupamur laboribus; nec in mille unum invenias ſpectatoribus, qui eorum optet eſſe e numero, qui medio in ſtadio pulvere foedantur, aut currunt, aut premunt, aut premuntur, aut vapulant, niſi anima quaedam fortaſſe ſit degener, tantumque ſervilibus nata miniſteriis. Hic vero tanto hoc certamen illo liberalius eſſe, hos labores illis utiliores eſſe reor, tanto magis hoc quam illo ſpectatorem ſanae mentis affici; ut non facile reperiri aliquem ex illis poſſe putem, qui non certare malit, quam ſpectare.

5. Quae vero cauſa eſt? Quia corporis nimirum artes, laboreſque earum, corpus non facile ſuſtinet quodvis; eſtque ea res non in voluntate cujuſquam poſita, ſed naturalis, ſed ſpontanea, et quae ex

infi-

δ΄. Ἀθλητῇ μὲν γάρ ἐστιν, Ὀλυμπιάσιν ἀγωνισαμένῳ, ἀμελῆσαι τοῦ Ἰσθμοῦ· καίτοι κἀνταῦθα ἐπονείδιστος ἡ ῥᾳθυμία, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἡ φιλότιμος ψυχὴ ῥᾳστώνης πόθῳ τὸ μὴ διὰ πάντων ἐλθεῖν, καὶ μετασχεῖν μὴ κοτίνου μόνον Ὀλυμπιάσιν, ἀλλὰ καὶ πίτυος Ἰσθμικῆς, καὶ σελίνου Ἀργολικοῦ, καὶ μήλων Πυθικῶν· καὶ ταῦτα, οὐκ αὐτὴ ἔχουσα ἡ ψυχὴ τὴν αἰτίαν τῆς ἀγωνίας, ἀλλὰ διὰ τὴν συνοίκησίν τε, καὶ πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίαν, συναπολαύουσα τῆς νίκης αὐτῷ καὶ τῶν κηρυγμάτων. Ὅπου δὲ καὶ ὁ πόνος τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ τὸ ἀγώνισμα τῆς ψυχῆς μόνης, καὶ νίκη μόνης, ἐνταῦθα παρόψεται τινὰ ἀγῶνος καιρὸν, καὶ ῥᾳθυμήσει ἑκοῦσα, ὅπου μήτε μῆλα μήτε κότινος τὸ ἆθλον, ἀλλ' ἀντὶ τούτων ὡραιότερον μὲν πρὸς φιλοτιμίαν, ἀνυσιμώτερον δὲ τοῖς θεαταῖς πρὸς ὠφέλειαν, εὐδρομώτερον δὲ τῷ λέγοντι πρὸς πίστιν βίου; Οἱ δὲ καιροὶ τῆς ἀγωνίας καὶ οἱ τόποι ἄλλοτε ἄλλοι ἄφνω κηρυττόμενοι, καὶ ἀθροίζοντες πλὴν Ἑλληνικὸν αὐτόκλητον, καὶ αὐτεπάγγελτον, καὶ ξυνιὸν οὐκ ἐφ' ἡδονῇ ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ ἀρετῆς ἐλπίδι· ὅπερ οἶμαι τῇ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ ἡδονῆς συγγενέστερον. Ἰδεῖν γοῦν ἐστιν ἐπὶ μὲν τὰς ἄλλας θέας, ὁπόσαι ῥώμης ἢ τέχνης σωμάτων, ἀφικνουμένους σπουδῇ οὐδένα τῶν θεατῶν, ὡς τὸ θέαμα ζηλώσοντα ἢ μιμησόμενον· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐξ ἀλλοτρίων πόνων τὰς ἡδονὰς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐρανιζόμεθα, καὶ ἐκ μυρίων θεατῶν οὐδεὶς ἂν εὔξαιτο εἶς εἶναι τῶν ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ κονιομένων, ἢ θεόντων, ἢ ἀγχόντων, ἢ ἀγχομένων, ἢ τυπτομένων, πλὴν εἴπου τις ἀνδραποδώδης ψυχή· ἐνταῦθα δὲ τοσοῦτον οἶμαι καὶ τὴν ἀγωνίαν τήνδε ἐκείνης τῆς ἀγωνίας φιλοτιμοτέραν εἶναι, καὶ τοὺς πόνους τῶν πόνων ἀνυσιμωτέρους, καὶ τὸ θέατρον τοῦ θεάτρου συμπαθέστερον, ὥστε οὐδεὶς τῶν παρόντων, νοῦν ἔχων, οὐκ ἂν εὔξαιτο ἀποθέμενος τὸν θεατὴν ἀγωνιστὴς γενέσθαι.

ε΄. Τί δή ποτ' οὖν τὸ τούτων αἴτιον; Ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων τέχνας, καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις ταλαιπωρίας, οὐ πᾶσα ἀνέχεται σαρκῶν φύσις, οὐδέ ἐστι τὸ χρῆμα κομιδῇ ἑκούσιον, ἀλλ' αὐτο-

φυὲς

infinito hominum numero pauciſſimis ſit conceſſa; nam aut corporis mole Titormo, aut viribus Miloni, aut robore Polydamanti, aut velocitate ſimilem prius naſci oportet Laſtheni: quod ſi quis infirmior ſit Epeo, deformior Therſite, minor Tydeo, Ajace tardior, omniaque, quae vituperari poſſint, ſimul in corpore conjunxerit, et certare tamen velit, fruſtra hoc optat, fruſtra ſperat. At vero animae contra certamina ſe habent, ac illud; pauci quippe ſunt mortalium, qui non ad haec ſatis a natura ſint inſtructi: non quod per ſe arbitrer aut ſponte ſua naſci animae virtutes, ut qui ſciam et naturam aliquid conferre, non ſecus quam qui muro maximo fundamentum ſubjicit parvum, aut navi altiſſimae parvam carinam: cogitationibus autem humanis contubernales duos adjunxit Deus, amorem ac ſpem; alterum quidem tanquam alarum remigium leve, quod in altum per ſe feratur, animamque ſecum ſurſum ferat et extollat, viamque, qua, quod petit, conſequatur, oſtendat (quod quidem appetitionem humanam vocant philoſophi) ſpes vero animam comitantur, ut illam, quam diximus, appetitionem ſuſtineant ac ſolentur; non illae quidem caecae, ut ab Attico dicuntur poeta, ſed perſpicaciſſimae, ne ante deficiat anima, ſed ea, quae maxime optat, conſecuturam ſe confidat. Quae quidem ſpes ex humanis ſi exulaſſet rebus, jam diu commercia ſua negotiator, et ſtipendia miles, et navigationem mercator, et rapinas ſuas praedo, et nocturna intermiſiſſet furta ſcortator; quod illa neutiquam permittit, ſed illarum ſtudio accendit rerum, quae nec fieri poſſunt, nec ad finem interdum perventura ſunt ſuum. Certo enim divitias ſibi negotiator proponit, miles ſperat vincere, evadere mercator, praedo lucrari, ſcortator fallere; interim ſubita quaedam ſingulis intervenit calamitas, quae negotiatorem ſpoliat, militem interficit, mercatorem mergit, in vincula conjicit praedonem, prodit ſcortatorem, quorum omnium appetitus una cum ſpe occidunt ſua. Nihil enim horum eſt, cui fines ſuos aſſignarit Deus aut limites, non divitiae, non voluptas, non aliud quodcunque ſibi proponere

Digitized by Google

φυὲς, καὶ αὐτόματον, καὶ εἰς ὀλίγους ἐκ πολλῶν ἧκον· ἢ γὰρ κατὰ μέγεθος φῦναι δεῖ Τιτόρμῳ ὅμοιον, ἢ κατὰ καρτερίαν Μίλωνι, ἢ κατὰ ῥώμην Πολυδάμαντι, ἢ κατὰ τάχος Λασθένει· εἰ δέ τις ἀσθενέστερος μὲν ὢν τοῦ Ἐπειοῦ, αἰσχίων δὲ τοῦ Θερσίτου, μικρότερος δὲ τοῦ Τυδέως, βραδύτερος δὲ τοῦ Αἴαντος, καὶ πάσας τὰς τοῦ σώματος ἐλαττώσεις ἠθροισμένας ἔχων, ζηλώσαι τὴν ἀγωνίαν, ἢ ἔρωτα ἠράσθη κενὸν καὶ ἀτελεύτητον. Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἀγωνίσματα ἔμπαλιν ἔχει τοῖς ἐκεῖ, ὀλίγον γὰρ καὶ σπάνιον ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τὸ μὴ πεφυκός· οὐ γὰρ αὐτοφυεῖς αἱ τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ, οὐ γὰρ αὐτόματοι, ἀλλὰ προσεξεργάζεται μέν τι καὶ ἡ φύσις, ὅσον ὑποβάλλειν κρηπῖδα ὀλίγην μεγάλῳ τειχίῳ, ἢ τρόπιν μικρὰν ὑψηλῇ ὁλκάδι· συγκατῴκισε δὲ ὁ Θεὸς τοῖς λογισμοῖς ἔρωτα καὶ ἐλπίδα, τὸν μὲν ὡσπερεὶ πλέρωμά τι κοῦφον καὶ μετάρσιον, ἐπαῖρόν τε καὶ ἀνακουφίζον τὴν ψυχὴν, καὶ παρέχον αὐτῇ δρόμον ἐπὶ τὰς αὐτῆς ὀρέξεις (καλοῦσι δὲ οἱ φιλόσοφοι τὸ πλέρωμα τοῦτο ὁρμὴν ἀνθρωπίνην) αἱ δὲ ἐλπίδες συγκατῳκισμέναι τῇ ψυχῇ παραμύθιον ταῖς ἑκάστου ὁρμαῖς, οὐ κατὰ τὸν Ἀττικὸν ποιητὴν τυφλαὶ, ἀλλὰ ὀξυωπεῖς πάνυ, οὐκ ἐῶσαι αὐτὴν ἀπαγορεῦσαι πονοῦσαν, ὡς τευξομένην πάντως ὧν ἐρᾷ. Πάλαι γὰρ ἂν, οὐκ οὔσης ἐλπίδος, καὶ ὁ χρηματιστὴς ἐπαύσατο χρηματιζόμενος, καὶ ὁ μισθοφόρος στρατευόμενος, καὶ ὁ ἔμπορος πλέων, καὶ ὁ λῃστὴς λῃϊζόμενος, καὶ ὁ ἀκόλαστος μοιχεύων· ἀλλ᾽ οὐκ ἐῶσιν αἱ ἐλπίδες προσάττουσαι τούτους ἀνήνυτα πονεῖν καὶ ἀτελεύτητα, τὸν μὲν χρηματιστὴν ὡς πλουτήσοντα, τὸν δὲ πολεμοῦντα ὡς νικήσοντα, τὸν δὲ πλέοντα ὡς σωθησόμενον, τὸν δὲ λῃϊζόμενον ὡς κερδανοῦντα, τὸν δὲ μοιχεύοντα ὡς λησόμενον· κᾆτά τις ἕκαστον ὑπολαβοῦσα αἰφνίδιος συμφορὰ, ἐσύλησε μὲν τὸν χρηματιστὴν, ἀπέκτεινε δὲ τὸν μισθοφόρον, κατέδυσε δὲ τὸν ἔμπορον, ἔλαβε δὲ τὸν λῃστὴν, ἐφώρασε δὲ καὶ τὸν μοιχὸν, καὶ ἀπολώλασιν αὐτοῖς αἱ ὀρέξεις αὐταῖς ἐλπίσιν. Οὐδὲν γὰρ τούτων περιέλαβε μέτρῳ οὐδὲ ὥρισεν ὁ Θεὸς, οὔτε πλοῦτον, οὔτε ἡδονὰς, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀνθρω-

S πίνων

ponere homo poſſit: ſed infinita eſt eorum poſſeſſio, ut, qui ea ſequuntur maxime, voti ſi fiant compotes, ſitiant maxime; minus enim eſt quicquid conſecuti ſunt, eo quod expectant. Cum vero aliquid anima perſequitur, quod ſtabile, quod certum, quod non ambiguum eſt, ſed definitum, quod vi ſibi inſita hominem trahit, quod et labore comparari, et ratione comprehendi, et voto ambiri, et exambiri ſpe poſſit; ibi demum animae certamen ſuccedit, ibi finem conſequitur ſuum, ibi victrix declaratur. Hoc unum eſt, non aliud, cujus cauſa ſpectatores ſuos convocant philoſophi.

6. Quare denuo athletarum utamur exemplo: inter quos nullus eſt, qui non optet alium certaminis cauſa in ſtadium deſcendere neminem, ut ſolus ipſe ſine ullo pulvere conſequatur victoriam; ſiquidem uni e multis eam contingere eſt neceſſe: hic vero, qui ad certamen plurimos pellexerit, victor putatur. Faxit enim Deus, ut meorum aliquis ſpectatorum in hac mecum certet cathedra, ejuſdem mecum pulveris, ejuſdem laboris fiat particeps; hoc enim uno modo ſumma cum laude coronam auferam, victorque, ſpectante tota Graecia, a praecone deſignabor: hactenus enim, licet clamor non deſit populi, nec coronam conſecutus ſum, nec vocem praeconis audivi. Quo enim diſciplinarum mihi harum exercitatio, et frequens illa decertatio? ut laudem conſequar? ſatis habeo. ut gloriam? ſatietas me tenet. Et ut brevius dicam: eſtne aliquis, qui ſermonem laudet, nec ſermone uti velit, cum nec voce careat, nec auditu? Eſtne aliquis, qui philoſophiam laudet, nec eam amplectitur, qui et animum ad diſcendum habeat, et magiſtrum? plane quemadmodum tibias ac citharas, aut ſi quae Dionyſiis praeterea in tragoediis aut comoediis adhibentur inſtrumenta, omnes laudant, nemo imitatur.

7. Niſi forte et hic plurimum a voluptate laus abſit: nemo eſt enim qui non delectetur, qui autem vere laudarit, etiam imitabitur; priuſquam enim aeſtimat, ne laudat quidem. Fit etiam ſaepe ut muſicae imperitus aliquis, tibiam ſi audiat, amore capiatur artis, nec amplius abhorreat, ſaepe etiam abſens modulationem tamen auribus retinet, carmen ruminat, ſecumque tacitus cantillat. Etiam

hoc

πίνων ἐπιθυμημάτων· ἀλλ᾽ ἔςιν αὐτῶν ἄπειρος ἡ οὐσία, ἔνθεν που ϗ οἱ διώκοντες ταῦτα, ἐμπλησθέντες αὐτῶν, διψῶσι μᾶλλον, ἔλαττον γὰρ τὸ ληφθὲν τοῦ προσδοκωμένου. Ὁπόταν δὲ ἥξῃ ψυχὴ ἐπὶ πρᾶγμα ἑςὼς ϗ ὡμολογημένον, ϗ πεπερασμένον, ϗ ὡρισμένον, ϗ καλὸν μὲν τῇ φύσει, ἀνυςὸν δὲ τῷ πόνῳ, ληπτὸν δὲ τῷ λογισμῷ, διωκτὸν δὲ τῷ ἔρωτι, καταληπτὸν δὲ τῇ ἐλπίδι· τότε γίνεται ἡ τῆς ψυχῆς ἀγωνία ἐπιτυχὴς ϗ τελεσιουργὸς ϗ νικηφόρος. Ἔςι δὲ τοῦτο οὐκ ἄλλο τὶ, ἢ οὗπερ εἵνεκα ταυτὶ τὰ θέατρα οἱ φιλοσοφοῦντες ἀθροίζουσι.

ϛ΄. Πάλιν αὖ μοι δεῖ τῆς ἀθλητῶν εἰκόνος. Ἐκείνων μέν γε εὔξαιτ᾽ ἂν ἕκαςος μηδένα ἀγωνιςὴν ἄλλον παρελθεῖν ἐπὶ τὸ ςάδιον, ἀλλ᾽ ἀκονιτὶ νικᾶν αὐτοὺς, δεῖ γὰρ νικᾶν ἐκ πολλῶν ἕνα· ἐνταῦθα δ᾽ οὗτος μάλιςα τῶν ἀγωνιςῶν νικηφόρος, ὃς ἂν πολλοὺς ἐπὶ τὴν ἀγωνίαν παρακαλέσῃ. Εἰ γὰρ, ὦ θεοὶ, ἐμῶν θεατῶν γένοιτό τις συναγωνιςὴς ἐμοὶ, ἐπὶ ταυτησὶ τῆς ἕδρας συγκονιούμενος ϗ συμπονῶν, ἐγὼ τότε εὐδοκιμῶ, ςεφανοῦμαι τότε, κηρύττομαι τότ᾽ ἐν τοῖς Πανέλλησιν· ἕως δὲ νῦν ἀςεφάνωτος εἶναι ὁμολογῶ ϗ ἀκήρυκτος, κᾂν ὑμεῖς βοᾶτε. Τί γὰρ ἐμοὶ ὄφελος τῶν πολλῶν λόγων, ϗ τῆς συνεχοῦς ταύτης ἀγωνίας; ἔπαινοι; ἅλις τούτων ἔχω· δόξα; διακορής εἰμι τοῦ χρήματος. Τὸ δὲ ὅλον· ἐπαινεῖ τις λόγους, ϗ οὐ λέγει, φωνὴν ἔχων, ἀκοὴν ἔχων; ἐπαινεῖ τις φιλοσοφίαν, ϗ οὐ λαμβάνει, ψυχὴν ἔχων, διδάσκαλον ἔχων; γέγονε τοίνυν τὸ χρῆμα, οἷον αὐλήματα, ἢ κιθαρίσματα, ἢ εἴ τις ἄλλη ἐν Διονύσου μοῦσα τραγική τις ϗ κωμῳδική· ἐπαινοῦσι μὲν πάντες, μιμεῖται δὲ οὐδείς.

ζ. Ἦ κἀνταῦθα πάμμηκες διαφέρει ἔπαινος ἡδονῆς· ἥδονται μὲν γὰρ πάντες ἀκροώμενοι, ὃς δ᾽ ἂν τῷ ὄντι ἐπαινέσῃ, καὶ μιμήσεται· μέχρι δέ τις μὴ ζηλοῖ, οὐκ ἐπῄνεσεν. Ἤδη τὶς ϗ ὑπὸ αὐλημάτων ἀνὴρ ἄμουσος διετέθη μουσικῶς, ϗ τὰ ὦτα ἔναυλος ὢν διαμέμνηται τοῦ μέλους, καὶ μινυρίζει πρὸς αὐτόν.

Κᾂν

hoc veſtrum imitetur aliquis; forte enim et ipſas incipiet amare tibias. Homo fuit, ut dicitur, qui animalia quaedam magno, ut ferunt, domi ſtudio alebat: hic aves habebat, quae ſuaviter matutinum illud canebant, incondite tamen, ut reliquae ſolent. Hae cum quotidie audirent tibicinem, qui artis ſuae faceret periculum, reſpondere voce coeperunt, aureſque ita ad tibiam paulatim earum formavit, ut quoties inflare coepiſſet, tibiam voce praeeuntem, ut in choro fieri conſuevit, ſequerentur omnes. Qui ergo fit, ut ipſi homines, frequenter ſi audiant non inconditos tibiae modos, verum voces ſapientes, articulatas, uberes, ad imitationem excitandam compoſitas, ſaltem ritu avium nobiſcum canere recuſent? Mihi, qui de rationibus noſtris et ſtudio hactenus tacuerim, nihil grande, nihil magnificum publice aut privatim dixerim, veſtra libet cauſa libere confidenterque loqui. Offertur vobis magnus diſciplinarum apparatus, o juvenes, nec ſimplex ille, ſed diffuſiſſimus, ampliſſimus, uberrimuſque, qui ab omnibus audiri poteſt, ad omnes cujuſcunque generis pertinet homines, omnia artium ſtudia, omnium diſciplinarum ſub ſe complectitur genera; hic large, hic gratuito citra tergiverſationem ullam maxima vobis praebetur copia, omnibus, qui modo capaces ejus futuri ſunt, in medio proponitur. Oratoriae aliquis ſtudioſus eſt? ecce via expedita, ſufficiens, facilis, ſublimis, admirabilis, nuſquam interrupta, firma, non inquinata. Poeticen aliquis amplectitur? metra ſolummodo alicunde ſibi comparet, reliquaque hinc petat, ſublime illud in oratione dico, illuſtre, ſplendidum, foecundum, divinumque; etiam diſpoſitio argumenti, fabulae conſtructio, vocum ubertas, minimeque vitioſa hinc proveniet harmoniae ratio. At civilis potius te ſcientia delectat, viamque, qua commodiſſime tractes populum, invenire te poſtulas? en tibi rem ipſam; curiam ante oculos, oratorem, ſuadam dicendi, et verborum vim vides. Eſtne autem aliquis, qui haec quidem negligit omnia, philoſophiam autem amplectitur? hic vero magniloquentiae meae vela contraho, remitto, aliam perſonam induam: rem magnam dicis,

Κἂν τȣτό τις ὑμῶν τὸ πάθος ζηλωσάτω· τάχα γάρ πȣ ἐρασθήσε͂ται ϗ τῶν αὐλῶν αὐτῶν. Ἀνὴρ φιλοθρέμμων ὄρνιθας εἶχε τῶν ἡδὺ μὲν φθεγγομένων τὸ ὄρθριον δὴ τȣ͂το, ἄσημον δὲ, καὶ οἷον ὄρνιθας εἰκός. Ἦν αὐτῷ γείτων αὐλητικὸς, ἀκροώμενοι δὲ οἱ ὄρνιθες διαμελετωμένȣ τȣ͂ αὐλητȣ͂, ϗ ἀντᾴδοντες αὐτῷ ὁσημέραι, ἐτυπώθησαν τῇ ἀκοῇ πρὸς τὰ αὐλήματα, ϗ τελευτῶντες ἀρξαμένȣ αὐλεῖν συνεπήχȣν πρὸς τὸ ἐνδόσιμον δίκην χορȣ͂. Ἄνθρωποι δὲ ὄντες οὐδὲ κατὰ ὄρνιθας ξυνάσονται ἡμῖν, ἀκȣ́οντες θαμὰ οὐκ ἀσήμων αὐλημάτων, ἀλλὰ νοερῶν λόγων ϗ διηρθρωμένων καὶ γονίμων ϗ πρὸς μίμησιν εὖ πεφυκότων; Ὥςε ἔγωγε τέως ϗ πρὸς ἅπαντας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων σιγὴν ἔχων, ϗ μηδὲν σεμνὸν, μηδὲ ὑπέραυχον, μήτε ἰδίᾳ, μήτε εἰς κοινὸν εἰπὼν, νῦν μοι δοκῶ ὑμῶν εἵνεκεν γαυρότατα ἂν ϗ μεγαλαυχότατα εἰπεῖν. Παρελήλυθεν εἰς ὑμᾶς, ὦ νέοι, παρασκευὴ λόγων αὕτη πολύχȣς, καὶ πολυμερὴς, ϗ πάμφορος, ϗ ἐπὶ πάσας ἐξικνȣμένη ἀκοὰς, ϗ πάσας φύσεις, ϗ πάσας ζηλώσεις λόγων, ϗ πάσας παιδευμάτων ἰδέας, ἀταμίευτος, καὶ ἄμισθος, καὶ ἀπροφάσιςος, καὶ ἄφθονος, ἐν μέσῳ κειμένη τοῖς δυναμένοις λαβεῖν. Εἴτε τις ῥητορείας ἐρᾷ· ȣ̓͂τος αὐτῷ δρόμος λόγȣ πρόχειρος, καὶ πολυαρκὴς, καὶ εὔπορος, καὶ ὑψηλὸς, καὶ ἐκπληκτικὸς, καὶ ἄῤῥητος, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ ἄκμητος. Εἴτε τις ποιητικῆς ἐρᾷ· ἡκέτω, πορισάμενος ἄλλοθεν τὰ μέτρα μόνον, τὴν δὲ ἄλλην χορηγίαν λαμβανέτω ἐντεῦθεν, τὸ σοβαρὸν, τὸ ἐπιφανὲς, τὸ λαμπρὸν, τὸ γόνιμον, τὸ ἔνθεον, τὴν οἰκονομίαν, τὴν δραματȣργίαν, τὸ κατὰ τὰς φωνὰς ἀταμίευτον, τὸ κατὰ τὴν ἁρμονίαν ἄπταιςον. Ἀλλὰ πολιτικῆς καὶ τῆς περὶ δήμȣς καὶ βȣλευτήρια παρασκευῆς ἥκεις ἐνδεὴς ὤν; σὺ μὲν ϗ πεφώρακας τὸ ἔργον, ὁρᾷς τὸν δῆμον, ὁρᾷς τὸ βȣλευτήριον, τὸν λέγοντα, τὴν πειθὼ, τὸ κράτος. Ἀλλὰ τȣ́των μέν τις ὑπερορᾷ, φιλοσοφίαν δὲ ἀσπάζεται, καὶ ἀλήθειαν τιμᾷ; ἐνταῦθα ὑφαιρῶ τῆς μεγαλαυχίας, ὑφίεμαι, οὐχ ὁ αὐτός εἰμι· μέγα τὸ χρῆμα ϗ δεόμενον προςάτȣ, ȣ̓ δημο-

cis, quaeque manuductore opus habeat minime vulgari; qui non humi repat, aut iiſdem, quibus populus, utatur moribus.

8. Jam ſi quis in verbis ac nominibus, aut in artificioſis orationibus, aut refutatione argumentorum, aut contentione mutua, aut fallaciis, ſimiliumque verſari rerum ſtudio philoſophiam velit; non magno magiſtrum negotio invenire poſſe videor. Sophiſtarum plena ſunt omnia; res haec ubique obvia, ac in oculos paſſim incurrit: quin etiam dicere non verear, plures eſſe, qui doceant hanc philoſophiam, quam qui diſcant. Quod ſi minima haec philoſophiae pars eſt, et tantilla quidem, quantam neſcire eſt dedecus, ſcire autem non ita magnae eſt rei; ſi eam conſequamur, non eſt quod inſoleſcamus propterea: eo enim modo et illi, qui prima literarum elementa docent, qui circa ſyllabas verſantur, et cum pueris balbutiunt aliquot, admiratione digni eſſent. Praecipua autem philoſophiae pars, et quae eo ducit ſemita, praeceptorem requirit, qui animos juniorum erigat, ſtudia eorum et deſideria, non aliter quam paedagogus aliquis, gubernet, eorum appetitiones voluptatibus doloribuſque attemperet: ſicut illi, qui equos domant, non penitus eorum ſpiritus infringunt, nec tamen uti ubique iis permittunt. Quippe ſicut equi animos habenae et lora, equitiſque ac magiſtri ars moderatur: ita animum hominis oratio, non ignava, aut ſordida, non ſupina; ſed quae lenibus vehementibuſque temperata affectibus ne tantillum otii auditoribus relinquat, ut in verba inquirere, eorumque adhaerere poſſint voluptati; ſed ut, tubae inſtar, quae nunc claſſicum canit, nunc receptui ſonat, ſecum tollat.

9. Ejuſmodi oratione ei ſi opus ſit, qui philoſophiam ſequitur, quaerendus eſt omni ſtudio, explorandus, eligendus, qui docere eam poſſit; nec refert ſenex ſit an juvenis, dives an pauper, magni nominis an ignotus: eſt autem ſenectus, ut videtur, juventute infirmior, divitiis paupertas, celebritate ignobilitas. Fit tamen ut, quibus ea adſint incommoda, facilius ad eam perveniant homines; non

raro

τινοῦ, μὰ Δία, οὐδὲ ἐρχομένου χαμαὶ, οὐδὲ ἀνακεκραμένου τῷ τῶν πολλῶν τρόπῳ.

η΄. Εἰ μὲν οὖν τις τοῦτ᾽ εἶναι φιλοσοφίαν λέγει, ῥήματα ϗ ὀνόματα, ἢ τέχνας λόγων, ἢ ἐλέγχους ϗ ἔριδας ϗ σοφίσματα, ϗ τὰς ἐν τούτοις διατριβὰς, οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν διδάσκαλον. Πάντα ὑμῖν μεστὰ τοιούτων σοφιστῶν, εὔπορον τὸ χρῆμα, ϗ ταχὺ ἀναφαινόμενον· θαῤῥήσαιμι δ᾽ ἂν ἔγωγε εἰπεῖν, ὅτι τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας πλείους οἱ διδάσκαλοι τῶν μαθητῶν. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὀλίγη τοῦ φιλοσοφεῖν μοῖρα, ϗ τοσαύτη, ὅσην αἰσχρὸν μὲν μὴ εἰδέναι, οὐ σεμνὸν δὲ εἰδέναι, διαφεύγωμεν τὸ αἰσχρὸν, ϗ ταῦτα εἰδότες, μὴ καλλωπιζώμεθα δὲ ἐπ᾽ αὐτοῖς· ἢ γὰρ ἂν πολλοῦ ἄξιοι ϗ οἱ γραμματισταὶ εἶεν, πραγματευόμενοι περὶ τὰς συλλαβὰς, ϗ συμψελλίζοντες ἔθνει παίδων ἀνοητοτάτῳ. Τὸ δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ κεφάλαιον, ϗ ἡ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁδὸς, δεῖται διδασκάλου τὰς τῶν νέων ψυχὰς συνεπαίροντος, ϗ διαπαιδαγωγοῦντος αὐτῶν τὰς φιλοτιμίας, ϗ οὐδὲν ἄλλ᾽ ἢ λύπαις ϗ ἡδοναῖς τὰς ὀρέξεις αὐτῶν συμμετρουμένου· οἷόν που ϗ οἱ πωλευταὶ δρῶσι, μήτε ἀποσβεννύντες τὸν θυμὸν τῶν πωλευμάτων, μήτε ἐφιέντες αὐτοῖς ἀνέδην χρῆσθαι τῇ γενναιότητι. Οἰκονομεῖ δὲ πώλου μὲν θυμὸν χαλινὸς, ϗ ῥυτῆρες, ϗ ἱππέως ϗ ἡνιόχου τέχνη· ψυχὴν δὲ ἀνδρὸς λόγος, οὐκ ἀργὸς, οὐδὲ ῥυπῶν, οὐδὲ ἠμελημένος, ἀλλὰ ἀνακεκραμένος ἤθει ϗ πάθει, ϗ μὴ παρέχων σχολὴν τοῖς ἀκροωμένοις τὰς φωνὰς ἐξετάζειν ϗ τὰς ἐν αὐταῖς ἡδονὰς, ἀλλ᾽ ἀνίστασθαι προσαναγκάζει ϗ συνενθουσιᾷν ὥσπερ ὑπὸ σάλπιγγι, νῦν μὲν τὸ ἐφορμητικὸν φθεγγομένῃ, νῦν δὲ τὸ ἀνακλητικόν.

θ΄. Εἰ τοιούτου δεῖ λόγου τοῖς φιλοσοφίας ἐφιεμένοις, τὸν ἔχοντα ἀθρητέον ϗ δοκιμαστέον ϗ αἱρετέον, ἐάν τε πρεσβύτης οὗτος ᾖ, ἐάν τε νέος, ἐάν τε πένης, ἐάν τε πλούσιος, ἐάν τε ἄδοξος, ἐάν τε ἔνδοξος· ἀσθενέστερον δὲ, οἶμαι, ϗ νεότητος γῆρας, ϗ πλούτου πενία, ϗ δόξης ἀδοξία. Οἷς δ᾽ ἂν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα προσῇ, ῥᾷον ἐπ᾽ αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι παραγίνονται, ϗ γεγόνασιν αἱ παρὰ

τῆς

Digitized by Google

raro enim ad philoſophiae ſtudium commeatum ſuppeditat fortunae infelicitas: ergo, quia pauper erat Socrates, continuo qui pauper eſt imitabitur, ſi Diis placet, Socratem: bene nobiſcum agitur, quod non et ſimi de philoſophia contendant, et ventricoſi. Quod vero non pauperes tantum, ſed et ditiſſimos celeberrimoſque juxta ac nobiliſſimos, incitare ad hoc ſtudium ſoleat Socrates, nemo recordatur. Scivit enim Socrates, ut arbitror, dum philoſophiam Aeſchines profitetur, aut Antiſthenes, parum ad Athenienſium rempublicam boni inde perventurum eſſe, aut tantum potius ad illius temporis neminem, quantum ad poſteros ex illarum memoria diſſertationum; at ſi philoſophiam aut Alcibiades profeſſus eſſet, aut Critias, aut Critobulus, aut Callias, multas graviſſimaſque aetatis illius Athenienſes clades vitaſſent. Nec enim Diogenem imitatur, qui cum pera incedit, et baculo; quia poteſt cum his eſſe aliquis Sardanapalo infelicior. Ariſtippus ille olim purpura indutus, unguentis delibutus, non minus temperans habebatur Diogene. Nam quemadmodum, ſi quis vim quandam conſecutus eſſet corporis, quae ignem ferret, et quidlibet contemneret, nihil, credo, metueret ipſi Aetnae corpus admovere; ita ſi quis probe adverſus voluptates ſit munitus, ne in ipſis quidem ſi verſetur, uri poteſt, aut ardere, aut liqueſcere.

10. Philoſophum vero non habitus probabit, non aetas, non fortuna, ſed judicium, ſed ſermo, ſed animi inſtitutum, a quibus ſolis dignitatis ſuae ſuffragia capit philoſophus; reliqua, quae fortuna ſolet addere, hiſtrionicorum inſtar ſunt amictuum. Eadem enim poematum eſt praeſtantia, ſive princeps ea recitet, ſive famulus; drama vero poſtulat, ut habitus mutentur. Agamemnon ſceptrum gerit, pellem bubulcus, arma Achilles, pannos laceros cum pera Telephus; neque magis tamen Agamemnonem, quam Telephum, ſpectator audit: animus quippe magis poetae verba, quae dicuntur, quam fortunam ejus reſpicit, qui dicit. Idem exiſtima de oratione philoſophi, virtutem ejus non variam, non diverſam eſſe, ſed unam eandemque; actores vero ejus alium alio habitu in

τῆς τύχης συμφοραὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια· καὶ ὅτι μὲν πένης ἦν ὁ Σωκράτης, ὁ πένης εὐθὺς μιμήσεται τὸν Σωκράτην· ὡς ὠνάμεθα, ὅτι μὴ καὶ οἱ σιμοὶ καὶ οἱ προγάστορες ἀμφισβητοῦσι φιλοσοφίας. Ὅτι δὲ Σωκράτης οὐκ ἐπὶ τοὺς πένητας ὠθεῖτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοὺς πλουσίους, καὶ τοὺς ἐνδόξους, καὶ τοὺς εὐγενεστάτους, διαμέμνηται οὐδείς. Ἡγεῖτο γὰρ, οἶμαι, ὁ Σωκράτης Αἰσχίνου μὲν φιλοσοφήσαντος καὶ Ἀντισθένους ὄνασθαι ἂν ὀλίγα τὴν Ἀθηναίων πόλιν, μᾶλλον δὲ μηδένα τῶν τότε, πλὴν ἡμῶν τῶν ἔπειτα κατὰ τὴν μνήμην τῶν λόγων· εἰ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐφιλοσόφει, ἢ Κριτίας ἢ Κριτόβουλος ἢ Καλλίας, οὐδὲν ἂν τῶν δεινῶν τοῖς τότε Ἀθηναίοις συνέπεσεν. Οὐδὲ γὰρ ἡ Διογένους ζήλωσις, θυλάκιον καὶ βακτηρία, ἀλλ' ἔξεστί που καὶ ταῦτα περιβεβλημένον Σαρδαναπάλλου εἶναι κακοδαιμονέστερον. Ὁ Ἀρίστιππος ἐκεῖνος πορφυρίδι ἀμπισχόμενος, καὶ μύροις χριόμενος, οὐχ ἧττον τοῦ Διογένους ἐσωφρόνει. Ὥσπερ γὰρ, εἴ τις δύναμιν σώματος παρασκευάσαιτο οὐδὲν ὑπὸ πυρὸς λυμαινομένην, ἐθάῤῥει ἂν, οἶμαι, καὶ τῇ Αἴτνῃ αὐτοῦ παραδοὺς τὸ σῶμα· οὕτω καὶ ὅστις πρὸς ἡδονὴν παρεσκεύασαι καλῶς, οὐδὲ ἐν αὐταῖς ὢν θάλπεται, οὐδὲ ἐμπίπραται, οὐδὲ ἐκτήκεται.

ι'. Ἐξεταστέον δὴ τὸν φιλόσοφον οὐ σχήματι, οὐχ ἡλικίᾳ, οὐ τύχῃ, ἀλλὰ γνώμῃ, καὶ λόγῳ, καὶ παρασκευῇ ψυχῆς, ὑφ' ὧν μόνων χειροτονεῖται φιλόσοφος· τὰ δὲ ἄλλα ταυτὶ παρὰ τῆς τύχης σχήματα ἔοικε τοῖς ἐν Διονύσου περιβλήμασι. Τὸ μὲν γὰρ τῶν ποιημάτων κάλλος ἓν καὶ ταὐτὸν, ἐάν τε δυνάστης ὁ λέγων ᾖ, ἐάν τε οἰκέτης· αἱ δὲ χρεῖαι τῶν δραμάτων μεταποιοῦσι τὰ σχήματα. Ὁ Ἀγαμέμνων τὸ σκῆπτρον φέρει, ὁ βουκόλος διφθέραν, ὁ Ἀχιλλεὺς ὅπλα, Τήλεφος ῥακία καὶ θύλακον· ἀκροῶνται δὲ οἱ θεώμενοι οὐδὲν μᾶλλον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἢ τοῦ Τηλέφου· ἀποτείνεται γὰρ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τὰ ποιήματα αὐτὰ, οὐ τὰς τύχας τῶν λεγόντων. Νόμιζε δὴ κἂν τοῖς τῶν φιλοσόφων λόγοις, τὸ μὲν καλὸν οὐκ εἶναι παντοδαπὸν, οὐδὲ διαπεφορημένον, ἀλλ' ἓν, καὶ αὐτὸ αὐτῷ παραπλήσιον· τοὺς δὲ ἀγωνιστὰς αὐτοὺς ἄλλον ἄλλῳ σχήματι ὑπὸ τῆς

Digitized by Google

in vitae ſcenam a fortuna produci, Pythagoram in purpura, in lacerna Socratem, cum thorace Xenophontem et clypeo, cum pera, adinſtar Telephi, et baculo Sinopenſem illum athletam. Aliquid tamen et ipſe ad repraeſentationem ſui dramatis ſingulis addebat habitus; itaque homines in ſtuporem dabat Pythagoras, arguebat Socrates, perſuadebat Xenophon, exprobrabat Diogenes. Ego quidem et beatos hos hiſtriones judico, qui agunt, et ſpectatores, qui audiunt. Quem vero nos poetam, quem inveniemus hiſtrionem, qui ornatu certo inſtructus, nec, ut muta interim perſona, in theatris Graecorum pro dignitate poſſit verſari? Quaeramus hominem: fortaſſe invenietur alibi, nec, ſi id eveniat, contemptus abibit.

DISSERT. VIII.

Utrum Diis ſint dicandae ſtatuae.

OPITULARI Deos mortalibus, omnes quidem omnibus, alios tamen aliis, pro diverſitate nominum, omnes confitentur; hac ratione honores illis diviſere homines, ſignaque publica alii, alii privata dicarunt, prout opem eorum experti erant ſinguli. Ita nautae in eminenti ſcopulo, quem infra undae alluebant, Diis maris temonem poſuerunt: ita Pana ſuum paſtorum colit aliquis, qui aut excelſam ei abietem, aut antrum dedicat profundum: agricolae in horto ſuo ſtipitem figunt ingenuum, vere agreſtem ſtatuam, atque eo modo Bacchum ſe colere poſtulant: jam fontes laticum, ſaltuſque cavi, et veſtita floribus prata, Dianae ſacra ſunt: ne Jovem quidem immunem honoris hujus primi habuere mortalium, culmina montium illius ſunt, Olympi, et Idae, aut ſi quis praeterea montium coelo proximus eſt: eſt et ſuus fluviis honos, ſed diverſus; aut enim utilitatis ergo colunt eos homines, ut Nilum Aegyptii; aut pulchritudinis cauſa, ut Peneum Theſſali;

aut

τύχης περιβεβλημένον εἰσπέμπεσθαι ἐπὶ τὴν σκηνὴν τȣ̃ βίȣ, Πυθαγόραν μὲν πορφύρᾳ ἀμπισχόμενον, τρίβωνι δὲ Σωκράτην, Ξενοφῶντα δὲ θώρακι ϗ ἀσπίδι, τὸν δὲ ἐκ τῆς Σινώπης ἀγωνιςὴν, κατὰ τὸν Τήλεφον ἐκεῖνον, βακτηρίᾳ ϗ θυλάκῳ. Συνετέλει δὲ αὐτοῖς ϗ τὰ σχήματα αὐτὰ πρὸς τὴν δραματȣργίαν· ϗ διὰ τȣ̃το ὁ μὲν Πυθαγόρας ἐξέπληττεν, ὁ δὲ Σωκράτης ἤλεγχεν, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔπειθεν, ὁ δὲ Διογένης ὠνείδιζεν. Ὦ μακάριοι μὲν τῶν δραμάτων οἱ ὑποκριταὶ, μακάριοι δὲ τῶν ἀκȣσμάτων οἱ θεαταί. Τίς ἂν ἡμῖν ϗ νῦν ποιητὴς ϗ ἀγωνιςὴς γένοιτο, ȣ̓κ ἀσχήμων, ȣ̓δὲ ἄφωνος, ἀλλ᾽ ὁμιλεῖν ἀξιόχρεως θεάτροις Ἑλληνικοῖς; Ζητῶμεν τὸν ἄνδρα· τάχα πȣ φανήσεται, ϗ φανεὶς ȣ̓κ ἀτιμασθήσεται.

ΛΟΓΟΣ Η'.

Εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἱδρυτέον.

Αρωγοὶ ἀνθρώποις θεοὶ, πάντες μὲν πᾶσιν, ἄλλοι δὲ ἄλλοις ἐνομίσθησαν, κατὰ τὴν φήμην τῶν ὀνομάτων, ϗ διένειμαν αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι τιμὰς ϗ ἀγάλματα, οἱ ἐς τὰ ἴδια ἕκαςοι ὠφεληθέντες. Οὕτω μὲν ναῦται ἐπὶ ἀκλύςȣ πέτρας ἀνέθηκαν οἴακας θαλαττίοις· ȣ̔́τω δέ τις ποιμένων τὸν Πᾶνα τιμᾷ ἐλάτην αὐτῷ ὑψηλὴν ἐξελόμενος, ἢ ἄντρον βαθύ· ϗ γεωργοὶ Διόνυσον τιμῶσι, πήξαντες ἐν ὀρχάτῳ αὐτοφυὲς πρέμνον, ἀγροικικὸν ἄγαλμα· ἱερὰ δὲ Ἀρτέμιδος πηγαὶ ναμάτων, ϗ κοῖλαι νάπαι, ϗ εὔθηροι λειμῶνες· ἐπεφήμισαν δὲ ϗ Διῒ ἀγάλματα οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, κορυφὰς ὀρῶν, Ὄλυμπον, ϗ Ἴδην, ϗ εἴ τι ἄλλο ὄρος πλησιάζει τῷ ȣ̓ρανῷ· ἔςι πȣ καὶ ποταμῶν τιμὴ, ἢ κατ᾽ ὠφέλειαν ὥσπερ Αἰγυπτίοις πρὸς τὸν Νεῖλον, ἢ κατὰ κάλλος ὡς Θετταλοῖς πρὸς τὸν Πηνειὸν, ἢ κατὰ μέγεθος

aut magnitudinis, ut Iſtrum Scythae; aut ex tradita per manum fabula, ut Acheloum Aetoli; aut ex lege, ut Spartiatae Eurotam; aut ex ſacro inſtituto, ut Iliſſum Athenienſes. Itane ergo et fluviis honores utilitatis cauſa, quam ex iis conſequuntur, deſignarunt homines, inventaeque ſunt artes ab agreſtibus diverſae, quarum ſingulae ſtatuam in monte alio aliam Diis erexere; ſi quod vero genus ſit mortalium, non nauticum, aut ruſticum, ſed urbanum, quodque civili rationis pariter legumque inter ſe cohaeret vinculo, ſolumne hoc nec cultum Deo ullum exhibebit, nec honorem? an potius ſola verbo tenus commemoratione id praeſtabit, imaginibus autem et ſtatuis non magnopere Diis opus putabit, cum iis non magis egere videantur, quam ſtatua viri boni?

2. Sicut autem ſermo noſter, ore cum profertur, nihil opus habet ut conſtet Phoeniciis ullis, aut Ionicis, aut Atticis, aut Aſſyriis, aut Aegyptiis denique literis; quas humanae propterea mentis excogitavit imbecillitas, ut ſic ingenii ſui occurrentes tenuitati, earum opera notarum rurſus in memoriam redirent: ita Deorum naturae nec ſtatuis per ſe, nec imaginibus eſt opus; ſed, cum infirma ſit oppido mortalium conditio, tantumque a divina quantum a coelo terra recedat, ſigna ejuſmodi excogitavit ſibi, quibus et nomina et nuncupationes tribueret Deorum. Si quibus igitur tam firma ſit memoria, ut erecto ſtatim animo coelum uſque ipſum poſſint pertingere, Deumque recta adire, nihil iis fortaſſe opus ſit ſtatuis. Verum rariſſimi inter homines ſunt hujuſmodi; nec facile in tota aliquem invenias gente, qui divinae ſemper meminerit naturae, nec ejuſmodi egeat ſubſidio. Ita pueris, qui elementa addiſcunt prima, tenues quaſdam magiſtelli notas ſolent praeſcribere, ad quas manu deducant eos, donec paulatim memoriae beneficio arti inſueſcant. Videntur certe et legiſlatores mihi non aliter, quam puerorum gregi, has generi mortalium inveniſſe imagines, honoris divini quaſi ſigna quaedam, vel notas, queis ad memoriam ejus, tanquam manuductione quadam et via, homines deducerent.

3. Harum

γεθος ὡς Σκύθαις πρὸς τὸν Ἴστρον, ἢ κατὰ μῦθον ὡς Αἰτωλοῖς πρὸς Ἀχελῷον, ἢ κατὰ νόμον ὡς Σπαρτιάταις πρὸς τὸν Εὐρώταν, ἢ κατὰ τελετὴν ὡς Ἀθηναίοις πρὸς Ἰλισσόν. Εἶτα ποταμοὶ μὲν διέλαχον τὰς τιμὰς κατὰ τὴν χρείαν τῶν ὠφελουμένων, καὶ αἱ τέχναι τιμῆς θεῶν, ἑκάστης ὑπ' ὅρος ἄλλο ἄλλης προστησαμένης ἄγαλμα· εἰ δέ που τὶ γένος ἀνθρώπων ἐστὶν, οὐ θαλάττιον, οὐδὲ γεωργικὸν, ἀλλ' ἀστυπολοῦν καὶ ἀνακεκραμένον κοινωνίᾳ πολιτικῇ νόμου καὶ λόγου, ἆρα τούτοις ἀγέραστον ἔσται τὸ θεῖον καὶ ἀτίμητον; ἢ τιμήσουσι μὲν, τῇ δὲ φήμῃ μόνῃ, ἀγαλμάτων δὲ καὶ ἱδρυμάτων οὐκ οἰήσονται δεῖν τοῖς θεοῖς; οὐδὲν γὰρ δεῖ τοῖς θεοῖς ἀγαλμάτων οὐδὲ ἱδρυμάτων, μᾶλλον ἢ εἰκόνων ἀγαθοῖς ἀνδράσιν.

β'. Ὥσπερ δὲ, οἶμαι, τῷ κατὰ τὰς φωνὰς λόγῳ οὐδὲν δεῖ πρὸς σύστασιν χαρακτήρων Φοινικίων τινῶν, ἢ Ἰωνικῶν, ἢ Ἀττικῶν, ἢ Ἀσσυρίων, ἢ Αἰγυπτίων, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια ἐξεῦρε σημεῖα ταῦτα, ἐν οἷς ἀποτιθεμένη τὴν αὐτῆς ἀμβλύτητα ἐξ αὐτῶν ἀναμάττεται τὴν αὖθις μνήμην· οὕτως ἀμέλει καὶ τῇ τοῦ θείου φύσει δεῖ μὲν οὐδὲν ἀγαλμάτων, οὐδὲ ἱδρυμάτων, ἀλλὰ ἀσθενὲς ὂν κομιδῇ τὸ ἀνθρώπειον, καὶ διεστὸς τοῦ θείου ὅσον οὐρανοῦ γῆ, σημεῖα ταῦτα ἐμηχανήσατο, ἐν οἷς ἀποθήσεται τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα καὶ τὰς φήμας αὐτῶν. Οἷς μὲν οὖν ἡ μνήμη ἔρρωται, καὶ δύνανται εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ ἀνατεινόμενοι τῇ ψυχῇ τῷ θείῳ ἐντυγχάνειν, οὐδὲν ἴσως δεῖ τούτοις ἀγαλμάτων. Σπάνιον δὲ ἐν ἀνθρώποις τὸ τοιοῦτο γένος, καὶ οὐκ ἂν ἐντύχοις δήμῳ ἀθρόῳ τοῦ θείου μνήμονι καὶ μὴ δεομένῳ τοιαύτης ἐπικουρίας· οἷον καὶ τοῖς παισὶν οἱ γραμματισταὶ μηχανῶνται, ὑποχαράττοντες αὐτοῖς σημεῖα ἀμυδρὰ, οἷς ἐπάγοντες τὴν χειρουργίαν, ἐθίζονται τῇ μνήμῃ πρὸς τὴν τέχνην. Δοκοῦσι δή μοι καὶ οἱ νομοθέται, καθάπερ τινὶ παίδων ἀγέλῃ, ἐξευρεῖν τοῖς ἀνθρώποις ταυτὶ τὰ ἀγάλματα, σημεῖα τῆς πρὸς τὸ θεῖον τιμῆς, καὶ ὥσπερ χειραγωγίαν τινὰ καὶ ὁδὸν πρὸς ἀνάμνησιν.

3. Harum porro imaginum nec lex una, nec ratio, nec ars una eſt, nec materies. Graeci quippe iis, quae pulcherrima in terra habentur, materia pura, forma humana, arte exquiſitiſſima, colere conſuevere Deos: ſed nec improbandum eorum videtur conſilium, qui humanam Deorum imaginibus affinxere formam. Siquidem Deo vicina, Deo ſimillima eſt anima hominum: nec aequum videtur rem ſui ſimillimam deformi includere corpori voluiſſe Deum; ſed quod animam facillime circumferret immortalem, leve, motui aptum, quodque ſolum omnium, quae in terra ſunt, corporum caput in coelum attolleret, venuſtum, alacre, apte compoſitum; non tam magnum ut terrere quenquam, nec tam hirſutum ut formidabile cuiquam eſſe poſſet, nec tam grave ut non moveri, nec tam leve ut ſtare nequeat, non tam durum ut tactum repellat, nec tam frigidum ut humi ſerpere, nec tam calidum ut in altum ſe efferre, nec tam laxum ut natare cogatur, non tam poſtremo immane ut crudas carnes, nec tam infirmum ut ſolas e terra herbas voret; ſed ea corporis totius compoſitione, quae vere eſt concinna, ſinguliſque ejus operibus quam maxime reſpondet, quae et metum timidis, et amorem conciliet probis, natura quidem incedat, ratione tamen volet, arte natet, terram colat, fruges edat, fructus mandat, colore nitido, membris firmiſſimis, vultu pulchro, barba quae deceat. Tali corporis forma repraeſentare Deos, eoſque colere conſuerunt Graeci.

4. Inter barbaros vero, qui Deos non agnoſcat, nemo eſt; alia tamen illi atque alia ſigna inſcripſere. Ignem Perſae, quotidianum hoc elementum, rem voracem atque inſatiabilem; igni ſacrum faciunt Perſae, igni alimentum ſuppeditant, acclamantque, *Comede, o domine.* Quibus merito dicat aliquis, Ecquid te pudet, gens dementiſſima, tot tantaſque negligere ſtatuas, terram mitiſſimam, ſolem clariſſimum, mare navigationibus deſtinatum, fluvios foecunditatis dominos, almum aerem, ipſumque poſtremo coelum; uni vero elemento immaniſſimo omnium violentiſſimoque ſoli adhaerere? quam quidem veſtram ſtatuam veſtrumque Deum non lignis tantum paſcitis, aut victimis, aut ſuffitu ſacro, ſed majoribus longe; quippe et Eretriam totam, ipſaſque Athenas, et Ionum ſacra, Graecorumque ſtatuas huic devorandas objeciſtis.

5. Ne

γ'. Ἀγαλμάτων δὲ οὐχ εἷς νόμος, οὐδὲ εἷς τρόπος, οὐδὲ τέχνη μία, οὐδὲ ὕλη μία. Ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν τιμᾷν τοὺς θεοὺς ἐνόμισε τῶν ἐν γῇ τοῖς καλλίστοις, ὕλῃ μὲν καθαρᾷ, μορφῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ, τέχνῃ δὲ ἀκριβεῖ· καὶ οὐκ ἄλογος ἡ ἀξίωσις τῶν τὰ ἀγάλματα εἰς ἀνθρωπίνην ὁμοιότητα καταστησαμένων. Εἰ γὰρ ἀνθρώπου ψυχὴ ἐγγύτατον θεῷ καὶ ἐμφερέστατον, οὐ δήπου εἰκὸς τὸ ὁμοιότατον αὐτῷ περιβαλεῖν τὸν θεὸν σκήνει ἀτοπωτάτῳ, ἀλλ' ὅπερ ἔμελλε ψυχαῖς ἀθανάτοις εὔφορόν τε ἔσεσθαι καὶ κοῦφον καὶ εὐκίνητον. Μόνον τοῦτο τῶν ἐν γῇ σωμάτων ἀνατεῖνον τὴν κορυφὴν ὑψοῦ, σοβαρὸν, καὶ γαῦρον, καὶ σύμμετρον, οὔτε διὰ μέγεθος ἐκπληκτικὸν, οὔτε διὰ χαίτην φοβερὸν, οὔτε διὰ βάρος δυσκίνητον, οὔτε διὰ λειότητα ὀλισθηρὸν, οὔτε διὰ τραχύτητα ἀντίτυπον, οὔτε διὰ ψυχρότητα ἑρπυστικὸν, οὔτε ἰταμὸν διὰ θερμότητα, οὔτε νηκτὸν διὰ μανότητα, οὐκ ὠμοφάγον δι' ἀγριότητα, οὐ ποιηφάγον δι' ἀσθένειαν· ἀλλὰ κεκραμένον μουσικῶς πρὸς τὰ αὐτοῦ ἔργα, φοβερὸν μὲν δειλοῖς, ἥμερον δὲ ἀγαθοῖς, βαδιστικὸν μὲν τῇ φύσει, πτηνὸν δὲ τῷ λόγῳ, νηκτὸν δὲ τῇ τέχνῃ, σιτοφάγον, καὶ γεωπόνον, καὶ καρποφάγον, καὶ εὔχρουν, καὶ εὐσταθὲς, καὶ εὐωπὸν, καὶ εὐγένειον. Διὰ τοιούτου σώματος τύπων τοὺς θεοὺς τιμᾷν ἐνόμισαν οἱ Ἕλληνες.

δ'. Τὸ δὲ βαρβαρικὸν, ὁμοίως ἅπαντες μὲν ξυνετοὶ τοῦ θεοῦ, κατεστήσαντο δὲ αὐτοῖς σημεῖα ἄλλοι ἄλλα. Πέρσαι μὲν πῦρ, ἄγαλμα ἐφήμερον, ἀκόρεστον καὶ ἀδηφάγον· καὶ θύουσι Πέρσαι πυρὶ, ἐπιφοροῦντες αὐτῷ τὴν πυρὸς τροφὴν, ἐπιλέγοντες, Πῦρ δέσποτα, ἔσθιε. Ἄξιον δὲ πρὸς τοὺς Πέρσας εἰπεῖν, Ὦ πάντων γενῶν ἀνοητότατον, οἳ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαλμάτων ἀμελήσαντες, γῆς ἡμέρου, καὶ ἡλίου λαμπροῦ, καὶ θαλάττης πλωΐμου, καὶ ποταμῶν γονίμων, καὶ ἀέρος τροφίμου, καὶ αὐτοῦ οὐρανοῦ, περὶ ἓν μάλιστα ἀσχολεῖσθε τὸ ἀγριώτατον καὶ ὀξύτατον, οὐ ξύλων αὐτῷ τροφὴν χορηγοῦντες μόνον, οὐδὲ ἱερείων, οὐδὲ θυμιαμάτων· ἀλλὰ τούτῳ τῷ ἀγάλματι καὶ τούτῳ τῷ θεῷ καὶ τὴν Ἐρετρίαν ἀναλῶσαι δεδώκατε, καὶ τὰς Ἀθήνας αὐτὰς, καὶ τὰ Ἰώνων ἱερὰ, καὶ τὰ Ἑλλήνων ἀγάλματα.

ε'. Μέμ-

5. Ne Aegyptiorum quidem ferre poſſum conſuetudinem. Bovem illi colunt, avem, et hircum, ut omittam Nili monſtra; quorum omnium mortale corpus, vita abjecta, vultus in terram converſus, cultus degener, honor pudendus eſt. Moritur ergo in Aegypto Deus et lugetur, ejuſdemque et templum monſtratur et ſepulchrum. Et Graeci quidem bonis etiam viris ſacra faciunt, quorum virtutum memoriam celebrant, calamitates vero omittunt; apud Aegyptios vero ex aequo lacrymas Deo et honores offerunt. Mulierem olim Aegyptiam crocodili catulum aluiſſe fama tenet: feliciſſimam eam Aegyptii judicabant, utpote nutricem Dei; erant et qui nutrici ſimul alumnoque blandirentur. Mulieri huic erat filius, qui necdum ex ephebis exceſſerat, aequalis Dei, quicum adoleſcere unaque luſitare conſuerat; quae res illi non male ſucceſſit, dum prae corporis imbecillitate cicur videretur; poſtquam vero adolevit, ad ingenium redit, puerum vorat. Ibi miſerrima mulier filii ſui morte gaudere, tanquam beatiſſimi, quod domeſtici Dei factus eſſet victima. Atque ita quidem Aegyptiorum fert ratio.

6. Magnus autem Alexander, devictis jam Perſis, Babylone expugnata, capto Dario, terram Indorum petiit, quae nunquam, ut dicebant ipſi, exercitum externum praeterquam Bacchi et ipſius Alexandri admiſerat. Gravi eo tempore inter ſe contentione diſſidebant duo reges, Porus et Taxiles; et Porus quidem vi pugnans capitur, in fidem ſocietatemque a rege recipitur Taxiles. Qui quidem quicquid vel admiratione dignum in India, vel homini Graeco novum videri poterat in aliena terra, regi oſtendit, fluvios maximos, aves varias, plantas odoratas. In his omnibus animal erat maximum Baccho ſacrum, cui victimas quotidie Indi mactabant. Hoc animal draco erat, qui jugera terrae quinque corpore aequaret: is devexo in loco, amfractuoſo, profundo, altiſſimis deſuper muris circumſepto alebatur. Hic Indorum armenta ac pecudes vorabat, quippe illis novum illi cibum quotidie praebentibus, boves puta et oves, tanquam tyranno potius quam Deo.

7. Heſperii

Digitized by Google

ε'. Μέμφομαι ϗ τὸν Αἰγυπτίων νόμον. Βοῦν ἐκεῖνοι τιμῶσι ϗ ὄρνιν ϗ τράγον ϗ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Νείλου τὰ θρέμματα, ὧν θνητὰ μὲν τὰ σώματα, δειλοὶ δὲ οἱ βίοι, ταπεινὴ δὲ ἡ ὄψις, ἀγεννὴς δὲ ἡ θεραπεία, αἰσχρὰ δὲ ἡ τιμή. Ἀποθνήσκει θεὸς Αἰγυπτίοις, ϗ πενθεῖται θεὸς, ϗ δείκνυται παρ' αὐτοῖς ἱερὸν θεοῦ, καὶ τάφος θεοῦ. Καὶ Ἕλληνες μὲν θύουσι καὶ ἀνθρώποις ἀγαθοῖς, καὶ τιμῶνται μὲν αὐτῶν αἱ ἀρεταὶ, ἀμνημονοῦνται δὲ αἱ συμφοραί· παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις, ἰσοτιμίαν ἔχει τὸ θεῖον τιμῆς καὶ δακρύων. Γυναικὶ Αἰγυπτίᾳ θρέμμα ἦν κροκοδείλου σκύλαξ· ἐμακάριζον οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὡς τιθηνουμένην θεόν· τινὲς δὲ αὐτῶν ϗ προσεθρύπτοντο ϗ αὐτὴν ϗ τὸν τρόφιμον. Ἦν αὐτῇ παῖς ἄρτι ἡβάσκων, ἡλικιώτης τοῦ θεοῦ, συναθύρων αὐτῷ ϗ συντρεφόμενος· ὁ δὲ τέως μὲν ὑπὸ ἀσθενείας ἦν τιθασσὸς, προελθὼν δὲ εἰς μέγεθος ἤλεγξε τὴν φύσιν, ϗ διέφθειρε τὸν παῖδα. Ἡ δὲ δύστηνος Αἰγυπτία ἐμακάριζε τὸν υἱὸν τοῦ θανάτου, ὡς γενόμενον δῶρον ἐφεστίῳ θεῷ. Τὰ μὲν Αἰγυπτίων τοιαῦτα.

ϛ'. Ἀλέξανδρος δὲ ἐκεῖνος Πέρσας ἑλὼν, καὶ Βαβυλῶνος κρατήσας, ϗ Δαρεῖον χειρωσάμενος, ἦλθεν εἰς τὴν Ἰνδῶν γῆν, ἄβατον οὖσαν τέως στρατιᾷ ξένῃ, ὡς Ἰνδοὶ ἔλεγον, πλήν γε Διονύσου καὶ Ἀλεξάνδρου. Ἐστασίαζον Ἰνδοὶ βασιλεῖς Πῶρος καὶ Ταξίλης· Πῶρον μὲν λαμβάνει ὁ Ἀλέξανδρος, Ταξίλην δὲ κατὰ φιλίαν παρεστήσατο. Ἐπεδείκνυεν Ἀλεξάνδρῳ Ταξίλης τὰ θαυμαστὰ τῆς Ἰνδῶν γῆς, ποταμοὺς μεγίστους, ϗ ὄρνιθας ποικίλους, ϗ εὐώδη φυτὰ, ϗ εἴ τι ἄλλο ξένον ὀφθαλμοῖς Ἑλληνικοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἔδειξε ϗ ζῶον ὑπερφυὲς, Διονύσου ἄγαλμα, ᾧ Ἰνδοὶ ἔθυον· δράκων ἦν μῆκος πεντάπλεθρον, ἐτρέφετο δὲ ἐν χωρίῳ κοίλῳ, ἐν κρημνῷ βαθεῖ, τείχει ὑψηλῷ ὑπὲρ τῶν ἄκρων περιβεβλημένος· ϗ ἀνήλισκε τὰς Ἰνδῶν ἀγέλας, χορηγούντων αὐτῷ τροφὴν, βοῦς ϗ ὄϊς, καθάπερ τυράννῳ μᾶλλον ἢ θεῷ.

7. Heſperii Libyes terram incolunt anguſtam, in longum diffuſam, mari cinctam undique; hujus faucis ſummum circa verticem exterius dividitur mare, multaque aquarum vi et vorticibus marinis terram amplectitur: his hominibus ſacer eſt Atlas, hunc vice ſtatuae habent. Eſt autem Atlas mons cavus, ſatis altus, qui mari patet, ſicut theatra aeri: quod in medio montis patet ſpatium, vallis exigua eſt, terra amoena, arboribus conſita; itaque et fructus ex arboribus pendentes videas, nec aliter e ſummo culmine contemplanti apparet, quam ſi in puteum deſpicias profundum: deſcendere autem nec poſſis, locus enim praeceps eſt, nec per religionem fas ſit. Nihil tamen magis mirandum videtur, quam pontus ipſe, qui undarum vi maxima littori incumbit, inque patentes ubique campos diffunditur: circa Atlantem ergo aſſurgunt fluctus, ſuoque pondere muri adinſtar ſtat aqua, ut nec in praerupta terrae deſcendat, nec ab ipſa humo fulciatur: medium inter montem ac mare locum aer occupat, nemuſque in convalle. Libycum hoc templum, hic Deus eſt, hunc jurijurando teſtem invocant, hanc habent ſtatuam.

8. Jovem Celtae colunt, Jovis autem apud eos ſimulacrum alta quercus eſt. Paeones ſolem colunt, ſoliſque apud hos ſimulacrum brevis diſcus eſt, perticae ſupra longiſſimae affixus. Colunt et Arabes Deum, quem vero haud facile dixerim; quod autem vidi apud eos ſimulacrum, lapis erat quadrangularis. Venerem Paphii colunt, cujus ſtatuam albae pyramidi non diſſimilem dixeris. Apud Lycios mons Olympus ignem eructat, non Aetnaei inſtar, ſed placidum compoſitumque; eſtque hic ignis ipſe et templum et ſtatua. Qui Celaenas accolunt Phryges, fluvios duos, Marſyam colunt Maeandrumque, quorum ipſe ſpectator fui: duo hi fluvii e fonte oriuntur uno, qui cum ad montem proceſſit uſque, ad poſteriorem urbis partem ſe ſubducit, rurſuſque ex urbe oritur, ſimulque aquam diſtinguit fluviis et nomen; atque ex iis quidem Lydiam Maeander petit, alter ibidem in campis finitur ac conſumitur. His fluviis rem divinam Phryges faciunt, alii utrique ſimul, ſeorſim vero alii Maeandro,

ζ. Οἱ ἑσπέριοι Λίβυες οἰκοῦσι γῆς αὐχένα στενὸν ϗ ἐπιμήκη ϗ ἀμφιθάλατῖον, σχιζομένη γὰρ κατὰ κορυφὴν τοῦ αὐχένος ἡ ἔξω θάλατῖα περιλαμβάνει τὴν γῆν κύματι πολλῷ ϗ πελαγίῳ· τοῖς ἀνθρώποις τούτοις ἱερόν ἐστι ϗ ἄγαλμα ὁ Ἄτλας. Ἔστι δὲ ὁ Ἄτλας ὄρος κοῖλον, ἐπιεικῶς ὑψηλὸν, ἀνεῳγὸς πρὸς τὸ πέλαγος, ὥσπερ τὰ θέατρα πρὸς τὸν ἀέρα· τὸ δὲ ἐν μέσῳ τοῦ ὄρους χωρίον, αὐλὼν βραχὺς εὔγεως ϗ εὔδενδρος· ϗ ἴδοις ἂν ϗ καρποὺς ἐπὶ τῶν δένδρων, ϗ ὀπῖεύσειας ἐκ τῆς κορυφῆς, ὥσπερ εἰς φρεαῖείας ἔδαφος· κατελθεῖν δὲ οὔτε δυνατὸν, κρημνῶδες γὰρ, οὔτε ἄλλως θέμις. Τὸ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ θαῦμα, ὁ ὠκεανὸς πλημμύρων ἐμπίπῖει ἠϊόνι, ϗ τῇ μὲν ἄλλῃ ἀναχεῖται ἐπὶ τὰ πεδία, κατὰ δὲ τὸν Ἄτλαντα αὐτὸν κορυφοῦται τὸ κῦμα· καὶ ἴδοις ἂν τὸ ὕδωρ ἀνεστηκὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, ὥσπερ τειχίον, οὔτε εἰσρέον ἐπὶ τὰ κοῖλα, οὔτε ὑπὸ γῆς ἐρειδόμενον, ἀλλ' ἐκ μέσου τοῦ ὄρους καὶ τοῦ ὕδατος ἀὴρ πολὺς, κοῖλον ἄλσος. Τοῦτο Λιβύων ϗ ἱερὸν, καὶ θεὸς, καὶ ὅρκος, καὶ ἄγαλμα.

η. Κελτοὶ σέβουσι μὲν Δία, ἄγαλμα δὲ Διὸς Κελῖικὸν ὑψηλὴ δρῦς. Παίονες σέβουσι μὲν ἥλιον, ἄγαλμα δὲ ἡλίου Παιονικὸν δίσκος βραχὺς ὑπὲρ μακροῦ ξύλου. Ἀράβιοι σέβουσι μὲν, ὅντινα δὲ οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἄγαλμα εἶδον, λίθος ἦν τετράγωνος. Παφίοις ἡ μὲν Ἀφροδίτη τὰς τιμὰς ἔχει· τὸ δὲ ἄγαλμα οὐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλῳ τῷ ἢ πυραμίδι λευκῇ, ἡ δὲ ὕλη ἀγνοεῖται. Λυκίοις ὁ Ὄλυμπος πῦρ ἐκδιδοῖ, οὐχ ὅμοιον τῷ Αἰτναίῳ, ἀλλ' εἰρηνικὸν καὶ σύμμεῖρον· καὶ ἔστιν αὐτοῖς τὸ πῦρ τοῦτο καὶ ἱερὸν καὶ ἄγαλμα. Φρύγες οἱ περὶ Κελαινὰς νεμόμενοι τιμῶσι ποῖαμοὺς δύο, Μαρσύαν ϗ Μαίανδρον, εἶδον τοὺς ποῖαμούς· ἀφίησιν αὐτοὺς πηγὴ μία, ἣ προσελθοῦσα ἐπὶ τὸ ὄρος ἀφανίζεῖαι καῖὰ νώτου τῆς πόλεως, καῦθις ἐκδιδοῖ ἐκ τοῦ ἄστεος διελοῦσα τοῖς ποῖαμοῖς ϗ τὸ ὕδωρ ϗ τὰ ὀνόματα· ὁ μὲν ἐπὶ Λυδίας ῥεῖ ὁ Μαίανδρος, ὁ δὲ αὐτοῦ περὶ τὰ πεδία ἀναλίσκεῖαι. Θύουσι Φρύγες τοῖς ποῖαμοῖς, οἱ μὲν ἀμφοῖέροις, οἱ δὲ τῷ Μαιάνδρῳ, οἱ δὲ τῷ Μαρσύᾳ·

ϗ

andro, Marſyaeve: femora victimae, quae mactatur, in fontes, addito alterius cui mactatur fluvii nomine, porriciuntur; quae a fluvio ad montem deferuntur uſque, ubi ſub aquam demerguntur: nec unquam fit, ut, quae Maeandro mactata ſunt, Marſyam petant, aut quae Marſyae, Maeandrum; nam ſi utriuſque ſint, dividunt victimam. Mons Cappadocibus, et Deus, et jusjurandum eſt, et ſtatua; palus Maeotica Maſſagetis Tanaiſque.

9. O multas variaſque ſtatuas, quarum alias ars excogitavit, alias commendavit uſus, alias utilitas, alias admiratio colere praecepit, alias Deorum in numerum formae amplitudo retulit, alias pulchritudo ſua evexit! Cum interim nullum ſit genus hominum, vel barbarum, vel Graecum, ſive ad mare, ſive in continente vivat, ſive ſine ſede vagetur, ſive urbem incolat; quod non aliqua divinitatis ſigna conſecraverit. Quis ergo litem hanc de ſimulacris Deo dicandis decidere audeat? Si enim lex nobis praeſcribenda eſſet aliis quibuſdam hominibus, qui longe extra fines, quos incolimus, noſtrumque aerem recens e terra emergerent, aut a Prometheo aliquo effingerentur, vitae, rationis, legumque ignari; moveri fortaſſe poſſet haec quaeſtio: Iiſne hominibus ea relinquenda eſſent ſimulacra, ea adoranda, quae natura praeſcripſit; non ebur, non aurum, non quercus, aut cedrus, non fluvius, non avis; ſed ſolis orientis imago, lunaeque ſplendor, ſed picta coeli domus, ipſaque terra et aer ipſe, ignis omnis, omniſque aqua: an contra et hi redigendi eſſent in ordinem, ut lapides, aut ligna, imagineſque ex iis colerent quaſcunque? Quod ſi haec communis omnium lex eſt, nihil antiquemus, nihil de opinione Deorum detrahamus, eorumque inſignia una cum nominibus ſervemus.

10. Deus enim omnium, quae extant, pater, conditorque, ſole antiquior, antiquior coelo, omni tempore major, omni aevo, et quicquid in natura mutatur, legiſlator ſine nomine, quem vox nulla exprimit, nulla oculorum intuetur acies; cujus cum ſenſus noſtros excedat eſſentia, auxilium a verbis, a nominibus, animalibuſque, ab auri,

κ̀ ἐμβάλλουσι τὰ μηρία εἰς τὰς πηγὰς, ἐπιφημίσαντες τοὔνομα τοῦ ποταμοῦ ὁποτέρῳ ἔθυσαν· ἀπενεχθέντα δὲ ἐπὶ τὸ ὄρος, κ̀ ὑποδύντα τῷ ὕδατι, οὔτ' ἂν ἐπὶ τὸν Μαρσύαν ἐκδοθείη τὰ τοῦ Μαιάνδρου, οὔτ' ἐπὶ τὸν Μαίανδρον τὰ τοῦ Μαρσύου· εἰ δὲ ἀμφοῖν εἴη, διαιροῦνται τὸ δῶρον. Ὄρος Καππαδόκαις κ̀ θεὸς κ̀ ὅρκος κ̀ ἄγαλμα, Μαιώταις λίμνη, Τάναϊς Μασσαγέταις.

θ'. Ὦ πολλῶν κ̀ παντοδαπῶν ἀγαλμάτων, ὧν τὰ μὲν ὑπὸ τέχνης ἐγένετο, τὰ δὲ διὰ χρείαν ἠγαπήθη, τὰ δὲ δι' ὠφέλειαν ἐτιμήθη, τὰ δι' ἔκπληξιν ἐσεβάσθη, τὰ δὲ διὰ μέγεθος ἐθειάσθη, τὰ δὲ διὰ κάλλος ἐπῃνέθη. Πλὴν οὐδὲν γένος, οὐ βάρβαρον, οὐχ Ἑλληνικὸν, οὐ θαλάττιον, οὐκ ἠπειρωτικὸν, οὐ νομαδικὸν, οὐκ ἀστυπολοῦν, ἀνέχεται τὸ μὴ καταστήσασθαι σύμβολα ἄττα τῆς τῶν θεῶν τιμῆς. Πῶς ἂν οὖν τις διαιτήσαι τὸν λόγον, εἴτε χρὴ ποιεῖσθαι ἀγάλματα θεῶν, εἴτε μή; Εἰ μὲν γὰρ ἄλλοις τισὶν ἐνομοθετοῦμεν ὑπερορίοις ἀνθρώποις, ἔξω τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰθέρος, ἄρτι ἐκ γῆς ἀναφυομένοις, ἢ ὑπό τινος Προμηθέως πλαττομένοις, ἀπείροις βίου κ̀ νόμου κ̀ λόγου, δέοι ἂν ἴσως τοῦ σκέμματος· Πότερα ἐατέον τουτὶ τὸ γένος ἐπὶ τῶν αὐτοφυῶν τούτων ἀγαλμάτων, προσκυνοῦντας οὐκ ἐλέφαντα, οὐδὲ χρυσὸν, οὐδὲ δρῦν, οὐδὲ κέδρον, οὐδὲ ποταμὸν, οὐδὲ ὄρνιθα, ἀλλὰ τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα, κ̀ τὴν σελήνην λάμπουσαν, κ̀ τὸν οὐρανὸν πεποικιλμένον, κ̀ γῆν αὐτὴν, κ̀ ἀέρα αὐτὸν, κ̀ πῦρ πᾶν, κ̀ ὕδωρ πᾶν· ἢ καὶ τούτους καθείρξομεν εἰς ἀνάγκην τιμῆς ξύλων, ἢ λίθων, ἢ τύπων; Εἰ δέ ἐστιν οὗτος κοινὸς ἁπάντων νόμος, τὰ κείμενα ἐῶμεν, τὰς φήμας τῶν θεῶν ἀποδεχόμενοι, καὶ φυλάττοντες αὐτῶν τὰ σύμβολα, ὥσπερ κ̀ τὰ ὀνόματα.

ι'. Ὁ μὲν γὰρ θεὸς, ὁ τῶν ὄντων πατὴρ καὶ δημιουργὸς, ὁ πρεσβύτερος μὲν ἡλίου, πρεσβύτερος δὲ οὐρανοῦ, κρείττων δὲ χρόνου καὶ αἰῶνος καὶ πάσης ῥεούσης φύσεως, ἀνώνυμος νομοθέτης, καὶ ἄῤῥητος φωνῇ, καὶ ἀόρατος ὀφθαλμοῖς· οὐκ ἔχοντες δὲ αὐτοῦ λαβεῖν τὴν οὐσίαν, ἐπερειδόμεθα φωναῖς, καὶ ὀνόμασι, καὶ ζώοις, καὶ τύποις

auri, eboris, argentique figuris, a plantis, fluviiſque, a montium jugis, aquarumque ſcatebris aliquod petamus, ut ad ejus hac ratione intellectum pervenire liceat; cum enim tenuitatis noſtrae ita poſcat ratio, quicquid apud nos eſt pulcherrimum illius inſcribimus naturae: plane ut amantes ſolent, qui eorum, quos amant, libenter ſimulacra intuentur; ſic cum voluptate aſpiciunt aut lyram quam reliquere, aut jaculum, aut ſellam in qua ſedere, aut circum in quo currere ſolent, aut quicquid memoriam iis reducit priſtinam. Quid ergo ultra de his inquirendum eſt? quae de ſimulacris lex ferenda? Animus modo Deum proponat ſibi. Caeterum ſive memoriam ejus maxime repraeſentet Graecis ars Phidiae, aut Aegyptiis animalium cultus, aut aliis fluvius, aut ignis aliis; varietatem non damno: intelligant modo quem colunt, ament modo, illius modo memoriam conſervent.

DISSERT. IX.

An recte fecerit Socrates, quod accuſatus non reſponderit.

INDIGNUM facinus, ſi reliquas artes omnes a vulgi tribunali ſua vindicet ſcientia; nec gubernator cum in ſuo verſatur munere, navemque ex opinione dirigit propria, imperitorum cuiquam cogatur rationem reddere; nec aequo ferat animo medicus, ſi ea, quae praeſcribit, quaeque aut prodeſſe morbo, aut ad victus conferre rationem exiſtimat, ſcrutetur atque anxie exploret aeger; nec figuli denique vel coriarii, aut ſi quis etiam ignobiliore in arte verſetur, alium judicem noverit, quam ipſam artem: Socratem vero, qui ne ab ipſo quidem Apolline ignorantiae accuſari potuit, Deo, qui et arenae numerum perſpectum habuit, et maris magnitudinem conjicere potuit, tamen hodieque calumniis peti, et quaſi in judicium de integro vocari; adeo quidem ut infeſtior ei indies ſit poſteritas, nec plus illi parcant hi ſycophantae, quam Anytus fecit aut Melitus, vel judices illius aevi Athenienſium. Idem tamen ſi pictor eſſet

aut

τοις χρυσῦ κ̀ ἐλέφαντος κ̀ ἀργύρυ, κ̀ φυτοῖς κ̀ ποταμοῖς, κ̀ κορυφαῖς κ̀ νάμασιν· ἐπιθυμῦντες μὲν αὐτῦ τῆς νοήσεως, ὑπὸ δὲ ἀσθενείας τὰ παρ' ἡμῶν καλὰ τῇ ἐκείνυ φύσει ἐπονομάζοντες· αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐρώντων πάθος, οἷς ἥδιςον εἰς μὲν θέαμα οἱ τῶν παιδικῶν τύποι, ἡδὺ δὲ εἰς ἀνάμνησιν κ̀ λύρα, κ̀ ἀκόντιον, καὶ θῶκός πυ, κ̀ δρόμος, κ̀ πᾶν ἁπλῶς τὸ ἐπεγεῖρον τὴν μνήμην τῦ ἐρωμένυ. Τί μοι τὸ λοιπὸν ἐξετάζειν, καὶ νομοθετεῖν ὑπὲρ ἀγαλμάτων; Θεῖον εἰς γνώμην ἔςω μόνον. Εἰ δὲ Ἕλληνας μὲν ἐπεγείρει πρὸς τὴν μνήμην τῦ θεῦ ἡ Φειδίυ τέχνη, Αἰγυπτίυς δὲ ἡ πρὸς τὰ ζῶα τιμὴ, καὶ ποταμὸς ἄλλυς, καὶ πῦρ ἄλλυς, ὐ νεμεσῶ τῆς διαφωνίας· ἴςωσαν μόνον, ἐράτωσαν μόνον, μνημονευέτωσαν μόνον.

ΛΟΓΟΣ Θ'.

Εἰ καλῶς ἐποίησε Σωκράτης μὴ ἀπολογησάμενος.

Δεινόν γε τὰς μὲν ἄλλας τέχνας ἀπηλλάχθαι ἑκάςην τῦ τῶν πολλῶν δικαςηρίυ, καὶ μήτε τὸν κυβερνήτην ἐπιλαβόμενον τῆς νεὼς, κ̀ χρώμενον τῇ τέχνῃ κατὰ τὺς αὐτῦ λόγυς, εὐθύνεσθαι πρὸς τῶν ἀτέχνων, μήτε τὸν ἰατρὸν ἀνέχεσθαι τὺς κάμνοντας, τὰ προςάγματα αὐτῦ κ̀ τὰ ἰάματα καὶ τὰ διαιτήματα ἐπισκοπῦντας κ̀ βασανίζοντας, ἀλλ' οὐδὲ κεραμέας, οὐδὲ σκυτοτόμυς, οὐδὲ τὺς τὰ ἔτι τύτων ἀτιμότερα μεταχειριζομένυς, ἄλλον τινὰ ἔχειν δικαςὴν τῶν ἔργων, πλὴν τῆς τέχνης· Σωκράτην δὲ τὸν μηδὲ τῷ Ἀπόλλωνι παρασχόντα ἀμαθίας αἰτίαν, τῷ τὰς ψάμμυς εἰδότι, κ̀ καταμαντευσαμένῳ τῆς θαλάττης, ὕπω καὶ νῦν πεπαῦσθαι συκοφαντύμενον καὶ εὐθυνόμενον, ἀλλὰ πικροτέρυς αὐτῷ εἶναι τὺς ἐπιγιγνομένυς ἀεὶ καὶ τὺς συκοφάντας Ἀνύτυ καὶ Μελίτυ, καὶ τὺς δικαςὰς Ἀθηναίων τῶν τότε. Καὶ εἰ μὲν γραφεὺς ἦν ἢ δημιυργὸς ἀγαλμάτων, οἷον

Digitized by Google

aut ſtatuarius, qualis vel Zeuxis vel Polycletus aut Phidias, ipſa opera cum admiratione quadam abſolveret concepta de arte ejus opinio: ea enim tantum abeſt ut accuſent, ut ne examinare quidem auſint, cum intuentur homines; ſed ultro, tanquam de opere, quod communi probetur judicio, laudem illi deferunt. Si quis vero ſit, qui non, ut pictor aliquis, aut ſtatuarius, arte manuaria excellat, verum enimvero ſuam ſibi vitam ratione, labore, aſſuetudine, frugalitate, temperantia, continentiaque, reliquis denique omnibus virtutibus, ad exactiſſimam vivendi normam direxit; hunc nec gloriam conſequi certam, nec indubitatum praeconium, nec conſenſum inter ſe judicum, ſed alium de eo aliter cenſere, mihi quidem indigniſſimum videtur.

2. Tale eſt, de quo hic acturi ſumus. Hunc Socratem noſtrum reum fecit Melitus, judici ſtitit Anytus, accuſavit Lyco, damnarunt Athenienſes, vinxerunt undecimviri, interfecit tortor. Ille tamen et Melitum qui intendit, et Anytum qui detulit litem, et Lyconem qui propoſuit, audacter contempſit, ſed et decretum Athenienſium decreto ſuo, et mulctam mulcta eluſit; ille et undecimviris, cum vinciretur, corpus (minus enim unius quam plurimorum potuit) praebuit, animam vero neutiquam (quae ſola omnibus erat Athenienſibus ſuperior) ille nec tortori indignari potuit, nec venenum difficulter admiſit; cumque ab invito damnaretur populo, ipſe non invitus deceſſit. Quod quidem ex eo patet, quod, cum mulcta redimere litem potuerit, aut clam effugere, mortem praetulit; populo vero invito id factum eſſe, vel ex eo, quod factum damnarunt protinus: quo quid evenire judicibus poteſt ſtultius?

3. Vin' igitur ulterius videamus, rectene id a Socrate factum ſit, an ſecus? Quid ſi igitur ad nos veniret aliquis, qui narraret, Athenis fuiſſe hominem, aetate provectum, profeſſione philoſophum, fortuna pauperem, indole eximium, eloquentia magnum, mentis acumine majorem, vigilem, ſobrium, qui nec quicquam temere egiſſet,

οἷον Ζεῦξις ἢ Πολύκλειτος ἢ Φειδίας, παρέπεμπεν ἂν τὰ ἔργα αὐτῶν μετ' εὐφημίας ἡ τῆς τέχνης δόξα· ὁρῶντες γȣ̃ν ἐκεῖνα οἱ ἄνθρωποι, μὴ ὅτι αἰτιᾶσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἐξετάζειν τολμῶσιν, ἀλλ' εἰσὶν αὐτεπάγγελτοι ἐπαινέται θεαμάτων ἐνδόξων. Εἰ δέ τις μὴ κατὰ γραφέας, μηδὲ κατ' ἀγαλμάτων δημιȣργὺς ἀγαθὸς ἦν τὴν χειρῶν τέχνην, ἀλλὰ τὸν αὐτȣ̃ βίον συμμέτρως, ϗ πρὸς τὸ ἀκριβέςατον, λόγῳ ϗ πόνῳ ϗ ἐθισμῷ ϗ εὐτελείᾳ ϗ καρτερίᾳ ϗ σωφροσύνῃ ϗ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἡρμόσατο· τȣ̃τον μὴ τυγχάνειν βεβαίας δόξης, μηδὲ ἐπαίνων ὡμολογημένων, μηδὲ ὁμοφώνων δικαςῶν, ἀλλὰ ἄλλον ἄλλο τι διατελεῖν ὑπὲρ αὐτȣ̃ λέγοντας.

ϛ'. Ὁποῖόν τι ϗ τὸ παρὸν ἡμῖν νυνὶ σκέμμα. Σωκράτην τȣ̃τον Μέλιτος μὲν ἐγράψατο, Ἄνυτος δὲ εἰσήγαγε, Λύκων δὲ ἐδίωκε, κατεδίκασαν δὲ Ἀθηναῖοι, ἔδησαν δὲ οἱ ἕνδεκα, ἀπέκτεινε δὲ ὁ ὑπηρέτης. Καὶ Μελίτȣ γραφομένȣ ὑπερεώρα, ϗ Ἀνύτȣ εἰσάγοντος κατεφρόνει, ϗ Λύκωνος λέγοντος κατεγέλα, ϗ ψηφιζομένων Ἀθηναίων ἀντεψηφίζετο, ϗ τιμωμένων ἀντετιμᾶτο· ϗ δεόντων αὐτῶν τῶν ἕνδεκα, τὸ μὲν σῶμα παρεῖχεν (ἀσθενέςερον γὰρ ἦν πολλῶν σωμάτων) τὴν δὲ ψυχὴν ȣ̓ παρεῖχε (κρείττων γὰρ Ἀθηναίων ἁπάντων) οὐδὲ τῷ ὑπηρέτῃ ἐχαλέπαινεν, οὐδὲ πρὸς τὸ φάρμακον ἐδυσχέραινεν· ἀλλ' Ἀθηναῖοι μὲν αὐτὸν ȣ̓χ ἑκόντες κατεδίκασαν, ὁ δὲ ἀπέθνησκεν ἑκών. Ἐλέγχει δὲ τȣ̃ μὲν τὸ ἑκȣ́σιον, ὅτι ἐξὸν αὐτῷ καὶ χρημάτων τιμήσασθαι, καὶ φεύγειν ἐκκλαπέντι, προείλετο ἀποθανεῖν· τῶν δὲ τὸ ἀκȣ́σιον, μετέγνωσαν γὰρ εὐθύς· ȣ̃ τί ἂν εἴη πάθος δικαςαῖς καταγελαςότερον;

γ'. Ἔτι ȣ̃ν ποθεῖς σκέψασθαι περὶ Σωκράτȣς, εἰ ὀρθῶς ταῦτα ἔδρα, ἢ μή; Τί ȣ̃ν εἴ τίς σοι παρελθὼν διηγεῖτο, ὅτι ἀνὴρ Ἀθηναῖος, γέρων τὴν ἡλικίαν, φιλόσοφος τὴν ἐπιτήδευσιν, πένης τὴν τύχην, δεινὸς τὴν φύσιν, ἀγαθὸς εἰπεῖν, συνετὸς νοῆσαι, ἄγρυπνος ϗ νηφάλιος, ϗ οἷος μηδὲν εἰκῇ μήτε ἔργον πρᾶξαι, μή-

ſet, nec verbum ullum effutiiſſet: idem poſtquam diu inter homines vixiſſet, nec ullus eſſet in tota Graecia indolis homo eximiae, quem non in admirationem rapuiſſet ſui, ſicut et e Diis ipſum Apollinem, tamen cum invidia paulatim, et indignatione, eoque, quo pleraque mortalium gens laborat, honeſtatis odio, multi in eum inſurgerent, ex theatro Ariſtophanes, e ſophiſtis Anytus, e ſycophantis Melitus, ex oratoribus Lyco, quorum hic in comoedia tangebat hominem, ille litem intendebat, tertius nomen deferebat, quartus accuſabat, reliqui omnes judicabant; hic ita ſe geſſit, ut primo in Ariſtophanem inveheretur, mediaque in Athenienſium urbe ipſis Dionyſiis, ebriis adhuc judicibus, comicis contra conviciis hominem proſcinderet; illinc in judicium ſe contulit, ubi verbis cum adverſariis velitatus eſt, prolixaque oratione cauſam ſuam ea egit arte, quae non difficulter a calumniis judicum averteret animos, nam et ad captandam curiae benevolentiam exordia direxit, et ad fidem faciendam narrationes, ſignis vero argumentiſque et ſimilibus rationibus, quod vellet, demonſtravit, teſtes etiam opulentiſſimos, quorum res fideſque ſpectata eſſet judicibus, in medium adduxit, tum ſuppliciis, precibus, obſecrationibuſque orationem concluſit, neque non lacrymulam, ſicubi eſſet opus, effudit; Xanthippen poſtremo ejulantem adduxit, quae infantes judicibus vagientes oſtenderet: quibus omnibus cum animos coronae tractaret, miſerti abſolverunt hominem ac dimiſerunt.

4. Praeclarum, Hercules, victorem! recta videlicet illinc in Lyceum, aut Academiam, reliquoſque philoſophorum hortos laeto hilarique ſe contuliſſet vultu, non ſecus quam qui ex hyberna tempeſtate redeunt ſuperſtites. Quomodo autem ferre hunc viri reditum philoſophia potuiſſet? Non magis quam athletam ſine ſudore, ſine pulvere, ſine ictibus, aut vulnere e ſtadio cum corona redeuntem, nec ullum pulchrae virtutis prae ſe veſtigium ferentem, unguento tantum delibutum, palaeſtrae praefectus. Quare iis autem Athenienſibus cauſam probare ſuam conatus eſſet Socrates? tanquam judicibus? at injuſti erant: tanquam prudentibus? at dementes erant: tanquam viris bonis? at improbi erant: tanquam benevolis? at ſuccenſebant Socrati: tanquam ſimilibus? at diſſimillimi erant: tanquam

τε εἰπεῖν λόγον, βεβιωκὼς μὲν πόῤῥω ἡλικίας, ἐπαινέτας δὲ σχὼν τᾶ τρόπε Ἑλλήνων μὲν ἐ τὲς φαυλοτάτες τὴν φύσιν, θεῶν δὲ τὸν Ἀπόλλωνα· ἔτος, ἐπαναςάντων αὐτῷ φθόνῳ ϗ ἀπεχθείᾳ ϗ τῇ πρὸς τὰ καλὰ ὀργῇ ἐκ μὲν τᾶ θεάτρε Ἀριςοφάνες, ἐκ δὲ τῶν σοφιςῶν Ἀνύτε, ἐκ δὲ τῶν συκοφαντῶν Μελίτε, ἐκ δὲ τῶν ῥητόρων Λύκωνος, ϗ τᾶ μὲν κωμῳδᾶντος, τᾶ δὲ γραφομένε, τᾶ δὲ εἰσάγοντος, τᾶ δὲ λέγοντος, τῶν δὲ δικαζόντων, ἐχαλέπαινε πρῶτα μὲν τῷ Ἀριςοφάνει, ϗ κατας ὰς ἐν Ἀθηναίοις ἀντεκωμῴδει τὸν ἄνδρα ἐν Διονυσίοις, ἔτι μεθυόντων δικαςῶν· ἔπειτα εἰς τὸ δικαςήριον παρελθὼν ἀντεῤῥητόρευε τοῖς λέγεσι, ϗ λόγες διεξήει μακρὲς, ἀπολογίαν εὖ μάλα εἰς ἐπαγωγὴν δικαςῶν συγκειμένην, ἐξευμενιζόμενος μὲν τὸ δικαςήριον τοῖς προοιμίοις, πείθων δὲ τοῖς διηγήμασιν, ἀποδεικνὺς δὲ τεκμηρίοις καὶ πίςεσι καὶ εἰκάσμασιν, ἀναβιβαζόμενος δὲ καὶ μάρτυρας τῶν πλεσίων τινὰς ϗ ἀξιόχρεων ἐν Ἀθηναίοις δικαςαῖς, κἂν τοῖς ἐπιλόγοις ἱκετεύων καὶ ἀντιβολῶν καὶ δεόμενος καί πε ϗ δάκρυα ἐν καιρῷ ἀφιείς· ϗ μετὰ τᾶτο τελευτῶν τὴν Ξανθίππην ἀναβιβασάμενος κωκύεσαν, ϗ τὰ παιδία κλαυθμυριζόμενα, διὰ τέτων ἁπάντων μετεχειρίσατο τὲς δικαςὰς, καὶ ἀπεψεφίσαντο αὐτᾶ, ϗ ᾤκτειραν, ϗ ἀφῆκαν.

δ'. Ὦ καλᾶ τᾶ νικηφόρε· ἦ πε εἰς Λύκειον ὤσατο ἂν ἐκεῖθεν, καὶ εἰς Ἀκαδημίαν αὖθις, καὶ τὰς ἄλλας διατριβὰς φαιδρὸς, ὥσπερ οἱ ἐκ χειμερίε θαλάττης σεσωσμένοι. Καὶ πῶς ἂν ἠνέσχετο φιλοσοφία ἐπανιόντα πρὸς ἑαυτὴν τᾶτον τὸν ἄνδρα; Οὐ μᾶλλον ἢ παιδοτρίβης ἐκ ςαδίε ἀγωνιςὴν μύρῳ κεχρισμένον, ἀνιδρωτὶ καὶ ἀκονιτὶ ςεφανωθέντα, ἄπληκτον, καὶ ἄτρωτον, καὶ μηδὲν ἴχνος ἀρετῆς ἔχοντα. Τίνος δ' ἂν ϗ εἵνεκα ἀπελογήσατο Σωκράτης ἐπ' ἐκείνων τῶν Ἀθηναίων; ὡς ἐπὶ δικαςῶν; ἀλλὰ ἄδικοι· ὡς ἐπὶ φρονίμων; ἀλλὰ ἀνόητοι· ὡς ἐπὶ ἀγαθῶν; ἀλλὰ μοχθηροί· ὡς ἐπὶ εὐμενῶν; ἀλλὰ ὠργίζοντο· ὡς ἐπὶ ὁμοίων; ἀλλὰ ἀνομοιότατοι· ὡς ἐπὶ κρειττόνων; ἀλλὰ χείρες

quam melioribus? at deteriores erant: tanquam deterioribus? at quando unquam deteriori cauſam ſuam probare conatus eſt melior? Quid autem pro ſe attuliſſet? philoſophum ſe negaſſet? mentitus eſſet: philoſophum ſe confeſſus eſſet? hoc ipſum erat, cur ſuccenſerent.

5. Sed ponamus nihil horum ab eo dicendum fuiſſe, ſed diluendum ſolummodo crimen; falſum eſſe nempe, quod aut juventutem corrumperet, aut Deos novos induceret. At quis imperito artis ea perſuadeat, quae ſine arte ea cognoſci non poſſunt? Unde enim ea Athenienſibus peritia, ut quae ſit corruptela juventutis, quae virtus, quis ſit Deus, quo pacto colendus, poſſint aſſequi? Nec enim haec curant mille illi judices, quos faba creavit; nihil de his Solon ſcripſit, nihil de his venerandae illae Draconis praecepere leges; ſed in jus vocare, deferre, accuſare, rationem facti expoſcere, juramentum calumniae exigere aut praeſtare, aliaque ejuſmodi, haec ſunt de quibus curia, quam ibi Heliaeam dicunt, pronunciat: non aliter quam in puerorum turba, qui de talis ſuis inter ſe velitantur, quos alii injuſte auferunt, alii injuſte amittunt. Veritas autem et virtus vitaeque probitas alios judices, alias leges, alios poſtulat patronos; quorum judicio vicit Socrates, coronam accepit, laudem meruit.

6. Quis vero non rideret et ſenem et philoſophum, qui talis cum pueris luderet? aut quis unquam medicus febricitanti perſuaſit, famem ſitimque conducere? aut intemperanti, malam eſſe voluptatem? aut quaeſtui intento, non in bonis eſſe quod petit? Id ſi poſſe fieri demus, etiam Socratem facile Athenienſibus perſuadere potuiſſe virtutis cultum corruptelam non eſſe juvenum concedam, nec qui vere Deum noverit, circa Deos peccare. Nam aut haec juxta ſciverunt cum Socrate; aut ſi Socrates ſcivit, illi ignorarunt. Quod ſi ſciverunt; quid oratione opus fuit, cum ſcirent? ſin ignorarunt; non defenſione illis opus fuit, ſed ſcientia. Alias enim defenſiones, teſtes, probationes, argumenta, certae conjecturae, quaeſtiones, pluraque ejuſ-

ρους ἦσαν· ὡς ἐπὶ χειρόνων; καὶ τίς κρείττων χείροσι ἀπελογήσατο; Τί δ' ἂν καὶ εἶπεν ἀπολογούμενος; ἆρα ὡς οὐκ ἐφιλοσόφει; ἀλλὰ ἐψεύδετο ἄν· ἢ ὅτι ἐφιλοσόφει; ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ ἐχαλέπαινον.

έ. Ἀλλὰ νὴ Δία τούτων μὲν οὐδὲν, ἀπολύεσθαι δὲ χρῆν τὴν αἰτίαν, ὡς μήτε διέφθειρε τοὺς νέους, μήτε καινὰ δαιμόνια ἐπεισέφερεν. Καὶ τίς τεχνίτης τὸν ἄτεχνον πείθῃ ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν τέχνην; Ποῦ γὰρ Ἀθηναίοις συνιέναι, τί μὲν διαφθορὰ νέων, τί δὲ ἀρετή; καὶ τί μὲν τὸ δαιμόνιον, πῶς δὲ τιμητέον; Οὐ γὰρ τῷ κυάμῳ λαχόντες δικασταὶ χίλιοι ταῦτα ἐξετάζουσιν, οὐδὲ Σόλων τι ὑπὲρ αὐτῶν γέγραφεν, οὐδὲ οἱ Δράκοντος σεμνοὶ νόμοι· ἀλλὰ κλήσεις μὲν, καὶ φάσεις, καὶ γραφαὶ, καὶ εὐθύναι, καὶ ἀντωμοσίαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐν Ἡλιαίᾳ εὐθύνεται· ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν παίδων ἀγέλαις αἱ περὶ τῶν ἀστραγάλων διαμάχαι καὶ ῥητορικαὶ, ἀφαιρουμένων ἀλλήλους, καὶ ἀδικούντων καὶ ἀδικουμένων. Ἀλήθεια δὲ καὶ ἀρετὴ καὶ βίος ὀρθὸς ἑτέρων δικαστῶν δεῖται, καὶ νόμων ἑτέρων, καὶ ῥητόρων ἑτέρων, ἐν οἷς Σωκράτης ἐκράτει, καὶ ἐστεφανοῦτο, καὶ εὐδοκίμει.

ς'. Πῶς οὖν οὐκ ἂν ἦν καταγέλαστος γέρων ἀνὴρ καὶ φιλόσοφος συναστραγαλίζων τοῖς παισίν; ἢ τίς πώποτε ἰατρὸς ἔπεισε τοὺς πυρέττοντας, ὅτι ἀγαθὸν τὸ διψῆν καὶ λιμώττειν; ἢ τίς τὸν ἀκόλαστον, ὅτι πονηρὸν ἡδονή; ἢ τίς τὸν χρηματιστὴν, ὅτι οὐδενὸς ἀγαθοῦ ἐφίεται; Ἦ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο Σωκράτης οὐ χαλεπῶς ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους, ὡς οὐκ ἔστι διαφθορὰ νέων ἀρετῆς ἐπιτήδευσις, οὐδὲ ἡ τοῦ θείου γνῶσις περὶ δαίμονας παρανομία. Καὶ γὰρ ἤτοι συνηπίσταντο ταῦτα τῷ Σωκράτει, ἢ ὁ μὲν ἠπίστατο, οἱ δὲ ἠγνόουν. Καὶ εἰ μὲν ἠπίσταντο, τί ἔδει λόγων πρὸς τοὺς εἰδότας; εἰ δὲ ἠγνόουν, οὐκ ἀπολογίας αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπιστήμης ἔδει. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀπολογίας μάρτυρες ἀποφαίνουσι, καὶ πίστεις, καὶ ἔλεγχοι, καὶ τεκμήρια, καὶ βάσανοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἵνα τὸ ἀφανὲς τέ-

ejuſmodi, ut de quo dubitatur in judicio appareat, confirmare ſolent: virtus vero probitaſque unum habet quo ſe tueatur, ſui reverentiam; quae cum eo tempore Athenis nulla eſſet, quid oratione opus fuit Socrati?

7. Ut ſe morti, ſi Dîs placet, ſubduceret. Atqui ſi praecipue vitanda viro bono mors ſit, aliud ſpectandum fuit Socrati; non ut judicibus cauſam oratione probaret ſuam, verum ut nec Melitum offenderet, nec Anytum taxaret, nec Athenienſium vitiis bellum indiceret, nec ut tanquam communis vitiorum cenſor durus et inexorabilis, qui nihil humile, nihil blandum, nihil ſervile, aut demiſſum inſuſurraret cuiquam, totam circuiret urbem, hominumque cujuſcunque generis fortunas, artes, inſtituta, ac libidines examinaret libere. Quod ſi miles ſaepe aliquis mortem in bello contempſit, gubernator in mari, nec quiſquam, qui in munere verſatur aliquo, plus optat, quam ut in eo ſtans, ut aiunt, et cum laude moriatur; ſoline pulchrum erit philoſopho ordinem in terra, claſſem in mari deſerere, vitaeque conſervandae cauſa virtutem non aliter, quam in bello clypeum abjicere? Hoc factum ejus quis laudaſſet judex? Quis autem ferre potuiſſet ſtantem in ſenatu Socratem humilem, dejectum, vitaeque ſuae ſpes ab aliis emendicantem? neque enim alius defenſionis fuiſſet habitus. Niſi quis putet humile nihil, nihil ſummiſſum, aut abjectum ab eo dicendum fuiſſe; ſed liberum, ſed philoſophia dignum: haec non defenſio fuiſſet, ſed irae irritatio, ſed flabellum. Quomodo enim defenſionem ejuſmodi aequo animo tuliſſet improbus ſenatus, popularis, nimia corruptus licentia, qui vix nomen libertatis norat amplius, et diuturnae adulationi penitus inſuerat? non magis quam ebrii homines virum ferrent in convivio ſobrium pocula auferre, ſibi tibicinam abducere, coronam eripere, ebrietatis denique cauſas praecidere. Tacuit igitur tuto Socrates, ubi loqui honeſte non poterat: hac ratione virtutem ſervavit ſibi integram, iram compreſſit, foedamque illis labem inuſſit, quorum judicio damnatus prius quam auditus eſt.

8. Quam

ως ἐπὶ δικαστηρίϋ φωραθῇ· ἀρετῆς δὲ ϰ̀ καλοκαγαθίας ὁ ἔλεγχος εἶς ἡ πρὸς ταῦτα αἰδὼς, ἧς ἐξεληλαμένης τότε Ἀθήνηθεν, τί ἔδει τῷ Σωκράτει λόγϋ;

ζʹ. Νὴ Δία, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' εἰ τϋ̃το ἐξ ἅπαντος εὐλαβητέον τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ, ὥρα ἦν Σωκράτει μὴ τοῖς Ἀθηναίων δικασαῖς ἀπολογεῖσθαι, ἀλλὰ μήτε Μελίτῳ ἀπεχθάνεσθαι, μήτε ἐλέγχειν Ἄνυτον, μήτε παρέχειν πράγματα τοῖς ἁμαρτάνϋσιν Ἀθηναίων, μηδὲ περιϊέναι τὴν πόλιν, ἐντυγχάνοντα πάσαις ἀνδρῶν ϰ̀ τύχαις ϰ̀ τέχναις ϰ̀ ἐπιτηδεύμασι ϰ̀ ἐπιθυμίαις, σωφρονιστὴν κοινὸν πικρὸν ϰ̀ ἀπαραίτητον, μηδὲν ταπεινὸν, μηδὲ θωπικὸν, μηδὲ ἀνδραποδῶδες, μηδὲ ὑφειμένον πρὸς μηδένα λέγοντα. Εἰ δὲ θανάτϋ μὲν ἤδη τὶς ϰ̀ ἐν πολέμῳ κατεφρόνησε, ϰ̀ κυβερνήτης ἐν θαλάττῃ, ὀρέγονται ϰ̀ ἕκασοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις ἀποθνήσκειν καλῶς σὺν τῇ τέχνῃ· ἢ πϋ τὸν φιλόσοφον ἔδει λειποτάκτην γενέσθαι, ϰ̀ λειπόνεων, ϰ̀ φιλόψυχον, ῥίψαντα τὴν ἀρετὴν, ὡς ἐν πολέμῳ ἀσπίδα; Καὶ ταῦτα δρῶντα τίς ἂν αὐτὸν δικαςὴς ἐπήνεσεν; ἢ τίς ἂν ἠνέσχετο τὸν Σωκράτην ἑςῶτα ἐν δικαςηρίῳ ταπεινὸν ϰ̀ ἐπτηχότα, ϰ̀ τὴν ἐλπίδα τϋ̃ ζῆν ἐρανιζόμενον παρ' ἄλλων; τϋ̃το γάρ πϋ τῆς ἀπολογίας τὸ σχῆμα ἦν. Ἡ λέγειν ἐχρῆν, ταπεινὸν δὲ ϋ̓δὲν, ϋ̓τε ἐπτηχὸς, ϋ̓τε ὑφειμένον, ἀλλ' ἐλεύθερόν τι, ϰ̀ ἄξιον φιλοσοφίας; ϋ̓κ ἀπολογίαν μοι λέγεις, ἀλλ' ὀργῆς ζωπύρωσιν ϰ̀ φλεγμονήν. Πῶς γὰρ ἂν ἤνεγκε τοιαύτην ἀπολογίαν δικαςήριον πονηρὸν, ϰ̀ δημοκρατικὸν, ϰ̀ ἐκδεδιῃτημένον ὑπ' ἐξϋσίας, ϰ̀ ἀνήκοον παῤῥησίας, ϰ̀ κολακείᾳ διηνεκεῖ κεχρημένον; ϋ̓ μᾶλλον ἢ ἀκολάςων συμπόσιον νήφοντα ἄνδρα ἀφαιρΰμενον μὲν τὸν κρατῆρα, ἀπάγοντα δὲ τὴν αὐλητρίδα, καθαιρϋ̃ντα δὲ τῢς ςεφάνϋς, παύοντα δὲ τὴν μέθην. Τοιγαρϋ̃ν ἐσιώπησεν ὁ Σωκράτης ἀσφαλῶς, ὅπϋ λέγειν ϋ̓κ ἐξῆν καλῶς, φυλάξας μὲν τὴν ἀρετὴν, φυλαξάμενος δὲ τὴν ὀργὴν, ϰ̀ παρασχὼν τϋ̓́νειδος αὐτοῖς πικρὸν, ὅτι ϰ̀ σιωπῶντος αὐτϋ̃ κατεδίκασαν.

8. Quam autem neceſſaria apud judices hos fuerit defenſio, vel hinc apparet. Annos ſeptuaginta habebat Socrates, cum interea nec a philoſophia, nec a virtute feciſſet divortium; vitae ſtadium ſine offenſione ulla, ſine vitio decurrerat; victus ejus purus, conſuetudo proba; neminem compellabat, cui non prodeſſet; nemini ſe jungebat, quem non meliorem redderet: haec omnia nec a judicum ſententia, nec a vinculis, nec a morte eum vindicarunt; aquae vero hydria, breve orationis ſpatium datura, abſolviſſet Socratem? Sed nec poterat hoc Socrates; nec ſi potuiſſet, voluiſſet tamen. Id vero Jupiter, et quicquid uſquam eſtis Deorum, avertite: hoc enim tale eſt, ut ſi quis in caſtris ſycophanta Leonidem illum Spartiatam adiiſſet, ſuaſiſſetque ut paulum recederet, neque primum Xerxis ſuſtineret impetum. Ille nihil audiviſſet, credo, ſed ibidem cum virtute ſua et armis terram mordere, quam ſuperſtes regi barbaro monſtrare tergum maluiſſet. Quid aliud futura erat Socratis defenſio, quam tergum obvertere, animo deficere, quam timor ſpecioſus? Manſit igitur, impetum excepit, ſtrenue rem geſſit. Exiſtimarunt interim damnatum a ſe Athenienſes Socratem, ſicut victum a ſe Xerxes Leonidem. Atqui, Hercule, cecidit Leonides, victus autem eſt Xerxes; mortuus eſt Socrates, damnati autem fuerunt Athenienſes, judex eorum Deus fuit et veritas. Accuſatio vero, quam Athenienſibus intendit Socrates, haec eſt: Peccant Athenienſes, cum, quos putat Socrates Deos, ipſi negant, novoſque adeo inducunt: Socrates enim Jovem Olympium vocat, Athenienſes Periclem; Socrates credit Apollini, Athenienſes contra judicium ejus calculum ferunt. Peccat et populus, cum juventutem corrumpit; hic eſt, qui Alcibiadem pervertit, qui Hipponicum, qui Critiam, alioſque infinitos. O accuſationem veram! o judicium aequum! o ſententiam acerbam! Impietatem populi in Jovem optimum maximum peſtis, et illatum a Peloponneſiis bellum excepit; corruptelam juventutis Decelia, et illa in Sicilia Helleſpontoque calamitas. Ita judicat Deus, ita condemnat.

DISSERT·

ἤ. Πάνυ γοῦν ἔδει τοῖς τότε Ἀθηναίων δικασταῖς λόγων. Σωκράτει γὰρ ἑβδομήκοντα μὲν ἐτῶν χρόνος, ϗ ἐν τούτῳ φιλοσοφία ϗ ἀρετὴ διηνεκὴς, ϗ ἄπταιστος βίος ϗ ὑγιὴς, ϗ δίαιτα εἰλικρινὴς, ϗ ὁμιλίαι χρησταὶ, ϗ ἐντεύξεις ὠφέλιμοι, ϗ συνουσίαι ἀγαθαί· ταῦτα μὲν αὐτὸν οὐκ ἐξείλετο ἐκ τοῦ δικαστηρίου ϗ τοῦ δεσμωτηρίου ϗ τοῦ θανάτου, ἀμφορεὺς δὲ ἔμελλε διαμετρηθεὶς πρὸς ῥητορείας καιρὸν βραχὺν ῥύσεσθαι τὸν Σωκράτην; Ἀλλ᾽ οὔτε ἠδύνατο, οὔτε δυνάμενος ἐδέξατο ἂν ὁ Σωκράτης. Ἄπαγε, ὦ Ζεῦ ϗ θεοὶ, ὅμοιον ὡς εἰ ϗ Λεωνίδαν τὸν Σπαρτιάτην ἐκεῖνον ἠξίωσεν ἄν τις παραστὰς τοιοῦτος σύμβουλος ὑποχωρῆσαι βραχὺ, ϗ ἐνδοῦναι τῇ Ξέρξου ἐμβολῇ, ὡς συκοφάντῃ ὡπλισμένῳ· ὁ δὲ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ᾽ αὐτοῦ κεῖσθαι σὺν τῇ ἀρετῇ ϗ τοῖς ὅπλοις μᾶλλον, ἢ ζῶν δεῖξαι τὰ νῶτα βασιλεῖ βαρβάρῳ. Τί τοίνυν ἦν ἄλλο ἡ Σωκράτους ἀπολογία, ἢ νώτων ἀποστροφὴ, ϗ φυγὴ βημάτων, ϗ εὐπρεπὴς δειλία; Τοιγαροῦν ἔμεινε, καὶ τὴν ἐμβολὴν ἐδέξατο, ϗ ἠρίστευσεν· Ἀθηναῖοι δὲ ᾤοντο αὐτοῦ καταψηφίζεσθαι. Καὶ γὰρ Ξέρξης ᾤετο νικᾷν Λεωνίδαν, ἀλλὰ Λεωνίδας μὲν ἀπέθνησκε, Ξέρξης δὲ ἡττᾶτο· ϗ Σωκράτης μὲν ἀπέθνησκεν, Ἀθηναῖοι δὲ κατεδικάζοντο, δικαστὴς δὲ ἦν αὐτοῖς θεὸς καὶ ἀλήθεια. Ἡ δὲ Σωκράτους κατὰ Ἀθηναίων γραφή· Ἀδικεῖ ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὓς μὲν Σωκράτης νομίζει θεοὺς, οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια ἐπεισφέρων· Σωκράτης μὲν γὰρ νομίζει Ὀλύμπιον τὸν Δία, Ἀθηναῖοι δὲ Περικλέα· ϗ Σωκράτης μὲν πιστεύει τῷ Ἀπόλλωνι, Ἀθηναῖοι δὲ αὐτῷ ἀντιψηφίζονται. Ἀδικεῖ δὲ ὁ δῆμος ϗ τοὺς νέους διαφθείρων· οὗτος ϗ Ἀλκιβιάδην διέφθειρε, ϗ Ἱππόνικον, καὶ Κριτίαν, καὶ ἄλλους μυρίους. Ὢ γραφῆς ἀληθοῦς, καὶ δικαίου δικαστηρίου, ϗ καταδίκης πικρᾶς. Ὑπὲρ μὲν Διὸς ἀσεβουμένου λοιμὸς ἦλθε ϗ ἐκ Πελοποννήσου πόλεμος· ὑπὲρ δὲ νέων διαφθειρομένων Δεκέλεια, ϗ ἡ ἐν Σικελίᾳ τύχη, ϗ αἱ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφοραί. Οὕτω δικάζει θεὸς, οὕτω καταψηφίζεται.

DISSERT. X.

Utri melius de Diis ſenſerint, poetae an philoſophi.

LIBENTISSIME inter ſe contendunt homines non de republica tantum, aut imperio, reliquiſque quae in medio verſantur malorum; verum ita, ut nec a rebus omnium tranquilliſſimis abſtinendum putaverint, poetice, dico, et philoſophia. Quae duo quidem ſunt, nomen ſi ſpectes; unum, ſi eſſentiam et rem ipſam, adeo ut per ſe nihil differat. Ut ſi quis aliud diem eſſe exiſtimet, quam ſolis lucem defluentem in terras, aut ſolis curſum ſupra terram aliud, quam diem; eodem modo ad philoſophiam ſe habet poetice. Quid enim aliud poetice eſt, quam philoſophia tempore vetuſtior, harmonia metrica, argumento fabuloſa? aut quid aliud philoſophia, quam poetice tempore recentior, harmonia expeditior, argumento apertior? Inter haec duo ergo, quae tempore tantum inter ſe ac agendi differunt modo, quiſnam differentiam in iis, quae de rebus utraque divinis tradit, dijudicet?

2. An ſimilem hanc quaeſtionem eſſe dicemus, ac ſi quis medicinam illam veterem cum hodierna, qua in curandis hujus aetatis corporibus medicorum filii utuntur, conferat, vitiaque utriuſque inter ſe et virtutes contendat? Ad hanc quaeſtionem reſponderet Aeſculapius, reliquas artes non mutare tempora (quorum enim idem uſus eſt, eadem aut ſimilia ſunt opera) medicinam vero temperamenta ſequi corporum, quorum quia nec diuturna nec definita ſit, ſed una cum alimentis ſemper facile mutetur conſtitutio, remedia victuſque rationem, prout praeſens requirit educatio, alio atque alio ſemper modo excogitanda eſſe. Quare exiſtimare noli meos illos filios, Machaonem, Podaliriumque, minus quam aetatis hujus medicos,

ΛΟΓΟΣ Ι΄.

Τίνες ἄμεινον περὶ θεῶν διέλαβον, ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι.

Δεινῶς γε οἱ ἄνθρωποι στασιαστικοὶ οὐ μέχρι πολιτείας μόνον, οὐδὲ ἀρχῆς, οὐδὲ τῶν ἐν μέσῳ κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ εἰρηνικώτατα τῶν ὄντων προεληλύθασι, ποιητικὴν καὶ φιλοσοφίαν. Χρῆμα διττὸν μὲν κατὰ τὸ ὄνομα, ἁπλοῦν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρον οὐ δι' ἑαυτοῦ. Οἷον εἴ τις ἢ τὴν ἡμέραν ἄλλο τὶ ἡγήσαιτο πλὴν ἡλίου φῶς πίπτον εἰς γῆν, ἢ τὸν ἥλιον ὑπὲρ γῆς θέοντα ἄλλο τὶ ἢ ἡμέραν· οὕτω τοι καὶ τὰ ποιητικῆς πρὸς φιλοσοφίαν ἔχει. Καὶ γὰρ ποιητικὴ τί ἄλλο ἢ φιλοσοφία, τῷ μὲν χρόνῳ παλαιὰ, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ ἔμμετρος, τῇ δὲ γνώμῃ μυθολογική; καὶ φιλοσοφία τί ἄλλο ἢ ποιητική, τῷ μὲν χρόνῳ νεωτέρα, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ εὐζωνοτέρα, τῇ δὲ γνώμῃ σαφεστέρα; Δύο τοίνυν πραγμάτων χρόνῳ μόνον καὶ σχήματι ἀλλήλοις διαφερομένων πῶς ἄν τις διαιτήσαι τὴν διαφορὰν, ἐν οἷς τι περὶ τοῦ θείου ἑκάτεροι λέγουσι καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι;

β΄. Ἦ τὸ σκέμμα τουτὶ ἐοικέναι φῶμεν τοιῷδε, οἷον εἴτις καὶ ἰατρικὴν εὐθυμηθεὶς τὴν πρώτην ἐκείνην πρὸς τὴν νέαν δὴ καὶ τοῖς νῦν σώμασιν ἐπιτεταγμένην, σκοποῖ τὸ ἐν ἑκατέρᾳ βέλτιον καὶ χεῖρον; Ἀποκρίναιτο γὰρ ἂν αὐτῷ ὁ Ἀσκληπιὸς, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας οὐ μεταποιοῦσιν οἱ χρόνοι (ὧν γὰρ ἡ αὐτὴ χρεία, ἀεὶ τούτων παραπλήσια καὶ τὰ ἔργα) ἰατρικὴν δὲ ἂν ἀρχῇ ἑπομένην τῇ κράσει τῶν σωμάτων, πράγματι οὐχ ἑστῶτι οὐδὲ ὡμολογημένῳ, ἀλλὰ ταῖς κατὰ τὴν δίαιταν τροφαῖς ἀλλοιουμένῳ καὶ μεταπίπτοντι, ἰάματα καὶ διαίτας αὐτῶν ἐξευρίσκειν, ἄλλοτε ἄλλας, προσφόρους τῇ παρούσῃ τροφῇ. Μηδὲν οὖν ἡγοῦ τοὺς ὑέας τοὺς ἐμοὺς, τὸν Μαχάονα ἐκεῖνον, καὶ τὸν Ποδαλείριον, ἧττόν τι εἶναι δεξιωτέρους ἰᾶσθαι τῶν αὖθις ἐπιτιθεμένων τῇ τέ-

χνῃ,

Digitized by Google

medicos, a quibus tam multa ac praeclara inventa ſunt, in arte ſua excelluiſſe: ea namque aetate quae tractabant, minus mutationibus obnoxia, minus varia, minus diſſoluta erant corpora; quare et facilior eorum cura erat, neque aliud medici opus, quam

Tollere corporibus jaculum, vulnuſque fovere:

tandem vero vario cum victu uti, minuſque ob id bene temperata coeperunt eſſe corpora, varias quoque ipſa formas ars induit, ac pro ſimplicitate illa ſua quoſlibet aſſumpſit modos.

3. Agedum ergo inſtituti ſui eodem cum Aeſculapio modo rationem et poeta reddat, et philoſophus: et ille quidem graviſſimam fieri ſibi dicat injuriam, ſi quis aut Homerum, aut Heſiodum, aut Orpheum, medius fidius, aliumve aliquem aevi illius hominem, minus quam aut Stagiritam Ariſtotelem, aut Cilicem Chryſippum, aut Libycum Clitomachŭm, alioſque, qui tam multa poſtea ac praeclara philoſophiae addiderunt, ſapientes fuiſſe contendat; ſed et illos aut non minus, aut magis etiam in iiſdem illis excelluiſſe. Sicut autem antiqua illa victu ſuo ſimplici facilius arti locum relinquebant, quae poſtea ſecuta ſunt, varietate medicinae opus habuerunt corpora: ita et animi olim ſimplicitas, aut, ut hi homines dicerent, ruditas, philoſophiam requirebat muſicam, magiſque lenem, quae fabularum eos jucunditate, non aliter quam alumnos ſuos nutriculae, duceret ac tractaret; mox proceſſu temporis, una cum aetate facta acutior, veterique illa ſimplicitate diſcuſſa, diffidens penitus ac vafra in fabulas inquirere coepit, nec amplius obſcuritatem illam ferre, ſed velum philoſophiae detraxit, philoſophiam mundo ſuo exuit, nudiſque agere verbis maluit: ita ut a prioribus poſteriora, niſi ſola harmoniae ratione, non differant; quae enim de Diis traduntur antiquitus inventa, ab omnibus poſtea recepta ſunt philoſophis.

4. Exceptoque uno Epicuro, quem nec poetis merito nec philoſophis annumeres, una eademque omnibus agendi eſt ratio: niſi forte Homerum Deos, aut jaculantes, aut differentes, aut compotantes,

χνη, ϗ τὰ σοφὰ ταῦτα ϗ παντοδαπὰ ἰάματα ἐξευρηκότων· ἀλλὰ τότε μὲν ἡ τέχνη σώμασιν ὁμιλοῦσα οὐ τρεπτικοῖς, οὐδὲ ποικίλοις, οὐδὲ ἐκλελυμένοις παντάπασι, ῥᾳδίως αὐτὰ μετεχειρίζετο, ϗ ἦν αὐτοῖς ἔργον τὶ ἁπλοῦν

Ἰοῦς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν·

τελευτῶσα δὲ νῦν, ὑπολισθαινόντων αὐτῇ τῶν σωμάτων εἰς δίαιταν ποικιλωτέραν ϗ κρᾶσιν πονηρὰν, ἐξεποικίλθη τε αὐτὴ, ϗ μετέβαλεν ἐκ τῆς πρόσθεν ἁπλότητος εἰς παντοδαπὸν σχῆμα.

γ΄. Φέρε ϗ ὁ ποιητικὸς ὁμοῦ ϗ ὁ φιλόσοφος ἀποκρινάσθω κατὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ὑπὲρ τῶν ἐπιτηδευμάτων· οὗτος μὲν ϗ ἄγαν δεινοπαθῶν, εἴ τις ἡγήσαιτο Ὅμηρον, ϗ Ἡσίοδον, ἢ, νὴ Δία, Ὀρφέα, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τότε ἀνδρῶν, ἧττόν τι εἶναι σοφώτερον Ἀριστοτέλους τοῦ Σταγειρίτου, ἢ Χρυσίππου τοῦ Κίλικος, ἢ Κλειτομάχου τοῦ Λίβυος, ἢ τῶν τὰ πολλὰ ϗ σοφὰ ταῦτα ἡμῖν ἐξευρηκότων· ἀλλ' οὐχὶ ϗ τούτους ὁμοίως μὲν ϗ τὰ αὐτὰ δεινοὺς, εἰ μὴ ϗ μᾶλλον. Καθάπερ δὲ ἐπὶ τῶν σωμάτων, τὰ μὲν ἀρχαῖα ὑπὸ διαίτης χρηστῆς εὐμεταχείριστα ἦν τῇ τέχνῃ, τὰ δὲ αὖθις ἐδεήθη ἰατρικῆς ἀλλοιοτέρας· οὕτω ϗ ἡ ψυχὴ πρότερον μὲν δι' ἁπλότητα, ϗ τὴν καλουμένην ταύτην εὐήθειαν, ἐδεῖτο φιλοσοφίας μουσικῆς τινος καὶ πρᾳοτέρας, ἣ διὰ μύθων δημαγωγήσει αὐτὴν καὶ μεταχειριεῖται, καθάπερ αἱ τίτθαι τοὺς παῖδας διὰ μυθολογίας βουκολοῦσι· προϊοῦσα δὲ εἰς δεινότητα, καὶ ἀνδριζομένη, καὶ ὑποπιμπλαμένη ἀπιστίας καὶ πανουργίας, καὶ τοὺς μύθους διερευνωμένη, καὶ οὐκ ἀνεχομένη τῶν αἰνιγμάτων, ἐξεκάλυψέ τε καὶ ἀπέδυσε φιλοσοφίαν τοῦ αὐτῆς κόσμου, καὶ ἐχρήσατο γυμνοῖς τοῖς λόγοις· οἱ δ' εἰσὶν οὐδὲν ἀλλοιότεροι τῶν προτέρων οἱ ἔπειτα, πλὴν τῷ σχήματι τῆς ἁρμονίας, ἀλλ' αἱ περὶ θεῶν δόξαι ἀρξάμεναι ἄνωθεν διὰ πάσης φιλοσοφίας ἦλθον.

δ΄. Ἐπίκουρον δὲ ἐξελῶ λόγου καὶ ποιητικοῦ καὶ φιλοσόφου, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡ πραγματεία ἴση καὶ ἡ αὐτή· πλὴν εἰ μὴ νομίζεις Ὅμηρον ἐντετυχηκέναι τοῖς θεοῖς τοξεύουσιν, ἢ διαλεγομένοις, ἢ

tantes, aut ſimile quid agentes inveniſſe exiſtimes; qualia infinita in ejus paſſim poematis invenias. Quin ne Platonem quidem exiſtima inveniſſe Jovem aurigantem, volucrique vehentem curru, aut exercitum Deorum undecim in acies diſtributum, aut Deorum convivia, aut Jovis Venerisque nuptias, cum Porus Peniaque furtim congreſſi Amorem genuerunt; nec Pyriphlegethontem ſpectaſſe, aut Acherontem, alioſque, qui ſurſum deorſumque ignem volvunt et aquam (ut ipſe loquitur) fluvios; non Clotho vidiſſe aut Atropon, nec in eorum fuſo ſeptem illas diverſas inveniſſe revolutiones. Sed et totam Syrii illius inſpice poeſin, Jovemque, et Chthoniam, atque Amorem in illis; tum generationem Ophionei, pugnamque Deorum, et arborem illam, ac peplum. Inſpice et Heraclitum; Deos mortales, homines immortales invenies.

5. Aenigmatum denique tam apud poetas, quam apud philoſophos, plena ſunt omnia; quorum ego occultam in tradenda veritate reverentiam pluris, quam recentiorum facio audaciam; eorum enim, quae ob imbecillitatem ſuam humana intueri perſpicue nequit natura, ſpecioſior interpres eſt fabula. Quod ſi plus prioribus illis poſteriores hi viderunt, gratulor hanc illis ſcientiam: ſin nihilo plus cum ſcierint, aenigmata tamen illorum in manifeſtius dicendi converterint genus; vereor ne quis reprehendere eos poſſit, quod occultas ſacraſque evulgaverint ſcientias. Quid enim aliud ſibi vult fabula, quam ut alium orationi addat apparatum? non aliter, quam myſtae ſolent auro argentoque ac veſtibus quibuſdam ſuas induere imagines, ut aliquid illis majeſtatis accedat. Ea enim humanae mentis imprudentia eſt, ut, quae expoſita ſunt, minoris faciat; quae abſtruſa, vehementer admiretur: res enim occultas conjectura ſolet accedere, rationiſque inveſtigare beneficio, quas, priuſquam invenit, quaerit; poſtquam invenit, tanquam opus ſuum amat.

6. Quod cum non fugeret poetas, ad tractandas res divinas invenerunt remedium, ipſam nimirum fabulam, quae directa oratione minus

θύουσιν, ἢ τι ἄλλο δρῶσιν, οἷα περὶ αὐτῶν ἐκεῖνος ᾄδει. Οὐδὲ γὰρ Πλάτωνα ἡγητέον ἐντετυχηκέναι τῷ Διῒ ἡνιοχοῦντι καὶ φερομένῳ ἐπὶ πτηνοῦ ἅρματος, στρατιᾷ θεῶν κατὰ ἕνδεκα λόχους κεκοσμημένῃ, οὐδέ γε δαινυμένοις τοῖς θεοῖς ἐν Διὸς τοὺς Ἀφροδίτης γάμους, ὅτε Πόρος καὶ Πενία λαθόντε ξυνηλθέτην τε καὶ Ἔρωτα ἐξ αὐτῶν ἐγεννησάτην· οὐδέ γε θεατὴν γενέσθαι Πυριφλεγέθοντός τε, καὶ Ἀχέροντος, καὶ Κωκυτοῦ, καὶ τῶν ἄνω καὶ κάτω ποταμῶν ῥεόντων ὕδατι καὶ πυρί· οὐδὲ τὴν Κλωθὼ ἰδεῖν καὶ τὴν Ἄτροπον, οὔτε ἐντετυχηκέναι ἐλιττομένῳ τῷ ἀτράκτῳ ἑπτὰ καὶ διαφόρους ἑλιγμούς. Ἀλλὰ καὶ τοῦ Συρίου τὴν ποίησιν σκόπει, καὶ τὸν Ζῆνα, καὶ τὴν Χθονίην, καὶ τὸν ἐν τούτοις Ἔρωτα, καὶ τὴν Ὀφιονέως γένεσιν, καὶ τὴν θεῶν μάχην, καὶ τὸ δένδρον, καὶ τὸν πέπλον. Σκόπει καὶ τὸν Ἡράκλειτον, θεοὶ θνητοί, ἄνθρωποι ἀθάνατοι.

ε'. Πάντα μεστὰ αἰνιγμάτων, καὶ παρὰ ποιηταῖς, καὶ παρὰ φιλοσόφοις· ὧν ἐγὼ τὴν πρὸς τὸ ἀληθὲς αἰδῶ ἀγαπῶ μᾶλλον, ἢ τὴν παῤῥησίαν τῶν νεωτέρων· πραγμάτων γὰρ ὑπ' ἀνθρωπίνης ἀσθενείας οὐ καθορωμένων σαφῶς, εὐσχημονέστερος ἑρμηνεὺς ὁ μῦθος. Ἐγὼ δὲ εἰ μέν τι πλέον ἐθεάσαντο τῶν προτέρων οἱ ἔπειτα, μακαρίζω τοὺς ἄνδρας τῆς θέας· εἰ δὲ μηδενὶ πλεονεκτοῦντες κατὰ τὴν γνῶσιν, μετέβαλον αὐτῶν τὰ αἰνίγματα εἰς μύθους σαφεῖς, δέδια μήτις αὐτῶν ἐπιλάβηται ὡς ἐξαγορευόντων ἀποῤῥήτους λόγους. Τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴη μύθου χρεία, ἢ λόγος περισκεπὴς ἑτέρῳ κόσμῳ; καθάπερ τὰ ἱδρύματα, οἷς περιέβαλλον οἱ τελεσταὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πέπλους, τούτοις ἀποσεμνύνοντες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν. Θρασεῖα γὰρ οὖσα ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, τὰ μὲν ἐν ποσὶν ἧσσον τιμᾷ, τοῦ δὲ ἀπόντος θαυμαστικῶς ἔχει· καταμαντευομένη δὲ τῶν οὐχ ὁρωμένων, καὶ θηρεύουσα ταῦτα τοῖς λογισμοῖς, μὴ τυχοῦσα μὲν σπεύδει ἀνευρεῖν, τυχοῦσα δὲ ἀγαπᾷ ὡς ἑαυτῆς ἔργον.

ϛ'. Τοῦτο τοίνυν οἱ ποιηταὶ κατανοήσαντες, ἐξεῦρον ἐπ' αὐτῇ μηχανὴν ἐν τοῖς θείοις λόγοις, μύθους λόγου μὲν ἀφανεστέρους, αἰ-

Digitized by Google

minus perſpicua, aenigmate dilucidior, in medio ſcientiae eſſet atque ignorantiae; ut partim crederetur, quod jucunda eſſet, partim non crederetur, quod miraculoſa narraret, animumque ſemper ad rem ipſam, ulterioremque inveſtigationem, tanquam manu, deduceret. Atque illi ad tempus quidem non exiguum his quaſi inſidiis aures detinuerunt noſtras, philoſophi re, poetae autem nomine, qui invidioſum hoc nomen ſuaviſſima temperabant arte, quae ſimul eſſet popularis. Grave enim moleſtumque eſt vulgo nomen philoſophi; ſicut pauper divitem, temperantem intemperans, virum fortem non libenter vidit qui imbellis eſt; nec enim in regno ſuo virtutem ſe efferre aequis fert animis improbitas: poetam vero audire jucundum, vulgoque gratum eſt; in quo ut voluptatem amamus, ita virtutem, quae latet, non ſatis intelligimus. Sicut autem aegris faſtidientibus amara medicamina dulcedine aliqua imbuunt medici, quo remedii taedium occultent; ita et antiqua ſapientia, dum fabulis ac metris carminumque modulis ſenſus condit ſuos, jucunditate occulta illam praeceptorum temperat acerbitatem.

7. Noli igitur quaerere, utrum de Diis melius poetae an philoſophi ſcripſerint; quin potius inducias fac, foeduſque inter haſce duas feri facultates, nec aliter quam unam eandemque artem conſidera: ſive enim poetam voces, philoſophum dicis; ſive philoſophum voces, dicis poetam. Sicut utrumque virum fortem vocas, Achillem, qui aureo illo poeticoque militat clypeo, et Ajacem, quamvis e corio geſtet ſuum; quia et hunc et illum aeque rei fortiter gerendae aptum, aeque metuendum virtus facit, nec aurum ibi cum corio, ſed virtutem confers cum virtute. Vera dicat poeta, quamvis poetice dicat, quamvis fabulam dicat, quamvis carmine dicat, perſequar obſcuritatem aenigmatum, inveſtigabo fabulam, neque me de veritatis via, quamvis carmen ſit, abducet: vera dicat et philoſophus, quamvis oratione nuda dicat, amabo amplectarque parabile hoc dicendi genus: ſi vero utrique veritatem

νίγματος δὲ σαφεστέρους, διὰ μέσου οὔσας ἐπιστήμης πρὸς ἄγνοιαν· κατὰ μὲν τὸ ἡδὺ πιστευομένους, κατὰ δὲ τὸ παράδοξον ἀπιστουμένους, καὶ χειραγωγοῦντας τὴν ψυχὴν ἐπὶ τὸ ζητεῖν τὰ ὄντα, καὶ διερευνᾶσθαι περαιτέρω. Ἔλαθον μέχρι πλείστου οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἐπιβουλεύσαντες ἡμῶν ταῖς ἀκοαῖς, φιλόσοφοι μὲν ὄντες, ποιηταὶ δὲ καλούμενοι, ἀλλαξάμενοι χρήματος ἐπιφθόνου δημοτερπῆ τέχνην. Ὁ μὲν γὰρ φιλόσοφος βαρὺ καὶ πρόσαντες τοῖς πολλοῖς ἄκουσμα, ὡς ἐν πένησιν ὁ πλούσιος θέαμα βαρὺ, καὶ ἐν ἀκολάστοις ὁ σώφρων, καὶ ἐν δειλοῖς ἀριστεὺς, οὐ γὰρ ἀνέχονται αἱ πονηρίαι τὰς ἀρετὰς ἐν αὐταῖς καλλωπιζομένας· ὁ δὲ ποιητὴς ἄκουσμα ἁβρὸν καὶ δήμῳ φίλον, ἀγαπώμενον μὲν καθ' ἡδονὴν, ἀγνοούμενον δὲ κατὰ τὴν ἀρετήν. Καθάπερ δὲ οἱ ἰατροὶ τοῖς κακοσίτοις τῶν καμνόντων τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων ἀναδεύσαντες προσηνεῖ τροφῇ, ἀπέκρυψαν τὴν τοῦ ὠφελοῦντος ἀηδίαν· οὕτω καὶ ἡ παλαιὰ φιλοσοφία καταθεμένη τὴν ἑαυτῆς γνώμην εἰς μύθους καὶ μέτρα καὶ σχῆμα ᾠδῆς, ἔλαθε τῇ περιβολῇ τῆς ψυχαγωγίας κεράσασα τὴν ἀηδίαν τῶν διδαγμάτων.

ζ. Μὴ τοίνυν ἔρῃ, πότεροι κρεῖττον περὶ θεῶν διειλήφασι, ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι· ἀλλὰ σπονδὰς καὶ ἐκεχειρίαν τοῖς ἐπιτηδεύμασι ποιησάμενος, ὡς περὶ μιᾶς καὶ ὁμοφώνου τέχνης σκόπει· κἂν γὰρ ποιητὴν καλῇς, φιλόσοφον λέγεις· κἂν φιλόσοφον καλῇς, ποιητὴν λέγεις. Καὶ γὰρ ἀριστεῖς καλεῖς ὁμοίως μὲν τὸν Ἀχιλλέα μετὰ χρυσῆς καὶ ποιητικῆς ἀσπίδος στρατευόμενον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Αἴαντα, κἂν ἐκ βύρσης φέρῃ σάκος· ἀμφότερα δὲ ἀριστευτικὰ καὶ ἐκπληκτικὰ ὁμοίως ἡ ἀρετὴ ποιεῖ, καὶ οὐδὲν ἐνταῦθα ὁ χρυσὸς πρὸς τὴν βύρσαν. Εἴκαζε δὴ κἀνταῦθα τὰ μὲν μέτρα καὶ ᾠδὴν χρυσῷ, τὸν δὲ ψιλὸν λόγον ὕλῃ δημοτικῇ· σκόπει δὲ μήτε τὸν χρυσὸν, μήτε τὴν βύρσαν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ χρωμένου. Ἀληθῆ λεγέτω, κἂν ποιητὴς λέγῃ, κἂν μῦθον λέγῃ, κἂν ᾄδων λέγῃ, ἕψομαι τοῖς αἰνίγμασι, καὶ διερευνήσομαι τὸν μῦθον, καὶ οὐκ ἐκστήσει με ἡ ᾠδή· ἀληθῆ λεγέτω, κἂν ψιλῶς λέγῃ, δέξομαι καὶ ῥᾳστώνην τῶν ἀκουσμάτων· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς ἑκατέρου τὸ ἀληθὲς, καὶ

ritatem et poetae demas et philoſopho, carmen abſurdum, orationem facis fabuloſam: ſine veritate ergo nec fabulae nimis poeticae, neque orationi credas philoſophicae.

8. Oratione enim Epicurus utitur, ſed quae omnem fabulae abſurditatem ſuperet: quo fit, ut magis ego Homero credam, cum Jovem duorum ait fortiſſimorum animas heroum lance aurea libraſſe,

Hectoris, atque tuam pariter, fortiſſime Achilles,

dextraque jugum ſuſtuliſſe: video enim fatum eorum pariter cum Jovis dextra nutare;

nec enim mutabitur unquam,
Quod capite annuero, nec falſum fine carebit.

Nutum Jovis intelligo, cujus beneficio terra movetur, mare diffunditur, aer fluit, ignis ſurſum abit, coelum in orbem verſatur, creantur animalia, naſcuntur arbores; nutus ejuſdem opus etiam virtus eſt, ac felicitas. Sic et Minervam agnoſco, quae modo Achilli aſſiſtit, iramque illius temperat, hominem a tergo trahit; modo cum Ulyſſe verſatur

In quocunque labore.

Etiam Apollinem agnoſco, qui Deus ſimul muſicus et ſagittator eſt; harmoniam ejus amo, ſagittas timeo. Etiam Neptunus tridente terram movet, agmina Mars cogit, aerariam Vulcanus colit; non ſoli Achilli tamen, quemlibet ignis uſum tractat, omnia ejus ſubſidio fabricat. Haec poetae dicunt, haec dicunt philoſophi; quorum ſi nomina mutes, ſimilitudinem invenies, argumenta eorum cognoſces. Jovem antiquiſſimam dic principemque eſſe mentem, quam ſequuntur omnia, cui parent reliqua; Minervam prudentiam; Apollinem ſolem; Neptunum ſpiritum, qui terram ſimul ac mare pererrat, eorumque ſimul harmoniam gubernat ac contentionem.

9. Sic

Digitized by Google

τῦ ποιητῦ ϰ̀ τῦ φιλοσόφυ, ἄμυσον μὲν τὴν ᾠδὴν ποιεῖς, μῦθον δὲ τὸν λόγον· ἄνευ δὲ τῦ ἀληθῦς μήτε μύθῳ ποιητῦ διαπιςεύσης τὸ πάμπαν, μήτε φιλοσόφυ λόγῳ.

ή. Καὶ γὰρ Ἐπίκυρος λέγει μὲν λόγυς, ἀλλὰ μύθων ἀτοπώτερυς· ὥςε ἔγωγε πιςεύω μᾶλλον Ὁμήρῳ περὶ Διὸς λέγοντι, ὅτι ψυχὰς δυοῖν ἀριςέοιν ἐπὶ πλάςιγγος χρυσῆς ἐταλάντευε,

Τὴν μὲν Ἀχιλλῆος, τὴν δ' Ἕκτορος ἀνδροφόνοιο,

ἀνατείνας τὰ ζυγὰ τῇ δεξιᾷ· ὁρῶ γὰρ τὴν εἱμαρμένην τῶν ἀνδρῶν συναπονεύυσαν τῇ Διὸς δεξιᾷ·

ὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, ὐδ' ἀπατηλὸν,
Οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Αἰσθάνομαι τῶν Διὸς νευμάτων· διὰ τύτων γῆ μένει, ϰ̀ ἀναχεῖται θάλαττα, ϰ̀ ἀὴρ διαῤῥεῖ, ϰ̀ πῦρ ἄνω θεῖ, ϰ̀ ὐρανὸς περιφέρεται, ϰ̀ ζῶα γίνεται, ϰ̀ δένδρα φύεται· τῶν Διὸς νευμάτων ἔργα ϰ̀ ἀνθρώπυ ἀρετὴ, ϰ̀ εὐδαιμονία. Συνίημι δὲ ϰ̀ Ἀθηνᾶς, νῦν μὲν τῷ Ἀχιλλεῖ ξυνιςαμένης, ϰ̀ ἀπαγύσης τῦ θυμῦ τὸν ἄνδρα, ϰ̀ σπώσης ὀπίσω· νῦν τῷ Ὀδυσσεῖ παριςαμένης

Ἐν πάντεσσι πόνοισι.

Ξυνίημι ϰ̀ τῦ Ἀπόλλωνος, τοξότης ὁ θεὸς ϰ̀ μυσικός· ϰ̀ φιλῶ μὲν αὐτῦ τὴν ἁρμονίαν, φοβῦμαι δὲ τὴν τοξείαν. Σείει δὲ ϰ̀ Ποσειδῶν γῆν τριςόμῳ δόρατι, συνάγει ϰ̀ Ἄρης ςρατοπέδων τάξεις, ϰ̀ ὁ Ἥφαιςος χαλκεύει· ἀλλ' ὐκ Ἀχιλλεῖ μόνῳ, πάσῃ διαπύρῳ χρείᾳ συντάττεται ϰ̀ συνεργάζεται. Ταῦτα μὲν οἱ ποιηταὶ λέγυσι, ταῦτα δὲ ϰ̀ οἱ φιλόσοφοι λέγυσιν· ὧν ἂν μεταβάλῃς τὰ ὀνόματα, εὑρήσεις τὴν ὁμοιότητα, ϰ̀ γνωριεῖς τὸ διήγημα. Κάλει τὸν μὲν Δία νῦν πρεσβύτατον ϰ̀ ἀρχικώτατον, ᾧ πάντα ἕπεται ϰ̀ πειθαρχεῖ· τὴν δὲ Ἀθηνᾶν, φρόνησιν· τὸν δὲ Ἀπόλλω, ἥλιον· τὸν δὲ Ποσειδῶ, πνεῦμα διὰ γῆς ϰ̀ θαλάττης ἰὸν, οἰκονομῦν αὐτῶν τὴν ςάσιν ϰ̀ ἁρμονίαν.

Κᾂν

Digitized by Google

9. Sic ad reliqua ſi eas, omnia ſub nominibus certis a poetis exprimi, ſimpliciter a philoſophis narrari videbis. At quae ab Epicuro dicuntur, cum qua tandem fabula conferam? quis tam ſecors ignavuſque poeta, aut tam divinae imperitus naturae eſt? *Deus nec habet ipſe, nec cuiquam exhibet negotium.* Quam huic ſententiae ſimilem excogitabo fabulam? quomodo depingam Jovem? quid aget? qua de re deliberabit? quibus ſe oblectabit voluptatibus? Bibit apud Homerum Jupiter, ſed et concionatur, et deliberat; ſicut res Aſiaticas Perſarum rex, res Athenienſium populi conventus dirigit; ſicut de nave gubernator, de exercitu imperator, de urbe deliberat legiſlator. Ita, ut navis, exercitus, regio ſervetur, et familia, negotium habet gubernator, negotium habet imperator, negotium habet legiſlator; de coelo vero, terra, ac mari, aliiſque univerſi partibus, quis, Epicure, deliberat? quis gubernator? quis imperator? quis legiſlator? quis agricola? quis diſpenſator? Atqui ne Sardanapalus quidem ſine negotiis erat, qui quamvis clauſis intus foribus maneret, quamvis caelato in lectulo inter mulierum recubaret greges, de Nino nihilominus conſervando, de Aſſyriorum proſpero deliberabat ſtatu; tibi vero Jovis voluptas etiam illa Sardanapali eſt ignavior. O indignas fide, et omni poetica alienas harmonia, fabulas!

DISSERT.

θ'. Κἂν ἐπὶ τὰ ἄλλα ἴῃς, εὑρήσεις πάντα μεστὰ, παρὰ μὲν τοῖς ποιηταῖς ὀνομάτων, παρὰ δὲ τοῖς φιλοσόφοις λόγων. Τὰ δὲ Ἐπικούρου τίνι μύθῳ εἰκάσω; τίς οὕτω ποιητὴς ἀργὸς, καὶ ἐκλελυμένος, καὶ θεῶν ἄπειρος; Τὸ ἀθάνατον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, οὔτε ἄλλῳ παρέχει. Τίς μοι γένηται τοιοῦτος μῦθος; πῶς ἀναπλάσω τὸν Δία; τί δρῶντα, καὶ τί βουλευόμενον, καὶ ποίαις ἡδοναῖς συνόντα; Πίνει μὲν καὶ παρ' Ὁμήρῳ ὁ Ζεὺς, ἀλλὰ καὶ δημηγορεῖ, καὶ βουλεύεται, ὡς ἡ τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν πραγμάτων χορηγία ἐκ βασιλέως ῥεῖ, καὶ ἡ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων χορηγία ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἐκκλησίας ῥεῖ· βουλεύεται γὰρ ὑπὲρ μὲν τῆς Ἀσίας ὁ μέγας βασιλεὺς, περὶ δὲ τῆς Ἑλλάδος ὁ Ἀθηναίων δῆμος· βουλεύεται καὶ περὶ νεὼς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατοπέδου στρατηγὸς, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης. Καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ στρατόπεδον, καὶ γῆ, καὶ οἶκος, πράγματα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει, πράγματα δὲ ἔχει ὁ στρατηγὸς, πράγματα δὲ ὁ νομοθέτης· ὑπὲρ δὲ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τίς, ὦ Ἐπίκουρε, βουλεύεται; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέτης; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; Ἀλλ' οὐδὲ ὁ Σαρδανάπαλλος ἀπράγμων ἦν, ἀλλ' ἔνδον θυρῶν κατακεκλεισμένος, ἐπὶ σφυρηλάτου κλίνης κείμενος, ἐν γυναικῶν χορῷ, ἐβουλεύετο ὅμως, πῶς σωθῇ Νῖνος, καὶ πῶς Ἀσσύριοι εὐδαιμονῶσι· σοὶ δὲ ἡ Διὸς ἡδονὴ καὶ τῆς Σαρδαναπάλλου ἐκείνου ἀργοτέρα. Ὦ μύθων ἀπίστων, καὶ μηδεμιᾷ ποιητικῇ ἁρμονίᾳ πρεπόντων.

Digitized by Google

DISSERT. XI.

An orandus ſit Deus.

HOMO quidam Phryx, ut eſt in fabula, vitae deſidis, pecuniaeque appetens, fontem quendam vino inficit: hunc fontem ſitis levandae cauſa accedit Satyrus, vinoſus Deus, bibitque, atque ita capitur. Petit dementiſſimus Phryx ille a captivo Deo votum, quod maxime et petere hunc, et perficere illum decebat, auream videlicet omnem ſibi terram fieri, aureas arbores, ſegetes, prata, pratorumque flores. Annuit Satyrus. Cumque jam terram haberet auream, annonae penuria Phrygas invadit. Ibi Midas divitias deplorare ſuas, preces averſari priores, nec vero Satyrum, ut prius, verum Deos Deaſque precari omnes, ut priorem ſibi fertilem illam foecundamque ac fructuoſam reſtituant paupertatem; aurum vero in hoſtium transferant capita. Ille quidem cum lacrymis haec petebat, fruſtra tamen. Utrumque, tum leporem, tum veritatem, ad quam nos deducit, laudo in fabula. Quid enim aliud, quam dementiſſimi votum hominis, qui adverſa ſibi precatur, proponit; qui ut conſequatur petit, damnat cum conſecutus eſt? Jam captivitas, vinculaque, et vinum Satyri occulte hoc innuunt; multos eſſe, qui petunt, multos etiam, qui violenter aliquid impetrant, qui ſi voti potiantur ſui, a Diis ſe hoc donum, quod petebant, conſecutos volunt, quod eſt falſiſſimum. Nihil enim, quod bonum non ſit, largitur Deus; ſed ut beneficia, quae ab ebriis accipimus, ita haec inſana inſanae fortunae dona ſunt.

2. Quid vero Lydus ille? non ipſo Phryge eſt dementior? qui ab Apolline Perſarum regnum petit, magnamque Deo vim auri mittit, nec ſecus cum illo agit, quam magiſtratibus ſuis plebs ſolet, quos muneribus corrumpunt? et cum ſaepius Delphis accepiſſet hoc oraculum,

Croeſus

ΛΟΓΟΣ ΙΑ΄.

Εἰ δεῖ εὔχεσθαι.

ΑΝΗΡ Φρὺξ, ἀργὸς τὸν βίον, ἐραστὴς χρημάτων, λαμβάνει τὸν Σάτυρον, ὡς φησὶν ὁ μῦθος, δαίμονα φίλοινον, κεράσας οἴνῳ κρήνην, εἰς ἣν φοιτῶν διψήσας ἔπινεν. Εὔχεται ὁ ἀνόητος Φρὺξ δαίμονι αἰχμαλώτῳ, εὔχεται δὲ εὐχὴν, οἵαν εἰκὸς ἦν ϗ τοῦτον αἰτεῖν, ϗ ἐκεῖνον τελεσιουργεῖν, γενέσθαι αὐτῷ τὴν γῆν χρυσῆν, ϗ τὰ δένδρα χρυσᾶ, ϗ τὰ λήϊα, ϗ τοὺς λειμῶνας, ϗ τὰ ἐν αὐτοῖς ἄνθη. Δίδωσι ταῦτα ὁ Σάτυρος. Ἐπεὶ δὴ αὐτῷ ἐκεχρύσωτο ἡ γῆ, λιμὸς εἶχε Φρύγας· ϗ ὁ Μίδας ὀδύρεται τὸν πλοῦτον, ϗ ποιεῖται παλινῳδίαν τῆς εὐχῆς, ϗ εὔχεται Σατύρῳ μὲν οὐκ ἔτι, θεοῖς δὲ ϗ θεαῖς, ἐλθεῖν αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν πενίαν, τὴν εὔφορον ἐκείνην ϗ πάμφορον ϗ καρποτρόφον, τὸν δὲ χρυσὸν ἀπελθεῖν εἰς ἐχθρῶν κεφαλάς. Ὁ μὲν ταῦτα εὔχετο ποτνιώμενος, ἐτελεῖτο δὲ οὐδὲν μᾶλλον. Ἐπαινῶ τὸν μῦθον τῆς χάριτος, ϗ τῆς πρὸς τἀληθὲς ὁδοῦ. Τί γὰρ δὴ ἄλλο αἰνίττεται, ἢ ἀνοήτου ἀνδρὸς εὐχὴν ἐπ᾽ οὐδενὶ χρηστῷ, εὐχομένου μὲν ἵνα τύχῃ, μεταγινώσκοντος δὲ ἐπειδὰν τύχῃ; Τὴν δὲ θήραν τοῦ Σατύρου, καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ τὸν οἶνον ᾐνίξατο ὁ μῦθος· ὅτι οἱ μὲν ἀπατήσαντες, οἱ δὲ ϗ βιασάμενοι, τυχόντες ὧν ἐπεθύμουν, ὧν εὔξαντο, ἀνατιθέασι θεοῖς τὴν δωρεὰν, οὐ παρ᾽ ἐκείνων λαβόντες. Οὐδὲν γὰρ τῶν μὴ καλῶν δίδωσι θεός· ἀλλ᾽ ἔστι ταῦτα δωρεὰ τύχης, ἄλογος ἀλόγου, οἷαι ϗ παρὰ τῶν μεθυόντων φιλοφροσύναι.

β΄. Τί δὲ Λυδὸς, ὁ τοῦ Φρυγὸς ἀνοητότερος; οὐκ εὔξατο μὲν τῷ Ἀπόλλωνι ἑλεῖν τὴν Περσῶν ἀρχὴν, ϗ ἐθεράπευε χρυσῷ πολλῷ τον θεὸν, ὥσπερ δωροδόκον δυνάστην; ἀκούων δὲ αὐτοῦ θαμὰ Δελφῶν ἐπιστέλλοντος,

Κροῖσος

Croeſus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim,

ex voto ſuo interpretatus eſt; quare et Halyn tranſit, et magnum Lydorum regnum evertit. Audio et apud Homerum Graecum quendam, qui precatur,

Jupiter, Ajacis da, vel magni Diomedis,
Divitis aut ſortem regis prodire Mycenae:

perficit votum Jupiter,

Exiliit galea ſors, quam prodire petebant,
Ajacis.

Et Priamo quidem, qui pro terra ſua intercedit, boves quotidie oveſque Jovi mactat, votum irritum relinquit: contra Agamemnoni, qui alienam invadit terram,

promiſitque, deditque,
Moenibus everſis Trojae, ut remearet ad Argos.

Et Apollo, qui antea Chryſae injuriam non vindicabat, poſtquam libere eum increpuit, juſſitque meminiſſet nidorem coxarum, quas obtulerat, tum demum ſagittas ſuas in exercitum Graecorum emittit, ut ne a mulis quidem ovibuſque abſtineat et canibus, quos novem continuos invadit dies.

3. Quid haec ſibi volunt, poetarum optime? helluonem eſſe Deum putas, aut muneribus corrumpi, aut vulgi inſtar ſe habere? viſne etiam, ut hoc tuum verum credamus,

flectuntur numina ſaepe?

an contra non flecti Deum, nec humana vota perficere, nec precibus moveri? Mutari enim, aut poenitentia duci, non Deo tantum, ſed bono viro indignum eſt: homo enim, qui facile a propoſito deducitur, mutatque ſententiam, ſi a malo ad bonum abit, male conſilium iniit; ſin ad malum a bono, male conſilium mutavit: improbitas autem in Deum non cadit. Jam qui petit, aut dignus eſt id conſequi, aut indignus: ſi dignus eſt, conſequetur, etiamſi non petat; ſi indignus, non conſequetur, etiamſi petat. Nec enim qui dignus eſt, et non precatur, ob id indignus eſt, quod non precatur; neque qui indignus eſt conſequi, et conſequi precatur, propterea dignus

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, ἐκδεχόμενος πρὸς ἡδονὴν τὸν χρησμὸν, διέβη Ἅλυν, καὶ κατέλυσε τὴν Λυδῶν μεγάλην ἀρχήν. Ἀκούω δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ εὐχομένου Ἕλληνος ἀνδρὸς,

Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυδέος υἱὸν,
Ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκήνης·

καὶ δηλαδὴ ὁ Ζεὺς ἐπιτελεῖ τὴν εὐχὴν,

Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοὶ,
Αἴαντος.

Καὶ τῷ μὲν Πριάμῳ εὐχομένῳ ὑπὲρ τῆς οἰκείας γῆς, βοῦς καὶ ὄϊς ὁσημέραι τῷ Διῒ καταθύοντι, ἀτελῆ τὴν εὐχὴν τίθησι· τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν, ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἐλθόντι,

Ἴλιον ἐκπέρσαντ' εὐτείχεον ἀπονέεσθαι.

Καὶ ὁ Ἀπόλλων πρότερον μὲν οὐκ ἐπαμύνει τῷ Χρύσῃ ἀδικουμένῳ, ἐπεὶ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπαῤῥησιάσατο, καὶ ἀνέμνησε τῆς κνίσσης τῶν μηρίων, τότε τοὺς ἰοὺς ἀφίησιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν, ἐννῆμαρ ἐποιχόμενος αὐτοὺς οὐρῆας καὶ ὄϊς καὶ κύνας.

γ'. Τί ταῦτα, ὦ ποιητῶν ἄριστε; λίχνον καὶ δωροδόκον τὸ θεῖον, καὶ μηδὲν διαφέρον τῶν πολλῶν ἀνθρώπων; καί σου τὸ ἔπος τοῦτο ἀποδεξόμεθα,

στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί;

ἢ τοὐναντίον, ἄστρεπτον τὸ θεῖον, καὶ ἀτενὲς, καὶ ἀπαραίτητον; Μετατίθεσθαι γὰρ καὶ μεταγινώσκειν προσήκει μὴ ὅτι θεῷ, ἀλλ' οὐδὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ· ὁ γὰρ στρεπτὸς ἀνὴρ καὶ μετανοητικὸς, εἰ μὲν εἰς τὸ βέλτιον ἐκ τοῦ φαυλοτέρου μετατίθεται, πονηρῶς ἐβουλεύσατο· εἰ δὲ εἰς τὸ χεῖρον ἐκ τοῦ βελτίστου, πονηρῶς μετέθετο· τὸ δὲ θεῖον ἔξω πονηρίας. Καὶ γὰρ ἤτοι ὁ εὐχόμενος ἄξιος τυχεῖν ὧν ηὔξατο, ἢ οὐκ ἄξιος· εἰ μὲν οὖν ἄξιος, τεύξεται καὶ μὴ εὐξάμενος· εἰ δὲ οὐκ ἄξιος, οὐ τεύξεται οὐδὲ εὐξάμενος. Οὔτε γὰρ ὁ ἄξιος μὲν, παραλείπων δὲ τὴν εὐχὴν, διὰ τοῦτο οὐκ ἄξιος, ὅτι οὐκ ηὔξατο· οὔτε ὁ μὴ ἄξιος μὲν τυχεῖν, λαβεῖν δὲ εὐχόμενος, διὰ τοῦτο ἄξιος, ὅτι

gnus eſt, quia eſt precatus: ſed contra, qui conſequi dignus eſt, nec Deo moleſtiam exhibet, eo dignior eſt ut conſequatur; qui vero indignus eſt, et moleſtus, etiam ob id indignus eſt. Et alteri quidem verecundiam fiduciamque tribuemus; fiduciam quidem, quod conſecuturum ſe credat; verecundiam autem, quod quieſcat, quamvis non conſequatur: alteri imperitiam cum improbitate; imperitiam, quod Deos precetur; improbitatem, quod nihil impetret. Quid enim? ſi imperator exercitus Deus eſſet, peteretque ab eo, qui impedimentis tantum geſtandis eſſet idoneus, cataphracti locum, contra, qui armis idoneus eſſet, quieſceret; an non e re exercitus futurum putas, ut hunc cum impedimentis relinqueret, illum ad cataphractos referret? Et tamen aut neſcire poteſt, aut muneribus corrumpi imperator, aut decipi; quae in Deum non cadunt: quare nec precantibus dabit, ſi indigni ſunt; neque non precantibus negabit, ſi digni.

4. Et enimvero quaecunque ſibi evenire precantur homines, aut providentia, aut fati neceſſitas, aut ſortis inſtabilitas, aut poſtremo artis mutat diſpenſatio. Jam providentia Dei, fatum neceſſitatis, ars hominis, ſors fortuiti opus eſt; et horum quidem ſingula vitam ſortita humanam ſunt: quae precamur ergo, aut ad providentiam Dei, aut ad fati neceſſitatem, aut ad artem humanam, aut ad curſum fortunae referenda ſunt. Ac primo, ad providentiam ſi referantur, quid prece opus eſt? Si enim eſt Dei providentia, ea vel univerſalia providet, ſingula vero negligit (ſicut reges legibus ac jure urbes gubernant integras, ſingulos autem non intuentur mortales) aut inter ea, quae ſingula reſpiciunt, cenſetur. Jam utrum eligis? an ut circa univerſa providentia verſetur Dei? Non ergo obtundendus erit; ſi enim quid petas, quod cum ſalute pugnet univerſi, non impetrabis. Quid enim ſi ſingulae corporis partes loqui incipiant, quotieſque aliqua illarum morbo infecta amputanda eſt medico, poſtulet ab illo ne ſe corrumpat? annon reſponſurus illis eſt Aeſculapius, non aequum eſt veſtra cauſa, miſerrimae, corpus interire totum; ſed pereundum

ηὔξατο· ἀλλ' αὐτὸ τοὐναντίον, ὁ μὲν ἄξιος λαβεῖν, μὴ ἐνοχλῶν, τυχεῖν ἀξιώτερος· ὁ δὲ οὐκ ἄξιος, ἐνοχλῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἄξιος. Καὶ τῷ μὲν ἀναθήσομεν αἰδῶ καὶ θάρσος, διὰ μὲν τὸ θαρρεῖν πιστεύοντι ὡς τευξομένῳ, διὰ δὲ τὴν αἰδῶ ἡσυχάζοντι, κἂν μὴ τύχῃ· τῷ δὲ ἀμαθίαν καὶ μοχθηρίαν, διὰ μὲν ἀμαθίαν εὐχομένῳ, διὰ δὲ μοχθηρίαν οὐκ ἀξιουμένῳ. Τί δέ; εἰ στρατηγὸς ἦν ὁ θεὸς, κἆτα ὁ μὲν σκευοφορεῖν ἄξιος ᾔτει τὸν στρατηγὸν ὁπλίτου χώραν, ὁ δὲ ὁπλιτεύειν ἐπιτήδειος τὴν ἡσυχίαν ἦγεν· ἆρα οὐ κατὰ τὴν χρείαν τῆς τάξεως τὸν μὲν ἀχθοφορεῖν εἴα, τὸν δὲ εἰς τοὺς ὁπλίτας ἔταττεν; Ἀλλὰ στρατηγὸς μὲν, κἂν ἀγνοήσαι, κἂν δωροδοκήσαι, κἂν ἐξαπατηθείη· τὸ δὲ θεῖον οὐ τοιοῦτον· οὔτε οὖν εὐχομένοις δώσει παρὰ τὴν ἀξίαν, οὔτε οὐκ εὐχομένοις οὐ δώσει κατὰ τὴν ἀξίαν.

δ'. Καὶ μὴν τῶν ὅσα οἱ ἄνθρωποι εὔχονται γενέσθαι, φησὶ, τὰ μὲν ἡ πρόνοια ἐφορᾷ, τὰ δὲ εἱμαρμένη καταναγκάζει, τὰ δὲ μεταβάλλει ἡ τύχη, τὰ δὲ οἰκονομεῖ ἡ τέχνη. Καὶ ἡ μὲν πρόνοια θεοῦ ἔργον, ἡ δὲ εἱμαρμένη ἀνάγκης, ἡ δὲ τέχνη ἀνθρώπου, ἡ δὲ τύχη τοῦ αὐτομάτου· διακεκλήρωνται δὲ τούτων ἕκαστον αἱ ὗλαι τοῦ βίου· ἃ τοίνυν εὐχόμεθα, ἢ εἰς πρόνοιαν συντελεῖ θεοῦ, ἢ εἰς εἱμαρμένης ἀνάγκην, ἢ εἰς ἀνθρώπου τέχνην, ἢ εἰς τύχης φοράν. Καὶ εἰ μὲν εἰς πρόνοιαν συντελεῖ, τί δεῖ εὐχῆς; Εἰ γάρ τοι προνοεῖ ὁ θεὸς, ἤτοι προνοεῖ τοῦ ὅλου, τῶν δὲ κατὰ μέρος οὐ φροντίζει (ὥσπερ οἱ βασιλεῖς σώζουσι τὰς πόλεις νόμῳ καὶ δίκῃ, οὐ διατείνοντες ἐφ' ἕκαστον τῇ φροντίδι) ἢ κἂν τοῖς ἐπὶ μέρους ἡ πρόνοια ἐξετάζεται. Τί δὴ φῶμεν; βούλει τοῦ ὅλου προνοεῖν τὸν θεόν; Οὐκ ἐνοχλητέον ἆρα τῷ θεῷ· οὐ γὰρ πείσεται, ἤν τι παρὰ τὴν σωτηρίαν αἰτῇς τοῦ ὅλου. Τί γὰρ εἰ καὶ τὰ μόρια τοῦ σώματος φωνὴν λαβόντα, ἐπειδὰν κάμνῃ τι αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ τεμνόμενον ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ὅλου, εὔξαιτο τῇ τέχνῃ μὴ φθαρῆναι; οὐκ ἀποκρινεῖται ὁ Ἀσκληπιὸς αὐτοῖς, ὡς οὐχ ὑμῶν ἕνεκα, ὦ δείλαια, χρὴ οἴχεσθαι τὸ πᾶν σῶμα, ἀλλ' ἐκεῖνο σωζέσθω,

ὑμῶν

Digitized by Google

eundum eſt vobis, ut illud conſervetur? Idem in univerſo hoc fieri videmus: peſtes Athenienſes, terrae motus Lacedaemonios exercet, Theſſalos inundatio, ardet Aetna: horum tu interitum corruptionem vocas; cauſam vero novit medicus, nec preces membrorum reſpicit, ſed totum conſervat, hoc enim illi curae eſt. Quod ſi ſingula curat Deus, ne ſic quidem orandum eſt. Id enim tale eſt, ac ſi medicamentum aliquis, aut cibum, a medico poſcat aeger: nam ſi prodeſt, et non petenti dabit; ſi nocet, ne petenti quidem. Eorum ergo, quae a providentia fiunt, nec petendum, nec orandum quicquam eſt.

5. Quid autem quae a fato? Nempe et hic ridiculae ſunt preces: facilius enim regem flexeris, quam tyrannum; tyranno enim ſimile eſt fatum, nec ſuperiorem agnoſcit, nec mutari poteſt. Hoc fraenum humano gregi injicit, quo violenter eos trahit, cogitque parere trahenti; ſicut Syracuſios Dionyſius, Athenienſes Piſiſtratus, Corinthios Periander, Thraſibulus Mileſios. In populari enim ſtatu aliquid ſuada poteſt, aliquid preces, obſequium, et ſupplicatio; in tyrannide vis regnum obtinet, ut in bello:

Hunc precor, Atride, conſerva, et praemia poſce.

Quae igitur fato perſolvemus praemia, ut neceſſitate ejus nos expediamus et vinculo? quod aurum? quod obſequium? quam victimam? quas preces? cum nec Jupiter ipſe invenerit, quo eam averteret, ſed hoc modo lamentetur:

Hei mihi, quod charum nobis Sarpedona natum
Fata Menoetiadae manibus voluere necari.

Ad quem, quaeſo, Deorum preces pro filio fundit Jupiter? Et Thetis exclamat:

Hei mihi, cui natus pariter praeſtanſque miſerque.

Tale eſt fatum, Atropos, Clotho, ac Lacheſis, immutabile, ſemel definitum, cui credita eſt humana vita. Cur ergo, cum inexorabile ſit fatum, quiſquam illi ſupplicet?

6. At

ὑμῶν ἀπολλυμένων; Τϫτο ϗ τῷ σύμπαντι τϫτῳ γίγνεσθαι φιλεῖ· Ἀθηναῖοι λοιμώττϫσι, σείονται Λακεδαιμόνιοι, ἡ Θετταλία ἐπικλύζεται, ἡ Αἴτνη φλέγεται· ὧν σὺ μὲν τὴν διάλυσιν φθορὰν καλεῖς· ὁ δὲ ἰατρὸς οἶδε τὴν αἰτίαν, ϗ ἀμελεῖ εὐχομένων τῶν μερῶν, σώζει δὲ τὸ πᾶν, φροντίζει γὰρ τϫ ὅλϫ. Ἀλλὰ κἂν τῶν κατὰ μέρος προνοῇ ὁ θεὸς, ϫδὲ ἐνταῦθα τοίνυν εὐκτέον. Ὅμοιον ὡς εἰ ϗ ἰατρὸν ᾔτει ὁ κάμνων φάρμακον ἢ σιτίον· τϫτο γὰρ, εἰ μὲν ἀνύσιμον, ϗ μὴ αἰτϫντι δώσει· εἰ δὲ ἐπισφαλὲς, ϫδὲ αἰτϫντι δώσει. Τῶν μὲν δὴ κατὰ τὴν πρόνοιαν ϫδὲν ϫτε αἰτητέον, ϫτε εὐκτέον.

ε. Τί δὲ τῶν κατὰ τὴν εἱμαρμένην; Ἢ κἀνταῦθα ἡ εὐχὴ γελοιότατον· θᾶττον γὰρ ἄν τις βασιλέα ἔπεισεν, ἢ τύραννον· τυραννικὸν δὲ ἡ εἱμαρμένη, ϗ ἀδέσποτον, ϗ ἀμετάστρεπτον. Ἢ, καθάπερ ψάλιον ἐμβάλλϫσα ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, βίᾳ σπᾷ, ϗ προσαναγκάζει συναπονεύειν ταῖς αὐτῆς ἀγωγαῖς· ὡς Συρακϫσίους Διονύσιος, ὡς Πεισίστρατος Ἀθηναίϫς, ϗ Περίανδρος Κορινθίϫς, ϗ Θρασύβϫλος Μιλησίϫς. Ἐν μὲν γὰρ δημοκρατίᾳ δύναταί τι ϗ πειθὼ, ϗ εὐχὴ, ϗ θεραπεία, ϗ λιταί· ἐν δὲ τυραννίδι ἡ βία κρατεῖ, ὡς ἐν πολέμῳ·

Ζώγρει Ἀτρέος υἱὲ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα.

Τίνα τοίνυν ἄποινα δόντες τῇ εἱμαρμένῃ ἐκλυσόμεθα ἑαυτϫς τῆς ἀνάγκης ϗ τϫ δεσμϫ; τίνα χρυσόν; τίνα θεραπείαν; τίνα θυσίαν; τίνα εὐχήν; ἀλλ' ϫδὲ ὁ Ζεὺς αὐτὸς εὕρατο παρ' ἐκείνης ἀποτροπὴν, ἀλλ' ὀδύρεται·

Ὤμοι ἐγὼν, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν
Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

Τίνι θεῶν εὔχεται ὁ Ζεὺς ὑπὲρ τϫ παιδὸς; Καὶ ἡ Θέτις βοᾷ·

Ὤμοι ἐγὼ δειλὴ, ὤμοι δυσαριστοτόκεια.

Τοιϫτο χρῆμα ἡ εἱμαρμένη, Ἄτροπος, ϗ ἡ Κλωθὼ, ϗ ἡ Λάχεσις, ἄτρεπτον, ϗ ἐπικεκλωσμένον, ϗ διειληχὸς τϫς ἀνθρωπίνϫς βίϫς. Πῶς ἂν ϫν τὶς εὔξαιτο ἀπαραιτήτῳ εἱμαρμένῃ;

6. At neque, quae a fortuna deveniunt, precibus petenda ſunt, et multo quidem minus quam reliqua: nec enim cum principe inſano agendum eſt, ubi nec conſilium, nec judicium, nec temperatus affectus; ſed furor, ſed rationis expers habitus, ſed inſani motus animi, perpeſque libidinum viciſſitudo, ſummae praeſunt rei. Talis eſt fortuna, ſine ratione, inſana, improvida, ſurda, nullis divinationibus obnoxia; ſed quae, Euripi inſtar, refluit ac impellitur, nec ulla gubernatoris arte dirigitur. Cur igitur aliquis inſtabili, inſanae, inaequali, proculque a congreſſu hominum remotae rei, preces commendet ſuas? Poſt fortunam ſola ars reſtat. Quis autem faber pulchrum aratrum a Diis petat, artem cum habeat? quis textor amiculum pulchrum, artem cum habeat? quis faber ferrarius pulchrum clypeum, artem cum habeat? quis homo fortis animi praeſentiam, artem cum habeat? quis bonus felicitatem, artem cum habeat?

7. Quid ergo, quod nec ad providentiam, nec ad fatum, nec ad artem ſpectat, nec ad fortunam, petendum a Diis relinquitur? Opes petis? noli Deos obtundere, nihil boni petis: noli fatum obtundere, nihil neceſſarii petis: noli fortunam obtundere, nec enim ſubvenit egentibus: noli artem obtundere, Menandrum namque dicentem audis,

Videbis artes haud diu ſeneſcere,
Niſi magiſtro ſint avaro ſubditae.

An non ita res ſe habet? Vir bonus es? mores tuos muta, fraudes ſtrue, improbitatem cole, ea res curae ſit tibi, lucri cauſa leno eſto aut caupo, praedo aut veterator, perfidus aut ſycophanta, precio aequum bonumque perverte. Victoriam petis? hanc in bello a ſtipendiario milite, in judicio impetrabis a ſycophanta. In mercatura petis aliquid? hoc navis, et mare, ventorumque tibi perficient flamina; fortuna praeterea patet, venale eſt quod petis. Quid Deos obtundis? honeſtati renuncia, diteſces; ſive Hipponicus ſis, ſuperior evades; ſive Cleo aut Melitus, obtinebis. Quod ſi ad orandum acceſ-

Digitized by Google

ϛʹ. Ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐν τοῖς κατὰ τύχην εὐκτέον, καὶ πολὺ μᾶλλον ἐνταῦθα οὐκ εὐκτέον· οὐδὲ γὰρ ἀνοήτῳ δυνάστῃ διαλεκτέον, ἔνθα οὐ βούλευμα, οὐδὲ κρίσις, οὐδὲ ὁρμὴ σώφρων οἰκονομεῖ τὴν ἀρχὴν, ἀλλ᾽ ὀργὴ, καὶ φορὰ, καὶ ἄλογοι ἕξεις, καὶ ἔμπληκτοι ὁρμαὶ, καὶ ἐπιθυμιῶν διαδοχαί. Τοιοῦτον ἡ τύχη, ἄλογον, ἔμπληκτον, ἀπροόρατον, ἀνήκοον, ἀμάντευτον, Εὐρίπου δίκην μεταῤῥέον, περιφερόμενον, καὶ οὐδεμιᾶς ἀνεχόμενον κυβερνήτου τέχνης. Τί ἂν οὖν τις εὔξαιτο ἀστάτῳ χρήματι, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ ἀσταθμήτῳ, καὶ ἀμίκτῳ; Λοιπὸν δὴ μετὰ τὴν τύχην ἡ τέχνη. Καὶ τίς τέκτων εὔξεται περὶ κάλλους ἀρότρου, τὴν τέχνην ἔχων; ἢ τίς ὑφάντης περὶ κάλλους χλανίδος, τὴν τέχνην ἔχων; ἢ τίς χαλκεὺς περὶ κάλλους ἀσπίδος, την τέχνην ἔχων; ἢ τίς ἀριστεὺς περὶ εὐτολμίας, τὴν ἀνδρείαν ἔχων; ἢ τίς ἀγαθὸς περὶ εὐδαιμονίας, τὴν ἀρετὴν ἔχων;

ζʹ. Τί τοίνυν ἐστὶν, ὑπὲρ ὅτου κἂν εὔξαιτο ἄν τις τοῖς θεοῖς, ὃ μὴ προνοίας ἔχεται, ἢ εἱμαρμένης, ἢ τέχνης, ἢ τύχης; Χρήματα αἰτεῖς; μὴ ἐνόχλει θεοῖς, οὐδὲν αἰτεῖς τῶν καλῶν· μὴ ἐνόχλει τῇ εἱμαρμένῃ, οὐδὲν αἰτεῖς τῶν ἀναγκαίων· μὴ ἐνόχλει τῇ τύχῃ, οὐ γὰρ τοῖς δεομένοις δίδωσι· μὴ ἐνόχλει τῇ τέχνῃ, ἀκούεις γὰρ Μενάνδρου λέγοντος,

Οὐ πάνυ τι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,
Ἂν μὴ λάβωσι προστάτην φιλάργυρον.

Οὐκ ἔχει δὲ ὧδε; Χρηστὸς εἶ; μετάθου τὸν τρόπον, εὔξαιο μοχθηρίας, ἐπιτήδευσον τὸ πρᾶγμα, καὶ πλοῦτον λάμβανε, πορνοβοσκῶν, ἢ καπηλεύων, ἢ ληϊζόμενος, ἢ πανουργῶν, ἢ ψευδομαρτυρῶν, ἢ συκοφαντῶν, ἢ δωροδοκῶν. Νίκην αἰτεῖς; ἣν δύνασαι λαβεῖν, ἐν πολέμῳ μὲν παρὰ μισθοφόρου, ἐν δικαστηρίῳ δὲ παρὰ συκοφάντου. Ἐμπορίαν αἰτεῖς; ἣν δίδωσι ναῦς, καὶ θάλαττα, καὶ πνευμάτων φορά· ἀγορὰ πρόκειται, ὤνιον τὸ χρῆμα. Τί τοῖς θεοῖς ἐνοχλεῖς; μηδὲν τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν φοβηθῇς, καὶ πλουτήσεις, κἂν Ἱππόνικος ᾖς· νικήσεις, κἂν Κλέων ᾖς· αἱρήσεις, κἂν Μέλιτος ᾖς. Ἐὰν δὲ εἰς τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς παρέλθῃς εὐχὰς, εἰς δικαστήριον

acceſſeris Deum, judicium intras ſeverum et inexorabile: nec enim peti, quae petenda non ſunt, ullus ferat Deus; nec quae danda non ſunt, daturus eſt. Inquirit atque examinat ſingulorum preces auſtere, et ad utilitatis normam dirigit tua; nec aditum praebet, ut vulgo fit in judiciis, cupiditatibus hominum, quamvis lamententur, quamvis miſericordiam implorent, quamvis multum pulveris capiti inſpergant, et, quod interdum fieri ſolet, Deo exprobrent,

Si quando tua circum limina cinxi.

Dicit enim Deus, ſi bona bono fine petis bonus ipſe, accipe, ſiquidem es dignus. Haec ſi petas, nihil precibus opus eſt, etiam tacendo accipies.

8. Atqui dices, in Piraeum ibat Socrates, ut preces ſuas Deae offerret, alioſque idem ut facerent, monuit; nec aliud eſt Socratis vita, quam preces perpetuae: etiam Pythagoras precatus eſt, ac Plato, et quiſquis alius lubenter ſalutaret Deos. At tu, Hercules, preces philoſophi votum eorum, quae non habet, eſſe exiſtimas; ego nihil aliud quam orationem eſſe puto, quam colloquium cum Diis de bonis praeſentibus, teſtimoniumque virtutis. Niſi forte divitias, aut Athenienſium magiſtratum, petiiſſe exiſtimas Socratem: ne Di ſirint. Ille virtutem animi, tranquillitatem vitae, mores inculpatos, plenam fiducia mortem, bona praeclara, et quae libenter donare Dii ſolent, ab illis petebat, quae deinde a ſemet, illis concedentibus, ſumebat ipſe. Quod ſi quis a terra navigationem petat proſperam, a mari fructus uberes, a textore aratrum, penulam a fabro, inanis, indonatuſque abibit, repulſam feret. O Jupiter, Minerva, et Apollo, morum inſpectores humanorum, non alios profecto, quam philoſophos habere vos diſcipulos decebat, qui artem veſtram magno exciperent animo, ac pulcherrimam plenaeque felicitatis meſſem colligerent: at rariſſima eſt haec agriculturae ratio; vix unquam, nec niſi ſero, fructus ejus proveniunt, nec eodem modo. Raro tamen hoc et exiguo in humana vita opus eſt fomite, ſicut in multa

ριον παρελήλυθας ἀκριβὲς καὶ ἀπαραίτητον· οὐδεὶς ἀνέξεταί σου θεὸς εὐχομένου τὰ μὴ εὐκτά, οὐδὲ δώσει τὰ μή σοι δοτά. Ἐξεταστὴς καὶ λογιστὴς ἐφέστηκε ταῖς ἑκάστου εὐχαῖς πικρός, εὐθύνων τῷ τοῦ συμφέροντος μέτρῳ τὰ σά· οὐδὲ αὐτὸν μεταχειριῇ ἀναβιβασάμενος ὥσπερ εἰς δικαστήριον τὰς ὀρέξεις τὰς σὰς ἐλεεινὰ φθεγγομένας, οἴκτειρον βοώσας, πολλὴν τὴν κόνιν καταχεομένας τῆς κεφαλῆς, εἰ δὲ οὕτω τύχοι, καὶ ὀνειδιζούσας τῷ θεῷ,

Εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα.

Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει, εἰ ἀγαθὰ ἐπὶ ἀγαθῷ αἰτεῖς, λάμβανε, εἰ ἄξιος ὢν αἰτεῖς. Ταῦτα ἔχοντί σοι οὐδὲν εὐχῆς δεῖ, λήψῃ καὶ σιωπῶν.

η'. Ἀλλὰ Σωκράτης εἰς Πειραιᾶ κατῄει προσευξόμενος τῇ θεῷ, καὶ τοὺς ἄλλους προέτρεπετο, καὶ ἦν ὁ βίος Σωκράτει μεστὸς εὐχῆς· καὶ γὰρ Πυθαγόρας ηὔξατο, καὶ Πλάτων, καὶ ὅστις ἄλλος θεοῖς προσήγορος. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἡγῇ τὴν τοῦ φιλοσόφου εὐχὴν αἴτησιν εἶναι τῶν οὐ παρόντων· ἐγὼ δὲ ὁμιλίαν καὶ διάλεκτον πρὸς τοὺς θεοὺς περὶ τῶν παρόντων, καὶ ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. Ἦ, οἴει, τοῦτο εὔχετο ὁ Σωκράτης, ὅπως αὐτῷ χρήματα γένοιτο, ἢ ὅπως ἄρξῃ Ἀθηναίων; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' εὔχετο μὲν τοῖς θεοῖς, ἐλάμβανε δὲ παρ' ἑαυτοῦ, συνεπινευόντων ἐκείνων, ἀρετὴν ψυχῆς, καὶ ἡσυχίαν βίου, καὶ ζωὴν ἄμεμπτον, καὶ εὔελπιν θάνατον, τὰ θαυμαστὰ δῶρα, τὰ θεοῖς δοτά. Ἐὰν δέ τις παρὰ μὲν τῆς γῆς εὔπλοιαν αἰτῇ, παρὰ δὲ τῆς θαλάττης εὐκαρπίαν, καὶ παρὰ μὲν ὑφάντου ἄροτρον, παρὰ δὲ τέκτονος χλανίδα, ἄπεισιν ἀτελὴς καὶ ἄδωρος καὶ ἄτευκτος. Ὦ Ζεῦ, καὶ Ἀθηνᾶ, καὶ Ἄπολλον, ἐθῶν ἀνθρωπίνων ἐπίσκοποι, φιλοσόφων ὑμῖν μαθητῶν δεῖ, οἳ τὴν ὑμετέραν τέχνην ἐῤῥωμέναις ψυχαῖς ὑποδεξάμενοι ἄμητον βίου καλὸν καὶ εὐδαίμονα ἐκκαρπώσονται· ἀλλ' ἔστι σπάνιον μὲν τὸ τῆς γεωργίας ταύτης χρῆμα, μόλις δὲ καὶ ὀψὲ παραγινόμενον. Δεῖ γε μὴν τοῦ σπανίου τούτου καὶ ὀλίγου ἐναύσματος τῷ βίῳ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις σώμασι φανταζομένου, ὡς ἐν νυκτὶ πολλῇ δεῖ φωτὸς ὀ-

Digitized by Google

multa nocte tenui luce; exiguum eſt enim in natura humana, quod pulchrum eſt, et tamen ab exiguo hoc conſervantur omnia. Quod ſi e vita tollis philoſophiam, fomitem ejus vivum tollis, ac ſpirantem; tollis id, quod ſolum precari novit: ſicut corpori animam ſi demas, vitam abſtuliſti; ſicut diei ſi ſolem, diem abſtuliſti.

DISSERT. XII.

Quid ſit ſcientia.

Quid eſt, quod a bruto hominem diſtinguit? quid eſt, quod ab homine diſtinguit Deum? Ego reliquis animalibus antecellere ſcientia hominem judico, imbecillitatis cauſa eſſe infra Deos; nam et homine ſapientior Deus eſt, et reliquis plus animalibus ſcit homo. Quid ergo, dicet aliquis, aliud ſcientiam vis eſſe quam ſapientiam? Non magis quam vitam aliud quam vitam; quae cum hominibus mortalibus cum Deo communis ſit immortali, qualitate eadem eſt, temporis vero brevitate diſtinguitur; Deus enim ſemper vivit, homo in diem. Ut ſi, exempli gratia, dari aliquo in oculo facultas poſſet, quae perpetuo aciem intenderet, lucem admitteret, nec palpebrarum involucro, nec relaxatione ſomni egeret, nec noctis quiete; huic oculo cum his noſtris viſus quidem communis eſſet, perpetuitate vero differret: ita Deo hominique cum communis ſit ſcientia, differt tamen. Et de divina quidem alias fortaſſe; nunc hujus rei inſiſtamus veſtigiis, ut ſciamus, quo pacto ſumi debeat, cum ſcire aliquid, aut cognoſcere, aut addiſcere hominem dicimus, aut tale quid denique, quod aliquem contemplandi animae attribuat habitum.

2. Num

Digitized by Google

λίγȣ· τὸ γὰρ καλὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει ȣ̓ πολὺ, φιλεῖ γε μὴν πρὸς τȣ̃ ὀλίγȣ τȣ́τȣ σώζεσθαι τὰ πάντα. Ἂν δ' ἐξέλῃς τȣ̃ βίȣ φιλοσοφίαν, ἐξεῖλες αὐτȣ̃ τὸ ζώπυρον τὸ ἔμπνȣν, τὸ ζωτικὸν, τὸ μόνον εὔχεσθαι ἐπιςάμενον· ὡς ψυχὴν σώματος ἐὰν ἀφέλῃς, ἔπηξας τὸ σῶμα· ὡς καρπȣ̀ς γῆς ἐὰν ἀφέλῃς, τὴν γῆν ἐξέταμες· ὡς ἥλιον ἡμέρας, τὴν ἡμέραν ἔσβεσας.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

Τί ἐπιςήμη.

ΤΙ ποτ' ἐςὶ τȣ̃το, ᾧ διαφέρει ἄνθρωπος θηρίȣ; ϗ τί ποτέ ἐςιν, ᾧ διαφέρει ἀνθρώπȣ θεός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θηρίων μὲν ἀνθρώπȣς ἐπιςήμῃ κρατεῖν, θεῶν δὲ ἐλαττȣ̃σθαι μοχθηρίᾳ· θεὸς μὲν γὰρ ἀνθρώπȣ σοφώτερον, ἄνθρωπος δὲ θηρίȣ ἐπιςημονέςερον. Ἄλλο τι ȣ̓̃ν ἐπιςήμην σοφίας ἡγῇ; Οὐ μὰ τὸν Δία, ȣ̓ μᾶλλον ἢ ζωὴν ζωῆς· ἀλλὰ κοινὸν ὑπάρχον τὸ τῆς ζωῆς θνητῇ φύσει πρὸς τὸ ἀθάνατον, κατὰ μὲν τὴν ποιότητα ἰσομοιρεῖ, κατὰ δὲ τὴν βραχύτητα τȣ̃ βίȣ σχίζεται· θεȣ̃ μὲν γὰρ ζωὴ αἰώνιος, ἀνθρώπȣ δὲ ἐφήμερος. Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἦν δύναμις ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν ἀεὶ, ϗ ἀποτείνειν διηνεκῶς τὴν ὄψιν, ϗ δέχεσθαι τὴν προσβολὴν τȣ̃ φωτὸς, ϗ μηδὲν αὐτῇ δεῖν καλυπτόντων βλεφάρων, μηδὲ ὕπνȣ πρὸς ἀνάπαυλαν, μηδὲ νυκτὸς πρὸς ἠρεμίαν· κοινὸν μὲν ἦν τὸ ὁρᾶν ἐκείνοις τοῖς ὀφθαλμοῖς πρὸς ταύτην τὴν τῶν πολλῶν ὄψιν, διέφερε δὲ τῷ διηνεκεῖ· ȣ̔́τως ἀμέλει ϗ ἡ ἐπιςήμη, κοινόν τι ȣ̓̃σα, διαφορὰν ὅμως ἔχει ἡ θεία πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ τὴν μὲν θείαν τάχα ϗ αὖθις εἰσόμεθα· νῦν δὲ δὴ ἐπὶ τὰ γνωρίσματα ἴωμεν, τί ποτ' ἐςὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἐπίςασθαι, ϗ εἰδέναι, ϗ μανθάνειν, ϗ ὅσα τοιαῦτα λέγοντες ἔξιν τινὰ θεωρίας τῇ ψυχῇ προςίθεμεν.

2. Num ergo quodcunque longa ſingularium contemplatione paulatim a ſenſibus collectum (vulgo experientiam dicunt) quiſque ad animum transfert, ſi ratione poſtea ipſoque uſu confirmetur, ſcientiam dicimus? Exempli ergo: Primi mortalium, cum inventae nondum eſſent naves, et commerciorum tamen amore ducerentur, quae et neceſſitas exigebat, et prohibebat mare, avem forte fortuna e coelo delapſam viderunt, quae aquis innataret; aut onus aliquod delapſum, quod in ſummis fluctibus ſubſideret; aut arborem, quae e fluvio in profundum ferretur; aliquis etiam forte invitus in aquam concidit, moxque movere coepit ſe, et evaſit; alius etiam volens et ludibundus hoc tentavit: ita paulatim, et per gradus, navigandi peritiam experientia collegit, coepitque materia e levi ratem extemporaneam contexere, quam firma tignorum inter ſe compago committeret: dum hoc paulatim modo ſenſus, et magiſtra procederet ratio, quorum induſtria vehiculum excogitavit, atque invenit cavum, quod remiges impellerent, alae ventorum ferrent, venti tollerent, clavus dirigeret; huic vitam ſuam ſola gubernandi freta arte commiſit. Etiam inventam olim hoc modo ferunt medicinam: Aegrum ſui ſinguli propinqui in viam deferebant publicam: accedebant continuo alii, et de morbo quaerebant; tum ſi quis eidem aliquando obnoxius malo, cibo aliquo, aut igne, aut ferro, aut potus denique id depuliſſet temperantia, cum aegro ſua communicabant ſinguli: atque ita ſimilitudo morborum remediorum ſimul colligens memoriam paulatim in artem redegit id totum. Sed nec architectura, nec ferraria, nec textura, aut pictura, aliter quam experientiae ſubſidio ad finem pervenere ſuum.

3. Sit ita: alicujus in homine operis, aut inſtituti, conſuetudinem, ſcientiam dicamus: an et illud homini cum brutis commune eſt? Eſt vero: nam nec ſenſum, nec experientiam recte aliquis propriam dixerit homini; quia et ſentire belluae, et ſaepius tentando aliquid poſſunt addiſcere, atque adeo eo modo ſibi vindicabunt ſapientiam. Grues aeſtivo tempore, cum calorem illis terrae amplius non

β'. Ἆρα πᾶν ὅπερ ἡ αἴσθησις ἀθροίσασα τῇ καλὰ βραχὺ θεωρίᾳ, ἐμπειρίαν τοῦτο ὀνομάζουσα, προσαγάγῃ τῇ ψυχῇ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπισφραγίσηται ὁ λογισμὸς τῇ ἐμπειρίᾳ, τοῦτο φῶμεν ἐπιστήμην εἶναι; Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι οὔπω ναῦν εἰδότες, ἐρῶντες ἐπιμιξίας, ἀγόμενοι μὲν ὑπὸ τῆς χρείας, εἰργόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς θαλάττης, εἶδον ὄρνιν ἐξ ἀέρος καταπτάντα νηχόμενον, εἶδον δὲ καὶ φόρτον φερόμενον κούφως ὑπὲρ τοῦ κύματος, ἤδη δέ που καὶ δένδρον ἀπενεχθὲν ἐκ ποταμοῦ εἰς κλύδωνα· καὶ τάχα μέν τις καὶ ἄκων κατενεχθεὶς, κινῶν τὰ ἄρθρα, ἐξενήξατο, τάχα δὲ καὶ ἑκὼν ἐν παιδιᾶς μέρει· ἀθροίσασα δὲ ἡ πεῖρα τὴν ἔννοιαν τοῦ πλοῦ σχεδίαν τινὰ φαύλην τὸ πρῶτον ἐξειργάσατο, ὕλην κούφην ξυνδεόντων, αὐτοσχέδιον ναῦν· κατὰ βραχὺ δὲ προϊοῦσα ἡ αἴσθησις ὁμοῦ τῷ λογισμῷ ἐσοφίσατο καὶ ἐξεῦρεν ὄχημα κοῖλον, ἐρεσσόμενόν τε, καὶ ἐξ ἱστίων πλέον, καὶ ὑπὸ ἀνέμων φερόμενον, καὶ ὑπὸ οἰάκων εὐθυνόμενον, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν ἐπιστήμῃ μιᾷ τῇ κυβερνητικῇ. Φασὶ δὲ καὶ ἰατρικὴν εὑρῆσθαι τὸ ἀρχαῖον ὡδί· Κομίζοντες οἱ οἰκεῖοι τὸν κάμνοντα εἰς τῶν ἀγυιῶν τὴν ἐν τριβῇ, κατετίθεντο· ἐφιστάμενοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀνερωτῶντες τὸ ἄλγος ὅτῳ τὸ αὐτὸ ξυμπεσὸν, ἔπειτα ὤνατο ἢ ἐδωδῇ τινι, ἢ καύσας, ἢ τεμὼν, ἢ διψήσας, παρετίθεντο ἕκαστοι ταῦτα κάμνοντι οἱ πεπονθότες πρότερον καὶ ὠφελημένοι· ἡ δὲ ὁμοιότης τοῦ πάθους συναθροίσασα τὴν τοῦ ὠφελήσαντος μνήμην τῇ κατ᾽ ὀλίγον ἐντεύξει ἐπιστήμην ἐποίησε τὸ πᾶν. Οὕτω καὶ τεκτονικὴ συνέστη, καὶ χαλκευτικὴ, καὶ ὑφαντικὴ, καὶ γραφικὴ, ὑπὸ τῆς πείρας ἑκάστη χειραγωγουμένη.

γ'. Εἶεν· τοῦτο ἐπιστήμην φῶμεν, ἐθισμὸν ψυχῆς πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἢ τοῦτο μὲν διατείνει καὶ ἐπὶ τὰ θηρία; Καὶ αἴσθησις γὰρ καὶ πεῖρα οὐκ ἀνθρώπου ἴδιον· ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία αἰσθάνεται, καὶ ἐκμανθάνει τι ὑπὸ τῆς πείρας, ὥστε καὶ τούτοις ὥρα μεταποιεῖσθαι σοφίας. Αἱ γέρανοι ἐξ Αἰγύπτου ὥρᾳ θέρους ἀνιστάμεναι, οὐκ ἀνεχόμεναι τὸ

 θάλπος,

non ferunt, ex Aegypto abeunt, paſſiſque veli in modum leniter alis, recta Scythiam verſus per aerem feruntur; cum vero non ita concinna ſit et aequilibris corporis eorum conſtitutio (in medio enim gravior, ſupra eſt protenſior; rurſus, quae caudam pars tangit, levior; quae alas, inanior eſt; pedes denique diſpaſti ſunt illis et diviſi) neceſſe eſt ut non ſecus, quam navis quae a ventis jactatur, fluctuet in aere. Id cum vel ſenſu, vel ipſa compertum habeat experientia, non prius in altum ſe attollit grus, quam lapidem aſſumat ore, qui illi et ſaburrae inſtar eſt, commode ut volet, et ſaluti eſt, ne pereat. Cervae aeſtivo tempore paſcendi cauſa ex Sicilia circa Rhegium tranſmittunt; qui cum non exiguus ſit trajectus, ſit tandem ut deficiant, aegreque ſupra aquam ſuſtollant verticem. Ergo hoc excogitarunt remedium: ſigillatim omnes natant ordine, ut alteram ſequatur altera, non aliter, quam bene inſtructus procedit exercitus; ſequentis enim caput anterioris incumbit lateri, atque ita natant, dum defatigetur prima, quae agmen ducit. Quod cum ſit, illa in tergo locatur; aliaque primos ſemper, alia poſtremos ducit: ſicut in caſtris tergo Xenophon, fronti praeeſt Chiriſophus: ut etiam in aciei inſtruendae peritia aliquid ſibi vindicent haec animalia.

4. Unde ſequitur, nec ſenſum, nec experientiam, ſed rationem proprium eſſe hominis: nec aliud ſcientiam eſſe, quam firmam rationem, quae per eadem ſemper procedit; cujus proprium eſt res cognatas inquirere, res diſſimiles diſtinguere, ſimiles componere, proprias conjungere, conjunctas diſcernere, alienas diſtinguere, quae denique ſine ordine ſunt, in ordinem redigere, quae parum congruunt, quadrare. Tales revera ſunt et arithmetice, et geometrice, et muſice, aut ſi quae aliae non manuum beneficio, ſed vi rationis inventae, humano omnia exequuntur ingenio. Quas Homerus tamen, et antiquus homo, et ſide digniſſimus, neutiquam primo ſtatuit loco; ſed potius hos, tanquam ſolos ſapientes, miratur,

Aut vatem, medicumve, aut fabrum ligna ſecantem,
Divinumque poetam.

O ae-

θάλπος, πετάσασαι τὰς πτέρυγας ὥσπερ ἱστία, φέρονται διὰ τοῦ ἀέρος εὐθὺ τῶν Σκυθῶν γῆς· ἅτε δὲ οὐκ ἐν ῥυθμῷ ὂν τὸ ζῶον, ἀλλ᾽ ἐμβριθὲς μὲν τὰ μέσα, μακρὸν δὲ κατὰ τὸν αὐχένα, κοῦφον δὲ κατὰ τὸ οὐραῖον, ἀραιὸν δὲ κατὰ τὰς πτέρυγας, ἐσχισμένον δὲ κατὰ τὰ κῶλα, κλυδάζεται τὴν πτῆσιν, ὥσπερ ναῦς χειμαζομένη. Τοῦτο γνοῦσα ἡ γέρανος, ἢ αἰσθανομένη ἢ πειραθεῖσα, οὐ πρότερον ἀνίπταται, πρὶν ξυλλάβῃ λίθον τῷ στόματι ἕρμα εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτῆσιν. Ἔλαφοι ἐκ Σικελίας ἐπὶ Ῥηγίου περαιοῦνται, νηχόμεναι ὥρᾳ θέρους ἐπιθυμίᾳ καρπῶν· ἅτε δὲ ἐν μακρῷ πλῷ, ἐξασθενεῖ ἡ ἔλαφος ἀνέχουσα τὴν κορυφὴν ὑπὲρ τοῦ ὕδατος. Κουφίζονται δὴ τὸν κάματον ὧδέ πως· νήχονται ἐπὶ μιᾶς τεταγμέναι, ἀλλήλαις ἑπόμεναι, ὥσπερ στρατόπεδον ἐπὶ κέρως βαδίζον· νήχονται δὲ, ἐπιθεῖσα ἑκάστη τὴν κορυφὴν τῇ τῆς ἡγουμένης ἰξύϊ. Ἡ δὲ στρατηγοῦσα τῆς τάξεως, ἐπειδὰν κάμῃ, ἐπὶ οὐραῖον μεθίσταται, καὶ ἡγεῖται ἄλλη, καὶ οὐραγεῖ ἄλλη· ὡς ἐν τοῖς στρατοπέδοις Ξενοφῶν μὲν οὐραγεῖ, ἡγεῖται δὲ Χειρίσοφος· ὥστε καὶ στρατηγίας τακτικῆς μεταποιεῖται ταυτὶ τὰ θηρία.

δ΄. Μή ποτε οὖν αἴσθησις μὲν καὶ πεῖρα οὐκ ἀνθρώπινον, λόγος δὲ ἀνθρώπου ἴδιον· καὶ οὐδὲν εἴη ἄλλο ἐπιστήμη πλὴν βεβαιότης λόγου ὁδεύοντος κατὰ τὰ αὐτὰ, ἐκθηρωμένου τὰ συγγενῆ τῶν πραγμάτων, καὶ διακρίνοντος τὰ ἀνόμοια, καὶ τὰ ὅμοια συγκρίνοντος, καὶ τὰ οἰκεῖα συντιθέντος, καὶ τὰ συγκεχυμένα διαιροῦντος, καὶ τὰ ἀλλότρια χωρίζοντος, καὶ τὰ ἄτακτα συντάττοντος, καὶ τὰ ἀνάρμοστα ἁρμοζομένου. Τοιοῦτον γὰρ ἀμέλει καὶ ἀριθμητικὴ, καὶ γεωμετρία, καὶ μουσικὴ, καὶ ὅσαι ἄλλαι χειρουργίας ἀδεεῖς τῇ τοῦ λόγου ῥύμῃ ἐπεξῆλθον τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξειργάσαντο. Καὶ μὴν Ὅμηρος οὐ ταύτας πρεσβυτάτας ἐπιστημῶν λέγει, παλαιὸς ἀνὴρ, καὶ ἀξιόχρεως δήπου πιστεύεσθαι, ἀλλὰ θαυμάζει τούτους μόνους, ὡς σοφοὺς,

Μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν, ἢ τέκτονα δούρων,
Ἢ καὶ θέσπιν ἀοιδόν.

O aequalitatem admirabilem! Et vates ergo ſapiens eſt, et faber, et medicus, Apollo et Aſclepius eodem cum Phemio honore digni erunt. Quare vide, ne ex inventione magis, quam utilitate, artes aeſtimet Homerus. Nobis vero non eo modo ſit inveſtiganda veritas, ſed ſic potius: Anima hominum res eſt, quae et facillime movetur, et omnium eſt velociſſima; conſtatque ex humana partim, partim ex divina natura: pars ejus, quae mortalis eſt, belluinam quam proxime attingit; nam et augmentum cum iis habet commune et nutrimentum, tum id quod movetur in ea et ſentit: pars, quae immortalis eſt, ad divinam accedit; nam et intelligit, et ratione utitur, et diſcit, et ſcientiae ſit compos: jam qua natura ejus, quae mortalis eſt, maxime ad immortalitatem accedit, id omne prudentiam vocamus; cui medium inter ſcientiam ac ſentiendi facultatem locum tribuimus. Itaque opus animae, qua ratione caret, eſt ſenſus; qua divina eſt, intellectus; qua humana eſt, prudentia: ſenſus autem experientiam colligit, prudentia rationem, certitudinem ratio: haec ſi apte inter ſe concinneque concurrant omnia, jam ſcientiam habes. Quod ſi a ſimili confirmandum eſt quod dicimus, confer ſenſum cum fabrili opera, cum geometria intellectum, cum architectonice prudentiam; ars in medio ſit geometriae et fabrilis operae, quae ad hanc collata ſcientia erit, ad illam vincetur certitudine.

5. Jam haec tria, ſcientia, prudentia, et experientia, naturalem in homine ſingulae pro ſe promovere ſolent facultatem. Quarum illa quidem circa ignem et ferrum reliquaſque verſatur materias, multarumque beneficio artium quaelibet humanae vitae colligit commoda. Prudentia, quae in animi affectionibus munus exercet ſuum, quas non aliter quam familias mater ex rationis dirigit praeſcripto, ſi cum experientia conferatur, ſcientiae vicem gerit; ſin cum ſcientia, eo ſuperatur, quod nec certam circa rem nec definitam verſetur, ejuſque ſemper ſe accommodet naturae. At vero mens, ſummum animae bonum, magnaque imperatrix, id in ea eſt, quod lex in urbe; non quae in tabulis ſcribitur, aut columnis inciditur,

aut

Digitized by Google

Ὦ τῆς ἰσοτιμίας. Ὁ μάντις σοφὸς, ϗ ὁ τέκτων σοφὸς, ϗ ὁ Ἀπόλλων δήπȣ, ϗ ὁ ἰατρὸς, ϗ ὁ Ἀσκληπιὸς δήπȣ ὁμοίως τίμιος, ϗ ὁ Φήμιος. Μή ποτ' ȣ̓̃ν Ὅμηρος μὲν ταῖς ἐπιϛήμαις τὰς τιμὰς νέμει κατὰ τὴν εὕρεσιν μᾶλλον, ἢ κατὰ τὴν χρείαν αὐτῶν; Ἡμῖν δὲ ȣ̓ ταύτῃ θηρατέον, ἀλλὰ ὡδὶ λέγωμεν· Ὅτι ἡ τȣ̃ ἀνθρώπȣ ψυχὴ τὸ εὐκινητότατον ȣ̓̃σα τῶν ὄντων ϗ ὀξύτατον, κεκραμένη ἐκ θνητῆς καὶ ἀθανάτȣ φύσεως, κατὰ μὲν τὸ θνητὸν αὐτῆς ξυντάττεται τῇ θηριώδει φύσει, καὶ γὰρ τρέφει, καὶ αὔξει, καὶ κινεῖ, καὶ αἰσθάνεται· κατὰ δὲ τὸ ἀθάνατον τῷ θείῳ ξυνάπτει, καὶ γὰρ νοεῖ, καὶ λογίζεται, καὶ μανθάνει, καὶ ἐπίϛαται· καθὸ δὲ ξυμβάλλȣσιν αὐτῆς αἱ θνηταὶ φύσεις τῷ ἀθανάτῳ, τȣ̃το πᾶν καλεῖται φρόνησις, διὰ μέσȣ ȣ̓̃σα ἐπιϛήμης πρὸς αἴσθησιν. Καὶ ἔϛιν ἔργον ψυχῆς, ὡς μὲν ἀλόγȣ, αἴσθησις· ὡς δὲ θείας, νȣ̃ς· ὡς δὲ ἀνθρωπίνης, φρόνησις· ἀθροίζει δὲ αἴσθησις μὲν ἐμπειρίαν, φρόνησις δὲ λόγον, νȣ̃ς δὲ βεβαιότητα· τὴν δὲ ἐξ ἁπάντων ἁρμονίαν, ἐπιϛήμην καλῶ. Εἰ δέ τι δεῖ ϗ εἰκόνος τῷ λόγῳ, ἔϛω ἡ μὲν αἴσθησις κατὰ τὴν ἐν τεκτονικῇ χειρȣργίαν, ὁ δὲ νȣ̃ς κατὰ γεωμετρίαν, ἡ δὲ φρόνησις οἷα ϗ τῶν ἀρχιτεκτόνων· ἡ δὲ τέχνη διὰ μέσȣ ȣ̓̃σα γεωμετρίας ϗ τεκτονικῆς, πρὸς μὲν τὴν χειρȣργίαν ἐπιϛήμη τις ȣ̓̃σα, πρὸς δὲ γεωμετρίαν ἐλαττȣμένη κατὰ τὴν βεβαιότητα.

έ. Διείληχε δὴ ϗ τὰς τῶν ἀνθρώπων δυνάμεις ἐπιϛήμη, ϗ φρόνησις, ϗ ἐμπειρία. Καὶ ἡ μὲν ἐμπειρία περὶ πῦρ, ϗ σίδηρον, ϗ ἄλλας ὕλας πραγματευομένη παντοδαπὰς ἐρανίζει τὰς χρείας τȣ̃ βίȣ ταῖς εὐπορίαις τῶν τεχνῶν. Ἡ δὲ φρόνησις ἐπιτεταγμένη τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι, ϗ οἰκονομȣ̃σα ταῦτα τῷ λογισμῷ, πρὸς μὲν ἐμπειρίαν ἐπιϛήμης ἔχει λόγον, ἀπολείπεται δὲ ἐπιϛήμης, καθόσον περὶ πρᾶγμα ȣ̓χ ἑϛὼς ȣ̓δὲ ὡμολογημένον πραγματευομένη σχηματίζεται τῇ τȣ́τȣ φύσει. Ὁ δὲ νȣ̃ς τὸ τιμιώτατον ἐν ψυχῇ ϗ ἀρχικώτατον, καθάπερ ἐν πόλει νόμος, ȣ̓κ ἐπ' ἀξόνων γεγραμμένος, ȣ̓δὲ ἐπὶ ϛήλης ἐγκεχαραγμένος, ȣ̓δὲ ὑπὸ ψηφισμά-

aut decretis ſancitur, aut concionis manu ſciſcitur, aut a populo approbatur, aut in judicio recepta, aut a Solone lata eſt aut Lycurgo: ejus quippe legiſlator Deus eſt, ipſa lex non ſcripta, et quae nullis ſuffragiis auctoritatem debet ſuam, neque eorum, quae jubet, cuiquam rationem reddit. Haec ſola lex eſt; reliquas vero, quae falſo hoc ſibi nomen vindicant, inanes merito opiniones vocaveris, quae falluntur ſaepiſſime, et aberrant. Illis legibus Ariſtides debet, quod exulat; quod mulctatur, Pericles; Socrates, quod moritur: nam ſi alteram hanc ſpectes, quae divina eſt, juſtus Ariſtides, vir bonus Pericles, vir ſapiens eſt Socrates. Illius opus eſt nimia populi potentia, judicia, conciones, caeci plebis impetus, principumque ejus corruptelae, varii caſus, incommoda diverſa; hujus vero, libertas, virtus, tranquilla vita, ſtabiliſque felicitas. Ex illarum praeſcripto frequenter in judicium curritur, triremes implentur, educuntur claſſes, terra vaſtatur, bello ardet mare, Aegina deficit, muro Decelia cingitur, perditur Melus, occupantur Plateae, Sicyon diripitur, Delos evertitur; ex harum vero virtus colligitur, praeclaris impletur diſciplinis animus, res privata honeſte, publica praeclaris dirigitur legibus, bellum nuſquam eſt, ubique terra marique parta ſecuritas, nihil uſquam ſiniſtrum, nihil inhumanum, nihil barbarum, pacis plena ſunt omnia, omnia foederum, ubique ſcientia viget, ubique ſapientiae ſtudium, et liberales diſciplinae.

6. O legibus antiquiores leges! o legiſlatoribus manſuetiores legiſlatores! quibus, ſi quis volens ſe ſubmiſerit, liber pariter, diveſque aget, nec quotidianis hiſce magnopere legibus ſtultiſque egebit judicibus: quicunque vero ab earum receſſerint praeſcripto, injuſteque vixerint, poenas illi ſubeunt; non quod Athenienſium damnentur ſuffragiis, aut ab undecimviris abducantur, aut denique e tortoris manu venenum hauriant, minime; ſed propria, ſed innata, ſed voluntaria improbitate ſua;

Crimine nam periere ſuo, poenaſque dedere.

Hanc legem tranſgreſſus eſt Alcibiades, hujus ex legis judicio infe-

lix

των κεκυρωμένος, οὐδ' ὑπ' ἐκκλησίας κεχειροτονημένος, οὐδ' ὑπὸ δήμου ἐπῃνημένος, οὐδ' ὑπὸ δικαστηρίου δεδοκιμασμένος, οὐδ' ὑπὸ Σόλωνος ἢ Λυκούργου τεθεὶς· ἀλλὰ θεὸς μὲν ὁ νομοθέτης, ἄγραφος δὲ ὁ νόμος, ἀχειροτόνητος δὲ ἡ τιμὴ, ἀνυπεύθυνος δὲ ἡ ἐξουσία. Καὶ μόνος ἂν εἴη οὗτος νόμος· οἱ δὲ ἄλλως καλούμενοι, δόξαι ψευδεῖς καὶ διημαρτημέναι καὶ σφαλλόμεναι. Κατ' ἐκείνους τοὺς νόμους καὶ Ἀριστείδης ἔφευγε, καὶ Περικλῆς ἐζημιοῦτο, καὶ Σωκράτης ἀπέθνησκε· κατὰ δὲ τὸν θεῖον τοῦτον νόμον καὶ Ἀριστείδης δίκαιος ἦν, καὶ Περικλῆς ἀγαθὸς ἦν, καὶ Σωκράτης φιλόσοφος. Ἐκείνων τῶν νόμων ἔργον δημοκρατία, καὶ δικαστήρια, καὶ ἐκκλησίαι, καὶ δήμου ὁρμαὶ, καὶ δημαγωγῶν δωροδοκίαι, καὶ τύχαι παντοδαπαὶ, καὶ συμφοραὶ ποικίλαι· τούτου τοῦ νόμου ἔργον ἐλευθερία, καὶ ἀρετὴ, καὶ βίος ἄλυπος, καὶ ἀσφαλὴς εὐδαιμονία. Ὑπ' ἐκείνων τῶν νόμων ἀθροίζεται μὲν τὰ δικαστήρια, πληροῦνται δὲ αἱ τριήρεις, ἐκπέμπονται δὲ οἱ στόλοι, τέμνεται γῆ, πολεμεῖται θάλαττα, Αἴγινα ἀνίσταται, Δεκέλεια τειχίζεται, Μῆλος ἀπόλλυται, Πλαταιαὶ ἁλίσκονται, Σκιώνη ἀνδραποδίζεται, Δῆλος καθαιρεῖται· ὑπὸ τούτων τῶν νόμων ἀρετὴ ἀθροίζεται, πληροῦται ψυχὴ μαθημάτων, οἰκεῖται οἶκος καλῶς, εὐνομεῖται πόλις, εἰρήνην ἄγει γῆ καὶ θάλαττα, οὐδὲν σκαιὸν, οὐδὲ ἀπάνθρωπον, οὐδὲ βαρβαρικὸν, πάντα εἰρήνης μεστὰ, καὶ ἐκεχειρίας, καὶ ἐπιστήμης, καὶ φιλοσοφίας, καὶ λόγων μουσικῶν.

ϛ'. Ὦ νόμοι νόμων πρεσβύτεροι, καὶ νομοθέται νομοθετῶν ἡμερώτεροι· οἷς ὁ μὲν ἑκὼν ὑποῤῥίψας ἑαυτὸν, ἐλεύθερος, καὶ εὔπορος, καὶ ἀδεὴς ἐφημέρων νόμων, καὶ ἀνοήτων δικαστῶν· εἰ δέ τινες παράνομοι ἐν τούτοις καὶ ὑβρισταὶ ἄνδρες, ἔχουσι τὴν δίκην, οὐκ Ἀθηναίων καταψηφιζομένων, οὐδὲ τῶν ἕνδεκα ἀπαγόντων, οὐδὲ τοῦ δημίου προσφέροντος τὸ φάρμακον, ἀλλ' αὐτόθεν ἐξ αὐτοφυοῦς καὶ ἑκουσίου μοχθηρίας·

Αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο.

Τοῦτον παραβὰς τὸν νόμον Ἀλκιβιάδης ἐδυστύχει, οὐχ ὁπότε αὐτὸν

lix dicendus fuit, non cum e Sicilia ab Athenienſibus ad dicendam cauſam vocaretur, non cum a ſacris praeconibus, non cum ab Eumolpidis devoveretur, non cum Atticam relinqueret, vulgaria haec ſunt, leviſſimae hae poenae ſunt (major enim et in exilio iis, qui manebant, erat Alcibiades; nam et apud Lacedaemonios exul vixit non inglorius, poſtea et Deceliam munivit, et amicus Tiſſaphernis, et dux fuit Peloponneſiis) ſed vera illa, de qua loquor, Alcibiadis poena antiquior, ab antiquiore multo irrogata lege, antiquioribuſque judicibus. Cum Lyceum relinqueret, cum a Socrate damnaretur, cum a philoſophia fuit proſcriptus; tum exulare coepit Alcibiades, tum capi. O proſcriptionem gravem! o diras implacabiles! o miſerrimum errorem! Igitur poſtea etiam cum precibus receperunt eum Athenienſes; philoſophia vero, et ſcientia, et virtus, quem ſemel proſcripſerunt, nunquam admittunt, nunquam in gratiam recipiunt. Talis eſt ſcientia, talis ignorantia.

7. Ego vero et Minois leges ſcientiam vocare non dubitem, quam novem annis Jupiter docuit, Minos didicit, cum bono ſuo Cretenſes ſequebantur. Ego et virtutem Cyri regiam dico ſcientiam, quam docebat quidem Cyrus, non diſcebat tamen Cambyſes, non diſcebat Xerxes. Cyrus enim Perſis haud ſecus imperabat, quam pecoribus paſtor: ille ſaluti gregis proſpicit et pabulo, ille in Medos bellum movet, ille Babylonios invadit; lupis vero barbaris feriſque ne aditum quidem ad gregem permittit. Cambyſes contra Xerxeſque e bonis paſtoribus lupi evaſere improbi; illi gregem totondere, illi ad hanc ne acceſſere quidem ſcientiam. Ego et Lycurgi leges ſcientiam voco.

DISSERT.

τὸν Ἀθηναῖοι ἐκ Σικελίας ἐκάλυν, ὐδ' ὁπότε ἐπηράσανλο αὐτῷ κήρυκες ϗ Εὐμολπίδαι, ὐδ' ὁπότε ἔφευγεν ἔξω τῆς Ἀτ]ικῆς, μικρὰ ταῦτα, ϗ κα]αδίκη εὐκα]αφρόνη]ος (κρεῖτ]ων γὰρ ἦν ϗ φεύγων Ἀλκιβιάδης τῶν οἴκοι μενόντων, ὗτος παρὰ Λακεδαιμονίοις φεύγων εὐδοκίμει, ὗτος Δεκέλειαν ἐπε]είχιζεν, ὗτος Τισσαφέρνῃ φίλος, ϗ Πελοποννησίων ἡγεῖτο) ἀλλ' ἡ ἀληθὴς Ἀλκιβιάδυ δίκη πρεσβυτέρα μακρῷ, πρεσβυ]έρυ νόμυ, ϗ πρεσβυ]έρων δικαςῶν. Ἡνίκα ἐξῆλθε Λυκείυ, ϗ ὑπὸ Σωκράτυς κα]εγινώσκετο, ϗ ὑπὸ φιλοσοφίας ἐξεκηρύτ]ετο· τότε φεύγει Ἀλκιβιάδης, τότε ἁλίσκεται. Ὦ κα]αδίκης πικρᾶς, ϗ ἀμειλίκτυ ἀρᾶς, ϗ ἐλεεινῆς πλάνης. Τοιγαρῦν Ἀθηναῖοι μὲν αὐτὸν καὶ δεηθέντες κα]εδέξαντο· φιλοσοφία δὲ, καὶ ἐπιςήμη, καὶ ἀρετὴ τοῖς ἅπαξ φεύγυσιν ἄβατος μένει καὶ ἀδιάλλακτος. Τοιῦτον ἡ ἐπιςήμη, τοιῦτον ἡ ἀμαθία.

ζ. Ἐγὼ δὲ ϗ τὺς Μίνω νόμυς ἐπιςήμην καλῶ, ἣν ἐδίδασκε μὲν ὁ Ζεὺς ἐν ἐννάετεῖ χρόνῳ, ἐμάνθανε δὲ ὁ Μίνως, εὐδαιμόνει δὲ τὸ Κρητῶν γένος. Καὶ τὴν Κύρυ ἐπιςήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικὴν, ἣν ἐδίδασκε μὲν Κῦρος, Καμβύσης δὲ ὐκ ἐμάνθανεν, ὐδὲ Ξέρξης ἐμάνθανε. Κῦρος μὲν γὰρ ἡγεῖτο Περσῶν, ὡς ποιμὴν θρεμμάτων, σώζων τὸ αἰπόλιον καὶ τρέφων, καὶ Μήδοις πολεμῶν, ϗ Βαβυλωνίυς λαμβάνων, ϗ μηδενὶ ἐφιεὶς λύκῳ βαρβάρῳ ϗ ἅρπαγι ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ. Καμβύσης δ' ἦν καὶ αὖθις Ξέρξης ἐκ ποιμένων ἀγαθῶν πονηροὶ λύκοι, κείροντες τὴν ἀγέλην, καὶ τῆς ἐπιςήμης ἀπεληλαμένοι. Ἐγὼ καὶ τὺς Λυκύργυ νόμυς ἐπιςήμην καλῶ μυσικήν.

DISSERT. XIII.

Corporiſne, an animi, graviores ſint morbi.

JAM inde antiquitus carmen quoddam circumfertur, quod votum continet hujuſmodi,

Divarum Dea ſanitas,
Tecum ſit mihi vivere,
Vitae quod ſupereſt meae.

Velim equidem ex auctore ipſo audire, quaenam ſit illa ſanitas, cujus ſibi optat contubernium. Ego quidem et divinam eſſe rem arbitror, et quae merito petatur; nec enim veriſimile eſt, aut fruſtra a poeta celebratam eſſe, aut ſine ratione hoc ab omnibus quotidie cani. Quod niſi me augurium fallit, vereque de ea judico, reſpondeat nobis pro poeta ipſa ratio: duo cum ſint, quae conſtituunt hominem, anima et corpus, ſi quidem probari poſſet nullum eſſe morbum animae, neceſſario ſequeretur corporis hoc votum eſſe, quod et incidere in morbum poteſt, et e morbo convaleſcere. Sin vero ita ſe res habet, ut utrumque ſimul beneficio naturae quam aptiſſime ſit mixtum, et facillime ſingulorum inſolentia concitari ſoleat membrorum; cum autem aliquid plus aequo ſibi vindicat eorum, ut in urbe tota populus aut tyrannus, non ſibi modo ſed et aliis officit, totumque, quo inter ſe cohaerent amiciſſime, vinculum diſſolvit; nec minus haec quam illa injuſta dicitur cupiditas, quamvis animae altera, altera ſit corporis, et reſpectu quidem ſui utrique aeque ſanitate opus eſt, reſpectu vero alterius non eadem definiri poteſt aequalitas: quaero utrius congruentia, ſaluſque, auguſtiſſima dearum ſit appellanda? Quare ut ex collatione utriuſque morbi conſtet de utroque, uter major ſit, hoc modo rem totam decidamus.

2. Homo totus anima et corpus eſt; illa imperat, hoc paret; quemadmodum in urbe interdum magiſtratus, interdum populus: non

Digitized by Google

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Πότερα χαλεπώτερα νοσήματα, τὰ τȣ̃ σώματος, ἢ τὰ τῆς ψυχῆς.

Α Δεταί τι ἐξ ἀρχαίȣ ᾆσμα ἐν εὐχῆς μέρει,
'Υγεία πρεσβίςα μακάρων,
Μετὰ σεῦ ναίοιμι
Τὸ λειπόμενον βιοτᾶς.

'Ερωτῶ δὴ τὸν ποιητὴν τȣ̃ ᾄσματος, τίνα ϗ ἦσαν τὴν ὑγείαν ταύτην ξύνοικον αὐτῷ ἐλθεῖν παρακαλεῖ κατὰ τὴν εὐχήν. 'Εγὼ μὲν γὰρ ὑποπτεύω δαιμόνιόν τι εἶναι χρῆμα ϗ εὐχῆς ἄξιον· ȣ̓ γὰρ ἂν εἰκῆ, ȣ̓δὲ ἐκ τȣ̃ προςυχόντος κατηξιώθη ᾠδῆς, ϗ ἔμεινεν ᾀδόμενον. Εἰ δὲ ϗ τοιȣ̃τόν ἐςιν, ὁποῖον αὐτὸ ὑποπτεύω εἶναι, ἀποκρινάσθω ἡμῖν ὑπὲρ τȣ̃ ποιητȣ̃ ὁ λόγος αὐτός· δύο γὰρ ὄντοιν ἐν τῇ τȣ̃ ἀνθρώπȣ ἁρμονίᾳ, ψυχῆς ϗ σώματος, εἰ μὲν ȣ̓ πέφυκε ψυχὴ νοσεῖν, ἦν ἂν δή πȣ τὸ ᾆσμα τȣ̃το εὐχὴ σώματος, τȣ̃ ϗ πεφυκότος νοσεῖν ϗ ὑγείᾳ ῥᾴονος. Εἰ δὲ ἀμφοῖν ὁμοίως συγκεκραμένων μὲν πρὸς τὸ κάλλιςον ὑπὸ τῆς φύσεως, ταραττομένων δὲ ὑπὸ τῆς παροινίας τῶν μερῶν, ἐπειδὰν πλεονεκτήσῃ τὶ ἐν αὐτοῖς, ὡς ἐν πόλει δῆμος ἢ τύραννος, κωλύει τὰ ἄλλα ϗ λυμαίνεται αὐτῶν τῇ συμμετρίᾳ, καλȣ̃μεν δὲ ἑκατέραν πλεονεξίαν, τὴν μὲν ψυχῆς, τὴν δὲ σώματος, ϗ πρὸς μὲν αὐτὸ ἑκάτερον ὁμοίως ὑγείας ἐνδεές, πρὸς δὲ τὸ πλησίον ȣ̓ κατ' ἰσηγορίαν τάττεται· τὴν ποτέρȣ αὐτοῖν συμμετρίαν ϗ σωτηρίαν πρεσβίςαν μακάρων ὀνομάζωμεν; Ἵνα δὴ ϗ τὴν ἑκατέρȣ νόσον ἐκ τȣ̃ ἐναντίȣ θεασώμεθα, πότερα τῷ ἀνθρώπῳ μεῖζον κακὸν, φέρε δὴ ȣ̃τωσι τὸ πᾶν διαιτήσωμαι.

ϛ'. Ψυχὴ ϗ σῶμα ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν αὐτȣ̃ ἄρχον, τὸ δὲ ἀρχόμενον, ὡς ἐν πόλει ἄρχων ϗ ἀρχόμενος· ϗ ἔςι ϗ ὁ ἄρχων πόλεως

non minus autem urbis pars eſt qui paret, quam qui imperat: utrius vero morbus plus nocet urbi? Laboret in ſtatu populari populus; recte valeat Pericles, imperator optimus, facile hunc populi morbum curabit: laboret Syracuſis morbo tyrannico Dionyſius; populus, tametſi valeat, rei conſervandae par non eſt futurus. Quid ſi igitur populum cum corpore, cum anima conferamus principem? hoc fac, et in utroque contemplare ſingula. Major eſt populus, quam imperator; et corpus, quam anima: ſtolidus eſt populus, tale eſt corpus: populus eſt multiplex, nec diverſa tantum loquitur, ſed et ſentit; ex diſſimilibus conſtat populus, et variis; populi ira vehemens, libido violenta, voluptas eſt diſſoluta, moeret ſine ſpe, inflammatur ſine modo: invenies eadem in corpore; nam et libidine facile accenditur, et quidvis petit, nec voluptatem tantum ſequitur, ſed et impetum. Cum principe viciſſim conferamus principem. Princeps lubenter ſibi vindicat imperium, honorem, poteſtatem; princeps natura cogitabundus eſt, et ratione abſtruſa colligit: eodem modo et anima. Quae cum ita ſint, uter gravior cenſendus morbus, et in urbe, et in homine eſt? An non pars melior male affecta plus nocet toti? ſalvo enim magiſtratu, aeger populus nondum libertatem amiſit; et, ut breviter dicam, anima corpori praefertur ab omnibus. Jam quod praefertur bonum, majus eſt; quod autem majori bono contrarium eſt, majus eſt malum: ſanitas autem animae corporis ſanitate majus bonum eſt; morbus ergo animae morbo corporis majus eſt malum. Et corporis ſanitas artis opus eſt; animae vero, virtutis: animae morbus eſt improbitas; corporis externa calamitas: voluntaria eſt improbitas, invito evenit calamitas: quae invito eveniunt, miſericordia; quae a volente fiunt, odio perſequimur: miſericordiam auxilium, odium vero ſequitur ſupplicium: jam quae auxilio digna judicamus, meliora; quae ſupplicio, pejora ſunt.

3. Rurſus

Digitized by Google

πόλεως μέρος, ϗ οἱ ἀρχόμενοι παραπλησίως· πότερον δὴ τῶν μερῶν τούτων πράττον κακῶς λυμαίνεται τῇ πόλει; Νοσείτω δῆμος ἐν δημοκρατίᾳ, ἀλλὰ Περικλῆς ὑγιαίνων, ἄρχων ἀγαθὸς, ἐπανορθοῖ τὴν τοῦ δήμου νόσον· νοσείτω Συρακουσίοις Διονύσιος τυραννικὴν νόσον, ἀλλ' ὁ δῆμος ὑγιαίνων ἐξασθενεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν. Βούλει δὴ τὸ μὲν σῶμα εἶναί σοι οἷον δῆμον, τὴν δὲ ψυχὴν ὥσπερ δυνάστην; θέασαι τοίνυν, ϗ παράβαλλε τὴν εἰκόνα. Ὁ δῆμος πλέον ἢ ὁ ἄρχων, ϗ τὸ σῶμα πλέον ἢ ἡ ψυχή· δῆμος ἔμπληκτον, ϗ τὸ σῶμα ὅμοιον· δῆμος πολυμερὲς, ϗ πολύφωνον, ϗ πολυπαθὲς, δῆμος ἐξ ἀνομοίων πολλῶν ϗ παντοδαπῶν, ϗ τὸ σῶμα ἐξ ἀνομοίων πολλῶν, ϗ παντοδαπῶν συγκεκραμένον· δῆμος χρῆμα ὀξὺ ἐν ὀργαῖς, ἰσχυρὸν ἐν ἐπιθυμίαις, ὑγρὸν ἐν ἡδοναῖς, δύσθυμον ἐν λύπαις, χαλεπὸν ἐν θυμοῖς, ταῦτα ϗ σώματος πάθη, ϗ γὰρ ἐπιθυμητικὸν, ϗ αἰτητικὸν, ϗ φιλήδονον, ϗ ὁρμητικόν. Φέρε, ϗ τὸν ἄρχοντα τῷ ἄρχοντι εἰκάζωμεν. Ἄρχων ἐν πόλει προστατικώτατον, ϗ τιμιώτατον, ϗ ἰσχυρότατον, ψυχὴ ἀνθρώπῳ προστατικώτατον, ϗ τιμιώτατον, ϗ ἰσχυρότατον· ἄρχων τῇ φύσει φροντιστικώτατον, ϗ λογιστικώτατον, τὸ δὲ αὐτὸ ϗ ἡ ψυχή· ὁ ἄρχων αὐτεξούσιον, καὶ ἡ ψυχή. Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, τὴν ποτέρου νόσον χαλεπωτέραν φήσομεν, καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐν πόλει; Οὐ τὸ κρεῖττον νοσοῦν ἀνιαρότερον τῷ ὅλῳ; δῆμος μὲν γὰρ κάμνων, ὑγιαίνοντος ἄρχοντος, ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει νοσεῖ· ἄρχοντος δὲ νοσοῦντος, δουλεία πόλεως· συνελόντι δ' εἰπεῖν, ψυχὴ σώματος τιμιώτερον. Τὸ δὲ τοῦ τιμιωτέρου ἀγαθὸν, μεῖζον· τὸ δὲ τῷ μείζονι ἀγαθῷ ἐναντίον, μεῖζον κακόν· ἀγαθὸν δὲ μεῖζον ὑγεία ψυχῆς, ὑγείας σώματος· μεῖζον οὖν κακὸν νόσος ψυχῆς, νόσου σώματος. Ὑγεία μὲν σώματος τέχνης ἔργον, ὑγεία δὲ ψυχῆς ἀρετῆς ἔργον· νόσος ψυχῆς μοχθηρία, νόσος σώματος δυστυχία· ἑκούσιον ἡ μοχθηρία, ἀκούσιον ἡ δυστυχία· ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια, μισεῖται τὰ ἑκούσια· τὰ ἐλεούμενα βοηθεῖται, τὰ μισούμενα κολάζεται· τὰ βοηθούμενα μέτρια, τὰ κολαζόμενα χείρω.

3. Rurſus ſanitatem utriuſque in utroque videamus. Altera quidem omnibus eget, altera nullo: altera beatitudini confert omnia, altera infelicitatem ſuſtinet: altera mali immunis eſt, propendet ad improbitatem fere altera: alterius perpetua ſanitas, alterius in diem eſt: alterius ſolida, alterius incerta eſt: immortalis alterius, mortalis alterius. Vide et morbos viciſſim. Morbus corporis curatur facillime, malum animae lege difficulter reſtituitur: alter dolore ſuo efficit, ut curari aeger deſideret; alter eo redigit, ut et leges contemnat: alteri ſubſidium a Diis paratum eſt, alteri odium: nullius unquam belli cauſa morbus extitit corporis, plurimorum animae: nemo corporis vitio ſycophantias ſtruit, aut tumulis mortuorum, aut viventium inſidiatur bonis, aut atrox aliquod committit facinus, aegrae tantummodo parti nocet morbus corporis; animae, vicinae quoque.

4. Quod ut magis intelligas, e republica aliqua exemplum petamus. Magiſtratu Athenis Atticis Pericle, quo tempore et populi poteſtas ea in urbe fuit ſumma, neque minor hominum frequentia, et tam imperii magnitudine, opumque vi, quam ducum copia militarium floreret reſpublica, urbem forte fortuna peſtis invaſit. Haec peſtis ex Aethiopia ortum ſumpſit, per Perſiam deſcendit, Athenis vero, quaſi ſtatione fixa deſedit, totamque graviſſime urbem afflixit. Huic malo Peloponneſiacum acceſſit bellum. Ergo et ager ab hoſtibus diripi, et urbs interire, nec homines tantum, ſed et imperii paulatim defloreſcere potentia, totum denique malo ſuo civitatis corpus ſuccumbere. Reſtabat urbis anima Pericles ille, qui, cum morbi immunis eſſet ipſe, rempublicam afflictam conſilio erexit ac ſuſtinuit, extinctam propemodum excitavit, ſolus denique cum peſte congreſſus eſt et bello. Accipe et alterius exemplum. Cum jam peſtis remitteret, populus valeret, reipublicae de integro floreret potentia; magiſtratus contra morbo conflictari coepit graviſſimo, et qui parum ab inſania abeſſet: hic morbus et plebem invaſit, et populum contagione ſua infecit. Quid enim? nonne et inſaniam

γ'. Πάλιν αὖ τὴν ὑγείαν ἐφ' ἑκατέρου σκόπει. Ἡ μὲν πάντων ἀδεὴς, ἡ δὲ πάντων ἐνδεής· ἡ μὲν εὐδαιμονίαν χορηγεῖ, ἡ δὲ κακοδαιμονίαν πορίζεται· ἡ μὲν ἄμοιρος κακοῦ, ἡ δὲ ἐπισφαλὴς εἰς μοχθηρίαν· τῇ μὲν ἀέναος ὑγεία, τῷ δὲ ἐφήμερος· τῇ μὲν βέβαιος, τῷ δὲ ἄστατος· τῇ μὲν ἀθάνατος, τῷ δὲ θνητή. Σκόπει καὶ τὰς νόσους. Νόσος σώματος εὐαπάλλακτος τῇ τέχνῃ, νόσος ψυχῆς δυσμετάβλητος τῷ νόμῳ· ἡ μὲν τὸν ἔχοντα ἀνιῶσα ποιεῖ πρὸς τὴν ἴασιν εἰκτικώτερον, ἡ δὲ ἐξαναλοῦσα τὸν ἔχοντα, ὑπερορᾷν τῶν νόμων παρασκευάζει· τῇ μὲν βοηθοῦσι θεοὶ, τὴν δὲ μισοῦσιν· πόλεμον οὐκ εἶναι διὰ νόσον σώματος, διὰ δὲ ψυχῆς νόσον οἱ πολλοὶ πόλεμοι· οὐδεὶς νοσῶν τὸ σῶμα συκοφαντεῖ, ἢ τυμβωρυχεῖ, ἢ λῄζεται, ἤ τι ἄλλο δρᾷ κακὸν μέγα, νόσος σώματος ἀνιαρὸν τῷ ἔχοντι, νόσος ψυχῆς ἀνιαρὸν καὶ τῷ πλησίον.

δ'. Θέασαι τὸ λεγόμενον ὡδὶ σαφέστερον ἐπὶ πολιτικῆς εἰκόνος. Ἀθήνησιν ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, καὶ ἀκμαζούσῃ πλήθει ἀνδρῶν, καὶ μεγέθει ἀρχῆς, καὶ δυνάμει χρημάτων, καὶ εὐπορίᾳ στρατηγῶν, ὑπὸ Περικλεῖ δυναστεύοντι, λοιμὸς ἐμπεσὼν, ἐξ Αἰθιοπίας ἀρξάμενος, καὶ καταβὰς διὰ τῆς βασιλέως γῆς, καὶ τελευτήσας ἐκεῖ, καὶ ἱδρυθεὶς αὐτόθι, ἔφθειρε τὴν πόλιν· συνεπελάμβανε δὲ τῇ τοῦ κακοῦ ἐπιδημίᾳ καὶ ἐκ Πελοποννήσου πόλεμος. Δῃουμένης δὲ τῆς γῆς, καὶ φθειρομένης τῆς πόλεως, καὶ ἀναλισκομένων τῶν σωμάτων, καὶ μαραινομένης τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπαγορεύοντος τῇ πόλει τοῦ σώματος, εἷς ἀνὴρ, οἷον ψυχὴ πόλεως, ὁ Περικλῆς ἐκεῖνος, ἄνοσος καὶ ὑγιὴς μένων, ἐξώρθου τὴν πόλιν καὶ ἀνίστη, καὶ ἀνεζωπύρει, καὶ ἀντετάττετο τῷ λοιμῷ καὶ τῷ πολέμῳ. Θέασαι δὲ καὶ τὴν δευτέραν εἰκόνα. Ὅτε μὲν ὁ λοιμὸς ἐπέπαυτο, καὶ τὸ πλῆθος ἔρρωτο, καὶ ἡ δύναμις ἤκμαζε· τότε δὴ τὸ ἀρχικὸν μέρος τῆς πόλεως ἐνόσει νόσον δεινὴν, καὶ ἐγγύτατα μανίας, καὶ κατελάμβανε τὸ πλῆθος, καὶ τὸν δῆμον συννοσεῖν προσηνάγκαζε. Ἡ γὰρ οὐχ οὗτος ὁ δῆμος καὶ Κλέωνι συνεμαίνετο,

καὶ

ſaniam Cleonis, et morbum Hyperboli, et ardorem Alcibiadis ſecutus eſt populus; donec cum ducibus poſtremo ſuis defecit paulatim, cecidit, interiit? Cum alius alio afflictam civitatem vocaret,

Huc age, Nympha, veni, divinaque conſpice geſta.

Et ut febricitanti fontes qui monſtrat et puteos; ita Siciliam Alcibiades, Sphacteriam Cleo, alius denique terram aliam oſtendit, aut mare. Haec, ſceleſti, geſta veſtra ſunt, quae divina dicitis; pernicies manifeſta et everſio, mali vis maxima ac fomes morbi. Idem morbus poteſt animi, ſi cum morbo conferatur corporis. Fac laborare corpus, torqueri, corrumpi; praeſit illi vegeta anima et robuſta, facile morbum contemnit, facile contemnit malum. Non aliter quam Pherecydes cum in capulo decumberet, ſupra morbum tamen erat; et cum paulatim carnes ejus liqueſcerent, erecta tamen ſtabat anima, nec aliud quam tempus expectabat, quo miſerrimas has deponeret exuvias.

5. Auſim ego dicere, ne invita quidem, quae generoſa ſit, anima corpus corrumpi: ut ſi vinctum tibi proponas hominem, qui dum carceris ſui putreſcere ac defluere paulatim muros videt, et ruinam minari, ſtat tantiſper, exitumque e vinculis expectat, et libertatem; ut e multa illa denſaque, in qua ſepultus jacet, caligine coelum ſuum videat, puraque luce penitus fruatur. Niſi forte hominem, qui multis ſe validiſque corporis ad robur exercuit laboribus, laceras cum veſtes ſuas intuetur, commoveri poſſe animo arbitreris; ac non abjecturum eas potius libenter, ut corpus ſuum aeri, nudum nudo, amicum amico, liberum libero permittat. Quid autem aliud animae reſpectu eſſe hanc pellem, haec oſſa, has carnes, quam diei unius penulam, aut pannos tenues, vel ſcruta, arbitraris? Haec et ferrum ſcindit, et ignis conſumit, et depaſcuntur vulnera. Praeclara igitur, multiſque ac validis ſubacta laboribus negligit ea anima, nec aliud petit, quam ut actutum exuatur: ut merito aliquis, qui fortem corporis in morbo deprehendit virum, illud quod de Ulyſſe dicitur, de eo uſurpare poſſit,

E pannis quantos genuum pater exhibet orbes.

Degener

καὶ Ὑπερβόλῳ συνενόσει, καὶ Ἀλκιβιάδῃ συνεφλέγετο, καὶ τελευτῶν τοῖς δημαγωγοῖς συνετήκετο, καὶ συνεσφάλλετο, καὶ συναπωλλύετο; ἄλλε ἄλλοτε τὴν δειλαίαν καλοῦντος,

Δεῦρ' ἴθι, νύμφα φίλη, ἵνα θέσκελα ἔργα ἴδηαι.

Καὶ δείκνυσι μὲν Ἀλκιβιάδης Σικελίαν, δείκνυσι δὲ Κλέων Σφακτηρίαν, καὶ ἄλλος ἄλλην γῆν ἢ θάλατταν, ὡς πυρέττοντι πηγὰς καὶ φρέατα. Ταῦτά ἐστιν ὑμῶν, ὦ πονηροὶ, τὰ θέσκελα ἔργα, φθορὰ, καὶ ἀνάστασις, καὶ κακῶν ἀκμὴ, καὶ φλεγμονὴ νόσου. Τοῦτο δύναται καὶ ψυχῆς νόσος πρὸς σώματος νόσον παραβαλλομένη. Νοσεῖ σῶμα, καὶ ταράττεται, καὶ φθείρεται· ἀλλ' ἂν ἐπιστήσης αὐτῷ ψυχὴν ἐρρωμένην, ἀμελεῖ τῆς νόσου, καὶ ὑπερφρονεῖ τοῦ κακοῦ. Ὡς Φερεκύδης ὑπερεφρόνει ἐν Σύρῳ κείμενος, τῶν μὲν σαρκῶν αὐτῷ φθειρομένων, τῆς δὲ ψυχῆς ἑστώσης ὀρθῆς, καὶ καραδοκούσης τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ δυσχεροῦς τούτου περιβλήματος.

έ. Φαίην δ' ἂν ἔγωγε, οὐδὲ ἄκουσαν εἶναι τῇ γενναίᾳ ψυχῇ φθορὰν σώματος· οἷον εἰ καὶ δεσμώτην ἐννοήσαις ὁρῶντα σηπόμενον καὶ διαρρέον τὸ τειχίον τοῦ δεσμωτηρίου, ἀναμένοντα τὴν ἔκδυσιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ εἱργμοῦ, ἵνα ἐκ πολλοῦ καὶ ἀφεγγοῦς ζόφου, οὗ τέως κατορώρυκτο, ἀναβλέψῃ πρὸς τὸν αἰθέρα, καὶ ἐμπλησθῇ λαμπροῦ φωτός. Ἢ οἴει ἄνδρα ἠσκημένον καλῶς καὶ διαπεπονημένον τῷ σώματι ταραχθῆναι ἂν τῶν χλανιδίων αὐτῷ διαρρηγνυμένων· ἀλλ' οὐκ ἂν ἀπορρίψαι αὐτὰ ἄσμενον, καὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα τῷ ἀέρι, γυμνὸν γυμνῷ, φίλον φίλῳ, ἐλεύθερον ἐλευθέρῳ; Τί οὖν ἄλλο ἡγῇ τῇ ψυχῇ εἶναι τὸ δέρμα τοῦτο καὶ τὰ ὀστᾶ καὶ τὰς σάρκας, ἢ χλανίδια ἐφήμερα, καὶ ῥακία ἀσθενῆ καὶ τρύχινα; Ταῦτα καὶ σίδηρος διαρρήγνυσι, καὶ πῦρ τήκει, καὶ ἕλκη ἐπινέμεται. Ἡ μὲν οὖν ἀγαθὴ ψυχὴ καὶ διαπεπονημένη καὶ ἠσκημένη ἀμελεῖ, καὶ ὡς τάχιστα ἐφίεται γυμνωθῆναι· ὥστε κἂν ἐπιφθέγξαιτό τις τῷ γενναίῳ ἀνδρὶ, νοσοῦντα τῷ σώματι θεασάμενος, τὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐκεῖνο,

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει.

 Ἡ δὲ

Degener vero ſepulta in corpore latet anima, luſtrumque amat ſuum, non ſecus quam, quae humi ſerpunt, luſtra ſua belluae; nec mutat illud unquam, nec erepit; ſed comburitur, diſcerpitur, dolet cum corpore, et exclamat, ut Philoctetes ille:

Ten', pes, relinquam?

Tu vero relinque eum, mi homo, nec amicis propterea tuis maledicas, aut Lemniorum terrae infeſtus eſto.

O mors, malorum medice!

Si quidem haec quaſi malum commutaturus cum malo dicis, votum tuum non accipio. Sin revera exiſtimas mortem non aliud quam medicum vindicemque improbi hujus eſſe corporis, quod nec expleri unquam poteſt nec convaleſcere, recte ſentis; perge ſupplicare, medicum implora.

6. Verum enimvero ejus, quod probandum erat, nobis exemplum ipſa ſua ſponte ſuppeditavit diſſertatio. Vigebant enim inter Graecos infinita tum temporis corpora, quot

Vere novo frondes aut flores parturit annus;

quae cum valerent optime, et ſine morbo viverent ullo, robore praeterea membriſque eſſent integris, urbem obſidebant novennium fruſtra et labore irrito; nec quicquam effecit Achilles, dum hoſtes perſequitur, nec Ajax dum ſuſtinet, nec Diomedes dum mactat, non arcu Teucer, non conſilio Agamemnon, nec oratione Neſtor, nec divinatione Calchas, nec dolis Ulyſſes. Verum aliud illis conſilium dat Deus: Audite, praeſtantiſſimi, inquit, Graeciae alumni, fruſtra laboratis, fruſtra fugatis hoſtem, fruſtra ſagittas emittitis, fruſtra conſilium initis; nec enim ſpes eſt ulla, haec ut expugnetis moenia, niſi auxilium impetretis ab homine, cujus recte valet anima, corpus vero graviter affectum male putet, claudicat, morbo exhauſtum eſt. Illi dicto audientes ſunt Deo, ſociumque belli e Lemno adducunt, hominem cui ſana anima, aegrum eſſet corpus.

7. Jam vice verſa, ſi placet, animae morbum in ſano conſidera corpore. Voluptatis morbo anima affligitur, liquitur, tabeſcit. Quid facias

Ἡ δὲ δειλὴ ψυχὴ καὶορωρυϛμένη ἐν σώμαὶι, ὡς ἑρπεῖον νωθὲς εἰς φωλεὸν, φιλεῖ τὸν φωλεὸν, καὶ ἐδεπώποὶε θέλει ἀπαλλαγῆναι αὐτῶ, ἐδὲ ἐξερπύσαι, ἀλλὰ καιομένῳ συϛκαίεὶαι, καὶ σπαραὶὶομένῳ συσπαράὶὶεὶαι, καὶ ἀλγῦντι τῷ σώματι συναλγεῖ, καὶ βοῶνὶι συμβοᾷ.

Ὦ πῦς, ἀφήσω σε;

ὁ Φιλοκὶήτης λέγει. Ἄνθρωπε, ἄφες, καὶ μὴ βόα, μηδὲ λοιδορῦ τοῖς φιλὶάτοις, μηδὲ ἐνόχλει τὴν Λημνίων γῆν.

Ὦ θάνατε παιάν.

Εἰ μὲν ταῦτα λέγεις ἀλλαὶὶόμενος κακὸν κακῦ, ὐκ ἀποδέχομαι τῆς εὐχῆς. Εἰ δὲ ἡγῇ τῷ ὄντι τὸν θάνατον παιᾶνα εἶναι, καὶ ἀπαλλακτὴν κακῦ καὶ ἀπλήϛυ καὶ νοσερῦ θρέμματος, ἡγῇ καλῶς· εὔχυ, καὶ κάλει τὸν παιᾶνα.

ϛʹ. Καὶ δὴ φέρων με ὁ λόγος εἰς παράδειϛμα ἐμβέβληκε σαφέϛερον, ὃ πάλαι ποθῶ ἐνδείξασθαι ὑμῖν. Ἐν γὰρ τοῖς Ἀχαιοῖς τότε ἦν πυ σώματα μυρία,

Ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ὥρῃ,

ὑγιῆ πάνὶα, ἄνοσα, ϗ ἰσχυρὰ, ϗ ἄρὶια, τῷ τῶν πολεμίων τείχει περιχεόμενα· ἐν δεκαέτει χρόνῳ ἐπέραινεν ὐδὲν, ὐχ ὁ Ἀχιλλεὺς διώκων, ὐχ ὁ Αἴας μένων, ὐχ ὁ Διομήδης ἀναιρῶν, ὐχ ὁ Τεῦκρος τοξεύων, ὐχ ὁ Ἀϛαμέμνων βυλευόμενος, ὐχ ὁ Νέϛωρ λέγων, ὐχ ὁ Κάλχας μανὶευόμενος, ὐχ ὁ Ὀδυσσεὺς σοφιζόμενος. Ἀλλ᾽ ὁ θεὸς λέγει· Ὦ καλὰ ϗ γενναῖα γῆς Ἑλλάδος θρέμμαὶα, μάτην πονεῖτε, μάτην διώκεὶε, κενὰ τοξεύετε, κενὰ βυλεύεσθε· ὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἕλοιὶε τυτὶ τὸ τεῖχος, πρὶν ὑμῖν ἐπίκυρος ἔλθῃ ψυχὴ μὲν ἐῤῥωμένη, σῶμα δὲ νοσῦν, ὀδωδὸς, ϗ χωλεῦον, ϗ διαβεβρωμένον ὑπὸ τῆς νόσυ. Οἱ δὲ ἐπείσθησαν τῷ θεῷ, ϗ ἤγαϛον ἐκ Λήμνυ σύμμαχον, ψυχὴν μὲν ὑγιᾶ, σῶμα δὲ νοσῦν.

ζʹ. Εἰ δὲ βύλει, σκέψαι, μεὶαλαβὼν τῆς ψυχῆς νόσον ἐν σώμαὶι ὑγιεινῷ. Νοσεῖ ψυχὴ τὴν ἡδονῆς νόσον, τήκεὶαι, ϗ μαραίνεὶαι.

facias hoc aegro? quid corpus prodeſt animae ejuſmodi? Hoc morbo Sardanapalus laborat: gliſcit malum, tranſit ad corpus; fricat ſe miſerrimus mortalium et depilat, oculi libidine tabeſcunt, donec de morbo deſperat ſuo, et in ignem ſemet jacit. Laborat et Alcibiades: magna vehemenſque inflammatio ſimilis furori hominem depaſcitur, mentem turbat, huc illuc impellit, e Lyceo ad concionem abit, e concione ad mare, illinc in Siciliam, e Sicilia Lacedaemonem, e Lacedaemone Perſiam, e Perſia Samum petit, Samo relicta Athenas, Athenis iterum ad Helleſpontum abit, et quo non tandem? Laborat et Critias gravi morbo varioque, quem nec ſanare medicus, nec ferre urbs poteſt. His tamen nihilominus ſana concedes eſſe corpora, membra integra; mollis enim Sardanapalus, pulcher Alcibiades, robuſtus eſt Critias: quorum tamen mihi non probatur ſanitas. Aeger ſit Alcibiades, dummodo ne in Siciliam Athenienſes vehat; aeger ſit Sardanapalus (melius enim morbus uret eum, quam voluptas) imo funditus potius intereat, cui nova ſemper ac perpetua ſuppullulat improbitas. Nam ut vulnera ea, quae ſerpunt, corpus ſi ſemel invaſerint, pergunt ſemper, partemqae ſanam corrumpunt, medicisque praebent difficilem, donec fundamentum mali ſedemque ars excidat: eodem modo cum partem aliquam purulenta morboque infecta ſuo ac corrupta invaſit anima, latiuſque ſerpere et afflare vicina coepit, corporis commoditas parteſque ſunt tollendae idoneae; ut in latrone manus ſolent, in libidinoſo oculi, in helluone venter. Si judicem enim ſolummodo carceremque adhibere huic morbo paras et tortorem, fruſtra es; vivet malum, ſerpetque ſemper, et gliſcet: inexpugnabilis enim improbitatis eſt velocitas, poſtquam ſemel animam occupavit, in eaque dignam ſe materiam, licentiam nimirum impudentem, atque effraenem invenit audaciam.

DISSERT.

ραίνεται. Τί χρήσῃ τῷ νοσοῦντι; τίς ὄνησις σώματος τοιαύτῃ ψυχῇ; Σαρδανάπαλλος νοσεῖ· οὐκ ὁρᾷς ὡς ϗ ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῷ τὸ κακὸν ἔρχεται; ἐντρίβεται ὁ δύστηνος, ϗ λεαίνεται, ϗ τὼ ὀφθαλμὼ συντήκεται, ϗ οὐκ ἀνεχόμενος τὴν νόσον, ἐπὶ πῦρ ἦλθεν. Νοσεῖ Ἀλκιβιάδης· πῦρ αὐτὸν ἐπινέμεται πολὺ ϗ ἄγριον, ϗ τοὺς λογισμοὺς ἐπιταράττει ἐγγύτατα μανίας, ϗ περιφέρει πανταχοῦ, ἀπὸ μὲν Λυκείου ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἀπὸ δὲ τῆς θαλάττης ἐπὶ Σικελίαν, κἀκεῖθεν εἰς Λακεδαίμονα, εἶτα παρὰ τοὺς Πέρσας, ϗ ἀπὸ Περσῶν ἐπὶ Σάμον, ϗ ἀπὸ Σάμου ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ϗ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον αὖθις, ϗ πανταχοῦ. Νοσεῖ Κριτίας νόσον πικρὰν ϗ παντοδαπήν, ϗ οὐκ ἰάσιμον, οὐδὲ ἀνασχετὴν τῇ πάσῃ πόλει. Καίτοι τούτοις τὰ σώματα ὑγιῆ ϗ ἄρτια· ἁβρὸς μὲν γὰρ ὁ Σαρδανάπαλλος, καλὸς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης, ἰσχυρὸς δὲ ὁ Κριτίας· ἀλλὰ τὴν ὑγείαν ἐπὶ τούτων μισῶ. Νοσείτω Κριτίας, ἵνα μὴ τυραννῇ· νοσείτω Ἀλκιβιάδης, ἵνα μὴ ἐπὶ Σικελίαν Ἀθηναίους ἄγῃ· νοσείτω Σαρδανάπαλλος (βέλτιον γὰρ αὐτῷ διὰ νόσον κεῖσθαι μᾶλλον, ἢ διὰ ἡδονήν) μᾶλλον δὲ φθειρέσθω πᾶς, ὅτῳ ἐπιρρεῖ ἀέναος πονηρία. Ὥσπερ γὰρ τὰ ἑρπυστικὰ τῶν ἑλκῶν τοῖς σώμασιν ἐμπεσόντα πρόσω νέμεται, ϗ τοῦ ὑγιαίνοντός τι ἀεὶ προσαπόλλυσι, ϗ πρὸς τὰς ἰάσεις ἀγριαίνει, ἕως ἂν ἡ τέχνη τὴν κρηπῖδα ϗ τὴν ἕδραν τοῦ νοσήματος ἐκτέμῃ· ὡς δὲ ϗ ὅτῳ ὕπουλος ϗ διαβεβρωμένη ϗ σαθρὰ οὖσα ἡ ψυχὴ ἐπινέμεται πρόσω τε ϗ τὰ πλησίον ἀεὶ καταλαμβάνει, ἐκτμητέον δὴ αὐτῆς καὶ ἀφαιρετέον τὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων, ὡς λῃστοῦ χεῖρας, ὡς ἀκολάστου ὀφθαλμοὺς, ὡς λίχνου γαστέρα. Κἂν γὰρ ἐπιστήσῃς τῇ νόσῳ δικαστὰς καὶ δεσμωτήρια καὶ δημίους, τὸ κακὸν φθάνει, καὶ ἕρπει, καὶ προλαμβάνει· ἀμήχανος γὰρ ἡ πονηρίας ὀξύτης, ἐπειδὰν ἅπαξ ἤθει ψυχῆς ἐμπεσοῦσα ἐπιλάβηται ὕλης πονηρᾶς, καὶ ἐξουσίας ἀδεοῦς, καὶ ἀνεπιτιμήτου τόλμης.

Digitized by Google

DISSERT. XIV.

Quid ſit Socratis Deus.

MIRARIS Deum quendam adfuiſſe Socrati, amicum, et futuri praeſcium, comitem vitae individuum, mentiſque illius hoſpitem; homini, qui et corpore puriſſimus, et animo optimus, et vivendi ratione perfectiſſimus, et in dicendo eſſet ſuaviſſimus, qui pie cum Deo, ſancte cum hominibus verſabatur? Cur hoc, inquam, miraris: nec miraris vulgarem mulierculam Delphicam Pythone, aut virum Theſprotum Dodonae, aut in Ammonis templo Libycum, aut Ionicum Clari, aut Lycium Xanthi, aut in Apollinis Iſmenii aede Boeotum, alioſque multos quotidie cum Deo egiſſe; nec in rebus tantum ſuis, quid aut fugiendum aut ſequendum eſſet, admonitos fuiſſe, ſed et aliis, qua publice, qua privatim, oracula reddidiſſe? An quia fatidica illa antiſtes tripodi inſidet, divinoque afflata ſpiritu reſponſa edit? aut quia vates ille Ionicus, aqua e fontibus hauſta, futura diſcit? aut quia humicubae illi, ſiccipides, quercum colunt, ejuſque inſtinctu, ut Theſproti tradunt, et diſcunt futura, et aliis dicunt?

2. Sed et in Trophonii antro (nam et hic circa urbem Lebadiam locus vaticiniis eſt deſtinatus, ab heroe dictus Trophonio) qui conſulere Deum vult, puniceo indutus talari amictu, libaque in manibus geſtans, per anguſtum ſupinus ingreditur oſtiolum; ubi nonnulla poſtquam vidit partim, partim audivit, erepit iterum, novuſque interpres ea, quae didicit ipſe, aliis commemorat. Dicitur et in Italia circa magnam Graeciam, non procul a lacu, quem Aornon vocant, antrum eſſe fatidicum, cui homines praeſunt, qui ab animarum evocatione, quod ibi fit, nomen habent. Huc qui oraculi cauſa veniſſet, precibus conceptis, caeſa victima, libaminibuſque rite effuſis, cujuſcunque vellet, ſive majorum, ſive amicorum ſuorum,

ΛΟΓΟΣ ΙΔ'.

Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτους.

ΘΑυμάζεις εἰ Σωκράτει συνῆν δαιμόνιον, φίλον, μαντικὸν, ἀεὶ παρεπόμενον, ϗ μόνον οὐ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ἀνακεκραμένον, ἀνδρὶ καθαρῷ μὲν τὸ σῶμα, ἀγαθῷ δὲ τὴν ψυχὴν, ἀκριβεῖ δὲ τὴν δίαιταν, δεινῷ δὲ φρονεῖν, μουσικῷ δὲ εἰπεῖν, εἰς δὲ τὸ θεῖον εὐσεβεῖ, ὁσίῳ δὲ τὰ ἀνθρώπινα; Τί δή ποτε οὖν τοῦτο μὲν θαυμάζεις· γύναιον δὲ τὸ τυχὸν Δελφικὸν Πυθοῖ, ἢ Θεσπρωτὸν ἄνδρα ἐν Δωδώνῃ, ἢ Λίβυν ἐν Ἄμμωνος, ἢ Ἴωνα ἐν Κλάρῳ, ἢ Λύκιον ἐν Ξάνθῳ, ἢ Βοιωτὸν ἐν Ἰσμηνίου, τούτους ἅπαντας οὐ θαυμάζεις τῷ δαιμονίῳ ὁσημέραι συγγιγνομένους, ϗ οὐ τὰ σφίσι μόνον πρακτέα ἢ μὴ γιγνώσκοντας, ἀλλὰ ϗ τοῖς ἄλλοις χρησμῳδοῦντας ϗ ἰδίᾳ ϗ δημοσίᾳ; Ἦ διότι ἡ μὲν πρόμαντις καθίζουσα ἐπὶ τρίποδος, ἐμπιμπλαμένη δαιμονίου πνεύματος, χρησμῳδεῖ· ὁ δὲ ἐν Ἰωνίᾳ ὑποφήτης, ὕδωρ ἐκ πηγῶν ἀρυσάμενος ϗ πιὼν, μαντικῶς ἔχει· οἱ δὲ χαμεῦναι, ϗ ἀνιπτόποδες, ἐν Δωδώνῃ θεραπεύοντες δρῦν, παρ' ἐκείνης, ὡς ὁ Θεσπρωτῶν λόγος, μαθόντες χρησμῳδοῦσιν;

β'. Ἐν Τροφωνίου γε μὴν (ϗ γὰρ τοῦτο μαντεῖόν ἐστιν ἐν Βοιωτίᾳ ἥρωος Τροφωνίου περὶ Λεβαδ.αν πόλιν) ὁ δεόμενος συγγενέσθαι τῷ δαιμονίῳ, ἐνσκευασάμενος ὀθόνῃ ποδήρει ϗ φοινικίδι, μάζας τε ἐν χεροῖν ἔχων, εἰσδύεται ὕπτιος κατὰ στομίου στενοῦ· ϗ τὰ μὲν ἰδὼν, τὰ δὲ ἀκούσας, ἄνεισιν αὖθις ὑποφήτης αὐτάγγελος. Ἦν δέ που τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα περὶ λίμνην Ἄορνον οὕτω καλουμένην μαντεῖον ἄντρον, ϗ θεραπευτῆρες τοῦ ἄντρου ἄνδρες ψυχαγωγοὶ, οὕτως ὀνομαζόμενοι ἐκ τοῦ ἔργου. Ἐνταῦθα ὁ δεόμενος ἀφικόμενος, εὐξάμενος, ἐντεμὼν σφάγια, χεάμενος χοὰς, ἀνεκαλεῖτο ψυχὴν ὁτουδὴ τῶν πατέρων ἢ φίλων·

ϗ

ſuorum, umbram ciebat: quo facto prodibat tenuis anima, nec viſu facilis, nec cognitu, quae tamen et voce praedita eſſet, et divinandi perita; cumque de iis, quae quaerebantur, reſpondiſſet, ſtatim evanuit. Hoc oraculum noviſſe mihi Homerus videtur, ſuumque eo deduxiſſe Ulyſſem, quamvis poetica licentia locum illi extra oceanum noſtrum aſſignarit.

3. Quod ſi haec vera ſunt, ſicut ſunt revera, cum praeſertim quaedam illorum, ſicut tum fuerant, adhuc ſerventur, in reliquis autem manifeſta cultus illius religioniſque ſuperſint veſtigia; illud tamen admiratione dignum eſt, neminem ut inepta haec aut abſurda rejeciſſe unquam, aut in dubium vocaſſe eorum potentiam: ſola enim temporis praeſcriptione perſuaſus quivis oraculum petiturus intrat; quae ab aliis audivit, credit; poſtquam credidit, conſulit; poſtquam conſuluit, veneratur. Si vero homo, qui indole ſit generoſiſſima, et inſtitutione apte temperata, veraeque ſemper addictus ſapientiae, nec fortunae deſtitutus ſubſidio, hoc a Deo immortali ſit conſecutus, ut dignus hujus, de quo agimus, Dei conſortio haberetur; mirumne videbitur, aut fide indignum, et hunc, quantum ſibi ſatis eſſet, divinare potuiſſe: non ut Athenienſibus de malis Graeciae deliberantibus oracula redderet, aut Lacedaemoniis de expeditione conſulentibus, aut ſi quis in Olympicis ludis aut in judicio certaturus de victoria quaereret, aut avarus de divitiis, aliiſque ejuſmodi parvae rei negotiis, pro quibus quotidie Deos obtundunt homines? Non quod haec fortaſſe ignoverit Deus Socratis, ſiquidem futurarum non ignarus eſſet rerum; nam et medicus, et faber, et coriarius, et in reliquis eodem modo facultatibus ſcientiiſque, is optimus habetur, qui ſibi ſufficit et aliis. Sed hoc prae reliquis e Dei hujus colloquio, quem contemplabatur mente, conſecutus erat Socrates, ut primo vitam ſuam honeſte, tanti comes numinis, inſtitueret; aliis deinde, quoties neceſſitas ferret, ſine invidia ſeſe exhiberet.

4. Eſto, dicet aliquis, haec ita ſe habere concedo, Socratemque, qua virtute erat indoliſque praeſtantia praeditus, ad conſortium

Dei

ᾗ αὐτῷ ἀπήντα εἴδωλον, ἀμυδρὸν μὲν ᾗ ἰδεῖν ἀμφισβητήσιμον, φθεγκτικὸν δὲ ᾗ μαντικόν, ᾗ συγγενόμενον, ὑπὲρ ὧν ἐδεῖτο, ἀπηλλάττετο. Τȣτό μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον ᾗ Ὅμηρος γνȣς, προσθεὶς τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ ὁδὸν, ἐκτοπίσαι τὸ χωρίον ποιητικῶς μάλα τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάττης.

γ΄. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐςὶ, ᾗ σώζεται ᾗ νῦν, τὰ μὲν αὐτὰ ἐκεῖνα οἷα ἦν, τῶν δὲ ἴχνη σαφῆ ἐκλέλειπται τῆς περὶ αὐτὸ θεραπείας τε ᾗ κομιδῆς· θαυμαςὸν εἰ ταῦτα μὲν ȣδεὶς ἡγεῖται ἄτοπά τε εἶναι ᾗ ἔξω τρόπȣ, ȣδὲ ἀμφισβητεῖ περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν πίςιν παραδȣς τῷ χρόνῳ εἴσεισιν ἕκαςος μαντευσόμενος, ᾗ ἀκȣσας διαπιςεύει, ᾗ πιςεύσας χρῆται, ᾗ χρησάμενος τιμᾷ. Εἰ δὲ ἀνὴρ φύσει τε κεχρημένος γενναιοτάτῃ, ᾗ παιδείᾳ σωφρονεςάτῃ, ᾗ φιλοσοφίᾳ ἀληθεςάτῃ, ᾗ τύχῃ δεξιωτάτῃ, συγγίνεσθαι τῷ δαιμονίῳ ἠξιώθη πρὸς τȣ θεȣ, θαυμαςὸν δοκεῖ ᾗ ἄπιςον, ᾗ τȣτο, ὅσον αὐτῷ ἱκανὸν εἶναι, χρησμῳδεῖν· ȣκ Ἀθηναίοις, μὰ Δία, περὶ τῶν Ἑλληνικῶν κακῶν βȣλευομένοις, ȣδὲ Λακεδαιμονίοις περὶ ςρατείας μαντευομένοις, ȣδὲ εἴ τις Ὀλυμπίαζε ἀγωνιȣμενος περὶ νίκης ἠρώτα, ȣδ᾽ εἴ τις εἰς δικαςήριον καθιςάμενος, εἰ αἱρήσει, διεπυνθάνετο, ȣδ᾽ εἴ τις ἤρα χρημάτων, εἰ πλȣτήσει, ȣδὲ ἄλλο τὶ τῶν ἐπὶ μηδεμιᾷ προφάσει ἀξιόχρεῳ πραγματευομένων, ὑπὲρ ὧν ὁσημέραι ἐνοχλȣσιν οἱ ἄνθρωποι τȣς θεȣς; Τάχα μὲν γὰρ ᾗ ταῦτα ἦν ἱκανὸν ᾗ τὸ Σωκράτȣς δαιμόνιον διειδέναι, εἴπερ ἦν μαντικόν· ᾗ γὰρ ἰατρῶν ἄριςος, ὅςις αὐτῷ ἱκανὸς ᾗ ἄλλῳ, ὁ αὐτὸς ᾗ τεκτόνων ᾗ σκυτοτόμων καὶ τῶν ἄλλων ἑξῆς καὶ ἐπιςημῶν καὶ δυνάμεων. Ἀλλὰ ταύτῃ γε ὁ Σωκράτης ἐπλεονέκτει, τῷ νῷ ταῖς τῶν θεῶν φωναῖς συγγινόμενος, ὅτι τὰ αὐτȣ ἐν καλῷ διατιθέμενος τῇ πρὸς τὸ δαιμόνιον συνȣσίᾳ, τοῖς ἄλλοις ἀνεπιφθόνως τε καὶ ὅσα ἀνάγκη προσεφέρετο.

δ΄. Εἶεν, τȣτο μὲν, φήσει τὶς, πείθομαι, ὅτι κατ᾽ ἀρετὴν τρόπȣ, καὶ φύσεως γενναιότητα, ἠξιώθη ὁ Σωκράτης δαιμονίȣ συνȣ-

Dei admiſſum fuiſſe non nego; quis autem fuerit hic Deus, ſcire velim. Si quidem prius, amice, reſpondeas, utrum eſſe in natura credas hujuſmodi Deos, quos daemonas dicimus, ſicut Deos eſſe credis, ſicut homines, ſicut belluas, an vero contra; ridiculum enim ſit, quod Socratis fuerit daemonium ſcire velle, cum de genere toto adhuc dubites. Id enim tale eſt, ac ſi aliquis, qui ſemper in inſula vixiſſet, nec unquam equum vidiſſet ullum, regem Macedonum inter reliqua ſua habere jumentum quoddam audiret, cui Bucephalo nomen eſſet, idque regem tantum ſeſſorem pati, ab aliis conſcendi non poſſe; atque is ibi, quid rei eſſet Bucephalus, ſcire vellet continuo. Quid enim? an non hîc protinus haerere alterum cogeret, quia exemplum non inveniret idoneum, quo huic, qui in univerſum equum vidiſſet nullum, quid Bucephalus eſſet, reſpondere poſſet?

5. Quid ergo? qui de Socratis dubitant daemonio, nunquamne Homerum legerunt, ubi eadem cum illo ait? Ac primum de Achille, qui in militari concione eo ſimultatis procedit cum Agamemnone, ut ſtricto ei gladio ictum intentet, donec a daemonio cohibetur, quod Homerus ibi Minervam appellavit. Illa enim irato illi adſtitit, et:

Aſt ergo flavos Pelidae diva capillos
Arripuit.

Eandem hanc rurſus Minervam vocat, ubi de Diomede:

Eripui denſam circum tibi lumina nubem,
Ut pura in luce aſpicias homineſque, Deoſque.

Rurſus Telemacho, cum regem ſeniorem aditurus verecundaretur, et quid dicturus acturuſve eſſet ſubdubitaret, ſocius reſpondet:

Telemache, ipſa tibi tua mens nonnulla loquenti,
Quaedam etiam daemon tibi dicet.

Poſteaque cauſam, cur hoc ſperet de daemone, adjungit:

Non ego namque
Te reor invitis natum, aut adoleſcere Divis.

Et de alio:

Indidit hanc illi mentem pulcherrima Juno.

Et

σίας· τί δὲ ϰ̀ ἦν τὸ δαιμόνιον, ποθῶ μαθεῖν. Ἐὰν πρῶτον, ὦ τὰν, ἀποκρίνῃ μοι, πότερον ἡγῇ τι εἶναι δαιμόνιον γένος ἐν τῇ φύσει, ὡς θεῶν, ὡς ἀνθρώπων, ὡς θηρίων, ἢ μή· γελοῖον γὰρ ἀνερωτᾷν, τί ἦν τὸ δαιμόνιον Σωκράτυς, τὸ πᾶν ἀγνοῦντα. Οἷον εἰ ϰ̀ νησιώτης ἀνὴρ, ἀθέατος τῦ ἵππων γένυς ϰ̀ ἀμαθέστατος, ἀκέων ὅτι ἦν Μακεδόνι βασιλεῖ κτῆμα ὁ Βυκεφάλας, ὄχημα ἐκείνῳ μὲν τιθασσὸν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἄϐατον, ἔπειτα ἂν ἐρωτῴη, τί ἦν πρᾶγμα ὁ Βυκεφάλας. Ἠπόρησε γὰρ ἂν ὁ διηγύμενος, πρὸς ἄνδρα ἀθέατον τῆς ἵππων φύσεως, εἰκόνος σαφῦς.

έ. Τί δὴ νῦν; ἀπορῦντες περὶ τῦ δαιμονίυ τῦ Σωκράτυς, Ὁμήρῳ συνεγένοντο διηγυμένῳ αὐτῷ ἐκείνῳ ἃ διηγεῖτο; Περὶ μὲν τῦ Ἀχιλλέως, ὅτι ἐν ἐκκλησίᾳ στρατιωτικῇ δημηγορῶν, διενεχθεὶς πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, σπώμενος τὸ ξίφος, ὡς παίσων, κωλύεται ὑπὸ δαιμονίυ· Ἀθηνᾶν καλεῖ τὸ δαιμόνιον. Αὕτη γὰρ, φησὶν, ὀργιζομένῳ αὐτῷ παρεγένετο,

Στῆ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλείωνα.

Τὴν δὲ αὐτὴν ταύτην Ἀθηνᾶν λέγει, καὶ τῦ Διομήδυς φησί·

Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν,
Ὄφρ' εὖ γινώσκοις ἠ μὲν θεὸν, ἠδὲ ϰ̀ ἄνδρα.

Πάλιν αὖ τῷ Τηλεμάχῳ, μέλλοντι συγγίνεσθαι βασιλεῖ πρεσϐυτέρῳ, αἰδυμένῳ ϰ̀ ἀπορυμένῳ ὁ ἑταῖρος λέγει·

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ ϰ̀ δαίμων ὑποθήσεται.

Καὶ προστίθησι τὴν αἰτίαν τῆς παρὰ τῦ δαιμονίυ ἐλπίδος·

Οὐ γὰρ ὀΐω
Οὐδέ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε, τραφέμεν τε.

Καὶ ἐπ' ἄλλυ αὖθις·

Τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.

Καὶ

Digitized by Google

Et de alio:

Tydidae Diomedi flava Minerva
Virtutem, atque animos afflaverat.

Et de alio:

Atque agiles artus olli dat, crura, manuſque.

Videſne, quam multi fuerint, qui daemonii alicujus uſi ſint conſortio?

6. Vis igitur, relicto Socrate, ex Homero quaeramus? quid haec tandem ſibi volunt, poetarum praeſtantiſſime? Siquidem ille, de quo loquimur, daemon Socratis ſimplex erat, privatus, popularis; qui cum aut fluvium tranſire cogitat Socrates, revocare eum ſolet; aut cum Alcibiadem amare inſtituit, differre ſuadet; aut cum defenſionem parat, non permittit; aut cum mori ſtatuit, non repugnat. At vero Homericus non uni adeſt, neque uno in negotio, neque unus, neque in parvi momenti rebus; ſed varius, ſed ſaepe diverſa nomina, diverſam formam, diverſas etiam aſſumit voces. Velim jam ſcire, an aliquid admittas horum, puteſque aut Minervam eſſe aliquid, aut Junonem, aut Apollinem, aut Contentionem, vel ſi quis praeterea ſit daemon Homericus. Nec hoc a me quaeri nunc exiſtimes, utrum talem eſſe arbitreris Minervam, qualis a Phidia expreſſa eſt, nulla parte Homerica inferior, virginem dico pulchram, caeſiis oculis, proceram, aegide praecinctam, cum galea, et haſta, et clypeo; aut Junonem, qualem eam Polycletus Argivis exhibuit, albis ulnis, cubitis eburneis, pulchris oculis, varia veſte, forma regia, aureoque innixam throno; aut Apollinem, quaſi a pictoribus ſtatuariiſque pingitur, adoleſcentulum, qui e chlamyde nudum latus oſtendit, cum arcu et ſagittis, pedibuſque paululum currentis in modum diductis. Non hoc quaero; nec enim tam humiliter de te ſentio, ut putem te veritatem ipſam eruere, et quod occulte in fabula dicitur, in perſpicuum mutare ſenſum non poſſe: ſed an revera haec nomina arbitreris, et haec corpora, divinas quaſdam deſignare poteſtates, quae beatis animabus, ſive in ſomnis, ſive vigilantibus aſſiſtant. Quod ſi nullum eſſe credas, erit tibi continuo et cum

Καὶ ἐπ' ἄλλϐ·

Τυδείδῃ Διομήδεϊ Παλλὰς Ἀθήνη
Δῶκε μένος ϗ θάρσος.

Καὶ ἐπ' ἄλλϐ·

Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρὰ, πόδας ϗ χεῖρας ὕπερθεν.

Ὁρᾷς τὸ πλῆθος τῶν συΓγιΓνομένων τῷ δαιμονίῳ.

ϛ'. Βϐλει τοίνυν, τὸν Σωκράτην ἐάσας, Ὁμήρϐ πυθέσθαι, τί σοι ταυτὶ ἐθέλει, ὦ ποιητῶν γενναιόταΓε; Τὸ μὲν γὰρ Σωκράτϐς δαιμόνιον ἓν, ϗ ἁπλϐ̃ν, ϗ ἰδιωΓικὸν, ϗ δημοΓικὸν, ἢ πόΓαμὸν διαβαίνονΓα ἀνακαλϐ́μενον, ἢ Ἀλκιβιάδϐ ἐρῶΓα ἀναβαλλόμενον, ἢ ἀπολογεῖσθαι βϐλόμενον, ἢ ἀποθνήσκειν προαιρϐ́μενον ϐ̓ κωλύον. Ὁμήρῳ δὲ τὸ δαιμόνιον συνίςαΓαι, ϐ̓́τε ἑνὶ, ϐ̓́τε ἐφ' ἑνὶ, ϐ̓́τε ἓν, ϐ̓́τε ἐπὶ σμικροῖς· ἀλλὰ ϗ πανΓοδαπὸν, ϗ πολλάκις, ϗ ἐν πολλοῖς ὀνόμασι, ϗ ἐν πολλοῖς φανΓάσμασι, ϗ ἐν παντοδαπαῖς φωναῖς. Ἆρ' ϐ̓̃ν ϗ ἀποδέχῃ τι τϐ́των, ϗ ἡγῇ τι εἶναι τὴν Ἀθηνᾶν, ϗ τὴν Ἥραν, ϗ τὸν Ἀπόλλωνα, ϗ Ἔριν, ϗ ὅςις ἄλλος δαίμων Ὁμηρικός; Μή με οἴϐ πυνθάνεσθαι εἰ τοιαύτην ἡγῇ τὴν Ἀθηνᾶν, οἵαν Φειδίας ἐδημιϐ́ρΓησεν, ϐ̓δὲν τῶν Ὁμήρϐ ἐπῶν φαυλοΓέραν, παρθένον καλὴν, γλαυκῶπιν, ὑψηλὴν, αἰγίδα ἀνεζωσμένην, κόρυν φέρϐσαν, δόρυ ἔχϐσαν, ἀσπίδα ἔχϐσαν· μηδὲ αὖ τὴν Ἥραν, οἵαν ΠολύκλειΓος Ἀργείοις ἔδειξε, λευκώλενον, ἐλεφανΓόπηχυν, εὐῶπιν, εὐείμονα, βασιλικὴν, ἱδρυμένην ἐπὶ χρυσϐ̃ θρόνϐ· μηδέ γε αὖ τὸν Ἀπόλλωνα, οἷον γραφεῖς ϗ δημιϐργοὶ εἰκάζϐσι, μειράκιον γυμνὸν ἐκ χλαμύδϐ, τοξότην, διαβεβηκότα τοῖς ποσὶν ὥσπερ θέονΓα. Οὐ τϐ̃το ἐρωτῶ, ϐ̓δὲ ἡγϐ̃μαί σε φαῦλον εἶναι τἀληθῆ εἰκάζειν, ὥςε μὴ μεΓαβάλλειν τὸ αἴνιΓμα εἰς λόγον· ἀλλ' εἰ τῷ ὄντι ἡγῇ ταυτὶ τὰ ὀνόμαΓα ϗ τὰ σώμαΓα αἰνίΓΓεσθαί τινας δαιμονίϐς δυνάμεις, ϗ συνιςαμένας τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐμοιροτάτοις ϗ ὕπαρ ϗ ὄναρ. Εἰ γὰρ ϐ̓δεμίαν ἡγῇ, ὥρα σοι ϗ

Rr Ὁμήρῳ

cum Homero pugnandum, et oracula tollenda, et Deorum reſponſis fides detrahenda, et rejicienda ſomnia, et relinquendus Socrates. Sin his nec fidem demis, neque fieri poſſe negas, tantumque de Socrate dubitas: viciſſim ex te quaeram, utrum ex duobus malis concedere, aut Socratem divino indignum fuiſſe numine; aut, quod in aliis fieri poteſt, hic non poſſe? Atqui ſi fieri poſſe concedes, etiam hic concedes, neque Socratem indignum fuiſſe unquam probabis. Si igitur, et fieri res ipſa poſſit, neque indignus ſit Socrates, reliquum eſt, ut non amplius peculiariter de Socrate, ſed in genere, qualis ſit daemonum natura, diſpicias.

7. Quod et paulo poſt fiet a nobis: nunc ad te redi, conceptamque illam penitus opinionem excute, ut tibi haec ſint velut ſacra quaedam ſequentis diſſertationis primordia, Deos nimirum virtutem vitiumque hominibus, non aliter quam in ſtadio athletis, tribuiſſe; hoc quidem ut flagitioſae mentis indoliſque mercedem, illam probae contra erectaeque praemium. Hi ſunt, quibus divina aſſiſtit natura, quorum vitam promovet, quos manu ſua protegit, et defendit; alios namque ominibus, alios auguriis, hos inſomniis, hos monitis, hos ſacrificiis conſervat. Fieri enim non poteſt, ut humana mens, quae eſt ejus imbecillitas, praeſertim cum ſecunda hac vita denſiſſima in caligine, multoque et aſſiduo praeſentium malorum in tumultu verſetur ac ſtrepitu, a quibus perturbari eam neceſſe eſt, rationis vi omnia aſſequatur. Quis enim tam aut expeditus, aut providus viator, ut non inter eundum vel in caecam foveam, aut occultum palum, aut praecipitium incidat aliquod, aut ſcrobem? aut quis tam peritus providuſque gubernator, ut mare ſine fluctibus aut procellis, ſine ventorum impetu, ſine ulla perturbatione aeris poſſit tranſmittere? quis tam in arte ſua verſatus medicus, qui non interdum occulto aliquo inſperatoque perturbari poſſit morbo, ſi praeſertim plures, aliuſque aliunde accedat, qui omnes diſciplinae evertat regulas? aut quis vir tam bonus, qui inoffenſo pede nulloque lapſu vitam poſſit percurrere (cum praeſertim non

minus

Digitized by Google

Ὁμήρῳ πολεμεῖν, ϗ τὰ μαντεῖα ἀναιρεῖν, ϗ ταῖς φήμαις ἀπιςεῖν, ϗ τὰ ὀνείρατα φεύγειν, ϗ Σωκράτην δὲ ἐᾷν. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἔτε ἄπιςα ἡγῇ, ἔτε ἀδύνατα, ἀπορεῖς δὲ περὶ Σωκράτȣς· μεταλαβὼν ἐρήσομαί σε, πότερα ἐκ ἄξιον ἡγῇ τὸν Σωκράτην μοίρας δαιμονίȣ, ἢ τὸ δυνατὸν ἄλλοθι, ἐνταῦθα ἐξασθενεῖ. Ἀλλὰ τὸ μὲν δυνατὸν διδȣ̀ς, κἀνταῦθα δώσεις, τὸ δὲ ἄξιον ἐκ ἀφαιρήσεις τȣ̃ Σωκράτȣς. Εἰ τοίνυν ϗ δυνατὸν τὸ πρᾶγμα, ϗ ἄξιος Σωκράτης, λείπεταί σοι μὴ περὶ Σωκράτȣς ἀμφισβητεῖν, ἀλλὰ καθόλȣ σκοπεῖν, τίς ἡ τȣ̃ δαιμονίȣ φύσις.

ζ. Καὶ τȣ̃το μέν σοι παρ᾽ ἐμȣ̃ ϗ αὖθις λελέξεται· νῦν δὲ ἴθι αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ἐκκαθηράμενος ταυτηνὶ τὴν δόξαν, ἵνα σοι ϗ προτέλεια γένηται ταῦτα τȣ̃ μέλλοντος λόγȣ, ὅτι θεοὶ ἀνθρώποις ἀρετὴν ϗ κακίαν ἔνειμαν, ὥσπερ ἐν ςαδίῳ ἀγωνιςαῖς, τὴν μὲν ἆθλον μοχθηρίας φύσεως ϗ γνώμης πονηρᾶς, τὴν δὲ ἐπινίκιον γνώμης ἀγαθῆς ϗ φύσεως ἐῤῥωμένης, ὅταν κρατῶσι καλοκἀγαθίᾳ. Τȣ́τοις ϗ τὸ θεῖον ἐθέλει ξυνίςασθαί τε ϗ συνεπιλαμβάνειν τȣ̃ βίȣ, ὑπερέχον χεῖρα ϗ κηδόμενον· τὸν μὲν φήμαις σώζει, τὸν δὲ οἰωνοῖς, τὸν δὲ ὀνείρασι, τὸν δὲ φωναῖς, τὸν δὲ θυσίαις. Ἀσθενὴς γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πρὸς πάντα ἐξικνεῖσθαι τοῖς λογισμοῖς, ἅτε περιβεβλημένη ἐν τῷ δευτέρῳ βίῳ πολλὴν ϗ σκοτεινὴν ἀχλὺν, ϗ ἐν πολλῷ ψόφῳ ϗ θορύβῳ τῶν δεῦρο κακῶν διατρίβȣσα, ϗ ταραττομένη ὑπ᾽ αὐτῶν. Τίς γὰρ ἔτω ταχὺς ϗ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτω κυβερνήτης ἀγαθὸς ϗ εὔςοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν κλύδωνος, ϗ ζάλης, ϗ πνευμάτων ἐμβολῆς, ϗ ἀέρος τεταραγμένȣ; τίς δὲ ἔτως ἰατρὸς τεχνικὸς, ὡς μὴ ἐπιταραχθῆναι ἀφανεῖ καὶ ἀνελπίςῳ νοσήματι, ἄλλȣ ἀλλοθεν ὑποφυομένȣ ϗ ὑποτεμνομένȣ τȣ̀ς τῆς τέχνης λόγȣς; τίς δὲ ἀνὴρ ἔτως ἀγαθὸς, ὡς διελθεῖν βίον ἀπταίςως ϗ ἀσφαλῶς,

minus difficultatis habeat, quam corpus aegrum, navigatio incerta, via plurimis in locis ſuffoſſa) ut non in his gubernatore, et medico, et manuductore opus habeat Deo? Praeclara res eſt, fateor, per ſe virtus, paratuque facillima, et in actionibus humanis efficaciſſima; verum in materie improba, incerta, plurimae ambiguitatis pleniſſima verſatur, quam fortunam dicunt homines, re caeca, minimeque ſibi aequali. Haec cum virtute congreditur, virtuti reſiſtit, cum virtute pugnat, ſaepiuſque illam ex adverſo interveniens perturbat. Non aliter quam cum nebulae in aere radios ſolares occupant, ejuſque nobis lumen eripiunt, manet quidem ſol non minus, quam ante fuit, pulcher, nobis tamen non apparet; eodem modo virtutem intercipit fortunae interventus, nec enim propterea minus per ſe pulchra eſt virtus, ſed, tanquam caeca nebula, caligine obducitur, obſtruiturque. At tum potiſſimum adjutorem Deum, ſociumque certaminis, ac defenſorem requirit.

8. Jam certum eſt eodem in loco manere Deum, dum coelum regit, omniaque in eo ordinat ac diſponit. Ergo immortales quaſdam habet potentias, quas ſecundos immortales vocant, in medio terrae coelique conſtitutas: hi minus potentes ſunt quam Dii, magis quam homines; Deorum miniſtri, hominum praeſides; Diis proximi, hominum curatores diligentiſſimi. Maximo namque intervallo mortale ab immortali, et aſpectu rerum coeleſtium, et conſuetudine diſcluderetur; niſi eorum, quos daemonas dicimus, interveniret natura, quae, vinculi inſtar, ea, quam utraque habet, cognatione, non aliter quam in harmonia quadam imbecillitatem humanam cum pulchritudine conjungeret divina. Non aliter arbitror, quam barbaros videmus ignoratione linguae a Graecis ſeparatos eſſe; cui rei ſubveniunt interpretes, qui utrinque verba accepta utriſque deferunt, atque eo modo conſuetudine eos conjungunt, miſcentque inter ſe et commerciis: ita ii, quos dixere daemonas, inter Deos ſunt homineſque. Hi ſunt, qui mortalibus ſeſe offerunt, mortales affantur; qui media in natura hominum verſantur, abundeque quicquid humanum deſiderat genus, ſolent praeſtare. Magnus eorum eſt numerus:

Ter

Digitized by Google

λῶς, ὡς σῶμα νοσερὸν, ὡς πλοῦν ἄδηλον, ὡς ὁδὸν διεσκαμμένην, ϗ μὴ δεηθῆναι ἐν τούτοις κυβερνήτου ϗ ἰατροῦ ϗ χειραγωγοῦ θεοῦ; Καλὸν μὲν γὰρ ἡ ἀρετὴ, ϗ εὐπορώτατον, ϗ δραστικώτατον· ἀλλὰ ἀνακέκραται ὕλῃ πονηρᾷ, ϗ ἀσαφεῖ, ϗ μεστῇ πολλοῦ τοῦ ἀδήλου, ἣν δὴ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τύχην, χρῆμα τυφλὸν ϗ ἀστάθμητον. Ἀντιφιλοτιμεῖται τῇ ἀρετῇ, ϗ ἀντιστατεῖ, ϗ ἀνταγωνίζεται, ϗ πολλάκις αὐτὴν ἀντιταράττει. Ὡς νέφη αἰθέρια ὑποδραμόντα τὴν ἡλίου ἀκτῖνα ἀπέκρυψεν αὐτοῦ τὸ φῶς, ϗ ἔστι μὲν ϗ τότε ἥλιος καλὸς, ἀλλὰ ἡμῖν ἄδηλος· οὕτω ϗ ἀρετὴν ὑποτέμνεται τύχης ἐμβολὴ, ϗ καλὴ μὲν ἡ ἀρετὴ τάγε ἄλλα, ἐμπεσοῦσα δὲ εἰς νεφέλην ἄδηλον, ἐπισκιάζεται ϗ διατειχίζεται. Ἔνθα δὴ αὐτῇ θεοῦ δεῖ συλλήπτορος, ϗ συναγωνιστοῦ, ϗ παραστάτου.

η'. Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν, ϗ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτοῦ φύσεις ἀθάνατοι δεύτεραι, θεοὶ καλούμεναι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς ϗ οὐρανοῦ τεταγμένοι· θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπου δὲ ἰσχυρότεροι· θεῶν μὲν ὑπηρέται, ἀνθρώπων δὲ ἐπιστάται· θεῶν μὲν πλησιαίτατοι, ἀνθρώπων δὲ ἐπιμελέστατοι. Ἦ γὰρ ἂν τῷ διὰ μέσου πολλῷ τὸ θνητὸν πρὸς τὸ ἀθάνατον διετειχίσθη τῆς οὐρανίου ἐπόψεώς τε ϗ ὁμιλίας, ὅτι μὴ τῆς δαιμονίου ταύτης φύσεως, οἷον ἁρμονίας, κατὰ τὴν πρὸς ἑκάτερον συγγένειαν καταλαβούσης δεσμῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πρὸς τὸ θεῖον κάλλος. Καθάπερ γὰρ, οἶμαι, τὸ βαρβαρικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ διήρηται φωνῆς συνέσει, ἀλλὰ τὸ τῶν ἑρμηνέων γένος τὰς παρ' ἑκατέρου φωνὰς ὑποδεχόμενον, ϗ διαπορθμεῦον πρὸς ἑκατέρους, συνῆψεν αὐτῶν ϗ συνεκέρασε τὰς ὁμιλίας· οὕτω δ' αὖ ϗ τὸ δαιμόνων γένος ἐπίμικτον νοεῖται θεοῖς τε ϗ ἀνθρώποις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀνθρώποις φυλαττόμενον, ϗ προσφθεγγόμενον, ϗ εἰλούμενον ἐν μέσῃ τῇ θνητῇ φύσει, ϗ ἀπωφελοῦν ὅσα ἀνάγκη δεῖσθαι θεῶν τὸ θνητὸν γένος. Πολλὴ δὲ ἡ δαιμόνων ἀγέλη·

Ter ſunt mille etenim per terrae uberrima regna,
Gens immortalis, ſamuli Jovis.

Horum alii morbis medentur, alii in rebus ambiguis conſilium dant, alii occulta nunciant, alii in exercendis auxilio ſunt artibus, alii iterum ſunt comites; rurſus alii urbani, alii ſunt ruſtici, alii ſunt marini, alii ſunt terreſtres; alius rurſus aliud corpus habitat, hic Socratem, ille Platonem, ille Pythagoram, Zenonem ille, ille Diogenem; hic terribilis, ille hominum amantiſſimus, hic civilis, ille militaris; quot denique hominum ſunt ingenia, tot et daemonum ſunt genera:

Namque Dei ſimiles peregrinis ſaepe colonis,
Quolibet induti percurrunt corpore terras.

At vero ſi animam mihi oſtenderis impiam, ſcias illam neque incolam, neque vitae ſuae habere praeſidem.

DISSERT. XV.

Iterum quis ſit Deus Socratis.

AGEDUM, quaeramus ex hoc Deo (mire enim amat homines, ſoletque per eorum reſpondere corpora, ſicut per tibias Iſmenias) quaeramus autem cum Homerico Ulyſſe hoc modo:

An Deus es, mortali an ſemine natus?

Et:

Nam ſi forte Deus, magno qui vivit Olympo,

nihil reſponſo opus eſt, naturam tuam novimus.

Sin mage mortalis, quem terra amplectitur alma:

utrum talis es, ut eiſdem, quibus nos, affectionibus ſis obnoxius, voce eadem utaris, ſicut nos naſcaris et intereas; an vero terrena omni major ſubſtantia, terram ſolummodo incolas? Cave, ex carne, oſſibuſque, et ſanguine daemonum naturam (jubent enim pro ſe ut reſpondeam) aut alio quovis, quod diſtrahi, diſſolvi, liqueſcere poſſit,

Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
'Αθάνατοι, Ζηνὸς πρόπολοι.

Οἱ μὲν ἰατροὶ νοσημάτων, οἱ δὲ τῶν ἀπόρων σύμβουλοι, οἱ δὲ τῶν ἀφανῶν ἄγγελοι, οἱ δὲ τέχνης συνεργάται, οἱ δὲ ὁδοῦ συνέμποροι· οἱ μὲν ἀστικοὶ, οἱ δὲ ἀγροικικοὶ, οἱ δὲ θαλάττιοι, οἱ δὲ ἠπειρωτικοί· εἴληχε δὲ ἄλλος ἄλλην ἑστίαν σώματος, ὁ μὲν Σωκράτην, ὁ δὲ Πλάτωνα, ὁ δὲ Πυθαγόραν, ὁ δὲ Ζήνωνα, ὁ δὲ Διογένην· ὁ μὲν φοβερὸς, ὁ δὲ φιλάνθρωπος, ὁ δὲ πολιτικὸς, ὁ δὲ τακτικός· ὅσαι φύσεις ἀνδρῶν, τοσαῦται καὶ δαιμόνων·

Καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
Παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας.

'Εὰν δέ που μοχθηρὰν δείξῃς ψυχὴν, ἀνέστιος αὕτη καὶ ἀνεπιστάτητος.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ'.

Ἔτι περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου.

ΦΕΡΕ, ἐρώμεθα τὸ δαιμόνιον (φιλάνθρωπον γὰρ, καὶ εἰωθὸς ἀποκρίνεσθαι διὰ σωμάτων ἀνθρωπίνων, ὡς ἡ 'Ισμηνίου τέχνη διὰ τῶν αὐλῶν) ἐρώμεθα δὲ ὧδέ πως, κατὰ τὸν 'Ομήρου 'Οδυσσέα·

Θεός νύ τοι, ἢ βροτός ἐσσί;
Εἰ μέν τις θεὸς ἐσσὶ, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

οὐδὲν δεῖ λόγων, ἴσμεν γὰρ τὰ σά.

Εἰ δέ τις ἐσσὶ βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν·

ἆρα τοιοῦτον χρῆμα, οἷον ὁμοπαθές τε εἶναι ἡμῖν καὶ ὁμόφωνον, καὶ ὁμογενὲς καὶ σύγχρονον· ἢ κατὰ μὲν τὴν δίαιταν ἐφέστιον τῇ γῇ, κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν κρεῖττον αὐτῆς; Οὐ γὰρ σάρκες αἱ δαιμόνων φύσεις (ἀποκριτέον γάρ τοι ὑπὲρ αὐτῶν, κελεύουσι γὰρ) οὐδὲ ὀστᾶ, οὐδὲ αἷμα, οὐδὲ ἄλλο τι σκεδαστὸν, ἢ λυόμενον,

ἢ

ſit, aut diffluere, conſtare exiſtimes. Ex quo igitur? Ante omnia neceſſitatem naturae eorum hoc pacto videamus. Pugnat inter ſe primo impatibile et patibile, immortale et mortale, cum rationali irrationale, cum inſenſibili ſenſibile, cum inanimo animatum. Jam omne quod eſt animatum, ex duobus illis eſt conflatum; aut enim impatibile eſt et immortale, aut patibile et immortale, aut patibile et mortale, aut irrationale et ſenſibile, aut impatibile et animatum; atque his quidem gradibus a praeſtantiſſimis ad infima paulatim pervenit natura, ordineque deſcendit. Quod ſi quid ex his omnibus tollas, jam naturam mutilas: ſicut in vocum harmonia fieri videmus, ubi, ut extremae inter ſe conveniant, efficit media; cum enim ea, quae inter acutiſſimum eſt graviſſimumque tonum, differentia mediis innitatur vocibus, fit ut apte, idoneeque, et, ut ars poſtulat, tam quod ad auditum, quam quod ad motum, qui a manu eſt artificis, procedat illa mutatio.

2. Quod in harmonia fit perfectiſſima, in natura quoque fieri exiſtima; quare ſingula conſtitue hoc modo: Deum immortalem eſſe et impatibilem, daemonem immortalem eſſe ſed patibilem, hominem mortalem eſſe et patibilem, beſtiam irrationalem ſed ſenſu praeditam, plantam animatam eſſe et patibilem. Et reliqua quidem nunc praetermittemus, nec aliud quam daemonum conſiderabimus naturam, quam medium quid inter Deum homineſque eſſe diximus: ac primum an, ſublata ea, utrinque poſſint conſiſtere extrema. An igitur Deum immortalem dicemus eſſe, ſed patibilem? minime, verum immortale quid, et quod a paſſione ſit remotum. Jam quid de homine? mortale quid, nec paſſioni obnoxium? ne hoc quidem, ſed mortale, et tamen patibile. Ubi igitur relinquemus illud, quod immortale diximus et patibile? neceſſe eſt enim ex utroque conſtitui ſubſtantiam, quae ut homine ſuperior, ita inferior ſit Deo, ſi extrema convenire inter ſe velis; inter duo enim, quae natura ſeparata ſunt, omnis, quae inter utrumque eſt, ſeparabitur communio, niſi communis aliquis utrumque jungat terminus.

3. Exempli

ἢ τηκόμενον, ἢ διαῤῥέον. Ἀλλὰ τί μήν; Οὑτωσὶ πρῶτον θεασώμεθα τὸ ἀναγκαῖον τῆς δαιμόνων ἐσίας. Τὸ ἀπαθὲς τῷ ἐμπαθεῖ ἐναντίον, ϗ τὸ θνητὸν τῷ ἀθανάτῳ, ϗ τὸ ἄλογον τῷ λογικῷ, ϗ τὸ ἀναίσθητον τῷ αἰσθητικῷ, ϗ τὸ ἔμψυχον τῷ ἀψύχῳ. Πᾶν τοίνυν τὴν ψυχὴν ἔχον ἐξ ἑκατέροιν συγκεκραμένον· ἢ γὰρ ἀπαθὲς τὸ ἀθάνατον, ἢ ἀθάνατον ἐμπαθὲς, ἢ ἐμπαθὲς θνητὸν, ἢ ἄλογον αἰσθητικὸν, ἢ ἔμψυχον ἀπαθές· ϗ διὰ τέτων ὁδεύει ἡ φύσις κατὰ βραχὺ, ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων ἐπὶ τὰ ἀτιμότατα καταβαίνεσα ἑξῆς. Ἐὰν δέ τι τέτων ἐξέλῃς, διέκοψας τὴν φύσιν· ὥσπερ ἐν ἁρμονίᾳ φθόγγων τὴν πρὸς τὰ ἄκρα ὁμολογίαν ἡ μέση ποιεῖ, ἀπὸ γὰρ τῦ ὀξυτάτε φθόγγε ἐπὶ τὸν βαρύτατον ταῖς διὰ μέσε φωναῖς ἐπερειδομένην τὴν μεταβολὴν ἐμμελῆ ποιεῖ ϗ τῇ ἀκοῇ ϗ τῇ χειρεργίᾳ.

β΄. Τῦτό τοι νόμιζε γίγνεσθαι ϗ ἐν τῇ φύσει, ὅπερ ἐν ἁρμονίᾳ τελεωτάτῃ· ϗ τίθεσο θεὸν μὲν κατὰ τὸ ἀπαθὲς ϗ ἀθάνατον, δαίμονα δὲ κατὰ τὸ ἀθάνατον ϗ ἐμπαθές, ἄνθρωπον δὲ κατὰ τὸ ἐμπαθὲς ϗ θνητόν, θηρίον δὲ κατὰ τὸ ἄλογον ϗ αἰσθητικὸν, φυτὸν δὲ κατὰ τὸ ἔμψυχον ϗ ἀπαθές. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἡμῖν, τὸ νῦν ἔχον, κατὰ χώραν ἔσω, ἐπὶ δὲ τῆς δαιμονίων φύσεως περισκοπώμεθα, ἣν φαμὲν μεσότητα εἶναι πρὸς ἄνθρωπον ϗ θεόν· ἴδωμεν εἴ πῃ δυνατὸν ἐξελέσθαι αὐτὴν, ϗ διασῶσαι τὰ ἄκρα. Ἆρ᾽ ἒν ὁ θεὸς ἀθάνατον μὲν, ἐμπαθὲς δέ; ἐδαμῶς· ἀλλ᾽ ἀθάνατον μὲν, ἀπαθὲς δέ. Τί δὲ ἄνθρωπος, θνητὸν μὲν, ἀπαθὲς δέ; ἐδὲ τῦτο· ἀλλὰ θνητὸν μὲν, ἐ μὴν ἀπαθές. Πῦ τοίνυν ἡμῖν οἰχήσεται τὸ ἀθάνατον ὁμῦ ϗ ἐμπαθές; δεῖ γὰρ συστῆναι ἐξ ἀμφοῖν ἐσίαν κοινὴν, κρείττονα μὲν ἀνθρώπε, θεῦ δὲ ἐλάττονα, εἰ μέλλει ἔσεσθαι τῶν ἄκρων πρὸς ἄλληλα ἀναλογία· δύο γὰρ πραγμάτων κεχωρισμένων τῇ φύσει χωρισθήσεται ϗ ἡ ἐπιμιξία παντάπασιν, ἐὰν μή τις κοινὸς ὅρος ἀμφότερα ὑποδέξηται.

Digitized by Google

3. Exempli gratia: ignem dicimus calidum et ſiccum eſſe: pugnat calidum cum frigido, humidum cum ſicco: fieri ergo non poteſt, ut in aquam convertatur ignis, et in ignem aqua; nec enim frigidum in calidum, nec ſiccum convertetur in humidum. Hanc pugnam ita conciliare conata eſt natura, ut pro ſequeſtro illis daret aerem, qui accepto ab igne calido, ab aqua humido, conjunxit ea inter ſe et ſociavit; ſitque mutatio et tranſitus ab igne in aerem ipſo calido, ab aere in aquam ipſo humido. Rurſus calidum quid humidumque aer, frigidum et ſiccum eſt terra; pugnat cum humiditate ſiccitas, cum caliditate frigiditas: nunquam ergo nec in terram aer converſus eſſet, niſi et illis natura humidum dediſſet, quod utriuſque litem dirimit, utrumque conjungit, dum humiditatem ab aere, frigiditatem accipit a terra. Jam ut ſummatim omnia tibi breviter proponam: cum ſingula horum ex contrariis conſtent facultatibus, quarum ſemper alteram ſi demas partem, addaſque alteri, partim alterum ſeparas ab altero, partim alterum cum altero conjungis; hoc modo quae pugnabant inter ſe, nec conjungi poterant, communicant tamen et miſcentur, ignis aeri caliditate ſua, aer aquae humiditate ſua, aqua terrae frigiditate ſua, terra igni ſiccitate ſua: ſic in eo, de quo agimus, Deus cum daemone commune habet, quod ſit immortalis; daemon cum homine, quod patibilis; homo cum bellua, quod ſenſibilis; beſtia cum planta, quod ſit animata.

4. Si vis, et corporis noſtri diſpoſitionem intuere, videbis ne hic ſtatim tranſilire naturam, verum medio quodam eſſe opus, quo temperiem abſolvat corporum: capillus namque et unguis oſſe mollior, nervo tenuior, ſanguine ſiccior, carne eſt aſperior; et, ut breviter dicam, quicquid apte compoſitum ordinatumque eſt, medium

γʹ. Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· καλοῦμέν τι πῦρ ξηρόν τε καὶ θερμόν· ἐναντίον δὲ θερμῷ μὲν ψυχρὸν, ξηρῷ δὲ ὑγρόν· ἀδύνατον δὲ μεταβάλλειν πῦρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὕδωρ εἰς πῦρ· οὔτε γὰρ ψυχρὸν εἰς θερμότητα, οὔτε ὑγρὸν εἰς ξηρότητα μεταβάλλοι ἄν. Οὕτω δὴ τὸν τούτων πόλεμον μεταχειρίσατο ἡ φύσις. Ἔδωκεν αὐτοῖς ὥσπερ ἐκεχειροφόρον τὸν ἀέρα, ὃς λαβὼν παρὰ μὲν τοῦ πυρὸς τὴν θερμότητα, παρὰ δὲ τοῦ ὕδατος τὴν ὑγρότητα, συνεκέρασεν αὐτῶν καὶ συνῆψε τὰς ὁμιλίας, καὶ γίνεται μεταβολὴ καὶ πρόσβασις, ἀπὸ μὲν τοῦ πυρὸς εἰς ἀέρα κατὰ θερμότητα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀέρος εἰς ὕδωρ κατὰ ὑγρότητα. Πάλιν αὖ ἀὴρ θερμόν τε καὶ ὑγρὸν, γῆ δὲ ψυχρόν τε καὶ ξηρόν· ἐναντίον δὲ ξηρότης μὲν ὑγρότητι, ψυχρότης δὲ θερμότητι· οὐκ ἂν οὖν μετέβαλέ ποτε ἀὴρ εἰς γῆν, ὅτι μὴ τῆς φύσεως καὶ τούτοις δούσης τὴν τοῦ ὕδατος οὐσίαν διαιτῶσάν τε αὐτὰ καὶ ξυνάγουσαν, παρὰ μὲν ἀέρος λαβοῦσαν τὴν ὑγρότητα, παρὰ δὲ γῆς τὴν ψυχρότητα. Σκόπει δὴ τὸ πᾶν οὕτως συγκεφαλαιωσάμενος βραχεῖ λόγῳ· ἐπειδὴ ἕκαστον τούτων ἐκ δύο συνέστηκε φύσεων ἐναντίων, ὧν ἀεὶ τὴν ἑτέραν ἀφαιρῶν μοῖραν, προστιθεὶς τῶν ἔπειτα τῇ ἑτέρᾳ, καθ' ἥμισυ μὲν χωρίζεις ἑκατέρου ἑκάτερον, καθ' ἥμισυ δὲ συντάττεις ἑκατέρῳ ἑκάτερον, τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἄμικτα ὄντα κοινωνεῖ ὅμως καὶ ἀνακιρνᾶται, καὶ πῦρ ἀέρι κατὰ θερμότητα, καὶ ἀὴρ ὕδατι κατὰ ὑγρότητα, καὶ ὕδωρ γῇ κατὰ ψυχρότητα, καὶ γῆ πυρὶ κατὰ ξηρότητα· οὕτω κἀνταῦθα κοινωνεῖ θεὸς μὲν δαίμονι κατὰ τὸ ἀθάνατον, δαίμων δὲ ἀνθρώπῳ κατὰ τὸ ἐμπαθὲς, ἄνθρωπος δὲ θηρίῳ κατὰ τὸ αἰσθητικὸν, θηρίον δὲ φυτῷ κατὰ τὸ ἔμψυχον.

δʹ. Εἰ δὲ βούλει, καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ σώματος θέασαι, ὡς οὐδὲ ἐνταῦθα ἡ φύσις μεταπηδᾷ ἀθρόως, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ μεσοτήτων τινῶν δεῖ πρὸς τὴν χειραγωγίαν τῆς κράσεως τῶν σωμάτων· θρὶξ γάρ που καὶ ὄνυξ ὀστοῦ μαλακώτερον, καὶ νεύρου ἀραιότερον, καὶ αἵματος ξηρότερον, καὶ σαρκὸς τραχύτερον· συνελόντι δὲ εἰπεῖν, παντὶ χρήματι, ἐν ᾧ τὸ ἡρμοσμένον καὶ τεταγμένον,

μεσό-

medium requirit, voces, colores, ſucci, corpora, rhythmi, figurae, affectiones, ſermoneſque. Eſto: ſi ex his, quae diximus, conſtat et immortalem eſſe Deum et impatibilem, hominem et mortalem et patibilem; ſequitur, quod inter duo haec interjectum eſt, aut impatibile et mortale, aut immortale eſſe et patibile; quorum alterum fieri non poteſt, nec enim convenire queat aut congruere mortale et impatibile: reſtat ergo daemonum naturam et patibilem eſſe et immortalem, ut alterum cum homine, alterum cum Deo habeat commune; cum hoc quod eſt immortalis, cum illis autem quod ſit paſſionibus obnoxia.

5. Reſtat, ut quo pacto ſit patibile genus daemonum, et tamen immortale, oſtendamus: ac primum de immortalitate ejus. Quodcunque corrumpitur, aut diſſolvitur, aut liqueſcit, aut ſcinditur, aut frangitur, aut mutatur et convertitur: aut diſſolvitur, ut lutum ab aqua; aut frangitur, ut ab aratro terra; aut liqueſcit, ut a ſole cera; aut ſcinditur, ut planta a ferro; aut mutatur converturque, ut aqua in aerem, aer in ignem. Requiritur ergo ad naturam daemonis, ſi immortalis ſit, ut nec diſſolvi, nec diſſipari, nec converti aut mutari, nec frangi poſſit, aut ſcindi; ſi enim horum aliquid ſubeat, quid obſtabit, quo minus immortalis eſſe deſinat? Quomodo autem mori poſſit, cum anima, quae corpus ſemel exuit, ſit daemon? Quod ſi anima corpus, quod natura ſua corrumpitur, a corruptione tutum praeſtat, quamdiu ſimul vivunt; abſit, ut corrumpi poſſit ipſa. In utriuſque autem ſocietate continetur corpus, continet anima. Quod ſi aliud animam continet, non ſe ipſa; quid hoc erit, aut quis animam excogitabit animae? Quoties enim alterum ita continetur ab altero, ut ſimul conſervetur; neceſſe eſt hanc, ut ita dicam, deſinere continentiam, cum ad illud perventum eſt, quod aliud continet, a ſe vero ipſo continetur: quod niſi fiat, ubi ratiocinatio tandem deſinet, quae in infinitum procedet? Propone tibi, exempli gratia, navem, quae mediis quidem in fluctibus verſetur; ſic tamen, ut plurimis rudentibus petrae cuidam ſit aſtricta, quorum alter

μεσότητος δεῖ, ἐν φωναῖς, ἐν χρόαις, ἐν χυμοῖς, ἐν σώμασιν, ἐν ῥυθμοῖς, ἐν σχήμασιν, ἐν πάθεσιν, ἐν λόγοις. Εἶεν· ὄυτω τούτων ἐχόντων, εἰ ὁ μὲν θεὸς ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος, ὁ δὲ ἄνθρωπος θνητός τε καὶ ἐμπαθὴς, ἀνάγκη τὸ διὰ μέσου τούτων, ἢ ἀπαθὲς θνητὸν εἶναι, ἢ ἀθάνατον ἐμπαθές· ὧν τὸ μὲν ἀδύνατον, οὐ γὰρ ἂν ξυνέλθοι ποτὲ οὐδὲ ὁμολογῆσαι τῷ θνητῷ τὸ ἀπαθές· λείπεται δὴ, τὴν δαιμόνων φύσιν ἐμπαθῆ τε εἶναι καὶ ἀθάνατον, ἵνα τοῦ μὲν ἀθανάτου κοινωνῇ τῷ θεῷ, τοῦ δὲ ἐμπαθοῦς τῷ ἀνθρώπῳ.

έ. Πῶς οὖν καὶ ἐμπαθὲς καὶ ἀθάνατον τὸ δαιμόνιον γένος, ὥρα λέγειν· καὶ πρῶτόν γε περὶ τοῦ ἀθανάτου. Τὸ φθειρόμενον πᾶν ἢ διαλύεται, ἢ τήκεται, ἢ κόπτεται, ἢ ῥήγνυται, ἢ μεταβάλλει καὶ τρέπεται· ἢ διαλύεται, ὡς πηλὸς ὑπὸ ὕδατος· ἢ ῥήγνυται, ὡς ὑπὸ ἀρότρου γῆ· ἢ τήκεται, ὡς ὑπὸ ἡλίου κηρός· ἢ κόπτεται, ὡς ὑπὸ σιδήρου φυτόν· ἢ μεταβάλλει καὶ τρέπεται, ὡς ὕδωρ εἰς ἀέρα, καὶ ἀὴρ ἐς πῦρ. Δεῖ δὴ τὴν οὐσίαν τοῦ δαιμονίου, εἰ μέλλει ἔσεσθαι ἀθάνατος, μὴ διαλύεσθαι, μὴ σκεδάννυσθαι, μὴ τρέπεσθαι, μὴ ῥήγνυσθαι καὶ μεταβάλλειν, μὴ κόπτεσθαι· εἰ γὰρ πέσεταί τι τούτων, ἀπολεῖ τὸ ἀθάνατον. Πῶς δ' ἂν καὶ πάθοι, εἴπερ ἐστὶ τὸ δαιμόνιον αὐτὸ, ψυχὴ ἀποδυσαμένη τὸ σῶμα; Εἰ γὰρ τῷ σώματι τῷ φύσει φθειρομένῳ παρέχει τὸ μὴ φθείρεσθαι, ἡνίκ' ἂν αὐτῷ συνῇ· πολλοῦ γε δεῖ φθαρῆναι αὐτήν. Ἐν γοῦν τῇ συστάσει τὸ μὲν σῶμα συνέχεται, ἡ δὲ ψυχὴ συνέχει. Εἰ δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἕτερόν τι συνέχει, ἀλλὰ μὴ αὐτὴ αὑτήν· τί τοῦτο ἔσται, καὶ τίς ἂν ἐπινοήσαι ψυχὴν ψυχῆς; Ὅταν γὰρ ἕτερον ὑφ' ἑτέρου σώζηται συνεχόμενον, ἀνάγκη που παύσασθαι τὴν συνοχὴν ἐπὶ πρᾶγμα προελθοῦσαν συνέχον μὲν ἄλλο, συνεχόμενον δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ, ποῖ στήσεται ὁ λογισμὸς, προϊὼν εἰς ἄπειρον; Οἷον εἰ ξυνίῃ τις ὁλκάδα ἐν κλύδωνι ἐκ πέτρας ποθὲν καθωρμισμένην διὰ πολλῶν κάλων, ὧν ἕτερον ἐξ ἑτέρου συνεχόμενον

alter alteri annexus, in petra ipſa, quae firma eſt et immobilis, affixus deſinit.

6. Eo modo corpus, quod medio in aeſtu maris fluctibuſque deprehenſum jactatur aſſidue impelliturque, continet anima, anima in tutum recipit, ſiſtitque: ſimul vero ac nervi hi, ſpirituſque, et reliqua, quae tanquam retinacula ſunt, quibus tam diu animae adhaeſit corpus, deficere incipiunt, perit illud, mergiturque; illa contra ſua ſponte enatat, ſe ipſa continet, firmaque manet. Talis anima tum demum daemon vocari incipit, res videlicet coeleſtis in hanc coloniam e terra tranſcripta; ut ſi quis e barbaris ad Graecos, aut ex urbe, quae ſine legibus ſuis ex praeſcripto tyranni vivit, aſſiduiſque agitatur factionibus, in aliam, quae aequis legibus, juſto rege, tranquilla pace fruitur, transferatur. Haud longe mihi abire ab Homerica imagine haec res videtur. Vulcanum fingit aureo in clypeo duas ſculpſiſſe urbes; in quarum altera ſunt

convivia, feſtus et Hymen,

et tripudia, et cantus, taedarumque magna copia; in altera vero bella, contentiones, rapinae, pugnae, ululatus, luctuſque audiuntur, et gemitus. Hoc inter terram intereſt ac coelum: ibi enim longa ac profunda pax eſt, cantuque, ac divinis choreis plena ſunt omnia; hic vario diſſonoque ſtrepitu, infinitis negotiis diſſenſionibuſque omnia miſcentur. Cum ergo ex his locis eo ſe contulerit anima, corpuſque ſuum exuerit, ac terrae corrumpendum reliquerit, eodem tempore ac lege daemon fit ex homine, puriſque oculis ſpectacula intuetur ſua, nulla corporis obducta caligine, nulla figurarum diverſitate turbata, nulla aeris denſitate intercluſa; ſed ita, ut ipſum pulchrum oculis intueatur ſuis, plenoque perfruatur gaudio: hic de vita praeterita cum cogitat, vicem dolet ſuam; cum de praeſenti, gaudet et gratulatur ſibi: deplorat et cognatas animas, quae adhuc in terris volvuntur; velletque, quo eſt erga homines amore, verſari cum illis, labanteſque fulcire. Munus hoc illis interea a Deo

impo-

μενον τῇ ξυνδέσει τελευτᾷ ἐπὶ τὴν πέτραν, χρῆμα ἑςὸς ϗ ἑδραῖον.

ϛʹ. Τοιȣ̃τον ἡ ψυχή· σῶμα ἐν σάλῳ ἀεὶ ϗ κλύδωνι νηχόμενον ϗ κραδαινόμενον ϗ σειόμενον συνέχει αὐτὴ, ϗ καθορμίζει, ϗ ἵςησιν· ἐπειδὰν δὲ ἀποκάμῃ τὰ νεῦρα ταυτὶ, ϗ τὸ πνεῦμα, ϗ τὰ ἄλλα τὰ ὥσπερ καλώδια, ἐξ ὧν τέως προσώρμιςο τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα, τὸ μὲν ἐφθάρη ϗ κατὰ βυθȣ̃ ᾤχετο, αὐτὴ δὲ ἐφ᾽ ἑαυτῆς ἐκνηξαμένη συνέχει τε αὐτὴν ϗ ἵδρυται. Καὶ καλεῖται ἡ τοιαύτη ψυχὴ δαίμων ἤδη, θρέμμα αἰθέριον, μετοικισθὲν ἐκ γῆς ἐκεῖ· ὥσπερ ἐκ βαρβάρων εἰς Ἕλληνας, ϗ ἐξ ἀνόμȣ ϗ τυραννȣμένης ϗ ςασιωτικῆς πόλεως εἰς εὐνομȣμένην ϗ βασιλευομένην ϗ εἰρηνικὴν πόλιν. Ἐγγύτατα γάρ μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ γιγνόμενον Ὁμηρικῇ εἰκόνι. Οἷον φησὶν ἐκεῖνος χαλκεῦσαι τὸν Ἥφαιςον ἐπὶ χρυσῆς ἀσπίδος πόλεις δύο·

Ἐν τῇ μέν ῥα γάμοι τ᾽ ἔσαν, εἰλαπίναι τε,

ϗ χοροὶ, ϗ παιᾶνες, ϗ δᾳδȣχίαι· ἐν δὲ τῇ πόλεμοι, ϗ ςάσεις, ϗ ἁρπαγαὶ, ϗ μάχαι, ϗ ὀλολυγαὶ, ϗ οἰμωγαὶ, ϗ ςόνοι. Τȣ̃το δύναται ϗ γῆ πρὸς αἰθέρα· ὁ μὲν γὰρ, εἰρηναῖόν τι χρῆμα, ϗ παιάνων μεςὸν, ϗ θείων χορῶν· ἡ δὲ πολυφωνίας, ϗ πολυεργίας, ϗ διαφωνίας. Ἐπειδὰν γὰρ ἀπαλλαγῇ ψυχὴ ἐνθένδε ἐκεῖσε, ἀποδυσαμένη τὸ σῶμα, ϗ καταλιποῦσα αὐτὸ τῇ γῇ φθαρησόμενον, τῷ αὐτῷ χρόνῳ ϗ νόμῳ δαίμων ἀντ᾽ ἀνθρώπȣ, ἐποπτεύει μὲν αὐτὴ τὰ οἰκεῖα θεάματα καθαροῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, μήτε ὑπὸ σαρκῶν ἐπιπροσθȣμένη, μήτε ὑπὸ χρωμάτων ἐπιταραττομένη, μήτε ὑπὸ σχημάτων παντοδαπῶν συγχεομένη, μήτε ὑπὸ ἀέρος θολερȣ̃ διατειχιζομένη, ἀλλὰ αὐτὸ κάλλος αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρῶσα, ϗ γαννυμένη· οἰκτείρȣσα μὲν αὐτὴν τȣ̃ πρόσθεν βίȣ, μακαρίζȣσα δὲ τȣ̃ παρόντος· οἰκτείρȣσα δὲ ϗ τὰς συγγενεῖς ψυχὰς, αἳ περὶ γῆν ςρέφονται ἔτι, ϗ ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐθέλȣσα αὐταῖς συναγελάζεσθαι, ϗ ἐπανορθȣ̃ν σφαλλομένας. Προστέτακται δὲ αὐτῇ ὑπὸ τȣ̃ θεȣ̃ ἐπιφοιτᾷν τῇ γῇ, ϗ ἀναμίγνυσθαι

impoſitum eſt, ut cuicunque hominum generi, cuicunque fortunae, animo, atque arti aſſiſtant: hac lege, ut bonis auxilium ferant; qui injuria afficiuntur, ab ea vindicent; qui inferunt, puniant.

7. Ita tamen, ut non omnis daemon agat omnia, ſed et ibi ſingulis ſingula diſtincta ſunt miniſteria, aliud alii. Et hoc eſt, cur daemonum genus patibile dicamus eſſe, quo quidem uno Deo concedit. Id enim, cui ſinguli, cum adhuc in terris verſarentur, maxime addicti fuerunt, ne hic quidem plane omittunt: etiam nunc medicinam exercet Aeſculapius, robur Hercules, bacchatur Bacchus, divinat Amphilochus, navigant Caſtores, judicat Minos, Achilles armatur. Et Achilles quidem inſulam circa mare Ponticum contra Iſtrum incolit: templum ibi Achillis et arae ſunt: nec facile quiſquam eo, niſi re prius divina facta, acceſſerit; ea rite peracta, inſulam conſcendit. Viderunt ſaepenumero nautae juvenem flava inſignem coma, aureiſque armis tripudium ſaltantem militare: alii ipſum quidem non viderunt, ſed cantantem tantum ad arma audiverunt; alii rurſus et viderunt, et audiverunt ſimul. Factum eſt, ut et inſcius aliquis in inſula obdormierit, quem Achilles excitavit, in tentorium deduxit, epulo excepit: vinum Patroclus fundebat, citharam pulſabat Achilles; etiam Thetin adfuiſſe aiebat, alioſque Deos. Hector vero, prout Ilienſes tradunt, terram incolit ſuam; qui ſaepenumero per campum ſaltare, armiſque fulgurare viſus eſt. Ego, quod ad me attinet, nec Achillem vidi, nec Hectorem: vidi autem in ſumma navis parte Caſtores, ſtellas ſcilicet lucidas, quae navem in tempeſtate dirigebant; vidi et Aeſculapium, ſed non in ſomnis; vidi et Herculem, ſed vigilans.

DISSERT.

μίγνυσθαι πάσῃ μὲν ἀνδρῶν φύσει, πάσῃ δὲ ἀνθρώπων τύχῃ ϰ̀ γνώμῃ ϰ̀ τέχνῃ· ϰ̀ τοῖς μὲν χρηστοῖς συνεπιλαμβάνειν, τοῖς δὲ ἀδικȣμένοις τιμωρεῖν, τοῖς δὲ ἀδικȣ̃σι προστιθέναι τὴν δίκην.

ζ. Ἀλλ' ȣ̉χὶ δαιμόνων πᾶς πάντα δρᾷ, ἀλλ' αὐτοῖς διακέκριται κἀκεῖ τὰ ἔργα, ἄλλο ἄλλῳ. Καὶ τȣ̃τό ἐστιν ἀμέλει τὸ ἐμπαθὲς, ᾧ ἐλαττȣ̃ται δαίμων Θεȣ̃. Ὡς γὰρ εἶχον φύσεως, ὅτε περὶ γῆν ἦσαν, ȣ̉κ ἐθέλȣσι ταύτης παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι· ἀλλὰ ϰ̀ Ἀσκληπιὸς ἰᾶται νῦν, ϰ̀ ὁ Ἡρακλῆς ἰσχυρίζεται, ϰ̀ Διόνυσος βακχεύει, ϰ̀ Ἀμφίλοχος μαντεύεται, ϰ̀ οἱ Διόσκȣροι ναυτίλλονται, ϰ̀ Μίνως δικάζει, ϰ̀ Ἀχιλλεὺς ὁπλίζεται. Ἀχιλλεὺς νῆσον οἰκεῖ εὐθὺ Ἴστρȣ κατὰ τὴν Ποντικὴν θάλατταν, Ἀχιλλέως ναὸς, ϰ̀ βωμοὶ Ἀχιλλέως· ϰ̀ ἑκὼν μὲν ȣ̉κ ἄν τις προσέλθῃ, ὅτι μὴ θύσων· θύσας δὲ ἐπιβαίνει τῆς νεώς. Εἶδον ἤδη ναῦται πολλάκις ἄνδρα ἠΐθεον, ξανθὸν τὴν κόμην, πηδῶντα ἐν ὅπλοις· τὰ ὅπλα χρυσᾶ· οἱ δὲ εἶδον μὲν ȣ̉δαμῶς, ἤκȣσαν δὲ παιανίζοντος· οἱ δὲ ϰ̀ εἶδον, ϰ̀ ἤκȣσαν. Ἤδη δέ τις ϰ̀ κατέδαρθεν ἄκων ἐν τῇ νήσῳ, ϰ̀ αὐτὸν Ἀχιλλεὺς ἀνίστησι, ϰ̀ ἐπὶ σκηνὴν ἄγει, ϰ̀ εὐωχεῖ· ὁ Πάτροκλος ᾠνοχόει, Ἀχιλλεὺς ἐκιθάριζεν, παρεῖναι δὲ ἔφη ϰ̀ τὴν Θέτιν, ϰ̀ ἄλλων δαιμόνων χορόν. Ὁ δὲ Ἕκτωρ κατὰ χώραν μένει, ὡς ὁ Ἰλιέων λόγος, ϰ̀ φαντάζεται πηδῶν ἀνὰ τὸ πεδίον, ϰ̀ ἀστράπτων. Ἐγὼ δὲ τὸν μὲν Ἀχιλλέα ȣ̉κ εἶδον, ȣ̉δὲ τὸν Ἕκτορα· εἶδον δὲ ϰ̀ Διοσκȣ́ρȣς ἐπὶ νεὼς, ἀστέρας λαμπρȣ̀ς, ἰθύνοντας τὴν ναῦν χειμαζομένην· εἶδον ϰ̀ τὸν Ἀσκληπιὸν, ἀλλ' ȣ̉χὶ ὄναρ· εἶδον ϰ̀ τὸν Ἡρακλέα, ἀλλ' ὕπαρ.

DISSERT. XVI.

Utrum diſciplinae ſint reminiſcentiae.

CRETENSIS quidam Athenas olim venit, Epimenides nomine, qui Athenienſi populo mira quaedam, nec admodum creditu facilia, adferebat: Se, cum aliquando clara luce in Dictaei Jovis antrum ſeceſſiſſet, multos ibi annos alto ſopore oppreſſum fuiſſe, Deoſque in ſomnis voceſque eorum uſurpaſſe, atque ita veritati litaſſe et juſtitiae. Qua fabula nihil aliud videtur mihi indicare voluiſſe Epimenides, quam vitam hanc animae humanae reſpectu nihil aliud quam longum, multorumque annorum, eſſe ſomnium: quod tamen perſuaſiſſet facilius, ſi Homeri verſus, ubi de ſomniis poeta agit, adjunxiſſet. Vult enim ille alibi, duas eſſe ſomniorum (nam ita vocat) caducorum portas, alteram eburneam, corneam alteram: jam ſomnia illa, quae per corneam tranſeunt, vera eſſe, et fide digna; altera contra inania, et fallacia, nihilque, quod vigilanti in mentem venire poſſit, animo offerre. Eodem pertinebat Epimenidis ſive fabula, ſive vera hiſtoria. Somnium enim revera haec vita noſtra eſt, quo in corpore hoc defoſſus ille animus ſatietate nimia et crapula vix unquam de veritate rerum ſomniat, et haec ipſa, quae videt, per eburneam pleriſque portam adveniunt; cum contra, ſi pura alibi ac ſobria ſit anima, et quam minime haec ſive crapula afflat ſive ſatietas, huic veriſimile ſit alteram per portam advenire ſomnia, eaque ipſa manifeſta, ac diſtincta, veroque quam proxima. Hoc Epimenidis fuit ſomnium.

2. Primus vero Pythagoras Samius dicere auſus eſt, interiturum eſſe corpus ſuum, animam vero mortis immunem, ſeniique, evolaturam eſſe; priuſquam enim huc veniret, extitiſſe olim. Crediderunt vero et hoc homines, et quod olim corpore alio in terra vixiſſet,

ΛΟΓΟΣ ιϛʹ.

Εἰ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις.

Ἀφίκετό ποτε Ἀθήναζε Κρὴς ἀνὴρ, ὄνομα Ἐπιμενίδης, κομίζων λόγον, οὑτωσὶ ῥηθέντα, πιστεύεσθαι χαλεπόν· Ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Δικταίου τῷ ἄντρῳ κείμενος ὕπνῳ βαθεῖ ἔτη συχνὰ, ὄναρ ἔφη ἐντυχεῖν αὐτὸς θεοῖς καὶ θεῶν λόγοις, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δίκῃ. Τοιαῦτα ἄττα διαμυθολογῶν ᾐνίττετο, οἶμαι, ὁ Ἐπιμενίδης, ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυετεῖ. Πιθανώτερος δ' ἂν ἦν καὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη προστιθεὶς τῷ αὐτοῦ λόγῳ, ἃ περὶ ὀνείρων ἐκεῖνος. Λέγει γάρ που Ὅμηρος δύο εἶναι πύλας ἀμενηνῶν ὀνείρων, τὴν μὲν ἐξ ἐλέφαντος, τὴν δὲ ἐκ κεράτων· τοὺς μὲν οὖν διὰ κεράτων ἰόντας ἀτρεκεῖς τε εἶναι, καὶ πιθανοὺς πιστεύεσθαι· τοὺς δὲ ἑτέρους σφαλεροὺς, καὶ ἀπατεῶνας, καὶ μηδὲν ὕπαρ ἐπὶ τὴν ψυχὴν φέροντας. Ταύτῃ τοι ἔτεινε καὶ ὁ Ἐπιμενίδου εἴτε μῦθος, εἴτε καὶ ἀληθὴς λόγος. Ἐνύπνιον γάρ τι ἐστὶν ἀτεχνῶς οὑτοσὶ ὁ δεῦρο βίος, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ κατορωρυγμένη ἐν σώματι ὑπὸ κόρου καὶ πλησμονῆς μόλις πως ὀνειρώττει τὰ ὄντα, ἔρχονται δὲ ταῖς μὲν τῶν πολλῶν ψυχαῖς ὄνειροι δι' ἐλεφαντίνων πυλῶν· εἰ δέ που τίς ἐστι καθαρὰ ψυχὴ καὶ νηφάλιος, καὶ ὀλίγα ὑπὸ τοῦ δεῦρο κόρου καὶ τῆς πλησμονῆς ἐπιταραττομένη, εἰκός που ταύτῃ δι' ἑτέρων ἰόντα ἀπαντᾷν ὀνείρατα σαφῆ, καὶ διακεκριμένα, καὶ ἐγγύτατα τῷ ἀληθεῖ. Οὗτος ἦν ὁ Ἐπιμενίδου ὕπνος.

βʹ. Πυθαγόρας δὲ ὁ Σάμιος πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι αὐτῷ τὸ μὲν σῶμα τεθνήξεται, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναπτᾶσα οἰχήσεται ἀθανὴς καὶ ἀγήρως· καὶ γὰρ εἶναι αὐτὴν, πρὶν ἥκειν δεῦρο. Ἐπίστευον δὲ αὐτῷ οἱ ἄνθρωποι ταῦτα λέγοντι, καὶ ὅτι ἤδη πρότερον γένοιτο ἐν γῇ ἐν ἄλλῳ σώματι,

Εὔφορβος

xiſſet, Euphorbus Trojanus. Quippe et hoc ipſum ita perſuadebat: Forte fortuna Minervae templum intrabat, in quo multa variaque dona cum videret, inter alia clypeum, forma Phrygium, vetuſtate jam detritum invenit: hunc ſe noviſſe dixit; in Iliaco enim praelio ab eo ereptum ſibi fuiſſe, a quo et interfectus eſt. Quae verba cum vehementer admirarentur cives, detraxerunt clypeum, in quo inſcriptionem hanc invenerunt: PALLADI MINERVAE AB EVPHORBO MENELAVS. Si vis, et aliud tibi referam. Homo fuit Proconneſius, cujus corpus aliquandiu humi jacebat, non plane quidem ſine ſpiritu, ita tamen, ut vix quicquam ſupereſſet vitae, mortique eſſet quam proximum: interim anima, relicto corpore, in coelo adinſtar avis errabat, omniaque infra ſe poſita videbat, terram, mare, fluvios, urbes, gentes, hominumque affectiones, et naturas quaſlibet; mox reverſa, corpus intrabat denuo ac erigebat, quo velut inſtrumento uſa, quaecunque uſquam viderat, narrabat.

3. Quid ergo haec Epimenidis, Pythagorae, ac Ariſteae volunt ſibi? aliudne exiſtimas, quam otium, quod vir bonus a voluptatibus, reliquiſque corporis affectionibus agit, cum a tumultu illius vindicata anima, penitus in ſe mentem convertit ſuam, atque ita denuo, relictis rerum ſimulachris, ipſam contemplatur veritatem? Nihil certe aliud hoc, quam ſuavis quidam ſomnus eſt, in quo ſomnia quidem quamplurima, veriſſima tamen omnia, ſe nobis offerunt: non aliud, quam ſi alis quibuſdam in altum noſter erigeretur animus, non ſupra ſumma tantum montium juga, quamdiu in caliginoſo hoc et confuſo verſatur aere; ſed longe ſublimius, in immutabili illo aethere, a ſerenitate ſimul et quiete ad contemplationem veritatis leniter deductus. Quae autem eſt tandem ea deducendi ratio, aut quo potiſſimum convenienter eam deſignabimus nomine? an diſciplinam, an eodem cum Platone nomine reminiſcentiam dicemus? an utrumque ſimul, hoc et illud, ut duo videlicet rei uni tribuamus nomina? Talis ea eſt ergo reminiſcentia, quale illud, quod interdum oculo accidit; cui cum ſemper videndi adſit potentia,

Εὔφορβος δὲ εἶναι ὁ Τρὼς τότε. Ἐπίςευον δὲ ὧδε· Ἀφίκετο εἰς Ἀθηνᾶς νεὼν, ꙋ πολλὰ μὲν ἦν ϗ παντοδαπὰ ἀναθήματα, ἐν δὲ τοῖς ϗ ἀσπὶς, τὸ μὲν σχῆμα Φρυγία, ἀπὸ δὲ χρόνꙋ ἐξίτηλος· εἶπεν ꙋ̂ν, ὅτι γνωρίζω τὴν ἀσπίδα, ἀφείλετο δέ με ὅσπερ ϗ ἀπέκτεινε τότε ἐν Ἰλίῳ ἐν τῇ μάχῃ. Θαυμάσαντες οἱ ἐπιχώριοι τὸν λόγον, καθεῖλον τὸ ἀνάθημα, ϗ ἦν ἐπίγραμμα·

ΠΑΛΛΑΔΙ ΑΘΗΝΑΙ ΜΕΝΕΛΕΩΣ ΑΠΟ ΕΥΦΟΡΒΟΥ.

Εἰ δὲ βꙋ́λει, ϗ ἄλλον αὖ λόγον διέξειμί σοι. Προκοννησίῳ ἀνδρὶ τὸ μὲν σῶμα ἔκειτο ἔμπνꙋν μὲν, ἀλλ᾽ ἀμυδρῶς ϗ ἐγγύτατα θανάτꙋ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐκδῦσα τꙋ̃ σώματος, ἐπλανᾶτο ἐν τῷ αἰθέρι, ὄρνιθος δίκην, πάντα ὑποπτα θεωμένη, γῆν, ϗ θάλατταν, ϗ ποταμꙋ̀ς, ϗ πόλεις, ϗ ἔθνη ἀνδρῶν, ϗ παθήματα, ϗ φύσεις παντοίας· ϗ αὖθις εἰσδυομένη τὸ σῶμα ϗ ἀνας ήσασα, ὥσπερ ὀργάνῳ χρωμένη, διηγεῖτο ἅττα εἶδέ τε ϗ ἤκꙋσε, παρ᾽ ἄλλοις ἄλλα.

γ. Τί δή ποτ᾽ ꙋ̂ν Ἐπιμενίδης ϗ Πυθαγόρας ϗ Ἀριςέας ἐθέλꙋσιν αἰνίττεσθαι; ἄλλο τί, ἢ τὴν σχολὴν τῆς ψυχῆς τꙋ̃ ἀγαθꙋ̃ ἀνδρὸς ἀπὸ τῶν τꙋ̃ σώματος ἡδονῶν ϗ παθημάτων, ὅταν ἀπαλλαγεῖσα τꙋ̃ περὶ ἐκεῖνο ταράχꙋ, ϗ ἐπιςρέψασα εἰς ἑαυτὴν τὸν νꙋ̃ν, ἔμπαλιν ἐντυγχάνῃ τῷ ἀληθεῖ αὐτῷ, ἀφεμένη τῶν εἰδώλων; Τꙋ̃το ἔοικε μὲν ὕπνῳ καλῷ, ϗ μεςῷ ἐναργῶν ὀνειράτων· ἔοικε δὲ ψυχῆς πτήσει μεταρσίῳ, ꙋ̓χ ὑπὲρ ἄκρων φερομένης τῶν ὀρῶν ἐν ἀχλυώδει ϗ ταραττομένῳ τῷ ἀέρι, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τꙋ̃τον ὕψꙋ ἐν ςαθερῷ αἰθέρι, γαλήνης ϗ ἠρεμίας αὐτὴν παραπεμπꙋ́σης ἀλύπως ἐπὶ τὸ ἀληθὲς ἐπὶ τὴν ὄψιν. Τίς δὲ ὁ τῆς παραπομπῆς τρόπος, ϗ τί ἂν αὐτὴν ἐμμελῶς ὀνομάζωμεν; ἆρά γε μάθησιν, ἢ Πλάτωνι ὁμοφώνως ἀνάμνησιν; ἢ δύο θησόμεθα ὀνόματα πράγματι ἑνὶ, μάθησιν ϗ ἀνάμνησιν; Τὸ δέ ἐςι τοιꙋ̃τον, οἷον τὸ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν πάθος· σύνεςι μὲν γὰρ αὐτῷ ἡ ὄψις ἀεὶ, ἤδη δέ πꙋ ὑπὸ

 συμφορᾶς

tentia, nonnunquam tamen caligo aut tenebrae viam ipſam obſidendent, quae a contemplatione rerum oculum avertant: accedit ergo ars, quae licet videndi illi non tribuat potentiam, impedimentum tamen tollit, liberumque radiis egreſſum concedit. Puta animam noſtram talem eſſe videndi potentiam, quae ea, quae ſunt natura, perſpicit et cognoſcit; huic communi corporum evenire calamitate, ut caligo offuſa eripiat aſpectum, aciem obtundat, propriumque lumen extinguat; accedere poſtea rationis artem, quae tanquam medicus ſcientiam illi quidem non confert, aut praebet novam, ſed eam quam habet, licet tenuem admodum confuſamque ac vacillantem, erigit.

4. Sicut ergo gravidis artem ſimul manumque obſtetricia admovet, foetum excipit, dolores mitigat, ſimulque foetum jam maturum in lucem educit, puerperamque dolore liberat: eodem modo animae jam gravidae, jam partui propinquae obſtetricatur ratio; ita tamen, ut quamplurimae vel obſtetricum imperitia, vel dolorum vehementia, vel ignavia abortiantur ſeminum; paucae contra raraeque ad finem ſuum perveniant animae, finem dico perfectum ac plenum, quique a majoribus non degeneret ſuis. Ipſa autem animi conceptio mens dicitur, partitudo ſenſus, partus ipſe reminiſcentia; ſed et omnes animae natura pariunt, partitudines ſenſu ſuſtinent, pariunt ratione. Sicut igitur nihil ſine ſemine, nec aliud a ſemine, ut homo ex homine, bos e bove, olea ex olea, vitis e vite naſcitur; ſic etiam, ſi veritatem intelligat animus, neceſſe eſt vera illa eſſe, quae animo inſita ſunt ſemina: quod ſi ſunt, etiam ſemper fuerunt; ſi ſemper fuerunt, immortalia ſunt. Ut nihil aliud ſit, quam quaedam, ut ita dicam, eorum, quae in animo ſunt, efflorescentia ſeminum, ſcientia, ac matura vere perfectio; quam contra ignorantiam dicunt, nihil aliud, quam quidam quaſi torpor eorum.

5. Quod

συμφορᾶς ἐπιχυθεῖσα ἀχλὺς, ϗ ἀμφιέσασα τὸ ὄργανον, διετείχισεν αὐτȣ̃ τὴν πρὸς τὰ ὁρώμενα ὁμιλίαν· ἡ δὲ τέχνη παρελθȣ̃σα ὄψιν μὲν ȣ̓κ ἐνεποίησε τῷ ὀφθαλμῷ, τὸ δὲ ἐνοχλȣ̃ν παραγαγȣ̃σα ἀπεκάλυψεν αὐτȣ̃ τὸν ἔξω δρόμον. Νόμιζε δὲ ϗ τὴν ψυχὴν ὄψιν τινὰ εἶναι διορατικὴν τῶν ὄντων φύσει ϗ ἐπιςήμονα· ὑπὸ δὲ τῆς τῶν σωμάτων συμφορᾶς ὑποκεχύσθαι αὐτῇ πολλὴν ἀχλὺν, ϗ συγχεῖν τὴν θέαν, ϗ ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἀκρίβειαν, ϗ ἀποσβεννῦναι τὸ οἰκεῖον φῶς· προσιόντα δὲ αὐτῇ τεχνίτην λόγον, ὥσπερ ἰατρὸν, ȣ̓ προσιθέναι αὐτῇ φέροντα ἐπιςήμην, πρᾶγμα ὃ μήπως ἔχει, ἀλλ' ἐπεγείρειν ἣν ἔχει μὲν, ἀμυδρὰν δὲ ϗ ξυνδεδεμένην ϗ καρηβαρȣ̃σαν.

δ'. Ὅνπερ ȣ̓̃ν τρόπον ϗ ταῖς κυȣ́σαις προσάγȣσα ἡ μαιευτικὴ τὰς χεῖρας σὺν τῇ τέχνῃ ὑποδέχεται τὸ κυȣ́μενον, ϗ θεραπεύει τὰς ὀδύνας, ϗ ἐξάγει τὸ τελεσφορηθὲν εἰς φῶς, ϗ ἀπαλλάττει τῆς ὀδύνης τὴν φέρȣσαν· τȣ̃τον τὸν τρόπον ϗ λόγος μαιεύεται ψυχὴν κύȣσαν ϗ ὠδίνων μεςήν· ἀλλὰ πολλαὶ ἀμβλισκάνȣσιν, ἢ δι' ἀτεχνίαν τῶν μαιȣμένων, ἢ διὰ σφοδρότητα τῶν ὠδίνων, ἢ διὰ ἀμβλύτητα τῶν σπερμάτων· ὀλίγαι δέ πȣ ϗ σπάνιοι ψυχαὶ τελεσφόροι, ὧν τὰ ἔκγονα σαφῆ ϗ διηρθρωμένα ϗ γνήσια τῶν πρώτων πατέρων. Ὄνομα δὲ τῇ μὲν ψυχῆς κυήσει νȣ̃ς, τῇ δὲ ὠδῖνι αἴσθησις, τῇ δὲ ἀποτέξει ἀνάμνησις· κύȣσι δὲ πᾶσαι μὲν ψυχαὶ φύσει, ὠδίνȣσι δὲ ἔθει, τίκτȣσι δὲ λόγῳ. Ὥσπερ ȣ̓̃ν ἀδύνατον φῦναί τι ἄνευ σπέρματος, ϗ ἀλλοῖον ἢ οἷα τὰ σπέρματα, ἄνθρωπον μὲν ἐξ ἀνθρώπȣ, βȣ̃ν δὲ ἐκ βοὸς, ϗ ἐξ ἐλαίας ἐλαίαν, ϗ ἐξ ἀμπέλȣ ἄμπελον· ȣ̔́τω ϗ εἴ τι ἀληθὲς ἡ ψυχὴ ξυνίησι, ἀνάγκη ἀληθῆ εἶναι ταυτὶ τὰ σπέρματα ἐμπεφυτευμένα τῇ ψυχῇ· εἰ δὲ ἦν, ϗ ἀεὶ ἦν· ἀεὶ δὲ ὄντα, ϗ ἀθάνατα ἦν. Καὶ τȣ̃τό ἐςιν ἀμέλει τὸ περὶ τὰς ἐπιςήμας γιγνόμενον σπερμάτων ψυχῆς ἄνθος ϗ τελεσφόρησις. Ὃ δὲ καλȣ̃σιν οἱ ἄνθρωποι ἄγνοιαν, τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἀργία τῶν σπερμάτων;

ἐ. Εἰ

5. Quod ſi corpori ſimilis ſit anima, morti videlicet obnoxia et corruptioni, ſi diſſolvatur et putreſcat, magnifice de ea loqui vereor: ſicut nec magnifice de corpore loqui poſſum; caduca namque, periculiſque proxima, dubia, incerta, intemperanſque res ejus reſpectu homo eſt. Si talis ſit animus, nec ſcire quicquam, nec reminiſci poterit, nec diſcere. Facilius enim cera ſole liquefacta impreſſam ſigilli imaginem ſervaret, quam diſciplinam animus, ſiquidem ſit corpus; mutatur enim corpus omne, ac movetur, celeriterque, Euripi inſtar, huc illuc fertur, nunc ex infantia in pubertatem excreſcit, nunc ex juventa in ſenectutem delabitur. Talem eſſe animum, neque Pythagorae, neque Platonis concedunt oracula. Sed nec id judicavit, qui praeceſſit eos, Homerus, cui etiam apud inferos loquuntur animae, ac ne ibi quidem divinare deſinunt. Idem fere dicit citharoedus ille apud eum alibi:

Sponte mea didici, tribuerunt numina muſam.

Nec fallitur: ſponte enim diſcit animus, ſcientiamque a Diis natura ſua copioſe conſequitur. Niſi forte reliqua, quotquot ſunt, animalia ſponte opera ſua cognoſcere, nec praeceptorem ullum agnoſcerè dicamus, non ad fortitudinem leones, non ad fugam cervos, non ad curſum equos; ut aves taceam, quas in arborum culminibus ſpontanea arte nidos ſuos contexere, araneaſque, quas ſpontaneo filo retia ſua in aere ſuſpendere, ſicut et luſtra ſerpentes, et antra piſces, natura mater docuit; quod omnes denique animalium artes, ſingulae generi ſuo, ad ſalutem tuendam a natura donatae ſunt: homini autem cunctorum animalium, quod ad intellectum attinet, facile principi inſititiam, foriſque inductam tribuamus ſcientiam? Apage: alterum enim neceſſe eſt, ut aut invenerit, quod ſcit, aut didicerit; quorum utrumque per ſe infirmum eſt, niſi natura adſit ſcientia. Qui invenit enim, quomodo utetur invento, ſi uſum ignoret illius? Si enim mediterraneus aliquis, ut eſt apud Homerum, cuidam occurrat, qui temonem navis geſtat, dicet,

Vannum hominem geſtare humeris ingentibus illum . . .

Quaeram

έ. Εἰ μὲν ἦν τοιῦτόν ἐςιν ἡ ψυχὴ, οἷον κὴ τὸ σῶμα, θνητὸν κὴ φθειρόμενον, κὴ λυόμενον, κὴ σηπόμενον, ὐδὲν ἔχω περὶ αὐτῆς σεμνὸν εἰπεῖν· ὐδὲ γὰρ περὶ σώματος σεμνὸν ὐδὲν εἰπεῖν ἔχω, ἐφήμερον γὰρ τὸ θρέμμα, κὴ ἀκροσφαλὲς φερόμενον, ἄπιςον, ἀσαφὲς, κὴ ἔμπληκτον. Εἰ τοιῦτον ἡ ψυχὴ, ὔτε τι οἶδεν, ὐδὲ ἀναμιμνήσκεται, ὔτε μανθάνει. Θᾶττον γὰρ ἂν φυλάξαι σφραγῖδος τύπυς κηρὸς ὑπὸ ἡλίυ τηκόμενος, ἢ ψυχὴ μάθημα, εἴπέρ ἐςι σῶμα· πᾶν γὰρ σῶμα ῥεῖ, κὴ φέρεται ὀξέως, Εὐρίπυ δίκην, ἄνω κὴ κάτω, νῦν μὲν ἐκ νηπιότητος εἰς ἥϐην οἰδαῖνον, νῦν δὲ ἐξ ἥϐης εἰς γῆρας ὑπονοςῦν κὴ ὑποφερόμενον. Ἀλλ' ὐ τοιῦτον χρῆμα εἶναι τὴν ψυχὴν μαντεύεται ὔτε Πυθαγόρας, ὔτε Πλάτων· ἀλλ' ὐδὲ ὁ πρὸ τύτων Ὅμηρος, ᾧ κὴ ἐν ᾅδυ διαλέγονται αἱ ψυχαὶ, καί εἰσι μαντικαὶ τότε. Λέγει δέ πυ αὐτῷ κὴ ἀοιδὸς ἀνὴρ,

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὤπασαν ὀμφήν.

Καὶ ἀληθῆ λέγει· αὐτοδίδακτον γάρ τι χρῆμα ἀτεχνῶς ἡ ψυχὴ, κὴ τὸ εἰδέναι παρὰ θεῶν τῇ φύσει εὖ ἔχον. Ἢ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα αὐτοδίδακτα πρὸς τὰ αὐτῶν ἔργα κὴ ὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει διδασκάλυς, ὐ λεόντων πρὸς ἀλκὴν, ὐκ ἐλάφων πρὸς φυγὴν, ὐχ ἵππων πρὸς δρόμον· ἀλλὰ κὴ ὀρνίθων γένος αὐτοδίδακτον ἐπ' ἄκρων φυτῶν ἐμηχανήσατο καλιάδας αὐτυργῷ τέχνῃ, κὴ ἀράχναι αὐτοφυεῖ μίτῳ θήρατρα ἐν ἀέρι, κὴ ἑρπετὰ φωλεὺς, κὴ ἰχθύες χηραμὺς, κὴ ὅσαι ἄλλων ζώων τέχναι πρὸς σωτηρίαν ἑκάςῳ γένει σύμφυτοι· ἀνθρώπῳ δὲ ἄρα τῷ νοερωτάτῳ τῶν ὄντων ἐπίκτητον ἥξει τὸ εἰδέναι; Οὔκυν ἥξει ποτέ· ἀνάγκη γὰρ ἢ εὑρόντα εἰδέναι, ἢ μαθόντα, ὧν ἑκάτερον ἀσθενὲς, ὐχ ὑπύσης ἐπιςήμης φύσει· Ὅ τε γὰρ εὑρὼν, πῶς ἂν χρήσαιτο τῷ εὑρεθέντι, μὴ γνωρίσας αὐτῦ τὴν χρείαν; κἂν γὰρ ἠπειρώτης ἀνὴρ καθ' Ὅμηρον οἴακι ἐντύχῃ, φήσει,

Ἀθηρηλοιγὸν ἔχειν ἀνὰ φαιδίμῳ ὤμῳ.

 Ὅθεν

Quaeram, unde didicerit? ex eo enim, qui neſcit, ſcire non poteſt: ſin ex eo, qui ſcit; quaeram ex praeceptore, quo pacto et ipſe didicerit? neceſſe enim et hunc vel inveniſſe, vel didiciſſe. Quod ſi invenit; rurſus quaeram, quo pacto uti potuit, ſi non intellexerit? ſin ex alio didicit, libebit et hunc interrogare, Quando autem deſinemus tandem, quove loco conſiſtet diſcendi ex aliis modus? Neceſſe eſt enim tandem ad eum nos deducat, qui non didicit, ſed invenit: cui eadem illa dicemus.

6. Atque ita ſponte, ad id quod quaeritur, nos deducat ratio. Propria enim animae eſt inventio, quae ſpontanea, genuinaque, et agnata eſt nobis; neque aliud, quam opinionum eſt in animo excitata veritas, quarum excitatio atque ordinatio ſcientia dicitur. Ipſam, ſi lubet, cum milite confer, qui caſtris extra ordinem paſſim oberrat ſuum et vagatur: aut potius, ut Homerum ſequamur, fingamus noctem eſſe, quietemque in caſtris profundam, alioſque omnes ordine ſomno ſepultos altiſſimo jacere;

At non Atriden paſtorem Agamemnona gentis

detineat, qui ordine omnes excitet, aciemque inſtruat,

equites et robora primum,

In medio jubeat timidas procedere turmas.

Tale quid exiſtima et in animo fieri noſtro, noctem videlicet, ſomnumque in ea, qui cogitationes ejus opprimat, oboriri profundum; rationem autem imperatorem eſſe, aut regem, vel quodcunque eam appellare velis, qui ſingulos adeat, ſopitos excitet, excitatos ordine diſponat. Somnum ipſum oblivionem, excitationem e ſomno reminiſcentiam voca, curam vero conſervationemque eorum, quos jam ordinavit ratio, memoriam. Excitatur autem paulatim reminiſcentia, dum aliud ex alio inquirit anima, et a praeſenti ad id, quod futurum eſt, quaſi manu deducitur; videre etiam in actionibus humanis ejuſmodi reminiſcentias licet.

7. A

Ὅθεν μαθών; παρὰ μὲν τοῦ οὐκ εἰδότος οὐκ ἂν μάθοι· παρὰ δὲ τοῦ εἰδότος κἂν μάθοι, ἐρήσομαι τὸν διδάξαντα, πῶς καὶ οὗτος ἔγνω; Οὐκοῦν καὶ οὗτος ἢ εὗρεν, ἢ ἔμαθεν· καὶ εἰ μὲν εὗρε, τὰ αὐτὰ ἐρήσομαι, πῶς ἐχρήσατο τῷ εὑρεθέντι, μὴ γνωρίσας; εἰ δὲ ἔμαθε παρ' ἄλλου, πάλιν ἤδη ἐκεῖνον διέρεσθαι. Καὶ ποῖ στησόμεθα, ἄλλον ἄλλου διδάσκαλον ἀνερωτῶντες; Ἀφίξεται γάρ ποτε λογισμὸς προϊὼν ἐπὶ τὸν οὐ μαθόντα, ἀλλ' εὑρόντα· πρὸς ὃν τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ῥητέον.

ϛ'. Ἥκει τοίνυν ἡμᾶς ὁ λόγος φέρων ἐπὶ τὸ ζητούμενον. Ἡ δὲ γὰρ ψυχῆς εὕρεσις, αὐτογενής τις οὖσα, καὶ αὐτοφυὴς, καὶ ξύμφυτος, τί ἄλλο ἐστὶν ἢ δόξαι ἀληθεῖς ἐπεγειρόμεναι, ὧν τῇ ἐπεγέρσει τε καὶ συντάξει ἐπιστήμη ὄνομα; Εἰ δὲ βούλει, καὶ ταύτης εἴκαζέ μοι τὸ γινόμενον στρατιώτῃ πλανωμένῳ καὶ διακεχυμένῳ· ἢ καθ' Ὅμηρον μᾶλλον, νὺξ μὲν ἔστω καὶ ἡσυχία πολλὴ κατὰ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὕπνος βαθὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων κειμένων ἑξῆς·

Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν,
ὕπνος ἔχεν· ἀλλ' ἐπιὼν καὶ ἐξανιστὰς ἕκαστον καὶ συντάττων,
Ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν,
Πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν στῆσεν πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς,
Ἕρκος ἔμεν πολέμοιο, κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσε.

Τοιοῦτον ἡγοῦ καὶ περὶ τὴν ψυχὴν γίνεσθαι, νύκτα πολλὴν, καὶ ὕπνον βαθὺν τῶν τῆς ψυχῆς νοημάτων· τὸν δὲ λόγον αὐτὸν, τὸν στρατηγὸν ὄντα, ἢ βασιλέα, ἢ ὅ, τι περ ὀνομάζων χαίρεις, ἐπιόντα τούτων ἕκαστον καὶ ἐπεγείροντα καὶ συντάττοντα. Κάλει δὲ τὸν μὲν ὕπνον λήθην, τὴν δὲ ἀνάστασιν αὐτῶν ἀνάμνησιν, μνήμην δὲ τὴν φυλακὴν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν συνταχθέντων. Γίγνεται δὲ ἡ ἀνάμνησις κατὰ βραχὺ, ἕτερον ἐξ ἑτέρου θηρευούσης τῆς ψυχῆς, καὶ χειραγωγουμένης ὑπὸ τοῦ παρόντος ἐπὶ τὸ μέλλον· ὁποῖον ἀμέλει περὶ τὰς τῶν δεῦρο πραγμάτων ἀναμνήσεις γίγνεται.

ζ'. Ἀδεῖ

Digitized by Google

7. A Demodoco in Phaeacum convivio canitur,

Lis Laertiaden Pelidenque inter Achillem.

Adeſt Ulyſſes, cantilenam audit, auditam agnoſcit, lachrymaſque effundit. Quis igitur dubitet, quin ab hoc tanquam principio ad reliqua, quae ibi geſſerat, ejus abierit animus, corpuſque una cum Phaeacibus ibidem loci potaverit, pars altera in Ilio fuerit; dum ſingula, quae ibi viderat, memoria ruminat, infinitaque, quae ad tempus illud conſpexerat, uno hoc admonitus, tanquam praeſentia cernit iterum? Quid, quod ſaepe aliquis lyram cum videt, de amaſio ſuo cogitat, qui tractavit eam? agilis namque et expedita eſt reminiſcentia. Sicut enim ea, quae facile moventur corpora, motum tamen impulſumque manus requirunt, a quo initium cum ſemel acceperunt, diutiſſime eum conſervant; ſic mens noſtra, ut in memoriam redeat, exiguum nacta principium, quod a ſenſibus accipit, longe lateque plurima reminiſcitur. Res enim ſingulae, ſive praeſentes eae, ſive anteactae ſint, quas ſemel contemplatus eſt animus, aliquo inter ſe cohaerent modo; aut tempore, ſicut noctem dies, juventutem ſenectus, ver aeſtas excipit; aut affectione, ut pulchritudinem amor, contumeliam ira, ſecundam fortunam gaudium, adverſam moeror ſequitur; aut loco, ut,

Pharinque, Spartamque, columbiferam quoque Thiſben;

aut diſtributione,

Boeotis dux Peneleos et Leitus heros,
Arceſilauſque, Prothoenorque, Cloniuſque;

aut potentia,

Jupiter, Ajacis da vel magni Diomedis,
Divitis aut ſortem regis prodire Mycenae.

8. Senſus igitur, qui tanquam in veſtibulo conſtituti ſunt animae, ſimulac rei alicujus arripuerint initium, mentique tradiderint, mens viciſſim haec arripit, reliquaque hujus intuetur beneficio; donec ea, quae vel temporis, vel naturae, vel diſtributionis, vel loci, vel honoris, vel potentiae ratione inter ſe cohaerent, omnia ſimul percurrit.

Digitized by Google

ζ'. Ἄδει ὁ Δημόδοκος ἐν τῇ Φαιάκων δαιτὶ,

Νεῖκος Ὀδυσσῆος καὶ Πηλείδεω Ἀχιλῆος.

Ὀδυσσεὺς παρὼν, ἀκούων τῆς ᾠδῆς, γνωρίσας δακρύει. Ἆρ' οὖν οὐκ εἰκὸς, ἐπιλαβομένης αὐτῷ τῆς ψυχῆς τοιαύτης ἀρχῆς, ὁδεύειν ἐπὶ τὰ ἐκεῖ ἔργα, καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῷ συμπίνειν τοῖς Φαίαξιν, αὐτοῦ μένον· τὴν δὲ ψυχὴν γίγνεσθαι τῆς μνήμης ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ ἀναπεμπαζομένης ἕκαστον ὧν εἶδε τέως, καὶ ἰοῦσαν ἐπὶ πολλὰ τῶν ἑαυτῆς θεαμάτων, ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς; Ἤδη τὶς καὶ λύραν ἰδὼν, ἐμνήσθη τῶν παιδικῶν τῶν χρησαμένων τῇ λύρᾳ· κοῦφον γάρ τι χρῆμα ἀνάμνησις καὶ εὔκολον. Καὶ ὥσπερ τὰ εὐκίνητα τῶν σωμάτων τοῦ χειρὶ προάγοντος δεῖται, καὶ παραλαβόντα τὴν ἐξ ἐκείνου ἀρχὴν φυλάττει ἐπὶ πολὺ τὴν κίνησιν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἐπιλαβόμενος πρὸς μνήμην βραχείας ἀρχῆς, ἣν ἡ αἴσθησις αὐτῷ ὀρέγει, ἐπὶ πολλὰ χωρεῖ προϊὼν κατὰ ἀνάμνησιν. Ἕκαστον γὰρ οἶμαι τῶν ὄντων ἢ γεγονότων, οἷς ἡ ψυχὴ ἐνέτυχεν, ἀκολουθίαν ἔχει, ἢ κατὰ χρόνον, ὡς ἐπὶ ἡμέρᾳ νὺξ, καὶ ἐπὶ νεότητι γῆρας, καὶ ἐπὶ χειμῶνι ἔαρ· ἢ κατὰ πάθος, ὡς κάλλει ἔρως ἐπιγίγνεται, καὶ προπηλακισμῷ ὀργὴ, καὶ ἡδονὴ εὐτυχίαις, καὶ λύπη συμφοραῖς· ἢ κατὰ τόπον,

Φᾶρίν τε, Σπάρτην τε, πολυτρήρωνά τε Θίσβην·

ἢ κατὰ νόμον,

Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον,
Ἀρκεσίλαός τε, Προθοήνωρ τε, Κλόνιός τε·

ἢ κατὰ δύναμιν,

Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυδέος υἱὸν,
Ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκήνης.

η'. Ἅτε οὖν ἐν προθύροις τῆς ψυχῆς αἱ αἰσθήσεις ἱδρυμέναι, ἐπειδάν τινος ἐφάψωνται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλαβόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ, καὶ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα, ἢ χρόνῳ, ἢ φύσει, ἢ νόμῳ, ἢ τόπῳ, ἢ τιμῇ, ἢ δυνάμει.

currit. Sicut enim in longa aliqua tenuique haſta fieri videmus, ut extremam qui partem movet, motum illum ad alterum uſque finem per totam diffundat; aut in longo protenſoque fune, primam qui partem quatit, totum neceſſario, eunte ad finem uſque motu illo, movet: ita exiguo tantum ad recordationem rei totius menti opus eſt initio. Jam praeclarae indolis homo, et ad virtutem natus, illud a ſe ſumit initium, mox viam ingreditur, mentiſque contemplationes tanquam itinere inſtituto petit, quas et aſſequitur, et recordatione volvit, ac memoria: at qui minus a natura conſecutus eſt, Socrate opus habet, non qui doceat quicquam, ſed tantum interroget, ac examinet; ipſe enim, quae vera ſunt, reſpondet. Quis autem reſpondebit, quæ ignorat? niſi quis hominem exiſtimet, qui manu deducitur dum incedit, non incedere. Quid autem inter eum intereſt, qui manu ducit, et qui interrogat; aut eum, qui incedit, et qui reſpondet? alter enim a ſe actionem habet, alter confirmat illam et regit. Sed neque ille qui manuducitur, diſcit incedere; neque qui interrogatur, diſcit reſpondere: et tamen uterque, alter quidem incedit, poteſt enim; alter reſpondet, novit enim; uterque autem utrumque confirmat, et juvat.

9. Corpus enim a natura habet, quod incedit, quod ratiocinetur, animus; qui ſi aeternus eſt, ut eſt revera, neceſſe eſt ab aeterno intellectus illi rerum ineſſe et ſcientias. Cum vero duplici vita fruatur anima, altera pura, clariſſima, nullis exercitata calamitatibus; altera turbida, concitata, diverſiſque fortunae intricata caſibus: hic dum verſatur, obſcuritate plurima perfuſa eſt et caligine, et, quod temulenti ſolent, capitis vertigine laborat. Inter haec non ſecus quam immodica vini ingurgitatione exaeſtuans, non longe abeſt ab inſania; niſi quod interdum ſe colligit, ut neque plane vacillet, neque omnino ſincera utatur ratione, ſed in ignorantiae rationiſque ſedeat confinio. Poſtquam vero hinc illuc tanquam

Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν μακρῶν καὶ λεπτῶν δοράτων, ὁ τὸν σύρακα κλονήσας παρέπεμψε τὴν κίνησιν διὰ παντὸς τοῦ δόρατος μέχρι τῆς αἰχμῆς· καὶ ὥσπερ τῶν μακρῶν καὶ διατεταμένων κάλων ὁ διασείσας τὴν ἀρχὴν, παραδίδωσι τὴν κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζουσαν ἐπὶ τὸ πέρας· οὕτω καὶ τῷ νῷ βραχείας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἔννοιαν τῶν πραγμάτων ὅλων. Ὁ μὲν δὴ εὖ πεφυκὼς ἀνὴρ, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὐδρομώτατος, αὐτὸς παρ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν λαβὼν, πορεύεται, καὶ ἐφοδεύει, καὶ ξυλλαμβάνει, καὶ ἀναπεμπάζεται τῇ μνήμῃ τὰ τοῦ νοῦ θεάματα· ὁ δὲ ἧττον δεινὸς, δεῖται τοῦ Σωκράτους, αὐτοῦ μὲν διδάσκοντος οὐδὲν, διερωτῶντος δὲ καὶ διαπυνθανομένου, ὁ δὲ ἀποκρίνεται τἀληθῆ αὐτά. Τίς ἂν οὖν ἀποκρίναιτο, ἃ μήπω οἶδε; πλὴν εἰ μὴ καὶ τὸν βαδίζοντα, χειραγωγοῦντος ἑτέρου, φήσει τὶς μὴ βαδίζειν αὐτόν. Τί τοίνυν διαφέρει ὁ χειραγωγῶν τοῦ ἀνερωτῶντος, καὶ τί διαφέρει ὁ βαδίζων τοῦ ἀποκρινομένου; ὁ μὲν γὰρ ἑαυτῷ παρέχει τὴν ἐνέργειαν, ὁ δὲ ἐκείνῳ τὴν ἀσφάλειαν. Ἀλλ' οὔτε ὁ χειραγωγούμενος μανθάνει βαδίζειν, οὔτε ὁ ἀνερωτώμενος ἀποκρίνεσθαι μανθάνει· ἀλλ' ἑκάτερος, ὁ μὲν βαδίζει, δύναται γάρ· ὁ δὲ ἀποκρίνεται, οἶδε γάρ· ξυνεπιλαμβάνουσι δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ἑκατέρῳ ἑκάτερος.

Ϛ. Σῶμα μὲν βαδιστικὸν τῇ φύσει, ψυχὴ δὲ λογιστικὴ τῇ φύσει· εἰ δ' ἔστιν ἀθάνατος, ὥσπερ ἐστὶν, ἀνάγκη που αὐτῇ τοῦτο ἐξ ἀϊδίου ἐνεῖναι, τὰς νοήσεις τε καὶ ἐπιστήμας τῶν πραγμάτων. Ἅτε δὲ, οἶμαι, διττῷ βίῳ ἡ ψυχὴ συνεχομένη, τῷ μὲν καθαρῷ καὶ διαυγεῖ, καὶ ὑπὸ μηδεμιᾶς συμφορᾶς ἐνοχλουμένῳ, τῷ δὲ θολερῷ, καὶ τεταραγμένῳ, καὶ ἐν παντοίαις τύχαις φυρομένῳ· ἐνταῦθα μὲν ἀσαφείας ἐμπέπλησται, καὶ καρηβαρεῖ, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθυόντων πάθος. Τούτοις γάρ που φλεγμαίνουσα ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ ἀνέδην πότου, ἐγγύτατα μὲν τείνει μανίας· ἤδη δέ που ἀνακαλεῖται αὐτὴν, καὶ οὔτε ἀκριβῶς σφάλλεται, οὔτε σαφῶς λογίζεται, ἀλλ' ἐν μεθορίῳ μένει ἀγνοίας καὶ λογισμοῦ. Ἐπειδὰν δὲ ἀπαλ-

tanquam e Cimmeriorum terra ſe ſubduxerit, claroque frui coeperit aethere, nec amplius cum corpore, morbiſve, aut ullis luctatur calamitatibus; tum demum veritatem ipſam perſpicit, puraque ratione aſſequitur; tum in Deorum, Deorumque filiorum, recepta conſortium ſupra ſummos coeli cum iis vagatur fornices, divinaeque aciei adſcribitur, cui imperator praeeſt, ac dux Jupiter; tunc integra utitur memoria, nunc tantum reminiſcitur; tunc confidit ſibi, nunc errat tantum. Praeclarus nihilominus animus, et qui corporis ſui hoſpitem bonum nactus eſt Deum, etiam hic a tumultu ſe vindicat; relictoque quantum in ſe eſt corporis conſortio, quae vel vidit ibi, vel audivit, ruminat memoria. Nec aliud eſt cur Mnemoſynen Muſarum matrem eſſe tradant poetarum fabulae; nihil enim aliud Muſae ſunt illis, quam ſcientia, chorus videlicet divinus, opuſque Jovis, quas producit, ordinatque Mnemoſyne. Colamus Muſas, colamus Mnemoſynen.

DISSERT. XVII.

Quid ſit Deus ſecundum Platonem.

De natura daemonum cum diſputatur, rationem rationi facile patior opponi, nec contentionem hanc reprehendo; tantum abeſt ut indignum quid, aut a viri boni ratione alienum abſurdumve ab eo committi exiſtimem, qui vel ſecum ipſe, vel cum aliis de daemone, an ſit, quid, et quantus inquirit: et tamen in hac quidem quaeſtione nomen ipſum, de quo agitur, manifeſtum eſt; ejus vero, de quo quaeritur, tum abſtruſa eſt eſſentia, tum poteſtas controverſa. Nunc autem cum de Deo dicere inſtitui, quid agam potiſſimum? Qua verborum amoenitate, qua vocabulorum luce, qua carminis orationiſve harmonia mihi, vel aliis, id, de quo nunc quaeritur, oſtendam? Si enim Plato, quo homine

ἀπαλλαγῇ ἡ ψυχὴ ἐνθένδε ἐκεῖσε, ὥσπερ ἐκ τῆς Κιμμερίων γῆς ἐπὶ λαμπρὸν αἰθέρα ἐξελθοῦσα, ἐλευθέρα μὲν γενομένη σαρκῶν, ἐλευθέρα δὲ ἐπιθυμιῶν, ἐλευθέρα νόσων, ἐλευθέρα συμφορῶν· τότε διορᾷ καὶ λογίζεται τἀληθῆ αὐτὰ, θεοῖς καὶ θεῶν παισὶ συγγιγνομένη ὑπὲρ ἄκραν τὴν οὐρανοῦ ἀψῖδα, συμπεριπολοῦσα καὶ συντεταγμένη στρατιᾷ θεῶν ὑπ' ἡγεμόνι καὶ στρατηγῷ τῷ Διΐ· καὶ μέμνηται μὲν ἀληθῶς τότε, ἀναμιμνήσκεται δὲ νῦν ἐκείνων· καὶ θαρσεῖ μὲν τότε, σφάλλεται δὲ νῦν. Ἡ δὲ ἐῤῥωμένη ψυχὴ, καὶ χρηστῷ δαίμονι συγκεκληρωμένη, κἀνταῦθα ἀντέχει τῷ μυκηθμῷ, καὶ κατὰ δύναμιν ἀπαλλάττουσα αὑτὴν τῆς πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίας, τὴν μνήμην ἐγείρει ἐκείνων τῶν θεαμάτων, καὶ ἐκείνων τῶν ἀκουσμάτων. Τοῦτο ἄρα καὶ οἱ ποιηταὶ τὴν Μνημοσύνην αἰνίττονται μουσῶν μητέρα, μούσας μὲν τὰς ἐπιστήμας ὀνομάζοντες, ἠγάθεον χορὸν, καὶ ἔργον Διὸς, ὑπὸ Μνημοσύνης καὶ γεννωμένας καὶ συντατομένας. Θεραπεύωμεν τὰς μούσας, θεραπεύωμεν τὴν Μνημοσύνην.

ΛΟΓΟΣ ΙΖ'.

Τί ὁ Θεὸς κατὰ Πλάτωνα.

ΠΕΡΙ μὲν δαιμόνων ἀμφισβητῶν λόγον λόγῳ φέρω, καὶ ἀνέχομαι τὴν στάσιν, καὶ οὐδὲν δεινὸν, οὐδὲ πλημμελὲς, οὐδὲ ἔξω τρόπου ἡγοῦμαι δρᾷν τὸν ἀμφισβητοῦντα πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλον, εἰ ἔστι τὸ δαιμόνιον, καὶ τί, καὶ ὁπόσον· καὶ γὰρ ἦν ἐνταῦθα τὸ μὲν ὄνομα δῆλον, ἡ δὲ οὐσία ἀφανὲς, ἡ δὲ δύναμις ἀμφισβητήσιμον. Νῦν δὲ δὴ τίς γένωμαι, περὶ Θεοῦ λέγων; ποῖον κάλλος ῥημάτων περιβαλόμενος, ἢ ποῖον φῶς ἐξ ὀνομάτων σαφεστάτων ποριςάμενος, ἢ τίνα ἁρμονίαν ᾠδῆς ἐκ λόγου ἁρμοσάμενος, δείξαιμι ἂν ἐμαυτῷ καὶ ἄλλῳ τὸ νῦν ζητούμενον; Ὁπότε γὰρ οὐδὲ ὁ εὐφωνότατος τῶν ὄντων Πλάτων, εἰ

mine nihil unquam rerum natura, ne Homero quidem excepto, vidit facundius, ne nunc quidem omnibus, cum de Deo agit, plane ſatisfecit; ſed non nemo reperitur, qui ex alio ſententiam Platonis audire ſe poſtulet; operam ludere videatur, ſi quis ingenii vulgaris homo diſputationi huic ſe parem judicet: niſi forte idem agere velimus, quod ille, qui ſitienti homini, cui fluvius adeſt limpidus plenuſque, qui et viſu jucundiſſimus, et guſtu ſit ſuaviſſimus, optimeque nutriat, ex imbelli aliquo fonticulo, quique nulla ex parte cum ſuperiori conferendus ſit, potum neceſſarium adferat. Plane quod de noctua dicitur, quae cum interdiu ad ſolem caliget, nocte lumen aliquod ab igne quaerit. Si quis enim aliud dicendi genus requirit, cum in Platonica oratione verſatur, aut ſi quis lucem illam obſcuram minuſque illuſtrem arbitratur; idem ille nec ſolem cum oritur, nec lunam cum fulget, nec Heſperum cum occidit, nec Luciferum cum ſurgit, unquam videbit.

2. Subſiſte paululum: nunc enim propemodum, quis ſit diſſertationis hujus uſus et ratio, intelligo. Illud ipſum hic ſit, quod in iis, qui metalla effodiunt, qui, cum terram ipſi caedant, aurum educant, ejus tamen naturam dignoſcere non poſſunt; ſed aliis hoc relinquunt, qui admoto igne explorent. Ego primam Platonis lectionem metallo ſimilem facio, et quidem auro mero: quod deinde ſequitur, aliam artem requirit, quae examinare id, quod habet, et rationis ſubſidio tanquam igne purgare poſſit, atque ita aurum purum exploratumque ſatis ad uſum ſuum convertere. Si nobis ergo veritatis ipſius, non minus quam auri, vena manifeſta eſt, et quidem copioſa atque opulenta, nec minus tamen alia arte opus eſt, quae hoc ipſum exploret; age ejus artis in hac quaeſtione, in qua agitur, quid ſecundum Platonem ſit Deus, ſubſidium imploremus.

3. Fingamus ergo loqui poſſe hanc ipſam artem, atque ex nobis ſcire velle, quo animo ad hanc diſputationem accedamus? an quod divinam omnino in rebus naturam eſſe ipſi non putemus, ac ne prima quidem Dei cognitione inſtructi accedamus? an vero quod

vel

εἰ καὶ πρὸς Ὅμηρον παραβάλλειν ἐθέλοις, οὔπω καὶ νῦν ἀξιόχρεως πιστεύεσθαι περὶ Θεοῦ λέγων, ἀλλ' ἑτέρωθέν τις πυθέσθαι ποθεῖ τὴν Πλάτωνος δόξαν, σχολῇ γ' ἄν τις ἐπιτολμήσαι τῷ λόγῳ, νῦν καὶ βραχὺν ἔχων· πλὴν εἰ μὴ καὶ ἀνδρὶ διψῶντι ποταμοῦ παρόντος καθαροῦ καὶ πολλοῦ, ἰδεῖν ἡδίστου, καὶ πιεῖν προσηνεστάτου, καὶ θρέψαι γονιμωτάτου, ἄλλοθέν ποθεν ἐκ πηγῆς ἀσθενοῦς καὶ ἧττον τὰ αὐτὰ ἀγαθῆς ἀρυσάμενοι κομίζοιμεν τῷ διψῶντι ἀναγκαῖον ποτόν. Ὁποῖόν φασι τὴν γλαῦκα πάσχειν, πρὸς μὲν τὸν ἥλιον ἀμαυρουμένην, θηρεύουσαν δὲ ἐν νυκτὶ ἔκπυρον φῶς. Εἰ γάρ τις ἐς τὰς Πλάτωνος φωνὰς ἐμπεσὼν ἑτέρων δεῖται λόγων, καὶ εἴ τῳ τὸ ἐκεῖθεν φῶς ἀμαυρὸν δοκεῖ, καὶ ἥκιστα μετέχον αὐγῆς σαφοῦς· οὗτος οὐδ' ἂν τὸν ἥλιον ἴδοι ἀνίσχοντα, οὐδὲ τὴν σελήνην λαμπρυνομένην, οὐδὲ τὸν Ἕσπερον καταδυόμενον, οὐδὲ τὸν Ἑωσφόρον φθάνοντα.

β'. Ἔχ' ἀτρέμας· νῦν γάρ τοι ἠρέμα ἐννοῶ, οἷον ἂν εἴη τὸ πάθος τοῦ τοιοῦδε λόγου. Αὐτὸ ἐκεῖνο, οἷον τὸ τῶν μεταλλέων· οὗτοι γάρ που κόπτοντες τὴν γῆν, ὀρύσσοντες τὸν χρυσὸν, οὐχ ἱκανοὶ διαγινώσκειν τὴν τοῦ χρυσοῦ φύσιν, ἀλλά ἐστιν ἔργον βασανιζόντων τὸν χρυσὸν ἐν πυρί. Εἰκάζω δὴ τὴν μὲν πρώτην ὁμιλίαν τῶν Πλάτωνος λόγων μετάλλῳ τινὶ ἀτεχνῶς χρυσοῦ· τὸ δὲ ἐπὶ τούτῳ, ἑτέρας δεῖται τέχνης, ἣ τὸ ληφθὲν δοκιμάζουσα, καὶ ἐκκαθαίρουσα λόγῳ, ὡς πυρὶ, χρῆσθαι ἤδη δύναται ἀκηράτῳ καὶ βεβασανισμένῳ τῷ χρυσῷ. Εἰ τοίνυν δήλη μὲν ἡ μεταλλεία τοῦ ἀληθοῦς καὶ μεγαλόδωρος καὶ ἄφθονος, δεῖ δὲ ἡμῖν τέχνης ἑτέρας πρὸς βάσανον τοῦ ληφθέντος· φέρε, παρακαλῶμεν τὴν τέχνην ταύτην ξυνεπιλαβέσθαι ἡμῖν τοῦ παρόντος λόγου, τί ποτέ ἐστι τὸ Θεῖον κατὰ Πλάτωνα σκοπουμένοις.

γ'. Εἰ οὖν ἔροιτο ἡμᾶς ἡ τέχνη φωνὴν λαβοῦσα, πότερα τοίνυν οὐχ ἡγούμενοι αὐτοί τι εἶναι Θεῖον ἐν τῇ φύσει, οὐδὲ ἔχοντες καθάπαξ ἔννοιαν Θεοῦ, ἀμφισβητοῦμεν; ἢ περὶ Πλάτωνος, ἢ

αὐτοί

vel de Platonis, vel de aliis, quas ipſi peculiariter habemus, opinionibus, et quas cum illius non convenire arbitramur, diſputemus? atque hoc fateri nos; illam inſtare rurſus, et ſcire e nobis velle, quae ſint illae, et qualem eſſe Deum judicemus? Quid reſpondebimus? o bone, aut quid Deum eſſe dicemus? Anne ſecundum illud,

Incurvis humeris, atrum, criſpoque capillo?

Riſu dignum merito ejuſmodi reſponſum videbitur, quamvis auguſtiorem etiam formam Jovi tribuas, *nigra ſupercilia, comam auream, qua caelum moveat.* Haec enim omnia ob imbecillitatem oculorum, ſermonis penuriam, animi caliginem, ſapientiſſimi conjecere mortalium; dum quam quiſque pulchritudinis concipere ſpeciem poterat maximam, in eam quaſi mentis imaginatione ſublati, poetae ſimul et philoſophi, Deo aſſignant.

4. Quod ſi concionem cogas, omneſque ſimul artes uno decreto convenire jubeas, ac de Deo ex iis quaeras; putaſne aliud pictorem, aliud ſtatuarium, aliud poetam, aliud dicturum eſſe philoſophum? Imo ne Scytha quidem, et Graecus, et Perſa, et Hyperboreus. Verum enimvero in aliis videbis alia, nec unquam eadem ſtatuere homines; nec enim bonum idem omnibus, nec idem omnibus malum, nec idem turpe aut honeſtum. Ut de legibus et jure taceam, quae pro cujuſque placito in omnes ita partes diſtrahuntur et vellicantur; ut non modo non gens cum gente, ſed nec urbs cum urbe, nec familia cum familia, nec homo cum homine, nec unus aliquis interdum ſecum ipſe conſentiat:

Talis namque animi mens eſt mortalibus aegris,
Qualem quoque die genitor jubet eſſe Deorum.

5. In hac tanta pugna, contentione, atque opinionum varietate, in eo leges ubique terrarum atque opiniones convenire videbis, Deum eſſe unum, regem omnium et patrem; huic multos additos eſſe Deos alios, qui ſupremi illius filii ſint, et quaſi in imperio collegae. In eo Graecus cum barbaro, mediterraneus cum inſulano, ſapiens conſentit cum ſtulto; ut ſi uſque ad extrema oceani

αὐτοί τινας ἔχοντες οἰκείας δόξας, ἕτερ' ἄττα ἡγέμεθα παρὰ ταύτας δοξάζειν ἐκεῖνον; κᾆτα ἡμῶν φασκόντων ἔχειν, ἀξιώσειεν ἀποκρίνασθαι ὁποῖόν τινα ἡγέμεθα εἶναι τὸν Θεόν; Τί τοίνυν, ὦ τὰν, ἀποκρινοίμεθα, ὅ, τι ἐςὶν ὁ Θεός;

Γυρὸς ἐν ὤμοισιν, μελανόχροος, ἐλοκάρηνος;

Καταγέλαςος ἡ ἀπόκρισις, κᾂν εἰ μειζόνως χαρακτηρίζοις τὸν Δία, κυανᾶς μὲν ὄφρυας, χρυσᾶς δὲ χαίτας, ἐλελιζόμενον δὲ ὑπ' αὐτῶν τὸν ἐρανόν. Πάντα γάρ πε τὰ τοιαῦτα ἀπορίᾳ ὄψεως, ϗ ἀσθενείᾳ δηλώσεως, ϗ γνώμης ἀμβλύτητι, ἐφ' ὅσον δύνανται ἕκαςοι ἐξαιρόμενοι τῇ φαντασίᾳ πρὸς τὸ κάλλιςον δοκεν, ϗ φιλόσοφοι καταμαντεύονται.

δ'. Εἰ δὲ συναγαγὼν ἐκκλησίαν τῶν τεχνῶν τέτων, κελεύοις ἅπαντας ἀθρόυς διὰ ψηφίσματος ἑνὸς ἀποκρίνασθαι περὶ τε Θεε· οἴει ἄλλο μὲν ἂν τὸν γραφέα εἰπεῖν, ἄλλο δὲ ϗ τὸν ἀγαλματοποιὸν, ϗ τὸν ποιητὴν ἄλλο, ϗ τὸν φιλόσοφον ἄλλο; Ἀλλ' ἐδὲ μὰ Δία τὸν Σκύθην, ἐδὲ τὸν Ἕλληνα, ἐδὲ τὸν Πέρσην, ἢ τὸν Ὑπερβόρειον. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς ἄλλα, ἐν δὲ τοῖς ἄλλα, ϗ ἐ ταυτὰ ψηφιζομένες τὲς ἀνθρώπες, πάντας δὲ πᾶσι διαφερομένες· ἐ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ πᾶσιν, ἐ τὸ κακὸν ὅμοιον, ἐ τὸ αἰσχρὸν, ἐ τὸ καλόν. Νόμος μὲν γὰρ δὴ ϗ δίκη ἄνω ϗ κάτω φέρεται διασπώμενα ϗ σπαρασσόμενα· μὴ γὰρ ὅτι γένος γένει ὁμολογεῖ ἐν τέτοις, ἀλλ' ἐδὲ πόλις πόλει, ἀλλ' ἐδὲ οἶκος οἴκῳ, ἐδὲ ἀνὴρ ἀνδρὶ, ἐδὲ αὐτὸς αὐτῷ·

Τοῖος γὰρ νόος ἐςὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

έ. Ἐν τοσέτῳ δὴ πολέμῳ, ϗ ςάσει, ϗ διαφωνίᾳ, ἕνα ἴδοις ἂν ἐν πάσῃ γῇ ὁμόφωνον νόμον ϗ λόγον, ὅτι Θεὸς εἷς πάντων βασιλεὺς, ϗ πατὴρ, ϗ θεοὶ πολλοὶ, Θεε παῖδες, συνάρχοντες Θεῷ. Ταῦτα δὲ ὁ Ἕλλην λέγει, ϗ ὁ βάρβαρος λέγει, ϗ ὁ ἠπειρώτης, ϗ ὁ θαλάττιος, ϗ ὁ σοφὸς, ϗ ὁ ἄσοφος· κᾂν ἐπὶ

ceani littora proceſſeris, hic quoque Deos inventurus ſis, qui non procul ab aliis oriuntur, ab aliis occidunt. Solum ergo Platonem exiſtimas diverſa ab his decernere, aut contrarias leges ferre? unum hunc a pulcherrima omnium voce abire, aut ad praeſentiſſimam naturae vim obbruteſcere arbitraris? Quaere ex oculis tuis, quid videant? reſpondebunt eſſe ſolem: quaere ex auribus, quid audiant? reſpondebunt eſſe tonitru. Ita et artificem amant, et ipſam confitentur artem. Quod ſi ab omni aevo duo aut tres extiterunt tam abjecti homines, ut ſine Deo, et ſine ullo ſenſu oberrarent, quorum neque lucem certam oculi, neque certum ſonitum aures admitterent, animo vero ac praeſtantiore ſui parte mutili eſſent; irrationale, ſterile, atque inutile hominum genus, ut ſi leonem ſine ſtomacho, bovem ſine cornibus, avem ſine alis dicas; ex his nihilominus hominibus aliquid de divina natura intelliges, nam et inviti hoc ſciunt, et inviti dicunt: manent enim ſemper reliquiae aliquae, quamvis cum Leucippo ſentias, et bonum illi demas; quamvis cum Democrito, et affectibus humanis ſubjicias; quamvis naturam ejus mutes cum Stratone; quamvis voluptatem addas cum Epicuro; quamvis eſſe omnino neges cum Diagora; quamvis, quid ſit, dubitare te dicas cum Protagora.

6. Hos tamen mittamus potius, qui totam veritatem aſſequi nunquam potuerunt, quod incerta quadam fallacique via ad eam tenderent. Nos vero quid agemus, aut dicemus, qui et ipſi obliqua tantum veſtigia videmus, ejuſque vix umbram, qualis eſt, conſpeximus? Ulyſſes, cum ignotam terram appuliſſet, ſpeculam aſcendit, ex qua incolarum veſtigia obſervabat,

Agreſteſne homines teneant, ſine legibus ullis,
Hoſpitiive fidem metuant, ac numina Divûm.

Nos vero an non exemplo illius in ſublimem aliquam animi ſpeculam rationis noſtrae vim erigere conabimur, unde veſtigia Dei obſervemus, ut ſciamus ubi ſint et qualia; ſed contra ſufficiet, ſi quaſi per umbram ea viderimus? Utinam ad manum ora-

Digitized by Google

τῦ ὠκεανῦ ἔλθῃς τὰς ἠϊόνας, κἀκεῖ θεοὶ, τοῖς μὲν ἀνίσχοντες ἄγχῦ μάλα, τοῖς δὲ καταδυόμενοι. Οἴει δὴ τύτοις Πλάτωνα ἀντιχειροτονεῖν ϗ ἀντινομοθετεῖν, ἀλλ' ὐχ ὁμόφωνον εἶναι, ϗ ὁμοπαθῆ καλλίςης φωνῆς, ϗ ἀληθεςάτυ πάθυς; Τί τῦτο; ἥλιος ὀφθαλμὸς λέγει· τί τῦτο; βρόνται ἀκοὴ λέγει· τί ταῦτα ὡραῖα, ϗ καλὰ, ϗ περίοδοι, ϗ μεταβολαὶ, ϗ κράσεις ἀέρων, ϗ ζώων γενέσεις, ϗ καρπῶν φύσεις; Θεῦ πάντα ἔργα ἡ ψυχὴ λέγει, ϗ τὸν τεχνίτην ποθεῖ, ϗ καταμαντεύεται τῆς τέχνης. Εἰ δὲ ἐξεγένοντο ἐν τῷ ξύμπαντι αἰῶνι δύο πυ ϗ τρεῖς, ἄθεον, ϗ ταπεινὸν, ϗ ἀναισθὲς γένος, ϗ πεπλανημένον μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐξηπατημένον δὲ ταῖς ἀκοαῖς, ἐκτετμημένον δὲ τὴν ψυχὴν, ἄλογον, ϗ ἄγονον, ϗ ἄκαρπον, ὡς ἄθυμος λέων, ὡς βῦς ἄκερος, ὡς ὄρνις ἄπτερος, ϗ παρὰ τύτυ ὅμως τῦ γένυς πεύσῃ τὸ Θεῖον· ἴσασι γὰρ ὐχ ἑκόντες, ϗ λέγυσιν ἄκοντες· κἂν ἀφέλῃς αὐτῦ τὸ ἀγαθὸν, ὡς Λεύκιππος· κἂν προσθῇς τὸ ὁμοπαθὲς, ὡς Δημόκριτος· κἂν ὑπαλλάξῃς τὴν φύσιν, ὡς Στράτων· κἂν δῷς τὴν ἡδονὴν, ὡς Ἐπίκυρος· κἂν μὴ εἶναι φῇς, ὡς Διαγόρας· κἂν ἀγνοεῖν τί φῇς, ὡς Πρωταγόρας.

ϛ'. Τύτυς μὲν ὖν ἐῶμεν χαίρειν, ὐ δυναμένυς ἐπαύρασθαι τῦ ἀληθῦς ὅλυ ϗ ἀτρὶς, ἰόντας δὲ ἐπ' αὐτὸ ἀσαφεῖς ὁδῦς ϗ πεπλανημένας· Αὐτοὶ δὲ δὴ τί δράσωμεν, ἢ εἴπωμεν, ἐκ τῦ λοξῦ τὰ ἴχνη αὐτῦ σκεψάμενοι, ὐδὲ ὅσον εἰδώλοις ἐντυχόντες; Ἀλλ' ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς προσχὼν τῇ ξένῃ, εἰς περιωπὴν ἀνελθὼν, ἐσκέπτετο τὰ ἴχνη τῶν ἐχόντων,

Ἦρ' οἵγ' ὑβρισαί τε ϗ ἄγριοι, ὐδὲ δίκαιοι,
Ἠὲ φιλόξεινοι· καί σφιν νόος ἐςὶ θευδής·

Ἡμεῖς δὲ ἄρα ὐ τολμήσομεν, ἀναβιβασάμενοι τὸν λογισμὸν εἴς τινα περιωπὴν ἄνω τῆς ψυχῆς περισκέψασθαι τὰ τῦ Θεῦ ἴχνη, τίνα χώραν ἔχει, τίνα φύσιν· ἀγαπήσομεν δὲ ἀμυδρῶς ἰδόντες;

Εἶθε

oraculum aliquod eſſet mihi, ſive Jovis, ſive Apollinis, quod aperte et manifeſte, non oblique reſponderet. Quaererem ex Deo illo non de Croeſi regis dementiſſimi, aut potius infeliciſſimi coci, lebete, non de maris ſpatio, aut arenarum numero; ne illa quidem, quae majoris momenti videntur, Medos adventare dicunt, quo pacto evadam? quid enim Deorum conſilio opus eſt, cum triremes habeam? Siciliam invadere cogito, quo pacto id ſuccedet? nam etiamſi Deus non obſtet, magna tamen eſt Sicilia: mihi vero Delphicus Apollo ſine ullis ambagibus de Jove, aut ipſe de ſe Jupiter reſpondeat, aut ſaltem aliquis ex academia interpres Deorum, homo Atticus, divinandi non ignarus; reſpondeat autem hoc modo.

7. Animae humanae cum duo ad percipiendum inſtrumenta conceſſa ſint, quorum alterum eſt ſimplex, quem intellectum, alterum varium, multiplex, mutabile, quos ſenſus vocamus; duo haec officio inter ſe conjuncta ſunt, eſſentia et natura differunt: jam ſicut haec ipſa inter ſe habent, ita et illa quorum ea inſtrumenta ſunt; quo fit ut et intellectus objecta tantum a ſenſuum objectis differant, quantum hic ab illis. Porro rurſus, quemadmodum objecta ſenſuum in communi vita notiora ſunt, objecta intellectus ignota; ſic objecta intellectus rurſus natura notiora ſunt: ita ut animalia, plantae, lapides, voces, irae, impetus externi, figurae, colores, ſimilia ſenſuum objecta, quae longa conſuetudine colliguntur, et in quotidianam hanc vitam incurrunt, tantum apud animum noſtrum effecerint, ita in partes ſuas eum traxerint, ut nihil aliud praeter haec uſquam extare exiſtimet: contra intellectus objecta longe a contactu et acceſſione ſenſuum remota, ipſa per ſe ſeorſim intellectui occurrunt; qui ipſe cum toti animae infuſus ſit, facile a ſenſibus diſtrahitur, turbatur, impeditur, quo minus ſuis vacare poſſit objectis; adde quod blanda quadam ac populari vi eo adducitur, ut, quaecunque a ſenſibus dictantur, approbet, nec aliquid eſſe arbitretur, quod aut videri, aut audiri, aut odorari, aut guſtari, aut tangi non poſſit. Sicut ergo in convivio nidoris pleniſſimo, et in quo vinum ubique funditur,

Εἴθε μοὶ μαντεῖον ἦν ἐν Διὸς, ἢ Ἀπόλλωνος, ἐ λοξὰ χρησμωδᾶν, ἐδὲ ἀμφίβολα. Ἠρόμην ἂν τὸν Θεὸν, ἐ τὸν Κροίσε λέβητα, τε βασιλέων ἀνοητάτε ϗ μαγείρων δυςυχεςάτε, ἀλλ᾽ ἐδὲ θαλάττης μέτρα, ἐδὲ ἀριθμὸν ψάμμε· ἠμέλησα δ᾽ ἂν ϗ τῶν σεμνῶν τέτων ἐρωτημάτων, ἐπίασι Μῆδοι, πῶς φυλάξομαι; κἂν ὁ Θεὸς μὴ συμβελεύῃ, τὰς τριήρεις ἔχω· ἐπιθυμῶ Σικελίας, πῶς λάβω; κἂν γὰρ ὁ Θεὸς μὴ κωλύῃ, ἡ Σικελία πολλή· ἐμοὶ δὲ σαφῶς ὁ Ἀπόλλων ἐκ Δελφῶν περὶ τε Διὸς ἀποκρινάσθω, ἢ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ὑπὲρ αὐτε, ἤ τις ἐξ Ἀκαδημίας ὑποφήτης τε Θεε, ἀνὴρ Ἀττικὸς, μαντικός· ἀποκρίνεται δὲ ὧδε.

ζ. Τῇ τε ἀνθρώπε ψυχῇ δύο ὀργάνων ὄντων πρὸς σύνεσιν, τε μὲν ἁπλε, ὃν καλεμεν νεν, τε δὲ ποικίλε, ϗ πολυμερες, ϗ πολυτρόπε, ἃς αἰσθήσεις καλεμεν, συνῆπται μὲν αὐτῶν ἡ ἐργασία, κεχώρισαι δὲ ἡ ἐσία· ὡς δὲ ταῦτα πρὸς ἄλληλα ἔχει, ἔτω κἀκεῖνα ὧν ἐςι ταῦτα ὄργανα· ϗ διαφέρει νοητὸν αἰσθητε, ὅσον νες αἰσθήσεως. Ἔςι δὲ τέτων κατὰ μὲν τὴν ὁμιλίαν θάτερον γνωριμώτερον, τὸ αἰσθητόν· τὰ δὲ νοητὰ ἄγνωςα μὲν ταῖς ὁμιλίαις, γνωριμώτερα δὲ τῇ φύσει· ζῶα γάρ πε, ϗ φυτὰ, ϗ λίθοι, ϗ φωναὶ, ϗ θυμοὶ, ϗ ὁρμαὶ, ϗ σχήματα, ϗ χροιαὶ ὑπὸ τε ἔθες ξυναγειρόμενα, ϗ τῇ καθ᾽ ἡμέραν διαίτῃ ἀνακιρνάμενα, παρεσκεύακε τὴν ψυχὴν, ϗ ἀναπέπεικε μηδὲν ἄλλο ἡγεῖσθαι εἶναι ὅ, τι μὴ ταῦτα· τὸ δὲ νοητὸν ἀπηλλαγμένον τῆς τέτων ἐπαφῆς ϗ ἐπερείσεως αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ ὁρᾶσθαι πέφυκεν ὑπὸ τε νε, ὁ δὲ τῇ πάσῃ ψυχῇ ἐμπεφυτευμένος διασπᾶται ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων, ϗ ταράττεται, ϗ ἀσχολίαν ἄγει, ὥςε μὴ διορᾶν τὰ αὐτε θεάματα, ἤδη δὲ ϗ δημαγωγηθεὶς ἀναπείθεται, ὥςε συμφθέγγεσθαι ταῖς τῶν αἰσθήσεων φωναῖς, ϗ μηδὲν ἡγεῖσθαι ἄλλο εἶναι παρὰ τὰ ὁρατὰ, ϗ ἀκεςὰ, ϗ ὀσφραντὰ, ϗ γευςὰ, ϗ ἁπτά. Ὥσπερ ἐν ἐν συμποσίῳ μεςῷ κνίσσης πολλῆς, ϗ οἴνε χεομένε, ϗ αὐλῶν ἤχε,

Digitized by Google

funditur, tibiae fiſtulaeque cum aſſa voce concurrunt, magna odorum vis ſpargitur, viri ſit fortiſſimi, et qui in officio continere poſſit, et contrahere animum, ſenſus ad ſobrietatis temperantiaeque revocare limitem; ita revera in hac contentione ſenſuum difficillimum eſt ſobriam invenire mentem, et quae ſuis jugiter intenta ſit objectis. Ut taceam ſenſuum quoque ita comparatam eſſe naturam, ut cum varia ſit, et e diverſis conflata rebus, mutationique perpetuae obnoxia; ita ſui ſimilem animam noſtram efficiat, ut quoties ad intellectus objecta, eorumque naturam, quae ſolida eſt et ſtabilis, ſe accingat, toties ab hoc tumultu et his fluctibus ita agitetur, ut intueri ea firmiter non poſſit. Vere quod illis accidit, qui e navi egreſſi primulum, terram tangunt; nam et iis corpus a diuturno illo fluctuum motu, vi, atque impulſu, aegre ad ſe redit et conſiſtit.

8. Jam in utro horum Deum ponemus? nonne in illo, quod ſtabile fixumque manet, quod moveri nunquam aut mutari ſolet? cum potiſſimum in rerum natura nihil ſit, quod conſiſtere poſſit, niſi ab illo fulciatur? Quod ſi, ut ad ſummum pervenias, manuductione tibi opus eſt, ſequere ea quae dicentur. Perveniemus enim eo hac ratione, ut ſemper id, quod magis notum eſt natura, bifariam dividamus; atque ex his rurſus id, quod praeſtantius eſt, ſecabimus, donec ad ejus perventum ſit, de quo quaeritur, eſſentiam. Alia ergo animata, alia ſine anima ſunt; ſine anima, ut lapides, ligna, et id genus alia; animata, ut plantae et animalia; jam animatum praeſtat ei, quod ſine anima eſt: in animato, aliud vegetativum, aliud ſenſitivum eſt, rurſus ſenſitivum vegetativo eſt praeſtantius: in ſenſitivo aliud rationale, aliud rationis expers eſt; rurſus, rationale, id quod rationis expers eſt, antecedit: ſed et in anima rationali, quoniam tota quaſi quaedam eſt congeries (nam et nutritivum in ea, et ſenſitivum, et motivum, et paſſivum) illud excellit, quod intellectivum dicitur. Sicut ergo animatum ad illud, quod animae expers eſt, ſe habet; ita intellectiva anima ad totam: unde ſequitur intellectivam praeſtantiorem eſſe ea, quae ex omnibus conflata

καὶ συρίγγων, καὶ ψαλμάτων, καὶ θυμιαμάτων, ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτεροῦ, συναγείραντος, καὶ συστείλαντος, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀποστρέφοντος πρὸς τὸ νηφάλιον καὶ κόσμιον· οὕτως ἀμέλει καὶ ἐν τῇ τῶν αἰσθήσεων πολυφωνίᾳ χαλεπὸν εὑρεῖν νήφοντα νοῦν, καὶ δυνάμενον προσβλέπειν τοῖς αὐτοῦ θεάμασι. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν αἰσθητῶν φύσις πολυειδής τε οὖσα, καὶ συμπεφορημένη, καὶ ῥέουσα, ἐν μεταβολῇ παντοίᾳ συνδιατίθησιν αὐτῇ τὴν ψυχήν, ὥστε καὶ μεταβιβάζουσαν αὐτὴν ἐπὶ τὴν τοῦ νοητοῦ φύσιν, στασιμόν τε οὖσαν καὶ ἑδραίαν, μὴ δύνασθαι διορᾶν ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τοῦ ταράχου κραδαινομένην. Οἷόν που ξυμβαίνειν φιλεῖ καὶ τοῖς ἐκ νεὼς εἰς ἤπειρον ἀποβᾶσι· μόγις γάρ που καὶ τούτοις ἵσταται τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ κλύδωνι ἔθους κινούμενόν τε, καὶ περιφερόμενον, καὶ σειόμενον.

η'. Ἐν ποτέρᾳ δὴ τῶν φύσεων τούτων τὸν Θεὸν τακτέον; ἆρα οὐκ ἐν τῇ στασιμωτέρᾳ, καὶ ἑδραιοτέρᾳ, καὶ ἀπηλλαγμένῃ τοῦ ῥεύματος τούτου καὶ τῆς μεταβολῆς; τί γὰρ ἂν καὶ τῶν ὄντων σταίη, ὅτι μὴ τοῦ Θεοῦ ἐπαφησαμένου τῆς ἐκείνου φύσεως; Εἰ δέ σοι πρὸς τὸ πᾶν ὥσπερ τινὸς χειραγωγίας δεῖ, ἕπου τῷ λόγῳ. Ὁ δὲ ἐρήσεται διαιρούμενος τὰς γνωριμωτάτας φύσεις δίχα, καὶ τὴν ἑτέραν τὴν τιμιωτέραν τέμνων ἀεί, ἔστ' ἂν ἐφίκηται τοῦ νῦν ζητουμένου. Τῶν ὄντων τοίνυν τὰ μὲν ἄψυχα, τὰ δὲ ἔμψυχα· καὶ τὰ μὲν ἄψυχα, λίθοι, καὶ ξύλα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὰ δὲ ἔμψυχα, φυτὰ καὶ ζῶα· κρεῖττον δ' ἔμψυχον ἀψύχου· τοῦ δ' ἐμψύχου τὸ μὲν φυτικόν, τὸ δὲ αἰσθητικόν· τὸ αἰσθητικὸν τοῦ φυτικοῦ κρεῖττον· τοῦ δὲ αἰσθητικοῦ, τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον· κρεῖττον δὲ τὸ λογικὸν τοῦ ἀλόγου· ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ, ἐπειδήπερ ἐστὶν ἡ πᾶσα ὥσπερ ἄθροισμά τι (θρεπτικόν, αἰσθητικόν, κινητικόν, παθητικόν) νοητικόν. Ὃν οὖν ἔχει λόγον τὸ ἔμψυχον πρὸς τὸ ἄψυχον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ἔχει καὶ ἡ ἔννους ψυχὴ πρὸς τὴν ὅλην ψυχήν· καὶ δηλαδὴ ὡς κρεῖττον ἡ ἔννους ψυχὴ τῆς ἐξ ἁπάντων τούτων ἠθροισμένης.

Ποῦ

ſlata eſt. In utro ergo Deum, de quo agimus, ponemus? an in multiplici illa congerie? ne Deus ipſe ſiverit. Reliquum eſt ergo, ut tanquam in arce aliqua ſublimi, in principe intellectu, Deum ſtatuamus. Sed et intellectum duplicem video: alter enim intelligere poteſt, quamvis non intelligat: alter etiam intelligit; qui tamen nondum eſt perfectus, niſi et ſemper intelligat, et omnia, neque alias alia: ut ille demum abſolutiſſimus futurus ſit, qui et ſemper, et omnia, et ſimul intelligit.

9. Si placet, ſimilitudine id, quod dicimus, illuſtremus. Divinum intellectum cum viſu confer, humanum cum ſermone: nihil enim emiſſione oculi velocius eſt, quae ſtatim eodemque momento objectum ſuum ſenſu ſuo ad ſe attrahit; at ſermonis operatio lento ſimilis eſt gradui. Vel, ut alia utamur comparatione, divinum intellectum cum obtutu ſolis conferamus, qui ſimul totum terrae ſpatium perluſtrat; humanum cum motu ejus, quo alium aut alium viciſſim locum totius occupat. Talem Academicus ille vates patrem et auctorem univerſi nobis dat: illius tamen nomen non edit, non enim novit; nec colorem prodit, non enim vidit; neque magnitudinem deſcribit, non enim attigit. Hae enim ſimileſque, quibus haec conveniunt, naturae corpore ſentiuntur, oculis luſtrantur: at divina nec videri oculis, nec efferri voce, nec tangi corpore, nec auditu poteſt percipi; quippe quae ſola illa parte animi, quae pulcherrima, quae puriſſima, quae perſpicaciſſima, atque praeſtantiſſima eſt, pro ea quae inter utrumque ſimilitudine intercedit et cognatione, cum audiri poſſit ac videri, tota atque in ſeipſam contracta, tota perſpicitur. Nam ut ille, qui videre cupit ſolem, auribus non utitur, ut hoc poſſit; et qui harmoniam vocis audire cupit, oculis non utitur, ut eam audiat; ſed colores viſu, auditu, quae audiri poſſunt, perſequitur: ita intellectus, quae intelligi debent, videt; quae intelligi debent, audit.

10. Hoc

Ποῦ τοίνυν τούτων τὸν Θεὸν τάττωμεν; πότερα ἐν τῷ ἀθροίσματι; ἀλλὰ εὐφημεῖν ἄξιον. Λείπεται δὴ ὥσπερ εἰς ἀκρόπολιν ἀναβιβασαμένους τῷ λόγῳ τὸν Θεὸν ἱδρῦσαι κατὰ τὸν νοῦν αὐτὸν ἀρχηγικώτατον. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα διφυῆ ὁρῶ· τοῦ γὰρ νοῦ ὁ μὲν νοεῖν πέφυκεν, καὶ μὴ νοῶν· ὁ δὲ καὶ πέφυκε, καὶ νοεῖ· ἀλλὰ καὶ οὗτος οὔπω τέλεος, ἂν μὴ προσθῇς αὐτῷ τὸ καὶ νοεῖν ἀεὶ, καὶ πάντα νοεῖν, καὶ μὴ ἄλλοτε ἄλλα· ὥστε εἴη ἂν ἐντελέστατος, ὁ νοῶν ἀεὶ, καὶ πάντα, καὶ ἅμα.

θ'. Εἰ δὲ βούλει, τῇδε εἴκαζέ μοι τὸ λεγόμενον· τὸν μὲν θεῖον νοῦν τῷ ὁρᾷν, τὸν δὲ ἀνθρώπινον τῷ λέγειν· ὀφθαλμοῦ μὲν γὰρ βολὴ ὀξύτατον, ἀθρόως σπῶσα τὴν αἴσθησιν τοῦ ὁρωμένου· λόγου δὲ ἐνέργεια ἔοικε σχολαίῳ βαδίσματι. Μᾶλλον δὲ ταύτῃ εἰκαζέσθω· ὁ μὲν θεῖος νοῦς κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ ἡλίου πάντα ἐφορᾷ τὸν ἐν τῇ γῇ τόπον ἀθρόως, ὁ δὲ ἀνθρώπινος κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἄλλοτε ἄλλα μέρη τοῦ ὅλου ἐπιπορευομένου. Τοῦτον μὲν δὴ ὁ ἐξ Ἀκαδημίας ἡμῖν ἄγγελος δίδωσι πατέρα καὶ γεννητὴν τοῦ ξύμπαντος· τούτου ὄνομα μὲν οὐ λέγει, οὐ γὰρ οἶδεν· οὐδὲ χρόαν λέγει, οὐ γὰρ εἶδεν· οὐδὲ μέγεθος λέγει, οὐ γὰρ ἥψατο. Φύσεις αὗται, σαρκῶν καὶ ὀφθαλμῶν συνέσεις· τὸ δὲ Θεῖον αὐτὸ ἀόρατον ὀφθαλμοῖς, ἄῤῥητον φωνῇ, ἀναφὲς σαρκὶ, ἀπευθὲς ἀκοῇ, μόνῳ δὲ τῷ τῆς ψυχῆς καλλίστῳ, καὶ καθαρωτάτῳ, καὶ νοερωτάτῳ, καὶ κουφοτάτῳ, καὶ πρεσβυτάτῳ ὁρατὸν δι' ὁμοιότητα, καὶ ἀκουστὸν διὰ συγγένειαν, ὅλον ἀθρόον ἀθρόα συνέσει παραγινόμενον. Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν τὸν ἥλιον, οὐχὶ ταῖς ἀκοαῖς θηρᾶται αὐτοῦ τὴν σύνεσιν· οὐδ' εἴ τις τῆς ἐν φωναῖς ἁρμονίας ἐρᾷ, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὴν μεταδιώκει· ἀλλ' ὄψις μὲν ἐρᾷ χρωμάτων, ἀκοὴ δὲ ἀκουστῶν· οὕτω καὶ νοῦς νοητὰ ὁρᾷ, καὶ νοητῶν ἀκούει.

Digitized by Google

10. Hoc eſt, quod Syracuſius poeta occulte innuebat, cum diceret: *Mens videt, mens audit.* Quomodo mens videt? quomodo mens audit? Si firmo erectoque animo intemeratam illam lucem intueatur, neque hallucinetur unquam, aut in terram ſuam defluat: hoc fiet, ſi aures claudat, oculos reliquoſque ſenſus in ſe convertat; ſi queſtus omnes terrenos et gemitus, ſi voluptatem et gloriam, ſi decus et infamiam ex animo deleat; atque, his relictis, duces itineris rationem veram amoremque ſolidum aſſumat, atque iis ſe committat: quorum altera, ratio nimirum, viam oſtendet; alter jam cognitam ſuada ſua et venuſtate leviorem reddet, omneſque itineris moleſtias ſolabitur. Itaque illuc accedendo propius, quo a terra recedemus longius, ſemper, quod ſequitur, magis magiſque manifeſte et perſpicue ſe nobis offeret, ac divinae quaſi naturae praeludet: de qua inter aſcendendum audiet; poſtquam aſcenderit, videbit. Porro meta ipſa itineris non coelum erit, nec quae in eo ſunt corpora (quamvis haec quoque amoena ſint, et divinitatis plena, utpote vera ejus legitimaque progenies, et, quam poteſt fieri, pulcherrima, compoſita, et ordinata) ſed et haec ſunt tranſcendenda, ipſumque ſupra coelum caput proferendum, donec ad illum, quem quaerimus locum, in quem nulla cadit mutatio, ejuſque ſerenitatem veniamus,

Quam non fuſcat hyems, nec multo ſemper ab imbre
Tingitur ———— *ſed candidus aer*
Diſpellit nebulas, et lux puriſſima cingit;

ubi nullus corporis hujus affectus, qui miſerrimam hanc, dum in his verſatur, animam exercet, et hoc omne, quod in ea vacare contemplationi poteſt, fremitu ſuo tumultuque in praeceps agit, contemplationi noſtrae interveniet. Quem enim, quaeſo, tot cupiditates, tot curarum monſtra, Deum ejuſque naturam intelligere patiantur, ac non continuo tumultu ſuo interturbent? non magis, quam in ſtatu populari, cum diverſa plebs fremit et fluctuat, legis vocem intelligere poteſt aliquis aut principis.

Namque

Digitized by Google

ί. Τοῦτ' ἔστιν ἀμέλει τὸ τοῦ Συρακουσίου αἴνιγμα· Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει. Πῶς οὖν ὁρᾷ νοῦς, καὶ πῶς ἀκούει; Ὀρθῇ τῇ ψυχῇ καὶ ἐῤῥωμένῃ πρὸς τὸ ἀκήρατον ἐκεῖνο φῶς ἀντιβλέπων, καὶ μὴ σκοτοδινιῶν, μηδὲ εἰς γῆν καταφερόμενος, ἀλλὰ ἀποφράττων μὲν καὶ τὰ ὦτα, ἀποστρέφων δὲ τὰς ὄψεις καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ἔμπαλιν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἐκλαθόμενος μὲν τῶν κάτω οἰμωγῶν, καὶ στόνων, καὶ ἡδονῶν, καὶ δοξῶν, καὶ τιμῆς, καὶ ἀτιμίας, ἐπιτρέψας δὲ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ λόγῳ ἀληθεῖ, καὶ ἔρωτι ἐῤῥωμένῳ· τῷ μὲν λόγῳ φράζοντι ᾗ χρὴ ἰέναι, τῷ δὲ ἔρωτι ἐπισταμένῳ, καὶ τοὺς πόνους τῆς πορείας πειθοῖ καὶ χάρισιν ἐπελαφρύνοντι· ἰόντι δὲ ἐκεῖσε, καὶ ἀφισταμένῳ τῶν κάτω, ἀεὶ τὰ πρόσθεν σαφῆ καὶ εὐλαμπέστατα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν προοιμιαζόμενα· καὶ πορευόμενος μὲν ἀκούει τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ἀνελθὼν δὲ ὁρᾷ. Τέλος δὲ τῆς ὁδοῦ οὐχ ὁ οὐρανὸς, οὐδὲ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ σώματα (καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα καὶ θεσπέσια, ἅτε ἐκείνου ἔγγονα ἀκριβῆ, καὶ γνήσια, καὶ πρὸς τὸ κάλλιστον ἡρμοσμένα) ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπέκεινα ἐλθεῖν δεῖ, καὶ ὑπερκύψαι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸν ἀληθῆ τόπον, καὶ τὴν ἐκεῖ γαλήνην,

Ἔνθ' οὐκ ἔστ' οὔτ' ἂρ χειμὼν πολὺς, οὐδέ ποτ' ὄμβρῳ
Δεύεται, ——————— ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
Πέπταται ἀννέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη,

μηδενὸς ἐνοχλοῦντος τὴν θέαν πάθους σαρκίνου, οἷα δεῦρο ἐνοχλεῖ τὴν δειλαίαν ψυχὴν, ὅσον αὐτῇ τοῦ φρονεῖν ἔνεστιν, ὑπὸ τοῦ μυκηθμοῦ καὶ τοῦ θορύβου καταβάλλοντα. Πῶς γὰρ ἄν τίς συνίῃ Θεὸν ὑπὸ πλήθους ἐπιθυμιῶν καὶ λογισμῶν ἀλλοκότων ταραττομένων; οὐ μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ πολυφώνῳ καὶ συντεταραγμένῃ συνίῃ ἄν τις νόμου καὶ ἄρχοντος.

Ἀνδρῶν

Digitized by Google

Namque virûm magno in fremitu quis verba loquentis
Audiat?

Idcirco animus, cum in hunc tumultum incidit, ſemelque immenſis hiſce fluctuum vorticibus ſe dedit, mare hoc intranabile navigat; donec philoſophia ſubveniat, quae navigantem excipit, rationemque illi ſuam, ſicuti vittam Ulyſſi Leucothoe, ſubſternit.

11. Ex hoc ergo mari quomodo emerges, ac videre Deum poteris? Plene quidem et perfecte, cum ab eo vocaberis, quod paulo poſt futurum eſt: tu modo mane, et expecta, dum vocet: jam ſenectus aderit, quae eo te deducet: jam mors aderit, quam imbelles deplorant, cujus adventum tremunt; quiſquis contra Deo jungi amat, cum gaudio expectat, forti animo excipit. Quod ſi, etiam dum hîc es, naturam ejus vis diſcere, quis id praeſtabit ſatis? Scimus quidem pulchrum eſſe Deum, et pulchrorum omnium pulcherrimum: non tamen corpus pulchrum; ſed id, unde corpori ſua pulchritudo venit: nec pratum pulchrum; ſed id, unde et prato ſua pulchritudo eſt: denique quicquid in fluvio, aut in mari, quicquid in coelo coeleſtibuſque Diis pulchrum vocamus; id omne pulchrum, tanquam ex perpetuo limpidiſſimoque fonte, inde dimanat. Tantumque ſingula aut pulchritudinis, aut ſtabilitatis, aut diuturnitatis inter ſe habent; quantum ex eo fonte trahunt: tantumque a pulchritudine recedunt, et ad interitum ſuum tendunt; quantum ab eo abeunt. Si haec ſufficiunt, Deum vidiſti; ſi nondum, qua tandem imagine commode exprimi poterit? Cave enim, vel magnitudinem, vel colorem, vel figuram, aut ſimile quid, quod in materiam cadat, cogites: verum id, quod amator faceret, qui, ſi pulchrum aliquod corpus eſſet, cujus aſpectum multae variaeque veſtes eriperent, primum eas detraheret, ut plene intueri poſſet; idem tu nunc fac. Quippe ſi amictum hunc, et quicquid oculos moratur, cogitatione detrahas; in eo quod reſtabit, id ipſum jam videbis, quod quaeris.

12. Si

Ἀνδρῶν δ' ἐν πολλῷ ὁμάδῳ πῶς κεν τίς ἀκούσῃ;

Καταπεσοῦσα γὰρ ἡ ψυχὴ εἰς τουτονὶ τὸν θόρυβον, καὶ οὖσα ἑαυτὴν ἐπ' ἀμηχάνου φορεῖσθαι κύματος, νήχεται δυσέκνευστον πέλαγος· ἕως ἂν αὐτὴ φιλοσοφία ὑποδέξηται ὑποβαλοῦσα τοὺς ἑαυτῆς λογισμοὺς, ὥσπερ τὸ κρήδεμνον τῷ Ὀδυσσεῖ ἡ Λευκοθέα.

ια'. Πῶς οὖν ἂν τίς ἐκνήξαιτ' ἂν καὶ ἴδοι τὸν Θεόν; Τὸ μὲν ὅλον ὄψει τότε, ἐπειδὰν πρὸς αὐτὸν καλῇ· καλέσει δὲ οὐκ εἰς μακρὰν, ἀνάμεινον τὴν κλῆσιν· ἥξει σοι γῆρας, ὁδηγοῦν ἐκεῖ· καὶ θάνατος, ὃν ὁ μὲν δειλὸς ὀδύρεται καὶ προσιόντα δέδιεν, ὁ δὲ ἐραστὴς τοῦ Θεοῦ ἐκδέχεται ἄσμενος, καὶ προσιόντος θαρσεῖ. Εἰ δὲ καὶ νῦν ἤδη μαθεῖν ἐρᾷς τὴν ἐκείνου φύσιν, πῶς τίς αὐτὴν διηγήσηται; Καλὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸν Θεὸν, καὶ τῶν καλῶν τὸ φανώτατον· ἀλλ' οὐ σῶμα καλὸν, ἀλλ' ὅθεν καὶ τῷ σώματι ἐπιῤῥεῖ τὸ κάλλος· οὐδὲ λειμῶν καλὸν, ἀλλ' ὁπόθεν καὶ ὁ λειμὼν καλός· καὶ ποταμοῦ κάλλος, καὶ θαλάττης, καὶ οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν, πᾶν τὸ κάλλος τοῦτο ἐκεῖθεν ῥεῖ, ὃν ἐκ πηγῆς ἀενάου καὶ ἀκηράτου. Καθόσον αὐτοῦ μετέσχεν ἕκαστα, καλὰ, καὶ ἑδραῖα, καὶ σωζόμενα· καὶ καθόσον αὐτοῦ ἀπολείπεται, αἰσχρὰ, καὶ διαλυόμενα, καὶ φθειρόμενα. Εἰ μὲν ταῦτα ἱκανὰ, ἑώρακας τὸν Θεόν· εἰ δὲ μὴ, πῶς τίς αὐτὸν αἰνίξηται; Ἐννόει γάρ μοι μήτε μέγεθος, μήτε χρῶμα, μήτε σχῆμα, μήτε ἄλλο τι ὕλης πάθος, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ καὶ σῶμα καλὸν ἀπεκρύπτετο πρὸς τὴν θέαν ὑπὸ ἐσθήτων πολλῶν καὶ ποικίλων, ἀπέδυσεν αὐτὸ ἐραστὴς, ἵνα εἴδῃ σαφῶς· οὕτω καὶ νῦν ἀπόδυσον καὶ ἄφελε τῷ λόγῳ τὴν περιβολὴν ταύτην, καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ καταλειπόμενον ὄψει, αὐτὸ ἐκεῖνο οἷον ποθεῖς.

Digitized by Google

12. Si vero imbecillior es, quam ut rerum omnium parentem artificemque luſtrare poſſis; ſufficiat in praeſenti, quod opera ejus videas, quod filios ejus venereris. Sunt autem hi plurimi, et omnis fere generis, non tantum quot Boeotius poeta eſſe voluit: nec enim triginta tantum Deorum millia, ſupremi illius filii et amici ſunt, ſed innumeri; partim in coelo ſtellarum corpora, partim in aethere daemonum eſſentiae. Sed jam id, quod volo, illuſtriore imagine proponam tibi. Finge animo magnum aliquod regnum, aut potentem principatum, in quo reliqui omnes actiones ſuas ad unius regis nutum, qui dignitate et majeſtate antecedit caeteris, ſponte dirigunt: limes hujus imperii ſit non Halys fluvius, aut Helleſpontus, non Maeotis, aut oceani littora; ſed coelum ſupra, terra infra: et coelum quidem validis compagibus muri ad inſtar circum circa ſuſpenſum maneat, ut omnia amplexu ſuo continere poſſit; terra quaſi cuſtodia et carcer noxiorum corporum ponatur: in alto magnus rex ille immotus ſedeat, populiſque ſuis volentibus leges, quibus ſarti tecti maneant, praeſcribat: regni autem conſortes ſint Dii multi, quorum alii videntur, alii oculis conſpici non poſſunt; horum nonnulli tanquam ſtatores quidam, regique genere proximi, circa veſtibula oberrent, menſae ejuſdem familiaeque conſortes; alii rurſus, qui his ſubſerviant; et rurſus alii, qui infra hos ſint. Vides catenam perpetuam, regnique ſeriem, quae a Deo ad terram uſque deſcendat.

DISSERT.

Digitized by Google

ιβ΄. Εἰ δὲ ἐξασθενεῖς πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς καὶ δημιουργοῦ θέαν, ἀρκεῖ σοι τὰ ἔργα ἐν τῷ παρόντι ὁρᾷν, καὶ προσκυνεῖν τὰ ἔγγονα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ὄντα, οὐχ ὅσα Βοιώτιος ποιητὴς λέγει· οὐ γὰρ τρισμύριοι μόνον θεοὶ Θεοῦ παῖδες καὶ φίλοι, ἀλλ' ἄληπτοι ἀριθμῷ· τοῦτο μὲν κατ' οὐρανὸν αἱ ἀστέρων φύσεις, τοῦτο δ' αὖ κατ' αἰθέρα αἱ δαιμόνων οὐσίαι. Βούλομαι δέ σοι δεῖξαι τὸ λεγόμενον σαφεστέρᾳ εἰκόνι. Ἐννόει μεγάλην ἀρχὴν, καὶ βασιλείαν ἐῤῥωμένην, πρὸς μίαν ψυχὴν βασιλέως τοῦ ἀρίστου καὶ πρεσβυτάτου συμπάντων νενευκότων ἑκόντων· ὅρον δὲ τῆς ἀρχῆς οὐχ Ἅλυν ποταμὸν, οὐδὲ Ἑλλήσποντον, οὐδὲ τὴν Μαιῶτιν, οὐδὲ τὰς ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἠϊόνας· ἀλλὰ οὐρανὸν, καὶ γῆν, τὸν μὲν ὕψου, τὴν δ' ἔνερθεν· οὐρανὸν μὲν οἷον τεῖχός τι ἐληλαμένον ἐν κύκλῳ, ἄῤῥηκτον, πάντα χρήματα ἐν ἑαυτῷ στέγον, γῆν δὲ οἷον φρουρὰν καὶ δεσμοὺς ἀλιτρῶν σωμάτων· βασιλέα δὲ αὐτὸν δὴ τὸν μέγαν ἀτρεμοῦντα, ὥσπερ νόμον, παρέχοντα τοῖς πειθομένοις σωτηρίαν ὑπάρχουσαν ἐν αὐτῷ· καὶ κοινωνοὺς τῆς ἀρχῆς πολλοὺς μὲν ὁρατοὺς θεοὺς, πολλοὺς δὲ ἀφανεῖς, τοὺς μὲν περὶ τὰ πρόθυρα αὐτὰ εἰλουμένους, οἷον εἰσαγγελέας τινὰς καὶ βασιλεῖ συγγενεστάτους, ὁμοτραπέζους αὐτοὺς καὶ συνεστίους, τοὺς δὲ τούτων ὑπηρέτας, τοὺς δὲ ἔτι τούτων καταδεεστέρους. Διαδοχὴν ὁρᾷς καὶ τάξιν ἀρχῆς καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ Θεοῦ μέχρι γῆς.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XVIII.

Utrum referenda ſit injuria.

UTRUM *juſtitiae murus ſublimior ſit, an vero fraudis obliquae, ut mortale aſcendat genus, in dubio, ut verum fatear, mens mihi fluctuat.* Tu quidem, Pindare, tecum de juſtitia et fraude dubitas, nec metuis cum auro aes componere: nec mirum, poeta enim eras, cujus in eo laus omnis poſita fuit et induſtria, ut odam aliquam choro componeres, regumque victorias lyra tua celebrares; itaque de vocabulorum menſura, deque concinnata verſuum harmonia, et numeroſa orationis forma ſolicitus eras. Homini vero, qui chorum, odaſque, totamque eam, quae e carmine petitur, voluptatem, eo loco habet, quo crepundia ſua pueri; potiuſque de animi ſui menſura numeriſque cogitat, nec aliud curat, quam ut concinne et decore actiones ſuas totamque vitam inſtituat; ne in mentem quidem unquam veniet haec quaeſtio; *Utrum juſtitiae murus ſublimior ſit, necne:* ſed contra carmen mutabit tuum, dicetque; *Eſt profecto juſtitiae murus ſublimior, quam obliquae fraudis, ut eo mortale aſcendat genus.* Plane enim inacceſſa fraudi juſtitia eſt, non ſecus quam Aloidis coelum; quos nihil juvit Oſſa Olympo impoſita, aut Pelio Olympus, quo minus a coelo tantum abeſſent, quantum a juſtitia fraus abeſt. Ergo probi juſtitiam ſibi vendicant, improbi fraudem; ſicut proba et germana res eſt juſtitia, adulterina fraus; illa valida, haec debilis; illa utilis, haec contra.

2. Quicunque ergo juſtitiam colet, et illo Pindari muro munitus ſtabit, num optabit injuria affectus par pari referre? Quid autem dico? cum fortaſſe ne injuria quidem affici poſſit. Si enim afficere injuria et affici, ut ferire et feriri, ſcindere et ſcindi, dicitur; nihil obſtat, quo minus idem et faciat injuriam, et patiatur. Sin

ΛΟΓΟΣ ΙΗ΄.

Εἰ τὸν ἀδικήσαντα ἀνταδικητέον.

ΠΟτερον δίκα τεῖχος ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων, δίχα μοι νόος ἀτρέκειαν εἰπεῖν. Σὺ μὲν, ὦ Πίνδαρε, ἀμφισβητεῖς πρὸς ἑαυτὸν περὶ ἀπάτης καὶ δίκης, παραβάλλων χρυσὸν χαλκῷ· ποιητὴς γὰρ ἦσθα, καὶ δεινὸς ᾠδὴν συνθέναι χορῷ, καὶ τυράννοις ποιεῖν ἐπινίκια ᾄσματα, καί σοι ἐμέλησεν ὀνομάτων μέτρου, καὶ ἁρμονίας μελῶν, καὶ ῥυθμοῦ σχημάτων. Ἀνδρὶ δὲ οὕτω χορὸς μὲν, καὶ ᾠδὴ, καὶ ἡ ἐκ μελῶν ἡδονὴ, χώραν ἔχει ὅσηνπερ καὶ τοῖς παισὶ τὰ ἀθύρματα, μέλει δὲ αὐτῷ μέτρου ψυχῆς, καὶ ῥυθμοῦ, καὶ μέλους, καὶ σχήματος τοῦ περὶ τὰς πράξεις, καὶ τὸν ἄλλον βίον, οὐδ᾽ ἂν τὴν ἀρχὴν ἐς νοῦν ἔλθοι τουτὶ τὸ ἀπόρημα, Πότερον δίκα τεῖχος ὕψιον, ἢ μή· ἀλλ᾽ οὑτωσὶ φαίη ἂν, μεταβαλὼν τὸ ᾆσμα τὸ σὸν, Ὅτι ναὶ δίκα τεῖχος ὕψιον, καὶ μὴ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνειν ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων. Ἀλλ᾽ ἀπρόσβατόν τι χρῆμα τῇ ἀπάτῃ ἡ δίκη, ὥσπερ τοῖς Ἀλωΐδαις ὁ οὐρανός· καὶ ὤνησεν αὐτοὺς οὐδὲν ἡ Ὄσσα ἐπιτεθεῖσα τῷ Ὀλύμπῳ, καὶ ὁ Ὄλυμπος τῷ Πηλίῳ, ἀλλὰ ἀπεῖχον τοῦ οὐρανοῦ ὅσον ἀπέχει ἀπάτη δίκης. Οὐκοῦν τῶν μὲν ἀγαθῶν ἡ δίκη, τῶν δὲ μοχθηρῶν ἡ ἀπάτη· καὶ δόκιμον μὲν ἡ δίκη, κίβδηλον δέ τι ἡ ἀπάτη· καὶ ἰσχυρὸν μὲν ἡ δίκη, ἀσθενὲς δὲ ἡ ἀπάτη· καὶ τὸ μὲν ὠφέλιμον, τὸ δὲ οὔ.

β΄. Ὅτῳ δὴ μέλει δίκης, καὶ περιβέβληται τουτὶ τὸ Πινδάρου τειχίον, οὗτος ἕλοιτο ἂν ποτε ἀδικηθεὶς ἀμύνασθαι ἐκ τῆς ἴσης; Φέρ᾽ ἴδω τί καὶ λέγω; μὴ γὰρ οὖν καὶ ἀδικεῖσθαι αὐτῷ θέμις ᾖ. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι τοιοῦτόν ἐστιν, ὁποῖον τὸ τύπτειν καὶ τύπτεσθαι, καὶ τέμνειν καὶ τέμνεσθαι, οὐδὲν δεινὸν τὸν αὐτὸν καὶ δραστικὸν ὁμοῦ εἶναι ἀδικίας καὶ παθητικόν.

Digitized by Google

Sin contra in illis naturae quadam communione idem actionem ſimul paſſionemque recipit; contra injuria afficere et affici dicitur, ut videre et videri (quicquid enim videt, ſimul etiam videtur; non contra, quicquid videtur, etiam videt) videamus ne tale ſit inferre injuriam et pati, ut arguere et argui. Arguit enim, qui veritatem novit; arguitur, qui ignorat: jam ſicut neque ejus eſt argui, qui veritatem novit; neque arguere ejus, qui ignorat; ita neque injuria afficere et affici ejuſdem eſt.

3. Si ergo non ejuſdem eſt, ſed alterius, probus autem alter eſt ab improbo; utrum utri tribuemus? anne improbo, ut injuria afficiat; probo, ut afficiatur? an vero alterum quidem dabimus, improbi nimirum eſſe injuriam inferre; de altero adhuc dubitabimus, utrius ſit pati? Quod ita videamus. Injuria eſt boni ereptio: bonum autem quid ſit aliud, quam virtus? atqui virtus eripi non poteſt. Sequitur ergo, aut illum, qui virtutem habet, affici injuria non poſſe; aut injuriam qui facit, non eripere bonum; quia nullum bonum eripi, amitti, tolli, aut ſpoliari poteſt. Ponamus ergo hoc: ne ab improbo quidem affici injuria poteſt probus, quia nihil habet, quo privari poſſit. Reſtat ergo, aut neminem injuria affici, aut improbum ab improbo tantum: atqui nullius boni particeps eſt improbus; diximus autem boni ereptionem eſſe injuriam: qui vero non habet, quo privari poſſit, ne habet quidem, quo injuriam patiatur.

4. Niſi forte non ex privatione ejus, qui afficitur, ſed ex animo illius, qui intulit injuriam, ipſa metienda ſit injuria: atque ita improbus injuria afficitur ab improbo, quamvis bonum non habeat; et probus ab improbo, quamvis bonum eripi non poſſit. Accipio equidem ſolutionem hanc, quae improbo inſtituto injuriam aſcribit potius, quam actionis ſucceſſui: ſicut moechum lex punit, non qui moechatus eſt tantum, ſed et qui voluit; et furem, qui tentavit furtum, licet deprehenſus fuerit; et proditorem, qui animum habuit ſine eventu. Efficietur rurſus id omne, quod volumus;

Εἰ δὲ ἐνταῦθα ὁ αὐτὸς μὲν τῇ κοινότητι τῆς φύσεως ἐνέργειαν καὶ πάθος, ἑκάτερον αὐτῶν, καταδέχεται· ἔοικε δὲ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι πολὺ μᾶλλον τῷ ὁρᾷν καὶ ὁρᾶσθαι (ὁρᾶται μὲν γὰρ τὸ μετέχον ὄψεως, τὸ δὲ ὁρώμενον οὐ πάντως καὶ ὁρᾷ) μᾶλλον οὑτωσὶ λέγωμεν, ὅτι ἔοικε τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι τῷ ἐλέγχειν καὶ ἐλέγχεσθαι. Ἐλέγχει μὲν γὰρ ὁ τὸ ἀληθὲς εἰδὼς, ἐλέγχεται δὲ ὁ ἀγνοῶν· καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη οὔτε τοῦ τἀληθὲς εἰδότος τὸ ἐλέγχεσθαι, οὔτε τοῦ ἀγνοοῦντος τὸ ἐλέγχειν, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀδικεῖν εἴη ἂν καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ αὐτοῦ.

γʹ. Ἐπεὶ τοίνυν οὐ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ἑτέρου, ὁ δὲ χρηστὸς τῷ πονηρῷ οὐχ ὁ αὐτός· ποτέρῳ πότερον προσθήσομεν; ἆρα τὸ μὲν ἀδικεῖν τῷ πονηρῷ, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι τῷ χρηστῷ; ἢ τὸ μὲν ἀδικεῖν τοῦ μοχθηροῦ, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι οὔπω δῆλον ὁποτέρου αὐτοῖν; Οὑτωσὶ δὲ θεασώμεθα. Ἀδικία ἐστὶν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. Οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων, ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἀφαιρετὸν, οὐδὲ ἀπόβλητον, οὐδὲ ἑλετὸν, οὐδὲ ληιστόν. Εἶεν· οὐκ ἀδικεῖται ὁ χρηστὸς οὔτε ὑπὸ τοῦ μοχθηροῦ, ἀναφαίρετος γάρ. Λείπεται τοίνυν ἢ μηδένα ἀδικεῖσθαι καθάπαξ, ἢ τὸν μοχθηρὸν ὑπὸ τοῦ ὁμοίου· ἀλλὰ τῷ μοχθηρῷ οὐδενὸς μέτεστιν ἀγαθοῦ, ἡ δὲ ἀδικία ἦν ἀγαθοῦ ἀφαίρεσις· ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅ,τι ἀφαιρεθῇ, οὐδὲ εἰς ὅ,τι ἀδικηθῇ ἔχει.

δʹ. Μήποτε οὖν οὐ κατὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πάσχοντος ἡ ἀδικία τέτακται, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ δράσαντος· καὶ ὁ μοχθηρὸς ὑπὸ τοῦ μοχθηροῦ ἀδικεῖται, κἂν μὴ ἔχῃ τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ χρηστὸς ὑπὸ τοῦ μοχθηροῦ, κἂν ἔχῃ μὴ ἀφαιρετὸν τὸ ἀγαθόν. Ἀποδέχομαι τοῦ λόγου τῆς γνώμης τῷ ἡμαρτημένῳ προστιθέντος τὴν ἀδικίαν, μᾶλλον ἢ τῷ ἐπιτυχεῖ τοῦ ἔργου· καὶ γὰρ μοιχὸν κολάζει ὁ νόμος, οὐ τὸν δράσαντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν βουληθέντα· καὶ τοιχωρύχον τὸν ἐπιχειρήσαντα, κἂν μὴ λάθῃ· καὶ προδότην τὸν μελλήσαντα, κἂν μὴ πράξῃ. Ἥξει τοίνυν ὁ σύμ-

πας

mus; ut nec afficiat, nec afficiatur injuria vir bonus: non afficit, quia ne vult quidem; non afficitur, quia virtute eſt praeditus. Improbus contra afficit injuria, non afficitur: afficit, quia improbus eſt; non afficitur, quia bono caret. Etiam hoc accedit; quod ſi virtus ſolummodo bonum eſt, nec praeter virtutem aliud; improbus, quia virtute caret, non habet, quo injuriam patiatur: ſin praeter hanc etiam alia, quae corporis bona dicuntur, et externa, quae fortuna ſuppeditat, bona ſunt; tamen ſi virtus abſit, etiam haec abeſſe praeſtabit: itaque ne ſic quidem injuria afficietur improbus, ſi iis privetur, quibus non recte utitur. Ergo afficiet injuria, non afficietur, ſiquidem ex animo metienda eſt injuria.

5. Ut jam de improbo concludamus. Inferre vult injuriam improbus, nec poteſt tamen: porro cum velit, neceſſe eſt aut ſimilem ſui petat, aut ſe meliorem. Quid vero aget melior? an injuria certabit cum improbo? atqui illud, in quo locum habet injuria, non habet; quatenus enim bonum non habet, malus eſt. Ergo nec reipſa vir prudens injuriam referet improbo, quia, quod injuriam patiatur, non habet; neque voluntate, quia non magis improbe agere vult, cum ſit probus, quam imperite inflare tibiam tibicen peritus. Praeterea, ſi ſimpliciter injuriam inferre improbum eſt, etiam referre injuriam huic ſimile eſt: etenim ſi improbior eſt, qui infert injuriam, quod incipit; improbitate ei certe aequatur, qui hoc ipſum reddit. Et ſi is, qui injuriam facit, male facit; qui malum malo compenſat, non minus male facit, quamvis malum ulciſcitur. Nam, ut qui beneficium reddit ei, a quo accepit prius, nihilominus bene facit, quamvis acceperit prius; ita, qui remuneratur malum, non minus male facit, quamvis prius male acceptus ſit.

6. Et quis erit, obſecro, finis mali? Si enim perpetuo, qui injuria affectus eſt, malum malo compenſat; neceſſe eſt ab uno ad alium tranſire, et quaſi tranſilire malum, atque ita injuriam excipiet injuria. Quoniam quo jure permittis ei, qui injuria affectus eſt, ut inju-

πας λόγος εἰς τὸ δέον. Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ὔτε ἀδικεῖ, ὔτε ἀδικεῖται· ὐκ ἀδικεῖ μὲν διὰ τὴν βύλησιν, ὐκ ἀδικεῖται δὲ διὰ τὴν ἀρετήν. Ὁ δὲ μοχθηρὸς ἀδικεῖ μὲν, ὐκ ἀδικεῖται δέ· ἀδικεῖ μὲν διὰ μοχθηρίαν, ὐκ ἀδικεῖται δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν ἀγαθῦ. Ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν ἀγαθὸν ἡ ἀρετὴ μόνον καὶ ὐκ ἄλλο τὶ, ὁ μοχθηρὸς τὴν ἀρετὴν ὐκ ἔχων ὐδ᾽ εἰς ὅ, τι ἀδικηθῇ ἔχει· εἰ δὲ πρὸς τῇ ἀρετῇ καὶ ταυτὶ ἀγαθὰ τὰ περὶ σῶμα, καὶ τὴν ἐκτὸς τύχην, καὶ περιβολὴν, ἀρετῆς μὴ παρύσης, βέλτιον ἀπεῖναι ταῦτα, ἢ μή· ὥστε ὐδ᾽ ὡς ἀδικηθείη ἂν ὁ μοχθηρὸς, ἀφαιρύμενός τι τύτων, οἷς χρῆται κακῶς. Οὐκῦν ἀδικεῖ μὲν, ὐκ ἀδικεῖται δὲ, προστιθέντων ἡμῶν τῇ βυλήσει τὸ ἄδικον.

έ. Οὕτως ἐρῶ πονηρῷ νῦν. Βύλεται μὲν ὁ μοχθηρὸς ἀδικεῖν, ὐ μὴν δυνατός· βυλόμενος δὲ, ἢ πρὸς τὸν ὅμοιον ἀποτείνεται, ἢ πρὸς τὸν κρείττονα. Τί δὲ τῷ κρείττονι δραστέον; ἢ ἀνταδικητέον τὸν μοχθηρόν; καὶ μὴν εἰς ὅ, τι ἀδικῇ ὐκ ἀδικεῖ, ὅτι ὐκ ἔχει· ἀπυσίᾳ γὰρ ἀγαθῦ μοχθηρός ἐστιν. Οὔτ᾽ ὖν κατὰ τὸ ἔργον ἀνταδικήσει ὁ νῦν ἔχων τὸν μοχθηρὸν, ὐ γὰρ ἔχει εἰς ὅ, τι ἀδικηθήσεται· ὔτε κατὰ τὴν βύλησιν, ὐ γὰρ ἐθέλει ἀδικεῖν χρηστὸς ὤν, ὐ μᾶλλον ἢ αὐλητικὸς παρὰ μέλος αὐλεῖν. Καθόλυ δὲ, εἰ τὸ ἀδικεῖν πονηρὸν, καὶ τὸ ἀνταδικεῖν ὅμοιον· ὐ γὰρ τῷ ὑπάρξαι πλεονεκτεῖ κατὰ πονηρίαν ὁ ἀδικῶν, ἀλλὰ τῷ ἀμύνασθαι ἐξισῦται κατὰ μοχθηρίαν ὁ ἀνταδικῶν. Καὶ μὴν, εἰ ὁ ἀδικῶν κακῶς ποιεῖ, ὁ ἀντιποιῶν κακῶς ὐδὲν ἧττον ποιεῖ κακῶς, κἂν ἀμύνηται. Ὥσπερ γὰρ ὁ ἀποδιδὺς χάριν τῷ προϋπάρξαντι ὐδὲν ἧττον εὖ ποιεῖ, κἂν προπεπονθὼς ᾖ· ὕτως ὁ μεταιτιθεὶς τὴν ἀμοιβὴν εἰς κάκωσιν ὐδὲν ἧττον κακῶς δρᾷ, κἂν προπεπονθὼς ᾖ.

ϛ. Τί δὲ τοίνυν ἔσται καὶ πέρας τῦ κακῦ; Εἰ γὰρ ὁ ἀδικηθεὶς ἀμύνεται, ἀεὶ μεταβαίνει τὸ κακὸν ἀπ᾽ ἄλλυ πρὸς ἄλλον, καὶ μεταπηδᾷ, καὶ διαδέξεται ἀδικία ἀδικίαν. Ὦ, γὰρ δικαίῳ συγχωρεῖς

injuriam injuriae autori reddat; eodem jure redit iterum ad eundem vindicta: eadem enim juris in utroque ratio eſt. Vide praeterea, per Jovem, quid facias, qui jus conſtituis ex injuriis. Quouſque, quaeſo, ſe diffundet hoc malum? ubi deſinet? Non vides, quid facias? perennis improbitatis fontem excitas, legemque fers, quam primam malorum cauſam totum univerſum agnoſcat. Nec eſt aliud profecto, quod mala omnia hominibus invexit: hinc Graecae primum barbaraeque claſſes mare tranſmiſerunt; hinc impetum aliae in alterius terram facere, atque omnia vaſtare coeperunt, dum ſemper praeſenti injuriae priorem obtendunt. Phoenices Argivis regiam puellam ereptum eunt, Graeci Colchis barbaram, Phryges e Peloponneſo Laconicam mulierem rapiunt. Vides ſeriem malorum, vides belli cauſas, et per ordinem ſcelerum cumulatum ſcelus. Non alia ſunt, quae perdidere Graeciam, quam injuriae propriae aeſtimatio, quae in finitimos quoque erupit; quam furor implacabilis, ira immortalis, vindictae cupido, juris ignorantia.

7. Etenim ſi omnes, quos prius injuria invaſit, hoc perſuadere ſibi potuiſſent, injuriam ipſam iis, qui inferunt, malum eſſe maximum, eamque vel bello, vel direptione murorum, vel populationibus terrarum atque incendiis, vel cujuſlibet tyrannidis everſione, poenam graviorem eſſe, nunquam tot tantiſque calamitatibus redundâſſet Graecia. Potidaeam Athenienſes obſident. Permitte hoc illis, Spartane, brevi poſt eos coepti poenitebit: noli malum hoc imitari, noli eandem incurrere infamiam; quia ſi praetextum hunc amplecteris, et Plataeas petis, periit tibi Melus vicina inſula, periit amoeniſſima inſularum Aegina, periit Sicyone urbs ſocia; pro una, quam cepiſti, urbe multas evertes. Nam, ut illi, qui lucri cauſa maris periculo ſe committunt, magno foenore ſe obſtringunt; ita, qui in vindicando irae indulgent, maximo ſe calamitatum foenore involvunt. Rurſus tibi, Athenienſis, dico, Sphacteriam expugnaſti, captivos Spartanis redde; dum ſors favet, modeſtiam in conſilium adhibe: ſin minus, homines ſervabis, triremes amittes. Lyſander

ad

Digitized by Google

τῷ παθόντι ἐπεξιέναι, τῷ αὐτῷ τούτῳ δικαίῳ ἐπαναχωρεῖ αὖθις ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν αὐτὸν ἡ τιμωρία· τὸ γὰρ δίκαιον ἐπ' ἀμφοῖν ἴσον. Ὦ Ζεῦ, ϗ οἷον πεποίηκας, δικαιοσύνην ἐξ ἀδικημάτων; ϗ ποῖ βαδιεῖται τὸ κακὸν, ϗ ποῦ στήσεται; Οὐκ οἶσθα, ὅτι πηγὴν ταύτην ἀέναον κινεῖς πονηρίας, ϗ γράφεις νόμον ἀρχέκακον τῇ πάσῃ γῇ; Τοῦτο γὰρ ἀμέλει ἐστὶ τὸ τῶν πάλαι κακῶν τοῖς ἀνθρώποις ἡγησάμενον, στόλων Βαρβαρικῶν ϗ Ἑλληνικῶν ἐπ' ἀλλήλους περαιουμένων, ἁρπαζόντων, ϗ πολεμούντων, ϗ ληϊζομένων, προκάλυμμα ποιουμένων τῆς παρούσης ἀδικίας τὴν φθάσασαν. Φοίνικες ἐξ Ἄργους βασιλικὴν κόρην ἄγουσιν, Ἕλληνες ἐκ Κόλχων βαρβαρικὴν παρθένον ἄγουσι, ϗ αὖθις Φρύγες ἐκ Πελοποννήσου Λακωνικὴν γυναῖκα. Ὁρᾷς τὴν διαδοχὴν τῶν κακῶν, ϗ τὰς προφάσεις τῶν πολέμων, ϗ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀδικημάτων. Τοῦτο ϗ τὴν Ἑλλάδα συνέτριψεν αὐτὴν, ἡ περὶ ἑαυτὴν δόξα ἀδικίας διαβαίνουσα ἐπὶ τοὺς πλησίον, ϗ ἄπαυστοι θυμοὶ, ϗ ὀργαὶ ἀθάνατοι, ϗ τιμωρίας ἔρως, ϗ ἀμαθία δίκης.

ζ΄. Ἀλλ' εἴπερ οἱ ἀδικούμενοι ἐπίσταντο, ὅτι τοῖς ἀδικοῦσι μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία αὐτὴ, τοῦτ' εἶναι πολέμου μεῖζον, ϗ τειχῶν ἀφαιρέσεως, ϗ γῆς δῃώσεως, ϗ τυραννίδος καταστάσεως· οὐκ ἂν ἐμπέπλησο ἡ Ἑλλὰς τοσούτων κακῶν. Ποτίδαιαν Ἀθηναῖοι πολιορκοῦσιν. Ἔασον, ὦ Λακεδαιμόνιε, μεταγνώσονταί ποτε· μὴ μιμήσῃ τὸ κακὸν, μὴ μεταλάβῃς τοῦ ψόγου· ἐὰν δὲ ἀγαπᾷς μὲν τὴν πρόφασιν, ϗ ἐπὶ Πλαταιὰς ἔλθῃς, ἀπόλωλέ σοι Μῆλος νῆσος γείτων, ἀπόλωλεν Αἴγινα νῆσος φίλη, ἀπόλωλε Σκιώνη πόλις σύμμαχος· μίαν πόλιν λαβὼν πολλὰς πορθήσεις. Ὥσπερ γὰρ τῶν ἐπὶ χρηματισμῷ παραβαλλομένων ἐν θαλάττῃ οἱ τόκοι μεγάλοι τῶν δανεισμάτων, οὕτω ϗ τῶν ἐπεξιόντων τοῖς θυμοῖς οἱ τόκοι μεγάλοι τῶν συμφορῶν. Καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον λέγω, Σφακτηρίαν ἔχεις, ἀπόδος τῇ Σπάρτῃ τοὺς ἄνδρας, ἕως εὐτυχεῖς, σωφρόνησον· εἰ δὲ μὴ, τοὺς μὲν ἄνδρας ἕξεις, τὰς δὲ τριήρεις οὐχ ἕξεις. Λύσανδρος περὶ

Ἑλλή-

Digitized by Google

ad Helleſpontum feliciter rem gerit, nec Sparta ſe capit; vide ne Thebas tangas: ſin minus, adverſam circa Leuctra fortunam lachrymabis, apud Mantineam calamitatem plorabis.

8. O occultam inſtabilemque fortunae potentiam! Hanc ob cauſam Ariſtophani non ſuccenſebat Socrates, nec indignabatur Melito, nec Anytum vindicabat; ſed alta voce exclamabat, Vitam eripere fortaſſe Anytus et Melitus mihi poſſunt, laedere non poſſunt: non enim ab improbo detrimentum poteſt accipere vir bonus. Haec ipſa juſtitiae vox eſt; quae ſi ab omnibus eodem modo uſurparetur, nulla tragoedia extaret, nullam ſcenae calamitatem oſtenderent, vaſta illa ac multiplex malorum ſeges ab humanis exularet rebus. Nam ut in corporum morbis ii maxime nocere, conſtantemque medici opem requirere ſolent, qui ulterius ſerpunt, ut, quod adhuc eſt immune, ſervetur; ita cum in familiam aut rempublicam vel leviſſima injuſtitiae ſcintilla incidit, cohiberi continuo debet, ut id, quod ſupereſt, vindicetur. Hoc eſt, quod Pelopidas evertit, quod Heraclidas ſuſtulit, quod totam Cadmi familiam, quod Perſas, quod Macedonas, quod Graecos delevit. O morbum continuum, et qui tot jam ſaecula terrarum orbem fatigat!

9. Non dubitabo equidem dicere, ſiquidem altera major ſit injuria, magis improbum eſſe eum, qui illatam ulciſcitur, quam qui infert. Qui enim ex ignorantia juris injurius eſt, delicti ſui praemium in infamia habet; at qui injuriam reddit, cum non minus injurius ſit, infamiam illam in ſe derivat. Nam ut, qui fuligine imbutum tractat, aut cum eo luctatur, neceſſe eſt corpus inficiat; ita, qui cum improbo congreditur, et quaſi volutatur, neceſſario mali ſit particeps, eadem imbuitur fuligine. Ego athletam, qui cum athleta ex aequo concurrit, ferre poſſum, neque ſtudium utriuſque reprehendo; video enim parem indolem, parem curam, parem in utroque victoriae ardorem. At vero quoties cum improbo probus concurrit, non ex eadem palaeſtra, neque ſub eodem ad luctam

Ἑλλήσποντον εὐτυχεῖ, καὶ ἡ Σπάρτη μεγάλη, ἀλλὰ ἀπέχου Θηβῶν· εἰ δὲ μὴ, δακρύσεις τὴν ἐν Λεύκτροις τύχην, καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ συμφοράν.

ή. Ὦ δίκης ἀφανοῦς καὶ πλανωμένης. Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης οὐκ Ἀριστοφάνει ὠργίζετο, οὐ Μελίτῳ ἐχαλέπαινεν, οὐκ Ἄνυτον ἐτιμωρεῖτο· ἀλλὰ ἐβόα μέγα, Ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὐ δύνανται· οὐ γὰρ θέμις ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ πονηροῦ βλαβῆναι. Αὕτη φωνὴ δίκης, ἣν εἴπερ ἅπαντες ταύτην ἐφθέγγοντο, οὐκ ἂν ἦσαν αἱ τραγῳδίαι, οὐδὲ τὰ ἐπὶ τῇ σκηνῇ δράματα, οὐδὲ πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ συμφοραί. Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν τοῦ σώματος νοσημάτων χαλεπὰ τὰ ἑρπυστικὰ, καὶ δεῖ τούτοις ἐπικουρίας στασίμου, ἵνα τὸ περιλειφθὲν σωθῇ· οὕτως ἐπειδὰν ἐμπέσῃ οἴκῳ ἢ πόλει ἀδικίας ἀρχὴ, στῆναι δεῖ τὸ κακὸν, εἰ μέλλει τὸ περιλειφθὲν σωθήσεσθαι. Τοῦτο Πελοπίδας ἐξέτριψε, τοῦτο Ἡρακλείδας ἠφάνισε, τοῦτο τὴν Κάδμου οἰκίαν, τοῦτο Πέρσας ἀπώλεσε, τοῦτο Μακεδόνας, τοῦτο Ἕλληνας. Ὦ νοσήματος διηνεκοῦς, καὶ ἐπὶ πολλὰς περιόδους χρόνων καταλαβόντος τὴν γῆν.

θ'. Ἐπιτολμήσαιμι δ' ἂν ἔγωγε εἰπεῖν, ὅτι εἴπερ ἐστιν ἀδικίας πρὸς ἀδικίαν ὑπερβολὴ, ὁ τιμωρῶν τοῦ προϋπάρξαντος ἀδικώτερος. Ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ ἀμαθίας ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν ἐλθὼν ἔχει τὴν δίκην ἐκ τοῦ ψόγου· ὁ δὲ ἐπεξιὼν, προσλαβὼν ἐκ τοῦ ὁμοίου τὸ ἄδικον, ἀφῄρηκεν ἐκείνου τὸ ἐπίψογον. Ὥσπερ γὰρ τῷ μαρίλης ἐμπεπλησμένῳ τὸν συμπλακέντα ἀνάγκη καὶ αὐτὸν συναισχῦναι τὸ σῶμα· οὕτω καὶ ὅστις ἀδίκῳ ἀνδρὶ συμπλέκεσθαι καὶ συγκυλινδεῖσθαι ἀξιοῖ, ἀνάγκη τοῦτον συναπολαύειν τοῦ κακοῦ, καὶ συναναπίμπλασθαι τῆς μαρίλης. Ἀθλητῇ μὲν οὖν ἀνδρὸς προσφερομένου ἀθλητοῦ ἐκ τῆς ἴσης ἀγωνίας καὶ φιλοτιμίας ἀποδέχομαι· ὁρῶ γὰρ αὐτοῖς ὁμοίαν μὲν τὴν φύσιν, παραπλησίαν δὲ τὴν μελέτην, ἰσότιμον δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικᾶν. Ὅταν δὲ ἀγαθὸς ἀνὴρ πονηρῷ συμπέσῃ, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς παλαίστρας

Digitized by Google

ctam edoctus, nec eadem arte inſtructus, nec iiſdem luctationibus innutritus, nec ejuſdem coronae competitor aut praeconii; infelix haec meo judicio pugna eſt, et congreſſus impar. Quid enim obſtet, quo minus ſuperior in hoc ſtadio evadat improbus, ubi et ſceleſti ſpectatores, et iniqui ſunt judices? Hic enim vir bonus et ab arte deſtituitur, et a ſcientia; neque diffidentia, aut ſutelis, aut dolis, aliiſque inſtructus accedit artibus, quibus confirmatur, ac robur aſſumit improbitas: ut nihil aliud, quam riſum excitaturus ſit, qui cum improbo manum conferat, nec ingenio, nec arte, nec exercitatione par.

10. Sed hac ipſa de cauſa ſupplantatur vir bonus, dicet aliquis, calumniis, ſycophantiiſque differtur, facultatibus exuitur, in vincula conjicitur, relegatur, infamia notatur, morti addicitur. Quid tum poſtea? Quid ſi pueri alibi pro tribunali ſederent, ac leges ferrent; atque ex earum legum praeſcripto hominem aliquem in judicium vocarent, quem peccaſſe dicerent; et mox inter pueros ſuos infamem eſſe juberent, ejuſque crepundia aliquot, ut puta talos, et ſi quae ejuſmodi eſſent, haſtae ſubjicerent: quid facturum hunc hominem putas? anne aliud, quam ut ſuaviter rideat, ipſoſque judices cum calculis ſuis et ſuffragiis cachinno explodat? Ita Athenienſes ridebat Socrates, non aliter quam pueros, qui ſuffragio ſuo hominem mori juberent, quem natura jam ante juſſerat mori. Neque aliud facturus eſt quilibet bonus, probuſque vir, quam ut riſum rideat ſuaviſſimum, quoties improbos ſerio ad ſe ire videbit, quaſi rem geſturos maximam, cum tamen nihil poſſint; ſed et in media eorum contumelia illud Achillis exclamabit,

haud regi ſuperûm contemptus abibo:

quod ſi facultates quoque ejus auferre parent, eas ille non ſecus, quam ſi crepundia eripiant aut talos, dimiſſurus eſt; nec aliter morietur, quam ſi morbo aliquo, febri puta aut calculo, moriendum eſſet, neque mortis auctoribus ſuccenſebit.

DISSERT.

προσεληλυθὼς ἑκάτερος, ἐδὲ ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδοτρίβῃ ἀσκηθεὶς, ἐδὲ τὴν αὐτὴν τέχνην ἐκμαθὼν, ἐδὲ τοῖς αὐτοῖς παλαίσμασιν ἐντεθραμμένος, ἐδὲ τῶ αὐτῶ στεφάνω ἐρῶν, ἐδὲ τῶ αὐτῶ κηρύγματος· οἰκτείρω τὴν μάχην, ἄνισος ἡ ἀγωνία. Ἀνάγκη τὸν πονηρὸν κρατεῖν ἀγωνιζόμενον ἐν τοιέτῳ σαδίῳ, ᾧ πονηροὶ μὲν θεαταὶ, ἄδικοι δὲ οἱ ἀθλοθέται. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἐν τέτοις ἄτεχνος ϗ ἀμαθὴς, ϗ ἄπορος ἀπιςίας, ϗ πανεργίας, ϗ ἀπάτης, ϗ τῶν ἄλλων παλαισμάτων, ὑφ᾽ ὧν μοχθηρία κρατύνεται, ϗ ἰσχυρίζεται· ὥςε ϗ καταγέλαςος ἂν γίγνοιτο ἀντεπιχειρῶν ἀδικεῖν ὁ μὴ πεφυκὼς τῶν ἀδίκων ϗ τῇ φύσει, ϗ τῇ τέχνῃ, ϗ τῷ ἔθει.

ί. Ἀλλὰ διὰ τῦτο, φαίη ἄν τις, ὁ δίκαιος ἀνὴρ προπηλακίζεται, ϗ συκοφαντεῖται, ϗ διώκεται, ϗ χρήματα ἀφαιρεῖται, ϗ εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλεται, ϗ φεύγει, ϗ ἀτιμῦται, ϗ ἀποθνήσκει. Τί ἦν; Εἰ ϗ οἱ παῖδες νόμες πρὸς ἀλλήλες θέμενοι, καθίσαντες δικαςήριον ἑαυτῶν, ὑπάγοιεν ἄνδρα κατὰ τὲς αὐτῶν νόμες, κᾆτα, εἰ δόξαι ἀδικεῖν, ψηφίζοιντο αὐτὸν ἄτιμον εἶναι ἐν τῷ τῶν παίδων δήμῳ, δημεύοιεν δὲ αὐτῶ τὰ παιδικὰ χρήματα, τὲς ἀςραγάλες, ϗ τὰ παίγνια· τί εἰκὸς πρᾶξαι τὸν ἄνδρα; ἢ ἐ καταγελάσεσθαι ἐκ τοιέτε δικαςηρίε αὐταῖς ψήφοις ϗ καταδίκαις αὐταῖς; Οὕτω ϗ ὁ Σωκράτης Ἀθηναίων κατεγέλα, ὡς παιδαρίων ψηφιζομένων, ϗ κελευόντων ἀποθνήσκειν ἄνδρα θνητόν. Καὶ ἄλλος ὅςις ἀγαθὸς ἀνὴρ, ϗ δίκαιος, καταγελάσεται γέλωτα ἀκραιφνῆ, ὁρῶν τὲς ἀδίκες ἐπ᾽ αὐτὸν ὡρμημένες σπεδῇ, οἰομένες τι δρᾶν, δρῶντας δὲ ἐδέν· ἀλλὰ ϗ ἀτιμαζόντων ἐκείνων, βοήσεται τὸ τῶ Ἀχιλλέως,

φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ·

ϗ ἀφαιρεμένων τὰ χρήματα, προήσεται ὡς παίγνια ϗ ἀςραγάλες ἀφαιρεμένες, ϗ ἀποθανεῖται ὡς ὑπὸ πυρετῶ ϗ λίθε, ἐδὲν ἀγανακτῶν πρὸς τὲς ἀποκτιννῦντας.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XIX.

Utrum, manente divinatione, aliquid ſit in noſtra poteſtate.

CUM Medorum exercitus Graeciam invaderet, ad oraculum Athenienſes confugerunt, ut ex Deo intelligerent, quid adverſus tantam claſſis barbaricae vim faciendum ſibi eſſet: videbant equitatum Medorum, currus Perſarum, clypeos Aegyptiorum; ſequebantur et funditores e Caria, et ſagittarii e Paphlagonia, et velites e Thracia, et cataphracti e Macedonia, et equites rurſus e Theſſalia: quaeſiverunt ergo ex oraculo illi, quidnam potiſſimum tanto in malo ſibi faciendum eſſet. Deus oraculum dat illis, urbem ut ligneo muro cingerent. Videri ſibi Themiſtocles ait, ligneo muro triremes deſignari. Res Athenienſibus placuit, relictaque urbe ſua, muros, quos oraculum juſſerat, conſcenderunt. Si ergo hoc in diſcrimine nihil oraculi voce ſibi opus eſſe Athenienſes putaſſent; ſed prudentis potius viri, qui e re nata tum proprias vires, tum hoſtiles recte perpendere, nec minus de periculo, quam de fiducia, ſi quam in virtute ſua repoſitam habebant, recte judicare potuiſſet: minuſne ſapienter eum hominem reſponſurum fuiſſe putamus, quam oraculum? Meo judicio nec obſcure loqui opus fuiſſet, nec de ambiguo muro egiſſet; ſed hoc potius modo ſententiam ſuam propoſuiſſet: Me auctore, hos lapides, Athenienſes, quos videtis, et hos muros, barbaro relinquetis; ipſi vero, cum tota familia veſtra, veſtriſque liberis, libertate item, ac legibus, ad mare ibitis: hîc vos triremes excipient, quae et capere vos, et ſervare, et pugnare pro vobis, et victoriam vobis parere poterunt.

2. Cur ergo ad oracula confugiunt homines, nec potius ab hominibus conſilium petunt? An quia conſilium humanum, ut tutum minus, minuſque certum, ita invidiae obnoxium eſt, nec probum uſquequaque

quequaque

ΛΟΓΟΣ ΙΘ΄.

Εἰ, μαντικῆς ὄσης, ἔστι τὶ ἐφ' ἡμῖν.

ΟΤΕ οἱ Μῆδοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστρατεύοντο, ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι τῷ Θεῷ, τί χρὴ δρᾷν, ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικȣ̃ στόλȣ, ἵππȣ Μηδικῆς, ἁρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων· εἵποντο δὲ ϗ σφενδονῆται Κᾶρες, ϗ ἀκοντισταὶ Παφλαγόνες, ϗ πελτασταὶ Θρᾶκες, ϗ ὁπλῖται Μακεδόνες, ϗ Θετταλικὸν ἱππικόν· ἐχρῶντο ȣ̃ν τῷ Θεῷ οἱ Ἀθηναῖοι, τί χρὴ δρᾷν, ἐπιόντος ταῖς Ἀθήναις τοσȣ́τȣ κακȣ̃. Ὁ δὲ αὐτοῖς χρᾷ, φράττεσθαι τὸ ἄστυ ξυλίνῳ τείχει. Θεμιστοκλῆς λέγει, ὅτι οἱ δοκεῖ τὸ ξύλινον τεῖχος αἱ τριήρεις εἶναι. Συνεδόκει ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ϗ ἀναστάντες ἐκ τȣ̃ ἄστεος ἐς τὸ τεῖχος τȣ̃ Θεȣ̃ μετῳκίσθησαν. Εἰ ȣ̃ν οἱ Ἀθηναῖοι τότε τῷ μὲν Θεῷ συμβȣλεύεσθαι περὶ τȣ́των ȣ̉κ ἤθελον, νῦν δὲ ἔχοντι ἀνδρὶ, ϗ δυναμένῳ ἐκλογίζεσθαι ϗ τὴν παρȣ̃σαν δύναμιν, ϗ τὴν ἐπιȣ̃σαν παρασκευὴν, ϗ τὸν μέλλοντα κίνδυνον, ϗ τὴν ὑποφαινομένην ἀσφάλειαν· τί εἰκὸς συμβȣλεῦσαι ἂν τὸν ἄνδρα τȣ̃τον καταδεέστερον τῆς χρησμῳδίας τȣ̃ Θεȣ̃; Ἐγὼ μὲν οἶμαι ȣ̉δὲ αἰνίγματος ἂν ἐδεήθη πρὸς αὐτȣ̀ς, ȣ̉δὲ τείχȣς ἀμφισβητησίμȣ· ἀλλ' εἶπεν ἂν ὧδέ πως· Ὦ Ἀθηναῖοι τῶν μὲν λίθων ϗ τῶν οἰκοδομημάτων ἐξίστασθε τῷ βαρβάρῳ, αὐτοὶ δὲ πανοικησίᾳ, αὐτοῖς παισὶν, ϗ ἐλευθερίᾳ, ϗ νόμοις, ἴτε ἐπὶ τὴν θάλατταν· ὑποδέξονται δὲ ὑμᾶς τριήρεις, ἱκαναὶ ϗ σώζειν φέρȣσαι, ϗ νικᾷν μαχόμεναι.

β΄. Τί δή ποτ' ȣ̃ν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τὰ μαντεῖα παραγίγνονται, ἀμελήσαντες τῆς παρὰ τȣ̃ ὁμοίȣ συμβȣλῆς; Ἢ διότι γνώμη μὲν ἀνθρώπȣ ἐπισφαλὲς, ϗ ἄπιστον, ϗ ἐπίφθο-

quequaque, aut ſui ſimile eſſe, et ad finem ſuum pervenire ſolet; divinum contra, et praeſtantia ſua fidem ſibi, et veritate auctoritatem conciliat, nec unquam a ſcopo ſuo aberrat, qui eo utitur, et invidiam humanam majeſtate ſua excedit? Imo praeſcientia divina et mens humana (quamvis enim audacia ſit in verbo, dicetur tamen) res cognatae ſunt; ut ſi quid aliud uſquam, nihil ſit ſimilius, quam virtus hominis et conſilium Dei. Noli ergo dubitare poſthac, aut quomodo homo, cum liberi arbitrii ſit, divinatione utatur; aut quomodo, ſalva divinationis veritate, aliquid humana ſervet prudentia, quod in poteſtate ſua ſit poſitum; ſimillima enim ſunt de quibus agis: idem eſt, quod quaeris, quod in dubium vocas, quod volvis et revolvis toties, cum ſine ulla moleſtia totum, ut oportet, poſſis diſtinguere.

3. Nec enim omnia ad finem ſuum divina dirigit potentia, nec ubique a fine ſuo aberrat homo: et de humana quidem mente alias. Nunc illud audire ex te velim, utrumne ſcire omnia divinam mentem exiſtimes, turpia et honeſta, digna atque indigna. Equidem pudet me referre ſingula, ne minus digne de Deo loqui videar: res enim videlicet praeclara eſt ſcire omnia, arenarum numerum, maris ſpatium, tum ſi qui forte abſurdus in Lydia lebes coquitur: nihil enim, ut illi volunt, quaerere aliquis poſſit, de quo non verum ipſum reſpondere poſſit Deus, ſive id e re futurum ſit ejus, qui quaerit, ſeu contra; nec refert, an injuſtus aliquis oraculum accedat, ut praeter fas aliena invadat. Equidem ardelionem potius mihi narras, quam Deum, mireque curioſum ac vanum; ſimilem mendicis illis, qui in triviis ſtipem colligunt, et duobus obolis obvio cuique ventura praedicunt. Ego vero non Deo tantum, ſed et viro bono indignum eſſe puto, ut occaſione qualibet verum dicere occupet; nec enim res per ſe praeclara eſt verum dicere, niſi id cum utilitate fiat ejus, qui audit. Ita ſaepe medicus aegros, dux exercitum, gubernator fallit nautas; nec hoc in iis reprehenditur. Quid, quod mendacia ſaepe proſunt hominibus, nocet contra veritas? Quare ſi aliud divinationem eſſe exiſtimas, quam mentem divinam, quae accurata ſtabilique

Digitized by Google

νον, κ̀ κίβδηλον, κ̀ ἐκ ἀεὶ ὅμοιον, κ̀ ἐκ ἐν παντὶ εὔςοχον· τὸ δὲ θεῖον κατὰ μὲν τὴν ὑπεροχὴν πιςὸν, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν δόκιμον, κατὰ δὲ τὴν πεῖραν εὔςοχον, κατὰ δὲ τὴν τιμὴν ἀνεπίφθονον; Θεȣ̃ δὲ μαντεία κ̀ ἀνθρώπων νȣ̃ς (τολμηρὸν μὲν εἰπεῖν, φράσω δὲ ὅμως) χρῆμα συγγενὲς, κ̀ εἴπερ τι ἄλλο ἄλλῳ ὅμοιον, οὐδὲν ἂν εἴη ἐμφερέςερον ἀρετῆς ἀνθρωπίνης γνώμῃ Θεȣ̃. Μή τοίνυν ἀπόρει, μήθ' ὅντινα τρόπον τὸ αὐτεξȣ́σιον τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης χρῆται μαντικῇ, μήθ' ὅπως, ἀληθευȣ́σης τῆς μαντικῆς, δύναταί τι κ̀ ἀνθρώπȣ γνώμη· περὶ γὰρ ὁμοίȣ πράγματος σκοπεῖς· τὸ γὰρ αὐτὸ ἐρωτᾷς, κ̀ ἀπορεῖς, κ̀ ἀναςρέφεις, ἐξὸν τὸ πᾶν διελέσθαι, ὡς δεῖ.

γ'. Οὔτε τὸ θεῖον πάντων εὔςοχον, ὔτε τὸ ἀνθρώπινον πάντων ἄςοχον· κ̀ περὶ μὲν τȣ̃ ἀνθρωπίνȣ νόμȣ κ̀ αὖθις ῥητέον. Τὸ δὲ θεῖον δοκεῖ σοι γινώσκειν πάντα ἑξῆς, κ̀ τὰ καλὰ κ̀ τὰ αἰσχρὰ, κ̀ τὰ τίμια κ̀ τὰ ἄτιμα; Φείδομαι τῶν ῥημάτων, κ̀ αἰδώς με τȣ̃ Θεȣ̃ ἔχει· σεμνὸν γάρ τι τὸ πάντα εἰδέναι, κ̀ ἀριθμὸν ψάμμων, κ̀ θαλάττης μέτρα, κ̀ ξυνιέναι ἀτόπȣ λέβητος ἑψομένȣ ἐν Λυδοῖς· κ̀ δηλαδὴ πᾶσι τοῖς δεομένοις θεσπίζει ὁ Θεὸς τὸ ἀληθὲς μαθεῖν, κ̀ συμφέρει, κἂν μέλλῃ ὁ μαθὼν, ἄδικος ὢν, πλεονεκτήσειν. Δεινῶς τινα πολυπράγμονα ἡγῇ τὸν Θεὸν, κ̀ περίεργον, κ̀ εὐήθη, κ̀ μηδὲν τῶν ἐν τοῖς κύκλοις ἀγειρόντων διαφέροντα, οἳ δυοῖν ὀβολοῖν τῷ προςυχόντι ἀποθεσπίζȣσιν. Ἐγὼ δὲ μὴ ὅτι Θεὸν, ἀλλ' ȣ̓δὲ ἄνδρα ἀγαθὸν ἀξιῶ ἐπιτηδᾶν τῷ ἀληθεῖ· ȣ̓δὲν γὰρ σεμνὸν τὸ τἀληθῆ λέγειν, εἰ μὴ γίγνοιτο ἐπ' ἀγαθῷ τȣ̃ μαθόντος. Οὕτω κ̀ ἰατρὸς νοσȣ̃ντα ἐξαπατᾷ, κ̀ ςρατηγὸς ςρατόπεδον, κ̀ κυβερνήτης ναύτας, κ̀ δεινὸν ȣ̓δέν. Ἀλλὰ ἤδη κ̀ ψεῦδος ὤνησεν ἀνθρώπȣς, κ̀ τἀληθὲς ἔβλαψεν. Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι ἡγῇ εἶναι τὴν μαντικὴν, ἢ νȣ̃ν θεῖον, διαφέροντα τȣ̃ ἀνθρωπίνȣ ἀκριβείᾳ κ̀ βεβαιότητι,

que ſcientia differt ab humana, eadem opera exiſtimare potes rationem cum ratione pugnare. Sin contra fateris non aliter differre haec duo, quam ſolis lumen a lumine ignis noſtri, cum utrumque ſit lumen; per me licet ut id, quod magis lucet, praeferas, dummodo ne id, quod minus lucet, in diviſione tua excludas. Quin potius ſic ſtatue: univerſum hoc harmoniam eſſe quandam inſtrumenti muſici, cujus artifex ſit Deus; eam autem harmoniam incipere a Deo, a Deo per aerem, per terram, per mare, per animalia omnia tranſire et plantas: quia autem ſimul ac digreſſa eſt a Deo, diverſas, diſſimileſque naturas invenit, iis ſe miſcet, diverſitatemque, quae in illis eſt, conciliat ac componit; non aliter, quam ſuprema harmonia diverſitatem, quae in toto choro eſt, moderatur ac temperat.

4. Et modum quidem, quo divina haec ars procedit, verbis exprimere non poſſum, delineare tamen qualicunque ſimilitudine poſſum. Vidiſtine unquam naves in terram ſubduci, aut ingentes ſaxorum moles impelli? quod variis inſtrumentorum motibus converſionibuſque fieri ſolet, quorum ſingula ſingulis vim addunt aliquam, atque invicem ita moventur, ut univerſum pondus promoveant. Hîc enim cum tota inſtrumentorum compago id facere dicatur, aliquid tamen partes conferunt. Ita ſtatuatur ipſum artificem eſſe Deum, machinas rationes humanas, humanam rurſus artem, quae nos ad fatale decretum trahit. Quod ſi magis etiam perſpicuam ſimilitudinem requiris, finge Deum eſſe ducem, militiam vitam noſtram, militem hominem, teſſeram fatum, arma facultates homini conceſſas, inimicos calamitates, ſocios belli rationem, victoriam virtutem, cladem improbitatem, divinationem vero eſſe eam artem, quae ex apparatu praeſenti futura conjiciat. Gubernator enim, ſi navem habeat, et inſtrumenta norit, quae requiruntur, ſi mare inſpiciat, ventos obſervet, quid futurum ſit novit: dux, ſi exercitum habeat, et arma ſua ſciverit, et de neceſſario apparatu cogitaverit, et hoſtium adventum praeviderit, exitum novit: et medicus, ſi aegrum videat, et morbum intelligat, et artis ſuae

βαιότητι, νόμιζε πολεμεῖν λόγον λόγῳ. Εἰ δέ ἐϛιν ȣ̓δὲν ἀλλοιότερον, ἢ ὅσον τὸ ἐξ ἡλίȣ φῶς τȣ͂ ἐκ πυρὸς, φῶς δὲ ἑκάτερον· ἀγάπα μὲν τὸ λαμπρότερον, μὴ ἀτίμαζε δὲ τῇ διαιρέσει τὸ ἀμαυρότερον. Ἀλλ' ἡγȣ͂ τὸ πᾶν τȣ͂το ἁρμονίαν τινὰ εἶναι ὀργάνȣ μȣσικȣ͂, ϗ τεχνίτην μὲν τὸν Θεὸν, τὴν δὲ ἁρμονίαν αὐτὴν ἀρξαμένην παρ' αὐτȣ͂, δι' ἀέρος ἰȣ͂σαν, ϗ γῆς, ϗ θαλάττης, ϗ ζώων, ϗ φυτῶν, ἐμπεσȣ͂σαν μετὰ τȣ͂το εἰς πολλὰς ϗ ἀνομοίȣς φύσεις, συντάττειν τὸν ἐν αὐταῖς πόλεμον· ὡς κορυφαία ἁρμονία, ἐμπεσȣ͂σα εἰς πολυφωνίαν χορȣ͂, συντάττει τὸν ἐν αὐτῇ θόρυβον.

δʹ. Τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς θείας τέχνης, ὀνόματι μὲν εἰπεῖν ȣ̓κ ἔχω, εἴσῃ δὲ αὐτῆς τὴν δύναμιν ἐξ εἰκόνος, οἷα δήποτε. Ἐθεάσω νεῶν ἐρύσεις ἐκ θαλάττης ἄνω, ϗ λίθων ἀγωγὰς ὑπερφυῶν κατὰ μέγεθος, παντοδαποῖς ἑλιγμοῖς ϗ ἀναϛροφαῖς ὀργάνων, ὧν ἕκαϛον πρὸς τὸ πλησίον τὴν ῥώμην νειμάμενον, ἕτερον ἐξ ἑτέρȣ διαδεχόμενον τὴν ἀγωγὴν, κινεῖ τὸ πᾶν· ϗ τὸ μὲν ὅλον ἔχει τὴν αἰτίαν τȣ͂ ἔργȣ, συνεπιλαμβάνει δέ τι αὐτῷ ϗ τὰ μερικά. Κάλει τοίνυν τεχνίτην μὲν τὸν Θεὸν, ὄργανα δὲ τȣ̀ς λογισμȣ̀ς τȣ̀ς ἀνθρωπίνȣς, τέχνην δὲ τὴν ἀνθρωπίνην σπῶσαν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀγωγὴν τῆς εἱμαρμένης. Εἰ δέ σοι ϗ σαφεϛέρας εἰκόνος δεῖ, νόει μοι ϛρατηγὸν μὲν τὸν Θεὸν, ϛρατείαν δὲ τὴν ζωὴν, ὁπλίτην δὲ τὸν ἄνθρωπον, σύνθημα δὲ τὴν εἱμαρμένην, ὅπλα δὲ τὰς εὐπορίας, πολεμίȣς δὲ τὰς συμφορὰς, σύμμαχον δὲ τὸν λογισμὸν, ἀριϛείαν δὲ τὴν ἀρετὴν, ἧτταν δὲ μοχθηρίαν, μαντικὴν δὲ τὴν τέχνην αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς παρασκευῆς ἐπιϛαμένην τὸ μέλλον. Καὶ γὰρ κυβερνήτης ναῦν ἔχων, ϗ εἰδὼς τὰ ὄργανα, ϗ τὴν θάλατταν ὁρῶν, ϗ αἰσθανόμενος τῶν πνευμάτων, οἶδε τὸ ἀποβησόμενον· ϗ ϛρατηγὸς ϛρατόπεδον ἔχων, ϗ τὰ ὅπλα εἰδὼς, ϗ τῆς παρασκευῆς μεμνημένος, ϗ τῶν πολεμίων αἰσθανόμενος, οἶδε τὸ ἀποβησόμενον· ϗ ἰατρὸς τὸν κάμνοντα ἰδὼν, ϗ τῆς νόσȣ ξυνεὶς, ϗ τῆς τέχνης αἰσθα-

Digitized by Google

ſuae ſibi ſit conſcius, quid futurum ſit, non neſcit. Vides quanta ſit hariolorum copia, quam certa, quam artificioſa, quam prudens. Si igitur, quod in poteſtate noſtra eſt, ex ſeipſo tantum penderet, non opus eſſet divinatione: cum vero id ipſum cum toto cohaereat, tanquam pars quaedam et ipſa fati, id, quod neceſſitati ſubjicitur, divinationem ſtatuat; quod vel certitudinem vel incertitudinem rei futurae reſpicit, conſultationi ſubjiciatur.

5. Quid, quod de neceſſariis quoque, et humana mens, et divina judicat ſcientia? Quomodo, dices, utraque? Sane ſiccitates, pluviarum penuria, et terrae motus, et eruptiones ignium, et ventorum impetus, et mutationes aeris, non Deus praevidet tantum, ſed et divini ingenii viri. Ita terrae motum Pherecydes Samiis, et imminentem peſtem Theſſalis Hippocrates, et defectum ſolis Clazomeniis Timeſias, aliuſque aliud praedixit. Quomodo contra, quae in poteſtate noſtra ſunt, praedicit Deus?

Ne liberis incumbito, invito Deo,

ait Deus;

Natus parentem namque mactabit ſuum.

Haec dicit quidem, non ignorat tamen intemperanti et vinoſo homini conſilium ſe dare, ideoque futuram calamitatem praedicit: cujus cauſam Laius praebuit, Deus praedixit.

Croeſus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim:

tranſiturum eum eſſe non dicit; ſed quid poſt tranſitum eventurum ei ſit, dicit. Quod ſi oraculum divinum, mentemque humanam diſtrahas et diſtinguas, harmoniam conjunctiſſimam diſſolvis.

6. Non aliam domum habent, praeter hanc, quam vides, Dii hominesque, caelum dico et terram: duo illa genera, duos hos lares, duo haec aedificia incolunt, alterum Dii Deorumque liberi; alterum Deorum incolunt interpretes, non illi quidem humicubae, ut ab Homero vocantur, aut illotipodes, ſed qui oculos ſimul mentemque in caelum erigant, et a Deo toto animo dependeant. Horum vitae Dii praeſident, qui ipſi quoque terram pererrant, ejuſque

αἰσθανόμενος, οἶδε τὸ ἀποβησόμενον. Ὁρᾷς τὸ πλῆθος τῶν μάντεων, ὡς σαφὲς, ὡς τεχνικὸν, ὡς εὔστοχον. Εἰ μὲν οὖν τὸ ἐφ' ἡμῖν αὐτὸ ἦν καθ' αὑτὸ, ἀπήλλακτο δὲ εἱμαρμένης, οὐδὲν ἔδει μαντικῆς· εἰ δὲ ἀνακέκραται τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ὅλοις, μέρος ὂν καὶ τοῦτο τῆς εἱμαρμένης, κατὰ μὲν τὸ ἀναγκαῖον ἡ μαντικὴ στήσεται, κατὰ δὲ τὸ δῆλον ἢ μὴ, βουλὴ ἔσεται.

έ. Ἤδη δὲ καὶ τοῦ ἀναγκαίου γνώμη καὶ ἡ μαντικὴ δηλωτική. Πῶς καὶ τίνα τρόπον ἑκατέρα; Αὐχμοὺς μὲν, καὶ ἐπομβρίας, καὶ σεισμοὺς γῆς, καὶ πυρὸς ἐκβολὰς, καὶ πνευμάτων ἐμβολὰς, καὶ ἀέρων μεταβολὰς οὐ Θεὸς οἶδε μόνος, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων ὅσοι δαιμόνιοι. Οὕτω καὶ Φερεκύδης σεισμὸν Σαμίοις προεμήνυσε, καὶ Ἱπποκράτης Θετταλοῖς προσιόντα λοιμὸν, καὶ Τιμήσιος Κλαζομενίοις ἐκλείποντα ἥλιον, καὶ ἄλλοι ἄλλο τι. Πῶς δὲ δὴ καὶ Θεὸς τὰ ὅσα ἐφ' ἡμῖν καταμαντεύεται;

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ,

ὁ Θεὸς λέγει·

Ἢν γὰρ φυτεύσῃς παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς.

Ταῦτα λέγει μὲν, ἀλλὰ οἶδεν ἀνδρὶ συμβουλεύων ἀκολάστῳ καὶ ἀκρατεῖ μέθης, καὶ διὰ τοῦτο προλέγει τὴν συμφοράν· ἧς παρέσχε μὲν τὴν ἀρχὴν ὁ Λάϊος, ἐγνώρισε δὲ τὴν αἰτίαν ὁ Θεός.

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει·

ὅτι μὲν διαβήσεται οὐ λέγει, τί δὲ πείσεται διαβὰς, λέγει. Εἰ δὲ ἀπαλλάξεις τῆς συμπλοκῆς, καὶ διοικήσεις μαντικὴν Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου νοῦν, διέλυσας ἁρμονιῶν τὴν μουσικωτάτην.

ς'. Οἶκος οὗτος εἷς θεῶν καὶ ἀνθρώπων, οὐρανὸς καὶ γῆ, δυοῖν ἑστίαι καὶ ὀχήματα τὰ ἀθάνατα· ὧν τὸν μὲν νέμονται θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες, τὴν δὲ ὑποφῆται θεῶν ἄνθρωποι, οὐ χαμαιεῦναι, καθ' Ὅμηρον, οὐδὲ ἀνιπτόποδες, ἀλλὰ ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντες ὀρθῇ τῇ ψυχῇ, καὶ ἀνηρτημένοι τῇ γνώμῃ πρὸς τὸν Δία. Διέλαχον δὲ αὐτῶν τοὺς βίους ἐπιστάται θεοὶ, γῆν τε γὰρ θεοὶ

ἐπι-

Digitized by Google

que progeniem conſervant; caeterum nec videntur, nec in bello, ut Homerus vult, jaculantur, aut vulnerantur,

Nec Cererem tractant, nec rubri munera Bacchi.

Homines vero, ſublatis in caelum oculis, qua licet, ſplendidam Jovis domum intuentur; quae non, ut illa poetae, auro adornata eſt, *nec pueris, qui ardentes manu taedas ferunt*; ſed ſole, lunaque, reliquorumque, qui hos comitantur, illuſtri fulgentem igne. Exercitum ex optimis ducibus, neceſſariiſque militibus vides: haec inter ſe conjuncta maneant; videbis quid ſit divinatio, videbis virtutem utriuſque, utriuſque officium, et quid commune habeant.

7. Vides humanam vitam eſſe quaſi rempublicam quandam; eſt autem inſtabilis, nec in continenti conſtituta, ſed quae parva navicula immenſum mare trajicit: hanc non gubernatoris tantum ars conſervat, ſed et ventorum commoditas, et miniſterium ſingulorum, et inſtrumentorum agilitas, et natura maris. Cum inſtrumentis ergo et miniſterio confer rationem animi, cum mari et ventis rerum humanarum incertitudinem, cum prudentia gubernatoris divinationis certitudinem. Quod ſi abſurdum reipublicae hujus temperamentum animo videatur tuo, Platonem audies, qui ita ſcribit: *Deus, et cum Deo fortuna, opportunitaſque, humana gubernant omnia*; *ut autem mitius agamus, praeſtabit tertiam his adjicere artem. Quoties namque tempeſtas oritur, multum intereſſe exiſtimo, ſitne peritus gubernator, necne.*

8. Haec oracula animum perturbant meum, neque permittunt, ut vel plane divinationem contemnam, aut firmiter illi adhaeream: ſed ſicut aves, quae ancipitis naturae ſunt, cum reliquis hoc commune habent, quod in aere volent; talem video vitam eſſe noſtram, quam ducimus, ancipitem, mixtamque neceſſitate ſimul et libertate. Ea autem libertas talis eſt, qualis in homine vincto, qui ſponte ſequitur lictores; itaque neceſſitatem illam videre mihi videor,

ἐπιϐόσκονται, σώζοντες τὰ τῆς γῆς ἔγγονα, οὐχ ὁρώμενοι, οὐδὲ τοξεύοντες, ἢ τιτρωσκόμενοι·

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον.

Ἄνθρωποι δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορῶντες, ᾗ θέμις, ὁρᾷν τὸν τοῦ Διὸς πυριλαμπῆ οἶκον, οὐ χρυσοῖς, καθ' Ὅμηρον, κόσμοις καὶ κόροις δᾷδας μετὰ χεῖρας φέρουσι λαμπόμενον, ἀλλὰ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῶν τούτοις συντεταγμένων ἀκμαίῳ πυρὶ καταφεγγόμενον. Στρατὸν ὁρᾷς ἡγεμόνων ἀγαθῶν, καὶ θεραπόντων ἀναγκαίων· τοῦτό μοι φύλαττε τὸ σύνθημα, καὶ ὄψει μὲν τὴν μαντικὴν, συνήσεις δὲ τὴν ἀρετὴν, γνωριεῖς δὲ τὴν ἑκατέρου ἐπιμέλειαν καὶ κοινωνίαν.

ζ. Πολιτείαν ὁρᾷς τὸν ἀνθρώπινον βίον, οὐχ ἑδραῖον, οὐδὲ ἠπειρωτικὸν, ἀλλὰ διὰ νεὼς ὁλκάδος ἐν πελάγει πλατεῖ περαιούμενον· σώζει δὲ αὐτὴν οὐ μόνον κυβερνήτου τέχνη, ἀλλὰ καὶ πνευμάτων καιροὶ, καὶ ὑπηρεσία ναυτῶν, καὶ εὐκολία ὀργάνων, καὶ θαλάττης φύσις. Ταῦτα δέ μοι κατὰ μὲν τὰ ὄργανα καὶ τὰς ὑπηρεσίας τοὺς λογισμοὺς τῆς ψυχῆς, κατὰ δὲ θάλατταν καὶ τὰ πνεύματα τὸ ἄδηλον τῶν ἀνθρωπίνων, κατὰ δὲ τὸ προορατικὸν τῆς κυβερνητικῆς τέχνης τὸ εὔστοχον τῆς μαντικῆς. Εἰ δέ σου ἀντιπίπτει τῷ λογισμῷ τῆς πολιτείας κρᾶσις, ἀκούσῃ Πλάτωνος ὡδὶ λέγοντος· "Ὡς Θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ Θεοῦ τύχη, καὶ "καιρὸς, τὰ ἀνθρώπινα κυβερνῶσι τὰ ξύμπαντα· ἡμερώτερόν γε "μὴν τρίτον ἐπὶ τούτοις προσθεῖναι, δεῖν ἕπεσθαι τὴν τέχνην. "Καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, ἢ μὴ, μέγα "πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην."

η. Ταῦτά μου τὰ μαντεύματα τὴν ψυχὴν ταράττει, καὶ οὔτε καθαρῶς εἰς ὑπεροψίαν ἄγει τῆς μαντικῆς, οὔτε καθαρῶς τοῖς λογισμοῖς διαπιστεύει· ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀμφιβίων ζώων οἱ ὄρνιθες κοινωνοῦσι τοῦ ἐν ἀέρι δρόμου τοῖς μεταρσίοις, τοιαύτην ὁρῶ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν διαγωγὴν τοῦ βίου, ἀμφίβιον καὶ κεκραμένην ὁμοῦ ἐξουσίᾳ καὶ ἀνάγκῃ· οἷα γένοιτ' ἂν καὶ δεσμώτῃ ἀνδρὶ ἐξουσία ἑπομένῳ αὐθαιρέτως τοῖς ἄγουσιν· ὥστε ἐγὼ ὑποπτεύω μὲν τὴν

deor, apte tamen exprimere non poſſum. Si enim Parcam dicam, voce utar, in qua hominum opiniones ludunt. Quid enim eſt Parca? cujus naturae? quae eſt ejus eſſentia?

Si Dea ſis, caelique habitas ſublimia templa;

minime reprehendi debet, quod a te fit, neque Parcae humanae miſeriae cauſa (quia nulli Deo adſcribi illa debet) tribuenda eſt.

Sin hominum quiſquam, tellurisque incola noſtrae;

mentitur Elpenor, cum dicit,

Laeſit me mala ſcaeva Dei:

mentitur et Agamemnon, cum dicit,

mei nil criminis hic eſt;
Sed Jovis, et Parcae, quaeque aera luſtrat Erinnys.

9. Quae nomina nihil aliud ſunt, quam humanae improbitatis ſpecioſus praetextus, quae culpam ſuam in Deos, in Parcas, in Erinnyas conferre ſolet: quae in tragoediis ut locum habeant, per me licet, nec enim cum poetis de nominibus contendo; in vitae autem ſcena vide, ne ineptiae ſint. Nam et Erinnys, et mala Scaeva, et vis Deorum, et ſi quae alia vocabula, quae fatalem exprimunt potentiam, in animo noſtro circumgeſtamus; ea ſunt, quae Agamemnonem turbant,

Cum nihili fecit, Graecûm qui maximus armis;

ea ſunt, quae in ebrietatem Elpenora, in fratris nuptias Thyeſtem, Oreſtem in matris caedem impellunt; ea ſunt, quae ſycophantam in judicium, piratam in mare, homicidam in ferrum, intemperantem in voluptates trahunt. Hi ſunt calamitatum humanarum fontes; e quibus non aliter, quam ex Aetna ignis, ex Aethiopia peſtis, mala illa defluunt: hoc intereſt tamen, quod ignis in terram fertur, peſtis cum Athenas uſque pervenit, ſubſtitit; ſcelerum torrentes et innumeri ſint, et perennes, ideoque plurimis reſponſis, plurimis opus eſt oraculis. Nemo ergo meo judicio

ἀνάΓκην, ὀνομάσαι δὲ αὐτὴν εὐπόρως ἐκ ἔχω. Κἂν γὰρ πεπρωμένην φῶ, ὄνομα λέγω πλανώμενον ἐν ἀνθρώπων δόξαις. Τίς γὰρ ἡ πεπρωμένη; ποίας φύσεως; τίνος ἐσίας;

Εἰ μέν τις θεὸς ἐσσὶ, τοὶ ἐρανὸν εὐρὺν ἔχεσιν,

ἐδὲν τῶν δεινῶν σὸν ἔρΓον (ἐδὲ καθ' εἱμαρμένην αἱ ἀνθρώπιναι συμφοραὶ) ἐ γὰρ θέμις ἀνάπ]ειν θεῷ αἰτίαν κακῆ.

Εἰ δέ τις ἐσσὶ βροΊῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιέΊάεσι,

ψεύδε]αι μὲν ὁ Ἐλπήνωρ λέγων,

Ἀσέ με δαίμονος αἶσα κακή·

ψεύδε]αι δὲ ὁ Ἀγαμέμνων λέγων,

Ἐγὼ δ' ἐκ αἴτιός εἰμι,

Ἀλλὰ Ζεὺς, ϗ μοῖρα, ϗ ἠεροφοῖτις ἐριννύς.

θ. Ἔοικε δὲ ϗ ταυτὶ τὰ ὀνόμαΊα εἶναι μοχθηρίας ἀνθρωπίνης εὔφημοι ἀποςροφαὶ, ἀναθέντων αὐτῆς τὴν αἰτίαν τῷ δαιμονίῳ, ϗ ταῖς μοίραις, ϗ ταῖς ἐρινύσιν· οἱ δὲ ἐν μὲν ταῖς τραΓῳδίαις ἐχέτωσαν χώραν (ἐ νεμεσῶ τοῖς ποιη]αῖς τῶν ὀνομάτων) ἐν δὲ τῷ βίῳ δράμαΊι μήποΊε ταῦτα κενά. Ἡ δὲ ἐρινὺς, ϗ ἡ αἶσα, ϗ οἱ δαίμονες, ϗ ὅσα ἄλλα διανοίας εἱμαρμένης ὀνόμαΊα, ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ καθειρΓμένα, ϗ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐνοχλεῖ,

ὅτ' ἄριςον Ἀχαιῶν ἐδὲν ἔτισε·

ταῦτα ϗ τὸν Ἐλπήνορα εἰς μέθην ἄγει, ταῦτα ϗ τὸν Θυέςην ὠθεῖ ἐπὶ τὸν τῆ ἀδελφῆ γάμον, ταῦτα δὲ τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ τὸν τῆ πατρὸς φόνον, ταῦτα ϗ τὸν συκοφάντην ἐπὶ τὰ δικαςήρια, ϗ τὸν λῃςὴν ἐπὶ τὴν θάλατ]αν, ϗ τὸν ἀνδροφόνον ἐπὶ τὸ ξίφος, ϗ τὸν ἀκόλαςον ἐφ' ἡδονάς. Αὗται πηγαὶ συμφορῶν ἀνθρωπίνων· ἐντεῦθεν ῥεῖ τὸ τῶν κακῶν πλῆθος, ὡς ἀπὸ τῆς Αἴτνης τὸ πῦρ ῥεῖ, ὡς ἐξ Αἰθιοπίας ὁ λοιμὸς ῥεῖ· ϗ τὸ μὲν πῦρ ἐπὶ γῆν ῥεῖ, ϗ ὁ λοιμὸς μέχρι τῶν Ἀθηνῶν προελθὼν ἔςη. οἱ δὲ ὀχεΊοὶ τῆς μοχθηρίας πολλοὶ ϗ ἀέναοι, ϗ δεόμενοι μαν]ειῶν πολλῶν ϗ χρησμῶν μυρίων. Τίς ἂν ἐν ἁμάρτοι

cio errabit, qui ex oraculo quaerat aliquo, quis improbitatis, quis perfidiae, quis intemperantiae finis futurus ſit. De his vero Socrates non minus olim reſpondebat, quam Apollo; et propterea Socratem, tanquam collegam ſuum, laudabat Apollo.

DISSERT. XX.

Quomodo ab adulatore amicus debeat diſtingui.

FABULAM quandam conſcripſit Prodicus, in qua Herculem puberem, virileſque gerentem animos, duplici in via ſtatuit; utrique huic viae virtutem voluptatemque tanquam duces praeficit: quarum altera arrogans, procaxque; altera formoſo vultu, modeſto inceſſu, venuſta voce, aſpectu manſueto, veſte ſolutiori ab eo inducitur; altera rurſus laſciva, fucata, veſte florida, vultu impudentiſſimo, incompoſito gradu, voce inconcinna. Haec animadvertit ipſe etiam Hercules, ut qui et Jovis eſſet filius, et indolis praeclarae; quare voluptati res ſuas ſibi habere jubet, ducemque ſequitur virtutem. Hoc exemplo et nos fabulam fingamus, viamque itidem ſtatuamus duplicem, et una virum bonum; hujus viae duces pro virtute amicum, pro voluptate adulatorem ponamus. Sed et hi habitu, vultu, veſte item, voce, atque inceſſu differant: ut alter quam jucundiſſimus appareat; alter nihil praeter id, quod eſt, prae ſe ferat: alter renidens dextera protenſa, crebris laudibus, blanditiis, precibus, obſecrationibuſque ad ſe invitet hominem, miraſque, ad quas, ſe duce, perventurus ſit, voluptates deſcribat, locum videlicet, ubi prata floribus rideant, labantur fluvii, volucres canant, aurae ſpirent leniter, arbores plurimis amictae foliis terram veſtiant, planae ſemitae, latiſſima ſint curricula, ſed et horti floridiſſimi, ubi pyra pyris, mala malis, uvae ſubnaſcantur uvis; alter contra dux pauca dicat, ſed vera, maximam nimirum viae partem

τοι μαντευόμενος τί τέλος μοχθηρίας, τί τέλος ἀπιςίας, τί τέλος ἀκολασίας; Ταῦτα ϗ Σωκράτης προὔλεγεν, οὐχ ὁ Ἀπόλλων μόνον· διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόλλων ἐπῄνει Σωκράτην, ὅτι ἦν ὁμότεχνος αὐτῷ.

ΛΟΓΟΣ Κ΄.

Τισὶ χωριςέον τὸν κόλακα τοῦ φίλου.

ΠΡόδικος μὲν Ἡρακλέα ἄγει ἐν τῷ μύθῳ ἄρτι ἡβάσκοντα ϗ ἀνδριζόμενον ἐπὶ διττὰς ὁδοὺς, ἀρετὴν ϗ ἡδονὴν ἐπιςήσας ἡγεμόνας ἑκατέρᾳ τῇ ὁδῷ· ἡ μὲν αὐτῷ σοβαρὰ τῶν ἡγεμόνων, ἡ δὲ εὐσχήμων ἰδεῖν, βαδίζουσα ἠρέμα, φθεγγομένη μουσικῶς, βλέμμα πρᾶον, ἀμπεχόνη ἄνετος· ἡ δὲ δευτέρα, θρυπτικὴ, ἐπίχριςος, χλανιδίοις ἐξηνθισμένη, βλέμμα ἰταμὸν, βάδισμα ἄτακτον, φωνὴ ἄμουσος. Ταῦτα ὁρᾷ ϗ ὁ Ἡρακλῆς, ἅτε Διὸς παῖς, ϗ ἀγαθὸς τὴν φύσιν· ϗ χαίρειν τῇ ἡδονῇ φράσας, ἐπιτρέπει ἑαυτὸν τῇ ἀρετῇ ἄγειν. Φέρε ϗ ἡμεῖς πλάττωμεν μῦθον, διττὰς ὁδοὺς, ϗ ἄνδρα ἀγαθὸν, ϗ ἡγεμόνας ταῖν ὁδοῖν, ἀντὶ μὲν τῆς ἀρετῆς τὸν φίλον, ἀντὶ δὲ τῆς ἡδονῆς τὸν κόλακα. Οὐκοῦν ϗ τούτω διαφερέτων σχήματι, ϗ βλέμματι, ϗ ἀμπεχόνῃ, ϗ φωνῇ, ϗ βαδίσματι· ὁ μὲν ὡς ἥδιςος ἰδεῖν ὤν, ὁ δὲ ὡς ἀληθέςατος· ϗ ὁ μὲν σεσηρὼς, ὀρέγων δεξιὰν, παρακαλείτω τὸν ἄνδρα ἕπεσθαι αὐτῷ, ἐπαινῶν, ϗ κυλινδαίνων, ϗ ἀντιβολῶν, ϗ δεόμενος, ϗ διηγούμενος ἐκτόπους τινὰς ἡδονὰς, ἧ λαβὼν αὐτὸν ἄξει, λειμῶνας ἀνθοῦντας, ϗ ποταμοὺς ῥέοντας, ϗ ὄρνιθας ᾄδοντας, ϗ αὔρας προσηνεῖς, ϗ δένδρα ἀμφιλαφῆ, ϗ λείας ὁδοὺς, ϗ δρόμους εὐπετεῖς, ϗ κήπους εὐθαλεῖς, ὄχνας ἐπ᾽ ὄχναις, ϗ μῆλα ἐπὶ μήλοις, ϗ ςαφυλὴν ςαφυλῇ ἐπιφυομένην· ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡγεμόνων λέγῃ μὲν ὀλίγα, τὰ δὲ ἀληθῆ αὐτὰ, ὅτι πολλὴ μὲν τῆς ὁδοῦ ἡ τρα-

Digitized by Google

partem eſſe ſalebroſam, minimam facilem, neceſſe eſſe itaque, ut vir bonus, qui committere ſe illi poſtulet, ita ſe comparet, ut, cum opus ſit, laborem ferre poſſit, ſi quid planum expeditumque occurrat, id in lucro reponat.

2. Haec uterque ſi dicat, utri credet, utram viam inibit? Reſpondeamus fabulae autori; ſi quidem homo ille aliquis ex corrupto Aſſyriorum grege futurus eſt, aut Phoenicius Strato, aut Cyprius Nicocles, aut qualis fuit Sybarita ille, alterum e ductoribus peſſime etiam oderit, nec aliud, quam agreſtem, auſterum, atque invenuſtum putabit eſſe; alterum contra elegantem, ſuavem, mireque humanum judicabit. Demus ergo a praeclaro illo, ſi Diis placet, ductore deduci hunc hominem; dubium non eſt, quin in ignem cum Aſſyrio, aut in paupertatem cum Phoenice, aut in vincula cum Cyprio, eum deducturus ſit; aut in aliud denique verum malum, ad quod falſa perducere voluptas ſolet. Sin aliquis ſimilis Herculi futurus eſt, verum certe ductorem, id eſt, amicum, praeferet; ſicut Hercules virtutem.

3. Et hic quidem finis ſit fabulae; qua ſepoſita, ſermo noſter ad ſe redeat, pergatque videre, quomodo ab amico diſcerni adulator poſſit. Et aurum quidem admotum ſibi index lapis diſtinguit, amicitiam vero ab adulatione quid tandem ſeparabit? An finis utriuſque? Atqui ſi finem expectabimus, aliud malum praeveniet, priuſquam verum dignoſcamus: judicare enim oportet, priuſquam utamur; nam ſi judicium praecedat uſus, cum uſum poenitentia excipit, nihil prodeſt adhibuiſſe judicium. Vis ergo dolore potius ac voluptate eos diſtinguamus? At vero et adulator, ſi modum excedat, moleſtiſſimus eſſe ſolet, et graviſſimus; amicus contra, ſi ſecunda fortuna accedat, jucundiſſimus. Videamus ergo, ne utilitate et damno diſtinguendi ſint. Sed et hic ſcrupulus occurrit: adulator enim aut opes ejus conſumit, cui nocet, aut in voluptatem eum praecipitat; quorum alterum leviſſimum, alterum etiam cum voluptate conjunctum eſt: amicitiae vero gratia multi ſaepe et in

exilio

χεῖα, ὀλίγη δὲ εὐτελὴς, ϗ χρὴ τὸν ἀγαθὸν ὁδοιπόρον ἥκειν παρεσκευασμένον, ἵνα δεῖ πόνου, μοχθήσοντα, τὴν δὲ ῥᾳστώνην ἐκ περιουσίας ληψόμενον.

β΄. Ταῦτά τοι λεγόντων, ποτέρῳ πείσεται, ϗ ποίαν ἄπεισιν; Ἀποκρινόμεθα τῷ ποιητῇ τοῦ μύθου, ὅτι εἰ μὲν Ἀσσύριός τις οὗτος εἴη κακοδαίμων ἀνὴρ, ἢ Φοίνιξ Στράτων, ἢ Νικοκλῆς ὁ Κύπριος, ἢ ὁ Συβαρίτης ἐκεῖνος, τὸν μὲν ϗ μισήσει τῶν ἡγεμόνων, ϗ ἡγήσεταί τινα εἶναι ἄξεινον, ϗ ἀειδῆ, ϗ ἄμουσον, τὸν δὲ ἕτερον χαρίεντα, ϗ προσηνῆ, ϗ φιλάνθρωπον δεινῶς. Ἀγέτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα τοῦτον ὁ καλὸς ἡγεμών· οὐκοῦν ἄξει τελευτῶν ἢ ἐπὶ πῦρ, ὡς τὸν Ἀσσύριον· ἢ ἐπὶ πενίαν, ὡς τὸν Φοίνικα· ἢ ἐπὶ δεσμὰ, ὡς τὸν Κύπριον· ϗ ἐπί τι ἄλλο διὰ ψευδοῦς ἡδονῆς ἀληθὲς κακόν. Εἰ δὲ εἴη ἀνὴρ κατὰ τὸν Ἡρακλέα, αἱρήσεται τὸν ἀληθῆ τῶν ἡγεμόνων, τὸν φίλον, ὥσπερ ἐκεῖνος τὴν ἀρετήν.

γ΄. Καὶ ὁ μὲν μῦθος ὡδὶ τελευτᾷ· μεταβαλὼν δὲ ὁ λόγος, πρὸς αὐτὸν σκοπείτω τῷ ἄν τις διακρίναι τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Τὸν μὲν γὰρ χρυσὸν βασανίζει λίθος προστριβόμενον αὐτῇ, φιλίας δὲ δὴ ϗ κολακείας τίς ἔσται βάσανος; Ἆρα τὸ ἐξ ἑκατέρου τέλος; Ἀλλ᾽ εἰ ἀναμενοῦμεν τὸ τέλος, ἄλλη βλάβη φθήσεται τὴν γνῶσιν· δεῖ δὲ κρίναι, πρὶν ἄρξασθαι χρῆσθαι· ἐὰν δὲ ὑστερῇ τῆς χρήσεως ἡ κρίσις, ὁ χρήσασθαι φθάσας ϗ μεταγνοὺς εἰς οὐδὲν δέον τὴν κρίσιν κατατίθεται. Βούλει τοίνυν ἡδονῇ ϗ λύπῃ κρίνωμεν τὸν φίλον ϗ τὸν κόλακα; Καὶ μὴν ϗ ὁ κόλαξ ὑπερβολὴν λαβὼν ἀνιαρότατον ϗ ἐπαχθέστατον, ϗ ὁ φίλος ἥδιστον εὐτυχίαν προσλαβών. Μήποτε οὖν βλάβῃ ϗ ὠφελείᾳ τοὺς ἄνδρας κριτέον. Ἀμφισβητήσιμον ϗ τοῦτο λέγεις· ὁ μὲν γὰρ κόλαξ, κᾂν βλάψῃ, ἢ εἰς χρήματα ἐζημίωσεν, ἢ εἰς ἡδονὴν ἐξέχεεν, ὧν τὸ μὲν εἰς χρήματα κουφότατον, τὸ δὲ εἰς ἡδονὴν τερπνότατον· διὰ δὲ φιλίας

πολλοὶ

exilio amicos comitati ſunt, et infamiam cum illis ſubierunt, et mortem eorum cauſa pertulerunt.

4. Quid igitur reſtat, quo ab amico adulatorem ſeparabimus, ſi nec finis ſufficit, nec voluptas, nec damnum? Age, ſeorſim utrumque inſpiciamus. Nonne is, qui ſuaviſſime nobiſcum agit, et leniſſime, amicus eſt? Omnino ſic videtur eſſe; ſi enim inimicus is eſt, qui doloris nobis cauſa eſt; is, qui praecipue nobis voluptatis cauſa eſt, amicus erit. Et tamen aliter ſe res habet. Medicus quippe, qui conſultum maxime vult homini, maximi ſubinde doloris illi cauſa eſt; eodem modo et imperator prudentiſſimus, et gubernator peritiſſimus. Amant et liberos patres, et diſcipulos praeceptores: quid tamen moleſtius ſaepe eſt, quam filio pater, et diſcipulo praeceptor? Quis dubitat, quin et Ulyſſes ſocios amaret ſuos, qui tam multa dictu aſpera, perpeſſu gravia pertulit,

Dum ſibi, dum ſociis, reditum pariterque ſalutem
Apparat?

Ubi tamen cum populo libidini voluptatique dedito, qui, pecudum inſtar,

Lotum guſtarent mellitam

(ita namque voluptatem Homerus alicubi vocat) rem ſibi eſſe videt; non dubitat ſocios ſuos, quos jam illorum luxuries afflaverat, quos jam loti illius portentoſa ceperat ſuavitas, invitos flenteſque ad navem trahere. Talis non eſt inter procos Eurymachus, ſed alterius illius generis, quos adulatores dicimus, qui comitibus ſuis permittere non dubitat, ut pinguiſſimas ſues capraſque mactent, vinum aſſidue exhauriant, noctu cum ancillis volutentur, regis tanti domum evacuent, ejus denique connubio inſidias ſtruant.

5. Vis ergo, ut paucis rem abſolvamus, dolore et voluptate relicta, cum improbitate adulatorem, cum virtute amicum jungamus? Quia nec voluptate amicitia caret, nec dolore adulatio; ſed utrumque utrique, et amicitiae voluptas, et adulationi dolor eſt admixtus: nam et matres et nutriculae liberos ſuos diligunt, et in eorum

πολλοὶ ἤδη κ) φυγῆς ἐκοινώνησαν, κ) ἀτιμίας συναπέλαυσαν, κ) θανάτῳ περιέπεσον.

δ΄. Τῷ ἂν διακρινῦμεν τὸν κόλακα τῦ φίλυ, εἰ μήτε τῷ τέλει, μήτε ἡδονῇ, μήτε βλάβει; Φέρε χωρὶς ἑκάτερον θεασώμεθα. Ἆρά γε ὁ πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, φίλος; Καὶ πάνυ εἰκός· κ) μὴν εἰ ἐχθρὸς ὁ λύπης παρασκευαςικὸς, φίλος ἂν εἴη ἡδονῆς παρασκευαςικώτατος. Τὸ δὲ ὐχ ὕτως ἔχει· κ) γὰρ ἰατρῶν ὁ φιλανθρωπότατος, λυπηρότατος, κ) ςρατηγῶν ὁ ἀκριβέςατος, κ) κυβερνητῶν ὁ ἀσφαλέςατος. Φιλῦσι δέ πυ κ) παῖδας πατέρες, κ) διδάσκαλοι μαθητάς· κ) τί ἂν εἴη ἀνιαρότερον, ἢ παιδὶ πατὴρ, κ) μαθητῇ διδάσκαλος; Ἐπεὶ κ) Ὀδυσσεὺς ἐφίλει δήπυ τὺς ἑαυτῦ ἑταίρυς, ὃς πολλὰ κ) δεινὰ ἀνέτλη,

Ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν, κ) νόςον ἑταίρων.

Ἀλλ' ἐντυχὼν ἀνδρῶν γένει ἀκολάςῳ κ) φιληδόνῳ, οἳ διῆγον καθάπερ τὰ θρέμματα,

Λωτὸν ἐρεπτόμενοι μελιηδέα

(ὕτω γάρ πυ τὴν ἡδονὴν ὀνομάζει Ὅμηρος) ἀναμιχθέντας αὐτῦ τὺς ἑταίρυς τῇ τύτων τρυφῇ, κ) γευσαμένυς τῆς ἀτοπίας τῦ λωτῦ, ἄκοντας κ) δακρύοντας λαβὼν ἐπὶ ναῦν ἄγει. Ἀλλ' ὐχ ὁ Εὐρύμαχος τοῖς μνηςῆρσι τοιῦτος, ἀλλὰ τῦ ἑτέρυ γένυς τῦ κολακευτικῦ, οἷυ σιάλυς σῦς ἢ αἶγας εὐτραφεῖς συγκατακόπτειν αὐτοῖς, κ) τῦ οἴνυ ἄδην συνεκροφεῖν, κ) συγκυλινδεῖσθαι ἐᾶν τῆς νυκτὸς θεραπαινιδίοις, κ) κείρειν οἶκον ἀνδρὸς βασιλέως, κ) δὴ ἐπιβυλεύειν τῷ γάμῳ.

έ. Βύλει δὴ συνελὼν τὸν μὲν κόλακα κατὰ τὴν μοχθηρίαν τάξαι, τὸν δὲ φίλον κατὰ τὴν ἀρετὴν, λύπην δὲ κ) ἡδονὴν χαίρειν ἐᾶν; Οὔτε γὰρ τὸ φιλεῖν ἡδονῆς ἀτυχὲς, ὔτε τὸ κολακεύειν λύπης ἄμοιρον, ἀλλ' ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ φύρεται, κ) ἡδονὴ ἐν φιλίᾳ, κ) λύπη ἐν κολακείαις· ἐπεὶ κ) αἱ μητέρες κ) αἱ τίτθαι φιλῦσι τὰ βρέφη, κ) πρὸς ἡδονὴν αὐτὰ θεραπεύυσι, κ)

Digitized by Google

eorum educatione voluptatem adhibent, nec propterea eos amare negabis. Suadet Menelao Agamemnon,

Ut, faſtu poſito, cuivis perſolvat honorem.

Cenſen' hoc velle eum, ut aduletur? Ulyſſes poſtquam e mari in Phaeacum terram emerſiſſet, nuduſque e ſtrato ſuo, ubi delituerat, conſurgeret, inter reliquas, quas ibi ludentes invenit, puellas reginam agnoſcit, quam nunc cum Diana, nunc cum pulchra planta confert; nec quiſquam tamen propterea adulari dicet Ulyſſem: ex propoſito enim, uſuque, et inſtituto animi ab amico adulator diſtinguitur. Sicut uterque, et qui virtutis ſtudio, et qui mercedis cauſa militat, armis utitur; nec tamen de operibus eorum ab externa quiſquam actione judicat, cum pro inſtituti ratione uſum utriuſque potius diſtinguat: alter enim ſervare amicum ſolet, quia eſt amicus; alter ſe mercede cuilibet addicit: alter in eo, quod agit, ſuae ſpontis eſt; alter venalis: alter iis fidem ſervat, cum quibus foedus contraxit; alter ne iis quidem, cum quibus amicitiam.

6. Eodem adulatorem ab amico differre puta: ambobus enim ſaepius accidit, ut eodem modo agant, eodem modo cum amicis vivant; cum tamen alter ab altero, vel ex uſu, vel ex fine, vel ex animi propoſito ſit diſcernendus. Amicus enim id, quod bonum putat, ſive id dolorem poſtea, ſive voluptatem adferat, cum amico communicat, et ex aequo fruitur; adulator ex praeſcripto libidinis ſuae, quicquid cum amico agit, ad lucrum ſuum dirigit: amicus aequalitatem, proprium bonum ſpectat adulator; alter aequalitatem in virtute, alter lucrum in voluptate; alter paritatem in congreſſu, alter humilitatem in cultu; alter veritatem in familiaritate, alter fraudem; alter emolumentum in poſterum, alter in praeſens delectationem; alterius beneficia memorari gaudent, alterius fraus ſepeliri poſtulat; alter, quae amici ſunt, ut communia curat, alter ut aliena conſumit: amici et in ſecundis rebus familiaritas gratiſſima eſt, et in adverſis fortem ex aequo fert; adulator neque ſecundis rebus expleri poteſt, neque in adverſis uſquam apparet. Amicitia

Digitized by Google

ἐκ ἀφαιρήσεις αὐτῶν τὸ φιλεῖν διὰ τὴν ἡδονήν. Ὁ Ἀγαμέμνων τῷ Μενελάῳ παραινεῖ·

Πάντας κυδαίνων, μηδὲ μεγαλίζεο θυμῷ.

Ἦ, οἴει, κολακείαν αὐτῷ ὑποτίθεται; Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐκνηξάμενος τῆς θαλάττης εἰς τὴν Φαιάκων γῆν, γυμνὸς διαναςὰς ἐκ τῆς εὐνῆς, ἐντυχὼν παιζέσαις κόραις, τὴν βασιλίδα γνωρίσας, Ἀρτέμιδι εἰκάζει αὐτὴν, κ̀ αὖθις φυτῷ καλῷ, κ̀ ἐδεὶς ἂν διὰ ταῦτα κόλακα εἴποι τὸν Ὀδυσσέα· προθέσει γὰρ, κ̀ χρείᾳ, κ̀ διαθέσει ψυχῆς ὁ κόλαξ διακρίνεται τῦ φίλυ. Καὶ γὰρ ὁ ἀριςεὺς ὅπλοις χρῆται, κ̀ ὁ μισθοφόρος, κ̀ ἐδεὶς αὐτῶν εἰκάζει τὰ ἔργα κατὰ τὴν χειρυργίαν, ἀλλὰ χωρίζει τὴν ἑκατέρυ χρείαν κατὰ τὴν πρόθεσιν· ὁ μὲν γὰρ διασωςικὸς διὰ τὴν φιλίαν, ὁ δὲ μισθαρνικὸς τῶν βυλομένων· κ̀ ὁ μὲν αὐθαίρετος, ὁ δὲ ὤνιος· κ̀ ὁ μὲν τοῖς ἐνσπόνδοις πιςὸς, ὁ δὲ κ̀ τοῖς φίλοις ἄπιςος.

ϛʹ. Ταύτῃ νόμιζε κ̀ τὸν κόλακα διαφέρειν τῦ φίλυ, κ̀ συμπίπτειν μὲν ἑκάτερον ἑκατέρῳ πολλάκις εἰς τὰς αὐτὰς πράξεις, κ̀ τὰς ὁμιλίας, διαφέρειν δὲ ἑκάτερον ἑκατέρυ τῇ χρείᾳ, κ̀ τῷ τέλει, κ̀ τῇ διαθέσει τῆς ψυχῆς. Ὁ μὲν γὰρ φίλος τὸ φαινόμενον αὐτῷ ἀγαθὸν εἰς κοινὸν κατατιθέμενος τῷ φίλῳ, ἐάν τε λυπηρὸν τῦτο ᾖ, ἐάν τε ἡδὺ, συναπολαύει αὐτῷ ἐκ τῆς ἴσης, ὁ δὲ κόλαξ ἐπακολυθῶν τῇ αὐτῦ ὀρέξει οἰκονομεῖ τὴν ὁμιλίαν πρὸς τὸ ἴδιον πλεονέκτημα· κ̀ ὁ μὲν φίλος ὀρέγεται τῦ ἴσυ, ὁ δὲ κόλαξ τῦ ἰδίυ· κ̀ ὁ μὲν ἰσοτιμίας κατὰ τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ πλεονεξίας κατὰ τὴν ἡδονήν· κ̀ ὁ μὲν ἰσηγορίας κατὰ τὴν ὁμιλίαν, ὁ δὲ ταπεινότητος κατὰ τὴν θεραπείαν· ὁ μὲν ἀληθείας ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὁ δὲ ἀπάτης· κ̀ ὁ μὲν ὠφελείας τῆς εἰς τὸ μέλλον, ὁ δὲ χάριτος τῆς ἐν τῷ παρόντι· ὁ μὲν δεῖται μνήμης ὧν ἔπραξεν, ὁ δὲ λήθης ὧν ἐπανύργησεν· ὁ μὲν ὡς κοινῶν κήδεται, ὁ δὲ ὡς ἀλλότρια λυμαίνεται· ὁ μὲν φίλος κ̀ εὐτυχίας κοινωνὸς κυφότατος, κ̀ συμφορῶν κοινωνὸς ἰσότατος, ὁ δὲ κόλαξ εὐτυχίας μὲν κοινωνὸς ἀπληςότατος, ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς ἀμικτότατος.

Φιλία

citia laude, vituperio digna eſt adulatio; amicitia par pari rependit utrinque, adulatio claudicat: qui enim egeſtate adductus, ut id conſequatur, quod deeſſe ſibi videt, alterum colit, inaequalem ſe fateatur neceſſe eſt, quatenus non viciſſim ab illo colitur. Amicus, ſi ignoretur; adulator, niſi ignoretur, miſer eſt. Amicitia, ſi exploretur, confirmatur; adulatio, ſi exploretur, perit: amicitia tempore creſcit, adulationem tempus convincit: amicitia nullius unquam eget, alicujus ſemper adulatio. Quod ſi aliquid hominibus cum Deo commune eſt, homo pius amicus Dei eſt, ſuperſtitioſus adulator Dei: et beatus quidem vir pius, qui amicus Dei eſt; miſer, ſuperſtitioſus.

7. Quemadmodum autem alter virtute ſua fretus ſine metu accedit ad Deos, alter improbitatis ſuae conſcientia dejectus, multo cum timore, ſine ulla fiducia venit, nec aliter Deos, quam tyrannos timet: eodem, ut arbitror, modo coram hominibus ſpei plena, plena fiduciae eſt amicitia; ſine ſpe et fiducia eſt adulatio. Amicum nullum tyrannus, adulatorem nullum rex habet; regnum autem propius ad Deum, quam tyrannis, accedit. Quod ſi amicitia morum eſt aequalitas, improbus vero, nec ſibi, nec ipſi bono aequalis eſt, vir bonus viro bono amicus eſt, quia eſt aequalis; adulator contra viri boni quomodo adulator eſſe poſſit, cum latere virum bonum non poſſit adulator? improbi vero ut ſit adulator, ſi aequalis illi fuerit, non amplius adulator erit, nec enim pares admittit adulatio; quod ſi aequalis non erit, ne amicus quidem erit. Sic et inter reipublicae formas ea, quae optimatum dicitur, plena eſt amicitiae, popularis contra ſtatus plenus adulationis eſt; melior autem optimatum, quam popularis ſtatus eſt. Nullus apud Lacedaemonios Cleon erat, aut Hyperbolus, luxurioſi populi adulatores improbi. Dionyſiis quidem Eupolis perſtringebat Calliam, privatum hominem, qui in conviviis adulatores habebat, ubi adulationis praemia erant calices, et ſcorta, caeteraque ſordidae ac ſerviles voluptates; ipſum populum, qui dicacitatis Eupolidis ſpectator erat, in qua comoedia, in

quo

Φιλία μὲν ἐπαινετὸν, κολακεία δὲ ἐπονείδιστον· φιλία γὰρ ἑκατέρου πρὸς ἑκάτερον ἴσην ἔχει τὴν ἀντίδοσιν, ἡ δὲ κολακεία χωλεύει· ὁ γὰρ τοῦ ἐνδεὴς θεραπεύων τὸν ἔχοντα κατὰ τὴν χρείαν, καθόσον οὐκ ἀντιθεραπεύεται, ἐλέγχει τὸ ἄνισον. Ὁ φίλος λανθάνων δυστυχεῖ, ὁ κόλαξ μὴ λανθάνων. Φιλία βασανιζομένη κρατύνεται, κολακεία ἐλεγχομένη θραύεται· φιλία χρόνῳ αὔξεται, κολακεία χρόνῳ ἐλέγχεται· φιλία χρείας ἀδεὴς, κολακεία χρείας ἐνδεής. Εἰ δέ ἐστι ϗ ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς ἐπιμιξία, ὁ μὲν εὐσεβὴς φίλος Θεῷ, ὁ δὲ δεισιδαίμων κόλαξ Θεοῦ· ϗ μακάριος εὐσεβὴς φίλος Θεοῦ, δυστυχὴς δὲ ὁ δεισιδαίμων.

ζ'. Ὅνπερ οὖν τρόπον ὁ μὲν θαρσῶν τῇ ἀρετῇ πρόσεισι τοῖς θεοῖς ἄνευ δέους, ὁ δὲ ταπεινὸς διὰ μοχθηρίαν μετὰ πολλοῦ δέους, δύσελπις, ϗ δεδιὼς τοὺς θεοὺς, ὥσπερ τοὺς τυράννους· τοῦτον, οἶμαι, τὸν τρόπον ϗ πρὸς ἀνθρώπους εὔελπι μὲν ϗ θαρσαλέον ἡ φιλία, δύσελπι δὲ ϗ ἔκπληχος ἡ κολακεία. Τυράννῳ οὐδεὶς φίλος, βασιλεῖ δὲ οὐδεὶς κόλαξ· βασιλεία δὲ τυραννίδος θειότερον. Εἰ δέ ἐστιν ἡ φιλία ἰσότης τρόπου, τὸ δὲ μοχθηρὸν οὔτε αὐτὸ αὑτῷ οὔτε χρηστῷ ἴσον, ὁ μὲν ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ φίλος, ἴσος γάρ· ὁ δὲ κόλαξ τοῦ μὲν ἀγαθοῦ πῶς ἂν εἴη κόλαξ; οὐ γὰρ ἂν λάθοι· τοῦ δὲ μοχθηροῦ κόλαξ ὢν, εἰ μὲν εἴη ἴσος ἐκείνῳ, οὐκ ἂν εἴη κόλαξ, οὐ γὰρ ἀνέχεται κολακεία ἰσηγορίας· εἰ δὲ οὐκ εἴη ἴσος, οὐκ ἂν εἴη φίλος. Ἀλλὰ ϗ τῶν πολιτειῶν ἡ μὲν ἀριστοκρατία φιλίας μεστὴ, δημοκρατία δὲ κολακείας ἀνάπλεως· κρείττων δὲ ἀριστοκρατία δημοκρατίας. Οὐδεὶς ἐν Λακεδαίμονι Κλέων ἦν, οὐδὲ Ὑπέρβολος, κόλακες πονηροὶ τρυφῶντος δήμου. Ἀλλὰ Καλλίαν μὲν ἐν Διονυσίοις ἐκωμῴδει Εὔπολις, ἰδιώτην ἄνδρα ἐν συμποσίοις κολακευόμενον, ὅπου τῆς κολακείας τὸ ἆθλον ἦν κύλικες, ϗ ἑταῖραι, ϗ ἄλλαι ταπειναὶ ϗ ἀνδραποδώδεις ἡδοναί· τὸν δὲ δῆμον αὐτὸν τὸν τῆς Εὐπόλιδος στωμυλίας θεατὴν ποῦ τις ἐλθὼν κωμῳδήσει, ἐν ποίῳ θεά-

quo theatro, quibus Dionyſiis perſtringemus? ubi adulatores illos plurimos, quibus non vulgaria praemia, et quae ventris Venerisque voluptates non excederent, propoſita fuerunt; verum ipſa Graeciae calamitas? Quos ſi rejicere, Niciaeque ac Pericli morem gerere Athenienſium voluiſſet populus, non adulatores, ſed amicos habuiſſet magiſtratus ſuos.

8. Jam ad monarchias ſi eas, Xerxen Mardonius, barbarus barbarum, demens dementem, luxurioſum dominum adulatur ſervus imbellis. Cujus adulationis vide quis ſit finis: evertitur Aſia, mare flagellatur, Helleſpontus jungitur, Athos perfoditur; et poſtremo, ne quid deſit, omnes hos labores conſequitur adulatoris ipſius debellatio, fuga, et mors. Adulantur et Alexandrum Macedones; cujus adulationis effectus ſunt braccae Perſicae, adoratio barbarica, Herculis, ac Philippi, totiuſque Argeadarum familiae oblivio. Nam tyrannides quid recenſere opus eſt? ubi enim timor atque herilis potentia ſubditos premit, neceſſe eſt adulationem florere, amicitiam ſepultam eſſe. Atqui non ibi tantum, ſed in ſtudiis, artibuſque adulatores ſunt, qui in ſpeciem eodem modo artes tractant, re ipſa tamen longe abſunt. Ita muſica ſpuria adulatione ſua homines infecit, cum Dores relicta patria illa ſua muſa agreſti, quam inter greges ſuos pecudeſque canebant, novas voces, tibias, et tripudia amare coeperunt, atque ita una cum muſica etiam adulterarunt virtutem. Quin eodem quoque modo medicina ſpuria adulatione ſua infecit mortales, cum, relicta Aſclepii Aſclepiadarumque medendi diſciplina, homines novam ex ea artem effecerunt, quae culinariae ſimilior eſt, corporum peſſimorum adulatricem peſſimam. Etiam ſycophanta adulatione ſua oratorem inficit, cum rationem rationi opponit, juſtoque injuſtum, et honeſto id, quod turpe eſt, ſuperſtruit. Inficit et philoſophum adulatione ſua ſophiſta: et hic quidem adulatores antecedit reliquos.

DISSERT.

τρῳ, ποίοις Διονυσίοις; ϗ τὰς πολλὰς ἐκείνας κόλακας, οἷς τὰ ἆθλα ἦν ἐ ταπεινὰ, ἐδὲ μέχρι γαςρὸς ϗ Ἀφροδισίων ἥκοντα, ἀλλὰ αἱ τῆς Ἑλλάδος συμφοραί; Εἰ δὲ ἤθελον Ἀθηναῖοι, παρωσάμενοι τὰς κόλακας, πείθεσθαι Περικλεῖ ϗ Νικίᾳ, εἶχον ἂν δημαγωγὰς ἀντὶ κολάκων φίλας.

ή. Ἂν δὲ ἐπὶ τὰς μοναρχίας ἔλθῃς, κολακεύει ϗ Ξέρξην Μαρδόνιος, βάρβαρος βάρβαρον, ἀνόητος ἀνόητον, δειλὸς οἰκέτης δεσπότην τρυφῶντα. Τὰ δὲ τῆς κολακείας τέλη, ἀνίςαται ἡ Ἀσία, μαςιγᾶται ἡ θάλαττα, Ἑλλήσποντος ζεύγνυται, Ἄθως ὀρύττεται· τέλος δὲ τῆς σπεδῆς ἧττα, ϗ φυγὴ, ϗ θάνατος αὐτᾶ κόλακος. Κολακεύεσι ϗ Ἀλέξανδρον Μακεδόνες· τῆς δὲ κολακείας τὰ ἔργα ἀναξυρίδες Περσικαὶ, ϗ λήθη τᾶ Ἡρακλέας, ϗ τᾶ Φιλίππα, ϗ τῆς Ἀργεάδων ἑςίας. Τὰς δὲ τυραννίδας τί χρὴ λέγειν; ὅπε γὰρ δέος ϗ ἐξεσία δεσποτικὴ τὸ ἀρχόμενον ἄγχει, ἀνάγκη δεῦρο κολακείαν μὲν ἀνθεῖν, φιλίαν δὲ καταρωρύχθαι. Ἔςι ϗ ἐν ἐπιτηδεύμασι ϗ τέχναις κόλακας ἰδεῖν, ὁμοίας μὲν ταῖς τέχναις κατὰ τὸ σχῆμα, ἀνομοίας δὲ κατὰ τὰ ἔργα. Ἐκολάκευσεν ἀνθρώπας ϗ μεσικὴ νόθος, ὅτε Δωριεῖς τὴν πάτριον ἐκείνην ϗ ὄρειον μεσικὴν καταλιπόντες, ἦσαν ἐπ᾽ ἀγέλαις ϗ ποίμναις, ἤχων, αὐλημάτων, ϗ ὀρχημάτων ἐραςαὶ γενόμενοι, ἐνόθευσαν ὁμᾶ τῇ μεσικῇ ϗ τὴν ἀρετήν. Ἐκολάκευσεν ἀνθρώπας ϗ ἰατρικὴ νόθος, ὅτε τὴν Ἀσκληπιᾶ ϗ τὴν Ἀσκληπιαδῶν ἴασιν καταλιπόντες· ἐδὲν διαφέρεσαν ἀπέφηναν τὴν τέχνην ὀψοποιϊκῆς, πονηρὰν κόλακα πονηρῶν σωμάτων. Κολακεύει ϗ συκοφάντης ῥήτορα, λόγον λόγῳ ἐπανιςὰς, ϗ ἐπιτειχίζων τὸ ἄδικον τῷ δικαίῳ, ϗ τὸ αἰσχρὸν τῷ καλῷ. Κολακεύει ϗ σοφιςὴς φιλόσοφον· ἔτος μὲν κολάκων ἀκριβέςατος.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXI.

Vitam actívam contemplativae praeferendam eſſe.

DIFFICILE eſt invenire vitam undequaque perfectam, ſicut et hominem: nullam enim facile dixeris, cui non deſit aliquid ad perfectionem ſummam; ſemperque ea potior dicenda eſt reliquis, cui quam minimum deeſt. Sic urbanorum felicitatem praedicat agricola, quod jucundam hilaremque vitam agant; contra qui in concionibus et judiciis verſantur, magnaque in iis auctoritate pollent, ſortem deplorant ſuam, neque aliud, quam cum raſtris, parvoque rem habere ruſculo optant. Militem audies vitam pacificam laudibus in coelum efferre; eum contra, qui non eſt expertus bellum, militarem admirari. Quod ſi Deus aliquis ſingulis vitam, quam agunt, praeſentiſque conditionis habitum (ut in ſcena fieri ſolet) exuat, quaeque nunc aliorum ſunt, pro iis inducat; nihilominus ipſi illi priora optabunt iterum, praeſentia contra deplorabunt. Ita nihil eſt, quod facile probent homines; quin contra queruli ſemper et moroſi vitam tranſigunt, nec, quae propria illis ſors eſſe voluit, amplectuntur.

2. Et vulgi quidem vota ac faſtidia nihil neceſſe eſt referre; non magis, quam pecudum aut brutorum, mehercule: ipſos vero philoſophos merito accuſes, ac infelices judices; qui cum nihil aliud jactent, quam prudentiam, recte vivendi modum, uſumque rationis, nondum tamen ſibi temperare poſſunt, quin ſecum, partim cum aliis rixentur, ac de vitae genere, quam ingreſſuri ſint, contendant. Qui idem mihi agere videntur, quod gubernatores ſolent, qui cum omnia, quae ad navigationem pertinent, diligenter praeparaverint, navem maximam, apparatum firmiſſimum, inſtrumentorum copiam, nautarum obſequium, accuratam artis peritiam, aptumque ſaburrae onus: in ipſa tamen navigatione errant, nec ſatis quo eundum ſit inveniunt; cum multos quidem portus videant, nullum tamen

ΛΟΓΟΣ ΚΑ'.

Τίς ἀμείνων βίος, ὁ πρακτικὸς, ἢ ὁ θεωρητικός; Ὅτι ὁ πρακτικός.

Χαλεπὸν εὑρεῖν ἀκριβῆ βίον, ὥσπερ καὶ ἄνδρα· ἀλλὰ παντὶ ἀνακέκραται ἔνδειά τις πρὸς τὸ ἄκρως καλὸν, καὶ πλεονεκτεῖ ἕτερος ἑτέρου, ὅτῳ ἂν ἐλάττω τὰ ἐνδέοντα ᾖ. Καὶ ἴδοις ἂν τὸν μὲν γεωργικὸν μακαρίζοντα τοὺς ἀστικοὺς, ὡς συνόντας βίῳ χαρίεντι καὶ ἀνθηρῷ· τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν δικαστηρίων, καὶ τοὺς πάνυ ἐν αὐτοῖς εὐδοκίμους, ὀδυρομένους τὰ αὐτῶν, καὶ εὐχομένους ἐπὶ σκαπάνῃ βιῶναι, καὶ γηδίῳ σμικρῷ. Ἀκούσῃ δὲ τοῦ μὲν στρατιωτικοῦ τὸν εἰρηνικὸν εὐδαιμονίζοντος, τοῦ δὲ ἐν εἰρήνῃ τὸν στρατιωτικὸν τεθηπότος. Καὶ εἴ τις θεῶν, ὥσπερ ἐν δράματι ὑποκριτὰς, ἀποδύσας ἕκαστον τοῦ παρόντος βίου καὶ σχήματος μεταμφιέσει τὰ τοῦ πλησίον, αὖθις αὖ οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ποθήσουσι μὲν τὰ πρότερα, ὀδυροῦνται δὲ τὰ παρόντα. Οὕτω δυσάρεστόν τι ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος κομιδῆ, καὶ φιλαίτιον, καὶ δεινῶς δύσκολον, καὶ οὐδὲν τῶν αὑτοῦ ἀσπάζεται.

β'. Καὶ τὰς μὲν τῶν πολλῶν ὀρέξεις τε καὶ δυσαρεστήσεις τί χρὴ σκοπεῖν; οὐ μᾶλλον ἢ τὰς τῶν θρεμμάτων· τοὺς δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ πάνυ ἄν τις ἢ μέμψαιτο, ἢ οἰκτείραι, οἳ κομοῦντες ἐπὶ φρονήσει, καὶ τέχνῃ βίου, καὶ ἐπιστήμῃ λόγου, οὔπω γε νῦν παύονται στασιάζοντες πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἄλλους, καὶ ἀμφισβητοῦντες ποίῳ σχήματι βίου φέροντες αὑτοὺς ἐγχειρίσουσιν. Ἀλλὰ ἀτεχνῶς ἐοίκασι κυβερνήταις παρεσκευασμένοις μὲν πρὸς πλοῦν καλῷ μεγέθει ὁλκάδος, καὶ κατασκευῇ ὑγιεῖ, καὶ πλήθει ὀργάνων, καὶ ὑπηρεσιῶν ἀκριβείᾳ, καὶ τέχνης ἀσφαλείᾳ, καὶ ἕρματος συμμετρίᾳ· ἐν δὲ τῇ τοῦ πλοῦ χρείᾳ πλανωμένοις, καὶ ἀποροῦσι πῇ τράπωνται, πολλῶν μὲν ὑποφαινομένων λιμένων, πάν-

tamen certum. Reliquos igitur cum ſua vivendi ratione praetermittamus; quales ſunt, qui in mediis voluptatibus liqueſcunt, qui terram colunt, qui in mari errant, qui ſtipendia merentur, qui in concionibus clamant, qui in judiciis volutantur. Quemadmodum in corporum certaminibus homines infirmi, et qui ſola victoriae ſpe plus audent, quam oportet, cito deficiunt; at qui virtute freti in certamen deſcendunt, conſtanter perdurant, ac de victoria contendunt: ita in hoc vitae certamine reliquos omnes ejectos eſſe a nobis, et ſuccubuiſſe putemus; ſolaque interea contemplativa inter ſe vita et activa, tanquam aemuli duo, et qui de victoria contendere debeant, rationis armis in praeſentia concurrant. Utra ergo prior in hoc judicio noſtro cauſam ſuam aget? Certe activa, me judice, vel quod praeſentis animi ſit, et confidentior; vel quod verſari cum populo, meliuſque vivere conſuerit.

3. Quam ita cauſam ſuam agere fingamus. Si quis, ubi primum vitam hanc ingredimur ſinguli mortalium, quaſi imperator urbis aut conditor, naſcentes exciperet, qui pedem inferre portis non permitteret, priuſquam, quod vel opus, vel quam in commune reipublicae bonum utilitatem conferre poſſint ſinguli, audiſſet e nobis: eos, qui domos aedificant, reſponſuros arbitror, ſuum eſſe lapides componere, atque ex iis munimenta, quibus ab injuria aeſtus frigoriſque tuti eſſe poſſint homines, exſtruere; textores licio et ſubtemine veſtes contexere, quae ſimul tegant et exornent corpora; faber lignarius aratrum ſe afferre dicet, aut grabatum, et ſi quid praeterea ab arte illius expectatur; ferrarius, quaecunque ex aere, aut ferro, tam belli, quam pacis tempore ſolent fieri. Etiam illa, quae voluptatis tantum cauſa fiunt, ut veriſimile eſt, admittentur: quo in genere pictores ſtatuarioſque pono, quorum ars oculos oblectat; quibus unguentarios adde coquoſque, qui odores venditant ac ſuccos; tum quotquot vel tibiis, vel cantu, vel tripudiis, aurium ſtudent voluptati. Sed et aliquis ut morionem, aliquis ut mirionem agat, advocabitur, alius ut verbis delectet et ſermonibus; ſicut

των δὲ ἀπιςυμένων. Τὺς μὲν ὖν ἄλλυς ἐῶμεν χαίρειν αὐτοῖς βίοις, τὸν μὲν ἐν ἡδονῇ τηκόμενον, τὸν δὲ ἐν γῇ πονύμενον, τὸν δὲ ἐν θαλάτῃ πλανώμενον, τὸν δὲ ἐν ὅπλοις μισθοφορῦντα, τὸν δὲ ἐν ἐκκλησίαις βοῶντα, τὸν δὲ ἐν δικαςηρίοις φυρόμενον. Ὥσπερ δὲ ἐν ἀγῶνι σωμάτων οἱ μὲν ἀσθενεῖς ϗ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐπιτολμήσαντες τῇ τῦ νικᾷν ἐλπίδι ταχὺ ἀπεῖπον, οἱ δὲ ἐφάμιλλοι ἀρετῇ μένυσι, ϗ καρτερῦσι, ϗ διαγωνίζονται περὶ τῆς νίκης· ὕτω κἂν τῇ τῶν βίων ἀγωνίᾳ οἱ μὲν ἄλλοι ἡμῖν ἐκκηρυχθέντες τε ϗ ἀπαγορεύσαντες οἰχέσθωσαν· ὁ δὲ θεωρητικὸς ϗ ὁ πρακτικὸς, ἐφαμίλλω ὄντε ϗ ἀμφισβητησίμω, δεῦρο ἰόντων ἀγωνιυμένω τανῦν τῷ λόγῳ. Πότερος τοίνυν πρότερος ἡμῖν τοῖς δικαςαῖς τὰ αὐτῦ δίεισιν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ὁ πρακτικός· θαρσαλέος γὰρ, ϗ ἰτητικώτερος, ϗ ἐθὰς ὁμιλεῖν τοῖς πολλοῖς.

γ΄. Λέγοι δὲ ὧδε· ΕΙ ΤΙΣ ἡμᾶς παριόντας εἰς τὸν βίον, ὥσπερ ἄρχων πόλεως ἢ οἰκιςὴς, ὐκ εἴα βαδίζειν εἴσω πυλῶν, πρὶν πυθέσθαι τὸ ἑκάςυ ἔργον, ϗ τίνα ἕκαςος ἥκει χρείαν εἰς κοινὸν φέρων τῇ πόλει· οἶμαι ἂν εἰπεῖν τὸν μὲν οἰκοδόμον, ὅτι λίθυς ἐν τάξει διὰ τέχνης ἁρμόσας, πρός τε χειμῶνα ϗ θάλπος ἀποχρῶντα μηχανήσεται τοῖς οἰκῦσιν ἐρύματα· τὸν δὲ ὑφαντὴν, ὅτι μίτοις ϗ ςημονίοις σὺν ὕφει ἐσθήματα ἐργασάμενος σκέπην ὁμῦ πορίεῖ ϗ εὐσχημοσύνην τοῖς σώμασι· τέκτων δὲ ἄροτρον φήσει, ἢ σκίμποδα, ἤ τι ἄλλο τῶν ὅσα ἡ τέχνη παρέχει, ξυνεισφέρειν· ϗ ὁ χαλκεὺς, ὅσα χαλκῦ ἢ σιδήρυ δεῖται πολεμιςήριά τε ϗ εἰρηναῖα τῆς τέχνης ἔργα. Καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιυργεῖται, ϗ ταῦτα ὡς τὸ εἰκὸς εἰσδέξεται· γραφέας μὲν, ϗ δημιυργὺς ἀγαλμάτων, ἐπὶ εὐφροσύνῃ ὀφθαλμῶν· μυροπώλας δὲ ϗ ὀψοποιὺς, χυμῶν ϗ ὀδμῶν δημιυργὺς γενναίυς· ϗ ὅσαι δι' αὐλημάτων, ἢ δι' ᾠδῆς, ἢ ψαλμάτων, ἢ χορῶν τὸ τερπνὸν μηχανῶνται τῇ ἀκοῇ. Ἤδη δέ τις ϗ ἐπὶ γελοίυ χρείᾳ παρελεύσεται, ϗ ἄλλος ἐπὶ θαυμάτων, ϗ ἄλλος λόγων,

ſicut Homerus in mediis quoque caſtris Nerei formae locum dedit: adeo ut nemo ſine ulla, quod dici ſolet, ſymbola in vitam hanc veniat; quin aut uſum aliquem, aut artem praebeat, aut voluptatem. Eſto.

4. In quo horum opus philoſophi ponemus? neque enim ſolum hunc ſine utilitate ulla tanquam fucum intraſſe, ſed ut ſociale animal, et qui ad communem vitam aliquid conferre poſſit, non minus quam reliqui, omnibus notum eſt. Quam ergo dicemus in hac ſocietate adferri a philoſopho ſymbolam? aut quo in ordine hunc virum ponemus? an inter operarios cum Tychio, aut coquos cum Mithaeco, aut miriones cum Phrynione, aut ridiculos cum Philippo, aut populi principes cum Clèone? an vero ſolus hic ſine tribu lareque, quod dici ſolet, vagabitur? Habet certe et ille opus ſuum; quanquam, quodnam id ſit, ignoramus. Si ex ipſo quaeras: otium, dicet, ago, ſoluſque mecum rerum naturam contemplor, multaque veritate me paſco. Nae tu beatus es cum hoc otio tuo, o noſter: ſiquidem ſi navem conſcendiſſes, quantum intelligo, non tantum non gubernatoris, ſed ne remigis quidem fungi velles munere; imo nec juvare eos, qui diſcurrunt, et aliquid ad ſalutem navis conferunt; nec ſaltem agiles vectores imitari, qui quamvis nautae non ſint, interdum tamen aut rudentem tangunt, aut, ſi magna ſit tranquillitas, remum in manus ſumunt: verum ex eorum numero, qui ſine ullo uſu jacent et vehuntur, nihil aliud quam pondus, quod dici ſolet, navis. Niſi forte exiſtimes minus auxilio egere urbem in terra, ut tueri ſe poſſit, quam navem in mari: multo magis illa in terra, ut arbitror, in qua pauci ſunt, qui aliquid agunt, cum ſarcina ſit maxima. Adde, quod urbs quiddam e diverſorum ſubſidiis compoſitum eſt et conflatum: ſicut corporis ratio diverſas habet partes, neque paucis eget, quae dum ſingulae aliquid ad obſequium totius conferunt, totum ſervatur; ſuſtinent pedes, operantur manus, vident oculi, audiunt aures, atque ita deinceps, ne ſim prolixior.

5. Jam

γων. Ὁμήρῳ δὲ ϗ τὸ τȣ̃ Νηρέως κάλλος χώραν ἔσχε, ϗ ταῦτα ἐν ϛρατοπέδῳ. Ἀσύμβολος δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, παρέρχεται ȣ̓δεὶς εἰς τὸν βίον· ἀλλ᾽ ὁ μὲν χρείαν τινὰ παρεχόμενος, ὁ δὲ τέχνην, ὁ δὲ ἡδονήν. Εἶεν.

δ΄. Ἐις τί τȣ́των τὸ τȣ̃ φιλοσόφȣ ἔργον καταϛησόμεθα; ὅτι μὲν γὰρ ȣ̓κ ἀχρεῖος ἡμῖν ȣ̓δὲ κηφὴν παρέρχεται, ἄνθρωπος δὲ ὢν ξύννομος ϗ συνεργάτης κοινȣ̃ νόμȣ, παντὶ δῆλον. Τί δέ ἐϛί ποτ᾽ αὐτὸ τὸ τῆς κοινωνίας συμβόλαιον, ϗ πȣ̃ τάττωμεν τὸν ἄνδρα; εἰς τȣ̀ς δημιȣργȣ̀ς ὡς τὸν Τυχίον, εἰς τȣ̀ς ὀψοποιȣ̀ς ὡς Μίθαικον, εἰς τȣ̀ς εὐφραίνοντας ὡς Φρυνίωνα, εἰς τȣ̀ς γελωτοποιȣ̀ς ὡς Φίλιππον, εἰς τȣ̀ς δημαγωγȣ̀ς ὡς Κλέωνα; ἢ ἄφυλος καὶ ἀνέϛιος ἡμῖν ἀνὴρ πλανήσεται; Ἀλλ᾽ ἔϛι μέν τι αὐτȣ̃ ἔργον· ὅ, τι δέ ἐϛι τȣ̃το, ȣ̓κ ἴσμεν. Ἡσυχίαν ἄγω, φησὶ, ϗ ἀνασκοπῶ πρὸς ἐμαυτὸν τὰ ὄντα, ϗ ἀληθείας ἐμπίπλαμαι. Μακάριος τῆς πολλῆς σχολῆς· σύ μοι δοκεῖς ϗ νεὼς ἐπιβὰς μὴ ὅτι κυβερνήτης γενέσθαι, ἀλλ᾽ ȣ̓δὲ ἐρέτης, ȣ̓δέ τις τῶν διαθεόντων ϗ ξυνεπιλαμβανόντων τῇ σωτηρίᾳ τῆς νεὼς, ἀλλ᾽ ȣ̓δὲ ἐπιβάτης εὐκίνητος, οἷος ἢ καλωδίȣ ἐπιλαβέσθαι, ἢ προσάψασθαι κώπης ἐν γαλήνῃ· ἀλλά τις τῶν εἰκῇ κειμένων ϗ φερομένων, αὐτὸ τȣ̃το, ἄχθος νεώς. Ἦ οἴει ἧττόν τι δεῖσθαι πόλιν τῶν συλληψομένων αὐτῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ ναῦν ἐν θαλάττῃ; ϗ πολύ γε, οἶμαι, μᾶλλον ἐν γῇ· εἰ μὲν ὀλίγον τὸ ἐνεργὸν, ὁ δὲ φόρτος πολύς. Πόλις δέ ἐϛι πρᾶγμα ἀνακεκραμένον ἐκ πάντων ξυνεργατῶν· καθάπερ καὶ ἡ τȣ̃ σώματος χρεία, πολυμερής τε ȣ̓̃σα ϗ πολυδεὴς, σώζεται τῇ συντελείᾳ τῶν μερῶν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τȣ̃ ὅλȣ, φέρȣσι πόδες, ἐργάζονται χεῖρες, ὁρῶσιν ὀφθαλμοὶ, ἀκȣ́ȣσιν ἀκοαὶ, ϗ τἄλλα, ἵνα μὴ διατρίβω λέγων.

5. Jam ponamus a Phrygio illo fabulatore fingi fabulam, in qua pes introducatur, qui reliquis corporis partibus ſuccenſeat, negetque ſe labori amplius ſuppeditare poſſe, tantoque oneri ferendo eſſe diutius, ideoque otiari in poſterum velle; dentes viciſſim molares cibum, qui tantae ſufficiat turbae, molere ſe et praeparare poſſe; atque ita ſingulae incipiant, neglecto opere ſuo, contemplationi vacare: quem alium fabulae finem expectas, quam ut homo moriatur? Eodem modo in communi hoc reipublicae corpore agitur; in quo, ſi ſinguli taedio laboris nihil reliquis ſuppeditent, ſed abrupta ſocietate quiſque otiari incipiat, quid obſtabit, quo minus totum pereat ac diſſolvatur corpus? An arbitraris firma aedificia, quamdiu inter ſe cohaerent lapides, vincta manere et conſiſtere; ſin minimum e tota compage tollas, tota diſſolvi: univerſae vero vitae ſalutem non ex apta inter ſe partium commiſſione pendere? Praeterea, ſi alii ceſſare incipiant, nemo adhuc ſentit; ſicut Therſites diſceſſu ſuo e caſtris Graecos non turbaſſet: Achilles contra, dum iraſcitur, dum in tentorio ſuo quieſcit, dum otio, dum cithara et cantu animum oblectat ſuum, plurimis exercitum implevit malis; cujus enim juvare poteſt praeſentia, illius nocere neceſſario debet abſentia. Quis autem ille eſt, quem contemplari, quem veritati operam dare, quem otiari debere dicis, niſi vir prudens et ſapiens? Quid ergo? num in navi qui optime gubernat, locum ſuum aliis cedit, qui minime poſſunt? aut imperator exercitus imperium ſuum tradit iis, qui imperare neſciunt? Praeterea, non poſſum videre, quid omnino minus cum gloria ac dignitate ſit conjunctum, quam ut veritatem aliquis cognoſcat, ſterilemque in animo ſuo theſaurum inertem, atque infoecundum colligat, qui neque ipſi, neque alii cuiquam prodeſſe poſſit: ni forte auditus pulcher videtur tibi, ut audias tantum, non ut concentum aliquem percipias aut vocem; aut viſus, ut videas tantum, non ut ſolis lumen aſpicias; aut divitiae, licet apud aliquem ſine ullo uſu in terra jaceant defoſſae.

6. Eodem

ε΄. Εἰ δὲ θελήσαι λογοποιὸς Φρὺξ μῦθον πλάττειν, ὅτι ἄρα δυσχεράνας ὁ ποὺς τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἀπαγορεύσας πρὸς τὸν κάματον, φέρων καὶ αἰωρῶν μετέωρον τοσοῦτον ἄχθος, σχολὴν ἄγειν καὶ ἡσυχίαν ἐπανείλετο· ἢ αὖ τὼ γομφίω ὡς ἀλοῦντε καὶ ἐργαζομένω τροφὴν τοσούτῳ ὄχλῳ σαρκῶν· κᾆτα ἔροιντο ἀπειπαμένω τὸ ἔργον τὸ αὐτῶν σκοπεῖν· εἰ ταῦτα ἅμα γίγνοιτο, τί ἄλλο ἢ φθαρήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ μύθῳ; Τοιοῦτο ἀμέλει ἐστὶ τὸ περὶ τὴν κοινωνίαν τὴν πολιτικὴν γιγνόμενον· εἰ γὰρ ἐθελήσαι ἕκαστος ὄκνῳ τοῦ πωλεῖν ἀφέμενος τοῦ παράγειν, ἐπαναχωρεῖν ἐκ τῆς κοινωνίας πρὸς τὴν αὐτοῦ σχολὴν, τί κωλύοι διαλυθῆναι τὸ πᾶν καὶ φθαρῆναι; Ἢ τὰ μὲν ἰσχυρὰ τῶν οἰκοδομημάτων τῇ πρὸς ἄλληλα ξυννεύσει τῶν ἐν αὐτοῖς λίθων ξυνδέδεται καὶ ἕστηκε καὶ μένει, εἰ δὲ ἐξέλοις ὁτιοῦν τῆς ἁρμονίας, διαλύσεις τὸ πᾶν· τὸν δὲ ξύμπαντα βίον οὐχ ἡγῇ τὴν σωτηρίαν ἔχειν ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὰ ξυννεύσεως τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν; Καὶ τῶν μὲν ἄλλων τοῦ πράττειν ἐξισταμένων οὐδεὶς λόγος· οὐδὲ γὰρ ὁ Θερσίτης λειποτακτῶν ἐλύπησεν ἂν τὸ Ἑλληνικόν· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὁ μηνίσας, καὶ ἐπὶ σκηνῆς ἀναπαυόμενος, καὶ δοὺς αὑτὸν σχολῇ, καὶ κιθάρᾳ, καὶ ᾠδῇ, ἀνέπλησε τὸ στρατόπεδον πολλῶν κακῶν· οὗ γὰρ παρόντος ὠφελεῖσθαι ὑπάρχει, ἀπόντος τούτου βλάπτεσθαι ἀνάγκη. Καὶ τὸ νῦν ὁ θεωρίαν, καὶ ἀλήθειαν, καὶ σχολὴν ἀσπαζόμενος, τίς ἂν εἴη ἄλλος, ἢ ὁ φρόνιμος, καὶ νοῦν ἔχων; Ἀλλὰ τί οὖν; μὴ ὁ κυβερνητικώτατος ἐξίσταται τῆς αὐτοῦ ἕδρας τοῖς ἀτεχνοτάτοις; καὶ ὁ στρατηγὸς ἐξίσταται τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀναρχοτάτοις; Τί δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν σεμνὸν τὸ τἀληθῆ εἰδέναι, καὶ ταμιεῦσθαι ἐν τῇ ψυχῇ θησαυρὸν ἄγονον, καὶ ἀργὸν, καὶ ἄκαρπον, μηδὲν αὐτοῦ ὀνήσασθαι μέλλοντα, μηδὲ ὠφελήσειν ἑτέρους; πλὴν εἰ μὴ καὶ ἀκοὴ καλὸν, ἵνα ἔχωμεν, οὐχ ἵνα ἁρμονίας καὶ φωνῆς συνιῶμεν· καὶ ὄψις καλὸν, ἵνα ἔχωμεν, οὐχ ἵνα ἴδωμεν τὸ τοῦ ἡλίου φῶς· καὶ ὁ πλοῦτος καλὸν, κᾂν ἔχῃ τὶς αὐτὸν κατορύξας ἐν γῇ, θησαυρὸν ἀργόν.

ϛ΄. Συνε-

Digitized by Google

6. Eodem modo ſcientiae, ne ſingula commemorem, quis uſus eſſe poteſt, niſi ea agamus, in quibus prodeſt ſcientia? quid enim medico cum ſcientia, niſi ex praeſcripto ejus recte valeat? quid Phidiae cum arte ſua, niſi ebori eam admoveat et auro? Sapiens introducitur ab Homero Neſtor; video tamen effectum illius ſapientiae, conſervationem, dico, exercitus, pacem reipublicae, liberorum obſequium, populi virtutem. Sapiens Ulyſſes; ſed opera ejus video, terra marique geſta:

Multorum mores populorum vidit, et urbes,
Ipſe ſuam ſervans animam, reditumque ſuorum.

Sapiens et Hercules erat; non ſibi tamen, ſed ut per terras omnes, omnia et maria, ſapientiam diffunderet ſuam. Hic enim ille eſt, qui tot feras ſuſtulit, tyrannos in officio continuit, ſervientibus libertatem peperit, liberis leges tulit, juſtitiam confirmavit, ſtatuta ſanciit, qui denique veritatem in verbis, in agendo regiam ſecutus eſt viam. Quod ſi procul a ſocietate hominum vitam ducere, ſi otiari, ſi otioſam ſequi maluiſſet Hercules ſapientiam; pro Hercule revera ſophiſta fuiſſet, nec quiſquam eum Jovis filium dicere auſus eſſet. Quia nec ipſe Jupiter otiatur: nam cum eo et moveri coelum, et nutrire terra, et fluere fluvii, et aquae in mare labi, et vices ſuas mutare anni tempeſtates deſinerent; nec Parcae denique munus ſortiri ſuum, nec Muſae canere pergerent; ceſſaret et virtus hominum, et vita reliquorum animalium, et fructuum foecunditas; totum denique univerſum hoc in ſe abire denuo, et confundi inciperet. Nunc vero adminiſtratio Jovis indefeſſa, perpetua, ac vigilantiſſima cum ſit, nec unquam deficiat, aut ab opere ſuo recedat, perpetuae quoque conſervationis rebus creatis cauſa eſt. Hoc eſt, cur bonos reges Jovique quam ſimillimos moneat in ſomnis Jupiter:

Turpe viro totam prudenti ſtertere noctem,
Cui populi commiſſa ſalus, et munera tanta.

7. Haec

ϛʹ. Συνελόντι δʼ εἰπεῖν, τίς ὄνησις τοῦ εἰδέναι, εἰς ὅπερ συντελεῖ τὸ εἰδέναι; τίς χρεία ἰατρῷ τῆς τέχνης, μὴ ὑγιάζοντι κατὰ τὴν τέχνην; τίς χρεία Φειδίᾳ τῆς τέχνης, μὴ προσιθέντι αὐτὴν τῷ ἐλέφαντι καὶ τῷ χρυσῷ; Σοφὸς ἦν δήπου καὶ ὁ Νέστωρ· ἀλλὰ ὁρῶ τὰ τῆς σοφίας ἔργα, σωτηρίαν στρατοπέδου, εἰρήνην πόλεως, παίδων πειθὼ, δήμου ἀρετήν. Σοφὸς ἦν ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλʼ ὁρῶ τὰ ἔργα, τοῦτο μὲν ἐν γῇ, τοῦτο δὲ ἐν θαλάττῃ·

Πολλῶν δʼ ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω,
Ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν, καὶ νόστον ἑταίρων.

Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἦν σοφὸς ὁ Ἡρακλῆς· ἀλλὰ οὐχ αὑτῷ σοφὸς, ἀλλὰ ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἡ σοφία ἔτεινεν. Οὗτος ὁ θηρίων καθάρτης, οὗτος ὁ τυράννων σωφρονιστὴς, ὁ δουλείας ἐλευθερωτὴς, ὁ ἐλευθερίας νομοθέτης, ὁ δικαιοσύνης βεβαιωτὴς, εὑρετὴς νόμων, ἀληθευτὴς λόγων, κατορθωτὴς ἔργων. Εἰ δὲ ἤθελεν ὁ Ἡρακλῆς ἐπαναχωρήσας καθʼ ἡσυχίαν βιοῦν, καὶ σχολὴν ἄγειν, καὶ διώκειν σοφίαν ἀπράγμονα, ἦν ἂν δήπου ἀνθʼ Ἡρακλέους σοφιστὴς, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἐτόλμησεν εἰπεῖν παῖδα Διός. Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς σχολὴν ἄγει· ἦ γὰρ ἂν ἐπαύσατο καὶ οὐρανὸς περιφερόμενος, καὶ γῆ τρέφουσα, καὶ ποταμοὶ ῥέοντες, καὶ δεχομένη θάλαττα, καὶ ὧραι ἀμείβουσαι, καὶ μοῖραι διαλαγχάνουσαι, καὶ μοῦσαι ᾄδουσαι· ἐπαύσαντο δʼ ἂν καὶ αἱ ἀνθώπων ἀρεταὶ, καὶ ζώων σωτηρίαι, καὶ καρπῶν γενέσεις, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο αὖθις ἂν περὶ αὑτῷ σφαλλόμενον συνεχύθη καὶ συνεταράχθη. Ἀλλʼ ἡ Διὸς πραγματεία ἄτρυτος οὖσα, καὶ διηνεκὴς, καὶ ἀκοίμητος, καὶ μηδέποτε ἀπαγορεύουσα μηδὲ ἐπαναχωροῦσα τοῦ ἑαυτῆς ἔργου, ἀέναον χορηγεῖ τὴν σωτηρίαν τοῖς οὖσιν. Οὕτω που καὶ βασιλέων τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ Διῒ ὁμοίοις, παραινεῖ διʼ ὀνειράτων Ζεύς·

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
Ὧ, λαοί τʼ ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

7. Haec cum videat philoſophus, nec Jovem tamen, nec Herculem, nec reges bonos imitabitur; ſed vitam potius hominis in ſolitudine nati, deſertam, a ſocietate alienam ducet, vitam Cyclopum, non hominum. His tamen ipſis cum terra, ut poeta ait, triticum ferret, hordeumque,

Cum nemo ſereret, curvoque inſtaret aratro;

nihilominus ſinguli uxoribus ſuis et liberis leges dictabant, nec nihil erat, quod agerent. Nihil enim omnino agere, cui conveniat, niſi mortuo? Quod ſi actio cum virtute conjuncta non eſſet, praeſtaret virtutem ſequi, actionem omittere; at ſi contra virtus non in verbis, ſed in opere atque in actione, quae ſocietatem reſpicit humanam, et in civilis uſu vitae conſiſtit, haec potiſſimum ſequenda ſunt, cum quibus ipſa quoque virtus haberi poſſit.

Nam cuivis homini vitium ſeſe oggeret ultro,

ut Boeotius poeta ait; at

Virtutem poſuere Dei ſudore parandam.

Niſi quis athletam laudet, qui ante ſudorem coronam poſtulet.

8. Atqui, dices, eum, qui in reipublicae adminiſtratione verſatur, periculum ſequitur, damna, inſidiae, invidia, exilium, mors, et infamia. Quid ſi cogitare eodem modo gubernator incipiat, infidam eſſe, plenamque periculorum, navigationem, et laborum; multa eſſe incerta in ea, tempeſtatem undique imminere, et ventos? quid ſi cogitare idem imperator incipiat, ambiguos eſſe belli exitus, periculum aequum utrique, diſcrimina maxima eſſe in proximo, vicinam mortem? haec, ſi illi cogitent, quicquamne obſtabit, quo minus nemo in mare naviget; libertatem ſuam, ne per ſomnium quidem, imperatorum penuria vulgus tueatur; omnes denique vitam, lumbricis ſimilem, timidam inertemque inter metus tranſigant? Sardanapali vitam dicis, Epicuri vitam narras. Opponamus his alios, Sardanapalo quidem Cyrum, Perſam Aſſyrio, qui cum otioſe poſſet tranquilleque vivere, laborare tamen maluit, expe-

ζ. Πρὸς ταῦτα ἀπιδὼν ὁ φιλόσοφος, μὴ τὸν Δία μιμείσθω, μὴ τὸν Ἡρακλέα, μὴ τὺς ἀγαθὺς βασιλεῖς, μὴ τὺς ἄρχοντας· ἀλλὰ βιύτω βίον ἀνδρὸς ἐν ἐρημίᾳ γεννηθέντος, μονώτην βίον, ὐκ ἀγελαςικὸν, Κυκλώπειον βίον, ὐκ ἀνθρώπινον. Ἀλλὰ καὶ τύτοις ἔφερε μὲν ἡ γῆ πυρὺς, καὶ κριθὰς,

Οὔτε φυτεύυσιν χερσὶν φυτὸν, ὔτ᾽ ἀρόωσιν·

ἀλλὰ θεμιςεύει ἕκαςος ὅμως καὶ παίδων, καὶ γυναικῶν, καὶ ὐ παντάπασιν ἀπράγμων ἦν. Τὸ δὲ ὅλον, ἀπραγμοσύνη τίνος ἄλλυ εἴη πλὴν νεκρῦ; Εἰ μὲν ὖν τὸ πράττειν ἔρημον ἦν ἀρετῆς, καλῶς εἶχε, διώκοντας τὴν ἀρετὴν, ἀπολείπεσθαι αὐτῦ· εἰ δ᾽ ἔςιν ἀνθρώπυ ἀρετὴ ὐ λόγος, ἀλλ᾽ ἔργον, καὶ πρᾶξις ἐν κοινωνίᾳ, καὶ χρῆσις βίυ πολιτικὴ, διωκτέον ταῦτα μεθ᾽ ὧν ἄν τις καὶ τὴν ἀρετὴν λάβοι.

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐςιν ἑλέσθαι,.

ὁ Βοιώτιος ποιητὴς λέγει·

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν.

Καλός γε ὁ ἀγωνιςὴς ἡμῖν ἀνιδρωτὶ ςεφανῦσθαι ἐθέλων.

ή. Ἀλλὰ τῷ προσαπτομένῳ πραγμάτων κίνδυνος ἕπεται, καὶ ζημία, καὶ ἐπιβυλαὶ, καὶ φθόνοι, καὶ φυγαὶ, καὶ θάνατοι, καὶ ἀτιμίαι. Φέρε ὖν, εἰ καὶ τῷ κυβερνήτῃ ὁ λογισμὸς ὗτος ἦν, ὅτι τὸ πλεῖν ἐπισφαλὲς, κινδύνων μεςὸν, καὶ πόνων, καὶ πολλῦ τῦ ἀδήλυ, καὶ χειμώνων, καὶ πνευμάτων· φέρε, εἰ καὶ τῷ ςρατηγῷ τοιῦτος λογισμὸς ἦν, ὅτι ἄδηλοι μὲν αἱ τῦ πολέμυ τύχαι, τὸ δὲ σφαλερὸν ἐπ᾽ ἀμφοῖν ἴσον, ἐν ποσὶ δὴ ὁ κίνδυνος, καὶ ὁ θάνατος πλησίον· τί τοίνυν ἐκώλυεν ἐκ τύτων τῶν λογισμῶν ἄπλυν μὲν εἶναι τὴν θάλατταν, ἐλευθερίας δὲ μηδὲ ὄναρ μετέχειν τὺς πολλὺς ἀπορίᾳ ςρατηγῶν, τὸν δὲ ξύμπαντα βίον εἶναι μηδὲν σκωλήκων διαφέροντα, δειλὸν, καὶ ἀργὸν, καὶ ἐπτηχότα; Σαρδαναπάλυ μοι βίον λέγεις, Ἐπικύρυ μοι βίον λέγεις. Ἀντιθῶμεν αὐτοῖς Κῦρον μὲν Σαρδαναπάλῳ, τὸν Πέρσην τῷ Ἀσσυρίῳ, ὃς ἐξὸν αὐτῷ σχολὴν ἄγειν, καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν βιῦν, εἵλετο ἐλευθερῦν τὸ Περσῶν γένος,

expeditiones ſuſcipere, ſitire ſaepe, ſaepe eſurire, nec ullis aut noctu aut interdiu abſtinere moleſtiis. Oppone et Epicuro alios multos, Graeco Graecos; ex academia Platonem, e caſtris Xenophontem, e Ponto Diogenem.

9. Plato unius amici pauperis cauſa, qui in exilium conjectus erat, cum tanta tyranni congreſſus eſt potentia, terram nullam, nullum mare peragrare dubitavit; non iram tyranni, aut exilium, non pericula ulla metuit, ut vel tantillum praeter philoſophi officium faceret: cum tamen in academia ſua contemplari, et veritatis ſtudio ſeſe explere poſſet. Xenophontem ex longo otio, rerumque contemplatione, ad militiam, munuſque imperatorium, et conſervanda tot Graecorum millia, vocat Proxenus, emittit Apollo, et cum Apolline Socrates. Nam de inſtituto Diogenis quid neceſſe eſt dicere, qui relicto otio ſuo vicinas gentes adiit, non ſegnis, mehercules, aut ignavus morum inſpector: verum qualis Ulyſſes ille,

Qualemcunque virum regum de ſtirpe videret,
Lenibus hunc verbis adſtans retinebat euntem;
Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Hunc ſceptro percuſſit:

adeo ut nec ipſe ſibi parceret, verum a ſe ipſe poenas, cum neceſſe eſſet, exigeret, multaſque ipſe ſibi exhiberet moleſtias;

Seſe etiam crebro percuſſit verbere multo,
Injecitque humeris pannoſum fortis amictum.

8. Ut illud praetermittam, poſſe virum bonum, ſi in agendo perſeveret, nec retro eat, aut improbis cedat, et ſalutis ſibi auctorem eſſe, et alios quoque in meliorem viam reducere; contra ſi cedat, tergumque oſtendat, temeritatem, inſolentiamque, atque audaciam improbis addi, propriam vero ſalutem prodi:

Quo fugis, ut timidus, verſo inter praelia tergo?

Mane, conſiſte, perfer ictus, timere cave: imbellis eſt hoſtium exercitus, ictus irriti: ultro ſi hoſtem petas, nemo impetum ſuſtinebit

γένος, πονῶν, ϰ̀ σρα͞τευόμενος, ϰ̀ διψῶν, ϰ̀ λιμώτ͞των, ϰ̀ μὴ ἀνεὶς τὸν κάμα͞τον, μήτε νύκ͞τωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν. Ἀντίθες ϰ̀ Ἐπικέρῳ πολλȣ̀ς, Ἕλληνι Ἕλληνας· ἐκ μὲν Ἀκαδημίας Πλάτωνα, ἐκ δὲ σρα͞τοπέδȣ Ξενοφῶν͞τα, ἐκ δὲ τȣ͂ Πόν͞τȣ Διογένην.

θ'. Οὐκȣ͂ν ὁ μὲν ὑπὲρ ἀνδρὸς φίλȣ, φυγάδος ϰ̀ πέν͞τος, μεγάλῃ ϰ̀ ἰσχυρᾷ τυραννίδι ἀν͞τεδόξα͞το, γῆν πολλὴν βαδίζων, ϰ̀ πελάγη περαιȣ́μενος, ϰ̀ ἀπεχθανόμενος τῷ τυράννῳ, ϰ̀ ἐκπίπ͞των, ϰ̀ κινδυνεύων, ἵνα μὴ προδῷ τὸ φιλοσοφίας ἦθος· ἐξῆν δέ πȣ αὐτῷ ἐν Ἀκαδημίᾳ θεωρεῖν, ϰ̀ ἀληθείας ἐμπίπλασθαι. Ξενοφῶν͞τα δὲ καλεῖ μὲν Πρόξενος, παραπέμπει δὲ ὁ Ἀπόλλων, συνεκπέμπει δὲ ὁ Σωκράτης ἐκ τῆς πολλῆς σχολῆς, ϰ̀ θεωρίας, ἐπὶ σρα͞τείαν, ϰ̀ σρα͞τηγίαν, ϰ̀ σω͞τηρίαν Ἑλλήνων μυρίων. Τὰ δὲ Διογένȣς τί χρὴ λέγειν; ὃς ἀφέμενος τῆς αὐτȣ͂ σχολῆς περιῄει ἐπισκοπῶν τὰ τῶν πλησίον, ȣ̓κ ἀργὸς ȣ̓δὲ ἠμελημένος ἐπισάτης· ἀλλὰ κα͞τὰ τὸν Ὀδυσσέα ἐκεῖνον,

> Ὅντινα μὲν βασιλῆα, ϰ̀ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
> Τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρη͞τύσασκε παραςάς·
> Ὃν δ' αὖ δήμȣ τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόων͞τα τ' ἐφεύροι,
> Τὸν σκήπ͞τρῳ ἐλάσασκεν·

ἀλλ' ȣ̓δ' ἐκε͞ίνȣ ἀπείχε͞το, ἀλλ' ἐκόλαζε, ϰ̀ παρεῖχεν αὐτῷ πράγμα͞τα,

> Αὐτόν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσσας,
> Σπεῖρα κάκ' ἀμφ' ὤμοισι βαλών.

ί. Ἐῶ λέγειν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ πράτ͞των, ϰ̀ μὴ ἐπαναχωρῶν, μηδὲ ἐξιςάμενος τοῖς μοχθηροῖς, ἑαυτὸν ἂν σώζοι, ϰ̀ τȣ̀ς ἄλλȣς ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέποι· ἐπαναχωρῶν δὲ, ϰ̀ δεικνὺς τὰ νῶτα, θρασύτ͞τος μὲν ϰ̀ ἀπειροκαλίας ϰ̀ τόλμης τὸ μοχθηρὸν πᾶν ἀπέπλησε, τὸ δὲ ἑαυτȣ͂ προΐε͞ται.

> Ποῖ φεύγεις με͞τὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὣς, ἐν ὁμίλῳ;

Μένε, ϰ̀ ἵςασο, ϰ̀ ἀνέχȣ τῶν βλημάτων, ϰ̀ μηδὲν ἐκπλαγῇς· δειλὸν τὸ τῶν πολεμίων σρα͞τόπεδον, κενὰ τὰ βλήμα͞τα, ἐπιόν͞τα σε

bit tuum: ſi fugias, omnes unum hoc petent caput; ſicut Ajacem Trojani, ſicut Socratem Athenienſes, qui non prius deſierunt, quam ſolo virum alliſiſſent. Quomodo ergo ſecure aliquis in medio vivet hoſtium; cum praeſertim nihil ſit infeſtius virtuti hominum, quam improbitatis undique circumfuſae copia? In arcem me recepi, ait Socrates, unde reliquos jactari, et palantes ire video. Oſtende nobis arcem aliquam tutam, o Socrates, in qua ictus poſſimus adverſariorum contemnere: nam ſi qualis ea eſt, in quam temet ipſe recepiſti, talem mihi quoque oſtendas, video unde peti poſſim; video Anytos multos, multos Melitos: expugnari poteſt hoc munimentum.

DISSERT. XXII.

Vitam contemplativam activae praeferendam eſſe.

Si coram judice nos accuſaret aliquis, graviter ferremus, ſi non ex aequo utrique noſtrûm agendi poteſtatem judex faceret, ſed tyrannum imitaretur potius. Cum autem calculi judiciorum et fortunae longe a philoſophica ratione abſint; hoc tamen conveniat, quod et hic ratio rationi, amicus amico, veritatis inquirendae ſtudio adverſetur, atque illud cum judiciorum ratione haec inquirendae veritatis ratio cum commune habeat: concedamus hodie defenſionem parti alteri, alterique homini, quem contemplativa delectat vita, qui non aliter, quam ſi coram judice agendum eſſet, magna vi animi accuſationem a ſe demoliatur. Sit autem haec, aut ſimilis accuſatio: Improbiſſime agit Anaxagoras, qui cum in Clazomeniorum urbe terraque vivat, iiſdem ſacris, ceremoniis, legibus, nutrimento, caeteriſque omnibus, quibus Clazomenii, utatur; tamen ab iis, ſicut ferum animal, ſe ſubducit, nec in concionibus, neque in feſtis Liberi, neque in judiciis, aut ullo in loco cum civibus conſpicitur; ſed et agros ſuos ovibus depaſcendos domumque deſertam

σε ὀδεὶς δέξεται, φεύγοντα πάντες βαλῦσιν, ὡς τὸν Αἴαντα οἱ Τρῶες, ὡς τὸν Σωκράτην Ἀθηναῖοι ἔϐαλον, κ) ὀκ ἀπέσχοντο αὐτῦ πρὶν κατέϐαλον. Πῶς ἂν ὖν τίς βιῴη ἀσφαλῶς ἐν μέσοις ὢν τοῖς πολεμίοις; ὀδὲν γὰρ πολεμιώτερον ἀνδρὸς ἀρετῇ μοχθηρίας ἀμφιλαφῦς. Συνυποςαλεὶς, φησὶν ὁ Σωκράτης, ὑπὸ τειχίον, τὰς ἄλλυς ὁρῶ ζάλῃ κ) ἀμηχανίᾳ κυκωμένυς. Δεῖξον, ὦ Σώκρατες, ἀσφαλὲς τειχίον, ἔνθα ςὰς ὑπερόψομαι τῶν βλημάτων· ἐὰν δέ μοι τοιῦτον τειχίον λέγῃς, ᾧ κ) σὺ ὑπεςάλης, ὁρῶ τὰ βλήματα, Ἀνύτυς πολλὺς, Μελίτυς πολλύς· ἁλώσιμον τὸ τειχίον.

ΛΟΓΟΣ ΚΒ'.

Ὅτι ὁ θεωρητικὸς βίος ἀμείνων τῦ πρακτικῦ.

ΑΛΛ' εἰ μὲν δίκην ἐφεύγομεν, ἠχθόμεθα ἂν τῷ δικαςῇ, μὴ παρέχοντι ἑκατέρῳ ἐκ τῆς ἴσης τὴν ἀπολογίαν, ἀλλ' ἐοικότι τυράννῳ μᾶλλον ἢ δικαςῇ. Ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν ἐν δικαςηρίοις ψῆφος κ) τύχη ἔξω τῦ κατὰ φιλοσοφίαν ἤθυς κ) τρόπυ, κατήγορος δὲ λόγος λόγυ, φίλος φίλυ, ἐπὶ θήρᾳ τῦ ἀληθῦς γίγνεται γῦν, κ) δικαςηρίῳ τινὶ ἔοικεν ἡ τοιαύτη βάσανος· φέρε, δῶμεν τήμερον τὴν ἀπολογίαν τῷ ἑτέρῳ τῶν λόγων, κ) τῶν ἀνδρῶν τῷ θεωρητικῷ, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐπὶ δικαςῶν καθιςαμένῳ, κ) ἀπολειπομένῳ πρὸς τὴν γραφήν. Καὶ ἡ μὲν γραφὴ τοιάδε τὶς ἔςω, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω· Ἀδικεῖ Ἀναξαγόρας, γεγονὼς μὲν ἐν τῇ Κλαζομενίων γῇ κ) πόλει, κ) μετασχὼν ἱερῶν, κ) ὁσίων, κ) νόμων, κ) τροφῆς, κ) τῶν ἄλλων, ὧν κ) οἱ λοιποὶ Κλαζομένιοι, ἐπαναχωρῶν δὲ ὥσπερ ἐκ θηρίων, κ) μήτε ταῖς ἐκκλησίαις ἀναμιγνύμενος, μήτε εἰς Διονύσια ἀπαντῶν, μήτε εἰς δικαςήρια, μήτε ἄλλοθι Κλαζομενίοις, ἀλλ' αὐτῷ ἡ μὲν γῆ μηλόϐοτος, ἡ δὲ ἑςία ἄοικος,

Digitized by Google

deſertam relinquit, ſoluſque ſecum praeclaram illam, ſi Diis placet, philoſophiam ſurſum deorſumque ventilat et ſcrutatur.

2. Atqui haec quidem ſit accuſatio. Cui hunc in modum Anaxagoras reſpondeat: Equidem nihil minus objici mihi poſſe, o Clazomenii, quam ut ulla in re injuriam vobis faciam, id vero certo ſcio: nec enim fortunas unquam veſtras praeter jus et aequum imminui; tum vero ne obſcurior per me inter Graecos veſtra eſſet reſpublica, id vero ſerio operam dedi: in negotiis porro, et ea, quae cum ſingulis intercedit, ſocietate, neque moleſtum me vobis exhibui, neque alium quam decet: adde, quod et leges, eamque, cujus ex praeſcripto vivimus, reipublicae formam, non eſt, qui minus me contemnat. Supereſt ergo, ſi neque quotidiana hac mea conſuetudine, neque vitae inſtitutae ratione, vos laedo, et tamen judicio falli videor; ut ab hoc ſaltem crimine, quo publice in urbem veſtram injurius eſſe dicor, abſolvar, nec accuſatores, ſed praeceptores potius, qui privatim vitae meae conſulant, a vobis impetrem. Quare ſtatui nihil in tota cauſa mea vos celare, quamvis non dubitem vix ſine riſu inſtitutum meum vos audituros eſſe. Ego certe, quanta res ſit praeeſſe civitati, cum omnibus verſari, luci hominum actiones ſuas conſecrare, rerum uſum ſubire, probe perſpectum habeo: ſed nec illud ignoro, quod haec ipſa, quae tam praeclara ſunt, ſi virtus accedat et probitas, ſicut multum ei proſunt, qui praeditus ſit iis; ita, ſi ſecus, deprimunt contra et dejiciunt, neque hoc ipſum, ut improbitatem ſuam velare poſſit, permittunt. In aperto namque hominem conſtituit dignitas; quo fit, ut, quantum a boni viri officio aliquis recedit, in tantum ejus crimina omnium oculis exponat. At ſi quis conſilii dexteritate actionum ſuarum ſplendorem in tutum recepit, huic multum prodeſt civilis poteſtas; qui vero mentis conſiliique inops, quae in ea requiruntur, aggreditur, eum neceſſe eſt profunda quadam ignorantia et inſtrumentorum inopia decipi, nec recte ea poteſtate uti. Haec cum cogitarem, aliud mihi prius curandum putavi, ne videlicet, ſi imparatus ad rempublicam acce-

κος, διατελεῖ δὲ καθ' αὑτὸν τὴν θαυμαστὴν σοφίαν, ἄνω ϗ κάτω στρέφων ϗ διερευνώμενος.

β'. Ἡ μὲν δὴ γραφὴ ταύτῃ ἐχέτω. Ἀπολογείσθω δὲ Ἀναξαγόρας ὧδέ πως· Ὅτι μὲν πολλοῦ δέω ἀδικεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Κλαζομένιοι, εὖ τοῦτο οἶδα· οὔτε γὰρ εἰς χρημάτων λόγον ἐπλημμελεῖσθέ τι ὑπὸ ἐμοῦ, οὔτε τὸ ἐμαυτοῦ μέρος ἀδοξοτέραν ὑμῖν πόλιν ἐν τοῖς Ἕλλησι παρασκευάζω· ἔν τ' αὖ τοῖς πρὸς ἕκαστον ὑμῶν συμβολαίοις ἀλυπότατον ἐμαυτὸν παρέχειν οἶμαι ϗ μέτριον· τῶν τε νόμων τῶν κειμένων, ϗ τῆς πολιτείας, ὑφ' ἧς κοσμούμεθα, οὐκ ἔστιν ὅτου ἐλάττω ἔχω λόγον. Λείπεται δὴ, εἰ μηδὲν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐγὼ ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἐμαυτοῦ διαιτήμασι, ϗ τῷ τοῦ βίου σχήματι, γνώμῃ ἔτι ἁμαρτάνω, τοῦ μὲν ἔχειν αἰτίαν, ὡς ἀδικῶ δημοσίᾳ τὴν πόλιν, ἀφεῖσθαί με, τυχεῖν δὲ εἰς τὰ ἐμαυτοῦ ἴδια διδασκάλων, ἀλλ' οὐ κατηγόρων. Φράσω δὴ πρὸς ὑμᾶς, οἷον τοὐμὸν πρᾶγμά ἐστιν, οὐδὲν ὑποστειλάμενος· εἰ ϗ μέλλει γέλωτα ὀφλισκάνειν τὸ ἐπιθύμημα τοὐμὸν ῥηθέν. Ἐγὼ γὰρ, ὅτι μέν ἐστι πολλοῦ ἄξιον δύναμις ἐν πόλει, ϗ κοινωνία βίου, ϗ ἔργων ἐπιφάνεια, ϗ χρῆσις πραγμάτων, σαφῶς οἶδα· εὖ γε μὴν ἐπίσταμαι ταυτὶ τὰ πολλοῦ ἄξια, μετὰ μὲν τρόπου ἀρετῆς, ϗ καλοκἀγαθίας, μέγα πάνυ συντελοῦντα τῷ σχόντι· εἰ δὲ μὴ, εἰς τοὐναντίον κατασμικρύνοντα, ϗ καταβάλλοντα, ϗ μηδὲ τὸ λαθεῖν τοῖς ἔχουσι μοχθηροῖς οὖσι παρεχόμενα. Ἐκλαμπρύνουσι γὰρ αἱ δυνάμεις τοὺς ἄνδρας· καθ' ὅσον δ' ἄν τις ἁμάρτῃ τοῦ καλοῦ, κατὰ τοσοῦτον αὐτοὺς ἐξήλεγξαν. Εἰ μὲν δή τις γνώμης ἔχοι καλῶς, τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κτησάμενος, τῆς δυνάμεως ὤνατο· εἰ δὲ ταύτῃ ἐνδέων ἐπιθοῖτο οἷς αὕτη χρῆται, ἀνάγκη πολλὴ ἀμαθίᾳ τέχνης ϗ ἀπορίᾳ ὀργάνων σφαλῆναι τὸν χρώμενον. Ταῦτά τοι ἐννοῶν, ἡγούμην φροντιστέον εἶναί μοι μᾶλλον ἄλλου, μὴ λάθω, προσ-

accederem, in adminiſtratione ejus lapſarem ſemper et impingerem. Neque enim, ſi in choro a vobis conſtitutus eſſem, ut cum reliquis canerem, injuriam cuiquam facerem, ſi priuſquam vocem exercuiſſem ſatis, ab eo abſtinerem. Propterea de agris meis, quo pacto eos recte colerem, non admodum ſollicitus fui; ſed hanc amplexus ſum vitam, ex qua ſcientia animo, ſicut lux oculis, accederet, et quicquid reliquum eſt itineris, tutum praeſtaret. Quae certe lux non comparatur illis, quae vulgo vocamus Panathenaicis: neque viae, quae ad eam ducunt, nugae ſunt et ineptiae; qualis agricultura eſt, aut forenſes curae, aut popularia commercia; ſed veritatis amor, naturae contemplatio, et ſimilia ſtudia. Cum hac mihi eundum putarem, ſolam rationem, quae eo duceret, ſecutus ſum, quaeque in via adhuc veſtigia priſca reſtabant, diligenter obſervavi.

3. Et haec quidem, quod ad inſtitutum meum. Reſtat, ut oſtendam hoc ipſum non modo non nocere, ſed et plurimum prodeſſe. Scitis enim ſalutem in eo reipublicae verti, non ut muri veſtri optime ac ſcitiſſime aedificati ſint, nec ut porticus, ut luci, ut gymnaſia, ut fana, ut vaſa ſacra ſint integra (haec enim, ut ab hoſtibus, ut ab igne, aliaque ſimili calamitate tuta ſint, tamen aetas conſumet) ſed ut ipſa apte temperata bene ſit conſtituta. Idem ego ſentio. Hoc autem bonae leges efficiunt, bonas vero leges virtus civium conſervat, virtutem parit eruditio, eruditionem exercitatio, exercitationem veritas, veritatem ſtudium in ejus inveſtigatione collocatum. Nec enim eſt profecto aliud, quo virtus paretur inſtrumentum, quam vera ratio, a qua exacuitur animus et accenditur; ita, quae ignorat diſcit, quae didicit conſervat, quae conſervat ad uſum confert, in uſu non fallitur. Haec eſt illa meditatio, hoc illud, quod accuſatis otium, veritatis ſtudium, ars rationis, vitae robur, animae praeparatio, probitatis exercitatio. Haec ſi cuncta nihil ad virtutem honeſtamque conferunt vitam, aut ſi conferunt, non tamen

Digitized by Google

ἰὼν παρὰ δύναμιν τοῖς κοινοῖς, πλάζων περὶ αὐτὰ καὶ σφαλλόμενος. Οὐδὲ γὰρ εἰ ἐν χορῷ ξυνᾴδειν ὑφ' ὑμῶν ἐταττόμην, ἠδίκουν ἄν, πρὶν ἔχειν φωνῆς ἐμμελῶς, οὐκ ἐθέλων ἐγκαταμίγνυσθαι τῷ χορῷ. Διά τοι ταῦτα τῆς μὲν γῆς, ὅπως μοι ἕξει καλῶς, ὀλίγα ἐφρόντιζον· κατεθέμην δὲ ἐμαυτὸν φέρων εἰς τοῦτον τὸν βίον, ἐξ οὗ τὸ εἰδέναι τῇ ψυχῇ παραγενόμενον, ὥσπερ φῶς ὀφθαλμοῖς, τὴν ἀσφάλειαν τῇ λοιπῇ πορείᾳ παρασκευάσει. Τοῦτό γε μὴν τὸ φῶς κτητόν ἐστιν, οὐχ οἷς τε λέγομεν Παναθηναίοις· καὶ αἱ ὁδοὶ αἱ ἐπ' αὐτὴν τετμημέναι, οὐ λῆροι, οὐδὲ φλυαρίαι, οὐδ' ἐπιμέλειαι γεωργικαί, οὐδὲ ἀγοραῖοι σπουδαί, οὐδὲ δημώδεις κοινωνίαι· ἀλλ' ἀληθείας ἔρως, καὶ ἡ τῶν ὄντων θέα, καὶ ἡ περὶ ταῦτα φιλοτιμία. Ταύτῃ νομίσας ἰέναι δεῖν, εἰπόμην τοῖς ἄγουσι λόγοις, καὶ τὰ ἴχνη τῆς ὁδοῦ διεσκόπουν.

γ'. Καὶ τὰ μὲν ἐμὰ ταύτῃ ἔχει. Ὅτι δὲ καὶ περὶ ὑμᾶς τὰ ἄριστα καὶ τὰ δικαιότατα βουλεύομαι ταύτῃ ἰών, νῦν ἐρῶ. Τὰ γὰρ κοινὰ σώζεσθαι φιλεῖ, οὐκ ἐὰν τὰ τείχη ὑμῖν ἀραρότα ᾖ, οὐδὲ νεώσοικοι σωζόμενοι, οὐδὲ νῆες αὐταὶ πλέουσαι, οὐδέ γε στοαί, καὶ ἄλση, καὶ γυμνάσια, καὶ τεμένη, καὶ πομπεῖα (ταῦτα γὰρ δὴ εἰ καὶ μὴ οἱ πολέμιοι, μηδὲ πῦρ, μηδὲ ἄλλη τὶς συμφορά, ἀλλ' ὅγε χρόνος λαβὼν οἰχήσεται) τὸ δὲ σῶζον τὰς πόλεις ἡ ἁρμονία, καὶ ὁ τῆς πολιτείας κόσμος. Φημὶ κἀγώ. Ταῦτα δὲ ὑπὸ τῆς εὐνομίας γίνεται, τὴν δὲ εὐνομίαν ἡ τῶν χρωμένων ἀρετὴ φυλάττει, τὴν δὲ ἀρετὴν διδόασιν οἱ λόγοι, τοὺς δὲ λόγους ἡ ἄσκησις, τὴν δὲ ἄσκησιν ἡ ἀλήθεια, τὴν δὲ ἀλήθειαν ἡ περὶ αὐτὴν σχολή. Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἄλλο ὄργανον, ᾧ κτητὸν ἀρετή, πλὴν ἀληθὴς λόγος, ὑφ' οὗ παροξύνεται ἡ ψυχὴ καὶ ζωπυρεῖται, καὶ οὐκ εἰδυῖα μὲν μανθάνει, μαθοῦσα δὲ φυλάττει ἃ ἔμαθεν, φυλάττουσα δὲ χρῆται, χρωμένη δὲ οὐ σφάλλεται. Τοῦτο ἡ διατριβή, τοῦτο ἡ σχολή, ἀληθείας μελέτη, καὶ τέχνη βίου, καὶ ῥώμη λόγου, καὶ παρασκευὴ ψυχῆς, καὶ ἄσκησις καλοκἀγαθίας. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα ἐπ' οὐδὲν συντελεῖ τῶν καλῶν, ἢ συντελοῦντά γε οὐ δεδίδακται, οὐδὲ ἤσκηται,

tamen inſtitutione ad ea conſequenda aut exercitatione opus eſt, ſi quidem temere et fortuito nobis contingunt; rem atrocem afſers, et quae merito in judicium vocanda ſit. Quod ſi nemo tam inſanus eſt, ut hoc dicat; nemo, qui non fateatur, veritatem, veramque rationem, et virtutem, legum praeterea juſtitiaeque ſcientiam, non aliter, quam multo ſtudio comparari poſſe (ſicut nullus ſutor eſſe poteſt, qui non prius arti ſuae vacavit; ferrarius faber, qui non diu prius circa caminum et ignem haeſit; gubernator, qui nunquam navigavit, nunquam tractavit mare) nos quoque in neminem injurii ſumus, dum haec agimus: contra, ſi haec negligerentur a nobis, noſtrumque animum pro deſerto jacere ac ſterili pateremur, merito accuſandi, merito deferendi in jus eſſemus. Et ego quidem, quae vera ſimul et aequa eſſe exiſtimo, vobis reſpondi, viri Clazomenii: a vobis autem peto, ne in praeſenti quicquam ſtatuatis; ſed tantiſper judicium differatis, dum eadem haec ſtudia mecum inſpexiſtis: e quibus ſi quam ad vos utilitatem redundare ipſa re experiemini, me ut abſolvatis; ſin minus, vos quidem, quod videbitur, judicabitis, ego vero ne ſic quidem bono conſilio ea in re deſtituar.

4. Orationem hanc defenſionemque Anaxagorae, ut veriſimile eſt, ridebunt Clazomenii; nec enim magis credendus eſſe videbitur, quam accuſatores. Si quis vero judex ſit, quem non faba creavit, ſed ſcientia, quae ſola eſt legitima judicis creatio; apud hunc vel idem ille Anaxagoras Clazomenis, vel Epheſi Heraclitus, vel in Samo Pythagoras, vel Abderis Democritus, vel Colophone Xenophanes, vel Eleae Parmenides, vel Apolloniae Diogenes, aliuſve aliquis ex divinis illis viris, non ſicut noxii ſolent, aut rei, cauſam ſuam aget; ſed ex aequo ſapientibus rationibus apud ſapientem, veris apud verum, divinis apud divinum judicem utetur. His nimirum triplicem animae humanae facultatem Deus immortalis tribuit, triplicemque ſedem, et naturam; non aliter, quam ſi una in urbe

Digitized by Google

ἤσκηται, ἀλλ᾽ εἰκῇ ϗ ὡς ἔτυχε παραγινόμενα, σκηνὴ τὸ χρῆμα, εἰσαγγελίας ἄξιον φῄς. Εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδεὶς φήσει, οὐχ οὕτω μέμηνεν, ἀλήθειάν γε, ϗ ὑγιῆ λόγον, ϗ ἀρετὴν, ϗ γνῶσιν νόμου ϗ δίκης, οὐκ ἔστιν ἑτέρως λαβεῖν, ἢ περὶ αὐτὰ πραγματευόμενον, οὐ μᾶλλον ἢ τὰ σκυτοτομικὰ μὴ περὶ αὐτὰ ἄγοντας σχολὴν, ἢ τὰ χαλκευτικὰ μὴ πρὸς τῷ βαύνῳ ϗ τῷ πυρὶ διημερεύοντας, ἢ τὰ κυβερνητικὰ μὴ θαλαττουργοῦντας ϗ ναυτιλλομένους· πράττοντες μὲν ταῦτα ἀδικοῦμεν οὐδὲν, ἀπολειπόμενοι δὲ αὐτῶν, ϗ μηλόβοτον ἐῶντες τὴν ψυχὴν ϗ ἄγονον, ἦμεν ἂν γραφῆς ἄξιοι ϗ εἰσαγγελίας. Ἐγὼ μὲν, ἃ νομίζω ϗ δίκαια ἅμα ϗ ἀληθῆ εἶναι, ἀπελογισάμην πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Κλαζομένιοι· ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς μὴ αὐτόθεν διενέγκαι τὴν ψῆφον, ἀλλ᾽ ἐπισχεῖν τὸ νῦν ἔχον, αὐτόπτας δὲ ϗ θεατὰς γενομένους τῶν αὐτῶν ἐμοὶ, εἰ μέν τι χρηστὸν περιγίγνεσθαι δόξειε, διδαχθέντες ἔργῳ ἀφεῖναι τῆς γραφῆς, εἰ δὲ μὴ, τότε ὑμεῖς μὲν ψηφιεῖσθε τὰ ὑμῖν δοκοῦντα, ἡμεῖς δὲ ϗ ὡς περὶ αὐτῶν καλῶς βουλευσόμεθα.

δ´. Ταῦτα λέγοντος ϗ ἀπολογιζομένου τοῦ Ἀναξαγόρου, γελάσονται, ὡς τὸ εἰκὸς, οἱ Κλαζομένιοι· οὐ γὰρ δὴ πιθανώτερός γε δόξει εἶναι τῆς γραφῆς, ἀληθῆ δὲ οὐδὲν ἧττον αὐτῷ λελέξεται, κἂν ἐκεῖνοι καταψηφίσωνται. Εἰ δέ που τὶς οἷος δικαστοῦ χώραν ἔχειν μὴ κυάμῳ λαχόντος, ἀλλ᾽, ἧπερ δὴ χειροτονία δικαστοῦ μόνη, αὐτῷ τῷ εἰδέναι· πρὸς τοῦτον οὐχ ὡς ἀδικῶν, οὐδ᾽ ὡς φεύγων γραφὴν, ἀπολογιεῖται, εἴτε Ἀναξαγόρας ἐν Κλαζομεναῖς, εἴτε ἐν Ἐφέσῳ Ἡράκλειτος, εἴτε ἐν Σάμῳ Πυθαγόρας, εἴτε ἐν Ἀβδήροις Δημόκριτος, εἴτε ἐν Κολοφῶνι Ξενοφάνης, εἴτε ἐν Ἐλέᾳ Παρμενίδης, εἴτε ἐν Ἀπολλωνίᾳ Διογένης, εἴτε τὶς ἄλλος τῶν δαιμονίων ἐκείνων ἀνδρῶν· ἀλλ᾽ ἐξ ἰσοτιμίας οὑτωσὶ πείθων ϗ διαλεγόμενος, συνετὰ συνετοῖς λέγων, ϗ πιστὰ πιστοῖς, ϗ ἔνθεα ἐνθέοις. Ὅτι τῇ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ ἔνειμε Θεὸς δυνάμεις τρεῖς, ϗ χώρας, ϗ φύ-

Digitized by Google

urbe diverſos congregaſſet homines: quarum primam, cui imperium, cui prudentiam tribuit, in ipſa arce locavit ac conſtituit, neque illi aliud praeter munus aſſignavit rationis: alteram, cui vigorem quendam externum conceſſit et efficaciam, quae in actione eorum, quae jam deliberata ſunt, verſatur, ut promptius priori illi, quae deliberat, morem gereret, cum ea conjunxit, et quaſi connexuit: tertiam vero, quae nihil aliud eſt, quam iners quaedam, intemperans, illiberalis multitudo, quae cupiditatibus, amoribus, petulantia, voluptate non una diffluit, tertio loco conſtituit; quam vere poſſis ſegnem, multivocam, mutabilem, inſanamque plebeculam dicere. Tot modis in conſtitutione humana cum ſeſe habeat anima, non aliter quam in urbe, oriri ſolet ſeditio. Jam urbs, quae beatiſſima eſt, regio paret imperio, reliquaque pars hominum ex praeſcripto divino ei cedit, qui et imperare poteſt, et in hoc natus eſt. Si quae vero minus beata eſt, ea imperium ſummorum aliquot, penes quos praecipue eſt poteſtas, ariſtocratiam vocat; quae, ut regno cedit, ita populari ſtatu melius eſt conſtituta, potens, rebuſque gerendis idonea; qualis aut Laconicae, aut Creticae, aut Mantinicae, aut Pellenicae, aut Theſſalicae eſt conſtitutio reipublicae; caeterum ambitioſa nimis, turbida, ſeditioſa, ſed et multorum ſatagit, et temerarie multa agit et audacter. Tertia forma eſt, cui ſpecioſum fecere nomen democratiam, cum revera nihil ſit, quam ſumma plebis infimae poteſtas; qualis vel Attica, vel Syracuſia, vel Mileſia, aut ſi quod aliud diviſum, intemperans, inconſtanſque eſt populi imperium.

5. Tribus his reipublicae formis tria in animo noſtro reſpondent vivendi genera: parti primae illi, unde conſilia proficiſci diximus, et qua imperamus, quae ab actione externa ac operatione eſt remota, contemplativum: ſecundum genus tam hic, quam ibi, cui ſecundus honos tribuitur, activum eſt: at vero democratiam invenire in homine nullo negotio poſſumus, plurima enim hujus republi-

cae

Digitized by Google

σεις, ὥσπερ τινα ἀθροίζων ξυνοίκησιν πόλεως· ἧς τὸ μὲν ἄρχον καὶ προβουλευόμενον εἰς ἀκρόπολιν ἀναγαγὼν, ἱδρύσας αὐτοῦ, πλέον οὐδὲν αὐτῷ προσέταξε λογισμοῦ· τὸ δ' ἀκμάζον, καὶ πράττειν δεινὸν, καὶ τελεσιουργεῖν ἱκανὸν τὰ βουλευθέντα, συνῆψέ τε καὶ συνεκέρασε δι' ὑπηρεσίας προσταγμάτων τῷ βουλευτικῷ· τρίτον δ' αὖ, τὸ ἀργὸν τοῦτο πλῆθος, καὶ ἀκόλαστον, καὶ βάναυσον, καὶ μεστὸν μὲν ἐπιθυμιῶν, μεστὸν δὲ ἐρώτων, μεστὸν δὲ ὕβρεως, μεστὸν δὲ ἡδονῶν παντοδαπῶν, τρίτην ἔχειν μοῖραν, οἷον δήμόν τινα ἀργὸν, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθῆ, καὶ ἔμπληκτον. Ταύτῃ δὲ νενεμημένης τῆς ψυχῆς τὴν οἰκονομίαν τῆς τοῦ ἀνθρώπου συντάξεως, στάσις ἐγγίγνεσθαι φιλεῖ, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἐν πόλει πάθος. Ὧν ἡ μὲν εὐδαίμων πόλις βασιλεύεται, τῶν ἄλλων μερῶν εἰκόντων, κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον, τῷ δυναμένῳ καὶ πεφυκότι ἐξηγεῖσθαι. Ἡ δὲ ταύτης ἐλλιπεστέρα κατ' εὐδαιμονίαν πόλις, ἀριστοκρατίαν ὀνομάζουσα τὴν τῶν ἐν δυνάμει ξυνεληλυθότων ἀρχὴν, ἐλάττων μέν ἐστι βασιλευομένης, κρείττων δὲ δημοκρατουμένης, ἰσχυρὰ μέν τις καὶ πρακτικὴ, κατὰ τὴν Λακωνικὴν, ἢ Κρητικὴν, ἢ Μαντινικὴν, ἢ Πελληνικὴν, ἢ Θετταλικὴν πολιτείαν ἱσταμένη, φιλότιμος δὲ ἄγαν καὶ φιλόνεικος, καὶ δύσερις, καὶ πολυπράγμων, καὶ ἱππικὴ, καὶ θαρσαλέα. Τρίτον δ' αὖ πολιτείας γένος, ᾗ ὄνομα μὲν εὔφημον δημοκρατία, τὸ δὲ ἀληθὲς ὀχλοκρατία, κατὰ τὴν Ἀττικὴν, ἢ Συρακουσίαν, ἢ Μιλησίαν, ἤ τινα ἄλλην πλήθους ἰσχὺν, πολύφωνόν τε καὶ ἀκόλαστον καὶ παντοδαπόν.

έ. Τριῶν δὴ πολιτειῶν τρία τ' αὖ μιμήματα βίων ἴδοις ἂν ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ· κατὰ μὲν τὸ βουλευτικὸν καὶ ἀρχικὸν καὶ ἐκποδὼν τῇ πράξει τε καὶ χειρουργίᾳ, τὸ θεωρητικὸν ψυχῆς γένος· τὸ δὲ πρακτικὸν, δεύτερον δευτέρως τιμώμενόν τε καὶ δοκιμαζόμενον· τήν τε ἐν ἀνδρὶ δημοκρατίαν οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν, πολὺ γὰρ τὸ τῆς πολι-

cae formae veſtigia per totam animam diffuſa ſunt. Quod lubenter in praeſentia praetermittemus, quandoquidem de primo loco in certamen venire nequit. Satis eſt, ſi activam cum contemplativa conferamus, cum utraque bonum conſequatur, altera ſcientiam, altera virtutem. Utram ergo praeferemus? Reſpondet ipſa ratio, ſi uſum ſpectemus, actionem praeferendam eſſe; ſi cauſam rei bene gerendae, contemplativam. Quare melius alteram alteri conciliabimus, et tam ipſius animae potentias, quam vivendi genera hominibus, vel pro natura ſingulorum, vel pro aetate, vel pro fortuna diſtinguemus. Primo enim non una aut eadem omnium hominum natura eſt: alius enim infirmus, actionique impar, ad contemplandum promptam expeditamque habet animam; alius contemplando cito defatigatur, actioni contra ſufficit. Secundo aetas quoque non una eademque homines diſtinguit: juventuti enim convenit actio; quod Homerus voluit, cui aſſentior, cum dixit,

decet quodcumque juventam.

Philoſophus ergo, dum juventus patitur, agat, dicat, rempublicam adminiſtret, militet, imperet. Nam et crebri illi Platonis in Siciliam diſcurſus, crebrique labores, et quicquid Dionis cauſa egit, in ipſo aetatis flore acciderunt; ſenectutem contra Academia, profundum otium, pulcherrimae diſciplinae, atque inoffenſa excepit contemplatio, in multo denique atque ingenti veritatis ſtudio extremum vitae finem poſuit. Ita Xenophontem laudo, qui in actione juventutem, in ſapientiae contemplatione ſenectutem egit. Poſtremo nec fortuna una eademque: alii enim potentiam, magnamque actionum praebuit materiem; alii quietem, otiumque lene indulſit: quorum alterum laudo, quod, ubi neceſſe eſt, virum ſe probet; alterum et laudo, et beatum judico; beatum otii cauſa judico, laudo ſcientiae.

6. Etenim ſi quis modo ex Europa in Aſiam trajicit, ut Aegypti ſitum, aut Nili oſtia, aut altiſſimam pyramidum molem,

aut

πολιτείας τοῦτο γένος ἐπινέμεται πᾶσαν ψυχήν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐατέον, καὶ ἀποχειροτονητέον τοῦ ἀρίστου. Θεωρίαν δὲ πράξει παραβαλλομένην, ἑκατέραν τυγχάνουσαν τοῦ καλοῦ, τὴν μὲν θεωρίαν κατὰ τὴν γνῶσιν, τὴν δὲ πρᾶξιν κατὰ τὴν ἀρετὴν, ποτέραν προτιμητέον; Ἀποκρίνεται ὁ λόγος, ὅτι εἰ μὲν κατὰ τὴν χρείαν αὐτὴν ἱστάμεθα, τιμητέον τὴν πρᾶξιν· εἰ δὲ κατὰ τὴν αἰτίαν τοῦ γενομένου καλῶς, προτιμητέον τὴν θεωρίαν. Ὥστε καὶ σπονδὰς ἑκατέρῳ σπεισάμενοι, νείμωμεν τὰς δυνάμεις καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βίου τοῖς ἀνδράσιν, ἢ κατὰ φύσιν, ἢ καθ' ἡλικίαν, ἢ κατὰ τύχην. Καὶ γὰρ φύσει διαφέρει ἕτερος ἑτέρου· ὁ μὲν ἐν πράξει ἐξασθενῶν, εὐχερὴς δέ τις ὢν κατὰ τὴν ψυχὴν πρὸς θεωρίαν· ὁ δὲ ἐν μὲν θεωρίᾳ καματηρὸς ὢν, πράττειν δὲ ἐῤῥωμένος. Διΐστησι δὲ καὶ ἡλικία τοὺς ἄνδρας· νεότητος μὲν γὰρ ἡ πρᾶξις· Ὅμηρος λέγει, κἀγὼ πείθομαι,

νέῳ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν.

Νέος μὲν γὰρ ὢν ὁ φιλόσοφος πραττέτω, λεγέτω, πολιτευέσθω, στρατευέσθω, ἀρχέτω. Καὶ γὰρ οἱ Πλάτωνος ἐπὶ Σικελίαν δρόμοι, καὶ πόνοι, καὶ περὶ Δίωνα σπουδὴ, κατὰ τὴν ἀκμὴν ἐγίγνοντο τῆς ἡλικίας· γηράσαντα δ' αὐτὸν ὑπεδέξατο Ἀκαδημία, καὶ βαθεῖα σχολὴ, καὶ λόγοι καλοὶ, καὶ θεωρία ἄπταιστος, ἐν πολλῇ καὶ ἀμφιλαφεῖ ἀληθείᾳ κατατιθέμενον τὸ τοῦ βίου τέλος. Καὶ Ξενοφῶντα νεανιευόμενον μὲν ἐν τοῖς ἔργοις φιλῶ, γηράσκοντα δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐπαινῶ. Διΐστησι δὲ ἤδη καὶ τύχη· τὸν μὲν γὰρ δυνάμει καὶ πράξει ἀναγκαίᾳ περιέβαλε, τὸν δὲ σχολῇ καὶ ἡσυχίᾳ προσηνεῖ· ὧν τὸν μὲν ἐπαινῶ ἐν τῷ ἀναγκαίῳ ἀνδριζόμενον, τὸν δὲ καὶ μακαρίζω καὶ ἐπαινῶ, μακαρίζω μὲν τῆς σχολῆς, ἐπαινῶ δὲ τῆς ἱστορίας.

ϛ΄. Ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πλέοντα, ἵνα ἴδῃ τὴν Αἰγυπτίων γῆν, καὶ τοῦ Νείλου τὰς ἐκβολὰς, ἢ πυραμί-

aut aves peregrinas, aut bovem videat, aut hircum; beatum propterea eum judicamus: ut omittam, quam multi Iſtrum, aut Gangem, ſpectatum abeant; quam multi Babylonis rudera, Sardianos amnes, ſepulchra Trojana, aut oram Helleſponti propriis uſurpare oculis geſtiant; quam multae ex Aſia claſſes in Graeciam, vel ad artes Atticas, vel ad fabulas Thebanas, vel ad Argivorum regionem perluſtrandam quotidie veniant. Ut Homerum praeteream, qui longi erroris cauſa Ulyſſem ſapientem vocat, quod

Multarumque hominum mores luſtrarat et urbes.

Et tamen quid Ulyſſes praeter Thracas, barbaroſque Ciconas, aut obſcuros Cimmerios, aut mactatorem hominum Cyclopa, aut veneficam, infernaſque imagines, aut Scyllam, Charybdimque, aut hortos Alcinoi, aut Eumaei ſtabulum luſtrarat; quae momentanea, caduca, fabuloſa ſunt omnia? Hominis vero philoſophi ſpectacula cui comparabo? Somnio, mehercules, evidentiſſimo, in quo ubique circumferri nobis videmur: in quo quidem corpus eundem ſervat locum, animus totam circuit terram, e terra in coelum fertur, mare univerſum circuit, univerſam humum pervagatur, univerſum aerem pervolitat; ubi cum ſole et luna circumfertur, cum caetero aſtrorum populo conſiſtit, et propemodum cum Jove univerſa regit et ordinat. O peregrinationem beatam! o ſpectacula pulchra! o ſomnia veriſſima!

DISSERT.

Digitized by Google

δας ὑψηλὰς, ἢ ὄρνεις ξένυς, ἢ βῦν, ἢ τράγον, μακαρίζομεν τῆς θέας· κἂν ἐπὶ τὸν Ἴςρον τὶς ἔλθη, κἂν τὸν Γάγγην ἴδη, κἄν τις αὐτόπτης γένηται Βαβυλῶνος κειμένης, ἢ τῶν ἐν Σάρδεσι ποταμῶν, ἢ τῶν ἐν Ἰλίῳ τάφων, ἢ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ τόπων. Καὶ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα περαιῦνται ςόλοι, ἢ ἐπὶ τὰς Ἀθήνησι τέχνας, ἢ ἐπὶ τὺς Θήβησι θυμὺς, ἢ ἐπὶ τὺς ἐν Ἄργει τόπυς. Ὁμήρῳ δὲ ϗ Ὀδυσσεὺς σοφὸς διὰ πολλὴν πλάνην·

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄςεα, ϗ νόον ἔγνω.

Τὰ δὲ Ὀδυσσέως θεάματα ἢ Θρᾶκες ἦσαν, ἢ Κίκονες οἱ ἄγριοι, ἢ Κιμμέριοι οἱ ἀνήλιοι, ἢ Κύκλωπες οἱ ξενοκτόνοι, ἢ γυνὴ φαρμακὶς, ἢ τὰ ἐν ᾅδυ θεάματα, ἢ Σκύλλα, ἢ Χάρυβδις, ἢ Ἀλκινόυ κῆπος, ἢ ἡ Εὐμαίυ αὐλή· πάντα θνητὰ, πάντα ἐφήμερα, πάντα ἄπιςα. Τὰ δὲ τῦ φιλοσόφυ ἀνδρὸς θεάματα τῷ εἰκάσω; Ὀνείρῳ νὴ Δία ἐναργεῖ, ϗ πανταχῦ περιφερομένῳ· ὗ τὸ μὲν σῶμα ὐδαμῦ ςέλλεται, ἡ δὲ ψυχὴ περίεισι πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' ὐρανὸν, πᾶσαν μὲν περαιυμένη θάλατταν, πᾶσαν δὲ διερχομένη γῆν, πάντα δὲ ἀέρα ἀνιπταμένη, συνθέυσα ἡλίῳ, συμπεριφερομένη σελήνῃ, συνδεδεμένη τῷ τῶν ἄλλων ἄςρων χορῷ, ϗ μονονυχὶ τῷ Διὶ συνοικονομῦσα τὰ ὄντα ϗ συντάττυσα. Ὦ ςόλυ μακαρίυ, ϗ θεαμάτων καλῶν, ϗ ὀνείρων ἀληθινῶν.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXIII.

Utrum recte Homerum e republica ſua dimiſerit Plato.

SPARTAM olim veniebat Syracuſanus quidam ſophiſta, qui neque elegantiam dicendi cum Prodico, neque inanem garrulitatem cum Hippia, neque artificium orationis cum Gorgia, neque injuſtitiae patrocinium profitebatur cum Thraſymacho, nec in ulla denique liberalium diſciplinarum parte verſabatur; contra vero tota Syracuſii hujus ſophiſtae ars in ipſa actione, et quidem tali, quae cum uſu pariter quotidiano ac voluptate eſſet conjuncta, ponebatur. Obſonia quippe ciboſque eleganter praeparabat, variiſque condimentis apte concinneque compoſitis igni admotos gratiores, quam per ſe erant, efficiebat; ut propemodum non minus jam eſſet apud Graecos celebre in hac arte Mithaeci nomen, quam in ſtatuaria Phidiae. Spartam ergo ſe contulit bonus ille vir, quo tempore reliquis adhuc imperabat urbibus, nobilemque illam ſuam integram ſervabat potentiam; idque artis ſuae fiducia, quam gratiſſimam illis futuram judicabat. Quae ſpes eum vehementer fruſtrata eſt: magiſtratus namque Lacedaemonius ſtatim ad ſe vocavit hominem, juſſitque finibus ſuis excederet, aliamque in terram, populumque eum, cui et voluptatem artis ſuae et uſum commendare poſſet, ſe conferret: ſe enim ſtatuiſſe, ſi quo condimento cives egerent, non aliunde id, quam e labore mutuari, ideoque neceſſario tantum cibo, non artificioſo ſibi opus eſſe; quippe cum in nutriendis corporibus nullis illecebris, ſed potius ſimplicitate quadam victus uterentur, quae non magis, quam leonum corpora, egere condimentis exiſtimabant. Ita Mithaecus cum arte ſua Sparta exceſſit; nec tamen minus propterea reliquis acceptus fuit Graecis, quorum pro voluptatis ſuae ſtudio ſinguli amplexi ſunt eum, non pro contemptu Lacedaemoniorum rejecerunt.

2. Quod

ΛΟΓΟΣ ΚΓ'.

Εἰ καλῶς Πλάτων Ὅμηρον τῆς πολιτείας παρῃτήσατο.

Ἦλθεν εἰς Σπάρτην Συρακούσιος σοφιστὴς οὐ κατὰ τὴν τοῦ Προδίκου καλλιλογίαν, οὐδὲ κατὰ τὴν Ἱππίου κενεολογίαν, οὐδὲ κατὰ τὴν Γοργίου ῥητορείαν, οὐδὲ κατὰ τὴν Θρασυμάχου ἀδικίαν, οὐδὲ κατ' ἄλλην πραγματείαν λόγου παρεσκευασμένος· ἀλλ' ἦν τῷ Συρακουσίῳ σοφιστῇ ἡ τέχνη, αὐτὸ ἔργον κεκραμένον ὁμοῦ χρείᾳ καὶ ἡδονῇ. Τὰ γὰρ ὄψα καὶ τὰ σιτία ἡδυσμάτων συμμετρίαις, καὶ κράσεσι, καὶ ποικιλίαις, καὶ τῇ διὰ πυρὸς ὁμιλίᾳ, αὐτὰ ἑαυτῶν προσφορώτατα εἶναι παρεσκεύαζε· καὶ ἦν πολὺ τὸ Μιθαίκου καὶ ὄνομα τοῖς Ἕλλησι κατὰ ὀψοποιΐαν, ὥσπερ τὸ Φειδίου κατὰ ἀγαλματουργίαν. Ἧκε δὴ καὶ εἰς τὴν Σπάρτην οὗτος ἀνὴρ δυναστεύουσαν τότε, ἐν ἀρχούσῃ τῇ πόλει καὶ δύναμιν γενναίαν περιβεβλημένῃ εὔελπις ὢν εὐδόκιμον αὐτῷ φανεῖσθαι τὴν τέχνην. Τὸ δὲ ἦν ἄρα οὐ τοιοῦτον· ἀλλὰ τῶν Λακεδαιμονίων τὰ τέλη ἀνακαλεσάμενοι τὸν ἄνδρα, ἐκέλευον αὐτῷ ἐξιέναι τῆς Σπάρτης αὐτίκα μάλ' εἰς ἄλλην γῆν, καὶ ἀνθρώπους ἄλλους (ἐφίεμεν γὰρ ὑπὸ τοῦ πονεῖν δεῖσθαι τροφῆς ἀναγκαίας μᾶλλον ἢ τεχνικῆς, καὶ τὰ σώματα ἔχειν ἀκολάκευτα καὶ ἁπλᾶ, καὶ μηδὲν ὀψοποιοῦ δεόμενα, οὐ μᾶλλον ἢ τὰ τῶν λεόντων) ἀπεῖναι δὲ ἐκεῖσε ἔνθα καὶ εἰκὸς τιμηθήσεσθαι αὐτῷ τὴν τέχνην, δι' ἡδονῆς καὶ χρείας τοὺς δημιουργοὺς αὐτῆς ἀσπαζομένων. Οὕτω Μίθαικος ἐξῆλθε Σπάρτης αὐτῇ τέχνῃ· παρεδέξαντο δὲ αὐτὸν οὐχ ἧττον οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, κατὰ τὴν ἑαυτῶν ἡδονὴν ἀσπαζόμενοι, οὐ κατὰ τὴν παρὰ Λακεδαιμονίοις ἀτιμίαν ὑπεριδόντες.

2. Quod ſi et ab aliis videtur artibus non paulo, quam haec Mithaeci fuit, honeſtioribus exempla eſſe deſumenda: ſcimus Thebanos tibiarum cantu delectari, et hanc muſam quaſi vernaculam eſſe Boeotis: Athenienſes eloquentiae operam dant, ut vere oratorium ſtudium dici poſſit ars Attica: diſciplina Cretenſium eſt venari, montes ſuperare, ſagittare, currere; Theſſalorum equitare, Cyrenenſium aurigari, Aetolorum praedari; jaculo Acarnanes, pelta valent Thraces, inſulani navigant. Quod ſi aliorum ſtudia ad alios transferas, perit natura atque uſus ſingulorum. Quid enim navibus mediterraneo opus eſt; aut tibiis, qui inflare eas neſcit; aut equo, qui in montibus; aut curriculis, qui in campeſtri terra habitat; aut arcu cataphracto, aut ſagittario clypeo? Sicut igitur in illis diverſas artes diverſa loci populique ingenia, aut diverſa conſuetudo, amorque conſuetudinis diſtinguit; neque ſingulae illarum aut omnibus gratae, quia quibuſdam ſunt; aut inviſae omnibus, quia nonnullis ſunt; ſed pro uſu hominum laudatur unaquaeque: quid vetat eos, qui tam praeclarae reipublicae cives futuri ſunt, quos ex rationis praeſcripto Plato ſub novis legibus, et quae nihil cum vulgaribus commune habent, eduxit, rurſus ex ejuſdem rationis praeſcripto conſuetudines quaſdam et inſtituta ſervare, quibus a teneris innutriti ſunt ipſi? Fieri enim poteſt, ut haec illi amplectantur, quia ex uſu ſuo eſſe ſciunt; alii vero non item, quibus non conveniunt. Si enim urbem unam cum altera, aut cum republica rempublicam, aut leges cum legibus, aut cum legiſlatore legiſlatorem, aut cum educatione educationem conferre nobis eſſet propoſitum; non ſine ratione inſtitui poſſet haec comparatio, cum ſcire vellemus, quid deeſſet ſingulis. At vero ſi quis partem totius ſegregatam ſumat, eamque ſeorſim intueatur, deque ea ex hominibus, qui vel uſi ea, vel non uſi ſunt, inquirat: ita fortaſſe fieri poſſet, ut omnia, quibus utuntur homines, aeque ab honore et infamia diſtarent; nec facile judicari poſſet, utrum alteri praeferendum eſſet. Quippe et educationes, et remedia, et vivendi rationes, aliaque, quae in quotidiano hominum

verſantur

Digitized by Google

β΄. Εἰ δὲ δεῖ ϗ ἄλλας παρακαλέσαι εἰκόνας τῷ παρόντι λόγῳ σεμνοτέρας τῆς Μιθαίκου τέχνης· Θηβαῖοι αὐλητικὴν ἐπιτηδεύουσι, ϗ ἔστιν ἡ δι᾽ αὐλῶν μοῦσα ἐπιχώριος τοῖς Βοιωτοῖς· Ἀθηναῖοι λέγειν, ϗ ἔστιν ἡ περὶ τοὺς λόγους σπουδὴ τέχνη Ἀττική· παιδεύματα Κρητικὰ θῆραι, ὀρειβασίαι, τοξεῖαι, δρόμοι· τὰ Θετταλικὰ ἱππική, τὰ Κυρηναϊκὰ διφρεῖαι, τὰ Αἰτωλικὰ λῃστεῖαι, ἀκοντίζουσιν Ἀκαρνᾶνες, πελτάζουσι Θρᾶκες, νησιῶται πλέουσι. Ἐὰν δὲ μεταθῇς τὰ ἐπιτηδεύματα ἀλλήλων πρὸς ἄλλους, νοθεύσεις τὰς τέχνας. Τί γὰρ δεῖ ἠπειρώταις νεῶν, ἢ ἀμούσοις αὐλῶν, ἢ ὀρείοις ἵππων, ἢ πεδιάδα οἰκοῦσι δρόμων, ἢ ὁπλίταις τόξων, ἢ τοξόταις ἀσπίδων; Ὥσπερ οὖν ἐνταῦθα διεκληρώσαντο τὰς τέχνας οἱ τόποι, ἢ αἱ φύσεις τῶν χρωμένων, ἢ αἱ φιλίαι τῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντων, ϗ οὔτ᾽ αὐτῶν ἕκαστον οὔτε πᾶσι τίμιον διότι ἐνίοις, οὔτε ἄτιμόν τισιν ὅτι μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ εὐδοκιμεῖ ἕκαστον κατὰ τὴν χρείαν τῶν λαβόντων· τί κωλύει τοὺς τῆς καλῆς ταύτης πόλεως πολίτας, οὓς Πλάτων θρεψάμενος τῷ λόγῳ ὑπὸ νόμοις ξένοις ϗ οὐ καθωμιλημένοις τῷ τῶν πολλῶν ἔθει κατῴκισεν, αὖθις αὖ λόγῳ ἔχειν ϗ τούτους ἐπιχώρια ἄττα αὐτῶν νόμιμά τε ϗ ἐπιτηδεύματα, συμπεφυκότα τῇ ἐκ παίδων τροφῇ, τιμώμενα μὲν αὐτοῖς κατὰ τὴν χρείαν αὐτῶν ἐκείνων, ἀτιμαζόμενα δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐπεὶ μὴ κἀκείνοις ἥρμοσεν; Εἰ μὲν γὰρ πόλιν πόλει παραβάλλοιμεν, ϗ πολιτείαν πολιτείᾳ, ϗ νόμους νόμοις, ϗ νομοθέτην νομοθέτῃ, ϗ τροφὴν τροφῇ· ἔχοι ἄν τινα ἡμῖν λόγον ἡ ἐξέτασις τοιάδε, διερευνωμένοις τὸ παρ᾽ ἑκάστοις ἐνδέον. Εἰ δέ τις μέρος τοῦ ὅλου ἀποτεμόμενος καθ᾽ αὑτὸ, σκοπεῖ διὰ μαρτύρων τῶν χρωμένων τούτῳ, ἢ μή· οὕτω γ᾽ ἂν ϗ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσοις ἄνθρωποι χρῶνται, κατ᾽ ἴσον ἂν τύχοι τιμῆς ϗ ἀτιμίας, ϗ διατελοῖ ἐν ἀμφισβητησίμῳ κρίσει πλανώμενα. Καὶ γὰρ αἱ τροφαὶ, ϗ τὰ φάρμακα, ϗ τὰ διαιτήματα, ϗ τἄλλα ὅσα τῇ τῶν ἀνθρώπων χρείᾳ ἀνα-

ἀνα-

Digitized by Google

verſantur uſu, non omnibus eadem ſunt prorſus; ſed unum ſaepe idemque huic conducit, illi nocet; huic jucundum, illi moleſtum eſt: facile enim aut uſus, aut occaſio, aut vitae inſtitutum efficit, ut unumquodque horum aliud alii eſſe videatur.

3. Quae cum ita ſint, ad Homerum tranſeamus, ac de eo judicemus, quam aequiſſime: ut nec eorum teſtimonio utamur, qui Platonem amant, rejiciunt Homerum; aut qui Homerum mirantur, Platonem non ferunt. Non enim alterum ab altero diviſum eſt, et quaſi ſeparatum; cum ſimul et Platonis ſcripta colere, et mirari Homerum liceat. Id autem fiet hoc modo: Civitatem ſola contemplatione inſtituit Plato, non Creticam, hercules, neque quam aut Dores, aut Peloponneſii, aut Siculi, aut Athenienſes incolerent: id quippe ſi ſpectaſſet, non Homero tantum, ſed cum hoc et Heſiodo, et Orpheo, et ſi quae praeterea antiqua muſa eſt, quae juventutis animos ſuaviter mulcere, ac delinire, et cum voluptate molliter miſcere veritatem poſſet, opus eſſet: ſed, ut dixi, exemplum tantum civitatis, exemplum tantum reipublicae oſtendit; magis accuratum, quam uſui accommodatum. Idem quod ſtatuarii noſtri faciunt, qui cum e ſingulis corporibus, quae in iis pulchra ſunt, mira arte colligant, et ex tam diverſis unam imaginem efficiant; haec ipſa tam apte inter ſe confundunt et miſcent, ut unam quoque eamque concinnam et veram exprimant pulchritudinem; cum qua tamen nulla naturalis pulchritudo corporis tam eſt accurata, ut venire in certamen poſſit. Artes quippe abſolute pulchrum aliquid deſiderant, cum quotidianus uſus longe minus accuratus ſit. Quod ſi quis hoc concederet hominibus, ut humanum corpus fabricare poſſent; dubium non eſt, ut ego arbitror, quin terrae igniſque qualitates, cum aliis, quae apte conjunctae inter ſe et temperatae humanum corpus conſtituunt, ita abſolute miſcerent novi illi artifices, ut nec remediis ullis, nec lenociniis, nec praeſcriptionibus medicis in victu illis opus eſſet. Jam ſi aliquis ex his artificibus unum audiret, qui leges praeſcriberet homini, quem feciſſe eum fingimus, et inter caetera

Digitized by Google

ἀνακέκραται, οὐ πᾶσιν ἑξῆς ὅμοια πάντα, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἤδη τὸν μὲν ἔβλαψε, τὸν δὲ ὤνησε, καὶ τὸν μὲν εὔφρανε, τὸν δὲ ἠνίασεν· ἕκαστον γὰρ τούτων ἡ χρεία, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ βίου ἕτερα ἑτέρῳ φαίνεσθαι ποιεῖ.

γ΄. Οὕτω τοίνυν ἐχόντων τούτων, μεταβάντες αὖ περὶ Ὁμήρου σκοπῶμεν ἀδεκάστως μάλα· οὐθ᾽ ὅστις Πλάτωνι χαίρει, ἀτιμάζων Ὅμηρον· οὐθ᾽ ὅστις Ὅμηρον θαυμάζει, μεμφόμενος Πλάτωνι. Οὐ γὰρ διακεκλήρωται οὐδὲ ἀπέσχισται ἑκάτερον θατέρου, ἀλλ᾽ ἔξεστί που καὶ τὰ τοῦ Πλάτωνος τιμᾶν, καὶ θαυμάζειν Ὅμηρον. Ἔξεστι δὲ ὧδε· Πόλιν οἰκίζει Πλάτων τῷ λόγῳ, οὐ Κρητικὴν, οὐδὲ Δωρικὴν, οὐδὲ Πελοποννησίαν, οὐδὲ Σικελικὴν, οὐδὲ μὰ Δί᾽ Ἀττικήν· ἢ γὰρ ἂν τοιαύτην οἰκίζων πόλιν, μὴ ὅτι Ὁμήρου ἂν ἐδεήθη μόνου, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ὁμήρῳ Ἡσιόδου καὶ Ὀρφέως, καὶ εἴ τις ἄλλη παλαιὰ μοῦσα ποιητικὴ κατεπᾴδειν ἱκανὴ τὰς τῶν νέων ψυχὰς, καὶ δημαγωγεῖν, καὶ ἡδονῇ συνήθει ἀνακιρνᾶναι πρᾴως ἀληθεῖς λόγους· ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ ξυνοίκησις καὶ ἡ πολιτεία γιγνομένη λόγῳ, κατὰ τὸ ἀκριβέστατον μᾶλλον, ἢ χρειωδέστατον. Ὅνπερ τρόπον καὶ τοῖς τὰ ἀγάλματα τούτοις διαπλάττουσιν, οἳ πᾶν τὸ παρ᾽ ἑκάστου καλὸν συναγαγόντες, κατὰ τὴν τέχνην ἐκ διαφόρων σωμάτων ἀθροίσαντες εἰς μίμησιν μίαν, κάλλος ἓν ὑγιὲς καὶ ἄρτιον καὶ ἡρμοσμένον αὐτὸ αὐτῷ ἐξειργάσαντο· καὶ οὐκ ἂν εὕροις σῶμα ἀκριβὲς κατὰ ἀλήθειαν ἀγάλματι ὅμοιον. Ὀρέγονται μὲν γὰρ αἱ τέχναι τοῦ καλλίστου, αἱ δὲ ἐν ποσὶν ὁμιλίαι καὶ χρεῖαι ἀπολείπονται τῶν τεχνῶν. Οἶμαι δὲ, εἰ καί τις ἦν ἐν ἀνθρώποις δύναμις πλαστικὴ σωμάτων σαρκίνων, ξυμφορήσαντες ἂν οἱ δημιουργοὶ τὰς δυνάμεις ξυμμέτρως γῆς καὶ πυρὸς, καὶ τῶν ὅσα τούτοις ἁρμοσθέντα τε καὶ ὁμολογήσαντα συνίστησι τὴν σωμάτων φύσιν, ἀπέφηναν ἂν, ὥστε εἰκὸς, σῶμα ἀνενδεὲς φαρμάκων καὶ μαγγανευμάτων καὶ διαιτημάτων ἰατρικῶν. Εἰ οὖν τις ἐκείνων τινὸς τῶν δημιουργῶν ἀκέσας νομοθετοῦντος τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ πλασθεῖσι τῷ

tera hoc quoque: nihil illi medicina Hippocratis opus fore, quare hominem lana coronatum (quod de Homero Plato dicit) unguentoque delibutum, ad alios mitteret; ibi enim locum habituram illius artem, ubi locum habet morbus: ſi haec, dico, audiret aliquis, nec aequo ferret animo, quod Aſclepii, quod Aſclepiadarum artem contemneret; nonne oppido ridicule eum accuſare videretur, qui artem rejiceret, non quam contemneret, ſed quam neque uſui ſibi, nec voluptati eſſe poſſe ſciret?

4. Cum enim ſint duo, a quibus Homerus, Heſioduſque, et ſi qui alii a poetica celebrari ſolent harmonia, utilitas nimirum et voluptas; neutro horum ad rempublicam Platonis conferre eorum quicquam poſſunt carmina, nec utilitate, dico, nec voluptate. Nam utilitatem ſi ſpectes, tota ea in educatione accurata et ſalubribus ibi monitis conſiſtit; quare neque ullam dicendi audiendique, quae velis, libertatem aut licentiam admittit; nec ullam ibi fabulam ex matribus ſuis pueri hauriunt, quam ipſae prius a rumore vano hauſerunt. Nullum enim dictum, nulla diſciplina, nulla delectatio temere et ſine certa ratione eam intrat rempublicam; ne ibi neceſſario Homerum requiri putes, qui conceptas de Diis opiniones cum quadam numerorum elegantia in majus tollit, humileſque et demiſſas vulgi cogitationes admirari et ſtupere cogit. Haec enim propria poetici ſermonis vis eſt, ut male inſtitutorum hominum aures ita ſuo ſtrepitu detineat, occupetque, ne temere ineptis cum vulgo opinionibus accedant: ſed ante omnia, id, quod res eſt, cogitent, poetam omnem obſcure ſcribere, atque ea ipſa, ſicut in rebus divinis, aliter intelligenda eſſe. At vero in ea urbe, in qua nihil plebeium, nulli negligentiae locus eſt, quid hoc remedio eſt opus? Graecus quidam ex Anacharſide illo celeberrimo quaeſiſſe dicitur, eſſentne tibiae in Scythia: ille, nec vites, inquiebat. Voluptas enim alia aliam trahit, alia cum alia cohaeret; quae cum ſemel fluere coepit, nunquam deſinit, nunquam inhiberi poteſt: nec aliud ad ſalutem reſtat remedium, quam fontem ipſum ſiſtere, ortum voluptatis

Digitized by Google

λόγῳ· ὅτι ἄρα δεήσονται οὐδὲ Ἱπποκράτους ἰωμένου σφᾶς, ἀλλὰ χρὴ στέψαντας ἐρίῳ τὸν ἄνδρα καὶ χρίσαντας μύρῳ ἀποπέμπειν παρ' ἄλλους, εὐδοκιμήσοντα ἐκεῖ ὅπου τὴν τέχνην παρακαλεῖ ἡ νόσος· κᾆτα ἀγανακτοίη πρὸς αὐτὸν, ὡς ἀτιμάζοντα τὴν Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν Ἀσκληπιαδῶν τέχνην· ἆρα οὐ καταγέλαστος ἂν γίγνοιτο, αἰτίαν προσφέρων τῷ μὴ κατὰ ἀτιμίαν παραιτουμένῳ ἰατρικὴν, ἀλλὰ μήτε κατὰ χρείαν δεομένῳ αὐτῆς, μήτε καθ' ἡδονὴν ἀσπαζομένῳ;

δ'. Δύο γὰρ ὄντων τούτων, ὑφ' ὧν Ὅμηρος, καὶ Ἡσίοδος, καὶ ὅστις ἄλλος, ἐν ἁρμονίᾳ ποιητικῇ εὐδόκιμοι ἦσαν, χρείας καὶ ἡδονῆς, κατ' οὐδέτερον αὐτοῖν ἐπιτήδεια τὰ ἔπη τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ, οὔτε κατὰ τὴν χρείαν, οὔτε κατὰ τὴν ἡδονήν. Ἥτε γὰρ χρεία συνελήλαται αὐτοῖς εἰς τροφὴν ἀκριβῆ καὶ ἀκούσματα ἀναγκαῖα, οὐδὲν αὐθαίρετον, οὐδὲ αὐτεξούσιον, οὐδὲ οἷον ἂν δέξαιντο παρὰ μητέρων παῖδες ὑπὸ φήμης ἀλόγου πλασθέντα μῦθον. Οὐδὲν γὰρ εἰκῇ, οὐδὲ ἐκ τοῦ προστυχόντος, οὔτε ἄκουσμα, οὔτε παίδευμα, οὔτε ἄθυρμα παρέλθοι ἂν εἰς τοιαύτην πόλιν, ὥστε καὶ δεηθῆναι Ὁμήρου, τὰς οὔσας περὶ θεῶν δόξας ἐμμελῶς μεγαλύνοντος, καὶ τρέποντος τὰς τῶν πολλῶν ψυχὰς ἐκ ταπεινῆς φαντασίας εἰς ἔκπληξιν. Τοῦτο γάρ τοι δύναται ποιητοῦ λόγος ἐμπεσὼν ἀκοαῖς τεθραμμέναις κακῶς, περιβομβεῖν αὐτὰς, καὶ μὴ παρέχειν σχολὴν διαπιστεύειν τοῖς εἰκῇ θρυλλουμένοις λόγοις· ἀλλ' εἰδέναι μὲν ὅτι ποιητικὴ πᾶσα αἰνίττεται, καταμαντεύεσθαι δὲ τῶν αἰνιγμάτων μεγαλοπρεπῶς, κατὰ τὴν θεῶν δίκην. Ὁπόθεν δὲ ἐξελήλαται τὸ ταπεινὸν πᾶν καὶ τὸ ἠμελημένον, τί δεῖ ἐνταῦθα τοιούτου φαρμάκου; Τὸν Ἀνάχαρσιν ἐκεῖνον ἤρετο Ἕλλην ἀνὴρ, εἰ ἔστιν αὐλητικὴ ἐν Σκύθαις· ὁ δὲ, οὐδὲ ἄμπελοι, ἔφη. Ἄλλη γὰρ ἄλλην παρακαλεῖ ἡδονὴν, καὶ ἔστι ξυμφυὲς τὸ χρῆμα, καὶ ἄπαυστον, καὶ ἀέναον, ἐπειδὰν ἄρξηται ῥεῖν· καὶ μία μηχανὴ πρὸς σωτηρίαν, στῆσαι τὰς πηγὰς, καὶ ἀποφράξαι τὴν ἡδονῶν

γένεσιν,

Digitized by Google

voluptatis impedire. Qualis cum ſit Platonis reſpublica, nullam oculorum auriumve delectationem admittit: ex quo ſequitur, nec poeticen, ſi voluptatem parit, in hanc rempublicam admiſſum iri, cum ob utilitatem potius admitti poterat.

5. Ut omittam multas extitiſſe inter homines non imaginarias, ſed veras reſpublicas, quae et optime eſſent conſtitutae, optimiſque uterentur legibus, quae tamen Homerum ignorarent. Nuper enim Sparta recitare verſus ejus coepit, nuper Cretes, nuper qui in Libya ſunt Dores; qui tamen omnes non nuper, ſed antiquitus a virtute commendati fuerunt. Nec enim de barbaris neceſſe eſt dicere, quos non vereor, ne verſus Homeri didiciſſe putes; et tamen virtutem apud barbaros invenies, quam Homericae poeſi non debent: quod niſi ita ſe haberet, beatiſſimi rhapſodi eſſent, quos omnium hominum conſtat eſſe dementiſſimos; atqui longe aliter ſe res habet. Pulchra ſunt, fateor, Homeri poemata longeque omnium pulcherrima, maximeque illuſtria, et revera digna, quae a Muſis canantur; non tamen omnibus pulchra, nec pulchra ſemper; nec enim in muſicis modulationibus unus tonus eſt, nec unum tempus idoneum omnibus. Pulchrum in bello, id quod Orthion vocant; pulchrum in convivio, quod Paroenion dicitur; pulchrum apud Lacedaemonios, quod Embaterion; pulchrum apud Athenienſes, quod Cyclion appellant; pulchrum ei, qui hoſtem inſequitur, quod Enceleuſticon; pulchrum illi, qui fugit, quod Anacleticon vocant: jucunda eſt omnis ars muſica, ſed non idem omnium uſus. Quod ſi in commemoranda heroum virtute nil praeter voluptatem ſpectaſſe Homerum exiſtimas; vide ne examen ingens laſcivorum nobis furioſorumque admittas poetarum, qui in hac quidem parte Homero ſunt praeferendi; atque ita ſuffragio tuo ne jucunditatis quidem ei palmam relinquas. Jucundus, fateor, jucundus eſt; ſed longe major ejus pulchritudo, quae lectori non permittit ut delectetur, ſed ut laudet tantum: laus autem ut cum voluptate conjuncta eſt, ita non eſt ipſa voluptas. Nam ſi non aliud in Homeri ſcriptis quam voluptatem amamus, ut in tibiae alicujus aut citharae cantibus,

Digitized by Google

γένεσιν. Ἡ δὲ τοιαύτη πόλις, ἣν συνεςήσαῖο ὁ Πλάτων, ἄβατος ἡδονῇ ϗ θεαμάτων, ϗ ἀκουσμάτων· ὥςε ὅτε εἰ ποιητικὴ παρασκευαςικὸν ἡδονῆς, εἰσδέξαῖο ἂν αὐτὴν, ϗ πολὺ μᾶλλον καῖὰ τὴν χρείαν.

έ. Ἐῶ λέγειν, ὅτι ϗ τῶν ἐν ἀνθρώποις γενῶν ὀ λόγῳ μόνον πλαῖῖόμεναι πόλεις, ἀλλὰ ϗ ἔργῳ γενόμεναι, πολλαὶ ϗ πολιτευθεῖσαι ὑγιῶς, ϗ ξυνοικισθεῖσαι νομίμως, ἀγνοῦσι τὸν Ὅμηρον. Ὀψὲ μὲν γὰρ ἡ Σπάρτη ῥαψῳδεῖ, ὀψὲ δὲ καὶ ἡ Κρήτη, ὀψὲ δὲ ϗ τὸ Δωρικὸν ἐν Λιβύῃ γένος· ἐπαινοῦνται δὲ οὐκ ὀψὲ, ἀλλ' ἐκ παλαιᾶς ἀρετῆς. Τὰ δὲ τῶν βαρβάρων τί χρὴ λέγειν; σχολῇ γὰρ ἂν ἐκεῖνοι τὰ Ὁμήρου μάθοιεν, ἀλλ' εὕροις ἂν ὅμως ϗ ἐν βαρβάροις ἀρετὴν ἀπεσχισμένην τῶν Ὁμήρου ἐπῶν· ἦ γὰρ ἂν ϗ τὸ τῶν ῥαψῳδῶν γένος τὸ ἀνοητότατον εὐδαιμόνει καῖὰ τὴν συνουσίαν τῆς τέχνης, τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει. Καλὰ μὲν γὰρ τὰ Ὁμήρου ἔπη, ϗ ἐπῶν τὰ κάλλιςα, ϗ φανώταῖα, ϗ ᾄδεσθαι Μούσαις πρέπονῖα· ἀλλ' οὐ πᾶσι καλὰ, οὐδὲ ἀεὶ καλά· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν μουσικῇ μελῶν εἷς νόμος, οὐδὲ εἷς χρόνος. Καλὸν μὲν ἐν πολέμῳ τὸ Ὄρθιον, καλὸν δὲ ἐν συμποσίῳ τὸ Παροίνιον, ϗ καλὸν μὲν Λακεδαιμονίοις τὸ Ἐμβατήριον, καλὸν δὲ Ἀθηναίοις τὸ Κύκλιον, ϗ καλὸν μὲν ἐν διώξει τὸ Ἐγκελευστικὸν, καλὸν δὲ ἐν φυγῇ τὸ Ἀνακλητικόν· ἡδεῖα μὲν πᾶσα μοῦσα, ἀλλὰ τὸ τῆς χρείας οὐχ ὅμοιον πᾶσιν. Ἂν τοίνυν καθ' ἡδονὴν κρίνῃς Ὅμηρον ᾄδειν ἄνδρας, εἰσκυκλεῖς ποιητῶν χορὸν ἀκόλαςον ϗ βακχεύονῖα, κρατοῦντα ἡδονῇ τῆς Ὁμήρου ᾠδῆς, ἀποχειροτονεῖς τῆς ἡδονῆς τὸν ἄνδρα. Ἡδὺς μὲν γὰρ, ἡδὺς, ἀλλὰ τὸ κάλλος ἀκμαιότερον τῆς ἡδονῆς, ϗ μὴ παρέχον σχολὴν εὐφραίνεσθαι, ἀλλ' ἐπαινεῖν· ἀλλ' ἔπαινος σὺν ἡδονῇ μὲν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ ἡδονή. Εἰ δὲ καθ' ἡδονὴν τὰ Ὁμήρου ἀσπαζόμεθα, ὡς αὐλήμαῖα, ὡς κιθαρίσμαῖα, ἐξελαύ-

cantibus; jam non ex Platonis tantum alumnis, ſed et ex Lycurgi, et Cretenſium, omnique regione et civitate Homerum exigis, ubi cum virtute labos laudatur.

DISSERT. XXIV.
De amatoria Socratis.

HOMINI cuidam Corinthio, nomine Aeſchylo, filius erat, Doricus adoleſcens, admodum formoſus. Hunc Actaeonem (nam id adoleſcenti erat nomen) deperire forte juvenis Corinthius coepit, e Bacchiadarum genere, qui tum temporis Corinthi imperabant. Cum autem caſtus adoleſcens eſſet, amantemque libidinoſum negligeret, nocte quadam cum aliquot ejuſdem familiae juvenibus in domum Actaeonis procatum venit; ubi vel ebrietatis ſuae, vel regiae poteſtatis, vel amoris fiducia, abducere adoleſcentem conatur, propinquis eum retinentibus, donec utrinque in diverſa diſtractus miſer adoleſcentulus in manibus eorum expiraret. Quod Corinthiorum facinus cum altero illo coepit conferri, quod in Boeotia accidit, non alia, credo, de cauſa, quam quod idem utrique adoleſcenti nomen eſſet, cum alter in venatione a canibus, alter in vino diſcerptus eſſet ab amantibus. Periander, Ambraciotarum tyrannus, civis cujuſdam filium in deliciis habebat, quo cum praeter jus faſque abuteretur, foeda potius libido, quam amor dici debebat. Ergo Periander tempore quodam fretus poteſtate ſua, contumelioſe admodum adoleſcentem tractat; quae res libidini ejus finem attulit, ſimulque adoleſcentem ex catamito tyrannicidam fecit. Talis plerunque poena improbum amorem excipit.

2. Viſne viciſſim alterius amoris, qui legitimus eſt, unum et alterum tibi adferam exemplum? Adoleſcens quidam Atticus amatores habebat duos, privatum hominem et tyrannum; quorum alter vir probus erat, conditionis ſuae memor; alter improbus, potentiae fiducia: ſed et adoleſcens vere pulcher erat, et amore non indignus; quo facilius tyrannum contempſit, privatum hominem amplexus

Digitized by Google

νεις Ὅμηρον οὐκ ἐκ τῶν Πλάτωνος τροφίμων μόνον, ἀλλὰ ϗ ἐκ τῶν Λυκούργου, ϗ ἐκ τῶν Κρητικῶν, ϗ παντὸς χωρίου, ϗ πάσης πόλεως, ὅπου μετὰ ἀρετῆς εὐδοκιμοῦσιν οἱ πόνοι.

ΛΟΓΟΣ ΚΔ'.

Τίς ἡ Σωκράτους ἐρωτική.

Κορινθίῳ ἀνδρὶ, ὄνομα Αἰσχύλῳ, παῖς ἦν Ἀκταίων, μειράκιον Δωρικὸν, ὥρᾳ διαφέρον. Ἐρᾷ Ἀκταίωνος νεανίας Κορίνθιος, γένους τῶν Βακχιαδῶν· Βακχιάδαι δὲ Κορίνθου ἐδυνάστευον. Ὡς δὲ ἐσωφρόνει τὸ μειράκιον ϗ ὑπερεφρόνει ὕβρεως ἐραστοῦ, ἐκώμασεν εἰς Ἀκταίωνος ὁ ἐραστὴς ὁμοῦ τοῖς Βακχιάδαις νεανίσκοις· οἱ θαρσοῦντες μέθῃ ϗ τυραννίδι ϗ ἔρωτι, εἰσπεσόντες εἰς τὸ δωμάτιον, οἱ μὲν ἐπειρῶντο ἀπάγειν, οἱ δὲ οἰκεῖοι κατέχειν· σπώμενον τὸ μειράκιον ὑπ' ἀμφοῖν, βίᾳ διαφθείρεται ἐν χερσὶν αὐτῶν. Καὶ εἰκάσθη τὸ ἐν Κορίνθῳ τοῦτο πάθος τῷ Βοιωτίῳ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν μειρακίων, ἀπολομένου ἑκατέρου, τοῦ μὲν ὑπὸ κυνῶν ἐν θήρᾳ, τοῦ δὲ ὑπὸ ἐραστῶν ἐν μέθῃ. Περιάνδρῳ τῷ Ἀμβρακιώτῃ τυράννῳ παιδικὰ ἦν μειράκιον πολιτικὸν, ἅτε δὲ οὐ σὺν δίκῃ τὴν ὁμιλίαν συστησαμένῳ, ὕβρις ἦν τὸ χρῆμα, οὐκ ἔρως· θαρσῶν δὲ ὁ Περίανδρος τῇ ἐξουσίᾳ, παροινεῖ εἰς τὸ μειράκιον. Ἡ παροινία αὕτη Περίανδρον μὲν ἔπαυσεν ὑβρίζοντα, τὸ δὲ μειράκιον ἐποίησεν ἐξ ἐρωμένου τυραννοκτόνον. Αὕτη δίκη ἀδίκων ἐρώτων.

β'. Βούλει σοι λέγω ϗ τοῦ ἑτέρου τρόπου τῶν ἐρώτων τοῦ δικαίου μίαν γέ τινα ἢ δευτέραν εἰκόνα; Μειρακίῳ Ἀττικῷ δύω ἦσαν ἐρασταὶ, ἰδιώτης ϗ τύραννος· ὁ μὲν δίκαιος ἦν διὰ ἰσοτιμίαν, ὁ δὲ ἄδικος δι' ἐξουσίαν· ἀλλὰ τό γε μειράκιον ὄντως ἦν καλὸν ϗ ἐρᾶσθαι ἄξιον, ὥστε ὑπεριδὸν τοῦ τυράννου τὸν ἰδιώτην

Digitized by Google

amplexus eſt. Quare ſuccenſus ille, praeter alias injurias, queis utrunque affecit, ſororem Harmodii, quae Panathenaeorum feſto ad gerendum caniſtrum veniebat, cum ignominia ejecit. Hujus facinoris poenam ſtatim Piſiſtratidae dedere, cauſaque Athenienſibus libertatis fuit contumelioſa tyranni libido, adoleſcentis audacia, probuſque amor, et amatoris virtus. Epaminondas amatorio ſtratagemate Thebas in libertatem a Lacedaemoniis vindicavit. Erant Thebis multi pulchri adoleſcentuli, qui amabantur; multi pulchri juvenes, qui amabant: utriſque arma in manum Epaminondas dat, ex utriſque cohortem inſtruit amatoriam, quae mirae virtutis planeque inexpugnabilis cum eſſet, conferto ſimul agmine facile hoſtium impetum ſuſtinuit; qualem neque imperatorum ſolertiſſimus Neſtor in Trojano agro, neque in Peloponneſiaco Heraclidae, neque in Attico inſtruxere Peloponneſii. Neceſſe enim fuit amatores ſingulos vel exiſtimationis ſuae cauſa, quod in oculis adoleſcentulorum pugnarent; vel neceſſitatis, quod ſinguli amiciſſimum defenderent, ſtrenue rem gerere. Vehemens rurſus aemulatio adoleſcentulos pungebat, ut cum amatoribus ſibi ſuis paria facerent; ſicut in venatione catuli, qui majores canes ſequuntur.

3. Quae ergo cauſa eſt, cur Epaminondam adducam et Harmodium? cur de contrario amore agam? Ut intelligas rem duplicem, quarum altera cum virtute, altera cum improbitate conjuncta eſt, uno nomine amorem ab hominibus dici; eadem enim voce et Deum mortales ſignificant, et morbum: quo fit, ut improbi amatores ſe efferant, quaſi aliquid cum Deo commune habeant, nomen videlicet; non credantur contra boni, quia ambiguitas imponit. Quare quod faceremus, ſi duo nobis explorandi eſſent argentarii; alterum namque, qui probo nummo praeferret eum, qui videretur tantum, procul a ſcientia abeſſe diceremus; alterum contra, qui veritatem intelligeret, peritum eſſe concederemus: eodem modo ſcientiam amandi in ipſius pulchri natura, tanquam in nummo quodam explorando, verſari dicamus. Si enim pulchrum duplex eſt; quorum alterum

Digitized by Google

ώτην ἠσπάζετο. Ὁ δὲ ὑπ' ὀργῆς, ἄλλα τε ἀμφοτέρες πεῦ-πηλάκισε, ϗ ἀδελφὴν Ἁρμοδίε Παναθηναίοις ἥκουσαν ἐπὶ τὴν πομπὴν κανηφορῦσαν ἐξήλασεν ἐπ' ἀτιμίᾳ. Διδόασι δίκην ἐκ τούτε Πεισιςρατίδαι, ϗ ἦρξεν ἐλευθερίας Ἀθηναίοις ὕβρις τυράννε, καὶ μειρακίε θάρσος, καὶ ἔρως δίκαιος, ϗ ἐραςῦ ἀρετή. Ἐλευθεροῖ τὰς Θήβας Ἐπαμινώνδας ἀπὸ Λακεδαιμονίων ςρατηγήματι ἐρωτικῷ. Μειρακίων πολλῶν καλῶν ἐραςαὶ ἦσαν Θήβησι πολλοὶ νεανίαι· ὅπλα δὲς Ἐπαμινώνδας τοῖς ἐραςαῖς ϗ τοῖς ἐρωμένοις, ξυνέταξε λόχον ἱερὸν τῦ ἔρωτος, δεινὸν ϗ ἄμαχον, ϗ συνασπίζοντα ἀκριβῶς, καὶ ἄῤῥηκτον· οἷον ὅτε ὁ Νέςωρ περὶ τὸ Ἴλιον συνεςήσατο, ὁ δεινότατος τῶν ςρατηγῶν, ὅτε Ἡρακλεῖδαι περὶ Πελοπόννησον, ὅτε Πελοποννήσιοι περὶ τὴν Ἀττικήν. Ἔδει γὰρ ἕκαςον τῶν ἐραςῶν ἀριςεύειν, ϗ διὰ φιλοτιμίαν ἐν ὄψει τῶν παιδικῶν μαχόμενον, ϗ δι' ἀνάγκην ὑπερμαχῦντα τῶν φιλτάτων. Ἦν δὲ καὶ τὰ μειράκια ἐφάμιλλα τοῖς ἐραςαῖς, ὥσπερ ἐν θήρᾳ σκύλακες συμπαραθέοντες τοῖς πρεσβυτέροις τῶν κυνῶν.

γ'. Τί δή μοι βέλεται ὁ Ἐπαμινώνδας ϗ ὁ Ἁρμόδιος, ϗ οἱ περὶ τῦ ἀδίκε ἔρωτος λόγοι; Ὅτι πρᾶγμα διττὸν, τὸ μὲν ἀρετῆς ἐπήβολον, τὸ δὲ μοχθηρίᾳ συμπεφυκὸς, φωνῇ μιᾷ οἱ ἄνθρωποι ἐπονομάζοντες ἔρωτα, ὅτωσὶ καλῦντες ϗ τὸν θεὸν ϗ τὴν νόσον, καλλωπίζονται μὲν οἱ μοχθηροὶ ἐραςαὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν ὁμωνυμίαν, ἀπιςῦνται δὲ οἱ χρηςοὶ διὰ τὸ ἀμφίβολον τῦ πάθες. Ἀλλ' ὥσπερ εἰ τὲς ἀργυρογνώμονας ἐξετάζειν ἔδει, ὁπότερος αὐτῶν γνωριςικὸς τῦ δοκίμε ϗ μὴ, τὸν μὲν πρὸ τῦ δοκίμε τὸ φαινόμενον ἀσπαζόμενον πόῤῥω πάνυ ἐτίθεμεν τῆς τέχνης, τὸν δὲ τἀληθῆ αὐτὰ γνωρίζοντα, τῦτον ϗ συνιέναι αὐτῆς· ταύτῃ ϗ τὴν ἐρωτικὴν προσθῶμεν φέροντες, ὥσπέρ τινι νομίσματι, τῇ τῦ καλῦ φύσει. Ἐὰν γὰρ τύτε τὸ μὲν ᾖ φαινόμενον καλὸν ὲχ ὅτως ἔχον, τὸ δὲ καλὸν

alterum videtur eſſe nec eſt, alterum videtur et eſt: neceſſe eſt eos, qui pulchrum illud ambiunt, quod videtur nec eſt, ſpurios et adulterinos amatores eſſe; contra, qui illud, quod videtur et eſt, veros amatores et eſſe et verum pulchrum amare. Eſto.

4. Cum ergo una haec ſit explorandi ratio, qua et de homine et ſermone amatorio ſit judicandum; audeamus et in quaedam Socratis verba inquirere; ut ſciamus, quid illa ſibi velint, quae toties in diſputationibus ipſius occurrunt, cum de amore loquitur: ut cum, dicis gratia, *amoris famulum ſe* vocat, cum *albam formoſi corporis amuſſim*, cum artis hujus ſibi vindicat ſcientiam. Etiam cum magiſtras hujus diſciplinae agnoſcit, Aſpaſiam Mileſiam, et Diotimam Mantinicen; cum diſcipulos ejuſdem aſſumit, generoſiſſimum Alcibiadem, et venuſtiſſimum Critobulum, et lepidiſſimum Agathonem, et divinum illud, ut vocat, caput Phaedrum, et adoleſcentulum Lyſin, et formoſum illum Charmiden. Nullam enim amatoriam aut actionem, aut affectum diſſimulat; ſed libere omnia ordine effundit. Quid, quod *amore Charmidis palpitare ſibi cor* dicit; *percelli et furere non ſecus, quam Bacchae ſolent, amore Alcibiadis*; *ad Autolycum non aliter, quam noctu ad lumen aliquod, ſe convertere oculos?* Rurſus in ſua, quam ex optimis civibus conſtituit, republica, cum de praemiis virtutis ſancit leges, non coronas, aut ſtatuas, reliquaſque Graecorum naenias dat illis; ſed ut praeſtantiſſimo liceat pulchrum amare adoleſcentulum, quem ipſe voluerit. O praemium admirabile! Jam in fabula, quam de amore finxit ipſe, quomodo deſcripſit eum? turpem videlicet aſpectu, pauperem, ejuſdem fere fortunae cujus ipſe eſſet, diſcalceatum, humicubum, inſidiatorem, qui ſemper venaretur aliquid, veneficum, ſophiſtam, praeſtigiatorem denique, et quicquid ipſi Socrati Dionyſiis objicere ſolebant comici. Et haec quidem propemodum in medio Graecorum omnium, ſed et privatim et publice, in conviviis, in Academia, in Piraeeo, in via, ſub platano dicebat ſua, et in Lyceo. Adde, quod reliquarum rerum negat ſe ſcire quicquam, nec quae de virtute, nec quae de Diis traduntur, neque quicquam denique eorum, quae cum

faſtu

λὸν καὶ ὂν καὶ φαινόμενον· ἀνάγκη τοὺς μὲν τοῦ φαινομένου κάλλους καὶ μὴ ὄντος γλιχομένους νόθους τινὰς εἶναι καὶ κιβδήλους ἐραστάς, τοὺς δὲ τοῦ καὶ ὄντος καὶ φαινομένου γνησίους ἐραστὰς κάλλους ἀληθινοῦ. Εἶεν.

δ'. Ἐπεὶ ταύτῃ βασανιστέον τε καὶ ἀθρητέον τὸν ἐρωτικὸν καὶ λόγον καὶ ἄνδρα, ἐπιτολμητέον τοι καὶ περὶ Σωκράτους ἐκλογίσασθαι, τί ἦν αὐτῷ ταυτὶ τὰ θρυλλούμενα ἐν τοῖς λόγοις, ὁποῖα ἄττα φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐκεῖνος· ὅτι ἐστὶ θεράπων τοῦ ἔρωτος, καὶ λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς καλούς, καὶ τὴν τέχνην δεινός. Ἀλλὰ καὶ διδασκάλους ἐπιγέγραπται τῆς τέχνης, Ἀσπασίαν τὴν Μιλησίαν, καὶ Διοτίμαν τὴν Μαντινικήν· καὶ μαθητὰς λαμβάνει τῆς τέχνης, Ἀλκιβιάδην τὸν γαυρότατον, καὶ Κριτόβουλον τὸν ὡραιότατον, καὶ Ἀγάθωνα τὸν ἁβρότατον, καὶ Φαῖδρον τὴν θείαν κεφαλήν, καὶ Λύσιν τὸ μειράκιον, καὶ Χαρμίδην τὸν καλόν. Ἀποκρύπτεται δὲ οὐδὲν τῶν τοῦ ἔρωτος, οὔτε ἔργον, οὔτε πάθος, ἀλλὰ ἔοικε πάντα ἑξῆς παρρησιαζομένῳ. Πηδᾷν μὲν αὐτῷ τὴν καρδίαν ἐπὶ Χαρμίδῃ, καὶ οἰδεῖν τὸ σῶμα· ἐπτοῆσθαι δὲ καὶ ἐνθουσιᾷν, καθάπερ τὰς Βάκχας, ἐπὶ Ἀλκιβιάδῃ· ἐπεστρέφθαι δὲ ἐπ' Αὐτόλυκον τὰ ὄμματα, ὥσπερ ἐν νυκτὶ ἐπὶ φέγγος. Πόλιν δὲ οἰκίζων ἀγαθῶν ἀνδρῶν, τιθεὶς νόμους τοῖς ἀριστεύουσιν, οὐ στέφανον, οὐδὲ εἰκόνας, τὰς Ἑλληνικὰς φλυαρίας, δωρεῖται· ἀλλ' ἐξεῖναι φιλεῖν τῷ ἀρίστῳ, εἰ δή τινα ἂν θέλῃ, τῶν καλῶν. Ὦ τοῦ θαυμαστοῦ γέρως. Αὐτὸς δὲ δὴ τὸν ἔρωτα, ἀναπλάττων ἐπ' αὐτῷ μῦθον, οἷον καὶ εἶναι λέγει; αἰσχρὸν ἰδεῖν, καὶ πένητα, ἐγγυτάτω τῆς ἑαυτοῦ τύχης, ἀνυπόδητον, χαμαιεύνην, ἐπίβουλον, θηρευτικόν, φαρμακέα, σοφιστήν, γόητα ἀτεχνῶς· οἷα εἰς αὐτὸν Σωκράτην ἔσκωπτον ἐν Διονυσίοις οἱ κωμῳδοί. Ἔλεγε δὲ ταῦτα μόνον οὐκ ἐν μέσοις τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ οἴκοι καὶ δημοσίᾳ, ἐν συμποσίοις, ἐν Ἀκαδημίᾳ, ἐν Πειραιεῖ, ἐν ὁδῷ, ὑπὸ πλατάνῳ, ἐν Λυκείῳ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἅπαντα ἀποποιεῖται εἰδέναι, καὶ τοὺς περὶ ἀρετῆς λόγους, καὶ τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα, ἐφ' οἷς οἱ

σοφισταὶ

Digitized by Google

faſtu profitebantur ſophiſtae; ſolum tamen amatoriae ſcientiae nomen artemque ſibi vindicat, in ea quotidie occupari ſe fatetur.

5. Quid ſibi volunt iſti tam verniles, ſive luſus, ſive aenigmata, o noſter Socrates? Reſpondeat nobis pro Socrate, vel Plato, vel Xenophon, vel Aeſchines, ejuſve familiarium alius quivis. Ego certe miror et obſtupeſco, cum cogito, Socratem ex admirabili illa ſua republica procul ab educatione juvenum, cum corona et unguento, ut ipſe loquitur, ablegaſſe Homerum, non aliam ob cauſam, quam licentiam illam, qua in poeſi ſua uſus eſt: ut cum Jovem inducit, qui ſub immortali nebula Junonem ſuam amplectitur in Ida monte; ut cum Martis Veneriſque congreſſum, et Vulcani deſcribit vincula; cum Deorum compotationes, et effuſos riſus, quod Apollo fugiat, Achilles ſequatur,

Mortali de ſtirpe, Deum:

quod Dii lamententur;

Hei mihi, Sarpedon, animi lux unica noſtri,
Occidit,

ait Jupiter; et rurſus,

Hei mihi, cui natus pariter praeſtanſque, miſerque,
Contigit,

Thetis dicit; et caetera, quae ab Homero alia mente dicuntur, reprehenduntur a Socrate. Ipſe tamen Socrates, ille philoſophiae amator, paupertatis contemptor, hoſtis voluptatis, amicus veritatis, lubricos adeo periculoſoſque diſputationibus ſuis miſcuit ſermones; ut merito excuſari fabulae Homericae poſſint, ſi cum illis conferantur. Statim enim quicumque ejuſmodi, vel de Jove, vel de Apolline, vel de Thetide, vel Vulcano audit; non aliter, quam in oraculo, aliud verba dicere, aliud ſignificare intelligit: itaque auribus voluptatem indulget, animo vero cum poeta certat, et imaginationem ſuam altius attollit, et ipſe quoque quaſi adjuvat figmentum; commoditatem denique fabulae ac jucunditatem amplectitur, nec licentiam admittit tamen animo ac credit. At vero Socrates, qui ubique

Digitized by Google

σοφισταὶ ἐκόμων· τὴν δὲ ἐρωτικὴν τέχνην ὑποδὺς, ταύτης ϗ ἐπιστήμων εἶναι, ϗ πραγματεύεσθαι περὶ αὐτὴν ἔλεγε.

έ. Τί βούλεται τῷ Σωκράτει ταυτὶ τὰ κομψὰ, εἴτε αἰνίγματα, εἴτε εἰρωνεύματα, ἀποκρινάσθω ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους Πλάτων, ἢ Ξενοφῶν, ἢ Αἰσχίνης, ἤ τις ἄλλος τῶν ὁμοφώνων αὐτῷ. Ἐγὼ μὲν γὰρ θαυμάζω ϗ ἐκπλήττομαι, ὅπως τὰ μὲν Ὁμήρου ἔπη τῆς θαυμαστῆς πολιτείας ϗ τροφῆς τῶν νέων ἀπεπέμψατο αὐτῷ Ὁμήρῳ, στεφανώσας τὸν ποιητὴν ϗ χρίσας μύρῳ, αἰτιασάμενος τὴν παῤῥησίαν τῶν ἐπῶν· ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηται αὐτῷ τῇ Ἥρᾳ μισγόμενος ἐν τῇ Ἴδῃ, νεφέλης αὐτοὺς καλυπτούσης ἀθανάτου, ϗ Ἄρεως ϗ Ἀφροδίτης συνουσία, ϗ Ἡφαίστου δεσμὰ, ϗ θεοὶ πίνοντες, ϗ γελῶντες θεοὶ ἄσβεστον γέλωτα, ϗ Ἀπόλλων φεύγων, ϗ Ἀχιλλεὺς διώκων,

Αὐτὸς θνητὸς ἐὼν, θεὸν ἄμβροτον·

ϗ ὀδυρόμενοι θεοί·

Ὤμοι ἐγὼν, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν,

ὁ Ζεὺς λέγει· ϗ αὖθις αὖ,

Ὤμοι ἐγὼ δειλὴ, ὤμοι δυσαριστοτόκεια,

ἡ Θέτις λέγει· ϗ ὅσα ἄλλα ἐπὶ τούτοις Ὅμηρος μὲν ᾐνίξατο, Σωκράτης δὲ ἐμέμψατο. Αὐτὸς δὲ δὴ Σωκράτης ὁ ἐραστὴς μὲν τῆς σοφίας, πενίας δὲ κρείττων, ἡδονῆς δὲ ἐχθρὸς, ἀληθείας δὲ φίλος, οὕτω σφαλεροὺς ϗ κινδυνώδεις λόγους ταῖς αὐτοῦ ὁμιλίαις ἀνεκέρασεν, ὥστε τὰ Ὁμήρου αἰνίγματα πόῤῥω πάνυ εἶναι τῆς αἰτίας, τοῖς ἐκείνου παραβαλλόμενα. Αὐτίκα ϗ ὁ μὲν περὶ τοῦ Διὸς τοιαῦτα ἀκούσας, ϗ τοῦ Ἀπόλλωνος, ϗ τῆς Θέτιδος, ϗ τοῦ Ἡφαίστου, καταμανθάνεται τοῦ λόγου, ὡς φησὶ μὲν ταῦτα, ἕτερα δὲ αἰνίττεται· ϗ παρεὶς τῇ ἀκοῇ τὸ τερπνὸν, συναγωνίζεται τῷ ποιητῇ, ϗ συνεξαίρεται τῇ φαντασίᾳ, ϗ συναναπλάττει τὸν λόγον, ἀπιστῶν ὁμοῦ ϗ χαίρων τῇ τῆς μυθολογίας ἐξουσίᾳ. Ὁ δὲ Σωκράτης ἡμῖν ἐπ' ἀληθείᾳ διατε-

ubique a veritatis commendatur ſtudio, magis periculoſas fingit fabulas, vel propter ſummam auctoritatem viri, vel vim imitationis ſingularem, vel quod re ipſa abhorrere ab amore videatur. Quid enim diſſimilius Socrate, cum de amore et de temperantia loquitur? cum ad pulchrorum aſpectum quaſi percuſſus deficit, libidinoſos reprehendit? cum amatoriam Lyſiae orationem refutat, cum Critobulum reprehendit; cum ab Alcibiadis venatione redit, cum Charmidem obſtupeſcit? Quid enim haec ad ſapientis vitam; ad praeſentiam animi, qua populum; libertatem, qua reges tangit: virtutem, qua ad Delium hoſtes; magnitudinem animi, qua in judicio adverſarios contemnit? quid ad ſupremum illud iter, cum carcerem intrat; aut denique illa, quibus ſe ad mortem parat? Nihil hercules. Nam ſi haec ſimpliciter dicit, ut cogitat, taceo, ne quid gravius dicam; ſin oratione turpi honeſta deſignat, nec laudari poteſt hoc, nec periculo caret. Neque enim honeſtum turpi velare, et ea, quae proſunt, ſub iis, quae nocere poſſunt, abſcondere, videtur ejus eſſe, qui prodeſſe vult (quippe quod prodeſſe poteſt, non apparet) ſed qui nocere mavult, quod factu eſt facillimum. Haec, niſi fallor, Thraſymachus diceret, aut Callias, aut Polus, aut ſi quis praeterea Socraticae philoſophiae fuit adverſarius.

6. Age ergo illis, ne ulterius nugemur, ſic reſpondeamus: quamvis longe ſupra vires noſtras ſit voluntas; cum voluntas parum poſſit, niſi facultas adſit. Et tamen ita conabimur, ut, quo ſecurius noſtra procedat defenſio, id, quod rei ſolent, faciamus, imminente periculo: nec enim ad crimen tantum, quod objicitur, reſpondent; ſed occulte in alios, quorum major eſt auctoritas, culpam derivant, ut facinus a ſe commiſſum ita elevent, ſi tales in ſocietatem ejus venire oſtendant. Sic nos, rectene an contra haec fecerit Socrates, inquirere aliquantum in praeſenti differamus; quin hoc potius modo violentis illis accuſatoribus reſpondeamus. Videmini mihi, viri optimi, ineptius calumniari Socratem, quam aut Anytus, aut Melitus: quippe crimina nonnulla cum Socrati objicerent, et quod juventutem corrumperet, et quod Critias tyrannum ageret,

θρυλλημένος, ἐπισφαλέστερος ἐν οἷς αἰνίττεται, διὰ τὸ ἀξιόπιστον μὲν ἐν τοῖς λόγοις, δυνατὸν δὲ τῇ μιμήσει, ἀνόμοιον δ᾽ ἐν τοῖς ἔργοις. Οὐδὲν γὰρ αὐτὸς αὐτῷ ὅμοιος ὁ Σωκράτης ἐρῶν τῷ σωφρονοῦντι, καὶ ὁ ἐκπληττόμενος τοὺς καλοὺς τῷ ἐλέγχοντι τοὺς ἄφρονας· ὁ Λυσίου τῶν ἐρωτικῶν ἀντίτεχνος, ὁ Κριτοβούλου ἁπτόμενος, ὁ ἀπὸ κυνηγεσίου τῆς Ἀλκιβιάδου ὥρας παραγινόμενος, ὁ Χαρμίδην τεθηπώς. Πῶς γὰρ ὅμοια ταῦτα φιλοσόφῳ βίῳ; οὐ τῇ πρὸς τὸν δῆμον παῤῥησίᾳ, οὐδὲ τῇ πρὸς τοὺς τυράννους ἐλευθερίᾳ, οὐδὲ τῇ ἐπὶ Δηλίῳ ἀριστείᾳ, οὐδὲ τῇ πρὸς τοὺς δικαστὰς ὑπεροψίᾳ, οὐδὲ τῇ ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ὁδῷ, οὐδὲ τῇ πρὸς τὸν θάνατον παρασκευῇ· πολλοῦγε καὶ δεῖ. Εἰ μὲν γὰρ ἀληθῆ ταῦτα, εὐφημεῖν ἄξιον· εἰ δὲ αἰνίττεται δι᾽ αἰσχρῶν ῥημάτων πράξεις καλὰς, δεινὸν καὶ σφαλερὸν τὸ χρῆμα. Τὸ γὰρ ὑποβαλεῖν αἰσχρῷ καλὸν, καὶ τὰ ὠφελοῦντα διὰ τῶν βλαπτόντων ἐπιδείκνυσθαι, οὐκ ὠφελεῖν βουλομένου ἔργον (τὸ γὰρ ὠφελοῦν ἀφανὲς) ἀλλὰ βλάπτειν, πρόχειρον γὰρ τοῦτο. Ταῦτα οἶμαι Θρασύμαχον εἰπεῖν, ἢ Καλλίαν, ἢ Πῶλον, ἢ ὅστις ἄλλος τῇ Σωκράτους φιλοσοφίᾳ ἐπολέμει.

ϛʹ. Φέρ᾽ ἐπαμύνωμεν τῷ λόγῳ, μὴ ἱκανὰ φλυαρῶμεν. Καὶ δή μοι δοκῶ βούλεσθαι μὲν ταῦτα, δύνασθαι δὲ ἧττον· χρὴ δὲ ὁμοῦ τῷ βούλεσθαι καὶ δύνασθαι. Ὧδε τοίνυν δράσωμεν περὶ ῥᾳστώνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἵαν καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, ἢ κινδυνεύοντες· οὐ περὶ τοῦ πράγματος ἀπολογοῦνται μόνον, ὑπὲρ ὅτου ἡ εἰσαγγελία ἐγένετο, ἀλλ᾽ ἠρέμα εἰς ἄλλους ἀξιοχρεωτέρους τρέπουσι τὴν αἰτίαν, τῇ πρὸς ἐκείνους κοινωνίᾳ κατασμικρύνοντες τὰ αὐτῶν. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς περὶ Σωκράτους, εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ἔδρα, ἢ μὴ, σκοπεῖν ἀναθησόμεθα σμικρὸν, ὅσον τὸ νῦν ἔχον· λέγωμεν δὲ ὡδὶ πρὸς τουτουσὶ τοὺς δεινοὺς κατηγόρους. Ὅτι ἡμῖν δοκεῖτε, ὦ ἄνδρες, ἀτοπώτεροι εἶναι συκοφάνται Ἀνύτου καὶ Μελίτου· ἐκεῖνοι μέν γε ἀδικεῖν γραψάμενοι Σωκράτην, καὶ τοὺς νέους διαφθείρειν, καὶ ὅτι μὲν Κρι-

τίας

ageret, Alcibiades contumelioſe ageret, quod ex inferiore ratione ſuperiorem faceret, quod poſtremo per canem juraret, et platanum; amatoriam Socratis, licet tam graves fuerint calumniatores, accuſare non ſunt auſi. Sed nec aſperrimus accuſatorum ejus Ariſtophanes, cum Dionyſiis omnia Socratis traduceret, in amorem tamen ejus ullum vibravit dicterium; cum tamen pauperem eum vocaret, et inepte garrulum, et ſophiſten, quidvis denique potius, quam ut male amare eum diceret. Videtur enim hoc ſupra calumniatorum omnium et comicorum fuiſſe reprehenſionem.

7. Quare cum et theatrum Athenienſium, et judicium illius temporis, haec accuſatio effugere potuerit; in praeſentia nobis cum aevi hujus calumniatoribus, qui nihil cedunt prioribus, ita agendum erit, ut primo oſtendamus iis non fuiſſe hoc inventum Socratis, ſed longe antiquius. Hujus rei teſtem ipſum laudare poſſumus Socratem, qui cum admiretur artem et commendet; tamen ab aliis inventam, a ſe propagari tantum dicit. Cum enim Phaedrus ille Myrrinuſius amatoriam Lyſiae Cephali filii orationem legiſſet; negat ſe mirari talia, cum ipſe, non ſecus quam dolium aliquod, aliorum liquoribus plenum habeat pectus, ut puta pulchrae illius Sapphus (quam a carminum pulchritudine ita vocat, cum exigua eſſet alias et fuſca) aut ſapientiſſimi, inquit, Anacreontis. Rurſus encomium amoris, quod in ſympoſio recitat, Mantinicae cuidam foeminae acceptum fert; verum ſive Mantinica ea fuerit, ſive Leſbia, certum eſt non primo de amore diſputaſſe Socratem: quod ut appareat, ab Homero initium faciamus.

8. Quo cum nemo majore copia et arte honeſta, quae ſequenda, turpia, quae vitanda ſunt, propoſuiſſe videatur; invenies tamen admodum ſimpliciter et antiqua ruditate in diſciplinis verſari reliquis; ſicut cum de medicina, de aurigandi arte, de inſtruenda acie agit: ſic equum ſiniſtrum vetat metae impingere, ſic potiunculam e vino Pramnio aegris propinat, ſic imbelles in medio aliorum locat, equiteſque

Digitized by Google

τίας ἐτυράννευσε, τοῦτο ἀδικεῖν ἔλεγον τὸν Σωκράτην, καὶ ὅτι Ἀλκιβιάδης ἐξύβριζε, καὶ ὅτι τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖ, καὶ ὀμνύει τὴν πλάτανον, καὶ τὸν κύνα· τῶν δὲ ἐρωτικῶν τῶν Σωκράτους ἀπέσχοντο καὶ οἱ δεινοὶ οὗτοι συκοφάνται. Ἀλλ' οὐδὲ Ἀριστοφάνης τὰ Σωκράτους ἐν Διονυσίοις κωμῳδῶν, ὁ δεινότατος τῶν κατηγόρων, ἐλοιδορήσατο τῷ ἔρωτι τοῦ Σωκράτους· καίτοι πένητα εἰπὼν, καὶ ἀδολέσχην, καὶ σοφιστὴν, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ κακῶς ἐρῶντα. Οὐ γὰρ ἦν, ὡς ἔοικε, τὸ πρᾶγμα οὔτε τοῖς συκοφάνταις, οὔτε τοῖς κωμῳδοῖς ἐπιλήψιμον.

ζ. Διὸ δὴ τὸ μὲν Ἀθηναίων θέατρον, καὶ τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο διαπέφευγε· πρὸς τουτουσὶ δὲ τοὺς νυνὶ κατηγόρους (οὐ γάρ εἰσιν ἐκείνων ἀμαχώτεροι) διαγωνισώμεθα τὸ πρῶτον τῇδε· ὡς οὐκ ἴδιον Σωκράτους τὸ ἐρωτικὸν ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ μακρῷ πρεσβύτερον. Μάρτυρα δὲ αὐτὸν Σωκράτην παραστησώμεθα, ἐπαινοῦντα μὲν τὸ ἔργον καὶ θαυμάζοντα, αὐξανόμενον δὲ αὐτοῦ τὴν εὕρεσιν. Ἐπιδειξαμένου γὰρ αὐτῷ τοῦ Μυῤῥινουσίου Φαίδρου λόγον ὑπὸ Λυσίου τοῦ Κεφάλου συγγεγραμμένον ἐρωτικὸν, οὐκ ἔφη θαυμάζειν, πλήρες τὸ στῆθος ἔχων, ὥσπερ ἀγγεῖον, ἀλλοτρίων ναμάτων, ἤπου Σαπφοῦς τῆς καλῆς (οὕτω γὰρ αὐτὴν ὀνομάζων χαίρει διὰ τὴν ὥραν τῶν μελῶν, καί τοι μικρὰν οὖσαν καὶ μέλαιναν) ἢ Ἀνακρέοντος, φησὶ, τοῦ σοφοῦ. Τὸν δὲ ἐν τῷ συμποσίῳ λόγον εἰς ἔρωτα ἔπαινον Μαντινικῇ γυναικὶ ἀνατίθησιν· ἀλλὰ εἴτε Μαντινικὴ, εἴτε καὶ Λεσβία τὶς ἦν ἡ τοῦ λόγου μήτηρ, πάντως γε οὐκ ἴδιοι τοῦ Σωκράτους οἱ ἐρωτικοὶ λόγοι, οὐδὲ πρῶτοι· θεασώμεθα γὰρ οὕτως ἀπὸ Ὁμήρου ἀρξάμενοι.

ή. Οὗτος γάρ μοι δοκεῖ πολυφωνότατος ὢν καὶ δεινὸς ὁμοῦ τοῖς καλοῖς τὰ αἰσχρὰ ἰσορεῖν, τὰ μὲν ὅπως ἔχωμεν, τὰ δὲ ὅπως φεύγωμεν, τὰ μὲν ἄλλα εὐήθως πάνυ καὶ ἀρχαίως ἐκδιδάσκειν, ἱδέσθαι καὶ ἡνιοχεῖν καὶ τάττειν στράτευμα· ἐν νύσσῃ μὲν παραινῶν ἐγχριμφθῆναι τὸν ἐπὶ λαιᾷ ἵππον, κυκεῷ δὲ Πραμνίου διδοὺς τοῖς κάμνουσι, τοὺς δὲ κακοὺς ἐν μέσῳ τάττων τῶν

 ἀγαθῶν

teſque a peditibus diſtinguit. Haec tam praeclara, ſi Diis placet, noſtri temporis imperatores, medici, aurigae, riſu exciperent: at cum de amore agit, nihil eſt, quod non ordine deſcribat, effectus, aetatem idoneam, ſpecies, affectiones, tum honeſtas, tum turpes, amorem caſtum, amorem impudicum, amorem probum, amorem libidinoſum, amorem furioſum, amorem ſedatum; ut in ejuſmodi non amplius antiquitatem redoleat, ſed artifex ſit ſingularis,

Quales nunc homines.

Et ecce ſtatim in principio operis amatores introducit duos, qui de captiva una inter ſe certant, quorum alter audax eſt et furioſus; alter lenior quidem, hujus tamen perturbationis haud immunis: alter ex oculis flammam jacit, omnibuſque maledicit, et minatur ordine; alter tacite recedit, humi lacrymans procumbit, et anxius oberrat, diſceſſurum denique ſe ait, cum maneat. Alia eſt impudici amoris imago; quam in Paride habes, qui praelio ſe ſubducit, thalamum intrat, et ubique moecho eſt ſimilis. Invenies et caſtum amorem, qui utrinque mutuo reſpondet, quem in Hectore habes et Andromache; quae viro ſuo et amatori Hectori patris fratriſque, et ſi quae praeterea amiciſſima ſunt, tribuit nomina; hic viciſſim ne de matre quidem ſua ſe tam ſollicitum eſſe ait, quam de illa. Habes et venereum in concubitu Junonis et Jovis; et libidinoſum in procis; illecebroſum in Calypſone; veneficum in Circe: virilem in Patroclo, qui labore mutuo accenditur, et ad mortem uſque conſtans manet; quorum uterque juvenis, uterque pulcher, uterque caſtus eſt; alter inſtruit, alter inſtruitur; alter dolet, ſolatur alter; alter canit, auſcultat alter. Affectum amatorium et hoc exprimit, quod cum pugnae poteſtatem ſibi optet Patroclus, lachrymetur tanquam non impetraturus hoc ab amante; qui tamen et veniam illi concedit et arma ſua, ſed et cunctante eo metuit, et jam mortuo mori quoque optat, iramque ſuam deponit: amatoriae ſunt et nocturnae viſiones, et ſomnia, et lachrymae illae, donum poſtremo ultimum, quod ſepulchro impendit, capillus. Haec ſunt amatoria Homeri.

9. Jam

Digitized by Google

ἀγαθῶν, ϗ τὰς ἱππεῖς διακρίνων τῶν πεζῶν. Ἦ γὰρ ἂν γέλωτα ὄφλοι τὰ σοφὰ ταῦτα τοῖς νῦν τακτικοῖς, ϗ ἰατροῖς, ϗ ἡνιόχοις· τὰ δὲ τῦ ἔρωτος πάντα ἑξῆς διεισι, ϗ ἔργα, ϗ ἡλικίας, ϗ εἴδη, ϗ πάθη, τὰ καλὰ, τὰ αἰσχρὰ, τὸν σώφρονα ἔρωτα, τὸν ἀκόλαστον, τὸν δίκαιον, τὸν ὑβριστὴν, τὸν ἐπιμανῆ, τὸν πρᾷον· ϗ ἐστιν τοῖς τοιύτοις ὐκέτι ἀρχαῖος, ἀλλὰ τεχνίτης δεινός;

Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν.

Αὐτίκα ἐν πρώτῳ λόγῳ ἐπὶ αἰχμαλώτῳ ἐρασταὶ δύο, ὁ μὲν θρασὺς ϗ ἐπιμανὴς, ὁ δὲ ἥμερος ϗ ἐμπαθής· ὁ μὲν ἀποφλογῦται τὰ ὄμματα, ϗ λοιδορεῖται πᾶσι, ϗ ἀπειλεῖ· ὁ δὲ ἀναχωρεῖ ἐφ' ἡσυχίας, ϗ δακρύει κείμενος, ϗ ἀλύει, ϗ ἀπελεύσεσθαι φησὶ, ϗ ὐκ ἄπεισιν. Ἄλλη εἰκὼν ἀκολάστυ ἔρωτος· τοιῦτος αὐτῷ Ἀλέξανδρος, οἷος ἐκ μάχης ἐπανιέναι εἰς τὸν θάλαμον, ϗ ἀεὶ μοιχῷ ἐοικέναι. Ἔστιν αὐτῷ ϗ δίκαιος ἔρως παρ' ἀμφοῖν ἴσος, οἷον τῆς Ἀνδρομάχης ϗ τῦ Ἕκτορος· ἡ μὲν πατέρα ϗ ἀδελφὸν καλεῖ τὸν ἄνδρα ϗ ἐραστὴν, ϗ πάντα δὴ τὰ φίλτατα ὀνόματα· ὁ δὲ ὔτε μητρὸς τοσῦτον αὐτῷ μέλειν, ὅσον ἐκείνης, λέγει. Ἔδειξε ϗ τὸν χαμεύνην ἔρωτα ἐπὶ τῆς Ἥρας ϗ τῦ Διός· ϗ τὸν ὑβριστὴν ἐπὶ τῶν μνηστήρων· ϗ τὸν γόητα ἐπὶ τῆς Καλυψῦς· ϗ τὸν φαρμακέα ἐπὶ τῆς Κίρκης· ϗ τὸν ἀνδρεῖον ἐπὶ τῷ Πατρόκλῳ, τὸν πόνῳ κτητὸν, ϗ χρόνῳ, ϗ μέχρι θανάτυ προερχόμενον, νέων ϗ καλῶν ἀμφοτέρων, ϗ σωφρόνων, τῦ μὲν παιδεύοντος, τῦ δὲ παιδευομένυ, ὁ μὲν ἄχθεται, ὁ δὲ παραμυθεῖται, ὁ μὲν ᾄδει, ὁ δὲ ἀκροᾶται. Ἐρωτικὸν δὲ ϗ τὸ τυχεῖν ἐθέλοντα ἐξυσίας πρὸς μάχην, δακρῦσαι ὡς ὐκ ἀνεξομένυ τῦ ἐραστῦ· ὁ δὲ ἐφίησι, ϗ τοῖς αὐτῦ ὅπλοις κοσμεῖ, ϗ βραδύνοντος περιδεῶς ἔχει, ϗ ἀποθανόντος ἀποθανεῖν ἐρᾷ, ϗ τὴν ὀργὴν καταπίθεται· ἐρωτικὰ δὲ ϗ τὰ ἐνύπνια, ϗ τὰ ὀνείρατα, ϗ τὰ δάκρυα, ϗ τὸ τελευταῖον δῶρον ἤδη θαπτομένῳ ἡ κόμη. Ταῦτα μὲν τὰ Ὁμήρυ ἐρωτικά.

ϛ΄. Ἡσιόδῳ.

Digitized by Google

9. Jam apud Heſiodum quid aliud Muſae canunt, quam virorum mulierumque amores, amores fluviorum, plantarum, ac regum? Nam Archilochi amorem, quod ſit impudicus, facile praetereo. Sapphus vero (ſi quidem antiquiora cum recentioribus conferre fas eſt) quid eſt aliud, quam amatoria ars Socratis? Videntur enim mihi idem ſpectare uterque; hic cum virorum, illa cum mulierum celebrat amorem. Uterque plurimos ſe amare fatetur, et ab omnibus formoſis facillime capi: quod enim Alcibiades illi, et Charmides, et Phaedrus; hoc Sapphoni Leſbiae Gyrinna, Atthis, et Anactoria: et quod Socrati aemuli illi Prodicus, Gorgias, Thraſymachus, et Protagoras; hoc Sapphoni, Gorgo, et Andromeda, interdum namque increpat illas, interdum arguit, tum ubique urbana illa Socratis elucet diſſimulatio. *Ionem ſalvere jubeo*, ait Socrates; *Plurimum ſalvere Polyanactis filium jubeo*, ait Sappho. Negat ſe Alcibiadem, quem diu ante amarat, priuſquam e colloquiis ſuis fructum haurire poſſet, accedere voluiſſe Socrates; *Parva mibi puella videre, nec adbuc matura*, ait Sappho. Ille habitum alibi et diſcubitum ſophiſtae perſtringit; illa alibi canit, *Quaedam ruſtica tunica induta*. Amorem ait Diotima apud Socratem, non filium, ſed pediſſequum eſſe Veneris et famulum; Venus alibi apud Sapphonem in oda quadam ait, *Et tu, pulcherrime famule, amor*. Rurſus Diotima ait, florere amorem, cum abundat, mori, cum eget; illa utrumque conjungit, cum *amorem dulceamarum* vocat, et *dona* ait *dare, ſed moleſta*. Socrates amorem *ſophiſtam* vocat; Sappho *verborum architectum*. Phaedri amore, *tanquam Bacchico furore, concitari ſe* ait Socrates; illa vero, *Amor mibi mentem*, inquit, *impulit, venti inſtar, qui montanis incidit arboribus*. Socrates Xanthippen perſtringit, cum mortem ejus dolet; illa filiae ſuae ſcribit, *Nefas in poetica domo luctum eſſe, neque id nobis ſit dignum*. Sed et Teii ſophiſtae ars ejuſdem indolis, ejuſdemque modi eſt; nam et formoſos omnes amat, et laudat omnes: nihil enim fere odae illius canunt, quam Smerdiae capillum, et Cleobuli oculos,

et

Ϛ'. Ἡσιόδῳ δὲ ἀείδουσιν αἱ Μοῦσαι τί ἄλλο, ἢ γυναικῶν ἔρωτας καὶ ἀνδρῶν, καὶ ποταμῶν ἔρωτας καὶ βασιλέων καὶ φυτῶν; Τὸν δὲ Ἀρχιλόχου ἔρωτα (ὑβριστὴς γάρ) χαίρειν ἐῶ. Ὁ δὲ τῆς Λεσβίας (εἴ τοι χρὴ πρεσβύτερα τοῖς νέοις εἰκάσαι) τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική; Δοκοῦσι γάρ μοι τὴν κατὰ ταὐτὸ ἑκάτερος φιλίαν, ἡ μὲν γυναικῶν, ὁ δὲ ἀῤῥένων, ἐπιτηδεῦσαι. Καὶ γὰρ πολλῶν ἐρᾷν ἔλεγον, καὶ ὑπὸ πάντων ἁλίσκεσθαι τῶν καλῶν· ὅ, τι γὰρ ἐκείνῳ Ἀλκιβιάδης, καὶ Χαρμίδης, καὶ Φαῖδρος, τοῦτο τῇ Λεσβίᾳ Γύριννα, καὶ Ἀτθὶς, καὶ Ἀνακτορία· καὶ ὅ, τι περ Σωκράτει οἱ ἀντίτεχνοι, Πρόδικος, καὶ Γοργίας, καὶ Θρασύμαχος, καὶ Πρωταγόρας, τοῦτο τῇ Σαπφοῖ Γοργὼ καὶ Ἀνδρομέδα, νῦν μὲν ἐπιτιμᾷ ταύταις, νῦν δὲ ἐλέγχει, καὶ εἰρωνεύεται αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ Σωκράτους. Τὸν Ἴωνα χαίρειν, φησὶν ὁ Σωκράτης· Πολλά μοι τὸν Πολυανάκτιδα παῖδα χαίρειν, Σαπφὼ λέγει. Οὐ προσιέναι φησὶν ὁ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ, ἐκ πολλοῦ ἐρῶν, πρὶν ἡγήσατο ἱκανὸν εἶναι πρὸς λόγους· Σμικρά μοι παῖς ἔτι φαίνεο κἀχαρίεσσα, Σαπφὼ λέγει. Κωμῳδεῖ σχῆμά που καὶ κατάκλισιν σοφιστοῦ· καὶ αὐτὴ, Τίς δ' ἀγροιῶτιν ἐπεμμένα στολήν. Τὸν Ἔρωτα φησὶν ἡ Διοτίμα τῷ Σωκράτει, οὐ παῖδα, ἀλλ' ἀκόλουθον τῆς Ἀφροδίτης καὶ θεράποντα εἶναι· λέγει που καὶ Σαπφοῖ ἡ Ἀφροδίτη ἐν ᾄσματι, Σύ τε καλὸς θεράπων Ἔρως. Ἡ Διοτίμα λέγει, ὅτι θάλλει μὲν ἔρως εὐπορῶν, ἀποθνήσκει δὲ ἀπορῶν· τοῦτο ἐκείνη ξυλλαβοῦσα εἶπε, γλυκύπικρον καὶ ἀλγεσίδωρον. Τὸν ἔρωτα Σωκράτης σοφιστὴν λέγει· Σαπφὼ, μυθοπλόκον. Ἐκβακχεύεται ἐπὶ Φαίδρῳ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος· τῇ δὲ ὁ ἔρως ἐτίναξε τὰς φρένας, Ὡς ἄνεμος κατ' ὄρος δρυσὶν ἐμπεσών. Μέμφεται τῇ Ξανθίππῃ ὀδυρομένῃ, ὅτι ἀπέθνησκεν· ἡ δὲ τῇ θυγατρί· Οὐ γὰρ θέμις ἐν μουσοπόλων οἰκίᾳ θρῆνον εἶναι, οὐκ ἄμμι πρέποι τάδε. Ἡ δὲ τοῦ Τηΐου σοφιστοῦ τέχνη τοῦ αὐτοῦ ἤθους καὶ τρόπου, καὶ γὰρ πάντων ἐρᾷ τῶν καλῶν, καὶ ἐπαινεῖ πάντας· μεστὰ δὲ αὐτοῦ τὰ ᾄσματα τῆς Σμέρδιος κόμης, καὶ τῶν Κλεοβούλου ὀφθαλμῶν,

et florem Bathylli. Sed et in illis caſtitatem vide: *Lubet deliciari tecum*, inquit, *mire enim venuſtulus es*; et rurſus, *Pulchrum in amore eſt, quod juſtum eſt.* Sed et alibi artem ſuam detexit: *Me*, inquit, *pueri verborum meorum cauſa diligant*; *venuſta enim iis tribuo, venuſta poſſum dicere.* Idem de Socrate Alcibiades dicebat, cum venuſtatem ejus cum Olympi Marſyaeque tibiis et cantu confert. Quis, o Dii, amorem talem reprehendere poſſit praeter Timarchum?

DISSERT. XXV.

De eodem amore.

RESUMAMUS iterum eandem de amore diſputationem, tanquam magni itineris principium, interpoſita quiete, donec ad finem perveniamus; quod ut fieri poſſit, duces viae nobis aſſumamus, facundiae praeſidem Mercurium, Suadam, Gratias, ipſumque Amorem. Nec enim parvum eſt certamen, aut de re levi inſtitutum: quandoquidem uſitatam orationis viam, quae de amore agere ſolet, praecipitium comitatur profundiſſimum; ut alterum neceſſe ſit, vel ut recte ames, tutoque viam hanc abſolvas; aut ut de via deflectens ſecus ames, et in praeceps feraris. Quod cum timeret noſter Socrates, videretque morbum hunc cum in aliis Graeciae partibus, tum praecipue Athenis dominari, plenaque eſſe omnia amatoribus qui deciperent, adoleſcentibus qui deciperentur, miſeratus eſt in utriſque miſerum hunc affectum; cumque rem tam impudicam lege vindicare non poſſet (neque enim Lycurgus erat, aut Solon, aut Cledoſthenes, aut alius aliquis eorum e numero, qui apud Graecos imperarunt) neque vi eos ad officium cogere poſſet (hoc enim vel Herculis fuiſſet, vel Theſei, aut ſi quis alius robuſtus fuit morum caſtigator) neque rationibus perſuadere (quia nihil eſt, quod difficilius perſuaderi poteſt, quam libido, praeſertim ſi furiis quibuſdam agitata quam proxime ad

furorem

Digitized by Google

μῶν, καὶ τῆς Βαθύλλου ὥρας. Ἀλλὰ κἂν τούτοις τὴν σωφροσύνην ὅρα· Ἔραμαί τοι συνηβᾷν, χαρίεν γὰρ ἔχεις ἦθος· καὶ αὖθις, καλὸν εἶναι τῷ ἔρωτι τὰ δίκαια, φησί. Ἤδη δέ που καὶ τὴν τέχνην ἀπεκαλύψατο· Ἐμὲ γὰρ λόγων εἵνεκα παῖδες ἂν φιλοῖεν· χαρίεντα μὲν γὰρ διδῷ, χαρίεντα δ᾽ οἶδα λέξαι. Τοῦτο γὰρ περὶ Σωκράτους Ἀλκιβιάδης ἔλεγεν, εἰκάζων αὐτοῦ τὴν χάριν τοῖς Ὀλύμπου καὶ Μαρσύου αὐλήμασι. Τίς ἂν, ὦ θεοὶ, μέμψαιτο ἐραστὴν τοιοῦτον πλὴν Τιμάρχου;

ΛΟΓΟΣ ΚΕ΄.

Ἔτι περὶ ἔρωτος.

ΑΝαλαβόντες αὖθις αὖ τοὺς περὶ ἔρωτος λόγους, ὥσπερ ἀρχὴν μακρᾶς ὁδοῦ, μετ᾽ ἀνάπαυλαν βαδίζωμεν ἐπὶ τὸ τέλος, ἡγεμόνας παρακαλέσαντες τῆς ὁδοῦ Ἑρμῆν τὸν λόγιον, καὶ Πειθὼ, καὶ Χάριτας, καὶ τὸν Ἔρωτα αὐτόν. Οὐ γάρ τοι σμικρὸν, οὐδ᾽ ὑπὲρ τῶν τυχόντων, τὸ κινδύνευμα· παραθεῖ μὲν γὰρ τῇ λεωφόρῳ τοῦ περὶ ἔρωτος λόγου κρημνὸς βαθὺς, καὶ χρὴ δυοῖν θάτερον, ἢ καλῶς ἐρῶντας ἰέναι ἀσφαλῶς, ἢ ἐκτραπομένους τῆς ὁδοῦ κακῶς ἐρᾷν καὶ ἐνεχθῆναι κατὰ τοῦ κρημνοῦ. Τοῦτό τοι δείσας καὶ Σωκράτης ἐκεῖνος, εὑρὼν τὸ πάθος ἐνακμάζον τῇ τε ἄλλῃ Ἑλλάδι, καὶ πολὺ μάλιστα ταῖς Ἀθήναις, καὶ μεστὰ πάντα ἀδίκων ἐραστῶν καὶ μειρακίων ἐξηπατημένων, οἰκτείρας τοῦ πάθους ἑκατέραν τὴν ἀγέλην, καὶ μήτε παῦσαι δυνάμενος τὴν ὕβριν νόμῳ (οὐ γὰρ ἦν Λυκοῦργος, οὐδὲ Σόλων, οὐδὲ Κλεισθένης, οὐδέ τις ἄλλος τῶν διὰ δύναμιν ἀρχικὴν πιστευομένων ἐν τοῖς Ἕλλησι) μήτε δι᾽ ἐξουσίας βιάσασθαι πρὸς τὰ κρείττω (Ἡρακλέους γὰρ αὐτοῖς πρὸς τοῦτο ἔδει, ἢ Θησέως, ἤ τινος ἄλλου σωφρονιστοῦ ἰσχυροῦ) μήτε πεῖσαι λόγῳ (ἀπειθὲς γὰρ χρῆμα ἐπιθυμία προσλαβοῦσα οἶστρον, καὶ προσελθοῦσα ἐγγύτατα μανίᾳ)

οὕτω

furorem accedat) negligendos ſibi neque hos neque illos putavit, aut de ſalute eorum deſperandum eſſe; excogitavit ergo artem ejuſmodi, qua eorum animos duceret.

2. Quam ut commode oſtendere poſſim, Aeſopico more fabellam proponam. Paſtor quidam et lanio ſimul incedebant: inter eundum evenit, ut agnum pinguiſſimum ſeorſim a grege ſuo viderent aberrare: accurrit uterque. Agnus ergo, ut ſciret, cui ſe committeret (nam tum temporis humano more bruta loquebantur) quis uterque eorum eſſet, exquirit. Ubi, quod res erat, cognovit, artemque utriuſque ſatis percepit, paſtori ſe tradit: lanioni contra, Tu, inquit, carnifex es, gregiſque noſtri crudelis mactator; huic vero gens non inviſa ſumus. Confer, ſi placet, ex praeſcripto hujus fabulae amatores illos cum multis lanionibus; Socratem cum paſtore uno; adoleſcentulos Atticos cum pecoribus, quae a grege ſuo aberrant; nam et hi eodem more inter ſe loquuntur, revera tamen, neque pro fabularum licentia. Quid ergo facturus eſt, cum carnifices hos formae inſidiari adoleſcentulorum videbit hic paſtor, magnoque impetu accurrere? permittet hoc, tacituſque adſtabit? ita ipſis crudelior tortoribus eſſet. Imo curret, ut illi; inſequetur eodem modo, ſed alio fine. Et tamen imperitus aliquis, qui artem, quam uterque profitetur, ignorat, aut qui cauſam currendi neſcit, currere utrumque in perniciem putabit agni, donec finem videbit; tum enim curſum laudabit, imitari conabitur diligentiam, mirabitur hunc venatorem, beatam judicabit ipſam praedam. Quare amare ſe profitebatur Socrates, et amare quidem omnes; currebat etiam cum aliis, ſequebatur formoſos, rivales ſuos praevertebat, omneſque carnificum praecidebat conatus. Nam et laboris erat patientior, et amoris peritior, et ad capiendum dexterior: nec ſine cauſa. Aliis enim amor libidinis nomen erat, quod in mediis ſine certa ſede errat voluptatibus, cujus fons et origo eſt flos corporis, qui oculos intrat, ex oculis in animam dilabitur;

prima

Digitized by Google

οὕτω δὴ ὁ Σωκράτης τὸ μὲν ὑπεριδεῖν παντάπασι τῶν νεανίσκων καὶ τῶν μειρακίων οὐκ ἠνέσχετο, οὐδὲ πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐξέκαμεν, ἐξεῦρε δὲ μηχανὴν ἑκουσίου ἀγωγῆς τοιάνδε τινά.

β΄. Φράσω δὲ αὐτὴν κατὰ τοὺς τοῦ Φρυγὸς λόγους μῦθον πλάττων. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἄμφω κοινὴν ὁδόν· ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῶν συννόμων, ὥρμητο ἐπ' αὐτὸν ἄμφω. Ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις. Ἐρωτᾷ ὁ ἀμνὸς, τίς ὢν ἑκάτερος ἐθέλει αὐτὸν μεταχειρίσασθαι καὶ ἄγειν. Ὡς δὲ ἐπύθετο τἀληθῆ αὐτὰ καὶ τὴν ἀμφοῖν τέχνην, φέρων ἑαυτὸν ἐπιτρέπει τῷ ποιμένι· λέγων πρὸς τὸν μάγειρον, Σὺ μὲν γὰρ δήμιός τις εἶ καὶ μιαιφόνος τῆς ἀρνῶν ποίμνης, τούτῳ δὲ ἐξαρκέσει ἂν καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθη. Εἴκαζε, εἰ βούλει, κατὰ τὸν μῦθον, τοὺς μὲν ἐραστὰς ἐκείνους μαγείροις πολλοῖς, τὸν δὲ Σωκράτην ποιμένι ἑνὶ, τὰ δὲ μειράκια τὰ Ἀττικὰ θρέμμασι πλανωμένοις, ὁμοφώνοις ἀληθῶς, οὐ κατὰ τὴν ἐν τοῖς μύθοις ἐξουσίαν. Τί ἂν οὖν δράσαι ὁ ποιμὴν οὗτος ὁρῶν τοὺς δημίους τῆς τῶν μειρακίων ὥρας ἐφιεμένους, καὶ δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν ὠθουμένους; ἆρα ἀνέξεται, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄγων στήσεται; οὕτω μὲν εἴη ἂν μιαιφονώτερος αὐτῶν τῶν δημίων. Οὐκοῦν θεύσεται, καὶ κοινωνήσει τοῦ δρόμου, καὶ διώξεται σὺν αὐτοῖς, οὐκ ἐπὶ τῇ ἴσῃ. Καί τις ἰδὼν τῶν ἀπείρων τῆς τέχνης καὶ τῆς αἰτίας τοῦ δρόμου, αὐτὸ ἐκεῖνο οἰήσεται, ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ τοῦτον θεῖν· ἐὰν δὲ ἀναμείνῃ τὸ τέλος, ἐπαινέσεται τὸν δρόμον, καὶ μιμήσεται τὴν σπουδὴν, καὶ θαυμάσει τὸν θηρευτὴν, καὶ μακαρίσει τὴν ἄγραν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης ἐρᾶν ἔλεγε, καὶ πάντων ἐρᾶν, καὶ ἐκοινώνει τοῦ δρόμου, καὶ ἐδίωκε τοὺς καλοὺς, καὶ τοὺς συνεραστὰς ἔφθανε, καὶ τοὺς δημίους ὑπετέμνετο. Καὶ γὰρ ἦν αὐτῶν καὶ πονεῖν ἱκανώτερος, καὶ ἐρᾶν δεινότερος, καὶ λαμβάνειν εὐστοχώτερος· καὶ πάνυ εἰκότως. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ὁ ἔρως ἦν ὄνομα ἐπιθυμίας ἐν ἡδοναῖς πλανώμενον, ἀρχὴ δὲ αὐτοῦ ἄνθος σώματος ἐρχόμενον εἰς ὀφθαλμοὺς, καὶ δι' αὐτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν

Digitized by Google

prima enim via, qua pulchritudo ſeſe inſinuat, ſunt oculi: at vero amor Socratis diligentia ſtudioque conſequendi ſimilis erat reliquis, libidine differebat; ſi voluptatem ſpectes, temperantior; ſi virtutem, ſolertior; cujus fons et origo erat pulchritudo animi, quae e corpore elucebat. Ut ſi pulchrum cogites fluvium, qui pratulum irrigat; flores enim quamvis pulchri ſint, qui ſub aqua ſunt, pulchriores tamen aquae cauſa videntur: idem poteſt flos animae pulchro innatus corpori; illuſtratur ab eo, elucet, ſplendorem ſuum transfundit. Ut nihil aliud ſit pulchritudo corporis, quam futurae flos virtutis, et majoris quaſi pulchritudinis praeludium. Sicut enim ſolis exortum fulgor quidam in ſummitate montium praecedit, quo vehementer delectantur oculi, quia aliud exſpectant; ita animae ſplendorem ſplendor aliquis in extremis corporis partibus praecedit, quo plurimum delectantur philoſophi, quia aliud mox venturum vident.

3. Nam ſi Theſſalus equi pullum, Aegyptius vitulum, Spartiata catulum amat; cur qui hominem amat, qui hoc animal deperit, ab Aegyptio agricola, aut equite Theſſalo, aut venatore Laconico ſuperabitur? Longe enim alia illorum cultura eſt, quae ad laborem tantum animalia illa praeparat, quibus poſtea utatur: cum amator hominis, qui adoleſcentem colit, nihil aliud, quam communionem virtutis habeat propoſitam; quod ut fieri poſſit, eligit ex omnibus maxime idoneos; idonei maxime ad virtutem conſequendam ſunt, qui maxime ſunt pulchri. Jam pulchritudo cum ſit eadem, alia tamen videtur oculis improbis, alia legitimis amatoribus: ſicut enſis cum idem ſit, alius tamen videtur viro forti, alius carnifici: ſicut Penelopen aliter Ulyſſes videt, aliter Eurymachus: ſicut ſolem aliter videt Pythagoras, aliter Anaxagoras; Pythagoras ut Deum, Anaxagoras ut lapidem: ſicut virtutem aliter ſequitur Socrates, aliter Epicurus; Socrates enim beatitudinem amat, voluptatem Epicurus. Eodem modo pulchrum corpus aliter

ῥέον, ὁδοὶ γὰρ κάλλȣς οἱ ὀφθαλμοί· τῷ δὲ Σωκράτει ὁ ἔρως ἦν κατὰ μὲν τὴν σπȣδὴν τοῖς ἄλλοις ὅμοιος, κατὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν διαφέρων, κατὰ δὲ τὴν ἡδονὴν σωφρονέστερος, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν εὐστοχώτερος, ἀρχὴ δὲ αὐτȣ̃ ψυχῆς ἄνθος ἐν σώματι διαφαινόμενον. Οἷον εἰ ξυνείης ποταμȣ̃ κάλλος λειμῶνι ἐπιῤῥέον, κατὰ μὲν τὰ ὑπ' αὐτῷ ἄνθη, λαμπρυνόμενα δὲ ὑπὸ τȣ̃ ὕδατος πρὸς τὴν ὄψιν· τȣ̃το δύναται ϗ ψυχῆς ἄνθος ἐμπεφυτευμένον σώματι καλῷ, ἐκλαμπρύνεται ὑπ' αὐτȣ̃, ϗ ἐκλάμπει, ϗ διαφαίνεται. Καὶ ἔστι σωμάτων ὥρα ȣ̉δὲν ἄλλο, ἢ μελλȣ́σης ἀρετῆς ἄνθος, ϗ οἱονεὶ προοίμιον κάλλȣς ὡραιοτέρȣ. Ὥσπερ γὰρ τȣ̃ Ἡλίȣ προανίσχει τις αὐγὴ ὑπὲρ ἄκρων ὀρῶν, ἀγαπητὸν ὀφθαλμοῖς θέαμα διὰ τὴν προσδοκίαν τȣ̃ μέλλοντος· ȣ̔́τω ϗ τῆς λαμπρᾶς ψυχῆς προανίσχει τις ὥρα ὑπὲρ ἄκρων τῶν σωμάτων, ἀγαπητὸν φιλοσόφοις θέαμα διὰ τὴν προσδοκίαν τȣ̃ μέλλοντος.

γ'. Ἀλλὰ Θετταλὸς μὲν ἀγαπήσει πωλίον, ϗ Αἰγύπτιος πόρτιν, ϗ Σπαρτιάτης σκύλακα· φιλάνθρωπος δ' ἀνὴρ ϗ φιλοθρέμμων τȣ̃ ζώȣ τȣ́τȣ, ȣ̓ κατὰ γεωργὸν Αἰγύπτιον, ȣ̓δὲ κατὰ ἱππικὸν Θετταλὸν, ȣ̓δὲ κατὰ κυνηγέτην Λακωνικόν. Τȣ́τοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία, προοίμιά γε τοῖς ζώοις πονȣ̃σα· ὁ δὲ ἐραστὴς ὁ φιλάνθρωπος θεραπεύει τὰ παιδικὰ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρετῆς, θεραπεύει δὲ ἐπιλεξάμενος τὰ ἐπιτηδειότατα, ἐπιτήδεια δὲ εἰς προσδοκίαν ἀρετῆς τὰ κάλλιστα. Τὸ δὲ κάλλος τὸ αὐτὸ ὂν, ἀλλοιότερον μὲν φαίνεται μοχθηροῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλοιότερον δὲ ἐρασταῖς νομίμοις· ϗ γὰρ τὸ ξίφος τὸ αὐτὸ ὂν, ἀλλοιότερον μὲν φαίνεται τῷ ἀριστεῖ, ἀλλοιότερον δὲ τῷ δημίῳ· ϗ τὴν Πηνελόπην ἀλλοίως μὲν Ὀδυσσεὺς ὁρᾷ, ἀλλοίως δὲ ὁ Εὐρύμαχος· ϗ τὸν ἥλιον ἄλλως μὲν ὁρᾷ Πυθαγόρας, ἄλλως δὲ Ἀναξαγόρας, Πυθαγόρας μὲν ὡς θεὸν, Ἀναξαγόρας δὲ ὡς λίθον· ϗ τὴν ἀρετὴν ἄλλως μὲν διώκει Σωκράτης, ἄλλως δὲ Ἐπίκȣρος, Σωκράτης μὲν ὡς εὐδαιμονίας ἐραστὴς, Ἐπίκȣρος δὲ ἡδονῆς. Οὕτω ϗ καλὸν σῶμα ἄλλως μὲν διώκει Σωκράτης, ἄλλως δὲ

Κλεισθένης·

ter ſequitur Socrates, aliter Cliſthenes; Socrates enim ut virtutis, ut voluptatis amator Cliſthenes.

4. Cum ergo audies amare philoſophum, audies amare hominem improbum; cave utrumque eodem dicas nomine. Quia alter in libidinem fertur, alter pulchritudinem amat; alter invitus aeger eſt, alter amat libenter; alter bona illius ſpectat, quem amat; alter cum pernicie amat utriuſque; illius amoris virtus, hujus opus eſt voluptas; illius amoris finis eſt amicitia, hujus ſimultas; ille amor gratuitus, hic mercenarius eſt; ille encomio, hic vituperio dignus eſt; ille Graecus, hic barbarus eſt; ille virilis, hic effoeminatus eſt; ille ſtat, hic volat, nec unquam diuturnus eſt. Qui illo amore captus eſt, Deo carus, carus legi, plenus pudoris, plenus libertatis eſt; ille etiam interdiu amaſium complectitur, et ſe oblectat, cum eo in gymnaſio luctatur, in ſtadio currit, in venatione laboris comitem, in bello virtutis ſocium ſe praebet; ſi felix ſit, felicitatis conſors eſt; ſi moriendum eſt, una moritur; denique ad congreſſum nec nocte opus habet, nec ſolitudine. Alter contra Diis inimicus, libenter enim peccat; inimicus legis, legem enim tranſgreditur; diffidens, expes, impudens, ſolitudinem, noctem, loca tenebroſa captat; nunquam luce palam cum amaſio verſari audet, ſolem fugit, noctem ſequitur et caliginem,

Quam non paſtor amat,

ſed fur diligit. Alter enim paſtori, alter furi ſimilis eſt, amat enim latebras: malum namque, quod agit, non neſcit; et cum non neſciat, tamen a voluptate trahitur. Sic ad fructiferas arbores caute accedit agricola; fur violenter carpit, laeditque plantas, ac frangit.

5. Si pulchri corporis florem fructumque videas, cave polluas, cave temeres, cave florem tangas: lauda potius, ut viator plantam ſolet:

Sic

Digitized by Google

Κλεισθένης· Σωκράτης μὲν ὡς ἀρετῆς ἐραςὴς, Κλεισθένης δὲ ὡς ἡδονῆς.

δ'. Ὁπόταν τοίνυν ἀκέσῃς ἐρῶντα μὲν τὸν φιλόσοφον, ἐρῶντα δὲ καὶ τὸν μοχθηρὸν ἄνδρα, μὴ προσείπῃς τὸ γινόμενον ὀνόματι ἑνί. Ὁ μὲν ἐφ' ἡδονὴν οἰςρεῖ, ὁ δὲ κάλλους ἐρᾷ· ὁ μὲν ἄκων νοσεῖ, ὁ δὲ ἑκὼν ἐρᾷ· ὁ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐρᾷ τοῦ ἐρωμένου, ὁ δὲ ἐπ' ὀλέθρῳ ἀμφοῖν· ἐκείνου τοῦ ἔρωτος ἀρετὴ ἔργον, τοῦδε τοῦ ἔρωτος ἔργον ὕβρις: ἐκείνου τοῦ ἔρωτος φιλία τέλος, τούτου τοῦ ἔρωτος ἔχθρα τέλος· ἄμισθος ὁ ἔρως ἐκεῖνος, μισθοφόρος ὁ ἔρως οὗτος· ἐκεῖνος ὁ ἔρως ἐπαινετὸς, ἐπονείδιςος οὗτος· ἐκεῖνος Ἑλληνικὸς, βαρβαρικὸς οὗτος· ἐκεῖνος ἄῤῥην, ἀπαλὸς οὗτος· ἐκεῖνος ἑςὼς, πτηνὸς οὗτος, ἀβέβαιος. Ἐκεῖνον τὸν ἔρωτα ἐρῶν ἀνὴρ, φίλος Θεῷ, φίλος νόμῳ, μεςὸς αἰδοῦς, μεςὸς παῤῥησίας· ἐκεῖνος καὶ μεθ' ἡμέραν τὸν ἐρώμενον περιέπει καὶ ἀγάλλεται τῷ ἔρωτι, καὶ ἐν γυμνασίῳ συμπλέκεται, καὶ ἐν δρόμῳ συνθεῖ, καὶ ἐν θήρᾳ συγκυνηγετεῖ, καὶ ἐν πολέμῳ συναριςεύει, καὶ ἐν εὐτυχίαις συνευτυχεῖ, καὶ ἀποθανόντι συναποθνήσκει· καὶ οὐδὲν αὐτῷ δεῖ πρὸς τὴν συνουσίαν οὐ νυκτὸς, οὐκ ἐρημίας. Ὁ δὲ ἕτερος ἐραςὴς θεοῖς μὲν ἐχθρὸς, πλημμελὴς γάρ· ἐχθρὸς δὲ καὶ νόμῳ, παράνομος γάρ· ἀθαρσὴς, δύσελπις, αἰδοῦς ἄπορος, ἐρημίᾳ φίλος, καὶ νυκτὶ, καὶ φωλεοῖς· μηδαμοῦ ἂν ἐθέλων ὀφθῆναι συνδιημερεύων τοῖς παιδικοῖς, φεύγων ἥλιον, διώκων νύκτα καὶ ὁμίχλην,

Ποιμέσιν οὔτι φίλην,

κλέπτῃ δὲ τ' ἀγαθήν. Ὁ μὲν ποιμένι ἔοικεν, ὁ δὲ κλέπτῃ ἔοικεν, καὶ λανθάνειν εὔχεται· οἶδε γὰρ τὸ κακὸν, ὃ δρᾷ, ἀλλὰ εἰδὼς ὑφ' ἡδονῆς ἕλκεται. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς εὐκάρποις φυτοῖς ὁ μὲν γεωργὸς τημελῶς πρόσεισιν, ὁ δὲ κλέπτης ἐμπεσὼν δρέπει καὶ λυμαίνεται καὶ σπαράττει.

ε'. Καλὸν σῶμα ὁρᾷς ἀνθοῦν καὶ ἔγκαρπον, μὴ χράνῃς, μὴ μιάνῃς, μὴ προσάψῃ τοῦ ἄνθους· ἐπαίνεσον, ὡς ὁδοιπόρος φυτόν ποτε·

Sic propter Apollinis aram
Germen adhuc tenerae conſpexi ſurgere palmae.

Parce Apollinis Joviſque plantae, exſpecta fructus, rectius amabis. Non admodum moleſtum hoc eſt; nec enim Socrates tantum hoc potuit, nec ſolius eſt philoſophi. Scimus Spartiatam quendam, qui nec in Lyceo enutritus, nec in Academia inſtitutus, nec in philoſophia eruditus eſſet, occurriſſe adoleſcentulo, quamvis barbaro, tamen formoſo admodum, et qui in ipſo aetatis flore eſſet; quem amavit quidem: quidni enim amaret? nunquam tamen ultra oculos et aſpectum quicquam ejus delibavit. Ego pluris hanc Ageſilai fortitudinem facio, quam quae in bello praeclare geſſit Leonides: magis namque inexpugnabilis amor erat barbari illius; tum amoris tela magis penetrant, quam Caduſia, aut Medica. Quare Xerxes mortuum calcavit Leonidem, Pylaſque ingreſſus eſt: at Ageſilao cum ad oculos tantum uſque proceſſiſſet amor, in ipſis animi foribus haeſit ac remanſit; quod majoris virtutis eſt. Ego certe illi praemium trado. Ego hoc in rebus Ageſilai magis laudo, quam cum Tiſſaphernem inſequitur, Thebanos ſuperat, flagra perfert: illa namque ad corporis educationem inſtitutionemque pertinebant; haec contra vere exercitati animi, multiſque flagris ſubacti, ſigna fuerunt.

DISSERT.

Τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ
Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα.

Φεῖσαι τοῦ φυτοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Διὸς, ἀνάμεινον τοὺς καρποὺς, καὶ ἐρασθήσῃ δικαιότερον. Οὐ χαλεπὸν τὸ ἔργον· οὐ γὰρ Σωκράτους μόνον, οὐδὲ φιλοσόφου μόνον. Ἤδη καὶ Σπαρτιάτης ἀνὴρ οὐκ ἐν Λυκείῳ τραφεὶς, οὐδὲ ἐν Ἀκαδημίᾳ γυμνασάμενος, οὐδὲ ἐν φιλοσοφίᾳ πεπαιδευμένος, ἐντυχὼν μειρακίῳ βαρβαρικῷ μὲν, ἀλλ' ἄκρως καλῷ καὶ ἀνθοῦντι ἄρτι, ἠράσθη μὲν αὐτοῦ· πῶς δ' οὐκ ἔμελλεν· ἀλλ' οὐ περαιτέρω τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐπαινῶ τῆς ἀριστείας τὸν Ἀγησίλαον μᾶλλον, ἢ τὸν Λεωνίδην μαχίμων· ἀμαχώτερος γὰρ ὁ ἔρως ἦν τοῦ βαρβάρου, καὶ τὰ τοῦ ἔρωτος βλήματα τιτρώσκει μᾶλλον, ἢ τὰ Καδούσια, ἢ τὰ Μηδικά. Τοιγαροῦν ὁ Ξέρξης μὲν ἐπέβη Λεωνίδου κειμένου, καὶ παρῆλθεν ἔσω Πυλῶν· Ἀγησιλάῳ δὲ μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν προσελθὼν ὁ ἔρως, ἐνταῦθα ἔστη ἐπὶ θύραις τῆς ψυχῆς· μεῖζον τὸ ἔργον. Δίδωμι τὰ ἀριστεῖα. Ταῦτα δρῶντα ἐπαινῶ τὸν Ἀγησίλαον μᾶλλον, ἢ Τισσαφέρνην διώκοντα, ἢ Θηβαίων κρατοῦντα, ἢ τὰς μάστιγας καρτεροῦντα· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν τῆς τῶν σωμάτων τροφῆς καὶ παιδαγωγίας, ταῦτα δὲ ἔργα ψυχῆς τῷ ὄντι ἠσκημένης καὶ μεμαστιγωμένης.

Digitized by Google

DISSERT. XXVI.

De eadem Socratis amatoria.

SMERDIES, natione Thrax, formae elegantiſſimae planeque regiae puer, dono a Graecis quibuſdam regi Ionico, Polycrati nimirum Samio, donatus eſt. Quo munere in tantum rex delectatus eſt, ut puerum vehementer amaret; in quo rivalem habuit poetam Teïum, Anacreontem. Et a Polycrate quidem aurum argentumque dono accepit Smerdies, aliaque ejuſmodi, quae puerum formoſum a rege amatore accipere aequum eſt; ab Anacreonte contra carmina ac laudes, et quaecumque ab amatore poeta aequum eſt. Si quis jam utrumque amorem, regium dico poeticumque, inter ſe componere velit; utrum eorum divinum magis coeleſtemque, utrum magis Venere dignum, magiſque ſanctum viſum iri exiſtimas? Ego illum magis arbitror, quem Muſae Gratiaeque temperant, quam quem neceſſitas et metus. Alter enim homini captivo, aut infelici ſimilis eſt mercenario; alter libero, et Graeco.

2. Quam eſſe cauſam arbitror, cur vix apud barbaros amor inveniri ſoleat. Ubi enim populus ſervit, rex imperat; ibi totum illud medium, quod auctoritate, quod dignitate, ac ſocietatis lege inter ſe par eſt, penitus ſublatum eſt. Nihil autem amori magis inimicum eſt, quam metus et neceſſitas; eſt enim generoſum quid amor ac ingenuum, ipſaque Sparta magis liberum. Solus enim omnium, quae hominibus adeſſe ſolent, cui pure ac ſine labe ulla haeſerit, nec opes admiratur, nec reges metuit, nec regiam ſtupet, nec judicium horret, aut mortem vitat; non bellua ulla, non ignis, non praeceps locus, non mare, non enſis, non laqueus illi metum incutit: ſed et invia penetrat, et periculoſa ſuperat; et quae alii metuunt, facile contemnit; et quae aliis difficilia videntur, facile efficit. Fluvios facile tranat, tempeſtate facile navigat, in montibus facile

ΛΟΓΟΣ κϛ΄.

Ἔτι περὶ τῆς Σωκράτους ἐρωτικῆς.

Σμερδίης Θρᾷξ ὑπὸ Ἑλλήνων ἁλοὺς, μειράκιον βασιλικὸν, ὀφθῆναι γαῦρον, ἐκομίσθη δῶρον τυράννῳ Ἴωνι, Πολυκράτει τῷ Σαμίῳ. Ὁ δὲ ἥσθη τῷ δώρῳ, ϗ ἐρᾷ Πολυκράτης Σμερδίου, ϗ αὐτῷ συνερᾷ ὁ Τήϊος ποιητὴς Ἀνακρέων. Καὶ Σμερδίης παρὰ μὲν Πολυκράτους ἔλαβε χρυσὸν ϗ ἄργυρον, ϗ ὅσα εἰκὸς ἦν μειράκιον καλὸν παρὰ τυράννου ἐρῶντος· παρὰ δὲ Ἀνακρέοντος ᾠδὰς ϗ ἐπαίνους, ϗ ὅσα εἰκὸς ἦν παρὰ ποιητοῦ ἐραστοῦ. Εἰ δή τις παραβάλλοι ἔρωτα ἔρωτι, τυραννικὸν ποιητικῷ· πότερος ἂν αὐτοῖν φανείη ἐνθεώτερος, ϗ οὐράνιος, ϗ ἄξιος Ἀφροδίτης ἐπονομάζεσθαι, ϗ ἔργον εἶναι θεοῦ; Ἐγὼ μὲν οἶμαι κρατεῖν ἂν τὸν Μούσαις ϗ Χάρισιν ἀνακεκραμένον μᾶλλον, ἢ τὸν ἀνάγκῃ ϗ δέει. Ὁ μὲν γὰρ αἰχμαλώτῳ ἔοικεν, ἢ μισθοφόρῳ, οὐ πάνυ τι εὐτυχεῖ· ὁ δὲ ἐλευθέρῳ, ϗ Ἕλληνι.

β΄. Διόπερ μοι δοκεῖ οὐδὲ ἐν τοῖς βαρβάροις πάνυ τι ἐπιχωριάσαι τὰ τοῦ ἔρωτος. Ὅπου γὰρ τὸ μὲν πλῆθος δουλεύει, τὸ δὲ ἄρχον δεσπόζει, τὸ διὰ μέσου ἐνθένδε ἐξῄρηται, τὸ ἰσήγορόν τε ϗ ἰσότιμον ϗ ξύννομον. Ὁ δὲ ἔρως οὐδενὶ οὕτως πολεμεῖ ὡς ἀνάγκῃ, ϗ ἔστι χρῆμα γαῦρον, ϗ δεινῶς ἐλεύθερον, ϗ τῆς Σπάρτης αὐτῆς ἐλευθερώτερον. Μόνον γάρ τοι τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔρως, ἐπειδάν τῳ καθαρῶς ξυγγένηται, οὐ πλοῦτον τέθηπεν, οὐ τύραννον δέδιεν, οὐ βασίλεια ἐκπλήττεται, οὐ δικαστήριον φυλάττεται, οὐ φεύγει θάνατον· οὐ θηρίον αὐτῷ δεινὸν, οὐ πῦρ, οὐ κρημνὸς, οὐ θάλαττα, οὐ ξίφος, οὐ βρόχος· ἀλλὰ ϗ τὰ ἄπορα αὐτῷ εὐπορώτατα, ϗ τὰ δεινὰ εὐμαχώτατα, ϗ τὰ φοβερὰ εὐπετέστατα, ϗ τὰ χαλεπὰ εὐκολώτατα. Ποταμοὶ πάντες περάσιμοι, χειμῶνες πλωϊμώτατοι, ὄρη εὐδρομώτατα·

Digitized by Google

facile currit; ubique praeſenti eſt animo, omnia deſpicit, omnia in poteſtate habet. Res minime contemnenda eſt amor, quoties talis eſt. Ut arbitror, optaturum eſſe ſapientem virum, ne unquam ab eo amor recedat; ſi quidem una cum illo libertatem, ſecuritatem, animique firmitatem conſecuturus ſit.

3. Vereor tamen, ne in omnibus talis ſit, ſed potius res foeda, quae pulcherrimae habitum ſibi vendicet, ſolaque ſimilitudine ſe efferat; ut ipſam quidem conſequatur imaginem, multum tamen abſit a fine. Sicut agyrta imitatur medicum, ſycophanta oratorem, ſophiſta philoſophum. Ita ubique invenies malum bono adhaerere, et ob ſimilitudinem, quam habet, cum eo coaleſcere; cum tamen vel propoſito diſtinctum ſit, ut orator a ſycophanta; vel fine, ut medicus ab agyrta; vel virtute, ut philoſophus a ſophiſta: pauci enim vel propoſitum, vel finem, vel virtutem intelligunt. Cum ergo duae artes ambiguae concurrunt, in quibus et ſimilitudo quaedam et diſſimilitudo concurrit, neceſſe eſt eas, qui ſecundum diſſimilitudinem ſeparare artes non poſſunt, ex eo quod ſimile eſt, conjungant.

4. Videamus ergo, an eodem modo de amore ſit judicandum, nomen nimirum eſſe medium, quod virtutem inter improbitatemque conſiſtit, ut tam ab hac, quam ab illa ſuaviter alliciatur; utriuſque formam, utriuſque nomen, prout alteri earum adhaeret, ſibi adſumat. Cum autem duae ſint, ut Plato docet, partes animae, quarum altera ratio, altera affectus dicitur: neceſſe eſt amorem, ſi quidem ſit vitium, affectum eſſe ſine ratione; ſin virtus, e duobus alterum; ut vel ad rationem referatur, et ab affectu plane ſeparetur; aut ad effectum referatur, qui rationi ſit conjunctus. Quod ſi amor nihil eſt aliud, quam amicitiae quidam impetus atque appetitus, quo ſimile natura ſua ad ſimile pertrahitur, ut cum ſimili miſceatur ſimile, affectus erit, non ratio. Quare neceſſe erit, ut huic affectui praeficiatur ratio, ut virtus fiat, non morbus. Sicut in corporum noſtrorum temperamentis fieri videmus, ubi ſanitas nihil eſt, quam diſpo-

μώταλα· πανλαχῦ θαρσεῖ, πάνλων ὑπερορᾷ, πάνλων κραλεῖ. Πολλῦ γε ἄξιον τὸ ἐρᾷν, τοιῦτον ὄν. Ἐγὼ μὲν οἶμαι ϰ̀ εὔξασθαί τινα νῦν ἔχονλα μηδαμῦ ἀπαλλαγῆναι αὐτῦ, εἰ μέλλοι ὁμῦ ἐρῶν ἐλεύθερός τε εἶναι ϰ̀ ἀδεὴς ϰ̀ ἄπλαιςος.

γ΄. Δέδια δὲ, μὴ ȣ̓ τοιῦτον ᾖ πᾶσιν ἑξῆς, ἀλλά τις ὁμοιότης ἐπιληδεύμαλος αἰσχρῦ ὑποδῦσα ἔρΓον καλὸν, τῇ πρὸς αὐτὸ εἰκασίᾳ καλλωπιζομένη τυΓχάνῃ μὲν τῆς φανλασίας ὁμοίας, τῦ δὲ τέλȣς ἀςοχῇ. Μιμεῖταί πȣ ϰ̀ φαρμακοπώλης ἰαλρὸν, ϰ̀ συκοφάνλης ῥήτορα, ϰ̀ σοφιςὴς φιλόσοφον. Καὶ πανλαχῦ εὕροις ἂν ξυμφυὲς ἀΓαθῷ κακὸν, πολλῷ τῷ ὁμοίῳ ἀνακεκραμένον, ἢ προαιρέσει χωριζόμενον, ὡς ὁ ῥήτωρ τῦ συκοφάνλȣ· ἢ τέλει, ὡς ὁ ἰαλρὸς τῦ φαρμακέως· ἢ ἀρέλῃ, ὡς ὁ φιλόσοφος τῦ σοφιςῦ· προαίρεσις δὲ ϰ̀ ἀρελὴ ϰ̀ τέλος ὀλίΓοις γνώριμα. Ὅταν ȣ̓͂ν ἐν ἐπιτηδεύμασι διπλοῖς ϰ̀ ἀμφιϐόλοις τὰ μὲν ὅμοια ȣ̓κ ἀπῇ, τὰ δ᾽ ἀνόμοια προσῇ, ἀνάΓκη καλὰ τὸ ἀΓνοȣ́μενον ȣ̓ δυναμένοις χωρίζειν τὰς τέχνας, καλὰ τὸ εἰκαζόμενον αὐτὰς συνάπλειν.

δ΄. Μή ποτ᾽ ȣ̓͂ν ϰ̀ περὶ ἔρωλος ταύτῃ κριτέον, ϰ̀ ἡγηλέον αὐτὸν εἶναι ὄνομα κοινὸν ἐν μεΓαιχμίῳ ἀρετῆς ϰ̀ κακίας τεταΓμένον, ὑπ᾽ ἀμφοῖν μὲν δημαγωγȣ́μενον, σχηματιζόμενον δὲ πρὸς ἑκαλέραν, ὁποΓέρᾳ ξυΓγένοιλο, τῷ τῆς ἐπαγομένης πάθει προσονομάζεσθαι. Καὶ μὴν τῆς ψυχῆς δίχα νενεμημένης, ὡς ὁ Πλάτωνός φησι λόγος, ἧς τῷ μὲν τῶν μερῶν ὄνομα λόγος, τῷ δὲ πάθος· ἀνάΓκη τὸν ἔρωλα, εἰ μὲν κακία εἴη, πάθος τι εἶναι ἔρημον λόγȣ· εἰ δέ τι τῶν καλῶν, δυοῖν θάτερον, ἢ καλὰ τὸν λόγον τελάχθαι πάθȣς ἀπηλλαΓμένον, ἢ καλὰ τὸ πάθος λόγῳ συμπεπλεΓμένον. Καὶ εἰ μὲν ὁ ἔρως φιλίας ἐςὶν ὁρμὴ, ϰ̀ ὄρεξις τῦ ὁμοίȣ πρὸς τὸ ὅμοιον ἄΓλονλος φύσει, ϰ̀ ἀνακραθῆναι αὐτῷ ὀρεγομένȣ, πάθος ἂν εἴη τῦτο, ȣ̓ λόγος· ϰ̀ δεῖ προσεθῆναι τῷ πάθει τȣ́τῳ ἐπιςάτην λόΓον, ἵνα ἀρελὴ γένηλαι, ϰ̀ μὴ νόσος. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν σωμάτων κράσεως, ϰ̀ ἡ ὑγεία πάθος

diſpoſitio quaedam, quae ex humido et ſicco, frigido et calido, vel naturae vel artis beneficio apte compoſito conſtat; quod ſi vel tantillum naturae demas, vel artis, diſpoſitionem illam turbas, ipſam ſanitatem evertis: eodem modo amor, quamvis accedat ratio, affectus eſſe non deſinit; ſin rationem tollas, temperamentum illud aptum confundis, nihilque aliud quam morbum efficis.

5. Sit igitur appetitus quidam animae ipſe amor, qui fraeno indiget, non minus quam equus generoſus. Nam ſi quocumque volet, animum abire permittes, non aliud agis, ut Homerica imagine utar, quam ſi equum adultum in campo exultare ac ferocire ſinas; ut nec lavacra petat, quae debet, non curſus a domitore praeſcriptos exerceat; ſed ſine habenis, ſine ullo paſſim feratur inſpectore. Atqui ut ingratum eſt videre equum ſolutum, ita foedum audire libidinoſum amorem. Hic ille amor eſt, qui rupes tranſilit, fluvios tranat, gladios arripit, laqueos nectit, novercam invadit, inſidiatur privigno, exlex, furioſus, intempeſtivus; hic eſt, quem tragoediae in ſcenis depingunt, qui in fabulis accuſatur, Furiarum pleniſſimus, pleniſſimus lachrymarum; hic eſt qui lamentatur, qui gemit, qui raro felix eſt, qui praeter aequum bonumque effertur, mutationi cuilibet eſt obnoxius, qui ſubito impetu in voluptates corporis rapitur, qui corpus corpori miſcere ardet, qui neque honeſtum, neque legitimum, neque amatorium vere petit complexum. Quia enim nomen audit pulchritudinis, impellitur; quia veram ignorat pulchritudinem, decipitur.

6. Huic alter, qui contrarius eſt, ſola ſpe foetus, juſte ac legitime, naturalique inflammatus cupidine, cum ſolo foecundo ſexu coit, ut ſimile producat, gentemque muliebrem a noſtro ſeparat. Haec eſt lex, quam Nuptiales, quam Gentilicii, quam Natalicii conſtituere divi, toti animalium naturae communis; quorum alia ſponte ſua, cum ad juſtam pervenere aetatem, proprii amoris ſtimulo congrediuntur: alia arte junguntur, quod a paſtoribus, caprariis, bubulcis, equiſonibus fieri videmus; quorum nemo eſt, qui non

Digitized by Google

θος τί ἐςιν ὑγρῶν ϗ ξηρῶν, ϗ ψυχρῶν ϗ θερμῶν δυνάμεων, ἢ ὑπὸ τέχνης συγκραθεισῶν καλῶς, ἢ ὑπὸ φύσεως ἁρμοσθεισῶν τεχνικῶς· ἂν δὲ ἀφέλῃς τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης, τὸ μὲν πάθος συνετάραξας, τὴν δὲ ὑγείαν ἐξήλασας· ὅτως ἀμέλει ϗ ἐπὶ τῦ ἔρωτος, τὸ πάθος μὲν ὁμοίως ἐςὶ, κἂν ἔχῃ λόγον· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὸν λόγον, ἐπετάραξας αὐτῦ τὴν συμμετρίαν, ϗ νόσον ἐποίησας τὸ πᾶν.

έ. Ἔςω δὴ ὁ ἔρως ὄρεξίς τις ψυχῆς, ἀλλὰ τῇ ὀρέξει ταύτῃ χαλινῦ δεῖ, καθάπερ ἵππῳ θυμῷ. Ἐὰν δὲ ἐπιτρέψῃς τῇ ψυχῇ φέρεσθαι, αὐτὸ ἐκεῖνο, κατὰ τὴν Ὁμηρικὴν εἰκόνα, ἵππον ἀνῆκας ἀδηφάγον διὰ πεδίυ κροαίνειν ϗ ὑβρίζειν, ὐκ ἐπὶ λυτρὰ νόμιμα, ὐδὲ ἐπὶ δρόμυς τεχνικὺς θέοντα, ἀχάλινον, ἀδέσποτον. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα ἵππος ἄφετος, αἰσχρὸν δὲ ἄκυσμα ὑβριςὴς ἔρως. Οὗτός ἐςιν ὁ ἔρως ὁ τὺς κρημνὺς πηδῶν· ὗτος ὁ ποταμὺς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων, ὁ ἅπτων βρόχον, ὁ μητρυιᾷ ἐπιτιθέμενος, ὁ προγόνοις ἐπιβυλεύων, ὁ παράνομος, ὁ ἔμπληκτος, ὁ ἄδωρος· ὗτος ὁ ἐν σκηναῖς τραγῳδύμενος, ὁ ἐν μύθοις μισύμενος, μεςὸς Ἐριννύων, μεςὸς δακρύων, οἴμοι βοῶν ϗ ςένων, ὀλίγα μὲν εὐτυχῶν, ἐπαιρόμενος δὲ παρὰ τὴν ἀξίαν, ϗ τρεπόμενος παντοδαπὰς τροπὰς ϗ αἰφνιδίυς, ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς συντεταμένος, ϗ φλεγμαίνων σῶμα σώματι ἀναμιγνύειν, ϗ προσφυόμενος ὔτέ τινα εὐσχήμονα, ὔτε νόμιμον, ὔτε ἐρωτικὴν τῷ ὄντι ξυνυφήν. Ἐπισπᾶται δὲ αὐτὸν κάλλυς φήμη οἰςρύμενον, ὑπὸ δὲ τῆς ἀγνοίας πλανώμενον.

ϛ΄. Ὁ δὲ τύτῳ ἐναντίος, μόνῳ τῷ τίκτοντι εἰς γένεσιν τῦ ὁμοίυ ἀπὸ ὀρέξεως ἐμφύτυ μετὰ δικαιοσύνης ξυνὼν, ϗ διορίζων τὸ θῆλυ. Οὗτος Θεῶν Γαμηλίων τε ϗ Ὁμογνίων ϗ Γενεθλίων θεσμὸς, ἐπὶ πάσῃ ζώων φύσει τεταγμένος· τῶν μὲν αὐτομάτων εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπὸ οἰκείυ ἔρωτος ἐν ὥρᾳ τῦ γεννᾷν ἰόντων· τῶν δὲ ϗ διὰ τέχνης ἐπιςάτυ ποιμενικῆς τε, ϗ αἰπολικῆς, ϗ βυφόρβυ, ϗ ἱπποκόμυ, ζευγνύντων ἑκάςων κατὰ

non pro naturae ratione, pecudes ſuas vel committat, vel rurſus ſegreget; ne in petulantiam res abeat.

Ibantque ſeorſim

Jam natae, mediaeque, ſuis a matribus, agnae.

Illa vero, quae humano generi praeeſt, regia ac paſtoralis ars, nullum noſtrae proterviae remedium habet; niſi prius rationi homo cedat, animumque ipſe ſuum verecundiae temperantiaeque, tanquam paſtoribus duobus, tradat paſcendum. Nam ut reliqua animalia aliud vitae ſuae a natura praeſidium habent, a quo conſervantur; ſicut robur leones, curſum cervi, venandi artem canes; quae in aqua vivunt, natant; quae in aere, volant; quae repunt, luſtra incolunt: ita et hominibus, qui reliquis omnibus ab aliis vincuntur (nam et viribus infirmiſſimi, et curſu ſunt tardiſſimi, volare non poſſunt, natare vix queunt, luſtra ſibi non fodiunt) rationem ſolam, quae pro caeteris omnibus eſt commoditatibus, Deus conceſſit; cui appetitum amoris ſubjecit, ſicut equus fraenis, ſagittario arcus, navis gubernaculo, artifici denique inſtrumentum ſubjicitur. Nam et ratio magna ſui parte imbecillior eſt, niſi amor accedat; et amor furioſior, niſi rationi obſequatur. Eſt autem obſequium nihil aliud, quam amoris ſimul rationiſque conjugium, quae una ſimulque ad pulchrum feruntur, ingentique curſu contendunt. Jam qui id in corpore ſepultum eſſe putant, voluptatem, in quo falluntur, pro pulchro ſequuntur; malum enim plenum blanditiarum, ac quod quidvis facile perſuadet, eſt voluptas.

7. Hoc eſt, quod Trojanum adoleſcentulum, qui ſemper in Ida oberraverat bubulcus, quia voluptates concoquere domeſticas non poterat, cum monte ſuo mare permutare juſſit, navique impoſitum in Peloponneſum tranſvexit, praedonem verius, quam amatorem. Nec enim aliud, ſi Diis placet, pulchrum corpus in tota reperiri Aſia poterat; nōn Troicum, non Dardanicum, non Helleſponticum, aut Lydium, quod cum lingua amatoris, cum moribus atque educatione conveniret: Spartam ergo Eurotamque petit,

Digitized by Google

φύσιν τὰ αὐτῶν θρέμματα, ϗ διακρινόντων αὖθις δέει ὕβρεως.

Χωρὶς μὲν πρόγονοι, χωρὶς δὲ μέτασσαι,
Χωρὶς δ᾽ αὖθ᾽ ἕρσαι.

Ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀγελαιοτρόφος ἐπιστάτις, βασιλικὴ ϗ ποιμενικὴ τέχνη, ȣ̓δεμίαν ἐξεύροι ἂν ἄλλην ὕβρεως ἀρωγὸν μηχανὴν, πρὶν ἄν τις ἑκὼν εἴξῃ τῷ λόγῳ, ϗ τὴν ψυχὴν παραδῷ ποιμαίνειν αἰδοῖ ϗ σωφροσύνῃ. Ὥσπερ γὰρ ἄλλο ἄλλῳ ζώῳ ἀλέξημα ἥκει παρὰ τῆς φύσεως εἰς τὸν αὐτȣ̃ βίον, ὑφ᾽ ȣ̃ σώζεται, λέȣσιν ἀλκὴ, ἐλάφοις δρόμοι, θῆραι κυσὶν, ϗ τῷ μὲν διερῷ γένει αἱ νήξεις, τῷ δὲ μεταρσίῳ αἱ πτήσεις, τῷ δὲ ἰλυσπωμένῳ οἱ φωλεοί· ὡς δὲ ϗ τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ἄλλα ἐλαττȣμένοις τῶν ἁπάντων (ϗ γὰρ ἀλκὴν ἀσθενέστατοι, ϗ θεῖν βράδιστοι, ϗ ἀνίπτασθαι ἀδύνατοι, ϗ νήχειν ἀσθενεῖς, ϗ φωλεύειν ἀμήχανοι) λόγον δὲ αὐτοῖς Θεὸς ἔδωκε πρὸς τὰς ἁπάντων εὐπορίας ἀντίῤῥοπον, ὑποβάλλων αὐτῷ τὴν ἐρωτικὴν ὄρεξιν, ὡς χαλινῷ ἵππον, ὡς τοξότῃ τόξον, ὡς οἴακι ναῦν, ϗ τεχνίτῃ ὄργανον. Ὅ, τε ȣ̓̃ν λόγος αὐτὸς αὐτȣ̃ ἀμβλύτατος, ἀνέραστος ὤν· ὅ, τε ἔρως αὐτὸς αὐτȣ̃ ἐμπληκτότατος, ἀπειθέστατος ὢν τῷ λόγῳ. Ἔστι δὲ ἡ πειθὼ συζυγία ἔρωτος ϗ λόγȣ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμωμένων, ϗ λαμπρυνομένων ἐπ᾽ αὐτὸ πολλῷ δρομῷ. Ὁ δὲ οἰόμενος ἐν τῇ σαρκῶν φύσει κατορωρύχθαι τὸ καλὸν, ἡδονὴν κάλλȣς ἀλλάττεται, ϗ ἐξαπατᾶται ὑπ᾽ αὐτῆς· πιθανὸν γὰρ κακὸν ἡδονὴ, ϗ κολακείας ἀνάπλεων.

ζ΄. Τȣ̃το ϗ μειράκιον Τρωϊκὸν βȣκολȣ̃ν τέως ϗ περὶ τὴν Ἴδην πλανώμενον, ȣ̓κ ἀνασχόμενον τὰς οἴκοι ἡδονὰς, ἐπὶ θάλατταν ἐκ τῶν ὀρῶν καταβιβασάμενον, εἰς ναῦν ἐνθέμενον, ἐπὶ Πελοποννήσȣ ἐπεραίωσε, λῃστὴν ἐραστήν. Οὐ γὰρ ἦν περὶ τὴν Ἀσίαν σῶμα ἄλλο καλὸν, ȣ̓ Τρωϊκὸν, ȣ̓ Δαρδανικὸν, ȣ̓χ Ἑλλησπόντιον, ȣ̓ Λύδιον, ὁμόφωνον τῷ ἐραστῇ, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσί τε ϗ νομίμοις τεθραμμένον· ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν Σπάρτην ϗ

τὸν

petit, tranſmarinus graſſator, et qui ex ſomno amare didicerat: hic hoſpitem ſuum laedit, hoſpes ut hoſtis agit, Graecum ſolvit connubium. O amorem delicatum, o ſomnium improbum, o ſceleſtos oculos, multorumque ſemper malorum voluptatem! Sic etiam magnum illum Xerxen, qui ad Salaminem Plataeaſque cum Graecis congreſſus eſt, qui tot pulchra quotidie ſpectabat et in poteſtate habebat corpora, movere non potuit, aut in amorem ſui pertrahere, foemina ulla Indica cum proceritate ſua, neque Medica cum tiara, neque Mardonica cum mitra, neque Carica cum armis, neque Lydia cum cantu ſuo, non Ionica denique ulla, aut Helleſpontica; ſed Ameſtrin filii ſui conjugem petit. O improbiſſimum amorem, qui neglectis cibis gratiſſimis, amaros adverſoſque guſtui requirit, idque nimiae licentiae vitio, quae amore malo uſa eſt! Quoties enim ſcientiam demis, potentiam tribuis animo, ſimul flagitiis acceſſum licentiamque concedis, ac viam quaſi paras. Demas Paridi potentiam Priami, fiduciamque ex eo, boves ſuos paſcet, de Helena ne ſomniabit quidem. Deme Xerxi licentiam, Ameſtris et deformis et plebeiae inſtar erit foeminae.

8. Effert ſeſe regia poteſtas, ſi ratio abſit, oculi laſciviant. Quibus licentiam ſi demas, neque Euthydemo affricari Cleobulus, neque Agathoni volet Pauſanias, neque alius alii. Hoc eſt, cur legem Cretenſium laudem, Eleorum damnem. Cretenſes neceſſitatis cauſa laudo, Eleorum reprehendo licentiam. Juveni Cretenſi turpe habetur non amare, juveni Cretenſi turpe habetur amore pueri ſeſe inquinare. O legem caſtitate ſimul et amore pulchre temperatam! De Eleis nihil dico, de Lacedaemoniis loquor. Amat Spartiata puerum Laconicum, ſed non ſecus quam pulchram imaginem; amant unum multi, unus multos. Voluptas libidinoſa quippe ſocietatem non admittit; amor, qui ex aſpectu venit, vere ſocialis eſt, ſeſeque ad omnia, quae amari poſſunt, extendit. Quid ipſo ſole pulchrius?

τὸν Εὐρώταν ἔρχεται κωμαστὴς διαπόντιος, ἐξ ὀνείρων ἐραστὴς, καὶ ἀδικεῖ τὸν ὑποδεξάμενον, καὶ ἀνθίστησι, καὶ διαλύει γάμον Ἑλληνικόν. Ὦ λίχνου ἔρωτος, καὶ ἀδίκων ἐνυπνίων, καὶ ὀφθαλμῶν πονηρῶν, καὶ ἡδονῆς ἡγεμόνος πολλῶν κακῶν. Οὕτω καὶ Ξέρξην τὸν μέγαν ἐκεῖνον, τὸν ἐν Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς τοῖς Ἕλλησι παραταξάμενον, τοσούτων σωμάτων θεατὴν καὶ δεσπότην γενόμενον, οὐκ ἐπηγάγετο εἰς ἔρωτα οὐκ Ἰνδικὴ κόρη ὑψηλὴ, οὐδὲ Μηδικὴ τιαροφόρος, οὐδὲ Μαρδονικὴ μιτροφόρος, οὐδὲ Καρικὴ ὡπλισμένη, οὐδὲ Λυδία ᾄδουσα, οὐκ Ἰωνικὴ, οὐκ Ἑλλησποντία· ἀλλ' ἐπὶ Ἄμηστριν ἦξεν τὴν τοῦ παιδὸς γαμετήν. Ὦ κακίστου ἔρωτος, ὃς παραλιπὼν τὰ ἐδώδιμα, ἐπὶ τὰ πικρὰ ἦλθε καὶ ἄβρωτα, ὑπ' ἀκολάστου ἐξουσίας εἰς τὴν τοῦ φιλεῖν δύναμιν ὑβριζούσης. Ὅταν γὰρ ψυχῆς ἀφέλῃς μὲν τὸ εἰδέναι, παράσχῃς δὲ τὸ δύνασθαι, δίδως τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐπιῤῥοὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δρόμον. Ἄφελε Ἀλεξάνδρου μὲν τὴν Πριάμου δύναμιν, καὶ τὸ ἐκεῖ θάρσος, καὶ μένει βουκολῶν, καὶ τὴν Ἑλένην οὐκ ὀνειρώττει. Ἄφελε Ξέρξου τὴν ἐξουσίαν, καὶ Ἄμηστρις οὐκ αἰσχρά ἐστι, καὶ ἐν ἰδιώταις;

ή. Τυραννὶς ἀκόλαστος, ὅταν ἀπῇ μὲν ὁ λόγος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λιχνεύωσιν· ὧν ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ἐξουσίαν, οὔτε Κριτόβουλος Εὐθυδήμῳ προσκυνήσασθαι ἐρᾷ, οὔτε Αὐτολύκῳ Καλλίας, οὔτε Ἀγάθωνι Παυσανίας, οὔτε ἄλλος ἄλλῳ. Διὰ τοῦτο ἐγὼ ἐπαινῶ τὸν Κρητῶν νόμον, καὶ τὸν Ἠλείων μέμφομαι. Τὸν μὲν Κρητικὸν ἐπαινῶ τῆς ἀνάγκης, τὸν δὲ Ἠλείων μέμφομαι τῆς ἐξουσίας. Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐραστὴν εἶναι, Κρητικῷ νεανίσκῳ αἰσχρὸν προσάψασθαι παιδικῶν. Ὦ νόμου κεκραμένου καλῶς σωφροσύνῃ καὶ ἔρωτι. Τὰ δὲ Ἠλείων οὐ λέγω, τὰ δὲ Λακεδαιμονίων λέγω. Ἐρᾷ Σπαρτιάτης ἀνὴρ μειρακίου Λακωνικοῦ, ἀλλ' ἐρᾷ μόνον ὡς ἀγάλματος καλοῦ· καὶ ἑνὸς πολλοὶ, καὶ εἷς πολλῶν. Ἡ μὲν γὰρ ἐξ ὕβρεως ἡδονὴ ἀκοινώνητος πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ ἐξ ὀφθαλμῶν ἔρως κοινωνικὸς μόνον, καὶ ἐπὶ πάσας ἐξικνούμενος φύσεις ἐρωτικάς. Τί γὰρ ἂν εἴη ὡραιότερον τοῦ Ἡλίου,

pulchrius? quid pluribus ſufficit amatoribus? et tamen ſolem diligunt omnium oculi.

9. Locris, Italiae urbe, pulcher erat puer, pulchra lex, amatores improbi: quos forma pueri in amorem pertrahebat, inhoneſte contra amare lex vetabat; cumque impulſu amoris ad explendam ſtimularentur libidinem, nec quod volebant a puero impetrare poſſent (honeſtus enim erat) ſuſpendio omnes vitam finierunt. Digni hac morte mehercule: cur enim vivat homo, cui male cum ſuis ſibi oculis convenit? Qui ſtatuam videt, ejuſque laudat pulchritudinem, non recurrit ad laqueum; et eques, qui equum videt, et a forma laudat, nec tamen conſequi poteſt, non remedium a reſte petit; ſufficit agricolae, ſi in agro vicini ſui pulchram plantam videat, aſpectus ipſe; ſufficit venatori, ſi apud alium pulchrum catulum videt, hoc ipſum, quod videt: nec quiſquam horum eſt, qui mortem optet, ſi conſequi, quod videt, non poſſit. Amant vehementius aurum avari, quam amatores corpora; mallent ſepeliri una cum auro avari, quam cum corporibus amantes: nec tamen quiſquam avarus a morte remedium petit, ſi non conſequatur aurum. Sicut nec ipſe Perſarum rex, quo nullus negotiator unquam magis inexplebilis fuit, aut furioſe avarus, laqueum paravit ſibi; qui cum tot terris imperaret, tot in voluptatibus, quot explendae luxurioſiſſimi cujuſque regis cupidini ſufficere debebant, volutaret ſeſe, mortui hominis tumulo inſidiatus eſt. Aurum enim audierat cum mortuo ſepultum eſſe, atque ita magnus rex cum tiara ſua ſibi ſepulchrorum perfoſſor factus eſt; et aurum quidem non invenit, ſed inſcriptionem ejuſmodi ex perſona mortui: *Male tibi ſit, mortalium avariſſime, qui propter auri amorem mortuum tangere auſus es.* Idem merito dicat Graecus Graeco homini, qui pulchritudinis cauſa, quam in corpore ſepultam eſſe putat, ad explendam inſatiabilem animi libidinem fertur: Quid vis tibi, hominum dementiſſime, qui mortuum effodias? neque enim aliter corpus viri tangere auderes,

quod

Digitized by Google

καὶ ἐρασταῖς πολυαρκέστερον; ἀλλ᾽ ὅμως ἐρῶσιν Ἡλίου οἱ πάντων ὀφθαλμοί.

θ΄. Ἐν Λόκροις τοῖς Ἰταλιώταις ἔφηβος ἦν καλὸς, καὶ νόμος καλὸς, καὶ ἐρασταὶ πονηροί· ἐρᾷν μὲν ἠναγκάζοντο ὑπὸ τοῦ κάλλους, εἴργοντο δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου κακῶς ἐρᾷν· οἰστρούμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους πρὸς τὴν ὕβριν, τὸν μὲν ἔφηβον οὐκ ἔπεισαν (νόμιμος γὰρ ἦν) ἦξαν δὲ οἱ δυστυχεῖς ἐπὶ βρόχον πάντες ἑξῆς. Ἄξιοι μὲν θανάτου· τί γὰρ δεῖ ζῆν ἄνδρα μηδὲ ὀφθαλμῶν ἀνεχόμενον; Ἄγαλμα μέν τις ἰδὼν, καὶ ἐπαινέσας τὸ κάλλος, οὐκ ἐδεήθη βρόχου· ἀλλὰ κᾂν ἵππον ἴδῃ ἱππικὸς ἀνὴρ, καὶ τοῦ κάλλους ἐπαινέσῃ, καὶ κτήσασθαι μὴ δυνηθῇ, οὐ δεῖται βρόχου· ἐξαρκεῖ δὲ καὶ τῷ γεωργῷ, κᾂν ἐν γειτόνων ἴδῃ φυτὸν καλὸν, ἡ ὄψις αὐτή· ἐξάρκει καὶ τῷ θηρευτῇ, κᾂν παρ᾽ ἄλλῳ ἴδῃ σκύλακα ὡραῖον, ἡ ὄψις αὐτή· καὶ οὐδεὶς τούτων θανατᾷ δι᾽ ἀπορίαν τῶν κτημάτων. Ἐρῶσι καὶ οἱ φιλοχρήματοι χρυσοῦ μᾶλλον ἢ οἱ ἐρασταὶ σωμάτων, καὶ συγκατορύττεσθαι ἐθέλουσι τῷ χρυσῷ μᾶλλον ἢ τοῖς σώμασιν οἱ ἐρασταί· ἀλλ᾽ οὐδεὶς θανατᾷ τούτων, ἐὰν μὴ τύχῃ χρυσοῦ. Οὐδὲ γὰρ ὁ Πέρσης βασιλεὺς ἧψε βρόχον, ἀτυχήσας χρυσίου, ὁ πάντων χρηματιστῶν ἀκορεστότατος καὶ ἐπιμανέστατος, ὃς ἄρχων τοσαύτης γῆς, καὶ ἐν τοσαύταις ἡδοναῖς φυρόμενος, ὅσαι πληροῦσι βασιλέως ἀκολάστου ὀρέξεις, ἐπεβούλευσε νεκροῦ τάφῳ. Φήμη δὲ αὐτὸν ἐπεσπάσατο χρυσοῦ κατορωρυγμένου σὺν τῷ νεκρῷ, καὶ ἐτυμβωρύχει ὁ μέγας βασιλεὺς τὴν τιάραν ἔχων, καὶ τὸν μὲν χρυσὸν οὐχ εὗρεν, ἐπίγραμμα δὲ ἔνδοθεν ἐπὶ τῷ τάφῳ ὁ νεκρὸς λέγει· Ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀπληστότατε, ὃς ἔτλης νεκροῦ θίγειν δι᾽ ἔρωτα χρυσοῦ. Τοῦτο εἴποι ἂν καὶ Ἕλλην λόγος πρὸς Ἕλληνα ἄνδρα ἐπὶ ὕβριν σαρκῶν ὑπ᾽ ἀκορέστου ἐπιθυμίας ὁρμηθέντα, ὅταν αὐτὴν ἐπισπάσηται φήμη κάλλους κατορωρυγμένου ἐν σώματι· Ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀνοητότατε, νεκρὸν ἀνορύττεις· οὐ γὰρ ἂν ἔτλης θίγειν σαρκὸς ἄῤῥενος, ἀθίκτου χρήματος

τος

Digitized by Google

quod a viro tangi nefas eſt. Sceleſtus eſt iſte coitus, infoecundus complexus; in ſaxis ſeris, arenam aras. Ad ea, quae natura praeſcribit, voluptatem converte tuam; ad veram agriculturam oculos converte: voluptas te delectet, ſed non ſterilis:

Ne ſtirps intereat poſthac ſine ſemine nobis.

DISSERT. XXVII.

De eodem amore.

NON *eſt verus ſermo ille*, alibi in odis ſuis poeta Himeraeus ait; ubi priorem, in qua falſa de Helena ſcripſiſſe ſe fatetur, revocat: quare novo praeconio prius illud vituperium evertit. Ego vero, exemplo illius poetae, in his de amore diſputationibus retractanda mihi quaedam video; nec enim minus hic Deus nominis ſui contemptum ulciſci poteſt. Quod ergo eſt delictum illud, quod tantopere a nobis retractandum dixi? Grave, mehercule, nec vulgare,* et in quo eximio vel poeta ſit opus, vel ſacerdote, ut integerrimo Deorum ſatisfieri poſſit penitus; non, ut apud Homerum, tripodibus ſeptem, aut talentis auri decem, aut Leſbicis mulieribus, aut Trojanis equis; ſed probo potius veroque ſermone, quo priorem illum improbum falſumque evertamus.

2. Quales quoque poenas Teium Anacreontem dediſſe amori aiunt. Nutrix quaedam in Panionio, quod Ionum forum eſt, infantem geſtabat: occurrit illi ebrius cum corona Anacreon, qui inter vacillandum una cum infante nutricem inſcius protrudit; et, quaſi hoc ſatis non eſſet, in puerum quoque ipſum convitium aliquod torquet: nutrix ſine alia offenſionis nota precatur, ut homo tam inſolens pluribus aliquando verbis puerum laudaret, quam jam

Digitized by Google

τος σαρκὶ ἄῤῥενι. Ἄδικος ἡ μίξις, ἄγονος ἡ συνουσία· ἐπὶ πετρῶν σπείρεις, ψάμμους ἀροῖς. Μετένεγκε τὰς εὐφροσύνας ἐπὶ τὴν φύσιν, τρέψον ἐπὶ τὴν γεωργίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐγκάρποις ἥσθητι ἡδοναῖς·

Ὥς κε μὴ ἄσπερμος γενεὴ μετόπισθεν ὄληται.

ΛΟΓΟΣ ΚΖ΄.

Ἐπι περὶ ἔρωτος.

ΟΥΚ ἔςʼ ἔτυμος λόγος, λέγει πȣ τῶν αὐτȣ̃ ᾀσμάτων ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς, ἐξομνύμενος τὴν ἔμπροσθεν ᾠδὴν, ἐν ᾗ περὶ τῆς Ἑλένης εἰπεῖν φησιν ȣ̉κ ἀληθεῖς λόγȣς· ἀναμάχεται ȣ̃ν ἐπαίνῳ τὸν ἔμπροσθεν ψόγον. Δοκῶ δή μοι, κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον, δεήσεσθαι ϗ αὐτὸς παλινῳδίας ἐν τοῖς περὶ τȣ̃ ἔρωτος λόγοις· θεὸς γὰρ ϗ ȣ̃τος, ϗ ȣ̉χ ἧττον τῆς Ἑλένης ἐπιτιθέναι δίκην τοῖς πλημμελȣ̃σιν εἰς αὐτὸν ἐῤῥωμενέςατος. Τί δὴ ȣ̃ν ἐςι τὸ πλημμέλημα, ὅπερ ϗ ἀναμαχέσασθαι λίαν φημὶ ἡμᾶς; Δεινὸν ϗ μέγα ϗ δεόμενον γενναίȣ ποιητȣ̃ ϗ τελεςȣ̃, εἰ μέλλοι τὶς ἱκανῶς ἐξευμενιεῖσθαι ἀδέκαςον δαίμονα, ȣ̉ τρίποδας ἑπτὰ δȣ̀ς, ȣ̉δὲ χρυσȣ̃ τάλαντα δέκα, ȣ̉δὲ γυναῖκας Λεσβιάδας, ȣ̉δὲ ἵππȣς Τρωϊκȣ̀ς, ἀλλὰ λόγον λόγῳ, πονηρὸν χρηςῷ, ϗ ψευδῆ ἀληθεῖ ἐξαλείψας.

β΄. Τοιαύτην φασὶ ϗ τὸν Ἀνακρέοντα ἐκεῖνον τὸν Τήϊον ποιητὴν δȣ̃ναι δίκην τῷ ἔρωτι. Ἐν τῇ τῶν Ἰώνων ἀγορᾷ ἐν Πανιωνίῳ ἐκόμιζε τιτθὴ βρέφος· ὁ δὲ Ἀνακρέων βαδίζων, μεθύων, ἄκων ἐςεφανωμένος, σφαλλόμενος, ὠθεῖ τὴν τιτθὴν σὺν τῷ βρέφει, καί τι ϗ εἰς τὸ παιδίον ἀπέῤῥιψε βλάσφημον ἔπος· ἡ δὲ γυνὴ ἄλλο μὲν ȣ̉δὲν ἐγκαλέπηγνε τῷ Ἀνακρέοντι, ἐπεύξατο δὲ τὸν αὐτὸν τȣ̃τον ὑβριςὴν ἄνθρωπον τοσαῦτα ϗ ἔτι πλείω ἐπαινέσαι ποτὲ τὸ παιδίον, ὅσα νῦν ἐπηράσατο. Τελεῖ

jam vituperaſſet. Votum perfecit Deus; idem namque puer adoleſcit, fitque pulcherrimus ille Cleobulus, cui Anacreon quam plurimis laudibus pro exiguo convitio dedit poenas.

3. Quid vetat et nos hodie, Anacreontis illius exemplo, non invitos improbiſſimae linguae poenas dare? Probare enim velle Amorem cauſam eſſe adulterii, ut in Paride; vel flagitii, ut in Xerxe; vel libidinis, ut in Critobulo; atque ita quicquid impium eſt Deo illi adſcribere, quis neget ſummae improbitatis eſſe? Quod ut appareat, hoc modo agamus: Putaſne alterius rei amorem, quam pulchritudinis, amorem eſſe? Minime vero: nihil minus enim quam amor eſſet, niſi circa ipſum pulchrum verſaretur. Scire ergo velim, cum Darium amare pecunias dicimus, aut Xerxem Graecorum terram, aut Clearchum bellum, aut honorem Ageſilaum, aut Critiam tyrannidem, aut Alcibiadem Siciliam, aut Gylippum aurum; manifeſtamne aliquam pulchritudinem videamus, cujus ſpe atque illecebris, qui amor a nobis dicitur, ſinguli impellantur, ut alium hoc, alium aliud amare dicamus? Abſit vero: eo enim modo, quaecunque apud homines turpiſſima ſunt, neceſſe eſſet alieno exornare nomine, atque ipſi vim inferre veritati. Quis enim pulchrum, aut honeſtum, vel in divitiis omnium peſſima re, vel in bello omnium incertiſſima, vel in tyrannide omnium crudeliſſima, vel in auro omnium ſuperbiſſima, ponet? Quod ſi his Siciliae amorem addas, aut Graeciae, ſpem quidem voluptatum dicis, nondum tamen ipſum pulchrum inveniſti; ne ſi ipſam mihi Aegyptum cum ingentibus pyramidibus, magnoque ſuo flumine, commemores; aut Babylonem, quae a rerum omnium abundantia; aut Mediam, quae ab equis; aut Phrygiam, quae a paſcuis; aut Sardes, quae ab auro commendantur. Haec enim omnia eſſe debent eatenus pulchra, quatenus jucunda; magis jucunda ei, qui voluptatem ex illis haurit, quam pulchra illi, cui non proſunt: nihil enim pulchrum dici poteſt, quod cum damno aut periculo conjunctum eſt, quod flagitia patrat, quod in miſeriam,

Digitized by Google

ταῦτα ὁ θεός· τὸ γὰρ παιδίον ἐκεῖνο δὴ αὐξηθὲν γίνεται Κλεόβουλος ὁ ὡραιότατος, καὶ ἀντὶ μικρᾶς ἀρᾶς ἔδωκεν ὁ Ἀνακρέων Κλεοβούλῳ δίκην δι᾽ ἐπαίνων πολλῶν.

γʹ. Τί κωλύει δὴ καὶ ἡμᾶς ἀναμαχέσασθαι τήμερον, κατὰ τὸν Ἀνακρέοντα ἐκεῖνον, δοῦναι δίκην τῷ ἔρωτι αὐτοὺς ἑκόντας γλώττης ἀδίκου; Τὸ γὰρ φάναι ὅτι ὁ ἔρως ἐπὶ μοιχείαν ἀνάπτει ὥσπερ τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ ἐπὶ παρανομίαν ὡς τὸν Ξέρξην, ἢ ἐπὶ ὕβριν ὡς Κριτόβουλον, καὶ ἀνατιθέναι θεῷ πρᾶγμα ἄθεον, πῶς οὐ πλημμελές; Οὑτωσὶ δὲ αὐτὸ θεασώμεθα· Ὁ ἔρως, ἄλλου τοῦ ἔρως, ἢ κάλλους ἐστίν; Οὐδαμῶς· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη ἔρως, εἰ μὴ κάλλους εἴη. Ὁπότ᾽ οὖν λέγομεν ἐρᾷν χρημάτων Δαρεῖον, ἢ Ξέρξην τῆς Ἑλλήνων γῆς, ἢ Κλέαρχον πολέμου, ἢ Ἀγησίλαον τιμῆς, ἢ Κριτίαν τυραννίδος, ἢ Ἀλκιβιάδην Σικελίας, καὶ Γύλιππον χρυσίου· ἆρα κάλλος τὶ ἐρῶντες ἐμφαινόμενον, τὴν πρὸς αὐτὸ ἐπαγωγὴν ἔρωτα ἐπονομάζοντες, ἕκαστον τούτων ἐρᾷν φαμὲν, τὸν μὲν τοῦδε, τὸν δὲ τοῦδε, ἄλλον ἄλλου; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἢ γὰρ ἂν τὰ αἴσχιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων τῷ μὴ προσήκοντι ὀνόματι ἐπικοσμοῦντες πλημμελοῖμεν ἂν εἰς τὸ ἀληθὲς αὐτό. Πῶς γὰρ ἢ ἐν χρήμασι κάλλος τῷ πάντων πραγμάτων κακίστῳ, ἢ ἐν πολέμῳ τῷ πάντων ἀβεβαιοτάτῳ, ἢ ἐν τυραννίδι τῷ πάντων ἀγριωτάτῳ, ἢ ἐν χρυσῷ τῷ πάντων γαυροτάτῳ; Σικελίαν δὲ εἴ μοι λέγοις, ἢ τὴν Ἑλλήνων γῆν, ἐλπίδας λέγεις ἡδονῶν, κάλλος δὲ οὐδαμοῦ· οὐδέ μοι ἢ τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις τὴν τὰς πυραμίδας ἔχουσαν τὰς μεγάλας, καὶ τὸν πολὺν ποταμὸν, οὐδὲ Βαβυλῶνα αὐτὴν τὴν εὐτειχοτάτην, οὐδὲ Μηδίαν τὴν εὐιπποτάτην, οὐδὲ τὴν Φρυγῶν γῆν τὴν εὐβοτωτάτην, οὐδὲ Σάρδεις τὰς εὐχρυσοτάτας. Ἕκαστον γὰρ τούτων τοσούτου δεῖ εἶναι καλὸν, ὅσου περ καὶ ἡδύ· μᾶλλον μὲν ἡδὺ τῷ δυναμένῳ πορίσασθαι ἐξ αὐτοῦ ἡδονὴν, ἢ καλὸν τῷ μὴ δυναμένῳ ἐξ αὐτοῦ ὄνασθαι· οὐδὲν γὰρ καλὸν ἐπιβλαβὲς, οὐδὲ εἰς σφαλερὸν, οὐδὲ εἰς μοχθηρίαν συντελοῦν, οὐδὲ εἰς δυστυχίαν

ἄγον,

riam, quod in calamitatem hominem deducit, quod in poenitentia deſinit. Eſto.

4. Diximus amorem ipſius pulchri amorem eſſe; ut qui aliud amet quam pulchrum, neceſſario amet voluptatem. Mutemus, ſi placet, verbum unum, eoſque, qui voluptatem ſequuntur, non amare, ſed concupiſcere dicamus; ne voce forte ambigua non verba tantum, ſed rem ipſam, mutemus. Amor igitur pulchrum ſpectet, voluptatem ſpectet concupiſcentia. Quid ergo? qui quod pulchrum eſt amat, an non concupiſcit quoque idem? ſiquidem nihil aliud amor eſt, quam rei alicujus appetitus. Veniam ab iis petam, qui verba anxie rimari ſolent, ſi rem eandem nunc appetitum, nunc concupiſcentiam dico; nam cum in aliis, tum in libertate verborum, aſſentior Platoni. Sit enim, hoc ſi volent, appetitus, non concupiſcentia, amor. Diſtinguatur interim hoc modo: quoties ad id, quod bonum videtur, nos impellit animus; amor id dicatur, non concupiſcentia: ſin contra, concupiſcentia dicatur, non amor. Quid ergo, ſi intemperans aliquis ſophiſta ſpeciem voluptati addat, ſibique illud aut illud pulchrum videri dicat, an et hunc amare concedemus? Aut contra, ſi quis aliquem ex illis videat, quos vere amare dicimus, qui nihil praeter ipſum pulchrum habeat propoſitum, et interim ipſam intueatur voluptatem, quae in appetitu pulchri conſiſtit; aut hujus voluptatis cauſa concupiſcere hunc dicet, non amare? aut quo tandem modo haec duo diſtinguemus? Nam ſi et ea, quae jucunda ſunt, pulchra videntur; et quae pulchra ſunt, cum voluptate cohaerent; metuo, ne cum amore confundere concupiſcentiam cogamur. Vis igitur ut pulchro demamus ſpeciem, ne ſub habitu ipſius nos decipiat voluptas; voluptati vero ſuam relinquamus? Quod enim pulchrum eſt, cum natura ſua honore dignum ſit, pulchrum eſſe oportet, ut et jucundum ſit: voluptati ſatis eſt videri, licet non ſit; illa enim, cum in opinione hominis, qui ea fruitur, non ipſa per ſe ſubſiſtat, ſufficit ſi videatur eſſe, nec ſit tamen.

5. Quod

ἄγον, ὐδὲ εἰς συμφορὰν χειραΓωγῦν, ὐδὲ εἰς μεῖάγνωσιν τελευτῶν. Εἶεν.

δ'. Ὁ ἔρως ἡμῖν κάλλυς ἦν ἔρως· ὁ δὲ ἐρῶν ἄλλυ τῦ, ϗ μὴ κάλλυς, ἡδονῆς ἐρᾷ. Ἀφαιρῶμεν δὲ, εἰ βύλει, τὔνομα, ϗ ἐπιθυμεῖν λέγωμεν τῦτον, ἀλλ' ὐκ ἐρᾷν, ἵνα μὴ τῇ περὶ τὴν φωνὴν παρανομίᾳ πρᾶγμα ὑπαλλάξαντες λάθωμεν, ἀλλ' ὐ τὔνομα μόνον. Ἔςω τοίνυν ἔρως μὲν κάλλυς, ἐπιθυμία δὲ ἡδονῆς. Ὁ τοίνυν κάλλυς ἐρῶν, ἆρα ὐκ ἐπιθυμεῖ αὐτῦ; ϗ μάλα· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη τὶ ἄλλο ὁ ἔρως, εἰ μὴ ὄρεξίς τις. Παραιτῦμαι δὲ τὺς σοφὺς τῆς τῶν ὀνομάτων θήρας, εἰ τὸ αὐτὸ νῦν μὲν ὄρεξιν, νῦν δὲ ἐπιθυμίαν καλῶ· ἐγὼ γάρ τοι τά τε ἄλλα, ϗ ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων ἐλευθερίᾳ, πείθομαι Πλάτωνι. Ἔςω δὲ, εἰ βύλονῖαι, ὄρεξις, ϗ μὴ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως. Διηρήσθω δὲ τῇδε· ἐὰν μὲν ἐπὶ τὸ καλὸν φαινόμενον ἡ ψυχὴ ἄξῃ, ἔρως καλείσθω τῦτο, ὐκ ἐπιθυμία· ἐὰν δὲ μὴ, ἐπιθυμία καλείσθω τῦτο, ὐκ ἔρως. Τί ὖν, εἰ ἀκόλαςος ὁ σοφιςὴς τῦ φαινομένυ προσθήκῃ χρώμενος τὸ ἡδὺ, τῦτο φῇ φανΐάζεσθαι αὐτῷ καλὸν ἐρᾷν. ϗ τύτῳ συΓχωρήσομεν; Καὶ πάλιν αὖ, εἴ τις ἀποβλέψας εἰς τὺς τῷ ὄντι ἐραςὰς τὺς πρὸς τὸ καλὸν ὡρμημένυς, ϗ θεασάμενος τὸ ἐν τῇ ὀρέξει τῦ κάλλυς ἡδὺ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆς ἡδονῆς, ἐπιθυμεῖν ϗ τύτυς φῇ, ἀλλ' ὐκ ἐρᾷν· πῇ ἂν ταῦτα ἡμῖν διακριθείη; Εἰ γὰρ τάτε ἡδέα φανΐάζεῖαι καλὰ, τάτε καλὰ ἀνακέκραῖαι ἡδοναῖς, κίνδυνος ὕτω ϗ τὴν ἐπιθυμίαν τῷ ἔρωῖι ἐπιμιχθῆναι. Βύλει τοίνυν τῦ μὲν καλῦ ἀφαιρῶμεν τὸ φαινόμενον, ἵνα μή ποῖε λάθῃ σχηματισαμένη πρὸς αὐτὸ ἡ ἡδονή· τῆς δὲ ἡδονῆς ὐκ ἔτι; Τὸ μὲν γὰρ καλὸν, τίμιον ὂν καῖὰ τὴν αὐτῦ φύσιν, εἶναι δεῖ καλὸν, ἵνα ϗ ἐράσμιον ᾖ· τῇ δὲ ἡδονῇ ἀπόχρη φαίνεσθαι, ϗ μὴ ὖσῃ· τῇ γὰρ τῦ πεπονθότος εὐφροσύνῃ λαμβάνυσα τὴν σύςασιν, ὐ τῇ αὐτῆς φύσει, ἱκανῶς ἕξει, ἐὰν τὸ δοκεῖν ὑπάρχῃ αὐτῇ, ϗ μὴ ὖσῃ.

4 N ε'. Οἷον

5. Quod dico tale eſt (ſatis enim jejune hanc mihi rem dividere videor, et exemplo egere) corpus noſtrum nutriri non poteſt, niſi admoveatur cibus; cibum conficiunt dentes, confectum recipiunt inteſtina, receptus digeritur, ac per totum corpus diſtribuitur. Jam tempore, ut aiunt, Saturni homines fagi pyrique alebant: unde manavit, ut terra fruges ſua ſponte proferre diceretur; quod nihil opus agricultura eſſet, ſed quicquid per ſe produceret, eo vitam ſuam ſuſtinerent homines. Pro his pone coquos, pone condimenta, pone diverſas ciborum delicias, ac ſingulis jus ſuum, et quicquid Siculorum aut Sybaritarum luxuries, quicquid Perſarum excogitavit mollities, haec omnia uno nomine voluptatem dices; et cibos quidem omnibus communiter, peculiarem ſingulis voluptatem dabis, et naturae cibum, artem adſcribes voluptati. Nam ſi apparatum mutaveris, ut Perſis Siculum, Siculis apponas Perſicum, nutrimentum utriſque utrumque relinques; voluptatem vero, quia cum eorum id pugnat conſuetudine, in moleſtiam mutabis. Quippe cum reſpectu ſubſtantiae ejus, quod nutrire poteſt, fit nutrimentum; voluptas vero, prout afficitur ille, qui hoc aut illo delectari conſuevit.

6. Conſuetudo autem alia eſt alii. Exempli gratia Graeci, Perſae, Lydi, Phoenices, genteſque ſimiles, vites ſerere, eaſque colere, e vitibus uvam carpere, ex uva vinum exprimere didicerunt; potum, ſi uſum reſpicias, non neceſſarium; ſi voluptatem, praeſtantiſſimum. Scytharum plerique lacte utuntur, ut alii vino: quibuſdam apiculae, quae e rupibus aut arboribus alveolos ſuos ſuſpendunt, potum condiunt: ſunt qui Nympharum rivos laticeſque aquarum non inficiunt, ſed ut natura ſuppeditavit eas, ita adhibent: eſt et unum quoddam, niſi fallor, peculiare Scytharum genus, qui aquam quidem bibunt, quotieſcunque tamen voluptatis cauſa inebriari volunt, pyram ſtruunt maximam, in qua herbas urunt odoriferas; hanc pyram in orbem circumſident, eoque odore non ſecus, quam alii vini cyathis aliquot ſe invitant,

Digitized by Google

έ. Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω (αἰσθάνομαι γάρ τοι ἐμαυτȣ̃ γλίσχρως τὸ πρᾶγμα διελομένȣ, ϗ δεομένȣ εἰκόνος) σῶμά πȣ τραφῆναι ἀδύνατον, ὅτι μὴ σιτίων προσφορᾷ, ϗ ἐργασίᾳ ὀδόντων, ϗ σπλάγχνων ὑποδοχῇ, ϗ τῇ ἔνδον οἰκονομίᾳ, προσγινομένης αὐτῷ τῆς ὑποτροφῆς. Ἦσαν δέ πȣ κατὰ τὸν ἐπὶ Κρόνȣ, φασὶ, βίον αἱ τροφαὶ τοῖς ἀνθρώποις φηγοὶ ϗ ὄχναι· ϗ διὰ τȣ̃το ἐπεφημίσθη φέρειν ἡ γῆ τȣ̀ς καρπȣ̀ς αὐτομάτȣς, ὅτι αὐτοῖς ȣ̓δὲν ἔδει γεωπονίας, ἐξ αὐτοφυȣ̃ς τροφῆς βιοτεύȣσιν. Ἐὰν τοίνυν προσθῇς ὀψοποιὸν, ϗ ἡδύσματα, ϗ τροφὴν ποικίλην, ἄλλῳ ἄλλην, καρυκείαν Σικελικὴν, ϗ Συβαριτικὴν χλιδὴν, ϗ Περσικὴν τρυφὴν, πάντα ταῦτα ἐρεῖς ἡδονῆς ὄνομα· ϗ κοινὸν μὲν πᾶσι τὴν τροφὴν ἐρεῖς, ἴδιον δὲ ἑκάςῳ τὴν ἡδονήν, ϗ κατὰ φύσιν μὲν τροφὴν, κατὰ τέχνην δὲ τὴν ἡδονήν. Κᾂν μεταθῇς τραπέζας, τὴν Σικελικὴν τοῖς Πέρσαις ϗ τὴν Περσικὴν Σικελιώταις, τροφὴ μὲν ὁμοίως ἑκατέροις ἑκατέρα, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς ὑπαλλαχθὲν, δι' ἀήθειαν εἰς λύπην μετέβαλε. Γίγνεται τοίνυν ἡ μὲν τροφὴ κατὰ τὴν ȣ̓σίαν τȣ̃ τρέφειν δυναμένȣ, ἡ δὲ ἡδονὴ κατὰ τὸ πάθος τȣ̃ ἥδεσθαι εἰθισμένȣ.

ϛ΄. Τὸ δὲ ἔθος ἄλλο ἄλλῳ. Αὐτίκα Ἕλληνες μὲν, ϗ Πέρσαι, ϗ Λύδοι, ϗ Φοίνικες, ϗ εἴ τι δὴ ἄλλο γένος, φυτευσάμενοι ἀμπέλȣς, πονηθέντες περὶ αὐτὰς, ἐξελόμενοι τὸν βότρυν, εὐτρεπίσαντες τὸν οἶνον, παρεσκευάσαντο ποτὸν, κατὰ μὲν τὴν χρείαν ȣ̓κ ἀναγκαῖον, κατὰ δὲ τὴν ἡδονὴν ἀκμαιότατον. Σκυθῶν δὲ οἱ μὲν πολλοὶ γάλακτι βιοτεύȣσιν, ὡς οἱ ἄλλοι ἐπὶ οἴνῳ· τοῖς δὲ αἱ μέλιτται καθηδύνȣσι τὸ πόμα, ἐπὶ πετρῶν ϗ δρυῶν διαπλάττȣσι τȣ̀ς σίμβλȣς· εἰσὶ δὲ, οἳ τῇ παρὰ τῶν Νυμφῶν ἐχετείᾳ ϗ ἐπιῤῥοῇ ȣ̓δὲν λυμαίνονται, ἀλλ' αὐτοφυεῖ προσχρῶνται ποτῷ ὕδατι· ἓν δέ τι, οἶμαι, Σκυθῶν γένος πίνȣσι μὲν ὕδωρ, ἐπειδὰν δὲ αὐτοῖς δέῃ τῆς κατὰ μέθην ἡδονῆς, νήσαντες πυρὰν, θυμιῶντες εὐώδεις βοτάνας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ πυρᾷ, ὥσπερ κρατῆρι, εὐωχȣ̃νται τῆς ὀδμῆς, καθάπερ οἱ ἄλλοι

τȣ̃

vitant, donec probe ebrii ſaltare, canere, tripudiare incipiunt.

7. Sed quo tam longa oratio? Ut diſcrimen inter pulchrum oſtendam et jucundum. Refer ergo cibos illos, de quibus diximus, neceſſarios ſponteque natos, ad id, quod honeſtum dicimus; quod eſſe debet, non videri tantum: varietatem contra caeterorum, quibus aliter afficiuntur alii, ad voluptatem; quae ſatis eſt, ſi videatur tantum, nec ſit revera. Quae cum ita ſe habeant, videbis amorem idem eſſe, quod eſt ratio, quod virtus, quod ars; ratio, quod ad veritatem ejus; virtus, quod ad naturam; ars, quatenus honeſtum et ſpectat et conſequitur: cupiditates vero voluptatum, cum ipſae, tum quae in iis ſpectantur, procul a ratione abſunt. Cum ergo pulchrum oporteat eſſe pulchrum, ut amorem excitet; quale illud dicemus eſſe, aut quo pacto excitare amorem? Viſne ex oraculis Socraticis tibi reſpondeam? Ipſum pulchrum, quod nec humana voce exprimi, nec oculis conſpici poteſt, vidiſſe olim animam noſtram, atque inde in hac vita, non ſecus quam in ſomnio aliquo, exiguam ejus conſervaſſe memoriam, cum vix quaſi per rimam illud nunc intueatur; vel quod loco, vel quod conditione longe ab eo remota ſit, et a pulcherrimo illo procul diſtracta ſpeculo, depreſſa in terram, variis diverſiſque inquinata ſordibus, a quibus turbatur; vel quod in hac colluvie vitaeque confuſione ambigua haereat, in qua nihil praeter tumultus aſſiduos improbitateſque intuetur. At vero ipſius pulchri natura inde principium ducit, inde huc defertur, paulatimque deſcendens minus ſemper minuſque apparet, veramque illam vim ſuam amittit.

8. Non aliter, quam fluvii nobiliſſimi, cum in mare ſe exonerant, primo guſtum aquae ſuae ſine ulla amaritudine retinent, nautiſque venientibus purum praebent potum; poſtquam vero in profundum aliquod pervenerint mare, aquamque ſuam ventis, fluctibus, marinoque aeſtui ferendam dederint, antiquum guſtum ſuum in confuſione ea amittunt: eodem modo pulchrum illud ineffabile, illud immortale pulchrum, primum per coelum coeleſtiaque

corpora

Digitized by Google

τȣ͂ ποτȣ͂, ϗ μεθύσκονἶαί γε ὑπ' αὐτῆς, ϗ ἀναπηδῶσι, ϗ ᾄδȣσι, ϗ ὀρχȣ͂νται.

ζ΄. Τί δή μοι βȣ́λεται ἡ περίοδος τȣ͂ λόγȣ; Ἐνδείξασθαι ὑμῖν διάκρισιν καλȣ͂ ϗ ἡδονῆς. Τίθει γάρ μοι, καἶὰ δὲ τὸ ἀναἶκαῖον ϗ τὸ αὐτοφυὲς τῆς τροφῆς ϗ τȣ͂ ποτȣ͂ τὸ καλὸν αὐτὸ, ὅπερ εἶναι δεῖ, ϗ μὴ δοκεῖν μόνον· καἶὰ δὲ τὸ ποικίλον ϗ ἐπίκἶητον τῶν ἄλλων ἄλλȣς ἄλλως εὐφραινόντων τὴν ἡδονὴν, δοκεῖν γὰρ εἶναι δεῖ ταύτην μόνον. Οὕτω δὴ τȣ́των ἐχόντων, γίγνεἶαι ὁ μὲν ἔρως, λόγος, ϗ ἀρεἶὴ, ϗ τέχνη· λόγος μὲν καἶὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀρετὴ δὲ καἶὰ τὴν διάθεσιν, τέχνη δὲ καἶὰ τὴν εὐςοχίαν τȣ͂ καλȣ͂· ἐπιθυμίαι δὲ ἡδονῶν, ἄλοἶοι, ἀλόγων. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ καλὸν εἶναι δεῖ καλὸν, ἵν' ἔρωἶα ποιῇ· ποῖόν τι εἶναι αὐτὸ φῶμεν, ϗ πῶς ποιȣ͂ν; Βȣ́λει σοὶ λέγω καἶὰ τὴν Σωκράτȣς μανἶείαν; Ὡς τὸ καλὸν αὐτὸ ἄῤῥητον ὂν ϗ ὀφθαλμῶν κρεῖτἶον ἡ ψυχὴ τεθεαμένη πάλαι, ϗ ὀνειρώτἶȣσα αὐτȣ͂ τὴν μνήμην, ἐν τῇ δεῦρο συνȣσίᾳ ȣ̓ πάντη ἐναργῶς ὁρᾷ, ἅτε ἀπολελειμμένη αὐτȣ͂ ϗ τῷ χωρίῳ ϗ τῇ τύχῃ, ϗ ἀπεξενωμένη ἐκείνων τῶν θεαμάτων εἰς τὸν ἐν γῇ τόπον, ϗ περιβεβλημένη πολλὴν ϗ πανἶοδαπὴν ἰλὺν, ὑφ' ἧς ταράτἶεται, συνδεδεμένη ἀσαφεῖ βίῳ ϗ συἶκεχυμένῳ, ϗ μεςῷ ταράχȣ ϗ πλημμελείας πολλῆς. Ἡ δέ γε τȣ͂ καλȣ͂ φύσις ἀρξαμένη ἐκεῖθεν κάτεισι δεῦρο πρόσω ἰȣ͂σα ἠρέμα, ϗ ἀμβλυνομένη μᾶλλον, ϗ ἀπολείπȣσα τὴν ἀρχαίαν ἀκμήν.

ή. Καθάπερ τῶν ποἶαμῶν οἱ γενναιόταἶοι ἐξιόνἶες ἐπὶ τὴν θάλατἶαν, καἶὰ μὲν τὴν πρώτην ἐκβολὴν σώζȣσι τὸ ῥεῦμα ἀμιγὲς ἄλλῃ φύσει πικροἶέρᾳ, ϗ τοῖς ναύταις θαλατἶίοις προσπλεύσασιν ἀκραιφνὲς ποτόν· προελθόντες δὲ οἱ ποἶαμοὶ πόῤῥω, ϗ εἰσπεσόντες εἰς πέλαγος πλατὺ, ϗ παραδόντες τὸ ῥεῦμα ἀνέμοις, ϗ κύμασι, ϗ ζάλῃ, ϗ κλύδωνι, ἠφάνισαν δι' ἐπιμιξίαν τὴν ἀρχαίαν φύσιν· ȣ̔́τω ϗ τὸ κάλλος τὸ ἄῤῥηἶον ϗ ἀθάναἶον ἔρχεἶαι μὲν πρῶτον δι' ȣ̓ρανȣ͂ ϗ τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, ϗ εἰσ-

corpora deſcendit, in quibus adhuc integrum manet, purum putumque, et nulla ſui parte minus; cum vero, coelo relicto, haec loca verſus incipit deſcendere, perit paulatim et extinguitur. Itaque ſicut fluvium vix amplius agnoſcit in mari nauta marinus; ita pulchri ipſius influxum vix ullus homo, cum tenuiſſima ejus in terra veſtigia appareant, eaque aliis immiſta rebus. At vero, qui fluvium diu prius cognovit, totamque ejus naturam animo impreſſit, ſimul ac accurrit illi, ſimul ac vel minimum ejus ſignum videt, non aliter quam Ulyſſes,

de patriis fumum cum conſpicit oris,

exultat, gaudio accenditur, exhilaratur, amatque. Hujus pulchritudinis partem aliquam exiguam fluvius purus, planta florida, equus generoſus, ſibi vindicare poſſunt. Si quae tamen ejus ad terram uſque perveniant reliquiae, non facile alibi eas, quam in homine, qui forma et ratione inter omnia mortalia excellit corpora, qui anima praeditus eſt, quam merito pulchri illius cognatam dixeris, invenias. Propterea qui ſapit, ſtatuam cum videt, laudat in ea artem, non tamen amat ſtatuam; et plantam qui videt, laudat in ea fructum, non tamen amat plantam; et in fluvio aquae tranquillitatem laudat, non tamen amat fluvium: in homine vero, cum videt pulchritudinem vivam, mente praeditam, virtutis futurae praenunciam, continuo memoriam ſuſcitat, neque illud, quod videt, ſed revera veriorem longe amat pulchritudinem. Haec cauſa eſt, cur tam diligenter inſpiceret pulchra corpora Socrates, tam cito pulchritudinem animadverteret; cur nulla, ſive ea in palaeſtris verſaretur, ſive in Academia oberraret, ſive in conviviis comeſſaretur pulchritudo eum praeteriret; non ſecus quippe, quam venator accuratus, per humana corpora in memoriam verae illius pulchritudinis redibat.

DISSERT.

Digitized by Google

πεσὸν ἐκεῖ, ἀκραιφνὲς μένει ϗ ἀμιγὲς ϗ ὁλόκληρον· ἐπειδὰν δὲ ὑπερκύψῃ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν δεῦρο τόπον, ἀμβλύνεται ϗ ἀμαυροῦται. Καὶ μόλις ἂν αὐτοῦ γνωρίσαι τὴν ἐπιῤῥοὴν ναύτης θαλάττιος, ὁρῶν αὐτὴν ἀμυδρὰν ἐν γῇ πλανωμένην ϗ ἀνακεκραμένην ἀλλοτρίᾳ φύσει· ὁ δὲ συνήθης τῷ ποταμῷ, διὰ μνήμης ἔχων τὴν ἐκείνου φύσιν, ἐπειδὰν ἐντύχῃ, ϗ γνωρίσῃ, ϗ ἴχνος αὐτοῦ φανῇ, ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρώσκοντα καπνὸν, σκιρτᾷ, ϗ φλογοῦται, ϗ φαιδρύνεται, ϗ ἐρᾷ. Τοῦ δὲ κάλλους τούτου ἔλθοι μὲν ἄν τις μοῖρα ϗ ἐπὶ ποταμὸν εὐροώτατον, ϗ ἐπὶ φυτὸν εὐβλαστότατον, ϗ ἐπὶ ἵππον γενναιότατον, ἀλλ' ὅ, τι περ κάλλους ἀργότατον ϗ ἀμβλύτατον· εἰ δέ τίς ἐστιν αὐτοῦ ἐπιφοιτῶσα φύσις τὴν γῆν, ἴδοις ἂν ταύτην οὐκ ἄλλοθι ἢ ἐν ἀνθρώπῳ τῷ καλλίστῳ ϗ νοερωτάτῳ γηΐνων σωμάτων, ϗ τῷ ψυχῆς μεμοιραμένῳ συγγενοῦς αὐτῷ τῷ καλῷ. Καὶ διὰ τοῦτο νοῦν ἔχων, ἄγαλμα μὲν ἰδὼν, ἐπαινεῖ τὴν τέχνην, ἀλλ' οὐκ ἐρᾷ τοῦ ἀγάλματος· ϗ φυτὸν ἰδὼν, ἐπαινεῖ τοῦ καρποῦ, ἀλλ' οὐκ ἐρᾷ τοῦ φυτοῦ· ϗ ποταμὸν ἐπαινεῖ τῆς πρᾳότητος, ἀλλ' οὐκ ἐρᾷ τοῦ ποταμοῦ· ἐν δὲ ἀνθρώπῳ ἐπειδὰν ἴδῃ κάλλος ἔμπνουν ϗ νοερὸν ϗ ἀρετὴν προοιμιαζόμενον, ϗ τὴν μνήμην ἐγείρει, ϗ ἐρᾷν οὗ φησι μὲν τοῦ ὁρωμένου, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐρᾷ κάλλους ἀληθεστέρου. Διὰ ταῦτα ϗ Σωκράτης ἑώρα τὰ καλὰ τῶν σωμάτων, ϗ ταχέως ἔβλεπεν, ϗ πάντα ἔβλεπεν: οὐκ ἐλάνθανε δὲ αὐτὸν κάλλος, οὐκ ἐν παλαίστρᾳ καταδεδυκὸς, οὐκ ἐν Ἀκαδημίᾳ πλανώμενον, οὐκ ἐν συμποσίοις εὐωχούμενον· ἀλλ' οἷα θηρευτὴς δεινὸς, διὰ σωμάτων ἀνθρωπίνων διετέλει μεμνημένος κάλλους ἀληθινοῦ.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXVIII.

Omni ſermonum voluptate majorem eſſe eam, quae ex philoſophia percipitur.

Refert Homerus Ulyſſem, cum navem non haberet, ratem ſibi extemporaneam, qua navigaret, confeciſſe; quae cum vi ſubito exortae tempeſtatis diſſiparetur, accepiſſe a Leucothoe vittam, qua innixus navigare coepit, donec tandem Phaeacum terram appulit; ubi regis filiam invenit, a qua precibus ſuis hoc impetravit, ut ab ea in urbem deduceretur, Alcinoum regem ſibi propitium haberet, contubernio ab eo juxta ac Phaeacum primates exciperetur, tandemque orationem ad regem habet, cujus hoc fere eſt initium: Equidem res pulcherrima eſt, rex Alcinoe, praeſtantem, qualis hic eſt, audire citharoedum. Quid enim ſperari in vita poſſit beatius, quam ſummam populi hilaritatem; longumque domi ſpectare convivarum ordinem, quos omnes cantus delectat; quam menſam probe inſtructam, plenos vini calices? Mihi ita libeat interrogare Ulyſſem: Equidem ſcire ex te velim, vir ſapientiſſime, quid voluptatem voces? menſamne carnibus ciboque plenam, plenum calicem, magnam vini copiam, et ne quid deſit, citharoedum, qui eodem quo ille modo,

Et Laertiadae magni et certamen Achillis,

aut equum concavum canat, quo in urbem deferuntur Graecorum principes, quam vino ſepultam invadunt?

Hoccine prae cunctis adeo tibi dulce videtur?

2. Nae tu, ſapientiſſime Laertiade, laudibus miris voluptatem commendas nobis plane trivialem, qualemque barbarus aliquis, qui recens Babylone rediret, commendaret, ubi ſumptuoſas epulas, vini copiam, et vulgares ejuſmodi cantiunculas mirari didiciſſet: tu, inquam, qui aliis in locis, ut narrare ſoles, loti ſuavitatem, cantum

ΛΟΓΟΣ ΚΗ΄.

Ὅτι πάσης τῆς διὰ λόγων εὐφροσύνης ἡ διὰ φιλοσόφων λόγων ἀμείνων.

ΔΙηγεῖται Ὅμηρος περὶ Ὀδυσσέως, ὅτι χήτει νεὼς ἐπὶ σχεδίας πλέων, χειμῶνος ἐπιγενομένου, σκεδασθείσης τῆς σχεδίας, νηχόμενος ὑποβαλλούσης αὐτῷ κρήδεμνον τῆς Λευκοθέας, ἐμπεσὼν εἰς τὴν Φαιάκων γῆν, ἱκετεύσας βασιλικὴν παρθένον, κομισθεὶς ὑπ᾽ αὐτῆς εἰς τὸ ἄςυ, τυχὼν αἰδοῦς παρ᾽ Ἀλκινόου, κοινωνεῖ τῆς ἑςίας τοῖς Φαιάκων ἀρίςοις, καὶ μετὰ τοῦτο ἐνάρχεται τῶν πρὸς τὸν Ἀλκίνοον λόγων ὡδί πως· Ἀλκίνοε βασιλεῦ, καλὸν μὲν ἀκούειν ἀοιδοῦ ἀγαθοῦ, οἷος οὗτος, τὴν τέχνην θεῖος. Τί γὰρ εἴη χαριέςερον τέλος δήμου εὐθυμουμένου· καὶ δαιτυμόνων οἶκοι, ᾠδῆς ἀκροωμένων, καθημένων ἑξῆς· καὶ τραπέζης ἀφθόνου, καὶ κρατῆρος μεςοῦ; Ἐρωτῶ δὴ τὸν Ὀδυσσέα· Τί ἡγῇ εἶναι τὴν εὐφροσύνην, ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν; τράπεζαν μεςὴν κρεῶν καὶ σίτου, καὶ κρατῆρα πλήρη, καὶ οἶνον διαχεόμενον, καὶ ἐπὶ τούτοις ᾄδοντα ἀοιδὸν οἵας ἐκεῖνος ᾠδὰς ᾖδεν,

Νεῖκος Ὀδυσσῆος καὶ Πηλείδεω Ἀχιλῆος,

ἢ αὖ κοῖλον ἵππον, ἔνθα εἰσδύντες οἱ ἄριςοι τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸ ἄςυ εἰσενεχθέντες, προχυθέντες τοῦ ἵππου, μεθύουσιν ἐπιθέμενοι, εἷλον τὸ ἄςυ;

Τοῦτό τί σοι κάλλιςον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι;

β΄. Δεινός τις εἶ, ὦ σοφώτατε Ὀδυσσεῦ, ἐπαινέτης εὐφροσύνης δημωδεςάτης, οἵαν καὶ βάρβαρος ἀνὴρ ἐπαινέσαι, καὶ ἄρτι ἐκ Βαβυλῶνος ἥκων, συνήθης πολυτελεῖ τραπέζῃ, καὶ οἴνῳ χεομένῳ πολλῷ, καὶ ᾠδῇ αὐτοσχεδίῳ· καὶ ταῦτα, ὡς φῄς, ὑπεριδὼν παρ᾽ ἄλλοις τοῦ μελιηδέος λωτοῦ, καὶ τῆς Σειρήνων ᾠδῆς.

Google

cantum Sirenum potuiſti contemnere. Quare cave ne aliud innuere Homerus velit, quam quod prima fronte indicare ipſi verſus videntur. Et mihi quidem videtur, qui meſas omni ciborum genere refertas, qui calices vini plenos, qui inter has omnes voluptates convivas etiam inducit, qui ſuaviſſimo cantu delectentur, honeſtiorem aliquam nobis voluptatem proponere voluiſſe; quam imitari debet vir ſapiens, ut voluptates a minus honeſtis partibus ad magis decora transferat, a ventre ad aures videlicet: niſi fortaſſe ne hoc quidem ſufficere arbitreris, ut temere aliquis et ſine modo,

Et tibiae atque tubae cantu,

hominumque ſtrepitu aures detineat; ſed hic ars requiratur aliqua, quae certa quadam harmoniae ratione id agat.

3. Verum enimvero cujuſmodi ea futura eſt? Nec enim negare poſſum, quin et ipſe ſumma cum voluptate audiam haec omnia, ſive tibiam inflet, ſive lyram pulſet aliquis, aut ſi quod aliud muſicum inſtrumentum ſuavi modulatione homines oblectet. Vereor tamen, ne haec modulatio voluptatem quidem aliquam ab ipſa arte mutuetur; quia tamen ſine ſignificatione ulla, ſine verbis eſt, et vocibus, nihil dignum animae delectatione adferat. Si quis enim eam, quae ex ſola modulatione conſtat, voluptatem cum altera illa, quae ex oratione verbiſque hauritur, velit conferre; hanc cibo, illam odori ſimilem videbit: quorum illi quidem validiſſime nutriunt; odor vero, et qua odor eſt, res eſt viliſſima, et ad nutriendum nihil confert, aut parum: at vero ita aures noſtrae oblectandae ſunt, ut ſimul paſcantur; quod fiet, ſi una odorem harmoniae, cibumque verborum illis largiamur. Cum ergo nulla re alia, quam ſermone, praeſtantes convivas oblectari poſſe ſit certum; reſtat, ut quo ſermonum genere excipiendi ſint, id quoque ſciamus. Sunt enim nonnulli, qui judiciorum lites, arteſque fori contentioſas et velitationes imitantur, qui injuſta fulciunt, inhoneſta adornant, vera adulterant, nihil denique ſanum aut ſincerum

ᾠδῆς. Μήποτε οὖν ἔοικέν τι Ὅμηρος αἰνίττεσθαι ἄλλο κρεῖττον, ἢ ὁποῖον τὰ ἔπη λέγοι οὑτωσὶ ἀκούσαντι εὐθύς. Τὸ γάρ τοι κειμένων σιτίων ἀμφιλαφῶν, καὶ οἴνου πολλοῦ, ταῦτα μὲν ἐπιθεῖναι ταῖς τραπέζαις, καὶ τὸν οἶνον τῷ κρατῆρι ἐγχέαι, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς δαιτυμόνας ἐν τοσαύταις ἡδοναῖς ἀκροωμένους τοῦ ἀοιδοῦ σπουδῇ, εὐσχήμονά τινα ἔοικεν εὐωχίαν διηγεῖσθαι ἡμῖν, οἵαν μιμήσηται ἄν τις νοῦν ἔχων, μεταθεὶς τὰς ἡδονὰς ἀπὸ τῶν αἰσχίστων ἐπὶ τὰ κοσμιώτατα, ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐπὶ τὰς ἀκοάς· ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη, εὐωχεῖν τὰς ἀκοὰς εἰκῇ καὶ ἀνέδην,

Αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπῇ,

καὶ ἀνθρώπων ὁμάδῳ, ἀλλὰ κἀνταῦθα τέχνης δεῖ κατακοσμούσης τὴν ἀκοῆς εὐωχίαν ἁρμονίᾳ δεξιᾷ.

γ'. Καὶ τίς ἂν ἡμῖν ἡ τοιαύτη ἁρμονία γένοιτο; Ἀγαπῶ μὲν γὰρ ἔγωγε τὴν ἐκ μελῶν ἡδονὴν προσιοῦσαν ταῖς ἀκοαῖς, ἢ δι' αὐλῶν ἐμπνεομένων, ἢ διὰ λύρας κρουομένης, ἢ δι' ἄλλου τοῦ μουσικοῦ ὀργάνου δυναμένου χορηγεῖν καὶ ἐπιπέμπειν ἡμῖν προσηνὲς μέλος. Δέδια δὲ, μὴ ταυτὶ τὰ μέλη ἡδονὴν μέν τινα ἔχῃ κεκραμένην ὑπὸ τῆς τέχνης καλῶς, ἄσημα δὲ ὄντα καὶ ἄλογα καὶ ἄφωνα μηδὲν μέγα τῇ ψυχῇ εἰς εὐφροσύνην συντελῇ. Ἐι γάρ τις ἐθέλοι παραβαλεῖν τὴν ἐκ μελῶν ἡδονὴν τῇ τῶν λόγων, ἐοίκοι ἂν ὁ μὲν λόγος σιτίοις, τὸ δὲ μέλος ὀδμαῖς· ὧν τὰ μὲν εἰς ὑποτροφὴν προσφορώτατα, ὀδμὴ δὲ, καὶ ἡ ὀδμὴ, κιβδηλότατόν ἐστι χρῆμα, καὶ ἐν τροφῇ ἀσθενέστατον· εὐωχητέον οὖν τὰς ἀκοὰς τρέφοντας, ὁμοῦ τὰς μὲν ὀδμὰς ταύτας τὰς ἐκ τῶν μελῶν παραπεμπομένους, τὰ δὲ ἐκ λόγων σιτία προσάγοντας αὐταῖς. Ἐπεὶ τοίνυν λόγῳ, καὶ οὐκ ἄλλῳ τῳ, χαίρειν εἰκὸς δαιτυμόνας δεξιοὺς, τίνας καὶ λόγους αὐτοῖς παραθήσομεν φέροντες ἄρα; Οἱ μὲν μιμοῦνται τὰς ἐν δικαστηρίοις ἔριδας, καὶ φιλονεικίας ἐπιτεχνήσεις καὶ μάχας, κρατύνοντες μὲν τὰ ἄδικα, ἐπικοσμοῦντες δὲ τὰ αἰσχρὰ, κιβδηλεύοντες δὲ τἀληθῆ, ὑγιὲς δὲ οὐδὲν, οὐδὲ ἄδολον, οὐδὲ ἐν

τῷ

Digitized by Google

ſincerum adferunt, nihil ex naturae praeſcripto loquuntur: plane ut mancipiorum mangones ſolent, qui ſi genuina corpora, ſub puro ſole liberoque nutrita aere acceperint, in umbra educant ea, et depilant; donec totam illis formam eripiant, quam a natura, quae omni arte eſt praeſtantior, acceperunt. Plane idem agunt forenſes illi rabulae.

4. Haec vero et ejuſmodi, praeterquam quod inepta ſint admodum et moleſta, indigna ſunt, quibus oblectetur animus. Itaque nec Aeneanum laudare poſſum ſpectacula, quibus in conviviis alii agendo, alii ſpectando, oblectare ſe ſolent. Duo viri ad tibiae modos pugnae ſimulachra cient: alter eorum agricolam imitatur, et arat; alter praedonem, et armatus eſt: habet et agricola in promptu arma ſua, qui, ſimul ac praedo appropinquare incipit, relicto aratro ſuo, arma in manum ſumit, cum praedone concurrit; ibi faciem alterius ferit alter; hic vulnerat, ille vulneratur; hic ſternit, ille cadit: minime dignum convivio ſpectaculum. Cui ego longe antiquam Perſarum legem praetulerim, qua libertatem ſuam conſecuti ſunt. Deliberare in conviviis Perſae, ſicut in concionibus Athenienſes ſolebant: cum enim per legem inebriari nefas eſſet, modicus vini uſus, non aliter quam oleum igni infuſum, animos eorum excitabat; ut nec ardorem eorum penitus reſtingueret, nec ultra tamen, quam neceſſe eſſet, accenderet. Oratores vero noſtri, cum nulla apud nos lex nimiam illam verborum reprimat licentiam, quovis temulento homine liberius in concionibus inſaniunt.

5. Sed Perſas jam Athenienſesque relinquamus, rurſus ad noſtra redeamus. Sermonibus ergo paſcendi ſunt honeſti animi, non forenſibus tamen. Quibus ergo? Qui ad ſuperiorum cogitationem temporum eos revocent, reſque jam olim geſtas ſpectandas proponant. Nihil eſt jucundius, quam in hiſtoria verſari, quam ſine labore ullo paſſim divagari, omnes ſimul locos intueri,

Digitized by Google

τῷ τῆς φύσεως ἐπιχωρίῳ μένειν ἐῶντες· ἀλλ᾽ αὐτὸ ἐκεῖνο οἷόνπερ οἱ τῶν ἀνδραπόδων κάπηλοι, οἳ σώματα παραλαβόντες ἁπλᾶ ὑφ᾽ ἡλίῳ καθαρῷ καὶ ἀέρι ἐλευθέρῳ τεθραμμένα, σκιατροφοῦντες ταῦτα καὶ λεαίνοντες, λυμαίνονται αὐτῶν τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς δημιουργίαν, ἣν ἡ φύσις αὐτοῖς περιέβαλε κρείττονα τέχνης. Τοιοῦτον γάρ τι ἀμέλει καὶ οἱ πρὸς τὰς δίκας εἰλούμενοι δρῶσιν.

δ΄. Ἀλλὰ τά γε τούτων μιμήματα, πρὸς τῷ κίβδηλα εἶναι καὶ σκυθρωπὰ κομιδῇ, καὶ εὐωχουμέναις ψυχαῖς οὐ πάνυ τι ἀκούειν ἐπιτήδεια. Ὡς ἐγὼ οὐδὲ τὰ Αἰνιάνων θεάματα ἐπαινῶ, ὅσα ἐν πότῳ εὐφραίνονται Αἰνιᾶνες, οἱ μὲν δρῶντες, οἱ δὲ ὁρῶντες. Ἄνδρες δύο μιμοῦνται μάχην, ὑπαυλοῦντος ἄλλου· ὁ μὲν αὐτοῖν γεωργός τέ ἐστι καὶ ἀροῖ, ὁ δὲ ληστὴς καὶ ὅπλα ἔχει, κεῖται δὲ καὶ τῷ γεωργῷ τὰ ὅπλα ἀγχοῦ· ἐπειδὰν δὲ ὁ ληστὴς ἔλθῃ, ἀφέμενος ὁ γεωργὸς τοῦ ζεύγους, δραμὼν ἐπὶ τὰ ὅπλα, συμπεσόντες μάχονται, παίοντες τὰς ἀσπίδας, καὶ μιμούμενοι τὰ τραύματα καὶ πτώματα· θεάματα οὐ συμποτικά. Ἐπαινῶ πρὸ τούτων τὸν Περσικὸν νόμον τὸν ἀρχαῖον, δι᾽ ὃν Πέρσαι τῆς ἐλευθερίας ἐπελάβοντο. Ἀνέκειντο τοῖς Πέρσαις αἱ βουλαὶ εἰς τὰς εὐωχίας, ὥσπερ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ σπουδαστικώτερον ἦν συμπόσιον Περσικὸν ἐκκλησίας Ἀττικῆς· ἐκεῖ μὲν γὰρ νόμος κολάζων τὴν μέθην ἐπήγειρεν αὐτῶν τὰς ἀρετὰς τῇ εὐωχίᾳ, καθάπερ ἔλαιον πῦρ, ἐπιχέων τῇ ψυχῇ συμμέτρως, μὴ τελείως σβεννὺς αὐτῆς τὸ φιλότιμον, μήτε ἐξάπτων τῆς χρείας περαιτέρω. Ἐνταῦθα δὲ οἱ νήφοντες οὗτοι δημαγωγοὶ, μηδενὸς αὐτοῖς ἐφεστῶτος νόμου κολάζοντος τὴν ἐξουσίαν τῶν λόγων, ἐξωρχοῦντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσης μέθης ἀκολαστότερον.

έ. Τὰ μὲν οὖν τῶν Περσῶν καὶ τὰ Ἀττικὰ ἐῶμεν, ἐπανάγωμεν δὲ αὖθις ἐπὶ τὰ ἡμέτερα. Λόγοις τοιγαροῦν εὐωχητέον τὰς ἀγαθὰς ψυχὰς, καὶ οὐ δικανικοῖς λόγοις, φησὶν ὁ λόγος. Τίσι μὴν ἄρα; Οἱ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὸν πρόσθεν χρόνον ἀναβιβασάμενοι, παρέχουσιν αὐταῖς τὴν θέαν τῶν γενομένων πάλαι. Προσηνὲς γὰρ ἡ ἱστορία, καὶ τὸ μηδὲν καμόντα πανταχοῦ περιπολεῖν, πάντα μὲν

Digitized by Google

eri, omnibus bellis ſine periculo intereſſe, infinitum temporis ſpatium contrahere, infinitas res geſtas ſimul cognoſcere, quae ab Aſſyriis, quae ab Aegyptiis, quae a Perſis, quae a Medis, quae a Graecis facta ſunt; bello nunc terreſtri, nunc marino, nunc concionis mediae videri intereſſe conſiliis; cum Themiſtocle in mari, cum Leonide in terra pugnare, cum Ageſilao trajicere, cum Xenophonte incolumem redire; amare cum Panthea, venari cum Cyro, regnare cum Cyaxari. Quod ſi ſapiens ea de cauſa Ulyſſes dicitur, quod vafer eſſet, et

Multorum mores hominum luſtraſſet et urbes,
Dum ſibi, dum ſociis, reditum pariterque ſalutem
Apparat;

multo ſapientior eſt, qui extra periculum hiſtoriae lectione ſeſe explet. Charybdin videbit, ſed ſine naufragio; Sirenas audiet, ſed ſine vinculis; cum Cyclope aget, ſed miti et pacato. Et ſi eo nomine felix fuiſſe Perſeus judicatur, quod paſſim alarum vagaretur beneficio, totam terrae naturam, omnia intueretur loca: multo et levior certe et ſublimior his Perſei alis habenda eſt hiſtoria, quae paſſim animum circumfert noſtrum, nec nudas ei ſimpliceſque res oſtendit; ſed et hominum et fluviorum origines. Quale eſt illud: *Croeſus Lydus erat genere, Alyattis filius, rex vero populorum:* et,

A Jove nam primum deduxit Dardanus ortum.

Et urbis: *Epidamnus urbs eſt ad dextram ſita Ionium ſinum petentibus, cui finitimi ſunt Taulantii, gens barbara:*

Urbs Ephyre poſita eſt Argi, anterioribus oris.

Sed et fluvii: *Qui a meridianis partibus ſeptentrionem verſus fluens, in pontum ſe exonerat, quem Euxinum vocant:* et,

Quem Xanthum Divi dicunt, homineſque Scamandrum.

Sola harum rerum narratio eſt, quae genus mortale, cui nihil aeque caducum eſt, nihil quod pereat, quod deficiat citius, memoriae bene-

Digitized by Google

χωρία ἐποπτεύοντα, πᾶσι δὲ πολέμοις ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς παραγινόμενον, μῆκος δὲ ἀμήχανον χρόνου ἐν βραχεῖ ἀναλεγόμενον, πλῆθος δὲ ἄπειρον πραγμάτων ἐν ὀλίγῳ μανθάνοντα, τὰ Ἀσσύρια, τὰ Αἰγύπτια, τὰ Περσικὰ, τὰ Μηδικὰ, τὰ Ἑλληνικά· νῦν μὲν πολεμοῦσιν ἐν γῇ παραγινόμενον, νῦν δὲ ἐν θαλάττῃ ναυμαχοῦσιν, νῦν δὲ ἐν ἐκκλησίαις βουλευομένοις· μετὰ Θεμιστοκλέους ναυμαχοῦντα, μετὰ Λεωνίδου ταττόμενον, καὶ μετὰ Ἀγησιλάου διαβαίνοντα, καὶ μετὰ Ξενοφῶντος σωζόμενον· ξυνερῶντα Πανθείᾳ, συνθηρῶντα Κύρῳ, συμβασιλεύοντα Κυαξάρῃ. Εἰ δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς σοφὸς, ὅτι πολύτροπος ἦν, καὶ

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
Ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἑταίρων·

πολύ που σοφώτερος, ὁ τῶν μὲν κινδύνων ἐξιστάμενος, τῆς δὲ ἱστορίας ἐμπιμπλάμενος. Χάρυβδιν ὄψεται, ἀλλ' οὐκ ἐν ναυαγίῳ· Σειρήνων ἀκούσεται, ἀλλ' οὐ δεδεμένος· Κύκλωπι ἐντεύξεται, ἀλλ' εἰρηνικῷ. Εἰ δὲ καὶ Περσεὺς εὐδαίμων, ὅτι πτηνὸς ἦν, καὶ περιεφέρετο ἐν τῷ αἰθέρι πάντα ἐποπτεύων τὰ ἐν γῇ παθήματα καὶ χωρία· πολὺ τῶν Περσέως πτερῶν ἡ ἱστορία κουφότερον καὶ μετεωρότερον, ἣ λαβοῦσα τὴν ψυχὴν περιφέρει πανταχοῦ, οὐκ ἀργῶς οὐδὲ ἠμελημένως δεικνῦσα, ἀλλὰ καὶ ἄνδρα γενεαλογεῖ καὶ ποταμόν. Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων·

Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς.

Γενεαλογεῖ καὶ πόλιν· Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον, προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι·

Ἐστὶ πόλις Ἐφύρη μυχῷ Ἄργεος ἱπποβότοιο.

Γενεαλογεῖ δὲ καὶ ποταμόν· Ὃς ῥέων ἐκ μεσημβρίης πρὸς βορέην ἄνεμον εἰς τὸν Εὔξινον πόντον καλεόμενον ἐκδιδοῖ·

Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Τοῦτο τὸ ἄκουσμα ἐφήμερον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ φθειρόμενον ταχὺ, καὶ ἀπολλύμενον, καὶ ὑποῤῥέον, τῇ μνήμῃ σώζει, καὶ τὰς

beneficio aeternitati aequat; quod virtutes ejus conſervat, immortali gloria actiones ejus compenſat. Hoc eſt, cur Leonides non a Lacedaemoniis illius aevi tantum celebretur; non tantum ab Athenienſibus, quos aetas illa tulit, Themiſtocles laudetur: manet etiam nunc Periclis imperium, manet juſtitia Ariſtidis, Critias adhuc poenas luit, Alcibiades adhuc in exilium abit. Et, ut verbo abſolvam, narratio hiſtorica et eos, qui primo legunt, mirifica voluptate oblectet; et eos, qui jam legerunt, jucundiſſima cogitatione reficit.

6. Quae igitur e ſermone ullo peti voluptas poſſit magis grata animo? Certe quamvis difficile ſit multis praeclariſque ſe opponere hiſtoricis, dicendum tamen eſt: Equidem licet pulcherrima ſit, et quam maxime ad poetarum jucunditatem, o hiſtorici, orationis veſtrae accedat compoſitio; alia eſt tamen, quam quae a vobis peti poſſit, animi honeſti voluptas. Quid enim praeteritorum malorum juvat recordatio, niſi prius quo pacto vitanda ea ſint, cognoſces? Aut quid commodi Athenienſes ex Attica, aut ex Ionica Halicarnaſſenſes hauſerunt hiſtoria? quae felicitas ex hiſtoria Chiis acceſſit? Si enim honeſta poſſent ab improbis diſtinguere, aut praetermittere haec, illa deſcribere; non minus fortaſſe rerum geſtarum animum juvaret imitatio, quam oculos juvat imitatio pictoris: nunc promiſcue in hiſtoriam infarciuntur omnia, major pars in deterioribus moratur, vincunt turpia: ubique fere in hiſtoria rapaces, tyrannos, injuſtos hoſtes, temere partas felicitates, facinora ſceleſta, calamitates indignas, tragicos caſus invenies; quorum imitatio periculoſa, memoria damnoſa, aeterna eſt miſeria. Ego, ut plenam voluptatem conſequar, ſanis paſci volo ſermonibus, ſanum requiro cibum; quali Socrates, aut Plato, aut Xenophon, aut Aeſchines in curanda valetudine ſunt uſi.

7. Libidine, metu, moerore, invidia, variiſque aliis ac diverſis anima humana torquetur affectibus. Vides contentionem duram, contentionem implacabilem; tale bellum mihi deſcribe, Medicum vero relinque; talem mihi morbum narra, peſtem vero praetermitte.

Digitized by Google

τὰς ἀρετὰς φυλάττει, καὶ τὰς πράξεις ταῖς δόξαις ἀθανάτους ποιεῖ. Διὰ τοῦτο ὁ Λεωνίδης ᾄδεται οὐχ ὑπὸ Λακεδαιμονίων μόνον τῶν τότε, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπαινεῖται οὐχ ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκείνων· μένει δὲ καὶ ἡ Περικλέους στρατηγία καὶ νῦν ἔτι, καὶ ἡ Ἀριστείδου δικαιοσύνη, δίδωσι Κριτίας καὶ νῦν δίκην, φεύγει καὶ νῦν Ἀλκιβιάδης. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οἱ καθ' ἱστορίαν λόγοι τῷ μὲν ἀνηκόῳ τερπνότατον καθ' ἡδονήν, τῷ δὲ εἰδότι ἐπαγωγότατον κατὰ ἀνάμνησιν.

ϛ'. Τίς ἂν οὖν γένοιτο ψυχαῖς εὐωχία λόγων ταύτης προσηνεστέρα; Χαλεπὸν μὲν εἰπεῖν καὶ ἀντιτάξασθαι πολλῷ καὶ γενναίῳ λογοποιῷ, ῥητέον δὲ ὅμως· Ὅτι καλὴ μὲν ὑμῶν ἡ ἁρμονία καὶ ᾄδεσθαι προσηνής, ἄλλο δὲ ποθεῖ ἡ ἐπιεικὴς ψυχή, καὶ οὐχ οἷον παρέχεσθε ὑμεῖς. Τί γὰρ σεμνὸν ἡ μνήμη τῶν πάλαι κακῶν, τῷ μήπω μαθόντι ὅπως ταῦτα φυλακτέον; ἢ τί πλέον Ἀθηναίοις ἐγένετο διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν Ἀττικήν; ἢ τί πλέον Ἁλικαρνασσεῦσι διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν Ἰωνικήν; ἢ τί Χῖοι διὰ ταύτην εὐδαιμονέστεροι; Εἰ μὲν ἀποκρίναντες τὰ καλὰ τῶν αἰσχρῶν, τὰ μὲν ἀπέκρυπτον, τὰ δὲ ἱστόρουν, ἦν ἂν που τῇ ψυχῇ ὄνησις κατὰ μίμησιν τῶν ἱστορημένων, καθάπερ ὀφθαλμοῖς κατὰ μίμησιν γραφῆς· νῦν δὲ ἀναμὶξ εἰσφύρεται πάντα ἐν τοῖς λόγος, καὶ πλεονάζει τὰ χείρω, καὶ κρατεῖ τὰ αἰσχρά· καὶ τὸ πολὺ τῆς ἱστορίας πλεονέκται, τύραννοι, καὶ πόλεμοι ἄδικοι, καὶ εὐτυχίαι ἄλογοι, καὶ πράξεις πονηραί, καὶ συμφοραὶ ἀγνώμονες, καὶ περιστάσεις τραγικαί· ὧν σφαλερὰ μὲν ἡ μίμησις, βλαβερὰ δὲ ἡ μνήμη, ἀθάνατος δὲ ἡ δυστυχία. Ἐγὼ δὲ ποθῶ πρὸς τὴν εὐωχίαν τροφὴν λόγων ὑγιεινῶν, καὶ ἀνόσου τοιούτου δέομαι σιτίου, ἀφ' οὗ καὶ Σωκράτης ὑγίανε, καὶ Πλάτων, καὶ Ξενοφῶν, καὶ Αἰσχίνης.

ζ'. Ἐπιθυμεῖ ἡ ἀνθρώπου ψυχή, καὶ δέδιε, καὶ λυπεῖται, καὶ φθονεῖ, καὶ ἄλλοις συνέχεται παντοδαποῖς καὶ ἀλλοκότοις παθήμασι. Στάσιν ὁρᾷς πικρὰν καὶ ἀκήρυκτον· τοιοῦτόν μοι διηγοῦ τὸν πόλεμον, τὸν δὲ Μηδικὸν ἔα· ταύτην μοι διηγοῦ τὴν νό-

Digitized by Google

termitte. Quam hujus belli ducem quaeram, quem morbi hujus inveniam medicum? Hippocratem corporibus relinque, marinis praeliis Themiſtoclem; dic aliquem animi medicum, dic aliquem ducem. Si inter homines non invenias, inter Deos quaere. Ne tamen vel de agro tuo, quod vaſtatus ſit; vel de mari, quod a piratis infeſtetur; aut obſideatur urbs ab hoſtibus, aut plurimi morbo intereant, inſtitue querelam: puſilla haec ſunt, caduca haec ſunt. Vaſtari enim ſeges tua poterit, quamvis Peloponneſii abſtineant; a piratis infeſtabitur mare, quamvis in mari claſſem non habeant Athenienſes; moenia tua ſi Philippus non evertet, certe tempus; interibunt homines, quamvis peſtis remittat:

At virtus hominis nunquam reparabilis ulli eſt.

De hac Deos conſule, quoties invadi, ſpoliari, oppugnari animam videbis, aut a morbo tentari. Hic oraculo Deorum, hic reſponſo opus habes, hic Deum precare: Audias, precor, Apollo, et Jupiter, aut ſi quis praeterea Deus es, qui morbos animi curare ſoles,

Si quando haud uno templum tibi munere cinxi,
Pinguiaque in mediis adolevi viſcera flammis.

Citius has preces, quam Chryſae, Apollo audiet. Nec enim petes, ut peſtem immittat, ut ſagittas lethales emittat, ut canes, ut aves, ut homines extinguat; quae minime illo Deo, quem muſicae, quem ſapientiae, quem divinationi praeeſſe voluerunt, digna ſunt. Homerus autem, qui hoc illi tribuit, nihil aliud in animo habuit, quam ſolares radios; qui quavis ſagitta velocius per aerem feruntur, quavis puriſſima corporis conſtitutione ſimpliciores ſunt. Mihi vero vel Homerus, vel Heſiodus, vel ſi quis alius poeta divinus eſt, Deum canat, qui mederi poſſit morbis animi. Haec Apolline digna ſunt, haec digna ſunt Jove.

DISSERT.

Digitized by Google

σον, τὸν δὲ λοιμὸν ἔα. Εἰπὲ, τίνι ἐπιτρέψω τὴν ϛρατηγίαν, ϗ τὴν ἴασιν; Ἱπποκράτην δὲ ἔα τοῖς σώμασι, ϗ Θεμιςοκλέα τῇ θαλάττῃ· λέγε τὸν ψυχῆς ἰατρὸν, λέγε τὸν ϛρατηγόν. Κἂν ἀπορῇς ἀνδρῶν, ἐπὶ τὺς θεὺς ἴθι. Ἔρυ μὴ περὶ γῆς δῃυμένης, μηδὲ περὶ θαλάττης λῃςευομένης, μηδὲ περὶ τειχῶν πολιορκυμένων, μηδὲ περὶ σωμάτων φθειρομένων· σμικρὰ ταῦτα, ἐφήμερα ταῦτα. Τμηθήσεται λήϊον, κἂν Πελοποννήσιοι ἀπόσχωνται· λῃςευθήσεται θάλαττα, κἂν Ἀθηναῖοι μὴ ναυμαχῶσι· καταβαλεῖ τὰ τείχη, ϗ εἰ μὴ Φίλιππος, ἀλλ' ὁ χρόνος· φθαρήσεται τὰ σώματα, κἂν ἀπέλθῃ ὁ λοιμός·

ἀνδρὸς δὲ ἀρετὴ πάλιν ἐλθεῖν, ὔτε λῃϛὴ,
Οὔθ' ἑλετή.

Περὶ ταύτης ἔρυ δὴ, ὅτε ψυχὴ τέμνεται, λῃςεύεται, πολιορκεῖται, νοσεῖ. Χρησμῦ σοι δεῖ, μαντείας σοι δεῖ, εὖξαι τῷ θεῷ·

Κλῦθί μευ, ἀργυρότοξε, ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας,

κλῦθι, ὦ Ἄπολλον, ϗ Ζεῦ, ϗ εἴ τις ἄλλος θεὸς ἰατικὸς ψυχῆς νοσύσης,

εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
Ἢ εἰ δήποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα.

Ἀκύσεται ὁ Ἀπόλλων τοιαῦτα εὐχομένυ θᾶττον, ἢ τῦ Χρύσυ. Οὐ γὰρ ἐπὶ λοιμὸν παρακαλεῖς τὸν θεὸν, ὐδὲ ἐπὶ τοξείαν ὀϊςῶν θανατηφόρων, ὐδὲ ἐπὶ φθορὰν κυνῶν, ϗ ἀνδρῶν, ϗ ὀρνέων· ὐ γὰρ ταῦτα ἔργα μυσικῦ θεῦ, ϗ σοφῦ, ϗ μαντικῦ. Ὅμηρος δὲ αὐτῷ προσέθηκε τὴν φήμην, αἰνιττόμενος τὴν ἡλίυ ἀκτῖνα δι' ἀέρος χωρῦσαν ὀϊςῦ θᾶττον, ἀκραιτωτέραν τῆς τῶν σωμάτων συμμετρίας. Ἐμοὶ δὲ ᾀδέτω εἴτε ϗ Ὅμηρος, εἴτε Ἡσίοδος, εἴτέ τις ἄλλος ποιητὴς δαιμόνιος, θεὸν Παιᾶνα ψυχῆς παθημάτων. Ἄξια ταῦτα τῦ Ἀπόλλωνος, ἄξια τῦ Διός.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXIX.

Utri in republica utiliores ſint, milites, an agricolae. Et primo pro militibus.

Possisne dicere, qui ſint illi, quos Homerus in poeſi ſua Jove genitos, Diis ſimiles, paſtoreſque populorum vocat; ut alia omittam nomina, quibus in extollenda alicujus virtute uti ſolent poetae? Eoſne, qui terram ſtiva et ligone exercent, qui arare, qui plantare, qui meſſem colligere, vitem ordinare eleganter poſſunt? An potius has ſimileſque curas ne leviter quidem in libris ſuis attingere dignatus eſt; niſi quatenus inſulanum ſenem, qui a contumelioſis aliquot juvenibus regno ſuo ejectus erat, introducit, quem

in vitiferae procul ubere terrae

humi in frondibus decumbere, aeſtivoque tempore quieſcere fecit? At vero quos beatos putat, quos commendare ſolet Homerus, alii certe ſunt, alia ſunt eorum opera, alia ſtudia. Qualis Achilles eſt, cum hoſtem inſequitur; aut Ajax, cum ſingulari certamine congreditur; Teucer cum ſagittis, Diomedes cum animi virtute excellit; aut ſi quis alius, qui ſtrenue rem gerit. Nihil enim in toto ejus opere audis, quam magnos clypeos, ſplendidas galeas, longas haſtas, pulchros currus, equos currentes, et, ut verbo abſolvam, viros fortes qui mactant, timidos qui mactantur. Quid, quod ipſum Agamemnonem, communem omnium Graecorum principem, laudare non potuerit aliter, quam ut bellatorem ſimul eum regemque dicat, quaſi hoc maxime dignum ſit imperio? utrunque enim facit Agamemnonem,

fortem regemque ducemque.

Nam et Menelaus rex non minus erat, quam Agamemnon, verum remiſſior in bello; quae cauſa eſt, cur tam parcus in exornandis poetarum more ejus laudibus fuerit Homerus. Illum vero, de quo loquimur, Agamemnonem, putaſne gloria et exiſtimatione nominis reliquis

ΛΟΓΟΣ ΚΘ΄.

Τινὲς λυσιτελέστεροι πόλει, οἱ προπολεμοῦντες, ἢ οἱ γεωργοῦντες. Ὅτι οἱ προπολεμοῦντες.

ΕΧΕΙΣ εἰπεῖν τίνας ὀνομάζει Ὅμηρος ἐν τοῖς ἔπεσι διογενεῖς, καὶ θεοῖς εἰκέλους, καὶ λαῶν ποιμένας, καὶ ἄλλα ὅσα ποιητὴν εἰκὸς ἀποσεμνύνοντα τοῖς ὀνόμασιν ἀρετὴν ἀνδρός; Ἆρα τοὺς ἐπὶ σκαπάνῃ καὶ αὔλακι πρὸς τῇ γῇ διαπονουμένους, δεινοὺς ἀροῦν, ἀγαθοὺς φυτεύειν, ἐν ἀμήτῳ δεξιοὺς, ἐν ὀρχάτῳ φιλοπόνους; Ἡ τούτων μὲν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἠξίωσεν καταμίξαι τὰ ἔργα τῇ αὐτοῦ ᾠδῇ, ὅτι μὴ νησιώτῃ γέροντι ἀναθεὶς αὐτὰ, ἐκπεπτωκότι τῆς ἀρχῆς ὑπὸ ὑβριστῶν νέων, ἐν γουνῷ οἰνοπέδου ἀλωῆς ἐπὶ φύλλων χαμαὶ βεβλημένων ὥρᾳ θέρους ἀναπαυομένῳ. Οἱ δὲ μακάριοι αὐτῷ ἄνδρες, οὓς ἐκεῖνος ἐπαινῶν χαίρει, ἕτεροί εἰσιν ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ ἔργων· ἢ Ἀχιλλεὺς διώκων, ἢ Αἴας μονομαχῶν, ἢ Τεῦκρος τοξεύων, ἢ Διομήδης ἀριστεύων, ἤ τις ἄλλος τῶν δεινῶν τὰ ἀριστευτικά. Μεστὰ δὲ αὐτῷ τὰ ἔπη ἀσπίδων μεγάλων, καὶ κορύθων φαεινῶν, καὶ δοράτων μακρῶν, καὶ ἁρμάτων καλῶν, καὶ ἵππων θεόντων, καὶ ἀγαθῶν κτεινόντων, καὶ δειλῶν κτεινομένων. Τὸν μὲν γὰρ Ἀγαμέμνονα αὐτὸν τὸν τῶν Πανελλήνων βασιλέα οὐκ ἔσχεν ἑτέρως ἐπαινέσαι, ἢ τὸν αἰχμητὴν προσθεὶς τῷ βασιλεῖ, ὡς μόνον δὲ τοῦτο ἔργον ἀρχικώτατον· καί φησιν ὅτι ἦν Ἀγαμέμνων ἀμφότερον, βασιλεὺς καὶ αἰχμητὴς ἀγαθός. Ἐπεὶ καὶ ὁ Μενέλαος βασιλεὺς μὲν ἦν, οὐχ ἧττον ἢ ὁ Ἀγαμέμνων, μαλθακὸς δὲ αἰχμὴν, καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγον αὐτῷ μετέδωκε ποιητικῆς εὐφημίας Ὅμηρος. Ὅ γε μὴν Ἀγαμέμνων οὗτος, τί ἦν ἂν ἐπικλεέστερος τῶν ἄλλων, εἰ

reliquis anteſtare potuiſſe, ſi Argis manere, ubi optimam habebat terram, eam colere, et Aegyptiis, quam habent, foecunditatis laudem praeripere maluiſſet? Audis ipſum Ulyſſem, qui his verbis Ithacen ſuam praedicat,

Aſpera, ſed nutrix hominum bona.

Minime enim fugit eum, utpote ſapientem, longe majores eſſe fortitudinis fructus, quam aut triticum, aut hordeum, aut ſi qui alius terrae cibus eſt.

2. Homerum relinquam; metuo enim ne parum gratum ſit tibi, ſi teſtimonio utar hominis, qui plus quam par eſt fortaſſe bello delectetur. Vis potius poſt Homerum, Laconum, Atticorum, Cretenſium, aut Perſarum conſideremus rempublicam? Praeclaras videlicet Spartae leges laudas. Atqui ne eget quidem praeconio tuo Lycurgus; quem prius his verbis Apollo in colloquio cum eo commendaverat,

Quaero, tene Deum compellem, hominemve, Lycurge.

Ille ergo Lycurgus, quem Deo ſimilem Deus ipſe pronunciat, poſtquam leges civibus ſuis tulit, oraculum Apollinis adiit, ut cognoſceret ex eo, quam reipublicae potiſſimum formam populo ſuo proponeret; an illam, quae magna ex parte ex agricolis conſtaret, quae parcam, humilem, reſtrictamque amplectitur vitam, quae in minutis et abjectis illis actionibus verſatur: an potius haec et ſimilia Helotis, ſervilique hominum turbae, Lacedaemoniorumque finitimis relinqueret; veros autem legitimoſque Spartae incolas liberos ab omni nexu, intrepidam erectique animi gentem, ſolamque ad libertatem natos, flagris verberibuſque exerceret, venationibus, montanis itineribus, aliiſque infinitis laboribus virtuti praepararet, donec ſatis jam tolerantiae aſſuefacti, cum haſta clypeoque, non alium ducem, quam legem ſecuti, pro libertate pugnarent, Lycurgo auxilium ferrent, Deo morem gererent. Quod ſi agricolae fuiſſent Spartani omnes, quis unquam ad Thermopylas Leonides pro iis in acie ſtetiſſet? quis unquam Othryades ad Thyream

virtutis

κατὰ τὸ Ἄργος μένων, γῆν ἀγαθὴν ἔχων, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπέφηνεν αὐτὴν εὐκαρποτέραν τῆς Αἰγυπτίας; Τοῦ μὲν γὰρ Ὀδυσσέως ἀκούεις αὐτοῦ σεμνολογουμένου περὶ τῆς Ἰθάκης·

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος,

φησίν. Οἶδε γάρ που, ἅτε σοφὸς ὤν, ὅσον διαφέρει ὁ τῆς ἀνδρείας καρπὸς οὗτος, πυρῶν καὶ κριθῶν, καὶ εἴτις ἄλλη ὑποτροφὴ γῆς.

β'. Ὅμηρον ἐῶ· τάχα γὰρ καὶ δυσχεράναις ἂν τῷ λόγῳ προσφερομένῳ σοι μάρτυρα φιλοπόλεμον. Βούλει σοι τὰ δεύτερα ἐπ' ἐκείνῳ λέγω τὰ Λακωνικὰ, ἢ τὰ Ἀττικὰ, ἢ τὰ Κρητικὰ, ἢ τὰ Περσικά; Τὴν Σπάρτην ἐπαινεῖς, ὡς εὐνομωτάτην. Ὁ δὲ Λυκοῦργος οὐ σοῦ δήπου ἐπαινέτου δεήσεται· ὁ γὰρ Ἀπόλλων φθάνει λέγων πρὸς αὐτὸν,

Δίζω, ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.

Ὁ τοίνυν Λυκοῦργος οὗτος, ὃν ὁ θεὸς εἰκάζει θεῷ, τιθεὶς τῇ Σπάρτῃ νόμους, συμβουλευσάμενος τῷ Ἀπόλλωνι ποῖόν τι πολιτείας ἦθος καταστήσαιτο τοῖς αὐτοῦ θρέμμασιν, ἆρα γεωργικὸν, καὶ ταμιευτικὸν, ταπεινὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ ἐργασικὸν τὰ σμικρὰ ταῦτα· ἢ ταῦτα μὲν οἱ Εἵλωτες αὐτῷ ἔχωσι, καὶ ὁ ἀνδραποδώδης ὅμιλος, καὶ οἱ περίοικοι Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ καθαρῶς Σπαρτιατικὸν, ἄφετον ἐκ γῆς ὂν καὶ ὄρθιον, καὶ πρὸς ἐλευθερίαν τεθραμμένον, μαστιγούμενον καὶ τυπτόμενον, καὶ ἐν θήραις καὶ ὀρειβασίαις καὶ ἄλλοις παντοδαποῖς πόνοις παιδευόμενον, ἐπειδὰν ἱκανῶς τοῦ καρτερεῖν ἔχῃ, ἐπὶ αἰχμῇ καὶ ἀσπίδι τεταγμένον, ὑπὸ στρατηγῷ τῷ νόμῳ προμαχεῖν τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὴν Σπάρτην σώζειν, καὶ τῷ Λυκούργῳ συναγωνίζεσθαι καὶ πείθεσθαι τῷ θεῷ. Εἰ δὲ ἐγεώργουν Λακεδαιμόνιοι, τίς ἂν ὑπὲρ αὐτῶν Δεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις παρετάξατο; τίς ἂν Ὀθρυάδας ἐν Θυρέᾳ ἠρίστευσεν;

Digitized by Google

virtutis ſuae ſpecimen dediſſet? Sed nec agricola erat Braſidas; nec, qui Syracuſas ſervavit, recens ex arvorum cultu Gylippus veniebat; nec a vitibus ſuis Ageſilaus, ille, inquam, qui Tiſſaphernem domuit, terramque regiam populatus eſt, qui Ionas ipſumque Helleſpontum vindicavit; non a bidente Callicratides, non a ligone Lyſander, non ab aratro Dercyllides. Servi ſunt, Helotae ſunt, quos clypei tegunt, pro quibus arma pugnant, qui ſerviunt victoribus. Haec eſt illa militaris virtus, quae agrum Atticum toties vaſtavit, Argivorum terram diripuit, Meſſenios ſubegit; qua virtute ſimul ac deſtitui coeperunt Spartani, armis ſuis depoſitis, ex liberis hominibus agricolae facti ſunt.

3. Cretenſes quando liberi fuerunt? cum arma gererent, cum ſagittare gauderent, cum venari. Servi quando? cum agriculturae operam darent. Quando liberi fuerunt Athenienſes? cum Cadmeos oppugnarunt, Ionas in colonias miſerunt, Heraclidas exceperunt, ejecerunt Pelaſgos. Servi quando? cum, ereptis armis, Piſiſtratidae agriculturae incumbere populum coegerunt. Qui rurſus, cum Medorum adventaret claſſis, neglecta terra ſua, arma in manum ſumpſerunt, armis libertatem ſuam vindicarunt. Agricola non fuit Cynaegirus, qui Athenas liberavit; neque ruſticus Callimachus, qui Medos ejecit; neque agricolis praefuit Miltiades. Ab armatis praeclara facinora eduntur, pugna victoriam, victoria parit libertatem. Ubi rurſus mare vocabat, terram hoſtibus, domos igni remiſere, ſervatiſque ſolum armis, in triremes migrarunt. Totae Athenae navigabant, gens mediterranea in mari erat, ubi et navigando pugnavit, et navali pugna vicit, et vincendo terram ſuam, ſuum rurſus vindicavit mare. Laudo et Periclem in armis, qui, agricolis neglectis, cum vaſtari cerneret Acharnas, ſolis libertatem conſervabat Athenienſibus: ſalva enim libertate, ſalva terra, ſalvae plantae, ſalvae ſunt ſegetes.

4. Relinque

Digitized by Google

σεν; Ἀλλ᾽ οὐδὲ Βρασίδας γεωργὸς ἦν, οὐδὲ Γύλιππος ἐκ ληΐου ὁρμηθεὶς Συρακουσίους ἔσωζεν, οὐδὲ Ἀγησίλαος ἐξ ἀμπέλων ὁρμηθεὶς Τισσαφέρνους ἐκράτει, ϗ τὴν βασιλέως γῆν ἔτεμνεν, ϗ Ἴωνας ϗ Ἑλλήσποντον ἠλευθέρου· οὐκ ἀπὸ σμινύης ὁ Καλλικρατίδας, οὐκ ἀπὸ σκαπάνης ὁ Λύσανδρος, οὐκ ἀπὸ ἀρότρου ὁ Δερκυλλίδας. Θητικὰ ταῦτα, Εἱλωτικὰ ταῦτα ὑπὸ ἀσπίδων σώζεται, τούτων δόρατα ὑπερμαχεῖ, ταῦτα δουλεύει τοῖς κρατοῦσιν. Αὐτὴ ἡ ἐν ὅπλοις ἀρετὴ ϗ τὴν Ἀθηναίων γῆν ἔτεμνεν, ϗ τὴν Ἀργείων ἐδῄου, ϗ Μεσσηνίους ἐλάμβανεν· ἐπεὶ δ᾽ ἐξέκαμεν αὕτη τοῖς Σπαρτιάταις, τὰ μὲν ὅπλα ἀπέθεντο, ἐγένοντο δὲ ἐξ ἐλευθέρων γεωργοί.

γ΄. Ἐλεύθεροι Κρῆτες πότε; ὅτε ὅπλα εἶχον, ὅτε ἐτόξευον, ὅτε ἐθήρων. Δοῦλοι πότε; ὅτε ϗ γεωργοί. Ἐλεύθεροι Ἀθηναῖοι πότε; ὅτε Καδμείοις ἐπολέμουν, ὅτε ϗ Ἴωνας ἐξέπεμπον, ὅτε ϗ Ἡρακλείδας ὑπεδέχοντο, ὅτε Πελασγοὺς ἐξέβαλλον. Δοῦλοι πότε; ὅτε Πεισιστρατίδαι τὸν δῆμον ἐξοπλίσαντες γεωργεῖν ἠνάγκαζον. Αὖθις δὲ ἐπελθόντος αὐτοῖς στόλου Μηδικοῦ, τῆς μὲν γῆς ἐπελάθοντο, ἐπὶ τὰ ὅπλα ἔδραμον, ϗ μετ᾽ αὐτῶν τὴν ἐλευθερίαν ἀνελάμβανον. Οὐ γεωργῶν Κυναίγειρος τὰς Ἀθήνας ἐλευθέρου, οὐκ ἐν ἀμήτῳ Καλλίμαχος τοὺς Μήδους ἐξέβαλλεν, οὐκ ἐν γεωργοῖς ἐστρατήγει Μιλτιάδης. Ὁπλιτῶν τὰ ἔργα, μαχομένων τὸ κράτος, νικώντων ἡ ἐλευθερία. Ἐπεὶ δὲ ϗ τῆς θαλάττης ἔδει, χαίρειν τῇ γῇ φράσαντες, ϗ παραδόντες πυρὶ τὴν ἐκεῖ ἑστίαν, ϗ μόνα ὑπολιπόμενοι τὰ ὅπλα, εἰς τὰς τριήρεις μετῳκίσθησαν. Ἔπλεε πόλις Ἀττικὴ, ϗ ἠπειρώτης δῆμος, ϗ πλέων ὁμοῦ ἐναυμάχει, ϗ ναυμαχῶν ἐκράτει, ϗ κρατῶν εἶχε ϗ τὴν γῆν, ϗ τὴν θάλατταν. Ἐπαινῶ ϗ Περικλέα τῆς στρατηγίας, ὃς ἀμελήσας τῶν γεωργῶν, ϗ ὁρῶν τεμνομένας τὰς Ἀχάρνας, ἐφύλαττε τὰς Ἀθήνας ἐλευθέρας· μενούσης γὰρ τῆς ἐλευθερίας, ἡ γῆ μένει, τὰ φυτὰ μένει, τὰ ληΐα.

4. Relinque Graecos, et ad barbaros tranſi. Agricolae ſunt Aegyptii, milites Scythae; fortes Scythae, meticuloſi Aegyptii. Agricolae ſunt Aſſyrii, milites Perſae; ſerviunt Aſſyrii, imperant Perſae. Lydi olim milites erant, poſtea agricolae fuerunt: quamdiu liberi fuerunt, militarunt; cum ſervire potuerunt, ad agriculturae ſtudium iverunt. Perge ad animalia: nam et in iis libertatem invenies, et ſervitutem; vitamque, in qua virtus libera locum habet, et vinculum. Bos arat, equus certat; quod ſi eorum opera mutes, naturae injuriam facis. Quae timidiſſima ſunt, vitam herbis ſuſtentant; quae fortiſſima, venantur. Herbis cervus vivit, venatur leo; fruges legunt graculi, aquilae venantur: quae fruges legunt, ſerviunt; ſerviunt, quae herbis paſcuntur; libera ſunt, quae venantur.

5. Quod ſi et fabulis Deorum credendum eſt, neque Jupiter, neque Minerva, aut Apollo, aut Mars, qui inter omnes Deos maxime regales ſunt, agricolarum more vivunt. Sed ſero multoſque poſt errores terram colere Ceres incepit; ſero Bacchus poſt Cadmum, et Pentheum; ſero Triptolemus poſt Erichthonium, poſt Cecropem. Quod ſi Saturni regnum videamus, quis uſus ibi artis illius? Quanquam ne nunc quidem eo opus eſſe video, nec enim plane terra ſpontaneos ferre fructus deſiit: quin et hodie cibum profert, fagos, pyroſque; quin et hodie potum genuinum praebet, Nilum, Iſtrumque, Acheloum, et Maeandrum, alioſque crateras perennes, qui purum nobis ſobriumque ſuppeditant humorem. Agricola, qui haec coluit, non eſt ſenex Icarius, nec Boeotius ille, aut Theſſalus; ſed ſol ipſe, ſed lunae tepor, ſed imbres vitales, venti ſuſpirantes, tempeſtatum viciſſitudines, terrae foecunditas. Hi ſunt immortales agricolae, hi ſunt, qui fructus arboreſque nobis ſine ulla hominum arte ſuppeditant. Hanc agriculturam nec fames, nec peſtis, nec bellum ipſum inhibet,

Quae ſine ſeminibus curvoque haec praebet aratro.

6. Nam

Digitized by Google

δ'. Ἔα μοι τὰ Ἑλληνικὰ, ἴθι ἐπὶ τὰς βαρβάρους. Γεωργοῦσιν Αἰγύπτιοι, πολεμοῦσι Σκύθαι· ἀνδρεῖον τὸ Σκυθικὸν, δειλὸν τὸ Αἰγύπτιον· ἐλεύθερον τὸ Σκυθικὸν, δοῦλον τὸ Αἰγύπτιον. Γεωργοῦσιν Ἀσσύριοι, πολεμοῦσι Πέρσαι· δουλεύουσιν Ἀσσύριοι, βασιλεύουσι Πέρσαι. Ἐπολέμουν Λυδοὶ πρότερον, ἐγεώργουν αὖθις Λυδοί· ἐλεύθεροι μὲν ὄντες ἐπολέμουν, δουλεύσαντες δὲ ἐπὶ γεωργίαν ἐτράποντο. Μέτιθι ἐπὶ τὰ ζῶα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὄψει ἐλευθερίαν, καὶ δουλείαν, καὶ βίον ἐξ ἀρετῆς, καὶ ἐκ γῆς βίον. Βοῦς ἀροῖ, ἵππος ἀθλεύει· ἐὰν δὲ μεταθῇς τὰ ἔργα, παρανομεῖς περὶ τὴν φύσιν. Τὰ δειλὰ ποιηφάγα, τὰ ἰσχυρὰ ἀγρευτικά. Ἔλαφος ποιηφαγεῖ, λέων ἀγρεύει· σπερμολογεῖ κολοιὸς, ἀγρεύουσιν ἀετοί· δοῦλα μὲν τὰ σπερμολόγα καὶ ποιηφάγα, ἐλεύθερα δὲ καὶ ἀγρευτικά.

έ. Εἰ δὲ καὶ τοὺς περὶ θεῶν μύθους παραδεκτέον, οὐ γεωργὸς ὁ Ζεὺς, οὐδὲ Ἀθηνᾶ, οὐδὲ ὁ Ἀπόλλων, οὐδὲ ὁ Ἐνυάλιος, οἵπερ βασιλεύτατοι τῶν θεῶν. Ἀλλ' ὄψε μὲν Δημήτηρ γεωργεῖ μετὰ πολλὴν πλάνην, ὀψὲ δὲ Διόνυσος μετὰ τὸν Κάδμον καὶ τὸν Πενθέα, ὀψὲ ὁ Τριπτόλεμος μετὰ τὸν Ἐριχθόνιον καὶ τὸν Κέκροπα. Εἰ δὲ καὶ τῆς Κρόνου ἀρχῆς ἐπελαβόμεθα, τίς ἂν ἡμῖν γεωργίας λόγος; Ἀλλ' οὐδὲ νῦν δεῖ γεωργίας, οὐ γὰρ ἐξέκαμεν ἡ γῆ τοὺς καρποὺς αὐτομάτους φέρουσα· φέρει μὲν τροφὴν, φηγοὺς καὶ ὄγχνας· φέρει δὲ ποτὸν αὐτοφυὲς, Νεῖλον καὶ Ἴστρον καὶ Ἀχελῷον καὶ Μαίανδρον, καὶ ἄλλους κρατῆρας ἀεννάους ναμάτων καθαρῶν καὶ νηφαλίων. Γεωργίας ταῦτα οὐ πρεσβύτης Ἰκάριος, οὐδὲ Βοιώτιος ἀνὴρ, ἢ Θετταλικός· ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς, καὶ σελήνη θάλπουσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες, καὶ ὧραι ἀμείβουσαι, καὶ γῆ βλαστάνουσα. Οὗτοι γεωργοὶ ἀθάνατοι ἐγκάρπων σιτίων καὶ δένδρων, καὶ μηδὲν ἀνθρωπίνης τέχνης προσδεομένων. Ταύτην τὴν γεωργίαν οὐδεὶς παύει, οὐ λοιμὸς, οὐ λιμὸς, οὐ πόλεμος·

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται.

ς'. Ἐὰν

Digitized by Google

6. Nam ſi lotum Libycam, aut triticum Aegyptium, aut Atticam olivam, aut vitem Leſbicam deſideras; non artem, ſed voluptatis ſtudium nobis dicis; nunc denique labores ingenuos cum ſervilibus, ingenuam fortitudinem cum ſervili confers agricultura. Nec enim pacem confers cum bello: nam ſi talis eſt agricultura, tollatur bellum, terram colamus omnes; haſtam qui volet abjiciat, et ligonem ſumat, virtutem in terram convertat, excellat inter agricolas, praeconium illi foecunditatis tribuamus,

Hic homines inter victor, dux maximus hic eſt.

Nunc bello omnia, omnia injuſtitiae plena ſunt; ubique enim cupiditates oberrant, ubique immoderatum habendi appetitum excitant, ubique exercitus, qui alienam terram invadunt. Celebratur mulieris cujuſdam ex Peloponneſo forma: continuo barbarus homo ab Ida uſque adnavigat, non agricola tantum, ſed qui mitiores agricolis eſſe ſolent, magiſque otio et quieti addicti, magis pacis ſtudioſi, paſtor, bubulcus. Terram Aegyptiorum Cambyſes concupiſcit: bellum excitat illa cupiditas. Terram Scytharum Darius petit: oppugnantur Scythae. Tranſit Athenis Eretriam cupiditas: et una cum cupiditate claſſis, Eretria obſidetur, claſſe invaditur Marathon. Lacaenas, Argivaſque, et Atticas ancillas uxor Xerxis deſiderat: hujus cupiditatis cauſa tranſmarina claſſis inſtruitur, deſeritur Aſia, turbatur Europa. Siciliam Athenienſes petunt, Ioniam Lacedaemonii, imperium Thebani.

7. O noxias vehementer Graeciae cupiditates! quem dabis locum, ubi ſecure agricultura exerceri poſſit? aut ubi aureum tandem pacis vultum invenies? quae pars terrae non abs aliquo petitur?

Aſcra aeſtate gravis, hyeme eſt infeſta:

At populis abundat Boeotia, eatur ergo Aſcram. Libya remota eſt, ſed paſturae pecudum idonea. Remotiſſima eſt Indorum regio, nec minus amatorem ſuum invenit Macedonem illum, qui poſt multas alias gentes, poſt multa bella, eo tandem pervenit. Quo abire vis, ubi ſecuram tutamque agriculturam invenias? Omnia

ϛ'. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῇς Λιβυκοῦ λωτοῦ, καὶ Αἰγυπτίων πυρῶν, καὶ ἐλαίας Ἀττικῆς, ἢ ἀμπέλου Λεσβίας, μετατίθης τὴν τέχνην εἰς διακονίαν ἡδονῆς, τὸ δ' ὅλον παραβάλλεις πόνους ἐλευθέρους ἀναγκαίοις πόνοις, καὶ ἐλευθέραν ἀρετὴν ἀναγκαίᾳ γεωργίᾳ. Οὐ γὰρ εἰρήνην παραβάλλεις πολέμῳ· εἰ γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ γεωργία, ἄφελε τοὺς πολέμους, γεωργῶμεν πάντες· πᾶς τις ῥίψας δόρυ, ἐπὶ σμινύην ἴτω, ἀριστευέτω ἐν γῇ, κρατείτω ἐν γεωργοῖς, κηρύττωμεν τὸν ἄνδρα τῆς εὐκαρπίας, Οὗτος ἐν ἀνθρώποις νικηφόρος, οὗτος ὁ ἄριστος. Νῦν δὲ μεστὰ πάντα πολέμου καὶ ἀδικίας· αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι πλανῶνται πανταχοῦ, περὶ πᾶσαν γῆν τὰς πλεονεξίας ἐπεγείρουσαι, καὶ πάντα μεστὰ στρατοπέδων ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἰόντων. Κάλλος ᾄδεται γυναικὸς Πελοποννησίας· πλέει βάρβαρος ἀνὴρ ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἴδης, οὐ γεωργὸς, ἀλλὰ γεωργοῦ ἡμερώτερος, καὶ σχολαιότερος, καὶ εἰρηνικώτερος, ποιμὴν καὶ βουκόλος. Ἐπιθυμεῖ Καμβύσης τῆς Αἰγυπτίων γῆς· πόλεμον ἡ ἐπιθυμία διανέστησεν. Ἐπιθυμεῖ Δαρεῖος τῆς Σκυθῶν γῆς· πολεμοῦνται Σκύθαι. Μεταβαίνει ἡ ἐπιθυμία ἐπ' Ἐρετρίαν καὶ Ἀθήνας· καὶ μετὰ τῆς ἐπιθυμίας οἱ στόλοι, Ἐρετρία σαγηνεύεται, ἐπιπλεῖται Μαραθών. Ἐπιθυμεῖ ἡ Ξέρξου γυνὴ θεραπαινίδων Λακωνίδων, καὶ Ἀτθίδων, καὶ Ἀργειάδων· καὶ δι' ἐπιθυμίαν γυναικὸς ἐξαρτύονται στόλοι διακόσιοι, ἡ Ἀσία ἐξοικίζεται, ἡ Εὐρώπη ἀνίσταται. Ἐπιθυμοῦσιν Ἀθηναῖοι Σικελίας, ἐπιθυμοῦσι Λακεδαιμόνιοι Ἰωνίας, ἐπιθυμοῦσι Θηβαῖοι ἡγεμονίας.

ζ'. Ὦ ἐρώτων πικροτάτων τῇ Ἑλλάδι, ποῦ τις ἐλθὼν μετὰ ἀσφαλείας γεωργῇ; ποῦ δὲ εὕρῃ τὸ χρύσεον εἰρήνης πρόσωπον; ποῖον γῆς μέρος ἐραστὰς οὐκ ἔχει;

Ἄσκρη χεῖμα κακὴ, θέρει ἀργαλέη·

Ἴωμεν ἐπὶ τὴν Ἄσκρην, ἀλλ' αἰγειροφόρος ἡ Βοιωτία. Λιβύη πόῤῥω μὲν, ἀλλὰ εὔβατος. Ὑπερόριος ἡ Ἰνδῶν γῆ, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἐξεῦρε Μακεδόνα ἐραστὴν, διὰ πολλῶν γενῶν καὶ πολέμων βαδίζοντα ἐπ' αὐτήν. Ποῖ τις τράπηται, ποῦ τις εὕρῃ γεωργίαν ἀσφαλῆ;

Omnia bellis, omnia armis plena ſunt. Quamobrem,

Haſtam quiſque ſibi, clypeumque in bella parato,
Cornipediſque tui paſtu praeſepia comple.

Res praeclara eſt agricultura; praeclara, fateor, ſi manere poſſit, ſi otium impetret, ſi ab alio cuſtodiatur: nunc metuo ne haec ipſa res tam praeclara ſit, quae ubique bella, quae ſeditiones excitat. Ait antiquus quidam ſcriptor, *terram uberrimam maxime incolarum viciſſitudini eſſe obnoxiam*; *Atticam contra, quod ſterilis eſſet, ſine ullo motu ab iiſdem hominibus habitatam eſſe.* Audiſti quo pacto bella oriri ſoleant. Cave agrum tuum colas, quiſquis es, mi homo, deſertam incultamque terram relinque tuam; niſi velis contentioni anſam dare, niſi velis excitare bellum.

DISSERT. XXX.

Agricolas utiliores eſſe militibus in republica.

AGEDUM agricolis auxilium feramus, quandoquidem non armis, ſed verbis tantum hoc certamen cernitur; quamvis nec agricolam dubitemus, ſi ad arma veniendum ſit, minus quam militem tueri partes ſuas poſſe. De quo alias videbitur: nunc verbis, dico, non armis litem hanc dijudicemus. Nec enim Homeri teſtimonio, aut ſi quis illo etiam facundior ſit, magnopere ſtandum putamus. Nam ſi eo opus ſit, poſſumus et nos e medio Helicone adducere poetam, non minoris certe quam Homerus ſit auctoritatis, qui hoc ſeculum accuſet,

Qui primi manibus gladios fecere, viarum
Inſidias, primique ſuos edêre juvencos.

Nam ejuſmodi qui laude digna judicet, homo ſit oportet vitae humanae non minus, quam ipſum bellum eſt, infeſtus; cui ſi demas omne quod injuſtum eſt, neceſſitatem tamen relinquis miſerandam.

2. Quod

Digitized by Google

σφαλῆ; Πάνa μετὰ πολέμων, πάνa ὅπλων. Τοιγαροῦν,

Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω,
Εὖ δέ τις ἵπποισιν δεῖπνον δότω ὠκυπόδεσσιν.

Καλὸν ἡ γεωργία, καλὸν, ἐὰν μεῖναι δυνηθῇ, ἐὰν σχολῆς τύχῃ, ἐὰν φυλακὴν ἔχῃ· δέδια δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον ᾖ τὸ καλὸν, τὸ τοὺς πολέμους κινοῦν καὶ τὰς στάσεις. Λέγει τὶς παλαιὸς ἀνὴρ, "Μάλιστα γὰρ τῆς γῆς, φησὶν, ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς "τῶν οἰκητόρων ἐλάμβανε· τὴν γοῦν Ἀττικὴν, διὰ τὸ λεπτόγεων "εἶναι, ἀστασίαστον οὖσαν, ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί." Ἀκήκοας πῶς πόλεμος γίνεται. Μὴ γεώργει, ἄνθρωπε, ἔα τὴν γῆν ἀκαλλώπιστον, αὐχμῶσαν· στάσιν κινεῖς, πόλεμον κινεῖς.

ΛΟΓΟΣ Λ΄.

Ὅτι γεωργοὶ τῶν προπολεμούντων λυσιτελέστεροι.

Ἐπαμύνωμεν τῷ δήμῳ τῶν γεωργῶν, ἐπείπερ λόγῳ τανῦν γίγνεται ἡ δίαιτα, καὶ οὐχ ὅπλοις· εἰ δὲ καὶ ὅπλων δέοι, τάχα που φανεῖται καὶ ὁ γεωργὸς οὐδὲν τοῦ ὁπλίτου ἀσθενέστερος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ αὖθις σκεψόμεθα· λόγῳ δὲ δὴ τανῦν, καὶ οὐχ ὅπλοις, κρίτεον τοὺς ἄνδρας· καὶ οὐκ εὐλαβητέον οὔτε Ὅμηρον μαρτυροῦντα, οὔτε ὅστις Ὁμήρου εὐφωνότερος. Εἰ δέ τοι καὶ τοῦτο δέοι, καὶ αὐτοὶ ἀναβιβασόμεθα ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος ποιητὴν ἄλλον οὐδὲν ἀδοξότερον τοῦ Ὁμήρου, μεμφόμενον τῷ νῦν γένει,

Οἳ πρῶτοι κακοεργὸν ἐτεκτήναντο μάχαιραν,
Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

Τὸ γάρ τοι τὰ τοιαῦτα ἐπαινεῖν, ἀνδρὸς ἂν εἴη δυσχερεστέρου τῷ βίῳ τῆς τοῦ πολεμεῖν χρείας· ἧς κἂν ἀφέλῃς τὸ ἄδικον, ἐλεεινὸν αὐτῆς τὸ ἀναγκαῖον.

β΄. Οὕτωσὶ

2. Quod hoc modo apparebit: Hominum alii probi, alii improbi ſunt. Probi autem cum probis nequaquam pugnant; quomodo enim qui idem ſentiunt, inter ſe pugnare poſſunt? Reſtat ergo, ut vel cum probis, vel ſui ſimilibus pugnent improbi; quia neque ſecum illis, nec cum juſtis convenit. Rurſus pugnant illi, qui inferiores ſunt, ut iis, qui plus habent, adaequentur; et qui plus poſſunt, ut plus conſequantur. Eſto. Sequitur ergo ex iis, quae diximus, tria eſſe hominum genera: quorum prius inducias ac pacem ſemper agit ſecum, neque bellum novit, quos probos dicimus; duo reliqua pugnant ſemper, alterum ſecum, alterum cum probis. Unde concluditur, bellum probis neceſſitate imponi, ſponte ſuſcipi ab improbis. Jam de improbis, quid opus eſt agere? cum non ſit verendum, ne quis eos laudet. Probi vero, cum non ex inſtituto bellum gerant, ſed coacti (aut enim ut in officio quicquid uſquam improborum eſt contineant, quod ab Hercule eſt factum, bellum ſuſcipiunt; aut ut impetum hoſtilem propulſent, quod in Medos factum eſt a Graecis) utrum malle eos exiſtimas; an ut una cum belli neceſſitate virtute quoque bellica careant, aut ut cum invito ejus uſu neceſſitatem retineant virtutis? Ego prius illud arbitror. Quis enim dubitat quin medicus, qui probus ſit, ſit etiam miſericors, unaque cum morbis artem ſuam velit periiſſe?

3. Jam videamus, an eodem modo et agricolae ſe habeat labor. Terrae colendae homines ſe dedunt, vel cum juſtitia, vel ſine ea: cum ea, qui fructuum utilitatem ſpectant; ſine ea, qui lucrum habent propoſitum. Hoc tantum obſervetur, non hic de omni agriculturae ſtudio agi. Cum enim agricultura non minus quam bellum utrique generi, probis, dico, improbiſque communis ſit; videndum eſt ne decipiamur, neque cum agricultura bellum, ſed cum injuſtitia juſtitiam conferamus. Primo igitur hoc praeſupponendum eſt, juſtum utrumque eſſe, et qui bellum gerit, et qui terram colit; quorum alter coactus bellum gerit, alter coactus, ſed egeſtate, terram colit: atque ita utrumque conferamus. Verum

β'. Οὑτωσὶ δὲ θεασώμεθα· Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν δίκαιοι, οἱ δὲ ἄδικοί εἰσιν. Πολεμοῦσι δὲ ἄρα οἱ δίκαιοι τοῖς δικαίοις οὐδαμῶς· ἴσοι γὰρ ταῖς γνώμαις ὄντες, τί ἂν κ̓ τοῦ πολεμεῖν δέοιντο; Πολεμοῦσιν οὖν οἱ ἄδικοι ἢ τοῖς δικαίοις, ἢ τοῖς ὁμοίοις· ἄνισοι γὰρ κ̓ πρὸς ἀλλήλους, κ̓ πρὸς τοὺς δικαίους. Πολεμοῦσι δὲ κ̓ ἀσθενεῖς, ὀρεγόμενοι τοῦ ἴσου· οἱ δὲ ἰσχυροὶ, τοῦ πλέονος. Εἶεν. Τρία ταῦτα συστήματα ἡμῖν πεφώρακεν ὁ λόγος· ὧν τὸ μὲν ἐκεχειρίαν ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸ κ̓ σπονδὰς ἄγει, τὸ δίκαιον· τοῖν δὲ ἄλλοιν πολεμεῖ ἑκάτερον, τὸ μὲν αὐτὸ αὑτῷ, τὸ δὲ τῷ δικαίῳ. Φαίνεται τοίνυν ὁ πόλεμος τοῖς μὲν δικαίοις ἀναγκαῖος ὢν, τοῖς δὲ ἀδίκοις ἑκούσιος. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδίκων τί χρὴ σκοπεῖν; οὐ γὰρ δέος μήτις αὐτοῖς προσθῇ ἐπαίνου μοῖραν. Ἐπεὶ δὲ οἱ δίκαιοι οὐ βουλήσει πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀνάγκῃ, σωφρονίζοντες τὸ ἄδικον πᾶν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς· ἢ ἐπιόντας ἀμυνόμενοι, ὡς τοὺς Μήδους οἱ Ἕλληνες· πότερα δέξαιντο ἂν οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἀπηλλαγμένοι τῆς τοῦ πολεμεῖν ἀνάγκης ἀφῃρῆσθαι κ̓ τὴν ἐν ὅπλοις ἀρετὴν, ἢ σὺν τῷ ἀβουλήτῳ τῆς χρείας τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀρετῆς ἔχειν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον, τὸ πρότερον. Καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ, εἴπερ δίκαιοι εἶεν κ̓ φιλάνθρωποι, εὔξαιντο ἂν ἀπολωλέναι τὴν τέχνην σὺν ταῖς νόσοις.

γ'. Φέρε κ̓ ἐπὶ γεωργίας θεασώμεθα, εἰ τοῦτον αὐτοῖς ἔχει τὸν τρόπον, ὅνπερ κ̓ ἡ ἐν τῷ πολεμεῖν χειρουργία. Ἅπτονται ἄνθρωποι γῆς, οἱ μὲν σὺν δίκῃ, οἱ δὲ ἄνευ δίκης· σὺν δίκῃ μὲν κατὰ χρείαν καρποῦ, δίκης δὲ ἄνευ ἐπὶ χρηματισμῷ. Εἴη ἂν οὖν κἀνταῦθα ἡ δίαιτα οὐ ξυλλήβδην περὶ πάσης γεωργίας. Ἀλλὰ ἐπεὶ κ̓ τοῦτο κοινὸν δικαίων κ̓ μὴ, κοινὸν δ' ἦν κ̓ τὸ πολεμεῖν ἑκατέρῳ τῷ γένει· δέος μὴ λάθῃ ἐξαπατήσας ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος, οὐ γεωργικῷ τὸ πολεμικὸν, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον παραβαλεῖν ἐθέλων. Δικαίους οὖν ἄμφω ὑποθέμενοι, κ̓ τὸν πολεμικὸν κ̓ τὸν γεωργικὸν, τὸν μὲν ὑπ' ἀνάγκης ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ἰόντα, τὸν δὲ ὑπὸ χρείας γεωργεῖν ἠναγκασμένον, οὕτως σκοπῶμεν περὶ

rum quid dico? Nam ſi utrumque aeque juſtum, aeque honeſtum eſt, aequam uterque laudem merebitur, atque ita victor erit uterque. Vis ergo, ut pro juſtitia utrique injuſtitiam reponamus? Sed et hoc modo, ſi improbitatem utrique parem tribuamus, utrique laudem quoque adimemus. Quomodo ergo haec controverſia recte dijudicabitur? Viſne ut oſtendam tibi? Fiet. Dictat mihi animus, ut apud Platonem eſt, quoddam eſſe genus hominum, quod nec virtute excellit, nec improbitati penitus ſe aſtrinxit, quatenus a rectis opinionibus non averſum eſt penitus, ſed ſub bona lege bene inſtitutum educatumque eſt. Hoc hominum genus, tanquam ambiguum, tanquam in medio virtutis vitiique conſtitutum, bifariam dividamus, ut alios terrae relinquamus, alios in caſtra mittamus; in hoc genere utriuſque ſtudium ſpectemus, utrum magis ad virtutem, utrum magis ad improbitatem, vel hunc vel illum impellat. Videamus autem hoc modo.

4. Maximum homini malum eſt cupiditas. Utrum cupiditatem facilius generat, bellum an agricultura? Atqui alterum inſatiabile eſſe conſtat, frugale alterum; inſatiabile eſt bellum, frugalis eſt agricultura. Maxima belli eſt varietas, ſimplex eſt terrae ſtudium; alterius ambigua, alterius certiſſima eſt ratio. Quid enim belli fortuna minus certum eſt? terrae vero cultus ſemper eſt ſui ſimilis. Fauſto belli ſucceſſu efferuntur animi; fructuum ubertas moderatiorem efficit agricolam. Quod ſi bilis et iracundia, res moleſtae, difficileſque, et quae aegre in officio contineri poſſunt, ſemper comitantur hominem; quis major iracundiae fomes eſt, quam bellum et arma? quid contra agricultura mitius? Jam ad virtutes utrumque ita ſe habet. Ac primo ad temperantiam: qui arma tractat, ſi vir fortis eſt, fit temerarius; ſi imbellis, periculo ſe exponit: non enim minus, qui jam audax eſt, fit temerarius; quam qui imbellis eſt, fit audacior; qui voluptates ante amavit, fit diſſolutior. In agricultura contra, qui fortis eſt, frugibus abundat; qui infirmior, valetudini ſuae conſulit; qui meticuloſus eſt, prudentius agit; qui volu-

ἑκατέρυ. Καίτοι τί ταῦτα λέγω; Ει γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν τὸ δίκαιον ἴσον, ϰ̀ τὸ καλὸν ἴσον, ϰ̀ ὁ ἔπαινος ἴσος, ϰ̀ ἀπίασιν ἡμῖν ἄμφω νικηφόροι. Βȣ́λει τοίνυν, ἀφελὼν τὸ δίκαιον ἑκατέρȣ, τὸ ἄδικον προσθεὶς, ȣ̆τω σκοπεῖν; Ἀλλὰ κἀνταῦθα ἐπ' ἀμφοῖν ἡ κακία ἐπανισȣμένη τὸν ἔπαινον ἐξ ἀμφοῖν ἀφαιρεῖ. Τῷ ἂν ȣ̂ν τις κρίναι τὸ λεγόμενον, βȣ́λει σοι φράσω; Καὶ δὴ λέγω. Μαντεύεταί μοι ἡ ψυχὴ, κατὰ τȣ̀ς Πλάτωνος λόγȣς, εἶναί τι ἀνθρώπων γένος, μήτε ἀρετῆς κομιδῇ ἐπήβολον, μήτ' εἰς κακίαν ἐσχάτην παντάπασιν ἐκκεκυλισμένον, βιοτεῦον δὲ ἐν δόξαις ὀρθαῖς, τροφῇ ϰ̀ παιδεύσει ὑπὸ νόμῳ σώφρονι πολιτευόμενον. Τȣ̂το τοίνυν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος διελόντες δίχα, τὸ μὲν παραδόντες τῇ γῇ; τὸ δὲ εἰς τὰ ὅπλα ἀποπέμψαντες, ἅτε ἀμφίβολον ὂν ϰ̀ ἐν μεταιχμίῳ ἀρετῆς ϰ̀ κακίας καθωρμισμένον, θεασώμεθα ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἑκάτερον. Ὑπὸ ἑκατέρȣ πότερον ἐφ' ὁπότερον ἄγεται θᾶττον. Θεασώμεθα δὲ ȣ̆τωσί.

δ'. Μέγιϛον ἀνθρώπῳ κακὸν ἐπιθυμία. Πότερον ἐπιθυμίας ἐργαϛικώτερον, πόλεμος ἢ γεωργία; Καὶ μὴν τὸ μὲν ἀκόρεϛον, τὸ δὲ φειδωλόν· ἀκόρεϛον μὲν ὁ πόλεμος, φειδωλὸν δὲ ἡ γεωργία. Καὶ τὸ μὲν παντοδαπὸν ὁ πόλεμος, ἁπλȣ̂ν ἡ γεωργία· ϰ̀ τὸ μὲν ἄδηλον, τὸ δὲ ὡμολογημένον. Τί γὰρ ἂν εἴη ἀδηλότερον τῆς ἐν πολέμῳ τύχης; βέβαιος δὲ ὁ ἐν γῇ πόνος. Πόλεμος ὑπ' εὐτυχίας μάλιϛα θρασύνεται, ἡ δὲ γεωργία ὑπ' εὐκαρπίας σωφρονίζεται. Εἰ δὲ ϰ̀ ὁ θυμὸς, ἀνθρώπῳ σύνοικος, χαλεπὸς ϰ̀ δεόμενος πολλῆς παιδαγωγίας· τί ἂν ᾖ θυμȣ̂ παρασκευαϛικώτερον πολέμȣ ϰ̀ ὅπλων; τί δὲ γεωργίας ἠπιώτερον; Πρός γε μὴν τὰς ἀρετὰς αὐτὰς ȣ̆τως ἔχει ἑκάτερον. Καὶ πρῶτόν γε πρὸς σωφροσύνην· ὅπλα ἔχων ἀνὴρ, ὁ μὲν ἰσχυρὸς ἰταμώτερος, ὁ δὲ δειλὸς σφαλερώτερος· ϰ̀ ὁ μὲν θρασὺς ἰταμώτερος, ὁ δὲ ἀσθενὴς θρασύτερος, ὁ δὲ φιλήδονος ἀκολαϛότερος. Γεωργῶν ἀνὴρ, ὁ μὲν ἰσχυρὸς εὐκαρπότερος, ὁ δὲ ἀσθενέϛερος ὑγιεινότερος, ὁ δὲ δειλὸς ἀσφαλέϛερος,

ὁ δὲ

Digitized by Google

voluptati addictus fuit, ſit continentior. Si juſtitiam ſpectes, bellum injuſtitiae magiſter eſt, agricultura juſtitiae. Bellum cum alterius injuria plura ſemper quaerit, alterius bonis ſemper imminet, ac tum demum finem ſuum conſequi putatur, cum maximam intulit injuriam, cum per nefas voti ſui potuit potiri. Agricola tantundem dat et accipit, juſtiſſimeque munus exercet ſuum. Si plantam colit, planta fructum reddit; ſi ſegetem colit, ſeges foecunditate ſua par pari rependit; ſi vitem curat, vitis magnam vini copiam perſolvit; ſi oleam educat, floret olea feliciter. Nemini metum incutit agricola, nulli hoſtis eſt, amicus omnibus, ſanguinis expers, expers caedis; ſacer devotuſque Diis frugum, Diis vindemiarum, Diis areae, arationis inſpectoribus Diis. Jam in populari republica omnibus aequalis eſt agricola, quia nihil aeque ac paucorum imperium tyrannidemque odit agricola. Neque enim agriculturae alumni Dionyſius aut Phalaris ſunt, ſed utrumque arma produxerunt.

5. Jam vero in feſtis, in ſacris, in ſolenni conventu, utri tibi praeſtare videntur? An non miles inelegans feſti celebrator eſt, aptiſſimus agricola? miles a ſacris alieniſſimus, natus ad ea agricola? miles in conventu ſolenni metuendus, contra pacem prae ſe fert agricola? Ut exiſtimem primos omnium feſta deorum, et myſteria, ſolos celebraſſe agricolas. Hi primi tripudia ad torcularia inſtituerunt Bacchica, primi in areis ſacra Cereris, primi de oleae inventione gratias Minervae egerunt, primi Diis terrae frugum ſuarum primitias, a quibus acceperunt, conſecrarunt. Quae gratiora fuiſſe Diis certum eſt, quam decimae, quas aut Pauſanias, aut Lyſander obtulit; quorum e bello primitiae, quorum pietas ex aliorum miſeriis proceſſit. Contra agricolarum mitiſſima ſunt vota, religioſiſſimae victimae e proprio labore depromptae, ſine calamitate ullius, ſine ullius malo.

6. Quod ſi et ſapientiae utriuſque habenda eſt ratio, videamus et hic utrumque. Nonne alterius in bello, ut equitatum inſtruat,

ut clypeis armatorum agmina jungat;

quo

Digitized by Google

ὁ δὲ φιλήδονος σωφρονέστερος. Εἰ δὲ καὶ πρὸς δικαιοσύνην ἐξετάζεις, πόλεμος μὲν διδάσκαλος ἀδικίας, γεωργία δὲ δικαιοσύνης. Ὁ μὲν γὰρ πλεονέκτης τέ ἐστι, καὶ ἐπὶ τὰ ἀλλότρια ἄγει, καὶ αὐτὸς αὐτοῦ κράτιστα ἔχει, ἐπειδὰν τὰ μέγιστα ἀδικῇ, καὶ ἀδικῶν εὐστοχεῖ. Παρὰ δὲ γεωργίας ἴση μὲν ἡ ἀντίδοσις, δικαία δὲ ἡ ὁμιλία. Θεραπεύεις φυτὸν, τὸ δὲ ἀντιδίδωσι καρπούς· θεραπεύεις λήϊον, τὸ δὲ εὐτροφεῖ· τημελεῖς ἄμπελον, ἡ δὲ εὐοινεῖ· τημελεῖς ἐλαίαν, ἡ δὲ εὐανθεῖ. Φοβερὸς γεωργὸς οὐδενὶ, πολέμιος οὐδενὶ, φίλος πᾶσιν, ἄπειρος αἵματος, ἄπειρος σφαγῆς, ἱερὸς καὶ παναγὴς θεῶν ἐπικαρπίων καὶ ἐπιληναίων καὶ ἀλώων καὶ προηροσίων. Ἴσος μὲν ἐν δημοκρατίᾳ, ὀλιγαρχίαν δὲ καὶ τυραννίδα πάντων μάλιστα μισεῖ γεωργία. Οὐ γὰρ ταύτης θρέμματα ὁ Διονύσιος, οὐδὲ ὁ Φάλαρις, ἀλλ' ἑκάτερος ἀπὸ τῶν ὅπλων.

έ. Ἑορταῖς γε μὴν καὶ μυστηρίοις καὶ πανηγύρεσι ποῖον πλῆθος ἐπιτηδειότερον; Οὐχ ὁ μὲν ὁπλίτης ἑορταστὴς ἄμουσος, ὁ δὲ γεωργὸς ἐμμελέστατος; καὶ ὁ μὲν μυστηρίοις ἀλλότριος, ὁ δὲ οἰκειότατος; καὶ ὁ μὲν πανηγύρει φοβερώτατος, ὁ δὲ εἰρηναιότατος; Δοκοῦσι δέ μοι μηδὲ τὴν ἀρχὴν συστήσασθαι ἑορτὰς καὶ τελετὰς θεῶν ἄλλοι τινὲς, ἢ γεωργοί· πρῶτοι μὲν ἐπὶ ληνῷ στησάμενοι Διονύσῳ χορούς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἅλω Δημητρὶ ὄργια, πρῶτοι δὲ τὴν ἐλαίας γένεσιν τῇ Ἀθηνᾷ ἐπιφημίσαντες, πρῶτοι δὲ τῶν ἐκ γῆς καρπῶν τοῖς δεδωκόσι θεοῖς ἀπαρξάμενοι. Οἷς εἰκὸς χαίρειν τοὺς θεοὺς μᾶλλον, ἢ Παυσανίᾳ τὴν δεκάτην ἀποθύοντι, ἢ Λυσάνδρῳ τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι· ἐκ πολέμων αἱ ἀπαρχαὶ, ἐκ συμφορῶν αἱ εὐσέβειαι. Γεωργῶν δὲ φιλάνθρωποι μὲν αἱ εὐχαὶ, εὔφημοι δὲ αἱ θυσίαι, ἀπ' οἰκείων πόνων, ἄμοιροι συμφορῶν, ἄμοιροι κακῶν.

ϛ'. Ἐι δὲ δὴ καὶ πρὸς σοφίαν ἀντεξεταστέον τοὺς ἄνδρας, ἐρώμεθα ἑκάτερον. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἐν πολέμῳ σοφὸς, κοσμῆσαι δεινὸς

ἵππους καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας,

quo in humanis rebus nihil eſt aut triſtius, aut jucundum minus: alterius circa terrae ſtudium occupatur induſtria,

Pleïades quoties Atlantis pignora ſurgunt,

meſſem incipit,

cum cedunt, ſumit aratrum;

ſpectat et anni tempeſtates, et lunae curſum, et aſtrorum ortum, et imbres, et ventos. Sin et corporis virtus, et in ſubeundis laboribus utriuſque inſpicienda eſt patientia, minimum, quo opus exerceat, militi relictum eſt tempus; nullum non ſibi vindicat agricola: ſemper ſub dio verſatur, ſoli amicus, nivibus aſſuetus, bene compacto corpore, pedibus nudis, operis ſui adminiſtrator ipſe, inſomnis, velox cum currendum, robuſtus cum aliquid ferendum eſt. Quod ſi bellum forte vocet, videbis militem non umbraticis exercitum laboribus, qualem ad Marathonem expertus eſt Darius. Milites enim tum temporis Athenienſes habebant, non qui cum cataphractis in acie ſtetiſſent, aut ſagittam emittere didiciſſent, nec qui in mari, aut ex equis pugnaſſent: verum ipſi populi tributim diviſi, meri agricolae, appellente Marathonem claſſe barbarorum, paſſim accurrerunt, milites, qui iras alerent non contemnendas; quorum hic ligone armatus erat, alter vomere pugnabat, tertius falce in hoſtem ferebatur. O pulchrum nativumque exercitum! o ingenuos viros! o pulchri praeſtanteſque terrae atque agriculturae alumni! quam virtutes veſtras admiror! quam arma veſtra laudo, quibus pro terra veſtra pugnaſtis, pro vinetis quae coluiſtis, pro olivetis quae plantaſtis! Poſt pugnam rurſus ad terram veſtram rediiſtis, ex militibus agricolae, ex agricolis milites fortiſſimi. O mutationem pulchram!

7. Nam ſi Perſas in exercitu ſequuntur ſuae pellices, ut pro chariſſimis corporibus fortiter pugnent; minuſne agricola ſtrenue a chariſſimis ſuis, a vite ſcilicet ſi abſcindatur, olea ſi eruatur, ſegete ſi incendatur, calamitatem ac vaſtitiem avertet? Si cum hoc exercitu poſteriores conferas, plures invenies milites, pauciores victores; plures

τὸ ἀκοσμότατον τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων καὶ σκυθρωπότατον· ὁ δὲ ἐν γεωργίᾳ σοφὸς,

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων περιτελλομενάων

ἀμήτου ἄρχεται,

Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·

μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ἐνιαυτοῦ ὡρῶν, καὶ σελήνης δρόμου, καὶ ἄςρων ἐπιτολῆς, καὶ ὄμβρου μέτρων, καὶ πνευμάτων καιροῦ. Εἰ δὲ σωμάτων ἀρετῇ τοὺς ἄνδρας κρίνεον, καὶ ἀνδρείᾳ πόνων, ὀλίγοι μὲν τῷ ςρατιώτῃ οἱ καιροὶ τοῦ πονεῖν, τῷ δὲ γεωργῷ διηνεκεῖς· ὑπαίθριος ἀεὶ, ἡλίῳ φίλος, συνήθης νιφετῶν, πεπηγὼς, νηλίπους, αὐτουργὸς, ἔυπνους, ὀξὺς δραμεῖν, ἰσχυρὸς φέρειν. Εἰ δέ που καὶ δεήσαι μάχης, ὄψει ςρατιώτην ἠσκημένον πόνοις ἀληθινοῖς, οἵων ἐπειράθη Δαρεῖος ἐπὶ Μαραθῶνα ἐλθών. Ἦν γὰρ τότε Ἀθηναίοις ςρατιωτικὸν, οὐχ ὁπλιτικὸν, οὐ τοξικὸν, οὐ ναυτικὸν, οὐχ ἱππικὸν, ἀλλὰ κατὰ δήμους νενεμημένον· οἱ καὶ γεωργοῦντες, ἐπιπλεύσαντος αὐτοῖς βαρβαρικοῦ ςόλου ἐπὶ Μαραθῶνα, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔδραμον ςρατιῶται ὀργιζόμενοι, ὁ μὲν σμινύην ἔχων, ὁ δὲ ὑννιμάχος, ὁ δὲ θεριςηρίῳ ἀμυνόμενος. Ὦ ςρατιωτικοῦ καλοῦ, καὶ αὐτουργοῦ, καὶ μεςοῦ ἐλευθερίας· ὦ γῆς καὶ γεωργίας καλὰ καὶ γενναῖα θρέμματα, ὡς ὑμῶν ἐπαινῶ μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐπαινῶ δὲ καὶ τὰ ὅπλα, οἷς ὑπὲρ τῆς οἰκείας γῆς ἐμαχέσασθε, ὑπὲρ ἀμπέλων ἃς ἐκάμετε, ὑπὲρ ἐλαιῶν ἃς ἐφυτεύσασθε. Ἀπὸ τοιούτων πάλιν ἐπὶ τὴν γῆν ἤλθετε, ἐκ πολέμων γεωργοὶ, ἐκ γεωργῶν ἀριςεῖς. Ὦ τῆς καλῆς ἀντιδόσεως.

ζ΄. Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων· γεωργὸς δὲ ἀνὴρ οὐκ ἀμυνεῖται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων, ὑπὲρ ἀμπέλου τεμνομένης, ὑπὲρ ἐλαίας κοπτομένης, ὑπὲρ ληΐου δηουμένου; Ἐὰν δὲ παραβάλλῃς τῷ ςρατιωτικῷ τούτῳ τὰ ὕςερα, εὑρήσεις μὲν πλέους,

ἀλλ᾽

plures armatos, ſed mercede conductos, milites umbraticos, milites petulantes, qui vincuntur in Sicilia, capiuntur in Helleſponto. Quod ſi ad Perſas venias, etiam hos agricultura dedit. Quando enim vincuntur Medi, vincunt Perſae? Cum adhuc agros ſuos colebant Perſae, Medi militabant, venit Cyrus, qui Paſargadis exercitum, quem ibidem in aſpera exercuerat terra, adducit; milites, qui manu propria laborem quemlibet didicerant perferre: at cum ruſticari deſierunt Perſae, cum terram neglexerunt, cum aratra ſua, cum falces; tum cum armis ſuis pariter ipſam quoque abjecerunt virtutem.

DISSERT. XXXI.

Solos ſermones, qui operibus reſpondent, eſſe optimos.

VENIT in Graeciam olim e Scythia barbarus quidam, quales terra illa habet, qui ſapientiam profiteretur verboſam minime aut loquacem; ſed cujus non alius finis eſſet, quam accurata vitae ratio, mens ſana, ſermo brevis, ſed acutus; planeque ſimilis non peltatis illis, qui ſine ordine in exercitu diſcurrunt, ſed cataphractae, qui et lente et provide incedit. Athenas contra cum veniſſet, nullum id generis invenit; multos alterius, quorum diſcurſus tumultuſque nullo modo probare Anacharſis poterat. Quare, relicta urbe, totam ſtatuit luſtrare Graeciam, ut videret, ſicubi ſtabilem fixamque inveniret ſapientiam. Quod an alibi potuerit neſcio; in ignobili certe parvoque oppidulo, Chenem dicebant, virum bonum invenit, cui nomen erat Myſon. Hic Myſon nihil aliud noverat, quam familiam recte adminiſtrare, terram perite colere, conjugium pudice tueri, educare liberos ingenue. Suffecit hoc Scythae hoſpiti, neque ſapientiam ſibi verboſam quaerendam putavit, cum inveniſſet ipſa opera, in quorum contemplatione aliquandiu defixus haeſit. Cumque jam ſatis perſpexiſſet ſingula, dixit

ἀλλ' οὐ νικηφόρους· ὁπλίτας, ἀλλὰ μισθοφόρους, ὁπλίτας ἐσκιατροφημένους, ὁπλίτας ὑβριστὰς, ἐν Σικελίᾳ ἡττωμένους, ἐν Ἑλλησπόντῳ λαμβανομένους. Τὰ δὲ Περσικὰ εἰ λέγοις, στρατιωτικόν μοι καὶ τοῦτο λέγεις ἐκ γεωργίας. Πότε γὰρ, πότε Μῆδοι μὲν ἡττῶνται, κρατοῦσι δὲ Πέρσαι; Ὅτε Πέρσαι μὲν ἐγεώργουν ἔτι, Μῆδοι δ' ἐπολέμουν, τότε ἦλθεν αὐτοῖς ἄγων Κῦρος στρατιωτικὸν ἐν Πασαργάδαις ἠσκημένον γῇ τραχείᾳ, ὑπ' αὐτουργίᾳ στρατιώτας διαπεπονημένους· ἀλλ' ἐπεὶ γεωργοῦντες ἐπαύσαντο οἱ Πέρσαι, καὶ τῆς γῆς ἐπελάθοντο, καὶ τῶν ἀρότρων καὶ τῶν ἀμητηρίων, τότε ἀπέβαλον καὶ τὰς ἀρετὰς ὁμοῦ τοῖς ὀργάνοις.

ΛΟΓΟΣ ΛΑ'.

Ὅτι οἱ σύμφωνοι τοῖς ἔργοις λόγοι, ἄριστοι.

ΗΛΘΕΝ εἰς Ἕλληνας ἐκ τῆς Σκυθῶν γῆς τῶν ἐκεῖ βαρβάρων ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν οὐ πολυῤῥήμονα, οὐδὲ λάλον· ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὔστοχος, ἐοικὼς οὐ πελταστῇ μισθοφόρῳ ἀπροοράτως θέοντι, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδην ἰόντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς. Ἐλθὼν δὲ Ἀθήναζε, ἐντυγχάνει αὐτόθι ὁπλίτῃ μὲν οὐδενὶ, πελτασταῖς δὲ πολλοῖς· καὶ τὸν μὲν τούτων δρόμον, καὶ τὴν πτοίαν τοῦ παντὸς ἐδέησεν ὁ Ἀνάχαρσις ἐπαινέσαι. Περιῄει δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐν κύκλῳ, ποθῶν ἰδεῖν σοφίαν στάσιμον καὶ ἑδραίαν. Καὶ εἰ μέν που καὶ ἄλλοθι ἐξεῦρεν, εἰπεῖν οὐκ ἔχω· εὗρε δ' οὖν ἐν Χηναῖς, σμικρῷ καὶ ἀσθενεῖ πολίσματι, ἄνδρα ἀγαθὸν, ὄνομα ἦν αὐτῷ ὁ Μύσων. Ἀγαθὸς δὲ ἦν ἄρα ὁ Μύσων οἶκον οἰκῆσαι καλῶς, καὶ γῆν τημελῆσαι δεξιῶς, καὶ γάμου προστῆναι σωφρόνως, καὶ παῖδα ἐκθρέψαι γεννικῶς. Καὶ ἐξήρκεσε τῷ Σκύθῃ ξένῳ μηκέτι σοφίαν ζητεῖν λαλιστέραν, παρόντων ἔργων, ἃ τότε ἀκριβῶς ἅπαντα διεσκόπει. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς εἶχεν τῆς θέας,

dixit illi Chenenſis iſte Myſon: Haec ſunt, mi Anacharſi, quorum cauſa, neſcio ſane quam vere, ſapientes nos vocant homines; quod ſi his nomen ſapientis mereor, non video, quid non ſapiens dici debeat. Utrumque vehementer miratus eſt Anacharſis in Graeco homine, et operum abundantiam, et paucitatem verborum.

2. Sic et Pythagorae verba plane legibus ſimilia erant, brevia nimirum et conciſa; actiones contra prolixae ac perpetuae, ut quae nec noctu nec interdiu animum remitterent, aut otioſum eſſe ſinerent. Sicut autem in concentu muſico, ſi vel minimum praetermittis, tota ſolvitur cantus ratio; ſic in hoc vitae concentu, niſi plane inconcinnum eſſe velis et inutilem, neceſſe eſt verbis actiones ipſas reſpondere: ne forte et illae penitus lateant, et haec non ſecus, quam ſi ex inani fundantur dolio, longe poſt ſe actiones relinquant; ſed ut utraque utriſque conveniant, utraque ejuſdem menſurae, aeque plena ſint utraque. Putaſne ergo eum, qui hoc delectetur concentu, qui ipſa vult audiri opera, admodum de verborum ornatu futurum anxium? Minime mehercules. Nemo enim cum pavones videt, qui ex omnibus tamen avibus intuentium maxime oblectant oculos, praecipue in iis pulchritudinem miratur; cum nihil ad volandum illis conferat, quae ſola avium vis eſt et robur. Rurſus luſciniae cantum ſingulari cum voluptate audimus; et tamen, quod nos delectat, nihil illis ad conſervationem ſui confert.

3. Contra clangore aquilae, ac leonis rugitu, quamvis offendantur aures noſtrae, ex hoc ipſo tamen de robore eorum judicamus. Quod ſi non minus certo aut efficaciter, quam aut aquilae clangor, aut rugitus leonis, hominem prodit oratio: nonne operae pretium videtur diligenter in conſilium adhibere aures, ut ſciamus, an luſcinia ſit, quae loquitur, lingua nimirum imbellis, et quae ſola ſuavitate delectat; an vero aquila, aliudve animal maſculum, ſpirituſque plenum? Aiunt quendam Zopyrum fuiſſe, qui intuitu ſolo, ex interioribus corporis notis, de moribus judicaret; et ex eo quod oculi vident, quae tamen parum certa eſſe ſolent judicia (quid enim

λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Χηνεὺς Μύσων· Διὰ ταῦτά τοι, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ σοφοὶ δοκοῦμεν, οὐκ οἶδα ὅπως, τοῖς ἀνθρώποις εἶναι· εἰ δὲ ἐγὼ σοφὸς ταῦτα ἐπιτηδεύων, ποῖ ποτε οἰχήσεται φερόμενον τὸ μὴ σοφόν; Ἠγάσθη μάλα τοῦ Ἕλληνος ξένου ὁ Ἀνάχαρσις τὴν ἀφθονίαν τῶν ἔργων, καὶ τὴν φειδὼ τῶν λόγων.

β'. Ἦσαν δέ που καὶ οἱ Πυθαγόρου λόγοι ἐοικότες τοῖς νόμοις, βραχεῖς καὶ ἐπίτομοι· τὰ δὲ ἔργα μακρὰ καὶ διηνεκῆ, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν μηδαμοῦ τὴν ψυχὴν ἀνιέντα, μηδὲ εἰς ῥᾳθυμίαν χαλῶντα. Ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς τῶν μελῶν ἁρμονίαις τὸ παραλειφθὲν, κἂν σμικρὸν ᾖ, διαλύει τὸν κόσμον τοῦ μέλους· οὕτω κἂν τῇ τοῦ βίου ἁρμονίᾳ, εἴπερ μὴ ἐκμελὴς ἡμῖν ἔσται, μηδὲ εἰκῇ διαπεραινόμενος, ὁμολογίαν εἶναι δεῖ ἔργου καὶ λόγου· καὶ μήτε τὰ ἔργα εἰς ἀφάνειαν κομιδῇ ξυνεληλάσθαι, μήτε τοὺς λόγους ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν, ὥσπερ ἐξ ἀγγείου στενοῦ ἀποχεομένους, ἀλλ' ἑκάτερα ἑκατέροις συντεταγμένοις ἰσομέτρητά τε καὶ ἰσοχειλῆ εἶναι. Ὅστις οὖν τῆς ἁρμονίας ταύτης ἐρᾷ, καὶ ἐθέλει ἠχεῖν τὸν τῶν ἔργων φθόγγον, οὗτος ἄν ποτε ἐπ' εὐγλωττίᾳ σεμνύνοιτο; Πολλοῦ μοι δοκεῖ δεῖν. Οὐδὲ γὰρ τοὺς ταὼς, ἡδίστους ὄντας ὀρνίθων ἰδεῖν, μακαρίσαι ἄν τις τοῦ κάλλους, οὐδὲν αὐτοῖς εἰς εὐπληστίαν συντελοῦντος, ἥπερ ἐστὶν ὀρνίθων ῥώμη. Καὶ τῶν ἀηδόνων τῆς ᾠδῆς, ὅσα μὲν ἐς ἡδονὴν ἀκοῆς, ἀποδεχόμεθα· τὸ δὲ ἡμῖν τερπνὸν, ἀσύμβολον ἐκείναις εἰς σωτηρίαν.

γ'. Ἀετοῦ κλάγξαντος, ἢ λέοντος βρυχησαμένου, γνωρίσαι ἄν τις τῷ λυπηρῷ τῆς ἀκοῆς τὴν ῥώμην τοῦ φθεγγομένου. Εἰ δὲ μὴ φαυλότερον ἦχος ἀνδρὸς, μηδὲ ἀσθενέστερον ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα, τοῦ βρυχηθμοῦ τοῦ λέοντος, καὶ αἰετῶν κλαγγῆς· ἆρα οὐκ ἄξιον ἐκθηρᾶσθαι τῇ ἀκοῇ, πότερον ἀηδὼν τὸ φθεγγόμενον, γλῶττα δειλὴ, καὶ ᾠδὴ ἐφήμερος, ἢ αἰετὸς, ἤ τι ἄλλο ζῶον ἄῤῥεν καὶ θυμοῦ μεστόν; Ἀλλ' ὁ μὲν Ζώπυρος ἐκεῖνος δεινὸς ἦν τῇ προσβολῇ τῶν ὀφθαλμῶν, τοῖς τοῦ σώματος τύποις ἐντυγχάνων, γνωρίζειν τὸ ἦθος, καὶ καταμαντεύεσθαι τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὁρωμένων μαντείαν ἀσαφῆ.

nim cum anima commune habet corpus?) de tota animae conſtitutione judicabat. Quod ſi ſigna ſunt aliqua, neque infirma neque incerta, quae explorare poſſint animam; relinquendum eſt oculis, ut de coloribus, de figuris, prout vel delectantur iis, vel offenduntur, judicent, ſolis vero auribus de indole animae eſt judicandum; non ut vulgus ſolet, qui in oratione nihil amplius, quam linguam promptam, dictionem volubilem, voces Atticas, periodos rotundas, mollem compoſitionem laudare ſolent; quae omnia nihil aliud ſunt ſecundum comicum, quam *inutiles racemuli, et loquacitas, hirundinum muſea, dedecus ſtyli.*

4. Quid ergo in oratione laudatur? dicat aliquis. Nondum, mi homo, id ex me quaere; ipſe enim videbis, cum videre poteris. Nec enim ſolis pulchritudinem Cimmeriis, aut maris naturam mediterraneis, aut Epicuro Dei eſſe eſſentiam facile eſt deſcribere. Quia nunquam nuda narratione harum rerum intellectus infunditur, ſed ſcientiam adferre ſecum aliquam oportet. Quare quamdiu nondum ſat inſtructus tibi videris, falli quoque et errare judicium tuum eſt neceſſe. Ita cuncta, quae e terra naſcuntur, intuetur obiter viator; rectum de iis fert judicium agricola: alius enim florem plantae, alius magnitudinem, alius umbram laudat aut colorem; ſolus agricola ab uſu eam commendat. Si ergo aliquis viatoris more, qui leviter tranſit, deguſtare obiter ſermonem et laudare velit, voluptatem hanc illi libenter concedo; ſin agricola ſit, laudem non admittam, niſi uſum eorum, quae commendat, protinus adjungat.

5. Reſponde, quos fructus aut videris in oratione, aut perceperis, qui ſint qualeſque? ſatiſne eos exploraſti? ſatiſne maturi tibi, ſatiſne foecundi videntur, ut alios ex iis expectare poſſis? num animus tibi bonum quid, fructuoſumque ab iis peperit? Quam enim abſurdum eſt, quod pyrum, ut Homerus ait, non ſeneſcat, niſi novum adveniat; nec malum, niſi aliud ſuccedat; uva uvae ſuccreſcat, ficus ficui: ſermo vero ſolus ſimul naſcatur et pereat, fructuſque orationis nec ſemen ullum habeat, nec vim nutriendi, neque interiora animae penetret;

Sed

Digitized by Google

ἀσαφῆ. Τίς γὰρ ἐπιμιξία πρὸς ὁμοιότητα ψυχῆς καὶ σώματος; Εἰ δ᾽ ἔστι μαντείαν ἐπὶ ψυχῇ θέσθαι ὐ διὰ ἀμυδρῶν ὐδὲ ἀσθενῶν συμβόλων, τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς παραχωρητέον τὴν χρωμάτων τε καὶ σχημάτων καὶ τῆς ἐν τύτοις ἡδονῆς καὶ ἀηδίας ὁμιλίαν, τῇ δὲ ἀκοῇ ἐξιχνευτέον τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, ὐ κατὰ τὺς τῶν πολλῶν λογισμύς· ἀπόχρη πρὸς ἔπαινον λόγυ, γλῶττα εὔστοχος, ἢ ὀνομάτων δρόμος, ἢ ῥήματα Ἀττικά, ἢ περίοδοι εὐκαμπεῖς, ἢ ἁρμονία ὑγρά· τὰ δ᾽ ἔστι πάντα, κατὰ τὸν ἐν Διονύσυ ποιητήν, "Ἐπιφυλλίδες, καὶ στωμύλματα, χελιδόνων μυ-"σεῖα, λωβηταὶ τέχνης."

δ΄. Ποῖον ὖν ἐστὶ τὸ ἐν λόγοις καλόν; φαίη ἄν τις. Μήπω με, ὦ τὰν, ἔρῃ· ὄψει γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὰν ἰδεῖν δυνηθῇς. Οὐδὲ γὰρ τῷ Κιμμερίῳ διηγήσασθαι δύναταί τις τὸ τῦ ἡλίυ κάλλος, ὐδὲ τῷ ἠπειρώτῃ τὴν θάλατταν, ὐδ᾽ Ἐπικύρῳ τὸν θεόν· ὐ γὰρ δι᾽ ἀγγέλων ἡ ἱστορία ἔρχεται, ἀλλ᾽ ἐπιστήμης πρὸς ταῦτα δεῖ· μέχρι δὲ ἀπιστεῖς τὸ εἰδέναι, ἀνάγκη πλανᾶσθαι καὶ τὰς κρίσεις. Καὶ γὰρ τῶν ἐκ γῆς φυομένων παντοδαπὸς μὲν θεατὴς ὁδοιπόρος, ὁ δὲ γεωργὸς, ὑγιής· ὁ μὲν ἄνθος ἐπαινεῖ φυτῶν, ὁ δὲ μέγεθος ἢ σκιὰν, ὁ δὲ χρόαν, τῷ δὲ γεωργῷ ὁ καρπὸς τὸν ἔπαινον μετὰ τῆς χρείας ἔχει. Εἰ μὲν δή τις καθ᾽ ὁδοιπόρον πλησιάζει τῷ λόγῳ, ὐ νεμεσῶ τῆς ἡδονῆς παρατρέχοντι ἐπαινεῖν· εἰ δὲ κατὰ τὺς γεωργὺς τάττεται, ὐκ ἀνέχομαι τῶν ἐπαίνων, πρὶν ἄν μοι καὶ τὴν χρείαν τῶν ἐπαινυμένων φράσῃ.

έ. Λέγε, τίνας εἶδες καρπὺς ἐν τῷ λόγῳ, τίνας ἔλαβες, πῶς ἔχοντας; ἐπειράθης, ἐξήτασας, εἰ τελεσιυργοὶ καὶ γόνιμοι ἑτέρων καρπῶν; ἐξέφυσέ τί σοι ἡ ψυχὴ ἀπ᾽ αὐτῶν χρηστὸν καὶ ἔγκαρπον; Ἡ ὄγχνη μὲν ἐπὶ ὄγχνῃ γηράσκει, καὶ ἐπὶ μήλῳ μῆλον, καὶ σταφυλὴ σταφυλῇ ἐπιφύεται, καὶ σῦκον σύκῳ· λόγυ δὲ ἄρα ἐφήμερος μὲν ἡ γένεσις, ἄσπερμος δὲ ὁ καρπὸς, καὶ ὐ τρόφιμος, ὐδὲ ἀνακιρνάμενος τῇ ψυχῇ,

Digitized by Google

Sed tantum leviter ſupra natet, inſtar olivi?

Hanc mihi agriculturam expone, laudes vero tuas tibi ſerva. Si enim de utilitate eorum nihil dicas, vitium ſuſpicari incipio, laudatoris me miſeret, laudem non agnoſco. Id generis enim laudes proferre intemperantes animae partes ſolent, quae nec recte judicare poſſunt, et facillime decipiuntur:

Haud equidem indignum eſt Phrygios forteſque Pelaſgos
Conjuge pro tali diuturnos ferre labores.

Vides hujus laudis improbitatem, quae mulierculam, ejuſque voluptatem, omnibus Graecorum Trojanorumque opponit moleſtiis. Ejuſmodi laudatores etiam in vita noſtra invenies, ſi orationem audiamus laſcivam, cujus nec perſpicere fraudem, nec jucunditatem non amare poſſumus, cum ab ipſis paulatim voluptatibus abripiamur, neque ſentiamus tamen. Sicut illi, qui vento ſecundo in navigatione recta non utuntur, ſed ſola maris tranquillitate freti, placido ſerenoque delapſi aequore, in deſertum littus aliquod aut ſcopulum impingunt: ita hic paulo poſt in imperitiam impingit, ac deinde a voluptate in loca omni littore deſertiora, omni caute difficiliora impingit; utrunque enim concurrit, ut et errorem ſuum amet, et jucunditate delectetur. Plane ut ii, qui febricitant, cibis et potu contra praeſcriptum medicorum ſaepe ſe diſtendunt: quamvis enim malo malum, morbo addunt morbum; aegrotare tamen cum voluptate malunt, quam cum labore convaleſcere. Et tamen peritus medicus aliquid interdum voluptatis cum remediorum miſcet moleſtiis; ſolam vero illius aut maximam habere rationem, nec Aſclepius, nec Aſclepiadae, ſed coqui ſolent potius. Neque enim quicquam ab illis ventris lenociniis differt ſuavis, ſed vitioſa oratio; cui ſi utilitatem demas, jucunditatem addas, improbam plane atque impotentem concedes poteſtatem, nec aliam quam inhoneſtis omnibus, quae per exteriores ſenſus ad animam irrepunt.

6. Quare

Digitized by Google

Ἀλλά τέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει, ἠύτ᾽ ἔλαιον;

Ταύτην μοι διήγησαι τὴν γεωργίαν, τοὺς δὲ ἐπαίνους ἔα. Ἐὰν γὰρ ἀφέλῃς αὐτῶν τὴν χρείαν, ὑποπτεύω τὴν αἰτίαν, ϗ τὸν ἐπαινέτην ἐλεῶ, ϗ τὸν ἔπαινον μέμφομαι. Τούτου τὸν ἔπαινον φθέγγεται τὰ μέλη τῆς ψυχῆς τὰ ἀκόλαστα, τὰ κρίνειν ἀσθενῆ, τὰ ἀπατᾶσθαι πεφυκότα·

Οὐ νέμεσις Τρῶας ϗ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς
Τοιῇ δ᾽ ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν:

Ὁρᾷς τοῦ ἐπαίνου τὴν μοχθηρίαν, ἀντικαταλλασσομένου γύναιον ἓν, ϗ τὴν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡδονὴν, Ἑλληνικῶν ϗ Τρωϊκῶν κακῶν. Ἔστι κἀνταῦθα ἐπαινέτης τοιοῦτος, ἐπειδάν τις ἐντυχὼν ἀκολάστῳ λόγῳ, τὸ μὲν ἀπατηλὸν αὐτοῦ μὴ γνωρίσῃ, τὸ δὲ ἡδὺ στέρξῃ, κατὰ βραχὺ ὑποφερόμενος ταῖς καθ᾽ ἡμέραν ἡδοναῖς ἀψοφητί. Ὥσπερ τῶν πλεόντων οἱ πνευμάτων μὲν ἐξ οὐρίας πρὸς τὸν ἀληθῆ δρόμον οὐ τυχόντες, ῥεύματι δὲ γαληνῷ δι᾽ ἀκυμάντου τῆς θαλάττης εἰς ἠϊόνας ἐρήμους ἢ ῥαχίας δυσχερεῖς ἐκπεπλωκότες· μετὰ τοῦτο προσηνέχθη λαθὼν ἀμαθίᾳ, ϗ μετὰ τοῦτο ὑπὸ φιληδονίας, πάσης ἠϊόνος ἐρημοτέροις χωρίοις ϗ πάσης ῥαχίας δυσχερεστέροις, ἀγαπῶν τὴν πλάνην ϗ χαίρων τῇ ψυχαγωγίᾳ. Ὥσπερ οἱ πυρέττοντες, ἐμπιπλάμενοι ποτοῦ ϗ σιτίων παρὰ τοὺς τῆς τέχνης νόμους· παρατιθέντες γὰρ κακὸν κακῷ, νόσῳ πόνους, αἱροῦνται ἡδόμενοι νοσεῖν μᾶλλον, ἢ πονοῦντες ὑγιασθῆναι. Καί τις ἤδη ἰατρὸς εὐμήχανος ἀνεκέρασε βραχεῖαν ἡδονὴν τῷ ἀλγεινῷ τῆς ἰάσεως· ποριστὴς δὲ ἡδονῆς, ϗ παντοίας ἡδονῆς, οὔτε ὁ Ἀσκληπιὸς, οὔτε οἱ Ἀσκληπιάδαι, ἀλλ᾽ ὀψοποιῶν τὸ ἔργον. Οὐδὲν δὲ σεμνότερον ἀκόλαστος λόγος τῶν τῆς γαστρὸς κολακευμάτων· ἐὰν γὰρ τούτου ἀφέλῃς μὲν τὸ ὠφελοῦν, τερπνὸν δὲ προσθῇς, ἰταμὸν ϗ ἄκρατον ἰσοτιμίαν ϗ ἰσηγορίαν χειροτονεῖς λόγου πρὸς τὰ αἰσχρὰ πάντα, ὅσα δι᾽ αἰσθήσεων ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται, ὑφ᾽ ἡδονῆς παραπεμπόμενα.

ϛʹ. Ἀλλὰ

6. Quare comeſſationibus potius ejuſmodi coquos relinquamus, peſſimos et ventri et auribus miniſtros; nos orationem altam erectamque quaeramus, quae maſculam edat vocem, animoſque ſecum noſtros longe ſupra terram, omneſque totius terrae voluptates cupidineſque, qualis eſt ira, luctus, ebrietas, extollat. His omnibus ſuperiorem eſſe oportet verum philoſophici ſermonis rhetorem, non ignavum, diſſolutum, vel fucatum, neque ut artis quadam tantum ſe commendet ſpecie, ut non controverſiunculis tantum in judicio et ambiguis cauſis operam ſuam addicere poſſit; ſed ubique et quovis loco experimentum ſui dare, prudens in concionibus conſilium, juſtum in judiciis patrocinium, in publicis hominum conventibus orationem modeſtam, in aliis inſtituendis exactam adhibere queat ſcientiam: non ut quaedam de Themiſtocle, qui jam diu abiit, adferre poſſit, aut apud ſaeculi illius Athenienſes loqui, aut ducem aliquem, qui nuſquam reperitur, commendare, multo minus in ſcortatores ſcortator ipſe, aut de contumelioſo contumelioſus ipſe declamet; ſed ut prius his vitiis careat, quam verus vitiorum accuſator eſſe poſſit. Talem eſſe oportet, qui in illa ſapientiae palaeſtra certare velit, qui probus haberi cupiat luctator, ut omni adulatione ſermo ejus careat, ut probe prius exercitatus ſit, ut violenta quadam ſuada proximum quemque in ſententiam ſuam poſſit pertrahere.

7. Quod ſi in ejuſmodi ſuada voluptatem aliquis requiri putet aliquam, Tyrrhenicam mihi det; qualis eſt tubae clangor, qui in mediis militibus adhibetur, eorumque animos concentu ſuo impellit, et excitat: talem in oratione requiro voluptatem, quae magnitudinem ejus conſervet, nec opprobrium addat: talem requiro voluptatem, quam pediſſequam ſuam eſſe non dedignetur virtus. Neceſſe enim eſt, ut omnia, quae natura pulchra ſunt, ſuas gratias, ſuam venuſtatem habeant, leporem ſuum, et delectationem, et ſi quae praeterea ſunt jucunda nomina. Ita coelum non modo pulchrum, ſed omnium ſpectaculorum eſt jucundiſſimum; ſic mare navi-

Digitized by Google

ϛ΄. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ὀψοποιοὺς τούτους τοῖς συμποσίοις ἐῶμεν, καὶ γαστρὸς καὶ ἀκοῆς ὑπηρέτας πονηρούς· ἡμῖν δὲ δεῖ λόγου ὀρθοῦ καὶ διανεστηκότος, μέγα βοῶντος, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῷ συνεπαίροντος ὑπὲρ τὴν γῆν ἄνω, καὶ ὅσα περὶ γῆν παθήματα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμημάτων, καὶ φιλοτιμιῶν καὶ ἐρώτων, καὶ ὀργῆς καὶ λύπης καὶ μέθης ἐχόμενα. Ὧν συμπάντων κρείττονα χρὴ γενέσθαι τὸν τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ συνανιστάμενον ῥήτορα ἀληθῆ, οὐκ ἀργὸν, οὐδὲ ἐκλελυμένον, οὐδ᾽ ἐπίχριστον κατὰ τὴν τέχνην, οὐδὲ ἐν δικαστηρίῳ μόνον ἐν ἀμφιβόλῳ ἐπικαιρίᾳ τεταγμένον· ἀλλὰ πανταχοῦ καὶ ἐν ἅπαντι ἐξεταζόμενον, ἐν μὲν ἐκκλησίαις σύμβουλον φρόνιμον, ἐν δὲ δικαστηρίοις ἀγωνιστὴν δίκαιον, ἐν δὲ πανηγύρεσιν ἀγωνιστὴν σώφρονα, ἐν δὲ παιδείᾳ διδάσκαλον ἐπιστήμονα· οὐ περὶ Θεμιστοκλέους μόνον τοῦ μηκέτι ὄντος, οὐδ᾽ ἐν Ἀθηναίοις τοῖς τότε, οὐδ᾽ ὑπὲρ ἀριστέως τοῦ μηδαμοῦ, οὐδὲ κατὰ μοιχοῦ λέγοντα μοιχὸν ὄντα, οὐδὲ κατὰ ὑβριστοῦ ὑβριστὴν ὄντα· ἀλλ᾽ ἀπηλλαγμένον τῶν παθῶν τούτων, ἵνα γένηται κατήγορος ἀδικημάτων ἀληθής. Τοιοῦτος ἐξ ἀγαθῆς παλαίστρας ἀγωνιστὴς γίνεται, λόγων μεστὸς ἀκολακεύτων, καὶ ἠσκημένων ὑγιῶς, καὶ δυναμένων ἄγειν πειθοῖ καὶ βίᾳ ἐκπληκτικῇ τὸ πλησιάζον πᾶν.

ζ΄. Εἰ δὲ καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν ἀγωγὴν ταύτην δεησόμεθα καὶ τυράννου, δότω μοι τὶς ἡδονὴν, οἵα καὶ ἐπὶ σάλπιγγος ἁρμονίαν ἐν μέσοις τοῖς ὁπλίταις τεταγμένη, καὶ ἐξορμώσῃ τὰς ψυχὰς τῷ μέλει· τοιαύτης δέομαι ἡδονῆς λόγου, ἣ φυλάξει μὲν αὐτοῦ τὸ μέγεθος, οὐ προσθήσει δὲ τὴν αἰσχύνην· τοιαύτης δέομαι ἡδονῆς, ἣν οὐκ ἀπαξιώσει ἡ ἀρετὴ ὀπαδὸν αὐτῇ γίνεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ παντὶ τῷ φύσει καλῷ συντετάχθαι χάριτας, καὶ ὥραν, καὶ πόθον, καὶ εὐφροσύνην, καὶ πάντα δὴ τὰ τερπνὰ ὀνόματα. Οὕτω καὶ ὁ οὐρανὸς οὐ καλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἥδιστον θεαμάτων, καὶ θάλαττα πλεομένη,

Digitized by Google

navigationi idoneum, ſegetes fructiferae, montes arboribus veſtiti, prata florida, liquidi aquarum curſus nobis placent. Jucundiſſimus viſu Achilles erat (quidni enim eſſet?) non tamen ob flavam caeſariem; nam et Euphorbum commendabat coma, verum pulchritudinem Achillis virtutis illuſtrabat ſplendor. Jucundiſſimus viſu inter fluvios Nilus eſt, non ob aquae copiam tamen, nam et hoc ei cum Iſtro commune eſt; verum minus foecundus Iſter eſt, foecundiſſimus Nilus. Nec tamen Nilum eſſe viſu jucundiſſimum nego; quamquam voluptatem potius, quam virtutem, tam divino aſcribere non auſim fluvio. Ego et in Phidiae ſtatuis voluptatem video, artem tamen laudo: et in Homeri carmine voluptatem video; majora tamen ſunt, quae in eo admiror. Ego ne ipſum quidem Herculem ſine voluptatibus vixiſſe puto, nec enim omnino aſſentiri poſſum Prodico. Nam et maſculae ſunt voluptates, quae virtutis moleſtias ſolari ſolent: non quae in corpore ſentiuntur, nec quae in ſenſus influunt externos; ſed quae nobiſcum naſcuntur, quae in interioribus animae partibus exultant, quoties illa honeſtis ſive actionibus, ſive ſtudiis, ſive ſermonibus aſſuevit. Ita et Hercules gaudebat, cum ignem adiret: ita Socrates gaudebat, cum in carcere eſſet, cum ex legis praeſcripto mortem oppeteret. Conferamus illum Socratis calicem cum Alcibiadis: uter eorum bibit ſecurius, Alcibiadeſne vinum, an venenum Socrates?

DISSERT.

Digitized by Google

καὶ λήια καρποτρόφα, καὶ ὄρη δενδροφόρα, καὶ λειμῶνες ἀνθοῦντες, καὶ νάματα ῥέοντα. Ἥδιστον ἦν θέαμα ὁ Ἀχιλλεὺς (πῶς δὲ οὐκ ἔμελλεν;) οὐ διὰ τὴν ξανθὴν κόμην· καὶ γὰρ ὁ Εὔφορβος εὐκόμης ἦν, τῷ δὲ Ἀχιλλεῖ τὸ καλὸν ἥδιστον ἦν ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐξαπτόμενον. Ἥδιστον μὲν ποταμοῖς θέαμα ὁ Νεῖλος, ἀλλ' οὐ δι' ἀφθονίαν ὕδατος, καὶ γὰρ ὁ Ἴστρος εὐρύς· ἀλλὰ ὁ Ἴστρος οὐ γόνιμος, ὁ δὲ Νεῖλος γόνιμος. Ἥδιστον θέαμα ὁ Νεῖλος, ἀλλ' οὐ τολμῶ παραπεμψάμενος τὴν ἀρετὴν τοῦ θεοῦ ἡδονὴν αὐτῷ ἐπιφημίσαι. Ἐγὼ καὶ τῶν Φειδίου ἀγαλμάτων αἰσθάνομαι μὲν τῆς ἡδονῆς, ἐπαινῶ δὲ τὴν τέχνην· καὶ τῆς Ὁμήρου ᾠδῆς συνίημι μὲν τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν σεμνοτέρων αὐτὴν ἐπαινῶ. Ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἡρακλέα ἔγωγε ἡγοῦμαι ἄγευστον καὶ ἀμέτοχον ἡδονῆς διαβιῶναι, οὐ πείθομαι παντάπασι τῷ Προδίκῳ. Ἀλλ' εἰσὶ γὰρ καὶ ἀνδρὸς ἡδοναὶ παραμυθούμεναι τοὺς δι' ἀρετῆς πόνους, οὐ διὰ σαρκῶν, οὐδέ γε δι' αἰσθήσεων ἐπίρρυτοι· ἀλλ' αὐτοφυεῖς τινες, καὶ ἔνδοθεν διανιστάμεναι, ἐθιζομένης τῆς ψυχῆς χαίρειν τοῖς καλοῖς καὶ ἔργοις, καὶ ἐπιτηδεύμασι, καὶ λόγοις. Οὕτω καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἔχαιρεν ἐπὶ τὸ πῦρ ἰών· καὶ Σωκράτης ἔχαιρεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μένων, καὶ πειθόμενος τῷ νόμῳ. Παραβάλλωμεν τὴν Σωκράτους κύλικα ἐκείνην τῇ Ἀλκιβιάδου· πότερος αὐτῶν ἔπινεν ἀλυπότερον, Ἀλκιβιάδης τὸν οἶνον, ἢ τὸ φάρμακον Σωκράτης;

ΛΟΓΟΣ

Digitized by Google

DISSERT. XXXII.

An ſit ſecundum Homerum definita in philoſophia opinio.

LIBET Homeri exemplo ad hanc diſſertationem Deorum advocare aliquem; et fortaſſe non alium, quam eandem, quam ille ſolet, Calliopen:

Dic mihi, Muſa, virum ſapientem, quique vagatus
Plurima conſpexit.

Non quod inhoſpitalem terram peragraverit, aut infeſtum mare tranſmiſerit, aut cum feris agreſtibuſque vixerit hominibus: haec enim in fabulis tantum ſuis referre ille ſolet, de quo loquor; ipſe vero animo, qui leviſſimus eſt, faciliuſque quam corpus locum loco commutat, ubique vagatus eſt, perluſtravit omnia: ille quae in coelo moventur, quae in terra mutantur; ille Deorum conſilia, hominum naturas, ſolis lumen, ſyderum choros, generationem animalium, refluum maris gremium, fluviorum oſtia, aeris diverſitatem perſpexit: ut omittam politica, oeconomica, quae ad bellum, quae ad pacem pertinent; nuptialia, ruſtica, equeſtria, nautica, artes quaſcunque, diverſiſſima vocabula, diverſas rerum ſpecies; lamentantes, gaudentes, lugentes, ridentes, bellantes, iraſcentes, epulantes, navigantes. Ut ego quoties in Homericam incidi eloquentiam, fateri habeam neceſſe, ejus me laudibus per me parem eſſe non poſſe; quare tutius videtur ab ipſo verſus mutuari aliquot, ne ſoluta hac oratione laudes ejus videar deterere:

Certe prae quovis hominum mihi magnus, Homere, es,
Seu te Calliope docuit, ſeu flavus Apollo.

Muſarum vero et Apollinis diſciplinam abſit ut aliam putemus eſſe, quam qua in ordinem ſuum animus redigitur. Ea autem quid eſt aliud, quam philoſophia? philoſophiam quid aliud, quam accuratam divinarum humanarumque rerum ſcientiam putemus eſſe; quae virtutem, quae praeclaras rationes, quae aptam vitae concinnitatem, moreſque inducit temperatos?

2. Hujus

Digitized by Google

ΛΟΓΟΣ ΛΒ΄.

Εἰ ἔστι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις.

Βούλομαι καθ' Ὅμηρον αὐτὸν παρακαλέσαι ἐπὶ τὸν λόγον τινὰ μέντοι θεῶν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ, τὴν Καλλιόπην·

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
Πλάγχθη.

Οὐ γῆν ἄξενον ἐπιπορευόμενος, οὐδὲ θάλατταν χαλεπὴν περαιούμενος, οὐδὲ ἀνθρώποις ἀγρίοις συμφερόμενος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ οἱ μῦθοι ἔχουσιν· αὐτὸς δὲ τῇ ψυχῇ, κούφῳ χρήματι ϗ πολυπλανεστέρῳ τῶν σωμάτων, πανταχοῦ περιεφέρετο, πάντα ἐπεσκόπει, ὅσα οὐρανοῦ κινήματα, ὅσα γῆς παθήματα, θεῶν βουλὰς, ἀνθρώπων φύσεις, ἡλίου φῶς, ἄστρων χορὸν, γενέσεις ζώων, ἀναχύσεις θαλάττης, ποταμῶν ἐκβολὰς, ἀέρων μεταβολὰς, τὰ πολιτικὰ, τὰ οἰκονομικὰ, τὰ πολεμικὰ, τὰ εἰρηνικὰ, τὰ γαμήλια, τὰ γεωργικὰ, τὰ ἱππικὰ, τὰ ναυτικὰ, τέχνας παντοίας, φωνὰς ποικίλας, εἴδη παντοδαπὰ, ὀλοφυρομένους, ἡδομένους, πενθοῦντας, γελῶντας, πολεμοῦντας, ὀργιζομένους, εὐωχουμένους, πλέοντας. Ὥστε ἔγωγε εἰς τὰς Ὁμήρου φωνὰς ἐμπεσὼν οὐκ ἔχω παρ' ἐμαυτοῦ τὸν ἄνδρα ἐπαινέσαι, ἀλλὰ κἀνταῦθα δεήσομαι αὐτοῦ ἐπιδοῦναί μοι τῶν ἐπῶν, ἵνα μὴ διαφθείρω τὸν ἔπαινον ψιλῷ λόγῳ·

Ἔξοχα δή σε βροτῶν, ὦ Ὅμηρ', αἰνίζομ' ἁπάντων,
Ἢ σέ γε Μοῦσα δίδαξε Διὸς παῖς, ἢ σέ γ' Ἀπόλλων.

Τὰ δὲ Μουσῶν ϗ Ἀπόλλωνος διδάγματα οὐδὲ τὴν ἀρχὴν θέμις ἄλλο τι ὑπολαβεῖν, ἢ ἀφ' ὧν ψυχὴ εἰς κόσμον καθίσταται. Τοῦτο δὲ τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ φιλοσοφία; ταύτην δὲ τί ἄλλο ὑποληψόμεθα, ἢ ἐπιστήμην ἀκριβῆ θείων τε πέρι ϗ ἀνθρωπίνων, χορηγὸν ἀρετῆς, ϗ λογισμῶν καλῶν, ϗ ἁρμονίας βίου, ϗ ἐπιτηδευμάτων δεξιῶν;

2. Hujus ſcientiae profeſſio et ſcopus variis olim ſub figuris latebat, quibus ſine ulla auſteritate animos ſibi commiſſos tractabat ſimul docebatque; cum alii myſteria, alii occulta ſacra diſciplinam ſuam appellarent; alii fabularum, alii muſices, alii poſtremo divinationis nomine eam induerent. Ita cum utilitatem omnes ſpectarent unam, non una tamen dicendi utebantur figura. Poſtea vero nimia ſapientiae copia cum laſcivire inciperent homines, coeperunt et velum hoc ſapientiae detrahere; ita philoſophiam amictu ſuo ſpoliarunt, philoſophiam in contemptum adduxerunt, cuivis eam objecerunt, cuivis tanquam ſcortum proſtituerunt; neque aliud, quam ſolum rei nomen reliquerunt, quod ipſum ineptae quaedam cavillationes occuparunt. Eo igitur deventum eſt, ut Homeri Heſiodique carmina, totaque antiqua illa et divina muſa, pro fabulis habeantur; nec aliud in iis, quam narrationes nudas, quam numerorum ſuavitatem, quam harmoniae elegantiam, ſicut in tibia aliqua aut cithara, miremur: quod vero ſolum in iis admiratione eſt dignum, negligamus, nec virtutis nomine dignum cenſeamus. Ita Homerus e philoſophorum numero ejicitur, philoſophorum princeps. Ex quo enim ſophiſticae illae ex Thracia Ciliciaque invaſere Graeciam ineptiae, Epicuri atomi, ignis Heracliti, aqua Thaletis, Anaximenis ſpiritus, diſcordia Empedoclis, Diogenis dolium, aliaque infinita philoſophorum, quae inter ſe pugnant ſemper et concurrunt, agmina; omnia verborum plena coeperunt eſſe, nihil praeter ſibilos ſophiſtarum inter ſe contendentium ubique audis; actio vero ipſa virtutis pro deſerta jacet, et tamen nuſquam illud, quod omnes in ore habent, de quo tota concertat Graecia, ipſum dico bonum, invenies.

3. Cum antiqua illa, quae plane adhuc redolet Homerum, ſapientiae ratio, generoſos veroſque ac genuinos philoſophiae protulerit, eduxeritque alumnos. Illius muſae alumnus erat Plato: licet enim praeceptorem hunc ejeret, veſtigia apparent tamen, ſemen illius diſciplinae ſe prodit;

Sic

Digitized by Google

β'. Τῆς δὲ ἐπιστήμης ταύτης τὸ κεφάλαιον, τέως μὲν παντοδαποῖς περιβεβλημένον σχήμασι, μετεχειρίζετο τὰς τῶν ἐντυγχανόντων ψυχὰς διδασκαλίοις ἀλύποις, τῶν μὲν τελετὰς ϗ ὀργιασμούς τινας ἐπιφημισάντων τοῖς αὐτοῦ λόγοις, τῶν δὲ μύθους, τῶν δὲ μουσικὴν, τῶν δὲ ϗ μαντικήν. Καὶ κοινὸν μὲν ἦν ἅπασι τὸ ὠφελοῦν, ἴδιον δὲ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὑπὸ σοφίας οἱ ἄνθρωποι νεανιευόμενοι, ἀποκαλύψαντες ταυτὶ τὰ τοῦ λόγου προκαλύμματα, ἀπέφηναν φιλοσοφίαν γυμνὴν, ϗ ἐξωνειδισμένην, ϗ πάγκοινον, ϗ πρόχειρον εἰς συνουσίαν παντί τῳ, ὄνομα μόνον ἔργου καλοῦ πλανώμενον ἐν δυστήνοις σοφίσμασι. Τοιγαροῦν τὰ μὲν Ὁμήρου ϗ Ἡσιόδου ἔπη, ϗ πᾶσα ἡ παλαιὰ μοῦσα ἐκείνη ϗ ἔνθεος, μύθου χώραν ἔχει, ϗ ἀγαπᾶται αὐτῶν ἡ ἱστορία μόνον, ϗ τὸ προσηνὲς τῶν ἐπῶν, ϗ τὸ εὐανθὲς τῆς ἁρμονίας, ὡς αὐλήματα, ὡς κιθαρίσματα· παρορᾶται δὲ τὸ ἐν αὐτοῖς καλὸν, ϗ ἀποχειροτονεῖται τῆς ἀρετῆς. Καὶ Ὅμηρος μὲν ἀποκηρύττεται φιλοσοφίας, ὁ ἡγεμὼν τοῦ γένους. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ ἐκ Θράκης ϗ Κιλικίας σοφίσματα τὴν Ἑλλάδα παρέδυ, ϗ ἡ Ἐπικούρου ἄτομος, ϗ τὸ Ἡρακλείτου πῦρ, ϗ τὸ Θαλοῦ ὕδωρ, ϗ τὸ Ἀναξιμένους πνεῦμα, ϗ τὸ Ἐμπεδοκλέους νεῖκος, ϗ ὁ Διογένους πίθος, ϗ τὰ πολλὰ τῶν φιλοσόφων στρατόπεδα ἀντιτεταγμένα ἀλλήλοις ϗ ἀντιπαιωνίζοντα· λόγων μὲν πάντα μεστὰ ϗ ψιθυρισμάτων, σοφιστῶν σοφισταῖς συμπιπτόντων· ἔργου δὲ ἐρημία δεινὴ, ϗ τὸ θρυλλούμενον τοῦτο τὸ ἀγαθὸν, ὑπὲρ οὗ διέστηκε ϗ διεστασίασαι τὸ Ἑλληνικὸν, οὐδεὶς ὁρᾷ.

γ'. Καὶ μὴν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἔτι ἡ Ὁμήρου ᾠδὴ δυναστεύει, γενναῖα ϗ ἀληθῆ ϗ γνήσια φιλοσοφίας θρέμματα ἐπαίδευέν τε ϗ ἐξέτρεφεν. Ἐκείνης τῆς ᾠδῆς θρέμμα ἦν Πλάτων· κἂν γὰρ ἐξομόσηται τόνδε διδάσκαλον, ὁρῶ τὰ γνωρίσματα, ϗ συνίημι τῶν σπερμάτων·

Κείνου

Sic greſſum, ſic ille manus, ſic ora ferebat,
Talis caeſaries, et pulcbri luminis ardor,

ut dicere non dubitem, nulli quam Homero magis ſimilem Platonem eſſe, quamvis Homerum fugere, Socratem ſequi videatur velle. Nec exiſtima me dictionem Platonicam cum Homerica, verba cum verbis, nomina cum nominibus conferre (tametſi et haec ex eodem illo fonte muſico, ſicut ex oceano Maeotis, ex Maeotide Pontus, ex Ponto Helleſpontus, ex Helleſponto mare defluxerunt) ſed ex mente utriuſque et ſententiis affinitatem noto. Qua de re alias commodius; nunc de Homeri inſtituto, quae par eſt, dicamus.

4. Videtur mihi Homerus, cum et divina naturae indole, et judicio exquiſitiſſimo, et ſingulari rerum omnium eſſet praeditus experientia, hoc conſilio philoſophiae ſe dediſſe, ut ſub illa, quae tum temporis placebat, ratione metrica cum omnibus eam communicaret. Illa autem erat poetice: hanc ita propoſuit, ut nec Ionicam, nec Doricam omnino eſſe vellet, aut Atticam; ſed quae toti eſſet communis Graeciae. Quippe cum omnibus loqueretur, omnes quoque Graeciae totius linguas in unam aliquam poeſeos formam ſimul et contulit et miſcuit: quo quidem illud eſt conſecutus, ut et accepta eſſent omnibus, quae ſcriberet, et perſpicua; ſingulis vero jucunda. Rurſus cum in toto genere humano pauciſſimos eſſe ſciret, qui bene judicarent, maximam vero partem populariter duci malle; nec in horum, nec in illorum, peculiariter gratiam poeſin diviſit ſuam: quod ab Heſiodo eſt factum, qui primum in opere peculiari heroum familias et genera recenſuit, initioque a mulieribus facto, quo e genere, quibus e matribus, oriundi eſſent ſinguli, demonſtrat; rurſus theologiam conſcripſit, cum qua Deorum generationem conjungit; ut omittam, quae ad vitam moreſque formandos conſcripſit, ubi et opera quae agenda ſunt, et dies quibus agi debent, praeſcribit. Non eo modo Homerus ſcripſit, nec enim ſingula in eo aut diſtincta ſeorſim, aut omnia inter ſe confuſa ſunt: at primo operis totius forma, ſub qua latent reliqua, fabuloſa narratio:

Digitized by Google

Κείνȣ τοι τοιοίδε πόδες, τοιαίδε τε χεῖρες,

'Οφθαλμῶν τε βολαὶ, κεφαλή τ', ἐφύπερθέ τε χαῖται,

ὥςε ϗ ἐπιτολμήσαιμι ἂν εἰπεῖν ἔγωγε, ἐμφερέςερον εἶναι Πλάτωνα Ὁμήρῳ μᾶλλον ἢ Σωκράτει, κἂν τὸν Ὅμηρον φεύγῃ, κἂν διώκῃ τὸν Σωκράτην. Μή με οἰηθῇς τὰς Πλάτωνος φωνὰς εἰκάζειν Ὁμήρῳ, ϗ τὰ ὀνόματα, ϗ τὰ ῥήματα (ἔςι μὲν γὰρ ϗ ταῦτα ἐκεῖθεν, ἐκείνης τῆς ἁρμονίας ἀποῤῥοὴ, ὡς ἐξ ὠκεανȣ̃ ἡ Μαιῶτις, ὡς ἐκ τῆς Μαιώτιδος ὁ Πόντος, ὡς ἐκ τȣ̃ πόντȣ ὁ Ἑλλήσποντος, ὡς ἐξ Ἑλλησπόντȣ ἡ θάλασσα) ἀλλὰ τὴν γνώμην τῇ γνώμῃ προσάγω, ϗ τὴν συγγένειαν ὁρῶ. Καὶ τȣ̃το μέν σοι ϗ αὖθις παρ' ἐμȣ̃ λελέξεται· ἐπανάγωμεν δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὴν Ὁμήρȣ γνώμην, διεξιόντες περὶ αὐτῆς τὰ εἰκότα.

δ'. Δοκεῖ μοι Ὅμηρος, φύσει τε κεχρημένος ἐνθεωτάτῃ, ϗ φρονήσει δεινοτάτῃ, ϗ ἐμπειρίᾳ πολυτροπωτάτῃ, φιλοσοφίᾳ ἐπιθέμενος δημοσιεῦσαι ταύτην τοῖς Ἕλλησιν ἐν ἁρμονίᾳ τῇ τότε εὐδοκίμῳ. Αὕτη δ' ἦν ἡ ποιητική· ȣ̓́τε δὲ Ἰωνικὴν ταύτην ἐθελῆσαι εἶναι αὐτῷ, ȣ̓́τε ἀκριβῶς Δώριον, ȣ̓́τε Ἀττικήν· ἀλλὰ κοινὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἅτε ȣ̓̃ν ξύμπασι διαλεγόμενος, ἀθροίσας ἀναμὶξ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ϗ ἀνακερασάμενος εἰς σχῆμα ᾠδῆς, τὰ ἔπη εἰργάσατο προσηνῆ τε ἅμα εἶναι ϗ ξυνετὰ πᾶσι, ϗ κεχαρισμένα ἑκάςοις. Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπαντι, τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, ȣ̓δετέρῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο· καθάπερ ὁ Ἡσίοδος, χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅςις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δραςέον, ϗ ἡμέραι ἐν αἷς δραςέον. Οὐχ ȣ̓́τω τὰ Ὁμήρȣ ἔχει, ȣ̓δὲ ἀποκέκριται ἕκαςα χωρὶς, ȣ̓ δ' αὖ φύρεται ἀκρίτως πάντα ἐν πᾶσιν· ἀλλά γε ἦν τὸ σχῆμα αὐτῷ τȣ̃ λόγȣ, οἱ

ratio: rurſus alia in eo opere, quod de Trojanis rebus; alia in eo tractat, quod de Ulyſſis miſeria reliquit: ita tamen ut theologica, ut politica, tam hic quam ibi immiſceat manifeſta; ut virtutes, ut improbitatem hominum, ut affectiones, ut fortunas tam adverſas proponat, quam ſecundas: quae omnia tamen diverſi argumenti ſunt; non aliter, quam ſi inſtrumentum dari poſſit muſicum, quod omnes ſimul harmonias conjungeret, cujus voces omnes inter ſe convenirent. Aut ita potius: Neſcio an audieris unquam multa ſimul inſtrumenta, tibiae ſonum, lyrae vocem, chori cantum, cumque his tubam ſimul fiſtulamque, et ſi quae alia inſtrumentorum aut nomina, aut genera ſunt, cum humanae vocis concentu, una inter ſe miſceri; quorum ſingula cum peculiari fiant arte, tamen ita temperata ſunt cum ſingulis, communem ut efficiant muſam.

5. Et, ut brevius dicam, talis eſt Homeri poeſis, qualis pictura Polygnoti futura erit, aut Zeuxidis, ſi ſimul pictores illi fiant philoſophi, aut nihil pingant temere: duplicem enim ſibi ſcopum proponent, quorum alter artem, alter ſpectabit virtutem; quod ad artem, ut figurae ac corpora veritatem referant; quod ad virtutem, ut congrui linearum ductus ipſam diligenter repraeſentent pulchritudinem. Ita et de Homeri judica libris, duo in iis eſſe ſpectanda; quorum alterum ad poeſin pertinet, et fabulae ſpeciem habet; alterum ad philoſophiam, et virtutem commendat, veritatem docet. Statim in ipſo operis principio introducuntur duo, alter Theſſalicus adoleſcens, alter rex, ſed aetate major; Achilles, dico, et Agamemnon; quorum hic prae nimia ira in contumeliam erumpit, ille contumelia affectus incipit iraſci: hic effigies diverſorum habes affectuum, juventutis alterum, alterum potentiae. Oppone utrique Neſtorem, qui et aetate provectus, et prudentiae ſingularis, et admirabilis eſt facundiae. Rurſus inducitur ab eo Therſites, viſu deformis, lingua maledicus, moribus incompoſitis; ut plane populi effraenis agnoſcas imaginem. Oppone et huic virum bonum, ducem perfectum, qui ſupervenit:

Hic

Digitized by Google

οἱ μῦθοι· ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι καὶ τὰ τοῦ Ὀδυσσέως παθήματα· μέμικται δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ θεολογία σαφὴς, καὶ πολιτείας ἦθος, καὶ ἀρεταὶ ἀνθρώπων, καὶ μοχθηρίαι, καὶ παθήματα, καὶ συμφοραὶ, καὶ εὐτυχίαι· καὶ τούτων ἕκαστον ὑποθέσεις οἰκείας ἔχει, οἷον εἰ ξυνίης παναρμόνιόν τι ὄργανον, παντοδαπὰς μὲν φωνὰς, πάσαις δὲ ἀλλαις ὡμολογημένας. Μᾶλλον δὲ οὕτως· Ἤδη που ἐθεάσω ἄθροισμα ὀργάνων, αὐλὸν ἠχοῦντα, καὶ λύραν ψαλλομένην, καὶ ᾠδὴν χοροῦ, καὶ σάλπιγγα ἀκμὴ, καὶ σύριγγα, καὶ ἄλλ' ἄττα ὀργάνων εἴδη καὶ ὀνόματα· ὧν ἕκαστον πεποίηται μὲν κατὰ οἰκείαν τέχνην, συντέτακται δὲ πρὸς τὸ πλησίον κατὰ κοινὴν μοῦσαν.

έ. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἡ Ὁμήρου ποίησις τοιάδε τις ἐςὶν, οἷον εἰ καὶ ζωγράφον ἐννοήσαις φιλόσοφον, Πολύγνωτον ἢ Ζεῦξιν, μὴ γράφοντα εἰκῆ· καὶ γὰρ τούτων ἔςαι τὸ χρῆμα διπλοῦν, τὸ μὲν ἐκ τῆς τέχνης, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀρετῆς· κατὰ μὲν τὴν τέχνην, τὰ σχήματα καὶ τὰ σώματα εἰς ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς διασώζοντι· κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν, εἰς μίμησιν τοῦ κάλλους τὴν εὐσχημοσύνην τῶν γραμμάτων διατιθέντι. Ταύτῃ μοι καὶ τὰ Ὁμήρου σκόπει, ὡς ἔςι χρῆμα διπλοῦν, κατὰ μὲν τὴν ποιητικὴν ἐντεταγμένον εἰς μύθου σχῆμα, κατὰ δὲ φιλοσοφίαν εἰς ζῆλον ἀρετῆς καὶ ἀληθείας γνῶσιν συντεταγμένον. Αὐτίκα πεποίηται αὐτῷ ἐν τοῖς λόγοις μειράκιον Θετταλικὸν καὶ ἀνὴρ βασιλικὸς, Ἀχιλλεὺς καὶ Ἀγαμέμνων· ὁ μὲν ὑπ' ὀργῆς εἰς ὕβριν προφερόμενος ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς προπηλακισθεὶς μηνιῶν· εἰκόνες παθῶν, νεότητος καὶ ἐξουσίας. Ἀντίθες τοι ἑκατέρῳ τὸν Νέςορα, παλαιὸν χρόνῳ, ἀγαθὸν φρονεῖν, δεινὸν εἰπεῖν. Πάλιν αὖ Θερσίτης πεποίηται αὐτῷ αἰσχρὸς ἰδεῖν, φωνὴν ἐπεσβόλος, γνώμην ἄτακτος· οἷος εἶναι εἰκὼν ἀκολάςου δήμου. Ἀλλ' ἀντίθες καὶ τούτῳ ἄνδρα ἀγαθὸν, ἡγεμόνα ἀκριβῆ, ἐπιπορευόμενον·

Ὅντινα

Digitized by Google

Hic quemcunque virum regum de ſtirpe videret,
Lenibus hunc verbis adſtans retinebat euntem;
Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Hunc ſceptro percuſſit.

An aliud tibi facere videtur Socrates, cum regales principeſque viros lenibus verbis demulcet et excipit; utputa Timaeum, aut Parmenidem, aliumve regium hoſpitem:

Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Aſpicit,

hunc oratione aſpera increpat; puta Thraſymachum aliquem, aut ſi quis alius convitiator et maledicus?

6. Rurſus ad Homerum redeamus, ejuſque barbaros: nam et hic vitia virtuteſque inter ſe oppoſitas videbis; intemperantiam Paridis, temperantiam Hectoris; timiditatem Paridis, fortitudinem Hectoris: quin et conjugium eorum ſi conſideres, alter hac in parte felix, alter miſeratione dignus eſt; alter deteſtandus, laudandus alter; alter adulter, alter legitimus maritus eſt. Conſidera et reliquas virtutes viritim diviſas: fortitudinem Ajaci, ſolertiam Ulyſſi, audaciam Diomedi, conſilii prudentiam Neſtori tribuit; in qua probae vitae abſolutaeque virtutis imaginem habemus, quare alteram illi operum ſuorum partem Agamemnon aſcribit. Et haec quidem, ut paucis abſolvam, nihil aliud quam quaedam eorum, quae ab eo multis proponuntur, ſunt veſtigia.

7. Quod ſi et de Diis nonnulla, e quibus Homeri inſtitutum appareat, adferre lubeat, cum unico Platonis exemplo, tanquam imagine quadam, conferemus reliqua, antiqua dico cum recentioribus, ut orationis appareat indoles; ſiquidem hoc potiſſimum nunc agimus. *Magnus namque in coelo Jupiter,* ait Plato alibi; Jovemque introducit, qui alato invehitur curru, Deoſque ducit reliquos. Apud Homerum imperator reliquorum ita loquitur Jupiter:

Ne

Ὅντινα μὲν βασιλῆα ϰ̀ ἔξοχον ἄνδρα ἐφεύροι,
Τὸν ῥ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραςάς·
Ὃν δ' αὖ δήμȣ τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν.

Ἆρά σοι ȣ̓ δοκεῖ αὐτὸ τȣ̃το, εἰ ϰ̀ ὁ Σωκράτης τȣ̀ς μὲν βασιλικȣ̀ς ϰ̀ ἐξόχȣς ἄνδρας ἀγανοῖς λόγοις γεραίρων, ϰ̀ ἀποδεχόμενος, Τίμαιόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον·

Ὃν δ' αὖ δήμȣ τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντα τ' ἐφεύροι,

τȣ̃τον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θρασύμαχόν τινα, ἢ Πῶλον, ἢ Καλλικλέα, ἤ τινα ἄλλον λωβητῆρα ϰ̀ ἐπεσβόλον;

ϛ'. Πάλιν αὖ ἐπανίωμεν ἐπὶ τὸν Ὅμηρον, ϰ̀ τȣ̀ς παρ' αὐτῷ βαρβάρȣς· ϰ̀ γὰρ ἐνταῦθα ὄψει ἀρετὴν ϰ̀ κακίαν ἀντιτεταγμένας ἀλλήλαις· ἀκόλαςον μὲν τὸν Ἀλέξανδρον, σώφρονα δὲ τὸν Ἕκτορα· δειλὸν τὸν Ἀλέξανδρον, ἀνδρεῖον τὸν Ἕκτορα· κἂν τȣ̀ς γάμȣς αὐτῶν ἐξετάζῃς, ὁ μὲν ζηλωτὸς, ὁ δὲ ἐλεεινός· ὁ μὲν ἐπάρατος, ὁ δὲ ἐπαινετός· ὁ μὲν μοιχικὸς, ὁ δὲ νόμιμος. Θέασαι δὲ ϰ̀ τὰς ἄλλας ἀρετὰς νενεμημένας κατ' ἄνδρα, τὴν μὲν ἀνδρείαν κατὰ τὸν Αἴαντα, τὴν δὲ ἀγχίνοιαν κατὰ τὸν Ὀδυσσέα, τὸ δὲ θάρσος κατὰ τὸν Διομήδην, τὴν δὲ εὐβȣλίαν κατὰ τὸν Νέςορα αὐτόν· οὗτος ἄρα εἰκόνα ἡμῖν ὑποτίθεται χρηςȣ̃ βίȣ, ϰ̀ ἀρετῆς ἀκριβȣ̃ς, ὥςε ἀπέδωκεν αὐτῷ ἥμισυ μέρος τῶν αὐτȣ̃ ἔργων. Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς συλλήβδην εἰπεῖν, ἴχνη βραχέα μακρῶν λόγων.

ζ'. Εἰ δ' ἔτι χρὴ ϰ̀ περὶ θεῶν ὀλίγα ἄττα δείγματα τῆς Ὁμήρȣ γνώμης ἐνέγκασθαι, ἐνὶ τῷ παρὰ Πλάτωνος, ὥσπερ εἰκόνι, τὰ λοιπὰ εἰκάζωμεν, κατὰ τὸ ἦθος τȣ̃ λόγȣ, τὰ πρεσβύτερα τοῖς νεωτέροις· ἐπείπερ ταύτῃ κρεῖττον. "Ὁ γὰρ δὴ "μέγας ἐν ȣ̓ρανῷ Ζεὺς," λέγει πȣ ϰ̀ ὁ Πλάτων· ϰ̀ ὀχεῖται αὐτῷ ὁ Ζεὺς ἐπὶ πτηνȣ̃ ἅρματος, ϰ̀ ἡγεῖται θεῶν. Ὁμήρῳ δὲ ὁ ςρατηγὸς Ζεὺς λέγει·

Ne quis, ſive Deus, ſeu ſit Dea, gaudeat illos
Sermones nobis evertere; ſed mea quiſque
Conſilia probet, ut confeſtim facta ſequantur.

Et cum dicto currus illi jungitur, equi currunt

Veloces, pulchreque aurato crine comantes.

Etiam Neptuno in mari currus jungitur:

Sic fluctus petit, heic exultant maxima cete.

Pluto illi tertium regnum obtinet. Trifariam enim Homero diviſa ſunt omnia: Neptuno tribuitur,

canis ut vivat ſemper in undis
Aequoris;

Pluto incolit

triſtes caliginis umbras;

Jupiter vero coelum. O accuratam diviſionem, vereque philoſophicam!

8. Sunt et alia apud Homerum diverſarum rerum principia et ortus, quae dementes pro fabulis habent, philoſophi pro rebus graviſſimis. Invenies virtutis principium; ſed ſub Minervae nomine, quae praeſtantibus viris quocunque in labore fert ſubſidium. Eſt et amoris; ſed Veneri aſcribitur, quam ceſto praeficit, quae amorem immittit. Eſt et artificii; ſed hoc Vulcani eſt, qui igni praeficitur, qui artes hominibus tradit. Apollo choreas orditur, Muſae cantum, bellum Mars, ventos producit Aeolus, fluvios Oceanus, fruges Ceres: ut nulla pars naturae totius ſit Homero ſine Diis, ſine praefecto, ſine imperio; ſed omnia divinis nominibus, omnia divinis ſermonibus, omnia divinis abundent artibus. Quod ſi elementa eorumque ſpectes diſcordiam, videbis pugnam in Trojano campo, non Graecos inter eorumque adverſarios, non caedentes inter cadenteſque, ſanguine inundata terra: ſed ignis et fluvii, quorum alterum intumeſcere videbis, magniſque ac crebris aſſurgere undarum fluctibus; alterum violento impetu ipſis fluvii incumbere

Μήτε τις ἒν θήλεια θεὸς τόδε, μήτε τις ἄρσην
Πειράτω διακέρσαι ἐμὸν ἔπος· ἀλλ᾽ ἄμα πάντες
Αἰνεῖτ᾽, ὄφρα τάχιστα τελευτήσω τάδε ἔργα.

Καὶ μετὰ τῦτο αὐτῷ ϗ τὸ ἅρμα ζεύγνυται, ϗ οἱ ἵπποι θέυσιν
'Ωκυπέτα, χρυσέῃσιν ἐθείρῃσιν κομόωντες.

Ζεύγνυται δὲ ϗ Ποσειδῶνι ἅρμα ἐν θαλάττῃ·

Βῆ δ᾽ ἐλάαν ἐπὶ κύματ᾽, ἄταλλε δὲ κήτε᾽ ὑπ᾽ αὐτῷ.

Ἔχει δὲ ϗ ὁ Ἅδης αὐτῷ τρίτην ἀρχήν. Τριχθὰ δὲ Ὁμήρῳ δέδασται τὰ πάντα. Ποσειδῶν μὲν ἔλαχε

Πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ,

Ἅδης δ᾽ ἔλαχε

Ζόφον ἠερόεντα,

Ζεὺς δὲ ὐρανόν. Ὦ τῆς δικαίας ϗ φιλοσόφυ νομῆς.

ή. Εὕροις δ᾽ ἂν ϗ ἄλλας παρ᾽ Ὁμήρῳ ἀρχὰς ϗ γενέσεις παντοδαπῶν ὀνομάτων, ὧν ὁ μὲν ἀνόητος ὡς μύθων ἀκύει, ὁ δὲ φιλόσοφος ὡς πραγμάτων. Ἔστιν αὐτῷ ϗ ἀρετῆς ἀρχή· ἀλλ᾽ Ἀθηνᾶ λέγεται, ϗ τῷ ἔχοντι παρίσταται ἐν πάντεσσι πόνοισιν. Ἔστι ϗ ἔρωτος· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ἡ Ἀφροδίτη ἔχει, ϗ τῦ κεστῦ κρατεῖ, ϗ μεταδίδωσι τῦ πόθυ. Ἔστι ϗ τέχνης· ἀλλ᾽ ὁ Ἥφαιστος τὴν αἰτίαν ἔχει, ϗ τῦ πυρὸς κρατεῖ, ϗ μεταδίδωσι τῆς τέχνης. Ἄρχει δὲ αὐτῷ ϗ Ἀπόλλων χορῦ, ϗ Μῦσαι ᾠδῆς, ϗ Ἄρης πολέμυ, ϗ Αἴολος πνευμάτων, ϗ Ὠκεανὸς ποταμῶν, ϗ Δημήτηρ καρπῶν· ϗ ὐδὲν μέρος Ὁμήρῳ ἄρχον, ὐδὲ δυνάστυ ἄπορον, ὐδὲ ἀρχῆς ἔρημον, ἀλλὰ πάντα μεστὰ θείων λόγων, ϗ θείων ὀνομάτων, ϗ θείας τέχνης. Κἂν ἐπὶ τὰ στοιχεῖα ἔλθῃς ϗ τὸν τύτων πόλεμον, ὄψει μάχην ἐν τῷ Τρωϊκῷ πεδίῳ, ὐ Τρώων ϗ Ἀχαιῶν, ϗ ὀλλύντων ϗ ὀλλυμένων, αἵματι ῥεύσης τῆς γῆς· ἀλλὰ πυρὸς ϗ ποταμῦ μάχην, τῦ μὲν οἰδαίνοντος ϗ ἀνισταμένυ λαμπρῷ ϗ συνεχεῖ τῷ κύματι, τῦ δὲ ταῖς δίναις ἐμπίπτοντος ἀκμαίᾳ ῥιπῇ, φλέγοντος

cumbere vorticibus, comaſque ejus ac totum ornatum amburere, ſalices videlicet et myricas, lotumque et juncos; tum alumnos ejus, et quae fert reliqua,

Anguillae, piſceſque alii, qui flumine pulchro
Hinc atque hinc duxere choros, torrentur ubique.

Nec componi pugna niſi Junonis interventu potuiſſet, quae contentionem dirimit, bellum componit, elementa conjungit. Sed hanc allegoriam praetermittamus; ac ea potius, quae noſtra ſunt, quae ad hominem ſpectant, videamus.

9. Haec reipublicae forma non in Pyraeeo fingitur, neque in Creta ſancitur; ſed a vero philoſopho heroicis exemplis, heroica operis forma, delineatur: hic principes, qui ipſi res gerunt, ſed non ſine maturo conſilio videbis; hic belli duces praeſtantiſſimos, ſed qui in acie praecedunt; hic caſtam in medio libidinoſiſſimorum juvenum mulierem; hic regem probum, qui erronem excipit hoſpitio; virum bonum, qui omnibus calamitatibus totam opponit induſtriam. Oſtendam et reſpublicas tibi duas plane operibus inter ſe oppoſitas; quas Homerus verbis, auro delineavit Vulcanus: in altera nuptiae, cantus vigent, et tripudia, reges judicant, populus litigat;

Aſt aliam cingunt urbem duo caſtra virorum.

Si non hoc ſatis manifeſtum videtur tibi, aliud habebis manifeſtius. Cogita duas inſulanas urbes, alteram Phaeacum, alteram Ithacenſium: in altera verecundia, in altera obtinet contumelia; in altera reges juſti, in altera injuſti proci; illi regem venientem Dei inſtar venerantur, hi regis inſidiantur uxori: ſed et finis illis eſt diverſus; his hilaritas perpetua, vita ſecura, hoſpitalitas, in mari claſſes, in terra fructus; illi in ipſis ſuis voluptatibus radicitus pereunt. Hic exitus contumelioſam excipit nequitiam, hic immoderatae licentiae finis eſt. Ipſum vero Ulyſſem nonne vides, quo pacto dum omnibus virtutem moleſtiis opponit, etiam animum ab ea ſumat, et fiduciam? Hoc eſt illud Circes moly, haec eſt vitta illa

quam

φλέγοντος μὲν τὰς κόμας καὶ τὸ κάλλος τοῦ ποταμοῦ, ἰτέας καὶ μυρίκας καὶ λωτὸν καὶ θρύον, φλέγοντος δὲ αὐτοῦ τὰ φορήματα καὶ τὰ θρέμματα,

Τείροντ' ἐγχέλυές τε καὶ ἰχθύες, οἳ κατὰ δίνας,
Οἳ κατὰ καλὰ ῥέεθρα κυβίστων ἔνθα καὶ ἔνθα.

Ἄπαυστος δ' ἂν ἦν ὁ πόλεμος οὗτος, ἀλλὰ ἡ Ἥρα σπένδεται καὶ διαλύει τὸν πόλεμον, καὶ τὰ στοιχεῖα συνάγει. Ἔα μοι ταυτὶ τὰ αἰνίγματα· σκόπει τὰ σὰ, τὰ ἀνθρώπινα.

θ΄. Οὗτός σοι πολιτείας τρόπος οὐκ ἐν Πειραιεῖ πλαττόμενος, οὐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει Ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσόφου δεικνύμενος, δι' οἰκονομίας Ἡρωϊκῆς· ἄρχοντες αὐτουργοὶ, προβουλευόμενοι· ἀριστεῖς ἀγαθοὶ, προπολεμοῦντες· γυνὴ σώφρων, ἀντιταττομένη ὑβρισταῖς νεανίαις· βασιλεὺς δίκαιος, ξενοδοχῶν ἀλήτην ξένον· ἀνὴρ σώφρων, παντοίαις συμφοραῖς ἀντιτεχνώμενος. Δείξω δέ σοι καὶ πολιτείας ἄλλας ἀντιτεταγμένας· δημιουργήσας αὐτὰς Ὅμηρος μὲν λόγῳ, Ἥφαιστος δὲ χρυσῷ· ἐν τῇ μέν ῥα γάμοι τε, καὶ ᾠδὴ, καὶ χοροὶ, καὶ δικάζοντες βασιλεῖς, καὶ ἑπόμενοι λαοί·

Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν.

Κἂν ἀπιστῇς τῷ πράγματι, οὐκ ἀπορήσεις λόγων ἀληθεστέρων. Αὗταί σοι νησιωτικαὶ πόλεις, ἡ μὲν Φαιάκων, ἡ δὲ Ἰθακησίων· τῶν μὲν ἄρχει αἰδὼς, τῶν δὲ ὕβρις· τῶν μὲν βασιλεῖς ἔννομοι, τῶν δὲ ἄδικοι μνηστῆρες· οἱ μὲν τὸν βασιλέα ἐρχόμενον θεὸν ὡς εἰσορόωσιν, οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιβουλεύουσι τῷ γάμῳ· τέλος δὲ ἑκατέροις, τοῖς μὲν εὐφροσύνη διηνεκὴς, καὶ βίος ἄλυπος, καὶ ὑποδοχὴ ξένων, καὶ θαλάττης στόλοι, καὶ γῆς καρποὶ, τοῖς δὲ ἑτέροις ὄλεθρος ἀθρόος ἐν αὐταῖς ταῖς ἡδοναῖς. Τοῦτο τέλος μοχθηρίας ὑβριζούσης, τοῦτο τέλος ἀνεπιτιμήτου ἐξουσίας. Αὐτόν γε μὴν τὸν Ὀδυσσέα οὐχ ὁρᾷς, ὡς παντοίαις συμφοραῖς ἀντιτεχνώμενον ἀρετὴ σώζει, καὶ τὸ δι' ἐκείνην θάρσος; Τοῦτο αὐτῷ τὸ ἐν Κίρκης

quam in mari invenit, hoc Polyphemi manibus eripit virum, hoc ab inferis reducit, hoc cymbam illi fabricat, hoc Alcinoum perſuadet, hoc procorum ictus patienter perfert, hoc Iro parem in lucta reddit, hoc Melanthii contumeliis, hoc domum illi liberat, uxorem vindicat, hoc virum efficit, qualem Homerus Jove genitum, Diis ſimilem, Plato felicem vocat.

DISSERT. XXXIII.

An virtus ſit ars.

Quis vero philoſophum audiat, qui aliud virtutem eſſe dicat, quam artem? Equidem non video, quomodo aliud ars dici poſſit, ſi non poſſit virtus: niſi forte aratrum, aut clypeum, aut navem, aut murum, artis opus eſſe exiſtimes; id autem quod his utitur omnibus, his omnibus praeeſt, omnium horum uſum eos, qui poſſideant, ex artis praeſcripto docet, utilitatem quam ex iis percipere debeant, communem eundemque ad finem referre oſtendit, nihil minus quam artem dicemus eſſe. Mirum, Dii boni, et plus quam mirum, ſi figulus, cerdo, ac faber, certam ad artem opus ſuum referre diſcant: philoſophus vero diſcat quidem, nec alium ſibi finem, quam virtutem proponat; id ipſum tamen non ars, ſed diverſa quaedam ab arte ſit dicenda inſtitutio.

2. Pulchre mehercules: ſufficit. Non enim abſurdum mihi exordium videtur, per Jovem, aut imperitum. Quamvis enim illam, de qua agis, reprehendere artem non poſſum; permitte tamen ut videam, quid in ea praecipue ſtatuas. Figulus, inquis, opus ſuum efficere arte diſcit, et cerdo ſuum, et ſuum faber. Ego vero minime hoc tibi negaverim, ſingulos opifices diſcere ea, quae efficere diſcunt; ſed potius ſingularum artium eum non eſſe finem, ut ab alio diſcat eas alius. Scientiae namque ſucceſſionem diſciplina efficit; ipſe vero artis uſus non eſt, ut ab arte ars fiat, ſed ut amphora a figulo,

μῶλυ, τοῦτο τὸ ἐν θαλάττῃ κρήδεμνον, τοῦτο τῶν Πολυφήμου χειρῶν τὸν ἄνδρα ἐξάγει, τοῦτο ἐξ ᾅδου ἀνάγει, τοῦτο πήγνυσι σχεδίαν, τοῦτο πείθει Ἀλκίνουν, τοῦτο ἀνέχεται βαλλόντων μνηστήρων, Ἴρου παλαίοντος, Μελανθίου ὑβρίζοντος, τοῦτο ἐλευθεροῖ τὴν ἑστίαν, τοῦτο τιμωρεῖται γάμῳ, τοῦτο ἄνδρα ποιεῖ διογενῆ καὶ θεοῖς εἴκελον, οἷον ἀξιοῖ Πλάτων εἶναι τὸν εὐδαίμονα.

ΛΟΓΟΣ ΛΓʹ.

Εἰ τέχνη ἡ ἀρετή.

ΚΑΙ πῶς ἄν τις τοῦ φιλοσόφου ἀποδέξαιτο, ἄλλο τὶ τὴν ἀρετὴν λέγοντος εἶναι, καὶ μὴ τέχνην; Σχολῇ γὰρ ἂν εἴη τέχνη τὶ ἄλλο, εἴ περ μὴ ἡ ἀρετή· πλὴν εἰ μὴ ἄροτρον μὲν τέχνης ἔργον, καὶ ἀσπὶς τέχνης, καὶ ναῦς, καὶ τειχίον· τὸ δὲ τούτοις χρώμενον, καὶ ἐπιστατοῦν, καὶ παρέχον τὴν ἑκάστῳ χρείαν ἅπαντι τῷ ἔχοντι εἰς δέον, καὶ τὴν ἐξ ἁπάντων ὠφέλειαν συντάττον εἰς κοινὸν τέλος, τοῦτο δή που τὴν ἀτεχνίαν φήσομεν. Δεινόν γε, ὦ θεοὶ, καὶ δεινοῦ πέρα, εἰ ὁ μὲν κεραμεὺς ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, καὶ ὁ σκυτοτόμος, καὶ ὁ τέκτων· ὁ δὲ φιλόσοφος μανθάνει μὲν, καὶ τὸ τέλος αὐτῷ ἡ ἀρετὴ ἔχει, ἔστι δὲ τοῦτο οὐ τέχνη, ἀλλά τι μάθημα ὑπὸ ἀτεχνίας διδασκόμενον.

βʹ. Καλῶς· ἔχε ἀτρέμας. Οὐ γὰρ ἀτόπως ὑφηγῇ, οὐδὲ ἀτέχνως, μὰ Δία. Ἐγὼ δέ σου τὴν μὲν τέχνην ἐπαινῶ, τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῆς φέρε ἴδω τί καὶ λέγεις. Κεραμεὺς, φῄς, κεραμεύειν μανθάνει τέχνῃ, καὶ σκυτοτόμος σκυτοτομεῖν, καὶ τεκταίνειν τέκτων. Ἐγὼ δέ σοι ταυτὶ μὲν δίδωμι, μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾷν· τῆς δὲ τέχνης ἑκάστης οὐκ εἶναι τέλος τὸ μαθεῖν τὴν τέχνην παρ' ἄλλου ἄλλον. Τὴν μὲν γὰρ διαδοχὴν τοῦ εἰδέναι μάθησις ποιεῖ· ἡ δὲ χρεία τῶν τεχνῶν, οὐκ ἀπὸ τέχνης γενέσθαι τέχνην, ἀλλ' ὑπὸ μὲν κεραμέως ἀμφορέα,

Digitized by Google

a figulo, tibiae cantus a tibicine, ab imperatore efficiatur victoria. His enim omnibus praeter artem finis propoſitus eſt alius ab arte; non enim continuo quod ars non eſt, artis eſt privatio. Quod ſi ars auferatur, ubi arte opus eſt, id erit artis privatio; non ars autem eſt, quod ab arte fit quidem, aliud tamen eſt ab arte.

3. Utrum ſatis manifeſte tibi loqui videor, an planius hoc modo dicendum erit? Eſtne ars aliqua quam medicam dicis, eſtne alia quam ſtatuariam? Harum utriuſque finis eſt, non medica ars medicae, nec ſtatuaria ſtatuariae; verum hujus quidem ſtatua, illius vero ſanitas. Quid ergo? aliudne virtutem eſſe putas, quam ſanitatem, rectamque animi habitudinem? Ita hoc, quod dico, collige: Tribus his, animae, corpori, et lapidi, tres diverſas tribue artes; eas autem nudam fac materiem eſſe, quae adhuc forma careat, itaque ars peculiarem addat ſingulis formam; ac primo lapidi concinnitatem figuramque, ut eſſe facies incipiat; corpori aptam diſpoſitionem, humorumque mixtionem, ut ſanitatem recipiat; animae poſtremo congruentiam aptam habilitatemque, ut virtutem admittat. Quod ſi aliquid ex his tribus artem voces, ipſique operi nomen, quod autoris eſt, prae ſimplicitate nimia tribuas; non aliud mihi facere videris, quam ſi ſplendorem ſolis ſolem voces, qui alius ab ipſo ſole eſt, non ſol ipſe.

4. Sed potius utrinque id, de quo agimus, videamus. Inquiramus, quid ſit ars, quid ſit virtus. Aliudne artem eſſe arbitraris, quam rationem, quae ad finem ſuum tendit? ut interdum beneficio manuum corpus efficiat, quod opus dicitur; ſicut domum architectus, navem naupegus, imaginem pictor: interdum vero actionem, quae ſine corpore non efficitur; ſicut imperator victoriam, ſanitatem medicus, juſtitiam politicus. Tertia ſpecies artium eſt, quae ipſam per ſe rationem, ſine corporibus in opere ſuo occupatam, ſibi vindicant; quales geometricae arithmeticaeque ſunt, et ſi quae alia eſt, cujus finis eſt intelligentia, quae neque ad actionem ſpectat, neque ad opus. Eſto. Cum ergo tria ſint artium genera,

φορέα, ὑπὸ δὲ αὐλητοῦ αὔλημα, ὑπὸ δὲ στρατηγοῦ νίκην. Τούτων δὲ ἕκαστον ἄλλο τὶ παρὰ τὴν τέχνην, τέχνης τέλος, καὶ οὐ τέχνη· οὐ γὰρ ὅ,τι μὴ τέχνη, καὶ ἀτεχνία εὐθύς. Ἀτεχνία μὲν γὰρ ἀφαίρεσις τέχνης, ἔνθα δεῖ τέχνης· οὐ τέχνη δὲ, τὸ ὑπὸ τέχνης μὲν γεγονὸς, ἕτερον δὲ ὂν παρὰ τὴν τέχνην.

γ΄. Ἆρ᾽ ἡγῇ με σαφῶς λέγειν, ἢ φραστέον σοι οὑτωσὶ ἐνδηλότερον; Καλεῖς τινα τέχνην ἰατρικὴν, καὶ ἄλλην αὖ ἀγαλματουργικήν· τέλος δὲ ἑκατέρας, οὔτε ἰατρικῆς ἰατρικὴ, οὔτε ἀγαλματουργικῆς ἀγαλματουργία· ἀλλὰ ἄγαλμα μὲν ἀγαλματουργίας, ὑγίεια δὲ ἰατρικῆς. Τί οὖν; ἄλλο τὶ εἶναι ἡγῇ τὴν ἀρετὴν, ἢ ψυχῆς ὑγίειάν τε καὶ εὐσχημοσύνην; Οὑτωσὶ δὲ αὐτὸ σκέψαι· Ψυχῇ καὶ σώματι καὶ λίθῳ, τρισὶ τούτοις ἐπινείμας τέχνας τρεῖς, ὧν αἱ μὲν ὗλαι κόσμου ἐνδεεῖς, ἡ δὲ τέχνη προσαγαγοῦσα ἑκάστη ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον σχῆμα, περιέβαλε τὸν μὲν λίθον ῥυθμοῖς καὶ σχήμασιν, εἰς μορφῆς εἶδος· τὸ δὲ σῶμα ἁρμονίαις καὶ κράσεσιν, εἰς ὑγιείας μέτρον· τὴν δὲ ψυχὴν συμμετρίαις καὶ εὐκινησίαις, εἰς ἀρετῆς κόσμον. Κᾂν καλῇς τι τούτων τέχνην, τὸ τοῦ δράσαντος ὄνομα τῷ ποιηθέντι ὑπὸ φιλίας προσιθεὶς; οὕτω μοι δοκεῖς καλεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἥλιον καλῇς τὴν ἐξ ἡλίου αὐγὴν, ἑτέραν οὖσαν τοῦ ἡλίου, ποίημα ἡλίου, οὐκ αὐτὸ ἥλιον.

δ΄. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀμφοτέρωθεν σκόπει τὸ λεγόμενον. Ἐξετάζωμεν τί μὲν τέχνη, τί δὲ ἀρετή. Τέχνην τοίνυν ἄλλο τὶ ἡγῇ, ἢ λόγον ἐπὶ τέλος ἰόντα; τὸν μὲν διὰ χειρουργίας σῶμά τι ἀπεργαζόμενον, ὃ καλοῦμεν ποίημα, ἢ οἷον οἰκίαν οἰκοδόμου, καὶ ναυπηγοῦ ναῦν, καὶ γραφέως εἰκόνα· τὸν δὲ αὖ πράξεώς τινος ἐργαστικὸν, οὐκ ἄνευ σώματος ἀπεργαζόμενον, ἀλλ᾽ ἐν μὲν στρατηγίᾳ νίκην, ἐν δὲ ἰατρικῇ ὑγίειαν, ἐν δὲ πολιτικῇ δικαιοσύνην· τρίτον δ᾽ αὖ τεχνῶν εἶδος, αὐτὸν λόγον ἄνευ σωμάτων ἐφ᾽ ἑαυτοῦ κραινόμενον, περὶ αὐτὸν τὴν πραγματείαν ἔχοντα, ὁποῖαι τέχναι γεωμετρικαὶ καὶ ἀριθμητικαὶ, καὶ ὅσαις τὸ τέλος διανοητικὸν, αὐτὸ τοῦτο, οὔτε δὴ πρακτικὸν, οὐδὲ ποιητικόν. Εἶεν. Τριῶν ὄντων τέ-

Digitized by Google

nera, quo virtutem referemus, ſiquidem ea ars eſt? an ad eas, quae opus efficiunt? Ne ipſe quidem dices. Supereſt ergo, ut inter ſe concertent actio et contemplatio. Ego neutrum quidem demo virtuti; ſed ita utrumque utrique miſceo, ut et aliquid aliunde addam: quod cum feci, aliud id, quod ex omnibus conſtat, a ſingulis, e quibus conſtat, eſſe dico. Ut ſi quis, exempli cauſa, humanum corpus ignem eſſe dicat, aut terram, aut aerem, aut, ſi Diis placet, aquam; ego ignem negarem eſſe, negarem terram, negarem aerem, negarem aquam: quod enim ex omnibus eſt mixtum, aliud eſt a ſingulis, e quibus mixtum eſt.

5. Cur ergo virtutem dico, quamvis et actionis et contemplationis ſit particeps, non eſſe artem? Sequere quae ſum dicturus. Non enim meum eſt quod affero, ſed jam olim ex Academia deducta opinio, nata in familia Platonis, ejuſque muſico lepore non indigna, quam et ipſe admiſit Ariſtoteles. Quamvis ego latius etiam originem extendam illius; ut qui credam ex Italia Athenas veniſſe, nec alios quam Pythagoricos fuiſſe, qui primi praeclaram hanc mercem in antiquam advexerint Graeciam. Ea autem eſt talis. Bifariam anima hominis primo omnium dividitur: hujus altera pars ratio, altera affectus dicitur; quarum utraque ſi aut male habeat, aut inordinate moveatur, uno ſimul nomine foediſſimo improbitas dicitur. Fontes autem, primaque mali hujus cauſa, ex illuvie quaſi et exundatione exiſtit, quotieſcunque ille affectuum fervor animum accendit, quoties pullulantem quaſi et efflorefcentem rationis vim confundit. Non aliter quam hyberni torrentes ſolent, qui ſi legitimum ſuum ſemel exceſſerint alveum, ſataque ac plantas agricolarum invadunt, penitus inundant eos, ac deſtruunt; eodem modo immodicis turbata affectibus anima rationis praeſcriptum excedit, falſaeque in ea improbaeque opiniones, et quae cum natura ejus pugnant, efferre ſe incipiunt. Plane hoc ipſum, quod ebriis evenire ſolet: nimia enim illa crapula morbos, qui intus latent, educit, non ſecus quam e latibulis ſuis proſerpentes educuntur

Digitized by Google

χνης γενῶν, κατὰ ποῖον αὐτῶν τὴν ἀρετὴν τάξομεν, εἴπερ τέχνη; κατὰ τὸ ποιητικόν; Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις· ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον ἔσται σοι τὸ τῆς πράξεως πρὸς τὴν θεωρίαν. Ἐγὼ δὲ οὐδέτερον μὲν ἀφαιρῶ τῆς ἀρετῆς· ἀλλ᾽ ἑκάτερον ἑκατέρῳ ἀνακεράσας, ἐπιμετρήσας τε ἐπὶ τούτοις καὶ ἄλλο, τὸ ἐξ ἁπάντων ξυστὰν ἕτερον εἶναί φημι ἑκάστου, ἀφ᾽ ὧν συνέστη. Οἷον εἴ τις τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα πῦρ εἶναι λέγοι, ἢ γῆν, ἢ ἀέρα, ἢ νὴ Δία ὕδωρ· εἴποιμι ἂν δήπου ὡς οὔτε πῦρ ἐστι τὸ σῶμα, οὔτε γῆ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε ὕδωρ· τὸ γὰρ ἐξ ἁπάντων μιχθὲν οὐκ ἔστιν ἕκαστον ἐκείνων, ἀφ᾽ ὧν ἐμίχθη.

έ. Πῶς οὖν ἀρετὴ μετέχουσα θεωρίας καὶ πράξεως οὐκ ἔστι τέχνη; Ταύτῃ μοι λέγοντι ἐφέπου. Λέξω δὲ οὐκ ἐμαυτοῦ λόγον, ἀλλ᾽ ἐξ Ἀκαδημίας ὁρμηθέντα, καὶ ἐπιχώριον τῆς Πλάτωνος μούσης τε καὶ ἑστίας, ἀπεδέξατο δ᾽ αὐτὸν καὶ Ἀριστοτέλης αὐτός. Ἐγὼ δὲ καὶ πορρωτέρω ἐπανάγω· ὑποπτεύω γὰρ ἐξ Ἰταλίας Ἀθήναζε ἐλθεῖν τὸν λόγον, Πυθαγορείων τινῶν ἐμπορίαν ταύτην καλὴν στειλαμένων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ὁ δ᾽ οὖν λόγος ταύτῃ ἔχει. Ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ νενέμηται δίχα κατὰ πρώτην νομήν· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐστι λόγος, τὸ δὲ πάθος· τούτων δὲ ἑκάτερον πονηρῶς ἔχον, καὶ κινούμενον ἀτάκτως, συλλήβδην καλεῖται ὀνόματι ἑνὶ τῷ αἰσχίστῳ, κακία προσαγορευόμενον. Γίγνονται δὲ αἱ πηγαὶ καὶ αἱ γενέσεις τοῦ αἰσχροῦ τούτου ἐκ τῆς θατέρου τῶν μορίων πλημμύρας τε καὶ ἐπιρροῆς, ἐπειδὰν τὰ πάθη ζέσαντα ἐπικαύσῃ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς τοῦ λόγου βλαστήσεις τε καὶ ἐκφύσεις ἐπιταράξῃ. Καθάπερ τῶν ποταμῶν οἱ χειμέριοι, ὑπὲρ τὰς νομίμους ὁδοὺς ἀναχεόμενοι ἐπὶ γεωργίαν ἀρότου καὶ φυτουργίας, ἐπεθόλωσαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἔργων καὶ τὸν κόσμον· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἀμετρίας παθῶν ἐξίσταται τῶν λογισμῶν, καὶ δόξαι τότε αὐτῇ ψευδεῖς καὶ πονηραὶ παρὰ τὴν αὐτῆς φύσιν διανίστανται. Αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθυόντων πάθος· ἡ πλησμονὴ ἐπεγείρασα τὰ ἔνδον νοσήματα, ὥσπερ ἐκ φωλεοῦ ἑρπετὰ,

Digitized by Google

ducuntur beſtiae; atque ita mentem confundit, eamque voces non ſuas, ſed ejuſmodi belluarum, cogit proferre.

6. Quod ſi manifeſtiore etiam res illuſtranda eſt exemplo, lubet cum populari imperio improbitatem conferre animi. Quotieſcunque nimirum eo urbis res rediit, ut optimi quique in ſervitutem redacti parere cogantur, demens vero multorumque capitum populus, cui nimios addidit ſpiritus licentia, habenas ſibi vendicat; neceſſe eſt eam varias in voces, plurimas in partes, in affectus diverſiſſimos, in cupiditates innumerabiles diviſam eſſe, intemperantem in voluptatibus, in iracundia praecipitem, in gerendis ambiendiſque honoribus immodicam, in ſecunda fortuna ſine modo, in adverſa ſine ſpe eſſe. Cum Pericles abeat, Ariſtides exulet, moriatur Socrates, in expeditionem cogatur ire Nicias, Sphacteriam ambire Cleo incipiat, Ioniam Thraſyllus, Siciliam Alcibiades, aliamque alius terram aut mare; eorumque cupiditatibus plebs otioſa, incompoſita, mercenaria, et quae facile quovis impellitur, ſubſcribat: his eas cupiditates neceſſe eſt ſervitutem, calamitates inducere, et tyrannidem, et ſi quae magis abſurda ſunt iſtis. Eodem modo et in animo multi ſeditioſi ſunt tribuni, populuſque intemperans, multi Alcibiadae, multi Cleones, qui nec quieſcere, nec rationi ſuae aut legi parere miſerrimam ſinunt animam.

7. At vero virtus, cujus cauſa tam multa verba caedimus, contra ſe habet: plane ut Lacedaemoniorum reſpublica, in qua tali ſub imperio vivit populus, minima pars eaque optima imperat; altera conſervat, conſervatur altera; altera jubet, paret altera; quodque utramque ſequitur, libertas eſt; eget altera pars altera, tam quae imperat ea quae paret, quam quae paret conſervatione ejus et tutela quae imperat. In anima bene conſtituta eodem agitur modo: ratio eſt, quae conſervat et tuetur; qui conſervantur et praeſidio egent, ſunt affectus: moderatur ratio, moderatione egent affectus; ex utroque libertas procedit. Jam quodlibet artium genus, quod in contemplatione verſatur, ad rationem refer; quod

ab

Digitized by Google

ἐρπετὰ, συγχεῖ τὸν νοῦν, ϗ φθέγγεσθαι προσαναγκάζει τὰς τῶν ἑρπετῶν τούτων φωνάς.

ϛʹ. Εἰ δέ σοι ϗ σαφεστέρας εἰκόνος δεῖ, ὀχλοκρατίᾳ τινὶ εἰκαστέον τὴν τῆς ψυχῆς πονηρίαν· ἐπειδὰν πόλεως τὸ μὲν ἐπιεικὲς πᾶν βιασθὲν δουλεύῃ, τὸ δὲ ἀνόητον ϗ παντοδαπὸν ἐπιχειρῇ ἄρχειν, ὑπὸ ἐξουσίας ἀδεοῦς θρασυνόμενον. Ἀνάγκη γάρ που τὴν τοιαύτην πόλιν πολύφωνόν τε εἶναι ϗ πολυμερῆ ϗ πολυπαθῆ, ϗ μεστὴν παντοδαπῶν ἐπιθυμημάτων, ἀκόλαστον μὲν ἐν ἡδοναῖς, ἀκατάσχετον δὲ ἐν ὀργαῖς, ἄμετρον δὲ ἐν τιμαῖς, ἀστάθμητον δὲ ἐν εὐτυχίαις, δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς. Ὅταν Περικλῆς μὲν οἴχηται, φεύγῃ δὲ Ἀριστείδης, ἀποθνήσκῃ δὲ Σωκράτης, ἀνίστηται δὲ Νικίας, ἐπιθυμῇ δὲ Κλέων μὲν Σφακτηρίας, Θράσυλλος δὲ Ἰωνίας, Ἀλκιβιάδης δὲ Σικελίας, ϗ ἄλλος ἄλλης γῆς ἢ θαλάττης, συνεπιθυμῇ δὲ αὐτῷ πλῆθος ἀργὸν ϗ ἄτακτον ϗ μισθοφόρον, πανταχοῦ περιφερόμενον· ἀνάγκη τὰς ἐπιθυμίας ταύτας δουλείας γεννᾶν, ϗ συμφορὰς, ϗ τυραννίδα, ϗ πάντα δὴ τὰ ἔκτοπα ὀνόματα. Εἰσὶ ϗ ἐν ψυχῇ δημαγωγοὶ πονηροὶ, ϗ δῆμος ἀκόλαστος, Ἀλκιβιάδαι πολλοὶ, ϗ Κλέωνες, τὴν δειλαίαν οὐκ ἐῶντες ψυχὴν ἀτρεμεῖν, ϗ παραχωρεῖν τῷ ἐν αὐτῇ λόγῳ ϗ νόμῳ. Αὕτη τῆς ἐν ἀνθρώπῳ πολιτείας μοχθηρία.

ζʹ. Ἀρετὴ δὲ, ἧσπερ εἵνεκεν τοὺς πολλοὺς λόγους κατεστησάμεθα, ἔμπαλιν ἔχει αὐτὸ ἐκεῖνο κατὰ τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, ἧς τὸ τοιοῦτον μὲν πλῆθος ἄρχεται, τὸ δὲ ὀλίγον ϗ ἐπιεικὲς ἄρχει· ϗ τὸ μὲν σώζει, τὸ δὲ σώζεται· ϗ τὸ μὲν προστάττει, τὸ δὲ πείθεται· τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερία· ἑκάτερον δὲ ἑκατέρου ἐνδεὲς, ϗ τὸ ἄρχον τῶν ἀρχομένων, ϗ τὸ ἀρχόμενον τῶν σωζόντων. Καὶ περὶ ψυχὴν τὴν ἔχουσαν καλῶς, τὸν αὐτὸν τρόπον, σώζει μὲν ὁ λόγος, σώζεται δὲ τὰ πάθη· ϗ μετρεῖ μὲν ὁ λόγος, μετρεῖται δὲ τὰ πάθη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερία. Ταύτῃ δή μοι πᾶν ὅσον θεωρητικὸν τέχνης εἶδος, κατὰ τὸν λόγον·

ab ea tanquam materia adornatur, ad affectus: et alterum quidem ſapientiam voca, quae eſt ſcientia; alterum vero virtutem, quae a ſcientia producitur. Quod ſi nomina tranſponas, ipſamque ſcientiam virtutem voces; quaeram ex te, unde ipſa procedat: illud enim ſcientia dici debet, non quod ex ipſa procedit. Artem artium ſcientiam vocas? Audio. Scientiam ſcientiarum? Intelligo, nec adverſabor, modo unum, idque exiguum, concedas mihi. Artem artium dic artem, ſcientiam ſcientiarum dic ſcientiam; a parte altera decede, nec futura eſt inter nos contentio. Si enim ſcientiam ſervas, affectiones veró tollis, et quod iis convenit, ſcientiae tribuis; perinde facis, ac ſi quis Phidiae ſervet artem, tollat materiam, nomenque, quod materiae debetur, tribuat arti. Viſne ſcientiam vitae bene degendae praeeſſe? Imperet ratio. Viſne ut imperet? Sit haec unica regina,

Saturni dedit hoc cui filius uni.

Sed quibus imperabit? quos illi trades ſatellites? quorum utetur opera? Corporiſne? Vide, quid ſequatur ſtatim, quaeſo: praeteris eos, qui parere debent; a duce tranſis ad calones. Neſcis quo pacto inſtruantur acies? praecedit dux exercitus, ſequuntur manipuli ductores, poſt hos enomotarchae, poſt hos cataphracti, deinde peltati, mox ſagittarii; miniſterium enim paulatim ab univerſo incipit, ab optimis ad deterrimos.

8. Sed video, quid ſis dicturus. Deus hoc totum pulchre ſummaque cum arte gubernat et ſcientia. Quidni faceret? quid ergo? num ſcientia eſt virtus? Equidem ſi ſcientiam Dei dixeris virtutem, nihil de nomine contendam; neque enim in Deo altera pars eſt, quae paret, altera quae imperat, quod fit in homine: eſt enim ſimpliciſſimum quid divinitas, id eſt, mens, ſcientia, ac ratio. Si vero in ſocietate ejus quod praeſtantius eſt cum deteriore, ejus quod paret, ad id quod praeſtantius eſt, transferas nomen; verbo quidem tenus admittam, in re ipſa nihil mutabo. Virtutem concedam,

τὸ δὲ ὑπ' αὐτοῦ κοσμούμενον, κατὰ τὰ πάθη· καὶ τὸ μὲν σοφίαν κάλει, ἐπιστήμην οὖσαν· τὸ δὲ ἀρετὴν, ὑπὸ ἐπιστήμης γενόμενον. Ἐὰν δὲ μεταθῇς τὰ ὀνόματα, καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀρετὴν καλῇς, ἐρήσομαί σε, ὑπὸ τίνος αὕτη γέγονεν· ἐκεῖνο γὰρ ἔσται ἡ ἐπιστήμη, οὐ τὸ ὑπ' αὐτῆς γενόμενον. Τέχνην τεχνῶν τὴν ἐπιστήμην καλεῖς; Ἀκήκοα. Ἐπιστήμην ἐπιστημῶν; Μανθάνω, καὶ ἀποδέξομαι τοῦ λόγου, ἐὰν ἕν τί μοι δῷς μικρὸν πάνυ. Τέχνην τεχνῶν τὴν τέχνην λέγε, ἐπιστήμην ἐπιστημῶν τὴν ἐπιστήμην λέγε· ἀπαλλάγηθι τοῦ ἑτέρου μέρους, καὶ σπένδομαι τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ τὴν ἐπιστήμην φυλάττων, καὶ ἐξαίρων τὰ πάθη, τὸ τούτων σχῆμα τῇ ἐπιστήμῃ διδῷς· ὅμοιον δρᾷς, ὡς εἴ τις τὴν Φειδίου φυλάξας τέχνην, τὴν ὕλην ἀφελὼν προσθείη τῇ τέχνῃ τὸ τῆς ὕλης ὄνομα. Ἐπιστήμην ἄρχειν βούλει βίου καλοῦ; Ἀρχέτω λόγος. Ἄρχειν βούλει; Ἔστω κοίρανος οὗτος εἷς,

Ὧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

Ἀλλ' ἄρχει τίνων; τίνας αὐτῷ δίδως ὑπηρέτας; τίνας χειρουργοὺς τῶν πράξεων; τὸ σῶμα. Εὐθὺς ὅρα τί δρᾷς· διαπηδᾷς τὴν τάξιν τῶν ἀρχομένων, ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ τοὺς σκευοφόρους. Οὐχ ὁρᾷς τὸν κόσμον; ὁ στρατηγὸς, εἶτα οἱ λοχαγοὶ, καὶ μετὰ τούτους ἐνωμοτάρχαι, εἶτα οἱ ὁπλῖται, οἱ πελτασταὶ, οἱ τοξόται· καταβαίνει ἠρέμα ἡ ὑπηρεσία ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἀπὸ τῶν ἀρίστων ἐπὶ τὰ φαυλότατα.

ή. Ἀλλ' ὁρῶ τὸ πρόχειρον δὴ τοῦτο. Ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ τὸ πᾶν τοῦτο καλῶς, καὶ τεχνικῶς, καὶ ἐπιστημόνως. Τί δὲ οὐ μέλλει; τί οὖν, μᾶλλον ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή; Εἰ μὲν γὰρ τὴν ἐπιστήμην τοῦ Θεοῦ ἀρετὴν καλεῖς, οὐ νεμεσῶ τῶν ὀνομάτων· οὐ γάρ ἐστι Θεῷ, καθάπερ ἀνθρώπῳ, τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ἄρχον, τὸ δὲ ἀρχόμενον· ἀλλ' ἁπλοῦν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ, τι περ νοῦς καὶ ἐπιστήμη καὶ λόγος. Εἰ δὲ ἐν τῇ κράσει τοῦ κρείττονος πρὸς τὸ χεῖρον, τὸ τοῦ ἀρχομένου ὄνομα μετατιθῇς πρὸς τὸ κρεῖττον, μέχρι μὲν τῆς φωνῆς ἀνέχομαι, τὸ δὲ πρᾶγμα οὐ δίδωμι. Ἀρετὴν τὴν ἐπιστήμην, εἰ βούλει,

Digitized by Google

cedam, ut ſcientiam voces, ſi ita videatur; at ſcientiam cave virvirtutem dicas. Falluntur enim vehementer et errant homines, ſi perſuadeant ſibi, aut eam, quae in numeris verſatur artem, aut ſimiles ejuſdem generis virtutem ſecum ad animam afferre ſcientias. Nae quantivis pretii, ſi hoc eſſet, ſophiſtae noſtri eſſent, multiſcii hi, dico, et multiloqui, qui diſciplinis abundant, diſciplinas cauponantur, mercede eas vendunt cuilibet. Nundinationem illi virtutis inſtituunt, proſtat apud eos virtus.

9. Quod ſi ubique ſeſe offert, ubique ad manum eſt ſcientia, diſciplinarumque ac praeceptorum plena ſunt omnia; interimque in animo aſperi ferinique reſultant affectus, conſuetudines pravae, exercitationes improbae, cupiditates monſtroſae, educationes ſceleſtae, quae reſiſtunt, viamque diſciplinis non permittunt liberam; vides quid ſequatur: naturam videlicet requiri primo commodam, non aliter quam in ſurgente muro requiritur fundamentum; poſt naturam educatio aſſuefactioque veniat, quae conſervet eam ac confirmet, unde in animo quaedam excitatur benevolentia, quae una cum tempore ad propria bona ſua penitus ſe diſcit convertere, unaque cum aetate gradum ad ea promovet; poſtremo his et artem accedere oportet, quae certum affectibus ſtatuat figatque modum. Hoc modo felicitatem animus, ſanitatem conſequitur vita; hinc opiniones proficiſcuntur rectae, quae ex harmonia quadam aptaque inter ſe conſiſtunt mixtione. Haec ſunt, quae lege Deus ſancit, haec virum perficiunt bonum; ut obſequantur affectus rationi, ut non invitae pareant ſcientiae: improbitas vero invitis nobis fit, ut quae a voluptate protrahatur.

DISSERT.

βούλει, κάλει, ἀλλ' ἐπιστήμην τὴν ἀρετὴν μὴ κάλει. Καὶ γὰρ ψευδὴς ὁ λόγος καὶ ἐπισφαλὴς, νὴ Δία, εἴ τις ἔσται τοῖς ἀνθρώποις πίστις, ὅτι θεωρημάτων ἀριθμοὶ, καὶ μαθήματα ἅττα ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐλθόντα τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς συνεισάγει. Πολλοῦ μέν τ' ἂν ἦν ἄξιον τὸ τῶν σοφιστῶν γένος, τὸ πολυμαθὲς τοῦτο καὶ πολυλόγον καὶ πολλῶν μεστὸν μαθημάτων, καπηλεῦον ταῦτα, καὶ ἀπεμπολοῦν τοῖς δεομένοις. Ἀγορὰ πρόκειται ἀρετῆς, ὤνιον τὸ χρῆμα.

θʹ. Εἰ δ' οἱ μὲν λόγοι σαφεῖς καὶ πρόχειροι, καὶ μεστὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων, ἀντιτυπεῖ δὲ ἔνδοθεν ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς παθήματα χαλεπὰ καὶ ἄγρια, καὶ ἐθισμοὶ φαῦλοι, καὶ ἀσκήσεις ἄδικοι, καὶ ἐπιθυμίαι ἀλλόκοτοι, καὶ τροφαὶ πονηραί· ἐνθυμητέον ὅτι φύσεως δεῖ πρῶτον χρηστῆς, ὥσπερ κρηπῖδος ἀνισταμένῳ τειχίῳ· καὶ μετὰ τοῦτο τροφῆς καὶ ἔθους πρὸς σωτηρίαν τῆς φύσεως, ὑφ' ὧν φιλία τῇ ψυχῇ ἐγγίγνεται, πρὸς τὰ καλὰ πάντα συστρεφομένη τοῖς χρόνοις, καὶ συνθέουσα ταῖς ἡλικίαις· ἐπὶ δὲ τούτοις προσελθεῖν δεῖ τέχνην, ἐπισφραγιζομένην βεβαιότητι τὰ παθῶν μέτρα. Οὕτω γίγνεται εὐδαίμων ψυχὴ, καὶ βίος ὑγιὴς, καὶ δόξαι ὀρθαὶ, ὑπὸ ἁρμονίας καὶ κράσεως συνταττόμεναι. Ταῦτα νομοθετεῖ Θεὸς, ταῦτα ἀποφαίνει ἄνδρα ἀγαθόν· ἀγωγὴ παθῶν ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ πειθαρχία πρὸς ἐπιστήμην ἑκούσιος· μοχθηρία δὲ χρῆμα ἀκούσιον, ὑφ' ἡδονῆς ἑλκόμενον.

DISSERT. XXXIV.

Quomodo quis ſine dolore eſſe poſſit.

VELIM ſcire, qua potiſſimum ratione a dolore vindicari poſſit animus: num et hic, quemadmodum in corporis doloribus fieri videmus, medico ſit opus; neque medico tantum, ſed et remediis, et accurate ad ſanitatem temperata victus ratione. Quis igitur erit potiſſimum hic animae noſtrae medicus, quae remedia, quae victus ratio? Ego tantum antiquitati tribuo, ut has artes non dividam, ſed potius poetis credam. Volunt illi Pelio in monte vixiſſe hominem, cui Chiron nomen fuerit; Chironi huic artem fuiſſe, quae utrumque ageret. Quoſcunque enim in diſciplinam ſuam receperat, omni laborum genere, venationibus, montanis itineribus, curſibus, humi decumbendo, cibis ferinis, fluviali potu ad ſummam perducebat ſanitatem: rurſus hoc agebat, ne ulla in parte corpori cederet anima, neque minus celeriter mentis aciem intenderet, neque minus fortiter affectibus reſiſteret: neque alia eſt cauſa, cur duo nomina uni arti poetae tribuerent, et quod medicus optimus, et quod idem eſſet juſtiſſimus. Quod ſi hoc tempore diſtingui ars coeperit, noli id mirari, priuſquam mihi oſtenderis hanc ipſam medicinae artem unam eſſe ac conjunctam; ac non potius aliam ejus partem aliis in corporis partibus occupari, quarum haec oculos curat, illa tergum, alia vero aliud; ut metuendum ſit, ne in minutas toties ignobileſque diviſa partes nihil omnino tandem futura ſit: non aliter, quam regnum Macedonicum poſt Alexandrum legimus ad plures devolutum eſſe, quorum nemo toto imperio dignus habebatur.

2. Sed qua de cauſa Chironis paulo ante mentionem fecimus? Age, videamus ſimul, num praeter rem. Primum velim ſcire, quod te confeſſurum non dubito, an aliquem corporis dolorem exiſtimes.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ΄.

Πῶς ἂν τις ἄλυπος εἴη.

ΠΩΣ ἂν τις ἀλυπίαν τῇ ψυχῇ περιποιήσαιτο; ἢ δεῖ κἀνταῦθα ἰατροῦ, καθάπερ ἐν ταῖς τοῦ σώματος ὀδύναις, καὶ πρὸς τῷ ἰατρῷ φαρμάκων τινῶν, καὶ διαίτης κεκραμένης πρὸς ὑγίειαν καλῶς; Τίς οὖν ἡμῖν γένοιτο ψυχῆς ἰατρὸς, καὶ ποῖα τὰ φάρμακα, καὶ ποῖος τῆς διαίτης αὐτῆς τρόπος; Ἐγὼ μὲν ὑπὸ φιλίας πρὸς τὰ ἀρχαῖα πάντα οὐ διαιρῶ τὰς τέχνας, πείθομαι δὲ τοῖς ποιηταῖς, ὅτι ἦν ἐν Πηλίῳ ἀνὴρ ἰατρικός· Χείρωνα αὐτὸν καλοῦσιν, ἡ δὲ τέχνη Χείρωνι ἦν τείνουσα ἐφ᾽ ἑκάτερα. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἐξεπόνει τῶν προσιόντων αὐτῷ εἰς τὸ ἀκρότατον τοῦ ὑγιεινοῦ θήραις, καὶ ὀρειβασίαις, καὶ δρόμοις, καὶ εὐναῖς ἐπὶ στιβάδων, καὶ σιτίοις ἐξ ἄγρας, καὶ πόμασιν ἐκ ναμάτων· καὶ τὴν ψυχὴν ἐπεμελεῖτο μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῶν σωμάτων, εὐκινησίᾳ λογισμῶν, καὶ τῷ ἀνδρώδει τῶν παθημάτων· καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἰατρικώτατός τε καὶ δικαιότατος ὁμοῦ ἔδοξεν εἶναι ὁ αὐτὸς, δύο ὀνόματα τέχνῃ μιᾷ ἐπιφημισάντων τῶν ποιητῶν. Εἰ δὲ ἐν τῷ παρόντι διέστησέ γε πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη, μήπω σοι τοῦτο θαυμαστὸν φανῇ, πρὶν ἄν μοι δείξῃς καὶ τὴν τέχνην μίαν τε οὖσαν καὶ ἠθροισμένην· ἀλλ᾽ οὐ διαλαχοῦσαν τοῦ σώματος τὰ χωρία, ἄλλην ἄλλο τι, τὴν μὲν ὀφθαλμοὺς, τὴν δὲ νῶτα, τὴν δὲ ἄλλο τι μόριον, καὶ κινδυνεύουσαν, καταsμικρυνομένην ἑκάστοτε εἰς λεπτὰ καὶ ἀγεννῆ μόρια, ἀφανισθῆναι παντάπασι· καθάπερ τὴν Μακεδόνων φασὶν ἀρχὴν ἐμπεσοῦσαν εἰς ἄνδρας πολλοὺς, οὐκ ἀξιουμένους βασιλείας ὅλης, μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον.

β΄. Τί δὴ οὖν ὁ Χείρων ἦλθεν ἡμῖν δεῦρο ἐπὶ τὸν λόγον; Φέρε, ἴδω μετὰ σοῦ, εἰ μὴ ἐν δέοντι. Εἴπερ γάρ μοι καλεῖς τι ὀδύνην σώματος (καλεῖς μέντοι) αὕτη τοίνυν εἰ μὲν ἐξ ἴσου τὸ

σῶμα

Digitized by Google

mes. Hic igitur duplex eſt. Interdum enim ſimul unoque impetu corpus totum ſubit, corpori toti aequaliter ſe miſcet, naturalem ejus turbat conſtitutionem, non aliter quam ignis, quem proprie ignem dicimus, ferrum mutat: hunc ignem Graecorum medici, ut minus malum eſſe videatur, nomine diminutivo πυρετὸν, non πῦρ dixerunt. Rurſus alia doloris hujus ſpecies eſt, quoties una pars corporis fons totius morbi eſt et cauſa; ita ut malum ex hac parte ſe diffundat, totumque corpus in conſenſum trahat ſimul et abripiat, ita ut doloris hujus fiat particeps: id quoties accidit, celerrime ab aegra parte ad integram ſolet tranſitus fieri; quod apparet, ſi extremam pedis partem offendas: momento enim temporis, ab unguibus, ut vulgo dicitur, ad caput uſque dolor diffunditur. Putaſne hoc futurum, niſi corpus undique complexa eſſet anima; niſi toti corpori, non aliter quam lux aeri, permixta eſſet anima? Alio potius exemplo utamur: Sicut in ſuffitibus fieri ſolet, ut eorum odor fragrantiae ſuae ſuavitate medio interfuſus aeri ad eos, qui longiſſime abſunt, diffundatur; aut ut colores, priuſquam ad oculorum eminus perveniunt aciem, interjectum pingere videntur aerem: ita exiſtima paſſim penetrare animam, nec ullam immunem illius eſſe corporis partem. Capillos tantum excipe et ungues, quorum alia eſt ratio; quae non aliter ſe habent, quam in arboribus frondes; nam ejuſmodi minimo in plantis ſenſu ſunt praedita. Eo modo cum ad corpus ſe habeat anima, non eſt mirum, ſi doloribus quoque ejus imbuatur et voluptatibus. Dolor tormentum eſt corporis, affectio animae. Haec igitur prima eſt origo doloris in homine. Secunda, quae directe cum ſuperiore pugnat, quae ab anima incipit, deſinit in corpus. Quoties igitur triſtatur anima, afficitur cum ea corpus et tabeſcit. Hoc eſt quod lachrymas ex oculis dimittit, hoc eſt quod pallere ſolet, quod attenuari: ſicut in iis fieri videmus, quos amor excruciat, quos paupertas conficit, quos moeror ſquallore inficit. Quid, quod et bilis, et ira, et invidia dolores ſuos transferant ad corpus; nec ullus animi,

Digitized by Google

σῶμα ὑποδύσαιτ' ἂν, ϗ ἀνακραθεῖσα ἐπιεικῶς ὅλῳ διετάραξεν αὐτοῦ τὴν κατὰ φύσιν οὐσίαν, καθάπερ σίδηρον πῦρ, αὐτὸ τοῦτο ὃ καλοῦμεν πῦρ· ὑποκοριζόμενοι δ' οἱ ἰατρικοὶ μετέβαλον τοὔνομα, ὡς ἔλαττον ἡμῖν τὸ δεινὸν φανούμενον, εἰ πυρετὸς καλοῖτο, ἀλλὰ μὴ πῦρ. Ἕτερον δ' αὖ ἐστιν ὀδύνης γένος, ἐπειδὰν μόριον μὲν ᾖ τὸ τὴν αἰτίαν ἔχον ϗ τὴν πηγὴν τοῦ νοσήματος, ὁρμηθὲν δὲ ἐντεῦθεν τὸ δεινὸν συνελκύσῃ τε ϗ συνεπισπάσηται τῇ ὀδύνῃ ϗ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν· ϗ ἔστιν οὕτω δή τις ὀξύτατος ὁ τοῦ ἀλγεῖν δρόμος ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον ἀπὸ τοῦ κάμνοντος, ὡς μάθοις ἂν τῷ προσπταίσματι ἄκρῳ τῷ ποδί· ἐκ γὰρ ὀνύχων, φασὶν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὸ ἀλγεινὸν ἐν ἀκαρεῖ θεῖ. Τοῦτο δὲ οἴει γίγνεσθαι ἂν, εἰ μὴ ἐτύγχανεν ἡ ψυχὴ διειληφυῖα τὸ σῶμα πᾶν πάντοθεν, ϗ ἀνακεκραμένη αὐτῷ, καθάπερ τὸ φῶς τῷ ἀέρι; Ἢ μᾶλλον οὑτωσὶ λέγωμεν· Καθάπερ αἱ τῶν θυμιαμάτων ὀδμαὶ ϗ τοῖς πόῤῥω οὖσι προσέβαλον, ἀνακεράσασαι τὸν διὰ μέσου ἀέρα τῇ εὐωδίᾳ· ἢ καθάπερ τὰ χρώματα ἐν ὀφθαλμοῖς πόῤῥωθεν ἔρχεται ὡς ἐπιγράψαντα ϗ ταῦτα τὸν ἀέρα τῇ αὐτῶν φύσει· ταύτῃ νόμιζε ϗ τὴν ψυχὴν πανταχοῦ διεληλυθέναι, ϗ μηδὲν εἶναι ἄψυχον σώματος μέρος. Τρίχας δὲ ϗ ὄνυχας ἐξαίρω λόγου, ϗ γὰρ τῶν δένδρων τὰ φύλλα· ϗ γὰρ ταῦτά ἐστιν ὅσα ἐν φυτοῖς τὰ ἀναισθητότατα. Οὕτω δὴ πρὸς τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ ἔχουσα, ἀνακέκραται αὐτοῦ ταῖς λύπαις ϗ ταῖς ἡδοναῖς. Καὶ τὸ ἀλγεῖν ἐστιν αἰτία μὲν σώματος, ψυχῆς δὲ πάθος. Μία μὲν δὲ αὕτη χορηγία ὀδύνης τῷ ἀνθρώπῳ. Δευτέρα δὲ ἥδε, ἔμπαλιν αὖθις αὖ πρὸς τὴν προτέραν ἔχουσα· ἀπὸ γὰρ τῆς ψυχῆς αὕτη ἔρχεται, ϗ τελευτᾷ ἐπὶ τὸ σῶμα. Ψυχῆς γοῦν καμούσης λύπῃ, συγκάμνει τὸ σῶμα ϗ ὑποτήκεται· τοῦτο μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπολεῖβον δάκρυα, τοῦτο δὲ πᾶν ὠχραινόμενον ϗ ἰσχναινόμενον· ὁποῖα αἱ ἐξ ἐρώτων λῦπαι ἀπεργάζονται, ϗ διὰ πενίαν τρυχώσεις, ϗ διὰ πένθη ἀκομισίαι. Ἀποπέμπουσι δὲ τῷ σώματι ὀδύνας ϗ θυμοὶ ϗ ὀργαὶ ϗ φθό-

Digitized by Google

nimi, qui non ad membrum aliquod perveniat, motus eſt?

3. Sed quorſum haec pertinent? Ut appareat dolorem, ſive ab anima ad corpus, ſive a corpore ad animam tranſeat, una eademque medicina tollendum eſſe; ſicut una gubernandi arte Euripus feliciter navigatur. Et haec quidem eo modo putavimus probanda. Ipſam vero medicinam, quae utraque curet, tam quae hinc, quam illinc oriuntur mala, quis oſtendet nobis? Quia an ſimilem alibi Chironi invenire poſſim, vehementer dubito, cujus arte utrumque ſimul bonum conſequar; et quamvis non omnino confidam (opus enim ipſa Oſſa Olympoque majus eſt) non tamen penitus de arte deſpero. Quid enim non aſſequi poſſit, modo velit, auſa quidvis experiri anima?

4. Interim dum credo et diffido, dum ignorare et ſcire mihi videor, hoc modo litem dirimam. Unam eandemque eſſe artem puto, non tamen quae utrique conveniat, et animae, et corpori; ſed praeſtantioris partis cura curari et deteriorem. Inter dicendum enim in mentem mihi venit illud, quod Charmidi dicebat Socrates; quamvis non ipſum illud, quod in Thracia illa, ut vocat, incantatione erat. Ille enim una cum toto ait ſanari partem; nec fieri poſſe, ut conſervatio parti contingat, niſi prius contingat toti. Verum id eſſe non nego in corpore; at vero ubi anima conjuncta cum corpore conſideratur, contra ſe habere puto. Bene enim ſe habere totum neceſſe eſt, cujus pars bene habet; non utralibet, ſed praeſtantior: in ſocietate enim deterioris cum meliori ex conſervatione melioris dependet deterius. Niſi putes hominem, cui bene conſtituta ſit anima, dolorem aliquem, aut vulnera, aut aliud, quod corpori nocet, reſpicere poſſe. Minime per Jovem. Haec igitur quaerenda medicina eſt, haec exploranda; ea comparanda, ea perquirenda eſt ſanitas: aut enim ſtatim corporis ſequitur ſanitas; aut ſi non, certe malorum, quibus corpus affligitur, integer contemptus.

DISSERT.

νοι, ϗ τῶν τῆς ψυχῆς παρὰ μέλος κινημάτων οὐδὲν ὅτιοῦν.

γʹ. Τί δὲ οὖν τούτων ἐπιμέμνημαι; Ὅτι τὸ ἀλγεῖν ϗ ἀπὸ ψυχῆς σώματι ἐπιπεμπόμενον, ϗ ἀπὸ σώματος ἐπὶ ψυχὴν παραγινόμενον, εἰκότως ἄρα δέοιτο ἂν ϗ ἰατρικῆς μιᾶς πρὸς ἀλυπίαν, καθὰ ὁ Εὔριπος κυβερνητικῆς μιᾶς πρὸς εὔπλοιαν. Καὶ τοῦτο μὲν ταῦτά μοι ἔσω ἀποπεφασμένον. Τὴν δὲ ἰατρικὴν αὐτὴν, ἥτις ἀμυνεῖται τὰ δεινὰ ἀμφοτέρωθεν ἐπιόντα, τίς ἡμῖν λέξει; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ εἴ τινα ἐξευρήσω δεινὸν τὴν τέχνην, κατὰ τὸν Χείρωνα ἐκεῖνον, ἵνα μοι διπλᾶ τὰ ἀγαθὰ ἔλθῃ· ϗ οὔτε πιστεύω τῷ τεχνιτεύματι (τὸ γὰρ ἔργον μέγα, τῆς Ὄσσης ϗ τοῦ Ὀλύμπου ὑψηλότερον) οὔτε ἀπιστῶ κομιδῇ. Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐθελήσασα ἡ πάντολμος ψυχὴ ἐπιτεχνήσαιτο;

δʹ. Διὰ μέσου δὴ ἥκων πίστεως ϗ ἀπιστίας, ϗ πρὸς ἀγνοίαν τοῦ εἰδέναι, τῇδέ μοι δοκῶ διαιτήσειν τὴν στάσιν. Ὑποπτεύω τοι μίαν μὲν εἶναι τὴν τέχνην, μὴ μέντοι δυοῖν, ψυχῆς ϗ σώματος· ἀλλὰ τῇ πραγματείᾳ τοῦ κρείττονος τὴν τοῦ ἑτέρου ἐλάττωσιν ἐξωμένην. Ὑπῆλθε γάρ με λέγοντα ὁμοῦ ϗ τὸ τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Χαρμίδην, οὐκ αὐτὸ ἐκεῖνο, ἡ Θράκιος ἐπῳδὴ, ἀλλὰ ἀντιστρόφως. Ὁ μὲν γάρ φησι σὺν τῷ ὅλῳ ἰᾶσθαι ϗ τὸ μέρος, ϗ ἀδύνατον εἶναι σωτηρίαν παραγίνεσθαι τῷ μορίῳ, πρὶν ϗ τῷ παντὶ ἔλθῃ· ὀρθῶς λέγων, κἀγὼ πείθομαι, ὅσα γε ἐπὶ σώματος· ἐν δὲ τῇ ψυχῆς ϗ σώματος συζυγίᾳ ἀντιστρόφως φημὶ ἔχειν. Ὧ γὰρ ἂν τὸ μέρος καλῶς ἔχῃ, ἀνάγκη τὸ πᾶν τούτῳ ἔχειν καλῶς, οὐχ ὁπότερον οὖν τοῖν μεροῖν, θάτερον δέ· ἡ γὰρ τοῦ χείρονος πρὸς τὸ κρεῖττον ὁμιλία ἐκ τῆς τοῦ κρείττονος σωτηρίας ἀνάπτει τὸ χεῖρον. Ἦ σοι δοκεῖ ἄνθρωπος ὑγιαίνων τῇ ψυχῇ λόγον τινὰ ποιεῖσθαι προσπεσούσης ὀδύνης, ϗ τραυμάτων, ἤ τινος ἄλλης κακουχίας σωμάτων; οὐδαμῶς μὰ Δία. Ἐκείνην δὴ τὴν ἰατρικὴν μαστευτέον ϗ βασανιστέον, ϗ ἐκείνην τὴν ὑγίειαν ποριστέον ϗ ἐκθηρατέον· ᾗ τάχα μὲν ϗ περὶ τουτὶ τὸ σῶμα ῥαστώνη ἕψεται, εἰ δὲ μὴ, πάντως γε ἡ ὑπεροψία τῶν ἐν αὐτῷ δεινῶν.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXXV.

Quis philoſophiae ſit finis.

CROTONIATA oleaſtrum amat Olympicam, navali victoria Athenienſis delectatur, Spartiata pedeſtri, venatione Cres, Sybarita luxu, Thebanus tibiis afficitur, Ionicus choris; mercator aurum, vinoſus vinum, elegantiores homines amores, qui cantu delectatur, cantum, dicendi ſtudium orator ſequitur. Scire igitur velim, an et hoc animal, quod philoſophum dicunt homines, nulla prorſus re delectetur? Lapidis mihi vitam narras; nedum ut animal, cui videre, cui vivere, cui moveri, cui ſapere contingit, quod appetitu, ſenſu, cupiditatibus impellitur, hoc deceat. Dices fortaſſe aliquid eſſe, quo delectetur, quod uno tamen dici vix poſſit nomine, beatitudinem nimirum. Equidem ſimplicitatem lubet admirari tuam, ſi aliquem ex omnibus, quos jam commemoravimus, in ſuis, quas perſequitur voluptatibus, ceſſurum tibi eſſe exiſtimes; ac non reſponſuros eſſe pro ſe ſingulos, hunc quod certet, hunc quod negotietur, hunc quod venetur, hunc quod agriculturae, hunc quod militiae nomen dederit, alium quod amet, alium quod canat, alium quod dicat, ſolius cauſa beatitudinis. Niſi forte illum ipſum Sardanapalum exiſtimes, cum effoeminato iſto corpore, cum oculis palantibus, cum implexa caeſarie, qui in purpura defoſſus, in regia ſua concluſus, in media pellicum turba verſatur, aliud quid propoſuiſſe ſibi, praeter beatitudinem; nec enim volens infelix fuit. Quid ille, qui Oceano conviciatur, qui Apin mactat, aliud cum haec faceret, quam beatitudinem ſectatus eſt? Ego quidem Xerxen vel cum ipſo Jove de beatitudine audacter certaturum fuiſſe non dubito: tam videlicet ſibi felix vel propterea videbatur, quod aliquot navibus, tanquam ponte, aquam ſtraviſſet; Europam Aſiamque brevi et mox perituro conjunxiſſet vinculo. Et enimvero

ΛΟΓΟΣ ΛΕ΄.

Τί τέλος φιλοσοφίας.

Ο ΜΕΝ Κροτωνιάτης ἐρᾷ κοτίνου Ὀλυμπικῆς, ὁ δὲ Ἀθηναῖος νίκης τριηρικῆς, ὁ δὲ Σπαρτιάτης ὁπλιτικῆς, ὁ Κρητικὸς θήρας, ὁ Συβαρίτης χλιδῆς, ὁ Θηβαῖος αὐλῶν, ὁ Ἴων χορῶν· καὶ ἔτι δ᾽ αὖ ὁ μὲν χρηματιστὴς χρυσοῦ, ὁ δὲ φίλοινος μέθης, ὁ δὲ μουσικὸς ἔρωτος, ὁ δὲ φειδωλὸς μελῶν, ὁ δὲ ῥήτωρ λόγων. Τουτὶ δὲ τὸ θρέμμα, ὃν καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι φιλόσοφον, πότερον ἀνέραστος ἡμῖν ἐστι πάντων χρημάτων; Ἦ λίθου ἂν εἴη βίος, μήτι γε ζώου ὁρῶντος καὶ ἐμπνεομένου καὶ κινουμένου καὶ φρονοῦντος, ἔχοντος ὁρμὰς καὶ αἰσθήσεις καὶ ὀρέξεις. Ἀλλὰ ἐφίεται μέν τινος, εἰπεῖν δὲ οὐκ ἔχει ξυλλήβδην ὀνόματι ἑνὶ, ὅτου ἐρᾷ· εὐδαιμονίας, φησί. Μακάριος τῆς εὐηθείας, εἰ οἴει τῶν παιδικῶν ἐκστήσεσθαί σοι ἕνα γέ τινα τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου ἀνδρῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀποκρίνεσθαι ἕκαστον, ὡς εὐδαιμονίας εἵνεκα ὁ μὲν ἀθλεῖ, ὁ δὲ πονεῖ, ὁ δὲ χρηματίζεται, ὁ δὲ κυνηγετεῖ, ὁ δὲ γεωργεῖ, ὁ δὲ πολεμεῖ, ὁ δὲ ἐρᾷ, ὁ δὲ ᾄδει, ὁ δὲ λέγει. Ἤτοι εἰ ὁ Σαρδανάπαλλος ἐκεῖνος ὁ τὸ σῶμα ἐκτετριμμένος, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ ἐκτετηκὼς, καὶ τὴν χαίτην διαπεπλεγμένος, καὶ ἐν πορφυρίσι κατορωρυγμένος, καὶ ἐν βασιλείοις καταкεκλεισμένος, καὶ παλλακίσιν ἀναμεμιγμένος, ἄλλο τὶ ἐδίωκεν, οὐκ εὐδαιμονίαν; οὐ γὰρ δὴ κακοδαίμων ἑκὼν ἦν. Τί δέ; Ὁ Πέρσης ὁ τὰ Αἰγυπτίων ἱερὰ ἀφανίζων πυρὶ, ὁ καὶ λοιδορούμενος τῷ ποταμῷ, καὶ καταθύων τὸν βοῦν τὸν Ἆπιν, ἄλλο τὶ ἢ καὶ οὗτος ἐπὶ ταῦτα σπεύδων ταῦτα ἔδρα; Ὁ μὲν γὰρ Ξέρξης καὶ ἀμφισβητῆσαι ἄν μοι δοκεῖ πρὸς τὸν Δία περὶ εὐδαιμονίας· τοσοῦτον αὐτὸν οἶμαι ἐπειλῆφθαι αὐτῆς, καὶ ὅτι αὐτῷ ἡ Ἀσία πρὸς τὴν Εὐρώπην ξυνεδεῖτο θαλαττίαις ὁλκάσιν εἰς γεφύρας σχῆμα ἐφ-

vero cum ejuſdem apud Homerum dignitatis ſit Neptunus cum Jove; ab hoc, quae inſania eſt hominis, vapulat, in vincula conjicitur.

2. Quid reges commemoro barbaros? Nonne Piſiſtratum vides, qui et Graecus et Athenienſis eſt, quo ſtudio in arcem quotidie currat, non aliter quam ſi beatitudinem ibi cum antiqua Minervae olea defoſſam putaret; et licet voto fruſtretur, non tamen propterea deſinit? Quid, quod Polycratem ne regis quidem Aegyptiorum monita in officio continere potuerunt, quo minus ſe efferret, magnificeque de felicitate ſentiret ſua; quod Ionicum mare et in eo plurimas triremes haberet, quod palam annuli pretioſam, quod in amicis Anacreontem, in deliciis haberet Smerdiem? Sed fortaſſe venia danda eſt principibus, quod a luxu et voluptate ſpecioſis decepti videantur malis. At vero non audis, quibus laudibus Aeacidas Homerus proſequatur, quos dicit,

Non ſecus ac epulis, gaudere horrentibus armis?

Jam quid bello minus eſt amabile? et tamen res tam odioſa, tam inviſa, non poſtremae ſortis amatores habuit. Qualis poſtea Philippus fuit, qui cum in Macedonia manere, in Amyntae bonis, in Perdiccae felicitate, vitam potuiſſet agere; alibi eam per ambages plurimas, tanquam in tota Macedonia non eſſet, quaerere maluit: hujus videlicet cauſa cum Triballis pugnavit, Illyrios invaſit, Byzantium obſedit, Olynthum evertit, Athenienſes fefellit, cum Theſſalis ſe conjunxit, cum Thebanis foedus iniit, Elateam occupat, Phocenſes perdit, pejerat, mentitur, mutilatur: nullum tam ſceleſtum aut dictum aut factum erat, a quo abſtinendum ſibi Philippus putaret, ne dedecus quidem, aut infamia. Quaeramus ex Philippo, cujus rei gratia tantum ſubeat moleſtiae, tot in rebus gerendis pericula, tot incurrat mutilationes corporis. Infelicitatem tibi proponis? Ridiculum eſt hoc quaerere: quamvis enim quod quaerebat, non inveniret; non aliud tamen eum impulit, quam felicitas. Hujus cauſa et Alexander Europam, tanquam bonorum

ημέρῳ δεσμῷ. Καὶ μὴν παρ' Ὁμήρῳ ὁ Ποσειδῶν τῷ Διῒ ἰσοτιμίαν ἄγει· παρὰ δὲ τῦτυ, ὡς ᾤετο, ϗ πληγὰς λαμβάνει, ϗ εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλεται.

β'. Τί λέγω βασιλεῖς βαρβάρυς; Οὐχ ὁρᾷς τὸν Πεισίστρατον τὸν Ἕλληνα, τὸν Ἀθηναῖον, ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀεὶ θέοντα, ὥσπερ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ κατορωρυγμένης ἐκεῖ σὺν τῇ ἐλαίᾳ τῇ παλαιᾷ, κἂν ἐκπέσῃ, μὴ ἀνεχόμενον καθ' ἡσυχίαν ζῆν; Πολυκράτην μὲν γὰρ ὐδὲ τὸ ἐξ Αἰγύπτυ νυθέτημα ἔπεισε μὴ φρονεῖν μέγα ἐπὶ εὐδαιμονίᾳ, ὅτι ἐκέκτητο θάλατταν Ἰωνικὴν, ϗ τριήρεις πολλὰς, ϗ σφενδόνην καλὴν, ϗ Ἀνακρέοντα ἑταῖρον, ϗ παιδικὰ Σμερδίην. Ἀλλ' οἵδε μὲν ἐοίκασιν οἱ δυνάσαι ἐξηπατημένοις ὑπὸ ἁβρότητος ϗ ἡδονῆς, εὐπροσώπων κακῶν· Ὁμήρυ δὲ ὐκ ἀκύεις ἐγκωμιάζοντος τὺς Αἰακίδας, ὅτι ἦσαν ἄνδρες

πολέμῳ κεχαρηότες, ἠΰτε δαιτί;

Καὶ τί ἂν εἴη πολέμυ ἀχαριστότερον; ἀλλὰ ϗ ὡς τὸ ἄχρι δήπυ πρᾶγμα ἔτυχε ϗ τῦτο ὐ φαύλων ἐραστῶν. Οἷος ἦν ϗ ὁ Φίλιππος αὖθίς ποτε, ᾧ κατὰ Μακεδονίαν ἐξὸν μένειν, ϗ ζῆν ἐπὶ τοῖς Ἀμύντυ ἀγαθοῖς, ϗ τῇ Περδίκκυ εὐδαιμονίᾳ, ἐζήτει ταύτην περιιὼν ἄλλοθι, ὥσπερ ἐκπεπτωκυῖαν τῆς Μακεδόνων γῆς· ϗ διὰ τῦτο, ὡς ἔοικε, Τριβαλλοῖς ἐπολέμει, Ἰλλυριοῖς ἐπῄει, ἐπολιόρκει Βυζάντιον, κατέσκαπτεν Ὄλυνθον, Ἀθηναίυς ἐξηπάτα, Θετταλοῖς συνετίθετο, Θηβαίοις ἐσπένδετο, Ἐλάτειαν ἐλάμβανε, Φωκέας ἀνίστη, ἐπιώρκει, ἐψεύδετο, ἐπηρῦτο· ὐδὲν ἦν Φιλίππῳ ἀπώμοτον, ὐ ῥῆμα, ὐκ ἔργον, ὐκ αἰσχύνη, ὐκ ἀδοξία. Ἐρώμεθα τὸν Φίλιππον, τίνος ἀντικαταλλάττῃ πόνυς τοσύτυς, ϗ κινδύνυς πραγμάτων, ϗ πηρώσεις σωμάτων. Κακοδαιμονίας ἐρᾷς; Γελοῖον τὸ ἐρώτημα· ἀλλ' ὐχ εὗρε δή πυ τὸ ζητύμενον ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ἐξανέστησεν αὐτὸν ἡ εὐδαιμονία. Καὶ διὰ τῦτο ὁ Ἀλέξανδρος χαίρειν τῇ Εὐρώπῃ φράσας, ὡς ἐρήμῳ

Digitized by Google

bonorum omnium ſterilem, relinquendam ſibi putavit, in Aſiamque tranſivit; quaſi vero Sardibus inter auri ramenta, aut in Caria inter Mauſoli theſauros, aut in Babyloniorum muris, aut in Phoenicum portubus, aut Aegyptiorum littoribus, aut in Ammoniorum arenis defoſſa jaceret felicitas. Quid, quod nihil illi ſatis eſſe potuerit, non Darii fuga, non Aegypti expugnatio, non Ammon pater, non Babylonis deditio, quo minus cum exercitu in Indiam excurreret? Quaeramus cauſam ex Alexandro, cur tantopere diſcurrerat. Quid petis? quid proponis tibi? quid tam ſtudioſe ſequeris? Aliudne dicturus eſt, praeter beatitudinem?

3. Reges relinquamus et principes. Nonne eadem in plebe vides? nonne eodem omnes feſtinant undique? an alio fine hunc terra, illum mare occupatum tenet? alius militare, alius literis vacare mavult? hic uxorem ducit, ille liberos nutrit? Ut omittam eos, qui ex rapto vivunt, qui contumeliis gaudent, qui munera captant, quos ſtupra delectant, qui mercede addicunt operam. Quorum plerique difficilem plenamque periculorum ingrediuntur viam, et, ut verius dicam, per praecipitia et manifeſtas abyſſos incedunt; qui licet infelices judicentur ab aliis, ſponte hoc et non ignari faciunt. Et tamen omnes, quos hactenus diximus, aliquid agere videntur. Quid jam de otioſis illis, qui ſine certo vitae ſcopo oberrant paſſim, dicendum putas? an hos ipſos ſine ſpe aliqua boni conſequendi vivere arbitraris? Non, ita me Deus amet. Fruſtra namque adulator tanto negotio alienae ſerviret libidini; fruſtra ſuaviludius aliquis admirationes et riſus tam diligenter excitare et movere tentaret; fruſtra membra ſua inflecteret ac diſtorqueret circulator, ut artes ſuas venditaret et miracula; alius denique quivis, qui magno labore nugas agit.

4. Sic Babylonem ad Perſarum regem veniſſe dicitur quidam natione Ionicus, qui mirificam quandam vellet oſtentare artem: offulas habebat parvas rotundaſque, quas in hunc uſum fecerat; eas tam certo ictu in mucronem acus ex diſtanti loco dirigebat,

ut

ἐρήμῳ ἀγαθῶν, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκπεραιȣ̃ται, ὑποπλεύων τὴν εὐδαιμονίαν ἢ ἐν Σάρδεσιν ἐν τῷ χρυσῷ ψήγματι κατορωρύχθαι, ἢ ἐν Καρίᾳ ἐν τοῖς Μαυσωλȣ̃ θησαυροῖς, ἢ ἐν τοῖς Βαβυλωνίων τείχεσιν, ἢ ἐν τοῖς Φοινίκων λιμέσιν, ἢ ἐν ταῖς Αἰγυπτίων ἠϊόσιν, ἢ ἐν ταῖς Ἀμμωνίων ψάμμοις. Οὐκ ἐξήρκεσε δ' αὐτῷ ȣ̓ Δαρεῖος φεύγων, ȣ̓κ Αἴγυπτος ληφθεῖσα, ȣ̓κ Ἄμμων πατὴρ, ȣ̓ Βαβυλὼν ἁλȣ̃σα· ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ἰνδῶν γῆν ἔδραμεν αὐτοῖς ὅπλοις. Ἐρώμεθα τὸν Ἀλέξανδρον τὴν αἰτίαν τȣ̃ δρόμȣ. Τί ποθεῖς; τίνος ἐρᾷς; ἐπὶ τί σπεύδεις; Ἄλλο τί φησὶν, ἢ εὐδαιμονίαν;

γ'. Ἔα μοι τȣ̀ς βασιλεῖς καὶ τȣ̀ς δυνάςας. Τὰ δημοτικὰ ȣ̓χ ὁρᾷς; ὡς πᾶς ἀνὴρ πανταχόθεν ἐπὶ ταυτὸ θεῖ; ὁ μὲν γῆς ἁπτόμενος, ὁ δὲ περὶ θάλατταν πραγματευόμενος, ὁ δὲ περὶ πολέμȣς ἀσχολȣ́μενος, ὁ δὲ περὶ λόγȣς σχολὴν ἄγων, ὁ δὲ γάμων λαμβάνων, ὁ δὲ παῖδας τρέφων, ὁ δὲ λῃςεύων, ὁ δὲ ὑβρίζων, ὁ δὲ δωροδοκῶν, ὁ δὲ μοιχεύων, ὁ δὲ μισθοφορῶν; Κινδυνώδεις ὁδȣ̀ς καὶ σφαλερὰς οἱ πολλοὶ ἰόντες, ἐπ' αὐτῶν τῶν κρημνῶν καὶ βάθρων· ȣ̓̀ς οἰκτείραι ἄν τις· τȣ̃το δὲ ȣ̓κ ἂν λάθωσι. Καὶ ȣ̃τοι μὲν σπȣδαςικοί τινες τοῖς βίοις· τὸ δὲ ἀργὸν καὶ ἀλύον τȣ̃το πλῆθος, ἆρα καὶ τȣ̃το προήκατο τὴν τȣ̃ ἀγαθȣ̃ ἐλπίδα; ȣ̓δαμῶς μὰ Δία. Οὐ γὰρ ἂν ȣ̓̈τε οἱ κόλακες πράγματα εἶχον τὰς τῶν πλησίων ἐπιθυμίας θεραπεύοντες, ȣ̓̈τε οἱ βωμολόχοι τῶν θαμβῶν καὶ γελώτων ἐκθηρώμενοι γενέσεις τε καὶ ἀγωγὰς, ȣ̓̈τε οἱ τὰ θαύματα ἐπιδεικνύμενοι, ἐκκλώμενοί τε καὶ ςρεβλȣ́μενοι τὰ σώματα, ȣ̓̈τε ἄλλος ἄλλο τὶ ἐπιμηχανώμενος σπȣδῇ, κᾂν μάταιον ᾖ.

δ'. Ἦλθεν εἰς Βαβυλῶνα ἀνὴρ Ἴων παρὰ τὸν μέγαν βασιλέα, τέχνην τινὰ ἐπιδεικνύμενος διαφέρȣσαν εὐμηχανίᾳ· ἁμάξας τινὰς ποιȣ́μενος μικρὰς ςρογγύλας, κατὰ βελόνης ὀρθίȣ πόῤῥωθεν ἀφιεὶς, τῆς βελόνης ἄκρας ἐτύγχανε· καὶ ᾤετο δήπȣ

5 M μέγα

ut nunquam ab acie ejus aberraret: neque minus magnifice de hac acu ſua, ejuſque arte ſentiebat; quam Achilles de haſta ſua, quam ex Pelio monte Homerus illi fabricavit. Rurſus in Libya quidam ejus regionis fuit, Pſaphon nomine, qui felicitatem ambiret, non parvam quandam, mehercules, aut quam vulgus hoc affectat; ſed ut videri Deus poſſet: plurimas itaque, quas canoras eſſe judicabat maxime, aves collegit, eaſque canere haec verba docuit, MAGNVS DEVS PSAPHON; atque ita edoctas rurſus in priorem locum demittebat. Itaque tum ipſae hae, tum aliae vocem earum imitatae, hoc canebant. Ibi Libyes, qui divinum hoc augurium eſſe judicabant, Pſaphoni continuo rem ſacram facere; atque ita comitiis avium Libycus deus deſignatus eſt Pſaphon: quamvis hac in parte nihil regi Perſarum debeat, quem non prius adorare Perſae voluerunt, quam rex a libidinoſo equo creatus eſt.

5. Sic cum nihil in rebus ſit humanis, in quo non diverſum aliquid ab alio invenias; in eo tamen conveniunt, quod ut communi amore bonum omnes proſequuntur, ita varia eo diverſaque via tendant; nec ullus ſit propemodum, qui vel idem agat, vel fortunam eandem ſequatur. Sic cum omnibus unus ſit boni ipſius amor inſitus, non tamen hic magis quod quaerit, quam ille, conſequitur: ſed, ut qui noctu aurum aut argentum quaerunt, neque lumen habent, quo quod quaeritur dignoſcant, ſed ex pondere tantum et tactu conjecturam faciunt incertam, pugnis ſaepe et dentibus inter ſe velitantur; dum nemo, quod in manu habet, vult dimittere, ne forte habeat, neque a quaerendo abſtinere, ne forte non habeat: hinc tumultus oritur et contentio, hinc clamores diverſi; dum alii adhortantur, alii quaerunt, alii gemunt, alii inſequuntur alios, alii lamentantur, alii rapiunt, aliis eripitur: ſaepe omnes clamant prae gaudio, et victoriam canunt, tanquam bonum omnes repererint, cum tamen habeat nemo; rurſus tam incerti ſunt omnes, ut ſinguli in verba inquirant ſingulorum.

6. Hoc

Digitized by Google

μέγα εἶναι αὐτῷ ἀγαθὸν τὴν εὐστοχίαν τῆς βελόνης, οὐχ ἧττον ἢ ὁ Ἀχιλλεὺς τὴν τῆς μελίας τῆς ἐκ τοῦ Πηλίου. Καὶ ἐν Λιβύῃ ἀνὴρ Λίβυς, Ψάφων ὄνομα, ἐραστὴς εὐδαιμονίας οὐ ταπεινῆς μὰ Δία, οὐδὲ τῆς περιθεούσης ταύτης, ἀλλὰ ἤθελε γὰρ θεὸς εἶναι δοκεῖν· ξυλλαβὼν οὖν τῶν ᾠδικῶν ὀρνίθων πολλοὺς, ἐδίδασκεν ᾄδειν τοὺς ὄρνιθας, ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣ ΨΑΦΩΝ· καὶ ἠφίει αὖθις ἐπὶ τὰ ὄρη. Οἱ δὲ οἱ αὐτοί τε ᾖδον, ϗ οἱ ἄλλοι ὄρνιθες ἐθιζόμενοι τῇ φωνῇ. Λίβυες δὲ θείαν νομίσαντες εἶναι τὴν φήμην, ἔθυον Ψάφωνι, ϗ ἦν αὐτοῖς θεὸς ὑπὸ ὀρνίθων κεχειροτονημένος· οὐδὲν οἶμαι τοῦ Περσικοῦ φαυλότερος, ὃν οὐ πρότερον προσεκύνησαν Πέρσαι, πρὶν αὐτὸν ἐχειροτόνησεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὑβριστὴς ἵππος.

ε'. Οὕτως ἄρα οὐδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ὁμολογεῖ τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλὰ πάντες ἔρωτος κοινωνοῦντες ἑνὸς τοῦ πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἴενται πολλὰς ϗ παντοδαπὰς ὁδοὺς, ἄλλος ἄλλης πράξεως νενεμημένος ϗ μοῖραν ϗ τύχην. Καὶ κοινὸς μὲν πᾶσιν ὁ τοῦ ἀγαθοῦ πόθος, τυγχάνει δὲ τοῦ ζητουμένου οὐδὲν μᾶλλον ἄλλος ἄλλου· ἀλλὰ ὥσπερ οἱ ἐν σκότῳ χρυσὸν ϗ ἄργυρον μαστεύοντες, ἄποροι ὄντες τοῦ τὸ θηρώμενον ἐλέγξοντος φθόγγου, βρίθει ϗ ἐπαφῇ ἄπιστον εἰκασίαν λαβόντες, περιπίπτοντες ἀλλήλοις ϗ διαδάκνοντες, οὔτε ἀφιέναι τολμῶσι, μὴ ἄρα ἔχωσιν, οὔτε παύσασθαι πονούμενοι, μὴ ἄρα οὐκ ἔχωσιν· ἔνθα δὴ θόρυβος, ϗ στάσεις, ϗ παρακελεύσεις, ϗ φωναὶ ζητούντων, στενόντων, διωκόντων, ὀδυρομένων, ἁρπαζόντων, ἀφαιρουμένων· ϗ βοῶσι μὲν πάντες ϗ παιωνίζουσιν, ὡς δῆτα ἐντετυχηκότες τῷ ἀγαθῷ, ἔχει δὲ οὐδεὶς, ὑπὸ δὲ ἀπιστίας τὰ τοῦ πλησίον ἕκαστος ῥήματα διερευνᾶται.

ϛ'. Τοῦτο

6. Hoc eſt illud, quod terram turbat et mare; hoc eſt, quod conciones convocat, judicia cogit, implet carceres, naves fabricat, triremes deducit, aciem inſtruit; hoc eſt, quod equis ſuis equites, aurigas curribus, arcibus imponit tyrannos. Hinc imperatores, hinc milites,

Qui mactent homines; urbem depaſcitur ignis,
Abducunt pueros alii, comptaſque maritas.

Infinita denique alia mala ſunt, quae propterea hominibus eveniunt, quod ſperent bonum, et ignorent. Expectationem namque boni, tanquam ſcintillam aliquam, mortalium animis inſevit Deus; inventionem vero abſcondidit:

Nigra illi radix, par flos albedine lactis.

Non enim me decipiet Homerus, quamvis alio utatur nomine. Scio quid ſibi velit illud moly: intelligo hoc, quod obſcurius ab eo dicitur; nec me latet, quam difficilis inventu haec res ſit

Mortali generi, ſuperi namque omnia norunt.

7. Nunc hominibus de frivolo neſcio quo lebete, qui apud Lydos coquitur, oracula reddit Apollo; nunc de muro ligneo, nunc de iſthmi anguſtiis, nunc de futuro terrae motu, nunc de imminente bello, nunc de peſtilentiae adventu: quae vero his omnibus potiora ſunt oracula, quo pacto vitari bellum poſſit, quo pacto muro ne opus quidem habeamus, quo pacto peſtem ne timeamus quidem, ſola haec reticet. De his neque ex Delphis Apollo, neque ex Dodona Jupiter, neque alia e terra oracula mittit alius Deorum aliquis: quae de his reſpondet, ſola philoſophia eſt. O pulchra oracula! o divinationem multo utiliſſimam! cui hac conditione credam, ut nullam in ea ambiguitatem deprehendam. Peto certum, peto ſine repugnantia ulla oraculum. Ego, quod vitae ſecurae tranſigendae rationem doceat, oraculum requiro. Reſponde, quo mittas mortale genus, qua via ſit eundum, quem ad finem: ſit modo unum, ſit modo omnibus commune. Nunc multas video philoſophiae colonias, aliumque mitti alio; ſicut in Boeotiam

ς΄. Τῦτο τὸ πάθος ταράτ]ει τὴν γῆν ϗ τὴν θάλατ]αν, τῦτο ἀθροίζει τὰς ἐκκλησίας, τῦτο συνάγει τὰ δικαςήρια, τῦτο πληροῖ τὰ δεσμωτήρια, τῦτο πήγνυσι ναῦς, τῦτο τριήρεις καθέλκει, τῦτο πολέμυς συν]άτ]ει, τῦτο ἀνεβίβασεν ἐπὶ ἵππυς ἱππέας, ἐπὶ ἅρμα]α ἡνιόχυς, ἐπὶ ἀκρόπολιν τυράννυς. Διὰ τῦτο ξεναγοὶ, διὰ τῦτο μισθοφόροι,

Ἄνδρας μὲν κ]είνυσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει,

Τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγυσι, βαθυζώνυς τε γυναῖκας.

Καὶ τῶν ἄλλων μυρίων κακῶν ἀνέχον]αι οἱ ἄνθρωποι δι' ὐδὲν ἄλλο, ἢ δι' ἐλπίδα ἀγαθῦ ϗ ἄγνοιαν. Ἐνέφυσε γάρ τι ὁ Θεὸς ζώπυρον τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τῆς προσδοκίας τῦ ἀγαθῦ, ἀπέκρυψε δὲ αὐτῦ τὴν εὕρεσιν·

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακ]ι δὲ εἴκελον ἄνθος.

Οὐ γὰρ ἐξαπατήσει με Ὅμηρος τῷ ὀνόματι. Ὁρῶ τὸ μῶλυ, ϗ συνίημι τῦ αἰνίγμα]ος, ϗ σαφῶς οἶδα ὡς χαλεπὸν εὑρεῖν τὸ χρῆμα τῦτο

Ἀνδράσι γε θνη]οῖσι· θεοὶ δέ τε πάν]α ἴσασι.

ζ΄. Νῦν δὲ τοῖς ἀνθρώποις περὶ μὲν ἀτόπυ λέβη]ος ὁ Ἀπόλλων λέγει ἑψομένυ ἐν Λυδοῖς, ϗ τὸ ξύλινον τεῖχος λέγει, ϗ τὸν ςενωπὸν ἰσθμὸν, ϗ σεισμὸν μέλλον]α, ϗ ἐπιόν]α πόλεμον, ϗ κα]ιόν]α λοιμόν· τὸν δὲ τύτων πρεσβύτερον χρησμὸν ὐ λέγει, ὅπως πόλεμος μὴ γένη]αι, πῶς τείχυς μὴ δεηθῶ, πῶς λοιμὸν μὴ φοβηθῶ. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀπόλλων ταῦτα ἐκ Δελφῶν ὐ λέγει, ὐδὲ ὁ Ζεὺς ἐκ Δωδώνης λέγει, ὐδὲ ἐξ ἄλλης γῆς ἄλλος θεός· φιλοσοφία δὲ λέγει. Ὦ χρησμῦ καλῦ, ϗ μαν]ικῆς πολυωφελεςάτης· πείσομαι τῇ χρησμῳδίᾳ, ἐὰν ὡμολογημένην ταύτην ἴδω. Ἀςασίαςόν μοι χρησμὸν λέγε· τοιαύτης δέομαι μαν]ικῆς, ᾗ πεισθεὶς βιώσομαι ἀσφαλῶς. Ποῖ πέμπεις τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος; τίνας ὁδύς; ἐπὶ ποῖον τέλος; ἓν τῦτο ἔςω, κοινὸν ἔςω. Νῦν δὲ ϗ φιλοσοφίας ὁρῶ πολλὰς ἀποικίας, ἄλλον ἀλλαχῦ

otiam Cadmus, Syracuſas Archias, Tarentum Phalanthus, Miletum Nileus, Rhodum verſus Tlepolemus. At vero terram diverſis locis diſtingui, alioſque aliam ejus occupare partem, neceſſe eſt; bonum vero unum, inſeparabile, copioſum, nullius rei eſt egenum; tale denique, ut omnibus, qui ratione menteque ſunt praediti, ſufficiat abunde: ſicut ſol unus unum eſt bonum omnibus, qui vident; muſica una bonum unum omnibus, qui audiunt; una ſanitas omnibus, qui carne ſunt veſtiti. Jam et aliis animalibus, prout in greges ſuos diviſa ſunt genera, unum ad conſervationem ſui ſeorſim conceſſum eſt bonum, aequalem vitam ducunt, eundem finem ſequuntur omnia, quae inter ſe ſunt ſimilia, cum ſingulis ſingula; ſive ea videas, quae volant, ſive quae incedunt, ſive quae repunt; tam ea, quae in aquis degunt, quam quae carnibus aut herbis paſcuntur; quaecunque gregatim vivunt, quaecunque manſueta, quaecunque agreſtia ſunt; ſive illis cornua addas, ſive demas: quod ſi vitam eorum mutas, naturae vim inſers. At vero humanum gregem, qui maxime ſocietate conſervatur, omnium maxime manſuetus eſt, communitate gaudet maxime, ratione prae caeteris eſt praeditus, non ſolum vulgares cupidines, et brutales appetitus, vanique amores disjungere poſſunt ac divellere; ſed et illa, quae omnium rerum ſtabiliſſima habetur, philoſophia in plures populos ſtudioſos ſui ſecat, diverſis eos legiſlatoribus tradit, totum gregem diſſipat, alium ablegat alio, Pythagoram ad muſicam, ad aſtronomiam Thalen, in ſolitudinem Heraclitum, ad amores Socratem, ad caſtitatem Carneadem, ad labores Diogenem, ad voluptates Epicurum. Videſne magnam ducum copiam? videſne diverſas teſſeras? quo me vertam? cui me tradam? cujus imperiis me dicto audientem dabo?

DISSERT.

Digitized by Google

ςελλόμενον· ὡς ἐπὶ Βοιωτίαν Κάδμον, ὡς Ἀρχίαν ἐπὶ Συρακούσας, ὡς Φάλανθον ἐπὶ Τάραντα, ὡς Νηλέα ἐπὶ Μίλητον, ὡς Τληπόλεμον ἐπὶ Ῥόδον. Ἡ τὴν μὲν γῆν ἀνάγκη νενεμῆσθαι τοῖς τόποις, καὶ οἰκεῖν ταύτης ἄλλους ἄλλην μοῖραν· τὸ δὲ ἀγαθὸν ἕν, ἀνέμητον, ἄφθονον, ἀνενδεές, πολυαρκὲς πάσῃ φύσει λογιστικῇ καὶ διανοητικῇ· ὡς ἥλιος εἷς ἀγαθὸν ἓν φύσεως ὁρατικῆς, καὶ μουσικὴ μία ἀγαθὸν ἓν φύσεως ἀκουστικῆς, καὶ ὑγεία μία φύσεως σαρκίνης. Ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις κατ᾽ ἀγέλην ἑκάστην ἀποκέκριται πρὸς σωτηρίαν ἀγαθὸν ἕν, καὶ κοινωνεῖ ἴσου βίου καὶ τέλους ἑνὸς τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, ἕκαστα ἑκάστοις, τὰ πετόμενα, τὰ βαδίζοντα, τὰ ἕρποντα, τὰ τὴν ὑγρὰν δίαιταν ἀσπαζόμενα, τὰ σαρκοφάγα, τὰ ποιηφάγα, τὰ καρποφάγα, τὰ ἀγελαστικά, τὰ ἥμερα, τὰ ἄγρια, τὰ εὔκερω, τὰ ἄκερω· κἂν μεταθῇς τοὺς βίους, παρανομεῖς περὶ τὴν φύσιν. Τὴν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀγέλην, τὴν σύννομον, τὴν ἡμερωτάτην, τὴν κοινωνικωτάτην, τὴν λογιωτάτην, κινδυνεύει διαλύειν καὶ διασπᾶν οὐκ ἐπιθυμία δημώδης μόνον, οὐδὲ ὀρέξεις ἄλογοι, οὐδὲ ἔρωτες κενοί: ἀλλὰ καὶ τὸ βεβαιότατον τῶν ὄντων φιλοσοφία, πολλοὺς καὶ αὕτη δήμους ποιεῖ καὶ νομοθέτας μυρίους, διασπᾷ καὶ διασκίδνησι τὴν ἀγέλην, καὶ πέμπει ἄλλον ἀλλαχοῦ, Πυθαγόραν μὲν ἐπὶ μουσικήν, Θαλῆν δὲ ἐπὶ ἀστρονομίαν, Ἡράκλειτον δὲ ἐπὶ ἐρημίαν, Σωκράτην δὲ ἐπὶ ἔρωτας, Καρνεάδην δὲ ἐπὶ ἄγνοιαν, Διογένην ἐπὶ πόνους, Ἐπίκουρον ἐφ᾽ ἡδονήν. Ὁρᾷς τὸ πλῆθος τῶν ἡγεμόνων; ὁρᾷς τὸ πλῆθος τῶν συνθημάτων; πῆ τις τράπηται; ποῖον αὐτῶν καταδέξομαι; τίνι πεισθῶ τῶν παραγγελμάτων;

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXXVI.

An praeferenda ſit Cynici vita.

STATUI tibi Lydi illius ſapientis exemplo concinnare fabulam; cujus interlocutores erunt, non leo aut aquila, nec, a qua minus vocem expectes, quercus aliqua; verum hoc modo procedet: Jupiter olim ſolus erat, et cum Jove coelum et terra; et coeli quidem cives Dii erant, alumni vero terrae nondum lucem viderant homines. Vocat igitur Promethea Jupiter, jubetque novam in terras coloniam deducat, animal ſimplex, cui ingenium Diis proximum, corpus tenue, erectum aptaque proportione exſtructum, vultum mitem, manus promptas, greſſum firmum tribueret. Morem gerit Jovi Prometheus, homines fabricat, eoſque in terra locat. Qui ubi nati eſſent, facillime vivebant, cum cibum illis abunde terra ſuppeditaret: aderant prata pulchre veſtita, montes comantes, fructuum copia, et quaecunque, quamvis nondum infeſtaretur ab agricolis, ferre ſolet tellus: jam puriſſimos Nymphae fontes, et illimes fluvios, aliarumque ſcaturigines lympharum plenas ſuppeditabant et uberes: accedebat tepor ſolis, qui modice circumvolitans reſtaurabat corpora; tum e fluviis aeſtivo tempore reſpirantes membra illis refrigerabant aurae: ad haec omnia acceſſus erat liberrimus, in uberrima ſpontaneae felicitatis viventibus copia. Videntur mihi ad hanc fabulam noſtram quam proxime acceſſiſſe et poetae; qui ſub Saturno Deorum rege vitam fuiſſe talem occulte innuunt, ſine bello, ſine ferro, ſine ulla cuſtodia, paci deditam, ſine ulla ſimultate, ſalubrem, nullius rei immunem; nec aliud videtur eſſe, quod aureum ab Heſiodo vocatur ſaeculum, qui ad noſtrum hoc alludit.

2. Porro

Digitized by Google

ΛΟΓΟΣ λϛ΄.

Εἰ προηγούμενος ὁ τοῦ Κυνικοῦ βίος.

Βούλομαί σοι κατὰ τὴν Λυδοῦ σοφίαν ποιῆσαι μῦθον· διαλέξονται δέ μοι ἐν τῷ μύθῳ οὐχ ὁ λέων, οὐδὲ ὁ ἀετὸς, οὐδὲ τὰ τούτων ἔτι ἀφωνότερα, αἱ δρύες, ἀλλ' ὧδί μοι λελέξεται· Ζεὺς ἦν καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ· οὐρανοῦ μὲν πολῖται θεοὶ, τὰ δὲ γῆς θρέμματα οἱ ἄνθρωποι οὔπω ποτὲ ἐν φωτὶ ἦσαν. Καλεῖ δὲ Ζεὺς Προμηθέα, καὶ αὐτῷ προςάττει καταναῖμαι τῇ γῇ ἀποικίαν, ζῶον ἁπλοῦν, κατὰ μὲν τὴν γνώμην ἐγγύτατα ἡμῖν τοῖς θεοῖς, τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν ἔσω λεπτὸν καὶ ὄρθιον, καὶ σύμμετρον, καὶ ἰδεῖν ἥμερον, καὶ χειρουργεῖν εὔκολον, καὶ βαδίζειν ἀσφαλές. Πείθεται ὁ Προμηθεὺς Διῒ, καὶ ποιεῖ ἀνθρώπους, καὶ οἰκίζει τὴν γῆν. Οἱ δὲ ἐπεὶ γενέσεως ἐπελάβοντο, οὐ χαλεπῶς διέζων· καὶ γὰρ τροφὴν αὐτοῖς ἀποχρῶσαν γῆ παρείχετο, λειμῶνας δασεῖς, καὶ ὄρη κομῶντα, καὶ καρπῶν χορηγίαν, ὅσα γῆ φέρειν φιλεῖ μηδὲν ὑπὸ γεωργῶν ἐνοχλουμένη· παρείχοντο δὲ καὶ αἱ Νύμφαι κρήνας καθαρὰς καὶ ποταμοὺς διειδεῖς, καὶ ἄλλων ναμάτων εὐπόρους τε καὶ δαψιλεῖς πηγάς· πρὸς δὲ καὶ θάλπος μὲν ἐξ ἡλίου τοῖς σώμασι περιχεόμενον συμμέτρως αὐτὰ παρεμυθεῖτο, αὖραι δὲ ἐκ ποταμῶν ὥρᾳ θέρους ἐπιπνέουσαι ἀνέψυχον αὐτοῖς τὰ σώματα· περιμάχητον δ' ἦν τούτων οὐδὲν ἐν ἀφθόνῳ τῇ τῶν αὐτομάτων χορηγίᾳ διαιτωμένοις. Δοκοῦσι δέ μοι καὶ οἱ ποιηταὶ ἐγγύτατα εἶναι τῷ ἡμετέρῳ τούτῳ μύθῳ, ὑπὸ Κρόνῳ θεῶν βασιλεῖ τοιοῦτόν τινα αἰνιττόμενοι βίον, ἀπόλεμον, ἀσίδηρον, ἀφύλακτον, εἰρηνικὸν, ἀπεριμάχητον, ὑγιεινὸν, ἀνενδεᾶ· καὶ τὸ χρυσοῦν γένος τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἡσίοδος καλεῖ, νεανιευόμενος πρὸς ἡμᾶς.

2. Porro ut fabula faceſſat, et in ſerium ſermonem tranſeat oratio; cum vita conferamus vitam, poſteriorem cum priori, ſive ea ferrea, ſive quocunque alio ſit dicenda nomine. Cum dividere inter ſe terram coepere homines, ibi alius aliam ſecare partem, quam limitibus ac muris diſtinguerent; corpora mollibus involvere faſciis, pedes pellibus munire; aurum alii collo, alii capiti, alii digitis aptare, honeſtas ſpecioſaſque compedes; aedes ſtruere, claves excogitare, fores et veſtibula quaedam attollere. Ut omittam, quod terrae negotium faceſſant, dum eam auri argentique ſtudio rimantur, ligonibus invertunt ac fodiunt; quod nec a mari abſtineant, ſed in ejus quaſi poenam naves modo bellicas, modo vectorias fabricent, et mercenarias; quod nec ab aere, ſed et hunc ſpolient, dum viſco linoque greges avium (et qua non arte?) praeveniunt; quod nec a cicuribus animalibus virium defectu, nec a feris metu abſtineant, ſed caede, ſed ſanguine, ſed cruore quolibet ventrem farciant; novam ſemper voluptatem excogitent, veterem contemnant, et, dum jucunditatem ſectantur, in miſeriam incidant; divitias ſemper appetant, ita tamen, ut minora judicent, quae habent, quam queis carent, et quod poſſident, eo quod expectant; egeſtatem ſemper timeant, expleri nunquam poſſint; mortem metuant, vitam negligant; morbos vitent, nec a morbidis abſtineant; quoſdam ſuſpectos habeant, pleriſque ipſi inſidias ſtruant; feroces cum inermibus, cum armatis timidi; tyrannidem odio habeant, et affectent; turpia vituperent, nec tamen iis ſe abſtineant; felicitatem mirentur, nec mirentur virtutes; miſerentur infortunia, nec tamen fugiant improba; in ſecundis audaculi, in adverſis cohiberi nequeant; beatos praedicent mortuos, vitam tamen

β′. Ἐμοὶ δὲ ὁ μῦθος ἀπελθὼν ἐκποδὼν, καὶ γενόμενος ἐκ μύθου αὐτὸ τοῦτο λόγος, προϊὼν παραβαλλέτω βίον βίῳ, τῷ προτέρῳ τὸν δεύτερον, εἴτε σιδηροῦν τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ἄλλῃ πη ὀνομάζων χαίρει. Ἡνίκα ἤδη κληρουχήσαντες οἱ ἄνθρωποι τὴν γῆν ἐπετέμοντο αὐτῆς ἄλλος ἄλλην μοῖραν, περιβάλλοντες αὐτοῖς ἕρκη καὶ τειχία, καὶ τὰ σώματα σπαργάνοις μαλθακοῖς καθειλίξαντες, καὶ τὼ πόδε σκύτεσι χαρακώσαντες, καὶ χρυσὸν οἱ μὲν τοῖς αὐχέσιν, οἱ δὲ ταῖς κεφαλαῖς, οἱ δὲ τοῖς δακτύλοις περιαρτήσαντες, εὔφημόν τινα καὶ εὐπρόσωπον δεσμὸν, καὶ στέγας οἰκοδομησάμενοι, καὶ κλεῖδας καὶ αὐλείους καὶ προπύλαια ἄττα ἐπιστήσαντες· καὶ παρέχοντες τῇ γῇ πράγματα, μεταλλεύοντες αὐτὴν καὶ σκάπτοντες καὶ ὀρύττοντες· καὶ μηδὲ τὴν θάλατταν κατὰ χώραν ἐῶντες, ἀλλὰ ἐπιτειχίσαντες καὶ ταύτῃ σκάφη πολεμιστήρια καὶ πορευτικὰ καὶ ἐμπορευτικά· καὶ μηδὲ τοῦ ἀέρος ἀπεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ληϊζόμενοι, τὰς ὀρνίθων ἀγέλας ἰξῷ καὶ ἕρκεσι καὶ παντοδαπαῖς μηχαναῖς σαγηνεύοντες· ἀποσχόμενοι δὲ μήτε τῶν ἡμέρων ζώων δι᾽ ἀσθένειαν, μήτε τῶν ἀγρίων διὰ δέος, ἀλλὰ αἵματι καὶ φόνῳ καὶ λύθρῳ παντοδαπῷ γαστριζόμενοι· καὶ ἀεί τι ταῖς ἡδοναῖς εὑρίσκοντες νέον, καὶ τῶν ἑώλων ὑπερορῶντες, καὶ διώκοντες μὲν τὰ τερπνὰ, περιπίπτοντες δὲ τοῖς λυπηροῖς· πλούτου μὲν ὀρεγόμενοι, ἀεὶ δὲ τὸ παρὸν ἐνδεέστερον ἡγούμενοι τοῦ ἀπόντος, καὶ τὸ κτηθὲν ἔλαττον τοῦ προσδοκωμένου· δεδιότες μὲν ἔνδειαν, πληρωθῆναι δὲ μὴ δυνάμενοι· φοβούμενοι μὲν θάνατον, μὴ φροντίζοντες δὲ τοῦ ζῆν· εὐλαβούμενοι νόσους, τῶν δὲ νοσερῶν οὐκ ἀπεχόμενοι· ὑποπτεύοντες μὲν ἄλλους, ἐπιβουλεύοντες δὲ τοῖς πλείστοις· δεινοὶ μὲν πρὸς τοὺς ἀνόπλους, δειλοὶ δὲ πρὸς τοὺς ὡπλισμένους· μισοῦντες μὲν τυραννίδα, τυραννεῖν δὲ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦντες· ψέγοντες μὲν τὰ αἰσχρὰ, τῶν δὲ αἰσχρῶν οὐχ ἀπεχόμενοι· τὰς εὐτυχίας θαυμάζοντες, τὰς ἀρετὰς μὴ θαυμάζοντες· τὰς δυστυχίας ἐλεοῦντες, οὐκ ἀπεχόμενοι τῶν μοχθηρῶν· ἐν μὲν ταῖς εὐπραγίαις τολμηταὶ, ἐν δὲ ταῖς δυσπραγίαις ἀνάκλητοι· μακαρίζοντες μὲν

τοὺς

Digitized by Google

men expetant; bella averſentur, pacem agant inſolenter; in ſervitute abjecti, in libertate confidentes; in populari republica diſſoluti, in tyrannide timidi; liberos petant, natos vero negligant; Deos invocent, tanquam dare poſſint, quibus egeant, eoſdem negligant, quaſi punire neſciant; Deos timeant, ut qui perjuria vindicent, pejerant autem, quaſi non ſint.

3. Tantus igitur cum tumultus et diſcordia ſecundam hanc vitam invaſerit, utri palmam dabimus? utram ſimplicem ſucceſſuſque et libertatis compotem dicemus eſſe? utram contra minime talem, ſed coactam, miſerandam, infortuniorum plenam? Agedum ex utraque hominem ſumamus, quae ad diſputationem noſtram, tanquam ad arbitrium veniat, et illa quidem utrumque examinet; ac prius quidem priorem illum, qui nudus, ſine lare, ſine arte, quaſi terrae totius civis et colonus obambulat. Opponat autem ſecundi illius vitam ac agendi modum, ex eoque quaerat; utrum malit, in priorine perſiſtere victu et libertate, an vero voluptates alterius, una cum incommodis ſequi? Accedat deinde et alter, cui judex prioris vitae illius rationem opponat et libertatem, quaeratque; utrum malit, ſuane ſervare, an mutare locum ſedemque, et in tranquillam illam liberamque, metus ſimul dolorisque immunem transferri? Uter transfuga fieri, uter coloniam mutare, uter lubenti animo vitam commutare volet?

4. Quis ita demens, malique cupidus? quis tam iratis natus Diis, qui minimarum caducarumque voluptatum, dubiorum bonorum, ſpeique incertae, et ambiguae felicitatis cauſa caſtra mutare, et transferre ſe in certiſſimam felicitatem nolit? cum praeſertim non ignoret, quam multis carere malis poſſit, quae cum ſecundae huic vitae adhaereant, omnibus modis incertam, miſeramque vivendi, et calamitoſam efficiunt conditionem? Ita ut ego vitam

τοὺς τεθνηκότας, γλιχόμενοι δὲ τοῦ ζῆν· μισοῦντες μὲν τὸ ζῆν, φοβούμενοι δὲ ἀποθανεῖν· προβεβλημένοι μὲν τοὺς πολέμους, εἰρήνην δὲ ἄγειν μὴ δυνάμενοι· ἐν μὲν δουλείᾳ ταπεινοί, ἐν δὲ ἐλευθερίᾳ θρασεῖς· ἐν μὲν δημοκρατίᾳ ἀκατάσχετοι, ἐν δὲ τυραννίδι ἐπτηχότες· παίδων μὲν ἐπιθυμοῦντες, γενομένων δὲ ὀλιγωροῦντες· εὐχόμενοι μὲν τοῖς θεοῖς ὡς δυναμένοις ἐπαρκεῖν, καταφρονοῦντες δὲ ὡς οὐ δυναμένων τιμωρεῖν· καὶ δεδιότες μὲν ὡς κολάζοντας, ἐπιορκοῦντες δὲ ὡς οὐδὲν ὄντας.

γ'. Τοιαύτης τοίνυν στάσεως καὶ διαφωνίας τὸν δεύτερον τοῦτον κατεχούσης βίον, τίνι δῶμεν τὰ νικητήρια φέροντες; τίνα, ποῖον αὐτῶν φῶμεν ἁπλοῦν εἶναι βίον, καὶ ἀπερίστατον, καὶ ἐλευθερίας ἐπήβολον; καὶ ποῖον οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλ' ἀναγκαῖον, καὶ ἐλεεινόν, καὶ περιστάσεων γέμοντα; Φέρε ἐξ ἑκατέρων ἡκέτω τις ἡμῖν ἀνὴρ ἐπὶ διαιτητὴν τὸν λόγον· ὁ δὲ αὐτῶν ἐρέσθω ἑκάτερον, καὶ πρῶτόν γε τὸν πρῶτον, τὸν γυμνὸν ἐκεῖνον καὶ ἄοικον καὶ ἄτεχνον, τὸν πάσης τῆς γῆς πολίτην καὶ ἐφέστιον. Ἐρέσθω δὲ ἀντιθεὶς αὐτῷ τὸν τοῦ δευτέρου βίον καὶ τρόπον, πότερα αἱρεῖται μένειν ἐν τῇ πρόσθεν τροφῇ καὶ ἐλευθερίᾳ, ἢ τὰς τοῦ δευτέρου ἡδονὰς λαβὼν σὺν ταύταις καὶ τὰ λυπηρὰ ἔχειν; Ἴτω δὴ μετὰ τοῦτον ὁ ἕτερος, ἀντιθέτω δὲ αὐτῷ ὁ δικαστὴς τὴν τοῦ προτέρου δίαιταν καὶ ἐλευθερίαν· καὶ ἐρέσθω, πότερα αἱρεῖται τὰ αὐτοῦ ἔχειν, ἢ μετατίθεσθαι καὶ μετοικίζεσθαι ἐπὶ τὸν εἰρηναῖον ἐκεῖνον βίον καὶ ἄφετον καὶ ἀδεῆ καὶ ἄλυπον; Τίς τῶν ἀνδρῶν αὐτομολεῖ; τίς μετοικεῖ; τίς ἑκὼν ἀλλάττεται βίον βίου;

δ'. Τίς οὕτως ἀνόητος καὶ δύσερως καὶ κακοδαίμων ἀνήρ, ὥστε διὰ φιλίαν μικρῶν καὶ ἐφημέρων ἡδονῶν, καὶ ἀγαθῶν ἀμφισβητησίμων, καὶ ἀδήλων ἐλπίδων, καὶ ἀμφιβόλων εὐτυχημάτων, μὴ ἀνασκευάσασθαι, μηδὲ ἀνοικίσαι αὐτὸν εἰς ὡμολογημένην εὐδαιμονίαν; καὶ ταῦτα, εἰδὼς ὅτι ἀπαλλάξεται πολλαπλασίων κακῶν, ἃ τῷ δευτέρῳ τρόπῳ καὶ βίῳ ἀναπεφυρμένα, πῶς οὐ περιστατικὴν ποιεῖ κακοδαίμονά τε τὴν διαγωγὴν τοῦ βίου, καὶ σφόδρα

Digitized by Google

vitam utramque conferre ſoleam; et primo, hanc, ſi Diis placet, praeclaram variamque cum miſerorum hominum moleſtiſſimo carcere, qui cum in obſcuro aliquo detineantur angulo, ubi multo ferro crura, collum numellis, graviſſimo manus vinculo premantur, atque ita in ſordibus, in cruciatu, luxuque vitam exigant; proceſſu tamen temporis paulatim et conſuetudinis ſecuritatem ſibi quandam in ipſo carcere tranquillitatemque machinantur animi, nam et inebriantur interdum in carcere, et ſimul omnes canunt, ſed et ventrem cibo diſtendunt, aut Veneri indulgent, neque tamen ſecure his omnibus explere ſe poſſunt, quin metuant, quin felicitati ſuae diffidant, quin de praeſentibus malis cogitent; ita ut in ſingulis carceribus ululatum cum cantu, gemitum cum paeane audias. Alteram contra vitam confero cum homine, qui in luce verſatur puriſſima, qui manus pedeſque vinculis immunes habet, collum libere quo vult inflectit, oculos directe in ſolem intendit, ſidera intuetur, noctem a die diſtinguit, ſingulas anni tempeſtates expectat, ventos ſentit, liberumque ac purum trahit aerem; ita tamen ut ſimul voluptatibus illius carceris et vinculis careat, non inebrietur, non ſcortetur, non helluetur, non gemat, ſed nec moduletur, non canat, ſed nec lamentetur, neque cibis ſe ingurgitet, ſed quantum naturae lex patitur, ventre ſit ſobrio et caſtigato. Quaero utram vitam beatam, utram miſeratione dignam judices, utram eligendam cenſeas? illamne, quae in carcere agit, mixtam ambiguamque, miſerrimis deceptus voluptatibus?

Hic ubi mille homines ſimul exultantque gemuntque,

qui voluptate pariter afficiuntur et gemunt? Abſit vero a te, miſerrima anima.

5. Quin potius ſimilitudines has cum fabulis relinque, rectaque virum adi, qui non Saturni regis tempore, ſed in medio ferrei hujus ſaeculi vixit, quem Dii duo, Jupiter et Apollo, liberali cauſa aſſeruerunt manu. Quamvis nec Atticus eſſet, nec Doricus, neque Solonis alumnus, nec e Lycurgi diſciplina (non enim virtutem ſuffragio

ἀτυχῆ; Ὥϛε εἰκάσαιμ' ἂν ἔγωγε ἑκάτερον τῶν βίων, τὸν μὲν γενναῖον τοῦτον ϗ παντοδαπὸν, δεσμωτηρίῳ χαλεπῷ κακοδαιμόνων ἀνδρῶν καθειργμένων ἐν ἀφεγγεῖ μυχῷ, πολὺν μὲν τοῖς ποσὶ σίδηρον περιβεβλημένων, βαρὺν δὲ κλοιὸν περὶ τῷ αὐχένι, κἀκ ταῖν χεροῖν ἐξηρτημένων δεσμὰ δυσχερῆ, ῥυπώντων ϗ αἰσχομένων ϗ ῥυπτομένων ϗ ϛενόντων· ὑπὸ δὲ χρόνου ϗ ἔθους εὐημερίας τινὰς ἑαυτοῖς ἔνδον ϗ εὐθυμίας μηχανωμένων, μεθυσκομένων ἐνίοτε ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ϗ ᾀδόντων ἀναμὶξ, ϗ γαϛριζομένων, ϗ ἀφροδισιαζόντων, ϗ μηδὲ ἠρέμα ἑκάϛου ἐμπιμπλαμένων διὰ δέος ϗ ἀπιϛίαν ϗ μνήμην τῶν παρόντων κακῶν· ὥϛε ἀκοῦσαι ἄν τις παρ' ἑκάϛῳ δεσμωτηρίῳ οἰμωγῆς ὁμοῦ ϗ ᾠδῆς, ϗ ϛόνου ϗ παιᾶνος. Τὸν δὴ ἕτερον αὖ βίον εἰκάζω ἀνδρὶ ἐν καθαρῷ φωτὶ διαιτωμένῳ, λελυμένῳ ϗ πόδε ϗ τὼ χεῖρε, ϗ τὸν αὐχένα πανταχοῦ περιϛρέφοντι, ϗ τὰς ὄψεις πρὸς τὸν ἥλιον ἀνατείνοντι, ϗ τοὺς ἀϛέρας ὁρῶντι, ϗ διακρίνοντι νύκτα ϗ ἡμέραν, ϗ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀναμένοντι, ϗ τῶν ἀνέμων αἰσθανομένῳ, ϗ ἀέρα σπῶντι καθαρὸν ϗ ἐλεύθερον· ἀπεϛερημένῳ δὲ τῶν ἔνδον ἐκείνων ἡδονῶν ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς, μὴ μεθυσκομένῳ, μηδὲ ἀφροδισιάζοντι, μὴ γαϛριζομένῳ, μὴ ϛένοντι, μὴ παιανίζοντι, μὴ ᾄδοντι, μὴ οἰμώζοντι, μὴ ἐμπιμπλαμένῳ, ἀλλ' ὅσον ἀποζῆν λεπτῷ ϗ διεῤῥινημένῳ τὴν γαϛέρα. Τίνα τῶν εἰκόνων μακαρίσωμεν, τίνα οἰκτείρωμεν τῶν βίων, τίνα ἑλώμεθα; τὸν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τὸν μικτὸν ἐκεῖνον, τὸν ἀσαφῆ, πικραῖς ϗ ἐλεειναῖς ἡδοναῖς δελεασθέντες;

Ἔνθα δ' ἄρ οἰμωγή τε ϗ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν,
ἡδομένων ὁμοῦ ϗ ϛενόντων. Μὴ σύγε, ὦ δειλαία ψυχή.

έ. Ἀπολείπουσά μοι ταυτασὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῖς μύθοις, ἴθι ἐπ' ἄνδρα, οὐ κατὰ τὴν Κρόνου ἀρχὴν βιοτεύσαντα, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῷ σιδηρῷ τούτῳ γένει, ἐλευθερωθέντα ὑπὸ τοῦ Διὸς ϗ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ οὗτος οὐκ Ἀττικὸς, οὐδὲ Δωριεὺς, οὐδ' ἐκ τῆς Σόλωνος τροφῆς, οὐδ' ἐκ τῆς Λυκούργου παιδαγωγίας (οὐ γὰρ χειρο-

ſuffragio ſuo aut locus ullus creat, aut lex) ſed Sinopenſis Ponticus: qui adhibito in conſilium Apolline, omni ſe vivendi exuit neceſſitate, omnibus ſe expedivit vinculis, totamque terram liber et ſuus, non ſecus, quam avis ratione praedita, circumiit; ita ut nec tyrannum ullum metueret, nec ab ulla cogeretur lege, neque ulli reipublicae otium tranſcriberet ſuum, non liberorum educatione oppreſſus, non nuptialibus aſtrictus vinculis, non agriculturae intentus, non militaribus turbatus curis, nec rei augendae ſtudio diſcurrens; ſed hos omnes cum curis ſuis non aliter ridebat, quam nos puerulos, quos talis ſuis ſerio intentos ferire ac feriri, ſpoliare et ſpoliari ab aliis videmus: ipſe vero regis ſecuri liberique vitam ducebat, non ut hyeme Babylone viveret, aeſtate Medos fatigaret; ſed ex Attica Iſthmum, rurſus, relicta Iſthmo, Atticam una cum anni tempeſtate petebat. Regiae illius templa erant, gymnaſia, et luci ſacri; divitiae maximae certiſſimàeque, nec ullis obnoxiae inſidiis, univerſa cum fructibus ſuis terra, tum fontes terrae filii, omni Leſbio Chioque largiores nectare: amicus praeterea et familiaris erat aeri, ſicut leonum corpora, neque Jovis ſe ſubducere tempeſtatibus volebat, nec cum eo luctabatur, neque calorem hyeme, frigus aeſtate moliebatur; ſed ita toti naturae aſſueverat, ut hoc vivendi genere et ſanitatem ſibi pararet et robur, vitamque quam longiſſime extenderet, nec interim aut medicorum egeret remediis, aut ferro, aut igne, aut Chirone, aut Aeſculapio, aut Aſclepiadis haberet opus, non oraculis vatum, non luſtratione ſacerdotum, non praeſtigiatorum carmine. Jam cum graviſſimo bello arderet Graecia, ſibique omnes inſultarent mutuo,

Conſueti inter ſe miſerando cernere Marte,

ſolus inducias agebat, inter armatos inermis, inter bellantes foederatus omnium. Manum ab eo abſtinebant improbi omnes, et tyranni,

χειροτονοῦσι τὰς ἀρετὰς οἱ τόποι, οὐδὲ οἱ νόμοι) ἀλλὰ ἦν μὲν Σινωπεὺς ἐκ τοῦ Πόντου· συμβουλευσάμενος δὲ τῷ Ἀπόλλωνι τὰς περιστάσεις πάσας ἀπεδύσατο, καὶ τῶν δεσμῶν ἐξέλυσεν αὐτὸν, καὶ περιῄει τὴν γῆν ἄφετος, ὄρνιθος δίκην νοῦν ἔχοντος, οὐ τύραννον δεδιὼς, οὐχ ὑπὸ νόμου κατηναγκασμένος, οὐχ ὑπὸ πολιτείας ἀσχολούμενος, οὐχ ὑπὸ παιδοτροφίας ἀγχόμενος, οὐχ ὑπὸ γάμου καθειργμένος, οὐχ ὑπὸ γεωργίας κατεχόμενος, οὐχ ὑπὸ στρατείας ἐνοχλούμενος, οὐχ ὑπὸ ἐμπορίας περιφερόμενος· ἀλλὰ τούτων ἁπάντων τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καταγέλα, ὥσπερ ἡμεῖς τῶν σμικρῶν παίδων, ἐπειδὰν ὁρῶμεν αὐτοὺς περὶ ἀστραγάλους σπουδάζοντας, τύπτοντας καὶ τυπτομένους, ἀφαιροῦντας καὶ ἀφαιρουμένους· αὐτὸς δὲ βασιλέως ἀφόβου καὶ ἐλευθέρου δίαιταν διαιτώμενος, οὐκ ἐπιτρίβων ἐν χειμῶνι Βαβυλωνίους, οὐδὲ Μήδοις ἐνοχλῶν ὥρᾳ θέρους, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὖθις ὁμοῦ ταῖς ὥραις μετανιστάμενος. Βασίλεια δ' ἦν αὐτῷ τά τε ἱερὰ καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἄλση· πλοῦτος δὲ ἀφθονώτατος, καὶ ἀσφαλέστατος, καὶ ἀνεπιβούλευτος, γῆ τε πᾶσα, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ καρποὶ, καὶ κρῆναι γῆς ἔκγονοι, παντὸς Λεσβίου καὶ Χίου πόματος δαψιλέστεραι· καὶ φίλος ἦν καὶ συνήθης τῷ ἀέρι, ὥσπερ οἱ λέοντες, καὶ οὐκ ἀπεδίδρασκε τὰς ὥρας τοῦ Διὸς, οὐδὲ ἀντεμηχανᾶτο αὐτῷ, τοῦ μὲν χειμῶνος τεχνιτεύων θάλπος, τοῦ δὲ θέρους ἀναψύχεσθαι ποθῶν· ἀλλ' οὕτως ἄρα ἐθὰς ἦν τῇ τοῦ παντὸς φύσει, ὥστε ἐκ τοιαύτης διαίτης ὑγιεινός τε ἦν καὶ ἰσχυρὸς, καὶ κατεγήρα εἰς τὸ ἀκρότατον, μηδὲν φαρμάκων δεηθεὶς, μὴ σιδήρου, μὴ πυρὸς, μὴ Χείρωνος, μὴ Ἀσκληπιοῦ, μὴ Ἀσκληπιαδῶν, μὴ μάντεων μαντευομένων, μὴ ἱερέων καθαιρόντων, μὴ γοήτων ἐπᾳδόντων. Πολεμουμένης δὲ τῆς Ἑλλάδος, καὶ πάντων πᾶσιν ἐπιτιθεμένων,

Οἳ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον πολύδακρυν Ἄρηα,

ἐκεχειρίαν ἦγε μόνος, ἐν ὡπλισμένοις ἄοπλος, ἐν μαχομένοις ἔνσπονδος πᾶσιν. Ἀπείχοντο δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ ἄδικοι, καὶ οἱ τύ-

tyranni, et ſycophantae. Et tamen ſceleſtos arguebat, non verborum captiunculis, quod reprehendendi genus eſſe ſolet moleſtiſſimum ut plurimum; ſed re ipſa, ipſaque vita vitam eorum arguebat, quod reprehendendi genus eſt efficaciſſimum, minimeque ſolet eſſe aſperum: propterea nec ullus Melitus, nec ullus Ariſtophanes, aut Anytus, nullus Diogenem invaſit Lyco.

6. Quid ergo obſtaret, quo minus reliquis omnibus praeferenda haec vita eſſet Diogeni, quam ſponte ſua elegerat, quam Apollo dederat, commendarat Jupiter, quam omnes ſapientes mirantur? An aliud fortunae incommodum, praeter uſum actionis, eventumque, non ſatis ex arbitrio auctoris putamus eſſe? Quaere ex eo, qui uxorem duxit, cur id fecerit; reſpondebit, liberorum cauſa: ex eo qui liberos educat, cur eos genuerit; ſucceſſionis cauſa dicet: ex eo qui militat, amplioris dicet fortunae: ex ruſtico, fructuum cauſa: ex negotiatore, facultatum: ex eo, qui rempublicam tractat, honoris. Omnes hi fines evaneſcunt ut plurimum, et in contrarium abeunt; nec artis, aut ſapientiae, ſed voti eſt felicitas. Quare ſinguli, qui haec proponunt ſibi, difficultatem quandam experiuntur vitae, miſeriamque ſuſtinent non voluntariam, neque ex ignoratione eorum, quae per ſe petenda ſunt, bonorum. Quem jam ex hoc numero judicabis liberum? Publicolamne reipublicae praefectum? ſervum dicis non unius domini. Patronumne? ſervum dicis aſperorum judicum. Tyrannumne? ſervum dicis effraeniſſimarum voluptatum. Imperatoremne? ſervum dicis incertae fortunae. Nautamne? ſervum indefinitae artis. Philoſophumne? de quo loqueris? Socratem quidem laudo, ſed dicentem audio: Legi morem gero, volens carcerem peto, volens cicutam bibo. Videſne, quid dicas, o noſter Socrates? volenſne, an vero ingratae occurris fortunae fortiter, ut legi pareas? at cui legi? ſi Jovis, legiſlatorem laudo; ſin Solonis, qua in re Socrati praeferendus eſt Solon? Reſpondeat mihi et pro philoſophia Plato, an nemo eum turbaverit; non exilium Dionis, non minae

Dionyſii,

ραννοι, καὶ οἱ συκοφάνται. Ἤλεγχε μὲν γὰρ τοὺς πονηροὺς, ἀλλ' οὐ λόγων σοφίσμασιν, ὥσπερ ἐλέγχων ἀνικρόταλος· ἀλλὰ ἔργοις παραλιθεὶς ἑκάστοτε, ὥσπερ ἐλέγχων ἀνυσιμώτατος καὶ εἰρηνικώτατος· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε Μέλητός τις ἐπὶ Διογένην ἀνέστη, οὔτε Ἀριστοφάνης, οὐκ Ἄνυτος, οὐ Λύκων.

ς'. Πῶς οὖν οὐ προηγούμενος τῷ Διογένει ὁ βίος οὗτος, ὃν ἑκὼν εἵλετο, ὃν Ἀπόλλων ἔδωκεν, ὃν ὁ Ζεὺς ἐπῄνεσεν, ὃν οἱ νῦν ἔχοντες θαυμάζουσιν; Ἢ ἄλλο τὶ ἡγούμεθα εἶναι τὴν περίστασιν, ἢ χρῆσιν πράξεως οὐκ αὐθαίρετον τῷ ἔχοντι; Ἔρου δὴ τὸν γεγαμηκότα, τίνος εἵνεκα γαμεῖ, παίδων φησί· τὸν παιδοτροφοῦντα, τίνος εἵνεκα ἐτεκνώσατο, διαδοχῆς ἐρᾷ· τὸν στρατευόμενον, πλεονεξίας ἐρᾷ· τὸν γεωργοῦντα, καρπῶν ἐρᾷ· τὸν χρηματιζόμενον, εὐπορίας ἐρᾷ· τὸν πολιτευόμενον, τιμῆς ἐρᾷ. Τῶν δὲ ἐρώτων τούτων οἱ πολλοὶ ἀμβλισκάνουσι, καὶ εἰς τοὐναντίον περιΐστανται, καὶ εὐχῆς ἔργον ἡ ἐπιτυχία, οὐ γνώμης, οὐδὲ τέχνης. Ἕκαστος δὴ τῶν ταῦτα αἱρουμένων περίστασίν τινα διαπεραίνεται τοῦ βίου, καὶ ταλαιπωρίας ἀνέχεται οὐχ ἑκουσίου, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν τῶν αὐθαιρέτων ἀγαθῶν. Τίνα γὰρ ἄν τις καὶ φαίη τούτων ἐλεύθερον; Τὸν δημαγωγόν; δοῦλον λέγεις πολλῶν δεσποτῶν. Τὸν ῥήτορα; δοῦλον λέγεις πικρῶν δικαστῶν. Τὸν τύραννον; δοῦλον λέγεις ἀκολάστων ἡδονῶν. Τὸν στρατηγόν; δοῦλον λέγεις ἀδήλου τύχης. Τὸν πλέοντα; δοῦλον ἀσταθμήτου τέχνης. Τὸν φιλόσοφον; ποῖον λέγεις; ἐπαινῶ μὲν γὰρ καὶ Σωκράτην, ἀλλ' ἀκούω λέγοντος· Πείθομαι τῷ νόμῳ, καὶ ἑκὼν ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ἄπειμι, καὶ λαμβάνω τὸ φάρμακον ἑκών. Ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς τί φῄς; ἑκὼν, ἢ πρὸς ἀκουσίους τύχας εὐπρεπῶς ἵστασαι, πειθόμενος νόμῳ; τίνι; εἰ μὲν γὰρ τῷ τοῦ Διὸς, ἐπαινῶ τὸν νομοθέτην· εἰ δὲ τῷ Σόλωνος, τί βελτίων ἦν Σόλων Σωκράτους; Ἀποκρινάσθω μοι καὶ Πλάτων ὑπὲρ φιλοσοφίας, εἰ μηδεὶς αὐτὴν ἐπετάραξε, μὴ Δίων φεύγων, μὴ Διονύσιος ἀπειλῶν, μὴ τὰ Σι-

κελικὰ

Digitized by Google

Dionyſii, nec Sicula aut Ionica maria, quae toties coactus ſurſumque deorſumque curſitans tranſmiſit. Quod ſi et ad Xenophontem abeam, vitam erroris pleniſſimam, ambiguae fortunae, expeditionis coactae, et exilii ſpecioſi video. Horum omnium caſuum immunem iſtam dico vitam. Quare et ſupra Lycurgum, et Solonem, et Artaxerxen, et Alexandrum conſtitutus fuit Diogenes; libertate vero Socratem anteceſſit, nec delatus in judicio, nec in carcere detentus, neque laudem conſecutus e miſeria.

DISSERT. XXXVII.

An quicquam ad virtutem artes liberales conferant.

Socrates in diſputatione illa, quam in Pyraeeo cum politicis hominibus habuit, optimae reipublicae imaginem, non ſecus quam in dramate aliquo, oratione effingit; nam et leges condit, et pueros educat, et cuſtodes civitati imponit, muſica praeterea gymnaſticaque arte corpora ſimul animoſque civium efformat: quod ut melius fiat, magiſtros utriuſque diſciplinae praeſtantiſſimos, tanquam totius gregis duces, praeficit, quos cuſtodes nominat; quam quidem ejus urbem vereor ne aliquis paulo agreſtior magis in ſomniis, quam revera, conſtitutam dicat. Verum non alia antiquae philoſophiae fuit ratio, quae non multum differebat ab oraculis. Si placet, relinquamus Socratem, potiuſque ab altero illo Athenienſi cive petamus, ut nobis reſpondeat. Nam et hunc in Creta, in Dictaeo Jovis antro, cum Lacedaemonio Megillo et Cnoſſio illo Clinia diſſerentem audio; cum Doricae civitati, de cujus tum fundatione agebatur, leges condit, ſuadetque Cretenſibus, ut inter reliqua, quibus ad virtutem excitantur cives, admittant quoque muſicam, ejuſque modulatione vehementes animi componerent motus, ne mutila eorum ulla ex parte aut imperfecta eſſet virtus: quod fieret, ſi, quo modo externum quidem bellum

κελικὰ καὶ τὰ Ἰώνια πελάγη, ἄνω καὶ κάτω πρὸς ἀνάγκην διαπλεόμενα. Κἂν ἐπὶ Ξενοφῶντα ἔλθω, βίον καὶ τούτου ὁρῶ μεστὸν πλάνης, καὶ τύχης ἀμφιβόλου, καὶ στρατιᾶς κατηναγκασμένης, καὶ στρατηγίας ἀκουσίου, καὶ φυγῆς εὐπρεποῦς. Ταύτας τοίνυν φημὶ τὰς περιστάσεις διαφεύγειν ἐκεῖνον τὸν βίον, δι᾽ ὃν καὶ Διογένης ὑψηλότερος ἦν καὶ Λυκούργου, καὶ Σόλωνος, καὶ Ἀρταξέρξου, καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐλευθερώτερος αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους, οὐ δικαστηρίῳ ὑπαχθεὶς, οὐδὲ ἐν δεσμωτηρίῳ κείμενος, οὐδὲ ἐκ τῶν συμφορῶν ἐπαινούμενος.

ΛΟΓΟΣ ΛΖ´.

Εἰ συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα.

Σωκράτης ἐν Πειραιεῖ διαλεγόμενος πολιτικοῖς ἀνδράσιν ἀναπλάττει τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐν δράματι, πόλεώς τε καὶ πολιτείας ἀγαθῆς εἰκόνα, καὶ τίθεται νόμους, καὶ παῖδας τρέφει, καὶ φρουροὺς τῇ πόλει, μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παραδοὺς τὰ τῶν πολιτῶν σώματα καὶ τὰς ψυχάς· παραστήσας ἀμφοῖν τοῖν μαθημάτοιν διδασκάλους ἀγαθοὺς, καὶ ἐκκρίτους, ὥσπερ ἀγέλης ἡγεμόνας, φύλακας ὀνομάζων τοὺς ἡγεμόνας· ὄναρ οὐχ ὕπαρ, ὡς δόξαι ἄν τινι ἀγροικοτέρων, ξυνιστὰς πόλιν. Ἀλλὰ γὰρ τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας ὁ τρόπος οὗτος ἦν, ἐοικὼς τοῖς χρησμοῖς. Εἰ δὲ βούλει, τὸν μὲν Σωκράτην ἐῶμεν, τὸν δὲ Ἀθηναῖον παρακαλῶμεν ξένον ἀποκρίνεσθαι ἡμῖν. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τούτου ἀκούω ἐν Κρήτῃ διαλεγομένου τοῦ Διὸς τοῦ Δικταίου τῷ ἄντρῳ, Μεγίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ, καὶ Κλινίᾳ τῷ Κνωσίῳ, πόλει Δωρικῇ οἰκιζομένῃ τιθέντος νόμους, ἵνα πείθωνται τὸ Κρητῶν γένος μουσικὴν εἰς τὰ τῆς ἀνδρείας ἐπιτηδεύματα εἰσοικίσαι, καὶ ἡμερῶσαι τὸν θυμὸν τῷ μέλει· ἵνα μὴ κολοβὸς αὐτοῖς ἡ ἀρετὴ μηδὲ ἀτελὴς γίγνηται, πρὸς τὸν μὲν ἔξω πόλεμον παρα-

bellum tolerare fortiter ac ſuſtinere poſſent, doceret eos; ſeditioni vero internae, qua fluctuare ſolet animus, nullum civibus ſuis praeſcriberet remedium.

2. Quid ais vero, hoſpes Attice? Tamne tibi anguſta, tam lubrica, ac difficilis videtur ea, quae ad bonum deducit via, tam incerta, multiſque obſeſſa moleſtiis, ut niſi quis cantillet, et minurizet, totoſque dies in geometrico pulvere lineas deducat, pervenire eo nequeat; quaſi aliud quid nobis ſit propoſitum, quam ut viri boni fiamus? Cum profecto virtus, ſi utilitatem ejus ſpectes, res magna ſit et ardua, ſi, quo comparatur, modum, facillima; quia in proximo aliquis ſemper ejus uſus eſt, modo quis ſemel honeſto locum dederit, turpi vero bellum indixerit. Reſpondebit Athenienſis hoſpes: Id quod legem vocant in republica, niſi accedat civium obſequium, fruſtra ferri ac rogari; nec quicquam magis requiri, quam ut ſponte parere velit populus: eum vero, qui in animo noſtro eſt, populum varium eſſe et inſanum; qui ſi ſemel legi conſenſerit, locumque ei dederit, et quo juſſerit ſequi coeperit, tum demum praeſtantiſſimam obtinere in animo reipublicae formam, quam philoſophiam vocant homines.

3. Quare cenſeo, ut philoſophiam hanc advocemus, quae legiſlatoris inſtar tumultum erroremque animi, tanquam populi alicujus, componat. Quod ut poſſit, artium aliarum ſubſidium aſſumat, non e numero illarum, hercule, quas ſedentarias aut mechanicas dicimus, quibuſque in uſu quotidiano utimur; ſed illam primo, quae corpus ita praeparet, ut promptum animae vehiculum validumque ad obeunda ejus imperia eſſe poſſit, quam gymnaſticam dicat; alteram rurſus, quae animi conceptiones efferat, quam rhetoricen vocet; tertiam, quae animos juniores et adhuc rudes nutriat, educetque, quam poeticen appellet; quartam, quae numerorum rationem doceat, quam Arithmeticen nominet; quintam, quae ſupputandi, quam calculatoriam nuncupet; hanc aliae duae, geometria ac muſica, ſequantur, ſociae philoſophiae atque

σκευάζουσα καρτερεῖν καλῶς ϗ ἀνέχεσθαι πονουμένους, ϗ ἀποθνήσκειν μένοντας, πρὸς δὲ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ τὸν στασιωτικὸν μηδεμίαν παρασκευὴν πορισαμένη τοῖς αὐτῆς θρέμμασι.

β'. Πῶς τοῦτο λέγοις, ὦ ξένε Ἀττικέ; Οὕτω τὸ ἀγαθὸν ἡμῖν στενὸν ϗ γλισχρὸν ϗ δύσληπτον ϗ ἄδηλον ϗ πραγματείας πολλῆς ἐμπεπλησμένον, ὥστε οὐκ ἂν αὐτοῦ τύχοιμεν, ὅτι μὴ τερετίζοντες ϗ ψάλλοντες, ϗ τὰς ἐν γεωμετρίᾳ γραμμὰς ἄνω ϗ κάτω καταγράφοντες, ϗ τριβόμενοι ἐν τούτοις, ὥσπερ ἄλλο τι θέλοντες, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι ἀγαθοὶ εἶναι; πρᾶγμα κατὰ τὴν χρείαν ὑψηλὸν ϗ μέγα ϗ ἐγγύς που τινὸς θείας ἀρετῆς, κατὰ δὲ τὴν κτῆσιν οὐ χαλεπὸν τῷ ἅπαξ ἐθελήσαντι τῷ εἶξαι τῷ καλῷ, ϗ πρὸς τὰ αἰσχρὰ ἀντιβλέψαι. Ἀποκρίνεται ὁ Ἀθηναῖος ξένος· ὅτι ϗ πόλεως τὸ καλούμενον δὴ τοῦτο νόμος ἄνευ πειθοῦς τῶν χρωμένων σύγγραμμά ἐστιν ἄλλως κενὸν, δεῖ δὴ αὐτῷ τοῦ δήμου πειθομένου ἑκόντος· ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ δῆμος πολὺς ϗ ἔμπληκτος, ἀλλ' ἐπειδὰν ἅπαξ εἴξας ὁμολογήσῃ τῷ νόμῳ, ϗ ἕπηται, ᾗ αὐτὸς ἐπικελεύῃ, τοῦτο ἂν εἴη τὸ χρῆμα πολιτεία ψυχῆς ἡ ἀρίστη, ἣν καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι φιλοσοφίαν.

γ'. Φέρε δὴ, νομοθέτου δίκην παρίτω φιλοσοφία, ψυχὴν ἄτακτον ϗ πλανωμένην κοσμήσουσα, καθάπερ δῆμον· παρακαλείτω δὲ ξυλλήπτορας ἐσομένας αὐτῇ ϗ ἄλλας τέχνας, οὐ βαναύσους, μὰ Δία, οὐδὲ χειρουργικὰς, οὐδὲ οἵας συντελεῖν τὰ φαῦλα ἡμῖν· ἀλλὰ τὴν μὲν τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ παρασκευάζουσαν ὄχημα εὐπειθὲς ϗ ἐῤῥωμένον τοῖς προστάγμασιν ὑπηρετεῖν, γυμναστικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ ἄγγελον τῶν τῆς ψυχῆς διανοημάτων, ῥητορικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ ἀγαθὴν τιθήνην ϗ τροφὸν γνώμης νέας, ποιητικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ ἡγεμόνα τῆς ἀριθμῶν φύσεως, ἀριθμητικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ καὶ λογισμῶν διδάσκαλον, λογιστικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· γεωμετρίαν δὲ ϗ μουσικὴν, ξυνερίθω

τε

que arcanorum ejus conſciae, quarum ſingulis illa opus ſuum partitur.

4. De quibus loco ſuo forte dicturi ſumus: nunc de muſica, ut inſtituimus, quae omnium animi diſciplinarum antiquiſſima eſt, quae par videtur, dicamus; eam nimirum et ſingulis hominibus et totis conducere urbibus, quibus Deorum munere exercitium ejus eſt conceſſum. Non de ea nunc ago, quae tibiis, aut cantiunculis, aut pedum motibus, aut ſola vocis inflexione ſine verbis, animum penetrat; nec aliud quam aurium voluptatem habet, cur celebretur. Hanc enim amplexa eſſe videtur animi humani corruptio, dum jucunditatis ſequitur ſpeciem, et, ut gratificetur ſibi, veram illam in ſpuriam illegitimamque mutaſſe muſicen. Hodie certe ex noſtris ſublata eſt oculis, poſitaque antiqua illa ſinceraque ſua pulchritudine, imponit nobis, ſicut fictus haud verus columbae nitor; neſcimus enim ſolam muſicae imaginem eſſe, quam retinuimus, veramque illam Heliconiam muſam habere falſo nos arbitramur, quae amica Homeri, magiſtra Heſiodi, Orphei mater fuit, cum neque habeamus eam, neque imbuti ea ſimus: hinc illegitima uſurpatio, paulatim ſeſe inſinuans, noſtrum cum publice, tum privatim, in errorem hunc pertraxit animum. Ex quo Dores, qui Siciliam incolunt, ſimplicem illam agreſtemque muſicen, qua inter greges ſuos pecudeſque utebantur, domi reliquerunt, ac pro eo tibias Sybariticas amare, ad Ionicas ſaltare coeperunt; dementiores, ut leviſſime dicam, aut, ut verius, intemperantiores facti ſunt. Antiqua Athenienſium muſa nihil aliud quam chori puerorum virorumque erant, et agricolae in populos diviſi, qui adhuc a ſemente ſua et meſſe ſordidi incompoſita quaedam et extemporanea canebant carmina; ab his cum animus ad ſcenicam paulatim et theatralem artem, quae res voluptatem prorſus habet inſatiabilem, deflecteret, hoc corrumpendae fuit reipublicae principium. At vera illa harmonia, quam muſarum canit chorus, dux earum inchoat Apollo, animum

τε καὶ ξυνίστορε φιλοσοφίας, τῶν αὐτῶν νείμασα ἑκάστῃ μέρος τοῦ πόνου.

δ΄. Καὶ περὶ μὲν τῶν πόνων τάχα δὴ ἑξῆς διέξειμι· νῦν δὲ δὴ μουσικῆς πέρι τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἐν ψυχῇ ἐπιτηδευμάτων προχειρισάμενοι, λέγωμεν τὰ εἰκότα· ὡς ἔστι καλὸν μὲν καὶ ἀνδρὶ ἑνὶ μουσική, καλὸν δὲ αὖ καὶ πόλει καὶ γένει ξύμπαντι, ᾧ τῶν θεῶν μοίρᾳ μουσικὴν συνέβη ἐπιτηδευθῆναι. Οὔτι τοι λέγω τὴν δι᾽ αὐλῶν καὶ ᾠδῶν καὶ χορῶν καὶ ψαλμάτων, ἄνευ λόγου ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἰοῦσαν, τῷ τερπνῷ τῆς ἀκοῆς τιμηθεῖσαν. Ταύτην μὲν γὰρ ἔοικεν ἡ ἀνθρωπίνη ἀγαπήσασα πλημμέλεια, ἑπομένη τῷ ἡδεῖ φαινομένῳ, νοθεύσασα διὰ τοῦ ἔρωτος τούτου τὴν ἀκρίβειαν τῆς μουσικῆς. Τὸ γὰρ νῦν ἔχον ἐξίτηλος ἡμῖν γενομένη οἴχεται, ἀποδυσαμένη τὸ αὐτῆς κάλλος, τὸ ὑγιὲς ἐκεῖνο καὶ ἀρχαῖον, ἐξαπατῶσα ἡμᾶς καθὰ περιστερᾶς ἐπίχριστον οὐκ αὐτοφυὲς ἄνθος, καὶ εἰδώλῳ τινὶ μουσικῆς ξυνόντες λανθάνομεν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος μοῦσαν, τὴν Ὁμήρῳ φίλην, τὴν Ἡσιόδου διδάσκαλον, τὴν Ὀρφέως μητέρα, οὔτε ἔχοντες, οὔτε εἰδότες· ἡ δὲ παρανομία, κατὰ σμικρὸν συμφορηθεῖσα ἡμῖν, τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ὄλισθον τοῦτον κατέσπασε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ὅτε Δωριεῖς μὲν οἱ ἐν Σικελίᾳ, τὴν ὄρειον ἐκείνην καὶ ἀφελῆ μουσικὴν οἴκοι καταλιπόντες, ἣν ἐπὶ ἀγέλαις καὶ ποίμναις εἶχον, Συβαριτικῶν αὐλημάτων ἐρασταὶ γενόμενοι, καὶ ὄρχησιν ἐπιτηδεύσαντες, οἵαν ὁ αὐλὸς ἠνάγκαζεν Ἰώνων, ἀφρονέστεροι μὲν τὸ εὐφημότατον, ἀκολαστότεροι δὲ τὸ ἀληθέστατον, ἐγένοντο. Ἀθηναίοις δὲ ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα χοροὶ παίδων ἦσαν καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργάται κατὰ δήμους ἱστάμενοι, ἄρτι ἀμητοῦ καὶ ἀρότου κεκονιμένοι, ᾄσματα ᾄδοντες αὐτοσχέδια· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκορέστου χάριτος ἐν σκηνῇ καὶ θεάτροις ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἁρμονία, ἣν ᾄδει μὲν ὁ μουσῶν χορός, ἐξάρχει δὲ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ

animum in ſtatu ſuo retinet, domum conſervat, conſervat navem, conſervat exercitum.

5. Quod ſi Pythagorae, ut par eſt, credimus, coelum quoque modulationem edit; non quod ut lyra pulſetur, aut inſletur ut tibia; ſed quod circuitu ſuo divina illa muſicaque, quae in eo ſunt, corpora congruo aptoque coeleſtem quandam excitent harmoniam: cujus quidem elegantiam Dii ſentiunt, nos vero non item; vel quod tanta ejus ſit excellentia, vel quod tanta ſit noſtra imbecillitas. Nec aliud occulte innuere Heſiodus voluit, cum Heliconem quendam ſtatuit muſarum, divinoſque choros, quibus praeſidem ſive ſolem facit, ſive Apollinem, ſive quocunque nomine clariſſimum illum ignem, qui in hac harmonia agit principem, appellare libuerit. At vero humana illa noſtra, quae circa animum verſatur, quid aliud eſt, quam cuſtos ejus et magiſtra; quae affectibus praeeſt illius, ut ſi qui nimium ſe efferant et exultent, eos demulceat; ſi qui remiſſi nimium et diſſoluti ſint, eos exacuat denuo excitetque? Haec eſt, quae facillime luctum levat, facillime iram cohibet, optime cupiditates temperat, dolores mitigat, amores ſolatur, adverſam ſublevat fortunam; optima haec in ſacrificiis comes, in epulis convictrix, imperatrix in bello; haec eſt, quae maxime in feſtis reficit, Bacchanalibus ſaltat, in myſteriis afflat homines; hujus praecipuum quoque opus eſt modulatione ſua apte rempublicam temperare. Ita agreſtes Boeotorum mores tibiae ſtudium, tibiaeque aptatum Pindari carmen mitigavit; ſic Tyrtaei numeri Spartanos, Argivos Teleſillae modi, Leſbios Alcaei cantus excitarunt; ſic et Polycratem Samiis mitiorem reddidit Anacreon, ejuſque tyrannidi Smerdiae amorem, Cleobuli comam, tibiaſque Bathylli, et Ionicos immiſcuit cantus.

6. Jam antiquiora his quid attinet dicere? Celeberrimus ille Orpheus Oeagri et Calliopes ipſius dicitur fuiſſe filius, qui in Thraciae monte Pangaeo natus putatur: hunc Thracum populi incolunt,

Digitized by Google

μεσηγέτης, σώζει μὲν ψυχὴν μίαν, σώζει δὲ οἶκον, σώζει πόλιν, σώζει ναῦν, σώζει στρατόπεδον.

έ. Εἰ δὲ Πυθαγόρᾳ πειθόμεθα, ὥσπερ ἄξιον, καὶ μελῳδεῖ ὁ οὐρανὸς, οὐ κρουόμενος ὥσπερ λύρα, οὐδὲ ἐμπνεόμενος ὥσπερ αὐλὸς· ἀλλ' ἡ περιφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ δαιμονίων καὶ μουσικῶν σωμάτων, σύμμετρός τε οὖσα καὶ ἀντίῤῥοπος, ἦχόν τινα ἀποτελεῖ δαιμόνιον. Τῆς ᾠδῆς ταύτης τὸ κάλλος θεοῖς μὲν γνώριμον, ἡμῖν δὲ ἀναισθὲς, δι' ὑπερβολὴν μὲν αὐτοῦ, ἔνδειαν δὲ ἡμετέραν. Τοῦτό μοι δοκεῖ, καὶ Ἡσίοδος αἰνίττεται, Ἑλικῶνά τινα ὀνομάζων τῶν θεῶν καὶ χοροὺς ἠγαθέους ἐν αὐτῷ, κορυφαῖον δὲ εἴτε Ἥλιον, εἴτε Ἀπόλλωνα, εἴτέ τι ἄλλο ὄνομα φανωτάτῳ καὶ μουσικῷ πυρί. Ἡ δέ γε ἀνθρωπίνη, καὶ περὶ τὴν ψυχὴν οὖσα, τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ παιδαγώγημα τῶν τῆς ψυχῆς παθημάτων, τὸ μὲν ἐξάττον αὐτῆς καὶ φερόμενον καταπάδουσα, τὸ δὲ παρειμένον καὶ ἐκλελυμένον ἔμπαλιν ἐπαίρουσα καὶ παροξύνουσα; Δεινὴ μὲν γὰρ ἐπελαφρῦναι οἶκτον, δεινὴ δὲ ἀμβλῦναι ὀργὴν, δεινὴ δὲ ἐπισχεῖν θυμὸν, ἀγαθὴ ἐπιθυμίαν σωφρονίσαι, καὶ λύπην ἰάσασθαι, καὶ ἔρωτα παραμυθήσασθαι, καὶ συμφορὰν κουφίσαι· ἀγαθὴ καὶ ἐν θυσίαις παραστάτις, καὶ ἐν δαιτὶ σύσσιτος, καὶ ἐν πολέμῳ στρατηγός· δεινὴ δὲ καὶ ἐν ἑορταῖς εὐφρᾶναι, καὶ ἐν Διονυσίοις κωμάσαι, καὶ ἐν τελεταῖς ἐπιθειάσαι· δεινὴ καὶ πολιτείαις ἦθος κεράσαι τῷ μέτρῳ. Οὕτω Βοιωτοὺς τοὺς ἀγροίκους αὐλὸς ἐπιτηδευόμενος ἡμέρωσε, καὶ ποιητὴς Πίνδαρος συνῳδὸς τῷ αὐλῷ· καὶ Σπαρτιάτας ἤγειρε τὰ Τυρταίου ἔπη, καὶ Ἀργείους τὰ Τελεσίλλης μέλη, καὶ Λεσβίους ἡ Ἀλκαίου ᾠδή· οὕτω καὶ Ἀνακρέων Σαμίοις Πολυκράτην ἡμέρωσε, κεράσας τῇ τυραννίδι ἔρωτα Σμερδίου, καὶ Κλεοβούλου κόμην, καὶ αὐλοὺς Βαθύλλου, καὶ ᾠδὴν Ἰωνικήν.

ϛ'. Τὰ δὲ τούτων ἀρχαιότερα εἰς τί χρὴ λέγειν; Ὀρφεὺς ἐκεῖνος ἦν μὲν Οἰάγρου παῖς καὶ Καλλιόπης αὐτῆς, ἐγένετο δὲ ἐν Θρᾴκῃ ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει· νέμονται δὲ τοῦτο

Θρᾳκῶν

incolunt, quos Odryſos dicunt, homines agreſtes, latrociniis addicti, inhoſpitales: ſola tamen cantus voluptate deliniti Orpheum, tanquam ducem, ſecuti ſunt Odryſi. Hoc erat videlicet quercus et fraxinos ducere; feritatem enim ignobilem eorum, quos hac capi voluptate videbant, inanimi contulerunt corpori poetae. Alius in Boeotia citharoedus erat praeſtantiſſimus, cujus artem non ſaxa, ut fabula vult, ſequebantur (quomodo enim cantu ſtrui poſſet murus?) ſed bellica militarique modulatione in acie Boeoticam juventutem ordinabat, atque ita inexpugnabili muro Thebas cingebat. Qualem et apud Spartiatas ſuos excogitavit Lycurgus, qui tibiam pro duce militari juventuti in proeliis praeire voluit; illi pone ſequebantur, et tripudiantes hoſtem invadebant. Talis fuit et Themiſtoclis tibia, qua ipſas Athenas in naves deduxit; ubi ad tibiae modos remigabant alii, alii pugnabant, utrique vincebant: huic choro Eleuſiniae applaudebant Deae. Hinc tot illa victoriarum monumenta; hinc Laconica Atticaque trophaea, mari terraque parta, cum inſcriptionibus pulcherrimis erecta fuerunt. In hoc choro Lacedaemonii vincebant, hunc Leonides docebat.

7. Quid autem pluribus opus eſt, aut de muſica ultra agimus? cum optima ſit pacis adminiſtra, optima belli comes, optima reipublicae ſocia, optima puerorum nutrix. Omnium namque ſenſuum velociſſimus auditus eſt, omnium celerrime, quae percepit, animae communicat, ſuiſque eam convenire ac conſentire cogit affectionibus. Quo fit, ut animi vera a muſica alieni, quique quamvis voluptatis pro ea amplectuntur ſpeciem, nunquam rectae legis fiant participes; et tamen muſicam dicunt voluptatem eandem, non finis reſpectu, ſed quod circa modulorum rationem utraque verſetur: non aliter, quam ſi quis medicinam, non qua ſanitatem curat, ſed qua in remediorum contemplatione occupatur, artem vocare velit. Sic et geometriam, nobiliſſimam tamen philoſophiae partem, plerique hominum non aliter, quam viliſſimam artem, viliſſimoque fine, quatenus neceſſarius ejus uſus videtur,

Θρᾳκῶν οἱ Ὀδρύσαι, ὄρειον γένος, λῃσταὶ, καὶ ἄξενοι· ἀλλ' εἵποντό γε Ὀδρύσαι ἑκόντες ἡγεμόνι Ὀρφεῖ, καλῇ κηλούμενοι τῇ ᾠδῇ. Τοῦτο ἄρα δρῦς καὶ μαινὰς ἐγένετο, ἄγειν εἰκαζόντων τὸ ἀγεννὲς τοῦ τῶν κηλουμένων τρόπου ἀψύχοις σώμασιν. Ἄλλος ἦν περὶ Βοιωτίαν κιθαριστὴς γενναῖος, οὐ λίθους, οἷον ὁ μῦθός φησι, προσαγόμενος τῇ τέχνῃ (πῶς γὰρ ἂν γένοιτο ἐξ ᾠδῆς τεῖχος;) ἀλλ' ὑπὸ μέλει ἐμβατηρίῳ καὶ τακτικῷ συναγαγὼν εἰς φάλαγγα τοὺς Βοιωτῶν νέους τεῖχος ἄμαχον ταῖς Θήβαις περιέβαλεν. Οἷον τεῖχος καὶ Σπαρτιάταις ἐμηχανήσατο Λυκοῦργος, ἐπιτάξας τοῖς νέοις αὐλὸν ἡγεμόνα ἐν ταῖς μάχαις· οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ ἐπολέμουν χοροῦ νόμῳ. Τοῦτον ἔχων καὶ Θεμιστοκλῆς τὸν αὐλὸν εἰς τὰς ναῦς ἐνεβίβασε τὰς Ἀθήνας, ὅτε ὑπ' αὐλῷ οἱ μὲν ἤρεσσον, οἱ δὲ ἐμάχοντο, ἐνίκων δὲ ἄμφω· ξυνεπήχουν δὲ καὶ αἱ θεαὶ τῷ χορῷ Ἐλευσινόθεν. Ἐκεῖθεν ἐπινίκια ἔστηκεν, ἐκεῖθεν τρόπαια Λακωνικὰ καὶ Ἀττικὰ, θαλάττια καὶ ἠπειρωτικὰ, μετ' ἐπιγραμμάτων καλῶν. Τοῦτον τὸν χορὸν ἐνίκων μὲν Λακεδαιμόνιοι, ἐδίδασκε δὲ Λεωνίδης.

ζ'. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν, ἢ μουσικῆς πέρι ἀπομηκύνειν; ἀγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παραστάτις, ἀγαθὴ δὲ ἐν πολιτείᾳ ξύνοικος, ἀγαθὴ δὲ καὶ παίδων τροφός. Ταχεῖα γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἡ ἀκοὴ, καὶ ὀξέως ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὰ γνωσθέντα ἀναπέμπουσα, καὶ προσαναγκάζουσα συμφθέγγεσθαι καὶ συνορμᾶν τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν. Ὅθεν ἄμουσοι ψυχαὶ καὶ ἐκμελεῖς παντὶ τῷ ἡδεῖ φαινομένῳ ἐνδιδοῦσαι οὐδαμῶς ἄν ποτε γένοιντο μέτοχοι ὀρθοῦ νόμου, μουσικὴν δὲ ὀνομάζουσι τὴν αὐτῶν ἡδονὴν δι' ὁμοιότητα οὐ τοῦ τέλους, ἀλλὰ τῆς περὶ τὰ μέλη πραγματείας· οἷον εἴ τις καὶ ἰατρικὴν καλοῖ τέχνην, ἀπεληλαμένην μὲν τοῦ ὑγιεινοῦ, περὶ δὲ αὐτὰ τὰ φάρμακα ἐξεταζομένην. Οὕτως ἀμέλει καὶ γεωμετρίαν, τὸ γενναιότατον φιλοσοφίας μέρος, οἱ μὲν πολλοὶ φαῦλον, καὶ ἐπὶ τῷ φαύλῳ τέλει, μέχρι τοῦ περὶ τὴν χρείαν ἀναγ-

detur, admittunt; ut terram metiantur, murum attollant, quicquid denique mechanicis in ea artibus confert, nulla caeterorum ratione habita, uſurpant. Cum tamen non iſte ejus ſit uſus: abſit vero. Nec enim minus terra habitabitur, niſi eam accurate pauperes aliquot diſtinguant agricolae; ſed haec viliſſima tantum ejus pars eſt. At vero, ſicut remedia quaedam viſum oculorum acuunt; ita proprium illius opus eſt vim quandam eximiam ad totius univerſi contemplationem intellectui noſtro ſuppeditare: quem quidem uſum ejus pauci oppido viderunt unquam; non aliter, quam ſi mediterraneus homo, navem forte fortuna aliquam in portu videat, miratuſque hoc inventum interiores navis partes verſare incipiat, nec alium ejus uſum eſſe arbitretur.

8. Huic, credo, homini ipſa operis inventrix Minerva reſponderet: Videſne mare illud latum, immenſum, diffuſumque ſupra terram, quod illius fines conjungit; de quibus antehac ne fando quidem audiſti, quos ne viſurum quidem te ſperabas? Hactenus enim unum tantum ſinguli cognitum habuiſtis locum, ſicut luſtrum ſuum reptilia: amicitia enim, commercia, rerumque, quibus ſinguli abundant loci, inter ſe commutatio, vix nomine tenus nota erant; donec hoc inventum excogitavi vobis, quod vocamus navem. Hoc namque vehiculum, avis inſtar, velociter ſublatum quocunque volabit: ſi dubitas, reipſa experire. Eodem modo et de geometria, ſive Minerva, ſive alia aliqua Dea, hunc in modum dicat: Agedum, ſurſum ſpecta. Videſne illud, quod capiti noſtro imminet, ſpectaculum; illud tam pulchrum, tam varium, quod terram circuit, terram circumvolvitur; quod aſtris undique cinctum, quod ſolem, lunamque gerit? Illud quid ſit ignoras, etſi te ſcire exiſtimas. Ego vero, mi homo, cum in continenti vixeris hactenus, eo te deducam. Vehiculum enim tibi ſabricabo leviſſimum, cum quo te geometriae tradam; quae primum in ipſo portu te circumvehet, ut paulatim itineri aſſueſcas, nec ab ſubitum maris conſpectum nauſees, aut tempeſtatem metuas: unde poſtea, relicto portu,

καίε δοκῦντος προσίεναι, διαμετρῆσαι γῆν, ϗ ἀναςῆσαι τειχίον, ϗ πᾶν ὅσον εἰς χειρεργίαν αὐτῆς συντελεῖ, δοκιμάζοντες, πρόσω δὲ ἐχ ὁρῶντες. Ἡ δὲ ἐχ ἕτως ἔχει, πολλὲ γε ϗ δεῖ. Οὐ γὰρ ἂν ᾠκεῖτο χεῖρον ἡ γῆ, μὴ διαμετρεμένων αὐτὴν ἀκριβῶς πενήτων γεωργῶν. Ἀλλὰ τῦτο μὲν εἴη ἄν τι τῶν ἐν γεωμετρίᾳ τὸ φαυλότατον· τὸ δ᾽ ἔργον αὐτῆς, ὥσπερ τι ὀξυωπὲς τῆς διανοίας φάρμακον, ῥώμην αὐτῇ ἐκ ἀγεννῆ παρασκευάζει πρὸς τὴν θέαν τῶν ὅλων· ἀθέατοι δὲ οἱ πολλοὶ τῆς χρείας ταύτης, καθάπερ εἴ τις ἠπειρώτης ἀνὴρ ναῦν ἰδὼν ἐν λιμένι, ἀγασθεὶς τῦ σοφίσματος ἔνδον τῇ νηὶ χρῷτο, πάντα κινῶν τὰ ὄργανα, τῦτο οἰόμενος εἶναι τέλος τῆς νεώς.

ή. Φαίη δ᾽ ἂν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ εὑρέτις τῦ ἔργε τέτε· Ὁρᾷς πέλαγος πλατὺ ϗ ἄπειρον, κεχυμένον ὑπὲρ τῆς γῆς, συνάπτον αὐτῆς τὰ τέρματα, ὧν πρόσθεν ἐδὲ ἀκοὴν εἶχές τε, ἐδὲ ἐλπίδα τῆς θέας; Ἑκάςῳ δὲ εἷς ἦν τόπος γνώριμος, ὥσπερ οἱ φωλεοὶ τοῖς ἑρπετοῖς· φιλία δὲ, καὶ ἐπιμιξία, ϗ κοινωνία, ϗ ἀμοιβὴ τῆς παρ᾽ ἑκάςοις εὐπορίας, ἐκποδὼν ἦν, ἕως ὑμῖν τὸ σόφισμα τῦτο ἐμηχανησάμην τὴν ναῦν. Τῦτό γε τὸ ὄχημα ἀράμενον, ὄρνιθος δίκην, διαπλήσεται πανταχῦ· εἰ δὲ ἀπιςεῖς, πεῖρα μάθε τῦτο. Καὶ περὶ γεωμετρίας λέγει τὶς θεῶν, ἢ ἐκείνη ἡ θεὸς ἡ Ἀθηνᾶ λέγει· Ἐκεῖσε βλέψον. Ὁρᾷς τετὶ τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς θέαμα, τὸ καλὸν, τὸ ποικίλον, ἐληλαμένον περὶ γῆν ἐν κύκλῳ, καὶ περὶ αὐτὴν ἑλιττόμενον, μεςὸν ἄςρων, ἥλιον φέρον, σελήνην ἔχον; Τῦτο ὅ, τι μέν ἐςιν ἐκ οἶσθα, δοκεῖς δὲ ὁρᾷν καὶ εἰδέναι. Ἀλλ᾽ ἐγώ σε, ὦ ἕτος, ἀνάξω κεῖσε ἠπειρώτην ὄντα, ὄχημά σοι πηξαμένη κῦφον, παραδῦσα γεωμετρίᾳ, ἣ σε τὰ μὲν πρῶτα ἔνδον ἐν τῷ λιμένι ὀχήσει, ἐθίζεσα ἀνέχεσθαι τῆς πορείας, ϗ μὴ ἰλιγγιᾷν πρὸς τὸ πέλαγος, μηδὲ ἀποδειλιᾷν πρὸς τὸ πέλαγος· ἔπειτα ἀγαγῦσα

ἔξω

portu, in purum illud perviumque totius univerſi te deductura eſt mare; donec perveneris,

Matutae ubi limina pulchra,
Et choreae, et domus, et ſurgentis lumina Phoebi,

et lunae ſplendor, aliorumque puriſſimorum illorum corporum. Quamdiu vero haec nondum vidiſti, verae beatitudinis immunis es experſque.

DISSERT. XXXVIII.

An aliquis divinitus bonus fiat.

HOMERUS ſub perſona Neſtoris alibi cum Telemacho diſſerit, ubi haec de eo:

Non ego namque
Te reor invitis natum aut adoleſcere Divis.

Idem ille bonos viros omnes Dios vocat; quia, ut opinor, bonum illud non arti debebant, ſed a Jove erant conſecuti. Quin et ſuſpicor eum verſus illos, quos alibi de Demodoco ſcripſit, de ſua ipſius fortuna ſcripſiſſe, Demodoco vero applicuiſſe tantum. Habent illi hoc modo:

Dilexit quem Muſa, deditque malumque bonumque;
Namque dedit dulces, erepto lumine, cantus.

Ego illi de carmine quidem concedo, de calamitate aliter ſentio: quae indignum Muſis donum eſt. Nec Demodoco credo, qui haec de ſe dicit:

Sponte mea didici, tribuerunt numina vocem.

Quomodo, quaeſo, vates optime, ſponte tua didiciſti, qui a Deo hanc canendi artem accepiſſe te fateris; qui ſoli praeceptores errare non poſſunt? Reſpondere poſſet Demodocus, quod divites, qui ex haereditate opes ſuas conſecuti ſunt, reſponderent homini, quem rei quaerendae intentum viderent; ſpontaneas ſe opes poſſidere, nulla aut arte congeſtas, aut labore.

2. Quid

ἔξω τȣ͂ λιμένος, εἰς καθαρὸν ϗ εὔδρομον τὸ τῶν ὄντων πέλαγος ἀνάξει, κεῖσε,

"Οθι τ' ἠȣ͂ς ἠριγενείης
Οἰκία ϗ χοροί εἰσι, ϗ ἀντολαὶ ἠελίοιο,

ϗ σελήνης αὐγαὶ, ϗ τῶν ἄλλων ἀκηράτων σωμάτων. Ἕως δὲ ἀθέατος τȣ́των εἶ, μένεις εὐδαιμονίας ἀμέτοχος, ἄμοιρος.

ΛΟΓΟΣ ΛΗʹ.

Εἰ γένοιτό τις θεία μοίρα ἀγαθός.

Ὅμηρος μὲν πρὸς τὸν Τηλέμαχον διαλεγόμενος ἐν προσώπῳ Νέστορος, ȣ̓τωσὶ περὶ αὐτȣ͂ λέγει·

Οὐ γὰρ ὀΐω
Οὔ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

Ὁ δὲ αὐτὸς ϗ τȣ̀ς ἀγαθȣ̀ς ἅπαντας δίȣς καλεῖ, διότι ἦσαν, οἶμαι, ȣ̓ κατὰ τέχνην ἀγαθοὶ, ἀλλὰ ἔργον Διός. Ὑποπτεύω δὲ αὐτȣ͂ ϗ τὰ ἔπη, ἃ περὶ τȣ͂ Δημοδόκȣ λέγει, ὅτι ἦν αὐτῷ πεποιημένα μὲν εἰς τὴν αὐτȣ͂ τύχην, ἀνακείμενα δὲ τῷ Δημοδόκῳ. Ἔχει δὲ τὰ ἔπη ὧδέ πως·

Τὸν πέρι Μȣ͂σα φίλησε, δίδȣ δ' ἀγαθόν τε κακόν τε·
Ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδȣ δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν.

Ἐγὼ δὲ αὐτῷ περὶ μὲν τῆς ᾠδῆς συντίθεμαι, περὶ δὲ τῆς συμφορᾶς ȣ̓ συντίθεμαι· ȣ̓ γὰρ μȣσικὸν τὸ δῶρον. Ἀπίθανος δὲ ϗ ὁ Δημόδοκος, ȣ̓τωσὶ περὶ αὐτȣ͂ λέγων·

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὤπασαν ὀμφήν.

Καὶ πῶς ἐσσὶ, ὦ βέλτιστε ἀοιδῶν, αὐτοδίδακτος, παρὰ θεῶν τὴν ὀμφὴν ἔχων, οἵπερ διδασκάλων ἄπταιστότατοι; Ἀποκρίνεται ὁ Δημόδοκος, ὥσπερ ἂν τῶν πλȣσίων οἱ πατρῷον λαβόντες κλῆρον πρὸς τȣ̀ς χρηματιστὰς ἀποκρίναιντο· ὡς ἔστιν αὐτοῖς αὐτογενὴς ὁ πλȣ͂τος, ȣ̓ παρ' ἄλλων τέχνῃ ϗ πόνῳ συνενηνεγμένος.

 βʹ. Ἐπεὶ

Digitized by Google

2. Quid vero? an et Heſiodum putabimus, cum in Boeotia circa Heliconem paſceret, Muſiſque occurreret, quae hoc illi exprobrant, accepto ab iis lauri ramo ſtatim ceciniſſe, ſtatim ex paſtore poetam evaſiſſe; ſicut vulgo eos aiunt, quos corybantiare dicimus, ſi tibiam audiant, e priore mentis ſtatu devolvi, divinoque ſubito furore corripi? Apage. Nihil aliud, ut arbitror, indicare Heſiodus voluit, quam naturae beneficio eam ſe artem conſecutum eſſe, cujus tamen fontem originemque ad Muſas referre voluit; plane, ut ſi quis ferrariam ſine praeceptore conſecutus Vulcano artem aſcriberet, quam ſuamet opera didiciſſet. Quid autem Cretes? nonne eos aequum eſt credere, cum pulchris a Minoe inſtructi eſſent legibus, virtutemque admirarentur viri, praeceptorem ei dediſſe Jovem; qui antrum in Ida ſua fuiſſe volunt eidem ſacrum, quod ſingulis novem annis Minos accederet, ubi opera uſus Jovis civilem hauſerit prudentiam? Hoc aiunt Cretenſes.

3. Fuit et Athenis quidam patria Eleuſinius, cui Meleſagorae nomen: hic, ut Athenienſes referunt, ſine arte ulla, divinitus a Nymphis inſpiratus, ſapiens fuit et vates. Alius Athenas venit Cretenſis, nomine Epimenides, qui nullum quoque artis ſuae praeceptorem afferre poterat: et tamen tanta illi divinarum rerum erat ſcientia, ut Athenienſium rempublicam a peſte ſimul ſeditionibuſque, quibus conflictabatur, ſacrorum expiatione vindicaverit; hanc tamen ſcientiam didiciſſe ſe negabat, nec aliunde quam a ſomno ſomnioque longiſſimo hauſiſſe ſe illam dicebat. Fuit et in Proconneſo philoſophus quidam, cui Ariſteae nomen erat; cujus ſapientiae primo omnes derogabant, quod nullum ejus praeceptorem proferret. Huic ut occurreret, tale adhibuit remedium: animam dixit ſuam, relicto corpore, recta coelum petiiſſe, unde totam Graecorum barbarorumque terram, omnes circumiiſſet inſulas, fluvios, et montes, finem autem hujus circuitionis ſuae in hyperboreis finibus fuiſſe; hinc ſe ritus omnes, omnium rerumpublicarum obſervaſſe mores, terrarum omnium ingenia, mutationes aeris, alluviones

β΄. Ἐπεὶ καὶ τὸν Ἡσίοδον τί οἰόμεθα ποιμαίνοντα περὶ τὸν Ἑλικῶνα ἐν Βοιωτίᾳ, ᾀδούσαις ταῖς Μούσαις ἐντυχόντα, ὀνειδισθέντα τῆς τέχνης τῆς ποιμενικῆς, παρ᾽ αὐτῶν λαβόντα δάφνης κλάδους, εὐθὺς ᾄδειν, γενόμενον ποιητὴν ἐκ ποιμένος· ὥσπερ φασὶ τοὺς κορυβαντιῶντας, ἐπειδὰν ἀκούσωσιν αὐλοῦ, ἐνθουσιᾷν, τῶν προτέρων λογισμῶν ἐξισταμένους; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλὰ ἠνίξατο, οἶμαι, ὁ Ἡσίοδος τὸ αὐτοφυὲς τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀναθέμενος αὐτοῦ τὴ αἰτίαν τῷ Μουσῶν χορῷ· ὥσπερ ἂν εἰ καὶ χαλκευτικὸς γενόμενός τις τέχνης ἄνευ ἀνετίθετο Ἡφαίςῳ φέρων τὸ αὐτόματον τῆς δημιουργίας. Τί δὲ οἱ Κρῆτες; ἤ σοι οὐ δοκοῦσιν ὑπὸ βασιλεῖ τῷ Μίνωι κοσμηθέντες καλῶς, ἀγασθέντες τῆς ἀρετῆς, διδάσκαλον αὐτῷ ἐπιφημίσαι τὸν Δία· εἶναι μὲν αὐτόθι ἐν τῇ Ἴδῃ ἄντρον Διὸς, φοιτῶντα δὲ τὸν Μίνω δι᾽ ἐνάτου ἔτους, συγγινόμενον τῷ Διΐ, μανθάνειν παρ᾽ αὐτοῦ τὰ πολιτικά; Οὗτοι Κρητῶν λόγοι.

γ΄. Ἐγένετο καὶ Ἀθήνησιν ἀνὴρ Ἐλευσίνιος, ὄνομα Μελησαγόρας· οὗτος οὐ τέχνην μαθὼν, ἀλλ᾽ ἐκ Νυμφῶν κάτοχος θείᾳ μοίρᾳ, σοφὸς ἦν καὶ μαντικὸς, ὡς ὁ Ἀθηναίων λόγος. Ἦλθεν Ἀθήναζε καὶ ἄλλος Κρὴς ἀνὴρ, ὄνομα Ἐπιμενίδης, οὐδὲ οὗτος ἔσχεν εἰπεῖν αὐτῷ διδάσκαλον· ἀλλ᾽ ἦν μὲν δεινὸς τὰ θεῖα, ὥςε τὴν Ἀθηναίων πόλιν κακουμένην λοιμῷ καὶ ςάσει διεσώσατο ἐκθυσάμενος· δεινὸς δὲ ἦν ταῦτα, οὐ μαθὼν, ἀλλ᾽ ὕπνον αὐτῷ διηγεῖτο μακρὸν καὶ ὄνειρον διδάσκαλον. Ἐγένετο καὶ ἐν Προκοννήσῳ ἀνὴρ φιλόσοφος, ὄνομα Ἀριςέας· ἠπιςεῖτο δὲ αὐτῷ ἡ σοφία τὰ πρῶτα, διότι μηδένα αὐτῆς διδάσκαλον προὔφερεν. Πρὸς οὖν δὴ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπιςίαν ἐξεῦρε λόγον· ἔφασκε τὴν ψυχὴν αὐτῷ καταλιποῦσαν τὸ σῶμα, ἀναπτᾶσαν εὐθὺ τοῦ αἰθέρος, περιπολῆσαι τὴν γῆν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον, καὶ νήσους πάσας, καὶ ποταμοὺς, καὶ ὄρη, γενέσθαι δὲ τῆς περιπολήσεως αὐτῇ τέρμα τὴν ὑπερβορέων γῆν· ἐποπτεῦσαι δὲ πάντα ἑξῆς νόμαια, καὶ ἤθη πολιτικὰ, καὶ φύσεις χωρίων, καὶ ἀέρων μεταβολὰς, καὶ ἀναχύσεις

viones maris, fluviorum oſtia, quin et coelum ipſum multo facilius quam inferiora luſtraſſe. Et tamen plus fidei hoc ipſo Ariſteas conſecutus eſt, quam Xenagoras, aut Xenophanes ille, aut ſi quis alius rem, ut habebat, propoſuit; nec enim ſatis peregrinationem illam animae, aut oculos ejus, quibus luſtrat omnia, intelligebant homines; ſed revera peregrinandum ei exiſtimabant, qui de ſingulis rebus, prout ſe habent, loqui vellet.

4. Vis igitur, relicto Ariſtea, cum Meleſagora, et Epimenide, relictis poetarum fabulis et aenigmatis, ad philoſophos, qui a Lyceo et Academiae amoenitate nomen habent, animum convertamus: ſiquidem hi nec fabulas, nec rerum verborumque obſcuritatem, neque vanitatem amant; ſed ſermone populari, ſenſu aperto, res ſolent proponere? Ac primo quidem principem eorum ita compellabimus: Equidem ſcientiam, o Socrates, rebus a te omnibus praeferri ſaepe aſſeverantem te audimus, cum praeſertim alios ex juventute aliis delegas praeceptoribus; veluti cum ſuades Calliae, ut Mileſiae Aſpaſiae filium ſuum tradat erudiendum, marem foeminae. Quin et tu tantus natu diſciplinam ejus frequentas; nec magiſtra ea tibi ſufficit, ſed a Diotima amatoriam, a Conno muſicen, ab Eveno poeticen, ab Iſchomacho agriculturam, a Theodoro diſcis geometriam. Et haec quidem, ſive ſerio a te, ſive diſſimulandae, ut ſoles, ſcientiae dicantur, prout quis accipere ea velit, ſane laudo. Contra ubi tua cum Phaedro, aut Charmide, aut Theaeteto, aut Alcibiade colloquia audio; non omnia judicare poſſum te inſtitutioni tribuere, ſed antiquiorem eſſe hominibus magiſtram ipſam naturam arbitratum eſſe: et hoc nimirum eſſe, quod alibi in ſermonibus tuis ſatis obiter innuere videris, cum divinitus mandatum tibi ais, ut cum Alcibiade verſeris; et alibi Phaedrum vocas divinum caput, et alibi de Iſocrate quamvis adoleſcente admodum vaticinaris. Quid ſibi iſta volunt, o noſter Socrates? Quod ſi vis, a te quidem abeo, atque ad ipſum, qui haec tibi tribuit, au-

ctorem

χύσεις θαλάτ]ης, κ) ποταμῶν ἐκβολάς, γενέσθαι δ' αὐτῇ κ) τὴν τȣ̃ ȣ̓ρανȣ̃ θέαν πολὺ τῆς νέρθεν σαφεςέραν. Καὶ ἦν πιθανώτερος λέγων ταῦτα ὁ Ἀριςέας μᾶλλον, ἢ Ἀναξαγόρας, ἢ Ξενοφάνης ἐκεῖνος, ἢ τις ἄλλος τῶν ἐξηγησαμένων τὰ ὄντα ὡς ἔχει· ȣ̓ γάρ πω σαφῶς ἠπίςαντο οἱ ἄνθρωποι τὴν ψυχῆς περιπόλησιν, ȣ̓δὲ οἷς τισιν ὀφθαλμοῖς ἕκαςα ὁρᾶ, ἀλλὰ ἀτεχνῶς ἀποδημίας τινὸς ᾤοντο τῇ ψυχῇ δεῖν, εἰ μέλλοι ὑπὲρ ἑκάςȣ φράσειν τὰ ἀληθέςατα.

δ'. Βȣ́λει τοίνυν Ἀριςέαν μὲν κ) Μελησαγόραν κ) Ἐπιμενίδην κ) τὰ τῶν ποιητῶν αἰνίγματα τοῖς μύθοις ἐῶμεν, ἐπὶ δὲ τȣ̀ς φιλοσόφȣς τὴν γνώμην τρέψωμεν, τȣτȣσὶ τȣ̀ς ἐκ Λυκείȣ κ) Ἀκαδημίας τῆς καλῆς· ȣ̓ γὰρ μυθολόγοι, ȣ̓δ' αἰνιγματώδεις, ȣ̓δὲ τερατείαν ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' ἐν δημοτικῇ λέξει τε κ) διανοίᾳ εἰθισμένοι; Αὐτῶν δὲ τὸν ἡγεμόνα πρῶτον ὧδέ πως· Ὅτι μὲν ἐπιςήμην τιμᾶς παντὸς μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, ἀκȣ́ω μέν σȣ πολλάκις διαλεγομένȣ, προξενȣ̃ντος τȣ̀ς νέȣς, ἄλλον ἄλλῳ διδασκάλῳ· ὅς γε κ) εἰς Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας παρακελεύῃ Καλλίᾳ τὸν ὑὸν πέμπειν, εἰς γυναικὸς ἄνδρα. Καὶ αὐτὸς τηλικȣ̃τος ὢν παρ' ἐκείνην φοιτᾷς, κ) ȣ̓δὲ αὕτη σοι ἀρκεῖ διδάσκαλος, ἀλλ' ἐρανίζεις παρὰ μὲν Διοτίμας τὰ ἐρωτικὰ, παρὰ δὲ Κόννȣ τὰ μȣσικὰ, παρὰ δὲ Εὐήνȣ τὰ ποιητικὰ, παρὰ δὲ Ἰσχομάχȣ τὰ γεωργικὰ, παρὰ δὲ Θεοδώρȣ τὰ γεωμετρικά. Καὶ ταῦτα μέν σȣ τὰ εἴτε αὖ εἰρωνεύματα, εἴτε κ) ἀνδρίσματα ἐπαινῶ, ὅπως ἄν τις αὐτῶν ἀποδέχηται. Ἀλλ' ἐπειδὰν ἀκȣ́ω σȣ πρὸς Φαῖδρον διαλεγομένȣ, ἢ Χαρμίδην, ἢ Θεαίτητον, ἢ Ἀλκιβιάδην, ὑποπτεύω σε μὴ πάντα ἐπιςήμῃ νέμειν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις πρεσβύτερον εἶναι διδάσκαλον τὴν φύσιν· κ) τȣ̃το εἶναι, ὅπερ ȣ̓τωσὶ φαύλως ὑπεῖπάς πȣ ἐν τοῖς λόγοις, θείᾳ μοίρᾳ δεδόσθαι μοι πρὸς Ἀλκιβιάδην ὁμιλίαν, κ) πάλιν αὖ Φαῖδρον καλεῖς τὴν θείαν κεφαλὴν, κ) περὶ Ἰσοκράτȣς πȣ κατεμαντεύσω ἐν τοῖς λόγοις νέȣ ὄντος κομιδῇ. Τί ταῦτά σοι ἐθέλει, ὦ Σώκρατες; Εἰ βȣ́λει, σὲ μὲν ἐῶ, τὸν δὲ ποιητὴν τῶν λόγων τȣτωνὶ τὸν ἐξ

ctorem illum ex Academia amicum tranſibo tuum; hunc, ut nobis de hac quaeſtione, an nimirum viri divinitus fiant boni, ſententiam ſuam exponat, vehementer rogabo. Boni, inquam, viri, non aliud; nec enim poetae dico, ne Heſiodum proferas; nec vates, ne Meleſagoram dicas; nec expiatores, ne Epimenidem mihi narres: ſed pro artis, qua ſinguli excellunt, nomine virtutem illis adde, qua homines in opere ſuo praeſtantiſſimi evadunt; ut recte familiae praeſint, honeſte in republica verſentur. Haec, inquam, ſcire velim, utrum ſine arte cuiquam divinitus contingat. An et te relinquam; meliuſque ipſa ſibi reſpondebit ratio, tanquam vir viro, libere et audacter? Hoc nimirum modo:

5. Quid haec quaeris, hominum miſerrime, qui ſentire videris, id quod in humanis praecipuum eſt bonis, ab humana quidem arte facillime provenire, divino vero munere difficillime? Et tamen omnia haec ſimul, artem divinandi, myſticam ſcientiam, poeticen, expiationes, oracula, non tanti eſſe, quanti ſit ſola virtus, ipſe fateberis; cum nihilominus illa divino afflatu inſinuare ſeſe humanis putes animis, quod vero his rarius eſt, virtutem dico, artis eſſe humanae. Praeclare, ſi Diis placet, de Deo judicas, quem in parvi momenti rebus munificum, in praeſtantiſſimis facis parciſſimum. Ut omittam, ſi omnia illa perficiantur a Deo, neceſſe eſſe ut et ea, quae ſunt meliora. Nec enim quemadmodum ferrariae magiſter artis lignarium non efficit, et nec quemadmodum gubernandi agricola, gubernator medicinae ignarus eſt, aliuſque aliam artem aut tenet, aut ignorat; ita una arte circumſcribitur Deus: ſed ſi quid ab illo veniat, animi noſtri reſpectu ars eſt perfecta; ſi cum divina conferatur ſcientia, pars eſt totius. Vide autem, ne Deus tibi, ſi in poteſtate ita habet et diſtribuit, multo prius virtutem dare et poſſit et velit.

6. Id

Digitized by Google

Ἀκαδημίας φίλον μέτειμι· ὁ δὲ ἡμῖν δεομένοις μάλα ἀποκρινέσθω, εἰ καὶ θείᾳ μοίρᾳ γένοιντ' ἂν ἀγαθοὶ ἄνδρες. Αὐτὸ τοῦτο, ἄνδρες ἀγαθοὶ, οὐ ποιηταὶ, λέγω, ἵνα μὴ προφέρῃς τὸν Ἡσίοδον· οὐδὲ μάντεις, ἵνα μὴ τὸν Μελησαγόραν λέγῃς· οὐδὲ καθάρται, ἵνα μὴ διηγήσῃ Ἐπιμενίδην· ἀλλ' ἀφελὼν ἑκάστου τὸ τῆς τέχνης ὄνομα, τὴν ἀρετὴν προσθεὶς, ἣν ἄνθρωποι ἀγαθοὶ τὰ ἀνθρώπων ἔργα, οἶκόν τε οἰκονομεῖν δεξιῶς, καὶ ἐν πόλει πολιτεύεσθαι καλῶς. Περὶ ταύτης φάθι, εἰ γένοιτ' ἂν τινι ἄνευ τέχνης θεόσδοτος. Ἦ καί σε κατὰ χώραν ἐάσω· ἀποκρινεῖται δὲ ὁ λόγος αὐτὸς αὐτῷ, ὡς ἀνὴρ ἀνδρὶ, ἀπαυθαδιζόμενος ὧδέ πως;

έ. Ὦ σχέτλιε, τί ταῦτα ἐρεῖς, ὃς ἡγῇ τὸ καλλιστεῦον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν παρὰ μὲν ἀνθρώπου τέχνης τάχιστα ἥξειν, ἐκ δὲ θείας ἀρετῆς ἀπορώτατα; Καί τοι μαντικὴν, καὶ τελεστικὴν, καὶ ποιητικὴν, καὶ καθάρσεις, καὶ χρησμῳδίας, ξυλλήβδην ἅπαντα, οὐκ ἂν εἴποις ἀντάξια εἶναι τῆς ἀρετῆς· εἶτα ἐκεῖνα μὲν ἡγῇ θείᾳ τινὶ ἐπιπνοίᾳ ψυχαῖς ἀνθρωπίναις ἀνακίρνασθαι, τὸ δὲ τούτων σπανιώτερον, τὴν ἀρετὴν, ἔργον εἶναι τέχνης θνητῆς. Ἦ πολλοῦ ἄξιον νομίζεις τὸ θεῖον, πρὸς μὲν τὰ φαῦλα καλῶς καὶ ἀφθόνως παρεσκευασμένον, πρὸς δὲ τὰ κρείττω ἄπορον. Οὔπω λέγω, ὡς εἴπερ ἐκείνων ἕκαστον τελεσιουργεῖται, ἀνάγκη καὶ τὸ κρεῖττον. Οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ χαλκευτικὸς οὐκ ἂν τέκτονα ἐκδιδάξαι, οὐδὲ ὥσπερ ὁ γεωργὸς κυβερνητικῆς ἄπειρος, καὶ ὁ κυβερνήτης ἰατρικῆς, ἄλλος ἄλλης, ὁ μὲν ἔμπειρος τέχνης, ὁ δὲ ἄπειρος τῆς αὐτῆς, οὕτω καὶ ὁ θεὸς ἐν περιγραφῇ μένει τέχνης μιᾶς· ἀλλ' εἴπέρ τι παρ' ἐκείνου ἔλθῃ, πρὸς μὲν ἀνθρωπίνης ψυχῆς δύναμιν τέχνης ἂν εἴη μέτρον, πρὸς δὲ θείας ἐπιστήμης παρασκευὴν μόριον τοῦ ὅλου. Ὅρα δὴ μή σοι θεὸς, εἰ τὰ τοιαῦτα δύναται κληρουχεῖν καὶ νέμειν, πολὺ τούτων πρότερον ἀρετὴν νέμειν καὶ δύναιτο καὶ ἐθέλοι.

ϛ'. Οὑτωσὶ

6. Id autem vide hoc modo: Numen divinum non dubito quin perfectum, ſibi ſufficiens, potentiſſimum ſtatuas; ut ſi partem demas aliquam, neceſſe ſit ut corruat totum. Si enim perfectum non eſt, nec ſibi ſufficiens erit; ſi non ſufficiens ſibi, nec perfectum: quod ſi nec ſufficiens ſibi, nec perfectum; quomodo potens? Si autem et ſufficiens ſibi, et perfectum eſt, et potens; qua perfectum eſt vult bonum, qua ſufficiens ſibi habet bonum, qua potens praeſtare poteſt bonum: ſi autem et velit, et habeat, et poſſit; quidni daret? Qui enim habet, nec dat; non vult: qui vult, nec habet; non poteſt: qui vero et habet, et vult; cur non poſſit? Siquidem ergo bona habet, perfecta habet; perfectiſſimum autem eſt virtus; dat ergo, quod habet. Ut non ſit exiſtimandum aliud, quam quod ab eo proficiſcitur, bonum hominibus contingere; cum revera nullum ſit bonum, quod non ab eo originem ſuam trahat. At quomodo, dicet aliquis, virtus a Deo proficiſcitur? Humanum omne genus duplicem ab initio ſortitur naturam; aut enim virtuti, aut improbitati, magis idoneum naſcitur; harum altera reprimi, altera gaudet conſervari. Naturae enim improbae probus ſi contingat rector, qualis lex aut conſuetudo eſt, ſemper vicinam partem mali efficit immunem; beatuſque eſt hactenus, non ut in bono excellat, ſed ut minus habeat mali: at vero, quae naturam meliorem ſortitae ſunt animae, in medio virtutis ſummae ſummaeque improbitatis conſtitutae, auxilio ſubſidioque Dei opus habent, qui ad alteram illam meliorem partem ducat eas ac impellat. Nam ut facile in deteriorem labantur ſemitam, ab innata ſibi infirmitate habent, quae probis quoque animabus voluptatum cupidinumque adblanditur illecebris, ſecumque in eaſdem flagitiorum vias abripit.

7. Et hoc eſt, cur illud ex Jove audias:

Eheu, quam falſis accuſant numina dictis!
Aſcribunt ſuperis homines mala, cum tamen ipſi
Criminibus propriis ſibi talia damna crearint.

De

ϛʹ. Οὑτωσὶ δὲ αὐτὸ σκέψαι· Τὸ θεῖον πάντως πη τίθεσαι τελεώτατον καὶ αὐταρκέστατον καὶ ἰσχυρότατον· ὡς εἴτι ἀφέλῃς, λυμανεῖς τῷ ὅλῳ. Εἰ γὰρ μὴ τέλεον, οὐκ αὔταρκες· εἰ δὲ οὐκ αὔταρκες, οὔπω τέλεον· εἰ δὲ μὴ αὔταρκες, μήτε τέλειον, πῶς ἰσχυρόν; Αὔταρκες δὲ ὂν καὶ τέλειον καὶ ἰσχυρὸν, κατὰ μὲν τὴν τελειότητα τὰ ἀγαθὰ βούλεται, κατὰ δὲ τὴν αὐτάρκειαν ἔχει, κατὰ δὲ τὴν ἰσχὺν δύναται· βουλόμενος δὲ δὴ καὶ ἔχων καὶ δυνάμενος, κατὰ τί μὴ δῷ; Ὁ μὲν γὰρ ἔχων, οὐ διδοὺς, οὐ βούλεται· ὁ δὲ βουλόμενος, οὐκ ἔχων, οὐ δύναται· ὁ δὲ ἔχων, καὶ βουλόμενος, πῶς οὐ δύναται; Οὐκοῦν εἴπερ ἔχει τὰ ἀγαθὰ, τὰ τελεώτατα ἔχει· τελεώτατον δὲ ἡ ἀρετή· δίδωσι τοίνυν, ὃ ἔχει. Ὥστε οὐ δέος, μὴ ἄλλο τὶ ἀγαθὸν εἰς ἀνθρώπους ἔλθῃ, μὴ παρὰ θεοῦ ὁρμηθέν· ἀλλὰ μὴν οὐδέν ἐστιν ἄλλο ἀνθρώποις ἀγαθὸν, ὃ μὴ παρὰ θεῶν ἔρχεται. Τίν᾽ οὖν τρόπον ἀρετὴ παρὰ θεοῦ ἔρχεται; Πέφυκε τὸ ἀνθρώπινον πᾶν ἐξαρχῆς δίχα, τὸ μὲν εἰς ἀρετῆς ἐπιτηδειότητα, τὸ δὲ εἰς μοχθηρίας· ὧν ἡ μὲν μοχθηρία ἐνδεὴς τοῦ κολάζοντος, ἡ δὲ ἀρετὴ τοῦ σώζοντος. Μοχθηρὰ μὲν γὰρ φύσις τυχοῦσα ἐπιστάτου χρηστοῦ, νόμου καὶ ἔθους, τὸ ἄλυπον τῷ πλησίον περιεβάλετο, καὶ πλεονεκτεῖ οὐκ ἐν μοίρᾳ ἀγαθῶν, ἀλλ᾽ ἐν ἐλαττώσει βλάβης· αἱ δὲ ἄρισται ψυχῆς φύσεις ἀμφισβητήσιμοι, ἐν μεθορίᾳ τῆς ἄκρας ἀρετῆς πρὸς τὴν ἐσχάτην μοχθηρίαν καθωρμισμέναι, δέονται ξυναγωνιστοῦ θεοῦ καὶ ξυλλήπτορος τῆς ἐπὶ θάτερα τὰ κρείττω ῥοπῆς καὶ χειραγωγίας. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ ὄλισθος αὐτοφυοῦς ἀσθενείας ἔργον, ἢ καὶ τὰς ἐπιεικεῖς ψυχὰς κολακεύουσα διὰ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμημάτων εἰς τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ταῖς μοχθηρίαις συγκαθέλκει.

ζʹ. Ἀκούσῃ γοῦν τοῦ Διὸς αὐτοῦ λέγοντος·

Ὢ πόποι, οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·
Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κακ᾽ ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε᾽ ἔχουσιν.

Digitized by Google

De bonis vero nihil tale ex ipſo audies hominibus, nunquam probitatis illorum cauſam eſſe ſe negat, nunquam eam aliis aſcribit; ſed omnino contra:

Aſt ego divini non obliviſcar Ulyſſis,
Namque olli praeſens animus, victorque pericli,
Qua ſors dura vocat, quem Pallas diligit ipſa.

Quis ergo Ulyſſem divinitus bonum virum eſſe neget, cujus Jupiter meminit, quem Minerva diligit, Mercurius ducit, amat Calypſo, ſervat Leucothoe? Quod ſi bonus fuit, ſicut revera fuit, quia

Multorum mores hominum luſtravit et urbes,
Inque mari multos tulit alta mente dolores;

quis Deum neget haec ipſa ei objeciſſe exercitia, quibus et vir bonus dici meruit, et reipſa fuit? Haec eſt cauſa, quare illi adverſarios objecerit tam multos; inter barbaros, Trojanos; inter Graecos, duces primarios, Palamedem cum Ajace; domi petulantes, robuſtoſque juvenes; Cyclopum feriſſimum, Thracum inhoſpitales maxime, veneficarum primam, belluam plurimis capitibus metuendam: ut omittam mare perpetuum, tempeſtates aſperas, crebra naufragia; quod errare, quod mendicare, paneſque fruſtra petere pannoſum coegerit; luctari, calcibus caedi, in vino contumelias mille pati. Quae omnia benevolentiae ergo objecit illi Deus; non iratus Neptunus,

abſtulerat chari quod lumina nati;

non Sol boum ſuorum cauſa offenſus. Abſit, ut vel Neptunus ferum barbarumque tanti fecerit filium; aut Soli fuerit vel tam abjecta boum cura, vel penuria: ſolius haec mandata erant Jovis. Nonne enim is quoque eſt, qui filium ſuum Herculem, ne in otio luctuque torpeſceret, e mediis eduxit voluptatibus, quas Euryſtheo permittere maluit; Herculi contra apros, leones, principes, ty-

rannos,

Digitized by Google

Περὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων οὐκ ἀκούσῃ τοιοῦτον οὐδὲν λέγοντος, οὐδὲ ἀπωθουμένου τὴν αἰτίαν, οὐδὲ ἀποτιθεμένου τὴν φροντίδα, ἀλλ' αὐτὸ τοὐναντίον·

Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
Οὗ πέρι μὲν πρόφρων κραδίη, ϗ θυμὸς ἀγήνωρ
Ἐν πάντεσσι πόνοισι, φιλεῖ δέ ἑ Παλλὰς Ἀθήνη;

Τίς οὖν οὐκ ἂν εἴποι τὸν Ὀδυσσέα ἀγαθὸν εἶναι θείᾳ μοίρᾳ, οὗ μέμνηται μὲν ὁ Ζεὺς, κήδεται δὲ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡγεῖται δὲ ὁ Ἑρμῆς, ἐρᾶται δὲ Καλυψὼ, σώζει δὲ ἡ Λευκοθέα; Εἰ δὲ ἀγαθὸς ἦν, ὥσπερ ἦν, διότι

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα ϗ νόον ἔγνω,

ϗ

Πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν·

πῶς οὐ θείᾳ μοίρᾳ αὐτῷ συνηνέχθη τὰ γυμνάσια, ἀφ' ὧν ἀγαθὸς ϗ ἦν ϗ ἔδοξε; περιστήσαντος αὐτῷ τοῦ δαιμονίου ἀνταγωνιστὰς πολλούς· τῶν μὲν βαρβάρων τὸ Τρωϊκὸν, τοῦ δὲ Ἑλληνικοῦ τοὺς ἀρίστους Παλαμήδην ϗ Αἴαντα, τῶν δὲ οἴκοι τοὺς ἰσχυροτάτους ϗ ἀκολαστοτάτους, Κυκλώπων τὸν ἀγριώτατον, Θρᾳκῶν τοὺς ἀξενωτάτους, φαρμακίδων τὴν δεινοτάτην, θηρίων τὴν πολυκεφαλωτάτην, θάλατταν πολλὴν, χειμῶνα χαλεπὸν, συνεχῆ ναυάγια· προσαναγκάσας ἀλᾶσθαι ϗ πτωχεύειν, ῥάκη ἀμπισχόμενον, ϗ μετὰ ταῦτα αἰτοῦντα ἀκόλους, παλαίοντα, λακτιζόμενον, παροινούμενον. Ὧν ἕκαστον αὐτῷ διὰ φιλίαν θεὸς προὔβαλεν· οὐχ ὁ Ποσειδῶν, ὀργιζόμενος

ὅτι οἱ φίλον υἱὸν ἐξαλάωσεν·

οὐδὲ ὁ Ἥλιος μηνιῶν τῶν βοῶν. Μὴ τοσαύτη μήτε Ποσειδῶνα ἔχοι φιλία πρὸς ἄνθρωπον ἄγριον, ϗ παῖδα ἄξενον, μήτε τὸν Ἥλιον πτωχεία ϗ φειδὼ βοῶν· ἀλλὰ γὰρ τοῦ Διὸς ταῦτα ἦν τὰ προστάγματα. Ἡ γὰρ οὐχ οὗτός ἐστιν, ὁ ϗ τὸν Ἡρακλέα τὸν αὐτοῦ παῖδα μὴ ἐάσας ἀργὸν ϗ τρυφῶντα, ἀλλὰ ἐξελκύσας τῶν ἡδονῶν· ϗ εἰς μὲν ἐκείνας τὸν Εὐρυσθέα ἐμβαλὼν, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ ἐπιστήσας καπροὺς ϗ λέοντας, ϗ δυνάστας, ϗ τυράννους,

ϗ

Digitized by Google

rannos, latrones, vias longiſſimas, deſertas terras, invios denique objecit fluvios? Niſi forte arbitreris, Jovem una e nocte tres efficere potuiſſe; quem vero ea nocte genuit, vitae laboribus praeſtare immunem haud potuiſſe? Atqui noluit; nec enim fas eſt aliud velle Jovi, quam quod eſt honeſtum. Sic ergo et Hercules, et Bacchus, et Ulyſſes boni ſunt. Sed ne longius a via te abducam, ipſumne Socratem arte potius bonum evaſiſſe putas, quam divinitus? Artem ejus ſi reſpicis, lapicidae fuit filius, nec aliam ei haereditariam reliquit pater; at divino electus ſuffragio arti renunciavit, virtutem amplexus eſt.

DISSERT. XXXIX.

Bonum bono majus non eſſe.

EGO ne Homerum quidem audio, cum Glaucum illum Lycium accuſat, quod aurea arma cum aereis Diomedis commutaverit; et quae centum aureorum erant, pro iis quae novem tantum erant donaverit. Mercatori hanc querelam relinquamus, qui hoc non immerito faciat;

Scilicet intentus lucro, naviſque magiſter,

qui mercibus praefectus ſit et avaro quaeſtui: quae longe abeſſe a poeta debent, qui magiſtram ſibi Calliopen fuiſſe vult, quae neque turpia laudare, nec pulchra vituperare debet. Decuit ſane Glaucum, ſiquidem patrem Hippolochum, avum Bellerophontem, proavum Siſyphum, abavum Aeolum, viros omnes praeſtantiſſimos habuit, cum homini occurreret, qui in bello quidem hoſtis, amicus autem antiquo hoſpitalitatis jure eſſet, cumque eo de integro foedus inire, veteremque illam majorum ſuorum revocare familiaritatem vellet, occaſione non pretio permutationem aeſtimare armorum; neque aurum et aes anxie inter ſe componere, ut illi qui ex Lemno vinum ſibi comparant,

Quorum

καὶ λῃστὰς, καὶ ὁδοὺς μακρὰς, καὶ γῆν ἔρημον, καὶ ποταμοὺς ἀπόρους; Ἡ νύκτα μὲν ἠδύνατο ποιῆσαι ὁ Ζεὺς τριπλῆν ἐκ μιᾶς, ὃν δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἐποιήσατο, τῶνδε τοῦ βίου πόνων οὐκ ἠδύνατο ἐξελέσθαι; Ἀλλ' οὐκ ἤθελεν· οὐ γὰρ θέμις Διῒ βούλεσθαι ἄλλο τὶ, ἢ τὸ κάλλιστον. Οὕτως οὖν καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀγαθὸς, καὶ Διόνυσος, καὶ Ὀδυσσεύς. Καὶ ἵνα μὴ πόῤῥω σε ἀπάγω τῶν ἐν ποσὶ, τὸν Σωκράτην αὐτὸν οἴει γενέσθαι τέχνῃ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ θείᾳ μοίρᾳ; Ἡ κατὰ μὲν τὴν τέχνην ἐγένετο ἂν λιθοξόος παῖς παρὰ πατρὸς λαβὼν τὸν κλῆρον· κατὰ δὲ τὴν τοῦ θεοῦ χειροτονίαν, τὴν μὲν τέχνην διώσατο, τὴν δὲ ἀρετὴν ἐλάμβανεν.

ΛΟΓΟΣ ΛΘ΄.

Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι οὐκ ἔστιν.

ΟΥΔΕ τοῦ Ὁμήρου ἔγωγε ἀποδέχομαι, τῷ Λυκίῳ Γλαύκῳ μεμφομένου, ἀμείβοντι ὅπλα χρυσᾶ πρὸς τὰ τοῦ Διομήδους χαλκᾶ ὄντα, καὶ ἐννεαβοίων ἑκατόμβοια ἀλλαττομένῳ. Χρηματιστὴς γὰρ ἂν τοῦτό γε αἰτιάσαιτο ἐν δίκῃ,

Ἀρχὸς ναυτάων, οἵ τε πρηκτῆρες ἔασι,

Φόρτου τε μνήμων, κερδέων τε ἁρπαλέων· μήτι γε ἀνὴρ ποιητικὸς, καὶ ἀξιῶν μαθητὴς εἶναι τῆς Καλλιόπης, ᾗ μηδὲν θέμις μήτε ἐπαινεῖν τῶν αἰσχρῶν, μήτε ψέγειν τῶν καλῶν. Εἰκὸς δή που τὸν Γλαῦκον, εἴπερ ἦν Ἱππολόχου, τοῦ Βελλεροφόντου, τοῦ Σισύφου, τοῦ Αἰόλου, ἀγαθῶν ἀπάντων, ἐντυχόντα ἀνδρὶ, ἐχθρῷ δοκοῦντι κατὰ τὴν τοῦ πολέμου τύχην, φίλῳ δὲ κατὰ τὴν τῶν πατέρων ξενίαν, ξυμβαλλόμενον φιλίαν αὖθις, καὶ ἀνακαλούμενον τὴν προγενῆ οἰκειότητα, ξυμμετρήσασθαι τῷ καιρῷ καὶ μὴ τῇ ἀξίᾳ τῶν ὅπλων τὴν ἀνταλλαγήν· μὴ λογισμοὺς συντιθέντα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, καθάπερ οἱ ἐκ Λήμνου οἰνιζόμενοι,

Quorum pars illud ferro mercatur, et aere,
Tergoribus pars taurinis, ipſiſque juvencis.

Intra uſum enim quotidianum conſiſtit compenſatio, majuſque minori in iis, quae pretio differunt, opponitur. Nemo enim eſt, qui non vel obductis oculis ſcire poſſit, talentum multo plus valere, quam minas decem, ſicut pretio ſuo obolum excedit drachma; et qui terram poſſident agricolae ſecundum Herodotum eam paſſibus metiuntur, qui vero his laxius incolunt, funibus agunt, quemadmodum Aegyptii; et in poſſeſſione pecudum opulentior Polyphemo eſt Dardanus,

Cujus equi ter mille paludem paſcere circum.

Si quis vero, uſu neglecto, inter ſe contendat bonum, inveniet, ni fallor, illum et tempore, et lege, et diverſa voluptate, et conſuetudine, et fortuna, perpetuo mutari, ſuumque accipere pretium; hoc vero ſtabile eſſe, firmum, immotum, aequilibre, commune, individuum, copioſum, nullius egenum, ut nec augeri poſſit, nec defectum admittat: quicquid enim augetur, acceſſione augetur; At ſi bonum bono accedat, cave acceſſione hoc bonum magis bonum eſſe exiſtimes; nam et prius erat bonum: quod ſi non eſt bonum, quod accedit; mirari lubet, ſi bonum aliquid majus futurum putas acceſſione mali: nam et quod deficit, qua deficit, deficere dicitur; at ſi boni defectu bonum deficit, non eſt bonum cum deficit; ſin alterius defectu, non ipſius boni, non nocet bono hic defectus.

2. Quid? anne hic quidem intelligis quod dico? Eſtne aliquid, quod ſanitatem vocas corporis? et quidni eſſet? eſtne aliquid, quod morbum? De utroque igitur reſponde. Nonne corporis apte diſpoſiti conſtitutionem certam, cum optima temperie contraria inter ſe conſentiunt, ſanitatem dicis: ut ſi aqua et ignis, terra et aer, rurſuſque utrumque cum utroque, omniaque cum omnibus conveniant? An idcirco varia res aut diverſa, ac

non

Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἴθωνι σιδήρῳ,
Ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ' αὐτοῖσι βόεσσι.

Μέχρι μὲν γὰρ τῆς χρείας τῆς ἐν ποσὶν ἔχει λογισμὸς ἡ ἀντίδοσις, καὶ τὸ πλέον πρὸς τοὔλαττον τῷ ἀντιστασίῳ ἐν τοῖς ἀνομοίοις κατὰ τὴν τιμὴν ἐξετάζεται. Κἂν ἐγκεκαλυμμένος γοῦν τις γνοίη, ὅτι καὶ τὸ τάλαντον τῶν δέκα μνῶν πολλαπλάσιον, καὶ ἡ δραχμὴ τοῦ ὀβολοῦ τιμαλφεστέρα· καὶ ἐν κτήσει γῆς καὶ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οἱ μὲν γεωργοὶ ὀργυίαις διαμετροῦνται τὴν γῆν, οἱ δὲ τούτων ἀμφιλαφέστεροι σταδίοις, οἱ δὲ τούτων πολὺ γεωργικώτεροι σχοινίοις, καθάπερ οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ ἐν κτήσει θρεμμάτων πολυκτεανώτερος τοῦ Πολυφήμου ἦν ὁ Δάρδανος,

Τοῦ τρισχίλιοι ἵπποι ἕλος κατεβουκολέοντο.

Ἀλλ' ἐπειδάν τις τὰς χρείας παρωσάμενος ἀντεξετάζῃ αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ, εὕροι ἂν, οἶμαι, ταύτας μὲν καιρῷ, καὶ νόμῳ, καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἔθεσι, καὶ τύχαις, ἄνω καὶ κάτω εἰς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεταβαλλομένας· τὸ δὲ ἀγαθὸν, ἑδραῖον, βέβαιον, ἀκλινὲς, ἰσόῤῥοπον, κοινὸν, ἀνέμητον, ἄφθονον, ἀνενδεὲς, μήτε αὔξησιν χωροῦν, μήτε ἐνδείας ἀνεχόμενον· τό, τε αὐξόμενον προσθήκῃ αὔξεται. Ἀλλ' εἰ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθῷ προσελήλυθεν, οὐδὲν μᾶλλον τῇ προσθήκῃ νόει ἀγαθὸν τὸ ἀγαθὸν, ἦν γὰρ ἀγαθὸν καὶ πρότερον· εἰ δὲ οὐκ ἀγαθὸν ἦν τὸ προσελθὸν εἰς αὔξησιν, δεινὸν λέγεις, εἰ ἔσται τὶ ἀγαθὸν μεῖζον προσθήκῃ κακοῦ· τό, τε ἐνδεὲς ἐλλείψει ἐνδεὲς, ἀλλ' εἰ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ἀπουσίᾳ ἐνδεῖ τὸ ἀγαθὸν, οὐκ ἦν ἀγαθὸν, ὁπότε ἐνέδει, εἰ δὲ ἑτέρῳ ἐνδεῖ, καὶ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ λυπεῖ τὸ ἀγαθὸν ἡ ἔλλειψις.

β'. Τί δὲ, οὐχὶ καὶ ταύτῃ σκοπεῖς τὸ λεγόμενον; Καλεῖς τι ὑγείαν σώματος; τί δὲ οὐ μέλλεις; καλεῖς δὲ καὶ νόσον; Φέρε οὖν διαλαβὼν ἑκάτερον φάθι. Οὐχ ἡ μὲν ὑγεία μέτρον τὶ ἐστὶ τῆς τῶν σωμάτων εὐαρμοσίας, ἐπειδὰν ὁμολογήσῃ τῇ πρὸς τὸ ἄριστον κράσει τἀναντία· πρὸς ὕδωρ πῦρ, καὶ γῆ πρὸς ἀέρα, καὶ ἑκάτερον αὖθις αὖ πρὸς ἑκάτερον, καὶ πάντα πᾶσιν; Ἔστιν οὖν ὅπως

ποικίλον

non ſimplex potius et definita, videtur ſanitas? Quia ſimulac compoſitionem ei aptam tribuis, ſtabilitatem ejus fateris; nihil enim bene compoſitum ab altero tranſit ad alterum, imo contra certos ſuos atque accuratos habet terminos. Contra morbus, quid aliud quam diſſolutio perturbatioque eſt foederis illius in corpore, quoties iterum inter ſe contendunt ſingula, et, quae prius apte compoſita erant, bellum gerunt, ac tumultuantur; ab iiſque jactatur, diſcerpitur, concutitur, donec intereat, corpus? Tune ergo uniforme ſimplexque exiſtimas hoc bellum? Nae res parvi pretii eſſet medicina. Nunc diverſitas illa varietaſque belli illius in corpore, quem morbum dicimus, artem produxit variam, quae et inſtrumenta requirit varia, et remedia diverſa, diverſamque cibi ac victus rationem continet. Ad muſicam ſi venias, apta compoſitio et hic unica eſt, quae nunquam aut melior eſt, aut deterior ſeipſa; contraria vero multiplex, aut potius omnigena ac diviſa. Eodem modo chorus, qui conſentit voce, unus eſt; ſi diſſentit, ſcinditur, diffunditur, ſeparatur, fit multitudo denique. Eodem modo et triremis, quae ad tibiae modos a remigibus impellitur, diverſas manus pari ſtudio conjungit remigandi; quod ſi tibiam tollis, opus illorum diſſolvis. Ita et currus ab auriga communi curſu unoque impetu equorum impellitur; tolle aurigam, diſſipabitur currus. Nec aliter una ſub teſſera diſponitur exercitus; tolle teſſeram, ſolves exercitum, multoſque ex eo homines efficies, qui in fugam ibunt.

3. Quod ergo bonum eſt corporum? ſanitas. Quod malum? morbus. Una eſt ſanitas, multi ſunt morbi. Quid in muſica bonum eſt? harmonia. Unum aliquid eſt harmonia, multiplex vocum diſcordia. In triremi unum aliquid eſt vox tibiae, multiplex inobedientia. In curru unum aliquid eſt aurigae ars, multiplex imperitia. Quod in acie eſt bonum? teſſerae obſervatio; quae ſimplex eſt, ſicut multiplex confuſio. In hoc uno ſimplicique

Digitized by Google

ποικίλον τὶ σοὶ ἡ ὑγεία ἔςαι, ϗ παντοδαπὸν, ἐχὶ ἁπλῦν ϗ ὡμολογημένον; Ἐπειδὰν γὰρ μέτριον εἴπῃς, ςάσιν λέγεις· ἐδὲν γὰρ τῶν συμμέτρων μεταχωρεῖν φιλεῖ ἐφ' ἑκάτερα, ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ἀκριβεῖς οἱ ὅροι. Ἡ δ' αὖ νόσος τί ἄλλο ἐςὶν ἢ διάλυσις ϗ ταραχὴ τῆς ἐν σώματι ἐκεχειρίας, ἐπειδὰν αὖθις συμπεσόντα ἀλλήλοις τὰ τέως περ ἡρμοσμένα πολεμῇ, ϗ ταράττῃ, ϗ λυμαίνηται ὑπ' αὐτῶν τὸ σῶμα κλονέμενόν τε ϗ σπαραττόμενον ϗ σειόμενον; Ἔςιν ἐν, ὅπως τὸν πόλεμον τῦτον ἡγήσῃ ἁπλῦν ϗ ἕνα; Ὀλίγε μέντ' ἂν ἦν ἡ ἰατρικὴ ἀξία. Νῦν δὲ τὸ πολυμερὲς ϗ πολύφωνον τῦ τῶν σωμάτων πολέμε, ἃς καλῦμεν νόσες, ἐγέννησε τέχνην παντοδαπὴν, ϗ μεςὴν ὀργάνων ποικίλων, ϗ πολλῶν φαρμάκων, ϗ σιτίων, ϗ διαιτημάτων. Κἂν ἐπὶ μεσικὴν ἔλθῃς, τὸ μὲν ἡρμοσμένον κἀνταῦθα ἓν, ὅτε κρεῖττον αὐτὸ αὑτῦ γινόμενον, ὅτε ἔλαττον· τὸ δὲ ἀνάρμοςον πολὺ, ϗ παντοδαπὸν, ϗ διηρημένον. Οὕτω ϗ χορὸς ὁμολογήσας μὲν εἰς ὁμοφωνίαν, ἕν τι ἐςί· μὴ ὁμολογῶν δὲ σχίζεται, ϗ διαχεῖται, ϗ σκεδάννυται, ϗ πλῆθος γίγνεται. Οὕτω ϗ τριήρης, ἐρεσσομένη ὑπ' αὐλῷ, τὴν πολυχειρίαν συνάπτει τῇ ὁμοιότητι τῆς εἰρεσίας· ἐὰν δὲ ἀπαλλάξῃς τὸν αὐλὸν, διέλυσας αὐτῆς τὴν χειρεργίαν. Οὕτω ϗ ὑφ' ἡνιόχῳ ἅρμα εὐθύνεται κοινῷ δρόμῳ, ϗ θυμῷ ἑνί· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὸν ἡνίοχον, ἐσκέδασας τὸ ἅρμα. Οὕτω ϗ ςρατόπεδον συντάττεται ὑπὸ συνθήματι ἑνί· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὸ σύνθημα, διέλυσας τὴν φάλαγγα εἰς πλῆθος φυγήν.

γ. Τί τοίνυν ἀγαθὸν σωμάτων; ὑγίεια. Κακὸν; νόσος. Ἓν μὲν ὑγεία, πολλαὶ δὲ αἱ νόσοι. Τὶ ἐν μεσικῇ τὸ ἀγαθὸν; ἁρμονία. Ἓν μὲν τὸ ἡρμοσμένον, πολλὴ δὲ ἡ ἀναρμοςία. Καὶ ἐν χορῷ ἓν μὲν ἡ ὁμολογία, παντοδαπὸν δὲ ἡ διαφωνία. Καὶ ἐν τριήρει ὁ μὲν αὐλὸς ἓν, πολλὴ δὲ ἡ ἀπείθεια. Καὶ ἐν ἅρματι, ἡνιόχε τέχνη· ἓν μὲν τῦτο, παντοδαπὸν δὲ ἡ ἀτεχνία. Τί δὲ ἐν φάλαγγι; φυλακὴ συνθήματος. Ἓν μὲν τῦτο, παντοδαπὴ δὲ

cique nec exceſſum, nec defectum video; ſtabilis natura illius eſt, nunquam e loco ſuo vel in hanc vel in illam abit partem: contra ſi in multitudinis numerum incidero, jam dividere naturas poſſum ſingulorum; ſicut in magna via terminus unus eſt, multa intervalla. Si Babylonem petas, propinquior Armenio eſt Aſſyrius, rurſus Armenius quam alius, Lydus quam Ion, Ion quam inſulanus; nemo tamen adhuc Babylonem uſque pervenit, non Armenius, non Lydus, non Ion denique, aut inſulanus. Si Eleuſina, proxima Peloponneſus, deinde Megara, deinde Iſthmus; quod ſi nondum initiatus es, quamvis Megara uſque perveneris, donec in templo ſis, nihilo magis quam Peloponneſii initiatus eris. Cogita eodem modo vitam hanc longam quandam viam eſſe, quae Babylonem aut Eleuſina deducit; terminum hujus vel regiam aliquam, vel templum, vel initiationem eſſe; plenam viatorum eſſe hanc viam, quorum alii currunt, alii ſe mutuo impellunt, alii laborant, quieſcunt alii, alii jacent, alii e via deflectunt, oberrant alii: deviae enim fallaceſque viae occurrunt plurimae, quarum aliae per rupes altiſſimoſque hiatus ad Sirenas, aliae ad Lotophagos, aliae ad Cimmerios deducunt. Una tamen eſt anguſta, acclivis, atque aſpera, eaque trita pauciſſimis, quae ad ipſam itineris deducit metam; quam aegre, nec ſine maximis moleſtiis, multoque ſudore, diligentes quaedam abſolvere conantur animae, quod et loci flagrent cupidine, iiſque initiari geſtiant ſacris, quorum jam ante animo quaſi divinant praeſtantiam; ad quae ſimul ac pervenerint, et labore ſuo defunguntur, et ſtudio: quia nulla initiatio ſanctior, nullus prae illo locus viſu dignus eſt. Quod autem iis, qui nondum initiati ſunt, eſt Eleuſin, id hominibus eſt ipſum bonum. Initiare, agedum, locum conſcende, bona ejus amplectere; neque majus unquam aliud optabis.

4. Quod

Digitized by Google

ἡ ἀναρχία. Ἐν μὲν τῇ τοῦ ἑνὸς φύσει ὑπερβολὰς καὶ ἐνδείας οὐχ ὁρῶ· στάσιμος γὰρ αὕτη, καὶ μηδένα ἀνεχομένη δρόμον, μήτε εἰς φυγὴν, μήτε εἰς δίωξιν· ὅταν δὲ εἰς πλήθους ἀριθμὸν ἐμπέσω, δύναμαι τότε διαμετρεῖσθαι τὰς φύσεις· καὶ γὰρ ὁδοῦ μακρᾶς τὸ μὲν τέρμα ἓν, πολλαὶ δὲ αἱ ἀποστάσεις. Ἐὰν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἴῃς, πλησιαίτερος μὲν τοῦ Ἀρμενίου ὁ Ἀσσύριος, καὶ τοῦ ἄλλου ὁ Ἀρμένιος, καὶ τοῦ Ἴωνος ὁ Λυδὸς, καὶ τοῦ νησιώτου ὁ Ἴων· ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐν Βαβυλῶνι οὔπω, οὐχ ὁ Ἀσσύριος, οὐχ ὁ Ἀρμένιος, οὐχ ὁ Λυδὸς, οὐχ ὁ Ἴων, οὐχ ὁ νησιώτης. Κἂν ἐπὶ Ἐλευσῖνα ἴῃς, Πελοπόννησος αὕτη, εἶτα Μέγαρα, εἶτα Ἰσθμός· ἀλλὰ ἀμύητος εἶ; κἂν ἐν Μεγάροις ᾖς, ὁμοίως τῷ Πελοποννησίῳ, μέχρι μήπω τῷ ἀνακτόρῳ προσελήλυθας, ἀμύητος εἶ. Νόμιζε δὴ καὶ τὸν βίον ὁδόν τινα εἶναι μακρὰν, ἐπ᾽ Ἐλευσῖνα ἢ Βαβυλῶνα ἄγουσαν, τέρμα τε δὴ τῆς ὁδοῦ τὰ βασίλεια αὐτὰ, καὶ ἀνάκτορα, καὶ τὴν τελετήν· ὑπὸ δὲ πλήθους ὁδοιπόρων, μεστὴν τὴν ὁδὸν θεόντων, ὠθιζομένων, καμνόντων, ἀναπαυομένων, κειμένων, ἐκτρεπομένων, πλανωμένων· πολλαὶ γὰρ αἱ παρατριβαὶ καὶ ἀπατηλαὶ, ὧν αἱ μὲν πολλαὶ ἐπὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἄγουσιν ἐπὶ τὴν Σειρήνων, αἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Λωτοφάγους, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν Κιμμερίων δῆμον. Μία δέ που τὶς στενὴ καὶ ὄρθιος καὶ τραχεῖα, καὶ οὐ πολλοῖς πάνυ ὁδεύσιμος, ἐπ᾽ αὐτὸ ἄγει τὸ τῆς ὁδοῦ τέρμα, ἣν μόγις καὶ μετὰ πραγμάτων σὺν πολλῷ πόνῳ καὶ ἱδρῶτι ἀνύουσι καματηραὶ καὶ ἐπίπονοι ψυχαὶ, καὶ ἐπιθυμοῦσαι τοῦ χωρίου, καὶ ἐρῶσαι τῆς τελετῆς, καταμαντευόμεναι αὐτῆς τὸ κάλλος· ἐπειδὰν δὲ ἀφίκωνται ἐκεῖ, παυσάμεναι τοῦ πονεῖν, παύονται τοῦ πάθους. Τίς γὰρ ἄλλη τελετὴ μυστικωτέρα, καὶ τίς ἄλλος τόπος σπουδῆς ἄξιος; Ταύτην ἔχει τοῖς ἀνθρώποις τὴν χώραν τὸ ἀγαθὸν, ἣν τοῖς ἀμυήτοις Ἐλευσὶν ἔχει. Μυήθητι, ἐλθὲ, ἐπίβηθι τοῦ χωρίου, λάμβανε τὰ ἀγαθὰ, καὶ οὐ ποθήσεις ἄλλο μεῖζον.

δʹ. Ἐὰν

Digitized by Google

4. Quod ſi boni nomen illis, quae bona non ſunt, tribuas; qualis aut corporis ſanitas, aut forma, aut auri argentique ornamenta ſunt, aut decus majorum, aut honor civilis, et ejuſmodi, quae voluptatis potius quam boni nuncupanda ſunt nomine; eliminas myſteria, Deum ipſum offendis. Talia ſunt, quorum particeps vis eſſe bona, qualia Alcibiadis myſteria, cum ebrius facem geſtat, in epulis ſacerdotem agit, per ludum jocumque res ſacras exprimit. Bonum bono non magis eſt myſticum, quam pulchrum pulchro pulchrius; nam ſi demas aliquid, non erit bonum aut pulchrum, quod nondum plene bonum eſt. Nonne coelum hoc, quod capiti noſtro imminet, et quae in eo ſunt ſidera, vides? nonne et hunc qui ſub coelo eſt aetherem, et qui ſub aethere eſt aerem, et quod ſub aere eſt mare, aſpicis? Divide haec omnia. Pars haec univerſi illa eſt, quam terram dicimus, quae diffuſa eſt ac multiformis, arbores producit, animalia nutrit. Eam ſi cum mari conferas, mari minor eſt, ſicut mare aere, aer aethere, aether coelo. Eatenus procedit partium ordo, ſemperque eſt, quod vincit, et quod vincitur; ubi eo eſt perventum, nec magnitudo amplius, nec pulchritudo procedit. Quid enim aut coelo dari poteſt pulchrius, aut ſideribus illuſtrius, aut ſole magis vegetum, aut luna magis almum, aut choro illo reliquo magis eleganter diſpoſitum, aut magis quam Dii venerabile?

5. Et tamen ſicut bona diſtinguunt, ita Diis quoque ipſis honores dividunt, et quaſi lance expendunt, homines. Quis hic? Jupiter. Imperet. Quis hic? Saturnus. Vinciatur. Ferrariam exerceat Vulcanus, nunciet Mercurius, Minerva texat. Ignorant, ut arbitror, Diis omnibus legem unam, unam vitam, mores eoſdem eſſe, non diverſos, neque pugnantes; imperant omnes, ejuſdem aetatis ſunt omnes, ſaluti noſtrae ſtudent omnes, eadem omnes dignitate, eadem auctoritate in aeternum vivunt: quorum una natura, multa ſunt nomina. Nos vero ab eo, quod praeſtare ſolent hominibus, ſubſidio diverſa ſingulis eorum, quae eſt noſtra ignorantia,

δ'. Ἐὰν δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπονομάζῃς τῇ τῶν μὴ ἀγαθῶν φύσει, ὑγείας σωμάτων ϗ εὐμορφίας, ϗ περιβολὴν χρυσοῦ ϗ ἀργύρου, ϗ δόξαν προγόνων, ϗ τιμὴν πολιτικὴν, πράγματα ἡδοναῖς μᾶλλον ἢ ἀγαθοῖς μετρεῖσθαι πεφυκότα· ἐξαγορεύεις τὰ μυστήρια, πλημμελεῖς περὶ τὸ θεῖον. Τοιούτων ἀγαθῶν μεταλαβεῖν ποθεῖς, οἵων ϗ Ἀλκιβιάδης μυστηρίων, μεθύων δᾳδοῦχος, ϗ ἐκ συμποσίου ἱεροφάντης, ϗ ἐν παιδιᾷ τελεστής. Ἀγαθὸν δὲ ἀγαθοῦ ἀποῤῥητότερον οὐκ ἂν εὕροις μᾶλλον, ἢ κάλλος κάλλους ὡραιότερον· ἐὰν γάρ τι τούτων ἀφέλῃς, οὐκ ἔτι καλὸν οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ μήπω ἀγαθόν. Οὐχ ὁρᾷς τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦτον οὐρανὸν, ϗ τὰ ἐν αὐτῷ ἄστρα, ϗ τὸν ὑπ' αὐτῷ αἰθέρα, ϗ τὸν ὑπὸ τούτῳ ἀέρα, ϗ τὴν ὑπὸ τούτῳ θάλασσαν; διαμέτρησον αὐτῶν τὰς φύσεις. Τοῦτο γῆς μέρος τοῦ ὅλου πλατὺ, ϗ πολύτροπον, ϗ δενδροφόρον, ϗ ζωοτρόφον· ἀλλ' ἐὰν πρὸς τὴν θάλατταν ἐξετάζῃς, ἔλαττον θαλάττης, ϗ θάλαττα ἔλαττον ἀέρος, ϗ ἀὴρ αἰθέρος, ϗ αἰθὴρ οὐρανοῦ. Μέχρι τούτου τὰ μέρη πρόεισιν, ὑπερβάλλοντα ϗ ὑπερβαλλόμενα· ἐὰν δὲ ἔλθῃς ἐκεῖ, στήσεται ὁμοῦ τῷ μεγέθει ϗ τὸ κάλλος. Τί γὰρ ἂν εἴη οὐρανοῦ ὡραιότερον; τί ἄστρων περιλαμπέστερον; τί ἡλίου ἀκμαιότερον; τί σελήνης εὐτροφώτερον; τί τῶν ἄλλων χορῶν εὐτακτότερον; τί τῶν θεῶν αὐτῶν τιμιώτερον;

έ. Κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι, καθάπερ τοῖς ἀγαθοῖς, οὕτω ϗ τοῖς θεοῖς, ζυγοστατεῖν τὰς τιμάς. Τίς οὗτος; Ζεύς. Ἀρχέτω. Τίς οὗτος; Κρόνος. Δεδέσθω. Ἥφαιστος χαλκευέτω, Ἑρμῆς ἀγγελλέτω, Ἀθηνᾶ ὑφαινέτω· [ὡς Πελοποννησίοις ἐπέσθωσαν.] Ἀγνοοῦσι γὰρ, οἶμαι, ὡς θεοῖς πᾶσιν εἷς νόμος ϗ βίος ϗ τρόπος, οὐ διῃρημένος οὐδὲ στασιωτικός· ἄρχοντες πάντες, ἡλικιῶται πάντες, σωτῆρες πάντες, ἰσοτιμίᾳ ϗ ἰσηγορίᾳ συνόντες τὸν πάντα χρόνον· ὧν μία μὲν ἡ φύσις, πολλὰ δὲ τὰ ὀνόματα. Ὑπὸ γὰρ ἀμαθίας αὐτῶν, τὰς ὠφελείας τὰς ἑαυ-

rantia, imponimus nomina; aliter alius Deorum appellatur: non ſecus quam maris partes ſingulae, alia Aegaeum, Ionicum alia, alia Myrtoum, Cretaeum alia dicitur; cum tamen unicum ſit mare, ejuſdem generis, naturae ejuſdem, partibus ſuis commiſtum. Eodem modo bonum quoque, quod unum ſibique ſimile et aequale eſt undique, pro ingenii imbecillitate noſtri atque ipſius boni ignorantia, in opiniones varias diſtraximus. Dives eſt Callias, felix his bonis; pulchrior eſt Callia Alcibiades, felix et ille. Utrum eorum centum aureis? utrum novem aeſtimabis? utrum eligemus? utrum optabimus? Phoenicius Aegyptiuſque Calliae, Eleus contra et Boeotius Alcibiadis optabit bonum. Nobilis Pauſanias, at plus gloriae conſequebatur Eurybiades. Conferamus nobilitatem cum gloria: uter vincet? utri palmam dabimus? Socrates pauper, Socrates deformis, Socrates inglorius vixit, Socrates nec genere excelluit nec honore. Quomodo enim non deformis, ſine honore, nobilitate, gloria, opibuſque viveret; qui et lapicidae fuit filius, et ſimus, et ventricoſus; qui deluſus in comoediis, in carcerem conjectus eſt; qui eodem, quo Timagoras, extinctus eſt loco? O magnam bonorum penuriam! nec enim dicere audeo malorum copiam. Quid his opponemus? quid dicemus? Certet cum illis copia bonorum Socrates: nonne vides eum divitiis a Callia, corpore ab Alcibiade, honore a Pericle, gloria ſuperari a Nicia; in theatro Ariſtophani, in judicio cedere Melito? Fruſtra ergo Apollo illi palmam detulit, fruſtra ei victoriam conceſſit.

DISSERT.

Digitized by Google

τῶν ἑκάστοις ἐπονομάζομεν, ἄλλοις ἄλλη κλῆσις θεοῦ· καθάπερ καὶ τὰ μέρη τῆς θαλάττης, Αἰγαῖον τοῦτο, Ἰόνιον ἐκεῖνο, Μυρτῷον ἄλλο, Κρηταῖον ἄλλο, ἡ δ᾽ ἐστὶ μία, ὁμογενής, καὶ ὁμοπαθής, καὶ συγκεκραμένη. Οὕτω καὶ τἀγαθὸν, ἓν ὂν καὶ ὅμοιον αὑτῷ, καὶ ἴσον πάντοθεν, ὑπὸ ἀσθενείας τῆς πρὸς αὐτὸ καὶ ἀγνωσίας, ταῖς δόξαις διαιρούμεθα. Πλουτεῖ Καλλίας, μακάριος τῶν ἀγαθῶν· ἀλλὰ Ἀλκιβιάδης Καλλίου ὡραιότερος. Ἀντιθῶμεν τἀγαθὰ, πλοῦτον κάλλει· ποῖον αὐτῶν ἑκατόμβοιον; ἐννεάβοιον ποῖον; πότερον ἑλώμεθα; πότερον εὐξώμεθα; Οὐκοῦν ὁ μὲν Φοῖνιξ, καὶ ὁ Αἰγύπτιος, τὸ τοῦ Καλλίου ἀγαθὸν εὔξεται· ὁ δὲ Ἠλεῖος, καὶ ὁ Βοιώτιος, τὸ Ἀλκιβιάδου. Εὐγενὴς Παυσανίας, ἀλλ᾽ ἐνδοξότερος Εὐρυβιάδης. Ἀντιθῶμεν εὐδοξίᾳ γένος· τίς κρατεῖ; τίνι δῶμεν τὰ νικητήρια φέροντες; Σωκράτης πένης, Σωκράτης αἰσχρὸς, Σωκράτης ἄδοξος, Σωκράτης δυσγενὴς, Σωκράτης ἄτιμος. Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸς, καὶ ἄτιμος, καὶ δυσγενὴς, καὶ ἄδοξος, καὶ πένης, ὁ τοῦ λιθοξόου, ὁ σιμὸς, ὁ προγάστωρ, ὁ κωμῳδούμενος, ὁ εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλλόμενος, καὶ ἀποθνήσκων ἐκεῖ, ἔνθα καὶ Τιμαγόρας ἀπέθανεν; Ὦ τῆς ἐρημίας τῶν ἀγαθῶν· ὀκνῶ γὰρ εἰπεῖν πλῆθος κακῶν. Τί τούτοις ἀντιθῶμεν; τί φῶμεν; Παράβαλε τοῖς ἀνταγωνισταῖς τὸν Σωκράτην ἐν κλήσει ἀγαθῶν· οὐχ ὁρᾷς ἡττώμενον ἐν πλούτῳ Καλλίου, ἐν σώματι Ἀλκιβιάδου, ἐν τιμῇ Περικλέους, ἐν δόξῃ Νικίου, ἐν θεάτρῳ Ἀριστοφάνους, ἐν δικαστηρίῳ Μελίτου; Μάτην ἄρα αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων τὰ νικητήρια ἔδωκε, μάτην ἐπεψηφίσατο.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XL.

Bonum bono majus eſſe.

At enimvero quandoquidem Homerum accuſas, qui prius Glauci permutationem accuſaverat; utrum et tibi pro Homero, an Homero potius pro Glauco reſpondendum erit? Hoc potius agendum, mehercules: reliquis enim omnibus mihi praeferendus ille eſt, nedum tuo judicio. Quare ita Glaucus dicat: Si quidem, Homere, bonum bono minus eſſet, aut minus majore, merito a te accuſaretur Jupiter, qui mentem alienaſſet meam; at in auri enimvero argentique permutatione cave aut Jovem nimium, aut me accuſes; quia neque plus habuit, qui aurum accepit, neque minus, cui aes traditum eſt: verum cum utroque praeclare actum eſt; ſiquidem materiae illa inaequalitas aequalitate propoſiti, quo alter dedit alteri, compenſata eſt. Et Glaucus quidem abeat nobis; veniatque illo ſapientior Ulyſſes, ut ſuum de bonorum poſſeſſione judicium exponat nobis. Hic enim, niſi fallor, eſt, qui hilaritatem cantumque in Alcinoi domo miratur, qui cum Nauſicaë optat nuptias poſſe unanimes contrahere, qui immortalitatem Calypſus praedicat. Eum ego exiſtimo, ſi ad alium veniſſet aliquem, cujus non in cantu aut epulis, nec in conjugali copula, ſed majoribus longe bonis poſita fuiſſet felicitas, etiam de his, quae dicenda erant, dicturum fuiſſe. Cum autem inter reliqua pulchritudinem adduxeris, quam exiſtimas uno tantum eodemque gradu id ipſum eſſe, video requiri, ut de hoc breviter reſpondeam tibi. Videris enim mihi, ſi eodem cum Trojano illo paſtore loco fuiſſes, miſſuſque a Jove ad te veniſſet Mercurius, qui judicio tuo tres illas Divas ſtitiſſet, ut pro formae excellentia deferres praemium, Venerem admiratus, ſicut ille, Junonem

ΛΟΓΟΣ Μ΄.

Εἰ ἔϛιν ἀγαθὸν ἀγαθȣ̃ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι ἐϛίν.

ΑΛΛ᾽ ἐπεὶ τὸν Ὅμηρον αἰτιᾷ, μεμφόμενον τῷ Γλαύκῳ τῆς ἀμοιβῆς· πότερα καί σοι ὑπὲρ τȣ̃ Ὁμήρȣ ἀπολογητέον, ἢ Ὁμήρῳ ὑπὲρ τȣ̃ Γλαύκȣ; Τȣ́τῳ νὴ Δία· τιμητέος γάρ μοι ϗ πρὸ τῶν ἄλλων Ὅμηρος, μήτι γε πρὸ δικαϛȣ̃ σȣ. Ὧδε τοίνυν ὁ Γλαῦκος λέγει· Εἰ μέν τι, ὦ Ὅμηρε, ἢ ἔλαττον ἦν ἀγαθὸν ἀγαθȣ̃, ἢ ἔλαττον μείζονος, εἰκότως ἄρα σοι εἶχεν αἰτίαν ὁ Ζεὺς, ὡς τὰς φρένας μοι λυμαινόμενος· ἐν δὲ χρυσȣ̃ ϗ χαλκȣ̃ ἀλλαγῇ μήπω πάνυ αἰτιάσῃ μήτε τὸν Δία, μήτε ἐμέ· ȣ̓δὲν γὰρ ȣ̓́τε τῷ λαβόντι χρυσὸς πλέον, ȣ̓́τε τῷ ἀλλαξαμένῳ ὁ χαλκὸς ἔλαττον· ἀλλὰ ἀμφοτέροις καλῶς ἔχει, ἑκάτερα ἐν τῷ ἀνίσῳ τῆς ὕλης, ἰσοϛασίῳ τῇ γνώμῃ δοθέντα. Καὶ ὁ μὲν Γλαῦκος ἡμῖν ἀπίτω ἐκποδών· ἡκέτω δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ τȣ́τȣ σοφώτερος, ἀποδειξόμενος ἡμῖν τὴν αὐτȣ̃ γνώμην, ἣν περὶ ἀγαθῶν κτήσεως ἔχει. Ἦ γὰρ ȣ̓χ ȣ̔̃τός ἐϛιν ὁ μακαρίζων μὲν τὸν Ἀλκινόȣ οἶκον τῆς εὐφροσύνης ϗ τῆς ᾠδῆς, συνευχόμενος δὲ τῇ Ναυσικάᾳ ὁμόφρονα αὐτῇ ξυϛῆναι γάμον, εὐδαιμονίζων δ᾽ αὖ τῆς ἀθανασίας τὴν Καλυψώ; Οἶμαι δὲ αὐτὸν, εἰ ϗ παρ᾽ ἄλλον τινὰ ἀφίκετο τῶν ȣ̓ κατ᾽ ᾠδὴν ϗ κατὰ δαῖτα εὐδαιμόνων, ȣ̓δὲ τῶν μακαρίων κατὰ ἁρμονίαν γάμȣ, ἀλλὰ τὰ ἔτι τȣ́των μείζονα ἀγαθὰ κεκτημένων, εἰπεῖν ἂν ϗ περὶ ἐκείνων τὰ εἰκότα. Ἐπεὶ δὲ ϗ τὸ κάλλος μοι προφέρεις, ὡς ἐν μέτρῳ ἑνὶ τὴν χώραν ἔχον, φέρε ϗ περὶ τȣ́τȣ σοι βραχέα ἄττα ἀποκρίνωμαι. Δοκεῖς γάρ μοι γενόμενος ἐν χώρᾳ τȣ̃ Τρωϊκȣ̃ ποιμένος, ἀφικομένȣ παρά σε Ἑρμȣ̃ πομπῇ Διὸς, ἄγοντος θεὰς τρεῖς πρὸς δικαϛήν σε, προϛάττοντος βραβεῦσαι περὶ κάλλȣς αὐταῖς, ἡσθεὶς τῇ Ἀφροδίτῃ,

nem Minervamque, tanquam deformes, damnaturus fuiſſe. Quippe ſi unum in pulchritudine ſit pulchrum, vincatque una ex tribus reliquas; neceſſe eſt eas, quae vincuntur, turpes eſſe.

2. Cave hoc modo agas, judex optime; quin potius abſtine a calumniis, ſenſimque potius a ſummo ad infimum deſcende: ne Homerum denuo impingam tibi, qui nimirum albas Junoni ulnas, roſeos Aurorae cubitos, caeſios Minervae oculos, pedes Thetidi argenteos, Hebae pulchra tribuit calcanea; quibus omnibus, niſi parum reverenter de Diis loqui velis atque impie, pulchritudinem ſuam relinques, licet in parte ſit tantum. Audis eundem deſcribere agreſtem Nympharum chorum, quae in montibus, Diana duce, ludunt:

Illa caput frontemque ipſam ſupereminet omnes;

et mox addit,

Pulchrae omnes, quamvis ſit pulchrior omnibus illa.

An Homerum ridebis, qui Dianae formam praeferat Nympharum? Audiſne quomodo et de Menelai forma loquatur? ubi videlicet ex vulnere ejus ſanguis per femur diſtillat, cujus pulchritudinem cum arte confert mulieris, quae purpureo colore in habenis equi ebur inficit:

Sic, Menelae, tibi femora erubuere cruore:

et tamen pulchras illi tibias, pulchras etiam inferiores pedis partes fuiſſe ibidem addit. Contra cum Agamemnonis commendat formam, minime opus habet a Lydia Caricaque imagine, aut muliere barbara, quae purpura imbuit ebur, comparationem deſumere; ſed cum Jove caput ejus oculoſque confert, ex quo ſequitur pulchriorem fuiſſe Agamemnonem; alterius enim in capite oculiſque, alterius in femoribus malleoliſque pulchritudo conſiſtit: cujus autem in potioribus partibus pulchritudo eſt, is pulchrior; cujus contra in minus praecipuis, pulcher minus, nondum tamen eſt deformis. Quid in exercitu Graecorum, an non primas pulchritudinis ſibi partes Achilles, ſecundas Nireus vindicat? Atqui,

te

καθάπερ ἐκεῖνος, καταδικάσαι ἂν αἶσχος τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Εἰ γὰρ ἓν μὲν τὸ ἐν κάλλει καλὸν, κρατεῖ δὲ ἐκ τῶν τριῶν μία, ἀνάγκη τὰς ἡττωμένας αἰσχρῶς ἔχειν.

β'. Μὴ σύ γε, ὦ δικαστῶν εὐδαιμονέστατε, ἀλλὰ φειδὼ ἔχε ὀνομάτων αἰσχρῶν, καὶ ἠρέμα κάτιθι ἐκ τῶν ἄκρων ἐπὶ τὰ ἔσχατα· ἵνα μὴ τὸν Ὅμηρον αὖθίς σοι προφέρω, λευκώλενον τὴν Ἥραν λέγοντα, καὶ ῥοδόπηχυν τὴν Ἠῶ, καὶ τὴν Ἀθηνᾶν γλαυκῶπιν, καὶ ἀργυρόπεζαν τὴν Θέτιν, καὶ Ἥβην καλλίσφυρον· ὧν οὐδεμιᾶς ἀφαιρήσει τὸ κάλλος, κἂν ἐν μέρει ᾖ, εὔφημός γε ἐθέλων εἶναι τὰ θεῖα, καὶ ἥκιστα πλημμελής. Ἀκούεις δ' αὐτοῦ διηγουμένου χορὸν ἀγρευτικὸν, παιζούσας ἐν ὄρει τὰς νύμφας, ἐξηγουμένης τῆς Ἀρτέμιδος·

Πασάων δ' ὑπὲρ ἥγε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,

φησί· καὶ,

Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι.

Ἦ που καταγελᾷς τοῦ Ὁμήρου, προτιμῶντος μὲν νυμφῶν κατὰ κάλλος Ἄρτεμιν; Ἀκούεις δὲ αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ Μενελάου κάλλους τοιαυτὶ λέγοντος; ὅτε ἔφη τρωθέντος ῥυῆναι τὸ αἷμα κατὰ τοῦ μηροῦ, ἔπειτα εἰκάζει τὸ τοῦ μηροῦ κάλλος γυναικὸς τέχνῃ ἐλέφαντα χραινούσης φοίνικι, ἵπποις εἶναι παρήιον·

Τοῖοί τοι, Μενέλαε, μιάνθην αἵματι μηροὶ

εὐφυεῖς, φησὶ, καὶ κνῆμαι καὶ σφυρά. Τοῦ δὲ Ἀγαμέμνονος αὖθις αὖ ἐπαινῶν τὸ κάλλος, οὐκ ἐδεήθη εἰκόνος Λυδίας ἢ Καρικῆς, οὐδὲ ἐλέφαντος ὑπὸ γυναικὸς βαρβάρου φοίνικι ἐξηνθισμένου· ἀλλὰ εἰκάζει αὐτοῦ τῷ Διῒ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, ᾧ καὶ δῆλον ὡς καλλίων ὁ Ἀγαμέμνων ἦν· τῷ μὲν γὰρ ἦν τὸ κάλλος περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, τῷ δὲ ἀμφὶ τοὺς μηροὺς καὶ τὰ σφυρά· ὁ δὲ τὰ κρείττω καλὸς, καλλίων· ὁ δὲ τὰ ἥττω καλὸς, οὔπω μὲν αἰσχρὸς, καλὸς δὲ ἧττον. Τί δὲ, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ, οὐ διέφερε μὲν ὥρᾳ ὁ Ἀχιλλεὺς, εἶχε τὰ δεύτερα ὁ Νιρεύς; δικαστῇ δέ σοι, ἀπο-

te judice, Nireus, quod Achille minus pulcher eſſet, non fuiſſet pulchrior Therſite. Et ne de ſola pulchritudine nunc tecum agam, ad Achillis fortitudinem Ajax non accedit, neque Diomedes ad Ajacis, nec ad Diomedis Sthenelus, nec ad Stheneli Meneſtheus; et tamen nemo cauſa Stheneli fortem negat eſſe Meneſtheum, aut Diomedis Sthenelum, aut Ajacis Diomedem, aut Achillis Ajacem: eſt enim et hic certus virtutis progreſſus, quae in medio poſitas non tranſilit quantitates, ſed pedetentim a praecipuis ad inferiores deſcendit.

3. Verum enimvero, ut a corpore jam abeamus, in quo robur ac pulchritudo conſiderantur; ſi Andromachen contendas cum Penelope, nonne caſta utraque, utraque viri amantiſſima videbitur? Et tamen Penelopen praepones; non ut barbarae Graecam, ſed quod excellentiae virtutis, id quod plus eſt, exiſtimes deberi. Agamemnon conſilio Neſtoris utitur, num ut prudentis imprudens? Nec enim arbitror te de communi Graecorum rege, quem Jove genitum, quem paſtorem populorum, poeta vocat, tam ſiniſtre ſentire poſſe et loqui; et tamen prudens cum eſſet, prudentioris conſilio Neſtoris opus habuit. Videor autem nihilo magis, quod volo, perſuaſurus eſſe, ſi virtutes inter ſe ſimiles ſimiliter contendam, quam ſi prout quaeque magis vel minus adeſt alicui, ita majorem aut minorem reſpectu alterius dicam eſſe; quandoquidem ſanitatem rem eſſe vis ſimplicem. Qua quid minus ſimplex dici poſſit, non video; cum ad ſanitatis praeſertim conſtitutionem multo plures corporis ratio differentias admittat, quam animae; ita ut plane contra ſe habeat. Nam qui ſupremum in ſanitate ſibi proponit terminum, rem fugitivam ſequitur, et quam nec Aeſculapius aut Chiron ſine negotio conſecuturi ſunt: qui vero inaequalitatem in arte conſiderat, eoque, quod conſequi potuit, contentus eſt; et aequius de arte ſentit, nec de ſummo deſperat termino. Eodem modo de bonis judica. Cum enim tria ſint, quae ad eam, de qua agitur, quaeſtionem ſolvendam faciunt, quorum

Digitized by Google

ἀπολειπόμενος ὁ Νιρεὺς τοῦ Ἀχιλλέως οὐδὲν ἦν διαφέρων τοῦ Θερσίτου; Καὶ ἵνα μὴ περὶ κάλλους σοι μόνον διαλέγωμαι, οὐκ ἀμφισβητεῖ τῷ Ἀχιλλεῖ περὶ ἀνδρείας ὁ Αἴας, οὐδὲ τῷ Αἴαντι ὁ Διομήδης, οὐδὲ τῷ Διομήδει ὁ Σθένελος, οὐδὲ τῷ Σθενέλῳ ὁ Μενεσθεύς· ἀλλ' οὐδεὶς διὰ τοῦτο τὴν ἀρετὴν ἀφαιρεῖ τοῦ Μενεσθέως διὰ τὸν Σθένελον, οὐδὲ τοῦ Σθενέλου διὰ τὸν Διομήδην, οὐδὲ τοῦ Διομήδους διὰ τὸν Αἴαντα, οὔτε τοῦ Αἴαντος διὰ τὸν Ἀχιλλέα· ἀλλ' ἔστι κἀνταῦθα ἡ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς οὐ διαπηδῶσα τὰς διὰ μέσου φύσεις, ἀλλὰ κατιοῦσα ἠρέμα ἀπὸ τῶν ἀρίστων ἐπὶ τοὺς καταδεεστέρους.

γ'. Καὶ ἵνα ποτὲ ἀπαλλαγῶμεν τῶν σωμάτων, οἷς ἀναμέμικται ἡ ῥώμη καὶ τὸ κάλλος· εἰ τὴν Ἀνδρομάχην τῇ Πηνελόπῃ ἀντεξετάζεις, οὐχὶ σώφρων μὲν ἑκατέρα καὶ φίλανδρος; προτιμήσεις δὲ τὴν Πηνελόπην, οὐχ ὅσα γυναικὸς βαρβαρικῆς Ἑλληνίδα, ἀλλὰ τῷ περιόντι κατὰ τὴν ἀρετὴν τὸ πλεῖον νέμων. Συμβουλεύει δὲ καὶ ὁ Νέστωρ τῷ Ἀγαμέμνονι· ἆρ' ἀνοήτῳ φρόνιμος; Ἢ οὐχ ἂν ἐθελήσαις τὸν τῶν Πανελλήνων βασιλέα, τὸν διογενῆ καὶ λαῶν ποιμένα, καθυβρίσαι δυσφήμῳ αἰτίᾳ· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐδέησεν αὐτῷ φρονίμῳ ὄντι φρονιμωτέρου συμβούλου, τοῦ Νέστορος. Πείθω δέ σε οὐδέν τι μᾶλλον περὶ τῶν ἀρετῶν διαλεγόμενος, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, τῷ ἀνίσῳ κατὰ τὴν μετουσίαν, εἰς ὑπεροχῆς καὶ ἐλαττώσεως μοῖραν παραβαλεῖν ἐθέλων· ὅσγε καὶ τὴν ὑγείαν ἡγῇ ἁπλοῦν τι εἶναι. Τί δέ ἐστιν ἁπλοῦν παντὸς ἧττον; αἱ γὰρ τῶν σωμάτων φύσεις πολὺ τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφιλαφέστεραι εἰς ὑγείας μέτρον· καὶ αὐτὸ τοὐναντίον. Ὁ μὲν διώκων ἀκρότητα ἐν ὑγιεινῷ διώκει πρᾶγμα φεῦγον, καὶ οὔτε Ἀσκληπιῷ, οὔτε Χείρωνι ἐξ ἐπιδρομῆς ἁλώσιμον· ὁ δὲ ἐν τῷ ἀνίσῳ τοῦ ἐφικτοῦ τὸ ληφθὲν ἀγαπῶν, εὐγνωμονέστερος μὲν πρὸς τὴν τέχνην, οὐκ ἀνέλπιστος δὲ πρὸς τὴν ἀκρότητα. Οὕτω ται καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει. Τριῶν γὰρ ὄντων, οἷς ἄν τις διαιτήσαι τὸ παρὸν τουτὶ τὸ σκέμμα, ἑνὸς μὲν τείνον-

rum primum ad veritatem, ſecundum ad id quod fieri poteſt, tertium ad utilitatem rei intuendam ſpectet, ſingula eorum videamus; ita tamen, ut inverſo ordine primum de utilitate agamus. Interea reſpectu ejus, quod fieri poteſt, id quod quaeritur, et veritatis, in dubio maneat: id autem eſt, bonumne bono ſit majus: utilitatem ergo ejus primo videamus. Multa enim, quae neque vera ſunt, neque fieri poſſunt, ſi credantur tantum, utilitatem adferunt.

4. Et nonne Socrates cum virtutem tam arcte reſtringit, ut eſſentiam illius eo ſolo, quod optimum eſt, circumſcribat, vulgi ſpem omnem a petenda virtute excludit, et tanquam longo itinere intercipit? Contra qui gradus quoſdam ſtatuit, qui in medio viae diverticula quaedam relinquit, et receſſus, medii itineris ſpe viatorem pertrahit longiſſime, quo cum pervenerit, hac felicitate eum demulcet, non ſecus quam ſi ultimum attigiſſet terminum; ad quem ſi poſtea pervenire eum contingat, tum demum, tanquam inter bonos optimum, pronunciat victorem. Cum vice verſa altera opinio illa athletam primarium inter timidos coronet, robuſtiſſimum inter imbelles; et, ut verbo abſolvam, nec adverſarios in certamine dat fortiſſimis, nec virtutes in ſimilibus explorat. Et hoc quidem de utilitate: ad potentiam veniamus. Aurum praeſtantiſſimum deterius aurum diſtinguit, non plumbum; et ab argento argentum, aes ab aere probatur. Breviter, quicquid confertur, ejuſdem ſubſtantiae ſit neceſſe eſt, dignitatis alterius. Quod ſi bona cum malis componas, fieri quomodo poterit, ut non bonum minimum eo loco tibi eſſe videatur, quo eſt maximum? Nam ut noctu lumen, quod ab igne accenditur, magnae illius quae circumcirca eſt caliginis cauſa majus videtur eſſe, quam quod interdiu ardet; idemque ſi cum ſole tanquam majore adverſario velis contendere, obſcurum propemodum eſt et nullum: ita ſi cum malo bonum conferatur, quamvis ſit minimum, optimum nihilominus praeſtantiſſimumque videbitur; ut in denſa caligine ſcintilla parva, ut in nocte multa lumen parvum. Quod ſi illud cum ſimili concur-

τος ἐπὶ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ, δεύτερȣ δὲ ἐπὶ τὸ δυνατὸν, τρίτȣ δὲ ἐπὶ τὸ ὠφέλιμον, καθ' ἕκαςον τȣ́των σκεψώμεθα, ἀνατρέψαντες αὐτῶν τὴν ἀκολȣθίαν, ἀπὸ τȣ͂ ὠφελίμȣ ἀρξάμενοι· μήπω γὰρ δυνατὸν ἔςαι μηδὲ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ὡς ἔςιν ἀγαθὸν ἀγαθȣ͂ μεῖζον· ἀλλὰ ἴδωμεν αὐτȣ͂ τὸ ὠφέλιμον· πολλὰ γάρ πȣ καὶ τῶν ȣ̓́τε ἀληθῶν ȣ̓́τε δυνατῶν ὠφέλησε πιςευθέντα.

δ'. Οὐχ ὁ μὲν Σωκράτης περιάγων τὸ ἀγαθὸν, καὶ περιγράφων αὐτȣ͂ τὴν ȣ̓σίαν ἐν τῷ ἀρίςῳ μόνῳ, διέσκαψε καὶ διετείχισε τὴν ἐλπίδα τῶν πολλῶν τῆς ἐπ' αὐτὸ ὁδȣ͂; Ὁ δὲ ὑποβάθρας διδȣ̀ς, καὶ ἀναπαύλας διὰ μέσȣ, καὶ ἀναγωγὰς πολλὰς, προὔπεμψε πόῤῥω πάνυ ὡς τευξόμενον τȣ͂ μετρίȣ, παρεμυθήσατο δὲ τῇ ἐπιτυχίᾳ τὸν προσελθόντα ἤδη, ὡς προεληλυθότα τῷ ἀρίςῳ· ἀνεκήρυξε δὲ τὸν ἀφικόμενον εἰς τὸ ἄκρον, ὡς ἐν ἀγαθοῖς ἄριςον. Ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων ȣ̓χὶ τὸν μὲν ἀριςέα ἐν δειλοῖς ςεφανοῖ, τὸν δὲ ἰσχυρὸν ἐν ἀσθενεςάτοις, καὶ τὸ ὅλον ἀνταγωνιςὰς τοῖς ἀρίςοις ȣ̓ δίδωσιν, ȣ̓δὲ ἐλέγχει τὰς ἀρετὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις; Καὶ τȣ͂ μὲν ὠφελίμȣ παύομαι, τὸ δὲ δυνατὸν ἤδη σκοπῶ. Χρυσὸν μὲν τὸν διαφέροντα ἐλέγχει χρυσὸς ἥττων, ȣ̓ μόλιβδος· καὶ ἄργυρος ἄργυρον, καὶ χαλκὸν χαλκός. Καὶ πάντως ἁπλῶς γίγνονται αἱ ἐξετάσεις ἐν τῇ παραβολῇ τȣ͂ ὁμοίȣ μὲν κατὰ τὴν ȣ̓σίαν, ἀνομοίȣ δὲ κατὰ τὴν ὑπεροχήν. Εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ ἐμβαλὼν ȣ̔́τως ἐξετάζεις, καὶ πῶς ȣ̓ φανεῖταί σοι τὸ σμικρότατον τῶν ἀγαθῶν ἐν χώρᾳ τȣ͂ ἀρίςȣ; Ὡς γὰρ ἐν νυκτὶ φῶς ἐκ πυρὸς τȣ͂ δι' ἡμέρας φανέντος ἀκμαιότερον ὑπὸ πολλȣ͂ τȣ͂ περικεχυμένȣ σκότȣς ἐλεγχόμενον, ἐν δὲ ἡλίῳ τὸ αὐτὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀσθενὲς πρὸς ἀνταγωνιςὴν ἰσχυρότερον· ȣ̔́τως ἀμέλει καὶ τὸ ἀγαθὸν, τοῖς μὲν κακοῖς συνεξεταζόμενον, καὶ τὸ τυχὸν, ἄριςον καὶ μέγιςον καὶ ἐξοχώτατον, ὡς ἐν πολλῷ ζόφῳ μικρὸν ζώπυρον, ἐν πολλῇ νυκτὶ ὀλίγον φῶς· ἐὰν δὲ παράσχῃς αὐτῷ πρὸς τὰ ὅμοια δρόμον

καὶ

Digitized by Google

concurrere et certare permittas, tunc revera quod praeſtantiſſimum eſt diſcernes. Aliter enim ſi agis, ordinem confundis et perturbas. Nonne et lunam vides, quae noctis et diei ſydus commune eſt, ſatis ſplendidam, ſi ſol accedat, hebeſcere? Non mirum ergo, ſi interdiu ſol vincit ſplendore ſuo, qui inter coeleſtia corpora praeſtantiſſimus eſt potentiſſimuſque; noctu vero luna omnium obſcuriſſima. Ita et bonum, ſi in nocte, in tenebris, in caligine malorum collocaveris, eminebit, quamvis ſit obſcurum; ſi inter bona, neceſſe eſt eminere illud, quod eſt clariſſimum.

5. A potentia ad veritatem tranſeo. Aliudne hanc vitam eſſe putas, quam tranſitum quendam, ex anima, corpore, fortunaque ſimul temperatum? Quae omnia ſi apte inter ſe jungantur, ſingulaque ad ſummum ſuarum virium gradum perveniant, totum id ſimul felicitas nuncupatur; ita ut anima imperet pro duce, pareat corpus pro milite, adjuvet fortuna tanquam arma; ex quibus omnibus victoria conſequitur. Quod ſi fortunam tollas, arma demes militi; ſin militem, exauctorabis ducem: et tamen pluris eſt miles quam arma, pluris dux quam miles. Si vero alterutrum facis, ut, vel reliquis neglectis, ſolum ducem colas, quomodo fortuna dux utetur? aut ſi omnia haec admittis, eodemque loco habes, quomodo duce utetur fortuna? Imperet animus, militet corpus, auxilium ferat fortuna: cuncta probo, cuncta admitto, dum ne eodem loco habeas omnia. Quid, nonne navigationem vides marinam, in qua gubernator, ſicut anima in corpore, imperat; navis, ut corpus animae, paret; venti in navem, ut in virtutes fortuna, impetum faciunt? Quod ſi tempeſtas oriatur, dum gubernator adhuc ſuperſtes eſt, et navis, ſive ea recte feratur, ſive exitium minitetur, ſpes adhuc ſalutis eſt in arte: at ſi a gubernatore incipias, eumque tollas, nihil prodeſt navis, quamvis ſit ſuperſtes; nihil ventus, quamvis ſit ſecundus.

Digitized by Google

ϗ ἅμιλλαν, τότε ὄψει τὸ ἄριστον ὄντως· νῦν δὲ συγχεῖς τὴν κρίσιν ϗ ταράττεις. Οὐχ ὁρᾷς ϗ τὴν σελήνην, ἄστρον ἀμφίβιον πρὸς νύκτα ϗ ἡμέραν, ἐν μὲν νυκτὶ λαμπρὰν, μετὰ δὲ ἡλίου ἀμαυράν; Οὐκοῦν ἐν ἡμέρᾳ ἥλιος κρατεῖ, τὸ ἄριστον ϗ ἀκμαιότατον τῶν ἐν οὐρανῷ σωμάτων· ἐν δὲ νυκτὶ σελήνη κρατεῖ, τὸ ἀσθενέστατον. Καὶ τοίνυν ϗ τὸ ἀγαθὸν, ἐὰν μὲν εἰς νύκτα ϗ ζόφον ϗ ἀφέγγειαν κακῶν ἐμβάλῃς, κρατεῖ τὸ ἀμαυρότατον· ἐὰν δὲ παραθῇς ἀγαθὰ ἀγαθοῖς, ἀνάγκη κρατεῖν τὰ περιλαμπέστερα.

έ. Παύομαι τοῦ δυνατοῦ, ϗ ἐπὶ τὸ ἀληθὲς μέτειμι. Τὸν γὰρ τοῦ ἀνθρώπου βίον ἆρα ἄλλο τὶ ἡγητέον, ἢ διαγωγὴν ζωῆς συγκεκραμένην ἐκ ψυχῆς, ϗ σώματος, ϗ τύχης; Ἐκ δὲ τῆς τούτων ἁρμονίας κραθέντων καλῶς, ἑκάστου εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἑαυτοῦ ῥώμης ἀφιγμένου, τὸ ἄθροισμα τοῦτο εὐδαιμονίαν κλητέον· ἀρχούσης μὲν τῆς ψυχῆς στρατηγοῦ δίκην, ὑπηρετοῦντος δὲ τοῦ σώματος στρατιώτου δίκην, συνεργούσης δὲ τῆς τύχης ὅπλων δίκην· ἐξ ὧν ἁπάντων τὸ νικᾶν ἔρχεται. Ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὴν τύχην, τὸν στρατιώτην ἐξοπλίζεις, κἂν τὸν στρατιώτην ἀφέλῃς, ἀποχειροτονεῖς τὸν στρατηγὸν, τιμιώτερον δὲ ϗ στρατιώτης ὅπλων, ϗ στρατιώτου στρατηγός. Ἐὰν δὲ δυοῖν θάτερον, ἢ τὸν στρατηγὸν τιμῶν τὰ λοιπὰ ἀτιμάσῃς, τί χρήσεται ὁ στρατηγὸς τῇ τύχῃ; ἢ κἂν ταῦτα εἰσάγων ἰσοτιμίαν νέμῃς, τί χρήσεται τύχη τῷ στρατηγῷ; Ἀρχέτω ψυχὴ, στρατευέτω τὸ σῶμα, συναγωνιζέσθω ἡ τύχη· πάντα ἐπαινῶ, πάντα δέχομαι· ἀλλὰ τὴν ἰσοτιμίαν αὐτῶν ἀφαιρῶ. Οὐχ ὁρᾷς ϗ τὸν ἐν θαλάττῃ πλοῦν, ἔνθα ὁ μὲν κυβερνήτης ἄρχει, ὡς ψυχὴ σώματος· ἡ δὲ ναῦς ἄρχεται, ὡς ὑπὸ ψυχῆς σῶμα· τὰ δὲ πνεύματα ἐπιρρεῖ, ὡς ταῖς ἀρεταῖς ἡ τύχη; Ἐὰν δὲ χειμὼν ἐπιγένηται, ϗ μένῃ μὲν ἡ ναῦς, μένῃ δὲ ὁ κυβερνήτης, ἐλπὶς σωτηρίας, κἂν οἴχηται ἡ ναῦς ὀρθὰ, ἢ καταδύσηται διὰ τῆς τέχνης· ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ κυβερνήτου ἄρξῃ, ϗ ἐκεῖνον ἀφέλῃς, ἀχρεῖος μὲν ἡ ναῦς, κἂν

cundus. Propterea in mari, in navi, et navigatione, praecipuum eſt gubernator, poſt hunc navis, poſt navem ſubſidium externum: in hoc vitae curſu praecipuum eſt anima, poſt animam corpus, poſt corpus ipſa fortuna; bona autem praecipuarum partium pluris ſunt, quam reliquarum.

6. Ego nec aequalitatem fero in ſenſibus. Caecus Homerus erat, et tamen Calliopen audiebat; ſurdus erat Atys, et tamen ſolem videbat. Converte calamitatem utriuſque; audiat Atys, et ne videat; videat Homerus, et ne audiat; Atyi non canet Calliope, magiſtram illam ſuam ſervabit Homerus. Ego nec in Diis aequalitatem fero: Homero enim aſſentior, cum ait,

cuncta
In tria diviſit, nec quiſquam immunis honore eſt:

non aequalis eſt, nec enim aequale eſt imperium: ſicut neo aequalis eſt diviſio coeli cum mari, aut maris cum inferis; et tamen eodem modo Pluto, et Neptunus, et Jupiter Dii ſunt, et Saturni filii. Sicut Lyſander Spartanus quidem eſt, at Ageſilaus Heraclides. Ego et reſpectu virtutis genus generi praefero. Nam ſi equorum domitor nobilitatem in equis amat,

Troi quos Jupiter olim
Praeſtantes dederat, pretium Ganymedis adempti;

et venator nobilitatem amat in catulis: quanto magis qui homines amat, hominum educationi intentus eſt, in eorum genus inquiret? Non ſicut Xerxis filius eſt Xerxes, ignavum enim hoc genus eſt; nec ſicut Croeſus Alyattis, imbelle enim hoc genus eſt; nec ſicut Hippias Piſiſtrati, hoc enim improbum eſt: at ſi Leonidem, ſi Ageſilaum dicas, virtutem agnoſco, Herculem cogito, nobilitatem approbo. Utinam Athenis Ariſtidis, utinam Socratis genus eſſet; non minus hos quam Heraclidas, non minus quam Perſidas honorarem, non minus quam patricios. Nam ſi fluvios laudas, qui ex puris labuntur fontibus; ſi plantas, quarum

poſtquam

Digitized by Google

μένῃ· ἀχρεῖος δὲ ἡ ἐπιῤῥοὴ τῶν πνευμάτων, κἂν φέρῃ. Καὶ διὰ τῦτο ἐν μὲν θαλάτῃ ϗ νηῒ ϗ πλῷ τιμιώταῖον ὁ κυβερνήτης, ϗ μεῖὰ τῦτον ἡ ναῦς, ϗ μεῖὰ ταύτην ἡ ἔξωθεν ἐπικυρία· ἐν δὲ τῷ τῦ βίυ τύτυ δρόμῳ τιμιώταῖον μὲν ἡ ψυχὴ, μεῖὰ δὲ ταύτην τὸ σῶμα, ϗ τρίτον ἡ τύχη· τὰ δὲ τῦ τιμιωῖέρυ ἀγαθὰ τῶν ἧτῖον τιμίων τιμιώτερα.

ς΄. Ἐγὼ ϗ τῶν αἰσθήσεων τὴν ἰσοῖιμίαν ἀφαιρῶ. Τυφλὸς ἦν Ὅμηρος, ἀλλ᾽ ἤκυε τῆς Καλλιόπης· κωφὸς ἦν Ἄτυς, ἀλλ᾽ ἑώρα τὸν ἥλιον. Μεῖάθες τὰς συμφοράς· ἀκυέτω Ἄτυς μὴ ὁρῶν, βλεπέτω Ὅμηρος μὴ ἀκύων· Ἄτυϊ μὲν ὐκ ᾄσεῖαι ἡ Καλλιόπη, Ὁμήρυ δὲ ὐκ ἀφαιρήσεις τὴν διδάσκαλον. Ἐγὼ ϗ τὴν τῶν θεῶν ἰσοῖιμίαν ἀφαιρῶ· πείθομαι γὰρ Ὁμήρῳ λέγοῖι,

Τριχθὰ δὲ πάνῖα δέδασαι, ἕκαςος δ᾽ ἔμμορε τιμῆς·

ὐκ ἴσης, ὐδὲ γὰρ ἀρχῆς ἴσης· ὐ γὰρ ἴση ἡ νομὴ ὐρανῦ πρὸς θάλατῖαν, ϗ θαλάτῖης πρὸς ᾅδην· θεὸς δὲ ὁμοίως ϗ Κρόνυ παῖς, ϗ Ἅδης, ϗ Ποσειδῶν, ϗ Ζεύς. Καὶ γὰρ Λύσανδρος Σπαρῖιάτης, ἀλλὰ Ἀγησίλαος Ἡρακλείδης. Ἐγὼ δὲ καῖὰ τὰς ἀρεῖὰς ϗ τὰ γένη προῖιμῶ. Οὐ γὰρ ὁ μὲν πωλοδάμνης εὐγενείας ἱππικῆς ἐρᾷ,

Ἧς Τρωῒ περ εὐρύοπα Ζεύς.

Δῶχ᾽ ὗος ποινὴν Γανυμήδεος, ὕνεχ᾽ ἄριςοι

Ἵπποι ἔσαν; ὁ δὲ θηρευτὴς εὐγενείας σκυλάκων ἐρᾷ; φιλάνθρωπος δὲ, ϗ φιλοθρέμμων τῦ ζώυ τύτυ, ὐκ ἐξεῖάσει τὰ γένη; λέγων ὐκ Ἀρῖοξέρξην τὸν Ξέρξυ (δειλόν μοι γένος λέγεις) ὐδὲ Κροῖσον τὸν Ἀλυάτῖυ (ἀσθενὲς λέγεις) ὐδὲ Ἱππίαν τὸν Πεισιςράτυ (πονηρόν μοι γένος λέγεις) ἐὰν δὲ Λεωνίδαν λέγῃς ϗ Ἀγησίλαον, γνωρίζω τὴν ἀρεῖὴν, ϗ μέμνημαι τῦ Ἡρακλέυς, ϗ ἐπαινῶ τὴν εὐγένειαν. Εἴθε μοι ϗ τὸ Ἀριςείδυ γένος ἦν Ἀθήνησιν, εἴθε τὸ Σωκράτυς, ἐτίμησα ἂν τύτυς ὡς Ἡρακλείδας, ὡς Περσείδας, ὡς εὐπαῖρίδας. Ἢ ποῖαμῶν μὲν ῥεύμαῖα, ἐὰν καθαρὰ ἐκ πηγῶν ἔλθῃ, ϗ φυῖὰ ἐπαινεῖς, κἂν γηράσκῃ

poſtquam ſtipites exaruerunt, manent adhuc ſemina: nobilitatem in hominibus non laudabis, quae ex virtute, tanquam puro fonte, orta generoſitatem retinet ſuam? Et hactenus quidem virum te judico, hactenus fide digna loqueris. Quod ſi de opibus ex te quaeram, quid de iis ſentias, quo loco ponas, in quo ordine? Loquere audacter quod animo judicas, dic quid eas exiſtimes. Malum? cur ergo ſequeris? Bonum? cur ergo eas fugis?

Juravi lingua, mentem injuratam gero.

Quare neutrum eſſe dicas, nec bonum, nec malum; ſed inter utrumque, medio in loco cum indifferentibus ponas? Vide ne tranſgrediaris ultra, ne limites tranſilias. Nam ſi, mutato nomine, bonum quidem non voces, ſed productum; nomen quidem mutabis, honorem tamen concedes.

DISSERT. XLI.

Cum Deus bona faciat, unde ſint mala.

ALEXANDRUM aiunt Macedonem, cum Jovis Ammonis acceſſiſſet templum, atque ab eo filii appellatus eſſet nomine, credidiſſe Deo, idque ex Homeri ſententia, qui Jovem Deum hominumque patrem dicit; admiſſo autem eo oraculo, nihil amplius e patre ſuo voluiſſe quaerere, non de Darii fuga, non de imminente pugna, non de Graeciae calamitatibus, nec de Aſiae turbis; ſed, tanquam in reliquis nihil eſſet periculi, de Nilo rogaſſe, e quibus videlicet ortus fontibus in Aegyptum feratur. Hoc enim unum, ſi Diis placet, ad felicitatem illi deerat, eoque cognito, ſat beatus futurus erat Alexander. Cum mehercule, non ſi cum Nilo ipſum quoque Iſtrum, aut oceanum, et quaecumque de illo dicuntur, cognita habuiſſet, quicquam hoc illi conferre potuiſſet: an nimirum fluvius ſit, qui univerſam ambit

ῥάσκῃ μὲν αὐτῶν τὰ σώματα, μένῃ δὲ τὰ σπέρματα· εὐγένειαν δὲ ἀνθρωπίνην οὐκ ἐπαινέσεις, ἐὰν ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἐκ πηγῆς καθαρᾶς, γνήσιος μένῃ, ἀνεπίμικτος μένῃ; Καὶ μέχρι μὲν ταύτης ἀνδρίζῃ, καὶ ἀξιόπιστος εἶ λέγων. Ἐὰν δέ σου καὶ περὶ πλούτου πυνθάνωμαι, τί φῂς, ποῖ τὸ πρᾶγμα τάττεις; ἐν ποίῳ χορῷ; Λέγε γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὰς τῆς ψυχῆς φωνάς· λέγε τί φῂς τὸν πλοῦτον; Κακόν; τί οὖν ἐρᾷς; Ἀγαθόν; τί οὖν φεύγεις;

Ἡ γλῶττ' ἐπώμοσεν, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

Ἀλλ' οὐδέτερον ἡγῇ, οὐκ ἀγαθὸν, οὐ κακόν· ἀλλ' ἐν μεθορίᾳ, καὶ χώρᾳ μέσῃ. Τήρησον αὐτὸ ἀδιάφορον, μὴ προέλθῃς περαιτέρω, μὴ ὑπερβῇς τοὺς ὅρους. Ἂν δ' ὑπαλλάξας τὸ ὄνομα ἀγαθὸν μὲν μὴ καλῇς, προηγούμενον δὲ καλῇς· τὴν μὲν φωνὴν μετέβαλες, τὴν δὲ τιμὴν δίδως.

ΛΟΓΟΣ ΜΑ΄.

Τοῦ Θεοῦ τὰ ἀγαθὰ ποιοῦντος, πόθεν τὰ κακά.

ΦΑΣΙ τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον ἀφικόμενον εἰς Ἄμμωνος, προσειπόντος αὐτὸν τοῦ Ἄμμωνος παῖδα, πιστεῦσαι τῷ θεῷ, κατὰ τὴν Ὁμήρου φήμην, πατέρα αὐτὸν θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὀνομάζοντος· ἀποδεξάμενος δὲ τοῦ μαντείου, ἄλλο μὲν ἠξίωσεν οὐδὲν τὸν πατέρα μετὰ τοῦτο ἔρεσθαι, οὐ περὶ τῆς Δαρείου φυγῆς, οὐ περὶ τῆς μελλούσης μάχης, οὐ περὶ τῆς Ἑλλάδος κακουμένης, οὐ περὶ τῆς Ἀσίας κυκωμένης· ἀλλ', ὥσπερ αὐτῷ τῶν ἄλλων καλῶς ἐχόντων, ἠρώτα τὸν θεὸν περὶ τοῦ Νείλου, ὁπόθεν ὁρμηθεὶς ἐπὶ Αἰγύπτου κάτεισι. Πάνυ γοῦν αὐτῷ τοῦτο ἐν ἔδει πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ μαθόντι εἶχεν ἂν καλῶς. Οὐδ' εἰ μὰ Δία πρὸς τῷ Νείλῳ τὸν Ἴστρον ἔγνω, ἢ τὸν ὠκεανὸν αὐτὸν, εἴτε τις ἐστὶ ποταμοῦ φύσις περὶ πᾶσαν

bit terram, an mediterranei maris principium, aut palus potius in quam ſol et luna occidere ſolent, et id genus alia, quae poetae tradiderunt. Sed multo ſapientius meo judicio feciſſet, ſi fluvios, eorumque aquas, in eam abire partem ſiviſſet, in quam eos Jupiter abire voluit; ipſe vero Ammonem adiiſſet, aut Theſprotos eorumque quercum, aut Parnaſſum ejuſque oraculum, aut Iſmenium Apollinem ejuſque reſponſum, aut Delum ejuſque choros, aut ſi quod aliud in tota Graecia aut barbarorum terra fatidicum delubrum eſt, ibique aut a Jove, aut ab Apolline, univerſum ac commune toti humano generi impetraſſet oraculum. Plus, niſi fallor, cunctis contuliſſet haec legatio hominibus, quam cum de Peloponneſo Dorici, aut de Ionia Athenienſes, aut de Sicilia quaeſiverunt Corinthii.

2. Quid ſi nos ergo legatos illos imitemur, qui communi gentis alicujus nomine ad oraculum mittuntur, atque ex Jove hoc quaeramus: Quis hominibus bonorum pater eſt et autor, quae principia, qui fontes, unde huc deferantur? Niſi de his forte ſimilibuſque rebus non obtundendus eſt Deus, cum praeſertim ipſae appareant cauſae, cum oculis occurrat origo eorum, et ipſe ſe nobis fons offerat, cum patrem horum omnium opificemque videamus; illum dico, qui coeli diſpoſuit ordinem, qui ſolem lunamque aurigatur, ſiderum circuitus certoſque lapſus et choreas curſuſque voce ſua motuque, tanquam praecentor aliquis in choro, moderatur; qui anni diſtinguit tempora, ventos gubernat, mare formavit, fabricavit terram, fluvios emittit, fructus educat, animalia gignit; qui natalicius, pluvius, fructifer, patrius, progenitor a nobis dicitur; cujus mens ſolida et incorrupta nuſquam dividitur, ſed incredibili velocitate, tanquam unico oculi intuitu, quodcunque tangit, ornat, atque illuſtrat; non ſecus quam radii ſolares in terram ubi inciderunt, quamcunque ejus invaſere partem, eam illuſtrant. Quomodo autem id fiat, mihi nec

Digitized by Google

γῆν εἰλεμένε, εἴτε ἀρχαὶ τῆς δεῦρο ϗ πηγαὶ θαλάτῆς, εἴτε λίμνη ὑποδεχομένη τὰς ἡλίε καταδύσεις ϗ σελήνης, εἴτε ἄλλο τὶ, οἷον οἱ ποιηταὶ καταμαντεύονται· ἐξὸν τὲς μὲν ποταμὲς ἐᾷν ῥεῖν, ὁπόθεν αὐτὲς ἀφῆκεν ὁ Ζεὺς, αὐτὸν δὲ ἐπὶ Ἄμμωνα ἀφικόμενον, ἢ ἐπὶ τὴν Θεσπρωτῶν γῆν ϗ τὴν ἐκεῖ δρῦν, ἢ ἐπὶ τὸν Παρνασσὸν ϗ τὴν Πυθοῖ χρησμῳδίαν, ἢ ἐπὶ τὸν Ἰσμηνὸν ϗ τὴν ἐκεῖ φωνὴν, ἢ ἐπὶ Δῆλον ϗ τὲς ἐκεῖ χορὲς, ἢ εἴπε ἄλλο τὶ μαντεῖον ἦν φθεγματικὸν τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς βαρβάρε γῆς, δεῖσθαι τε Διὸς ϗ τε Ἀπόλλωνος ἐπιδεναι χρησμὸν ἕνα κοινὸν ϗ δημόσιον τῷ πάντων ἀνθρώπων γένει. Ἦ γὰρ ἂν κοινωφελεςέραν θεωρίαν ἐςείλαντο οἱ ἄνθρωποι τήνδε, μᾶλλον ἢ Δωριεῖς περὶ Πελοποννήσε μαντευόμενοι, ἢ Ἀθηναῖοι περὶ Ἰωνίας πυνθανόμενοι, ἢ Κορίνθιοι περὶ Σικελίας ἀνερωτῶντες.

β΄. Φέρε μιμησάμενοι τὲς θεωρὲς ἐκείνες, τὲς κοινὲς, τὲς ὑπὲρ τε γένες ἐπὶ τὰ μαντεῖα ςαλέντας, ἐρώμεθα τὸν Δία, τίς τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν πατὴρ ϗ χορηγὸς, τίνες ἀρχαὶ, τίνες πηγαὶ, πόθεν ὁρμηθέντα ῥεῖ. Ἦ τέτων μὲν πέρι ἐδὲν δεῖ τὸν Θεὸν ἐνοχλεῖν, αἰσθανομένες τῆς χορηγίας, ϗ ὁρῶντας τὴν αἰτίαν, ϗ συνιέντας τὴν πηγὴν, ϗ τὸν πατέρα ϗ ποιητὴν εἰδότας, τὸν ἐρανε ἁρμοςὴν, τὸν ἡλίε ϗ σελήνης ἀγωγέα, τὸν κορυφαῖον τῆς τῶν ἀςέρων περιφορᾶς ϗ δινήσεως ϗ χορείας ϗ δρόμε, τὸν τῶν ὡρῶν ταμίαν, τὸν πνευμάτων οἰκονόμον, τὸν ποιητὴν θαλάτης, τὸν δημιεργὸν γῆς, τὸν ποταμῶν χορηγὸν, τὸν καρπῶν τροφέα, τὸν ζώων γεννητὴν, τὸν γενέθλιον, τὸν ὑέτιον, τὸν ἐπικάρπιον, τὸν πατρῷον, τὸν φυτάλμιον, ὃ ὁ νὲς ἀρραγὴς ὢν ϗ ἄτρυτος ϗ ἐπὶ πάσας ἐξικνέμενος φύσεις ἀμηχάνῳ τάχει, ὡς προσβολῇ ὄψεως, πᾶν κοσμεῖ ὅτε ἂν ἐπαφήσεται· καθάπερ ϗ αἱ παρ' ἡλίε ἀκτῖνες προσπεσέσαι τῇ γῇ λαμπρύνεσιν αὐτῆς τὸ καταληφθὲν πᾶν. Τίς δέ ἐςιν ὁ τῆς

ἐπαφῆς

nec promptum eſt dicere; Homerus tamen occulte innuit, cum inquit,

> *Dixerat haec, nigriſque oculis Saturnia proles*
> *Annuit.*

Una cum nutu Jovis terra conſtitit, et quicquid terra educat; mare conſtitit, et quicquid mare producit; aer conſtitit, et quicquid aer fert; coelum conſtitit, et quicquid in coelo movetur. Omnia haec opera Jovis nutus perfecit. Hactenus nullum oraculum requiro: Homero fidem habeo, Platoni credo, Epicuri me miſeret.

3. Quod ſi viciſſim ad mala me converto, et de iis cogito, non poſſum quin quaeram, unde ea tandem huc pervenerint? qui fontes eorum, quae origo prima? An ex Aethiopia cum peſte? aut Babylone cum Xerxe? aut ex Macedonia cum Philippo? Non enim e coelo, mehercules, non e coelo: exulat enim illic invidia. Hic certe, hic oraculo opus habeo; conſulamus ergo Deos: Jupiter, et Apollo, aut ſi quis praeterea Deus fatidicus es, qui humani generis curam geris, hanc nobis quaeſtionem explicate; unde malorum eſt initium, quae cauſa, quo pacto vitare ea aut effugere poſſimus:

> *Nulla etenim invidia eſt longe mala cuncta fugare.*

Quis enim non videt, quam multa paſſim circa terram verſentur, quam multis luctibus ſuſpiriiſque terram impleant; quae omnia tanquam fato quodam vitam humanam comitantur? Deplorat morbos ſuos, a quibus obſidetur, hoc corpuſculum; deplorat incertam valetudinis conditionem, ambiguitatem vitae. Quae namque aetas aut tempus eſt, quo non a malo oppugnatur aliquo? Nonne ſimulac natum eſt, humidiſque matris e locis recens evulſum, luto ſordibuſque diffluit, vagitu omnia complet ac lachrymis? Poſtea ſi ad aetatis florem adoleſcat, fervore quodam et intemperie agitur; ſi perveniat ad pubertatem, prae ardore animi et vehementia nullis conſiliis in officio contineri poteſt, nullis monitis; ſi ad ſenectutem,

Digitized by Google

ἐπαφῆς ταύτης τρόπος, ἐγὼ μὲν εἰπεῖν ὐχ ἔχω· ἠνίξαλο δὲ αὐτὴν ἠρέμα Ὅμηρος,

Ἦ κ̀ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

Ὁμȣ̃ δὲ τῷ Διὸς νεύμαλι γῆ ξυνέςη κ̀ ὅσα γῆς θρέμμαλα, κ̀ θάλατλα ξυνέςη κ̀ ὅσα θαλάτλης γεννήμαλα, κ̀ ἀὴρ ξυνέςη κ̀ ὅσα ἀέρος φορήμαλα, κ̀ ὐρανὸς ξυνέςη κ̀ ὅσα ἐν ὐρανῷ κινήμαλα. Ταῦτα ἔργα τῶν Διὸς νευμάτων. Μέχρι τȣ́των ἀδεὴς εἰμὶ χρησμῳδίας· κ̀ Ὁμήρῳ πείθομαι, κ̀ πιςεύω Πλάτωνι, κ̀ οἰκ͂είρω τὸν Ἐπίκȣρον.

γ'. Ἐὰν δὲ εἰς τὰς τῶν κακῶν ἐννοίας παρέλθω, πόθεν ταῦτα παρέδυ δεῦρο; τίνες αἱ τῶν κακῶν πηγαὶ, ἢ γενέσεις; πόθεν ἀρξάμενα ἔρχελαι; ἐξ Αἰθιόπων, ὡς ὁ λοιμός; ἐκ Βαβυλῶνος, ὡς ὁ Ξέρξης; ἐκ Μακεδονίας, ὡς ὁ Φίλιππος; ὐ γὰρ ἐξ ὐρανȣ̃ μὰ Δία, ὐκ ἐξ ὐρανȣ̃· φθόνος γὰρ ἔξω θείȣ χορȣ̃ ἵςαλαι. Ἐνταῦθα τοίνυν, ἐνλαῦθά μοι δεῖ χρησμῳδίας, ἐρώμεθα τὰς θεȣ́ς· Ζεῦ, κ̀ Ἄπολλον, κ̀ ὅςις ἄλλος θεὸς μανλικὸς κ̀ κηδεμὼν τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλης, δεομένοις εἴπατε, τίς κακῶν ἀρχὴ, τίς αἰτία, πῶς φυλαξώμεθα, πῶς λάθωμεν·

Οὐ γάρ τις νέμεσις φυγέειν κακὸν, ὐδ' ὑπαλύξαι.

Ἦ ὐχ ὁρᾶτε, ὅσα τὰ δεινὰ εἰς τὰς ἀνθρωπίνας κῆρας ἐμπεπλωκότα περὶ γῆν ςρέφελαι, πανλοίων ςόνων κ̀ ὀδυρμῶν ἐμπιμπλάνλα τὴν γῆν; Στένει μὲν τὸ ἀνθρώπȣ σῶμα τὰς ἐπιτετειχισμένας αὐτῷ νόσȣς ὀδυρόμενον, κ̀ τὸ ἀκροσφαλὲς τῆς σωτηρίας, κ̀ τὸ ἄδηλον τȣ̃ βίȣ. Τίς γὰρ ἡλικίας καιρὸς ἀνευπεύθυνος ἀνθρωπίνῳ σώματι; ὁ γενόμενον μὲν εὐθὺς κ̀ ἀποσπασθὲν ἐκ μηλρῴων, ὑγρὸν κ̀ ἰλυῶδες κ̀ διαῤῥέον, ὀδυρμῶν κ̀ κνυζημάτων ἀνάπλεον· προϊὸν δὲ κ̀ εἰς ὥραν ἀναφυόμενον, ἔμπληκτον, κ̀ ἀκρατές· κἂν εἰς ἥβην προέλθῃ, ὑπὸ φλεγμονῆς ἀκαλάσχετον· κἂν εἰς γῆρας ἔλθῃ, καλὰ

 βραχὺ

nectutem, paulatim moritur et defloreſcit; nihil denique aliud quam inutile moroſumque fit ac difficile animae hoſpitium, quod nec imbres fert amplius, nec ventos, nec ſolem; de omnibus denique coeli tempeſtatibus conqueritur, et cum ipſo Jove in certamen venit. Si hyems adveniat, veſte multa tegitur; ſi aeſtas, refrigerari petit; ſi cibis ſe repleverit, evacuare ſe optat; ſi evacuaverit, rurſus ſe replet. Denique, ut Euripus aliquis, aut maris refluxus, nunquam conſiſtit, nunquam quieſcit; inſatiabile eſt, contumax eſt, vorax eſt; veſtibus eget, eget calceis, unctionibus eget, eget medicamentis, eget lavacris: cumque mille equos equiſo unus, infinitas oves paſtor unus, infinitas boves unus regat bubulcus; uni corpori manus plurimae, plurimae inſerviunt artes. Quin ne haec quidem ſufficiunt omnia. Quam enim hactenus artem invenire potuerunt homines, qua aut peſtem avertere, aut coelo cadentem vim pluviae cohibere, aut terrae motum ſiſtere, aut ignem e terra ſurgentem poſſent extinguere? Vides malorum ſeriem, ſucceſſionemque mutuam, vides continuationem periculorum:

Nil nutrit tellus homine infelicius uno.

Quod ſi ad animam venias, videbis et hic morborum agmen, quibus obſidetur ea. Si moerorem abſterſeris, metus ſuccedit; ſi metus receſſerit, ira excitatur; ſi ira definit, invidia accedit: ad manum eſt calamitas, in vicinia mala ſunt, nec ulla unquam certa quies contingit.

4. Quid, quaeſo, ad iſta aut Jupiter, aut Apollo reſpondebit, aut alius fatidicus Deus? Audiamus quid eorum interpres dicat:

Aſcribunt ſuperis homines mala, cum tamen ipſi
Criminibus propriis ſibi talia damna crearint.

Quae eſt ergo improbitatis hujus cauſa? Cum coelum et terra duae diverſiſſimae ſint ſedes, alteram omnis mali immunem, alteram ex utroque mixtam eſſe ſciendum eſt; ita ut bona quidem e coelo veniant, mala vero ex innata illi improbitate oriantur.

Digitized by Google

βραχὺ νεκρούμενον καὶ ἀποσβεννύμενον, ἐνδιαίτημα τῇ ψυχῇ ἀχρειότερον, δυσάρεστον, δύστηνον, δύσεργον, οὐκ ὄμβρων ἀνεχόμενον, οὐ πνευμάτων, οὐχ ἡλίου, μεμφόμενον ταῖς ὥραις τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀντιστρατηγοῦν τῷ Διΐ. Χειμὼν, οὗτος ἀμπέχεται· θέρος, τοῦτο ἀναψύχει· πληρωθὲν μὲν κενώσεως, κενωθὲν δὲ πλησμονῆς ὀρεγόμενον· Εὐρίπου καὶ ἀμπώσεως δίκην, μηδέποτε ἑστὼς, μηδέποτε ἀτρεμοῦν, ἀκόρεστον, ἀκατάσχετον, ἀδηφάγον, ἐνδεὲς ἀμπεχόνης, δεόμενον ὑποδημάτων, ἀλειμμάτων, φαρμάκων. Ἓν σῶμα θεραπεύουσι χεῖρες πολλαὶ, καὶ τέχναι πολλαί· χιλίας δὲ ἵππους ἱπποφορβὸς εἷς, καὶ τοσαῦτα μῆλα ποιμὴν εἷς, καὶ τοσούτους βοῦς βουφορβὸς εἷς. Καὶ οὐδὲ τὰ τοσαῦτα ἱκανά· τίς γὰρ ἀνθρωπίνη μηχανὴ λοιμοῦ προσβολὰς ἀλέξασθαι, ἢ ἀνασχεῖν ὄμβρους ἐξ οὐρανοῦ καταφερομένους, ἢ στῆσαι γῆν σειομένην, ἢ σβέσαι πῦρ ἐκ γῆς ἀνιστάμενον; Ὁρᾷς τὸν δρόμον καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν κακῶν, καὶ τὴν συνέχειαν τῶν κινδύνων·

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.

Κἂν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἔλθῃς, κἀκεῖ ὄψει ὄχλον νοσημάτων τῇ ψυχῇ ἐπιχεόμενον· ἐὰν λύπην ἀπώσῃς, φόβος ὑποῤῥεῖ· ἂν ἀπέλθῃ φόβος, ὀργὴ ἀνίσταται· ἂν παύσηται ὀργὴ, φθόνος ἔπεισι· παρὰ πόδας τὰ δυσχερῆ, ἐκ γειτόνων τὰ κακά· ἀνοχὴ δὲ ἀκριβὴς οὐδεμία.

δ'. Τί ἂν οὖν πρὸς ταῦτα ἀποκρίναιτο ὁ Ζεὺς, ἢ ὁ Ἀπόλλων, ἤ τις ἄλλος μαντικὸς θεός; Ἀκούσωμεν τοῦ ὑποφήτου λέγοντος,

Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι.

Τίς οὖν ἡ τῆς ἀτασθαλίας αἰτία; Οὐρανοῦ καὶ γῆς δυοῖν ἑστίαιν τὴν μὲν ἄμοιρον ἠγητέον κακῶν, τὴν δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἐπιμεμιγμένην· ᾗ τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐπίῤῥυτα ἐκ τῆς ἑτέρας, τὰ δὲ κακὰ ἐξ αὐτοφυοῦς

oriantur. Improbitas vero ea duplex eſt, aut enim corrupta materiae affectio eſt, aut animae licentia. Ac de priori quidem prius dicendum eſt. Vides ergo materiam, circa quam verſatur artifex optimus; quae ſi quod ornamentum accipit, id totum arti acceptum eſt ferendum. Sin vero quaedam in terris, minus quam oportebat bene conſtituta, aliquid ab arte alienum admittant, cave in cauſa eſſe dicas artem: nunquam enim magis artificis ab arte, quam legiſlatoris a juſtitia, conſilium diſcedit: ut omittam divinam mentem multo magis, quam humanam artem, ſcopum ſuum attingere. Sicut autem in mechanicis artibus quaedam primario ipſa ars agit, dum finem ſuum reſpicit; quaedam ſua ſponte ſequuntur opus, quae non artis opera, ſed affectiones ſunt materiae, ut cum ſcintillae ab incude, e fornace favillae, aut aliunde ſimile quid ſequitur, quod operis reſpectu neceſſarium eſt, opifici tamen non eſt primarium: eodem modo in terrenis illis malis, quae humanis intervenire rebus dicimus, liberanda omni culpa ars eſt; cum nihil aliud ea, quam neceſſariae quaedam affectiones ſint, quae cum univerſi totius fabrica cohaerent: quae enim nos mala, quae corruptiones dicimus, quae lugemus, ea conſummationem totius vocat opifex; quia totum reſpicit, cujus cauſa neceſſe eſt corrumpi partes. Peſte Athenienſes affliguntur, motu terrae Lacedaemonii, inundantur Theſſali, Aetna accenditur. At vero quando Athenienſibus immortalitatem promiſit Jupiter? Nam ſi peſtis deſinat, nonne in Siciliam Alcibiades vehere poteſt populum? Quando Lacedaemoniis terram a motu immunem? aut ab inundatione Theſſalis? aut Siculis ab igne? Sunt haec quaſi partes corporum et membra. Eas autem affectiones corruptionem tu vocas, quia ea, quae intereunt, reſpicis; ego conſervationem, qui ea, quae ſuccedent iis et ſequentur. Vides mutationem corporum, novaſque generationes; quae nihil ſunt aliud, quam quaedam, ut Heraclitus dicebat, ſurſum deorſumque currens ſemita, ut alius alterius vivat vitam, alius alterius vita moriatur. Ex interitu terrae ignis oritur,

ex

τοφυοῦς μοχθηρίας ἀνίσταται. Διττὴ ϗ αὕτη, ἡ μὲν ὕλης πάθος, ἡ δὲ ψυχῆς ἐξουσία. Ῥητέον δὲ δὴ τὰ πρῶτα ὑπὲρ τῆς προτέρας. Ὕλην ὁρᾷς ὑποβεβλημένην δημιουργῷ ἀγαθῷ· ἧς τὸ μὲν κοσμηθὲν ἥκει παρὰ τῆς τέχνης· εἰ δέ τι ἀκρατῶς ἑαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα πάσχει πλημμελὲς, ἀναίτιόν μοι τὴν τέχνην τίθει· βούλησις γὰρ οὐδεμία τεχνίτου ἄτεχνος, οὐδὲ γὰρ νομοθέτου ἄδικος· ὁ δὲ θεῖος νοῦς ἀνθρωπίνης τέχνης εὐστοχώτερος. Καθάπερ οὖν ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη προηγουμένως δρᾷ στοχαζομένη τοῦ τέλους, τὰ δὲ ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, οὐ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σπινθῆρές τε ἐξ ἄκμονος, ϗ ἐκ βαύνου αἰθαλώσεις, ϗ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, οὐ προηγούμενον δὲ τῷ τεχνίτῃ· οὕτως ἀμέλει ϗ ὅσα περὶ γῆν πάθη γίνεται, ἃς καλοῦμεν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολὰς, ἐνταῦθα ἡγητέον ἀναίτιον ϗ τὴν τέχνην, εἶναι δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας ὥσπερ τινὰς ϗ ἀναγκαίας ἑπομένας φύσεις· ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ ϗ φθορὰς, ϗ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου, μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου, τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. Λοιμώττουσιν Ἀθηναῖοι, σείονται Λακεδαιμόνιοι, ἡ Θετταλία ἐπικλύζεται, ἡ Αἴτνη φλέγεται. Καὶ πότε Ἀθηναίοις ἀθανασίαν ὁ Ζεὺς ὑπέσχετο; ἐὰν γὰρ ἀπέλθῃ ὁ λοιμὸς, Ἀλκιβιάδης ἐπὶ Σικελίαν οὐκ ἄγει; Πότε Λακεδαιμονίοις ὑπέσχετο γῆν ἄσειστον; πότε Θετταλοῖς γῆν ἄκλυστον; πότε Σικελιώταις γῆν ἄπυρον; Μόρια ταῦτα σωμάτων. Ὁρᾷς οὖν τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν καλεῖς φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ τῶν ἀπιόντων ὁδῷ· ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ διαδοχῇ τῶν μελλόντων. Μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων ϗ γενέσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω ϗ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· ϗ αὖθις αὖ ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, ἀποθνήσκοντας δὲ τὴν ἐκείνων ζωήν. Ζῇ πῦρ τὸν γῆς θάνατον,

ex ignis interitu oritur aer; ex aeris interitu aqua oritur, ex aquae interitu oritur terra. Vides ſucceſſiones vitarum, vides commutationem corporum, quae mutationem toti inducunt et univerſo.

5. Jam ad alterum malorum principium innatum nobis veniamus, quod animae licentia tanquam mater concipit et conſummat, cui improbitati nomen eſt. Hanc qui aſſumit, culpam ſibi aſcribat, Deum extra noxiam relinquat. Cum enim terram creari neceſſe eſſet, quae et fruges daret, et animantes, pluraque educaret alia, eamque oporteret ipſa intra ſe continere mala; factum eſt, ut illa coelo ejecta hunc ſibi vindicarent locum. Caeterum diverſa et omnigena Deus conſtituit animalia, quorum primam bifariam diviſit naturam; ut altera omni et vivendi ratione et corporum forma diſſimilis inter ſe eſſet et diverſa ſine ratione aut prudentia, ita ut alterum in perniciem alterius natum, improvidum, divinae virtutis expers, ſoloque ſenſu in diem gauderet et duceretur; corporis viribus excelleret, intellectu autem nihil poſſet: altera vero, quae eſt hominum, ejuſdem eſſet generis, ſocialis, ac una; corpore quidem imbecillis, ratione vero inexpugnabilis, Dei capax, civilis adminiſtrationis compos; quam juſtitiae, quam legum, quam amicitiae habere guſtum voluit. Quod quidem genus omnibus, quae terram quidem colerent, praeſtare animalibus, Deo autem minus oportebat eſſe, ut arbitror. Et quamvis mortale ſit, nihil tamen propterea de ejus praeſtantia decederet; cum id, quod vulgus mortem vocat, nihil aliud quam immortalitatis exordium, futurae vitae ſit natalis: quandoquidem ſua lege ſuoque tempore corpora quidem intereunt, animae vero ad locum ſuum ſuamque vitam revocantur. Id vero, quo humana a divina vinceretur natura, tale excogitavit Deus: animam mortali corpori impoſuit, tanquam aurigam plauſtro, traditiſque aurigae in manum habenis, curſu ſuo ferri permiſit: vim illi praeterea roburque addidit, ut vel arte ſua uti poſſet, ſi vellet; vel abuti, ſi mallet. Ibi felix, et quam vere beatam dicas, anima, memor illius, a quo plauſtro impoſita eſt, fraenoſque

ϗ ἀὴρ ζῆ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῆ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. Διαδοχὴν ὁρᾷς βίου ϗ μεταβολὴν σωμάτων, καινουργίαν τοῦ ὅλου.

έ. Ἴθι δὴ ϗ ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀρχὴν τὴν αὐτοφυῆ, ἣν ἡ ψυχῆς ἐξουσία κυΐσκει τε ϗ τελεσφορεῖ, ᾗ ὄνομα μοχθηρία. Αὐτοῦ τοῦ ἑλομένου αἰτία, Θεὸς ἀναίτιος· ἐπεὶ γὰρ ἔδει γῆν γενέσθαι μὲν ἔγκαρπον, ϗ ζωοτρόφον, ϗ πολυθρέμμονα, ἔχειν δὲ ἐν ἑαυτῇ κακὰ ἔνδον καθειργμένα, ἐξεληλαμένα τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τὸν δεύτερον τόπον ἐμίγη. Θεὸς δὲ πολλὰς ϗ παντοδαπὰς ζώων κληρουχίας, δίχα αὐτῶν τὴν πρώτην φύσιν διελόμενος, τὴν μὲν εἶναι παντοδαπὴν ἐν τοῖς βίοις, ϗ ποικίλην τοῖς σώμασιν, ἄλογον, ἄφρονα, ἀλληλοφθόρον, ἀνόητον Θεοῦ ἀρετῆς ἄμοιρον, ὑπ' αἰσθήσεως ἐφημέρου βοσκομένην ϗ δημαγωγουμένην, ἰσχυρὰν μὲν τῷ σώματι, ἀμήχανον δὲ τῷ λογισμῷ· τὴν δὲ ἑτέραν αὖ τὴν ἀνθρωπίνην ἔμπαλιν ὁμογενῆ ϗ ξύνομον ϗ μίαν, ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι, ἄῤῥηκτον δὲ τῷ λόγῳ, συνετὴν Θεοῦ, πολιτείας μέτοχον, κοινωνίας ἐρῶσαν, δίκης ϗ νόμου ϗ φιλίας γεγευμένην. Ἔδει δὲ ἄρα τὸ γένος τοῦτο κρεῖττον μὲν εἶναι τῆς ἐν γῇ πάσης ἀγέλης, ἔλαττον δὲ, οἶμαι, Θεοῦ. Τὴν δὲ ἐλάττωσιν αὐτοῦ οὐδὲ θάνατος ἄρα παρέξεσθαι ἔμελλεν· ὃν γὰρ καλοῦσιν οἱ πολλοὶ θάνατον, αὐτὸ τοῦτο ἦν ἀθανασίας ἀρχὴ, ϗ γένεσις μέλλοντος βίου, τῶν μὲν σωμάτων τῷ αὐτῶν νόμῳ ϗ χρόνῳ φθειρομένων, τῆς δὲ ψυχῆς ἐπὶ τὸν αὐτῆς τόπον ϗ βίον ἀνακαλουμένης. Τοῦτον δὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε Θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, ϗ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν· ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ ϗ ἀτεχνίας ἐξουσίαν. Ἡ δὲ ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, ϗ λάβηται μὲν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων ϗ μακαρία ψυχὴ, ϗ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβι-

noſque accepit, nimirum Dei, habenas manu arripit, currum regit, impetumque caſtigat equorum: illi contra in diverſa ruunt, aliuſque alio contendit; alius enim in intemperantiam, ingluviem, ac libidinem; alius in bilem, temeritatemque, et inſaniam, propendet; alius tardus ac mollis, alius illiberalis ac dejecti humiliſque eſt animi. Ita currus in diverſa diſtractus aurigam turbat. Quod ſi equis auriga feratur, nec currus habenas audiat, ibi potentioris equi impetum axis ſequitur: quod ſi intemperantiae addictus eſt, una cum auriga ipſo in libidinem, vinolentiam, ac venerem, aliaſque nec honeſtas nec ſinceras voluptates arripitur: ſin ferox, in aerumnas quaſlibet et calamitates.

F I N I S.

Digitized by Google

ἐμβιβασαμένου Θεοῦ, καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δὲ εἰσὶν ἀτεχνῶς παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ θυμώδης καὶ ἰτητικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. Οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον. Κᾆτα ἣν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται· νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις, καὶ παροινίας, καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὔτε εὐσχήμονας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονάς· νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

IOANNIS DAVISII

N O T A E

E T

E M E N D A T I O N E S

I N

MAXIMVM TYRIVM.

Digitized by Google

JOANNIS DAVISII

NOTAE et EMENDATIONES

IN

MAXIMVM TYRIVM.

DISSERT. I. *vulgo* XXXI.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ οὐ βέβαιον.] Tribus primis Diſſertationibus hoc lemma praefigunt editi, cum quibus faciunt Reg. et Vindob. ut patet ex Lambecii Comment. lib. vii. cod. x. p. 19. Earum tamen duabus haud omnino convenit; quippe voluptatem Maximus non hominis eſſe bonum in ſecunda contendit, cujus quidem ſententiae tertia eſt ἀνατρεπτική. Cum igitur in mſ. Harleiano Diſſertationis illius index ſit περὶ ἡδονῆς γʹ, putarim ab auctoris manu tantum fuiſſe περὶ ἡδονῆς αʹ, περὶ ἡδονῆς βʹ, περὶ ἡδονῆς γʹ, reliqua vero librariis deberi.

Sectio αʹ.

Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, κατὰ παλαιὸν ᾆσμα.] Henr. Stephano melius videtur κατὰ τὸ παλαιὸν ᾆσμα. Utrumque autem bene ſe habet. Ad oram vero codicis Regii ſcribitur, Πιττακὸν ἀποτιθέμενον τὴν ἀρχὴν πρὸς τοὺς [θαυμάζοντας] εἰπεῖν, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι· Σόλωνα δὲ μαλακίαν αὐτοῦ καταγνόντα φάναι, Χαλεπὰ τὰ καλά· διὸ καὶ ἑκάτερα παροιμιασθῆναι. Eadem verba legi queant apud Suidam in Χαλεπὰ τὰ καλὰ, niſi quod ejus exemplaria perperam dent πρὸς τοὺς [ἀκμάζοντας.] Sed ex ſcholiaſta noſtro reponendum πρὸς τοὺς [θαυμάζοντας.] Hoc Kuſterum docere potuit Apoſtolius Cent. xx. 47. ubi repetitur haec ῥῆσις. Immo Petr. Pantinus ex eo Suidam corrigendum jampridem monuit. Hoc porro dictum Pittaci memorant plures, ut oſtendere Caſaubonus et Menagius ad Laertii 1. 76. Quin et ᾄσματα dici philoſophorum ſententias, aut ἀποφθέγματα, licet numeris haud adſtringantur, vere tradidit Heinſius Introd. in Heſiodi Op. et Dies cap. vi.

Πότερά [ἐστιν] ἵππῳ χαλεπὸν] Vulgo πότερα [καὶ] ἵππῳ χαλεπόν. Arceriana vero excerpta ſimul ac mſ. Harleian. exhibent πότερα [δὲ καὶ] ἵππῳ χαλεπὸν, et id Heinſio placet. Sequenda tamen videbatur Regii codicis fides, cum vetuſtiſſimus ſit et optimus.

ῥᾳστώνη τούτων ἑκάστῳ [ἀπολαβέσθαι] τῆς [αὐτοῦ] ἀρετῆς·] Ita Reg. Quin et ἀπολαβέσθαι repraeſentat Harleian.

Vulgo deeſt ea vox, et *αὐτῶν* non *αὐτοῦ* legitur.

οὐ γὰρ ἕξει τοῖς σοφισταῖς πρόφασις λόγων καὶ διαγωνίας καὶ [διδασκαλίας,] Cum Heinſius loco *διδασκαλίας* in mſ. Regio legiſſe ſibi videretur *οἶδος*, ex eo vocabulo fecit *ἔρειδος*, totumque locum ſic emendavit et diſtinxit, *οὐ γὰρ [λήξει] τοῖς σοφισταῖς πρόφασις λόγων καὶ διαγωνίας καὶ [ἔρειδος] καὶ [οὐδεὶς] ἀφαιρήσει αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα τοῦ τέλους.* Verum enimvero Reg. et Harleian. dant *οἴδας*, unde forſan reponi queat *[εἰ] γὰρ [ἥξει] τοῖς σοφισταῖς πρόφασις λόγων καὶ διαγωνίας, καὶ [οὐδεὶς] οὐδὲ ἀφαιρήσει αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα τοῦ τέλους.* Vide Diſſert. xxxiii. § 8.

οὐδὲ προήσεται τὴν σωτηρίαν, διὰ τὸ ἀστάθμητον τῶν λόγων [ἀποτεθμημένος] ταῖς προσδοκίαις,] Vulgo *οὐδὲ προήσεται τὴν σωτηρίαν διὰ τὸ ἀστάθμητον τῶν λόγων, [ἀπολελειμμένος] ταῖς προσδοκίαις.* At uterque codex locum eo, quo dedimus, modo repraeſentat. Sic itaque vertas oportet: *neque praeciſa propter incerta rationum expectatione, ſalutem ſuam projiciet.*

ἐκπλαγέντες τῇ [ἀηθείᾳ,] Vulgo *ἀληθείᾳ*, quod abſurdum. Sed optime Stephanus *ἀηθείᾳ* repoſuit, ejuſque conjecturam firmant Reg. Harleian. et Paccii codex.

προσανηλώθησαν τῆς νεώς.] Vulgo *προσαναλώθησαν*. Peſſime. Lectionem vero, quam recepimus, non ingenio ſuo, ſed mſs. acceptam referre debuit Heinſius; ſic enim dant Reg. Harleian. et Paccii codex.

Sectio β'.

καὶ τούτων [αἰτίαι] Vulgo *καὶ τούτων ἀτιμίαι*. Lectionem noſtram prae ſe ferunt ii, quibus uſi ſumus, codices.

ἀφεῖναι τῷ ῥεύματι κατάγειν αὐτὴν] Vulgo *ἀφεῖναι τῷ ῥεύματι [καὶ] κατάγειν αὐτήν.* Sed nos voculam, quae ſenſum vel turbat, vel ſaltem dubium reddit, fide mſs. Reg. et Harleian. delevimus.

ἔνθ' οὐ [χρεὼ] πείσματός ἐστιν,] Sic Harleian. et Homerus Odyſſ. Ι'. 136. vulgo *χρειών*.

ἑαυτοὺς [ἐπιτρέψομεν;] Sic uterque mſs. vulgo *ἐπιτρέψωμεν*.

ἡδίστης τῆς νεὼς οὔσης ἐκ γῆς ἰδεῖν,] Corrupte Reg. *ἡδίστης σώσεις δ' ἐκ γῆς ἰδεῖν.* Forſan Maximus dedit *ἡδίστης νεὼς ὅσον δ' ἐκ γῆς ἰδεῖν.*

Sectio γ'.

μὴ ἀφῶμεν αὐτὸν] Ita Reg. vulgo *τοῦτον*.

Λήτου βασιλέως.] Hiſtoriae, quam narrat hoc in loco Maximus, alibi non ſuperſunt veſtigia: quapropter nihil mirum, ſi cl. Dodwellus Diſſert. in Irenaeum vi. 14. indicare nequiit, cui populo rex iſte, qui memoratur, imperarit. Iſtiuſmodi vero naves, quas *θαλαμηγοὺς* vocant Graeci, *cubiculatas* autem Seneca de Benef. vii. 20. aedificarunt Ptolemaeus Philadelphus aliique. Vide Athenaeum lib. v. pag. 203, ſeqq. Immo regibus Aegyptiis *θαλαμηγὰ* fuerunt *ὀκτακόσια*, ſi fides Appiano praef. pag. 8.

οἳ οὐκ ἴσασι θάλατταν,] Homerica phraſis Odyſſ. Λ'. 121. Ψ'. 269.

τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς βασίλεια] Heinſius reponendum conjicit, *τὸ μὲν γὰρ [ἔνδοθεν] αὐτῆς*, etc. quia, ſicut puto, ſequitur *[ἔκτοσθεν] δ' αὐλῆς μέγας ὄρχατος*, ſed hoc ei contigit, quod ſententiam non recte diſtinxerit. Sic igitur interpungas oportet, *τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς βασίλεια ἦν οἷα κάλλιστα, παστάδες καὶ εὐναὶ καὶ δρόμοι (Ἔκτοσθεν δ' αὐλῆς*

δ' αὐλῆς μέγας ὄρχατος ἄγχι θυράων Τηλέγυνος — καὶ δένδρεα ἐμπεφύκεσαν, ῥοιαὶ, καὶ ὄγχναι, καὶ μηλέαι, καὶ ἄμπελοι) τὸ δ' αὐτῆς λειπὸν ἦν· ac tum demum τὸ μὲν αὐτῆς et τὸ δ' αὐτῆς ſibi invicem reſpondebunt, nec aliquid excidiſſe videbitur.

Ἔκτοσθεν δ' αὐλῆς μέγας ὄρχατος ἄγχι θυράων [Τηλέγυνος,] Vulgo τετραμμέν[illegible] ſed locum ex poeta, quod etiam faciendum viderat Heinſius, emendavi: nam verba ſunt Homeri Odyſſ. Η'. 112.

Ἐθαύμαζον [οἷον] τὸ θέαμα οἱ Αἰγύπτιοι,] Οἷον l[illegible], niſi fallor, non convenit. Lego ἐθαύμαζον [οὖν] τὸ θέαμα οἱ Αἰγύπτιοι.

τὸ πνεῦμα πρᾶον] Vulgo πρᾶον τὸ πνεῦμα. Sed a mſs. eſt ordo verborum, quem repraeſentavi.

Αὐλῶν, συρίγγων τ' ἐνοπῆς,] Verſus eſt Homericus, Il. Κ'. 13.

τὴν ἐμβολὴν τοῦ κακοῦ ἀπεμάχοντο·] Sic etiam noſtri codices. At H. Stephanus reponendum putat, πρὸς τὴν ἐμβολὴν τοῦ κακοῦ ἀπεμάχοντο. Nihil opus. Xenophon Hellen. lib. vi. cap. v. 34. Ὑπομιμνήσκοντες μὲν ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο. Quin et ἀπομάχεσθαι τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν habet Joſephus Antiq. Jud. lib. ii. cap. x. 2. Vide ſis et lib. iii. cap. vi. 4. et lib. vi. cap. vi. 2.

[ὅ, τε] ἀθρόος ἐκεῖνος ὄχλος ἔκειτο ἐκπλαγεὶς] Vulgo [ὥστε] ἀθρόος ἐκεῖνος ὄχλος, [ἀλλ'] ἔκειτο ἐκπλαγείς. Uterque mſs. lectionem, quam recepimus, exhibet.

Πολλὰ δ' ὅγε προθέλυμνα] Iliad. Ι'. 537.

διελύετο δὲ [καὶ τὰ] βασίλεια,] Male quidem Reg. διελύετο δὲ [δὲ ἡ] βασίλεια Verum inde patet legendum, prout edidimus; nam vulgo dant διελύετο δὲ τὰ βασίλεια, voce praetermiſſa.

Οἱ δὲ κορώνῃσιν ἴκελοι περὶ νῆα μέλαιναν Κύμασιν [ἐμφορέοντο.] Sic legitur apud Homerum Odyſſ. Μ'. 418. et ſic legi debere merito ſtatuerunt H. Stephanus et D. Heinſius, vulgo ἐπιφορέοντο, Harleian. ἐπεφέροντο. Non minus hac, quam illa ratione jugulatur verſus.

Sectio δ'.

ᾧ τὴν εἰκόνα ταύτην παρελάβομεν.] Vulgo ὡς τὴν εἰκόνα, quomodo repraeſentat Harleian. a prima manu. Sed ultima littera puncto notatur, ut eam delendam cenſuerit librarius. Merito ſane, quod et Heinſius vidit; nam pronomen ad λόγον refertur.

ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πάντα χρόνον,] Vulgo ἀνέξομαι τοῦ λόγου. Cum tamen Reg. et Harleian. noſtram lectionem exhibeant, non erat, cur iis denegaretur fides. Eandem repraeſentarunt Arceriana excerpta, nec aliam Paccius in ſuo codice reperit.

ἑκάτερον ἑκατέρῳ φυρόμενον.] Sic Harleian. niſi quod in eo perperam ſcribatur φερόμενον. Vulgo ἑκάτερον [ἐν] ἑκατέρῳ φυρόμενον, quod admittere non videtur Graecae linguae ratio.

σωῦσα ἀγαθοῖς ἐστερημένοις] H. Stephano non placet vox ultima. Quin et, ſi viro illi docto fides, adnotatum reperit ἐστεμμένοις, ut arbitror, ex conjectura; nam noſtri vulgatam lectionem retinent. Mihi potius excidiſſe videtur aliqua vox: itaque repoſuerim σωῦσα ἀγαθοῖς [βεβαιότητος] vel [ἀσφαλείας] ἐστερημένοις.

ἐγὼ καὶ θαλάττῃ [διὰ τοῦτο] ἀπιστῶ,] Vulgo ἐγὼ δὲ καὶ θαλάττῃ ἀπιστῶ.

Nos

Nos utrumque mſs. ſequimur.

εἰς πέλαγος ἀσφαλὲς,] Sic Reg. nec ultimae voci litem moveo, ſicut Heinſius fecit; licet eam neſciant Harleian. a prima manu, et excerpta Arceriana.

ἔνθ' οὐκ ἔς' ὅτ' ἂρ —— αἴγλη.] Eodem modo verſus hoſce laudat Maximus Diſſert. xvii. 10. Ii tamen in Homero junctim non exſtant, at ex Odyſſ. Δ'. 566. et Ζ'. 43. conflantur.

Sectio ἑ.

Ἄ δειλοὶ,] Sic Penelopes procos adloquitur Theoclymenus apud Homerum Odyſſ. Υ'. 351.

ὡς κατέλαβεν ἰθὺς πῦρ] Hiſtoriam Sardanapalli noſter in animo habuit. Vide Cteſiam apud Athenaeum lib. xii. p. 529. et Juſtin. i. 3.

ὡς κατέλαβεν ὐδὲ διῳχημένον θάνατος.] Polycraten videlicet Oroetes cruci ſuffixit. Vide nos ad Diſſert. v. 5. De viri luxuria conſulatur Athenaeus lib. xii. pag. 540.

Ἀλλ' ὐδὲ Κορινθίοις] Quaedam deeſſe putat H. Stephanus. Et hoc plane verum, niſi forſan Maximus reliquit, ἀλλ' ὐ δὴ Κορινθίυς, ſcilicet ἰσαφρόνησαν συμφορᾷ.

DISSERT. II. *vulgo* XXXII.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὐ βέβαιον.] Sic mſs. cum vulgo dent, Ἔτι περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἡδονὴ εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὐ βέβαιον. Inepta vero eſt inſcriptio; quae, judice Dan. Heinſio, talis eſſe debebat, Ὅτι οὐκ ἔςι τὸ ἀνθρώπινον τέλος ἡ ἡδονή. Quid nobis videatur, ad primae Diſſertationis epigraphen jam diximus.

Sectio ά.

ἰχθρὸς λόγος] Heinſio placet ἐχθὲς λόγος, ut noſter ad ſuperiorem Diſſertationem reſpiciat, quae die praecedente ſtatuitur habita. Codicibus autem lectionem ſatis commodam repraeſentantibus, eam ſollicitare περίεργον eſt.

ἐν πολέμῳ χορῷ] Sic Reg. vulgo ἐν ὁπολέμῳ.

Καὶ [ποῖον] ἄν τις ἐπινοήσαι] Vulgo καὶ [πῶς] ἄν τις etc. nolente Reg.

εἰ ἀφίλοι τις [τοῦ λόγου] τὴν ἔδραν] Vulgo εἰ ἀφίλοι τις τὴν ἔδραν, duabus voculis praetermiſſis. Eas nos ex Reg. addidimus, eaedemque ad Harleiani codicis oram leguntur. Vide, quae notavimus ad Diſſert. xvii. 8.

πότερος τούτων τῷ πιθανῷ πλησιαίτερος;] Vulgo πότερος τῷ πιθανῷ τούτων πλησιαίτερος; Ordo, quem ſequimur, eſt a Reg.

κἂν μὴ βέβαιον· ἢ ὁ ἀγαθὸν λέγων] Scribo κἂν μὴ βέβαιον [ᾖ·] ἢ ὁ ἀγαθὸν etc.

προσθέντας τὸ [βέβαιον] αὐτῷ,] Ita quidem noſtri codices, et ita legit in ſuo Paccius. Sed, aut fallor, aut ſententia poſtulat, ut τὸ [ἀβέβαιον] reponatur.

Sectio β'.

ἐν ᾗ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ Διαφερεῖ ὁ λόγος] Heinſius reponit ἐν ᾗ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ [ὐ] Διαφερεῖ ὁ λόγος etc. Quod ad auctoris mentem,

tem, recte; ſed ad verba, non item. Lege ἐν δὲ τῇ τῶν ἀγαθῶν νεμῇ [μὴ] διαγκελνεῖ ὁ λόγος — κιβδήλων ἀγαθῶν: cum duplicandae ſunt eaedem ſyllabae, ſaepius excidit earum altera.

Sectio γ'.

τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος οὗτος;] Interpungo, τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος; Οὗτος. Φέρε, etc.

βαδιστικὰ [ἐκ πτηνῶν] εἶναί σοι [θέλῃς] Vulgo βαδιστικὰ εἶναί σοι [θέλοις] Nos ex Reg. locum concinnavimus.

Φασὶ δὲ τὸν Καρχηδόνιον νεανίαν] Hannonem dicit. Aelianus H. A. v. 39. Ἄννων οὖν λέοντα εἶχε σκευαγωγόν. Plinius H. N. viii. 21. *Primus hominum leonem manu tractare auſus, et oſtendere manſuefactum, Hanno e clariſſimis Poenorum traditur: damnatuſque illo argumento, quoniam nihil non perſuaſurus vir tam artificis ingenii videbatur; et male credi libertas ei, cui in tantum ceſſiſſet etiam feritas.* Plutarchus Πολιτ. Παραγγ. p. 799. Ἄννωνα λέοντι χρώμενον σκευοφόρῳ παρὰ τὰς στρατείας, αἰτιασάμενοι τυραννικὰ φρονεῖν, ἐξήλασαν. Mſ. quidem Reg. ad oram habet, τὸν Ἀσδρούβαν λέγει, Harleian. τὸν Ἀσδρούβα φησί. Sed, horum ſcholiaſtarum pace, non ad Aſdrubalem reſpexit, at ad Hannonem, Maximus; licet, qua poena mulctatus fuerit, inter ſe non conveniat auctoribus.

ἰδιώτην δὲ τῇ [δυστυχίᾳ.] Sic uterque codex. Vulgo τῇ [τύχῃ] quod ut ablegarem, ſuaſit librorum fides.

Sectio δ'.

τῷ βοῶν πόνοι,] Sic Reg. vulgo τῷ τῶν βοῶν.

διαγνωστικὸν τοῦ βίου,] Legendum διαγωνιστικὸν, ut Heinſius etiam vidit.

εἰ νενέμηνται] Uterque mſ. εἰ ἐννενέμηνται. Omnino reponendum διαγωνιστικὸν τοῦ βίου. Εἶεν. Νενέμηνται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, etc. Suidas, Εἶεν, ἄγε δή. Συγκατάθεσις μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα. Scholiaſtes ad Euripidis Hecubam, verſ. 313. Εἶεν, ἔστω ταῦτα. Sic etiam ſcholiaſt. ad Aeſchyli Prom. Vinct. verſ. 36. Sexcenties ita loquuntur Plato, Dion Chryſoſtomus, et alii plures; receptaque hac emendatione, non haeret oratio, ſed debita procedit lenitate. Vide modo noſtrum Diſſert. vi. 2. xviii. 3. xxiv. 3.

νενέμηνται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, ἑκάστῳ ἕκαστον] Vulgo [δὲ] ἑκάστῳ ἕκαστον. Nos vero conjunctionem copulativam, jubente Reg. delevimus.

ὀνύχων αἰχμαῖς,] Vulgo ἀλκαῖς. At Reg. et Harleian. lectionem, quam recepimus, exhibent; et ea Heinſio quoque placuit.

ἀπέφηνε γυμνὸν [καὶ ἀσθενῆ.] καὶ ἄτεχνον, καὶ ῥώμην ἀσθενῆ,] Non eloquentis, ſed balbutientis eſt ſcriptoris, hoc modo verba repetere. Paccius autem ſic vertit: *Edidit nudum, edidit glabrum, edidit imbellem*; adeo ut voces καὶ ἀσθενῆ non ſit interpretatus. Forſan igitur eas in ſuo codice non invenit. Ut ut ſe res habeat, omnino ſunt importunae; quapropter iis tanquam delendis uncinos circumdedimus.

Sectio ί.

ὅπȢ τὸ διῶκον·] Codices διῶξον. Lege cum Heinſio διασῶζον. Id certe flagitant ſequentia.

τίμια τὰ ὄργανα·] Vulgo τίμια τὰ ὄργανα: ſed Reg. et Harleian. lectionem, quam dedimus, exhibent.

ὑβρίζειν τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα.] Ὑβρίζειν interdum dicuntur, qui turpem rebus venereis dant operam; quod olim monuit Heinſius Introd. ad Heſiodi Op. et Dies, cap. vi. nec infrequens eſt illa vocis poteſtas. Adi ſis Aelianum V. H. iii. 12. ix. 8. et Xenophontem Epheſium lib. iii. p. 53. lib. 4. p. 60. denique lib. v. p. 69. Similiter *injuriam facere* dicunt Latini. Vide Deſ. Heraldum Obſerv. ad Salmaſii Jus Attic. et Rom. lib. v. cap. xviii. § 14, ſeqq. et Gonſalium de Salas ad Petronii cap. xxv.

DISSERT. III. *vulgo* XXXIII.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ȣ̓ βέβαιον.] Sic Reg. Vulgo Ἔτι περὶ τȢ̃ αὐτȢ̃, ὅτι ἡδονὴ εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ȣ̓ βέβαιον. Heinſius vero vel hanc, vel ſimilem, fuiſſe cenſet ἐπιγραφήν· Ὅτι πάντων τέλος ἡ ἡδονή. Veram tamen inſcriptionem repraeſentare videtur Harleian. qui ſimpliciter habet Περὶ ἡδονῆς γ'.

Sectio ά.

Πεποίηνται διάλογοί τε θηρίων καὶ ξυνȣσίαι·] Vulgo πεποίηνται λόγοι διὰ τῶν θηρίων τῆς ξυνȣσίας. Cum vero mſs. dent πεποίηνται λόγοι διά τε θηρίων καὶ ξυνȣσίαι, facile vidi legendum, non λόγοι διά τε θηρίων, ſed διάλογοί τε θηρίων. Hanc conjecturam, quoniam certa videbatur, in orationis recepi contextum.

εἰς [δρυμὸν] βαθὺν·] Sic uterque mſ. vulgo δρυμῶνα. Pariter apud Joſephum Ant. Jud. lib. vi. cap. vi. 3. edunt κατά τινα [δρυμῶνα] ἐγένοντο, licet Vatic. aliique codices δρυμὸν exhibeant. Vide lib. vii. cap. x. 2.

ἀλκῇ πρȢ̃χε,] Vulgo προέχε. Nos mſ. Reg. ſequimur, eaque ratio ſcriptoribus Atticis eſt uſitatiſſima.

ἐρωτᾷ ποιμένα,] Vulgo ἐρωτᾷ [τὸν] ποιμένα, ſed articulum neſciunt ambo mſs.

τὴν χεῖρα [ἀποτείνας,] Vulgo ἀνατείνας, contra quam volunt codices.

ζοφὴ γάρ [τις] αὕτη] Vulgo deeſt vox penultima, quam nos in noſtris, Heinſius in ſuis mſs. inventam probavimus.

Sectio β'.

δοκεῖ μοι δὴ χρήσασθαι] Ita plane Reg. cum vulgo legatur δοκεῖ δέ μοι χρήσασθαι. Regio codici tantum non accedit Harleian.

λόγȣ αἰδοῖς,] Reliquis ſcriptoribus αἰνιγδὴς hoc in ſenſu dicitur. Vide ſis ad Diſſert. v. 1.

ἡδονὴν ἡ αὐτοδίδακτος παρὰ τῆς φύσεως λαβὼν ἔχει ἐξ ἀρχῆς εὐθύς·] Hoc argumentum adhibent Epicurei, ut voluptatem ſummum eſſe bonum demonſtrent. Sextus Empiricus Pyrr. Hypot. lib. iii. cap. xxiv. n. 194. Ὅθεν καὶ οἱ Ἐπικȣ́ρειοι δοκȣ̃νται

κινῦναι νομίζυσι φύσει αἱρετὴν εἶναι τὴν ἡδονήν· τὰ γὰρ ζῶα, φασίν, ἅμα τῷ γενέσθαι ἀδιάστροφα ὄντα ὁρμᾷν μὲν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν, ἐκκλίνειν δὲ ἀλγηδόνας. Cicero Fin. i. 9. *Epicurus voluptatem ſummum bonum eſſe volt, ſummumque malum dolorem, idque inſtituit docere ſic: Omne animal, ſimul atque natum eſt, voluptatem appetere, eaque gaudere ut ſummo bono; dolorem aſpernari, et, quantum poſſit, a ſe repellere: idque facere nondum depravatum, ipſa natura incorrupte atque integre judicante.* Vide ſis ejuſdem libri cap. 21. lib. ii. cap. 10. ac Laertium x. 129, 137.

Sectio γ'.

φαῦλόν τι χρῆμα ἡδονή;] Vulgo [Εἰ] φαῦλόν τι χρῆμα ἡδονὴ, οὐκ ἂν ἦν, etc. Cum vero mſs. primam vocem neſciant, interpunctio mutanda fuit, ut loco ſua reſtitueretur ſanitas.

Δύο γὰρ ὄντων [τύτων] ἐν ἀνθρώπυ ψυχῇ,] Vulgo deeſt vox τύτων, quam nos ex Reg. et Harl. adjecimus.

Sectio δ'.

ἢ διὰ τὴν κοινότητα] Codices ἢ διὰ τὴν κοινότητα. Locum ſic lego, diſtinguoque διαστατικόν. Ἢ διὰ τὴν κοινότητά σε ἐνοχλεῖ; *An eo tibi diſplicet, quod communis ſit?*

[ὐδὲ τῦ ἡλίυ] Sic Reg. vulgo μηδέ.

πέρα γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν προέλθῃς, πάντα κοινὰ,] Hoc eſt in ſe falſum, et auctoris menti contrarium: ſi enim *ultra res neceſſarias progredimur*, multum abeſt, ut *omnia ſint communia*; nec, ſi res ſe ſic haberet, Maximi noſtri ſcopo conveniret. Reg. habet [μέρη] γὰρ τῶν ἀναγκαίων, eademque lectio orae codicis Harleian. adſcribitur. Lege [μέρη] γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν [περιέλθῃς,] πάντα κοινὰ, quod et verum, et loco congruum.

Sectio ε'.

καὶ γὰρ ὁ κατ' αἱρετὴν πονῶν ἑκὼν, φιλίᾳ ἡδονῆς πονεῖ,] Ex Epicuri mente, qui ſtatuit διὰ τὴν ἡδονὴν καὶ τὰς ἀρετὰς αἱρεῖσθαι, ὐ δι' αὐτάς· ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν διὰ τὴν ὑγίειαν. Vide Laertium x. 138. ac ibi Menagium. Et hoc quidem ſequitur ex eo, quod cenſet τέλος παντὸς πράγματος εἶναι ἡδονήν. Adi Suidam in Ἡδονή.

Ὦ, μὴ φρένας] Iliad Z'. 234.

(ἢ γὰρ ἂν εἴη ὁ δυσαρεστότερος) Heinſii ſane judicium miror, cui placet, ἢ γὰρ ἂν εἴη [δυσαρεστότατος·] tantum enim abeſt, ut ei, qui laborum cauſa laborem ſubit, *difficulter placeri queat*, ut res ei gratae ſint, quae minime ceteris arrident hominibus. H. Stephanus reponit, ἢ γὰρ ἂν εἴη ὗτος δυσαρεστότατος, ſed nec hac opus eſt mutatione: nam comparativa pro ſuperlativis interdum ponuntur. Aelianus H. A. i. 42. Αἰετὸς τῶν ὀρνίθων [ὀξυωπέστερος.] Cleomedes Κυκλ. Θεωρ. lib. ii. p. 287. Πάντων τοίνυν τῶν ἄστρων ἡ σελήνη [προσγειοτέρα] — ὑπάρχυσα. Diogenes Laertius vi. 5. Ἐρωτηθεὶς τί [μακαριώτερον] ἐν ἀνθρώποις, ἔφη, Εὐτυχῦντα ἀποθανεῖν. Et x. 132. Διὸ καὶ φιλοσοφίας τὸ [τιμιώτερον] ὑπάρχει ἡ φρόνησις. Pariter Hermias Irriſ. cap. x. Thaletem vocat Ἰώνων [πρεσβύτερον.] Vide ſis et Origenem περὶ ἀρχῆς, § lxiii. p. 200. ed. Londin. Euſebium de Laud. Conſtantini, cap. i. p. 718. et Epiſtolam

Digitized by Google

piſtolam Conſtantini ad Macarium apud Socratem H. E. i. 9. p. 36.

χολῇ γὰρ ἂν εἴη τὸ κάλλος [κάλλος] Ultima vox in editis deeſt: ſed eam addendam fuiſſe notavit Heinſius ex mſ. Regio, quocum facit Harleian.

Sectio ϛ'.

ἀποφαίνεσθαι [τὴν ἡδονὴν] πάντων χρημάτων αἱρετωτέραν,] Vulgo ἀποφαίνεσθαι πάντων χρημάτων αἱρετωτέραν, omiſſis duabus voculis, quas nos fide Regii codicis adjiciendas curavimus.

ἄλλο ἄλλῳ] Vulgo ἄλλο [ἐπ'] ἄλλῳ. At ex Arcerianis quidem excerptis vocem mediam tolli juſſit Heinſius, eademque nec in Reg. nec in Harleian. legitur.

τὰ δυσχερῆ [τῇ] φύσει] Vulgo deeſt vox penultima, contra quam vult uterque mſ.

ἀντικαταλλαττόμενος ταῦτα τῆς προσδοκίας τοῦ [ὕπνου·] Ultima vox H. Stephano ſuſpecta fuit, et jure quidem merito: nam lethargus, verbi cauſa, quam plurima naturae parum grata ſubit; haec tamen perfert, non ut ſomno fruatur, ſed ut nimiam deponat ſomnolentiam. Legendum reor, ἀντικαταλλαττόμενος ταῦτα τῆς προσδοκίας τοῦ [ὑγιεῖν,] quod valet θεραπεύεσθαι, ut Heſychius docebit.

ἀφαιρήσεις τὴν αἵρεσιν] Vulgo ἀφαιρήσεις [καὶ] τὴν αἵρεσιν. Vocem, quam delevi, non agnoſcit Reg.

Sectio ζ.

χαρὰν τὴν ἡδονὴν καλῆς,] Hoc ob Stoicos dicit, qui miri fuere verborum captatores. Seneca Epiſt. lix. *Scio, inquam, et* voluptatem, *ſi ad noſtrum album verba dirigimus, rem infamem eſſe; et* gaudium, *niſi ſapienti, non contingere.* Plura huc facientia congeſſimus ad Ciceronis Tuſc. iv. 6.

τὸ δὲ πρᾶγμα [ἱερῶ,] Omnino reponendum ὁρῶ, licet a recepta lectione non abeant codices.

γνωρίζω· ἡ ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα — οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγάλαις — ἡδοναῖς χειραγωγούμενον — ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἑκόντα.] Locus eſt parum ſanus. Quid enim ſibi vult haec oratio? *Voluptas effecit ut Hercules, non alio manuductore quam magnis voluptatibus uſus, haec omnia ſua ſponte ſubierit.* Οὐκ in Reg. non legitur. Repono, *γνωρίζω.* Ἢ [οἴει] τὸν Ἡρακλέα — ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγάλαις — ἡδοναῖς χειραγωγούμενον — ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἑκόντα; *An putas Herculem, alio manuductore quam magnis voluptatibus uſum, haec ſua ſponte pertuliſſe?* Nihil mihi clarius videtur.

καὶ χορὸς] Lego καὶ χοροί, nam reliqua pluraliter efferuntur.

Sectio η.

[καὶ] τῆς ψυχῆς μόνης,] Vulgo primam voculam praetermittunt, eam tamen agnoſcunt Reg. et Harleian.

αἰσχρὸς γὰρ ἦν.] Heinſio placet ζμικρὸς γὰρ ἦν, quod in Platonis Sympoſ. p. 315. ζμικρὸς vocetur Ariſtodemus. Addere potuit, quod homullus ille tam inſigni ſtaturae brevitate fuit, ut Μικροῦ ſit cognomen nactus. Vide Xenophontem Memor. lib. i. cap. iv. 2. Sane cum ζιμότης et ὠχρότης peculiaria ſint oris vitia, vix eſt ut generale nomen hic uſurparit Maximus; quapropter

quapropter Heinſio lubens adſentior.

[πάντα] ταῦτα ὑφ᾽ ἡδονῆς ἕλκεται,] Sic Reg. et Harleian. vulgo πάντως.

Sectio θ'.

Ἥδετο ὁ Διογένης τῷ πίθῳ,] Ita Reg. vulgo deeſt ὁ.

ὡς ὁ Καμβύσης Χοάσπῃ μόνῳ·] Hujus unius fluminis aquas bibere ſoliti ſunt Perſarum reges, ſi Herodoto credamus aliiſque plurimis. Vide Barn. Briſſonium Regn. Perſ. i. 28.

ἀνιᾶται Σμινδυρίδης ἀπελαυνόμενος,] Smindyrides, perditiſſimae luxuriae Sybarita, ſibi conjugem quaeſivit Agoriſtam. Is autem a Cliſthene rejectus eſt, haec vero Megacli fuit Athenienſi deſponſata. Vide ſis Herodotum vi. 127, ſeqq. et interpretes ad Aeliani V. H. ix. 24. xii. 24.

Sectio ι'.

μεγάλας ἡδονὰς [ἀντεισάξεις;] Vulgo ἀντισάζεις, Harleian. ἀντεισάσεις, Reg. ἀντισάγεις. Certiſſime legendum ἀντεισάγεις, ut Stephanus ac Heinſius monuerunt; et ita nos edidimus.

τί γὰρ δειλίας [ἀνιαρότερον;] Editi ſcriptique codices ἀνιαρώτερον, contra quam Graecae linguae canones jubent, cum ἀνιαρὸς penultima ſit longa. Poeta apud Ariſtotelem Rhet. lib. i. cap. xi. 6.

> Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον χρῆμ᾽ [ἀνιαρὸν] ἔφυ.

Extat apud Theognidem ℣ 472. licet variae ſint lectiones. Euripides Medeae ℣ 1095.

> Εἶθ᾽ ἡδὺ βροτοῖς, εἴθ᾽ [ἀνιαρόν.]

et ℣ 1112.

> Τήνδ᾽ ἔτι λύπην [ἀνιαροτάτην] etc.

Adi ſis Ariſtophanem Pluto ℣ 561. ſcholiaſten Hephaeſtionis p. 2, 3. Pari modo peccatur apud Ariſtaenetum ii. 9.

Καλλικρατίδας μέρος·] Vulgo [καὶ] Καλλικρατίδας μέρος. Conjunctionem vero copulantem non agnoſcit Reg.

ἡ Τυῤῥηνὴ σάλπιγξ,] Vulgo ἡ. Sed nos Harleian. merito ſequimur. Quod autem a manu ſecunda Τυῤῥηνικὴ praeferatur, id certe non eſt neceſſarium; nam Τυῤῥηνὸν αὐλὸν habet Pollux lib. iv. cap. ix. § 70. Virgilius Aen. viii. 526.

> *Tyrrhenuſque tubae mugire per aethera clangor.*

Tuba nempe Tyrrhena nominatur, quod, ut Servius obſervavit, *in Hetruria inventa fuit, ſcilicet in Vetulonia ejus urbe*. Tatianus cap. ii. Τυῤῥηνοὶ (συνεστήσαντο) σάλπιγγα. Ibi vide cl. Worthium; lociſque veterum, quos indicavit, adde Strabonem lib. v. p. 336. et Scholiaſten ad Ariſtophanis Ranas ℣ 133.

DISSERT. IV. *vulgo* XXXIV.

TI τέλος φιλοσοφίας] Hoc lemma ſatis Heinſio non facit: putat igitur Maximum ſcripſiſſe, Ὅτι οὐκ ἔστι τὸ τοῦ φιλοσόφου τέλος ἡ ἡδονή. Sed fruſtra prorſus eſt vir eruditus; nam noſter *prudentiam*, φρόνησιν, eſſe philoſophiae finem probat, adeoque non ſollicitanda eſt ἐπιγραφή, quam praeſtant mſſ.

Sectio α΄.

[γνώμη] ῥήτορος,] Vulgo γνῶμαι. Lectionem, quam ſequimur, exhibet uterque codex. Illam etiam Paccius in ſuo mſ. reperit, ut ex ejus interpretatione liquet.

Sectio β΄.

ἡδονῆς ἀρετῇ ἁμιλλωμένης] Vulgo ἡδονῆς [καὶ ἀρετῆς] ἁμιλλωμένης. Uterque vero mſ. lectionem, quam dedi, repraeſentat, eamque poſtulat oratio.

ἀπὸ τοῦ ἀνδρωνίτιδος ἐπὶ τὴν γυναικωνῖτιν.] Proverbialis locutio. Vetus ſcriptor apud Suidam in Ἀνδρωνῖτις et Κωμάσαι. Καὶ τὸ λεγόμενον, ἐκδύσας τὴν ἀνδρωνῖτιν εἰς τὴν γυναικωνῖτιν κωμάσαι. Contra, vero ἔνιοι τὸν θυμὸν ἐκ τοῦ γυναικωνίτιδος εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν οὐκ εὖ μετοικίζουσιν, ut ait Plutarchus περὶ ἀοργ. tom. ii. pag. 457.

τὸ μὲν σχῆμα τοῦ φιλοσόφου [μετενδύεται,] Legendum credo μετεκδύεται, *exuit*, *deponit*, *abjicit*. Vide Joſephum Ant. Jud. lib. vi. cap. xii. 7.

Παραγνωμεῖς περὶ τοὺς [θεμένους·] οὐδὲν] Paccius etHeinſius ita verterunt, quaſi θεμελίους legerint. Ego ſane potius orationem continuaverim, Παραγνωμεῖς περὶ τοὺς θεμένους οὐδὲν φιλοσοφίᾳ καὶ ἡδονῇ κοινόν: *Peccas in eos, qui nihil eſſe philoſophiae cum voluptate commune poſuerunt.*

[ἄλλος] μὲν ὁ φιλήδονος, [ἄλλος] δὲ ὁ φιλόσοφος·] Sic Reg. editi ἄλλο utrobique prae ſe ferunt.

διαπεπράχθαι τὰ ἔργα·] Vulgo διαπεπράχθαι [καὶ] τὰ ἔργα. Sed importuna miſtam conjunctionem, jubentibus mſſ. ejecimus.

ὡς τὰ βαρβαρικὰ τῶν [Ἑλλήνων.] Vulgo [καὶ] τὰ βαρβαρικὰ τῶν Ἑλλήνων. Primam vocem fide codicis Regii mutavimus. Ultimae loco poſuiſſem Ἑλληνικῶν, niſi veteres τοῖς κυριωτέροις ἀντὶ τῶν ἐθνικῶν uſos conſtaret. Euripides Medea ℣ 1330.

> Ὅτ' ἐκ δόμων σε βαρβάρου τ' ἀπὸ
> χθονὸς
> [Ἕλλην'] ἐς οἶκον ἠγόμην, κακὸν μέγα.

Et Iphig. in Aulide ℣ 64.

> Καλασκάπτειν πόλιν
> [Ἕλλην'] ὁμοίως βάρβαρόν θ' ὅπλων
> μέτα.

Iterum Heraclid. ℣ 131.

> Καὶ μὴν στολήν γ' [Ἕλληνα] καὶ ῥυθ-
> μὸν πέπλων
> Ἔχει

Hujuſmodi plura collegit vir doctiſſimus, Th. Stanleius, ad Aeſchyli Prom. Vinct. ℣ 2.

Sectio γ΄.

ἐξειργμένου τοῦ φυγῆς,] Vulgo ἐξηγημένου [τὰ] τοῦ φυγῆς, quod bene ſe non

Digitized by Google

non habet. Itaque mſ. Regio paruimus, qui lectionem tam ſenſui quam linguae Graecae conſentaneam repraeſentat.

Εἰς κοίρανος] Iliad. Β'. 204.

ἔπηλαι δὲ λόγος.] Vulgo ἔπηλαι δὲ [ὁ] λόγος. At Reg. articulum jure merito praetermittit.

ὑπηρεσίας ἀνεπιθυμήτως] Scholiaſtes in Reg. Οἶμαι ἀβασανίςως ἢ ἀνεπιμελήτως. Vide Diſſ. xiii. 7.

[ἐπανίςησι] τὰ αἰσχρὰ τοῖς καλοῖς,] Sic optime Reg. et Harleian. vulgo ἐπανίθησι ſine commodo ſenſu.

Sectio δ'.

τῷ βασιλεῖ [τῷ] Περσῶν] Vulgo τῷ βασιλεῖ [τῶν] Περσῶν. Uterque vero mſ. habet, ut edidimus; nec aliter loquuntur optimi ſcriptores. Arrianus Exped. i. 5. Ὅσα μέγιςα παρὰ βασιλεῖ [τῷ] Μακεδόνων νομίζεται. Lucianus in Timone tom. i. p. 135. Ὥςε οὐδὲ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἴσος. Adeantur etiam Pauſanias vii. 27. et Euſebius de vita Conſtantini, iv. 8.

ἐλέφαντα ['Ινδοί,] Vulgo Ἰνδός. Nos mſs. adhaeremus: et merito quidem; nam non Ἄραψ ſubjicitur, ſed Ἄραβες.

κόρος αὐτὴν [τὸ πρότερον] ἔχει,] Sic optime Reg. quod et Heinſius monuit. Harleian. autem κόρος αὐτὴν τὸ [πρότερον] ἔχει. Pariter apud Iſocratem ad Demonic. p. 16. editur, Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς [προτέροις] φίλοις. At ibi nonnullorum codicum fide malim τοῖς [πρότερον] φίλοις. Simili modo variant exemplaria Aeliani V. H. iii. 18. nec dubium quin ſana ſit utraque loquendi ratio; licet ea, quam noſtro reddidimus, elegantior videatur. Vulgo κόρος αὐτὴν πρότερον ἔχει.

παρῦσα ἡδονῇ] Vulgo παρῦσα [ἡ] ἡδονή, renitentibus mſs.

Sectio ε'.

ἐγὼ δὲ ἐλευθερίαν [ποθῶν,] Forte ποθῶ, prout vult Harleian. in quo linea per ultimam literam ducitur.

ὁ ταπεινὴν δὲ, ἀποβεβλημένην ἀνδραπόδων τέχνας·] Ita Reg. Vulgo ὁ ταπεινὴν δὲ, [οὐδὲ] ἀποβεβλημένην· etc.

ὑφ' ὧν ἐρανιζόμενος ἀθρείτω τὸ μέγα τοῦτο ὄφελος, ἡδονὴν, αἰτίζων οὐκ ἀκόλυς,] Sic diſtinximus, cum perperam dent editi; μέγα τοῦτο ὄφελος, ἡδονὴν αἰτίζων, οὐκ ἀκόλυς, etc. Locus hoc modo vertendus eſt: *Quarum* (illiberalium artium) *ſymbolis donatus, magnum hoc commodum, voluptatem, percipiam; non panis fruſta mendicans*, etc.

οὐδὲ [ἄορας] Vulgo οὐδὲ δίορας, Reg. δόρας. Legas oportet ἄορας, ut in Harleian. ſecunda manus emendavit. Sed et Heinſius hoc vidit, quod facillimum fuit: nam noſter reſpicit ad Homeri Odyſſ. Ρ'. 222.

> Αἰτίζων ἀκόλυς, οὐκ [ἄορας] οὐδὲ λέβητας.

Dio quidem Chryſoſtomus Orat. i. pag. 11. habet

> Αἰτίζων ἀκόλυς, οὐκ [ἄρνας] οὐδὲ λέβητας.

Ea, ſi F. Morello credis, eſt lectio genuina. Verum metro repugnat, et omnino reponendum ἄορας. Sic certe ſcripſit politiſſimus ille rhetor, ut patet ex Orat. iv. p. 61. C.

παρὰ μὲν Μιθαίκυ ὄψον, παρὰ δὲ Σαράμβυ οἶνον,] Hos conjunxerunt Ari-

Ariſtides tom. iii. p. 317. aliique plurimi. Julianus Orat. ii. p. 85. Ὅθεν αὐτῷ (Δαρείῳ) τὸ [κλεινὸν] ὄνομα γέγονε κατὰ πάντας ἀνθρώπους ἐμφανές· ἐκάλουν γὰρ αὐτὸν Περσῶν οἱ γνώριμοι, ὅ, τι περ Ἀθηναῖοι, τὸν Σάραμβον. Lege, Ὅθεν αὐτῷ τὸ [Καπήλου] ὄνομα γέγονε. Dio Chryſoſtomus Orat. iv. p. 75. Ἀλλὰ [Ἐρόμωνα] μὲν καὶ [Σάραβον,] ὅτι ἐν Ἀθήναις καπηλεύουσι, καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τοῦτο ἀκούουσι τὸ ὄνομα, δικαίως φαμὲν ἀκούειν· Δαρεῖον δὲ τὸν πρότερον, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις ἐκαπήλευε, καὶ Πέρσαι αὐτὸν ἔτι καὶ νῦν καλοῦσι [Κάπηλον,] οἴει ὡς οὐ δικαίως κεκλῆσθαι; Qui locus emendationem noſtram firmat. Sed et ipſe ſine vitio non eſt; nam non Σάραβον, at Σάραμβον ſcribo. Licet enim ſciam, quid dixerit Caſaubonus ad Athenaei iii. 28. tamen apud Tzetzen Chiliad. x. 818. repono

> Ἦσαν δοκῶ δ' ὁ Σάραμβος ὁμοῦ καὶ Θεαρίων,

ubi vulgo Σάραβος: et apud Pollucem vii. 193. Ὅθεν καὶ [Σάραμβον] ὁ Πλάτων κάπηλον ὠνόμασεν, haud Σαραβῶνα. Adde quod Σάραβον, teſte Suida, τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον οἱ κωμικοὶ λέγουσιν, ut tale nomen a viris gravibus honeſte non potuerit efferri. Athenaei quidem codices lib. iii. p. 112. E. dant, καὶ Σάραμβος, ὁ Κάραβος, ὁ κάπηλος. At proculdubio legendum, καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος, prout eſt apud Platonem in Gorgia p. 310. quem locum ibi laudat Deipnoſophiſta: nam voces ὁ Κάραβος ex officina librariorum prodierunt, adeoque ſpongiae debent incumbere. Quod vero Caſaubonus Ἐρόμωνα proſcripſit et Θεαρίωνα Dioni reſtituit, id mihi recte factum videtur. Themiſtius Orat. xxiii. p. 297. Κάπηλος οὗτος ἢ [αὐτοπώλης] κομψότερον μικρῷ Σαράμβου καὶ Θεαρίωνος. Lege, κάπηλος οὗτος ἢ [ἀρτοπώλης.] Ariſtides certe tom. iii. p. 144. Plato in Gorgia p. 310. et Athenaeus lib. iii. p. 112. Θεαρίωνα τὸν ἀρτοποιὸν memorant.

παρὰ δὲ Κόννου ἑταίραν, παρὰ δὲ Μελησίου ᾠδήν.] Connus quidem celebris erat citharoedus, et Thucydidis Demagogi patri filioque nomen Meleſias. Vide Menagium ad Laertii ii. 28. et Clericum in Aeſchinis Dial. i. 8. Sed Conni lenonis aut cantoris Meleſiae nulla, quod ſciam, supereſt apud veteres memoria. Heinſius optime ſibi videbatur emendaſſe, παρὰ δὲ Κόννου [κιθάραν.] Non accedo: praeterquam enim quod κιθαρῳδίαν, non κιθάραν, a citharoedo petere debuit; nullam voluptatem ſecum fert cithara, niſi praeſto ſint artifices manus. Nam *non omnes, qui habent citharam, ſunt citharoedi*, ut ait Varro R. R. ii. 1.

ποῦ στησόμεθα;] Sic uterque codex, non στησώμεθα, quemadmodum vulgo.

τίς ὁ μακάριος ἀνήρ; οὗτος] Interpunge, τίς ὁ μακάριος ἀνήρ; Οὗτος καὶ ἄγρυπνος καὶ ἐπίπονος; *Quis beatus eſt vir? An hic vigil et induſtrius*, etc.

πολύποις τὰς πολλὰς κόμας,] Polypodes *veſcuntur conchyliorum carne, quorum conchas complexu crinium frangunt*, auctore Plinio H. N. ix. 46. Quin et piſces ἀφυλάκτους ὄντας περιβάλλουσι ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἄρκυσι, ταῖς πλεκτάναις. Verba ſunt Aeliani V. H. i. 1.

Sectio

Sectio ϛ'.

[ἀλλ'] οὐκ ἀθλιώτατα] Vulgo ἆρ' οὐκ, nec male, niſi refragarentur codices. Noſtri certe lectionem, quam recepimus, exhibent, eaque recte ſe habet. Vide Devarium de Partic. p. 10.

οἷον τοῦτο ζῶον] Vulgo οἷον τοῦτο [τὸ] ζῶον. Articulum non agnoſcunt mſs.

λάλον,] Heinſio placet λάβρον. Mſs. vero non addicunt, nec incommoda videtur illa vox, quam repraeſentant, cum ſequatur [ἔργον] ἔρημον.

αἴθ' ὄφελεν] Parodia eſt Iliad. Γ'. 40.

παρ' ὑμῶν] Sic Reg. nam Stephanus male dedit παρ' ἡμῶν.

Sectio ζ'.

τὸν νοῦν [λαμβάνοντι·] Vulgo διαλαμβάνοντι. Utrumque codicem ſequor.

ἡ ψυχὴ σώματος; εὗρες τὸ ζῶον.] Locus mihi videtur mutilus: non enim, quae pars ſit conſervatrix, clare prodidit Maximus. Lego, Πότερον πολέμου διασωστικόν; σῶμα ψυχῆς, ἡ ψυχὴ σώματος; [Ψυχὴ σώματος.] Εὗρες τὸ ζῶον. Multas in veterum ſcriptis lacunas peperit librariorum negligentia, dum voces, quae repeti debuere, ſemel tantum poſuerunt.

εἰ δέ τις τἀνθρώπου] Reg. habet εἰ δέ τις [τὸ] τἀνθρώπου. Lege εἰ δέ τίς [ποτ'] ἀνθρώπου.

διωχεῖν ἐθέλοι·] Sic cum Heinſio legendum. Vulgo ἐθέλοις, quod non recipit ſyntaxis.

Sectio ή.

ἐξ ὀμφαλοῦ] Vulgo ἐξ ὀμφαλῶν, nolente Reg.

[βόσκειν] ὁμοῦ] Schottus reponit βλώσκειν ὁμοῦ, quod αὐξάνειν interpretatur etymologus. At non male ſe habet codicum lectio. Heſychius βόσκων, τρέφων. βοσκόμεθα, τρεφόμεθα. Nihil igitur muto.

τοῦτο [αἱ Χίμαιραι,] Si reliqua pluraliter efferrentur, ego ſane nullam huic lectioni moverem controverſiam. Sed cum una tantum Chimaera fuiſſe fingitur, aeque ac unus Geryon, unuſque Cecrops, omnino legerim τοῦτο [ἡ Χίμαιρα,] ὁ Γηρυόνης, etc.

ὁ Κέκροψ.] Sic diſerte Reg. et favet Harleian. in quo Κέκρωψ. Vulgo Κέρκωψ, quod huic loco non convenit. Nam Cercopes homines erat aſtuti quidem et doloſi, ſed externa ſpecie ceteros mortales referebant; quos tamen ob morum pravitatem ſimios factos eſſe ſcribunt nonnulli. Vide Zenobium iv. 50. Diogenianum v. 51. Harpocrationem in Κέρκωψ, Scholiaſt. ad Luciani Pſeudom. tom. i. p. 35. praecipue vero Suidam in Κέρκωπες et Κερκωπίζειν. At Maximus res inſigni quadam nota deformes et monſtroſas enumerat. Sic Chimaera fuit

> Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση
> δὲ Χίμαιρα.

Sic Geryonem *triplicis naturae fuiſſe ferunt*. Cecrops vero διφυὴς cenſebatur, partim ſcilicet homo, partim draco. Adi ſis Homerum Iliad. Ζ'. 181. Juſtinum xliv. 4. et Meurſium de Regg. Athen. i. 8.

DISSERT. V. *vulgo* XXXV.

Sectio α'.

ΑΥΠΝΩ, καὶ ἀδεεῖ] Vulgo ἀνενδεεῖ, ſed contra mſs. fidem. Dicam, quod res eſt. Pleriſque ſcriptoribus ἀδεὴς uſurpatur pro eo, qui non timet; ἀνενδεὴς autem pro eo, qui non eget. At noſter τῷ ἀδεεῖ utramque vim tribuit. Prioris ſignificatus exempla non eſt cur congeram; nam proletaria ſunt, et ubique obvia: poſterioris haec accipe. Diſſert. iii. 2. Ἡδονὴ δὲ καὶ λόγου [ἀδεὴς,] καὶ τέχνης πρεσβυτέρα. Et Diſſert. xli. 2. Μέχρι μὲν τούτων [ἀδεὴς] εἰμὶ χρησμῳδίας. Sic ex mſs. ediderunt, licet ἀδεὴς in utroque loco vim poſſideat ἀνενδεοῦς. At multo frequentius hanc ἀδεοῦς poteſtatem retinent codices, quam libri typis excuſi. Sic Diſſert. vii. 2. Χρόνος βίου ἐν τῷ μακρῷ τούτῳ καὶ διηνεκεῖ αἰῶνι [ἀδεὴς] φιλοσόφου λόγου. Diſſert. xii. 4. Ὅσαι ἄλλαι χειρουργίας ἀδεεῖς, et § 6. [ἀδεὴς] ἐφημέρων νόμων. Diſſert. xiii. 3. Ἡ μὲν πάντων [ἀδεής.] Diſſert. xx. 6. Φιλία χρείας [ἀδεὴς,] κολακεία χρείας ἐνδεής. Diſſert. xxiii. 3. Σῶμα [ἀδεὲς] φαρμάκων. Sic in omnibus hiſce locis Reg. et Harleian. nec video, cur eorum fidem habeamus ſuſpectam: nam δεία, ἔνδεια, quod teſtatur Heſychius. Vide ſis et etymologum in ἔνδεια. Aſt ἀπὸ τῆς δείας in hac ſignificatione recte ducitur ἀδεής. Haec id, quod poſui, verum eſſe ſatis oſtendunt. Legas tamen oportet ἀΰπνοις καὶ ἀδεέσι, prout ipſa ſyntaxis docet.

μὴ ἀποκρινώμεθά σοι ποικίλον.] Locus eſt parum ſanus. Andr. Schottus reponit μὴ ἀποκρινοίμεθά σοι ποικίλον. Ὡς εἰ μὲν τοῦ τίς ἐστιν ἀνθρώπου ὄψις [οἷα] ἀνέχεσθαι. Maximus, opinor, ſcripſit, Ἔχε δὲ αὐτόθι, [εἰ] μὴ ἀποκρινώμεθά σοι ποικίλον. Εἰ μὲν τοῦ τίς ἐστιν ἀνθρώπου ὄψις, [ὡς] ἀνέχεσθαι etc.

πρὸς αὐτὸν διηνεκῶς δεδορκότες.] Vulgo διηνεκῶς πρὸς αὐτὸν δεδορκότες. Nos ordinem verborum ſequimur, quem praeſtat Reg.

θᾶττον δ' ἂν σταίη ὁ ἥλιος] Haec vitio librarii neſcit Harleian. Reg. autem dat θᾶττον δ' ἀνισταίη. Repono θᾶττον δ' [αὖ] σταίη ὁ ἥλιος. *Citius*, vice verſa, *ſtaret ſol.*

ἀλλὰ ἀνάγκης] Sic codices, et ſubauditur ἔργον. Vulgo ἀνάγκη.

ἡ πρὸς νύκτα συνουσία] Ita Reg. vulgo πρὸς [τὴν] νύκτα.

Sectio β'.

δυστυχημάτων ἀκμῇ συγγίγνεσθαι ἀεὶ,] Vulgo δυστυχημάτων ἀκμῇ [δυνάσθαι] συγγίγνεσθαι ἀεί. Vocem antepenultimam non agnoſcunt Reg. et Harleian.

ἀμήχανον [ἐν] ἀνθρωπίνῃ φύσει·] Deleta praepoſitione, lego ἀμήχανον ἀνθρωπίνῃ [ψυχῇ,] quam mutationem flagitat, ut opinor, Helleniſmus.

ἀπροαίρετος δὲ τῷ θέοντι.] Vulgo ἀπροόρατος, quod plane repugnat: nam ſi novit, quae plana ſit via, quaeque foveam celet, τὴν διεσκαμμένην *improviſam* non eſſe manifeſtum. Igitur egregiam lectionem quam Reg. ſuppeditavit, haud ſum aſper-

Digitized by Google

aſpernatus. Verte, *quam curſor, invitus licet, tranſire neceſſario debet.*

Sectio γ΄.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι] Iliad. Ω΄. 527. Fallitur autem noſter, dum πίθον ἐκ κακῶν καὶ ἀγαθῶν κεκερασμένον fingit: hoc enim dolium malis, illud vero bonis repletum ponitur; quamvis fata ſingulis diſtributa vel mala ſint, vel omnino mixta. Vide doctiſſimi viri, Jac. Duporti, Gnomol. Homer. p. 142.

ἀγαθῶν [ἀκηράτων.] Sic Reg. vulgo ἀκεράτων.

ἐκ τοῖν πίθοιν τούτοιν [ἀρυτόμενος,] Ita Reg. non ἀρυόμενος, ut vulgo. Moeris Atticiſta, Ἀρύτεσθαι Ἀττικῶς· ἀρύεσθαι Ἑλληνικῶς. Thomas Magiſter, Ἀρύτομαι κάλλιον ἢ ἀρύομαι. Vide tamen Ariſtophanis Nubes, ῡ 271.

κακῶν [ἀενάων] ῥεῦμα] Vulgo κακῶν ἀκηράτων ῥεῦμα, quod bene ſe non habet, cum noſter ἀκηράτων κακῶν verba ſtatim ſubjiciat. Igitur nobis opem commodam tulit Reg. cujus pariter orthographiam ſervavimus; licet in orationis ſolutae ſcriptoribus ἀέναον editi libri fere repraeſentant. Vide ſcholiaſten ad Ariſtophanis Nubes, ῡ 274.

Sectio δ΄.

ἰχθηροῖς τε ὁδοιπόροις,] Vulgo ἰχθηροῖς [τε] καὶ ὁδοιπόροις. At voculam ſecundam praetermittunt Reg. et Harleian.

ἀρόσιμον] Vulgo ἀρώσιμον. Male. Nos igitur Harleian. ſequimur. Suidas in Ἄρομαι· Ἀρόσιμον κλίμα, τὸ ἀροτριούμενον. Vide Pollucem i. 224. et ſcholiaſten ad Iliad. Λ΄. 557.

Οἷος ἂν ἦν Ἀθηναίοις] Multum abeſt, ut Cleon et Nicias rem feliciter geſſerint; nam prorſus fuſi ſunt eorum exercitus, et hic in Sicilia, ille vero Amphipoli periit. De Nicia vide Thucydidem lib. vii. p. 556. et Plutarchum tom. i. p. 542. Scholiaſtes Ariſtophanis in Pacem ῡ 282. Ἐν Ἀμφιπόλει τῆς Θρᾴκης μονομαχήσαντες ὁ Κλέων καὶ Βρασίδας ἀλλήλους ἀνεῖλον. Quod plane falſum: nam Cleon, auctore Thucydide lib. v. p. 351. φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀποθνήσκει. Falſus igitur eſt et Suidas in Κλέων, qui tradit, οὗ (ἐν Ἀμφιπόλει) καὶ [μαχόμενος] ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ [βληθεὶς] ἀπέθανεν. Utcunque ſit, fieri non poteſt, quin ex noſtro verba quaedam exciderint. Heinſius legit δυστυχήσαντι, [ἀλλ'] οἷος ἂν ἦν. Sed medicina malo non aequatur. Mihi vel hoc vel ſimili modo locus videtur ſupplendus, Ἐγὼ καὶ στρατηγῶν διαπιστῶ πάντα δυστυχήσαντι, [πιστεύω γὰρ ἔσθ' ὅτε ἀτυχήσαντι,] οἷος ἂν ἦν etc. Tum demum ratio critica reddi queat, cur voces has omiſerint librarii.

Sectio ε΄.

Ὀροίτης μὲν Πολυκράτην,] Vulgo Ὀρόντης, ſed legatur oportet Ὀροίτης, ſic enim ſatrapes ille nominatur Herodoto iii. 120. ſeqq. Idem mendum fuit in Cicerone de Fin. v. 30. ſed id dudum ſuſtulit Victorius Var. Lect. ii. 4. Dion. Chryſoſtomus Orat. xvii. p. 251. Καὶ μὴν Πολυκράτη φασὶν ἕως μὲν Σάμου μόνης ἦρχεν, εὐδαιμονέστατον ἁπάντων γενέσθαι· βουλόμενον δέ τι καὶ περὶ τὴν πέραν πολυπραγμονεῖν, διαπλεύσαντα πρὸς Ὀρόντην, (lege Ὀροίτην) ὡς χρήματα λάβοι,

Digitized by Google

λάβοι, μηδὲ ῥᾳδίως γε θανάτου τύχοι, ἀλλὰ ἀνασκολοπισθεῖσα ὑπὸ τῆς βαρβάρου διαφθαρείσης. Valerius Maximus lib. vi. cap. ix. 5. ext. *Hunc* (Polycraten) Orontes *Darii regis praefectus in excelſiſſimo Mycalenſis montis vertice cruci affixit*. At *Oroetes* fuit ab auctoris manu. Et hunc quidem virum Ὀροίτην recte vocat Lucianus in Dial. Diog. Antiſth. et Crat. tom. i. p. 315, 317. et in Contempl. p. 352.

Κείμεθα μὲν] Iliad. Χ'. 596.

Sectio ς'.

ὑπ' εἰρήνης μακρᾶς καὶ [ἡδονῆς] διηνεκοῦς] Sic Reg. Vulgo, ὑφ' ἡδονῆς μακρᾶς καὶ [εἰρήνης] διηνεκοῦς.

ὧ παρεσκεύαζε [μὲν] ἡ Ἀσία] Ex Reg. addidi μὲν, nam vulgo deeſt.

περὶ ἀνδρὸς Μάρδου] Caunio cuidam hoc adſcribit Plutarchus in Artax. tom. i. p. 1017. Nec rarus eſt his in rebus auctorum diſſenſus. De Dario ſimile quiddam narrat Cicero Tuſc. v. 34.

ὁδωδὸς ὕδωρ·] Sic Reg. vulgo tranſponitur horum verborum ſitus.

τίς μὲν [δίψης] χρεία,] Vulgo ἡδονῆς χρεία, quo nihil inſulſius. Nos igitur lectionem recepimus, quam praeſtant Reg. et Harleian. Sic etiam Paccii codex, a quo vertitur *ſitis uſus*.

Sectio ζ'.

οὐκ ἔσαι κόρος; [Εἷς] μὲν, οἶμαι, σιτίων καὶ μέθης ἀνιαρότερος.] Vulgo οὐκ ἔσαι; Κόρος [καὶ] μὲν, οἶμαι, σιτίων καὶ μέθης ἀνιαρώτερος. Sed ὡς ex Reg. et Harleian. reponitur: diſtinctionem, poſcente ſenſu, mutamus: ἀνιαρότερος vero, prout linguae Graecae ratio jubet, adſciſcitur. Vide ſupra ad iii. 10.

[Οὐ] γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι] Nihil eſt a quo pendeat infinitivus, nec opipitulantur codices. Lego tamen haud dubia, ſicut videtur, conjectura, [Ὁρῶ] γὰρ ἀναγκαῖον etc.

Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν] Heinſius ſupplet, Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ [ἐν εἰρήνῃ] ζῆν. Alio tamen modo res eſt aggredienda. Reg. habet, Ἐξῆν γὰρ τὸν [καὶ] τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν. Reſcribas velim, Ἐξῆν γὰρ [οἴκοι] τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν.

περὶ τὸ Νήριτον τὸ εὔφυλλον ἐν τῇ γῇ τῇ κυρτολόφῳ,] Reſpicit ad Odyſſ. Ι'. 22, 27.

Τέτλαθι δὴ] Odyſſ. Υ'. 18.

Sectio η'.

Δώδεκα μὲν] In animo fuerunt, ut Heinſius etiam monuit, hi poetae verſiculi,

> Δώδεκα δὴ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων,
> Πεζὸς δ' ἕνδεκα, φημὶ, κατὰ Τροίην ἐρίβωλον.

Exſtant Iliad. Ι'. 328.

Φέροντες τῷ Διῒ, [εἰ μὴ] μέσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς.] In neutro codice voces εἰ μὴ comparent. Praeterea Reg. habet ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς [τῆς.] Lego, Τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα οὐδὲ ἄλλοθεν οἱ ἄνθρωποι προσέθεσαν Φέροντες τῷ Διῒ, [ἢ ἐκ τῆς] πρὸς [τὰ] κακὰ ὁμιλίας, ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς [ἀρετῆς.]

Sectio θ'.

πρὸς τυράννου ὀργὴν,] Dionyſii, qui Platonem venum dari juſſit; id quod a Pollide Lacedaemonio factum. Vide Menagium ad Laertii iii. 19.

ἄλλος

ἄλλος ἀγωνιστὴς Ἀττικὸς,] Xenophontem dicit. Βασιλεὺς ἐπιτιθέμενος erat Artaxerxes Mnemon, Cyri junioris frater natu major. Hiſtoriam totam ſempiternis literarum monumentis conſecravit ipſe Xenophon in libris de Expeditione Cyri.

[Καὶ δεῖ] μοι καὶ τὸν ἐκ τοῦ Πόντου ἀθλητὴν [ἀγωνίζεσθαι·] καὶ οὗτος] Heinſius legit et diſtinguit hoc modo, Καὶ δεῖ μοι καὶ τὸν ἐκ τοῦ Πόντου ἀθλητὴν, ἀγωνίζεσθαι καὶ τοῦτον ἀγῶνα ἰσχυρόν. Mihi placet, [Ἄγε δέ] μοι καὶ τὸν ἐκ τοῦ Πόντου ἀθλητήν· [ἀγωνίζεται] καὶ οὗτος ἀγῶνα ἰσχυρὸν etc. De Diogene Sinopenſi loquitur.

Αὐτόν μιν πληγῇσιν]. Odyſſ. Δ'. 244.

τὴν πρὸς τὰ [κακὰ] ἀγωνίαν] Vulgo καλὰ, quod abſurdum. Lectionem, quam dedi, repraeſentat Harleian. a ſecunda manu. Sic ſcribendum vidit Heinſius. Sic etiam legit Paccius, ut ex ejus interpretatione liquet.

τὴν Πολυζήλου ξυμφορὰν,] Repentinam caecitatem a ſpectro quodam, prout ferunt, injectam. Memorabilis eſt hiſtoria, quam vide ſis apud Herodotum vi. 117. Ei vocatur *Epizelus*, cui, quod ad nomen attinet, credo; ſiquidem virum illum noverat. Plutarcho tamen in Parallelis tom. ii. p. 304. C. et auctori, quem Suidas exſcripſit, *Polyzelus*, ut noſtro, dicitur. Adeas licet eum in Ἱππίας et Πολύζηλος.

ἔθη κακῶν] Heinſius reponit ἔθνη κακῶν, quod tamen duriuſculum fatetur. Nec aliter ſe res habet. Quamvis enim de rebus animatis vel etiam προσωποπεποιημέναις adhibere poſſis ἔθνη, tamen in aliis id vix licet. Sic apud Homerum ἔθνε' ἑταίρων, βοῶν, μελισσῶν, et ſimilium paſſim legas. Empedocles quidem apud Hieroclem in Aur. Carm. liv. p. 186. et Syneſium de Provid. p. 89. habet

> Ἔνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων
> [ἔθνεα] Κηρῶν.

At ibi Κῆρες inter perſonas numerantur. Nonnus tamen ἔθνος ἀγορῶν et ſimilium dixit. Is autem ſcriptor eſt κακόζηλος, cumque hac de cauſa reprehendit vir elegantiſſimus, Petr. Cunaeus, Anim. p. 11. Sed, ut verum fatear, Euripides in Herc. Fur. ✝ 1276. dixit,

> Μυρίων δ' ἄλλων πόνων
> Διῆλθον [ἀγέλας,]

quod Nonnum videatur aliquatenus excuſare. Ut ut ſit, in Maximo nihil immutandum; nam ἔθη κακῶν aeque noſter hoc in loco uſurpare poterat, ac μοχθηρίας ἔθος Diſſert. vi. 3.

Digitized by Google

DISSERT. VI. *vulgo* XXXVI.

Sectio α'.

EXOIΣ εἰπεῖν] Sic Reg. vulgo ἔχεις.

θεοῖς εἰκέλυς, κ̀ [δίυς,] Vulgo διογενεῖς, nec male quidem, ſi modo faverent codices; hoc enim epitheto praeſtantiſſimos quoque paſſim nobilitat Homerus. Vide ſis Euſtathium in Iliad. A'. p. 57. et Dionem Chryſoſtomum Orat. iv. p. 65. Cum tamen Reg. et Harleian. vocem non minus commodam praeberent, iis lubens parui.

Τίνας γὰρ [ἀλλ' ἢ] τὺς ἀρίςυς,] Vulgo, Τίνας γὰρ [ἄλλυς] ἢ τὺς ἀρίςυς. Lectionem vero, quam damus, exhibet Reg. eaque bene ſe habet. Vide Devarium de Part. L. G. p. 16.

τὸ δὲ γνώρισμα [αὐτῶ] ἀγνοεῖς;] Vulgo deeſt vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. adjecimus. Hoc et Heinſius ex ſuo codice factum voluit.

διηγήσομαι] Ita Reg. et Harleian. vulgo διηγήσωμαι.

ὡς πεζῷ τῷ λόγῳ,] Harum vocum loco monſtra ac portenta prae ſe ferunt codices. Reg. enim dat ὠςωσινηρέναι πολέγων. Sic etiam tantum non Harleian. Conjiciebam Maximum ſcripſiſſe, πεζῶς ἄνευ μέτρυ τε λέγων. Plato de Rep. lib. iii. p. 435. C. Φράσω γὰρ [ἄνευ μέτρυ,] ὐ γάρ εἰμι ποιητικός. Et lib. x. p. 516. B. Δοῖμεν δέ γε πυ τοῖς προςάταις αὐτῆς, ὅσοι μὴ ποιητικοὶ, φιλοποιηταὶ δὲ, [ἄνευ μέτρυ] λόγον ὑπὲρ αὐτῆς εἰπεῖν. Ariſtides tom. i. p. 4. Ὑπισχνέμενος ὕμνεν ἐρεῖν Διὸς, κ̀ ταῦτα [ἄνευ μέτρυ.] Hoc ψιλὸν λόγον dixit noſter Diſſert. xxx. 1.

Σπερμαίνων τὰ πρῶτα γένος κυδρῶν βασιλήων,] Jupiter apud Moſchum Idyll. B'. 156. Europam ſic adfatur,·

Ἐξ ἐμέθεν δὲ κλυτὺς μάλα φύσεται υἷας,
Οἳ σκηπτῦχοι ἅπασιν ἐπιχθονίοισιν ἔσονται.

Cur vero reges ἐκ Διὸς fuiſſe ſtatuerit vetuſtas, dicent Callimachus Hymn. in Jovem ✝ 79. Euſtathius ad Iliad. A'. p. 57. B'. p. 151. et Lucianus de Aſtrolog. tom. i. p. 853.

Sectio β'.

[ἆρ' ἡγῇ] ἄλλῃ πῃ [ἔχειν;] Vulgo, Τὰ δὲ τῶ ὁμοίων τῷ Διὶ ἄλλῃ πῃ ἴχει, quod auctoris menti prorſus eſt contrarium. Nos igitur lectionem damus, quam ſuppeditant Reg. et Harleian. quaeque commodam Maximo reddit ſententiam.

κεραυνὺς ἀφιέντα,] Sic Reg. et Harleian. vulgo κεραυνόν.

κ̀ μεμνημένον [τὸν] βρονλῶν κτύπον,] Vulgo κ̀ βροντῶν κτύπον μεμνημένον. Quem ſequimur ordinem verborum, praeſtat uterque mſ. at fide Regii codicis τὸν immiſimus.

Θερσίτῃ μεμνημένῳ τὸν [Νέςορα.] Vulg. Ἕκτορα. Lectio vero, quam recepimus, ad Harleiani codicis oram notatur; eamque veram prorſus eſſe monuit Heinſius, aſtipulantibus Reg. et excerptis Arcerianis. Neſtor enim ſuaviſſimus erat orator, et ab ejus ore μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. At Therſites ἁμαρτοεπὴς

τροπῆς σκολιᾶς. Vide ſis Homerum Iliad. Α΄. 248. Β΄. 212.

Αὕτη [θνητὴ] πρὸς θείαν ἀρετὴν ὁμοιότης,] H. Stephanus legit θνητῇ, Heinſius autem θνητῆς. Vel hanc vel illam conjecturam vulgata lectione praeſtantiorem cenſuerim.

ἐνδεέστερον [γὰρ] δή] Vulgo ἐνδεέστερον δή. Nos mediam vocem ex mſs. revocavimus. Mox cum Reg. ἀνθρώπειον, non ἀνθρώπινον exhibui.

εἰ καὶ [τούτῳ παντὶ.] Lego εἰ καὶ τούτῳ παντὶ, nempe ξυννόμῳ.

πορίζονται [οἱ] ἄνθρωποι] Sic mſs. vulgo deeſt articulus.

ἀντιδόσεις [ἐκ] χαλκοῦ] Legit ἀντιδόσεις χαλκοῦ Heinſius ex Arcerianis excerptis; ſed Reg. et Harleian. praepoſitionem retinent, quae mihi videtur haud incommoda.

λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων ταῦτα [ἀπονητὶ,] Heinſius ſcribendum jubet ἀπονεί. Leviter ac temere. Suidas: Ἀπονητὶ, ἄνευ πόνου. Lucianus de Gymn. tom. ii. p. 273. Οὐ γὰρ [ἀπονητὶ] προσγένοιτο ἂν αὐτῇ. Idem Rhet. praecept. p. 312. [ἀπονητὶ] γοῦν ὁρῶ τοὺς πολλοὺς μειζόνων ἀξιουμένους. Vide ſis etiam p. 315. et Theodoretum H. E. iv. 34.

Sectio γ΄.

ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων] Vulgo ἑκατόμβοια, mſs. vero dant, ut apud Homer. Iliad. Ζ΄. 234.

διὰ τὴν τῶν [χρωμένων,] σπάνιν,] Vulgo χρημάτων. De qua lectione ſic Heinſius agit: *Suſpectus*, inquit, *eſſe poſſit hic locus; et neſcio an non ſcribendum ſit*, διὰ τὴν τοῦ χρήματος σπάνιν. Miror autem virum illum doctum ſuos non adiiſſe mſs. nam Reg. et Harleian. ita repraeſentant ut edidimus, eaque ratio prorſus eſt vera.

Sectio δ΄.

Θετταλικοῦ μειρακίου πρὸς Λοκρὸν ἄνδρα·] Achillis cum Patroclo. Vide noſtrum Diſſert. xxiv. 8. ſcholiaſten ad Homeri Iliad. Μ΄. Π΄. 14. et Aeſchinem contra Timarchum p. 189.

καὶ κοινὸν θάνατον·] Vulgo [ἢ] καὶ κοινὸν θάνατον, primam vero vocem neſciunt mſs. Tyrannus autem eſt Hipparchus, amici Ariſtogiton et Harmodius. Plura videas licet ad Diſſert. xxiv. 2.

οὐκ ἔτι ὄφελος φιλίας Ἀττικῆς,] Pro vocibus hiſce Reg. exhibet, οὐκ ὀφειλίας Ἀττικήν. Lego, οὐκ ἔτι φιλία Ἀττικὴ ἦν.

μετὰ φθόνου, καὶ ὀργῆς,] Omnino reſcribendum, μεστὰ φθόνου καὶ ὀργῆς, *plena invidiae iraeque.*

Sectio έ.

Κἂν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα [ὅπῃ ἐπῇς,] Vulgo ἐπείπῃς. Inepte. Nos igitur lectionem recepimus, quam dant Reg. et Harleian. Quin et Heinſius eam ex Arcerianis excerptis adſeruit.

Sectio ς΄.

Ὡς οὐκ ἔστι λέγουσι] Iliad. Χ΄. 262.

εὐπρόσωπος ὁ τοῦ "μεγαλήτορος Ἐρεχθέως δῆμος,"] In Harleiano legitur ἀπρόσωπος. Male: nam verba ſunt Socratis apud Platonem in Alcib. i. p. 36. H. quod nec Heinſium latuit.

ἡ [ἀπ' αὐτῶν] δόξα,] Vulgo ἡ [ἁπάντων] δόξα, quo nihil importunius. Prorſus autem recta eſt lectio, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

ὑποριπτάμενον·] Sic Reg. et Harleian. vulgo περιπτάμενον.

κἂν

καὶ λύπην, [καὶ] πρᾶξιν φέρει,] Vulgo καὶ πρᾶξιν. Sed elegantior eſt ea lectio, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio ζ΄.

μέχρι τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὴν ἀντίδοσιν.] Locum vitio laborare docent mſs. Reg. habet μέχρις ἄνευ τὸ φιλεῖν νομίζωσι· τὸ δὲ ἐστι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε κατὰ πόλιν. Huic ſuffragatur Harleian. niſi quod μέχρις ἂν οὐ τὸ φιλεῖν exhibeat. Lego καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ τοῦ κακοῦ, μέχρις [ἀνωφελὲς] τὸ φιλεῖν νομίζωσι· τὸ δὲ [οὐκ] ἐστι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε κατὰ πόλιν. *Nec immunes erunt hujuſce mali, quamdiu amicitiam rem eſſe cenſeant inutilem. Hoc vero ita ſe non habet; tamen haud cernit vulgus remunerationem, neque privatim, neque publice.*

ἐκ στρατοπέδων, πάλιν ἐδέξαντο] Vulgo καὶ στρατοπέδων πάλιν, ἐδέξαντο. Nos autem diſtinctionem recepimus, quam in mſ. repertam merito probavit Heinſius. Eandem diſtinctionem Paccii codex exhibuit, ut ex ejus verſione liquet. Harleian. repraeſentat [πάντες] ἐδέξαντο, non πάλιν. Nec id male ſe habet.

Σχέσθε, φίλοι,] Iliad. Χ. 416.

οὐ σιδηροφόρον, οὐδὲ πυρφόρον,] H. Stephano placet οὐ σιδηροφορῶν, οὐδὲ πυρφορῶν. Ita fient nominativi caſus participia. Ego ſane malim, οὐ σιδηροφόρον, οὐδὲ πυρφόρον, ut ad στρατὸν referantur haec verba.

Sectio η΄.

τίνα δῶρα ἐπιχειρίαν; — ἀλλὰ ἑορτάζουσι] Vulgo [καὶ] τίνα δῶρα ἐπιχειρίαν; — ἀλλὰ [ἐκ] ἑορτάζουσι. Nos conjunctionem copulativam, jubentibus mſs. utrobique delevimus.

αἱ Γυμνοπαιδίαι,] Heinſius reſcribit αἱ Γυμνοποδίαι. Sane ſic eſt in mſ. Regio, nec aliter edidit Stephanus. Sic etiam legitur apud Lucianum de Saltat. tom. i. p. 791. ac Suidam in Γυμνοπαιδεία. At Thucydides lib. v. p. 399. Xenophon Memor. lib. v. cap. ii. 61. Heſychius, etymologus, aliique complures ſtant ab altera lectione; quam repraeſentat etiam Harleian. Ea mihi quidem rectior videtur: nam non *pedibus* tantum, ſed toto corpore nudati fuerunt ii, qui feſtum hocce celebrabant. Suidas in Λυκοῦργος· Ἐνομοθέτησε τὴν [Γυμνοπαιδίαν,] ἡ τοὺς ἐφήβους ἠνάγκαζε διὰ παντὸς, μὴ ἔχοντας χλανίδα, γυμνασίοις προσκεῖσθαι. Vide Joſ. Scaligerum ad Euſebii Chronicon, n. MCCCXLVII.

Παρθενίαι Σπαρτιάται,] Vulgo Παρθενίαι [τοῖς] Σπαρτιάταις, contra quem volunt mſs. De Partheniis vide Juſtinum lib. iii. cap. 4. et Fred. Morellum ad Dionis Chryſoſtomi Orat. vii. p. 129.

ἀναγεγράφθη [τὰ] Ὀλυμπιάσι,] Supervacanea prorſus eſt vox penultima, quae videtur ex ſyllaba praecedente nata. Lego, ἀναγεγράφθαι Ὀλυμπιάσι, poſtulante, niſi fallor, Helleniſmo.

ταῦτα αἱ Ποιναὶ, ταῦτα αἱ Ἐριννύες,] Poenas modo cum Furiis miſcent, modo diverſas faciunt auctores. Lucianus Necyom. tom. i. p. 331. Δαίμονάς τε ὁμοῦ πάντας ἐπεβόα τὸ, [Ποινὰς] καὶ [Ἐριννύας] καὶ νυχίαν Ἑκάτην. Et p. 332. Παρειστήκεισαν δὲ αὐτῷ [Ποιναὶ] καὶ Ἀλάστορες καὶ [Ἐριννύες.] Iterum de Luctu tom.

tom. ii. p. 301. Τὴν δ᾽ ἀρχὴν συνδιαπεράτϊεσιν ὄχλος πολὺς, [Ἐρινύες] τε, καὶ [Ποιναὶ,] καὶ Φόβοι, καὶ ὁ Ἑρμῆς. Lucanus vi. 695.

Eumenides, *Stygiumque neſas*,
poenaeq*ue nocentes.*

Vide ſis et cl. Burmannum ad Valerii Flacci vii. 147.

DISSERT. VII. *vulgo* XXXVII.

Sectio ά.

EI δέ τις τὰ μὲν τοῦ Διονύσου φυλάτἰοι [τὴν παιδιὰν] καὶ τοῦ θεάτρου,] Heinſius ſcribendum eſſe putat, Εἰ δέ τις τὰ μὲν τοῦ Διονύσου καὶ τὴν παιδιὰν φυλάτἰοι τοῦ θεάτρου. Sed verba Maximi nimis licenter tranſpoſuit vir ille doctus, locoque curando ſufficit medicina lenior. Lege modo, Ἐι δέ τις τὰ μὲν τοῦ Διονύσου φυλάτἰοι [τῇ παιδιᾷ] καὶ τοῦ θεάτρου.

[ὅπερ] ἂν εἴη τοῦ φιλοσόφου δόγμα,] Vulgo ἤπερ, contra mſs. fidem, contraque linguae Graecae rationem. Porro vitam humanam dramati paſſim comparant ſcriptores. Vide Menagium ad Laertii vii. 160. praecipue vero celeberrimum Gatakerum ad Antonini xii. 36.

φυλάτἰοι μὲν τὸ τῶν [ποιημάτων] ἀξίωμα,] Vulgo ποιητῶν ἀξίωμα, quo modo Paccius etiam legit. At omnino ſequendus eſt mſ. Reg. Paulo poſt, ἡρμόσθαι δεῖ πολυφώνως τε καὶ πολυτρόπως, σώζοντα μὲν αἰεὶ τὸ τῶν [ποιημάτων] κάλλος. Iterum non procul ab hujuſce Diſſert. fine, Τὸ μὲν γὰρ τῶν [ποιημάτων] κάλλος ἓν καὶ ταὐτὸν, ἐάν τε ὁ δυνάστης λέγων ᾖ, ἐάν τε οἰκέτης.

τοῦτον πλημμελῆ καὶ πολύφωνον,] Vulgo τοῦτον [τὸν] πλημμελῆ. Sed articulum iſtum merito neſciunt Reg. et Harleian. Heinſius quidem reponit, ἆρ᾽ ἄν τις ἡγήσαιτο πλημμελῆ, τοῦτον τὸν πολύφωνον, καὶ οἷον, etc. Verum neceſſaria non videtur ulterior mutatio, nam loci ſenſus eſt: *Numquis hunc male ſe gerere ſtatuerit*, licet *varias voces emittat*, *ſitque*, *quod de Proteo marino heroe refert Homerus*, *varia forma*, *omnigenaque natura?*

[ἰάστιον] ἁρμόσασθαι καὶ τὸ Αἰόλιον ἦθος] Vulgo ἱστίον ἁρμόσασθαι. Quid autem muſicae cum velo? Nos igitur lectionem dedimus, quam repraeſentant Reg. et Harleian. Euclides Introd. Harm. p. 20. Λύδιοι δὲ δύο (τόνοι,) ὀξύτερος, καὶ βαρύτερος, ὃς καὶ Αἰόλιος καλεῖται. Φρύγιοι δύο, ὁ μὲν βαρὺς, ὃς καὶ [ἰάστιος·] ὁ δὲ ὀξύς. Ariſtides Quintilianus de Muſ. lib. i. p. 23. Φρύγιοι δύο (τόνοι·) ὁ μὲν βαρὺς, ὃς καὶ Ἰάστιος· ὁ δὲ ὀξύς. Λύδιοι δύο· ὁ μὲν βαρὺς, ὃς νῦν [Αἰόλιος·] ὁ δὲ ὀξύς. Similiter tropum Iaſtium et Aeolium memorat Marcianus Capella lib. ix. p. 317. Caſſiodorus Var. ii. 40. *Aeolius animi tempeſtates tranquillat*, *ſomnumque jam placatis attribuit. Iaſtius intellectum obtuſis acuit*, etc. Eorundem meminit etiam de Muſica, p. 587. Vide ſis et Platonem lib. iii. de Rep. p. 437. D. qui modos hos molles et remiſſos fuiſſe docet.

6 P *Sectio*

Sectio β'.

[αἰδοῦς] φιλοσόφου λόγου,] Sic mſs. vulgo ἀνενδεής. Vide nos ad initium Diſſert. v.

[ἢ] εἴπερ τὰ ἀνθρώπινα] Vulgo deeſt vox prima. Reg. habet ἢ εἴπερ, Harleian. ἢ εἴπερ, quod manifeſto verum ſententiaeque neceſſarium; quapropter id recepimus.

[οὔτε] ἄνω καὶ κάτω στρέφοντα] Sic optime Reg. et Harleian. Vulgo οὕτως ἄνω καὶ κάτω στρέφοντα.

Τοῖος γὰρ νόος] Odyſſ. Σ'. 135.

[ὑπὲρ] τῶν ἀνθρωπίνων] Vulgo ὑπὸ, pro quo ὑπὲρ vel ἐπὶ mavult Stephanus, Heinſio ſuffragante. Prius rectum, ſic enim dat Harleian. cujus fide nos id admiſimus.

τὸ μὲν ὄνομα ἓν, Σπερχειὸς,] Vulgo ὄνομα ἓν, ὁ Σπερχειός. Sed articulus abundat, ideoque vel in ἢ mutandus eſt, vel omnino delendus, quod ob Maximi φράσιν malo. Et ſane per eum in Harleian. linea ducitur, qua expungi debere librarius indicavit.

Sectio γ'.

ἤθους ἑνός·] Vulgo ἔθους. Noſtram vero lectionem praeſtant Reg. et Harleian. eamque probavit Heinſius; licet hanc ſuo potius ingenio, quam codicum fidei voluerit adſcriptam.

μέθυ δὲ κρητῆρος ἀφύσσων Οἰνοχόος [προχέησι·] Scribe μέθυ δ' [ἐκ] κρητῆρος ἀφύσσων Οἰνοχόος [φορέησι,] prout legitur apud Homerum Odyſſ. Ι'. 9. et Platonem lib. iii. de Rep. p. 433. G. In Luciano tamen vol. ii. p. 245. legitur μέθυ δὲ κρητῆρος ἀφύσσων. Scribe μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος, etc.

ποιητοῦ καιρὸς ἐν Διονυσίοις,] Vulgo ποιητοῦ καιρὸς [εἰς] ἐν Διονυσίοις. Antepenultimam vero vocem neſciunt Reg. et Harleian.

[εἰκάζουσα] δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ τὴν χειραγωγίαν·] Vulgo αἰτίζουσα. Verum praeterquam quod vocem, quam dedimus, exhibent Reg. Harleian. et Paccii codex, αἰτίζω poetis ſolis eſt familiare; nec intelligo qui ὄψις ἐν νυκτὶ θαρσῇ, ſi χειραγωγίαν mendicet. Omnino ſana eſt mſs. lectio. Vertas modo, *repraeſentans*, vel *exprimens*, vel *effingens in tenebris rationem, qua caeci ducuntur*. Nam cum nox eſt caliginoſa, viam quodammodo palpamus, manuſque, tanquam duci cuidam praebentes, extendimus.

ὅσον αὐτοῦ [μὴ] μετέχει λόγου,] Sic Reg. ac Harleian. ut et Paccii codex, quod ex ejus verſione patet. Sic etiam reſcribendum vidit Stephanus. Vulgo ὅσον αὐτοῦ μετέχει λόγου, praetermiſſa particula negante, quam mens auctoris efflagitat.

τὸ μὲν ληϊζόμενον, τὸ δὲ [μένον,] Sic uterque codex, ſed omnino male. Quas enim, quaeſo, οὐδὲν ἔρχεται, qui ſemper in eodem loco manet? Paccius legit τὸ δὲ μαινόμενον, ut docet ejus interpretatio. Mihi placet τὸ δὲ μοιχεῦον, nam τὸν δὲ [ληϊζόμενον,] ὡς κερδαίνοντα· τὸν δὲ [μοιχεύοντα,] ὡς λησόμενον infra dicit.

Παραπλήσιόν μοι γὰρ δοκεῖ δρᾷν,] Sic Reg. at Harleian. παραπλήσιον γάρ μοι. Utrumque melius, quam quod in editis, παραπλήσιον γὰρ δοκεῖ δρᾷν μοι.

ὅστις οὐκ ἀξιοῖ τὸν φιλόσοφον μηδένα παριέναι καιρὸν λόγου,] Verte: *qui non vult a philoſopho nullum praetermitti munium ſuorum fungendorum tempus*. Heinſius ab auctoris mente prorſus aberravit.

Sectio

Sectio δ'.

[ἐπονείδιςος] ἡ ῥαθυμία,] Harleian. dat ἐπονείδιςον, quod placet: in hoc enim loquendi genere multus eſt Maximus. Vide ſis initium Diſſert. xvii.

[καὶ] οὐχ ἀνέχεται ἡ φιλότιμος ψυχὴ ῥαςώνης πόθῳ τὸ μὴ διὰ πάντων ἐλθεῖν, καὶ μεταςχεῖν [μὴ] κοτίνου μόνον] Vulgo deeſt prima vox, ut et antepenultima. Utramque nos auctoritate mſs. Reg. et Harleian. Maximo reſtituimus. Abeſſe ſane non poterant ſine magno concinnitatis et ſenſus diſpendio.

μήλων Πυθικῶν·] Archias Epigr. lib. i. init.

> Ἆθλα δὲ τῶν κότινος, [μῆλα,] σέλινα, πίτυς.

Quod ſic reddit Auſonius Eclog. p. 564.

> *Serta quibus pinus*, malus, *oliva, apium.*

Lucianus de Gymnaſ. tom. ii. p. 262. Ὀλυμπιάσι μὲν ςέφανος ἐκ κοτίνου, Ἰσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος, Πυθοῖ δὲ [μῆλα] τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ. Sane, quomodo ex pinu, oleaſtro, vel apio fiant coronae, non difficulter intelligas, ſed alio modo ſe res habet cum de pomis cogitemus. Igitur ſiquidem Libanius in Laudibus Palm. et Pom. tom. ii. p. 716. ait, [μηλέα] ςεφανοῖ τὸν ἀγῶνα τὸν Πύθιον, Jac. Palmerius Exercit. p. 550. cenſet victorem coronatum fuiſſe ramuſculis mali ſuo fructu oneratis. Equidem potius exiſtimarim coronas has ex pomis inter ſe vinctis conſtitiſſe, qualem quidem coronam *pomoſam* vocat Propertius lib. iv. Eleg. ii. 17. Μηλέα vero, ſeu *malus*, victorem Pythicum recte dicatur coronaſſe, cum fructum praebuerit huic rei deſtinatum.

συναπολαύουσα τοῦ νικῆς αὐτοῦ] Sic optime Reg. αὐτοῦ, nempe σώματι. Vulgo αὐτῶν, quod non eſt quo referas.

ἀγώνισμα τοῦ ψυχῆς μόνης, [καὶ νίκη μόνης,] Vulgo deſunt tres ultimae voces, quas ſuppeditavit Reg. Earum quoque veſtigia prae ſe fert Harleian. is enim dat, καὶ εἰ μὴ μόνης.

τινὰ ἀγῶνος καιρὸν,] Hic etiam juvit Reg. nam vulgo perperam repraeſentant τὸν ἀγῶνος καιρόν. Quin et noſtram lectionem videtur in ſuo libro Paccius reperiſſe; vertit enim, ALIQVOD *tempus certaminis*.

ἀθροίζοντες [πλεὼ] Ἑλληνικὸν] Vitio laborat vox media, nec tamen quicquam juvant codices. Heinſius reponit Πανελληνικὸν, haud, ut opinor, male. Poſſis etiam πλῆθος Ἑλληνικὸν, non minus veriſimiliter reſcribere.

[ἀφικνουμένους] σπουδῇ οὐδένα] Lege ἀφικνούμενον.

Sectio ε'.

ἢ κατὰ ῥώμην Πολυδάμαντι, ἢ κατὰ τάχος Λασθένει·] Mſ. Reg. Πουλυδάμαντι, quam lectionem praetulerim; et ſic eum ſemper vocat Pauſanias. Vide lib. vi. cap. 5, 6. et lib. vii. cap. 27. Scotuſſaeus erat et Olymp. XCIII. παγκρατίῳ vicit; uti ſecundum nonnullos Olymp. XCIV. Laſthenes Thebanus ςαδίῳ. Vide Scaligerum in Ὀλυμπ. etiam Ἀναγρ. p. 323. Ejus meminit Plato de Rep. lib. i. p. 414. D. Titormus et Milo ſatis noti ſunt vel ex Aeliano V. H. xii. 22. ubi vide ſis interpretes.

Digitized by Google

pretes. Polydamantem et Milonem junctim recenſet Lucianus in Herodoto tom. i. p. 576. et pro Imag. tom. ii. p. 26. De iis vide ſis etiam Tzetzen Chiliad. ii. 455. ſeqq.

βραδύτερος δὲ ὢν Αἴαντος,] Narrat quidem Homerus Il. Ψ΄. 774. ſeqq. Ajacem Oïlei filium ab Ulyſſe victum eſſe. Hoc tamen haud ob pedum tarditatem, ſed quod in curſu lapſus ſit, accidit. Iniquus igitur eſt noſter, qui virum *βραδύποδα* fuiſſe ſtatuit. Poetae quidem *Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας* plus vice ſimplici nominatur. Adi ſis Iliad. Ν΄. 66, 701. Ξ΄. 442, 520. Ρ΄. 256. denique Ψ΄. 473, 488, 754. De Therſite, Tydeo, Epioque, videas licet Iliad. Β΄. 216. Ε΄. 81. Ψ. 839.

(*καλοῦσι δὲ οἱ φιλόσοφοι τὸ πλήρωμα τοῦτο*] Vulgo, *καλοῦσι δὲ τὸ πλήρωμα οἱ φιλόσοφοι τοῦτο*. Sed hic ordo verborum durus eſt prae eo, quem nos ex Reg. et Harleian. adſcivimus.

αἱ δὲ ἐλπίδες — αἳ κατὰ τὸν Ἀττικὸν ποιητὴν τυφλαί,] Aeſchylus Prom. Vincto ℣ 250.

> [Τυφλὰς] δ' ἐν αὐτοῖς [ἐλπίδας] κατῴκισα.

Ad illum locum noſter reſpicit.

τοξευομένην [πάντως] ὧν ἐρᾷ.] Harleian. *τοξευομένην [πάντων] ὧν ἐρᾷ,* quod recepta lectione non eſt deterius.

οὐκ οὔσης ἐλπίδος,] Vulgo *ἀπούσης ἐλπίδος*, renitentibus mſs.

προσάττουσαι [τούτους] Vulgo *τούτοις*. Male; nam ſubjungit Maximus *τὸν μὲν χρηματιστήν, τὸν δὲ πολεμοῦντα,* etc. quae faciunt ut accuſandi caſus neceſſario praeceſſerit. Sed et lectionem, quam dedimus, exhibent Reg. et Harleian.

ἀπολώλασιν αὐτοῖς αἱ ὀρέξεις αὐταῖς ἐλπίσιν.] Vulgo *σὺν αὐταῖς ἐλπίσιν*. Nos vero praepoſitionem, jubentibus mſs. expunximus. Aelianus Var. Hiſt. i. 3. *Ὁ δὲ ἀμηχανεῖ καταπιεῖν αὐτὸν [αὐτῷ] καλάμῳ.* Sic recte codices, nam vulgo legitur *αὐτῷ τῷ καλάμῳ*, ſuamque peritiam ſatis aperte prodidit Jac. Perizonius, qui rogat, an pro *αὐτῷ καλάμῳ* legendum *σὺν τῷ καλάμῳ*, et, niſi ita ſit, vulgatum praefert. Plures igitur teſtes audiamus. Aeſchylus Prom. Vinct. ℣ 220.

> Κευθμὼν καλύπτει τὸν παλαιγενῆ Κρόνον
> [Αὐτοῖσι συμμάχοισι.]

Et ℣ 1045.

> Χθόνα δ' ἐκ πυθμένων
> [Αὐταῖς ῥίζαις] πνεῦμα κραδαίνοι.

Alciphron lib. iii. Epiſt. 33. *Ὅλον σε [αὐτοῖς] ἀγροῖς καταπιοῦσα*, non *σὺν τοῖς ἀγροῖς*, vel *αὐτοῖς τοῖς ἀγροῖς*. Clemens Alexandrinus Paedag. lib. ii. cap. xii. p. 247. *Ἀποθέμενοι τοίνυν τοὺς λήρους [αὐτῷ] πονηρῷ σοφιστῇ.* Lucianus Timone tom. i. p. 102. *Ἁρπασάμενός με αὐτῇ δίκλῃ.* Et in Dial. Martis et Mercurii p. 228. *Κἂν ἐδέδητο αὐτῷ κεραυνῷ καὶ βροντῇ.* Ac de Sacrif. p. 363. *Κατετόξευσε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐτοῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν.* At quid ago? Millies ita loquuntur et hic et alibi ſcriptores optimi.

[αὐτῶν] ἄπειρος ἡ οὐσία] Vulgo *αὐτοῖς*, ſed, ut edidimus, legi vult mſ. Reg.

Ὁπόταν δὲ [ἤξῃ] ψυχὴ] Reg. *ἄξῃ ψυχή*. Legendum videtur *αἴξῃ ψυχή*.

οὐκ ἄλλο τι [ἢ] ὑπὲρ εἵνεκα] Vulgo *οὐκ ἄλλο τι ὑπὲρ ἕνεκα*. Vocem nos ante-

antepenultimam ex Reg. et Harleian. injecimus, eamque poſtulat ſententia.

Sectio ϛ'.

Πάλιν [αὖ] μοι δεῖ τῆς ἀθλητῶν εἰκόνος.] Vulgo Πάλιν οὖν μοι δεῖ τοῦ ἀθλητῶν εἰκόνος. Nos utrumque mſ. ſequimur. Ariſtophanes Pluto ỷ 622.

Μὴ [πάλιν] τις [αὖ]
Ἐλθὼν διακωλύσῃ τι τοῦ προὔργου ποιεῖν.

Lucianus pro Imag. tom. ii. p. 30. Καὶ [αὖ πάλιν] βροτολοιγῷ Ἄρει φησὶν ὅμοιον εἶναι. Idem Jove Trag. p. 143. Καὶ [πάλιν αὖ] πολὺ ἀσαφέστερα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκεκρινόμενος. Ac ita paſſim. Vide modo Xenophontem Sympoſ. cap. vii. 1. ac Aelianum V. H. i. 15. iii. 19.

ἀλλ' ἀκονιτὶ νικᾷν [αὐτὸς,] Reg. αὐτάς. Legendum αὐτὸς, ſcilicet δόξαιτ' ἂν ἀκονιτὶ νικᾷν. Hoc verum eſſe patet ex ſequentibus.

ἐπὶ τὴν ἀγωνίαν] Vulgo ἐπὶ τῇ ἀγωνίᾳ contra mſs. fidem.

ξυναγωνιστὴς ἐμοὶ,] Sic mſs. vulgo ἀγωνιστής.

ἐγὼ ποτε [δεδοκιμῶ,] στεφανοῦμαι ποτε, κηρύττομαι [πότ'] ἐν τοῖς Πανέλλησιν·] Sic infra Diſſert. ix. Συκοφάντης ἐκρίθη, καὶ [ἐστεφανοῦτο,] καὶ [δεδοκίμει. Vulgo, ἐγὼ ποτε δεδοκίμως στεφανοῦμαι, ποτε κηρύττομαι ἐν τοῖς Πανέλλησιν. At δεδοκίμως στεφανοῦμαι parum recte dicitur, omnis enim στέφανος inter Graecos δεδοκίμησιν pariebat. Dein πότ' vel ποτε, quod tertio loco poſui, repraeſentant Reg. et Harleian. Horum igitur ope, facilique conjectura, qua δεδοκιμῶ, non δεδοκίμως, lego, Maximum ſanavimus.

ἐπαινοῦσι [μὲν] πάντες,] Vocem mediam ex mſs. addidi; nam vulgo deeſt.

Sectio ζ'.

[ᾖδον γὰρ] μὲν γὰρ πάντες] Vulgo ᾖδοντο. Sed uterque codex lectionem, quam dedi, repraeſentant; et Heinſius ita reponendum vidit.

οἷον ὄρνιθας εἰκός. Ἦν αὐτῷ γείτων αὐλητικός,] Quatuor voces ultimae ex Reg. et Harleian. adjeci, ſunt enim orationis perſpicuitati neceſſariae. Heinſius addi jubet ex mſ. Ἦν [γὰρ] αὐτῷ γείτων αὐλητικός. Eum tamen vel oculi fefellere, vel memoria.

καὶ [τελευτῶντες] ἀρξαμένου αὐλεῖν ξυνεπήχουν] Vulgo τελευτῶν, tam contra grammaticos canonas, quam codicum fidem.

ἔγωγε τέως καὶ πρὸς ἅπαντας] Vulgo ἔγωγε τέως [μὲν] καὶ πρὸς ἅπαντας. Vocem, quam praeterii, neſciunt codices.

ἀταμίευτος, [καὶ] ἄμισθος,] Vulgo deeſt conjunctio, quae, mſs. addicentibus, haud videbatur negligenda.

ἰσχυρὸς καὶ [ἄκμητος.] Vulgo ἰσχυρὸς καὶ [ἄμικτος,] nec aliter legerunt interpretes; licet ultima vox proculdubio ſit incommoda. Nos igitur lectionem recepimus, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian. eaque ſe cuivis Graece docto ſatis probat.

τὴν δὲ ἄλλην χορηγίαν λαμβανέτω ἐντεῦθεν,] Reg. et Harleian. his adnectunt voces ὁ ποιητικῆς, nec, ut opinor, aliter habuit codex Paccianus. Nullus dubito quin legendum, τὴν δὲ ἄλλην χορηγίαν λαμβανέτω ἐντεῦθεν [ποιητικῆς.] *Reliqua, quae poetice ſubminiſtrat, hinc ſumat licet.*

Digitized by Google

Ἀλλὰ πολιτικῆς] Vulgo ἀλλὰ [τῆς] πολιτικῆς. Articulum non admittunt mſs.

προφώρακας τὸ ἔργον, [ὁρᾷς τὸν δῆμον,] Tres ultimae voces vulgo non comparent. Eas ſuppeditavit Reg. Quin et eas orae adſcriptas habet Harleian.

φιλοσοφίαν δὲ ἀσπάζεται, [καὶ ἀλήθειαν τιμᾷ;] Hanc verborum trigam neſciunt editi. Sed eam addendam eſſe recte monuit Heinſius, ſic enim dant Reg. et Harleian. Totus autem locus ita videtur reſcribendus: [Ἀλλ' εἰ] τούτων μὲν τις ὑπερορᾷ, φιλοσοφίαν δὲ ἀσπάζεται, καὶ ἀλήθειαν τιμᾷ· ἐνταῦθα ὑφαιρῶ τῆς μεγαλαυχίας, etc.

οὐδὲ ἐρχομένους χαμαὶ,] Heſiodus Theog. ỷ 272.

> Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.

Ubi fallitur vir eruditus, qui credit haud paullo elegantius legi poſſe χαμαὶ [ἑρπόμενοι] τ' ἄνθρωποι. Lucianus in Hermotimo tom. i. p. 508. Ἡμεῖς δὲ ὁ συρφετὸς καὶ ὅσοι [χαμαὶ ἐρχόμενοι] ἐσμέν. Idem in Icaromenippo tom. ii. pag. 190. Οἵγε πρῶτα μὲν ἐπὶ γῆς βεβηκότες, καὶ μηδὲν τῶν [χαμαὶ ἐρχομένων] ἡμῶν διαφέροντες. Julianus Orat. vii. p. 208. Τίς δὲ ὁ Πὰν, καὶ τίς ὁ Ζεὺς, τῶν [χαμαὶ ἐρχομένων] ἀνθρώπων ἄξιοι καλεῖσθαι. Procopius in Epiſt. ad Hieronym. ab Iſ. Voſſio edita in Reſp. ad tertias object. Ric. Simonii p. 118. Καλεῖ σμικροὺς ἡμᾶς καὶ [χαμαὶ] τινας [ἐρχομένους.] Sic Homerus aliique. Vide Jac. Duporti Gnomol. Homer. p. 28.

Sectio η'.

μετὰ [τούτων] σοφιστῶν,] Vulgo μετὰ [τῶν] σοφιστῶν. Integritati priſtinae locum reſtituimus ope codicum Reg. et Harleian.

μὴ καλλωπιζώμεθα [δὲ] ἐπ' αὐτοῖς·] Sic Reg. et Harleian. Vox antepenultima vulgo deeſt.

Sectio θ'.

τὸν ἔχοντα [ἀθρητέον] Sic Harleian. et optime quidem. *Vir hac dote praeditus diligenter conſiderandus eſt.* Reg. ἀθροιτέον, vulgo ἀθροιστέον, quod huic loco parum congruit.

ἐάν τε πρεσβύτης [οὗτος] ᾖ,] Ita codex uterque: nam vocem penultimam non agnoſcunt editi.

[ἐάν τε ἄδοξος,] ἐάν τε ἔνδοξος·] Sic recte ſupplevit H. Stephanus: nam vulgo deſunt tres primae voces. Harleian. tamen, inverſo verborum ordine, dat ἐάν τε ἔνδοξος, [ἐὰν ἄδοξος,] quod emendationi, quam recepimus, aliquantulum favet.

ῥᾷον ἐπ' [αὐτοὺς,] Heinſius ſcribendum putat ῥᾷον ἐπ' [αὐτὴν,] ut pronomen ad philoſophiam referatur.

οἱ σιμοὶ καὶ οἱ προγάστορες] Talis nempe fuit Socrates, unde Sileno dicebatur ſimilis. Vide noſtrum Diſſert. xxxix. 5. Julianum in Caeſar. p. 18. Xenophontem Sympoſ. cap. iv. 19. Platonem Sympoſ. p. 333. A. et ſcholiaſten in Ariſtophanis Nubes ỷ 223.

διαμέμφονται οὐδείς.] Quid audio? Nemone recordatur Socratem ditiſſimos ac nobiliſſimos viros incitare ſolitum, ut rebus philoſophicis operam darent? Omnino ſe res aliter habet; id quod ex Xenophontis et Platonis operibus notiſſimum. Certe Socrates Athenas circumibat, ἐντυγχάνων πάσαις ἀνδράσι καὶ [τύχαις,] καὶ τέχναις, καὶ ἐπιτηδεύμασι, καὶ ἐπιθυμίαις,

μίαις, ut ait noſter Diſſert. ix. 7. Immo, quod Alcibiadem et Critiam, qui nobiliſſimi fuerunt ac ditiſſimi, diſcipulos habuerit, ei vitio verterunt accuſatores. Xenoph. Ἀπομν. lib. i. cap. ii, 12. Ἀλλ', ἔφη γε ὁ κατήγορος, Σωκράτει ὁμιλητὰ γενομένω [Κριτίας] τε καὶ [Ἀλκιβιάδης] πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην. Noſter Diſſert. xxiv. Ὅτι μὲν [Κριτίας] ἐτυράννευσε, τοῦτο ἀδικεῖν ἔλεγον [Ἄνυτος καὶ Μέλιτος] τὸν Σωκράτην, καὶ ὅτι [Ἀλκιβιάδης] ἐξύβριζε. Lactantius Div. Inſt. lib. iii. cap. xix. 25. *Non venit in mentem Platoni* Alcibiadem *quoque et* Critiam *ejuſdem Socratis aſſiduos auditores fuiſſe; quorum alter hoſtis patriæ acerrimus fuit, alter crudeliſſimns omnium tyrannorum.* Vide ſis et Aelianum V. H. iv. 15. Nullus igitur dubito quin legendum ſit, ἀγαμέμφηται οὐδείς. *Queratur nemo.*

[Ἡγεῖτο] γὰρ —— ὄντως [ἂν ὀλίγα] τὴν Ἀθηναίων πόλιν,] Vulgo [ἡγεῖται] γὰρ —— ὄντως [ὀλίγον] τὴν Ἀθηναίων πόλιν. At ἡγεῖτο recte dat Harleian. Reliqua vero ſunt ab eo ſimul ac Regio codice.

[πλὴν] ἡμῶν] Cum Stephano et Heinſio legerim πλέον ἡμῶν, vel potius eodem ſenſu πλεῖν, quod propius.

[Οὐδὲ] γὰρ ἡ Διογένους ζήλωσις,] Sic recte Harleian. ac ita reſcribendum vidit Heinſius. Vulgo οὐδὲν.

Sectio ί.

οὐδὲν μᾶλλον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἢ τοῦ Τηλέφου·] Reg. et Harleian. οὐδὲν μᾶλλον τοῦ Τηλέφου, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Potiorem tamen cenſeo receptam lectionem; niſi forſan legatur οὐδὲν [μεῖον] τοῦ Τηλέφου, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Et hoc, ut opinor, rectum.

Νόμιζε [δὴ] Ita Reg. et Harleian. vulgo δέ.

Τὶς ἂν ἡμῖν καὶ νῦν ποιητὴς] Vulgo, Τίς ἂν καὶ νῦν ἡμῖν ποιητής. Ordinem verborum recepimus, quem praeſtant codices.

DISSERT. VIII. *vulgo* XXXVIII.

Sectio ά.

Ἀγάλματα, οἱ ἐς τὰ ἴδια ἕκαστοι ὠφεληθέντες.] Vulgo ἀγάλματα, [οἱ μὲν τὰ κοινὰ, οἱ δὲ] τὰ ἴδια, ἕκαστοι ὠφεληθέντες. Uterque vero mſ. reliquis praetermiſſis, locum, prout edidimus, exhibet.

Ἄθηροι λειμῶνες·] Vulgo ἄθηροι, quod nos fide codicum Reg. et Harleian. mutavimus. Sane convenit, ut Deae venationum praeſidi loca dedicentur arti ſuae exercendae commoda.

κορυφὰς ὀρῶν, Ὄλυμπον, καὶ Ἴδην,] H. Stephanus legit κορυφὰς ὀρῶν, Ὀλύμπου, καὶ Ἴδης. Nos lectionem vulgatam cum mſs. retinemus. De re ipſa vide ſis etymologum in Ἐπάκριος Ζεύς, et Seldenum de Diis Syris Syntagm. ii. cap. viii. p. 323. Meminit etiam Lucianus de Sacrif. tom. i. p. 367.

καὶ αἱ τέχναι τιμῆς θεῶν, ἑκάστης ὑπ' ὅρος ἄλλο ἄλλης προσηταμένης ἄγαλμα·] Heinſius emendat, καὶ αἱ τέχναι τιμῆς θεῶν, ἑκάστης [ὑπ' ὅρει ἄλλῳ] ἄλλης προσηταμένης ἄγαλμα. Verum

Verum nec ſibi, nec aliis ſatisfacit. Sam. itaque Petitus Miſcell. iv. 3. locum ſic tentat, καὶ αἱ τέχναι (ſubaudi διίλαχον) τιμῆς θεῶν, ἑκάστης [ἐφόρῳ, ἄλλῳ] ἄλλης, προσηναμένης ἄγαλμα. In Reg. et Harleian. eſt ἄλλη προσηναμένη. Lego, καὶ αἱ τέχναι [τιμαῖς] θεῶν ἑκάστης [ἐφορῶν,] ἄλλο ἄλλη προσηναμένη ἄγαλμα.

[ἀστυπολῶν] καὶ ἀνακεχρημένον κοινωνίᾳ] Vulgo ἀστροπολῶν, quae vox nihil huc facit. Veram lectionem dabat Paccii codex, quem ſecutus eſt Heinſius; ac ita diſerte repraeſentant Reg. et Harleian.

Sectio β'.

Φοινικίων τινῶν, [τῶν] Ἰωνικῶν,] Vulgo deeſt vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. reſtituimus.

ἐξεῦρε σημεῖα ταῦτα,] Sic mſs. Vulgo, σημεῖα ἐξεῦρε ταῦτα.

τῇ δὲ θείᾳ φύσει δεῖ μὲν οὐδὲν ἀγαλμάτων,] Vide Dionem Chryſoſtomum Orat. xxxi. p. 314. D. et Ciceronem N. D. ii. 17.

ὅσον οὐρανῷ γῇ] Vulgo οὐρανὸς γῆς, nec aliter Reg. Commodior tamen ea videbatur lectio, quam ſuppeditavit Harleian.

οὐκ ἂν ἐντύχοις δήμῳ ἀθρόῳ τοῦ θείου μνήμονι] Dan. Heinſius, nulla neceſſitate ductus, repoſuit οὐκ ἂν ἐντύχοις [ἐν] δήμῳ ἀθρόῳ τοῦ θείου μνήμονι. Maximus vult populi coetum divinae naturae memorem reperiri non poſſe: quod et in ſua verſione Paccius expreſſit. Nam cum Deus ſit ἀόρατος ὀφθαλμοῖς, ἄῤῥητος φωνῇ, ἀναφὴς σαρκὶ, ἀπευθὴς ἀκοῇ, quemadmodum noſter ait Differt. xvii. 9. cumque *nihil ſit difficilius, quam a conſuetudine oculorum aciem mentis abducere*; nihil mirum ſi *ea difficultas induxit et vulgo imperitos et ſimiles philoſophos imperitorum, ut, niſi figuris hominum conſtitutis, nihil poſſint de Diis immortalibus cogitare.* Verba ſunt Ciceronis N. D. ii. 17.

Sectio γ'.

Εἰ γὰρ ἀνθρώπου ψυχὴ] Vulgo, Ἡ γὰρ ἀνθρώπου ψυχή. Nos ex Reg. et Harleian. Maximum ſua manu frui juſſimus, lectionemque noſtram codex etiam Paccii dedit.

σκήνει ἀποπωλάτῳ] *Ineptum tabernaculum* male reddidit Paccius. Σκῆνος eſt corpus. Sic Theages apud Stobaeum Serm. i. p. 8. δυνάμιν definit ἀλκάν τινα τοῦ [σκάνεος.] Pariter Plato σῶμα nuncupavit γήϊνον σκῆνος. Vide Clementem Strom. lib. v. p. 703. et Euſebium Praep. Evang. lib. xiii. cap. xiii. p. 671. Sic Euſebius ipſe H. E. vii. 16. Democrates in Sentent. pag. 626. Ψυχῆς μὲν τελειότης σκήνεος μοχθηρίαν ὀρθοῖ· σώματος δὲ ἰσχὺς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδὲν ἀμείνω τίθησιν. Hoc ſane Democrito tribuunt Stobaeus Serm. i. p. 4. et Meliſſa cap. 167. quod notavit cl. Galaeus. At ex iis legi debere σκήνεος δὲ ἰσχὺς, non σώματος, vir ille doctus haud monuit. In hac loquendi ratione multus eſt Aretaeus. Vide de cauſſis et ſignis Acut. Morb. i, 10. ac de cauſſis et ſignis Diuturn. Morb. i. 5, 6, 7, 8. et ii. 1.

[ψυχαῖς] ἀθανάτοις δυσφορον] Vulgo ψυχῆς ἀθανάτου, Reg. ψυχῆς ἀθανάτοις, unde reſcripſi ψυχαῖς ἀθανάτοις, quod et Harleian. firmat, poſtulatque linguae Graecae ratio.

Μόνον τοῦτο] Vulgo τοῦτο μόνον, unde Dan. Heinſius legit τοῦτο τὸ μόνον. Nos Reg. et Harl. ſequimur, nec ulteriori mutatione locus eget.

ἀνα-

ἀνατεῖνον τὴν [κορυφὴν] ὕψου,] Sic uterque codex, vulgo κεφαλὴν ex Gloſſa.

νηκτὸν ἢ τῇ τέχνῃ,] Sic Harleian. Vulgo deeſt vox penultima.

Sectio δ'.

Πέρσαι μὲν πῦρ,] Vide B. Briſſonium de Reg. Perſ. lib. ii. § 14, ſeqq. ejuſque collectaneis. Adde Jul. Firmicum de Err. Prof. Relig. p. 10. et Lucianum in Jove Tragoedo tom. ii. p. 152.

Sectio ἑ.

ἰσοτιμίαν ἔχει] Vulgo μὲν ἔχει. Sed priorem vocem fide codicum ſuſtuli. Maximus autem de Oſiride loquitur, cujus *idolum annuis luctibus plangunt, radunt capita, — tundunt pectus, lacerant lacertos, veterum vulnerum reſecant cicatrices. — Et cum haec certis diebus fecerint, tunc fingunt ſe lacerati corporis reliquias reperire, &, cum invenerint, quaſi ſopitis luctibus gaudent.* Verba ſunt Firmici de Err. Prof. Relig. pag. 4, 5. Vide ſis inter alios Minucium Felicem Octav. cap. xxi. et Joan. Seldenum de Dis Syris Syntagm. ii. cap. 11.

[προσεθρύπτοντο] καὶ αὐτὴν καὶ τὸν τρόφιμον.] Prima vox loco convenire non videtur; nam θρύπτεσθαι πρός τινα eſt alicui ſe ferocem ſuperbumque praebere. Vide ſis Ariſtaeneti lib. ii. epiſt. 16. et Aelianum V. H. iii. 12. Harleian. προσέρριπτον. An προσέπιπτον, *ſupplices fiebant?* Reg. προσετρίβοντο. Forte [προσεπτύσσοντο] καὶ αὐτὴν καὶ τὸν τρόφιμον. Suidas προσπτύξομαι, προσκυνήσομαι, περιπλακήσομαι. Adi ſcholiaſten ad Odyſſ. Γ'. 22, Δ'. 647. et Euſtathium ad Θ'. p. 322.

Ὡς γινόμενον δῶρον] Ita ſe gerere ſolebant Ombitides, ut notavit Aelianus H. A. x. 21.

Sectio ς'.

Πῶρος δὲ Ταξίλης·] De regibus hiſce videas Curtium viii. 13, 14. Arrian. Exped. iv. 22. v. 8. Plutarchum in Alex. p. 698, 699. et Diodorum Siculum lib. xvii. pag. 557, ſeqq. Poſterior apud Strabonem lib. xv. p. 1022. errore librariorum Τάξιλος nominatur. Lege Ταξίλης.

Πῶρον μὲν λαμβάνει ὁ Ἀλέξανδρος,] Ita quidem Curtius viii. 14. Plutarchus in Alex. p. 699. et de Ira cohib. p. 458. B. Themiſtius Orat. vii. p. 88. aliique. Sed Arrianus Exped. v. 19. eum Meroes ſuaſibus ad Alexandrum ſponte ſua veniſſe tradit.

Διονύσου ἄγαλμα — δράκων] Baccho dracones ſunt conſecrati, quod obſervavit Plutarchus Sympoſ. iii. 5. Hunc vero draconem non μῆκος πεντάπλεθρον (quod omnem veri prorſus excedit ſimilitudinem) ſed πηχῶν ἑβδομήκοντα facit Aelianus H. A. xv. 21. De magnitudine draconum vide, quae collegit Sam. Bochartus Hieroz. Part. ii. lib. iii. cap. xiv. p. 430, ſeqq.

Sectio ζ'.

γῆς αὐχένα] Sic edidi, recepta Dan. Heinſii conjectura. Euripides Electra ℣ 1288.

> Σὺ δ᾽ Ἰσθμίας [γῆς αὐχέν᾽] ἐμβαίνων ποδί.

Vide Pollucem ix. 18. et ibi Jungermannum. Vulgo γῆν, αὐχένα,

quod retinent Paccian. Reg. et Harleian. fierique poteſt ut ſit appoſitio.

[ἡ] ἔξω θάλασσα] Vulgo deeſt prima vox. Eam nos fide codicum reſtituimus.

[εὔγεως] καὶ εὔδενδρος·] Sic uterque mſ. vulgo εὔγαιος.

εἰς Φρεαλείας [ἔδαφος·] Sic in ſuo codice legit Paccius, ac ita feliciter emendavit Leopardus xviii. 28. Vulgo ἔλαφος, quod huic loco minime convenit.

[ὁ] ὠκεανὸς πλημμύρων [ἐμπίπλει] Sic Reg. et Harleian. vulgo [ὡς] ὠκεανὸς πλημμύρων, [ἐμπίπλων.]

Τοῦτο Λιβύων] Ita mſs. vulgo Λιβύων τοῦτο.

Sectio η´.

ἄγαλμα δὲ Διὸς Κελτικὸν ὑψηλὴ δρῦς.] Claudianus in pr. Conſ. Stilich. i. 229.

Robora numinis inſtar
Barbarici noſtrae feriant impune ſecures.

Et ſane *nihil habent Druides robore ſacratius*, ut auctor eſt Plinius H. N. lib. xvi. § 90. Vide Lipſium ad Taciti Germ. cap. ix.

τὸ δὲ ἄγαλμα εἶδον, λίθος ἦν τετράγωνος.] Vulgo τὸ δὲ ἄγαλμα, [ὃ] εἶδον, λίθος etc. contra quam volunt codices. Clemens Protr. pag. 40. Οἱ Ἄραβες τὸν λίθον προσεκύνουν, quem *informem lapidem* vocat Arnobius lib. vi. p. 246. Pariter Suidae in Θεὸς Ἄρης hujuſce Dei ἄγαλμα dicitur λίθος μέλας, τετράγωνος, ἀτύπωτος, ὕψος ποδῶν δ´, εὖρος δύο. Sed cum Martem denotari putavit iſte conſarcinator, erravit; nam Duſares, Δυσάρης numen fuit Arabum, cujus λίθος τετράγωνος erat ἄγαλμα. Hoc primus obſervavit cl. Bochartus Phaleg lib. ii. cap. xix. p. 206.

οὐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλῳ τῳ ἢ πυραμίδι λευκῇ,] Tacitus Hiſt. ii. 3. *Simulachrum Deae* (Paphiae Veneris) *non effigie humana, continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum metae modo exſurgens.* Ad quem locum Savilius in noſtro reponit ἄλλῳ τῳ ἢ πυραμίδι [τετραγωνικῇ.] Sed hoc nullo jure factum, quod ſatis oſtendunt nummi. Vide Joan. Marſhamum Can. Chron. Saec. iv. p. 57. et Ez. Spanhemium Diſſ. viii. p. 505. Servius ad Aen. i. 724. *Apud Cyprios Venus in modum umbilici, vel, ut quidam volunt, metae colitur.* Adi cl. Olearium ad Philoſtratum Vit. Apoll. iii. 58.

ἀποδύντα τῷ ὕδατι,] Reg. et Harleian. ἀποδιώντα [ὂν] τῷ ὕδατι. Lege ἀποδιώντα [ἐν] τῷ ὕδατι. Similem vero fabulam de Eurota et Alpheo tradit Strabo lib. vi. pag. 422.

Ὄρος Καππαδόκαις καὶ θεὸς] Dion Chryſoſtomus Orat. xii. pag. 212. Πολλοὶ τῶν βαρβάρων πενίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ τέχνης [ὄρη] θεοὺς ἐπονομάζουσι. Sic montem Cogaeonum Deum Getae cenſebant, ut teſtatur Strabo lib. vii. p. 457. Sic Jovem Caſium ſub montis cognominis forma colebant Seleucienſes Pieriae. Vide doctiſſimos viros Joan. Clericum ad 1 Reg. xx. 23. et Chriſt. Sig. Liabium Goth. Numar. cap. ix. § 11. 12.

Μαιώταις λίμνη, Τάναϊς Μασσαγέταις.] Vulgo Μαιῶτις λίμνη καὶ Τάναϊς Μασσαγέταις. Uterque vero codex, ut edidimus: et recte quidem. Dionyſius Perieg. ✝ 652.

Ἤτοι.

Digitized by Google

"Ητοι μὲν λίμνης Μαιώτιδος ἄγχι νέμοντ)
Αὐτοὶ Μαιῶταί τε καὶ ἔθνεα Σαυροματαίων.

Stephanus Byzantinus, Μαιῶται ἔθνος Σκυθικὸν, μέγιστον καὶ πολυάνθρωπον. Ne plures Geographos memorem, vide ſis Aelianum V. H. iii. 39. Xenophontem Memor. lib. ii. cap. i. 10. Lucanum ii. 641. et Theocriti ſcholiaſten ad Idyll. xiii. 56.

Sectio θ'.

δι' ἔκπληξιν [ἐθαυμάσθη,]. Vulgo ἐσεβάσθη. Sed Reg. et Harleian. lectionem, quam recepimus, exhibent.

ὃ [βάρβαρον,] οὐχ Ἑλληνικὸν,] Ita codices. Vulgo βαρβαρικὸν, quod eodem ſane redit: Minus autem verum eſt hoc effatum; nam nec Judæi nec ſana Chriſtianorum pars imagines colunt, nec hujus inſaniae participes erant Germani, Seres, Brachmanes, aliaeve gentes nonnullae. Vide Tacitum Germ. cap. ix. Origenem in Celſum lib. vii. p. 373. et Bardeſanem apud Euſebium Praep. Evang. vi. 10. Immo τὸ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι ἀξόανοι νηοὶ ἦσαν, ut ait Lucianus de Dea Syr. tom. ii. p. 657. et per CLXX. annos nullae fuerunt Romanis ſacrae ſtatuae, quemadmodum docet Clemens Alexandrinus Strom. i. p. 359.

ποιεῖσθαι [ἀγάλματα] θεῶν,] Sic uterque codex, vulgo ἄγαλμα.

ἀπείροις βίου καὶ νόμου καὶ λόγου,] Vulgo ἀπείροις βίου καὶ λόγου καὶ νόμου. Nos in conſtituendo verborum ordine mſs. ſequimur.

[ἢ] καὶ τούτους καθείρξομεν] Mſs. primam vocem neſciunt. Legendum puto ἢ [εἰ] τούτους καθείρξομεν.

ξύλων, ἢ λίθων,] Vulgo λίθων, ἢ ξύλων, contra quam jubent codices.

Sectio ί.

κορυφαῖς καὶ [νάμασιν·] Sic Paccii codex, Reg. et Harleian. nec aliter emendavit Leopardus xvii. 2. H. Stephanus ex ſuo mſ. dedit νώμασιν, quae vox eſt nihili, doctumque illum virum mire cruciavit.

ἐπιθυμοῦντες [μὲν] αὐτοῦ τῆς νοήσεως,] Vulgo deeſt vox ſecunda, quam nos ex Reg. et Harleian. repraeſentamus.

τὰ παρ' [ἡμῶν] καλὰ] Malim τὰ παρ' [ἡμῖν] καλά.

τῇ ἐκείνου [φύσει] Vulgo ἐκείνων. Male; nam pronomen hoc ad ὄντων πατέρα καὶ δημιουργὸν refertur. Igitur mſs. Reg. et Harleian. paruimus, et ita legit Paccius in ſuo codice.

ἥδιστον [εἰς] μὲν θέαμα] Vulgo deeſt vox antepenultima, quam Reg. et Harleian. ſuppeditarunt.

ἐπεγεῖρον τὴν μνήμην [τοῦ ἐρωμένου.] Vulgo duas ultimas voces praetermittunt, quae tamen orationi neceſſariae ſunt. Eas invenit Paccius in ſuo codice, quod ex ejus interpretatione liquet; et nos in Reg. et Harleian. Lucianus in Nigrino tom. i. pag. 24. "Ωσπερ οἱ ἐρασταὶ, τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων, ἔργ' ἄττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι, καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων. Noſter autem ſua deſumſit ex Platonis Phaedon. § 16. pag. 102.

θεῖον

θεῖον εἰς γνώμην ἴσω μόνον.] Hanc lectionem redarguunt codices. Harleian. dat θεῖον ἴσω γένος· ἴσω μόνον. Reg. θεῖον ἴσων ἂν γένος ἴσω μόνον. Corrupte. Forſan Maximus ſcripſit, θεῖον εἰς τὸν νῦν γένος ἴσω μόνον.

DISSERT. IX. *vulgo* XXXIX.

Εἰ καλῶς] Cicero Tuſc. i. 29. *Socrates nec patronum quaeſivit ad judicium capitis, nec judicibus ſupplex fuit, adhibuitque liberam contumaciam, a magnitudine animi ductam, non a ſuperbia.* Ubi nos plura. Quamvis autem ſibi defuerit, plurimi tamen id ſibi negotii datum cenſuerunt, ut apologias pro eo concinnarent; nam, praeter Xenophontem et Platonem, eum ſcriptis tutati ſunt Zeno, Demetrius Phalereus, Plutarchus, Galenus, et Theon, ut obſervavit Aeg. Menagius ad Laertii ii. 40. quibus addi debet Libanius ſophiſta.

Sectio α.

μηδὲ τῷ Ἀπόλλωνι συγχωροῦντα ἀμαθίας αἰτίαν,] Apollo, quod ſatis notum, reſpondit

Ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος.

Vide Diogenem Laertium lib. ii. 37. et ſcholiaſten ad Ariſtophanis Nubes ✝ 144. Tertullianus in Apol. cap. xlvi. *Socratem Apollo ſapientiſſimum omnium cecinit.* Eodem reſpicit noſter Diſſert. xix. 9. xxxix. 5.

τῷ τὰς ψάμμους εἰδότι,] Reſpicit Maximus ad reſponſum Croeſi nuntiis a Pythia redditum, de quo vide nos ad Diſſert. xvii. 6.

παρέπεμπεν ἂν τὰ ἔργα [αὐτῶν] Vulgo τὰ ἔργα αὐτά. Perperam. Nos Maximi manum fide Reg. et Harleian. reſtituimus.

Sectio β.

οἱ ἕνδεκα,] De his undecimviris vide ſcholiaſten Ariſtophanis ad Veſpas ✝ 1103. Pollucem lib. viii. § 102. Etymologum ac Suidam in Ἕνδεκα.

τιμωμένων ἀντιτιμᾶται·] Cum judices Socratem pecunia mulctare ſtatuerent, eumque, quanti litem aeſtimaret, rogarent, Ἕνεκα τοῦ, inquit, ἐμοὶ διαπεπραγμένων τιμῶμαι τὴν δίκην τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως. Vide Menagium ad Laert. ii. 42. Platonis Apol. § xvii. p. 38. et Epiſtolarum Socrat. ab Allatio editarum xiv. p. 33. Ἡ, vero, ἐν Πρυτανείῳ σίτησις honor erat iis tributus, qui de rep. bene meruerant. Vide Suidam in Πρυτανεῖον, et ſcholiaſten ad Ariſtophanis Equit. ✝ 167, 281.

δεόντων [αὐτῶν] τῶν ἕνδεκα,] Lego δεόντων [αὐτόν.]

(κρείττων γὰρ [ἦν] Ἀθηναίων] Auctoribus Reg. et Harleian. vocem penultimam Maximo reddidi.

ἐχαλέπαινεν, — ἐδυσχέραινεν·] Sic uterque codex; non ἐχαλέπηνεν — ἐδυσχέρανεν, ut vulgo.

μελέτησασαν γὰρ δίδυς·] Hoc teſtimonium eſt iis addendum, quae congeſſere Menagius ad Laert. ii. 43. et Allatius ad Ep. Socr. xvii. p. 206.

Sectio

Sectio γ'.

εἰ [ὀρθῶς] ταῦτα ἔδρασε, ἢ μή;] Vulgo εἰ [ἄρα] ταῦτα ἔδρασε, ἢ μή; Abſurde: non enim dubium, quin haec fecerit Socrates; rectene vero an ſecus ſe geſſerit, id diſputabatur. Nos igitur lectionem, quam dederunt Reg. et Harleian. expreſſimus.

σοὶ παρελθὼν διηγείσθω,] Vulgo συμπαρελθὼν διηγείσθω. Sed ſcriptura, quam codices exhibent, omnino fuit ſequenda; nec aliter Paccius legit.

μεθυόντων δικαστῶν·] Vulgo μεθυόντων [τῶν] δικαστῶν. Adverſantur autem mſs.

εἰς [ἐπαγωγὴν] δικαστῶν] Sic ex Harleian. reſtituimus, cum vulgo legant ἀπαγωγήν.

καὶ ἀξιόχρεων] Ita recte Reg. et Harleian. vulgo ἀξιοχρέως.

[δάκρυα] ἐν καιρῷ ἀφιείς·] Vulgo δάκρυον, quod damnant codices.

καὶ ᾤκτειρεν, [καὶ] ἀφῆκαν.] Vulgo καὶ ᾤκτειρεν, ἀφῆκαν. Inconcinne. Adjiciendae conjunctionis auctor fuit Harleian. et ita Dan. Heinſius ex conjectura repoſuit.

Sectio δ'.

ἐπανιόντα πρὸς ἑαυτὴν] Vulgo ἀνάνιον τὸ πρὸς ἑαυτήν. Nullo quidem ſenſu, licet ita dederint Reg. et Paccian. Canterus ſane παριόντα πρὸς ἑαυτὴν emendavit. Sed ad litterarum ductum magis attendit Dan. Heinſius, qui reſcripſit ἐπανιόντα. Ejus conjecturam diſerte firmat Harl. quapropter ſic edidi.

ὡς ἐπὶ [δικαστῶν;] H. Stephanus reponit, ὡς ἐπὶ δικαίων; Mihi tamen ſollicitanda non videtur codicum lectio, nam δικαστὴς in ſe δίκης notionem continet. Hinc Socrates apud Platonem Apoll. § xxi. iis, qui ſuffragiis eum ſuis abſolverant, ait, Ὑμᾶς [δικαστὰς] καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοίην. · Vide ſis et § xxii. p. 45.

ἀλλὰ ὀργίζονται·] Vulgo ἀλλὰ [οἱ] ὀργίζονται, refragantibus mſs.

Sectio ε'.

Καὶ τίς [τεχνίτης] τὸν ἄτεχνον πείθῃ;] Vulgo deeſt τεχνίτης, quam vocem nos ex Reg. et Harleian. reduximus.

ἐν Ἡλιαίᾳ δίδωσι·] De hoc Athenienſium tribunali videſis Harpocrationem et Etymologum in Ἡλίαια, nec non Suidam in Ἡλιαστής.

αἱ περὶ τῶν ἀσεργάλων διαμάχαι καὶ ῥητορικαί,] Poſtrema vox hic locum non habet; quare Dan. Heinſio dubium non videtur, quin ad ſuperiora pertineat. Hac de cauſſa paullo ante legit, ἀλλὰ κλήσεις μὲν καὶ φάσεις, καὶ γραφαὶ, καὶ εὐθῦναι, καὶ ἀντωμοσίαι ῥητορικαί. Sed cur ἀντωμοσίαι dicantur ῥητορικαὶ nullus intelligo; ſiquidem non a patronis, ſed ab accuſatore reoque fiebant. Audiamus unum Harpocrationem in Ἀντωμοσία. Γράμματά τινα γράψαντες ἀποφέρουσι πρὸς τὴν ἀρχὴν εἴτε κατηγοροῦντες καὶ οἱ κατηγορούμενοι, περὶ ὧν ἂν ἡ δίκη. Καλεῖται δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ἀντώμνυον οἱ διώκοντες καὶ οἱ φεύγοντες, οἱ μὲν ἀληθῆ κατηγορήσειν, οἱ δὲ ἀληθῆ ἀπολογήσασθαι. Lege ἀπολογήσεσθαι. Ut dicam quod res eſt, ſedes ultimo vocabulo non eſt mutanda; ſed ipſum, niſi fallor, a librariis corrumpitur: nam repono, αἱ περὶ τῶν ἀσεργάλων διαμάχαι καὶ ῥητορεῖαι. Lucianus pro Merc. Cond. tom. i. p. 492. Τάς τε [ῥητορείας] τῶν δικαι-

δικαιολογούντων ῥυθμίζειν. Sic alibi paſſim. Vide ſis Ariſtotelem Rhetor. lib. i. cap. ii. 12. et Photium Cod. lxi. p. 61. Quin eadem voce noſter utitur infra p. 412.

Sectio ϛ'.

τί ἔδει [λόγων] πρὸς τοὺς εἰδότας;] Ita mſs. non λόγου, quemadmodum vulgo.

καὶ πίστεις, καὶ ἔλεγχοι,] Vulgo καὶ πίστις, καὶ ἔλεγχος. Cum vero codices habeant ἔλεγχοι, reliquaque pluraliter efferantur; non dubium videbatur, quin πίστεις reponere deberem.

Sectio ζ'.

τὶς [καὶ] ἐν πολέμῳ] Ex mſs. vocem ſecundam mutuati ſumus, cum vulgo deſit.

λειπόνεων,] Vulgo λειπόγεων. Rectam vero lectionem praeſtant Reg. et Harleian. eaque ſe Dan. Heinſio probavit.

τίς [ἂν] ἠνέγκε] Mediam vocem ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

ταπεινὸν [τὸ] οὐδὲν] Vulgo ταπεινὸν [μὲν] οὐδέν. Renituntur autem mſs.

Sectio η'.

ἀμφορεὺς τὸ ἔμελλε] Clepſydram dicit. Vide nos ad Ciceronis Tuſc. ii. 26. et D. Petavium ad Syneſii Dionem pag. 21, 22.

οὔτε δυνάμενος ἐδέξατο ἂν ὁ Σωκράτης.] Legendum οὔτε [δυνάμενον] ἐδέξατο ἂν ὁ Σωκράτης, quod ipſa conſtructio ſatis docet.

συκοφάντης ὡπλισμένῳ·] Sic uterque codex. Vulgo συκοφάντης ὡπλισμένος. Henr. autem Stephanus συκοφάντην ὡπλισμένον mavult.

ἀλλ' αὐτοῦ κεῖσθαι] Henr. Stephano placet ἄρα αὐτοῦ κεῖσθαι. Vir ille doctus in fraudem fuit inductus, quod interrogationis nota poſt finitam hanc periodum vulgo pingatur. Sed haec ἐρωτηματικῶς non ſunt proferenda; nam plena oratio ſe ſic habet, ὁ τὸ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' (ἐδέξατο) αὐτοῦ κεῖσθαι. Ut prorſus vera, nec tentanda, ſit codicum ſcriptura.

φυγὴ [βλημάτων] Sic Reg. et Harleian. idque rectum eſſe vidit Dan. Heinſius. Vulgo λημμάτων.

Ἀθηναῖοι τὸ Περικλέα·] Ita loquitur, quod Olympii cognomen Pericli tribuebant. Ariſtophanes Acharn. ℣ 529.

> Ἐντεῦθεν ὀργῇ Περικλέης [Ὀλύμπιος]
> Ἤστραπτ', ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα.

Vide Plutarchum in Pericle p. 156, 173. Philoſtratum Vit. Apollon. viii. 7. Lucianum Imag. tom. ii. p. 12.

DISSERT.

DISSERT. X. *vulgo* XXIX.

Sectio ά.

ΣΤΑΣΙΑΣΤΙΚΟΙ,] Harleian. στασιωτικοί. Utrumque probum.

καὶ διαφέρον οὐ δι' ἑαυτοῦ,] Harl. καὶ διαφόρους αὐτὸ ἑαυτοῦ. Reg. καὶ διαφέρον τὸ αὐτό. Lego δὲ οὐ διαφέρον αὐτὸ αὑτοῦ. Eandem rationem Paccius in ſua interpretatione videtur ſecutus.

εἴτις [ἢ] τὴν ἡμέραν] Vulgo deeſt vox ſecunda; quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio β΄.

Ἀποκρίναιτο γὰρ ἂν αὐτῷ ὁ Ἀσκληπιός,] Noſter ſua debet Platoni lib. iii. de Rep. p. 440. B. ſeqq. Vide v. c. Dan. Clericum Hiſt. Med. part. i. lib. i. cap. xiv. p. 44.

ἧττόν τι εἶναι [δεξιώτερος] Sic infra § 3. ἧττον εἶναι [σοφώτερον] Ἀριστοτέλους τοῦ Σταγειρίτου. Ariſtoteles Nicom. vi. 5. Ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἑκὼν ἁμαρτάνων [αἱρετώτερος,] περὶ δὲ φρόνησιν [ἧττον,] ὥσπερ καὶ περὶ τὰς ἀρετάς. Nec Latinis ignotus eſt hic loquendi modus. Arnobius lib. vii. p. 282. *An numquid alterius alteri* minus gratior *et jucundior ſanguis eſt?* Rariuſculus tamen videtur; cum *magis fortius*, *magis ignominioſius*, et ſimilia ſint proletaria. Vide modo Vechnerum Hellen. lib. i. cap. vi. p. 99. et Berglerum ad Alciphronis lib. ii. Ep. iii. p. 229.

Ἰοὺς τ' ἐκτάμνειν,] H. Stephanus Ἰοὺς τε τάμνειν, contra quam jubent Reg. et Harleian. ac ipſe poeta Iliad. Λ΄. 515. De re ipſa vide Celſum Medic. Praef. p. 2.

Sectio γ΄.

ἧττόν [τι] εἶναι σοφώτερον,] Editi vocem ſecundam neſciunt. Eam nos fide Reg. et Harleian. reſtituimus.

τὴν καλουμένην [ταύτην] εὐήθειαν,] Sic Heinſius ex mſ. vulgo ταύτης.

[ἐξεκάλυψέ τε καὶ ἀπέδυσε φιλοσοφίαν] Vulgo ἐξεκόλαψε, quod loco non convenit; idcirco nos lectionem dedimus, quam praeſtant Reg. et Harleian. Eandem Maximo reddi debere ſtatuit etiam Dan. Heinſius; ſed ingenio ſuo, quod paſſim facit, haud codicibus tribuit. In his autem noſter ducem ſequitur Platonem Theaetet. p. 130. D. ſeqq.

Sectio δ΄.

θύουσιν,] Ubi, quaeſo, *ſacrificant* apud Homerum Dei? Heinſius reponit μεθύουσιν, *ebrii ſunt*; quod tamen, ſi bene memini, nuſquam fingit poeta. Lego πίνουσιν. Infra § 9. [Πίνει] μὲν καὶ παρ' Ὁμήρῳ ὁ Ζεύς. Adi ſis, verbi cauſſa, Iliad. Α΄. 597. Δ΄. 3.

τῷ Διῒ ἡνιοχοῦντι καὶ φερομένῳ ἐπὶ πτηνοῦ ἅρματος,] Plato in Phaedro p. 344, 345. Ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεύς, [πτηνὸν ἅρμα] ἐλαύνων, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δ' ἕπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων, κατὰ ἕνδεκα μέρη κεκοσμημένη. Philoſtratus Vit. Apoll.

Digitized by Google

Apoll. ii. 22. p. 74. Ζωγράφος ἦν ὁ Θεὸς, ὦ Δάμι, καταλιπὼν τὸ [πτηνὸν ἅρμα,] ἐφ' οὗ πορεύεται διακοσμῶν τὰ θεῖά τε καὶ τὰ ἀνθρώπεια, etc. Ad illum philoſophi locum manifeſto reſpicit; quod cum non animadverterit vir doctiſſimus Gotf. Olearius, miras in notis ſuis turbas fecit. Eodem reſpicit noſter Diſſert. xxxi. 7. et Origenes Philoſ. cap. xix. p. 117. Ibi quidem mſ. τενὸν ἅρμα dat. Lege πτηνὸν ἅρμα cum Jac. Gronovio, non ἄτονον, ut cl. Wolfius voluit.

δαινυμένοις τοῖς θεοῖς ἐν Διὸς τοὺς Ἀφροδίτης γάμους,] Sic Reg. et Harleian. Vulgo δαινυμένοις τοῖς θεοῖς, οὐ Διὸς καὶ τῆς Ἀφροδίτης γάμοις. Abſurde. Senſus eſt: Deos epulantes in Jovis aedibus ob Veneris nuptias non invenit Plato. Homerus Odyſſ. Δ'. 3.

> Τὸνδ' εὗρον [δαινῦντα γάμον] πολλοῖσιν ἔτῃσιν.

Euripides Iphig. in Aulide, ℣ 123.

> Παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.

Et ℣ 707.

> Ἐνταῦθ' [ἐδαισαν] Πηλέως [γάμους] θεοί.

Sic iterum ℣ 720. Sic Herc. Fur. ℣ 483. et Aelianus V. H. viii. 7. ἑστιᾶν γάμους. Pariter θύειν γάμον ἐπινίκια ſimiliaque adhibent auctores. Vide ſis Gul. Budaeum Comm. Ling. Graec. p. 289. ed. Aſcenſ. et Gilb. Cuperum Obſerv. iii. 13. Fatendum tamen hoc, quod refert noſter, haud in Veneris nuptiis, ſed in ejus nataliciis contigiſſe. Plato in Sympoſ. p. 327, 328. Ὅτε γὰρ [ἐγένετο] ἡ Ἀφροδίτη, εἱστιῶντο οἱ θεοὶ, οἵ τε ἄλλοι, καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος, etc. Hunc locum laudant Origenes in Celſum lib. iv. p. 189. et Euſebius Praep. Evang. lib. xii. cap. xi. Themiſtius Orat. xiii. p. 162. Ἀποτείνεις μακρὸν καὶ πάγκαλον λόγον γενέθλιά, τά τε Ἀφροδίτης διεξιὼν (lege πάγκαλον λόγον, γενέθλιά τε Ἀφροδίτης διεξιὼν) καὶ δεῖπνον διεξιὼν, καὶ Πόρου μέθην καὶ ὕπνον, καὶ ἐπιβουλὴν τῆς Πενίας, καὶ κατακοίμησιν παρὰ τῷ Πόρῳ, καὶ ἐντεῦθεν γένεσιν Ἔρωτος. Igitur memoria lapſus eſt Maximus, ſi modo τοὺς Ἀφροδίτης γάμους ſcripſit: nec huic vitio minus obnoxii fuere veteres, quam hodierni. Forſan vero ab auctoris manu fuit Δαινυμένοις τοῖς θεοῖς ἐν Διὸς [τὰς] Ἀφροδίτης [γονάς.] Lucianus de Saltat. tom. i. p. 814. [Τὰς] γὰρ Διὸς [γονὰς] ὀρχούμενός τις, etc. Vide Pollucem lib. ii. § 7. Γενέσια ἑορτάζειν habet Alciphron lib. iii. ep. xviii. et lv.

θεατὴν γενέσθαι Πυριφλεγέθοντός τε,] Reſpicit ad Platonis Phaedonem cap. xliv, xlv. ed. Cant.

[ἐλυτρωμένῳ] τῷ ἀτεχνίτῳ] Vulgo deeſt vox prima, quam Reg. et Harleian. ſuppeditarunt. Noſter in animo habuit lib. x. de Rep. p. 519, 520.

ἡ Συρίου τὴν ποίησιν—Ἔρωτα,] Pherecydis Theogoniam dicit, quam ποίησιν vocat noſter, licet orationem ſolutam ſcriptor adhibuerit. Nec inſolens eſt haec loquendi ratio. Arrianus Exped. Alex. v. 6. Αἴγυπτον Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑκαταῖος οἱ λογοποιοὶ (ἢ εἰ δή του ἄλλου ἢ Ἑκαταίου ἐστὶ τὰ ἀμφὶ τῇ γῇ τῇ Αἰγυπτίᾳ [ποιήματα]) δῶρόν τε τοῦ ποταμοῦ ἀμφότεροι ὡσαύτως ὀνομάζουσιν, etc. Vide ſis etiam cl. Fabricium Bibl. Graec. lib. i. cap. i. § 2. Ejus operis initium, teſt. Laertio i. 119.

ſe

ſe ſic habuit, Ζὰς μὲν καὶ Κρόνος εἰσαεὶ καὶ Χθὼν ἦν. Χθονίη δὲ ὄνομα ἐγένετο γῆ, ἐπειδὴ αὐτῇ Ζὰς γέρας διδοῖ. Vir ingenioſiſſimus Th. Burnetus Archaeol. Philoſ. lib. i. cap. 11. p. 220. legit Ζὰς Ὠγῆνον, vel Ὠγῆνα, διδοῖ. Sed quibus rationibus inductus ita fecerit, id equidem neſcio.

Ὀφιονέως γένεσιν — πέπλον.] Celſus apud Origenem lib. vi. p. 303. ait apud Pherecyden στρατείαν στρατείᾳ παρατατλομένην, καὶ τῆς μὲν ἡγεμόνα Κρόνον διδόναι, τῆς ἑτέρας δὲ [Ὀφιονέα,] προκλήσεις τε καὶ ἁμίλλας αὐτῶν ἱστορεῖ. lege ἱστορεῖν. Ophionei Pherecydei meminit etiam Porphyrius apud Euſebium Praep. Evang. lib. i. cap. x. p. 41. D. De ſequentibus ita Clem. Alexandrinus Strom. vi. p. 741. Φερεκύδης ὁ Σύριος λέγει, Ζὰς ποιεῖ [Φᾶρος] μέγα τε καὶ καλὸν, καὶ ἐν αὐτῷ ποικίλλει γῆν καὶ Ὠγῆνον (Oceanum. Vide cl. Salmaſii Exerc. Plin. p. 842.) καὶ τὰ Ὠγήνου δώματα. Iſidorus apud eundem p. 767. Μαθέτωσι τί ἐστιν ἡ ὑπόπτερος [δρῦς] καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ πεποικιλμένον [Φᾶρος,] πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησεν. Joan. Ern. Grabio placet ὑπόπτερος [Δρύοψ,] quod avis eſt nomen, et *quercum alatam*, rem prorſus miram putat eruditus ille vir. Vide tom. ii. Spicil. p. 68. Sed in mythologiis hiſce mira reperiri, nemo jure miretur; et ejus conjecturam prorſus evertit id, quod περὶ τοῦ [δευδρε] tradit Maximus.

θεοὶ θνητοὶ, [ἄνθρωποι] ἀθάνατοι.] Vulgo θεοὶ ἀθάνατοι. Sed Heinſius recte legendum conjecit ἄνθρωποι ἀθάνατοι, et ita dat Harleian. ab emendatrice manu. Heraclitus certe σκοτεινὸς homines θεοὺς θνητοὺς vocavit, Deos autem ἀνθρώπους ἀθανάτους. Vide nos ad Ciceronis de Fin. ii. 13. Plato vero animas humanas dixit ἀθανάτους ἀνθρώπους, ſi fides Hierocli de Provid. p. 250.

Sectio έ.

καὶ περὶ ποιηταῖς, καὶ [περὶ] Φιλοσόφοις·] Vulgo deeſt vox penultima, quam nos auctoritate mſs. Reg. et Harleian. Maximo reddidimus.

[τοῦτοις] ἀποσεμνυνόντες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν.] Mſ. Harleian. primam vocem nos acceptam ferimus. Nam vulgo deeſt. Reg. habet τὰ ἀποσεμνυνόντες. Forte noſter dedit ταύτῃ ἀποσεμνυνόντες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν.

Sectio ς'.

μύθους [λόγου] μὲν ἀφανεστέρους,] Sic mſs. non λόγων, ut vulgo legitur. Eandem vero fabularum rationem reddidit Strabo lib. i. p. 35.

[Ἔλαθον] μέχρι πλείστου] Vulgo ἔτυχον, contra quam volunt Reg. et Harleian. Quae ſequuntur, lectionem, quam recepi, firmant et ſtabiliunt.

προσηνεῖ τροφῇ,] Vulgo γλυκερᾷ τροφῇ ex gloſſemate. Vide Heſychium. Nos Reg. et Harleian. ſequimur.

τῇ περιβολῇ [τῆς] ψυχαγωγίας] Penultimam voculam, quam praetermittunt editi libri, ſuppeditavit uterque codex.

Sectio ζ'.

ὁμοφώνου τέχνης] H. Stephani codex ὀφάνου, ex quo ὁμοφώνου recte fecit eruditus ille vir. Ejus conjecturam auctoritate ſua muniunt Reg. et Harleian.

Ἔικαζε δὴ κἀνταῦθα τὰ μὲν μέτρα καὶ ᾠδὴν χρυσῷ, τὸν δὲ ψιλὸν λόγον ὕλῃ δημοτικῇ· (κόπτει δὲ μήτε τὸν χρυσὸν, μήτε τὴν βύρσαν,] Vulgo deſunt hae voces, quas ex Reg. et Harleian. nos adſumſimus. Eas etiam in ſuo codice legit Paccius, et eas poſtulat oratio. Omiſere, prout fieri ſolet, librarii, quae fuerunt inter eaſdem voces repetitas poſita. Vide doctiſſimi viri Joan. Clerici Art. Crit. part. iii. § 1. cap. 5.

Ἀληθῆ λεγέτω, κἂν ψιλῶς λέγῃ,] Vulgo ἀληθῆ λεγέτω [καὶ ὁ φιλόσοφος,] κἂν ψιλῶς λέγῃ. Vocabula, quae delevi, neſciunt codices, nec erat cur adderentur.

μῦθον δὲ [τὸν λόγον·] Vulgo μῦθον δὲ [τὴν ᾠδήν.] Abſurde quidem, et contra Maximi ſententiam. Veram lectionem, quae et Heinſio ſe probavit, exhibent Reg. Harl. et Paccii codex.

Sectio η'.

Τὴν μὲν Ἀχιλλῆος,] Iliad. Χ'. 211.

οὐ γὰρ ἐμὸν] Iliad. Α'. 526.

Ἐν πάντεσσι πόνοισι.] Verſus, ad quos reſpexit, ſic ſe habent:

> Ὀυδὲ σύ γ' ἔγνως
> Παλλάδ' Ἀθηναίην, κούρην Διὸς, ἥτε τοι αἰὲν
> [Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίσταμαι] ἠδὲ φυλάσσω.

Exſtant Odyſſ. Ν'. 299. Ulyſſes apud Euripidem in Rheſo ℣ 609. Minervam ſic adloquitur

> Ἐν πόνοισι γὰρ
> Παροῦσ' ἀμύνεις τοῖς ἐμοῖς ἀεί ποτε.

Vide Plutarchum de Socratis genio p. 580. C.

αὐτοῦ τὴν ἁρμονίαν,] Ordo verborum eſt a mſs. Vulgo τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ.

Sectio θ'.

Τὸ ἀθάνατον] Erat κυρίων Epicuri δοξῶν prima, Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, οὔτε ἄλλῳ παρέχει, quod nonnihil immutavit Maximus. Vide nos ad Ciceronem N. D. i. 17.

ἐκ βασιλέως] Perſarum rex paſſim, κατ' ἐξοχὴν, βασιλεὺς vocatur. Praeter multos Iſocratis, Thucydidis, et aliorum locos, vide Xenophontem Memor. lib. iii. cap. v. 26. Oecon. cap. iv. 10. Sympoſ. iii. 13. iv. 12.

ἡ τῶν [Ἑλληνικῶν] πραγμάτων χορηγία] Vulgo τῶν [Ἀθηναίων] πραγμάτων. Nos autem lectionem recepimus eam, quam praeſtant Reg. et Harleian. quia ſequitur, βουλεύεται περὶ τῆς [Ἑλλάδος] ὁ Ἀθηναίων δῆμος. Hinc ſcripturam, quam ſequimur, ab auctoris manu fuiſſe ſatis patet.

Σαρδανάπαλλος] Sic hoc nomen fide Regii codicis hic et alibi ſcriptum dedimus. Vulgo Σαρδανάπαλος. Sed duplex *lambda* prae ſe ferunt omnes mſs. quod teſtatur Joſ. Scaliger ad Euſebii n. MCLXXVIII. p. 63, 64.

ἐντὸς θυρῶν] Sic Reg. accedit et Harleian. qui μύρων exhibet. Vulgo θυρίων.

πῶς ζωθῇ Νῖνος,] Ita ſcriptoribus τοῖς ἔξω vocatur urbs illa, quae ſacris Nineve, quaſi נין־נוה *Nini habitatio* dicitur. Adi S. Bochartum. Phaleg iv. 20.

DISSERT.

Digitized by Google

DISSERT. XI. *vulgo* XXX.

EI δεῖ εὔχεσθαι.] Vulgo Περὶ τοῦ εἰ δεῖ εὔχεσθαι τῷ θεῷ, contra quam jubent uterque mſs. Precum vero neceſſitatem ſuſtulerunt Peripatetici, Cyrenaici, aliique philoſophi, qui vel Deum vel ejus providentiam negarunt, vel fatalem vim rebus praeeſſe cenſuerunt, ne Prodici ſectatores haereticos memorem. Vide Clementem Alexandrinum Strom. vii. p. 854. Origenem in Celſum lib. ii. pag. 68. Lucianum in Jove Confut. tom. ii. p. 120. ac Hieronymum in Matthaei cap. vi. col. 20. At cum primis adeundi ſunt Origenes περὶ εὐχῆς § 11, ſeqq. Proclus in Platonis Timaeum lib. ii. p. 64. et Hierocles in Aur. Carm. XLIX.

Sectio α'.

λαμβάνει τὸν Σάτυρον,]. Xenoph. de Exped. Cyri lib. i. cap. i. 13, Ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ᾗ λέγεται Μίδας τὸν [Σάτυρον] θηρεῦσαι, οἴνῳ κεράσας αὐτήν. Eum pariter Satyrum vocant Philoſtratus Vit. Apoll. vi. 27. et Iconum i. 22. ac Himerius apud Photium cod. CCXLIII. col. 2029. Aliis autem Silenus dicitur. Vide Herodotum viii. 138. Ciceronem Tuſc. i. 48. Athenaeum lib. ii. p. 45. Aelianum V. H. iii. 18. denique Pauſaniam in Attic. p. 12. Sane licet in eo differre traduntur Satyri Silenique, quod hi plus, illi vero minus aetate ſint provecti, ut docent Pauſanias lib. i. pag. 54. et Servius in Virgilii Eclog. vi. 14. interdum tamen haec nomina confudere veteres. Sic Marſyas, qui pleriſque Silenus eſt, ab aliis Satyrus appellatur. Adi ſis Iſ. Caſaubonum de Satyr. Poeſi i. 2. p. 54. Modo autem diverſo prorſus hanc fabulam narrat Ovidius Metam. xi. 89, ſeqq.

[Ὁ μὲν] ταῦτα εὔχετο]. Vulgo [ἐμοῦ] ταῦτα εὔχετο. Sed multo convenientior videtur ea lectio, quam prae ſe fert Harleian. Quin et ita laudat Apoſtolius Cent. xiii. 19.

οἱ μὲν [ἀπαλήσαντες,] Vulgo ἀπαιτήσαντες, nec aliter Apoſtolius. At uterque mſs. lectionem, quam recepimus, merito repraeſentant. Ac ita Paccius in ſuo codice legit; ut ex ejus interpretatione manifeſtum.

ὧν εὔξαντο,] Reg. et Harleian. οὐχ ὧν εὔξαντο. Sic et Apoſtolius. At cum particulam negantem loco non congruere Pet. Pantinus animadverteret, illi placebat καὶ ὧν εὔξαντο.

οἷαι [ἡ] περὶ τῶν μεθυόντων φιλοφροσύναι.] Apud Apoſtolium legitur οἷαι [αἱ] περὶ τῶν etc. quod malim.

Sectio β'.

Τί δὲ Λυδός, ὁ δὲ Φρυγὸς ἀνοητότερος;] Vulgo [ἢ] τοῦ Φρυγὸς ἀνοητότερος; Harl. vero lectionem, quam damus, exhibet, et ſic in ſuo codice Paccius ſcriptum reperit.

ὥσπερ δωροδόκον [δυνάστην;] Heinſius Maximum ſcripſiſſe cenſet ὥσπερ δωροδόκον [δικαστήν;] Non erat autem cur talem ſuſpicionem foveret; nam

Δῶρα

Δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' αἰδοίους [βασιλῆας,]

ut ait ille apud Platonem de Rep. lib. iii. p. 434. Hinc βασιλῆας δωροφάγους memorat Heſiodus Op. et Dier. l. i. ℣ 38, 39, 261, 262. Vide ſis infra § 6. et Pet. Victorii Var. Lect. xii. 5.

Κροῖσος Ἅλυν] Scholiaſtes Lucani iii. 272. *Cum inter hos* (Cyrum et Croeſum) *certamen de imperio ageretur, Croeſus conſuluit Apollinem, cui ab eo adverſa* (forſan *obſcura) reſponſa prolata ſunt,*

Croeſus perdet Halyn tranſgreſſus maxima regna.

Interpretatio, quam Dan. Heinſius in ſua verſione ſequitur, eſt Ciceronis de Divin. ii. 55. Vide ſis ad xix. 5.

Ζεῦ πάτερ,] Iliad. Η'. 179, ſeqq.

Ἴλιον ἐκπέρσαντ' εὐτείχεον] Iliad. Β'. 113.

ἐννῆμαρ ἐποιχόμενος αὐτοὺς οὐρῆας καὶ ὄϊς καὶ κύνας.] Verſus, ad quos reſpexit noſter, ſe ſic habent Iliad. Α'. 50.

> Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς·
> Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς
> Βάλλ'· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
> Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ᾤχετο κῆλα θεοῖο.

Ubi vides nullam οἴων, *ovium*, factam mentionem. Harleian. οὐρῆας non agnoſcit, at uterque mſs. ὄϊες exhibet. Lege ἐννῆμαρ ἐποιχόμενος αὐτοὺς (Graecos) καὶ [οὐρῆας] καὶ κύνας. Scholiaſtes in Iliad. Α'. 50. οὐρῆας, ὀρεῖς. Euſtathius p. 31. Λέγει δὲ τὸ ὄρος ὀρέας καὶ Ἰωνικῶς οὐρῆας. Adi ſis Etymologicon M. in Ὀρεύς, et quae nos ad Diſſert. xxviii. 7.

Sectio γ'.

δωροδόκον τὸ θεῖον, καὶ μηδὲν διαφέρον τῶν πολλῶν] Sic uterque codex, et optime quidem. Vulgo τὸ θεῖον praetermittunt, et exhibent δωροδόκον καὶ μηδὲν [διαφέροντα] τῶν etc.

στρεπτοὶ δέ τε] Iliad. Ι'. 493.

καὶ [ἀτενὲς,] καὶ ἀπαραίτητον;] Sic Reg. et Harleian. Vulgo ἀτελὲς, quod ad Maximi noſtri mentem non facit. Ἀτενὴς eſt *conſtans*, et *propoſiti tenax*; qui ſenſus egregie loco convenit.

πονηρῶς μελέθετο·] Sic Reg. vulgo μελετίθετο.

διὰ μὲν τὸ θαρρεῖν πιστεύοντι ὡς τοξευομένῳ,] Vulgo διὰ μὲν τὸ [θάρσος] πιστεύοντι ὡς [ἂν] τοξευομένῳ. Nos mſs. adhaeremus.

διὰ μὲν ἀμαθίαν εὐχομένῳ, διὰ δὲ μοχθηρίαν οὐκ ἀξιουμένῳ.] Sic Reg. et Harleian. quemadmodum in ſuo quoque mſ. Paccius legit. Vulgo διὰ μὲν μοχθηρίαν οὐκ ἀξιουμένῳ, reliquis manifeſto ſenſus detrimento neglectis.

Sectio δ'.

εὔχονται γινέσθαι, [φησὶ,] H. Stephanus reponit φασὶ, Dan. vero Heinſius εὔχονται γενέσθαι [ζφίσι.] Neuter recte: nam φησὶ ſic paſſim adhibent Arrianus et Homiliarum Clementinarum ſcriptor, ut et *inquit* Latini. Vide nos ad Ciceronis de Fin. ii. 24.

ἢ εἰς [τύχης] φορεῖν.] Vulgo τύχης. Abſurde. Nos autem Reg. et Harleian. ſequimur, id quod ipſa rerum diviſio poſtulat. Sic et Heinſius

Heinſius legendum vidit, ſic et in ſuo codice Paccius legit.

ἢ κἂν τοῖς ἐπὶ μέρους] Vulgo ἢ εἰ τοῖς, unde Dan. Heinſius bene reſcribit ἢ ἐν τοῖς. At cum Reg. det κἂν τοῖς, edidi ἢ κἂν, hoc eſt ἢ καὶ ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους.

ἐξετάζεται. Τί δὴ φῶμεν;] Vulgo ἐξετάζεται, τί δὴ φῶμεν. Nos, ſenſu duce, diſtinctionem mutavimus.

Ἀθηναῖοι [λοιμώττουσι,] ζείονται Λακεδαιμόνιοι, ἡ [Θετταλία] ἐπικλύζεται,] Vulgo Ἀθηναῖοι λιμώττουσι — ἡ θάλαττα ἐπικλύζεται. At in Reg. et Harl. eſt Θετταλία, quod et Paccii codex exhibuit, et H. Stephanus reponendum cenſuit. Altera mutatio non mſs. ſed re ipſa nititur. Infra Diſſert. xli. 4. [Λοιμώττουσιν] Ἀθηναῖοι, ζείονται Λακεδαιμόνιοι, ἡ [Θετταλία] ἐπικλύζεται. Eadem plane verba repetuntur. Vide ſis et Diſſert. xiii. 4.

Ὅμοιον ὡς εἰ] Vulgo ὅμοιον ὡς [γὰρ] εἰ. Illam vero particulam neſciunt mſs.

Sectio ί.

αἱμοδάστρεπτον.] Sic Reg. et Harl. non αἱμοδάτρεπτον, ut vulgo.

[ζυναποσδύειν] ταῖς αὐτῆς [ἀγωγαῖς·] Vulgo ἀνωγαῖς. Sed aptior videbatur ea lectio, quam ſuppeditavit Harleian. Quod autem συνεπινδύειν Heinſio placet, id quidem temere factum; nam nihil opus eſt ut a mſs. abeamus. Thucydides lib. vii. p. 544. B. Καὶ τοῖς σώμασιν ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς [ζυναπονεύοντες.] Eadem verba laudat Dionyſius Halicarnaſſeus Judic. de Thucyd. Hiſt. cap. xxvi. p. 243. ed. Oxon. Quin et συναπονεῦσαι Pollux iv. 95. agnoſcit, licet ejus vim non recte ceperit interpres. Hinc ἀποσδύσεις ſunt *propenſiones*. Vide ſis Origenem περὶ εὐχῆς § xvii.

Ζώγρει Ἀτρέος υἱὲ,] Iliad. Ζ'. 46.

ἐκλυσόμεθα] Vulgo ἐκλυσώμεθα, refragantibus mſs.

Ὤμοι ἐγὼν,] Iliad. Π'. 433.

Τίνι θεῶν εὔχεται] Sic uterque codex, vulgo τί θεῶν εὔχεται.

Ὤμοι ἐγὼ δειλὴ,] Iliad. Σ'. 54.

ἄτρεπτον, καὶ ἐπικεκλωσμένον, καὶ διειληχὸς] His vocibus noſter ad etymologiam reſpicit eorum, quae Parcis imponebantur, nominum. Vide ſis ſcriptorem de mundo cap. vii. et ſcholiaſten ad Euripidis Oreſt. ψ 12. Alciphron. lib. i. Epiſt. 25. Ἐνεργὸς γὰρ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ τὸ πεπρωμένον ἄφυκτον. Lege ἐνεργὸς γὰρ ἡ [εἱμαρμένη,] καὶ τὸ πεπρωμένον etc.

Sectio ς'.

[οὐδὲ] γὰρ ἀνοήτῳ δυνάστῃ] Ita Reg. et Harleian. vulgo οὐ γάρ.

ἄλογον, [ἔμπληκτον,] Vulgo ἔκπληκτον. At renituntur mſs.

οὐδεμιᾶς [ἀντεχόμενον] κυβερνήτου τέχνης.] Vulgo οὐδεμιᾶς [ἀρχόμενον] κυβερνήτου τέχνης, unde repoſuit Hen. Stephanus, ut Helleniſmo conſuleret, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἀρχόμενον κυβερνήτου τέχνης. Mſs. vero lectionem dant, quae bene ſe habet, quamque Paccius etiam in ſuo codice videtur inveniſſe.

τὴν [ἀνδρείαν] ἔχων;] Vulgo τὴν [τέχνην] ἔχων; Sed Reg. et Harleian. lectionem, quam recepimus, exhibent, eamque Dan. Heinſius ſuo probavit ſuffragio.

Sectio ζ'.

ὁ μὴ προνοίας [ἔχεται,] Vulgo ἔχοιτο, quod nolunt Reg. et Harleian.

Οὐ πάνυ [τι] γηρέσκυσιν ——[Ἂν] μὴ λάβωσι] Vulgo τοι et ἐὰν, quorum utrumque metro repugnat, prius etiam mſs. Adi Platonis Phaedon. § 1. et Budaeum Comment. L. G. p. 771. Hi porro verſus ex Menandri Hymnide deſumpti ſunt, ut patet ex Stobaeo Serm. lix. p. 382. Rem ipſam illuſtrabit Xenophon. Oecon. i. 22.

Οὐκ ἔχει δὲ ὧδε; Χρηςὸς εἶ; μετάθυ τὸν τρόπον, εὔξαιο μοχθηρίας, ἐπιτήδευσον τὸ πρᾶγμα, καὶ πλῦτον λάμβανε,] Locus eſt corruptus, ut docent mſs. qui ſe ſic habent, Ὁ δὲ χρηςὸς ἦν, μεταθὺ τὸν τρόπον, εὔξαιο μοχθηρίαις, ἐπιτήδευσον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ πλῦτον καὶ πρᾶγμα λαμβάνεις. Senſus non incommodus exſurget, ſi reponatur [Σὺ] δὲ χρηςὸς [ὢν] μετάθυ τὸν τρόπον, εὔξαιο μοχθηρίας, ἐπιτήδευσον τὸ πρᾶγμα, καὶ πλῦτον, καὶ πρᾶγμα λαμβάνεις πορνοβοσκῶν, etc. Simile eſt illud Heſiodi Op. et Dier. l. i. ℣ 270.

> Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
> Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ κακὸν, ἄνδρα δίκαιον
> Ἔμμεναι, etc.

Vide Juvenalem Satyr. i. 73.

Τί τοῖς θεοῖς ἐνοχλεῖς;] Sic mſs. quod Heinſius etiam de Regio monuit. Vulgo, Τί τὸ θεοῖς ἐνοχλεῖν; Haud bene.

μηδὲν [τὸ] παρὰ τὴν ἀξίαν] Vulgo μηδὲν τ͂. At uterque codex, ut edidimus.

καὶ πλυτήσεις, κἂν Ἱππόνικος ἦς· νικήσεις, κἂν Κλέων ἦς· αἱρήσεις, κἂν Μέλιτος ἦς.] Vulgo καὶ πλυτήσεις· κἂν Ἱππόνικος ἦς, νικήσεις· κἂν Κλέων ἦς, αἱρήσεις· κἂν Μέλιτος ἦς. Inconcinne prorſus; nos igitur, Heinſio praeeunte, veram diſtinctionem poſuimus. Hipponicus certe ditiſſimus fuit. Vide Jac. Perizonium ad Aeliani V. H. xiv. 16.

ὐδεὶς ἀνέξεταί [συ] θεὸς] Vulgo deeſt vox penultima, quam fide mſs. noſtro reſtituimus.

αὐτὸν μεταχειριῆ] Vulgo αὐτὸς μεταχειριεῖ, repugnantibus tam ſenſu quam codicibus.

οἰκτειρον βοώσας,] Vulgo οἰκτεῖρον βοώσας. Nos mſs. Reg. et Harl. morem geſſimus. Sic et Paccius in ſuo codice legit, quod oſtendit ejus interpretatio.

πολλὴν τ͂ κόνιν καταχεομένας τ͂ κεφαλῆς,] Hoc in luctu et moerore fieri ſolitum. In rebus ſimilibus eodem modo, quo Maximus, loquitur Heliodorus Aethiop. lib. i. p. 23. et lib. iv. p. 197. Ovidius Metam. viii. 528.

> Pulvere canitiem *genitor vultuſque ſeniles*
> *Foedat humi fuſus.*

Seneca Troad. ℣ 84.

> *Per colla fluant*
> *Moeſta capilli tepido Trojae*
> *Pulvere turpes.*

Sic et ℣ 101. Hic autem mos orientis incolis, aeque ac Graecis et Latinis, fuit uſitatus. Vide ſis Grotium in Apocalypſ. xviii. 19. Kirchmannum de Fun. Rom. ii. 12. Feithium A. H. iii. 15. et N. Heinſium ad Claudiani Rapt. Proſ. iii. 177. Adeantur etiam Sulp. Severus Dial. ii. 3. et Euſebius H. E. v. 28.

Εἴ ποτέ τοι] Iliad. Α'. 39.

Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει, [εἰ ἀγαθὰ] ἐπὶ ἀγαθῷ αἰτεῖς,] Sic in ſuo codice legiſſe videtur Paccius. At Reg. et Harleian.

Harleian. dant, Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει, ἐπὶ ἀγαθῷ αἰτεῖς. Unde forſan ſcribendum, Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει, [ἐπεὶ ἀγαθὰ] αἰτεῖς, reliquis omiſſis.

Ταῦτα [ἔχοντι] σοι] Vulgo αὐχοῦντι, ex quo αἰτοῦντι facit Heinſius. Sed hoc immerito factum, nec repudianda videtur codicum lectio, quam repraeſentamus, niſi malis ταύτῃ ἔχοντί σοι.

Sectio η'.

Σωκράτης εἰς Πειραιᾶ κάτεισι προσδεξόμενος] Reſpicit ad Platonis de Rep. lib. i. p. 409. D.

ὁ βίος [Σωκράτει] μεστὸς δίκης·] Ita Reg. et Harleian. non Σωκράτους, ut vulgo.

τὰ θεοῖς δολά.] Sic mſs. Reſcripſerim vero τὰ θεόσδολα. Vulgo τοῖς θεοῖς δολά.

ἄμητον βίου] Vulgo βίον. Abſurde. Nos codicis Harleiani lectionem recepimus, et Heinſius ita reponendum ſtatuit.

Δεῖ γε μὴν οὐ σπανίου τούτου καὶ ὀλίγου ἐναύσματος τῷ βίῳ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις σώμασι [φανταζομένου,] Vulgo ἄλλοτε ἐν ἄλλοις σώμασι [φανταζόμενον.] Δεῖ γε μὴν οὐ σπανίου τούτου καὶ ὀλίγου ἐναύσματος τῷ βίῳ. Nos ſcripturam codicum ordinemque, quem ſervant, exhibemus. Βίος hoc in loco genus humanum denotat, de qua vocis poteſtate videas licet Iſ. Caſaubonum ad Athenaei xv. 5. Sic et Latinis *vita*. Adi J. Fr. Gronovium ad Phaedri lib. i. Prol. ℣ 4.

ἔπηξας τὸ σῶμα· ὡς καρποὺς γῆς ἐὰν ἀφέλῃς] Vulgo deſunt hae voces, quas ex Reg. et Harl. Maximo reſtituimus.

ὡς ἥλιον [ἡμέρας,] Canterus mavult αἰθέρος. At ſol non in aere, ſed in aethere collocatur. Nihil autem mutandum, cum dies ſuum luci ſolis ortum debeat. Vide ſupra Diſſert. x. 1.

DISSERT. XII. *vulgo* XL.

Τι ἐπιστήμη.] Sic hoc lemma concipiunt mſs. Vulgo Τί [ἐστιν] ἐπιστήμη. Hac autem de re quaerit Socrates apud Platonem in Theaeteto. Nihil tamen certi ſtatuit, at definitiones refellit a Theaeteto propoſitas.

Sectio α'.

θεῶν ἢ ἐλαττῶσις [μοχθηρίᾳ·] De morum vitio vel improbitate non agitur, ut huc convenire non videatur μοχθηρία. Forſan Maximus ſcripſit θεῶν ἢ ἐλαττῶσις μωρίᾳ vel ἀμαθίᾳ.

μηδὲν [αὐτῇ] δεῖν] Reg. [αὐτῆς] δεῖν. Forte μηδὲν [αὐτοῖς] (ſcilicet ὀφθαλμοῖς) δεῖν.

Sectio β'.

ὅπερ ἡ αἴσθησις] Vulgo ὅπερ [ἂν] ἡ αἴσθησις. At mſs. vocem ſecundam non agnoſcunt. De re ipſa vide Platonem in Theaeteto pag. 118. C. 822. A.

ὕλην κούφην ξυνδεόντων, αὐτοσχέδιον ναῦν·] Vulgo ὕλην κούφην, [ξύλων δεόντων] αὐτοσχέδιον ναῦν. Nos a mſs. ne minime quidem receſſimus. Συνδεόντων, ſcilicet ἀνθρώπων, et αὐτοσχέδιον ναῦν per appoſitionem, ut loquuntur grammatici, ſumas oportet.

Κομί-

Κομίζοντες οἱ οἰκεῖοι] Servius ad Aen. xii. 395. *Apud veteres conſuetudo erat, ut deſperati ante januas ſuas collocarentur, ut —— poſſent a tranſeuntibus forte curari, qui aliquando ſimili laboraverant morbo.* Haec verbo tenus exſcripſit Iſidorus Orig. lib. x. col. 1072. Luſitanis, Aegyptiis, et Babyloniis eundem morem tribuunt Strabo lib. iii. p. 234. lib. xvi. p. 1082. et Herodotus lib. i. 197.

ἢ ἀψήσας,] H. Stephano, cum quo facit Dan. Heinſius, deeſſe videbatur ἢ λιμάξας. Eis haud aſſentior; nam licet fames inter remedia fuerit, non tamen omnes rationes, quibus facta eſt medicina, Maximus enumerare voluit. Notiſſimas certe quaſdam praetermiſit, cujuſmodi ſunt vomitio, purgatioque.

Sectio γ'.

ἐξ Αἰγύπτου ὥρᾳ θέρους [ἀναστάμεναι,] Vulgo ἀφισάμεναι. Sed lectionis, quam recepimus, fidejuſſores ſunt Reg. et Harleian. De gruum migratione teſtimonia veterum plena manu ſuppeditabit eruditiſſimus Bochartus Hieroz. part. ii. lib. i. cap. xi. col. 70, ſeqq.

τείνασαι [τὰς] πτέρυγας] Sic Reg. et Harleian. Vulgo deeſt vox media.

ἅτε δὲ οὐκ ἐν ῥυθμῷ [ὂν] τὸ ζῶον,] Antepenultimam vocem nos ex Reg. et Harleian. reſtituimus.

γνοῦσα [ἡ] γέρανος,] Vulgo deeſt ἡ, ſed id agnoſcit uterque mſs.

ἕρμα εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτῆσιν.] Vulgo ἕρμα μὲν εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτῆσιν, [φυλακὴν δὲ πρὸς ζωήγρειαν.] Et ſane teſtatur inter alios Plinius H. N. lib. x. § 30. *Excubias habent nocturnis temporibus lapillum pene ſuſtinentes, qui laxatus ſomno et decidens indiligentiam coarguit*; ut non male dicatur φυλακὴ πρὸς ζωήγρειαν. Sed cum de volatu, non de vigiliis agat noſter, importunae ſunt eae voces, nec a Reg. et Harl. exhibentur; qui quidem mſs. ſic plane dant, ut edidimus. De lapide, qui ſit ἕρμα πρὸς τὴν πτῆσιν, conſentiunt plurimi, licet id fabuloſum cenſeat Ariſtoteles. Adi ſis Sam. Bochartum Hieroz. part. ii. lib. i. cap. xi. col. 72.

ἐκ Σικελίας ἐπὶ Ῥηγίου] *Hoc*, tamen, *maxime notatur a Cilicia Cyprum trajicientibus.* Et id πόθῳ ποίας fieri docet Aelianus H. A. v. 56. Vide ſis et Oppianum Cyneg. ii. 215, ſeqq.

ἐπὶ κέρως βαδίζον·] Sic edidimus, licet codices tam manu quam typis deſcripti ἐπικαίρως βαδίζον exhibeant; nec heri vel nudiuſtertius vitioſa Graecorum pronuntiatio tales mendas procreavit. Suidas, Ἐπικαίρως παραπλέοντας, τουτέστι μίαν κατακολουθοῦσαν τῇ ἑτέρᾳ. Legendum ἐπὶ κέρως, uti recte monuerunt Portus et Kuſterus ex Thucydidis lib. ii. p. 161. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν [ἐπὶ κέρως] παραπλέοντας. Ubi ſcholiaſtes: Ὡσανεὶ ἔλεγε, μίαν κατακολουθοῦσαν τῇ ἑτέρᾳ. Xenophon. Hellen. lib. vi. cap. ii. 18. Τότε μὲν ἐπὶ [κέρως] ἦγε. Sic etiam Lucianus de Conſcrib. Hiſt. tom. i. p. 623, 627. et Onoſander Strateg. cap. vi. In quibus locis peſſime ſe dederunt interpretes.

Ξενοφῶν μὲν ἐρεῖ, ἡγεῖται δὲ Χειρίσοφος·] Reſpicit ad Xenophontis de Exped. Cyri lib. iii. cap. ii. 25, 26.

Sectio

Sectio δ'.

Μή ποτε ὧν αἴσθησις] Vulgo Μήτε ὧν αἴσθησις. Locum nos ex Harl. ſanavimus. Hierocles in Aur. Carm. i. p. 16. Καὶ [μή ποτε] πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀθάνατοι θεοὶ οὗτοι ἐκλήθησαν. Sic ex mſs. Gallicis edidit cl. Needhamus, cum prius incommode legeretur, καὶ [μήτε] πρὸς ἀντιδιαστολήν: licet, ut verum fatear, ob codicis Medicei praeſtantiam, ex eo reſcripſerim γοῦν. Πρὸς [γοῦν] ἀντιδιαστολὴν etc. Longinus περὶ ὕψους § xxxiii. p. 100. [μή ποτε] ᾖ τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον ᾖ. Iterum § xxxviii. p. 113. [μή ποτ'] οὖν ἄρισται τῶν ὑπερβολῶν — αἱ αὐτὸ τοῦτο διαλανθάνουσαι ὅτι εἰσὶν ὑπερβολαί. Sic alibi paſſim. Vide Harpocrationem in Ἀγορεῖς, Etymologicum M. in Ἀλάστωρ, ἀλύσκω, οὖλος, et Budaeum Comm. L. G. pagg. 774, 775.

ἀνόρμοστα [ἁρμοζομένους.] Vulgo ἁρμοττομένους, contra quam jubent Reg. et Harleian. De re ipſa vide Platonis Theaetet. p. 133, A. ſeqq.

Τοιούτων γὰρ ἀμέλει] Sic uterque codex, vulgo τοιαῦται.

χειρουργίας ἀδεεῖς] Vulgo ἀνενδεεῖς, renitentibus Reg. et Harleian. Vide nos ad Diſſert. v. 1.

τῇ δὲ λόγου ῥώμῃ ἐπεξῆλθον τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξειργάσαντο.] Vulgo τῇ δὲ λόγου ῥώμῃ [ἐπεξῆλθε καὶ] τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξειργάσαντο. Reponit autem Dan. Heinſius, τῇ δὲ λόγου ῥώμῃ ἐπεξῆλθον, καὶ τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι κατεξειργάζοντο, vel πάνυ κατεξειργάσαντο. Mſs. dant τῇ δὲ λόγου [ῥώμῃ ἐπεξῆλθον] τοῖς [αὐτῶν] νοήμασι, καὶ ἐξειργάσαντο. Reſcripſerim τῇ δὲ λόγου ῥώμῃ ἐπεξῆλθον τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ [ἐξειργάζοντο.]

τούτους μόνους, ὡς σοφοὺς,] In ordine verborum mſs. expreſſimus, nam vulgo legitur τούτους ὡς μόνους σοφούς.

Ἢ καὶ θέσπιν ἀοιδόν.] Sic Homerus Odyſſ. Ρ'. 385. et inde primam voculam, quae vulgo deeſt, adſumpſi. Hoc et Heinſius faciendum judicavit.

Ὁ μάντις σοφὸς,] Locus ſic Paccius interpretatur: *Sapiens vates, ſapiens faber, ſapiens medicus: aequalis videlicet honor Apollini, Aeſculapio, ac Phemio.* Forſan igitur in ſuo codice ſcriptum repererat, Ὁ μάντις σοφὸς, καὶ ὁ τέκτων σοφὸς, καὶ ὁ ἰατρός· καὶ ὁ Ἀπόλλων δήπου, καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δήπου ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φήμιος. Nec dubitat Heinſius, quin hoc ordine legenda ſint ea verba. Cum tamen Phemius haud faber erat, verum citharoedus, ut ex Homeri Odyſſea notiſſimum; non in ordine peccatum ſuſpicor, ſed alia quadam ratione. Nimirum nonnullas voces, ut puto, librarii praetermiſerunt. Itaque reponendum conjicio, Ὁ μάντις σοφὸς, καὶ ὁ τέκτων σοφὸς, καὶ ὁ ἰατρὸς, καὶ ὁ ἀοιδός· καὶ ὁ Ἀπόλλων δήπου, καὶ ὁ [Ἄργος,] καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δήπου ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φήμιος. Apollodorus lib. i. cap. ix. § 16. Ἰάσων [Ἄργον] παρεκάλεσε τὸν Φρίξου· κἀκεῖνος, Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης, πεντηκόντορον ναῦν κατεσκεύασε τὴν προσαγορευθεῖσαν ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Ἀργώ. Scilicet

> *Fabricavit* ARGVS *opere Palladio ratem,*

ut loquitur Phaedrus lib. iv. Fab. vi. 9. Vide ſis et ſcholiaſten ad Apollonii i. 4.

ταῖς [ἐπιτιμίαις] τὰς τιμὰς νέμει] Sic optime Harleian. nec aliter Paccium legiſſe docet ejus interpretatio, Vulgo ταῖς τιμαῖς τὰς τιμὰς νέμει,

νέμει, unde Canterus et Heinſius reſcripſere τοῖς [τέχναις] τὰς τιμὰς νέμει. Ea quidem conjectura per ſe veri non eſt abſimilis, auctoritati tamen codicum duorum poſtponenda.

τῷ θείῳ ξυνάπτει,] Reg. τῷ θείῳ [καὶ] ξυνάπτει. Forſan τῷ θείῳ ξυνάπτεσθαι. Licet alioquin non male ſe habet recepta lectio. Vide Euripidem Hippol. ỳ 187.

[αὐτῆς] αἱ θνηταὶ φύσεις] Sic bene Reg. et Harleian, vulgo αὐτοῦ.

Sectio ε'.

Καὶ ἡ μὲν ἐμπειρία] Vulgo deſunt hæc voces, quas exhibuere Reg. et Harleian.

οὐδὲ ὑπὸ ψηφισμάτων [κεκυρωμένος,] Mſ. Reg. ſequimur. Vulgo ἐκκεκυρωμένος. De lege hac divina, quae ſola vera lex eſt, praeclare dixit Cicero de Leg. i. 6. ii. 4, ſeqq.

οἱ [γὰρ] ἄλλως καλούμενοι,] Locus eſt vitiatus. Harleian. οἱ γὰρ [ἄλλοι] καλούμενοι. Reg. οἱ γὰρ [ἄλλως οἱ] καλούμενοι. Reponendum οἱ δὲ ἄλλοι [ὡς] καλούμενοι. Ὡς eſt οὕτως, ut paſſim. Vide ſis Etymologicon M. Devarium de Part. cap. xxxv. initio, et Vigerum cap. viii. § x. 22.

δημαγωγῶν [δωροδοκίαι,] Sic Reg. ac ita Paccius in ſuo codice videtur reperiſſe; vertit enim *principum virorum corruptiones*. Vulgo δωροδοκία.

[Μῆλος] ἀπόλλυται,] Vulgo Μῆδος. At veram lectionem ex codice neſcio an conjectura vidit Paccius, habet enim, *perditur Melus*. Nec hoc Heinſium fugit. Stephanus, Μῆλος νῆσος μία τῶν Κυκλάδων, ὁμώνυμον ἔχουσα πόλιν. Suidas, Μῆλος, καὶ ἡ πόλις, καὶ ἡ νῆσος. Noſter Diſſert. xviii. 7. Ἀπόλωλέ σοι [Μῆλος,] νῆσος γείτων. Quin et Μηλίων ἀνδραποδισμὸν et συμφορὰς memorat Iſocrates in Paneg. p. 89, 91. Hiſtoriam vero ſuppeditabunt Thucydides lib. v. p. 410. et Strabo lib. x. p. 742.

Σκιώνη ἀνδραποδίζεται,] Vulgo Σικυώνη. Sed Reg. et Harleian. Σκιώνη, quod rectum. Stephanus, Σκιώνη πόλις Θρᾴκης. Idem mendum ſuſtulimus infra Diſſert. xviii. 7. ubi vide notata.

Sectio ϛ'.

Ὦ νόμοι] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὧν νόμοι, perperam.

ἀδεὴς ἐφημέρων νόμων,] Vulgo ἀνενδεὴς, repugnantibus mſs. Vide nos ad Diſſert. v. 1.

ὑβρισταὶ ἄνδρες,] Vulgo δικασταὶ ἄνδρες. Lectionem, quam recepimus, quamque ex mſ. Regio laudavit Heinſius, exhibet uterque codex; eamque ſenſus omnino flagitat.

Αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν] Odyſſ. Α'. 7.

αὐτὸν Ἀθηναῖοι ἐκ Σικελίας ἐκάλουν,] Vulgo αὐτὸν ἐκ Σικελίας Ἀθηναῖοι ἐκάλουν. Eum verborum ordinem ſequimur, quem repraeſentant mſs.

ἐπηράσαντο αὐτῷ κήρυκες καὶ Εὐμολπίδαι,] Ad Alcibiadem pertinere videtur hoc incerti ſcriptoris fragmentum apud Suidam in Εὐμολπίδαι, Ἐπηράσαντο γὰρ αὐτῷ Εὐμολπίδαι καὶ κήρυκες. Vide Corn. Nepotem in Alcib. cap. iv. et Plutarchum tom. i. p. 202. De Eumolpidis adi ſis Joan. Meurſium Eleuſin. cap. ii.

φεύγων Ἀλκιβιάδης] Ita Reg. et Harleian. vulgo μένων, contra mentem ſententiamque Maximi: quapropter nec Paccium, nec Canterum, nec Heinſium fugit vera lectio.

Sectio

Sectio ζ'.

ἐν ἐνναετεῖ χρόνῳ,] Vide nos ad Diſſert. xxxviii. 2.

τὴ Κύρου ἐπιστήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικήν,] Adſentior Heinſio, qui, duorum vocabulorum ſede mutata, legit τὴ Κύρου [ἀρετὴν ἐπιστήμην] καλῶ βασιλικήν.

λύκῳ βαρβάρῳ καὶ ἅρπαγι ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ.] Vulgo λύκῳ βαρβάρῳ, καὶ [ἀργίᾳ] ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ. Unde P. Leopardus Emend. xviii. 28. conjectura ſatis probabili reponebat λύκῳ βαρβάρῳ καὶ [ἀγρίῳ.] At lancem deprimit Harleian. qui locum eo, quo dedimus, modo repraeſentat. Philes de Vulturibus iii. 14.

Οἳ ζῶσιν εὐθὺς ἐξ ὀνύχων [ἁρπάγων.]

Pariter λύκοι ἅρπαγες dicuntur Matthaeo vii. 13. Vide ſis et verſionem τῶν LXX. Geneſ. xlix. 27. et Euſebium Vit. Conſtantini iii. 63.

κείροντες τὴν ἀγέλην,] Κείρειν hoc in loco *radere*, vel, ut nonnulli volunt, *deglubere* ſignificat. Martialis ii. 17.

> *Non* tondet, *inquam. Quid ergo facit?* radit.

Idem viii. 47.

> *Pars maxillarum* tonſa *eſt tibi, pars tibi* raſa *eſt*.

Vide Iſ. Caſaubonum ad Suetonii Tiberium cap. xxxii.

ἐπιστήμην καλῶ [μουσικήν.] Vulgo deeſt ultima vox; ſed eam ſupplent, Heinſio probante, Reg. et Harleian. Leges autem Lycurgi vocat *ſcientiam muſicam*; quod concinnandis, et ad virtutem velut ad harmoniam remeandis, hominum moribus fuerint comparatae. Plato in Phaedone cap. iv. pag. 77. Πολλάκις μοὶ φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ λέγει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, [μουσικὴν] ποίει καὶ ἐργάζου. Καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν· ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης [μουσικῆς,] ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Et in Lachete p. 249. H. Χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα τόν τε λέγοντα καὶ λεγόμενα, ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἁρμόττοντά ἐστι· καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ [μουσικὸς] ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἁρμονίαν καλλίστην ἡρμοσμένος· οὐ λύραν, οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἡρμοσμένος. Pari modo λόγους μουσικοὺς adhibuit noſter ſupra cap. v. Vide ſis et Budaeum Comment. L. G. p. 944. et Caſp. Barthium ad Claudiani lib. i. in Rufin. ὑ 24.

DISSERT.

DISSERT. XIII. *vulgo* XLI.

Sectio α΄.

ΥΓΕΙΑ *πρεσβίστα μακάρων,*] Ita mſs. non Ὑγίεια. Sic autem incipit Paean ille, quem Sicyonius Ariphron in laudem ſcripſit ſanitatis. Integer extat apud Athenaeum lib. xv. p. 702. Lucianus etiam Pro lapſo inter ſalut. tom. i. pag. 499. hujus ᾄσματος eandem, quam noſter, adducit particulam.

Μετὰ [σεῦ] ναίοιμι] Reg. νέοιμι, nec aliter apud Lucianum ſcribitur. At certiſſime reponendum ναίοιμι, prout exhibent Athenaei codices. Vulgo μετὰ σοῦ. Nos autem fide Luciani Doriſmum reſtituimus.

προσκαλεῖ [ἐκ τῆς δίχης.] Vulgo προσκαλεῖ [τῇ δίχῃ] Nos mſs. Reg. et Harleian. obtemperamus.

δαιμόνιόν τι [εἶναι] χρῆμα] Vulgo deeſt εἶναι, quam vocem Maximo reſtituendam docuit uterque codex.

ὑγεία ῥᾴονος.] Sic neuter mſ. Harleian. enim dat τοῦ καὶ πεφυκότος νοσεῖν καὶ [ὑγιαίνειν.] At, ne plura memorem, ſi vox ultima fuit a Maximi manu, ſcriptum oportuit τοῦ πεφυκότος καὶ νοσεῖν καὶ ὑγιαίνειν. Reg. habet ὑγιαλέρωνος, quod quidem vocabulum eſt monſtroſum, ſed unde forſan exſculpi poſſit vera lectio; ſcripſit enim, ut opinor, noſter τοῦ καὶ πεφυκότος νοσεῖν καὶ [ὑγείας ἐρῶντος.]

λυμαίνεται [αὐτῶν] τῇ συμμετρίᾳ,] Sic ex Reg. et Harleian. edidi. Vulgo αὐτοῦ τῇ συμμετρίᾳ, male.

τὴν [πολέμιον αὐτοῦ] συμμετρίαν] Vulgo τὴν [πολέμιον αὐτῶν] συμμετρίαν. Nos mſs. κατὰ πόδας inſiſtimus.

πρεσβίσταν μακάρων [ὀνομάζομεν;] Sic mſs. quod et H. Stephano melius videbatur, vulgo ὀνομάζομεν.

[οὑτωσὶ] τὸ πᾶν] Ita codices, non οὕτω τὸ πᾶν, ut vulgo.

Sectio β΄.

τὸ μὲν αὐτοῦ ἄρχον,] H. Stephanus edidit αὐτῷ ἄρχον, Heinſius vero αὐτῶν ἄρχον. Uterque contra quam jubent mſs.

νοσείτω [Συρακουσίοις] Διονύσιος] Lego Συρακούσιος. Nam ſi voluerat noſter id, quod repraeſentant Paccius et Heinſius, dixiſſet ἐν Συρακουσίοις vel Συρακούσαις.

καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνομοίων πολλῶν, καὶ παντοδαπῶν συγκεκραμένον·] Vulgo deſunt hae voces, quas nos ex Reg. et Harleian. Maximo reddidimus. Eas item legit in ſuo codice Paccius. Mendum procreavit, ut fit, eorundem vocabulorum repetitio.

καὶ αἰτηλικὸν,] Forſan ἰτηλικόν.

ψυχὴ ἀνθρώπῳ προσαλκικώτατον, καὶ τιμιώτατον, καὶ ἰσχυρότατον·] Haec vulgo deſunt; ea tamen ὁπωσδήποτε neceſſaria ſunt, et a Reg. et Harleian. agnoſcuntur. Malim vero ψυχὴ [ἐν] ἀνθρώπῳ προσαλκικώτατον etc.

ἡ [ποτέρα] νόσος] Ita recte codices. Vulgo perperam ἡ [πολέμιον] νόσον.

ἀνιαρότερον] Vulgo ἀνιαρώτερον. Male; qua de re diximus Diſſert. iii. 10.

ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει νοσεῖ· ἄρχοντες ἢ νοσοῦντες, δουλεία πόλεως·] Sic Reg. et Harleian. nec aliter legit in ſuo codice Paccius. Vulgo nihil horum, niſi voces ἐν ἐλευθερίᾳ, repraeſentant.

τὸ

Digitized by Google

Τὸ δὲ τιμιώτερον ἀγαθὸν,] Vulgo Τὸ δὲ τιμιώτερον ἀγαθόν. Lectionem, quam recepimus, exhibet uterque mſ.

Sectio γ'.

Ἡ μὲν πάντων αἰδὴς,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἀναιδής. Vide ſis ad Diſſert. v. 1.

ἡ μὲν εὐδαιμονίαν χορηγεῖ, ἡ δὲ κακοδαιμονίαν πορίζεται·] Vulgo ἡ μὲν εὐδαιμονία χορηγεῖ, ἡ δὲ κακοδαιμονία πορίζεται. Quod cum Graece dici non poſſe videretur, cumque Reg. et Harleian. εὐδαιμονίαν exhiberent; nos κακοδαιμονίαν ex conjectura dare non refugimus.

τῷ δὲ ἐφήμερος· — τῷ δὲ θνητῷ.] Sic plane codices; cum vulgo, τῇ δὲ ἐφήμερος — τῇ δὲ θνητῇ, non ita bene legatur.

ποιεῖ πρὸς τὴν ἴασιν [εἰκαιότερον,] Vulgo ποιεῖ πρὸς τὴν ἴασιν [ἰασιμώτερον,] omnino male. Nobis eximiam in loco ſanando opem tulerunt Reg. et Harleian.

πόλεμον οὐκ εἶναι διὰ νόσον σώματος,] Locus eſt vitiatus. Reg. omiſſa praepoſitione, dat πόλεμον οὐκ εἶναι νόσον σώματος. Harleian. πόλεμον οὐκ [εἶδε νόσος] σώματος. Maximus, ut equidem puto, ſcripſit πόλεμον οὐκ [ἐγείρει] νόσος σώματος.

τυμβωρυχεῖ,] Heinſio placet τοιχωρυχεῖ. Sed omnium codicum lectionem nullo jure tentavit, ut fuſe diximus ad Ciceronis Tuſcul. i. 12. Hanc tamen παραδιόρθωσιν pro Maximi verbo venditavit editor Oxonienſis 1677.

Sectio δ'.

ὧδε] Sic mſs. quod Ἀττικώτερον. Vide Moerin. Vulgo ὧδε.

[συναπολλύει;] Vulgo συναπώλλυεν, pro qua voce Stephanus maluit συναπώλλυτο. Nos Harleiano codici paruimus.

[ἄλλου] ἄλλοσε τὴν δειλαίαν καλοῦντος,] Sic recte codices, et editio Oxonienſis; nam Stephanus et Heinſius ἄλλοι non ſine ſoloeciſmi vitio dederunt.

Δεῦρ' ἴθι,] Iliad. Γ'. 130.

ἀνάστασις,] Hoc in loco valet idem, quod ἀναστάτωσις. Sic et interdum loquuntur alii ſcriptores. Vide Suidam et Themiſtium Orat. iv. p. 56.

Φερεκύδης ὁ περιφερόμενος ἐν [Σύρῳ] κείμενος,] Vulgo ἐν [τῇ Σύρῳ] κείμενος. Nobis tamen Reg. et Harl. exprimendi videbantur; nam Pherecydes natus eſt in Syro inſula prope Delum. Vide Suidam. Forſitan autem vicinia noſter in errorem fuit conjectus: nam plures eum in Delo φθειριάσαντα fatis ceſſiſſe tradunt, Heraclides in Samo, alii alioque modo. Vide Menagium ad Laertii i. 118.

Sectio ε'.

οὐδὲ [ἄχουσαν] εἶναι τῇ γυναικὸς ψυχῇ φθορὰν σώματος·] Vulgo ἀχούσης, quod conſtructioni non congruit. Igitur cum mſ. Harleian. daret ἀχοῦσαι, nos in ἄχουσαν, ſenſu poſtulante, mutavimus.

ῥακία ἀσθενῆ καὶ [τρύχινα;] Vulgo τρίχινα, quod abſurdum. Nos lectionem recepimus, quam praeſtat Harleian. Sed et Heinſius ita legendum vidit. Alciphron lib. i. Epiſt. xxxvi. Τὰ δὲ ἀρχαῖα καὶ [τρίχινα] περιβαλλομένη Ταραντινίδια αἰσχύνομαι τὰς φίλας. Lege τρύχινα. Molles certe tenueſque, non *cilicinae*, fuerunt veſtes Tarentinae. Vide Suidam in Ταραντινίδιον, Heſychium

chium et Etymologum in Ταρχύτειτον, ac Mercerum ad Ariſtaeneti i. 25. Idem Alciphron lib. iii. Epiſt. xlii. Ὁ γὰρ χθὲς διπάρυφος πιναρεῖς, ὡς ὁρᾷς, καὶ [τελχίνοις] ῥάκεσι καλύπτῃ τῆς αἰδῶ. Scribendum τρυχίνοις. Pariter τρυχίνας ἐσθῆτας habet Joſephus Antiq. Jud. v. i. § 16. ſed ibi quoque nonnulli codices perperam τελχίνας exhibent.

τὸ δὲ Ὀδυσσέως ἐκεῖνο,] Vulgo deeſt vox prima, quam nos ex Reg. et Harleian. reſtituimus. Verſus autem, qui ſequitur, exſtat Odyſſ. Σ'. 73. Eum vero non Ulixes profatur, ſed proci de Ulixe dicunt; ut, niſi μνημονικὸν Maximi ſit ἁμάρτημα, reponendum ſit τὸ [περὶ] δὲ Ὀδυσσέως ἐκεῖνο.

Ὦ παῖς, ἀφήσω σε; — Ὦ θάνατε παιάν.] Heinſius haec ex Aeſchyli Philoctete deſumta cenſet; et jure, prout videtur, merito. Vide Stobaeum Serm. cxix. p. 602. et Plutarchum Conſ. ad Apollonium p. 106. Euripides Hippolit. ℣ 1373.

> Καί μοι [θάνατος παιὰν] ἔλθοι.

Sectio ϛ'.

Ὅσσα τε φύλλα] Iliad. Β'. 468.

τῷ τῶν πολεμίων τείχει [περιεχόμενα·] Vulgo περιεχόμενα. Falſo; nam Graeci non intra Trojae moenia *claudebantur*, ſed iis *circumfuſi* urbem obſidebant. Itaque cum ex re ipſa tum et Harleian. περιεχόμενα repoſui, nec alio modo legiſſe Paccium docet ejus interpretatio.

ἐν δεκαέτει χρόνῳ] Vulgo ἐνδεκαέτει. Hoc autem veritati prorſus repugnat. Nos igitur lectionem dedimus, quam firmant Harleian. et Paccii codex. Dan. quidem Heinſius in ſua verſione *novennium* habet, ut reſcribendum cenſuiſſe videatur ἐνναέτει χρόνῳ, quod in Maximi verba temere recepit editor Oxonienſis. Nam licet τῷ δεκάτῳ ἔτει Troja capta ſit, eaque de cauſſa ἐν δεκαέτει χρόνῳ περιγίνεσθαι οὐδὲν proprie dici non queat Graecia; tamen paſſim fit ut auctores minus accurate loquantur, et *annum inceptum pro perfecto* numerent. Euripides Rheſo ℣ 444. de Hectore,

> Σὺ μὲν γὰρ ἤδη [δέκατον] αἰχμάζεις [ἔτος]
> Κοὐδὲν περαίνεις.

Thucydides lib. i. p. 9. Οἱ Τρῶες αὐτῶν (Ἑλλήνων) διεσπαρμένων τὰ [δέκα] ἔτη ἀντεῖχον. Livius v. 4. Decem *quondam annos urbs* oppugnata eſt *ob unam mulierem ab univerſa Graecia*. Pariter Graecos ἐπὶ μίαν πόλιν στρατεύσαντας [ἔτη δέκα] διατρίψαι tradit Iſocrates in Paneg. pag. 81.

ἐκ Λήμνου ξύμμαχον,] Philocteten. Inter alios quamplurimos videſis Homerum Iliad. Β'. 721. et Hyginum Fab. CII.

Sectio ζ'.

τῇ πάσῃ πόλει.] Vulgo πάσῃ τῇ πόλει. Ordo eſt a Reg. et Harleian.

διὰ νόσον [κεῖσθαι] μᾶλλον, ἢ διὰ ἡδονὴν] Vulgo ἀποκεῖσθαι, unde Dan. Heinſius reſcripſit ἀποκαίεσθαι, quod Maximi verbis ſtatim immiſcuit editor Oxonienſis. At Reg. et Harleian. dant διὰ νόσον [κεῖσθαι,] quo modo legendum; nam κεῖσθαι ſignificat τεθνηκέναι, *mortuum eſſe*.

ἐπινέμεται πρόσω τε] Vulgo ἐπινέμεται, πρόσω τε. Sed interpunctionem ſuſtulimus, quia ſenſum turbat, vitiatque.

Digitized by Google

καὶ [τὰ] πλησίον] Vulgo deeſt vox media, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

[ἀμήχανος] γὰρ ἡ πονηρίας ὀξύτης,] Vulgo ἀμήχανον, nec id quidem male. Sed Regio codici parendum duximus, cum veterrimus ſit, et optimae notae.

DISSERT. XIV. *vulgo* XXVI.

Sectio α'.

MONON οὐ] Sic codices, non μονονουχί.

καθίζουσα ἐπὶ τρίποδος, [ἐμπιμπλαμένη] δαιμονίου πνεύματος,] Vulgo ἐμπιπλαμένου, ſed in Reg. et Harleian. ἐμπιμπλαμένη recte ſcribitur; non enim tripos, ſed ipſa Pythia numine fuit plena. De tripode vide ſis ſcholiaſten in Ariſtophanis Plutum ℣ 9. Origenis in Celſum lib. iii. p. 125. Διὰ τῆς Πυθίας στομίου περικαθεζομένης τῇ καλουμένῃ προφήτιδι πνεῦμα διὰ τῶν γυναικείων ὑπεισέρχεται τὸ μαντικὸν etc. Idem lib. vii. pag. 333. Ἱστόρηται περὶ τῆς Πυθίας — ὅτι περικαθεζομένη τὸ τῆς Κασταλίας στόμιον ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος προφῆτις δέχεται πνεῦμα διὰ τῶν γυναικείων κόλπων. Chryſoſtomus Hom. xxix. in 1 Epiſt. ad Corinth. tom. iii. p. 430. edit. Eton. Λέγεται τοίνυν αὕτη ἡ Πυθία γυνή τις οὖσα, διαιροῦσα τὰ σκέλη, εἶθ' οὕτω πνεῦμα πονηρὸν κάτωθεν ἀναδιδόμενον, καὶ διὰ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς διαδυόμενον μορίων, πληροῦν τὴν γυναῖκα τῆς μανίας. Quid פוח apud Hebraeos ſignificet, haud opus eſt ut dicam. Vide cl. Clericum in Actor. xvi. 16. Adeatur Jamblichus de Myſt. ſect. iii. cap. xi. p. 73.

ὕδωρ ἐκ πηγῶν ἀρυσάμενος] Anacreon Od. xiii.

> Οἱ δὲ Κλάρου παρ' ὄχθαις
> Δαφνηφόροιο Φοίβου
> Λάλον πιόντες ὕδωρ
> Μεμηνότες βοῶσιν.

Plinius lib ii. §. 106. *Colophone in Apollinis Clarii ſpecu lacuna eſt, cujus potu mira redduntur oracula, bibentium breviore vita.* Porphyrius Epiſt. ad Anebonem. p. 3. Ἐνθουσιῶσιν — οἱ δὲ ὕδωρ πιόντες, καθάπερ ὁ ἐν Κολοφῶνι ἱερεὺς τοῦ Κλαρίου. Prae reliquis autem videndi Tacitus Annal. ii. 54. et Jamblichus de Myſter. ſect. iii. cap. xi.

χαμεῦναι, καὶ ἀνιπτόποδες,] Haec verba de ſellis Jovis Dodonaei ſacerdotibus adhibet Homerus Iliad. Π'. 235. Vide Stephanum in Δωδώνη.

θεραπεύοντες δρυῶν, παρ' ἐκείνης,— μαθόντες χρησμῳδοῦσιν;] Scholiaſtes Lucani iii. 179. *Quercus Jovi fuerant conſecratae, quae dabant reſponſa mortalibus.* Et vetuſtiſſima quidem fuit haec fama. Homerus Odyſſ. Ξ'. 327.

> Τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο
> Ἐκ [δρυὸς] ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσῃ.

Plato in Phaedro, p. 356. Οἱ δέ γ' ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ [δρυὸς] λόγους ἔφασαν μαντικοὺς πρώτους γενέσθαι. Conſtantinus Porphyrogenneta de Them. lib. ii. pag. 97. Δωδώνη, ἐφ' ἧς ἡ [δρῦς] ἡ φθεγγομένη τὰ τῶν δαιμόνων μυστήρια, ὅτου μνημονεύει καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, λέγων οὕτως, [Ἡ] Δωδωναίας [δρυὸς] λῃρήματα, ἡ Κασταλίας μαντικώτατον πόμα. Habet.

bet haec Nazianzenus Orat. xxxix. p. 626. Scholiaſtes ad Aeſchyli Prom. Vinct. ✝ 659. Δωδώνη πόλις, ἔνθα Διὸς ἱερὸν ἦν ἔχον δρῦν λαλοῦσαν καὶ μαντευομένην. Ipſe Aeſchylus ✝ 829.

> Ἀμφὶ Δωδώνην, ἵνα
> Μαντεῖα θῶκός τ' ἐςὶ Θεσπρωτοῦ Διὸς
> Τέρας τ' ἄπιςον, αἱ προσήγοροι
> [δρύες.]

Ne plures ſint indicandi, vide ſis interpretes ad Virgilii Georg. ii. 16. Symmachum iv. 33. et nos ad Diſſert. xli. 1.

Sectio β'.

ἐνσκευασάμενος ὀθόνη ποδήρει καὶ Φοινικίδι, μάζας τε ἐν χεροῖν ἔχων,] Antrum Trophonii ſimul ac mores a conſultoribus uſitatos fuſe deſcripſit Pauſanias in Boeot. cap. xxxix. Iſque teſtis eſt idoneus, quippe fuit αὐτόπτης. Γράφω, inquit pag. 792. οὐκ ἀκούσας, ἀλλ' ἑτέρους τε ἰδὼν, καὶ αὐτὸς Τροφωνίῳ χρησάμενος. Lucianus in Dial. Menippi, Amphilochi, et Trophonii tom. i. p. 267. Εἰ μὴ ἐς Λεβάδειαν γὰρ παρέλθοι, καὶ ἐςαλμένος ταῖς ὀθόναις, γελοίως μάζαν ἐν ταῖν χεροῖν ἔχων, ἐσερπύσαι διὰ τοῦ ςομίου ταπεινοῦ ὄντος εἰς τὸ σπήλαιον, οὐκ ἂν ἐδυνάμην εἰδέναι, ὅτι νεκρὸς εἶ. Philoſtratus Vit. Apoll. viii. 9. hac de re ſic loquitur: [Λευκῇ] δ' ἐσθῆτι ἐςαλμένοι πέμπονται, μελιτίτας ἐπάγοντες ἐν ταῖν χεροῖν μειλίγματα ἑρπετῶν, ἃ τοῖς καθιοῦσιν ἐγχρίπτει. Sibi contradicunt noſter et Philoſtratus, in eo, quod hic *albam*, ille vero *puniceam* veſtem deſcendentibus attribuit. Vide porro ſcholiaſten in Ariſtophanis Nubes ✝ 508. Suid. in Τροφώνιος, Heſychium in Μαγίδες, et Apoſtolium Cent. xix. 59.

περὶ λίμνην Ἄορνον [ἔςω] καλυμμένην] Iſte locus Ἄορνος dictus eſt, quod aves, ſi ſupervolitent, enecentur. Vide Lucretium vi. 740. et Virgilium Aen. vi. 239. De νεκυομαντείῳ, quod illic eſſe ferebatur, diximus ad Ciceronis Tuſcul. i. 16.

μαντεῖον ἄντρον,] Pindarus Olymp. vi. 7.

> Βωμῷ τε [μαντείῳ] ταμίας Διὸς ἐν Πίσᾳ.

Ubi ſcholiaſtes, Μαντείῳ ἢ ἀντὶ τοῦ μαντικῷ. Pari ratione μαντεῖον θᾶκον dixit idem Pythion. xi. 11. et μαντεῖα ξίφη Aeſchylus Agam. ✝ 1274. Euripides Oreſt. ✝ 1666.

> Ὦ Λοξία [μαντεῖε] σῶν θεσπισμάτων.

Vide ſis et Iphig. Taur. ✝ 1267. Troad. ✝ 454. ac Ion. ✝ 130.

Ὅμηρος γνώς,] Strabo lib. v. p. 374. Ἐμύθευον οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ Ἀόρνῳ τὰ περὶ τὴν νέκυιαν τὴν Ὁμηρικήν· καὶ δὴ καὶ νεκυομαντεῖον ἱςοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι, καὶ Ὀδυσσέα εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. Conſentit Servius ad Aen. vi. 107. Noſter autem reſpicit ad Odyſſ. Κ'. 511, ſeqq. Λ'. 13, ſeqq.

Sectio γ'.

Ὅτι ἢ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐςὶ, καὶ ζῶσι] Vulgo Ἔτι ἢ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐςὶ, καὶ [γὰρ] ζῶσιν. Sed vox penultima nec in mſs. nec in editione Stephanica comparet. Heinſius autem ex conjectura legit, Εἰ ἢ ταῦτα ἀληθῆ, nos Ὅτι ἢ ταῦτα ἀληθῆ, idque fide codicis Harleiani. Vulgo quidem oracula, Chriſto naſcente, prorſus ſiluiſſe jactitant; ſed hanc opinionem redarguunt et hicce locus, et alii veterum plurimi. Vide cl. Dalaeum de Orac. Diſſ. ii. p. 425, ſeqq.

Digitized by Google

τῆς περὶ αὐτὸ θεραπείας] Lego *περὶ αὐτά.*

θαυμαστὸν εἰ ταῦτα] Vulgo *θαυμαστὸν* [*ἦ*] *εἰ ταῦτα.* Sed Reg. et Harleian. voculam ſecundam non agnoſcunt.

[*τύχῃ*] *δεξιωτάτῃ,*] Ita quidem codices, et in verſionibus ſuis hanc lectionem expreſſere Paccius et Heinſius; qua vero ratione dici queat Socrates *τύχῃ δεξιωτάτῃ κεχρημένος,* equidem neſcio. Legendum ſuſpicor *ψυχῇ δεξιωτάτῃ.*

καὶ [*τοῦτο,*] *ὅσον αὐτῷ ἱκανὸν εἶναι, χρησμῳδεῖν·*] Vulgo *τοῦτον.* Nos cum mſs. tum conſtructioni morem geſſimus; nam pronomen hoc ad *δαιμόνιον* refertur. Plato in Phaedro p. 343. A. *Εἰμὶ δὴ οὖν μάντις μὲν,* inquit Socrates, *ὅσον ἐμαυτῷ μόνον ἱκανός.* Et ad hunc locum noſter reſpicit.

ταῦτα ἦν ἱκανὸν] Vulgo *ταῦτα ἱκανὸν ἦν.* Eſt a mſs. ordo verborum, quem repraeſentamus.

καὶ γὰρ ἰατρῶν ἄριστος, ὅστις αὐτῷ ἱκανὸς καὶ ἄλλῳ, ὁ αὐτὸς καὶ τεκτόνων] Canterus, Heinſio probante, reponit, *ὡσαύτως καὶ τεκτόνων.* Aſt alio modo res, ut videtur, eſt aggredienda. In mſ. Regio non viſitur *ἄριστος.* Itaque reſcribas velim, *καὶ γὰρ ἰατρῶν ὅστις αὐτῷ ἱκανὸς καὶ ἄλλῳ, ὁ* [*ἄριστος,*] *καὶ τεκτόνων* etc.

Sectio δ'.

δαιμόνιον γένος] Forte *δαιμονίων,* ſequitur enim *ὡς θεῶν, ὡς ἀνθρώπων, ὡς θηρίων.* Quin et Paccius in ſuo mſ. ſic videtur reperiſſe.

γελοῖον γὰρ ἀνερωτᾶν —— ἔπειτα ἀνερωτῴη,] Vulgo, diviſis vocibus, editur *ἂν ἐρωτᾶν — ἂν ἐρωτῴη.* Sed Reg. et Harl. ultimum verbum conjunctim repraeſentant, quod et nobis in priore faciendum videbatur.

τὸ δαιμόνιον Σωκράτους,] Ita Reg. non *τὸ Σωκράτους δαιμόνιον,* ut vulgo.

κτῆμα ὁ Βουκεφάλας,] Hic et paullo poſt editori Oxonienſi placuit *Βουκέφαλος*; quod immerito factum, ſiquidem *Βουκεφάλας* in mſs. utrobique legitur. Et Straboni quidem lib. xv. p. 1023. pariter ac Arriano v. 14, 19. equus hicce *Βουκεφάλας* nominatur. Sic et alii nonnulli. Curtius lib. vi. cap. v. 18. *Equus regis* Bucephalam *vocabant — nec in dorſo inſidere ſuo patiebatur alium; et regem, quum vellet adſcendere, ſponte ſua genua ſubmittens excipiebat.* Agellius v. 2. *Equus Alexandri regis et capite et nomine* Bucephalas *fuit.— Super hoc equo dignum memoria viſum, quod ubi ornatus erat armatuſque ad proelium, haud unquam inſcendi ſeſe ab alio, niſi ab rege, paſſus ſit.* Altera tamen terminatio, ſi modo mſs. nititur, haud eſt rejicienda; ſic enim Aelianus H. A. vi. 44. Etymologus, Stephanus in *Βουκεφάλεια,* et Heſychius. Nihilominus apud Plutarchum in Alex. pag. 667. B. non *Βουκέφαλον,* ut edunt, ſed *Βουκεφάλαν* ſcripſerim. Ita certe nomen hoc effert ille pag. 690. D. 699. D.

Sectio ε'.

διηγουμένῳ αὐτῷ ἐκείνῳ ἃ διηγεῖτο;] Heinſius emendat *διηγουμένῳ ταῦτα, ἐκεῖνος ἃ διηγεῖτο;* Malim *διηγουμένῳ* [*αὐτὸ ἐκεῖνο ὃ*] *διηγεῖτο;*

Στῆ δ' ὄπιθεν,] Iliad. Α'. 197. Harleian. autem dat *ξανθῆς* [*τε*] *κόμης,* quae varietas eſt non ſpernenda.

αὐτὴν ταύτην Ἀθηνᾶν [*λέγει,*] *καὶ*

τοῦ Διομήδους φησί·] Vulgo αὐτὴν ταύτην Ἀθηνᾶν [λέγων,] καὶ [περὶ] τοῦ Διομήδους φησί. Nos edidimus, quemadmodum jubet Reg. optimus et praeſtantiſſimus codex.

Ὄφρ' εὖ γινώσκοις] Hi verſus exſtant Iliad. Ε΄. 127. Apud Homerum vulgo legitur γινώσκῃς, apud noſtrum γινώσκοις, quae fuit Homeri manus, ut vel ex minore ſcholiaſta patet. Regius autem codex γινώσκοι, et Maximus forſan ob ſyntaxin, ut ſaepe ſolet, ſecundam perſonam mutavit in tertiam.

Τηλέμαχ', ἄλλα] Odyſſ. Γ΄. 26.

Οὐ γὰρ ὀΐω Οὐδέ σε θεῶν] Hanc ſane pulchram lectionem Maximi ſervant exemplaria; niſi quod in Harleian. duae poſtremae τοῦ [οὐδὲ] litterae librario delendae videantur, ut ad vulgatos Homeri codices ſeſe accommodet. Sed, ut arbitror, ii ex noſtro ſunt emendandi; nam θεῶν hic, ut paſſim, pro monoſyllabo ponitur.

Τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ] Haec de Achille dicit poeta, Iliad. Α΄. 55.

Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ] Iliad. Ε΄. 1.

Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρὰ,] Noſter memoria lapſus eſt, cum haec ἐπ' ἄλλου pronuntiari cenſuerit; nam de Diomede prorſus adfirmantur, Iliad. Ε΄. 122.

Sectio ς΄.

πόλεμον διαβαίνοντα ἀνακαλούμενον,] In Platonis Phaedro p. 343. A.

Ἀλκιβιάδου ἐρῶντα ἀναβαλλόμενον,] Hoc plus vice ſimplici teſtatur Socrates apud Platonem. Vide ſis Alcib. i. pagg. 25. A. G. 26. A. 33. G.

ἢ ἀπολογεῖσθαι βουλόμενον] Manifeſto deeſt aliquid. Heinſius reponit ἢ ἀπολογεῖσθαι βουλόμενον [οὐκ ἐῶν.] Malim, ſed eodem ſenſu, ἢ ἀπολογεῖσθαι βουλόμενον [κωλύον.] Socrates apud Xenophontem in Apol. § 4. Δὶς ἤδη ἐπιχειρήσαντός μου σκοπεῖν περὶ τῆς ἀπολογίας, ἐναντιοῦταί μοι τὸ δαιμόνιον. Vide ſis et § 8.

ἀποθνήσκειν προαιρούμενον οὐ κωλύον.] Vide Platonem in Apol. Socr. p. 368. F.

Ὁμήρῳ δὲ τὸ δαιμόνιον] Vulgo Ὁμήρῳ δὲ [καὶ] τὸ δαιμόνιον. Secuti ſumus Reg. et Harleian. qui vocem mediam non agnoſcunt.

ἀλλὰ [καὶ] παντοδαπὸν,] Sic Reg. vulgo deeſt vocula ſecunda.

καὶ Ἔριν,] Vide Iliad. Δ΄. 440, ſeqq.

οἷον γραφεῖς] Vulgo οἷον οἱ γραφεῖς. Sed Reg. articulum reſpuit.

μειράκιον γυμνὸν ἐκ χλαμυδίου, τοξότην,] Vulgo diſtinguunt μειράκιον γυμνὸν, ἐκ χλαμυδίου τοξότην. Nos interpunctionem, quam probavit Heinſius, exhibemus. Vide cl. Liebii Gotham Numarian. cap. viii. § 13.

τὰ μαντεῖα ἀναιρεῖν, etc.] Sic loquitur Maximus, quia ſecundum Platonicos a daemonibus proficiſcuntur κληδόνες καὶ ὀττεῖαι, καὶ ὀνείρατα, καὶ χρησμοὶ, καὶ ὅσα κατὰ μαντείαν ὑπὸ θνητῶν τεχνίζεται. Verba ſunt Alcinoi cap. xv. Plura congeſſimus ad Diſſert. xix. 3.

μεταλαβὼν ἐρήσομαί σε,] Sic et Heinſius ex mſ. legendum notavit. Vulgo μεταβαλών.

ἐνταῦθα ἐξασθενεῖ.] Vulgo ἐξασθενοῦς. Sed recte Stephanus ἐξασθενεῖ, quia verbum eſt ἀμετάβατον. Ac ita diſerte Reg. et Harleian. Vide Diſſert. xvii. 12. xxii. 5.

μὴ περὶ Σωκράτους [ἀμφισβητεῖν,] Vulgo deeſt vox ultima, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio

Sectio ζ'.

ἄθλον [μοχθηρίας] φύσεως] Sic uterque codex, vulgo μοχθηρᾶς.

φύσεως ἐῤῥωμένης,] Vulgo ἐρωμένης. Henr. autem Stephanus ex conjectura veram lectionem repoſuit, eamque diſerte repraeſentat Harl. Sic Diſſert. xvi. 9. Ἡ δὲ [ἐῤῥωμένη] ψυχὴ καὶ χρηστῷ δαίμονι συγκεκληρωμένη.

Ἀντιφιλοτιμεῖται τῇ ἀρετῇ] Vulgo Ἀντιφιλοτιμεῖται [δὲ] τῇ ἀρετῇ, contra quam volunt codices et editio Stephani.

Ὡς νέφη αἰθέρια ὑποδεξαμένα τὰς ἡλίου ἀκτῖνα] Vulgo Ὡς νέφη ἐν αἰθέρι ὑποδέχονται, pro quo vocabulo Stephanus legit ὑποδεξαμένα vel ὑποδυώντα. Prius verum, quod et mſs. repraeſentant. At iidem codices habent ὡς νέφη αἰθέρι, unde nos αἰθέρια fecimus.

Ἔνθα [δὴ] αὐτῇ θεοῦ δεῖ συνήπτορος,] Vulgo Ἔνθα δεῖ αὐτῇ θεοῦ συνήπτορος. Reg. Ἔνθα [δεῖ] αὐτῇ θεοῦ [δεῖ] συνήπτορος. Sed cum vel ſecunda vel penultima vox in ea lectione prorſus abundaret, nos Harleianum κατὰ πόδας ſequendum duximus.

Sectio η'.

Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος] Platonici ſtatuebant Deorum *parentem, qui omnium rerum dominator atque auctor eſt, ſolutum ab omnibus nexibus patiendi aliquid gerendive, nulla vice ad alicujus rei munia obſtrictum.* Verba ſunt Apuleii de Deo Socr. p. 669. Vide noſtrum Diſſert. xvii. 12. et Alcinoum cap. x. 15.

Εἰσὶ δ' [αὐτοῦ] φύσεις ἀθάνατοι [δεύτεραι, θεοὶ] καλέμεναι δεύτεροι,] Vulgo Εἰσὶ δ' αὐτῷ φύσεις ἀθάνατοι, οἱ καλέμενοι ἀθάνατοι δεύτεροι. Reg. et Harleian. exhibent Εἰσὶ δ' [αὐτῷ] φύσεις ἀθάνατοι [δεύτεροι, οἱ] καλέμενοι δεύτεροι. Paccius vertit, *Ab eoque foecunda* (legendum *ſecunda*) *eſt immortalium claſſis, qui Dii medioxumi dicuntur.* Unde codicum veſtigiis inſiſtentes fecimus, Εἰσὶ δ' [αὐτοῦ] φύσεις ἀθάνατοι [δεύτεραι, θεοὶ] καλέμεναι δεύτεροι, quo modo laudatus interpres legiſſe videatur.

τῷ διὰ μέσου πολλῷ [τὸ θνητὸν] πρὸς τὸ ἀθάνατον] Reg. et Harleian. τῷ θνητῷ πρὸς τὸ ἀθάνατον. Lege τῷ διὰ μέσου πολλῷ [τοῦ θνητοῦ] πρὸς τὸ ἀθάνατον, διείργεται etc. Plato in Sympoſ. p. 327. Πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ — Ἐν μέσῳ δὲ ὂν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυνδεδέσθαι — Θεὸς ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους. Vide porro noſtrum Diſſert. xv. 2. Hieroclem in Aur. Carm. pagg. 16, 18. et Apuleium de Deo Socr. pag. 674.

ὅτι μὴ τῆς δαιμονίου ταύτης φύσεως, — καταλαβούσης [δέσμῳ] τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πρὸς τὸ θεῖον κάλλος.] Vulgo ὅτι μὴ τῆς δαιμονίου ταύτης φύσεως, — καταλαβούσης [δέσμος συνέδησε] τὴν etc. Nos optimam lectionem, quam Reg. habet, jure merito dedimus. Sic Diſſert. xv. 3. Ὅτι μὴ τῆς φύσεως τούτοις [δούσης] τὴν οὐδαμῶς οὐσίαν. Ut conſtructio ſine dubio recta ſit.

Καθάπερ [γὰρ,] οἶμαι,] Vulgo deeſt vox media, quam, fidejuſſoribus Reg. et Harleian. adjecimus.

ἐν μέσῃ [τῇ] θνητῇ φύσει,] Vulgo deeſt articulus, quem nos, volentibus mſs. addidimus.

ὅσα

ὅσα ἀνάγκη δεῖσθαι [θεῶν] Sic recte codex uterque, nam vocem θεῶν vulgo neſciunt.

Τρὶς γὰρ μύριοι] Heſiodus Op. et Dier. ℣ 252.

οἱ [δὲ] θαλάττιοι,] Vulgo οἱ [μὲν] θαλάττιοι, repugnantibus mſs.

ὁ [δὲ] πολιτικὸς,] Sic Reg. et Harleian. Nam vulgo legitur ὁ [μὲν] πολιτικός.

Καί τε θεοὶ] Odyſſ. Ρ'. 485. Varias autem Deorum peregrinantium fabulas ex hiſtoriis angelorum, quos viris bonis hoſpites fuiſſe ſacrae litterae narrant, ortas eſſe monuit vir doctiſſimus Joan. Clericus ad Geneſ. xviii. 1. et in Diſſert. de Everſ. Sodom. § vii.

DISSERT. XV. *vulgo* XXVII.

ETI περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου.] Sic Reg. vulgo articulum τοῦ duplicant. Harleian. autem pro diſſertationis hujus lemmate dat, Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτους. βον. quod et in ſuo codice Paccius invenit.

Sectio α'.

ἡ Ἰσμηνίου τέχνη] Iſmeniam dicit tibicinem Thiſbae natum. Vide Euſtathium ad Iliad. Β'. p. 203. Hujus meminere Diogenes Laertius iv. 22. vii. 125. aliique plures.

κατὰ τὴν Ὁμήρου Ὀδυσσείαν·] Vulgo κατὰ τὴν [τοῦ] Ὁμήρου Ὀδυσσείαν. Nos cum mſs. Reg. et Harleian. facimus.

Θεός νύ τοι, ἢ βροτὸς ἐσσί;] In Homero Odyſſ. Ζ'. 149. legitur θεός νύ τις, ἢ βροτός ἐσσι; Poſt has autem voces apud Maximum vulgo addunt ἐς, quod nos, ducibus mſs. omiſimus.

Εἰ δέ τις] Odyſſ. Ζ'. 153.

κατὰ [μὲν] τὴν δίαιταν] Ita codices. Vulgo mediam vocem praetermittunt.

Ἀλλὰ τί μήν; Οὑτωσὶ πρῶτον] Reg. et Harleian. τίς μήν. Legendum ſuſpicor, Ἀλλὰ [τίς] μὴν [εἴποι;] Πρῶτον etc. nempe *Daemon.*

Πᾶν τοίνυν τὴν ψυχὴν ἔχον] Sic Reg. vulgo πᾶν τοίνυν [τὸ] τὴν ψυχὴν ἔχον.

ἐξ ἑκατέρου συγκεκραμένον·] Omiſſa voce prima, codices habent ἑκατέρου συγκεκροτημένην. Lege ἑκατέρου συγκεκροτημένον.

ἀθάνατον ἐμπαθὲς,] Vulgo ἀθάνατον [τὸ] ἐμπαθές. Nos, auctoribus mſs. vocem mediam ſuſtulimus.

Sectio β'.

τοῦτό πη νόμιζε] Sic Reg. vulgo τοῦτο τοίνυν νόμιζε.

Ἐπεὶ δὲ τῆς δαιμονίου φύσεως περισκοπώμεθα,] Reg. περισκοπούμεθα. Locum ſic legendum cenſeo, ἐπεὶ δὲ τῆς δαιμονίου φύσεως πέρι σκοπούμεθα,— ἴδωμεν etc. *Quoniam vero Daemonum naturam conſideramus, — videamus an* etc.

Sectio γ'.

ὑγρὸν εἰς ξηρότητα] Lectionem damus, quam repraeſentant Reg. et Harleian. Vulgo ξηρὸν εἰς ὑγρότητα, quo modo Paccius etiam legit.

ἡ φύσις. Ἔδωκεν αὐτοῖς] Vulgo ἡ φύσις, [ἣ] ἔδωκεν αὐτοῖς. Nos mſ. Reg. ſequimur.

προσιθεὶς [τ] ἐπείλα τῇ ἑτέρᾳ] Vulgo deeſt articulus τ. Eum vero ſupplevere Reg. et Harleian.

Sectio δ'.

πρὸς τὴν χειρουργίαν τῆς κράσεως τῶν σωμάτων·] Paccius in ſua verſione dat, *Quibus corporum* fabricam *permiſtionemque contexat*. Unde fit, ut interpres hicce χειρεργίαν Heinſio legiſſe videatur. At noſtri ſane mſs. χειρουργίαν exhibent, nec ſollicitari debet ea lectio.

Sectio έ.

μὴ διαλύεσθαι, μὴ σκεδάννυσθαι, μὴ τρέπεσθαι, μὴ ῥήγνυσθαι καὶ μεταβάλλειν, μὴ κόπτεσθαι·] Paccius vertit, *neque diſſolvi*, *neque divelli*, *neque ſcindi*, *neque etiam poſſe tranſmutari*; adeo ut voces μὴ ῥήγνυσθαι ab ejus mſ. videantur abfuiſſe: neque tum demum male procedet oratio. Alioqui cum Heinſio legas oportet μὴ ῥήγνυσθαι, μὴ τρέπεσθαι καὶ μεταβάλλειν, haec enim verba noſter in ſuperioribus conjunxit.

Πῶς δ' ἂν καὶ πάθοι,] Heinſius reponit πῶς ἂν καὶ [θάνοι,] et hanc emendationem plane neceſſariam cenſet, quod tota hac diſſertatione noſter id agit, ut ἐμπαθὲς εἶναι τὸ δαιμόνιον probet. Deferenda vero non eſt codicum ſcriptura: non enim de paſſionibus, quales ſunt amor et ira, loquitur Maximus; verum de proprietatibus, quae faciunt ut res diſſolvi, liquefieri, ſcindi, frangi, vel mutari poſſint. Hae quidem adfectiones in animas corpore liberas, pro Platonicorum mente, non cadunt; has enim immateriales et immortales eſſe ſtatuunt. Vide ſis Alcinoum cap. xxv.

ἕτερον ὑφ' ἑτέρου] Ita codices, non ἄτερον, ut vulgo.

χρῆμα ἱερὸς] Ex mſs. vulgo ἱερῶς.

Sectio ς'.

καλεῖται ἡ τοιαύτη ψυχὴ, δαίμων ἤδη,] Haec fuit antiquiſſimorum temporum ſententia. Heſiodus Op. et Dier. ℣ 121.

> Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
> Τοὶ μὲν [δαίμονες] εἰσὶ Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.

Quin et Plato in Cratylo p. 263. poſtquam verſus hoſce nonnihil immutatos laudaverat, ſubjicit, Λέγει οὖν καλῶς καὶ οὗτος (Heſiodus) καὶ ἄλλοι ποιηταὶ πολλοὶ, ὅσοι λέγουσιν, ὡς ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχει, καὶ γίνεται [δαίμων.] Quod ſacris etiam literis eſt conſentaneum, quae bonos viros poſt mortem ὡς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ et ἰσαγγέλους fore teſtantur. Vide Tobiae Pfanneri Theol. Gentil. cap. xxi. § 26.

Ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι] Iliad. Σ'. 491.

μήτε ὑπὸ χρωμάτων ἐπιταραττομένη,] Vulgo σωμάτων. Sed mſ. Regio credidimus; is enim lectionem, quam damus, exhibet.

καὶ ἀναμίγνυσθαι] Sic Reg. vulgo καὶ συναναμίγνυσθαι.

Sectio ζ'.

Ὡς γὰρ εἶχον φύσεως,] Animas a corporibus disjunctas priſtinum ſtudium non mutare veterum fuit opinio. Hinc Virgilius Aen. vi. 485. deſcribit Idaeum, Priami aurigam,

> *etiam currus*, *etiam arma tenentem*.

Digitized by Google

Et ℣ 653,

Quae gratia currûm
Armorumque fuit vivis, quae cura nitentis
Paſcere equos; eadem ſequitur tellure repoſtos.

Vide Platonem in Gorgia p. 313.

καὶ [οἱ] Διόσκουροι ναυτίλλοντας,] Sic Reg. et Harleian. vulgo deeſt vox ſecunda.

Ἀχιλλέως νῆσον οἰκεῖ] Achillea, ſive Leuce, dicitur haec inſula. Thetis Peleum ſic alloquitur in Euripidis Andromache ℣ 1260.

Τὸν φίλτατόν σοι παῖδ' ἐμοί τ' Ἀχιλλέα
Ὄψει δόμους ναίοντα νησιωτικοὺς,
[Λευκὴν] ἐπ' ἀκτὴν ἐντὸς Εὐξείνου πόρου.

Dionyſius Perieg. ℣ 545.

Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἱλίσσεσθαι ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας.

Si fabulas iis ſimiles, quas refert Maximus, legere cupias, vide cum primis Arrianum in Periplo Ponti Euxini pag. 21, 22, 23.

θύσας δὲ, ἐπιβαίνει τῆς [νεώς.] Vulgo τῆς νήσου. Sed optima videtur illa lectio, quam codici Regio debemus. Nam qui ſunt in inſulam Leucen delati, *viſis antiquitatis veſtigiis, temploque et donariis Achilli conſecratis, veſperi repetunt* naves: *aiunt enim non ſine diſcrimine vitae illic quemquam pernoctare.* Verba ſunt Ammiani Marcellini xxii. 8. pag. 343.

ὁ Πάτροκλος οἰνοχοεῖ, Ἀχιλλεὺς ἐκιθάριζεν,] Ita vivi facere ſolebant, unde natum figmentum. Vide Homerum Iliad. Ι'. 186, 202.

Διοσκούρους ἐπὶ νεώς,] Seneca Nat. Quaeſt. lib. i. cap. i. pag. 633. *In magna tempeſtate apparent quaſi ſtellae velo inſidentes. Adjuvari ſe tunc periclitantes exiſtimant Pollucis et Caſtoris numine.* Arrianus Periplo Ponti Euxini pag. 23. Οἱ μὲν Διόσκουροι τοῖς πανταχοῦ πλωϊζομένοις ἐναργεῖς φαίνονται, καὶ φανέντες σωτῆρες γίνονται. Vide Plinium H. N. lib. ii. § 37. et Lambinum ad Horatii lib. i. Od. xii. 29.

ἀλλ' οὐχὶ ὄναρ· εἶδον καὶ τὸν Ἡρακλέα,] Vulgo diſtinguunt ἀλλ' οὐχὶ ὄναρ εἶδον· καὶ τὸν Ἡρακλέα. Nos interpunctionem concinniorem, duce mſ. Harleiano, dedimus.

DISSERT.

DISSERT. XVI. *vulgo* XXVIII.

Ei αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις.] Diſciplinas eſſe reminiſcentias ſtatuit Plato, quem fuſe redarguunt Tertullianus de Anima cap. xxiv. et Arnobius lib. ii. pag. 75, ſeqq. Quo modo tamen factum ut in hanc ſententiam delaberetur, Tullii verbis, licet paullo prolixioribus, exponam. *Animus habet*, inquit ille, Tuſc. i. 24. *primum memoriam, et eam infinitam, rerum innumerabilium; quam quidem Plato recordationem eſſe vult ſuperioris vitae. Nam in illo libro, qui inſcribitur* Menon, *puſionem quendam Socrates interrogat quaedam geometrica de dimenſione quadrati. Ad ea ſic ille reſpondet, ut puer; et tamen ita faciles interrogationes ſunt, ut gradatim reſpondens eodem perveniat, quo ſi geometrica didiciſſet. Ex quo effici volt Socrates, ut diſcere nihil aliud ſit, niſi recordari. Quem locum multo etiam accuratius explicat in eo ſermone, quem habuit eo ipſo die, quo exceſſit e vita: docet enim quemvis, qui omnium rerum rudis eſſe videatur, bene interroganti reſpondentem declarare, ſe non tum illa diſcere, ſed reminiſcendo recognoſcere*; etc. Ex hac ratiocinatione colligebat εἶναί πυ ἡμῶν τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐν τῷδε τῷ ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι, adeoque ſempiternum fuiſſe. Vide Phaedonem § 16, 17, 18. et Menonem pagg. 18, 19.

Sectio α'.

Ἀθήναζε Κρὴς ἀνὴρ,] Hunc ordinem verborum dant Reg. et Harl. vulgo ἀνὴρ Κρὴς Ἀθήναζε.

Ἐν τῷ Διὸς τῷ Δικταίῳ τῷ ἄντρῳ κείμενος ὕπνῳ βαθεῖ ἔτη συχνὰ,] Vulgo ἡμέρας ἐν Δικταίῳ Διὸς τῷ ἄντρῳ κείμενος, unde Dan. Heinſius ſcribebat ἠρέμα ἐν Δικταίῳ Διὸς etc. Codices autem ſic plane dant, ut edidi. Epimenidis vero ſomnum memorant plurimi. Scholiaſtes ad Luciani Timonem p. 3. Τὸν Ἐπιμενίδην λέγουσι ξ' ἔτη ὑπνῶσαι. Suidas in Ἐπιμενίδης· Οὗτος ἔζησεν ρν' ἔτη, τὰ ͵ϛ [ξ] ἐκαθεύδησεν: quae verba deſcripſit Apoſtolius Cent. viii. 84. ſed reponendum, τὰ ͵ϛ ξ' ἐκαθεύδησεν. Inter auctores tamen de annorum numero non convenit, ut patet ex iis, quae collegere Joan. Meurſius ad Apollonii Dyſcoli cap. i. et Aeg. Menagius ad Laertii i. 109.

δύο εἶναι πύλας] Odyſſ. Τ'. 562.

διὰ κεράτων] Sic Reg. vulgo διὰ [τῶν] κεράτων.

Sectio β'.

πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησιν] Ita quidem Porphyrius Vit. Pythag. § 19. et Hieronymus adv. Rufin. lib. iii. p. 557. ed. Victor. Hoc tamen ab aliis Pherecydi, ab aliis Thaleti tribuitur. Vide quae diximus ad Ciceronis Tuſc. i. 16.

εἰς Ἀθηνᾶς νεὼν,] Hunc Euphorbi clypeum templo Junonis adſignant Ovidius Metam. xv. 164. Porphyrius Vit. Pyth. § 27. Jamblichus § 63. et Pauſanias in Corinth. lib. ii. cap. xvii. p. 148. Tertullianus de Anima cap. xxviii. *Clypeum Euphorbi olim Delphis conſecratum* (Pythagoras) *recognovit, et ſuum*

Digitized by Google

ſuum dixit, et de ſignis vulgo ignotis probavit. Et Apollini quidem dicatum fuiſſe tradit Laertius viii. 5.

ἄλλον αὖ λόγον] Vulgo ἄλλον λόγον αὖ. Mſs. vero dant, ut edidimus.

Προκοννησίῳ ἀνδρὶ] Ariſteae. Vide noſtrum Diſſ. xxxviii. 2. Herodotum iv. 13, 14, 15. et Joan. Meurſium ad Heſychium de Viris claris p. 120. cujus quidem Heſychii verba deſcripſit Suidas in Ἀριστέας.

Sectio γ′.

ἀφειμένη] Vulgo ἐφειμένη. Sed H. Stephano recte placuit ἀφειμένη, cujus ſuffragio ſuum Dan. Heinſius addidit. Quin et ita dant Reg. et Harleian.

ἠρεμίας [αὐτὴν] περιπεμπούσης ἀλύπως [ἐπὶ] τὸ ἀληθὲς ἐπὶ τὴν ὄψιν.] Locus eſt corruptus. Heinſius reponit ἠρεμίας αὐτὴν περιπεμπούσης ἀλύπως τοῦ ἀληθοῦς ἐπὶ τὴν ὄψιν, quomodo legiſſe videtur etiam Paccius. Sed alio modo res eſt tentanda. Harleian. αὐτῆς περιπεμπούσης, Reg. αὐτῇ. Itaque reponendum ἠρεμίας αὐτῇ περιπεμπούσης ἀλύπως τὸ ἀληθὲς ἐπὶ τὴν ὄψιν, deleta voce ſupervacanea.

ὄψιν μὲν οὐκ ἐνεποίησε [τῷ ὀφθαλμῷ,] Vulgo τῶν ὀφθαλμῶν. At hoc modo non niſi σολοικῶς potuit [αὐτοῦ] τὸν ἔξω δρόμον ſubjicere. Nos igitur ita dedimus, ut exhibent Reg. et Harleian.

ξυνδεδεμένην] Heinſius reponit ξυγκεχυμένην. Sed nihil opus, ut quicquam mutetur. Scilicet metaphora videtur a ſarcinis ducta, quae prius nequeunt explicari, quam funes, quibus ligatae ſunt, detrahuntur.

Sectio δ′.

διερεθίζει τὰς [ὀδύνας,] Ὠδῖνας magis proprium vocabulum fuiſſe cenſet H. Stephanus, ac ita ſane legitur in Harleian. Fieri tamen poteſt, ut a recepta ſcriptura, quam Reg. firmat, haud ſit recedendum. Nam quemadmodum noſter et Joſephus Ant. Jud. lib. i. cap. xxi. 3. ὀδύνας, quae vox eſt generalis, ad ſignificandos *parturientium cruciatus* adhibet; ſic alii ὠδῖνας pro quibuſvis doloribus ponunt. Heſych. Ὠδῖνες, πόνε, (lege πόνοι,) ἀλγηδόνες. Vide Aeſchylum Choeph. ℣ 209. Supplic. ℣ 777. Aeneae Gazaei Theophr. p. 377. E. et Oecumenium in Act. Apoſt. ii. 24.

τοῦτον τὸν τρόπον καὶ λόγος μαιεύεται ψυχήν] Vulgo [τὸν αὐτὸν] τρόπον καὶ λόγος μαιεύεται [τὴν] ψυχήν. Noſtrae lectionis auctor eſt mſ. Reg. De obſtetricia vero Socratis arte ſic Plutarchus Quaeſt. Platon. p. 1000. D. Οὐδὲν ἐδίδασκε Σωκράτης, ἀλλ' ἐνδιδοὺς ἀρχὰς ἀπορειῶν, ὥσπερ ὠδίνων τοῖς νέοις, ἐπήγειρε καὶ ἀνεκίνει καὶ συνεξῆγε τὰς ἐμφύτους νοήσεις· καὶ τοῦτο μαιωτικὴν τέχνην ὠνόμαζεν, οὐκ ἐντιθεῖσαν ἔξωθεν, ὥσπερ ἕτεροι προσεποιοῦντο, νοῦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλ' ἔχοντας οἰκεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἀτελῆ δὲ καὶ συγκεχυμένον ἐνδεῆ τε τοῦ τρέφοντος ἀποδεικνύουσαν. Ita enim locus eſt diſtinguendus et ſupplendus. Vide Platonem in Theaet. p. 117. et Diogenem Laertium iii. 49.

κύουσι δὲ πᾶσαι μὲν ψυχαὶ φύσει,] Sua noſter adumbravit ex Platonis Sympoſ. p. 329. C.

εἰ δὲ ἦν, καὶ ἀεὶ ἦν·] Sic eleganter Reg. et Harleian. Vulgo εἰ δὲ [καὶ] ἦν, καὶ ἀεὶ ἦν.

Sectio

Digitized by Google

Sectio ε.

σφραγῖδος [τύπυς] Harleian. τύπον, nec is quidem male.

ὑπονοσῶν καὶ ὑποφερόμενον.] Heinſius emendat ὑπονοσῶν καὶ ὑποφθειρόμενον. Omnino περιέργως, et abſque cauſſa ſontica. Suidas Ὑπονοσῆσαι, ὑπαλλαγῆναι.

ὧ καὶ ἐν ᾅδυ διαλέγονται αἱ ψυχαὶ, καί εἰσι μαντικαὶ τότε.] Reſpicit ad Odyſſ. Λ'. 59, ſeqq.

Λέγει δέ πυ αὐτῷ] Ita recte mſ. Reg. Vulgo dant αὐτὸ, quod prorſus eſt incommodum.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὤπασαν ὀμφήν.] Sic. Diſſ. xxxviii. 1. Ἀπίθανος δὲ καὶ ὁ Δημόδοκος, ὑτωσὶ περὶ αὐτῦ λέγων,

> Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὤπασαν ὀμφήν.

Juſtinus Martyr de Monarch. Dei, cap. v. Παρ' Ὁμήρῳ γὰρ ὁ μὲν Δημόδοκος [αὐτοδίδακτος] φησὶν εἶναι,

> Θεὸς δέ μοι ἔμβαλεν οἴμυς.

Lege οἴμας. At apud Homerum non Demodocus, ſed Phemius ita loquitur, Odyſſ. Χ'. 347.

> Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ, θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
> Παντοίας ἐνέφυσεν.

Nec verſus, ut vel a noſtro vel a Juſtino laudatur, apud poetam reperitur. Ἁμαρτήματος itaque μνημονικῦ reus eſt uterque, quod monuit etiam cl. Duportus Gnomol. Homer. pag. 278, 279. Adi ſis et P. Petitum Miſcell. i. 19. Iſidorus Peluſiota lib. iv. epiſt. 30. Ὅμηρον, ὃν ἐπὶ γλώττης ἔχεις, μάρτυρα προβαλῦμαι, λέγοντα·

> Αὐτοδίδακτος εἰμὶ, θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
> Παντοίας ἐνέθηκεν·

ἦγεν, Ὤπασεν ὀμφάς. Unde patet hunc locum variis modis olim lectum fuiſſe.

καλιάδας] Vulgo καλιάς. Reg. καλειάδας, unde veram lectionem dedimus.

ἑκάστῳ γένει σύμφυλοι·] Sic Reg. vulgo ἑκάστῳ σύμφυλοι γένει.

ἐπίκτητον ἥξει] Vulgo ἐπείσακτον ἥξει. Nos mſs. Reg. et Harleian. merito ſumus obſecuti. Heſychius Ἐπίκτητον (lege ἐπίκτητον) ἔξωθεν εἰσελθόν. Philoſtratus epiſt. xl. Ἡ φύσει καλὴ ὐδενὸς δεῖται τῶν [ἐπικτήτων.] Pariter αὐτοφυὲς et ἐπίκτητον opponuntur apud Ariſtotelem Rhetor. lib. i. cap. vii. 48. Vide Dionem Chryſoſtomum Orat. xii. pag. 205. et Aelianum V. H. ii. 14.

Ἀθηρηλοιγὸν ἔχειν] Odyſſ. Λ'. 127.

Ὅθεν μαθών; παρὰ μὲν γὰρ ὐκ εἰδότος] H. Stephanus reponit πόθεν μαθών; ejus autem conjecturam rejicit Heinſius, et multa deeſſe cenſet; id quod oſtendit, ut illi videtur, ſenſus ratio. Ego vero nullum prorſus hiatum video, ſanuſque, prout arbitror, erit locus, ſi modo legas, ὅ, τι μαθὼν, παρὰ μὲν etc. Noſter dilemma poſuit; Ἀνάγκη γὰρ, inquit, ἢ εὑρόντα εἰδέναι, ἢ μαθόντα. Igitur poſtquam ſcientias inveniri non poſſe demonſtrarat, eas ne diſci quidem poſſe jam probabit.

παρὰ δὲ γὰρ εἰδότος κἂν [μάθοι,] Sic Reg. et Harleian. vulgo μάθῃ.

εἰ μὲν εὗρε, τὰ αὐτὰ ἐρήσομαι,] Heinſius legendum conjicit, εἰ μὲν εὗρε ταῦτα, ἐρήσομαι πῶς ἐχρήσατο τῷ εὑρεθέντι. Codices vero receptam le-

 ctionem

ctionem ſervant, nec res ipſa mutationem poſtulat.

ἄλλον ἄλλου διδάσκαλον ἀνερωτῶντες;] Ita codices, vulgo ἄλλου ἄλλον.

Sectio ϛ'.

Ἡ δὴ γὰρ ψυχῆς εὕρεσις,—τί ἄλλο ἐστὶν ἢ δόξαι] Vulgo, Ἡδὺ γὰρ ψυχῆς εὕρεσις — τί δ' ἄλλο ἐστὶν ἢ δόξαι, unde Dan. Heinſius reponendum pronunciat [ἴδιον] γὰρ ψυχῆς εὕρεσις, etc. At vero Reg. et Harleian. repraeſentant, Ἡ δὴ γὰρ ψυχῆς εὕρεσις· quare nos τί ἄλλο, non τί δ' ἄλλο ſcribentes locum ſanavimus. Quin et noſtram lectionem Paccius in ſuo libro videtur reperiſſe.

καὶ [ταύτης] εἴκαζέ μοι τὸ γινόμενον στρατιώτῃ πλανωμένῳ] Jubet Heinſius ut cum Stephano ſcribatur, καὶ ταύτῃ εἴκαζέ μοι. Mſs. dant, καὶ ταυτης εἴκαζέ μοι τὸ λεγόμενον, unde lego περὶ ταύτης εἴκαζέ μοι τὸ [λεγόμενον] στρατιώτῃ πλανωμένῳ.

Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν, [Ὕπνος] ἔχεν·] Sic codices, et Homerus Iliad. Κ'. 3. Vulgo deeſt ὕπνος.

Ἱππῆας μὲν πρῶτα [σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν,
Πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν στῆσεν πολέας τε] καὶ ἐσθλούς,
Ἕρκος ἔμεν πολέμοιο, κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσε.]

Vulgo deſunt omnia, quae uncinis expreſſi. Reg. autem et Harleian. eam dant lectionem, quam praeſtant Homeri codices Iliad. Δ'. 297.

τὸν δὲ λόγον αὐτὸν, [τὸν] στρατηγὸν] Sic Reg. et Harleian. vulgo deeſt vox penultima.

τὸν μὲν ὕπνον λήθην,] Vulgo τὸν μὲν ὕπνον [αὐτὸν] λήθην. Sed Reg. αὐτὸν non agnoſcit, quapropter eam vocem ſuſtuli.

Sectio ζ'.

ἐν τῇ Φαιάκων δαιτὶ,] Sic Reg. vulgo ἐν τῇ [τῶν] Φαιάκων δαιτί.

Νεῖκος Ὀδυσσῆος] Odyſſ. Θ'. 75.

γίγνεσθαι [τῆς μνήμης] ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ [ἀναπεμπαζομένης] ἕκαστον] Vulgo γίγνεσθαι ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ τῆς μνήμης ἀναπεμπαζομένης ἕκαστον. Ordinem verborum, quem ſequimur, exhibet Reg. At Harleian. loco ἀναπεμπαζομένης habet ἀναπλαζομένην. Locus eſt corruptus, ſed qui facile reſtitui queat. Lege τὴν δὲ ψυχὴν γίγνεσθαι [τῇ μνήμῃ] ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ [ἀναπεμπαζομένην] ἕκαστον ὧν εἶδε τέως. Sic infra § 8. Ἀναπεμπάζεται τῇ μνήμῃ τὰ τοῦ νοῦ θεάματα.

Ἤδη τις καὶ λύραν ἰδὼν,] Vide Platonis Phaedon. pag. 382. E.

τοῦ [χειρὶ] προάγοντος δεῖται,] Vulgo τοῦ χειραγωγοῦντος προάγοντος δεῖται, quod manifeſto vitioſum. Reg. τοῦ χεῖρα προάγοντος, nullo quidem ſenſu. Harleian. autem recte τοῦ χειρὶ προάγοντος, quod recepi.

Ἕκαστον γὰρ οἶμαι τῶν ὄντων ἢ γεγονότων, οἷς ἡ ψυχὴ ἐνέτυχεν, ἀκολουθίαν [ἔχει,] Vulgo, Ἕκαστον γὰρ οἶμαι τῶν ὄντων ἢ [τῶν] γεγονότων, οἷς ἡ ψυχὴ ἐνέτυχεν, ἀκολουθίαν [ἔχειν.] Nos codicum ſcripturam repraeſentamus. Praeterea ſi retineas ἔχειν, ſoloeca fit oratio; ſequitur enim ὡς ἐπὶ ἡμέρᾳ [νύξ.]

Φᾶρίν τε, Σπάρτην τε, πολυτρήρωνά τε Θίσβην·] Homerus Iliad. Β'. 582. habet

Φάρην τε, Σπάρτην τε, πολυτρήρωνά τε [Μέσσην·]

At ℣ 502.

Κώπας,

Κώπας, Εὔτρησίν τε, πολυτρήρωνά τε [Θίσβην.]

Itaque cum noſter Μέσσην ſcribere debuit, memoriae vitio Θίσβην exaravit.

κατὰ νόμον,] Heinſius ſcribit κατὰ νομὸν, quod et in ſua verſione ſequitur. Et infra ἢ φύσει, ἢ νομῷ, non νόμῳ.

Βοιωτῶν μὲν] Iliad. Β'. 494.

Ζεῦ πάτερ,] Iliad. Η'. 179.

Sectio η'.

ὁ τὸν σύρραγα [κλονήσας] παρέπεμψε τὴν κίνησιν [διὰ] παιδὸς τοῦ δόρατος] Vulgo [κινήσας] παρέπεμψε τὴν κίνησιν [κατὰ] παιδὸς τοῦ δόρατος. Nos mſ. Reg. ſequimur, cum quo facit et Harleian. niſi quod in eo κλονήσας pro varia ſit lectione.

αὐτὸς παρ' αὐτοῦ] Sic mſs. vulgo αὐτός τε παρ' αὐτοῦ.

δεῖται [τοῦ] Σωκράτους,] Ita Reg. vulgo deeſt articulus.

Sectio θ'.

Σῶμα μὲν βαδιστικὸν τῇ φύσει, ψυχὴ δὲ λογιστικὴ τῇ φύσει·] Henr. Stephanus ingenio ſuo nimis indulſit, cum reſcribebat, Σῶμα μὲν βαδιστικὸν τῇ [ψυχῇ,] ψυχὴ δὲ λογιστικὴ τῇ [βαδίσει.] Omnino recta videtur ea lectio, quam codices exhibent.

ὑπὲρ ἄκρων [τὴν] οὐρανοῦ ἀψῖδα,] Ita codices, vulgo ὑπὲρ ἄκρων [τοῦ] οὐρανοῦ ἀψῖδα.

Μνημοσύνην αἰνίττονται μουσῶν μητέρα,] Plutarchus Περὶ Παιδαγ. pag. 9. D. Μητέρα τῶν μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσύνην, αἰνιττόμενοι καὶ παραδηλοῦντες οὕτως οὐδὲν γεννᾶν καὶ τρέφειν, ὡς ἡ μνήμη πέφυκε. Hinc μνήμην Μουσομήτορα vocavit Aeſchylus Prom. Vinct. ℣ 460. Vide cl. Clericum ad Heſiodi Theogon. ℣ 52.

ἔργον Διὸς,] Heinſius emendat ἔγγονον Διός. Sed tali mutatione nihil opus, nam *liberi* parentum *opera* non raro dicuntur. Vide Pedonem Albinovanum Eleg. i. 39. iii. 6. Similiter Ariſtoteles Rhet. lib. i. cap. xi. 38. ait homines eſſe φιλοτέκνους, αὐτῶν γὰρ [ἔργα] τὰ τέκνα. Idem. lib. ii. cap. xxiv. 19. Τὸ δαιμόνιον οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ θεὸς, ἢ θεοῦ [ἔργον.] Hoc lib. iii. cap. xviii. 2. ſic effert, Οἱ δαίμονες ἢ θεῶν [παῖδες,] ἢ θεῖόν τι, ut παῖς et ἔργον hac in re ſynonyma ſint vocabula. Hinc ποιεῖν υἱὸν vel παῖδας adhibetur de patre Clementin. Hom. ix. 3. et apud Joſephum Antiq. Jud. lib. vii. cap. iii. 3.

DISSERT.

DISSERT. XVII. *vulgo* I.

TI ὁ Θεὸς] Vulgo praefigunt Περὶ τῦ, quas voces neſciunt Reg. et Harleian.

Sectio α΄.

ἡ δὲ ὐσία [ἀφανὲς,] ἡ δὲ δύναμις [ἀμφισβητήσιμον.] Vulgo ἀφανὴς — ἀμφισβητήσιμος. Sed cum uterque mſ. ἀμφισβητήσιμον daret, non haeſitans ἀφανὲς repoſui. Nec aliter paſſim loquuntur noſter et optimi quique ſcriptores. Vide modo Diſſert. xix. 2. xx. 3, 6, 7.

ποῖον κάλλος ῥημάτων περιβαλόμενος, ἢ ποῖον φῶς ἐξ [ὀνομάτων] Henr. Stephanus edidit ὀμμάτων. Mendum vero ſuſtulit Dan. Heinſius, cui ſuffragantur Paccius et uterque codex. Ὀνόματα certe et ῥήματα paſſim junguntur. Syneſius Dione pag. 40. C. Συγκείμενος δ' ὢν ἀποῤῥήτῳ κάλλει καὶ θαυμαστῇ τινι χάριτι, εἰκῆ πῶς ἐπιτερπύσῃ τοῖς [ὀνόμασι] καὶ τοῖς [ῥήμασιν.] Sic et Plato cum alibi, tum in Theaeteto pagg. 125. C. 132. B. 141. E. in Sophiſta p. 166. denique in Sympoſ. p. 325. Hinc apud Themiſtium Orat. xviii. p. 218. D. legas oportet, Οὕτω δὲ καὶ τούτους τοὺς λόγους πολλὴν ἐνδύεσθαι τὸν ἔξωθεν κόσμον [ῥημάτων] τε καὶ ὀνομάτων, non σχημάτων, ut vulgo. Vide ſis Orat. xxvi. p. 321. A. et Conſtantini Orat. ad Sanctorum coetum cap. xi. Pariter Latini: Horatius lib. i. Sat. iii. 103.

Donec verba, *quibus voces ſenſuſque notarent*,
Nomina*que invenere.*

Sic Mercurius VERBORUM *excogitator et* NOMINUM dicitur Arnobio lib. iii. pag. 149.

ᾠδῆς ἐκ λόγου] Coſmus Paccius, voce conjuncta, legit ᾠδῆς ἐκλόγου, ut ex ejus interpretatione conſtat; nec aliter exhibet Harleian. Attamen id vocabulum in *ſelecti* ſignificatu Graecum non videtur. Cum Heinſio legerim ᾠδῆς ἢ λόγου. Vide Ariſtidem in Eteonei Orat. Funeb. tom. i. p. 134.

ἐπέρωθέν [τις] πυθέσθαι πόθει] Vulgo ἐπέρωθέν τι πυθέσθαι. Lectionem vero, quam recepimus, dat Harleian. a ſecunda manu, ac ita ſcribendum conjicit Henr. Stephanus. Quod autem Andr. Schottus πυθέσθαι in πιστοῦσθαι mutat, id certe parum neceſſarium videtur.

νῦν [καὶ] βραχὺ ἔχων·] Vulgo deeſt vocula ſecunda, quam nos ex Reg. et Harleian. recepimus. Plato Apol. § x. Ὅπως δέ σύ τινα πείθοις ἂν [καὶ] σμικρὸν νῦν ἔχοντα ἀνθρώπων. Et in Phaedone § xxxv. Θαυμαστῶς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς τῷ [καὶ] σμικρὸν νῦν ἔχοντι εἰπεῖν ἐκεῖνος ταῦτα. Adi ſis eundem de Legg. lib. x. § iv. in Gorgia p. 303. B. Timaeo p. 533. G. in Phileto p. 91. D. ac Dion. Chryſoſtomum Orat. xi. p. 179. A.

καὶ πολλοῦ, ἰδεῖν ἥδιστον,] Vulgo καὶ ἰδεῖν ἥδιστον, contra quam jubet uterque mſ.

εἴ τῳ [τὸ] ἐκεῖθεν φῶς] Vulgo εἴ τῳ ἐκεῖθεν [τὸ] φῶς. At codices habent εἴ τῳ ἐκεῖθεν φῶς. Quare nos recipiendam cenſuimus Stephani conjecturam, quam flagitat linguae Graecae ratio; nam vel eandem, vel ſimilem ſyllabam repetitam librarii fere praetermittunt.

Sectio

Digitized by Google

Sectio β'.

ξυνεπιλαβέσθαι ἡμῖν τοῦ παρόντος λόγου,] Heinſius excidiſſe praepoſitionem cenſens, reponit ξυνεπιλαβέσθαι ἡμῖν [ἐπὶ] τοῦ παρόντος λόγου. Sed eum ſatis ſuperque redarguit loquendi mos. Herodotus v. 44. Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου. Sic iterum cap. xlv. Lucianus Imag. tom. ii. p. 6. Συνεπιλήψεται τοῦ ἔργου αὐτῷ καὶ ὁ Θηβαῖος ποιητής. Hinc apud eundem in Prometheo tom. i. p. 180. reponendum, Τὴν Ἀθηνᾶν παρακαλέσας συνεπιλαβέσθαι μοι τοῦ ἔργου· nam vulgo dant ξυνεπιβαλέσθαι. Idem Philopſ. tom. ii. p. 353. Τοὺς θεοὺς καλεῖτε ξυνεπιληψομένους ὑμῖν τῶν μυθολογουμένων. Sic etiam Julianus Orat. iv. p. 154. C. Arrianus Exped. lib. i. capp. vii. 26. iv. 1. Hiſt. Indic. cap. xxiii. Euripides Medea ℣ 946. et Joſephus Ant. Jud. lib. i. cap. xvi. 2. ac lib. v. cap. iii. 3.

Sectio γ'.

περὶ Πλάτωνος,] Joſ. Scaliger emendat παρὰ Πλάτωνος, cui Dan. Heinſius ſuffragatur.

ὅ, τι ἐστὶν [ὁ] Θεός;] Articulum vulgo praetermittunt, quem nos ex Reg. adjecimus.

Γυρὸς ἐν ὤμοισιν,] Verſus eſt Homericus Odyſſ. Τ'. 246. At uterque mſ. Γυρὸς ἐν ὤμοιιν, quod duale frequenter adhibet poeta; nec aliter hoc in loco videretur ſcripſiſſe, niſi receptam lectionem tuerentur Etymologus et alii.

κυανᾶς μὲν ὀφρύας, χρυσᾶς δὲ χαίτας,] Stephanus poſt χαίτας deſiderari putat ἔχοντα. Verum ſi, quod paſſim fit, ſubintelligas κατὰ, bene ſe habebit oratio. Porro noſter ad Homerum reſpicit Iliad. Α'. 528, ſeqq.

Ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων,
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Ad hanc imaginem Phidias et Euphranor Jovem expreſſerunt, ut docebit Euſtathius. Quod autem Maximus addit ἐλελιζόμενον ὑπ' [αὐτῶν] τὸν οὐρανὸν, id oſtendit eum in ſuis exemplaribus inveniſſe μέγαν δ' [ἐλέλιξαν] Ὄλυμπον. Ac ita laudat Clemens Protrept. p. 28. eamque ſcripturam a poetae manu fuiſſe crediderim. Vide Dionem Chryſoſtomum Orat. xii. pagg. 200. D. 217. B.

καὶ φιλόσοφοι καταμαντεύονται.] Heinſius, voces binas excidiſſe ratus, legit ποιηταί τε καὶ φιλόσοφοι καταμαντεύονται. Nihil opus. Καὶ φιλόσοφοι ſunt *etiam philoſophi*. Vide Lucianum de Conſcr. Hiſt. tom. i. p. 614.

Sectio δ'.

Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς [ἄλλα,] ἐν δὲ τοῖς [ἄλλα, καὶ οὐ ταὐτὰ] ψηφιζομένους τοὺς ἀνθρώπους,] Haec lectio mſs. deberi non videtur; nam Reg. et Harleian. habent, Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς [ἄλλοις,] ἐν δὲ τοῖς [ἄλλοις ταὐτὸ] ψηφιζομένους τοὺς ἀνθρώπους. Corrupte quidem. Reponendum ſuſpicor, Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς [ἄλλους,] ἐν δὲ τοῖς [ἄλλους ἄλλοις ἀντιψηφιζομένους] τοὺς ἀνθρώπους, πάντας [τε] πᾶσι διαφερομένους. *At in his quidem rebus alios homines, in illis vero alios diverſa cenſere videas, et omnes ab omnibus diſſentire.* Euſe-

bius de Laud. Conſtantini cap. i. p. 717. Πᾶν ἀθρόως γένος ἀνθρώπων, ἔθνη παντοῖα, φυλαί, καὶ γλῶσσαι, κοινῇ τε πάντες ὁμοῦ καὶ κατὰ μέρος τὰς γνώμας διεστῶτες τὰ ἄλλα, κατὰ μόνην τήνδε συμφωνοῦσι τὴν ὁμολογίαν· τὸν ἕνα καὶ μόνον λογισμοῖς ἐμφύτοις, αὐτομαθέσι τε καὶ αὐτοδιδάκτοις ἐννοίαις θεοκλυτοῦντες.

Τοῖος γὰρ νόος] Odyſſ. Σ'. 135. Vide Jac. Duportum Gnomol. Homer. pag. 252, ſeqq.

Sectio ε'.

κἀκεῖ θεοί,] Θεοί, quos dicit, ſunt ſol, luna, ſtellaeque; haec enim in deorum numero ponebant Ethnici. Vide Lactantium Div. Inſtit. ii. 13. Euſebium Demonſtr. Evang. iv. 8. et ea, quae notavimus ad Ciceronis Acad. ii. 36.

τί ταῦτα ὡραῖα,—ἡ ψυχὴ λέγει,] Vulgo deeſt haec ῥῆσις, quam nos ex Reg. et Harleian. addidimus, quae Latine ſic ſonat: *quaenam haec decora, et pulchra, et periodi, et temperies aeris, et animalium generationes, et frugum naturae? Dei univerſa ſunt opera, dicit anima.*

κἂν ἀφέλῃς αὐτοῦ τὸ ἀγαθόν, ὡς Λεύκιππος·] Leucippus atheus erat, qui principiis inter ſe temere coeuntibus mundum dixit eſſe concretum, divinamque providentiam negavit. Vide Lactantium de Ira Dei cap. x.

κἂν προσθῇς τὸ ὁμοπαθές, ὡς Δημόκριτος·] Democritus ſimulachra poſuit οὐκ ἄφθαρτα, μηδενὸς ἄλλου παρὰ ταῦτα ὄντος θεοῦ, prout ait Sextus Empiricus adverſ. Mathem. ix. 19. *Cumque idem omnino, quia nihil ſemper ſuo ſtatu maneat, neget eſſe quicquam ſempiternum*, jure Deum vel ſuſtuliſſe, vel paſſionibus humanis ſubjeciſſe cenſeatur. Adi ſis Ciceronem N. D. i. 12.

κἂν ὑπαλλάξῃς τὴν φύσιν, ὡς Στράτων·] Hicce phyſicus *omnem vim divinam in natura ſitam eſſe cenſet, quae careat omni ſenſu.* Verba ſunt Ciceronis N. D. i. 13. Is itaque Dei naturam mutavit. Vide Lactantium de Ira Dei cap. x. § 1. et 34, ſeqq.

κἂν δῷς τὴν ἡδονήν, ὡς Ἐπίκουρος·] Pro philoſophi Gargettii mente, Deus *habet exploratum fore ſe ſemper cum in maximis, tum in aeternis voluptatibus*, ad corpus pertinentibus: *nullam enim* novit *niſi profectam a corpore, et redeuntem ad corpus, animi voluptatem.* Adi Ciceronem N. D. i. 19, 40. De Diagora vero Protagoraque conſulantur ejuſdem libri capp. xii, xxiii. Plato in Theaet. p. 122. G. Sextus Empiricus adverſus Mathem. lib. ix. § 51, 53, 56. aliique plures. Joannes Sariſburienſis Policr. lib. v. cap. iv. p. 261. *Sed forte quid de natura Deorum ſentiret, in auribus corrupti populi proloqui non audebat, qui legerat combuſtos eſſe libros philoſophi* Pythagorae, *et ipſum actum eſſe in exilium ab Athenienſibus eo, quod dubitaverat an de Diis vera eſſent, quae vulgo dicebantur.* Lege *Protagorae.* Vide Minucii Felicis Octav. cap. viii.

Sectio ϛ'.

οὐ δυνάμενος] Vulgo μὴ δυνάμενος. At Reg. habet εἰ δυνάμενος, Harleian. οὐ δυνάμενος, quem ſequor.

Αὐτοὶ γὰρ δὴ τί δοξάσωμεν.] Vulgo αὐτοῖς. Sed in Harleian. ultima littera, tanquam quae delenda ſit, puncto notatur, et Henr. Stephanus ita reponendum jamdiu monuit.

ἐκεῖ-

ἐσκέπτετο τὰ ἴχνη τῶν ἐχόντων,] Vulgo *ἐσκέπτετο τῶν ἐχόντων τὰ ἴχνη.* Cum vero Reg. et Harleian. dent *ἐσκέπτετο τέχνη τῶν ἐχόντων,* ordinem verborum mutandum cenſui.

Ἦ ῥ' οἵγ' ὑβρισταὶ] Odyſſ. Z'. 120.

μαντεῖον τὸ ἐν Διὸς, ἢ Ἀπόλλωνος,] Vulgo *τὸ* [*ἐκ*] *Διὸς*, quod Graece dici non poteſt. Codices habent *τὸ* [*ἐν*] *Διὸς*, quos ſequor.

οὐ τὸν Κροίσου λέβητα, etc.] Ad reſponſum, quod Croeſi nuntiis dedit Pythia, noſter reſpicit. Id apud Herodotum i. 47. ita ſe habet:

> *Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης,*
> *Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.*
> *Ὀδμή δ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης*
> *Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν* etc.

Vide ſis Suidam in *Χροῖσος*, et Origenem contra Celſum lib. ii. p. 63. Huc reſpiciunt noſter infra Diſſert. xix. 3. Lucianus Jov. Trag. tom. ii. p. 145. in bis Accuſ. p. 212. Tertullianus Apol. cap. xxii. et Euſeb. Praep. Evang. v. 21. Penultimum verſum refert ſoholiaſtes Luciani tom. ii. pag. 12. ſed ibi *κραταιρήνοιο* legitur. Repone *κραταιρίνοιο*, prout recte legitur in ſcholiis ad Jovem Confut. p. 6.

Sectio ζ'.

ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτεροῦ, συναγείραντος, καὶ συνείλαντος, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀποστρέφοντος [*πρὸς τὸ*] *νηφάλιον καὶ κόσμιον·*] Hunc locum corrupit librariorum ſocordia. Heinſius reponit *ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτεροῦ καὶ συναγείραντος καὶ συνείλαντος* [*αὐτὸν*] *τὰς αἰσθήσεις* [*ἀποστρέφοντος*] *πρὸς τὸ νηφάλιον καὶ κόσμιον.* Reg. a prima manu et Harleian. voces *πρὸς τὸ* neſciunt. Forte ſcripſit Maximus, *ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτεροῦ, συναγείραντος καὶ συνείλαντος* [*αὐτὸν,*] *καὶ τὰς αἰσθήσεις* [*ἀποστρέφοντος,*] *τὸ νηφάλιον καὶ κόσμιον.* Vide ſis infra § 10.

συμπεφορημένη, καὶ ῥέουσα,] Heinſio placet *συμπεφυρμένη.* Sed non eſt, cur a codicibus recedatur. M. Antoninus iv. 27. *Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος ἢ κυκεὼν·* [*συμπεφορημένος*] *μὲν, ἀλλὰ κόσμος.* Dion. Chryſoſtomus Orat. iv. p. 80. D. *Τὸ τῶν Κενταύρων γένος ποικίλον καὶ* [*συμπεφορημένον.*] Clementina Hom. vi. cap. iii. *Ἦν πολὲ ὅτε οὐδὲν* (lege *ἦν ποτὲ οὐδὲν*) *πλὴν χάος καὶ στοιχείων ἀτάκτως* (ſic ſcribendum, non *ἀτάκτων*) *ἔτι* [*συμπεφορημένων*] *μίξις ἀδιάκριτος.* Vide ſis porro Platonem Phileto p. 94. C. Phaedro p. 347. Lucian. Ver. Hiſt. lib. ii. p. 687. Laertium x. 69. et Cyrillum in Julian. lib. vii. p. 236. C.

Sectio η'.

τὸ αἰσθητικὸν τοῦ φυτικοῦ κρεῖττον·] Immiſſa particula, legerim, *τὸ* [*δ'*] *αἰσθητικὸν τοῦ φυτικοῦ κρεῖττον.*

ἐξ ἁπάντων [*τούτων*] *ἠθροισμένης.*] Vulgo deeſt *τούτων*, quod nos ex Reg. addidimus.

Πῶς πίνω [*τούτων*] Vulgo *τοῦτον.* Nos utrumque codicem ſequimur, id quod loci mens flagitat.

ὥσπερ εἰς ἀκρόπολιν ἀναβιβασαμένους [*τῷ λόγῳ*] Heinſius ſcribit *τοῦ λόγου*, ut *ἀκρόπολις τοῦ λόγου*, *rationis arx*, intelligatur. Hoc autem modo bis idem dicitur. Revera nihil eſt mutandum. *Τῷ λόγῳ*, *cogitatione* vel *ratione.* Infra § 11. *Ἀπέδυσεν καὶ ἄφελε* [*τῷ λόγῳ*] *τὴν περιβολὴν ταύτην.* Et Diſſert. ii. § 1. *Τῆς ὅλης γῆς οἱ*

ἄφιλοι

ἀφίλοι τις [τῷ λόγῳ] τ' ἴδεαν, ut ex mſs. reſtituimus. Auguſtinus C. D. ii. 14. *Plato cum* ratione *formaret, qualis eſſe civitas debeat.* Nota eſt Platonis πολιτεία λόγῳ γινομένη, quae tamen *in ſermone*, prout Minucius Felix cap. xxii. vel *in libris*, quemadmodum Cicero de Orat. i. 52. et Agellius xviii. 2. *ficta* rectius diceretur.

καὶ πέφυκε, [καὶ νοεῖ·] Vulgo deſunt duae voces ultimae, quas ſuppeditavit Harleian. a ſecunda manu. Certe loci ſenſus illas omnino poſtulat; et eas, alio licet ordine, Dan. Heinſius addendas eſſe cenſuit.

Sectio θ'.

Εἰ δὲ βούλει, [τῇδε] εἴκαζε] Vulgo deeſt vox penultima. Nos eam fide codicum Reg. et Harl. adjecimus.

ἄλλα μέρη] Vulgo ἄλλα [τὰ] μέρη. Sed articulum illum neſciunt Reg. et Harleian.

ὄνομα μὲν οὐ λέγει, οὐ γὰρ [οἶδεν·] Stephanus edidit οὐ γὰρ εἶδεν. Male: quod etiam Heinſius animadvertit. Mendum typographicum, nec aliud quicquam, videtur; οἶδεν enim dat uterque codex, nec aliter in ſuo Paccius legit. Deus ſcilicet ἀνωνόμαστος paſſim dicitur. Vide Juſtinum Apol. i. cap. lxxxii. Tatianum Orat. ad Graecos § vii. Euſebium de Laud. Conſtantini cap. xii. alioſque plures.

[ἀπὸ ἀθεὶς] ἀκοῇ,] Sic Heinſius ex mſ. Reg. ſcribit; ac ita dant Harl. et Paccii codex. Vulgo ἀπαθεὶς, quod abſurdum.

Sectio ι'.

τὸ τοῦ Συρακουσίου αἴνιγμα· Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει.] Julianus Orat. viii. pag. 247. A. Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει, φησὶν ὁ Σικελιώτης. Syracuſius vel Siculus ille fuit Epicharmus. Theodoretus Therap. i. pag. 15. Κατὰ γὰρ δὴ τὸν Ἐπίχαρμον, τὸν Πυθαγόρειον λέγω,

> Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει· τἄλλα κωφὰ,
> καὶ τυφλά.

Eundem verſum memorant Clemens, Porphyrius, Jamblichus, Plutarchus, Tzetzes, aliique. Epicharmi vero mentem pervertit Maximus: voluit enim philoſophus Siculus oculos et aures organa tantum eſſe, quibus videremus ac audiremus; ipſam vero mentem videre ſimul et audire. Cicero Tuſc. i. 20. *Nos ne nunc quidem oculis cernimus ea, quae videmus, neque enim eſt ullus ſenſus in corpore; ſed — viae quaſi quaedam ſunt ad oculos, ad auris, ad naris a ſede animi perforatae. Itaque ſaepe aut cogitatione, aut aliqua vi morbi impediti, apertis atque integris et oculis et auribus, nec videmus, nec audimus; ut facile intelligi poſſit animum et videre et audire, non eas partis, quae quaſi feneſtrae ſint animi.* Vide ſis et Platonem in Theaet. pag. 132. B. C.

ἐπιστάμενον,] Andr. Schotto mihique placet ἐφιστάμενον. Vide Platonem in Sympoſ. p. 331. F.

ἐπὶ τὸν [ἀληθῆ] τόπον,] Heinſius optime repoſuit [ἀπαθῆ] τόπον. Lucanus ii. 267.

> *Caeleſtia ſemper*
> *Inconcuſſa ſuo volvuntur ſidera lapſu.*
> *Fulminibus propior terrae ſuccenditur aer,*
> *Imaque telluris ventos tractuſque coruſcos*
> *Flammarum accipiunt: nubes excedit Olympus*
> *Lege Deum.* Vide

Vide ſis Apuleium de Mundo p. 747. et Senecam de Ira iii. 6. ac Epiſt. lix. p. 214.

Ἔνθ’ οὐκ ἔς’ οὔτ’ ἂρ χειμὼν πολὺς,] Hi verſus in Homero nullibi ſimul exſtant; ſed priores tres voculae Maximi ſunt: οὔτ’ ἂρ χειμὼν πολὺς inveniuntur Odyſſ. Δ´. 566. Reliqua leguntur Odyſſ. Z´. 43, ſeqq. Hos tamen verſus ita conjunctim laudat noſter Diſſert. i. § 4.

ὑπὸ πλήθους ἐπιθυμιῶν καὶ λογισμῶν ἀλλοκότων [ταραττομένων;] Lege ταραττόμενος.

οὐ μᾶλλον, [ἢ] ἐν δημοκρατίᾳ] Vulgo deeſt ἢ, quod nos, ſenſu volente, putavimus addendum. Sic etiam Heinſius repoſuit, et ita legit Paccius. Vide Diſſert. xviii. 5.

Ἀνδρῶν δ’ ἐν πολλῷ ὁμάδῳ πῶς [κεν] τίς ἀκούσῃ;] Vulgo κἂν, contra quam praecipiunt Reg. et Harl. Verſus eſt Homericus Iliad. Τ´. 81.

τὸ κρήδεμνον τῷ Ὀδυσσεῖ ἡ Λευκοθέα.] Ulixen Ino ſive Leucothea ſic adloquitur Odyſſ. E´. 346.

> Τῆ δὲ τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο
> τάνυσαι.

Adi ſis et ℣ 373.

Sectio ιέ.

οὐδὲ λειμὼν [καλὸν,] ἀλλ’ [ὁπόθεν] καὶ ὁ λειμὼν καλός·] Vulgo καλὸς, ἀλλ’ ὅθεν. Nos mſ. Reg. ſequimur. Quin et καλὸν exhibet Harleian. Noſter ad Platonicorum ſententiam reſpicit, quibus omnia ſunt pulchra τῷ ὁπωσοῦν μετέχειν ἐκείνου τοῦ πρώτου καὶ τιμιωτάτου, quod eſt Deus. Vide Alcinoum cap. xxvii. Plato Phaedone § xxxiv. p. 153. Φαίνεται γάρ μοι, εἴ τι ἐστὶν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλὸν, οὐδὲ δι’ ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι, ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ, et quae ſequuntur. Videas etiam Sympoſ. p. 331. Apuleium Apol. p. 429. et noſtrum Diſſert. xxvii. § 7, 8. Eadem fuit opinio Pythagoreorum, quod docebit Jamblichus Vit. Pythag. cap. xii. § 59. Adi ſis Dionyſium Areopagit. de Divin. Nom. cap. iv. § 7.

Sectio ιϛ´.

Βοιώτιος ποιητὴς] Reſpicit ad illud Heſiodeum,

> Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πο-
> λυβοτείρῃ
> Ἀθάνατοι Ζηνός.

Exſtat Oper. et Dier. ℣ 252.

γῆν δὲ οἷον φρουρὸν] Codices τὸ ὡς. Emendationem vero Theod. Canteri, quod neceſſaria videbatur, recepi.

ὥσπερ νόμον, παρέχοντα τοῖς πειθομένοις σωτηρίαν ὑπάρχουσαν [ἐν αὐτῷ·] Vulgo σωτηρίαν ὑπάρχουσαν αὐτῶν, quo modo vitiatur Helleniſmus: nam tum demum ὑπάρχουσαν ad νόμον referas oportet; hoc autem, ſalvis Grammaticae canonibus, fieri non poteſt. Nos igitur lectionem dedimus, quam repraeſentant Reg. et Harleian.

ὁρατοὺς θεοὺς,] Sidera, quae pariter Philoni de Opif. Mundi p. 4. F. θεοὶ αἰσθητοὶ dicuntur. Apuleius de Deo Socr. pagg. 664, ſeqq. *Deos caelites partim viſu uſurpamus, alios intellectu veſtigamus. Ac viſu quidem cernimus*

> *Vos, o clariſſima mundi*
> *Lumina, labentem caelo quae ducitis annum.*

— In eodem viſibilium Deorum numero caetera quoque ſidera, qui cum Platone ſentis, locato. Vide ſis Au-

 guſtinum

guſtinum C. D. ix. 16. x. 27. P. D. Huetium Orig. ii. 8. et Th. Gatakerum ad Antoninum viii. 19.

[βασιλεῖ] [συγχρωτάτας,] Sic in ſuo codice legit Paccius, et ita reſcripſit Heinſius. Vulgo βασιλεῖς, quod ineptum; nam ſummus Deus ἄναξ eſt ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

DISSERT. XVIII. *vulgo* II.

EI τὸν ἀδικήσαντα] Vulgo Περὶ τοῦ, εἰ τὸν ἀδικήσαντα. Sed duas illas voces neſciunt mſs.

Sectio α.

Πότερον [δίκᾳ] τεῖχος ὕψιον, ἢ [σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει] ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων,] Vulgo Πότερον [δίκας] τεῖχος ὕψιον, ἢ [σκολιᾶς ἀπάτας ἀναβαίνειν.] Sed Reg. et Harleian. ita dant, ut edidimus. Huic etiam lectioni favet Atticus apud Euſebium Praep. Evang. xv. 5. cujus verba ſic exhibent librarii, Πότερον δὴ καὶ ἴχνος ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει etc. Scribendum Πότερον [δίκᾳ τεῖχος] ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει, quod etiam Dan. Heinſius tantum non vidit. Plato quidem de Rep. lib. ii. p. 424. E. et Cicero ad Atticum xiii. 38. dant Πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, ἢ σκολιᾶς ἀπάτας. Hi vero Pindari verba non retinent, ſed ad ſuum deflectunt propoſitum. Locus eſt hoc modo vertendus, *Utrum juſtitiane, an obliquis fraudibus, altiorem murum conſcendat terreſtre genus hominum*; hoc eſt, num fraus, an juſtitia, ſit hominibus tutior. Vide Claudianum de iv. Conſ. Honorii ỷ 109.

προσβαλλων χρυσὸν χαλκῷ·] Vulgo χρυσῷ χαλκόν. Noſtram vero lectionem repraeſentant Reg. et Harleian. Ac ita Paccius in ſuo codice ſcriptum reperit.

δίκᾳ τεῖχος ὕψιον,] Vulgo δίκας, renitentibus mſs.

καὶ δίκᾳ τεῖχος ὕψιον, καὶ μὴ [σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνεις] Vulgo καὶ [δίκας] τεῖχος ὕψιον, καὶ μὴ [σκολιᾶς ἀπάτας ἀναβαίνειν] quod reſpuunt codices.

ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων.] Henr. Stephanus hic et ſupra mavult ἐπιχθονίων γένος ἀνθρώπων, nec aliter habet Euſebius Praep. Evang. xv. 5. Cum tamen eodem redeat, ſive *terreſtrium genus hominum*, ſive *terreſtre* dicas, a mſs. recedendum non putavi. Sic Plutarchus tom. ii. p. 500. B: τὰ θνητὰ τῶν ζώων γένη dixit, quamvis τὰ τῶν θνητῶν ζώων γένη dicere potuerit. Pariter τὸ φωτῶν ἀλαὸν γένος habet Aeſchylus Prometh. Vinct. ỷ 551. et γένος Τυρσηνικὸν λῃστῶν Euripides Cyclop. ỷ 11.

Ἀλωΐδαις ὁ οὐρανός·] Aloïdae ſunt Otus et Ephialtes Aloëo nati,

> *Qui manibus magnum reſcindere caelum*
> *Aggreſſi, ſuperiſque Jovem detrudere regnis,*

ut loquitur Virgilius Aen. vi. 582. Ibi vide Servium. Adi ſis etiam Themiſtium Orat. ii. p. 36. Heſych. in Ὦτος, Lucanum vi. 410, ſeqq.

ſeqq. Claudianum de Bell. Getic. ℣ 68, ſeqq. Hyginum Fab. xxviii. et ſcholiaſten ad Luciani Icaromenippum tom. ii. pagg. 24, 25. Nonnullis Ἀλωάδαι dicuntur.

Sectio β'.

τὸ τύπτειν καὶ τύπτεσθαι,] Vulgo καὶ τὸ τύπτεσθαι, contra quam volunt mſs.

(ὁρᾶται μὲν γὰρ τὸ μεῖζον ὄψεως,] Vulgo τὸ μὲν γάρ. Reg. ὁ μὲν γάρ. Harleian. οἱ μὲν γὰρ, et a ſecunda manu ὁρᾷ μὲν γὰρ, et hinc ὁρᾶται μὲν γὰρ, ſenſu jubente, feci. Haud aliter Paccius vel in ſuo codice reperit, vel legendum divinavit, ut ejus interpretatio docet.

τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι] Vulgo καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι. Nos Harleian. ſequimur: nam Reg. ſecundam tertiamque vocem praetermittit.

Sectio γ'.

ἀναφαίρετος γάρ.] Heinſio ſupplendum placet ἀναφαίρετος γὰρ [ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ.] Hoc tamen additamento nihil eſt opus: ἀναφαίρετος enim commode reddi queat, *ſpoliari non poteſt*. Suid. Ἀναφαιρέτους, μὴ ἀφαιρουμένους.

ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅ,τι ἀφαιρεθῇ,] Vulgo ὅτι [μὴ] ἀφαιρεθῇ. Nec ſum neſcius eorum, quae notavit Joach. Kuhnius ad Aeliani Var. Hiſt. iii. 43. ut particulas negativas interdum πλεονάζειν oſtenderet. Sed exempla, quae protulit vir ille doctus, huic loco non conveniunt. Quapropter cum μὴ punctis in Harleian. notetur, eam voculam delevi; quod et H. Stephanus faciendum judicavit.

Sectio δ'.

κἂν [ἔχῃ μὴ] ἀφαιρετὸν τὸ ἀγαθόν.] Vulgo κἂν [μὴ ᾖ] ἀφαιρετὸν τὸ ἀγαθόν. Cum vero codex uterque det ἂν ἔχῃ δὴ, veram lectionem non difficulter extudi.

τοιχωρύχον τὸν ἐπιχειρήσαντα, κἂν μὴ λάθῃ· καὶ προδότην τὸν [μελλήσαντα,] Vulgo κἂν μὴ λάθῃ [δράσας·] καὶ προδότην τὸν [μελετήσαντα.] Nos Reg. et Harleian. κατὰ πόδας ſequimur, mente Maximi flagitante. De re, quam noſter hic agit, vide Lipſ. ad Senecae de Conſtant. cap. vii. et Cujacium Obſerv. xv. 25. Οὐ γὰρ μόνον ὁ ἀδικήσας κακὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐννοήσας ἀδικῆσαι, ὥς γε ἐμοὶ κρῖναι, prout recte ſtatuit Aelianus V. H. xiv. 28.

ὁ μοχθηρὸς, τὴν ἀρετὴν οὐκ ἔχων] Vulgo ὁ μοχθηρὸς [ὁ] τὴν ἀρετὴν οὐκ ἔχων. Sed voculae, quam ſuſtuli, nullum prorſus eſt in mſs. veſtigium.

βέλτιον [ἀπεῖναι] ταῦτα,] Sic codices, et ſic Paccius legit. Vulgo ἐπεῖναι. Contra rem ipſam, quod etiam Heinſius animadvertit.

Sectio ε'.

Οὕτως ἐρῶ πονηρῷ νῦν.] Dan: Heinſius reſcribendum cenſet οὕτως ἐρῶ [περὶ πονηροῦ] νῦν· cujus emendationis anſam e Paccii verſione, niſi fallor, arripuit. Ea ſe ſic habet, *Sed nunc* de improbo *loquor*: Aliquando legendum conjeci, Οὕτως [ἐγώγ' οὖν ἐρῶ] νῦν. Codices tamen a vulgata lectione non abſcedunt.

Τί δὲ τῷ κρείττονι δεινόν;] His verbis hiatus indicium praepoſuerunt editores. Sed aſteriſcos delevi, ſiquidem locus mihi videbatur integer. Nam ſupra ſtatuerat Maximus

Maximus improbos ἀδικῶν μὲν, οὐκ ἀδικεῖσθαι δὲ, ideoque non opus erat ut hanc partem ulterius tractaret. Quamobrem recta proceſſit ad id, quod hac diſſertatione praeſertim voluit demonſtrandum.

εἰς ὅ, τι ἀδικῇ οὐκ ἀδικεῖ, ὅτι οὐκ ἔχει·] Corruptus eſt locus. Lege, εἰς ὅ, τι ἀδικηθῇ, vel, εἰς ὅ, τι ἀδικῆται, οὐκ ἔχει.

οὐ γὰρ τῷ ὑπάρξαι] Vulgo εἰ γάρ. Uterque vero codex lectionem, quam reſtituimus, exhibet. Ait Maximus, *Non enim improbior eſt, qui infert injuriam, eo quod incipit; ſed is aeque eſt improbus, qui injuriam refert.* Oratio, quam prae ſe fert vulgata lectio, ſibimet ipſi repugnat. De re ipſa vide Gatakerum ad Antonini vi. 6.

Sectio ϛ'.

ᾧ γὰρ δικαίῳ συγχωρεῖς τῷ παθόντι ἐπεξιέναι, τῷ αὐτῷ τούτῳ δικαίῳ ἐπαναχωρεῖ αὖθις ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν [αὐτὸν] ἡ τιμωρία·] Sic codices, niſi quod ἐπεξεῖναι repraeſentent. Legerim tamen ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν [ἄλλον.] Vulgo, Εἰ γὰρ τῷ αὐτῷ τούτῳ δικαίῳ τῷ παθόντι συγχωρεῖς ἐπεξιέναι πρὸς τὸν ἀδικήσαντα, ἐπαναχωρεῖ αὖθις etc. Quin et Heinſius in hiſce mſs. lectionem vidit eſſe potiorem. Quintilianus Inſt. Orat. vii. 4. *Vis contra vim et talio nihil habent adverſum eum, qui prior fecit, injuſtitiae; et non, quoniam res pares ſunt, etiam id eſt juſtum, quod anteceſſit.*

Φοίνικες ἐξ Ἄργους etc.] Phoenices Io rapiebant Inachi filiam, Jaſon Medeam, Paris Helenam. Vide Herodotum lib. i. cap. 1, 2, 3.

Sectio ζ'.

ἠπίσταντο, ὅτι τοῖς ἀδικοῦσι μέγιστον κακὸν [ἡ] ἀδικία αὐτὴ, τοῦτ' εἶναι] Vulgo ἡ ἀδικία αὐτὴ, [ὡς] τοῦτ' εἶναι. Sed antepenultimam vocem neſciunt Reg. et Harleian. ἡ vero in ἣ conjectura freti mutavimus; quod ipſa ſententiae vis poſtulabat: Socrates apud Platonem in Gorgia p. 290. A. Μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Conſtantinus in Orat. ad Sanctorum coetum cap. xv. Ἡ δέ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἡ οὐράνιος σοφία, αἱρεῖσθαι τὸ ἀδικεῖσθαι πρὸ τοῦ ἀδικεῖν· καὶ γινομένης ἀνάγκης, ἑτοίμως ἔχειν κακῶς πάσχειν μᾶλλον, ἢ ποιεῖν· μεγίστου γὰρ ὄντος τοῦ ἀδικεῖν κακοῦ, οὐχ ὁ ἀδικούμενος, ἀλλ' ὁ ἀδικῶν, τῇ μεγίστῃ περιβέβληται τιμωρίᾳ. Vide ſis Agellium xii. 9. Senecam de Ira iii. 6. et de Conſtant. cap. xvi. Cyprianum Epiſt. lv. p. 85. denique Boetium Conſol. Philoſ. lib. ix. p. 4.

ἀπόλωλε [Σκιώνη] Vulgo Σικυώνη, quemadmodum legere Paccius et Heinſius. Nulla vero fuit urbs, cui nomen *Sicyone*. Nota quidem eſt *Sicyon*, de qua non agitur. In utroque mſ. eſt Σκιώνη, prout edidimus, eaque vera eſt lectio. Vide Thucydidem lib. iv. p. 332, ſeqq. edit. Wechel. Iſocratem Paneg. pagg. 89, 91. Arrianum Exped. i. 9. Photium Cod. CLXXXVI. § 13. et Ariſtidem in Panath. tom. i. pagg. 304, 309.

Sectio η'.

Ὦ [δίκης] ἀφανοῦς] Heinſius legit τύχης, ut ex ejus verſione liquet. Codicum tamen lectio rejicienda non videtur; ultio enim in cauſa eſt, cur, ut Maximus ait, δίκη ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλον μεταπηδῇ, eoque modo fiat ἀφανὴς καὶ πλανωμένη.

Ἐμὲ δὲ Ἄνυτος — βλαβῆναι.] Socrates apud Platon. in Apol. § xii. p. 26.

Digitized by Google

p. 26. Ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν βλάψει οὔτε Μέλιτος, οὔτε Ἄνυτος, οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο· οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι etc. Idem autem referunt, ut alios praeteream, Origenes in Celſum lib. viii. p. 383. et Arrianus Epict. ii. 2.

Sectio θ'.

Ὥσπερ γὰρ τῷ μαγείλης [ἐμπεπλησμένῳ] Haec eſt certiſſima Stephani conjectura, nec aliter, ut videtur, prior legit Paccius. Reg. ἐμπεπλεγμένῳ. Harl. ἐμπεπληγμένῳ, quod vero propius. Non diſſimilem comparationem adhibet Plutarchus adverſus Stoicos tom. ii. p. 1059. F.

ζυναπολαύειν τοῦ κακοῦ,] Vulgo συναπολαύειν [καὶ] τοῦ κακοῦ. Sed illa particula prorſus eſt ſupervacanea, nec in Reg. aut Harleian. comparet; quapropter eam delevimus.

ὁ μὴ πεφυκὼς τὸ ἀδίκων] Vulgo τὸ ἄδικον, et ita codices. Henr. tamen Stephani conjecturam recepimus, quippe, prout videtur, eam poſtulat linguae Graecae ratio.

Sectio ι'.

Τί οὖν; [Εἰ καὶ] οἱ παῖδες] Voces Εἰ καὶ vulgo deſunt. Eas nos, utpote quae ſenſui complendo neceſſariae ſunt, ex Reg. et Harleian. adjecimus. Vide noſtrum Diſſert. ix. 5. xxxvi. 5. et Arrianum Epict. iv. 7.

ὑπάγοιεν] Cl. Hemſterhuſius ad Pollucis lib. ix. § 110. mavult ἀπάγοιεν. Sed immerito. Vide modo Platonis Apol. § xiv. ac Etymologum in Ἔνδειξις.

ἢ οὐ καταγελάστεος [ἐκ] τούτου δικαστηρίου] Heinſius reponit ἢ οὐ καταγελάστεος τούτου δικαστηρίου, nec aliter Graece loqui licet. Malim tamen ἢ οὐ καταγελάστεος [εἰκὸς] τούτου δικαστηρίου. Mendum peperit compendiarius ſcribendi modus.

καλλιδούλων ἀποθνήσκειν ἄνδρα θνητόν.] Diog. Laertius ii. 35. Πρὸς τὸν εἰπόντα, θάνατόν σου κατέγνωσαν Ἀθηναῖοι, κἀκείνων, φησὶν, ἡ φύσις. Ibi Menagius plura.

Φρονέω γὰρ] Iliad. Γ. 604.

DISSERT. XIX. *vulgo* III.

Εἰ, μαντικῆς οὔσης,] Vulgo Περὶ τοῦ, εἰ μαντικῆς etc. Nos Reg. et Harleian. repraeſentamus. Hanc autem diſſertationem Latine vertit H. Grotius in libro, quo philoſophorum ſententias de Fato complexus eſt, p. 63, ſeqq.

Sectio α'.

οἱ Μῆδοι] Aeſchylus in Perſis ℣ 236.

Καὶ στρατὸς τοιοῦτος ἔρξας πολλὰ δὴ [Μήδους] κακά.

Ubi ſcholiaſtes, Μήδους γὰρ, inquit, τοὺς Πέρσας εἴρηκεν. Sic paſſim Thucydides et alii loquuntur. Adi ſis ſcholiaſten ad Ariſtophanis Aves ℣ 485.

Φράττεσθαι τὸ ἄστυ ξυλίνῳ τείχει.] Ammianus Marcellinus xxiii. 5. *Oracula dubia legimus, quae non niſi caſus diſcrevere poſtremi; ut fidem vaticinii Delphici — quae Athenienſibus ad certandum contra Medos oblique deſtinaverat mare.* Oraculi verba ſervarunt Herodotus vii. 141.

Philoſtratus Vit. Sophiſt. Prooem. p. 481. Luciani ſcholiaſtes ad Jov. Trag. tom. ii. p. 12. et Theodoretus Ther. p. 140.

> Τεῖχος Τελογλυφεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς.

Hinc emendandus eſt ſcholiaſtes Ariſtidis tom. ii. p. 186. ed. Oxon. apud quem Τελογλυφέιως perperam legitur. Vide Corn. Nepotem Themiſt. cap. ii. Juſtinum ii. 12. Plutarchum Them. p. 116. D. Dionem Chryſoſtomum Orat. xxv. p. 281. denique Syneſium de Inſomn. p. 135. D. et noſtrum xxxv. 6. Rem tradit et auctor Ὑποθέσεως in Perſas Aeſchyli p. 122.

αὐτοῖς παισὶν, [ἐν] ἐλευθερίᾳ,] Vulgo deeſt vox penultima, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio β′.

καὶ [ἀνθρώπων] νοῦς] In Harleian. eſt ἀνθρώπου νοῦς, quod rectius.

Sectio γ′.

Οὔτι τὸ θεῖον πάντων εὔστοχον,] Deum ſummum eſſe πανταδαῆ, exceptis Epicureis et ſimilis farinae hominibus, ſtatuere philoſophi, praecipue vero Platonici. Vide Tob. Pfannerum Theol. Gent. cap. ii. § 29. et P. D. Huetium Alnet. Quaeſt. lib. ii. cap. ii. § 16. Nam *confiteri eſſe Deum, et negare praeſcium futurorum, apertiſſima inſania eſt*, quod ait Auguſtin. C. D. v. 9. Scilicet Platonis erat ſententia, *nunquam ſe Deum cum homine communicare*, ſed per daemonas *omnes praeſagiorum ſpecies regi*. Vide Apuleium de Deo Socr. pagg. 673, 674. Ipſe Plato Sympoſ. p. 327. G. Διὰ τούτου (δαιμονίων γένους) καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ — θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται. Adi ſis et Alcinoum cap. xv. Martianum Capellam lib. ii. p. 38. Porphyrium de Abſtin. ii. 38. Plutarchum de Orac. Def. pagg. 417, 418. ac Theodoretum Therap. x. pagg. 136, 137. Hoc igitur effatum de Daemonibus, qui Dii paſſim nominantur, eſt intelligendum. Euripides Iphig. Taur. ὑ 570.

> Οὐδ' οἱ σοφοί γε δαίμονες κεκλημένοι
> Πτηνῶν ὀνείρων εἰσὶν ἀψευδέστεροι.
> Πολὺς ταραγμὸς ἔν τε τοῖς θείοις ἔνι
> Κἀν τοῖς βροτείοις.

Sic Pſellus de Oper. Daem. p. 145. ſtatuit Daemonas πρόγνωσιν ἔχειν· πλὴν οὔτε τὴν αἰτιώδη καὶ νοερὰν, οὔτε τὴν ἐπιστημονικὴν, τὴν συμβολικὴν δὲ μόνην· διὸ καὶ διαπίπτειν ὡς τὰ πολλά. De horum vanitate dixit Minucius Felix Oct. capp. xxvi, xxvii.

περὶ μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου [νόμου] καὶ αὖθις ῥητέον.] Heinſius legit ἀνθρωπίνου νοῦ. Repone vero, περὶ μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου [μοι] καὶ αὖθις ῥητέον. Scilicet ἀνθρώπινον et θεῖον abſolute jam poſuit.

ἀριθμὸν ψάμμων,] Vide Diſſert. xvii. § 6.

θεσπίζει ὁ θεὸς τὸ ἀληθὲς μαθεῖν, καὶ συμφέρει, κἂν μέλλῃ] Lego θεσπίζει ὁ θεός· καὶ τὸ ἀληθὲς μαθεῖν συμφέρει etc.

διαφέροντα τοῦ [ἀνθρωπίνου] Heinſius edidit διαφέροντα νοῦ ἀνθρώπου. At codices plerique dant τοῦ ἀνθρώπου, unde τοῦ ἀνθρωπίνου bene repoſuit H. Stephanus, eamque conjecturam praeſtat Harleian. Quapropter ſic edidi.

πολεμεῖν λόγον λόγῳ.] Vulgo λόγῳ λόγον. Contra codices.

Sectio δ'.

ἐξ εἰκόνος, [οἷα δήποτε.] Heinſius emendat οἵας δήποτε. Harleian. dat ἢ οἵα. Reg. ἢ οἵα. Lege ἐξ εἰκόνος. [Ἢ οὐ] δήποτε ἐθεάσω — κινεῖ τὸ πᾶν;

τέχνην δὲ τὴν [ἀνθρωπίνην] Vel aliquid deeſt, uti quidem cenſuit H. Stephanus; vel potius, quemadmodum puto, vox ἀνθρωπίνην in mendo cubat. Auctore, niſi fallor, volente, reſcribo τέχνην δὲ τὴν [θείαν πρόνοιαν,] σώσαν ἡμᾶς etc. Hierocles apud Photium cod. CCXIV. p. 552. Εἱμαρμένη τῶν ἐκβαινόντων κατὰ τὸν τῆς [προνοίας] θεσμὸν δικαστικὴ οὖσα θεοῦ ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. Vide ſis et Codicem CCLII. pag. 1384.

ἀριστείαν δὲ τὴν ἀρετὴν,] Paccius vertit, *fortitudinis praemium, virtutem.* Legit igitur ἀριστεῖον, quomodo reponendum putavit Heinſius. Male, prout arbitror; nam virtus non eſt fortitudinis praemium, ſed ipſa fortitudo.

Sectio ε.

Αὐχμὸς μὲν, καὶ [ἐπομβρίας,] Vulgo ἀνομβρίας, in quam vocem eadem cadit poteſtas ac in αὐχμὸς, ut hoc modo pura puta fiat ταυτολογία. Harleian. ἐπομβρίας, quod *imbrium copiam* denotat; idque, cum commodiſſimum ſit, recepi. Ariſtophanes Nub. ℣ 1118.

> Ὥςε μήτ' [αὐχμὸν] πιέζειν, μήτ'
> ἄγαν γ' [ἐπομβρίαν.]

Alciphron. iii. 35. [Αὐχμὸς] τανῦν — δεῖ δὲ ἐπομβρίας. Pariter ἐπομβρίας καὶ αὐχμὰς conjunxerunt Hipparchus apud Stobaeum Serm. cvi. p. 573. et Sextus Empiricus adverſus Mathem. lib. v. § 2. Aretaeus de Cauſis et Signis Acut. Morb. lib. ii. cap. 4. Ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς [ἐπομβρίην τρέπει]. Ad quem Petitus haec Diogenis Laertii verba laudavit. Heraclitus, τῶν ἰατρῶν αἰνιγματωδῶς ἐπυνθάνετο, εἰ δύναιντο ἐξ [ἐπομβρίας αὐχμὸν] ποιῆσαι. exſtant ix. 3. Hippocrates Aphor. iii. 15. Οἱ αὐχμοὶ τῶν [ἐπομβριῶν] εἰσὶν ὑγιεινότεροι. Vide ſis et Aphoriſm. xvi.

Φερεκύδης σεισμὸν Σαμίοις προεμήνυσε,] Cicero de Divinat. 56. *Pherecydes, cum vidiſſet hauſtam aquam de puteo, terrae motum dixit inſtare.* Sic et ii. 13. ac Plinius H. N. lib. ii. § 81. Pherecydi pariter hoc adſcribunt Apollonius Mirab. cap. v. Diogenes Laertius i. 116. et Theopompus: aſt Andron Pythagorae. Vide Euſeb. P. E. x. 3. Cum Androne faciunt Jamblichus Vit. Pyth. cap. xxviii. § 136. et Porphyrius § 29. Ammian. vero Marcellinus xxii. 16. Anaxagorae hoc idem tribuit.

Ἱπποκράτης Θετταλοῖς προσιόντα [λοιμὸν,] Vulgo λιμόν. At Reg. Harleian. et Paccii codex λοιμὸν repraeſentant. Ac merito quidem; nam Hippocrates *venientem ab Illyriis* peſtilentiam *praedixit*, auctore Plinio vii. 37. Res a Sorano Vit. Hippocr. pagg. 1, 2. plenius hoc modo narratur: Εἰς τὴν Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν [λοιμοῦ] κατασκήψαντος, καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, παρὰ τῶν πρέσβεων· τίνα ἦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ τῶν πνευμάτων μαθὼν, ἐκείνους μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε· συλλογισάμενος δὲ τὴν νόσον ἐπὶ τὴν [Ἀττικὴν] ἥξειν, προειπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων, καὶ τῶν μαθητῶν ἐπιμελήθη. Prior hos locos adduxit Heinſius. Notare vero praeter-

praetermiſit vir ille doctus, hoc beneficium a Theſſalo Hippocratis filio fuſiſſime memoratum eſſe in Orat. ad Athen. tom. i. Oper. Hippocr. pag. 6.

[Τιμήσιος] Κλαζομενίοις ἐκλείποντα ἤλιον,] Vulgo Τιμάσιος, at in Reg. et Harleian. Τιμήσιος legitur, ac ſic edidi, cum Κλαζομένιος Τιμήσιος Herodoto memoretur i. 168. Heinſio placet Τιμησίας, quia Timeſiae Clazomenii meminit Plutarchus Πολιτ. Παραγγ. tom. ii. p. 812. Ejuſdem meminit etiam Περὶ πολυφιλίας p. 96. B. ut et Aelianus V. H. xii. 9. Verum non eſſe cur a mſs. recedatur, jam vidimus. Atque celebris eſt in Hiſtoria Eccleſiaſtica non hic, ſed alter Τιμάσιος· ut vel inde liqueat nomen eſſe ſatis Graecum. Vide Sozomenum H. E. viii. 7. Philoſtorgium x. 8. et Suidam in Γαῦρος et in Τιμάσιος.

[ἄλλοι] ἄλλο τι.] Vulgo ἄλλος. Mſs. lectionem nos exhibemus.

δαιμόνων [βίᾳ,] Vulgo δαιμόνων ἄτερ. At cum daret Harleian. δαιμόνων βίᾳ περ, non difficulter intelleximus ἄτερ ex Gloſſemate promanaſſe, legique debere δαιμόνων βίᾳ, prout habet Euripides Phoeniſſ. ỷ 18. et ex eo Lucianus Jov. Conf. tom. ii. p. 124. Origenes in Celſum pag. 73. Zenobius ii. 68. ſcholiaſtes ad Ariſtophanis Ranas ỷ 1216. ac auctor Argumenti, quod Aeſchyli Septem contra Thebas praeponitur. Δαιμόνων βίᾳ, *invitis Diis*. Euripides Phoeniſſ. ỷ 875.

Ἐξ οὗ τεκνώθη Λάιος [βίᾳ θεῶν.]

Et Iphig. in Aulide ỷ 702.

Θεῶν διδόντος, ἢ [βίᾳ θεῶν] λαβών.

Aeſchylus in Septem contra Thebas ỷ 537.

Ἦ μὴν λαπάξειν ἄστυ Καδμείων, [βίᾳ Διός.]

Vide et ỷ 751. Arrianus Exped. Alex. iii. 2. Καὶ Χίων ὅτι δὴ ὁ δῆμος ἐπηγάγετο σφᾶς [βίᾳ] τῶν κατεχόντων τὴν πόλιν, *Invitis iis, qui tenebant urbem*. Locum peſſime ceperunt interpretes.

Ἦν γὰρ φυτεύσῃς] Vulgo Εἰ γὰρ φυτεύσεις. At codices eam, quam repraeſentamus, exhibent lectionem. Euripides Phoeniſſ. ỷ 19. Εἰ γὰρ τεκνώσεις. Ac ita Lucianus tom. ii. p. 124. Alcinous Doct. Plat. cap. xxvi. Vetus auctor ὑποθέσεως Aeſchyli Septem contra Thebas, ſcholiaſtes ad Ariſtophanis Ranas ỷ 1216. Origenes in Celſum p. 73. et alii. Sed hunc locum noſter ex memoria laudavit.

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς] Exſtat apud Herodotum i. 53. Ariſtotelem Rhet. iii. 5. ſcholiaſten ad Euripidis Oreſten ỷ 165. alioſque multos. Vide nos ad Ciceronis de Divin. ii. 56.

καὶ [διοικήσεις] μαντικὴν θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου νοῦν,] Hen. Stephanus edidit διακίσεις. Hinc is, ut et Heinſius, fecere διαχίσεις. At Harleian. διοικίσεις. Reg. autem διοικήσεις. Recte quidem, nec aliter exhibui.

διέλυσας ἁρμονιῶν τὴν μουσικωτάτην] Reg. et Harleian. καὶ διέλυσας, unde reſcribendum καὶ διέλυσας.

Sectio ϛ'.

[ὀχήματα] τὰ ἀθάνατα·] Heinſius legit οἰκήματα. Non accedo: nam mihi ſana videtur codicum lectio.

Οὐ χαμαιεῦναι—οὐδὲ ἀνιπτόποδες,] Reſpicit ad Iliad. Π'. 234.

Ἀμφὶ

'Ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ
Σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες, χαμαιεῦναι.

De Jovis Dodonaei ſacerdotibus loquitur poeta. Vide ſis interpretes ad Lucani iii. 80.

εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντες [ὀρθῇ] τῇ ψυχῇ,] Vulgo *ὀρθοὶ τῇ ψυχῇ.* Uterque vero mſ. illam lectionem redarguit, noſtram confirmat.

ἐπιστάται θεοί,] Daemonas ait; de quorum muniis, inter alios, vide Platonem Sympoſ. p. 327. G. et Apuleium de Habit. Doct. Plat. p. 585. ac de Deo Socr. p. 674, ſeqq.

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ',] Iliad. E'. 341.

ἢ θέμις ὁρᾶν,] Malim *ἣ θέμις, ὁρῶσι,* quod Paccius, Heinſius, et Grotius in ſuis verſionibus expreſſere.

κόροις δᾷδας μετὰ χεῖρας φέρουσι] Vulgo *κόρους—φερούσαις.* At Reg. et Harleian. *φέρουσι,* quapropter edidi *κόροις φέρουσι,* non enim erat cur, ut Heinſius fecit, poetica voce *κούροις* uterer. Ad Odyſſ. H'. 100. reſpicit, ubi poeta,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν
Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες.

Vide Lucretium ii. 24.

Sectio ζ'.

ἀλλὰ [διὰ] νεὼς ὁλκάδος ἐν πελάγει πλαζεῖ [περιφερόμενον·] Reg. *ἀλλὰ νεὼς ὁλκάδος — περιφερόμενος.* Sed et Harleian. voculam *διὰ* praetermittit. Locus, ut videtur, ita refingendus eſt, *Πολιτείαν ὁρᾷς τὸν ἀνθρώπινον βίον, οὐχ [ἑδραίαν] οὐδὲ [ἠπειρωτικὴν,] ἀλλὰ νεὼς ὁλκάδος ἐν πελάγει πλαζεῖ περιφερομένης.* Eandem vero ſimilitudinem multi ſcriptores adhibent. Vide nos ad Tuſc. i. 30.

ὑπηρεσία ναυτῶν,] Vulgo *ὑπηρεσία αὐτῶν.* At Reg. *ὑπηρεσίαν αὐτῶν.* Harleian. *ὑπηρεσία ναυτῶν,* quod aperte verum cum ſit, id recepimus. Sed nec aliter H. Stephanus olim reponendum conjecerat.

[ἀντιπίπτει] τῷ λογισμῷ] Reg. et Harleian. *ἀντιτύχει.* Legendum videtur *ἀντιλυπεῖ τῷ λογισμῷ.* Etymologus *Ἀντίτυπα, ἀντιπίπτοντα.*

καὶ μετὰ Θεοῦ] Vulgo *μετὰ Θεόν.* At mſs. *μετὰ Θεοῦ,* prout apud Platonem recte legitur. Locus extat lib. iv. Legg. p. 598. A. a cujus libris nonnihil diverſus abit Maximus, quod, iis non inſpectis, *ῥῆσιν* hanc recitaverit. Afferunt eam Julianus ad Themiſt. p. 257, 258. Hierocles de Provid. p. 264. et Stobaeus Serm. lviii. p. 380.

Sectio η'.

ὑποπτεύω μὲν τὴν ἀνάγκην,] Vulgo *τὴν* neſciunt; quam voculam fide codicum Reg. et Harleian. addidimus.

πλανώμενον [ἐν] ἀνθρώπων δόξαις.] Vulgo *πλανώμενον ἀνθρώπων δόξαις.* Sed mſs. lectionem, quam ſequimur, exhibent.

Εἰ μέν τις θεὸς] Odyſſ. Z'. 150.

αἱ ἀνθρώπιναι ξυμφοραὶ] Ita codices, nam vulgo deeſt prima vox.

Εἰ δέ τις ἐσσὶ βροτῶν,] Odyſſ. Z'. 153.

Ἆσέ με δαίμονος] Odyſſ. Λ' 61.

Ἐγὼ δ' οὐκ αἴτιος] Iliad. T'. 86.

ἠεροφοῖτις ἐριννύς.] Euripides Oreſt. ℣ 321.

Μελαγχρῶτες Εὐμενίδες, αἵ τε
Τὸν ταναὸν αἰθέρ' ἀμπάλλεσθ' etc.

ubi vide ſcholiaſten, et Heſychium, ac Etymologum in Ἱεροφοῖτις.

Sectio θ'.

ἐν μὲν [ταῖς] τραγῳδίαις] Penultima vox mſs. Reg. et Harleian. debetur.

ἐν ᾗ τῷ βίῳ [δράμαλι] Sic recte Heinſius, ac ita Reg. et Harleian. vulgo ὀρχήμαλι.

διανοίας εἱμαρμένης] D. Heinſius reponit διανοίας ἡμαρτημένης, *vitioſarum cogitationum.* Omnino praeter rem; nam nemo dubitat, quin vitioſae cogitationes ſint ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ καθειργμέναι. Grotius, voce diviſa, legit, δι' ἀνοίας εἱμαρμένης ὀνόμαλα· vertit enim, *quae alia per imprudentiam fato dantur nomina.* Malim, καὶ ὅσα ἄλλα διαδίδο) εἱμαρμένης ὀνόμαλα.

καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα] Heinſius, ſuppleta voce, reſcribit, ταῦτα καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐνοχλεῖ. Illam vero jam ſuppeditant libri, ſi modo locum rite diſtinguas. Sic igitur interpunge: Καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐνοχλεῖ, — ὅτ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισε, ταῦτα· καὶ τὸν Ἐλπήνορα εἰς μέθλω ἄγει ταῦτα· καὶ τὸν Θυέςlω ὤθεῖ ἐπὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ γάμον ταῦτα, καὶ τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ τὸν τοῦ παῖρὸς φόνον· ταῦτα καὶ τὸν ζυκοφάνlω etc.

ὅτ' ἄριστον] Iliad. Α'. 412.

ὡς ἐξ Αἰθιοπίας] Sic Reg. non ὥσπερ, ut vulgo. Vult autem peſtem, quae belli Peloponneſiaci tempore ſaeviit; haec enim ἤρξατο τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγε), ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπlου, prout Thucydides lib. ii. p. 129. Vide noſtrum Diſſert. xiii. 4.

ὁ Ἀπόλλων ἐπῄνε Σωκράτlω,] Vide nos ad Diſſert. ix. 1.

DISSERT. XX. *vulgo* IV.

Sectio α'.

ΠΡΟΔΙΚΟΣ μὲν Ἡρακλέα ἄγει] Hic ſophiſta librum fecit, cui titulus *Horae*, ἐν ᾧ, ut ait Suidas, πεποίηκε τὸν Ἡρακλέα τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ ζυνlυγχάνοντα, καὶ καλούσας ἑκαλέρας ἐπὶ τὰ ἤθη αὐτῶν· καὶ προσκλῖναι τῇ Ἀρεῖῇ τὸν Ἡρακλέα, καὶ τοὺς ἐκείνης ἱδρῶτας προκρῖναι τῶν προσκαίρων τῆς κακίας ἡδονῶν. Haec habet ex Ariſtophanis ſcholiaſt. ad Nub. ῡ 360. De hac autem Prodici fabula vide Xenophon. Memor. lib. ii. cap. i. 20. Ciceronem Offic. i. 32. Quintilianum Inſtit. Orat. ix. 2. p. 553. Juſtinum Martyrem Apol. ii. cap. xii. Clementem Alexandrinum Strom. v. pag. 664. Philoſtratum Vit. Apoll. vi. 10. de Vit. Sophiſt. lib. i. Prooem. p. 482. et § xii. pag. 469. denique Themiſtium Orat. xxii. p. 280.

ἀμπεχόνη ἄνειος·] Nullus video, quid huc faciat ἀμπεχόνη ἄνετος, quove modo virtutem voluptatemque diſtinguere queat *veſtis ſolutior*; nam ea florida ſimul eſſe poteſt et laxa. Adde quod actuoſa virtus eſt, adeoque ſtrictam potius veſtem poſtulat; cum laxae diſcinctaeque veſtes mollitiei ſint indicium. Vide J. H. Meibomii Maecen. cap. xix. 10, ſeqq. et Oct. Ferrarium de Re Veſt. iii. 7. In utroque codice ſcribitur ἀμπεχόνη [ἀνέτη,] quod βαρβαρίζει. Forſan a Maximi manu fuit ἀμπεχόνη [λιτὴ,] vel ejuſdem

dem poteſtatis vocabulum. Certe Paccius in ſua verſione verba *ſimpliciſſimi amictus* habet, et Prodici virtus [λιτὴ] τὴν ἐσθῆτα dicitur Philoſtrato Vit. Apoll. vi. 10. Forte tamen melius reponi queat ἀμπεχόνη [λιτή.] Et ἐσθῆτα quidem λιτὴν virtutis memorat Xenoph. Mem. lib. ii. cap. i. § 22. Ita apud Silium Italicum xv. 30. Virtus

> *Celſa humeros* niveae *fulgebat ſtamine pallae.*

Pariter ſuam βασιλείαν eſſe γυναῖκα εὐειδῆ καὶ μεγάλην, ἐσθῆτι [λιτῇ] κεκοσμημένην fingit Dion. Chryſoſtomus Orat. i. p. 14. Quod ſi placeat ἀμπεχόνη [ἁπλῆ,] juvabit Cebes in Tabula pagg. 37, 43. Vide Artemidorum Oneir. lib. ii. cap. 3.

[καὶ] ἀγαθὸς τὴν φύσιν·] Vulgo deeſt vox prima, quam nos ex mſs. addidimus.

ἄνδρα ἀγαθὸν, [καὶ] ἡγεμόνας τῶν ὁδῶν,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἄνδρα ἀγαθόν· ἡγεμόνας etc.

ἣ λαβὼν αὐτὸν ἄξει, λειμῶνας ἀνθοῦντας,] Vulgo ἢ λαβὼν αὐτὸν [ἄξειν εἰς] λειμῶνας ἀνθοῦντας. At cum Reg. et Harleian. dent ἢ λαβὼν αὐτὸν ἄξει λειμῶνας ἀνθοῦντας, nos, ſpiritu tantum accentuque mutato, locum ſanavimus.

ὄχνας ἐπ' ὄχναις,] Noſter verſus Homericos Odyſſ. Η'. 120. in animo habuit.

> Ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, μῆλον δ' ἐπὶ μήλῳ,
> Αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλὴ, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ.

De Alcinoi hortis agit poeta.

ὅτι πολλὴ μὲν τὸ εἶδος [ἡ] τραχεῖα,] Melius, ut videtur, ἢ τραχεῖα.

Sectio β'.

καὶ ἀειδῆ,] Lego καὶ [ἀηδῆ,] καὶ ἄμικτον.

Ἀγέτω δὴ] Sic uterque codex, non δὲ, prout editi.

ἐπὶ πῦρ, ὡς τὸν Ἀσσύριον·] Vulgo εἰς πῦρ, contra quem volunt Reg. et Harleian. Sardanapallum vero dicit, qui *victus in regiam ſe recipit; ubi, exſtructa incenſaque pyra, et ſe et divitias ſuas in incendium mittit.* Verba ſunt Juſtini i. 3. Adi ſis et Athenaeum lib. xii. pag. 529. et Suidam in Σαρδανάπαλλος.

ἢ ἐπὶ πενίαν, ὡς τὸν Φοίνικα· ἢ ἐπὶ δεσμὰ, ὡς τὸν Κύπριον·] Straton Sidoniorum, et Nicocles Salaminis rex, luxuria ἀντεφιλοτιμοῦντο ἑκάτερος ὑπερβάλλειν τὸν ἕτερον· ἀπέθανον δ' ἀμφότεροι βιαίως. Vide Athenaeum lib. xii. pag. 531. et Aelianum Var. Hiſt. vii. 2.

Sectio δ'.

Ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν,] Odyſſ. Α'. 5.

Λωτὸν ἐρεπτόμενοι μελιηδέα] Odyſſ. Ι'. 94, 97.

ἄκοντας καὶ δακρύοντας] Vulgo ἄκοντάς [τε] καὶ δακρύοντας. At voculam, quam delevi, neſciunt Reg. et Harleian.

[οἷα] σιάλους σῦς — συγκατακόπτειν [αὐτοῖς,] — καὶ συγκυλινδεῖσθαι ἐὰν τὸ νυκτὸς θεραπαινιδίοις,] Vulgo [εἶα] σιάλους σῦς — συγκατακόπτειν [αὐτοὺς] — καὶ συγκυλινδεῖσθαι [εἶα] τοῖς θεραπαινιδίοις. Ex Reg. et Harleian. locum, ne littera quidem mutata, ſanavimus. Sic loquitur noſter Diſſert. xxi. 4. et alii paſſim.

Sectio:

Sectio ε.

λύπην ἢ καὶ ἡδονὴν χαίρειν [ἐᾷν;] Vulgo λύπην [τε] καὶ ἡδονὴν χαίρειν [ἐᾷν.] Nos mſs obtemperamus, eaque concinnior eſt ratio.

λύπη ἐν κολακείαις·] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἐν κολακείᾳ.

Πάντας κυδαίνων,] Iliad. K′. 69. Ex poeta vero Maximum reformavimus, nam ſcripti ſimul ac editi libri κυδαίνειν exhibent.

Ἦ, οἴει, κολακείαν αὐτοῦ ἀποτίθεσθαι;] Sic uterque codex, vulgo ἀποτιθέναι.

Ἀρτέμιδι εἰκάζει αὐτὴν, καὶ αὖθις φυτῷ καλῷ,] Odyſſ. Z′. 151.

> Ἀρτέμιδί σε ἔγωγε, Διὸς κούρῃ μεγάλοιο,
> Εἶδός τε, μέγεθός τε, φυήν τ' ἄγχιστα ἐΐσκω.

Et ℣ 162.

> Δήλῳ δή ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ
> Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα.

Nauſicaam, Alcinoi filiam, Ulyſſes alloquitur.

Sectio ϛ′.

Φιλία χρείας ἀδεὴς,] Vulgo ἀνενδεής. At codices, ut edidimus. Hac de re multis egimus ad Diſſ. v. 1.

μακάριος ὁ εὐσεβὴς φίλος Θεοῦ, δυστυχὴς δὲ ὁ δεισιδαίμων.] Vulgo [ὁ] φίλος Θεοῦ, renitentibus mſs. Adjicio tamen, quod majoris eſt momenti: ſi enim Maximus hoc in loco ſcripſit φίλος Θεοῦ, δεισιδαίμων excipi debuit a vocibus κόλαξ Θεοῦ. Nullus itaque dubito, quin φίλος Θεοῦ ſit additamentum, quod orae codicis alicujus adlitum, tandem Maximi verbis fuit admixtum.

Sectio ζ′.

θαρσαλέον [ἡ] φιλία,] Vulgo θαρσαλέον φιλία. Illam vero particulam agnoſcunt Reg. et Harleian.

οὐ [γὰρ] ἀνέχεται κολακεία ἰσηγορίας·] Vulgo οὐδὲ ἀνέχεται, quod inconcinnum. Noſtram lectionem retinet uterque codex.

Καλλίαν μὲν ἐν Διονυσίοις ἐκωμῴδει Εὔπολις,] Hoc praeſtitit Eupolis ἐν τοῖς Κόλαξι. Vide ſis Ariſtophanis ſcholiaſten ad Aves ℣ 284. et Plutarchum tom. ii. p. 778. D.

Sectio η′.

Ἂν δὲ ἐπὶ τὰς μοναρχίας ἔλθῃς,] Vulgo Ἂν [καὶ] ἐπὶ τὰς etc. Lectionem, quam damus, uterque codex repraeſentat.

καὶ [τοῦ] Φιλίππου,] Ex editis media vox exciderat. Eam fide mſs. Reg. et Harl. reſtituimus. Quod autem de Alexandro narrat Maximus, illuſtrat Curtius lib. vi. capp. vi. 7. xi, 23. et lib. viii. cap. v. 5, 6. Inter alios plures vide ſis et Livium ix. 18.

ἐν ἐπιτηδεύμασι καὶ τέχναις [κόλακας] ἰδεῖν,] Uterque codex κολακείας ἰδεῖν, quod placet. Igitur legas velim, ἔστι καὶ ἐν ἐπιτηδεύμασι καὶ τέχναις [κολακείας] ἰδεῖν, [ὁμοίας] μὲν ταῖς τέχναις etc. Niſi forſan ὁμοίως Attice dictum cenſeas: qua de re videatur ſcholiaſtes ad Sophoclis Electram ℣ 314. et ad Ariſtophanis Nubes ℣ 53.

ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις] H. Stephanus, articulo praepoſito, legit ἣν ἦσαν. Malim, ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις.

[ἤχων,] αὐλημάτων, καὶ ὀρχημάτων ἐρασταὶ γενόμενοι,] Quorum, quaeſo, ſonorum? An ſonis omnino caruit Dorienſium muſica? Immo, nulla prorſus

Digitized by Google

prorſus harmonia ſine varietate ſonorum poteſt conſtare. Παράλληλον prius adducam locum, dein hunc emendabo. Sic igitur noſter Diſſert. xxxvii. 4. Ὅτι Δωριεῖς μὲν οἱ ἐν Σικελίᾳ τῆς ὀρείου ἐκείνης καὶ ἀφελοῦς μουσικῆς οἶκοι καταλιπόντες, ἣν ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποίμναις εἶχον, [Συβαριτικῶν] αὐλημάτων ἐρασταὶ γενόμενοι, καὶ ὀρχήσεις ἐπιτηδεύσαντες, οἵαν ὁ αὐλὸς ἠναίκαζεν Ἰώνων, ἀφρονέστεροι μὲν τὸ σχημάτων, ἀκολαστότεροι δὲ τὸ ἀληθὲς αὐτῶν ἐγένοντο. Hic igitur reponendum Συβαριτικῶν αὐλημάτων καὶ ὀρχημάτων ἐρασταὶ γενόμενοι. Vide quae diximus ad Ciceronem de Legg. iii. 14.

Ἐκολάκευσεν ἀνθρώπους] Habet noſter ea, quae ſequuntur, ex Platonis Gorgia p. 288. Inde ſua traxerunt etiam Apuleius de Habit. Doctr. Plat. p. 603, ſeqq. Quintilianus Inſt. Orat. ii. 15. et Amm. Marcellinus xxx. 4.

πονηρὰν κόλακα] Sic recte mſs. Reg. et Harleian. Vulgo πονηρόν.

DISSERT. XXI. *vulgo* V.

TΙΣ ἀμείνων βίος, ὁ πρακτικὸς, ἢ ὁ θεωρητικός; Ὅτι ὁ πρακτικός.] Hujuſce Diſſertationis lemma ſic concipiunt Reg. et Harleian. Vulgo, Ὅτι ὁ πρακτικὸς βίος ἀμείνων τοῦ θεωρητικοῦ.

Sectio α'.

Καὶ ἴδοις ἂν τὸν μὲν γεωργικὸν] Equidem ſuſpicor noſtrum, cum Diſſertationis hujuſce principium ſcriberet, in animo habuiſſe Flacci locum, qui legitur lib. i. Serm. i. 4, ſeqq. nam eandem rem uterque agit, eadem utrobique dantur exempla, et inter eaſdem perſonas inſtituitur comparatio; quae puro puto caſui tribuenda non videntur. Hoc idem poſt me notavit v. c. Joan. Jenſius in Ferc. Litter. pag. 14. Non diſſimilia ſunt, quae dicit Himerius apud Photium cod. CCXLIII. col. 2033.

οὐδὲν τῶν αὐτοῦ ἀσπάζεται.] Codices τὰ αὐτοῦ. Reſcribe, καὶ [οὐδεὶς] τὰ αὐτοῦ ἀσπάζεται.

Sectio β'.

ὁ δὲ θεωρητικὸς καὶ ὁ πρακτικὸς, ἐφαμίλλω ὄντε] Noſtri codices exhibent, οἱ δὲ θεωρητικοῖς ἐφαμίλλω ὄντε. Corrupte quidem, niſi fallor: nam ſana prorſus videtur recepta lectio, eamque in ſua Paccius expreſſit verſione.

Sectio γ'.

Λέγοι [δὲ] ὧδε·] Sic Reg. quem ſequimur. Harleian. λέγει ὧδε. Vulgo λέγοι [δ' ἂν] ὧδε.

πρὶν πυθέσθαι τὸ [ἑκάστου] ἔργον,] Uterque codex ἑκάστῳ. Lege πρὶν πυθέσθαι [τί ἑκάστῳ] ἔργον.

τέχνης ἔργα. Καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιουργεῖται, καὶ ταῦτα ὡς τὸ εἰκὸς εἰσδέξεται·] Vulgo τέχνης ἔργα, καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιουργεῖται. Καὶ ταῦτα etc. quae quidem vitioſa diſtinctio Paccium fefellit. Sed vidit Heinſius, quo modo locus interpungi debeat; eique nos, ſenſu volente, paruimus.

καὶ ὅσαι] Lego καὶ ὅσοι, non enim τέχναι, ſed τεχνῖται, denotantur.

ἐπὶ γελοίᾳ χρείᾳ [παρελεύσεται,] Vulgo παρακαλέσεται, pro quo Stephanus reponit παρακληθήσεται, *advo-*

cabitur, *accerſetur*. Nos ex Reg. et Harleian. veram lectionem Maximo reddidimus. Paullo poſt: Ἀσύμβολος ἦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, [παρέρχεται] ὐδεὶς εἰς τὸν βίον. Et § 4. Οὐκ ἀχρεῖος ἡμῖν ὐδὲ κηφὴν [παρέρχεται.] Ubi Scaliger et Heinſius fruſtra malunt παρεισέρχεται. Heſych. Παρελθόντων, εἰσελθόντων. Euripidis Medea ℣ 1136.

> Ἐπεὶ τέκνων σῶν ἦλθε δίπτυχος γονὴ
> Σὺν πατρὶ, καὶ [παρῆλθε] νυμφικὰς
> δόμους.

Iterum ℣ 1275.

> [Παρέλθω] δόμους· ἀρῆξαι φόνον
> Δοκεῖ μοι τέκνοις.

Idem Hippolyto ℣ 108.

> Χωρεῖτ', ὀπαδοὶ, καὶ [παρελθόντες]
> δόμους
> Σίτων μέλεσθε.

Ubi ſuo officio male functi ſunt interpretes. Sic παρελθεῖν εἰς τὰ βασίλεια dixit Plutarchus in Antonio p. 950. E. Παρελθεῖν εἰς χωρίον, Joſephus Ant. Jud. lib. ii. cap. xii. 1. et παρελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν, lib. iii. cap. xv. 1. Vide ſis et lib. vii. cap. ii. 1. Aelianum cum alibi, tum Var. Hiſt. ii. 13. xii. 39. xiii. 42. xiv. 49. et Concilii Antiocheni Canon. XIII.

καὶ [τὸ] τῦ Νιρέως κάλλος [χώραν] ἔχει,] Vulgo καὶ τῦ Νηρέως κάλλος [ὥραν] ἔχει. Nos τὸ mſs. Reg. et Harleian. debemus. At pulcher ille Graecus *Nireus*, non *Nereus* vocabatur. Homerus Iliad. Β'. 671.

> Νιρεὺς δ' αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς
> νῆας ἐΐσας,
> Νιρεὺς Ἀγλαΐης θ' υἱὸς, Χαρόποιό τ'
> ἄνακτος,
> Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον
> ἦλθε.

Euripides Iphig. in Aulide ℣ 204.

> ἅμα δὲ Νι-
> ρέα κάλλιστον Ἀχαιῶν.

Vide ſis et Lucianum Dial. Mort. tom. i. p. 313. Sic igitur, licet refragentur codices, edidimus. At χώραν, non ὥραν, vel ὥραν, ut Harleian exhibet, loci ſenſus flagitat; idque Stephanus olim monuit.

Sectio V.

ὡς τὸν Τυχίον,] Ita recte Leopardus Emend. xvii. 2. Vulgo ὡς τὸν Τυχεῖον. Male. Vide Homerum Iliad. Η'. 220.

εἰς τὰς ὀψοποιὰς ὡς Μίθαικον, εἰς τὰς διαφθείροντας ὡς Φρυνίωνα,] Mithaecus quidem ſatis eſt notus, ejuſque plus vice ſimplici meminit noſter. Vide Diſſert. iv. § 5. et Diſſ. xxiii. § 31. At quis ſit Φρυνίων hicce, dubium videtur. Phrynionem ſane hominem libidinoſum et prodigum memorant Demoſthenes adverſ. Neaeram p. 521, ſeqq. et Athenaeus lib. xiii. pag. 593. Hic tamen inter τὰς διαφθείροντας numerari non poteſt. Paccius vertit *Phrynonem*, ut Φρύνωνα legerit. Et Phrynonem quidem ſtatuarium memorat Plinius H. N. lib. xxxiii. § 19. Quin et Phrynonis alicujus meminit Pauſanias v. 22. Erat etiam Phrynon pancratiaſtes, quem Pittacus retiarius ſingulari certamine trucidavit. Vide Nic. Rigaltium ad Tertullianum de Spectac. cap. xxv. Aliumque Phrynonem non praetereunt Harpocration et Suidas. Vide ſis et ſcholiaſten ad Aeſchyli Eumen. ℣ 401. ſed non videtur ad hunc locum facere. Forſan legendum Σώφρονα. Is Mimographus erat, cujus ſcripta Plato magni fecit. Vide G. J. Voſſium Inſt.

Digitized by Google

Inſt. Poet. ii. 33. Poſſis etiam ſcribere Σαννυρίωνα, de quo ſcholiaſtes ad Euripidis Oreſt. ℣ 279. et Pearſonius Vind. Ignat. part. ii. cap. i.

εἰς τοὺς γελωτοποιοὺς ὡς Φίλιππον, εἰς τοὺς δημαγωγοὺς ὡς Κλέωνα;] Notiſſimus eſt ex Ariſtophane, Thucydide, Suida, et aliis Demagogus iſte Cleon. De Philippo vero γελωτοποιῷ vide Xenophontis Sympoſ. cap. i. 11, 15. iii. 11. iv. 50.

Μακάριος τῆς πολλῆς σχολῆς· σύ μοι δοκεῖς καὶ νεὼς ἐπιβάς] Vulgo, Μακάριος τῆς πολλῆς σχολῆς σύ μοι δοκεῖς, καὶ νεὼς ἐπιβάς. Veram diſtinctionem nos ex Harleian. poſuimus. Quin et Heinſius olim notavit locum ſic, ut fecimus, interpungi debere.

τῶν συλληψομένων αὐτῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν,] Heinſius legit τῶν συλληψομένων αὐτῇ [ἐν γῇ] πρὸς τὴν σωτηρίαν, quia noſter adjicit, ναῦν ἐν [θαλάττῃ;] καὶ πολύ γε οἶμαι μᾶλλον [ἐν γῇ·] Mihi tamen integra videtur ſententia, licet illud additamentum cum mſs. recuſemus.

εἰ μὲν ὀλίγον τὸ ἐνεργὸν,] Reg. et Harleian. εἰ μὲν [γὰρ] ὀλίγον τὸ ἐνεργόν. Fidens repono, ἐκεῖ (ſcilicet in nave) μὲν [γὰρ] ὀλίγον τὸ ἐνεργόν.

Sectio ε.

λογοποιὸς Φρὺξ] Aeſopus. Similis eſt Apologus Menenii Agrippae. Vide Livium ii. 32.

τοσούτῳ ὄχλῳ [σαρκῶν·] Vulgo τοσούτῳ ὄχλῳ [ἀρκοῦσαν.] Quae quidem lectio Stephani conjecturae debetur; nam codex, quo uſus eſt vir ille doctus, habebat ἀρκῶν, nec aliter Harleian. at Reg. σαρκῶν, quod omnino verum. Veretur porro Stephanus, ne pro ὄχλῳ legendum ſit ὄγκῳ. Sed inanis eſt ea ſuſpicio, nam ὄχλον σαρκῶν pariter dixit Plato in Timaeo p. 545. F.

ὄκνῳ τοῦ πολεῖν,] Vulgo ὄκνῳ τοῦ πωλεῖν, ac ita Reg. et Harleian. Stephanus reponit ὄκνῳ τοῦ [πονεῖν,] quod in ſua verſione Dan. Heinſius expreſſit. Mihi legendum videtur ὄκνῳ τοῦ πολεῖν, ut exhibebat Stephani mſ. Euripides Alceſt. ℣ 30.

Τί σὺ τῇδε [πολεῖς;]

Vide modo Phavorinum.

τῇ πρὸς [ἄλληλα] ξυνθέσει τῶν ἐν αὐτοῖς λίθων] Lego ἀλλήλας. Haec enim vox ad λίθους refertur.

ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὰ [ξυνθέσεως] τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν;] Scribendum jubet Heinſius, et in utraque quidem editione, ξυνέσεως, nullo, prout arbitror, ſenſu. Forte voluit ξυνθέσεως. Fuerit tamen ita, necne, longe praeſtat codicum lectio.

Καὶ τὸ νῦν] Ita mſs. vulgo τανῦν.

μηδὲν [αὐτοῦ ὀνήσασθαι] μέλλοντα,·] Reg. μηδὲν [αὐτῆς ὀνίσασθαι] μέλλοντα. Sic et Harleian. niſi quod ὀνίνασθαι repraeſentet. Legi queat μηδὲν αὐτῶν ὀνῆσαι μέλλοντα. Licet enim μέλλειν γράψαι, ſimiliaque barbariſmis accenſeant magiſtri, tamen aoriſtis id verbum ſociatur. Vide cl. Stanleium ad Aeſchyli Prom. Vinct. ℣ 626. Quoniam vero ſubjungit [ὠφελήσειν] ἑτέρους, verius eſt, ut ſcripſerit noſter, μηδὲν [αὐτὴν ὀνήσειν] μέλλοντα, vel propius ad receptam lectionem, μηδὲν [αὐτοῦ ὀνήσεσθαι] μέλλοντα.

Sectio ς′.

εἰς ἅπερ συντελεῖ τὸ εἰδέναι;] Ante voces haſce Dan. Heinſius excidiſſe putat μὴ ποιοῦντα. Locus ſane vitiatus eſt, ſed alio modo ſanandus videtur. Harleian. μὴ εἰς ἅπερ. Lego,

Digitized by Google

Lego, εἰ μὴ εἰς [ἔργα] ζυμ... τὸ εἰδέναι.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων] Odyſſ. Α'. 3, 5.

ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν [ἡ σοφία ἔτεινεν.] Sic Reg. et Harleian. vulgo τὴν σοφίαν ἔτεινε.

καὶ τὸ πᾶν τοῦτο αὖθις ἂν] Lego, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο αὖθις αὖ etc. Vide ad Diſſert. xxv. 1.

Οὐ χρὴ παννύχιον] Iliad. Β'. 24.

Sectio ζ'.

Πρὸς ταῦτα ἀπιδὼν] Ita recte mſs. vulgo ἐπιδών.

Οὔτε φυλάσσειν] Odyſſ. Ι'. 108.

θεμιστεύει ἕκαστος] Reſpicit ad Odyſſ. Ι'. 114.

τίνος ἄλλου εἴη] Vulgo τίνος [ἂν] ἄλλου εἴη. Sed iſtam voculam non agnoſcunt codices.

ὁ Βοιώτιος ποιητὴς] Heſiodus, cujus hi ſunt verſus Op. et Dier. 287, 289.

Sectio η'.

ἐλευθερίας ἢ [μηδὲ] ὄναρ] Ita codex uterque. Heinſius edidit οὐδὲ ὄναρ. Editio vero Stephani dat ἐλευθερίας ἢ ὄναρ. Sed μηδὲ ſuppleri debere recte vidit eruditus ille vir.

ἀπέλυσε ἐλευθέρων τὸ Περσῶν γένος,] Vide ſis Herodotum i. 125, ſeqq. et Juſtinum i. 6.

Sectio θ'.

ὁ μὲν ὑπὲρ ἀνδρὸς φίλου, φυγάδος] Plato Dionis cauſſa haec agebat. Hiſtoriam late refert Plutarchus in Dione, pag. 959, ſeqq. Vide ſis Tzetzen Chil. v. 174. Philoſtratum Vit. Apoll. vii. 1. et Laertium iii. 21. At *tertius* Platonis in Siciliam *adventus fugientem Dionem, impetrata a Dionyſio venia, patriae ſuae reddidit*, ſi fides Apuleio de Habit. Doctr. Platon. p. 571.

[ἐξὸν] δὲ πως] Sic Reg. et Harl. nec opus eſt, ut cum Heinſio ſcribamus ἐξόν. Vulgo δήπου. Vide Budaeum Comm. Ling. Gr. p. 789.

καλεῖ μὲν Πρόξενος, μεταπέμπει δὲ [ὁ] Ἀπόλλων,] Vulgo deeſt articulus, quem mſs. repraeſentant. Noſter autem reſpicit ad Xenoph. περὶ Κύρου Ἀναβάσεως lib. iii. cap. i. 4, ſeqq.

Ἑλλήνων [μυρίων.] Sic recte codices, vulgo μυριάδων.

Ὀλίγα μὲν] Iliad. Β'. 188, 198.

οὐδ' ἑαυτοῦ ἀπείχετο,] Sic optime Reg. vulgo οὐδὲ αὐτοῦ, unde Stephanus οὐδὲ αὐτοῦ.

Αὐτὸν μὲν] Reg. et Harleian. αὐτὸν μέν. Vide Odyſſ. Δ'. 244. et Aelianum V. H. iii. 20.

Sectio ι'.

ὅτι [ὁ] μὲν ἀγαθὸς] Vulgo deeſt articulus, quem nos ex Reg. et Harleian. addidimus.

πᾶν ἀπέπλησε,] Vulgo πᾶν ἀνέπλησε. Codices πᾶν [ἂν] ἀπέπλησε. Vox autem media repetitioni poſtremarum prioris vocis litterarum videtur ortum debere.

Ποῖ φεύγεις] Πῆ φεύγεις Il. Θ'. 94.

τὸν Αἴαντα οἱ Τρῶες,] Reſpicit ad Iliad. Λ'. 543, ſeqq.

τὴν Σωκράτην Ἀθηναῖοι] Sic Reg. et Harl. non οἱ Ἀθηναῖοι, ut vulgo.

Σμυντοςταλεὶς, φησὶν ὁ Σωκράτης, ὑπὸ τειχίον,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὑπὸ τὸ τειχίον. Plato de Rep. lib. vi. p. 474. C. Οἷον ἐν χειμῶνι κονιορτοῦ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματος φερομένου, ὑπὸ τειχίον ἀποστάς, ὁρῶν τοὺς ἄλλους καταπιμπλαμένους ἀνομίας, ἀγαπᾷ εἴ πη αὐτὸς καθαρὸς ἀδικίας τε καὶ ἀνοσίων ἔργων, τόν τε ἐνθάδε βίον βιώσεται καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν etc. Ad hunc locum, niſi fallor, Maximus reſpexit.

DISSERT.

Digitized by Google

DISSERT. XXII. *vulgo* VI.

Sectio α΄.

ΕΠΕΙ δὲ [ἡ μὲν] ἐν δικαστηρίοις ψῆφος καὶ τύχη ἔξω τῆς κατὰ φιλοσοφίαν ἤθους καὶ τρόπου, κατήγορος δὲ λόγος λόγου, φίλος φίλου, ἐπὶ θήρᾳ τοῦ ἀληθοῦς γίγνεται [γοῦν,] καὶ δικαστηρίῳ τινὶ ἔοικεν ἡ τοιαύτη βάσανος·] Sic Reg. et Harleian. quod Heinſius merito probavit. Vulgo Ἐπεὶ δὲ [ἡμᾶς] ἐν δικαστηρίοις ψῆφος — γίγνεται. [Εἰ οὖν] καὶ δικαστηρίῳ τινὶ ἔοικεν etc. Nullo prorſus ſenſu.

ἱερῶν, καὶ ὁσίων,] Thucydides lib. ii. p. 133. Ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων ὁμοίως. Vide Ammonium, Harpocrationem, et Suidam in Ὅσιον.

ὥσπερ ἐκ θηρίων,] Scaliger legit ὥσπερεὶ θηρίον, quod et Heinſio magis ad loci mentem videtur. Diverſa mihi ſtat in animo ſententia, nec movendam puto codicum lectionem.

ἡ μὲν γῆ μηλόβοτος,] Plutarchus de vitando aere alieno tom. ii. p. 831. F. Ἀναξαγόρας τὴν χώραν κατέλιπε μηλόβοτον. Hoc plurimi tradunt, quorum teſtimonia congeſſit Aeg. Menagius ad Laertii ii. 6. Ille tamen verba, quae leguntur in Platonis Hippia majore p. 96. D. ejuſdem Phaedro perperam tribuit.

Sectio β΄.

εἰ καὶ [μέλλει] γέλωτα ὀφλισκάνειν τὸ [ἐπιθύμημα] τὸ ἐμὸν ῥηθέν.] Scribendum jubet Heinſius ἐπιτήδευμα, aut potius cum Scaligero ἐνθύμημα, quod propius accedit. At Stephanus prior adnotarat melius legi ἐπιτήδευμα, quam ἐπιθύμημα, quod tamen, inquit, ferri poteſt. Itaque prorſus eſt tenendum, ſiquidem codices id repraeſentant. At Reg. et Harleian. dant εἰ καὶ [μέλλω] γέλωτα ὀφλισκάνειν. Forſan igitur ſcripſit Maximus, εἰ καὶ [μέλλω] γέλωτα ὀφλισκάνειν [δι'] ἐπιθύμημα τὸ ἐμὸν ῥηθέν.

τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ [κἀτασχόμενος,] Vulgo καταστησάμενος. Nos id expreſſimus, quod in Reg. et Harleian. legitur.

ἀνάγκη [πολλὴ] ἀμαθίᾳ τέχνης — σφαλῆναι τὸν χρώμενον.] Codices πολυαμαθίᾳ, quod Graece non dicitur. Lege, diviſa voce, ἀνάγκη [πολὺ] ἀμαθίᾳ τέχνης — σφαλῆναι τὸν χρώμενον.

ἡγούμην φροντιστέον εἶναί μοι μᾶλλον ἄλλου, μὴ λάθω,] Vulgo ἡγούμην [δεῖν] φροντιστέον εἶναί μοι μᾶλλον, ἀλλ' οὐ μὴ λάθω. Sed abundat vocula ſecunda; quapropter vel prorſus eſt tollenda, vel cum Dan. Heinſio in δὴ mutanda. Idem vir doctus μᾶλλον ἄλλου feliciter reſcripſerit, eumque jure merito ſecutus ſum.

Sectio γ΄.

τὰ τείχη [ὑμῖν] ἐχυρότατα ᾖ,] Vulgo ὑμῶν. At Harleian. ἡμῖν, Reg. ὑμῖν prae ſe fert, et illud ultimum manifeſto verum.

καὶ τέχνη βίου, καὶ ῥώμη λόγου,] Ita codex uterque, vulgo καὶ τέχνη λόγου, καὶ ῥώμη βίου.

παραγινόμενα, [σκηνὴ] τὸ χρῆμα, εἰσαγγελίας ἄξιον φῄς.] Vertit Paccius, *Adveniunt; rem profecto, quam ſaevam appelles, graviſſimaque accuſatione perſequare.* Ex hac interpretatione Dan. Heinſius auguratur mſ. Florentinum habuiſſe ἀπηνὲς τὸ

χρῆμα, nec aliter locum pronuntiat emendandum. Noſtri codices a recepta lectione non abeunt, ea tamen videtur parum ſincera. Reponendum ſuſpicor, παραγιγνόμενα [ζώντι] χρῆμα, εἰσαγγελίας ἄξιον φῆς.

ἦμεν ἂν γραφῆς] Sic Reg. Harl. autem ἦμεν. Vulgo εἴημεν.

Θεαλὰς γενομένους τῶν αὐτῶν ἐμοὶ, εἰ μέν τι χρηστὸν [παραγίγνεσθαι] δόξειε διδαχθέντες ἔργῳ, ἀφεῖναι τῆς γραφῆς,] Vulgo Θεαλὰς γενομένους τῶν αὐτῶν ἐμοί. Εἰ μέν τι χρηστὸν παραγίγνεται, δόξειε διδαχθέντες ἔργῳ, ἀφεῖναι τῆς γραφῆς. Sed haec manifeſto pendent a ſuperioribus illis ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, adeo ut plena diſtinctio ſententiam turbet. Quin et loci mens flagitat, ut legamus παραγίγνεσθαι δόξειε, prout Heinſius etiam monuit.

Sectio δ'.

δικαστοῦ χώραν ἔχειν μὴ κυάμῳ λαχόντος,] In magiſtratibus creandis olim fabas adhibebant. Vide ſis Heſychium in Κυαμοτρὼξ et Κυάμῳ, ſcholiaſten in Ariſtophanis Equites ꝟ 41. et Suidam in Κυαμοτρώξ. Hinc Xenophon Memor. lib. i. cap. ii. 9. Μωρῶν εἴη τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθίστασθαι, κυβερνήτῃ δὲ μηδένα θέλειν κεχρῆσθαι κυαμευτῷ. Hinc etiam Pythagoricum illud aenigma, Κυάμων ἀπέχεσθαι, nonnulli denotare cenſent, ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι· κυαμευταὶ γὰρ ἦσαν ἔμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πέρας ἐπετίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς. Verba ſunt Plutarchi Περὶ Παιδαγ. p. 12.

ἐν [Ἐλέᾳ] Παρμενίδης,] Vulgo ἐν Ἐλαίᾳ. Sed veram lectionem reſtituit Heinſius, quam Paccius etiam in ſua verſione prior expreſſit. Parmenides enim Eleates fuit. Vide Laertium ix. 21. et Suidam.

τῇ δὲ ἀνθρώπου ψυχῇ ἔνειμε Θεὸς δυνάμεις τρεῖς, καὶ χώρας, καὶ φύσεις,] Platonis doctrinam de tribus animae partibus ſic explicat Apuleius de Habit. Doctr. Platon. lib. i. pag. 586. *Cum tres animae partes dicat eſſe, rationabilitatem, id eſt, mentis optimam portionem ait capitis arcem tenere; iraſcentiam vero procul a ratione ad domicilium cordis deductam eſſe, obſequique eam et in loca reſpondere ſapientiae; cupidinem atque appetitus, poſtremam mentis portionem, infernas abdominis ſedes tenere* etc. Vide Platonem de Rep. lib. ix. pag. 506. A. Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. p. 431, ſeqq. et quae nos ad Ciceronis Tuſcul. i. 10.

ἐλάττων μὲν [ἐστι] βασιλευομένης,] Vulgo deeſt vox penultima, quam nobis Reg. et Harleian. ſuppeditarunt. De re ipſa vide Stobaeum Serm. xlv. p. 322. et Dion. Chryſoſtomum Orat. iii. p. 43, ſeqq.

ἢ [τινα ἄλλην] πλήθους ἰσχύν,] Vulgo ἢ τινος ἄλλου πλήθους ἰσχύν. Mſ. vero lectionem, quam damus, exhibent.

Sectio ε'.

Τριῶν δὲ πολιτειῶν τρία τ' αὖ μιμήματα βίων ἴδοις ἂν ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ·] Sic paſſim Platonici. Vide ſis inter alios Alcinoum Doct. Platon. cap. xxxiii. et Themiſtium Orat. ii. p. 35.

ἀποχειροτονητέον οὖν ἀρίστου.] Vulgo ἀποχειροτονητέον [γε] οὖν ἀρίστου. Sed codices illam voculam non agnoſcunt.

Θεωρίαν δὲ πρᾶξει παραβαλλομένην,] Heinſius reponit, Θεωρίαν δὲ πρᾶξει, παραβαλλομεν. Mihi minima mutatione placet, Θεωρίαν δὲ πρᾶξει [τὴν παραβαλλομεν.]

νίῳ

Digitized by Google

νίῳ δέ τε] Iliad. Χ'. 71.

δυνάμει καὶ πράξει [ἀναγκαίᾳ περιέβαλε,] Sic optime Harleian. quod et Heinſius ex Reg. notavit. Vulgo δυνάμει καὶ πράξει περιέλαβε.

Sectio ς'.

μακαρίζομεν τῆς θέας·] Stephano placet μακαρίζω μὲν τῆς θέας, ac eam quidem lectionem prae ſe ferunt Paccii codex et Harleian. Receptam tamen ſcripturam meliorem puto; non enim dicit Maximus, quid ſibi fortunatum videatur, ſed quid hominibus beatum judicare veniat uſu. Vide Ciceronem Tuſc. i. 19. et Corn. Severum in Aetna ỹ 565, ſeqq.

Καὶ τῆς Ἀσίας] Forte Κἀκ τῆς Ἀσίας, *et* ex *Aſia*.

ἢ ἐπὶ τοὺς Θήβῃσι θυμοὺς,] Scaliger, Heinſio probante, μύθους legit. Forſan tamen ad id reſpicit, quod Eteoclei et Polynici poſt mortem contigiſſe tradunt ſcriptores. Cyprianus de Idol. Vanit. pag. 206. *Sic Thebanorum fratrum germanitas rupta, et permanens, rogis* diſſidentibus, *etiam in morte* diſcordia. Nimirum *Eteocles et Polynices inter ſe pugnantes alius alium interfecerunt. His cum Thebis parentaretur* (lege cum Barthio *parentatur) etſi ventus vehemens eſſet*, (forſan *eſt*) *tamen fumus ſe nunquam in unam partem convertit, ſed alius alio ſeducitur*. Verba ſunt Hygini Fab. LXVIII.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων] Odyſſ. Α'. 3.

περίεισι πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' οὐρανὸν,] Conſtructio, niſi fallor, laborat: nam ἐπ' οὐρανὸν περιιέναι Graece non dicitur. Reg. et Harl. πρόεισι. Forſan, ἡ δὲ ψυχὴ [πρόεισιν ἐπὶ] πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' οὐρανόν.

DISSERT. XXIII. *vulgo* VII.

Εἰ καλῶς Πλάτων] Sic uterque codex, non ὁ Πλάτων, ut vulgo.

Sectio α'.

αὐτὰ ἑαυτῶν [προσφορώτατα] εἶναι] Superlativus eſt pro comparativo, quod apud Scriptores paſſim fit. Infra Diſſert. xxvi. 6. Ὅ, τε οὖν λόγος αὐτὸς αὑτοῦ [ἀμβλύτατος,] ἀνέραστος ὤν· ὅ, τε ἔρως αὐτὸς αὑτοῦ ἐμπληκτότατος,] ἀπειθέστατος ὢν τῷ λόγῳ. Euripides Androm. ỹ 6.

Νῦν δ' οὔτις ἄλλη [δυστυχεστάτη] γυνὴ
Ἐμοῦ πέφυκεν.

Idem apud Ariſtotelem Rhetor. lib. i. cap. xi. 41.

Ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ [βέλτιστος] ὤν.

Xenophon Memor. lib. i. cap. ii. 46. Εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις, τότε συνεγενόμην, ὅτε [δεινότατος] σαυτοῦ ταῦτα ἦσθα. Praeter illa, quae ſcripſimus ad Juſtini M. Apol. i. pag. 17. vide Themiſtium Orat. vii. p. 94.

πολὺ τὸ Μιθαίκου καὶ [ὄνομα] τοῖς Ἕλλησι] Vulgo καὶ ὅσον τοῖς Ἕλλησι. Legit Scaliger, καὶ κλέος ἐν τοῖς Ἕλλησι. Heinſius vero, καὶ [ὄνομα ἐν] τοῖς Ἕλλησι. Sane Harleian. dat, καὶ ὄνομα τοῖς Ἕλλησι, quam lectionem recepi; nam praepoſitionem non neceſſariam eſſe ſatis oſtendit hoc Theognidis ỹ 246.

Ἄφθιτον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα.

Pariter ὁ Μήδοις πολεμήσας, quod eſt

eſt ἐν Μήδοις, dicitur Aeliano Var. Hiſt. ii. 41.

ὅπως ἀνὴρ] Vulgo ὅπως [ὁ] ἀνὴρ, nolentibus mſs. Sed et interpungunt editi, ὅπως ἀνὴρ, δυνασεύσειεν ποτὲ ἐν ἀρχῇ etc. Nos malam diſtinctionem, vera poſita, ſuſtulimus.

[ἀπῆναι] ἢ ἐκεῖσε] Lego ἀπιέναι. De re ipſa vide ſis Aelianum et ejus intt. Var. Hiſt. xiv. 7.

Sectio β'.

τὰ [Θετ]αλικὰ] ἱππικὴ,] Vulgo Θετ]αλά. Nos id admiſimus, quod exhibent Reg. et Harleian. licet utrumvis bene Graecum ſit. Vide modo Euripidem Phoeniſſ. ỷ 1416. et Hippolyto ỷ 221.

τὰ Αἰτωλικὰ [λῃςεῖαι,] Sic ex utroque mſ. reſtituimus. Vulgo λῃςεία.

ἄλλων πρὸς ἄλλους,] Haec eſt Stephani conjectura, quam merito recepit Heinſius; nam codices habent πολλῶν πρὸς ἄλλους, nec aliter Paccius in ſuo reperit.

τοὺς τῆς καλῆς ταύτης [πόλεως] πολίτας,] H. Stephanus edidit, τοὺς τῆς καλῆς ταύτης πολίτας, eique deſiderari videbatur πόλεως aut πολιτείας, ut in notis ſuis monuit. Aſt Heinſius τοὺς τῆς καλῆς ταύτης πολιτείας, ultima voce praetermiſſa, clanculum ſuppoſuit. Nos lectionem reduximus, quam praeſtant Reg. et Harleian. eaque prorſus eſt vera. Lucianus in Hermotimo tom. i. p. 520. Οὐκ ἄξιον ἁπάντας ἐπιθυμεῖν [πολίτας] γίγνεσθαι τῆς τοιαύτης [πόλεως;] Ac iterum p. 522. Οὐ μάτην οὐδὲ περὶ μικρῶν κάμνω, [πολίτης] ἐπιθυμῶν γενέσθαι καὶ αὐτὸς οὕτω καλῆς καὶ εὐδαίμονος [πόλεως.] Lucas Act. xxi. 39. Οὐκ ἀσήμου [πόλεως πολίτης.] Ariſtides in Serapim tom. i. p. 95. Οἱ μὲν ἢ τῆς μεγάλης πρὸς Αἰγύπτῳ [πόλεως πολῖται.] Vide ſis et eundem in Panathen. p. 320.

θρεψάμενος τῷ λόγῳ] Λόγος et rationem et ſermonem denotat, atque hac in re ſcriptores utramque vocem adhibent. Auguſtinus C. D. ii. 14. *Cum* ratione *formaret* Plato, *qualis eſſe civitas debeat*. Minucius Felix cap. xxii. *Plato ideo praeclare Homerum — de civitate, quam in* ſermone *inſtituebat, ejecit*. Ad eandem mentem Cicero de Orat. i. 52. Plato *novam quandam finxit in* libris *civitatem*. Sic et Agellius xviii. 2. Quaeritur autem, quae ſit interpretatio melior habenda. Mihi ſane praeſtare videtur ea, quae *orationis* poteſtatem continet: nam licet interdum vel haec vel illa vis locis quibuſdam non male congruat; Plato tamen haud raro ſic loquitur, ut nulla niſi *ſermonis* notio queat convenire. Vide lib. ii. de Rep. p. 426. D. lib. vi. p. 476. C. lib. vii. p. 488. E. denique lib. ix. p. 509. B. 510. E.

αὖθις [αὖ] λόγῳ ἔχειν] Vulgo αὖθις [σου] λόγῳ ἔχειν. Nos autem ſcripturam, quam prae ſe ferunt Reg. et Harleian. jure merito repraeſentamus. Vide Diſſ. xxv. 1.

[ὅσοις] ἄνθρωποι χρῶνται,] Codices habent [ὅσα] ἄνθρωποι χρῶνται, quam loquendi rationem reſpuit Helleniſmus. Maximus ſcripſit οἷς ἄνθρωποι χρῶνται.

ἕτερος ἑτέρῳ] Niſi fallor, reponendum ἕτερον ἑτέρῳ.

Sectio γ'.

περὶ Ὁμήρου (κωπῶμεν ἀτεχνῶς μάλα· οὐθ᾽ ὅςις etc.] Heinſius, aliquid deeſſe cenſens, legit περὶ Ὁμήρου σκοπῶμεν

πῶμεν ἀδεκάστως μάλα [χρώμενοι μάρτυρι] οὐδ' ἔστις etc. At in ſequentibus nullum prorſus *teſtem* vocat Maximus, ideoque res alio modo videtur aggredienda. Totum locum minima mutatione ſic conſtituo: περὶ Ὁμήρου σκοπῶμεν ἀδεκάστως μάλα· οὐδ' [ὥς τις] Πλάτωνι χαίρει, ἀτιμάζων Ὅμηρον· οὐδ' [ὥς τις] Ὅμηρον θαυμάζει, μεμφόμενος Πλάτωνι.

κατὰ τὴν τέχνην] Lege καὶ κατὰ τὴν τέχνην. Eadem ſimilitudine uſus eſt Socrates apud Xenophontem Memor. lib. iii. cap. x. 2.

σῶμα ἀνενδεὲς φαρμάκων] Ita vulgo legitur: nam codices σῶμα ἀδεὲς φαρμάκου. Vide ſis ad Diſſert. v. 1.

ἐκείνων τινὸς τῶν δημιουργῶν] Vulgo δημιουργικῶν. Sed mſs. repraeſentant id, quod eorum fide merito repoſuimus.

ὅτι ἄρα δεήσονται οὐδὲ Ἱπποκράτους] Turbat H. Stephanus, et poſt multas ambages reponit, ὅτι ἄρα [Ἀσκληπιοῦ οὐ] δεήσονται οὐδὲ Ἱπποκράτους. Locus vero ſanus eſt, nec ulla prorſus eget medicina. Joſephus Ant. Jud. lib. ii. cap. iii. 1. Προστίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν [οὐδὲ] ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. Vide ſis et cap. iv. 1. et cap. xv. 5.

στέψαντας ἐρίῳ τὸν ἄνδρα καὶ χρίσαντες μύρῳ] His honoribus Homerum mactatum e rep. ſua dimiſit Plato. Vide lib. iii. de Rep. pag. 437. A. B. et Zachariam ſcholiaſticum p. 488. ed. Pariſ. Non deſunt tamen, qui contumeliae cauſſa factum putant. Vide Joach. Kuhnium ad Aeliani V. H. xii. 12. Omni tamen dubio procul errant, nam philoſophus poetam unice miratus eſt. Eum vero perfudit unguento, lanaque coronavit, tanquam virum plane divinum, Deoque ſacrum; cultus enim religioſi teſtandi gratia ſic ſe gerere ſolebant Ethnici. Legantur Proclus in Platonis Polit. p. 360. Iſ. Caſaubonus ad Suetonii Julium cap. lxxxi. et in Exercit. xiv. ad Baronii Annal. § 12. denique J. G. Graevius ad Heſiodi Theog. ὑ 499.

Sectio δ'.

ὁ δὲ, οὐδὲ ἄμπελοι,] Hoc ejus reſponſum memorant plurimi. Vide Iſ. Caſaubonum ad Diogenis Laertii i. 104.

Sectio ε'.

σχολῇ γὰρ ἂν ἐκεῖνοι τὰ Ὁμήρου μάθοιεν,] Aliter Aelianus V. H. xii. 48. Ὅτι Ἰνδοὶ τῇ παρὰ σφίσιν ἐπιχωρίῳ φωνῇ τὰ Ὁμήρου μεταγράψαντες ᾄδουσιν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ Περσῶν βασιλεῖς. De Indis idem narrat Dion Chryſoſt. Orat. liii. p. 555.

ἀφελὴν [ἀπεσχισμένην] τῶν Ὁμήρου ἐπῶν·] Harl. ἀπεσχομένην. Reg. ἀπεσχισμένην, quod recepi. Sic ſupra § 9. Οὐ γὰρ διακεκλήρωνται, οὐδὲ [ἀπέσχισαι] ἑκάτερον θατέρου. Vulgo ἀπεσχοινισμένην.

ᾠδῆς, ἀποχειροτονεῖς τῆς ἡδονῆς τὸν ἄνδρα. Ἡδὺς] Locus a diſtinctione vitioſa laborat, quod interpretes fefellit. Interpunge, ᾠδῆς. Ἀποχειροτονεῖς τῆς ἡδονῆς τὸν ἄνδρα; Ἡδὺς etc.

Digitized by Google

DISSERT. XXIV. *vulgo* VIII.

Sectio α'.

KΟΡΙΝΘΙΩ, ἀνδρὶ, ὄνομα Αἰχύλῳ, παῖς ἦν Ἀκταίων.] Μνημονικὸν eſt ἁμάρτημα, vel ſaltem Maximus alios, quam quos habemus, auctores eſt ſecutus. Nam pater Actaeonis Meliſſus erat, non Aeſchylus, ut fidem faciunt Diodorus in Excerpt. Peireſch. p. 229. et quos ad eum locum teſtes vocavit Henr. Valeſius. Plutarchus Ἐρωτ. Διηγ. p. 772. ſcholiaſtes ad Apollonii Rhodii lib. iv. 1212. ac Alexander Aetolus apud Parthenium in Eroticis cap. xiv. Iſtius poetae verſus ita legendi videntur,

Οὐδὲ Μελίσσῳ
Πειρήνης πιόνθ' ἀλφεσίβοιον ὕδωρ
Θαλήσει μέγαν υἱὸν, ἀφ' οὗ μέγα χάρμα Κορίνθῳ
Ἔσαι, καὶ βελαροῖς ἄλγεα Βακχιάδαις.

Et Thomas quidem Galaeus pro θελήσει recte θαλήσει repoſuit; ad quam vero ſcriptor reſpexerit hiſtoriam, non intellexit, cum de Meliſſo agri Corinthiaci vico ſomniarit. Obiter rem tetigit Plutarchus in Sertorio p. 568. C.

Ἐρᾷ Ἀκταίωνος νεανίας Κορίνθιος,] Archias, qui poſtea Syracuſarum fuit conditor. Vide Diodorum in Excerpt. Peireſch. p. 229. et Plutarchum Amat. Narrat. p. 773.

Περιάνδρῳ τῷ Ἀμβρακιώτῃ] Plutarchus in Narrat. Amat. p. 768. F. Περίανδρος ὁ Ἀμβρακιωτῶν τύραννος ἠρώτα τὸν ἐρώμενον, Εἰ μήπω κύει· κἀκεῖνος παροξυνθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτόν. Paria tradit Ariſtoteles de Rep. lib. v. cap. x. p. 539.

Sectio β'.

Μεγαρικῷ Ἀττικῷ δύο ἤσαν ἐρασταὶ,] Amatores Harmodii fuerunt Hipparchus et Ariſtogeton. Hic et Harmodius Hipparchum neci dederunt. Auctorum loca collegit Joan. Meurſius in Piſiſtr. cap. xiii.

[ὑπερειδὲν] τὴν τυραννίδα] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὑπεριδών. Et defendi poteſt ea lectio. Alciphron iii. 24. Τὸ μιαρὸν ἀνδράποδον [ἐμπεσὼν] εἰς τὰς αἶγας. Homerus Iliad. Χ'. 84.

Τῶν μνῆσαι, [φίλε τέκνον]

Sic et Odyſſ. Γ'. 184. Eſt σχῆμα πρὸς τὸ σημαινόμενον, cujuſmodi locutiones apud veteres obviae ſunt. Vide nos ad Ciceronem N. D. ii. 44. quod tamen par eſt, mſs. obtemperavi.

ἄλλα τε ἀμφοτέρους περιέπληκτισε,] Canterus et Heinſius reponunt ἅμα τε ἀμφοτέρους. Perizonius ad Aeliani V. H. xii. 44. ἀλλά τε ἀμφοτέρους. Omnes falluntur; nam ſollicitari non debet lectio, quam retinent mſs. Ἄλλα, ſatis nota loquendi formula, καὶ τ' ἄλλα denotat.

ἀδελφὴν Ἁρμοδίου Παναθηναίοις ἤνεγκαν ἐπὶ τὴν πομπὴν κανηφορῆσαι] Vide ſis Aelianum V. H. xi. 8. Harpocrationem in Κανηφόροι. Περὶ τῶν κανηφόρων Φιλόχορος ἐν δευτέρᾳ Ἀτθίδος φησὶν, ὡς Ἐριχθονίου βασιλεύοντος πρῶτον κατέστησαν αἱ ἐν ἀξιώματι παρθένοι φέρειν τὰ κανᾶ τῇ θεῷ, (Minervae) ἐφ' οἷς ἐπέκειτο τὰ πρὸς τὴν θυσίαν,

ϛίαν, τοῖς τε Παναθηναίοις καὶ τῶν ἄλλαις πομπαῖς. Eadem habet Suidas. Adi ſis et Heſychium.

ξυνέταξε λόχον ἱερὸν τοῦ ἔρωτος,] Dion Chryſoſtomus Orat. xxii. p. 274. Οἷαν (τάξιν) Ἐπαμινώνδας εὑρεῖν λέγεται, τοὺς ἐραστὰς μετὰ τῶν ἐρωμένων τάξας, ἵνα σώζοιντο μᾶλλον, καὶ μάρτυρες ὦσιν ἀλλήλοις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας· καὶ τὸν λόχον τοῦτον, ἱερὸν ἐπονομάσαντα, κρατῆσαι Λακεδαιμονίων τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ. Athenaeus lib. xiii. p. 602. Τοῦτο ἔδειξεν ὁ συνταχθεὶς Θήβησιν ὑπὸ Ἐπαμινώνδου ἱερὸς λόχος. Vide ſis et p. 561. F. Hunc tamen ἱερὸν λόχον primus inſtituiſſe dicitur Gorgidas, ut tradit Plutarchus in Pelopida p. 287. B.

Ἔδει γὰρ ἕκαστον τῶν ἐραστῶν ἀριστεύειν,] Vide Platonem in Sympoſ. p. 317. G. Xenophontem in Sympoſ. cap. viii. 32. et Pammenem apud Plutarchum in Pelopida p. 287. et in Amatorio p. 761.

ἐφάμιλλα τοῖς ἐρασταῖς,] Uterque codex ἐφάμιλλα [τῶν ἀρεταῖς] τοῖς ἐρασταῖς. Paccius autem vertit, *amantium* virtutem *aemulabantur*; ut in ſuo mſ. eandem lectionem reperiſſe videatur. Itaque legerim ἐφάμιλλα [τὰς ἀρετὰς] τοῖς ἐρασταῖς.

Sectio γ'.

οἱ ἄνθρωποι ἐπονομάζοντες ἔρωτα, οὕτωσὶ καλοῦντες] Hoc eſt, τῶν ἀνθρώπων ἐπονομαζόντων ἔρωτα, οὑτωσὶ καλούντων etc. nam nominativum pro genitivo abſoluto ponere ſolent ſcriptores Ἀττικώτατοι; quod cum lateret editoribus, ſubdita poſt νόσον plena diſtinctione, ſententiam corruperunt. Noſter Diſſertat. xxviii. 4. Ἐπειδὰν δὲ ὁ λῃστὴς ἔλθῃ, ἀφέμενος ὁ γεωργὸς τοῦ ζεύγους, δραμὼν ἐπὶ τὰ ὅπλα, συμπεσόντες μάχονται, cum pro loquendi more ſolito dicendum fuit, ἀφεμένου τοῦ γεωργοῦ τοῦ ζεύγους, καὶ δραμόντος ἐπὶ τὰ ὅπλα. Euripides Phoeniſſ. ℣ 290.

[Μέλλων] δὲ πέμπειν μ' Οἰδίπου [κλεινὸς γόνος]

Μαντεῖα σεμνὰ, Λοξίου τ' ἐπ' ἐσχάρας,
Ἐν τῷ δ' ἐπιστρατεύσαντ' Ἀργεῖοι πόλιν.

Ubi ſcholiaſtes, Σολοικοφανὲς, inquit, τοῦτο ἐστι· ἔδει γὰρ εἰπεῖν, Μέλλοντος πέμπειν με Οἰδίποδος, ἐν τῷ δ' ἐστράτευσαν Ἀργεῖοι etc. Idem Iphig. Taur. ℣ 695.

[Σωθεὶς] δὲ, παῖδας ἐξ ἐμῆς ὁμοσπόρου [Κτησάμενος,] ἣν ἔδωκά σοι δάμαρτ' ἔχειν,
Ὄνομά τ' ἐμοῦ γένοιτ' ἂν, οὐδ' ἄπαις δόμος
Πατρῷος οὑμὸς ἐξαλειφθείη ποτ' ἄν.

Philoſtratus Vit. Apollonii, ii. 31. [Καταλειφθεὶς] γὰρ κομιδῇ [νέος,] ἐπίτροποι μὲν αὐτοῦ ἐγένοντο δύο τῶν ξυγγενῶν. Et iii. 39. [Αἱ χεῖρες] αὐτοῦ [καταψῶσαι] τὸν γλουτὸν, ἐς ὀρθὸν τοῦ βαδίσματος ὁ νεανίας ἦλθε. Iterum iv. 2. Περὶ πυρρίχαις [αὐτοὶ ὄντες,] αὐλῶν μὲν πάντα μεστὰ ἦν. Ac cap. xiv. Ὀρφεὺς δὲ ἔχρα μόνος, ἄρτι Θρᾴκης [ἡ κεφαλὴ] ἥκουσα] Vide ſis etiam v. 20. Aelianum V. H. lib. ii. cap. xi. Euſebium H. E. ix. 9. p. 452. x. 4. p. 467. de Vit. Conſtantini iv. 26. necnon Caſaubonum ad Polyaeni i. 18. Henr. quidem Stephanus, vel ἐπονομάζειν vel καλοῦσι reſcribit; nec hoc modo male ſe habet oratio. Cum tamen, nulla mutatione facta, locutionis reddi queat ratio; ſtandum ab ea parte cenſeo.

ὥσπέρ τινι νομίσματι,] H. Stephanus legit ὥσπερ τινὰ νομίσματα, quod inconſiderate factum; noſter enim τὸ τοῦ καλοῦ φύσιν nummo cuidam comparat,

Digitized by Google

comparat, ut ἀπογυμνώμεθα τὴν ἐρωτικήν.

Sectio δ'.

βασανιστέον τί καὶ [αἰθεριστέον] Vulgo ἀπεθεριστέον, Harleian. αἰθροιστέον. Omnino legendum αἰθεριστέον, quod et Heinſius olim monuit.

ἐπιλογιστέον [που] καὶ [περὶ] Σωκράτους ἐκλογίσασθαι,] Vulgo ἐπιλογιστέον [τι] καὶ Σωκράτους ἐκλογίσασθαι. At περὶ Σωκράτους exhibent Reg. et Harl. quorum prior etiam πυ non τὶ bene repraeſentat.

θεράπων δὲ ἔρωτος,] Se ſimul et convivas amoris eſſe θιασώτας praedicat Socrates apud Xenophontem Sympoſ. cap. viii. 1.

λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς καλοὺς,] Sic loquitur apud Platonem in Charmide p. 235. F. Significat autem ſine delectu ſe cunctos formoſos amare. Euſtathius ad Odyſſ. E'. p. 219. Φησὶ γὰρ Αἴλιος Διονύσιος οὕτω· λευκὴ στάθμη, ὁ μηδὲν διακρίνων μηδὲ διαγινώσκων. Vide Plutarchum de Garrul. pag. 513. F. et Agellium Praef. p. 7. Nonnulla huc pertinentia legas apud Joſ. Mercerum in Ariſtenaeti i. 28. Adi ſis et Iſ. Caſaubonum ad Theophraſt. Περὶ Ἀδολεσχίας p. 31.

τὴν τέχνην δεινός.] Hoc de ſe profitetur Socrates apud Platonem in Theag. p. 10. G. et in Sympoſ. p. 326. A.

Ἀσπασίαν τὴν Μιλησίαν,] Syneſius Dione p. 59. Ὁ Σωκράτης Ἀσπασίᾳ προσεφοίτα κατὰ χάριν δὲ τὰ ἐρωτικὰ παιδευθῆναι. Pariter eam Socratis ἐρωτοδιδάσκαλον vocat Athenaeus lib. v. p. 219. E.

Διοτίμαν τὴν Μαντινικήν·] Infra § 7. Iſocrates in Sympoſ. Platonis pag. 327. C. Τὸν δὲ λόγον (διελεύσομαι) τὸν περὶ τοῦ ἔρωτος, ὅν ποτ᾽ ἤκουσα γυναικὸς μαντικῆς Διοτίμας — ἣ δὴ καὶ ἐμὲ τὰ ἐρωτικὰ ἐδίδασκεν. Lege γυναικὸς Μαντινικῆς Διοτίμας, ut olim juſſit H. Stephanus. Hanc enim mulierem ξένην Μαντινικὴν vocat in eodem Dialogo p. 331. D. Quin et Clementi Alexandrino dicitur ἡ Μαντινικὴ Διοτίμα Strom. lib. vi. p. 754. ubi ad illum locum reſpicit. Itaque fruſtra prorſus eſt cl. Potterus, cui Μαντινικὴ videtur mendoſum, cujus in ſedem ab eo μαντικὴ reponitur. Adi ſis Holſtenium et Berkelium ad Stephanum in Μαντίνεια. Themiſtius Orat. xiii. p. 162. de Socrate: Τὴν δὲ [μαντικὴν] ξένην ὑμνεῖς, καὶ διδάσκαλον σεαυτὸν ἀποφαίνεις ἐρωτικῶν. Reſcribe, τὴν δὲ [Μαντινικὴν] ξένην ὑμνεῖς. Diotimam dicit. Mirum quantum Petavius interpres, vitioſa lectione deceptus, a recta ſemita deerrarit.

καὶ Κριτόβουλον τὸν ὡραιότατον, καὶ Ἀγάθωνα τὸν ἁβρότατον,] Ex Reg. et Harleian. haec addidimus, eademque legit Paccius in ſuo codice.

Πηδᾷν μὲν αὐτῷ τὴν καρδίαν ἐπὶ Χαρμίδῃ, καὶ [οἰδεῖν] τὸ σῶμα·] Reg. ἤδειν τὸ σῶμα, ſed inde nihil extrico. Haec autem verba Socratis apud Platonem aut Xenophontem, niſi me fallit memoria, non exſtant; ut ex deperdito quodam ſcriptore deſumpta videantur. Ait quidem Socrates apud Platonem de Charmide p. 236. D. Τότε δὴ, ὦ γενναῖε, εἶδόν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου, κἀγὼ ἐφλεγόμην, καὶ οὐκ ἔτ᾽ ἐν ἐμαυτῷ ἦν. Et huc reſpexit Athenaeus lib. v. pag. 187. F. Idem fortaſſe ſenſus eſt, ſed locutiones immane quantum diſcrepant.

ἐπιλοξοῦσθαι δὲ ὑπὸ ἐνθουσιῶν, καθάπερ τὰς Βάκχας, ἐπὶ Ἀλκιβιάδῃ·] Aeſchines apud

apud Ariſtidem tom. iii. pag. 34. Socratem dicentem facit, Ἐγὼ δὲ διὰ τὸν ἔρωτα, ὃν ἐτύγχανον ἐρῶν Ἀλκιβιάδου, οὐδὲν διάφορον τῶν Βακχῶν ἐπεπόνθειν. Et v. c. Joan. Clerico hunc locum Maximus in animo videtur habuiſſe.

[ἐπιστρέφεσθαι] δὲ ἐπ' Αὐτόλυκον τὰ ὄμματα,] Vulgo ἐπιστρέφεσθαι. Noſtram vero lectionem dant Reg. et Harleian. a ſecunda manu. Xenophon in Sympoſ. cap. i. 9. Ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἷλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν. Inter convivas autem Socrates erat, ut Heinſius memoriam noſtro fraudi fuiſſe nullo jure cenſuerit. Xenophontis verba nonnihil immutata repetit Athenaeus lib. v. p. 188. A.

ἐξεῖναι φιλεῖν τῷ ἀρίστῳ,] Lucianus Vit. Auct. tom. i. pag. 380. Ἀγορ. Τί δὲ περὶ τῶν ἐν ὥρᾳ παίδων σοι (Σωκράτει) δοκεῖ; Σωκρ. Καὶ ὅτι ἐστὸν) τοῖς ἀρίστοις ἆθλον φιλῆσαι λαμπρόν τι καὶ νεανικὸν ἐργασαμένοις. Vide Platonem lib. v. de Rep. pag. 464. A.

αἰσχρὸν ἰδεῖν, etc.] Vide Platonis Sympoſ. p. 328. B.

ἄλλα ἅπαντα] Sic mſs. non ἄλλα πάντα, quemadmodum vulgo.

ταύτης καὶ ἐπιστήμων εἶναι,] Socrates apud Platonem in Sympoſ. p. 317. C. Οὐδὲν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι, ἢ τὰ ἐρωτικά. Adeatur Themiſtius Orat. xiii. pag. 161.

Sectio ε.

στεφανώσας τὸν ποιητὴν καὶ χρίσας μύρῳ,] Minucius Felix Octav. cap. xxii. *Et Plato ideo praeclare Homerum illum inclytum*, laudatum et coronatum, *de civitate, quam in ſermone inſtituebat, ejecit*. Legendum videtur, *unctum et lana coronatum*. Vide ſupra Diſſert. xxiii. 3.

ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηται] Haec, et quae ſequuntur, notat Socrates apud Platonem de Rep. lib. iii. pagg. 433, 434. Vide Cyrillum in Julian. lib. ii. p. 40.

Αὐτὸς θνητὸς] Iliad. Χ'. 9.

Ὤμοι ἐγὼν,] Iliad. Π'. 433.

Ὤμοι ἐγὼ δειλὴ,] Iliad. Σ'. 54.

ἐπισφαλέστερος ἐν οἷς αἰνίττεται, διὰ τὸ ἀξιόπιστον] Vulgo [καὶ] διὰ τὸ ἀξιόπιστον. Cum vero prima vox παρέλκη, nec eam agnoſcant Reg. et Harleian. illam furcillis ejecimus.

ὁ Λυσίου τῶν ἐρωτικῶν ἀντίτεχνος,] Vide Platonis Phaedrum pagg. 340, ſeqq.

ὁ Κριτοβούλου ἁπτόμενος,] Heinſius vertit, *cum Critobulum reprehendit*, eodemque ſenſu Paccius. At, niſi fallor, alia vis illi verbo tribuenda eſt: reſpicit enim noſter, ut opinor, ad Xenophontem in Sympoſ. cap. iv. 27, 28. ubi Charmides ad Socratem, Αὐτὸν δέ σε ἐγὼ εἶδον, ὅτε παρὰ τῷ γραμματιστῇ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀμφότεροι ἐμβάλλετέ τι, καὶ τὴν ὦμον γυμνὸν πρὸς γυμνῷ τῷ Κριτοβούλου ὤμῳ ἔχοντα. Καὶ ὁ Σωκράτης, φεῦ, ἔφη· ταῦτ' ἄρα, ἔφη, ἐγὼ, ὥσπερ ὑπὸ θηρίου τινὸς δεδηγμένος, τόν τε ὦμον πλεῖον ἢ πέντε ἡμέρας ὤδαξον, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ὥσπερ κνῆσμά τι ἐδόκουν ἔχειν. Interpreteris igitur oportet, *cum Critobulum tangit:* locus enim totus ad ἐρωτικὰ πάθη pertinet.

ὁ ἀπὸ κυνηγεσίου τῆς Ἀλκιβιάδου ὥρας περιαγινόμενος,] Cyrillus in Julian. lib. vi. p. 187. Ἐπυθόμην δέ που καὶ διὰ τοῦ Πλάτωνος (συγγραφῆς τῶν ἐπιτηδείων τινὰ πρὸς αὐτὸν (Σωκράτην) εἰπεῖν· Πόθεν, ὦ Σώκρατες; Μῶν ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ Ἀλκιβιάδου ὥρας;

Digitized by Google

Athenaeus lib. v. p. 219. F. Ὅτι γὰρ ὄντως ἤρα (Σωκράτης) τοῦ Ἀλκιβιάδου, δῆλον ποιεῖ Πλάτων, ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ — λέγει δ᾽ οὕτως· Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνῃ, ἢ δηλαδὴ ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; Leg. ἢ δηλαδὴ [ὅτι] ἀπὸ κυνηγεσίου, prout eſt apud Platonem in Protagora p. 193. A.

ὁ Χαρμίδην τεθηπώς.] Ejus formam magnopere praedicat Socrates apud Platonem in Charmide p. 276. A.

Sectio ϛ'.

Ὧδε τοίνυν [θαρσήσωμεν περὶ] ῥᾳστώνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἵαν καὶ [οἱ] εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [ἢ] κινδυνεύοντες·] Vulgo οἵαν καὶ εἰς τά. Nos οἱ interpoſuimus fide codicis Harleian. Locus tamen adhuc vitioſus eſt, et emendatione caret. H. Stephanus legit, Ὧδε τοίνυν θαρσήσωμεν [περιποιοῦντες] ῥᾳστώνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἵαν καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [οἱ] κινδυνεύοντες. Ipſe reſcripſerim, Ὧδε τοίνυν [πορισώμεθα] ῥᾳστώνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἵαν καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [οἱ] κινδυνεύοντες· etc.

[Ὅτι] ἡμῖν δοκεῖτε,] Vulgo deeſt vox prima, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian. Sed et hic loquendi modus Heinſio videbatur Ἑλληνικώτερος.

ὅτι [Ἀλκιβιάδης] ἐξύβριζε,] Sic emendavimus, quamvis mſs. ſimul ac editi dant, ὅτι [Ἀλκιβιάδην] ἐξύβριζε. Hoc vero Graece non dicitur; nam ſcribendum fuit, ὅτι ἐς Ἀλκιβιάδην ἐξύβριζε. Praeterea Socratem non accuſarunt, quod *Alcibiadem contumelioſe tractaret*; ſed quod Alcibiades inſolenter ac ſuperbe ſe gereret. Xenophon Memor. lib. i. cap. ii. 12. Ἔφη γε ὁ κατήγορος, Σωκράτει ὁμιλητὰ γενομένω Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης, πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην. Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης δὲ αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀκρατέστατος, καὶ ὑβριστότατος, καὶ βιαιότατος. Vide Lactantium lib. iii. cap. xix. 25. Simili prorſus iniquitate Platonem vituperat Athenaeus, quod πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τυραννικοί τινες καὶ διάβολοι fuere. Vide Deipnoſ. lib. xi. pag. 508. Vide ſis et Alciphronem lib. i. Ep. xxxiv.

Sectio ζ'.

ἐκείνων ἀμαχώτεροι] Sic edidimus ex Harleian. non ἀμαχότεροι, ut vulgo legitur, perperam; ſiquidem ἄμαχος ſecundam ſyllabam brevem habet.

αὐξανόμενον γὰρ αὐτοῦ τὴν εὕρεσιν.] Equidem ſcio, qua ratione locum reddiderint interpretes; mihi tamen non ita locuti videntur Graeci. Nihilominus hoc demus. Quomodo vero Socrates inventionem propagavit? qui in Phaed. p. 340. B. ait, Ὅτι μὲν οὖν παρά γε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ οἶδα. Maximus, opinor, ſcriptum reliquit, Ἐξαρνούμενον, vel ἀναινόμενον, γὰρ αὐτοῦ τὴν εὕρεσιν.

πλῆρες τὸ στῆθος ἔχων, etc.] Reſpicit ad Platonis Phaedrum pag. 340. B.

(οὕτω γὰρ αὐτὴν ἐνσημαίνων χαίρει διὰ τὴν ὥραν τῶν μειρακίων, καί τοι μικρὰν οὖσαν καὶ μέλαιναν)] Hoc confitentem Sappho facit Ovidius in Epiſt. ad Phaonem ℣ 33.

Sum brevis: *at nomen, quod terras impleat omnes,*
Eſt mihi; *menſuram nominis ipſa fero.*

Candida

Digitized by Google

Candida ſi non ſum; placuit Cepheïa Perſeo
Andromede, patriae fuſca colore ſuae.
At me cum legeres, etiam formoſa *videbar*, etc.

Vide ſis et ſcholiaſten ad Luciani Imag. tom. ii. p. 1. Plato in Theaeteto p. 132. G. Καλὸς γὰρ εἶ, ὦ Θεαίτητε, καὶ οὐχ, ὡς ἔλεγε Θεόδωρος, αἰσχρός· ὁ γὰρ καλῶς λέγων, καλός τε κἀγαθός. Ob eandem cauſſam Pindarum καλὸν vocat Lucianus in Hippia tom. ii. p. 358.

λόγον εἰς ἔρωτα ἔπαινον] Sic Reg. et Harleian. vulgo λόγον [τὸν] εἰς ἔρωτα ἔπαινον.

οὐκ ἴδιοι δὲ Σωκράτους [οἱ] ἐρωτικοὶ λόγοι,] Uterque codex habet, οὐκ ἴδιοι [οἱ] δὲ Σωκράτους ἐρωτικοὶ λόγοι. Lege οὐκ ἴδιοι δὲ Σωκράτους ἐρωτικοὶ λόγοι. Syllaba perperam repetita mendo locum dedit.

Sectio η'.

τὰ μὲν ὅπως [ἔχωμεν,] Canterus et Heinſius legunt ἕλωμεν. Ad me quod attinet, cur a codicum lectione recedamus, non video.

ἰδέσθαι καὶ ἡνιοχεῖν] Legerim ἰᾶσθαι καὶ ἡνιοχεῖν. Ἰατρεύεσθαι, quod reponendum cenſet Hen. Stephanus, a codicum lectione, qui dant εἰδέσθαι, longius, quam par eſt, abit.

ἐν νύσσῃ] Iliad. Ψ'. 338.

> Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω.

Vide Platonem in Ione p. 146. E.

κυκεῶ δὲ Πραμνείῳ] Iliad. Λ'. 637. Vide Platonem in Ione p. 146. H. de Rep. lib. iii. p. 440. C. et Athenaeum lib. i. p. 10, 30.

τοὺς δὲ κακοὺς etc.] Iliad. Δ'. 297, ſeqq.

τὰ καλὰ, τὰ αἰσχρὰ,] Vulgo τὰ καλὰ [καὶ] τὰ αἰσχρά. Vocabulum vero medium neſciunt codices.

Οἷοι νῦν] Iliad. Ε'. 304.

ἐκ μάχης ἐπανιέναι εἰς τὸν θάλαμον,] Iliad. Γ'. 441.

ἡ μὲν πατέρα — ὁ δὲ οὔτε μητρὸς] Iliad. Ζ'. 429, 450.

τὸν πόνῳ κμητὸν, καὶ χρόνῳ, [καὶ] μέχρι θανάτου προερχόμενον,] Vulgo τὸν πόνῳ κμητὸν, καὶ χρόνῳ, μέχρι θανάτου προερχόμενον. Sed multo concinniorem lectionem ſuppeditarunt Reg. et Harleian. quibus adſtipulabatur Paccii codex, ut ex ejus verſione patet.

ὁ δὲ παραμυθεῖται,] Ita recte codices. Vulgo παραμυθεῖ, quod Graecum non eſt.

δῶρον ἤδη [θαπτομένῳ] ἡ κόμη.] Vulgo καταθαπτομένῳ, quod nolunt Reg. et Harleian. Reſpicit Maximus ad Iliad. Ψ'. 151. De more crinium in luctu tondendorum vide Feithium Antiq. Homer. i. 13. et Kirchmannum de Funer. ii. 14.

Sectio θ'.

ποταμῶν ἔρωτας καὶ [βασιλέων καὶ φυτῶν;] Mira ſane rerum miſtura; nam, praeterquam quod *reges* ſub hominum nomine complecti cenſendus eſt Maximus, eos *fluviis* et *plantis* interponere videtur abſurdum. Mendum, niſi fallor, latet; quod forſan eruet lector. Si nihil melius occurrat, mecum lege ποταμῶν ἔρωτας καὶ [ἀνέμων] καὶ φυτῶν.

Τὸν δὲ Ἀρχιλόχου ἔρωτα] Valerius Maximus lib. vi. cap. iii. 1. ext. *Lacedaemonii libros Archilochi e civitate ſua exportari juſſerunt, quod eorum parum verecundam ac pudicam lectionem arbitrabantur* etc. quae laudat Joannes Sariſburienſis Polychr.

lib.

lib. viii. cap. ii. p. 53, ſeq. Aliam tamen cauſſam refert Plutarchus Lacon. Inſt. p. 239. In ſcriptis vero ſuis memoriae prodidit Archilochus, ὅτι μοιχὸς ἦν καὶ λάγνος καὶ ὑβριστής, ut teſtatur Critias apud Aelianum V. H. x. 13. Adi ſis Origenem in Celſum lib. iii. p. 125. et Euſebium P. E. v. 320.

Ὁ δὲ τῆς Λεσβίας — τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική;] Reg. et Harleian. τί ἂν ἄλλο εἴη, ἢ [αὐτὸ] ἡ Σωκράτους. Lege, τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ [αὐτὴ] Σωκράτους τέχνη ἐρωτική; De Sapphûs autem amoribus non ita bene ſentiunt illi, qui eam τριβάδα fuiſſe ſtatuunt. Vide ſis Ovidium Heroid. xv. 19. Triſt. ii. 365. et Suidam.

Τὸν Ἴωνα χαίρειν,] Apud Platonem in Ione p. 143. C.

Πολλά μοι [τὰν Πολυανάκτιδα] παῖδα χαίρειν,]. Vulgo τὸν Πολυάνακτος. Reg. τὰν Πολυανάκτιθα. Harl. τὰν Πολυανάκτιδα, quod recepimus; ac ita legit in ſuo codice Paccius.

Οὐ προσιέναι φησὶν] Adi ſis Platonis Alcibiadem i. p. 25, 26. et Athenaeum lib. v. p. 187. E.

Σμικρά μοι παῖς ἔτι φαίνεο καὶ χαρίεσσα,] Haec Sapphûs verba ſic effert Plutarchus in Amatorio p. 751. Σμικρά μοι παῖ ἔμμεναι φαίνεαι κἄχαρις. Scholiaſt. ad Pindari Pyth. ii. 78. Μικρά μοι παῖς ἔμμεναι λιθόχαρις, pro qua voce λιπόχαρις placet Iſ. Caſaubono ad Laertii vi. 91. Ab his Maximi lectio, ſi modo ſana ſit, tam ſenſu quam verbis diſcrepat; hunc enim locum citant, ut χάριν eſſe probent ὕπειξιν γυναικὸς τῷ ἄῤῥενι. Quapropter Sappho παῖδα ſignificat τὴν μήπω δυναμένην διὰ τὴν ἡλικίαν χαρίζεσθαι. Unde fit, ut Heinſius reponat καὶ [μήπω] χαρίεσσα. Forſan Muſa Leſbia ſic ſcriptum reliquit,

> Σμικρά μοι παῖς ἔμμεναι
> Φαίνῃ, κοὐ χαρίεσσα.

Verſus ultimus eſt Pherecratius, qui Glyconiis ſolet immiſceri. Conſule ſis Hephaeſtionem p. 69, 73.

Τίς δ' ἀγροιῶτιν [ἐπεμμένα] στολάν.] Dorum et Aeolum eſt ἐπεμμένα, idemque valet ac ἐπιειμένην. Nihil itaque mutandùm, licet aliquid molitus ſit Iſ. Caſaubonus ad Athenaei lib. i. cap. xviii. p. 54.

οὐ παῖδα, ἀλλ' ἀκόλουθον] Vide Platonis Sympoſ. p. 328. A.

[Ἡ] Διοτίμα λέγει, ὅτι θάλλει μὲν etc.] Vulgo [Καὶ] Διοτίμα, mſs. autem parui. Reſpicit ad Platonem in Sympoſ. p. 328. B. Apoſtolius Cent. ix. 3. Ἔρως θάλλει μὲν εὐπορῶν, ἀποθνήσκει δ' ἀπορῶν. Διοτίμας ἀπόφθεγμα. Duas voces poſtremas ex codice Pantiniano deſumſi. Maximi Tyrii locum prae oculis habuit adagiorum collector.

Σοφιστὴν λέγει·] Apud Platonem in Sympoſ. p. 328. B. Vide ſupra § 4.

Ἐκβακχεύεται ἐπὶ Φαίδρῳ] Reſpicit ad Platonis Phaedrum p. 339. G.

[Μέμφεται] τῇ Ξανθίππῃ] Vulgo [Ἀνθάπτεται] τῇ Ξανθίππῃ. Sed ita Graeci non loquuntur; haud enim dativum, ſed genitivum caſum vox illa recipit. Reg. ἀνάθεται. Harl. μέμφεται, quod verum. Ariſtaenetus ii. 20. Γυναικὶ μέμφεται δεινῶς ἀπειθούσῃ. Vide Platonem in Theag. p. 8, 9, 10. et Xenoph. Mem. lib. iii. cap. v. 20. ac in Oecon. cap. ii. 15.

Τοῦ σοφοῦ] Anacreontis. Pariter Aelianus V. H. ix. 4. Τὸν Ἀνακρέοντα ἠσπάζετο (Σμερδίης) σεμνῶς, εὖ μάλα ἐρῶντα τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐ τοῦ σώματος.

μακτος. Μὴ γάρ τις ἡμῖν διαβαλλέτω πρὸς θεῶν τὸν ποιητὴν τὸν Τήϊον, μηδ' ἀκόλαστον εἶναι λεγέτω. Et has quidem partes calide tuetur cl. Barneſius in Anacreontis Vita § 20, ſeqq. Didymus tamen Grammaticus librum ſcripſit, in quo quaerebatur, *Libidinoſior Anacreon, an ebrioſior vixerit*, ut teſtatur Seneca Epiſt. lxxxviii. Et vitam, quam vixiſſe fertur, repraeſentabant ejus poemata. Ovidius Triſt. ii. 363.

Quid, niſi cum multo Venerem confundere vino,
Praecepit Lyrici Teïa muſa ſenis?

Sextus Empiricus adverſ. Mathem. i. 298. Οἱ μὲν ἐρωτομανεῖς καὶ μέθυσοι τὰς Ἀλκαίου καὶ [Ἀνακρέοντος] ποιήσεις ἀναγνόντες προσεκκαίονται. Vide ſis et Pindari ſcholiaſten ad Iſthm. ii. 1. At dictum, quod hic ad Anacreontem refert, Simonidi tribuit Tzetzes Chiliad. viii. 833, ſeqq.

Ἔρσμαί τοι ζυμβᾶν, χαρίεν γὰρ ἔχεις ἦθος·] Haec ad Anacreonticos numeros ſic reducit cl. Barneſius ad Fragm. xcvi.

Ἔρσμαί γέ τοι ζυμβᾶν,
Χαρίεν γὰρ ἔχεις ἦθος.

Nec male.

Ἐμὲ γὰρ λόγων εἵνεκα] His numeros ſuos ita reſtituit doctiſſimus Barneſius Fragm. xcvii.

Ἐμὲ γὰρ λόγων [ἕκητι]
Οἱ παῖδες ἂν φίλοιεν·
Χαρίεντα γὰρ δίδωμι,
Χαρίεντα δ' οἶδα λέξαι.

At verſum tertium ſic potius refinxerim,

Χαρίεντα γὰρ διδῶ μὲν,

quod codicum lectioni multo propius accedit.

τοῖς Ὀλύμπου καὶ Μαρσύου αὐλήμασι.] Vide Platonis Sympoſ. p. 333. A.

πλὴν Τιμάρχου;] Is eſt, contra quem ſcripſit Aeſchines. Vide Barneſium in Anacreontis Vita § xxv.

DISSERT. XXV. *vulgo* IX.

Sectio ά.

Ἀναλαβόντες αὖθις [αὖ] τοὺς περὶ ἔρωτος λόγους,] Vulgo αὖθις [αὐτοὺς] τοὺς περὶ ἔρωτος λόγους. Nos id recepimus, quod exhibent Reg. et Harleian. Aeſchylus in Agamemn. ℣ 348.

Οὐκ ἄν γ' ἑλόντες [αὖθις αὖ] θάνοιεν ἄν.

Ubi fruſtra cl. Stanleius reponit, αὖθις ἀνθάνοιεν ἄν. Euripides Heraclid. ℣ 796.

Νέος μεθέστηκ' ἐκ γέροντος [αὖθις αὖ.]

Ariſtophanes in Ranis ℣ 306. Ἐκ κυμάτων γὰρ [αὖθις αὖ] γαλῆν ὁρῶ. (eſt ex Euripidis Oreſte ℣ 279. ubi vide ſcholiaſten.) Et ℣ 440. Αἴροις ἂν [αὖθις αὖ] γε, παῖ, τὰ στρώματα. Iterum ℣ 1265. Ὁρᾷς, προσῆψεν [αὖθις αὖ] τὴν λήκυθον. Sic alibi paſſim. Vide ſis eundem poetam in Nubibus ℣ 1382. Acharn. ℣ 854. Theſmoph. ℣ 869. et Ariſtidem Orat. in Aeſculapium tom. i. pag. 67. ac in Panathen. pag. 323.

βαδίζωμεν ἐπὶ [τὸ] τέλος,] Sic mſs. vulgo deeſt vox penultima.

Ἑρμῆν τὸν λόγιον,] Vide Ger. Jo. Voſſium de Idololatria ii. 32.

οὐδὲ Κλεισθένης,] Vulgo Κλειδοσθένης. Reg. Κλειδοσθένης. At veram lectionem diſerte repraeſentat Harleian. eamque Paccius in ſuo codice reperit, et reſtitutam voluit Heinſius. Plutarchus in Vita Periclis pag. 153. D. Κλεισθένης ἐξήλασε Πεισιστρατίδας, καὶ κατέλυσε τὴν τυραννίδα γενναίως, καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείαν ἄριστα κεκραμένην πρὸς ὁμόνοιαν καὶ σωτηρίαν κατέστησε. Vide ſis Herodot. v. 66, ſeqq. Ejus meminerunt Ariſtoteles Polit. iii. 2. Cicero in Bruto cap. vii. Plutarchus de Repugn. Stoic. p. 1033. Dion Chryſoſtomus Orat. xxii. p. 274. Themiſtius Orat. ii. p. 31. xxiii. p. 287. ſcholiaſtes in Ariſtophanis Nubes ꝟ 37. aliique.

τὴν δύναμιν ἀρχικὴν πιστευομένων] Ita vulgo, Reg. et Harl. τὴν [διὰ] δύναμιν. Forſan τῶνδε δύναμιν ἀρχικὴν πιστευομένων.

[οὕτω] δὴ ὁ Σωκράτης] Legendum videtur οὕτως δὴ ὁ Σωκράτης.

Sectio β′.

Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος] *Μάγειρος* lanium potius, quam coquum, hoc in loco ſignificat. Illius quidem poteſtatis mentionem non faciunt lexicographi, cujus eam ob cauſſam nonnulla proferam exempla. Plutarchus in Apophth. p. 175. D. Ὁ δὲ βοῦν ἰδὼν σφαττόμενον ὑπὸ [μαγείρου] καὶ πίπτοντα ταχέως. Artemidorus Oneirocr. lib. iii. cap. lvii. p. 187. Οἱ δὲ ἐν ἀγορᾷ [μάγειροι,] οἱ τὰ κρέα κατακόπτοντες καὶ πιπράσκοντες. Dion Chryſoſtomus Orat. iv. p. 66. Τοῦ γὰρ ποιμένος οὐκ ἄλλο τι ἔργον, ἢ πρόνοια καὶ σωτηρία καὶ φυλακὴ προβάτων, ὥστε κατακόπτειν (lege οὐχὶ κατακόπτειν) οὐ μὰ Δία καὶ σφάττειν καὶ δέρειν· καί ποι ἐνίοτε πολλὰ πρόβατα ἐλαύνει [μάγειρος] εἰς ὠνησάμενος, ἀλλὰ πλεῖστον διαφέρει [μαγειρικὴ] καὶ ποιμενικὴ etc. Pari ratione locutus eſt Themiſtius Orat. xiii. p. 171. C.

ἐπύθετο τἀληθῆ αὐτὰ τὴν ἀμφοῖν τέχνην,] Vulgo τἀληθῆ αὐτὰ [καὶ] τὴν ἀμφοῖν τέχνην Contra quam jubent mſs. Addidiſſe videntur conjunctionem, ut conſtructioni facerent ſatis. Ea vero ſalva fit, ſi τἀληθῆ ſic capias, quaſi noſter ſcripſerat κατὰ τἀληθῆ αὐτά. Haec enim praepoſitio paſſim ſubintelligitur.

λέγων πρὸς τὸν μάγειρον,] Hae voces in Reg. et Harleian. non leguntur, et forte Maximo ſubduntur, licet faciliorem reddant orationem. Poſſunt certe ſubaudiri, nec ſcriptoribus eſt inuſitatum ſimilia lectoribus ſupplenda relinquere. Vide J. Fr. Gronovium ad Senecae de Benef. vii. 30. Eas tamen in ſua verſione Paccius expreſſit; inque ſuo libro, ſi bona fide rem geſſit, H. Stephanus invenit.

τούτῳ δὲ [ἐξαρκέσει ἂν] καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθη.] Heinſius reponit, τούτῳ δὲ ἐξαρέσει καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθνη, ſic gregem vocari ſtatuens. Mihi non placet emendatio. Vulgo dant τούτῳ δὲ ἐξαρκέσειεν. At codices ἐξαρκέσειαν. Lego, τούτῳ δὲ [ἐξαρκέσει ἂν] καλῶς τὰ ἡμέτερα [ἔρια.] *Huic vero abunde ſufficiet lana noſtra.* Poſſis etiam paullo propius, τὰ ἡμέτερα [λῄνη.] de qua voce cl. Stanleius ad Aeſchyli Eumen. ꝟ 45. ſed ποιητικωτέρα videtur, et nimis obſoleta.

πάντων ἱερῶν,] Vide ſupra Diſſert. xxiv. 4, 9.

ψυχῆς ἄνθος] Socrates apud Lucianum Vit. Auct. tom. i. p. 379. Οὐ τῶν σωμάτων ἐραστής εἰμι, τῆς ψυχῆν

δὲ

Digitized by Google

δὲ ἡγοῦμαι καλλίω. Vide ſis et Xenophontem Memor. lib. iv. cap. i. 2. Hunc amorem Caeleſtis Veneris, illum vero priorem vulgaris famulum cenſebant. Himerius apud Photium Cod. CCXLIII. pag. 2032. Πανδήμῳ δ᾽ Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν Οὐρανίαν οὐδὲν κοινόν· ἡ μὲν γὰρ βεβήλους, καὶ οὐ καθαροὺς τὴν φύσιν, γεννᾷ τοὺς ἔρωτας· τῇ δὲ χρυσοῖ μὲν οἱ παῖδες, χρυσᾶ δὲ τὰ τούτων καὶ βέλη· σκοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχαὶ νεοτελεῖς καὶ ἀκήρατοι. Quae ex Platonis Sympoſ. p. 318. ſunt adumbrata. Hic amor ad juvenes ſolos ferebatur, ut eos meliores redderet. Protogenes apud Plutarchum Ἐρωτ. pag. 751. A. Ἔρως ὁ γνήσιος ὁ παιδικός ἐστιν —— Αὐτὸν ὄψει —— περὶ θήραν νέων ὀξὺ μάλα καὶ γενναῖον, ἐγκελευόμενον πρὸς ἀρετὴν τοῖς ἀξίοις ἐπιμελείας. Aſt ἐπιτήδεια εἰς προσδοκίαν ἀρετῆς τὰ κάλλιστα, prout noſter § 3. loquitur. Vide tamen Ciceronem Tuſc. iv. 33, 34.

Sectio γ′.

ἀγαπήσει πωλίον,] Sic Reg. non πῶλον, ut vulgo.

Τούτοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία, προοίμιά γε τοῖς ζώοις ποιοῦσα·] Locus eſt corruptus. Heinſius emendat, Τούτοις μὲν γὰρ ἄλλη θεραπεία, προοίμια τοῖς ζώοις πόνου οὖσα. Infeliciter, ut opinor; licet id in interpretando ſit ſecutus. Paccius vertit, *Horum namque obſequium, et providentiae cura, alumnos ſuos ducit ad laborem.* In Reg. eſt θεραπεία πρόμνα τε, litteris οι ſupraſcriptis. Harleian. πρόμνα τε τοῖς ζώοις ποιοῦσα. Forſan reponendum Τούτοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία προμνᾶται τοῖς ζώοις πόνους. *His enim animalibus cultura labores conciliat*; hoc eſt, beſtias, quas memoravit, curant, ut eorum laboribus vel ad utilitates ſuas, vel ad voluptates utantur. Vide Budaeum Comm. L. G. p. 740.

[ἀλλοίως μὲν] Ὀδυσσεὺς ὁρᾷ, [ἀλλοίως δὲ] ὁ Εὐρύμαχος·] Vulgo [ἄλλως] Ὀδυσσεὺς ὁρᾷ, [ἄλλως] ὁ Εὐρύμαχος. Nos Reg. et Harl. lectionis, quam dedimus, habemus auctores.

Πυθαγόρας μὲν ὡς θεόν,] Vide Diogenem Laertium viii. 27.

Ἀναξαγόρας δὲ ὡς λίθον·] Origenes Philoſ. cap. viii. Anaxagoras dixit ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ πάντα τὰ ἄστρα λίθους εἶναι ἐμπύρους. Praeter eos, quos laudavit Menagius ad Laertii ii. 8, 10. vide Platonem de Legg. lib. x. § 3. Plutarchum de Superſtit. p. 169. E. Harpocrationem et Suidam in Ἀναξαγόρας, denique ſcholiaſtas ad Apollonii Rhodii i. 498. et ad Euripidis Oreſten ỷ 980. Huc reſpicit etiam Lucianus in Icaromenippo tom. ii. p. 202.

ἄλλως δὲ Κλεισθένης·] Cave legiſlatorem intelligas, de quo ſupra § 1. Mollis enim et impudicus iſte nebulo denotatur, quem ſale defricabant Ariſtophanes aliique comici. Vide ſcholiaſten ad Nubes ỷ 304. Ranas ỷ 48. et Suidam.

Sectio δ′.

Ποιμέσιν οὔτι φίλην, κλέπτῃ δὲ [τ′] ἀγαθήν.] Vulgo κλέπτῃ δὲ ἀγαθήν. A nobis autem ſtat Harleian. Reſpicit noſter ad Homericos hoſce,

Κατέχευεν ὁμίχλην
Ποιμέσιν οὔτι φίλην, κλέπτῃ δέ [τε] νυκτὸς ἀμείνω.

Exſtant Iliad. Γ′. 10.

Sectio

Sectio ί.

Τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ] Odyſſ. Ζ΄. 162.

οὗ φυτοῦ [οὗ] Ἀπόλλωνος] Vulgo deeſt vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. adjecimus.

Σπαρτιάτης ἀνὴρ] Ageſilaum dicit, qui cum Megabaten Spithridatae filium deperiret, et eum vellet adoleſcens oſculari, totis viribus repugnavit. Vide Xenophontis Ageſ. cap. v. 4, 5. Plutarchum de Aud. Poet. pag. 31. C. et Cedrenum pag. 204. D.

DISSERT. XXVI. *vulgo* X.

Sectio ά.

ΥΠΟ Ἑλλήνων [ἀλλὰς,] μεγαλοπρεπέστερον βασιλικὸν,] Vulgo ὑπὸ Ἑλλήνων, [καλλὰς] μεγαλοπρεπέστερον βασιλικοῦ. Sed eo, quo dedimus modo, nonnullos codices habere monuit Leopardus Emend. xvii. 2. Ac ſane Reg. et Harl. repraeſentant μεγαλοπρεπέστερον βασιλικόν. Hiſtoriam narrant Aelianus V. H. ix. 4. et Athenaeus lib. xii. p. 540. E.

ἔργον εἶναι [θεοῦ;] Vulgo ἔργον εἶναι [ὅσιον.] Reg. ἔργον εἶναι [ὅσου.] At Harleian. ἔργον εἶναι θεοῦ, quod recepimus. Vide Aelianum V. H. iii. 9.

Sectio β΄.

τὸ διὰ μέσου εὐθέως [ἐξήρηται,] Vulgo τὸ [δὲ] διὰ μέσου εὐθέως [ἐξήρηται.] Harleian. vero ſic plane dat, ut edidimus; et cum eo facit Reg. ad ultimam vocem quod attinet.

εἰ μέλλοι] Sic Reg. et Harleian. vulgo εἰ μέλλει.

Sectio γ΄.

ὡς [ὁ] ἰατρὸς — ὡς [ὁ] φιλόσοφος] Ita Reg. et in priore membro Harl. Vulgo utrobique deeſt articulus.

οὐ [δυναμένοις] χωρίζειν] Vulgo οὐ δυναμένοις, quod repudiant Reg. et Harleian.

Sectio δ΄.

ὡς [ὁ] Πλάτωνος] Sic Reg. et Harl. vulgo ὡς Πλάτωνος. De hac Platonis opinione vide, quae diximus ad Ciceronis Tuſcul. ii. 20.

πάθος ἂν εἴη τοῦτο, ὁ λόγος· [καὶ] δεῖ προστεθῆναι] Reg. [ὦ] πάθος ἂν εἴη τοῦτο, ὁ λόγος· δεῖ προστεθῆναι. Lege, ὡς πάθος ἂν εἴη τοῦτο, ὁ λόγος, δεῖ προστεθῆναι. Quin et Harleian. antepenultimam vocem neſcit.

τὸ πάθος μὲν [ὁμοίως] ἐστὶ,] Paccius vertit, *eſt nihilominus affectio*; ut legerit, τὸ πάθος μὲν [ὅμως] ἐστὶ, quod Heinſio mihique videtur auctoris manus.

[ἐπιλάβεσθαι] αὐτοῦ τῆς συμμαχίας,] Sic uterque codex, vulgo ἐπιλάβεσθαι.

Sectio έ.

ἵππον ἀνῆκας αἰδηφάγον διὰ πεδίου κροαίνειν] Homerus Iliad. Ζ΄. 506.

Ὡς δ' ὅτε τὶς στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ,
Δεσμὸν ἀπορρήξας θείει πεδίοιο κροαίνων.

Iidem verſus repetuntur Il. Ο΄. 263.

ὁ [ἄπτων] βρόχον,] Vulgo ὁ [ἀνάπτων] βρόχον. Codices id, quod repoſuimus, exhibent; et ita loquitur noſter infra § 9.

ὁ ἄδω-

Digitized by Google

ὁ ἄδωρος·] Heinſio placet ὁ ἄωρος, eamque lectionem vir ille doctus in ſua verſione ſequitur. Equidem codicum ſcripturam non moveo; ἄδωρος enim eſt κακόδωρος. Vide Sophoclem in Ajace Flagell. ℣ 677. et Suidam. Haec autem vox κακὰ δωρούμενον in activa poteſtate denotat.

τρεπόμενος παντοδαπὰς τροπὰς καὶ [αἰφνιδίους,] ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς [συντεταμένος,] Vulgo τρεπόμενος παντοδαπὰς τροπὰς, καὶ [αἰφνιδίως] ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς [συντιταινόμενος.] At Reg. et Harleian. αἰφνιδίους exhibent. Συντεταμένος autem, ſenſu poſtulante, ſe mihi probavit. Locus ſic eſt vertendus: *Mutationibus omnimodis et repentinis obnoxius, corporeis voluptatibus intentus.*

Sectio ϛ'.

Διακρινόντων αὖθις [δέει] ὕβρεως.] Vulgo Διακρινόντων. Αὖθις δὲ ὕβρεως. At H. Stephanus, Heinſio probante, ſic legendum conjecit, ut edidimus. Paccius etiam vertit, *diſcernentium petulantiae metu.* Quapropter is in ſuo codice reperit, Διακρινόντων αὖθις [δέει] ὕβρεως, ac ita diſerte repraeſentant Reg. et Harleian.

Χωρὶς μὲν πρόγονοι,] Odyſſ. Ι'. 221.

πρὶν ἄν τις ἑκὼν [εἴξῃ] τῷ λόγῳ,] Vulgo, πρὶν ἄν τις ἑκὼν τῷ λόγῳ. Unde Dan. Heinſius reponendum cenſuit πρὶν ἄν τις [εἴκων] τῷ λόγῳ, quod editor Oxonienſis in verba Maximi recepit. Reg. habet πρὶν ἄν τις ἑκὼν [ἥξω] τῷ λόγῳ. Harleian. πρὶν ἄν τις ἑκὼν [εἴξῃ] τῷ λόγῳ, quod manifeſte verum.

Sectio ζ'.

Μαρδονικὴ μιτροφόρος,] Mardones quidem populus erant Epiroticus, ut ex Eupolide docet Stephanus. Ii tamen ſub imperio Perſico non fuere, ſed Mardi. Mardicis vero feminis geſtamen fuiſſe mitram non conſtat. Forſan itaque legendum, Δαρδανικὴ μιτροφόρος, ut paulo ante dixit, οὐ Δαρδανικὸν, οὐχ Ἑλλησπόντιον, οὐ Λύδιον. Phrygiae dubio procul erant μιτροφόροι. Earum chorus apud Euripidem in Hecuba ℣ 924.

> Ἐγὼ δὲ πλόκαμον ἀναδέτοις
> [Μίτραισιν] ἐρρυθμιζόμαν etc.

Reponi quoque poſſit Μυγδονικὴ μιτροφόρος, ut voluit cl. Clericus Silv. Philolog. cap. ix. 3. Ita κτητικὸν ἀντὶ ἐθνικοῦ ponetur, quod non eſt inuſitatum. Adeantur interpretes ad Aeneid. iv. 216. Magis vero placet altera conjectura, et ſic eam vocat Cteſias in Perſicis cap. xx. et xli.

ἐπὶ [Ἄμηστριν] ἧκε τὴν τοῦ παιδὸς γαμετήν.] Vulgo Ἄμιστριν, at alteram ſcribendi rationem ſervant codices. Ameſtris tamen Xerxis non erat nurus, ſed uxor. Vide Herodotum vii. 61, 114. Platonem in Alcib. i. pag. 33. C. et Plutarchum de Superſtit. pag. 171. D. Eſt itaque Maximi μνημονικὸν ἁμάρτημα· debuit enim, quod recte notavit Heinſius, Artayntam dicere. Adi ſis Herodotum ix. 107, 108.

Ἄμηστρις [οὐκ] αἰσχρά ἐστι, καὶ ἐν ἰδιώταις;] Vulgo Ἄμιστρις [ὡς] αἰσχρά ἐστι, καὶ ἐν ἰδιώταις. A nobis autem ſtant Reg. et Harleian. ut nos nihil aliud, quam interrogandi notam addiderimus.

Sectio η'.

ὅτε Κριτόβουλος Εὐθυδήμῳ προσκυνήσασθαι ἐρᾷ,] In memoriae lapſum denuo cecidit Maximus; nam Euthydemum Critias amavit, non Critobulus, ut Heinſius ex Xenophontis Memor. lib. i. cap. ii. 30. prior obſervavit. Pariter erravit noſter Diſſert. xxvii. 3.

Ἀγάθωνι Παυσανίας] Vide ſis Aelianum, et ejus interpretes, V. H. ii. 21.

Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐραστὴν εἶναι,] Paccius vertit: *Cretenſem adoleſcentulum turpe eſt* amabilem non *eſſe*; quocirca legit ἀνέραστον εἶναι. Et ἐραστὸν quidem dat Harleian. Ἐραστὴν tamen loco non moverim, ſed dubio procul excidit negandi particula. Reponas igitur velim, Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐραστὴν [οὐκ] εἶναι: *Cretenſi adoleſcentulo probroſum putatur, ſi non ametur.* Cretum mores amatorios fuſe refert Strabo lib. x. p. 739, ſeqq.

Τὰ δὲ Ἠλείων οὐ λέγω,] Ob παιδεραστίαν Elei male audierunt. Vide Libanium tom. ii. Orat. xix. pag. 501. et Platonem Sympoſ. pag. 319. B.

Ἐρᾷ Σπαρτιάτης ἀνήρ] Adeantur interpretes ad Aeliani V. H. iii. 12. et Nic. Cragius de Rep. Laced. lib. iii. tab. vii. Inſtit. xi.

ἐρασταῖς πολυαρχίστερον;] Vulgo ἐρασταῖς [πολλοῖς] ἀρχίστερον. Reg. ἐρασταῖς πολυσαρχίστερον. Harleian. ἐρασταῖς πολυαρχίστερον. Quod cum plane verum ſit, id recepi.

Sectio θ'.

ἦξαν δὲ οἱ δυστυχεῖς ἐπὶ βρόχον] Perizonius ad Aeliani V. H. iii. 42. mavult ἦξαν. Sed Reg. a vulgata non recedit, quae ſatis eſt commoda. Harleian. ἤττοντο δέ. Unde forſan reponendum, ἤττοντο δὲ οἱ δυστυχεῖς ἐπὶ βρόχον. Etymologus, Ἄττεσθαι, τὸ ἄλλεσθαι καὶ πηδᾶν.

ἐν γειτόνων] H. Stephani mſ. ἐν γειτόνῳ, unde fecit ἐν γείτονος vir ille doctus. At Reg. et Harleian. ἐν γειτόνων, quo modo locum recte reſtituit P. Leopardus Emend. xviii. 28.

ἐξαρκεῖ καὶ τῷ θηρευτῇ,] Vulgo ἐξαρκεῖ [δὲ] καὶ τῷ θηρευτῇ. Voculam vero ſecundam non agnoſcunt codices, quapropter eam furcillis ejecimus.

σκύλακα [ὡραῖον,] Vulgo σκύλακα ὅρμαιον. Reg. ὥρμαιον, quod vero proximum: nam reſcribas oportet ὡραῖον, uti quidem dat Harleian. ac ita repoſuit Heinſius, praeeunte Paulo Leopardo Emend. xviii. 28.

δι' ἀπορίαν τῶν χρημάτων. Ἐρῶσι καὶ οἱ φιλοχρήματοι] Vulgo peſſime diſtinguunt, δι' ἀπορίαν. Τῶν χρημάτων ἐρῶσι καὶ etc. Nos ex re ipſa, fideque codicis Harleiani, veram poſuimus interpunctionem.

ὁ Πέρσης βασιλεὺς ἧψε βρόχον,] Legi queat, ὁ Πέρσης ἧψε βρόχον, deleta voce ſupervacanea; nam Perſarum rex paſſim vocatur ὁ Πέρσης. Vide modo Xenophontem de Ageſilao cap. i. 8. cap. ii. 1, 28. et Herodianum vi. 11, 13, 15. Forſan tamen nihil eſt mutandum: nam Πέρσης ἐπίσκοπος pari ratione dicitur Euſebio de Vita Conſtantini iii. 7. et Περσῶν ἐπισκόπων ἱερὸν χρῆμα iv. 43.

ἄρχων [τοσαύτης] γῆς,] Sic optime mſ. Harl. Vulgo ἄρχων [αὐτῆς] γῆς.

τὸν

τὸν μὲν χρυσὸν οὐχ εὗρεν, ἐπίγραμμα δὲ] De Nitocridis ſepulchro loquitur, quod effodit Darius. Vide Herodotum lib. i. cap. 187. Hoc in Semiramidis monumento contigiſſe narrant alii, quos indicabit Petr. Pantinus ad Apoſtolii xii. 90. Theſauros autem cum mortuis olim condi ſolitos abunde liquet. Adi, ſi neſcis, Joan. Kirchmannum de Funer. iii. 24.

Ὥς κε μὴ ἄσπερμος γενεὴ μετόπισθεν ὄληται.] Apud Homerum Iliad. Υ'. 303. legitur.

[Ὄφρα] μὴ ἄσπερμος γένος [καὶ ἄφαντος] ὄληται.

Maximus igitur, labante memoria, nonnihil in verbis immutavit.

DISSERT. XXVII. *vulgo* XI.

Sectio α'.

OΥΚ ἔςʼ ἔτυμος λόγος,] Steſichori verba ſunt. Plato in Phaedro p. 343. Στησίχορος τῶν ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν — ἅτε μουσικὸς ὢν ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθὺς, Οὐκ ἔςʼ ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος· οὐδʼ ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδʼ ἵκεο Πέργαμα Τροίας. Ποιήσας δὲ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινῳδίαν παραχρῆμα ἀνέβλεψεν. Rem narrant Iſocrates in Helenae Encom. pag. 319. Dion Chryſoſtomus Orat. ii. p. 21. Orat. xi. p. 162. Suidas, aliique plures. Adeatur Joan. Meurſius ad Heſychium Illuſtrium p. 193.

Θεὸς γὰρ καὶ οὗτος, [καὶ] οὐχ ἧττον [τῆς Ἑλένης] ἐπιτιθέναι δίκην τοῖς πλημμελοῦσιν εἰς αὐτὸν ἐρρωμενέςατος.] Vulgo Θεὸς γὰρ καὶ οὗτος, οὐχ ἧττον ἐπιτιθέναι δίκην τοῖς πλημμελοῦσιν εἰς αὐτὸν ἐρρωμενέςατος, omiſſis tribus vocabulis, quae nos ex Reg. et Harleian. reſtituimus. Quin et Paccii codex ea repraeſentavit, ut ejus interpretatio probat.

Τί [δὴ] οὖν ἐςι] Vulgo Τί [δὲ] οὖν ἐςι, repugnantibus mſs.

ὅπερ καὶ ἀναμαχέσασθαι [λίαν] φημὶ ἡμᾶς;] Forſan Maximus ſcripſit, ὅπερ καὶ ἀναμαχέσασθαι [δεῖν] φημὶ ἡμᾶς.

οὐ τρίποδας ἑπτὰ δὶς, etc.] Haec ſunt dona, quae Achilli pollicitus eſt Agamemnon apud Homerum Iliad. Ι'. 120, ſeqq. eoque noſter reſpexit.

Sectio β'.

ἐν Πανιωνίῳ] Vulgo ἐν Πανίῳ, nec aliter codices. At Scaliger, Leopardus Emend. xviii. 28. Heinſius, et Sopingius ad Heſychium in Πανιώνιον, merito legendum ſtatuunt, prout edidimus. Vide Herodotum i. 148. et Suidam in τὸν Κολοφῶνα ἐπέθες.

μεθύων, [ἄκων] ἐςεφανωμένος, (φαλλόμενος,] Heinſio placet, μεθύων ἐςεφανωμένος, ἄκων (φαλλόμενος. At omnino reſcribendum, μεθύων, [ᾄδων,] ἐςεφανωμένος, (φαλλόμενος, uti quidem, me monente, locum laudavit Joſ. Barneſius in Anacreontis Vita § 5. De Teïo poeta ſic Pauſanias Attic. cap. xxv. p. 59. Καὶ οἱ τὸ σχῆμά ἐςιν, οἷον [ᾄδοντος] ἂν ἐν μέθῃ γένοιτο ἀνθρώπου. Pariter de Polemone Lucianus Bis accuſ. tom. ii. p. 223. Μεθʼ ἡμέραν ἐκώμαζε διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης, ψάλτριαν ἔχων, καὶ [καταᾀδόμενος,] ἕωθεν εἰς ἑσπέραν μεθύων

ἀεὶ

ἀεὶ κραιπαλῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς στεφάνοις διηνθισμένος. Vide ſis et Dionem Chryſoſtomum Orat. iv. pag. 77. B. C.

Κλεόβυλος ὁ ὡραιότατος,] Vide ſupra Diſſert. xxiv. 9. Apud Dion. Chryſoſtomum Orat. ii. pag. 32. Amorem ſic adloquitur Anacreon,

> Κλεοβύλῳ δ' ἀγαθὸς γένε
> Σύμβυλος· τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ'
> Ὦδ' ὦ νῦν σε δέχεσθαι.

Corruptus eſt verſus ultimus. Eum ſic refingit Iſ. Caſaubonus Diatr. cap. 3. Ὅτρεωε νῦν ὦ δέχεσθαι. Melior eſt Heinſii conjectura, pro qua reponit,

> Οἶδ' εὖ νῦν σε δέχεσθαι.

At omnium optime doctiſſimus Bentleius,

> Οἶδ' εὔνυν ζε δέχεσθαι.

Renititur quidem cl. Barneſius, quod εὔνυς, ut cenſet, vix de Deo dicitur. Hoc vero plane falſum. Georgius Lecapenus in Ἐπιμερισμοῖς mſs. fol. xxix. 2. Εὔνυς οὖν λέγεται ὁ ἔχων εὔνοιαν πρός τινα, εἴτε μείζονα, εἴτε ἴσην, (leg. ἴσον) εἴτε ἐλάττονα· λέγεται γὰρ εὔνοια καὶ ἀπὸ μείζονος εἰς ἔλαττον, (ſcribe ἐλάττονα,) καὶ οὐχ, ὥς τινες λέγουσιν, ἀεὶ ἀπὸ ἐλάττονος εἰς μείζω· καθὰ καὶ Δημοσθένης ἐν Ὀλυνθιακῶν δευτέρῳ, Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἰδοι τις ἂν τὴν [παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν] φανερὰν γινομένην τῇ πόλει. Philemon apud Juſtinum de Monarch. cap. iii.

> [Εὔνυν] νομίζει τὸν [θεὸν] καθεστάναι.

Pſephiſma Sigeorum ϛ 9. Λαβὼν [δαιμόνιον εὔνυν] καὶ ζυνεργόν. Aeſchylus in Septem contra Thebas ϛ 455.

> Προσαγγελίας
> Ἀρτέμιδος [εὐνοίαισι.]

Euripides in Helena ϛ 886.

> Ἥρα μὲν, ἥ σοι δυσμενὴς πάροιθεν ἦν,
> Νῦν ἐστιν [εὔνυς]

Joſephus Ant. Jud. lib. ii. cap. xv. 5. Τὸ θεῖον — οἷς ἂν εὔνυν ᾖ. Idem lib. iv. cap. viii. 2. Ἀπολεῖτε καὶ τὴν [εὔνοιαν] τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ. Sic etiam § 13, 21. et lib. v. cap. i. 25. Si plura velis, adi Clementem Paedag. lib. i. cap. xi. et Stromat. ii. p. 444.

Sectio γ'.

Τί κωλύει [δὴ] καὶ ἡμᾶς [ἀναμαχέσασθαι] τήμερον,] Vulgo Τί κωλύει καὶ ἡμᾶς τήμερον, duabus vocibus praetermiſſis, quas ſuppeditarunt Reg. et Harleian.

κατὰ τὸ Ἀνακρέοντα] Lege [ὦ] κατὰ τὸ Ἀνακρέοντα.

ὡς Κριτόβουλον,] Oportuit ſcriptum ὡς Κριτίαν. Noſter autem memoria lapſus eſt. Vide ſupra Diſſert. xxvi. 8.

ἄλλον ἄλλου;] Vulgo [καὶ] ἄλλον ἄλλου. Sed illam conjunctionem neſciunt codices, iiſque parendum cenſui.

[οὐδὲ] μοι ἡ τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις] Reg. et Harl. [εἰ δὲ] μοι ἡ διὰ τὴν etc. Ocius reſcribas, οὐδέ μοι [νὴ Δία] τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις. Sic paſſim Graeci. Vide Diſſert. xxxiii. 4, 8.

Βαβυλῶνα αὐτὴν τὴν [εὐτειχοτάτην,] Vulgo εὐτυχεστάτην. Sed vocem, quam repoſuimus, praeſtant Reg. et Harleian. Celeberrimos autem fuiſſe Babylonis muros vel pueri norunt. Vide Herodotum lib. i. § 178, ſeqq. Curtium lib. v. cap. i. 25. noſtrum Diſſert. xxxv. 2. ac Philoſtrat. Vit. Apoll. i. 25. Haec autem forma prorſus eſt analogica. Etymologus in Εὐτείχεον· Τὰ εἰς ες ἀπὸ οὐδετέρων συντιθέμενα ἀπὸ εὐθείας συντι-

Digitized by Google

ζωπύρησαι, οἷον ξίφος, ἄξιφος. ῥῖγος δύσριγος. Εὐτείχεος, Ionicum. Adi ſis Euſtathium ad Iliad. Α'. p. 49. et ad Iliad. Π'. p. 1058. Alioqui ſcribere queas εὐτειχεσιάτην, quod a recepta lectione parum recedit.

[ποσῦτυ] δεῖ εἶναι καλὸν, [ὅσυ] περ καὶ ἡδύ.] Vulgo τοσοῦτον — ὅσον. Nos vero lectionem dedimus, quam ſuppeditarunt Reg. et Harleian. Non aliter in ſuo codice Paccius legit, qui locum recte vertit hoc modo: *Tantundem a vera pulchritudine abſunt, quantum etiam a jucunditate ſunt remota.* Heinſius a ſcriptoris mente videtur aberraſſe.

Sectio δ'.

ἐπιθυμεῖν λέγωμεν τοῦτον, ἀλλ' οὐκ ἐρᾶν,] *Amorem* a *cupidine* diſtinxere veteres. Hinc Afranius,

Amabit *ſapiens*, cupient *ceteri.*

Vide cl. Pricaeum ad Apuleii Apol. pag. 28.

τῇ περὶ τὴν φωνὴν [παρωνυμίᾳ] Ita codices, et recte quidem. Heinſius enim περιέργως repoſuit τῇ περὶ τὴν φωνὴν παρωνυμίᾳ. Nulla ſane inter ἐπιθυμίαν et ἔρωτα poteſt eſſe παρωνυμία.

τά τε ἄλλα, καὶ [ἐν] τῇ τῶν ὀνομάτων ἐλευθερίᾳ, πείθομαι Πλάτωνι.] Vulgo, praetermiſſa vocula, dant τά τε ἄλλα, καὶ τῇ etc. Suam vero in nominibus adhibendis ἀδιαφορίαν ſaepe memorat Plato. Vide Polit. pag. 171. F. Protag. p. 212. G. Charmid. p. 239. G. denique de Rep. lib. vii. p. 488. C.

Ἔσω [γὰρ,] εἰ βούλονται,] Vulgo Ἔσω [γοῦν.] repugnantibus mſs.

ἡ ψυχὴ ἄξῃ,] Harleian. αὔξῃ. Statim reſcribe ἀΐξῃ.

οὐ φαινομένου προσθήκῃ χρώμενος τὸ ἡδὺ, τοῦτο [φῇ] φαυλάζεσθαι αὐτοῦ καλὸν ἐρᾶν, καὶ τούτῳ ζυγχωρήσομεν;] Vulgo οὐ φαινομένου προσθήκῃ χρώμενος [πρὸς] τὸ ἡδὺ, τούτῳ [φησὶ] φαυλάζεσθαι αὐτοῦ καλὸν ἐρᾶν, καὶ τούτῳ ζυγχωρήσομεν; In prioribus mſs. fidem ſequimur, qui plane dant, ut exhibuimus. In poſterioribus vitioſam diſtinctionem, Heinſii monitu, ſuſtulimus.

ἐπιθυμεῖν καὶ τούτυς [φῇ,] Sic Reg. et Harleian. vulgo φησίν.

Sectio ε'.

ὅτι [μὴ] ζιτίων προσφορᾷ,] Vulgo [εἰ] μὴ, quod nolunt codices. Vide Devarium de Partic. p. 180.

προσγινομένης αὐτοῦ τῆς [ἀποτροφῆς.] Sic Heinſius, et optime quidem. Vide Diſſert. xxviii. 3. xxix. 1. Vulgo ἀποστροφῆς, quod abſurdum.

κατὰ τὸν [ἐπὶ Κρόνυ,] φασὶ, βίον] Sic Harl. a ſecunda manu, quod et felice conjectura praecepit Heinſius; nam nemo, niſi prorſus ἄμυσος, ignorat, qualem ſub Saturno victum hominibus dent poetae. Vide modo Heſiodum Oper. ℣ 111, ſeqq. et Ovidium Metam. ℣ 103. Hinc proverbium ἄλις δρυὸς, de quo praeter Zenobium, Diogenianum, alioſque paroemiographos, videas licet Euſebium in Marcellum cap. iii. p. 15. Vulgo κατὰ τὸν [Ἐπικύρυ,] φασὶ, βίον, quam lectionem ſecutus eſt in ſua verſione Paccius. Quaſi vero poſt Epicuri mortem Ceres frumenta repererat! Adde noſtrum Diſſert. xxix. 5.

[ἴδιον] γὰρ ἑκάστῳ τὴν ἡδονὴν,] Sic recte codices; non ἰδίαν, ut vulgo legitur.

ὑπαλλαχθὲν, δι' ἀήθειαν εἰς λύπην μετέβαλε.] Vulgo diſtinguunt ὑπαλλαχθὲν δι' ἀήθειαν, εἰς λύπην μετέβαλεν. Nobis melius convenire videbatur interpunctio, quam ſervat Harl.

Digitized by Google

Sectio ϛʹ.

εἴ τι [δὴ] ἄλλο] Sic Reg. et Harl. vulgo δέ.

τῇ. περὶ τὴν Νυμφῶν ὀχετείᾳ] Vulgo, tranſpoſitis vocibus, exhibent, περὶ τῇ τῶν Νυμφῶν ὀχετείᾳ. Quod recte ſe non habet. Nos utrumque codicem ſequimur, Heinſioque placuit eadem ſcriptura.

[θυμιῶντες] δ'ώδεις βοτάνας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ πυρᾷ, ὥσπερ [κρατῆρα,] Vulgo [καίοντες] δ'ώδεις βοτάνας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ πυρᾷ, ὥσπερ [κρατῆρος.] Ex utriuſque codicis fide primam vocem mutavimus; at ultimae loco κρατῆρα dat Reg. κρατῆρι Harleian. idque rectum: nam pyram crateri comparat; odorem vero, quem emittunt herbae, vino. Loquitur autem de Maſſagetis. Vide Herodotum i. 201, 202. et Luciani ſcholiaſten ad Verae Hiſtor. lib. i. p. 30, 31.

Sectio ζʹ.

καὶ [δὲ] τὸ ἀναγκαῖον — καὶ δὲ τὸ ποικίλον] Vulgo καλὰ τὸ ἀναγκαῖον. Nos ſecundam voculam fide mſſ. Reg. et Harleian. repoſuimus. Ita nonnunquam loquuntur auctores, licet fere dicant καὶ [μὲν] τὸ ἀναγκαῖον — καὶ δὲ τὸ ποικίλον. Aelianus V. H. xii. 1. Δείκνυσι γοῦν αὐτὴν (Ἀσπασίαν) ὁ πατὴρ ἰατρῷ· ὁ [δὲ] ὑπέσχετο ἰάσασθαι, εἰ λάβοι τρεῖς στατῆρας, ὁ δὲ ἔφατο μὴ ἔχειν. Vide ſis et cap. xlvi.

δοκεῖν γὰρ εἶναι δεῖ ταύτην μόνον.] Vulgo δοκεῖν γὰρ [καὶ οὐκ] εἶναι δεῖ ταύτην [μόνην.] Duas autem voces, quas praetermiſi, non agnoſcunt codices; et recte μόνον a prima manu dat Harleian.

καὶ τὴν Σακερότης μαντείαν;]. Recte monuerunt viri docti μαντείαν hic *opinionem* denotare. Sic Plato in Philebo p. 94. G. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ [μαντεία,] νοῦν καὶ φρόνησιν τιθείς, οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. Et in Cratylo p. 257. E. Εἰ οὖν πῃ ἔχεις ξυμβαλεῖν τὴν Κρατύλου [μαντείαν,] ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι. Idem philoſophus τῷ μαντεύεσθαι *opinandi* poteſtatem multis in locis tribuit. Vide Hippiam Majorem p. 100. B. Lyſidem p. 111. D. Politicum p. 183. C. Charmidem p. 242. C. De Rep. lib. i. p. 418. G. lib. iii. p. 435. E. lib. iv. p. 450. B. lib. vi. p. 478. A. denique lib. viii. p. 490. A.

πολλὴν καὶ παντοδαπὴν [ἰλυὺν,] In verſione ſua vocem *materiam* Paccius adhibet, quapropter Heinſius reponit πολλὴν καὶ παντοδαπὴν [ὕλην.] Ego tamen non video, cur lis codicum ſcripturae moveatur, cum noſter *materiam* vocabulo foediore denotare voluerit. Heſychius Ἰλύς, πηλός, ὑπόσταθμη. Suidas Ἰλὺς, βόρβορος. Etymologus in Ἄσις· Ἄσιν, ἰλυὺν, ὅ ἐστι γῆν ψαμμώδη etc. quae legantur etiam apud ſcholiaſten in Iliad. Φʹ. 321.

Sectio ηʹ.

καὶ ἴχνος αὐτοῦ [φανῇ,] ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρώσκοντα καπνὸν,] Hoc ne Graecum quidem eſt. Homerus, ad quem reſpicit noſter, habet Odyſſ. Αʹ. 58.

Ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι.

et inde fit ut Heinſius, ſuppleta voce, legat ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρώσκοντα καπνὸν [νοήσας.] Sed concinnior eſt emendandi ratio; legas enim oportet, καὶ ἴχνος αὐτοῦ [νοήσῃ,] ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρώσκοντα καπνόν.

Digitized by Google

νόν. Tum demum integra ſit oratio.

ἀλλ' ὅ, τι περ κάλλους ἀργότατον καὶ ἀμβλύτατον·] Vulgo deſunt hae voces, quas mſs. Reg. et Harleian. debemus. Eas etiam Paccius in ſuo codice legit.

εἰ δέ τίς ἐστιν αὐτοῦ ἐπιφοιτῶσα φύσις ἐπὶ γῆν,] In Regio deeſt vox φύσις, et mavult Heinſius ut ſubaudiatur, quod praeceſſit, nempe μοῖρα. Aſt profecto ſi κάλλος μοῖρά τις ἐπὶ ποταμὸν ἀργούτατον καὶ ἐπὶ φυτὸν ἀβλαστότατον veniat, has etiam res in terra manere liquet. Harleian. dat, εἰ δέ τίς ἐστιν αὐτοῦ μόνου φοιτᾷ γὰρ ἐπὶ γῆν. Corruptiſſime quidem; forſan tamen ex eo, ſimul et Regio, Maximi poſſumus eruere manum. Lego, εἰ δέ τίς ἐστιν αὐτοῦ [εἰκὼν] ἐπιφοιτῶσα τῇ γῇ.

ζυγηφοροῦς αὐτῷ τῷ καλῷ.] Vulgo ζυγηφοροῦς αὐτοῦ τοῦ καλοῦ. Scilicet H. Stephanus ediderat ζυγηφοροῦς αὐτῷ τοῦ καλοῦ, quod Heinſius, lectore non monito, mutaverat. Sed veram lectionem ſervant Reg. et Harl.

καὶ ἐρᾷν [οὐ] φησι μὲν] Ait Heinſius in mſ. recte legi, καὶ ἐρᾷν φησὶ μέν. Hanc ſane varietatem ex mſs. noſtris adnotatam non video. Negandi tamen particula, ſicut arbitror, auctoris menti repugnat. Forſan reſcribendum, καὶ ἐρᾷν [εἰ] φησὶ μὲν τοῦ ἐρωμένου, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐρᾷ κάλλους ἀληθεστέρου. Illae certe voculae paſſim confunduntur.

καὶ πάντα ἔβλεπεν·] Vulgo deſunt haec vocabula, quae praeſtant Reg. et Harleian.

ἐν παλαίστρᾳ] Vulgo ἐν παλαίστραις. Cum nobis facit uterque codex, et ita Paccius in ſuo mſ. reperit.

DISSERT. XXVIII. *vulgo* XII.

Sectio α'.

ΣΚεδασθείσης τῆς σχεδίας,] Vulgo σχεδασθείσης, pro qua voce κεασθείσης vel σχισθείσης repoſuit H. Stephanus. At Reg. et Harl. σκεδασθείσης, quod rectum; ac ita Schottus ex conjectura.

Ἀλκίνοε βασιλεῦ, etc.] Verſus, ad quos Maximus reſpexit, exſtant Odyſſ. Ι'. 2, ſeqq. Omnino vide doctiſſimum Duportum Gnomol. Homer. p. 194.

Τί ἡγῇ] Vulgo Τί ἥγησαι. At uterque codex Τί ἡγεῖ, quo modo Reg. conſtanter pro ἡγῇ.

Νεῖκος Ὀδυσσῆος] Odyſſ. Θ'. 75.

προχυθέντες τοῦ ἵππου,] Vulgo προχυθέντες [ἐκ] τοῦ ἵππου. Voculam, quam delevimus, non agnoſcunt mſs. Vide Odyſſ. Θ'. 514.

Τοῦτό τι] Odyſſ. Γ'. 11.

Sectio β'.

ἀφροσύνης [δημωδεστάτης,] Sic H. Stephani, Coſmique Paccii codices. At Reg. et Harleian. δημωδέστατος, quod receptae lectioni praefert Heinſius. Immerito quidem, prout arbitror.

μηλιηδέος λωτοῦ,] Sic optime Stephanus edidit, licet ejus codex exhibuerit μὲν ἡδέος λωτοῦ, nec aliter Reg. et Harleian. Vide ſis Odyſſ. Γ'. 94.

τὰ ἔπη [λέγοι] οὕτωσι ἀκούσαντι εὐθύς.] Vulgo τὰ ἔπη [λέγει τῷ] οὕτωσι ἀκούσαντι εὐθύς. Nos lectionem Regii

codicis

codicis admiſimus. Quin et τῷ locum non praebet Harleian.

ἀκροωμένους τοῦ ἀοιδοῦ σπουδῇ, εὐσχήμονά τινα] Vulgo diſtinguunt *ἀκροωμένους τοῦ ἀοιδοῦ, σπουδῇ εὐσχήμονά τινα* etc. Nos interpunctionem peſſimam, jubentibus Harleian. et ipſa re, ſuſtulimus. Σπουδῇ valet μετὰ σπουδῆς, et ponitur ἐπιῤῥηματικῶς. Vide ſis etymologum in Ἀμαρτῇ ac Σπουδῇ.

εἰκῇ τὴν [ἀνέδην,] Vulgo *ἀναίδην*. Sed Heinſius et Schottus merito reponunt *ἀνέδην*, id enim poſtulat oratio. Vide Suidam. Dion Chryſoſtomus Orat. xxxi. p. 322. Ἐπειδὴ λίαν καταικόρως καὶ [ἀναίδην] αὐτῷ κέχρηνται τινές. Scribe λίαν καταικόρως καὶ [ἀνέδην.] Pariter *ἀναίδην* male pro *ἀνέδην* legitur apud Euſebium H. E. viii. 14. ix. 8. et de Vita Conſtantini iii. 58.

Αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπήν,] Iliad. Κ'. 13.

Sectio γ'.

τὴν [ἐκ] μελῶν ἡδονὴν] Vulgo *τὴν τῶν μελῶν ἡδονήν*. Nos mſs. obtemperamus, et noſter paullo poſt eodem modo loquitur.

τῇ ψυχῇ εἰς εὐφροσύνην συντελῇ.] Ammonius: Εὐφραίνεσθαι καὶ ἥδεσθαι διαφέρει. Πλάτων ἐν Πρωταγόρᾳ [p. 204. D.] Εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι μανθάνοντά τι, καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ· ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι, ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Vide ſis et ejuſdem Timaeum pag. 547. E.

ὀδμὴ ᾖ, καὶ ἡ ὀδμή,] Haec mihi ſana non videntur. Reg. et Harl. *ὀδμὴ ᾖ, καὶ εὐοδμή*. Scripſit Maximus, ut arbitror, *ὀδμὴ ᾖ, κἂν εὔοδμος ᾖ*. Heſychius Εὔοδμος, εὐώδης. Εὐόδμων, ἡδέων. Hoc eſt, quod *ὀσμὴν εὐωδίας* poſt LXX. interpretes et Sirachiden l. 15. dixit Paulus Epheſ. v. 2. Philipp. iv. 18.

ὀδμὰς ταύτας τὰς ἐκ τῶν μελῶν [περιπεμπομένους,] Vulgo *περιπεμπομένας*. Sed Scaliger et Heinſius bene repoſuerunt *περιπεμπομένους*, ac ita diſerte Reg. cujus quidem codicis fide ſic edidi.

οἱ σώματα περιλαβόντες] Plato in Gorgia p. 288. D. Ἡ κομμωτικὴ κακοῦργός τε καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασί τε καὶ χρώμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα· ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀμελεῖν. Cum vero rhetoricen, ſeu, prout loquitur Amm. Marcellinus xxx. 4. *profeſſionem oratorum forenſium* vituperat noſter, a Platone ſuo diverſus non abit. Vide Sextum Empiricum adverſus Mathem. lib. ii. § 12, ſeqq.

Sectio δ'.

Αἰνιάνων — Αἰνιᾶνες,] Sic Reg. et Harleian. vulgo Αἰνειάνων — Αἰνειᾶνες. Male: nam ſecunda ſyllaba ſine diphthongo ſcribi debet. Vide Euripidem Iphig. in Aulide ỷ 277. Aelianum V. H. iii. 1. Euſtathium ad Iliad. Β'. p. 253. et Stephanum in Αἰνία. Apud Heliodorum lib. ii. p. 121, ſeqq. Αἰνειᾶνας corrupte ſcribi monuit Holſtenius. Sed, quod majus eſt, notare praetermiſit: nam p. 123. legas, Ὁ μὲν νεανίας, ἔφη ὁ Χαρικλῆς, καὶ ὁλοσχερῶς [Αἰνειᾶνας,] τὸν ἥρωα διαγωνίζεται. Repone Αἰνιᾶνες. Homero Iliad. Β'. 749. et Herodoto vii. 185. Ἐνιῆνες nominantur. Aenienſium vero ſaltationem, quam memorat noſter, quaeque *καρπαία* vocabatur, fuſe deſcribit Xenophon de Exped. Cyri lib. vi. cap. i. 4.

μιμουμένοι

μιμούμενοι [τὰ] τεχνύματα] Ita vulgo, ſed a codicibus exulat vox media.

Ἀνέκειντο τοῖς Πέρσαις αἱ βουλαὶ εἰς τὰς εὐωχίας,] Huc facientia veterum teſtimonia collegit Barn. Briſſonius de Regn. Perſ. lib. ii. § 131. Adde Plutarchum Sympoſ. lib. vii. Quaeſt. 9. et Victorianum ſcholiaſten ad Iliad. Γ'. 70.

ὥσπερ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ σπουδασικώτερον ἦν ſυμπόσιον Περσικὸν ἐκκλησίας Ἀττικῆς·] Vulgo tantum repraeſentant ὥσπερ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας Ἀττικάς. Ex Reg. et Harleian. locum nos auximus et emendavimus.

καθάπερ ἔλαιον πῦρ,] Heinſius reſcribit καθάπερ ἔλαιον πυρὶ, nec aliter mſ. Harleian. Sollicitanda tamen non eſt recepta lectio. Scilicet pro Maximi mente νόμος κολάζων τὴν μέθην ἐπήγειρε Περσῶν τὰς ἀρετὰς, καθάπερ ἔλαιον ἐπεγείρει πῦρ. Xenophon Sympoſ. cap. ii. 24. Ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει· τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ [ἔλαιον φλόγα,] ἐγείρει. Haec nonnihil immutata laudat etiam Stobaeus Serm. liv. p. 370. Legem vero Perſicam memorat Xenophon Cyropaed. lib. viii. cap. viii. 6. Poſtea tamen ſupra modum bibaces erant Perſae. Vide collectanea Barn. Briſſonii de Regn. Perſ. lib. ii. § 126, ſeqq.

[ἐξωρχοῦντο] ἐν ταῖς ἐκκλησίαις] Hoc modo recte Reg. et Harleian. vulgo ἐξεχοῦντο, quod de Maximi tempore verum non eſt.

Sectio ε'.

Φησὶν ὁ λόγος.] Vulgo deſunt hae voces, quas exhibent Reg. et Harl. quaſque Paccius in ſuo codice legit. Platonem ſuum noſter imitatur. Sic in Philebo pag. 88. G. Ἀλλ' οὐδέν τι λέγω, [φησὶν ὁ λόγος,] καὶ παραφερές. Et in Sophiſta p. 157. B. Οὐκοῦν ἂν ὀρθῶς γε, ὡς ἔοικεν, ἐπιχειροῖμεν, ὥς [φησιν ὁ λόγος.]

ξυνεσῶτα Πανθείᾳ,] Panthea fuit Abradatae conjux, formoſiſſima ſimul ac modeſtiſſima mulier. Haec, interempto viro ſuo, ſe ipſa morti dedit. Vide Xenophontem Cyropaed. lib. vii. cap. iii. 5. Ad hanc hiſtoriam reſpicit Dion Chryſoſtomus Orat. lxiv. p. 592. Ubi ſcholiaſtes, Πανθείαν μὲν τὴν Ἀβραδάτου τοῦ Σουσίου φασὶ γαμετὴν, ἧς καὶ Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς μέμνηται.

Πολλῶν ἀνθρώπων] Odyſſ. Α'. 3, 5.

Περσεὺς εὐδαίμων, ὅτι πτηνὸς ἦν,] Fabulam legas licet apud Heſiodum in Scuto ℣ 216. Apollodorum Bibl. ii. 4. Hyginum Fab. lxiv. alioſque.

Κροῖσος ἦν — ἐθνέων·] Verba ſunt Herodoti i. 6. Vide Dionyſium Halicarnaſſeum de Compoſ. Verb. pag. 8.

Δάρδανον αὖ] Iliad. Υ'. 215.

Ἐπίδαμνος — βάρβαροι·] Ex Thucydidis lib. i. pag. 17. ed. Wechel. Habet etiam Dionyſius Halicarnaſſeus de Compoſ. p. 8.

Ἔστι πόλις] Iliad. Ζ'. 152.

Ὃς ῥέων — ἐκδιδοῖ·] Herodotus lib. i. cap. vi. Halyis fluvii curſum ſic deſcribit: Ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης — ἐξίει πρὸς Βορέην ἄνεμον εἰς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. Noſter ex memoria locum citavit. Vide ſis et Dionyſium de Compoſ. pag. 8.

Ὃν Ξάνθον] Iliad. Υ'. 74.

κατ' ἀνάμνησιν.] Sic mſs. non κατὰ [τὴν] ἀνάμνησιν, ut vulgo.

7 O *Sectio*

Sectio ς′.

παρέχεσθε [ὑμεῖς.] Uterque codex ὑμῖν. Legendum, καὶ οὐχ οἷον παρέχεσθε [ἡμῖν.] *Et non quale nobis exhibetis.*

πόλεμοι ἄδικοι,] Vulgo πολέμιοι, quam lectionem ſecuti ſunt in ſuis verſionibus Paccius et Heinſius. Sed vera prorſus eſt ea ſcriptura, quam nos, Harleiano jubente, repraeſentamus.

Sectio ζ′.

ἀνδρὸς ἢ ἀρίστη] Parodia eſt verſus Homerici Iliad. Γ′. 408.

Κλῦθί μευ, ἀργυρότοξε, ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας,] Vulgo deeſt hic verſus Homericus Iliad. Α′. 37. Eum dedit uterque codex.

εἴ ποτέ τοι] Iliad. Α′. 39.

ἐπὶ φθορᾷ κυνῶν, καὶ ἀνδρῶν, καὶ [ὀρνέων·]. Avium extinctarum non meminit Homerus: is enim ſic canit Iliad. Α′. 50.

> Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς,
> Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς etc.

Hic itaque legendum καὶ ἀνδρῶν, καὶ [ὀρέων,] *mulorum*. Heſychius, Ἡμίονος, ὀρεύς. Idem. Ὀρεῖς, ἡμίονοι ἄρσενες. Vide quae diximus ad Diſſert. xi. 2.

τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα δι' αἰθέρος χωροῦσαν οἴστου δίκην, ἀκριβολογεῖν τῆς τῶν σωμάτων συμμετρίας.] Macrobius Saturn. i. 17. *Alii cognominatum Apollinem putant ὡς ἀπολλύντα τὰ ζῶα, exanimat enim et perimit animantes, cum peſtem intemperie caloris immittit* etc. Vide ſis Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. pag. 418, ſeqq. Amm. Marcellinum xix. 4. ſcholiaſten ad Iliad. Α′. 50. et Hieronymum Aleandrum in Explic. Tabulae Solaris p. 18.

DISSERT. XXIX. *vulgo* XIII.

Sectio ά.

EN γυνῷ οἰνοπέδου ἀλωῆς ἐπὶ φύλλων χαμαὶ [βεβλημένων] ὥρᾳ θέρους ἀναπαυομένῳ.] Vulgo ἐπὶ φύλλων χαμαὶ [βεβλημένῳ,] ὥρᾳ θέρους ἀναπαυομένῳ, quod inelegans prae lectione, quam ſuppeditavit Harleian. Noſter autem reſpicit ad Odyſſ. Λ′. 191.

> Αὐτὰρ ἐπὴν ἔλθῃσι θέρος ——
> Πάντῃ οἱ κατὰ γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο
> Φύλλων κεκλιμένων χθαμαλαὶ βεβλήαται εὐναί.

Laërten Ulyſſis patrem dicit poëta.

Οἱ δὲ μακάριοι [αὐτοῦ] ἄνδρες,] Vulgo [αὐτῶν] ἄνδρες. Sed recte codices, ut edidimus.

ἀμφότερον, βασιλεὺς καὶ αἰχμητὴς ἀγαθός.] Homeri verſus ſe ſic habet:

> Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.

Vide Iliad. Γ′. 179.

εὐκαρποτέραν τῆς Αἰγυπτίας;] Vide Plinium H. N. lib. xxi. § 50. et Dionyſium Perieg. ℣ 241.

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ] Odyſſ. Ι′. 27.

Sectio

Sectio β'.

τῷ λόγῳ [προσφερομένῳ] Legerim προφερομένῳ. Pariter *teſtes proferre* dicunt Latini. Vide Budaeum Comment. L. G. p. 357.

Δίζω, ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.] Nonnulli pro duabus vocibus ultimis habent ἠὲ καὶ ἄνδρα. Vide Lambecium Bibl. Vindob. lib. viii. pag. 25. Oraculum integrum legatur apud Herodotum i. 65. Galenum Protr. ad Artes cap. ix. Euſebium Praep. Evang. v. 27, 28. Theodoretum Therap. ix. p. 124. ac Themiſtium Orat. xix. p. 225. Eundem, quem noſter, verſum laudat idem Orat. vii. p. 97. et Orat. xv. p. 193. Huc etiam reſpiciunt Xenoph. in Apol. Socr. § 15. et Philoſtratus Vit. Apoll. lib. viii. cap. 7.

ἄφιλον [ἐκ γῆς ὂν] Vulgo ἄφιλον [ἔγγησον,] quae vox eſt nihil. Scaliger et Heinſius legunt ἄφιλον [ἐνοχῆς.] Sed omnino reponendum ἄφιλον ἐκ γῆς ὂν, ut olim monuit Salmaſius Epiſt. iii. Harleian. dat ἄφιλον [ἐκ γῆς,] quod emendationem viri doctiſſimi firmat. Vide Joſephum adverſ. Apionem ii. 31.

καὶ [πείθεσθαι] τῷ θεῷ.] Orationis exitum non video: nam quomodo ſe geſſit Lycurgus, Apolline conſulto, num γεωργικὸν, ἢ πολεμικὸν καταστήσαιτο πολιτείας ἦθος; Uterque codex καὶ [πείθεται] τῷ θεῷ. Lege [καταπείθεται] τῷ θεῷ.

οὐδὲ Βρασίδας —— οὐδὲ Γύλιππος] Vulgo οὐδὲ [ὁ] Βρασίδας — οὐδ' [ὁ] Γύλιππος. Sed prior articulus in Reg. et Harleian. non comparet, eaque de cauſa poſteriorem delevi.

τῆς Ἀργείων ἐδήμ,] Vulgo τῆς [τῶν] Ἀργείων. Nos Harleiano codici paremus.

Sectio γ'.

[ἐπελθόντος] αὐτοῖς στόλου Μηδικοῦ,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὑπελθόντος.

ὅτε Πεισιστρατίδαι τὸν δῆμον ἐξοπλίσαντες γεωργεῖν ἠνάγκαζον.] Dion Chryſoſtomus Orat. xxv. pag. 281. D. Πεισιστράτου προστάττοντος — ἐν τῇ χώρᾳ διατρίβοντες γεωργοὶ ἐγίνοντο Athenienſes. Rem fuſe narrat Polyaenus Stratag. lib. i. cap. xxi. 2. quem vide.

μόνα [ὑπολιπόμενοι] τὰ ὅπλα,] Heinſius reponit μόνα [ἀπολαβόμενοι] τὰ ὅπλα. At apud elegantiores Graecos huic verbo ſubditur caſus genitivus, licet accuſativum poſtponat Lucas Act. ix. 27. xvi. 19. Nulla tamen opus eſt mutatione. Vult enim Maximus, Athenienſes *praeter arma nihil ſibi reliqui feciſſe*; qui ſenſus auctoris menti congruit, vulgatamque lectionem ſervant omnes mſs.

Sectio δ'.

Λυδοὶ πρότερον,] Lydos ἐργαστικωτέρους εἶναι, δουλεύειν δὲ, notavit Socrates apud Aelianum V. H. x. 14. Hiſtoriam vero verbis Juſtini i. 7. declarabo: *Occupato*, inquit, *in aliis bellis Cyro*, Lydi *rebellavere; quibus iterum victis arma et equi adempti, juſſique cauponias et ludicras artes et lenocinia exercere. Et ſic gens induſtria quondam potens et manu ſtrenua, effeminata mollitie luxuriaque virtutem priſtinam perdidit* etc. Vide ſis et Herodotum i. 155, ſeqq. atque Polyaenum Stratag. lib. vii. cap. vi. 4.

[ἐκ γῆς] βίον.] Vulgo ἔγγης. At nos βίον auctoritate Regii addidimus; ἐκ γῆς autem repoſuimus, Harleiano

Digitized by Google

Harleiano jubente, probante vero Salmaſio Epiſt. ad Puteanum 111.

Sectio ε.

[οὐδε] Ἀθηνᾶ,] Lege [οὐδ' ἡ] Ἀθηνᾶ.

[Γεωργίας] ταῦτα] Heinſio placet [ὁ γεωργήσας] ταῦτα. Mallem [Γεωργοῦσι] ταῦτα.

[καὶ] μηδὲν ἀνθρωπίνης] Vulgo deeſt vox prima, quam nos ex Reg. et Harleian. addidimus.

Ἀλλὰ τά [γ'] ἄσπαρτα] Sic Harleian, et ipſe poeta Odyſſ. Ι'. 109. quod et Heinſio placet. Vulgo τὰ ἄσπαρτα.

Sectio ϛ'.

[καὶ] ἐλευθέραν ἀφείλω] Sic uterque codex. Vulgo deeſt conjunctio.

πᾶς τις ῥίψας δόρυ,] Sic Harleian. et optime quidem, vulgo ῥίψας τις δόρυ.

οὗτος ὁ ἄριστος.] Ita Reg. et editio Stephani. Heinſius, cui favet Harleian. mediam voculam expulit, ut hexameter eſſe videretur. Quo jure, neſcio: cujus enim poeta fuerit, nec ille dixit, nec ego novi.

Sectio ζ'.

[Θέρει] ἀργαλέη·] Vulgo Θέρος. Uterque vero mſ. a noſtra lectione ſtat, eamque ſervant Heſiodus Op. et Dier. ℣ 640. et auctor Certaminis Homer. et Heſiod. p. 1.

Ἴωμεν ἐπὶ τὴν Ἄσκρην· ἀλλ' αἰγειροφόρος ἡ Βοιωτία.] Heinſius haec verba cenſet eſſe tranſpoſita; quare legit, ἀλλ' αἰγειροφόρος ἡ Βοιωτία· ἴωμεν ἐπὶ τὴν Ἄσκρην. At verborum ſitu mutato, ſenſus ipſe, niſi fallor, pervertitur. Quaerit Maximus, ubi quis agriculturae ſe dedat, nec armorum ſtrepitu terreatur. Proponit igitur loca minime fecunda, neque tamen agricolae ſedes tutas invenit; ſunt enim, quae facere queant, ut vel hae terrarum partes ab aliquo petantur. Sic Aſcra, prout dixit Heſiodus, eſt χεῖμα κακὴ, Θέρει ἀργαλέη. Hunc certe locum nemo cupiet, itaque ἴωμεν ἐπὶ τὴν Ἄσκρην. Immo vero, reſpondet, eſt quod invaſorem adliciat; nam Boeotia, cujus Aſcra vicus eſt, ob αἰγειροφορίαν celebratur.

Εὖ μέν τις δόρυ] Iliad. Β'. 382.

δέδια [ἤ τὸ] μὴ [τοιοῦτον] Reg. δέδια [δέ τῳ] μὴ [τοιοῦτο.] Harleian. δέδια [δέ τῳ] μὴ [τοῦτο.] Reſcribendum puto, δέδια [δ' ἐγὼ,] μὴ [τοῦτο] ἢ τὸ καλὸν, τὸ τοὺς πολέμους etc.

"Μάλιστα — οἱ αὐτοὶ ἀεί."] Verba ſunt Thucydidis lib. i. p. 2. niſi quod nonnulla memoriae vitio leviter mutârit. Iſocrates in Paneg. p. 64. Ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες, οὐδ' ἐρήμην καταλαβόντες, οὐδ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγέντες· ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὥστ' ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες. De terrae Atticae gracilitate vide J. Fr. Gronovium ad Senecae Hippolytum ℣ 13. et locis ab eo laudatis addatur Alciphron iii. 35.

DISSERT.

DISSERT. XXX. *vulgo* XIV.

Sectio α.

EI δὲ καὶ ἔπλων δέοι,] Vulgo [τῶ] ὅπλων. Sed priorem voculam non agnoſcunt codices.

Εἰ δέ [τοι] καὶ τοῦτο δέοι,] Vulgo Εἰ δέ [τι] καὶ τοῦτο δέοι. Hoc cum male ſe habeat, H. Stephanus reponit, Εἰ [δ' ἔτι] καὶ τοῦτο δέοι, vel Εἰ [δέ τι] καὶ τούτου δέοι. Quid autem ſcripſerit Maximus, oſtendunt Reg. et Harleian. quos expreſſimus.

Οἱ πρῶτοι κακοεργὸν] Arati ſunt Phaenom. ℣ 131, ſeq. Apud eum tamen ἐχαλκεύσαντο, non ἐτεκτήναντο, legitur. Vide quae diximus ad Ciceronem N. D. ii. 63.

Sectio β'.

τοῦ [πλέονος.] Vulgo πλείονος, quod idem eſt. Mſs. tamen obſequendum putavi.

Sectio γ'.

ὅνπερ καὶ [ἡ] ἐν τῷ πολεμεῖν χειρουργία.] Ex Reg. et Harleian. voculam tertiam Maximo reſtituimus.

Εἴη ἂν [οὖν] κἀνταῦθα.] Vulgo Εἴη ἂν κἀνταῦθα. Nos vocem penultimam mſs. debemus.

ἡ κακία [ἐπανισουμένη] Vulgo ἐπεξισουμένη. Vocem, quam recepimus, exhibent Reg. et Harleian.

[κεῖναι] τὸ λεγόμενον,] Vulgo κεῖνται, nolentibus mſs.

κατὰ τοὺς Πλάτωνος λόγους,] Reſpicit, opinor, ad Platonis Sympoſ. pag. 327. ubi Socrates orationem Diotimae refert, in qua probat aliquid ἐν μεταιχμίῳ ἀρετῆς καὶ κακίας eſſe poſitum. Vide ſis et Alcinoum Doctr. Plat. cap. xxix.

[ὑπὸ] τῶν ἐπιτηδευμάτων] Scaliger, Heinſio probante, ſcribit [ἀπὸ] τῶν ἐπιτηδευμάτων. Et vere quidem.

Sectio δ'.

ἁπλοῦν ἡ γεωργία·] Repone ἁπλοῦν [δὲ] ἡ γεωργία.

καὶ ὁ μὲν θερισμὸς ἱταμώτερος,] Haec mihi ſuppoſiticia videntur; praeterquam enim quod ἱταμώτερος parum concinne repetitur, in ſequentibus, ubi de agricola mentio fit, nihil eſt εἰς ἀντίστροφον.

ἁλώων καὶ προηροσίων.] Stephanus edidit προκροσίων. Sed Harl. recte προηροσίων, prout etiam Paccius ac Heinſius legerunt. Noſter Cererem προηροσίαν intelligit, cui ſacra fuere προηρόσια. Vide Meurſii Graec. Feriat. lib. v. p. 233, ſeqq.

Sectio ε.

ἐπὶ ληνῷ στησάμενοι [Διονύσῳ] χορούς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἅλῳ [Δημητρὶ] ὄργια,] Vulgo Διονύσου χορούς, — Δημήτρεια ὄργια. Cum vero codex uterque daret Δημητρὶ ὄργια, ſtatim legendum vidi ἐπὶ ληνῷ στησάμενοι Διονύσῳ χορούς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἅλῳ Δημητρὶ ὄργια, nec aliter edidi. Haec autem feſta Ληναῖα et Ἁλῶα vocabantur. De iis vide Joan. Meurſium Graec. Feriat. lib. i. p. 15. et lib. v. p. 195. quem tamen fugit hicce Maximi locus, ut et Alciphronis lib. i. Epiſt. iv. p. 20. Porro ὄργια *apud Graecos dici ſacra omnia* notavit Servius ad Aeneid. iv. 302. Hinc ὄργια Μουσῶν habet Ariſtophanes apud Agellium Praef. p. 11.

et τὰ τοῦ θείου λόγου ὄργια Euſebius Hiſt. Eccleſ. ii. 1.

τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι· ἐκ πολέμων αἱ ἀπαρχαί,] Vulgo diſtinguunt τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι ἐκ πολέμων· αἱ ἀπαρχαί. Interpunctionem vero mutandam fuiſſe vidit Heinſius, rectamque praeſtat Harleian. Moris vero fuit τὰ ἐκ τῶν πολεμίων ληφθέντα δεκατεύειν τοῖς θεοῖς, ut tradunt Harpocration et Suidas in Δεκατεύειν, ac Etymologus in Δεκατευτήριον. Eum morem ſecuti ſunt Pauſanias, cum, victo Mardonio; et Lyſander, cum, ſuperatis Athenienſibus, decimas obtulerunt. Vide Herodotum ix. 80. et Plutarchum in Lyſandro p. 443. Plura ſuppeditabit Joan. Seldenus de Decimis cap. iii.

Sectio ς΄.

[ἐρώμεθα] ἑκάτερον.] Heinſius, ut opinor, bene reponit ἐρώμεθα ἑκάτερον. Certe nihil hic interrogatur.

κοσμῆσαι ἵππους] Iliad. Β΄. 554.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Heſiodus Oper. et Dier. ℣ 383. Scholiaſtes ad Aeſchyli Prom. Vinct. ℣ 428. Οὐ μόνον Ἄτλας Ἄτλαντος, ἀλλὰ καὶ Ἄτλας Ἄτλα καὶ μαρτυρεῖ τὸ Ἀτλαγενέων. Lege Ἀτλαγενείων.

τῷ δὲ γεωργῷ [διηνεκέες·] Vulgo διηνεκής, quod ſoloecum. Nos igitur cum ſyntaxi tum mſs. paruimus.

[πεπηγώς,] νηλίπους,] Vulgo εὔπηγος, quod non dicitur, ſed vel εὐπηγὴς vel εὔπηκτος. Reg. ἐπηγώς. Harleian. πεπηγώς, idque recipiendum putavi.

[εὔπνους,] ὀξὺς δραμεῖν,] Vulgo ἄυπνος. At Heinſio placet εὔυπνος. Stephanus edidit ἄυπνους. Legendum εὔπνους, ut exhibent Reg. et Harleian. Sane, qui curſu valet, εὔπνους ſit neceſſe eſt.

ὁ δὲ ὑννιμάχος,] Vulgo ἡνιμάχος, quod Graecum non eſt. Scaligero Heinſioque placuit, ὁ δὲ [ὕννῃ μαχόμενος. At in Reg. et Harleian. recte legitur ὑννιμάχος, et ſic ex conjectura ſcribendum ſtatuit P. Leopardus Emend. xviii. 28. Ὕννις eſt τὸ ἀροῦν σιδήριον, ut teſtatur Pollux i. 252. Vide Suidam, Heſychium in Ὕννη, Etymologum in Αὐτόγυον et Ὕννις.

ὑπὲρ [ἀμπέλων ἃς] ἐκάμετε, ὑπὲρ [ἐλαιῶν ἃς] ἐφυτεύσατε.] Vulgo ὑπὲρ [ἀμπελῶνος] ἐκάμετε, ὑπὲρ [ἐλαιῶνος] ἐφυτεύσατε. Cum vero codex uterque daret ἐλαιῶνας, et Harleian. ἀμπελῶνας, quatuor voces in duas coaluiſſe ſtatim vidi. Certe dubium non videtur, quin locus ſit emendandus, ut edendum curavi.

Sectio ζ΄.

Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς] Vide Barn. Briſſonium Regn. Perſ. lib. iii. cap. xliii. p. 693.

Ἐὰν δὲ παραβάλῃς] Vulgo Ἐὰν δὲ [σὺ] παραβάλῃς. Vocem quam neglexi, codices non exhibent.

ἐν Πασαργάδαις [ἠσκημένον] Uterque codex νενικημένον, quod huc non quadrat. Legendum puto γεγυμνημένον, quod a codicum lectione non multum recedit.

[ὑπ'] αὐτουργίᾳ στρατιώτας διαπεπονημένους·] Sic Reg. et Harleian. At vulgo dant [ἐπ'] αὐτουργίᾳ, quod recte ſe non habet. Hiſtoriam, quam noſter adtingit, ſuppeditabunt Herodotus i. 126, 127. et Juſtinus i. 6.

DISSERT. XXXI. *vulgo* XV.

Sectio α΄.

ΠΕλαστῇ μισθοφόρῳ] Pariter etiam Platoni in Theaeteto p. 124. B. dicitur πελαστικὸς ἀνὴρ μισθοφόρος ἐν λόγοις. Sic enim legendum videtur, non ἐν ὀλίγοις, ut vulgo.

Ἐλθὼν δὲ Ἀθήναζε, ἐντυγχάνει αὐτόθι ὁπλίτῃ μὲν οὐδενὶ,] Falli puto Maximum; Athenis enim cum Solone, viro ſapientiſſimo, verſatus eſt Anacharſis. Vide Diogenem Laertium i. 102. ac Lucianum in Toxari tom. i. p. 595, ſeqq. et de Gymnaſiis tom. ii. p. 269, 276.

εὗρε δ' οὖν ἐν Χλωαῖς,] Vide Lucam Holſtenium ad Stephanum in Χὴν, et Laertium i. 106.

τοῦ Ἕλληνες [ξένου] Ξένος hic ξενοδόχον notat. Jamblichus Vit. Pythag. § 11. Ὃς ἐλέγετο Κρεοφύλου ἀπόγονος εἶναι, Ὁμήρου [ξένου] τοῦ ποιητοῦ γενέσθαι φίλος. Reponendum cenſeo, Ὃς ἐλέγετο Κρεοφύλου ἀπόγονος εἶναι, Ὁμήρου ξένου τοῦ ποιητοῦ, [οὗ] ἐγένετο φίλος etc. Quoniam vero hanc ſignificationem apud ſcriptores eſſe rariorem cenſet Kuſterus, nos plura congeremus exempla. Ξένον itaque τὸν ξενοδόχον καλεῖ Paulus Rom. xvi. 23. ut obſervavit Theodoretus Praef. in Epiſt. Paulin. p. 5. Sic et Oecumenius tom. i. p. 412. Γάϊος ὁ [ξένος] μου· τουτέστιν ὁ ξενοδόχος μου. Philoſtratus Vit. Apollonii iv. 20. Ἐς Ἀλκίνουν ἀνέφερε, τὸν [ξένον] τοῦ Ὀδυσσέως. Plutarchus Περὶ Τύχης p. 97. D. Ὁ δὲ Πελλαῖος (Ἀλέξανδρος) δαίμονι κακῷ καὶ τύχῃ χρώμενος συνεκοιμᾶτο τῇ τοῦ [ξένου] γυναικί. Vide ſis et Lucianum in Philopſ. tom. ii. p. 347. ac in libro Περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ p. 427.

Sectio β΄.

ἐξ αἰγείου [στενοῦ] Heinſius reponit ἐξ αἰγείου [κενοῦ.] Sed ex vaſe *vacuo* nihil effundi poteſt. Videlicet ſcribendum ἐξ αἰγείου [οὐ στενοῦ.] Cum repetenda ſit eadem ſyllaba, duplicationem paſſim negligunt librarii.

ἑκάτερα ἑκατέροις [συντεταγμένοις] ἰσομέτρητα] Lege συντεταγμένοις ἰσομέτρητα.

Sectio γ΄.

μηδὲ αἰσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸν ἄνδρα τοῦ] βρυχηθμοῦ [τοῦ] λέοντος,] Ab hac lectione multum recedunt codices: nam Reg. et Harleian. dant μηδὲ αἰσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸ τοῦ λέοντος ἦχος, quod emendatur ἦθος,] βρυχηθμοῦ λέοντος. Unde, littera tantum addita, ſcripſerim μηδὲ αἰσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸ τοῦ λέγοντος ἦθος] βρυχηθμοῦ λέοντος etc.

Ζώπυρος ἐκεῖνος] Phyſiognomonem dicit, cujus meminere Cicero de Fato cap. v. et Alexander Aphrodiſienſis Περὶ Εἱμαρμένης p. 164.

ἀπόχρη πρὸς ἔπαινον] Heinſius legit [οὐκ] ἀπόχρη. Res autem recte procedit, ſi modo locum ſic diſtinguas, τὸ ψυχῆς ἦθος. Οὐ, κατὰ τοὺς τῶν πολλῶν λογισμοὺς, ἀπόχρη πρὸς ἔπαινον etc.

ἐν Διονύσου] H. Stephanus legit ἐν Διονυσίοις. Nihil autem movendum, ſubauditur enim ἑορτῇ vel ἀγῶνι, quod in hiſce locutionibus uſu

uſu venit. Vide Paulum Leopardum Emend. xviii. 28. et Jac. Perizonium ad Aeliani V. H. ii. 41.

“ Ἐπιφυλλίδες, καὶ στωμύλματα, χε-
“ λιδόνων μουσεῖα, [λωβηταὶ] τέχνης.”] Vulgo λώβη τε τέχνης. Sed Heinſius recte voluit λωβηταὶ τέχνης, quod et verſus ratio poſtulat, et habet Ariſtophanes in Ranis ℣ 92, 93. Praeter auctores a Kuſtero laudatos, videas licet Apoſtolium Centur. viii. 77.

Sectio δ′.

ὄψει γὰρ αὐτὸν,] Lege αὐτὸ, pronomen enim ad τὸ καλὸν refertur.

ὁ δὲ γεωργὸς, ὑγιής·] Heinſius, addita voce, legit ὁ δὲ γεωργὸς, [κριτὴς] ὑγιής. Non opus eſt, ſubauditur enim θεατὴς, quod anteceſſit.

καθ' ὁδοιπόρον πλησιάζει τῷ λόγῳ, οὐ νεμεσῶν τῆς ἡδονῆς παρατρέχοντι ἐπαινῶν·] Sic uterque codex, et hoc rectum. Vulgo καθ' ὁδοιπόρον [παρατρέχοντα,] ἐπαινῶν πλησιάζει τῷ λόγῳ, οὐ νεμεσῶν τῆς ἡδονῆς· εἰ δὲ κατὰ τοὺς etc.

Sectio ε′.

Ἡ ὄγχνη μὲν] Scribendum ἢ ὄγχνη μὲν etc. Noſter ad verſus Homericos reſpicit, quibus hortus Alcinoi deſcribitur Odyſſ. Η′. 120.

Ἀλλά τέ μιν] Iliad. Β′. 754.

φθέγγεται τὰ μέλη] Vulgo φθέγγεται [μὲν] τὰ μέλη. At in mſs. voculae ſecundae nullum prorſus eſt veſtigium.

Οὐ νέμεσις] Iliad. Γ′. 156.

γύναιον [ἕν,] Vulgo γύναιον μὲν. Sed recte Harleian. quem ſequor. Quin et ita legit Paccius, nam *mulierculam unam* vertit.

[νόσῳ] πόνους,] Sic optime Reg. et Harl. eandemque lectionem ex mſ. laudavit Heinſius. Vulgo [νόσον,] πόνους.

Sectio ς′.

ὑπὲρ [τὴν] γῆν] Vulgo ὑπὲρ γῆν. Nos articulum, jubentibus mſs. interpoſuimus.

τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ] Vulgo τῷ φιλοσόφων λόγῳ. Sed bene Reg. et Harleian. quos ſecuti ſumus. Vide nos ad Ciceronis Tuſc. v. 42.

Sectio ζ′.

καὶ τυράννους,] Legit Heinſius [κἂν] Τυῤῥηνοῦ δότω μοί τις ἡδονήν. Sane tubam invenerunt Hetruſci, quod docent Servius ad Aen. viii. 526. Tatianus Orat. ad Graecos cap. ii. aliique. Minime tamen hanc emendationem probo. Voces mihi delendae videntur; nam ſupervacaneae ſunt, nec earum in verſione ſua rationem Paccius habuit; ut illius codex iis caruiſſe cenſeatur.

οἷα καὶ [ἐπὶ] σάλπιγγος [ἁρμονίαν] ἐν μέσοις τοῖς ὁπλίταις τεταγμένη, καὶ ἐξορμῶσῃ τὰς ψυχὰς] Locus eſt corruptus, quem ſic tentat Heinſius, οἷα καὶ [ἔτι] σάλπιγγος [ἁρμονία] ἐν μέσοις τοῖς ὁπλίταις τεταγμένη, καὶ [ἐξορμῶσα] τὰς ψυχάς. Uterque codex, οἷαν καὶ [ἐπὶ] σάλπιγγος etc. Lego οἷαν καὶ [φέρει] σάλπιγγος [ἁρμονία] ἐν μέσοις τοῖς ὁπλίταις τεταγμένη, καὶ [ἐξορμῶσα] τὰς ψυχάς etc.

καὶ πάντα [δὴ] τὰ τερπνὰ] Sic Reg. et Harleian. non δὲ, prout vulgo.

ὄρη δενδροφόρα,] Ita vulgo, codex vero uterque δενδροτρόφα.

ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐξαπτόμενον.] Ita Reg. et Harleian. et ſic, licet animi pendens, reponit Stephanus. Vulgo ἐαπτόμενον, quod in ἐλλαμπόμενον mutat Heinſius, praeeunte Leopardo Emend. xviii. 28. Sed illi rem acu non tetigerunt.

Ἥδιστον

Digitized by Google

Ἥδιστον [μὲν] ποταμοῖς θέαμα] Lege Ἥδιστον [ἐν] ποταμοῖς, vel, ut H. Stephanus reponendum cenſuit, Ἥδιστον μὲν [ἐν] ποταμοῖς θέαμα.

τὸν ἀρχέτυπον τοῦ θεοῦ] Nilum vocat θεὸν, quod idem putaretur ac Oſiris. Tibullus lib. i. Eleg. viii. 27. de Nilo,

Te canit, atque ſuum pubes miratur Oſirim
Barbara, Memphitem plangere docta bovem.

Ibi ſic Achilles Statius: *Quod*, inquit, *Nilum Aegyptus Oſirim dicat, nondum alibi legi.* Id tamen apud plurimos auctores legere potuit vir ille doctus. Aelianus H. A. x. 46. Νοοῦσι δὲ τὸν Ὄσιριν ἄρα τὸν αὐτὸν τῷ Νείλῳ εἶναι. Heliodorus Aethiop. lib. ix. p. 423, 424. Θεοπλαστοῦσι τὸν Νεῖλον Αἰγύπτιοι — καὶ Ὄσιριν τὸν Νεῖλον καταγγέλλουσι. Plura Joan. Seldenus de Dis Syris Syntagm. i. cap. iv. p. 147. Nili vero ſacerdotes erant Androgyni. Vide Henr. Valeſium ad Euſebium de Vita Conſtantini iv. 25.

τῷ Προδίκῳ.] Ad Prodici fabulam reſpicit, ubi Hercules, miſſa voluptate, ducem ſequitur virtutem. Vide ſupra ad Diſſert. xx. i.

DISSERT. XXXII. *vulgo* XVI.

EI ἔστι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις.] Hanc diſſertationem voluit Suidas, cum noſtrum diſputaſſe monuerit, Τίς ἡ παρ' Ὁμήρῳ ἀρχαία φιλοσοφία. Quae quidem quaeſtio non a Maximo ſolum, ſed et ab aliis fuit agitata. Porphyrius enim librum ſcripſit Περὶ τῆς Ὁμήρου φιλοσοφίας. Opus etiam Longinus edidit, in quo quaerebatur, Εἰ φιλόσοφος Ὅμηρος. Vide Lucae Holſtenii de Vita et Scriptis Porphyrii cap. viii. De eodem argumento Favorinus et Oenomaus egerunt, teſte Suida. Immo τὴν Ὁμήρου ποίησιν φιλοσόφημα πάντας νομίζειν tradit Strabo lib. i. p. 45. Mihi vero perplacet judicium Senecae, quod legatur Epiſt. lxxxviii. pag. 383.

Sectio á.

Ἄνδρα μοι] Odyſſ. Α΄. 1.

πάντα ἐπισκέπτει,] Vulgo πάντα ἐπισκόπει. Nos lectionem, quam codices dant, exhibemus.

Ἔξοχα δή σε βροτῶν, ὦ Ὅμηρ', αἰνίζομ' ἁπάντων,] Vulgo ὦ Ὅμηρε, αἰνίζομαι πάντων. At Harleian. αἰνίζομ' ἁπάντως, unde patet a Maximo poſitum fuiſſe verſum; quod et Heinſio videbatur. Parodia ſcilicet eſt eorum, quae de Demodoco loquitur Ulyſſes Odyſſ. Θ΄. 487.

ἐπιστήμην ἀκριβῆ θείων τε πέρι καὶ ἀνθρωπίνων,] Ita ſapientiam definiebant veteres philoſophi, quod obſervat Cicero Offic. ii. 2. Quintilianus Inſt. Orat. i. 10. *Sapientem formantes eum — non modo cognitione caeleſtium* vel *mortalium putant inſtituendum.* Ibi plures codices *inſtruendum.* Lego *non modo cognitione caeleſtium* et *mortalium putant inſtruendum.* Vide ſis eundem xii. 2. Senecam Epiſt. lxxxix. p. 395. et cl. Fabricium ad Sexti Empirici lib. ix. § 13.

Sectio β'.

διδασκαλίοις ἀλύποις,] Vulgo διδασκαλείοις, pro quo Stephanus libenter reſcriberet διδασκαλίαις ἀλύποις. Nec id male. Nam διδασκαλεῖον eſt gymnaſium, ſeu locus in quo docetur; διδασκαλία vero παραίνεσις, νουθεσία, prout Heſychius interpretatur. Propius tamen aliquanto legendum διδασκαλίοις ἀλύποις, niſi nos fallit Suidas. Sic enim ille: Διδασκαλεῖον, τὸ σχολεῖον· διδασκάλιον δὲ, μάθημα. Non tamen diffiteor διδασκάλιον pro mercede, quam magiſtro ſolvit diſcipulus, uſitatius adhiberi. Vide Pollucem vi. 186.

τὰς μὲν τελετὰς καὶ ὀργιασμοὺς] Plato in Protagora p. 196. A. Ἐγὼ δὲ τὴν ϲοφιστικὴν τέχνην φημὶ εἶναι παλαιὰν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι τοὺς μὲν ποίησιν (οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον, καὶ Σιμωνίδην) τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον — Μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ἡμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο etc. Ad hunc locum Maximus reſpexit.

πρόχειρον εἰς ζυνουσίαν παντί [τῷ,] ὄνομα μόνον] Vulgo πρόχειρον εἰς ζυνουσίαν παντὶ, [τὸ] ὄνομα μόνον, unde reſcripſit Heinſius, πάντα [καὶ] ὄνομα μόνον. Nos mſs. noſtram lectionem debemus, eaque prorſus eſt vera. De vetere per fabulas aliaque involucra philoſophandi ratione videantur Macrobius in Somn. Scipionis i. 2. et Proclus Theol. Platon. i. 4.

τὰ ἐκ Θρᾴκης καὶ Κιλικίας σοφίσματα] Democritum tangit Abderiten et Chryſippum Solenſem. Vide, ſi neſcis, Laertium vii. 179. ix. 34. et Suidam.

τὸ Ἀναξιμένους πνεῦμα,] Aërem dicit: hic enim philoſophus ex infinito aëre cuncta gigni ſtatuebat. Vide Ciceronem Acad. ii. 37. Nat. Deor. i. 10. Minucium Felicem cap. xix. alioſque plurimos.

Sectio γ'.

[Καὶ μὴν] τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα,] Ita vulgo. Duas vero primas voculas ideo delendas cenſeo, quod in mſs. non reperiuntur.

Κεῖνοι τοι τοιοίδε πόδες,] Apud Homerum Κείνου γὰρ etc. Vide Odyſſ. Δ'. 149.

ἢ Σωκράτει,] Vulgo deſunt hae voces, quas ingenio ſuo tribuit Heinſius. Sed eas mſs. acceptas referre debuit; ſic enim Reg. et Harleian. nec aliter Paccii codex, ut ex ejus interpretatione manifeſtum.

[τὴν γνώμην] τῇ γνώμῃ προσάγω,] Sic recte Stephanus, cum codex ejus τὴν γῆν prae ſe ferret. At Reg. et Harleian. veram lectionem repraeſentant. De re ipſa vide Proclum in Platonis Polit. pag. 393. et Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. p. 412.

Sectio δ'.

οὔτε δὲ Ἰωνικὴν ταύτην] Dion Chryſoſtomus Orat. xii. pag. 213. Οὐχ ἕνα εἵλετο χαρακτῆρα λέξεως (Homerus) ἀλλὰ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν διῃρημένην τέως ἀνέμιξε, Δωριέων τε καὶ Ἰώνων, ἔτι δὲ τὴν Ἀθηναίων, εἰς ταὐτὸ κεράσας μᾶλλον ἢ τὰ χρώματα οἱ βαφεῖς. Vide ſis et Orat. xi. p. 157. Hoc multis oſtendit ſcriptor Vitae Homericae in Opuſculis Galeanis p. 287, ſeqq.

τὰ ἔπη εἰργάσατο] Uterque codex ὧν τὰ ἔπη. Forſan αὐτοῦ τὰ ἔπη.

Digitized by Google

τῶν ἡρώων,] De Ἡρωογονίᾳ, mulierum catalogo, reliquiſque, quae noſtro memorantur, operibus Heſiodi vide cl. Fabricium Biblioth. Graec. lib. ii. cap. viii. 5, ſeqq.

ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι καὶ τὰ τῆς Ὀδυσσείας παθήματα·] Vulgo [καὶ ἄλλα μὲν] ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι, [ἄλλα δὲ] τὰ τῆς Ὀδυσσείας παθήματα. Voces autem, quas omiſimus, non agnoſcunt Reg. et Harleian. ſed ita plane locum repraeſentant, ut edidimus.

πάσαις δὲ ἄλλαις ὁμολογημέναις.] Lege πάσας δὲ ἀλλήλαις ὁμολογημένας, quod et Heinſius monuit.

Sectio ι.

καὶ γὰρ [τούτων] ἔσαι τὸ χρῆμα διπλοῦν,] Neceſſario legendum καὶ γὰρ [τούτῳ] ἔσαι τὸ χρῆμα διπλοῦν. Alioquin enim non eſt, quo referas διασώζονται et διατίθενται, quae paullo poſt ſequuntur.

τὴν διαχημοσύνην τῶν [γραμμάτων] Scaliger et Heinſius malunt τὴν διαχημοσύνην τῶν [γραμμῶν.] Non opus eſt, nam γράμμα *picturam* ſignificat. Etymologus, Γράμμα, τὸ ζωγράφημα. Heſychius, Γράμματα, τὰ ζωγραφήματα. Sic in illo Theocriti ſumitur,

> Ποῖοι ζωογράφοι τ᾽ ἀκριβέα [γράμματ᾽] ἔγραψαν;

Exſtat Idyll. xv. 81. Vide ſis et Euripidem Ione ☩ 1146. ac Aelianum V. H. ii. 3.

Ἀντίθεις [τοι] ἐκατέρῳ] Vulgo deeſt vox media, quam nos ex Reg. et Harleian. repoſuimus.

Ὄντινα μὲν] Iliad. Β΄. 188, ſeqq. Noſter autem memoriae vitio ſcripſit ἄνδρα ἐφθέγροι, cum ἄνδρα κιχείη legatur in exemplaribus Homericis; nec aliter Maximus habet Differt. xxi. 9. Frequens erat in hiſce verſibus laudandis Socrates; qua de re vide Xenophontem Memor. lib. i. cap. ii. 58, ſeqq.

Ἆρά σοι οὐ δοκεῖ αὐτὸ τοῦτο, [εἰ καὶ] ὁ Σωκράτης.] Loci mens flagitat, ut reſcribamus, Ἆρά σοι οὐ δοκεῖ αὐτὸ τοῦτο [ποιεῖν] ὁ Σωκράτης etc.

ἢ Πῶλον, ἢ Καλλικλέα, ἢ τινα] Vulgo deſunt hae voces. Eas autem dant Reg. et Harleian. ſic et Paccii codex, unde Stephanus illas Maximi verbis addendas cenſuit. Vide cl. Gatakerum ad Antonini vii. 66.

Sectio ς΄.

ζώφρονα [δὲ] τὸν Ἕκτορα·] Vulgo deeſt vocula ſecunda, quam nos ex Harleian. reſtituimus.

κατὰ τὸν Νέσορα αὐτόν·] Sic Paccii Stephanique codices. Et ſane Neſtor adeo prudens erat conſiliarius, ut aiat Agamemnon Il. Β΄. 372. ſi

> Τοιοῦτοι δέκα μοι ζυμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν,
> Τῷ κε τάχ᾽ ἠμύσειε πόλις Πριάμοιο ἄνακτος.

Vide Dionem Chryſoſtomum Orat. ii. p. 22. D. et Ciceronem de Seneſt. cap. x. Reg. tamen et Harl. dant κατὰ τὸν Ὀδυσσέα αὐτόν, cujus ἀγχίνοιαν jam laudaverat. Ex codicibus, ut opinor, excidit vocabulum. Lego κατὰ τὸν Νέσορα· [Ὀδυσσέα] αὐτὸν οὔτος (ſcilicet Homerus) ἄρα εἰκόνα ὑπετίθει etc.

ἀπέδωκεν αὐτῷ ἥμισυ [μέρος] τῶν αὐτοῦ ἔργων.] Vulgo deeſt μέρος, quod ex Reg. et Harleian. revocavimus. Heinſius autem ſcribendum cenſet, ἀπέδωκεν αὐτῷ ἥμισυ τῶν αὐτοῦ ἔργων [ὁ Ἀγαμέμνων.] Hoc autem nullibi facit rex ille; ſed Homerus τοὺς Τρωϊ-

κοὺς

κὰς λόγους καὶ τὰ τοῦ Ὀδυσσέως παθήματα duobus voluminibus panxit, ideoque *μέρος ἥμισυ τῶν αὐτοῦ ἔργων* Ulyſſis memoriae conſecravit.

Sectio ζ'.

λέγει που καὶ ὁ Πλάτων·] Reſpicit ad Platonis Phaedrum p. 344, 345. Vide nos ad Diſſert. x. 4.

Μήτε τις οὖν θήλεια θεὸς] Iliad. Θ'. 7, ſeqq.

Ὠκυπέτα, χρυσέῃσιν ἐθείρῃσιν κομόωντες.] Lege *κομόωντε*, prout apud Homerum ſcribitur Iliad. Θ'. 42. Vox enim *ὠκυπέτα* dualis eſt numeri.

Βῆ δ' ἐλάαν] Iliad. N'. 27.

Τειχθὰ γὰρ — πάντα etc.] Haec et ſequentia legantur apud Homerum Iliad. O'. 189. Vide ſis Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. p. 465.

Sectio η'.

παρίσας ἐν παντοίοισι πόνοισιν.] Odyſſ. N'. 301.

θείων λόγων, καὶ θείων ὀνομάτων,] Vulgo *θείων ὀνομάτων, καὶ θείων λόγων.* Ordinem verborum, quam recepimus, exhibent Reg. et Harl.

Τεῖροντ' ἰχέλυες] Iliad. Φ'. 353.

[*Ἄπαυστος*] *δ' ἂν ἦν ὁ πόλεμος*] Vulgo *ἄπιστος*, quod ad rem non facit: quare legendum eſſe *ἄσπειστος* omnes faſſuri Stephano videntur. At Maximi manum ſuppeditavit Harleian. Pariter apud Euſebium de Laud. Conſtantini cap. xvi. p. 766. ubi codices habent *ἀνῄρητό τε ἀθρόως ἡ ἐξ αἰῶνος* [*ἄπιστος*] *καὶ ἀκατάλλακτος τῶν ἐθνῶν ἔχθρα*, Henr. quidem Valeſio placet *ἄσπειστος*, ſed pari jure reſcribi poteſt *ἄπαυστος*. Sic apud Sextum Empiricum Pyrrhon. Hypot. iii. 21. § 175. in Codd. eſt, *εἰς* [*ἄπιστον*] *ἐμπίπτουσι πόλεμον*. Sic etiam adverſ. Mathem. lib. xi. § 36. Utrobique reponunt *ἄσπειστον*, licet *ἄπαυστον* aeque bene legi queat.

Sectio θ'.

Οὗτός [*σοι*] *πολιτείας τρόπος*] Sic uterque codex, vulgo *Οὗτος* [*τοῦ*] *πολιτείας τρόπος*.

οὐκ ἐν Πειραιεῖ πλαττόμενος, οὐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος,] Reſpicit ad Platonis Dialogos de Rep. deque Legibus. Poſteriores in Creta finguntur habiti, priores in Piraeeo.

ἀντιτεταγμένας· δημιουργήσας αὐτὰς Ὅμηρος] Vulgo *ἀντιτεταγμένας δημιουργίαις αὐταῖς· Ὅμηρος* etc. At Reg. et Harleian. *δημιουργίας αὐτὰς*, unde minima mutatione feci *δημιουργήσας αὐτάς*. Heinſius reponit *ἐδημιούργησεν αὐτὰς*, quod a codicum ſcriptura longius abit.

ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι] Iliad. Σ'. 491, ſeqq.

ἑπόμενοι λαοί·] Prior vox Heinſio diſplicet, quapropter ejus loco *νεικούμενοι* reponit. Haud accedo: non enim totus populus,

> *Δύο δ' ἄνδρες* [*ἐνείκεον*] *εἵνεκα ποινῆς*
> *Ἀνδρὸς ἀποφθιμένου.*

Si quid eſſet mutandum, legerim *ἀγρόμενοι λαοί·* nam

> *Λαοὶ εἰν ἀγορῇ ἔσαν ἀθρόοι,*

ut ait Homerus Iliad. Σ'. 497.

Τὴν δ' ἑτέρην] Iliad. Σ'. 509.

βασιλέα ἐρχόμενον θεὸν ὡς εἰσορόωσιν,] Homerus Odyſſ. Θ'. 173.

> *Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, εἰσορόωσιν.*

Huic ſimile eſt illud Heſiodeum,

> *Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἱλάσκονται*
> *Αἰδοῖ μειλιχίῃ.*

Vide Theogoniae ℣ 91.

ἀντι-

ἀντιτεχνώμενον ἀρετὴ σώζει,] Vulgo ἀντιτεχνώμενος ἀρετῇ σώζει. Maximi vero manum ſuppeditavit Harleian. Sed et veram lectionem Stephanus ex conjectura viderat.

τὸ [ἐν] Κίρκης μῶλυ,] Vulgo ἐκ Κίρκης, quod falſum: nam Mercurius Ulyſſi μῶλυ tradidiſſe fingitur, ne, quod ejus ſociis contigerat, in Circes aedibus formam indueret ſuillam. Codicis igitur Harleian. lectionem recepi, quae manifeſto vera. Vide ſis Odyſſ. Κ'. 282, ſeqq.

[πήγνυσι ϛυδίαν,] Vulgo πηγνύει. Nos mſs. obtemperamus.

DISSERT. XXXIII. *vulgo* XVII.

EI τέχνη ἡ ἀρετή.] Nonnulli philoſophi virtutes τέχνας aut ἐπιστήμας eſſe ſtatuebant. Vide Ariſtotelem Ethic. Nicom. vi. 13. et Apuleium Habit. Doctr. Platon. p. 605, ſeqq. Hoc noſter ἀκύρως dici contendit: virtutes enim non artes eſſe vel ſcientias, ſed aliquid ὑπὸ τέχνης ἢ ἐπιστήμης γινόμενον.

Sectio α'.

καὶ [τὸ] τέλος αὐτῷ] Ex mſs. additur vox ſecunda. De re ipſa vide Plutarchi libellum, Ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή, tom. ii. p. 439. B. C. et p. 440. B.

Sectio β'.

μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾷν·] His adnectunt Reg. et Harl. κατὰ τέχνην. Simile quid exhibuit etiam Paccii codex: nam locum ſic vertit, *Egoque concedo operarium quemque, quodcunque didicerit, efficere* ex arte. Itaque reponendum videtur, μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾷν [καὶ τέχνη.]

Τούτων δὲ [ἕκαστον] Neceſſario reſcribendum, Τούτων δὲ [ἑκάστῳ] ἄλλο τι παρὰ τὴν τέχνην, τέχνης τέλος etc.

Sectio γ'.

ὑπὸ φιλίας προσιθεὶς,] Equidem neſcio, cur hoc *propter amicitiam* fieri dicatur. Divinus ille Scaliger, Heinſio probante, reponebat ὑπ' ἀφιλίας, et ita ſcripſiſſe Maximum puto.

ἑτέραν οὖσαν τοῦ ἡλίου, [ποίημα ἡλίου,] οὐκ [αὐτὸ] ἥλιον.] Vulgo ἑτέραν οὖσαν τοῦ ἡλίου, οὐκ [αὐτὸν] ἥλιον. Nos autem Reg. et Harleian. κατὰ πόδας ſequimur, et ποίημα ἡλίου praetermiſit ſolita librariorum negligentia. Paccius vertit, *Quae quidem* (lux) *diverſa a ſole eſt* opus ſolis, *minime tamen ipſe ſol*; adeo ut ejus etiam codex voces iſtas dederit.

Sectio δ'.

τὸν μὲν διὰ χειρουργίας etc.] Pariter ſecundum Platonem τῆς ἐπιστήμης εἴδη ἐστὶ τρία· τὸ μὲν γάρ ἐστι πρακτικὸν, τὸ δὲ ποιητικὸν, τὸ δὲ θεωρητικόν. Ἡ μὲν γὰρ οἰκοδομικὴ καὶ ναυπηγικὴ, ποιητικαί εἰσιν· ἔστι γὰρ αὐτῶν ἰδεῖν ἔργον πεποιημένον. Πολιτικὴ δὲ καὶ αὐλητικὴ καὶ κιθαριστικὴ καὶ αἱ τοιαῦται, πρακτικαί· οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν ἰδεῖν θεατὸν αὐτῶν πεποιημένον, ἀλλὰ πράττουσί τι — Ἡ δὲ γεωμετρικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ ἀστρολογικὴ, θεωρητικαί· οὔτε γὰρ πράττουσιν, οὔτε ποιοῦσιν οὐθὲν etc. Verba ſunt Diogenis Laertii iii. 84.

ἢ οἷον οἰκίαν] Delenda, niſi fallor, vox prima, quippe quae παρέλκει, mentemque ſcriptoris obſcurat.

ἐφ' ἑαυτοῦ κεντρωνόμενον,] Ita Reg. et Harl. vulgo ἐφ' ἑαυτόν.

Τελῶν ὄντων τέχνης γνῶν,] Vulgo Τελῶν [δ'] ὄντων, contra quam jubet Reg.

ἐπιμετρήσας [τε] Sic Harl. non τὶ, quemadmodum vulgo.

Sectio ε'.

τούτων δὲ ἑκάτερον] Theages Pythagoreus apud Stobaeum Serm. i. pagg. 8 et 10. Ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὕτως· τὸ μὲν γάρ τε αὐτᾶς ἐστι λογισμὸς, τὸ δὲ θύμωσις, τὸ δὲ ἐπιθυμία. Λογισμὸς μὲν ὁ κρατέων τᾶς γνώσιος, θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τοῦ μένεος, ἐπιθυμία δὲ ἡ κρατεῦσα τῶ ἐπιθυματικῶ ἀδεῶς. Ὅκα ὧν εἰς τὸ ἓν τὰ τρία ταῦτα μόλῃ, μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογὰν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμόνοια ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκα δὲ στασιάζοντα ἀπ' ἀλλήλων ἀπέωσασαι, τόκα δὲ γίνεται κακία etc. De animi vero diviſione, quam memorat noſter, vide Metopum Pythagoreum apud eundem p. 7. et ea, quae diximus ad Ciceronis Tuſcul. ii. 20.

οὕτω καὶ [ἡ] ψυχὴ] Sic Harleian. vulgo οὕτω καὶ ψυχὴ, praetermiſſo ſcilicet articulo.

Sectio ϛ'.

δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς.] Non video, qui loco convenire queat vox prima. Niſi fallor, ejus loco reponendum δυσπαράκλητον, *non facile conſolabilem*; vel δυσανάληπτον, *difficulter refocillandam*. Vide nos ad Diſſert. xxxvi. 2.

Sectio ζ'.

[καὶ] μέτρει μὲν] Vulgo deeſt prima vocula, cui nos ex Reg. et Harleian. ſedem ſuam conceſſimus.

κατὰ [τὰ] πάθη·] Sic mſs. vulgo κατὰ πάθη.

Ἐὰν δὲ μεταθῇς τὰ ὀνόματα,] Vulgo Ἐὰν δὲ [μὴ] μεταθῇς τὰ ὀνόματα, unde Stephanus faciendum putavit, Ἐὰν δέ [μοι] μεταθῇς τὰ ὀνόματα. At cum Paccius verterit, *Ubi vero immutaveris nomina*; delendam eſſe particulam negantem vidit Heinſius. Ea ſane nec a Reg. nec ab Harleian. agnoſcitur; hi enim codices ita dant, ut edidimus.

Ἐπιστήμην ἐπιστημῶν;] Vulgo καὶ ἐπιστήμην. At conjunctionem neſciunt Reg. Pacciique codex.

Ὧ, ἔδωκε Κρόνου] Iliad. Β'. 205.

μετὰ τούτους ἐνωμοτάρχαι,] Harleian. οἱ νομοτάρχαι. Leg. μετὰ τούτους [οἱ] ἐνωμοτάρχαι. De ἐνωμοτίαις, quibus praeerant ἐνωμοτάρχαι, vide Thucydidis ſcholiaſten ad lib. v. pag. 392. et Suidam. Etymologus, Ἐνωμοτὶς, (forſan Ἐνωμοτία) τάξις τις στρατιωτικὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις· εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ὀμνυμύαι αὐτοὺς μὴ λείπειν τὴν τάξιν etc. Adde, quae congeſſit Nic. Cragius de Rep. Laced. lib. iv. cap. iv.

Sectio η'.

τί οὖν, [μᾶλλον] ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή;] Vulgo, τί οὖν ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή; At in codicibus eſt, τί οὖν [μᾶλλον] ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή; Inde nos lectionem, quam recepimus, expiſcati ſumus. *Quid igitur, an ideo ſcientia magis eſt virtus?*

ὅ,τι περ νοῦς] Jubet Heinſius, ut cum Paccio ſcribamus ὥσπερ νοῦς. Malim διόπερ νοῦς etc.

Ἀρετὴν τὴν ἐπιστήμην, εἰ βούλει, κάλει, ἀλλ' ἐπιστήμην] Vulgo [τὴν] ἀρετὴν τὴν ἐπιστήμην, εἰ βούλει, κάλει, [τὴν] δὲ ἐπιστήμην etc. Nos codicis Harleiani lectionem ſecuti ſumus. Hoc mſ. Reg. ſimul ac Graeciſmum poſtulare jampridem Heinſius adnotavit.

Sectio

Sectio θ'.

ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς] Sic mſs. nec movendam puto hanc lectionem. Cl. tamen Clericus legit ταῖς τῶν λόγων [ᾠδαῖς.] Adi ſis viri doctiſſimi Silvas Philolog. cap. ii. p. 166.

φιλία τῇ ψυχῇ [ἐγγίγνεται,] πρὸς τὰ καλὰ πάντα] Vulgo [γίγνεται] πρὸς τὰ [ἴδια] καλὰ πάντα. Sed ἴδια non agnoſcit Reg. nec habet Harleian. a prima manu. Ἐγγίγνεται vero, non γίγνεται, legitur in utroque mſ.

ἀγωγὴ παθῶν ὑπὸ τοῦ λόγου,] Sic Reg. eamque lectionem merito probat Heinſius. Vulgo ἀγωγόν.

μοχθηρία ἡ [χρῆμα] ἀκούσιον,] Vulgo πρᾶγμα ἀκούσιον. Codices autem vocabulum, quod repraeſentamus, exhibent. De re ipſa conſulas licet Alcinoum de Doctr. Platon. cap. xxx. Nimirum philoſophi ſtatuunt ἀκουσίας εἶναι τὰς κακίας, adeoque ἀκουσίους. Vide Ariſtotelem Nicom. iii. 1. Arrianum Epictet. i. 26. et Senecam de Ira i. 14. de Conſtant. Sapientis cap. ix.

DISSERT. XXXIV. *vulgo* XVIII.

Sectio α'.

KAI [ποῖος] τῆς διαίτης [αὐτῆς] τρόπος;] Uterque codex καὶ [πρὸ] τῆς διαίτης [αὐτὸς] τρόπος; Forſan καὶ [πρὸς] τῆς διαίτης [αὖ τις ὁ] τρόπος; Et praeterea, *victus item quae ratio?*

ἰατρικώτατός τε καὶ δικαιότατος] Chiron non exercitiis tantum corporeis diſcipulos ſuos ſanos praeſtitit, ſed egregius fuit medicus. Hinc herbarum bene multarum virtutes, ipſamque herbariam et medicamentariam, inveniſſe traditur. Quin et ulcus δυσιατώτατον Chironium vocatur, quod opem peritiſſimi medici, qualis Chiron putabatur, exigat. Vide Plinium H. N. lib. vii. § 57. lib. xxv. § 13, 14, 16. ac Euſtathium in Iliad. Δ'. p. 353. ut et Schottum ad Zenobii Cent. vi. 46. Ejus autem juſtitiam celebrat Homerus Iliad. Λ'. 831. ubi, facta Achillis mentione, ſubjicit,

> Ὃν Χείρων ἐδίδαξε δικαιότατος Κενταύρων.

Apollonii quidem ſcholiaſt. ad lib. i. 558. ὑπὸ Χείρωνος τὸν Ἀχιλλέα τραφῆναι negat Homerum dixiſſe. Sed fallitur, ut ex hoc loco patet; quod obiter notandum cenſui. De Chironis autem juſtitia nonnihil habet Pindari ſcholiaſtes ad Pyth. iv. 180.

[διέστησέ γε] πρὸς ἑαυτὴν] Reg. διεστησίαντε, quod corruptum. Harl. [διεστασίασται] πρὸς ἑαυτήν. Et hoc fortaſſe verum.

Sectio β'.

αὐτὸ τοῦτο [ὃ καλοῦμεν] πῦρ·] Forſan αὐτὸ τοῦτο [ἐκαλοῦμεν] πῦρ. Tum vero locus ſic vertendus: *Hic, ſi corpus uno quidem impetu ſubierit, totique ſe miſcens aequaliter, ejus naturalem conſtitutionem turbaverit, ut ignis ferrum, proprie vocabatur ignis. Medici vero, diminutive loquentes, nomen mutârunt; quaſi minus nobis malum videretur, ſi non* πῦρ *appellaretur, ſed* πυρετός. Vide Joannem Chryſoſtomum de Sacerdot. lib. i. p. 32.

Τείχας

Τείχας δὲ καὶ ὄνυχας [ἐξαίρω] λόγου,] Vulgo Τείχας δὲ καὶ ὄνυχας [ἐξ ἑτέρου] λόγου. Nullo, certe parum commodo ſenſu. Nos igitur eximiam recepimus emendationem, quam ſubminiſtravit Harl. a ſecunda manu.

[καὶ γὰρ] τῶν δένδρων τὰ φύλλα·] Sic uterque codex, vulgo [ὡς καὶ] τῶν δένδρων τὰ φύλλα.

ἀπὸ γὰρ τῆς ψυχῆς αὕτη [ἔρχεται,] καὶ τελευτᾷ ἐπὶ τὸ σῶμα.] Magis congrue, niſi fallor, legamus αὕτη [ἄρχεται.]

οὐδὲν [ὁτιοῦν.] Omnino reſcripſerim οὐδὲν [ὅ,τι οὐ,] ſcilicet ὀδυνάς σώματι ἀποπέμπει. Locus autem ſic eſt interpretandus: *In corpore dolores efficiunt excandeſcentia, ira, invidia, nulluſque non motus animi perturbatus.* Heinſius ſcriptoris mentem cepiſſe non videtur.

Sectio γ'.

Τί δὲ οὖν [τούτων] ἐπιμέμνημαι;] E libris editis excidit vox penultima, quam nos utriuſque codicis fide reſtituimus.

τῷ [τεχνιτεύματι] Vulgo τεχνητεύματι, nec ab ea ratione diſcedunt codices. Illi tamen male ſe habent: nam τεχνιτεύειν, non τεχνητεύειν, dicas oportet. Ideo quod eſt manifeſto verum recepi.

Sectio δ'.

ἡ Θρᾴκιος ἐπῳδὴ,] Reſpicit ad Platonis Charmidem p. 236. H.

ἐν δὲ τῇ ψυχῆς καὶ σώματος συζυγίᾳ] Vulgo ἐν δὲ τῇ [τῆς] ψυχῆς etc. Nos auctoritati codicum paruimus.

κακουχίας [σωμάτων;] Sic uterque codex, non σώματος ut vulgo.

DISSERT. XXXV. *vulgo* XIX.

Sectio α'.

ΤΟΥΤΙ δὲ τὸ θρέμμα,—πότερον [ἀνέραστος] Ita codices, licet uſitatus loquendi mos ἀνέραστον flagitet. Sed eſt σχῆμα πρὸς τὸ σημαινόμενον, cujus exempla bene multa congeſſimus ad Minucii Felicis cap. xvii.

[Ἢ λίθου] ἂν εἴη βίος,] Vulgo [Ἠλιθίου] ἂν εἴη [ὁ] βίος. Sed optime Scaliger, quem ſecuti ſumus. Hoc clare probant ſequentia.

ἐκ τοῦ καταλόγου] Heinſius mavult ἐκ [τούτου] τοῦ καταλόγου. Aſt hoc additamento nihil eſt opus; ὃς enim idem valet ac ὅστις, quod non minus in obliquis, quam in rectis caſibus obtinet. Vide Grotium ad Coloſſ. iv. 6.

[Ἦπου σὺ] ὁ Σαρδανάπαλλος] Legendum [Ἢ, οἴει,] ὁ Σαρδανάπαλλος etc. *An, putas, Sardanapallus* etc.

ὁ τὸ σῶμα [ἐκλελεσμένος,] Stephano placet ἐκλεθρυμμένος. Sed omnino legendum ἐντελεσμένος.

Ὁ Πέρσης ὁ τὰ Αἰγυπτίων ἱερὰ ἀφανίζων πυρὶ,] Haec omnia, quae vulgo deſunt, exhibent Reg. et Harleian. eademque dedit etiam Paccii codex. Noſter autem de Cambyſe, Perſarum rege, loquitur. Ejus facinora memorant Strabo lib. xvii. pag. 1158. Juſtinus i. 9. et praecipue Herodotus iii. 16, ſeqq.

ἄλλο τι [ἢ] καὶ οὗτος ἐπὶ ταῦτα] Legas et diſtinguas velim, ἄλλο τι, (ſcilicet ἰδίωκεν) [ἢ] καὶ οὗτος ἐπὶ ταὐτὸ σπεύδων ταῦτα ἔδρα. *Aliud quiddam ſectatus eſt? Certe et hic ad eandem*

rem

rem adſpirans haec perpetravit. Codices habent ταὐτὰ, pro qua voce ταὐτὸ reponimus. Vide § 3.

τοσοῦτον [αὐτὸν οἶμαι] ἐπειλῆφθαι αὐτῆς, [καὶ ὅτι] αὐτῷ] Uterque codex αὐτοῦ οἶμαι. Sed nihil juvat iſta varietas. Locus ita conſtituendus videtur, Ὁ μὲν γὰρ Ξέρξης καὶ ἀμφισβητῆσαι ἄν μοι δοκεῖ πρὸς τὸν Δία περὶ εὐδαιμονίας (τοσοῦτον αὐτὸν οἶμαι) ἐπειλῆφθαι αὐτῆς) [διότι] αὐτῷ ἡ Ἀσία, etc. Scilicet iſte rex Helleſpontum junxerat. Vide, praeter alios plures, Iſocratem in Paneg. p. 84. Ciceronem Fin. ii. 34. et Lucanum ii. 672.

Καὶ μὴν [παρ'] Ὁμήρῳ ὁ Ποσειδῶν [τῷ Διὶ] ἰσοτιμίαν ἄγει·] Sic edidit Stephanus, qui tamen ingenue faſſus eſt ſe voces τῷ Διὶ addidiſſe. Certe Reg. et Harleian. exhibent, Καὶ μὴν Ὁμήρῳ ὁ Ποσειδῶν ἰσοτιμίαν ἄγει. At Paccius vertit, *Et Neptunus apud Homerum* Jovi *exaequatus in honore.* Ac Iliad. Ο'. 185. Neptunus de Jove loquens, ait,

Ὢ πόποι, ἦ ῥ', ἀγαθός περ ἐὼν, ὑπέροπλον ἔειπεν,
Εἴ μ' [ὁμότιμον] ἐόντα βίῃ ἀέκοντα καθέξει.

Ut recte ſe geſſiſſe videatur vir doctiſſimus.

πληγὰς λαμβάνει, καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλεται.] Inter alios vide ſis Herodotum vii. 35. Valerium Maximum lib. ii. cap. ii. 3. extern. et Juvenalem Satir. x. 182.

Sectio β'.

ζῶν τῇ ἐλαίᾳ τῇ παλαιᾷ,] Oleam vult, quam Minerva produxiſſe ferebatur. Vide Hyginum Fab. clxiv. et Libanium Progymn. p. 88.

τὸ ἐξ Αἰγύπτου νουθέτημα] Monitor fuit Amaſis, Aegyptiorum rex. Vide Herodotum iii. 40, 41. et Strabonem lib. xiv. p. 945.

Ὁμήρου δὲ οὐκ ἀκούεις ἐγκωμιάζοντος τοὺς Αἰακίδας,] Μνημονικὸν videtur ἁμάρτημα· non enim Homerus, ſed Heſiodus, ut Heinſio notatum, περὶ τῶν Αἰακιδῶν haec praedicavit. Polybius v. i. Οὓς Ἡσίοδος παρεισάγει τοὺς Αἰακίδας,

Πολέμῳ κεχαρηκότας, ἠΰτε δαιτί.

Hunc Polybii locum, quod Kuſterus monere neglexit, affert Suidas in Δαῖτας, et ex eo noſtroque legendum, πολέμῳ κεχαρηότας [ἠΰτε] δαιτί. Idem Heſiodus in Scuto ῦ 114.

Αἰακιδῶν πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν, τά σφιν πολὺ φέρτερα θοίνης.

Joſephus de Idumaeis Bell. Jud. iv. 15. Ἔθνος — καθάπερ εἰς ἑορτὴν εἰς τὰς παρατάξεις ἐπειγόμενον.

[ὧ] κατὰ Μακεδονίαν] Lege [ὅς,] κατὰ Μακεδονίαν ἐξὸν μένειν — ἐζήτει ταύτην etc.

ἐπιώρκει,] Vide ſis interpretes ad Aeliani V. H. vii. 12.

ἐξανέστησεν αὐτὸν] Harleian. ἐξαναλυθέν. Reg. ἐξαναίσθεν. H. Stephani codex ἐξαναισθῶν, unde receptam lectionem extudit vir ille doctus.

[Οὐκ] ἐξήρκεσε δ' αὐτῷ] Vulgo deeſt vox prima, quam praeſtant Reg. et Harleian.

Sectio γ'.

κρημνῶν καὶ [βόθρων·] Vulgo βαράθρων. At Reg. βαίθρων. Harleian. βόθρων, quod recepi.

Sectio δ'.

ἁμάξας τινὰς ποιούμενος μικρὰς στρογγύλας,] Vertit Paccius, *offulas parvas*

vas rotundaſque; quare Scaliger et Leopardus xviii. 28. reponunt μάζας. Nec ſane fieri poteſt, ut ἅμαξαι ſint rotundae. Reg. et Harl. dant ἁμάξας τὲ ἅτε ποιούμενος. Legerim, μάζας [στέατος] ποιούμενος μικρὰς, στρογγύλας. Cl. quidem Hemſterhuſius ad Pollucis vii. 189. reſcribit σφαίρας τινὰς ποιούμενος. Sed tum demum στρογγύλας abundare manifeſtum.

ἐν Λιβύῃ ἀνὴρ Λίβυς, Ψάφων ὄνομα, — κεχειροτονημένος·] Hanc hiſtoriam refert ſcholiaſtes ad Dionis Chryſoſtomi Orat. i. pag. 3. niſi quod Apſepham, non Pſaphonem, memoret. At totam Maximi noſtri ῥῆσιν, auctoris nomine praetermiſſo, deſcripſit Apoſtolius Cent. xx. 100. quod Pantinum fugit. Similem technam adhibere voluit Hanno, ſed fruſtra fuit. Vide ſis Aelianum V. H. xiv. 30.

ἀλλὰ ἤθελε γὰρ] Pantinus, excidiſſe vocem ratus, legit ἀλλὰ [μείζονος·] ἤθελε γὰρ etc. Sed operam luſit vir eruditus.

Οἱ δὲ [οἱ] αὐτοί τε ᾖδον,] Lege Οἱ δὲ αὐτοί τε ᾖδον, et ſic habet Apoſtolius. Abundat procul dubio vox tertia.

θείαν νομίσαντες εἶναι τὴν [φήμην,] Pantinus reponit τὴν φωνήν. Nihil opus, cum ſana ſit lectio recepta. Heſychius, Φῆμις, Φήμη, κληδὼν, φωνὴ, λόγος. Scholiaſtes ad Homeri Odyſſ. Υ'. 100. Φήμην, κληδόνα, οἰωνόν. Idem ad Iliad. Θ'. 250. Πανομφαίῳ, πάσης [φήμης] καὶ κληδόνος αἰτίῳ καὶ δοτῆρι· ὀμφὴ γὰρ, ἡ θεία κληδών. Vide Pollucem lib. i. § 18, 19.

τοῦ Περσικοῦ] Darium dicit Hyſtaſpis filium. Vide Herodotum iii. 85, ſeqq. et Juſtinum i. 10.

Sectio ἑ.

τοῦ τὸ θηρώμενον [ἐλέγξοντος] φθόγγου,] Vulgo ἐξελέγξοντος, adverſantibus mſs. Heinſius autem legit τοῦ τὸ θηρώμενον ἐλέγξοντος [φθόγγου.] At Maximus, niſi fallor, ſcripſit ἄποροι ὄντες τοῦ τὸ θηρώμενον ἐλέγξοντος, [φθόγγῳ] βελτίω καὶ ἐπαφῇ ἄπιστον εἰκασίαν λαβόντες etc. Ex ſonitu certe, qui redditur, judicamus an aurum vel argentum ſit adulterinum.

καὶ παιωνίζουσιν,] Vulgo παιανίζουσιν, quod etiam dicitur; ſed ſequendi ſunt mſs, qui vocem eo, quo dedimus, modo repraeſentant. Heſychius, Παιωνίσαντες, ἀλαλάξαντες. Aeſchylus in ſeptem contra Thebas ℣ 274.

Ὀλολυγμὸν ἱερὸν εὐμενῆ [παιώνισον.]

Idem apud Euſtathium et Victorianum ſcholiaſten ad Iliad. Γ'. 158.

Οὐδ' ἐστὶ βωμὸς, οὐδὲ [παιωνίζεται.]

Thucydides lib. i. p. 35. Καὶ [ἐπεπαιώνιστο] αὐτοῖς ὡς ἐπίπλουν. Vide et lib. iv. p. 281. ac Plutarchum in Theſeo pag. 10. A.

Sectio ϛ'.

Ἄνδρας μὲν] Iliad. Γ'. 259.

Ῥίζῃ μὲν μέλαν] Odyſſ. Κ'. 304.

πάντα ἴσασι.] Ad rem ſuam poetae verba flectit; nam πάντα δύνανται legitur apud Homerum Odyſſ. Κ'. 306.

Sectio ζ'.

περὶ αὐτοῦ λέβητος — καὶ τὸ ξύλινον τεῖχος λέγει,] Vide quae diximus ad Diſſert. xvii. 6.

τὸν στενυγρὸν ἰσθμὸν,] Oenomaus apud Euſebium Pr. Evang. v. 20. Ἀριστόμαχος ὁ Ἀριδαίου, ἐπειδὰν ὁ Ἀριδαῖος ἐτεθνήκει ἐν τῇ εἰσβολῇ, ἔρχεται αἰκι-

ἀκυσόμενος περὶ σοῦ περὶ τῆς ὁδοῦ· ἐπιθυμεῖ δὲ, ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ· σὺ δ' αὐτῷ λέγεις,

Νίκην σοι φαίνουσι θεοὶ δι' ὁδοῖο στενύχων·

καὶ ὃς κατὰ τὸν Ἰσθμὸν ὥρμησεν ἐπιχειρεῖν, καὶ μάχῃ τελευτᾷ. Τούτου δὲ υἱὸς ὢν ὁ Τήμενος κακοδαίμων ἥκει ἐκ κακοδαιμόνων τρίτος· σὺ δ' αὐτῷ παρεγγυᾷς ἃ καὶ Ἀριστομάχῳ τῷ πατρὶ, καὶ ὅσα ἄλλα· κἀκεῖνός σοι ἔφη πειθεὶς (forſan σοὶ ἐπιπειθεὶς) ἀπέθανεν ἐν τῇ εἰσβολῇ· καὶ σὺ ἔφης, οὐ κατὰ γῆν λέγω στενύχην, ἀλλὰ κατὰ τὴν εὐρυγάστορα, ἐπειδὰν χαλεπὸν ᾖν εἰπεῖν κατὰ τὴν θάλασσαν etc. Vide Theodoretum Therap. x. p. 139. et ſcholiaſten ad Thucydidis lib. i. p. 10.

ὡς Φάλανθον] Stephanus edidit Φίλανθον, ac ita Reg. et Harleian. Pariter Euſtathio ad Dionyſii Perieg. ℣ 376. Φίλανθος dicitur. Sed male; nam *Phalanthus* genuinum eſt hominis illius nomen, ut vidit Tan. Faber ad Juſtini iii. 4. Vetus interpres ad Horatii lib. ii. Od. vi. 12. *Phalanthus Lacedaemonius fuit ejectus patria hac de cauſa, quod, abſentibus Lacedaemoniis, eorum filiae ex ſervis gravidae pepererant; quos filios tali culpa genitos reverſi a bello Lacedaemones patria ejecerunt, quorum dux Phalanthus fuit, qui Tarentinam condidit civitatem.* Vide Strabonem lib. vi. p. 426, 427.

Νηλέα ἐπὶ Μίλητον,] Sic Harl. a ſecunda manu, cum prima daret Νηρέα. Vulgo Νιρέα. Sed Νηλέα vel Νειλέα legi debere prior vidit Heinſius. Eum Νηλέα vocant Aelianus V. H. viii. 5. Conon Narrat. 2. Harpocration in Ἐρυθραῖοι, et ſcholiaſtes ad Callimachi Hymn. in Jovem ℣ 77. Vide Spanhemium ad Hymn. in Dianam ℣ 226. Νειλεὺς autem vel Νειλεὺς Herodoto ix. 96. Pauſaniae lib. vii. pag. 523, ſeqq. Laertio i. 22, 29. et Suidae nominatur; ac hanc ſcribendi rationem veram putat Henr. Valeſius ad Amm. Marcellini xxviii. 1. Hunc Neleum ſive Nileum Codri filium dicunt plerique. Sed Μίλητον ἔκτισε Νηλεὺς ἐκ Πύλου τὸ γένος ὤν, ſi fides Straboni lib. xiv. p. 938. Vide ſis et Euſtathium ad Dionyſii Perieg. ℣ 823.

τὰ ποιηφάγα,] Vulgo deſunt hae voces, quas cum Reg. et Harleian. darent, addendas putavimus.

τὰ εὔκερω, τὰ ἄκερω·] Ita codices, vulgo τὰ εὔκερα, τὰ ἄκερα.

τὴν λογικωτάτην,] Vulgo τὴν λογιστικωτάτην. At Reg. et Harleian. ab ea ſtant lectione, quam damus.

πολλοὺς καὶ αὕτη δήμους ποιεῖ καὶ νομοθέτας μυρίους, διασπᾷ δὲ διασκιδνησι τὴν ἀγέλην,] Sic locum diſtinximus, quo modo faciendum vidit Heinſius. Vulgo πολλοὺς καὶ αὕτη δήμους ποιεῖ, καὶ νομοθέτας μυρίους διασπᾷ, καὶ διασκιδνησι τὴν ἀγέλην. Sed διασπᾷν νομοθέτας hoc ſenſu Graece non dixeris.

Καρνεάδην δὲ ἐπὶ [ἄγνοιαν,] Vulgo ἐπὶ αἴνειαν. Sed Harleian. recte dat ἐπὶ ἄγνοιαν, nam Carneades nihil percipi poſſe contendebat. Arnobius lib. ii. p. 68. *Qui nihil ab homine comprehendi, atque omnia caecis obſcuritatibus involuta, non Arceſilao Carneadi* credit? Hermias in Irriſ. Gentil. Philoſ. cap. xv. Καρνεάδης καὶ Κλειτόμαχος καὶ ὅσοι τούτων ὁμιληταὶ, πάντα τὰ τῶν ἄλλων δόγματα καταπαλαίοντες· αὐτοὶ δὲ ἀποφαινόμενοι.

Digitized by Google

νόμιμοι διὰ παρρησίαν ἀκατάληπτα εἶναι τὰ πάντα etc. Vide ſis et Ciceronem Acad. ii. 31. Et ἄγνοιαν quidem reponi debere jamdudum ſtatuit viri doctiſſimi Joan. Clerici ſolertia. Adi Silv. Philolog. cap. ix. pag. 270.

DISSERT. XXXVI. *vulgo* XX.

EI προηγούμενος] E Stoicis nonnulli κυνιεῖν σοφὸν dicebant, εἶναι γὰρ τὸν κυνισμὸν σύντομον ἐπ' ἀρετῆς ὁδὸν, ut ait Laertius vii. 121. Vide etiam vi. 104. Lipſium Manud. ad Philoſ. Stoic. i. 13. et nos ad Ciceronis de Fin. iii. 20.

Sectio α'.

κατὰ τὴν Λυδοῦ σοφίαν] Λυδίους quidem μύθους memorat Aphthonii ſcholiaſtes. Et in Aeſopi Vita fabulis Aphthonii ſubjecta p. 166. habet, Αἴσωπος ὁ λογοποιὸς [Λυδὸς] μὲν ἦν τῷ γένει. Suidas, Αἴσωπος Σάμιος ἢ [Σαρδιανός.] Sardes autem urbs Lydiae. Plurimi tamen auctores eum Phrygem fuiſſe ſtatuunt, et cum iis facit noſter Diſſert. iii. 1. xxi. 5. quem ſibi repugnantia ſcripſiſſe non arbitror. Itaque lego κατὰ τὴν [Αἰσώπου] σοφίαν, vel, quod Harleian. det, κατὰ τὴν [τοῦ Λυδοῦ] σοφίαν, forſan a Maximo fuit κατὰ τὴν [τοῦ Φρυγὸς] σοφίαν. Notum proverbium μᾶλλον ὁ Φρύξ, de quo Zenobius v. 16. Suidas et Apoſtolius xii. 41.

οὔπω [ποτὲ] Stephanus mavult οὔπω τότε. Sed non eſt, cur a codicibus abeamus. Vide Heſychium.

γενέσεως ἐπιλάβοντο,] Sic uterque codex. Vulgo γενέσεως ἐλάβοντο.

αἱ Νύμφαι κρήνας καθαρὰς] Naiadas dicit. Virgilius Aen. viii. 71.

Nymphae, laurentes Nymphae, genus amnibus unde eſt.

Quin et Κρηναῖοι vocabantur. Homerus Odyſſ. P'. 240.

Νύμφαι Κρηναῖοι, κοῦραι Διός.

Haec vox reddenda videtur Ariſtaeneto lib. i. Epiſt. iii. ubi ſic ille: Καλὴ μὲν οὖν καὶ τὰς [Κοπίδας] Νύμφας καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ πηγή. Lego καὶ τὰς [Κρηναίας] νύμφας. Vir ſane doctiſſimus Joſ. Mercerus reponit Κηπίδας, ſed, quod palam fatetur, ſine exemplo.

ὁ Ἡσίοδος καλεῖ,] Vide ſis Oper. et Dier. ℣ 109, ſeqq.

Sectio β'.

καθειλίξαντες,] Ita Reg. et Harl. Ac recte quidem: εἱλίσσω, non ἑλίσσω dicitur. Vulgo tamen καθελίξαντες, quaſi noſter Ionice ſcripſerat.

αἵματι [καὶ φόνῳ] καὶ λύθρῳ] Vulgo αἵματι [φονίῳ] καὶ λύθρῳ. Lectionem vero, quam recepimus, praeſtant Reg. et Harleian. eamque Paccius in ſuo codice reperit, ut ex ejus interpretatione liquet.

τυραννεῖν δὲ [αὐτοὶ] ἐπιθυμοῦντες·] Vulgo deeſt vox penultima, quam mſs. fide reſtituimus.

τῶν δὲ αἰσχρῶν] Hoc ordine codices. Vulgo τῶν αἰσχρῶν δέ.

ἀνάκλητοι·] Sic edidit Stephanus, et ita Reg. At Heinſio placet δυσανάκλητοι, nec aliter eſt in Harl. Quae vero ſit inter πλημμελὰς et δυσανακλήτους

ἀνακλήτυς oppoſitio, me quidem fugit. Paccius vertit, *Rebus feliciter geſtis elatiſſimi, in adverſis dejectiſſimi*. Repoſuerim δυσπαραφύλακτοι, vel δυσανάληπτοι. Vide nos ad Diſſert. xxxiii. 6.

[προσβεβλημένοι] μὴν τὰς πολέμυς,] Vulgo ἀποβεβλημένοι. Sed omnino recipienda fuit codicum ſcriptura, nam προσβεβλημένοι, *damnantes, deſpuentes, execrantes*. Dionyſius Halicarnaſſeus Antiq. Rom. iv. 24. [Προσβέβληντ] τὸ ἔθος, ὡς ὑ πρέπον ἡγεμονικῇ πόλει etc. Vide Budaeum Comment. L. G. p. 388.

Sectio γ'.

ἡκέτω τις [ὑμῖν] ἀνὴρ] Vulgo deeſt vox penultima, quam, mſ. Regio jubente, ſupplevimus.

ἐπὶ διαιτητὴν τὸν λόγον·] Vulgo ἐπὶ διαίτῃ τῇ τῦ λόγυ, unde Schottus reponit ὑπὸ διαιτητῇ τῷ λόγῳ. At Reg. ἐπὶ διαιτητὴν τῦ λόγυ, Harl. ἐπὶ διαιτητὴν τὸν λόγον, quod admiſi; nec aliter Heinſius legendum ſtatuit.

Sectio δ'.

ἀνοικίσαι αὐτὸν] Lege αὐτόν.

καὶ ῥυπωμένων] Vulgo ῥηπωμένων, pro qua voce Stephanus legit ῥιπωμένων. At Reg. et Harleian. eo modo, quo nos, Heinſio probante, dedimus.

Ἔνθα δ' [ἂρ] οἰμωγή τε] Lego Ἔνθα δ' [ἅμ'] οἰμωγή τε, prout apud Homerum Iliad. Δ'. 450.

Sectio ε'.

[συμβυλευσάμενος] τῷ Ἀπόλλωνι] Diogenes oraculum Delphicum conſuluit πῶς ἂν περιδόξος εἴη, cui reſpondit Pythius, εἰ τὸ νόμισμα παραχαράξειεν, opiniones moreſque vulgi minime ſequendos indicans. Vide Menagium ad Laertii vi. 20.

τύτων ἀπάντων [τῶν] ἀνδρῶν] Ex codicibus articulum reſtituimus.

οὐκ ἐπιτρίβων ἐν χειμῶνι Βαβυλωνίυς, ὑδὲ Μήδοις ἐνοχλῶν ὥρᾳ θέρυς,] Sic facere ſolebant Perſarum reges. Vide B. Briſſonium de Regno Perſar. lib. i. cap. 69. praecipue vero Dionem Chryſoſtomum Orat. vi. pagg. 86, 87. ad quem Maximus reſpexit.

Βασίλεια δ' ἦν αὐτῷ] Hoc obſervavit Dion. Chryſoſtomus Orat. iv. p. 60. D.

μηδὲν φαρμάκων δεηθεὶς, — μὴ ἰερέων καθαιρόντων,] Dion Chryſoſtomus Orat. vi. p. 91. B. Τὴν δὲ γῆν αὐτῷ μηδὲ ἐξαρκεῖν παρέχυσαν φάρμακα· δεῖσθαι δὲ καὶ σιδήρυ, καὶ πυρός· καὶ μήτε Χείρωνος, μήτε Ἀσκληπιῦ, μήτε τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἰωμένων, μηδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἶναι διὰ τὴν αὐτῶν ἀκολασίαν καὶ πονηρίαν, μηδὲ μάντεων μαντευομένων, μηδὲ ἱερέων καθαιρόντων etc. Ex his noſtrum ſua decerpſiſſe manifeſto patet.

Οἱ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον] Iliad. Γ'. 132.

ἐκεχειρίαν [ἦγε] μόνος,] Vulgo ἐκεχειρίαν [ἡγεμόνος,] quod ſenſu caret. Veram lectionem ſuppeditarunt Reg. Harl. et Paccii codex; eamque vidit ex conjectura ſagax ille Leopardus Emend. xvii. 2.

ἐλέγχων ἀνιαρότατος·] Sic recte Harleian. Vulgo ἀνιαρώτατος, quo modo contra Graecae linguae rationem peccatur, ſiquidem tertia ſyllaba producitur. Vide ſis ad Diſſert. iii. § 10.

ἀλλὰ ἱεροῖς παρατιθεὶς ἑκάστοτε,] Optime Stephanus, ἀλλὰ [ἱερὰ] ἔργοις παρατιθεὶς ἑκάστοτε, quod Scaliger et Heinſius merito probarunt.

Sectio ϛʹ.

Ἕκαστος [ὁ] τῶ ταῦτα αἱρεμένων] Sic Reg. vulgo Ἕκαστος δῆτα τῶ etc.

δῆλον ἀσαθμήτε τέχνης.] Excidit, ut opinor, vocabulum. Lego δῆλον [λέγεις] ἀσαθμήτε τέχνης.

εἰ μηδεὶς [αὐτὴν] ἐπιτάξειε,] Cum Heinſio legendum videtur αὐτὸν, ut pronomen ad Platonem, non ad philoſophiam referatur.

ὑψηλότερος ἦν [καὶ] Λυκέργε,] Vulgo deeſt vox penultima, quam ſuppeditarunt mſs.

DISSERT. XXXVII. *vulgo* XXI.

Εἰ ζυμβάλλεσθαι πρὸς ἀρετὴν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα.] Quae ſint ἐγκύκλια μαθήματα docebunt Joan. Wowerius de Polymathia cap. xxiv. et Henr. Valeſius ad Euſebii H. E. vi. 2. Ea, praeter Epicurum, nihili faciebant Cynici Stoicorumque nonnulli. Vide Laertium vi. 103. vii. 32. At ἀντέχεσθαι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα cenſuit Chryſippus, ut idem teſtatur vii. 129. Et Seneca, licet iis parum faveat, ait, Epiſt. lxxxviii. p. 388. *Liberales artes non perducunt animum ad virtutem, ſed expediunt.* Eas etiam maximis laudibus cohoneſtat Philo Περὶ τῆ εἰς τὰ προπαιδεύματα ζυνόδε p. 333, ſeqq. Non defuere tamen Chriſtiani, qui τῶν ἐθνικῶν βιβλίων πάντων ἀπέχεσθαι praeceperunt. In alias vero partes diſceſſere ſaniores. Vide J. B. Cotelerium ad Conſtit. Apoſt. i. 6.

Sectio αʹ.

Φρουρὸς τῇ πόλει,] Heinſius excidiſſe vocem ratus legit, Φρουρὸς τῇ πόλει [ὑπηκόῳ.] Sed hoc additamento nihil opus.

Φύλακας οἰκεμάζων] Vide Platonem de Rep. lib. ii. p. 428, ſeqq.

τῷ Διὸς τῷ Δικταίῳ τῷ ἄντρῳ] Vulgo τῷ Διὸς ἐν τῷ Δικταίῳ ἄντρῳ. Lectionis autem, quam dedimus, fidejuſſores ſunt Reg. et Harleian. Legerim tamen [πρὸς] τὸ Διὸς τὸ Δικταίε τῷ ἄντρῳ, quod et ipſum laxius eſt accipiendum, niſi Maximo μνημονικὸν ἁμάρτημα velimus impingere. Nam diſputatio de Legibus habita fuit in via, quae Jovis ad ſpeluncam ducit. Vide Platonem lib. i. de Legg. p. 565. B.

Μεγίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ,] Vulgo Μετίλλῳ, nec aliter Reg. Harleian. et Paccii codex. At Stephanus mavult Μεγίλλῳ. Recte quidem, licet de re certa non ita dilute fuit loquendum. Sic Platoni ſemper nominatur, ut Schottus obſervavit. Sic etiam Ciceroni de Legg. i. 5.

Sectio βʹ.

Πῶς τοῦτο λέγοις,] Ita Reg. non λέγεις, ut vulgo.

πρᾶγμα κατὰ τὴν χρείαν — τῷ καλῷ.] Vel malae fidei poſtulandi ſunt editores, vel a codicibus, quibus uſi ſunt, abeunt noſtri mſs. nam Reg. et Harleian. locum ſic repraeſentant, πρᾶγμα κατὰ τὴν χρείαν ὑψηλὸν καὶ μέγα [καὶ ἐγγύς πε τινος τῆς χρείας ἀρετῆς,] κατὰ δὲ τὴν κτῆσιν ἐ χαλεπὸν τῷ ἅπαξ ἐθελήσαντι τῷ ἐξ ἀπτῷ καλῷ. Repono, πρᾶγμα κατὰ τὴν χρείαν ὑψηλὸν καὶ μέγα [καὶ ἐγγύς πε τινὸς θείας ἀρετῆς, (ἀρετὴν in *beneficentiae* vel *efficaciae* poteſtate capio) κατὰ δὲ τὴν κτῆσιν ἐ χα-

οὐ χαλεπὸν τῷ ἅπαξ ἐθελήσαντι [τὸ] εἶξαι τῷ καλῷ, καὶ πρὸς etc. Vide ad Diſſert. xxxviii. 5.

πρὸς τὰ αἰσχρὰ [ἀντιϐλέψαι.] Vulgo ἀντιλέξαι. Sed Reg. et Harleian. ἀντιϐλέψαι, eoque modo legendum; quod et Heinſius jamdudum monuit.

Ἀποκρίνεται ὁ Ἀθηναῖος ξένος·] Vulgo [Καὶ] ἀποκρίνεται. Sed eam voculam neſciunt mſs.

Sectio γ'.

τιθήνην [καὶ τροφὸν] γνώμης νέας,] Vulgo τιθήνην τροφῶν, unde Schottus τιθήνην pro gloſſa numerans, reponit [ἀγαθὴν τροφὸν] γνώμης νέας. Sed fruſtra fuit vir ille doctus. Harl. enim lectionem, quam dedimus, exhibet; quod Heinſius etiam de Regio notavit. Sic item Paccii codex.

λογιστικὴν ταύτην ὀνομάζουσα·] Arithmeticen et logiſticen ſaepe diſtinguit Plato. Vide Gorgiam p. 282. D. Phaedrum p. 356. C. et de Rep. lib. vii. p. 484. F. Arithmetica ſcilicet ἀριθμῶν θεωρίᾳ mancipatur, ἀριθμητῶν vero logiſtice. Vide G. J. Voſſium de Artium et Scient. Natura lib. iii. cap. 18. et Joan. Wowerium de Polymathia cap. xxii. 3.

[τῶν αὐτῶν] νείμασα [ἑκάστῃ] μέρος τοῦ πόνου.] Schottus reponit τὸ αὐτῆς, Heinſius autem [τὸ αὐτῶν] νείμασα [ἑκάστῳ] μέρος τοῦ πόνου. Non equidem video, cur codicum lectionem mutare geſtierint praeſtantes illi viri.

Sectio δ'.

περὶ μὲν τῶν [πόνων] Legendum puto περὶ μὲν τῶν [λοιπῶν.] De diſciplinis loquitur, quarum ſupra mentionem fecerat.

τῶν ἐν ψυχῇ] Vulgo τῶν ἐν [τῇ] ψυχῇ, repugnantibus mſs.

καθὰ περιστερᾶς [ἐπίχρυσον] οὐκ αὐτοφυὲς ἄνθος,] Vulgo καθὰ περιστερᾶς [ἐπίχαλκον,] quod codicum fide mutavimus. Schottus autem mavult in accuſandi caſu περιστερὰς, ut nos columbis Maximus comparet. Sed ἀκίνητον κινεῖ vir eruditus; nam noſter, ut opinor, ad columbarum colla reſpicit, quae κατὰ τὰς διαφόρους [ἐπικλίσεις,] διάφορα φαίνεται κατὰ χρῶμα, prout loquitur Sextus Pyrrhon. Hypot. lib. i. § 120. Vide quae ſcripſimus ad Ciceronis Acad. ii. 7.

λανθάνομεν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος μοῦσαν, τὴν Ὁμήρου φίλην, [τὴν] Ἡσιόδου διδάσκαλον, — οὔτε ἔχοντες, οὔτε εἰδότες·] Vulgo λανθάνομεν, [οἰόμενοι] αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος μοῦσαν [ἔχειν,] τὴν Ὁμήρου φίλην, [καὶ] Ἡσιόδου διδάσκαλον, — οὔτε ἔχοντες etc. Nos ingenio ne minime quidem indulſimus, ſed ſola codicum ope locum ſanavimus.

κατὰ σμικρὸν] Vulgo κατὰ σμικρὰ, contra quam jubent Reg. et Harl.

Ὅτε Δωριεῖς] Legendum videtur ὥσπερ Δωριεῦς. Vide ſupra Diſſert. xx. 8.

χοροὶ παίδων [ἦσαν] Vulgo οὖσα. Sed uterque codex, ut edidimus, quod et Heinſius ex Regio notavit. Vide Caſaubonum de Satir. Poëſi lib. i. cap. i. p. 10.

[σώζει πόλιν,] σώζει ναῦν,] Ex Harleian. duas priores voces addidimus; nam vulgo deſunt.

Sectio ε'.

[δαιμονίων] καὶ μουσικῶν σωμάτων,] Vulgo δαιμόνων. Sed Reg. et Harl. δαιμονίων, quod melius eſſe merito dixit Heinſius. De re ipſa vide Quincti-

Digitized by Google

Quinctilianum Inſtit. Orat. i. 10. et Macrobium in Somn. Scipionis ii. 1.

Τοῦτό μοι [ἄσκει,] καὶ Ἡσίοδος [αἰνίττεται,] Stephanus et Scaliger emendant, Τοῦτό μοι [Ἀσκραῖος] Ἡσίοδος [αἰνίττεται.] Heinſius autem, Τοῦτό μοι [ἀμέλει] καὶ Ἡσίοδος [αἰνίττεται.] Doctiſſimis illis viris haud accedo; nam, niſi fallor, reponendum, Τοῦτό, μοι [δοκεῖ,] καὶ Ἡσίοδος [αἰνίττεσθαι,] quod etiam Schotto venit in mentem. Sozomenus H. E. vi. 26. Εἴτε Εὐνόμιος, εἴτε ἄλλοι τινὲς περὶ τὴν παράδοσιν τοῦ βαπτίσματος ταῦτα ἐνεωτέρισαν, [ἐμοὶ δοκεῖ,] κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον [κινδυνεύουσιν,] ἄμοιροι τῆς θείας βαπτίσεως τὸν βίον καταλιπεῖν. Xenophon Cyrop. lib. v. cap. iii. 3. Καὶ γὰρ, [ἐμοί γε δοκεῖ,] ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχούς τινας [ἐνόμιζεν] ἡμᾶς. Sic loquitur etiam Arrianus de Exped. Alex. vi. 11. ut et Aelianus V. H. iv. 1. ubi fruſtra malunt ἐμοὶ δοκεῖν.

[ἀγαθὴ] ἐπιθυμίαν σωφρονίσαι,] Vulgo [ἀγαθῶν] ἐπιθυμίαν σωφρονίσαι. Sed Reg. et Harleian. ἀγαθή. Patet igitur Heinſium διόρθωσιν hanc ingenio ſuo non debuiſſe.

τὰ Τελεσίλλης μέλη,] Teleſilla poëtria fuit Argiva, quae contra Cleomenem Spartanorum regem mulieres patrias armavit, eumque proelio ſuperavit. Vide Plutarchum de Virt. Mulier. tom. ii. p. 245. Polyaenum viii. 33. Clement. Strom. iv. p. 618. et Suidam.

Sectio ς΄.

Ὀδρύσαι ἑκόντες] Vulgo ἑκόντες Ὀδρύσαι. A mſs. eſt ordo verborum.

Τοῦτο ἄρα δρῦς καὶ [μαινὰς] ἐγένετο, ἄγειν εἰκαζόντων] Scaliger reponit, Τοῦτο ἄρα δρῦς καὶ [μελίας] ἐγένετο ἄγειν, εἰκαζόντων etc. Equidem lego, Τοῦτο ἄρα δρῦς καὶ [πέτρας ἐλέγετο] ἄγειν, εἰκαζόντων etc. Quinctilianus Inſtit. Orat. i. 10. *Quod rudes quoque et agreſtes animos admiratione mulceret Orpheus, non feras modo ſed* ſaxa e*tiam ſilvaſque duxiſſe, poſteritatis memoriae traditum eſt.* Euripides Iphig. in Aulide ℣ 1211.

> Εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
> Πείθειν ἐπᾴδουσ' ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι [πέτρας.]

Adi ſis et Orpheum Argon. ℣ 259, ſeq. 432, ſeq. Euſebius de Laud. Conſtantini cap. xiv. p. 760. Ὀρφέα μὲν δὴ μῦθος Ἑλληνικὸς παντοῖα γένη θηρίων θέλγειν τῇ ᾠδῇ, ἐξημεροῦν τε τῶν ἀγρίων τοὺς θυμοὺς ἐν ὀργάνῳ πλήκτρῳ κρουομένων χορδῶν παραδίδωσι· καὶ τοῦθ' Ἑλλήνων ᾄδεται χορῷ, καὶ πιστεύεται ἄψυχος λύρα τιθασσεύειν τοὺς θῆρας, καὶ δὴ καὶ τὰ δένδρα τὰς φηγοὺς μεταβάλλειν (forte καὶ δὴ καὶ τὰ δένδρα [μεταβαίνειν]) μουσικῇ εἴκοντα. Nam τὰς φηγοὺς pro gloſſemate habeo. Vide Apollonium Rhodium Argon. i. 28. Dion Chryſoſtomus Orat. liii. p. 555. de Orpheo ſic loquitur: Τὸ γὰρ [λίθους] τε καὶ φυτὰ καὶ θηρία κηλεῖν καὶ ἄγειν, τί ἐστιν ἕτερον, ἢ τὸ βαρβάρους ἀνθρώπους — οὕτως ἄρα χειρώσασθαι — πρὸς κιθάραν κηλουμένους; Apoſtolius quidem Cent. xi. 10. pro proverbio venditat, Καὶ δρῦς μαινὰς ἐγένετο, eumque ſequitur Eraſmus Adag. pag. 71. Sed hominem Graecum decepit corruptus hicce Maximi locus; nec enim alibi ſimile reperitur adagium.

οὐ λίθους, οἷον ὁ μῦθός φησι, προσαγόμενος] Reg. et Harleian. οὐ λίθους [οὐδὲ] οἷον ὁ μῦθός φησι, προσαγόμενος. Lege, οὐ λίθους [ὅδε,] οἷον ὁ μῦθός φησι, προσαγόμενος etc. De Amphione loquitur, de quo praeter alios mul-

tos

tos, videndus Horatius lib. iii. Od. xi. 1. et Art. Poet. ỷ 394.

Sectio ζ'.

τοῖς [αὐτοῖς] πάθεσιν.] Lego τοῖς [αὐτῆς] πάθεσιν.

[ἐνομάζουσι] τὴν [αὐτῶν] ἡδονὴν] Vulgo [ἐνομάζουσα] τὴν [αὐτὴν] ἡδονήν. Prius ex codice monuerat Heinſius; poſterius exhibent Reg. et Harl. niſi quod lenem ſpiritum pro aſpero teneant.

ἰατρικὴν [καλοῖ] Sic Reg. quod et Heinſio placuit. Vulgo καλεῖ.

ῥώμην αὐτῇ οὐκ ἀγεννῆ [παρασκευάζει] Lege παρασκευάζειν, prout ipſa conſtructio flagitat.

καθάπερ [εἴ τις] ἠπειρώτης] Vulgo καθάπερ ἠπειρώτης. Sed Heinſius ex mſ. Regio voces eas addi voluit, eaſdemque nos in Harleian. reperimus.

Sectio ή.

ἡ ἀρχέτις τῆς ἐρέσ[ς]] *Argo prima omnium navis* dicitur Amm. Marcellino xxii. 8. Ac, ut ait Claudianus Bell. Getico ỷ 15.

> *Secandis*
> *Argoïs trabibus jactant ſudaſſe Minervam.*

Tertullianus de Spectac. cap. viii. *Minerva primam molita ſit navem.* Vide Phaedrum lib. iv. Fab. vi. 9. et Ariſtidem Orat. in Minervam tom. i. pagg. 23, 26.

Ὁρᾷς πέλαγος πλατὺ καὶ ἄπειρον, κεχυμένον ὑπὲρ τῆς γῆς,] Vulgo Ὁρᾷς [τὸ] πέλαγος πλατὺ καὶ ἄπειρον, [καὶ] κεχυμένον ὑπὲρ τῆς γῆς. Nos a mſs. ſtamus.

ὧν [πρόσθεν] οὐδὲ ἀκοὴν] Sic optime Reg. vulgo ὧν [πρῶτον] οὐδὲ ἀκοὴν etc.

εἶχές τε,] Leg. εἶχές γε. Schottus quidem reponit εἴχετε, ſed praecedit ὁρᾷς, quod ſingulare.

τῆς παρ' [ἑκάστοις] εὐπορίας,] Vulgo τῆς παρ' [ἑκάστης] εὐπορίας. Recepi lectionem, quam Reg. et Harleian. obtulerunt, eaque manifeſto vera.

Καὶ περὶ γεωμετρίας [λέγει] τὶς θεῶν, ἡ ἐκείνη ἡ θεὸς ἡ Ἀθηνᾶ λέγει· Ἐκεῖσε [βλέψον.] Sic ad amuſſim mſs. Vulgo Καὶ περὶ γεωμετρίας [λεγέτω] τὶς θεῶν, ἡ ἐκείνη ἡ θεὸς ἡ Ἀθηνᾶ, [λέγει] ἐκεῖσε [βλέψαι.] Illic antepenultimam vocem delet Heinſius. Tandem, quia λέγει bis erat in mſ. legit, Καὶ περὶ γεωμετρίας λέγει τὶς θεῶν ἐκεῖσε [βλέψαι,] expunctis reliquis. Sed hujuſmodi tentamina περίεργα ſunt et hypercritica.

μὴ ἰλιγγιᾷν πρὸς τὸ πέλαγος, μηδὲ ἀποδειλιᾷν [πρὸς τὸ πέλαγος·] Vulgo deſunt tres ultimae voces. Eas tamen inculcant Reg. et Harleian. nec Maximus ab ejuſmodi repetitionibus abhorret.

ἀνάξει, [κεῖσε,] Vulgo ἀνάξει, κακεῖσε. Cum nobis vero faciunt Reg. et Harleian.

Ὅθι τ' ἠοῦς [ἠεριγενείης] Vulgo ἠεριγενείας. At uterque codex ἠεριγενείης, et ſic Homerus ipſe Odyſſ. Μ'. 3.

ἀμέτοχος, ἄμοιρος.] Vulgo [καὶ] ἄμοιρος. Illam vero conjunctionem neſciunt Reg. et Harleian.

DISSERT. XXXVIII. *vulgo* XXII.

Sectio α´.

OΥ γὰρ οἴω Οὔ σε θεῶν] Vulgo [Οὐδέ] σε θεῶν. Sed Reg. et Harleian. ſequor, ac ita legitur apud Homerum Odyſſ. Γ´. 28.

αὐτοῦ [ἐστὶ] τὰ ἔπη,] Stephani recepimus emendationem; nam codices αὐτοῦ [καὶ] τὰ ἔπη, quod loco non convenit.

Τὸν πέρι Μοῦσα φίλησε,] Sic Reg. nec aliter editio Baſileenſis Homeri cum Commentariis Euſtathianis 1559. Vulgo Μοῦσ' ἐφίλησε, prout etiam Barneſius aliique repraeſentant Odyſſ. Θ´. 63.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμί,] Vide, quae ſcripſimus ad Diſſert. xvi. 5.

οἱ πατρῷον λαβόντες κλῆρον] Vulgo οἱ λαβόντες κλῆρον πατρῷον. Verborum, quem recepimus ordinem, praeſtat Reg.

πόνῳ ζωννυμένους.] Ita recte codices. vulgo ζωννυμένους, quod barbarum; nam ſaltem ζωννυμένους edi debuit.

Sectio β´.

ἐπεὶ καὶ τὸν Ἡσίοδον [τί] οἰόμεθα ποιμαίνοντα περὶ τὸν Ἑλικῶνα] Lego ἐπεὶ καὶ [τοῦ Ἡσιόδου] τί οἰόμεθα; Ποιμαίνοντα περὶ τὸν etc. *De Heſiodo etiam quid cenſemus? Eum, cum circa Heliconem greges paſceret*, etc. Reſpicit ad Aſcraei poetae Theog. ℣ 21, ſeqq. Dion Chryſoſtomus Orat. lv. pag. 558. C. Ὁ μὲν γὰρ (Ἡσίοδος) φησίν, ὅτι ποιμαίνων ἐν τῷ Ἑλικῶνι παρὰ τῶν Μουσῶν ἔλαβεν ἐκ δάφνης ὄζῳ τὴν ποίησιν. Vide ſis et Aſclepiaden in Heſiodi ſtatuam Anthol. lib. iv. cap. xxvii. In iſtius Epigrammatis ultimo verſu legitur,

> Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες [ἡϊθέων.]

Repono ἡμιθέων, ut Ἡρωογονία ſubinnuatur. Heſiodus Oper. et Dier. ℣ 159.

> Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
> [Ἡμίθεοι] etc.

Vide ſupra Diſſert. xxxii. 4. Dionem Chryſoſtomum Orat. ii. pag. 19. C. et Euripidem Iphig. in Aulide ℣ 173.

λαβόντα δάφνης κλάδους] Vulgo δάφνης λαβόντα κλάδους. Ordinem, quem recepimus, praeſtat Reg.

ἐπειδὰν ἀκούσωσιν αὐλοῦ, ἐνθουσιῶν,] Aretaeus de Cauſis et Signis Diuturn. Morb. lib. i. cap. vi. p. 38. Τέμνονταί τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίοις, ὡς ἀπαιτοῦσι, χαριζόμενοι, εὐσεβεῖ φαντασίῃ. —Ἐγείρονται δὲ [αὐλῷ] ἢ μέθῃ etc. Hac de re plura congeſſimus ad Ciceronis de Divin. i. 50.

[αὐτοῦ] τὴν αἰτίαν,] Vulgo αὐτῆς. Reg. autem et Harleian αὐτοῦ. Recte: nam pronomen ad αὐτοφυὲς refertur.

δι' ἐνάτου ἔτους,] Non, ut Heinſius, *ſingulis novem annis*, ſed, ut Paccius, *novem continuis annis*; nam quod hic δι' ἐνάτου ἔτους fieri dicitur, id noſter Diſſert. xii. 7. ἐν ἐνναετεῖ χρόνῳ contigiſſe narrat. Heraclides in Cretum Politia p. 506. Minos ἐποιεῖτο [δι' ἐννάτου ἔτους] τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νόμων. Scilicet novem annos legibus emendandis impendit; nam Minoi διὰ ἐννέα ἐτῶν παρὰ συνὼν Διΐ, παρ' αὐτοῦ ἐμάνθανεν ἅτινα εἶεν δίκαια, prout loquitur ſcholiaſtes ad Odyſſ.

Digitized by Google

Odyſſ. Τ. 178. Vide Platonem de Legg. lib. i. p. 565. A. et quae ſcripſimus ad Cicer. Tuſc. ii. 13.

Sectio γ'.

Μελησαγόρας·] Meleſagorae vatis, quod ſciam, nemo praeter noſtrum meminit, at hiſtorici cognominis plures. Vide Meurſium ad Antigoni Caryſtii cap. xii. et Voſſium de Hiſt. Graec. i. 2.

τὴν Ἀθηναίων πόλιν κακουμένην [λοιμῷ] Vulgo τὴν [τὸ] Ἀθηναίων πόλιν κακουμένην [λιμῷ]· ſed articulum neſcit Reg. iſque mſ. ſimul ac Harleian. et Paccianus habent λοιμῷ, nec aliter ſcribi juſſit Heinſius. Apoſtolius Cent. viii. 84. Ἀθηναίοις τότε λοιμῷ κατεχομένοις ἔχρησεν ἡ Πυθία καθῆραι τὴν πόλιν· οἱ δὲ πέμπουσι ναῦν τε καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου εἰς Κρήτην, καλοῦντες τὸν Ἐπιμενίδην· καὶ ὃς ἐλθὼν Ὀλυμπιάδι τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ, ἐκάθηρεν αὐτῶν τὴν πόλιν, καὶ ἔπαυσε τὸν λοιμόν. Haec et alia deſcripſit ex Laertii i. 110.

ἠπιστεῖτο δὲ αὐτῷ ἡ σοφία,] Reg. et Harleian. ἠπιστεῖτο δὲ αὐτῷ [σὺν] ἡ σοφία. Forſan ἠπιστεῖτο δὲ αὐτῷ [οὖν] ἡ σοφία. De Ariſtea vidimus ad Diſſert. xvi. 2.

καὶ [ἀναχύσεις] θαλάττης,] Sic uterque codex, vulgo καὶ [χύσεις] θαλάττης.

λέγων ταῦτα ὁ Ἀριστέας μᾶλλον, ἢ Ἀναξαγόρας,] Vulgo ταῦτα λέγων ὁ Ἀριστέας, ἢ ὁ Ξεναγόρας. Ut opinor, Xenagoras philoſophus paucis notus eſt. Xenagoram quidem, qui Περὶ νήσων ſcripſit, laudat Etymologus in Σφήκεια. Ξεναγόραν etiam ἐν πρώτῳ χρόνων memorat Apollonii ſcholiaſtes ad lib. iv. 262. Vide ſis et Plinium H. N. v. 25. vii. 57. Revera locus foedo mendo laborat; nam Reg. habet, λέγων ταῦτα ὁ Ἀριστέας μᾶλλον, [μῆνον ἐξ ἀγορᾶς.] Hinc facile reponendum vidi μᾶλλον ἢ Ἀναξαγόρας, prout edidi; res enim non dubia videbatur.

Sectio δ'.

ἀλλ' ἐν δημοτικῇ λέξει τε καὶ διανοίᾳ [εἰθισμένοι;] Αὐτῶν δὲ τὸν ἡγεμόνα πρῶτον ὧδέ πως·] Haec ſatis Graeca non ſunt, et mſs. nonnihil abeunt. Nam Reg. habet εἰθισμένα δὲ αὐτῶν τόνγε ἡγεμόνα. Harleian. vero εἰθισμὸν δὲ αὐτῶν τόν τε ἡγεμόνα. Forſan ἀλλ' ἐν [δημοτικῇ] λέξει τε καὶ διανοίᾳ. [Εἰ θέλεις] δὲ, αὐτῶν τόν γε ἡγεμόνα [προσείπωμεν] ὧδέ πως. Haec ſane mens eſt Maximi, ſed ejus ipſiſſima verba me non adfirmo poſuiſſe.

τὸν υἱὸν πέμπειν,] Philebum dicit. Vide Platonem in Philebo p. 65. F.

θείᾳ μοίρᾳ δεδόσθαι] Reſpicit ad Platonis Alcibiadem i. p. 25. A.

τὴν θείαν κεφαλὴν,] Sic loquitur apud Platonem in Phaedro p. 339. G.

ἐν τοῖς λόγοις [νοῦ ὄντος] κομιδῇ.] Vulgo ἐν τοῖς λόγοις [νόοντος] κομιδῇ. Scaliger reponendum putabat ἐς τοὺς λόγους νόοντες κομιδῇ, Stephanus autem voluit, πρὸς τοὺς λόγους νόοντος κομιδῇ. At ſcopum tetigit Leopardus, qui legendum conjecit Emend. xvii. 18. ἐν τοῖς λόγοις [νέου ὄντος] κομιδῇ, nec aliter emendavit in Harleian. manus ſecunda. Vide Platonem in Phaedro p. 358. B.

ἵνα μὴ [προφέρῃς] Vulgo προσφέρῃς. Nos auctoritati codicis utriuſque paruimus.

ἦν ἄνθρωποι] Scaliger et Heinſius legunt [καθ'] ἣν ἄνθρωποι. Sed melius repoſueris ἢ ἄνθρωποι etc.

Sectio ε'.

τί ταῦτα ἐρεῖς,] Heinſius reponit

τί

τί ταῦτα ἐρωτᾷς, quo ſatis oſtendit doctiſſimos viros ab ἀπροσεξίᾳ non eſſe liberos; nam, quod volebat, exhibet codicum lectio. Heſychius, Ἐρεῖ, λέγει, ἐρωτᾷ. Ἐρέω, λέξω, ἀπαγγελῶ, σημαίνω, ἐπερωτῶ. Ἐρέων, μαντευσόμενος, ἐρωτήσων, ζητήσων. Etymologus in Ἐρέω· Ἰστέον ὅτι πάντοτε ὁ ποιητὴς τὸ ἐρέω προφέρει, καὶ σημαίνει τρία· τὸ λέγω, ὡς τὸ, Ἄλλο δέ τοι [ἐρέω] καὶ τὸ ἐρωτῶ, ὡς τὸ, Πάντων Ἀργείων [ἐρέων] γενεήν τε τόκον τε etc. Suidas, Ἐρείομεν, ἐρωτήσομεν, quod ex ſcholiaſta ad Iliad. Α'. 62. deſumptum.

ἐκ τῆς θείας ἀρετῆς] Ἀρετὴν, ut videtur, εὐεργεσίαν vel φιλίαν denotat; quam poteſtatem huic voci Thucydides paſſim tribuit. Vide ſcholiaſten ad lib. ii. p. 124, 125, 132.

ἐκείνων ἕκαστον τελεσιουργεῖται,] Vulgo ἐκεῖνο ἕκαστον. Harleian. ἐκεῖνον ἕκαστον. At Reg. ἐκείνων, quod admiſimus.

ἔμπειρος [τέχνης,] Vulgo ἔμπειρος γῆς, et ita quidem Reg. et Harl. Stephani vero conjectura mihi ſimul ac Heinſio ſe probavit, et eam manifeſto flagitat ſententia.

Sectio ϛ'.

εἰ δὲ [μὴ] αὔταρκες, μήτε τέλειον,] Vulgo εἰ δὲ αὔταρκες. Sed ita praetermittitur vox orationi neceſſaria, quam dedere Reg. et Harleian.

μὴ [ἄλλο τι] ἀγαθὸν εἰς ἀνθρώπους ἔλθῃ,] Si modo ſana ſit haec lectio, noſter in ſequentibus ταυτολογεῖ. Hoc, ut clarius pateat, apponam Paccii verſionem, quae ſe ſic habet: *Quamobrem timendum minime eſt, ne quid ex genere bonorum aliunde, quam a Deo ad homines permanet. Sed nec aliquid apud homines habetur bonum, quod non proveniat ex Diis.* Si reponas hoc in loco μὴ [τοῦτο τὸ] ἀγαθὸν (*virtutem* ſignificat) orationem turpiſſima macula liberabis.

ἐν μεθορίᾳ] Vulgo ἐν μετρίῳ. Sed Reg. et Harleian. ἐν μεθορίᾳ, quod rectum. Noſter infra Diſſert. xl. 6. Ἀλλ' ἐν [μεθορίᾳ] τῇ χώρᾳ μέσῃ. Sic uterque codex. Thucydides lib. ii. p. 117. C. Ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ, [μεθορία] τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστιν etc. Iterum lib. iv. pag. 288. C. Ἣ ἐστι μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης, [μεθορία] δὲ τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς. Huc reſpexit Stephanus in Θυρέᾳ, non ad illum locum, qui legitur lib. v. p. 373. A. ut perperam ſtatuit Holſtenius. Ei tamen in hoc errore praeivit Salmaſius Exerc. Plin. p. 139. cujus auctoritate fretus Berkelius, Stephanum partem emendavit, partem corrupit. De re ipſa vide Diſſert. xxx. 3.

εἰς τὰς αὐτὰς ὁδοὺς [τῆς μοχθηρίας] συγκαθέλκει.] Paccius vertit, *ad eaſdem flagitiorum ſemitas trahit*; adeo ut legendum cenſuerit τῆς μοχθηρίας, quod probat Heinſius. Mihi reſcribendum videtur, εἰς τὰς [αὐτῆς] ὁδοὺς [τὰς μοχθηρὰς] συγκαθέλκει.

Sectio ζ'.

Ὦ πόποι, οἷον] Odyſſ. Α'. 32.

οὐδὲ [ἀποτιθεμένην] τὴν φροντίδα,] Vulgo οὐδὲ [ἀνατιθεμένην] αὐτὴν, ac id expreſſerunt interpretes. At uterque codex οὐδὲ [ἀποτιθεμένην] τὴν φροντίδα, quod Heinſius etiam ex Regio probavit. Verte, *nec illorum curam deponit.*

Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος] Primus quidem verſus occurrit Odyſſ. Α'. 65. et Jovi tribuitur. At hi tres conjunctim leguntur Iliad. Κ'. 243, ſeqq. eoſque loquitur Diomedes. Itaque Maximum, quod etiam

Stephanus

Digitized by Google

Stephanus obſervavit, feſellit memoria.

Τίς [οὖν] οὐκ ἂν εἴποι] Vulgo Τίς οὐκ ἂν εἴποι. Nos monitu codicis Harleiani vocem ſecundam reſtituimus.

Πολλῶν [δ'] ἀνθρώπων] Vulgo Πολλῶν ἀνθρώπων. At Reg. ſic habet, ut legitur apud Homerum Odyſſ. Α'. 3.

ὅτι οἱ φίλον υἱὸν] Polyphemum dicit. Vide Odyſſ. Α'. 102.

πλωχεία καὶ [φειδὼ] βοῶν·] Vulgo πλωχεία καὶ [φειδοῖ] βοῶν. Sed Reg. et Harleian. ut edidimus. Heinſius tamen hanc emendationem ſuo potius ingenio, quam codicibus, adſcribere voluit.

[Καὶ] ἵνα μὴ πόῤῥω] Vulgo primam voculam negligunt, eam vero adſerunt Reg. et Harleian.

καὶ [μὲν] τὴν τέχνην] Vulgo καὶ τὴν τέχνην, praetermiſſo vocabulo, quod exhibet uterque codex.

ἐγένετο ἂν [λιθοξόος,] παῖς παρὰ πατρὸς] Vulgo [λιθοξόου] παῖς, παρὰ πατρὸς etc. Nos mſ. Regii fide nitimur. Dion Chryſoſtomus Orat. lv. p. 558. Ὁ δὲ Σωκράτης ὅτι μὲν παῖς ὢν ἐμάνθανε [λιθοξόος] τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην, ἀκηκόαμεν. Ibi tamen vox λιθοξόος ex gloſſemate videtur orta; quapropter eam delendam cenſeo. Vide Lucianum in Somnio p. 9. ſchol. ad Ariſtoph. Nub. ℣ 771. et Menagium ad Laertii ii. 19.

DISSERT. XXXIX. *vulgo* XXIII.

EI ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι οὐκ ἔστιν.] Ita codices. vulgo Ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον.

Sectio α'.

τῷ Λυκίῳ Γλαύκῳ μεμφομένους,] Vide Iliad. Ζ'. 234, ſeqq.

Ἀρχὸς ναυτάων,] Odyſſ. Θ'. 162.

Φόρτου τε μνήμων, κερδέων τε [ἁρπαλέων·] Vulgo ἁρπαλέος. At Homerus Odyſſ. Θ'. 163.

> Φόρτου τε μνήμων, καὶ ἐπίσκοπος ᾖσιν ὁδαίων,
> Κερδέων θ' [ἁρπαλέων]

Quin et uterque codex ἁρπαλέων exhibet.

καὶ τὴν [τοῦ] πολέμου τύχην,] Sic Reg. et Harleian. vulgo deeſt vox media.

καθάπερ οἱ ἐκ [Λήμνου] οἰνιζόμενοι,] Vulgo ἐκ Λιμνοῦ. Sed optimam Dan. Heinſii διόρθωσιν lubens recepi: nam Maximus ſine dubio reſpicit ad haec, quae leguntur Iliad. Η'. 467, ſeqq.

> Νῆες δ' ἐκ [Λήμνοιο] παρέστασαν οἶνον ἄγουσαι etc.
> Ἔνθεν ἄρ' [οἰνίζοντο] καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ etc.
> Ἄλλοι μὲν χαλκῷ etc.

Vide Juſtinianum Inſtit. lib. iii. Tit. xxiv. § 2.

καὶ τὸν Ἡρόδοτον,] Vulgo Πρόδικον. Codex Regius Προδόκτον. Sed Heinſius veriſſime legit Ἡρόδοτον. Nam locus, ad quem reſpicit noſter, exſtat lib. ii. cap. vi.

οἱ μὲν γεωργοὶ] Apud Herodotum γεωπεῖναι dicuntur. Γεωπεῖναι vero, prout ex Horo tradit Etymologus, παρὰ Ἡροδότῳ οἱ ὀλίγην γῆν ἔχοντες. Heſychius, Γεωπεῖναι, οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἀπορούμενοι. Sic etiam Suidas. Noſter γεωπείνας et

γεωπόνους videtur confudiſſe.

σταδίοις, οἱ δὲ τούτων πολὺ γεωργικώτεροι] Ex Reg. et Harleian. haec addidimus omnia, quae Paccii codex etiam repraeſentabat.

σχοινίοις,] Joſephus Antiq. Jud. lib. vi. cap. v. 3. Διαβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην, καὶ [σχοινίων] δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδόν. Sic mſ. Vaticanus, cum reliqui codices prae ſe ferant σχοίνων δέκα — ὁδόν. Nec ſane negari poteſt, quin haec menſura fere σχοῖνος non σχοινίον appelletur. Etymologus in Σχοινίον· Σχοῖνος, μέτρον ἐστὶ γεωμετρικόν. Suidas, Σχοῖνος, μέτρον γεωργικόν· ὥς φησιν Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν. Kuſterus quidem, cum reſpici putaret ad i. 66. reponit ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν. Sed omnino fallitur; nam menti conſarcinatoris iſtius obverſabantur haec ex lib. ii. cap. vi. Ὁ δὲ [σχοῖνος] ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον ἑξήκοντα στάδια. Verum tamen ἄστατόν ἐστι τὸ τοῦ [σχοίνου] μέτρον, cum alii triginta ſtadia, alii quadraginta, alii plura ſchoeno tribuant. Vide Strabonem lib xvii. p. 1156.

Τοὺ τετραχίλιοι] Lege τετραχίλιαι, prout apud poetam ſcribitur Iliad. Υ'. 221. Vide ſcholiaſten ad Euripidis Phoeniſſ. ℣ 3.

ἀντεξετάζῃ [αὐταῖς] Heinſius legit αὐτοῖς, ſcilicet ἀγαθοῖς. Mihi potius excidiſſe videtur particula negans. Itaque legerim, [μὴ] ἀντεξετάζῃ αὐταῖς τὰ ἀγαθά. *Sin uſus praetermittas, nec cum illis bona compares.*

εἰς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν] Vulgo εἰς [τὴν] τιμήν, ſed articulum repudiant mſs.

τό,τε αὐξόμενον] Vulgo τὸ γὰρ αὐξανόμενον. Nos mſ. Reg. ſequimur. Quin et Harleian. τό, τε, non τὸ γὰρ, exhibet.

εἰ [ἔσται] τι ἀγαθὸν] Vulgo εἰ ἔστι. Reg. et Harleian. a noſtra ſtant lectione.

οὐκ ἦν ἀγαθὸν, ὁπότε ἐνέδει,] Vulgo deſunt tres primae voces. Sed orationi prorſus neceſſariae ſunt, eaſque ſuppeditavit Harleian. a ſecunda manu. Quin et magnus ille Scaliger ex ingenio locum non aliter ſupplevit.

Sectio β'.

Διαλαβὼν [ἑκάτερον] φάθι.] Sic Reg. et Harleian. vulgo deeſt ἑκάτερον.

καὶ ἑκάτερον] Utriuſque codicis fide prima vox reſtituitur.

Ἔστιν [οὖν] ὅπως] Vulgo Ἔστιν ὅπως, voce praetermiſſa, quam Reg. et Harleian. merito retinent.

Ἐπειδὰν γὰρ μέτρον εἴπῃς, [στάσιν] λέγεις·] Vulgo Ἐπειδὰν γὰρ [ἂν] μέτρον etc. nolentibus mſs. Schottus autem reponit, Ἐπειδὰν γὰρ [ἄμετρον] εἴπῃς, στάσιν λέγεις. Sed eum fefellit ſignificatio, qua στάσιν accipit Maximus: non enim *ſeditionem* denotat, verum *firmitatem* ſeu *ſtabilitatem*; prout etiam apud Plutarchum in Publicola p. 101. A. et Euſebium de Laud. Conſtantini cap. vi. p. 730.

τὰ τέως περ ἡρμοσμένα] Vulgo, vocabulis perperam diviſis, τάτε ὥσπερ ἡρμοσμένα. Sed Harleian. lectionem dedit, quam ſequimur. Heinſius reſcribendum conjecit τὰ τέως προηρμοσμένα. Tum demum vero τέως abundat.

Οὕτω καὶ χορὸς ὁμολογήσας μὲν εἰς ὁμοφωνίαν, [ἕν τι ἐστί·] Tres ultimae voces non agnoſcunt Reg. aut Harleian. nec eas a Maximi manu fuiſſe cenſeo. Illis itaque neglectis, lego, Οὕτω καὶ χορὸς ὁμολογήσας μὲν

[εἰς

[εἰς ὁμοφωνίαν.] *Sic etiam chorum conſentientem unum facit concentus.*

Sectio γ'.

Τί ἐν μουσικῇ τὸ ἀγαθόν; ἁρμονία.] Paccius vertit, *Item quod eſt muſicae bonum? harmonia. Quod malum? diſſonantia.* Ex hac interpretatione locum ſic conſtituendum putat Heinſius, Τί ἐν μουσικῇ τὸ ἀγαθόν; ἁρμονία. [Τί κακόν; ἀναρμοστία.] Hujuſmodi tamen additamentum non praeſtant Reg. et Harleian. nec id ſane poſtulat oratio. Sic paullo poſt: Τί δὲ ἐν φάλαγγι; φυλακὴ συνθήματος. Ἓν μὲν τοῦτο, παντοδαπὴ δὲ ἡ ἀναρχία: licet ἀναρχίας antea non meminerat. Haud igitur dubito, quin tres illas voces ex ſuo cerebro Paccius adjecerit.

καὶ οὐ [ἄλλος] ὁ Ἀρμένιος,] Lege καὶ οὐ [Λυδὸς] ὁ Ἀρμένιος, cujus quidem mutationis neceſſitas ex ſequentibus liquida fit. Sic etiam Paccius, vel in ſuo codice legit, vel ex ingenio legendum cenſuit.

καὶ οὐ Ἴωνος ὁ Λυδὸς, καὶ οὐ νησιώτου ὁ Ἴων· ἀλλ' οὐδεὶς ἐν Βαβυλῶνι οὔπω, οὐχ ὁ Ἀσσύριος, οὐχ ὁ Ἀρμένιος,] Vulgo deſunt haec omnia; ſed ea praeſtantiſſimus ille codex Regius Maximo reſtituit. Horum priorem partem dant Harleian. et mſ. quo Paccius uſus eſt.

ὧν αἱ μὲν [πολλαὶ] ἐπὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἄγουσιν ἐπὶ τὴν Σειρήνων,] Stephanus poſt Σειρήνων, excidiſſe cenſet ᾠδήν. Legendum puto, ὧν αἱ μὲν [ἄλλαι] ἐπὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἄγουσιν, [αἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σειρῆνας.] Geminus germanus eſt locus Diſſert. i. § 2. Ἐκφέρονται δ' οἱ μὲν ἐπὶ ῥαχίας δυσχερεῖς, οἱ δ' ἐπ' ἠϊόνας μαλθακὰς, [οἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σειρῆνας,] οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Λωτοφάγους. Ad ea, quae Ulyſſi contigerunt, reſpicit Maximus. Vide Apuleium de Deo Socratis p. 703.

παύοντ' οὐ [πάθους.] Sed in manu deſcripto codice Heinſius, ut ait, invenit, παύοντ' οὐ [πόθου.] Eam tamen collationes noſtrae non exhibent, nec opus eſt recepta lectio moveatur. Sic Joſephus Ant. Jud. lib. ii. cap. iv. 3. de amore πάθους ὑπερβολὴν dixit. Iterum § 5. Τὸ [πάθος] αὐτῆς (amatorium mulieris affectum ſignificat) εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν ἐπειρᾶτο. Vide ſis etiam cap. x. 2. lib. iv. cap. vi. 8. lib. v. cap. ii. 8. lib. vi. cap. x. 2. denique lib. vii. cap. viii. 1. et Joannem Chryſoſtomum de Sacerd. iii. 11. p. 104. ut cl. etiam Berglerus juſſit. Alciphron ii. 4. p. 260. Πάλαι μὲν ἡττημένος ἐμοῦ [πάσει] καὶ ἔρωτι. Lege [πάθει] καὶ ἔρωτι.

Sectio δ'.

[ἐξαγορεύεις] τὰ μυστήρια,] Vulgo διαγορεύεις, quod repudiant mſs. Heſychius, Ἐξαγορεύοι, φανεροῖ. Ἐξαγορεύων, πᾶσι δηλῶν, λέγων. Gloſſae veteres, Ἐξαγορεύω, *enuncio*. Vide ſis Alciphronem lib. iii. Epiſt. 69.

οἷον καὶ Ἀλκιβιάδης μυστηρίων,] Hic ab Androcle μυστηρίων κατ' οἶκον ἀπομιμήσεως erat accuſatus. Vide Plutarchum tom. i. p. 200. D. et Nepotem in Alcib. cap. iii.

οὐκ ἔτι καλὸν οὐδὲ ἀγαθὸν] Sic ſuppleo, οὐκ ἔτι καλὸν [τὸ μήπω καλὸν,] οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ μήπω ἀγαθόν.

Τοῦτο [γῆς] μέρος οὐ ὅλου] Lego Τοῦτο [γῆ,] μέρος etc.

καὶ πολύτροπον,] Harleian. πολυτρόφον. Recte. Infra Diſſert. xli. 5. Ἔδει γῆν γενέσθαι μὲν ἔγκαρπον καὶ ζωοτρόφον καὶ [πολυθρέμμονα]

τί

τί ἄστρων περιλαμπέστερον; τί ἡλίου ἀκμαιότερον;] Haec Maximo reſtituimus, uti quidem jubent Reg. Harleian. et Paccii codex.

Sectio ε.

[ὡς Πελοποννησίοις ἐπέθωσαν.] In verſione ſua nullam horum verborum rationem Paccius habuit, eaque manifeſto irrepſiſſe dicit Heinſius. Et ſane prorſus aliena ſunt, ſenſumque turbant; quapropter uncinis circumdantur.

ἄλλοις ἄλλη κλῆσις θεοῦ·] Reg. ἄλλος ἄλλη κλήσει θεοῦ. Legerim, ἄλλος ἄλλῃ κλήσει θεός.

Ἰόνιον ἐκεῖνο,] Vulgo Ἰωνικόν. Reg. et Harleian. Ἰώνιον. Nos, ut par eſt, per *omicron* ſcripſimus. Virgilius Aen. iii. 211.

> *Inſulae* Ionio *in magno quas dira*
> *Celaeno* etc.

Aeſchylus Prom. Vinct. ℣ 838.

> Χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόντιος μυχὸς,
> Σαφῶς ἐπίστασ' [Ἰόνιος] κληθήσεται.

Euripides Phoeniſſ. ℣ 216.

> [Ἰόνιον] κατὰ πόντον etc.

Et Troad. ℣ 225.

> [Ἰονίῳ] ναίεται πόντῳ.

Dionyſius Perieg. ℣ 94. ἅλμην,

> Ἥν τε καὶ [Ἰονίην] περικαίεται ἠνδάξαντο.

Sic et ℣ 487. Vide ſis etiam ſcholiaſten ad Apoll. Rhod. iv. 308.

Κρηταῖον ἄλλο,] Sic editi; nec male, ſi modo faverent codices. Vide Luc. Holſtenium ad Stephanum in Κρήτη. At Reg. et Harl. Κρηταῖον. Lege Κρήσιον. Euripides Hippolyto ℣ 372.

> ὦ τάλαινα παῖ [Κρησία.]

Et ℣ 719.

> Οὐ γὰρ πότ' αἰσχυνῶ γε [Κρησίους] δόμους,

Vide et ℣ 752, 759. ac Troad. ℣ 944. Sic Sophocles in Trachin. ℣ 120. πέλαγος Κρήσιον memorat.

ἀλλὰ Ἀλκιβιάδης Καλλίου ὡραιότερος. Ἀντιθῶμεν τἀγαθά,] Horum omnium loco Stephanus tantum dedit *μὲν ἀγαθά. Sed, quod addidimus, exhibent Reg. Harleian. Pacciique codex.

Σωκράτης ἄτιμος.] Sic Reg. et Harleian. vulgo καὶ ἄτιμος. Minus ornate, quod et Heinſius adnotavit.

ἔνθα καὶ Τιμαγόρας ἀπέθανεν;] Eum vult Timagoram, quem *Atheníenſes, inter officium ſalutationis Darium regem more gentis ſuae adulatum, capitali ſupplicio affecerunt.* Verba ſunt Valerii Maximi lib. vi. cap. iii. 2. ext. Suidas Τιμαγόρας προσκυνήσας τὸν Περσῶν βασιλέα παρὰ τὰ Ἑλλήνων ἔθη, καὶ δωροδοκηθεὶς, ἀνῃρέθη — ὑπὸ Ἀθηναίων. Hic vero non Darium, ſed Artaxerxen intelligit. Sic et Plutarch. in Artax. p. 1022. E. qui ſoli δωροδοκίᾳ hominis hujuſce mortem tribuit.

μάτην [ἐπεψηφίσαντο.] Vulgo ἐψηφίσατο. Cum nobis faciunt Reg. et Harleian. Noſter autem reſpicit ad Apollinis effatum de Socrate. Vide ſis ad Diſſert. ix. 1.

DISSERT.

DISSERT. XL. *vulgo* XXIV.

EI ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον. Ἐν ᾧ ὅτι ἐστίν.] Sic Reg. et Harleian. vulgo Ὅτι ἐστὶν ἀγαθὸν ἀγαθοῦ μεῖζον.

Sectio α'.

Τούτῳ νὴ Δία·] Ita codices, vulgo Τοῦτο.

Ὅμηρος, μήτι γε πρὸ δικαστοῦ σοῦ.] Vulgo Ὅμηρος [ἦν,] μήτι γε πρὸ δικαστοῦ σοῦ. Cum vero Reg. et Harleian. darent Ὅμηρος ἦν, τί γε, ſupervacuam vocem delevi. Heſychius, Μήτιγε πόσῳ γε μᾶλλον. Dionyſius de Eccleſ. Hierarch. cap. vii. 6. Ὅτι δὲ αἱ τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ καὶ τὸν τῆδε βίον, [μήτιγε] μετὰ θάνατον, εἰς τοὺς ἀξίους ἱερῶν εὐχῶν ἐνεργοῦσι μόνον, αἱ τῶν λογίων ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσιν ἀληθεῖς παραδόσεις. Vide ſis Aelianum V. H. xii. 9.

Εἰ μὲν [τι,] ὦ Ὅμηρε, [ἦ] ἔλαττον ἦν,] Vulgo Εἰ μὲν [τοι,] ὦ Ὅμηρε, ἔλαττον ἦν.

τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ᾠδῆς,] Odyſſ. Ι'. 5, ſeqq.

ζωευχόμενος δὲ τῇ Ναυσικάᾳ ὁμόφρονα αὐτῇ ξυστῆσαι γάμον,] Odyſſ. Ζ'. 180, ſeqq.

εὐδαιμονίζων δ' αὖ τῆς ἀθανασίας] Odyſſ. Ε'. 215, ſeqq.

Sectio β'.

εὔφημός γε ἐθέλων εἶναι τὰ θεῖα,] Stephano rectius videtur περὶ τὰ θεῖα. Nihil opus: εὔφημος enim τὰ θεῖα valet idem, quod εὔφημος κατὰ τὰ θεῖα.

Πασάων δ' ὕπερ] Odyſſ. Ζ'. 106.

πρεπιμένον μὲν νυμφῶν κατὰ κάλλος [Ἄρτεμιν;] Sic Reg. Heinſio non immerito plaudente; nam vulgo deeſt vox ultima. Quin et eam repraeſentat Harleian. qui dat πρεπιμένον μὲν κατὰ κάλλος [Ἄρτεμιν] νυμφῶν. Alius tantum eſt ordo verborum. Laude tamen ſua fraudandus non eſt Stephanus: is enim Ἀρτέμιδα, quod eodem redit, primus ſupplevit.

[τοιαυτὶ] λέγοντος;] Vulgo [ταυτὶ] λέγοντος; Vocem, quam repoſuimus, Maximo vindicant Reg. et Harl.

ἵπποις εἶναι παρήϊον·] Vulgo ἵππων. Quin et Homerus Iliad. Δ'. 142. habet παρήϊον ἔμμεναι [ἵππων.] Siquidem vero cum hic, tum ille caſus convenit; a lectione, quam praeſtant codices, non receſſimus.

Τοῖοι—μηροὶ εὐφυεῖς, φησὶ, καὶ κνῆμαι] Vulgo μηροί· Εὐφυεῖς, φησὶ, καὶ [αἱ] κνῆμαι. Sed articulum neſcit Reg. et Homerici verſus ſe ſic habent Iliad. Δ'. 146.

> Τοῖοί τοι, Μενέλαε, μιάνθην αἵματι μηροὶ
> Εὐφυέες, κνῆμαί τ', ἠδὲ σφυρὰ κάλ' ὑπένερθε.

Verſum poſteriorem noſter ſuo more jugulavit. Μηροὶ vero εὐφυέες conjunctim ponuntur; ideoque colon, quod eas voces disjunxit, ſuſtuli.

εἰκάζει αὐτὸν τῷ Διῒ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα,] Iliad. Β', 477, 478.

ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ, οὐ διέφερε μὲν ὥρᾳ ὁ Ἀχιλλεύς,] Sic uterque codex, vulgo ἐν στρατοπέδῳ—μὲν [τῇ] ὥρᾳ ὁ Ἀχιλλεύς.

οὐδὲν ἦν [διαφέρων] τοῦ Θερσίτου;] Sic optime Reg. et Harleian. vulgo [διαλειπόμενος] τοῦ Θερσίτου, quod

et minus elegans eſt, et minus congruum, cum de loci vel temporis intercapedine potiſſimum dicatur.

οὐδὲ τῷ Αἴαντι] Si Stephano fides, rectius hoc οὐδὲ, ſimul ac duo proxime ſequentia, ſeparatim ſcribemus; quum interrogationi ſerviant, poſita pro οὐχὶ δέ. Omnino praeter rem, nam ſine manifeſto ſenſûs detrimento nulla fingi poteſt interrogatio.

[οὔτε] ὁ Αἴαντος διὰ τὸν Ἀχιλλέα·] Sic Reg. et Harleian. vulgo [οὐδὲ] διὰ τὸν Ἀχιλλέα ὁ Αἴαντος, qui minus eſt conveniens ordo verborum.

Sectio γ'.

ἀλλὰ καὶ ὡς] Heſychius, Ἀλλὰ καὶ ὡς, ἀλλὰ καὶ ὅμως. Sic Heſiodus Op. et Dier. ✝ 661.

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον Αἰγιόχοιο.

Sic et Homerus Iliad. Α'. 116. Odyſſ. Ε'. 219.

Πείθω δὲ [σε] Vulgo Πείθω δέ [γε.] Sed recte mſ. Harl. quem ſequor.

Τί δέ ἐστιν ἁπλοῦν] Scribo diſtinguoque, Τὸ δέ ἐστιν ἁπλοῦν παντὸς ἧττον (αἰ γὰρ — μέτρον) καὶ αὐτὸ τοὐναντίον. *Hoc autem qualibet alia re minus eſt ſimplex, ac ſe modo contrario prorſus habet.* Alciphron ii. 4. p. 246. Τὸ γὰρ οὐκ ἦν, Μένανδρε. Vide noſtrum Diſſert. xxx. 4.

διώκει [πρᾶγμα] φεῦγον,] Vulgo deeſt πρᾶγμα, quod obtulere Reg. et Harleian.

Οὕτω τοι [καὶ] τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει.] Lego, Οὕτω τοι [κἀπὶ] τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει. Stephano placet καὶ ἐν, vel κἀν τοῖς ἀγαθοῖς, quod eodem redit.

τὸ παρὸν τουτὶ [τὸ] ζήμμα,] Sic Reg. vulgo deeſt vox penultima.

Sectio δ'.

περιάγων τὸ ἀγαθὸν,] Quid ſit hac in re περιάγειν τὸ ἀγαθὸν, *bonum circumducere*, quemadmodum Paccius vertit, equidem neſcio. Heinſius interpretatur, *cum virtutem tam arcte reſtringit*; ſed talis poteſtas illi verbo non competit. Reg. παράγον τὸ ἀγαθόν. Lege ἀπάγων τὸ ἀγαθὸν, *bonum procul amovens.*

τὴν ἐλπίδα [τῶν πολλῶν] Vulgo τῷ πολλῷ. Lectionem, quam Maximo reddidi, ſtabiliunt Reg. Harleian. et Paccii codex.

ὑποβάθρας διδοὺς, [καὶ] ἀναπαύλας] Ita bene Reg. vulgo deeſt conjunctio copulans.

παραμυθήσαιτο γὰρ τῇ ἐπιτυχίᾳ τὸ προσελθόντα ἤδη, ὡς [προσεληλυθότα] τῷ ἀρίστῳ·] Sic Reg. et Harleian. vulgo παραμυθήσαιτο γὰρ τῇ ἐπιτυχίᾳ προσελθόντα ἤδη, ὡς [προσελθόντα] τῷ ἀρίστῳ. Cum tamen in virtute progreſſum ſufflaminat is, qui bono jam comparato nihil accedere poſſe ſuadet; reſcripſerim, παραμυθήσαιτο γὰρ τῇ ἐπιτυχίᾳ τὸ προσελθόντα ἤδη, ὡς [προσελευσόμενον] τῷ ἀρίστῳ.

χαλκὸν χαλκός.] Sic mſs. non χαλκὸς χαλκὸν, ut vulgo.

νῦν γὰρ συνεχῆς τὴν [κρίσιν] Vulgo τὴν [τάξιν.] At Reg. et Harleian. auctores ſunt lectionis, quam recepimus, eaque multo melior eſt.

ἐν μὲν νυκτὶ λαμπρὸν,] Vulgo deſunt tres primae voces, quas, Regio volente, Maximi verbis immiſcuimus. Harleian. autem dat ἐν μὲν [τῇ] νυκτὶ λαμπρὸν, quod perinde eſt.

ἐὰν γὰρ εὐμαθὴς [ἀγαθὰ] ἀγαθοῖς,] Vulgo deeſt penultima vox. Eam tamen agnoſcunt Reg. et Harleian. ac poſtulat oratio.

Sectio ε'.

Οὐχ ὁρᾷς [καὶ] τὸν ἐν θαλάττῃ πλοῦν,] Juſſere

Juſſere codices, ut vocem tertiam reliquis admiſceremus.

κἂν οἴχηται ἡ ναῦς ὀρθὰ, ἢ καταδύσηται διὰ τὸ τέχνης·] Heinſius reponit, ἐλπὶς σωτηρίας, κἂν οἴχηται ἡ ναῦς ὀρθὴ ἢ καταδύσηται, διὰ τὴν τέχνην. Haec parum felix eſt, ut arbitror, conjectura; non enim video, quam ſpem ſalutis ars praebere queat, ſi navis καταδύσηται, *ſubmergatur*. Harleian. ἡ ναῦς ὀρθὴ, et a ſecunda manu dat οὐ καταδύσεται. Forſan igitur reponendum, κἂν οἴχηται ἡ ναῦς [ὀρθὴ, οὐ] καταδύσηται διὰ τὸ τέχνης. *Quamvis impetu ventorum feratur navis, impedire tamen poſſit ars, quo minus fundum petat.*

τιμιώτατον ὁ κυβερνήτης,] Vulgo τὸ τιμιώτατον. Articulum juſſu Regii codicis expunximus.

Sectio ϛ'.

κωφὸς ἦν Ἄτυς,] Maximum noſtrum ἁμαρτήματος μνημονικοῦ jure poſtulavit Heinſius. Atys enim Croeſi filius, quem Phryx Adraſtus invitus occidit, non erat ſurdus; ſed alter, cujus nomen reticent auctores. Vide Herodotum i. 34, 43, 85. Diodorum Siculum et Nicolaum Damaſcenum in Excerpt. Peireſc. pagg. 238, 457. Pariter errarunt Lloydius et Hoffmannus in Lexicis ſuis.

τὴν τῶν θεῶν ἰσοτιμίαν] Sic Reg. vulgo τὴν ἰσοτιμίαν τῶν θεῶν.

Τριχθὰ δὲ] Iliad. Ο'. 189.

οὐ γὰρ ἴση ἡ νομὴ οὐρανοῦ πρὸς θάλατταν,] Vulgo οὐδὲ γὰρ ἴση ἡ νομὴ πρὸς [τὴν] θάλατταν οὐρανοῦ. Nos codicem Regium κατὰ πόδας ſequimur.

[Ἐγὼ] δὲ κατὰ τὰς δόξας] Vulgo [Λέγω] δὲ κατὰ τὰς δόξας, quod prorſus eſt incommodum. Itaque repoſuimus Ἐγὼ δὲ, prout Heinſius et Schottus faciendum judicarunt.

ὕνεκ' ἄερσοι] Vulgo ἄερσαι. Sed Harleian. ἄερσοι. Recte: nam non equae fuere, ſed equi. Vide ſis Iliad. Β'. 265, ſeqq.

σὺν [Ἀρτοξέρξῃ] τῷ Ξέρξου] Vulgo οὐ [κατὰ Ξέρξην] τὸν Ξέρξου. Reg. et Harl. fecerunt, ut Maximo ſua verba dederimus. Artaxerxes certe Longimanus Xerxis erat filius. Vide Herodotum vii. 106, 151. et Plutarchum in Artax. p. 1011.

οὐδὲ Ἱππίαν τὸν Πεισιστράτου (πονηρόν μοι γένος λέγεις) οὐδὲ Κροῖσον τὸν Ἀλυάττου (ἀσθενὲς λέγεις) ἐὰν δὲ Λεωνίδαν etc. Hunc ordinem praeſtat Reg. in editis enim perturbata eſt verborum ſeries.

ἐὰν [καθαρὸς ἐκ πηγῶν] ἔλθῃ,] Vulgo ἐὰν [καθαρᾶς ἐκ πηγῆς] ἔλθῃ. Cur vero mſs. lectionem diutius exulare paterer, id equidem non videbam.

κἂν γεγράφηκῃ μὲν αὐτῶν τὰ [σώματα,] Sic Reg. et Harleian. vulgo τὰ στελέχη.

ἀνεπίμικτος μένῃ;] Has voces, quas vulgo praetermittunt, uterque codex exhibet.

Ἡ γλῶττ' ἐπώμοσ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.] Vulgo Ἡ γλῶττα ἐπώμοσεν, ratione verſus non habita. Eſt autem Euripidis in Hippolyto ✝ 612. ſed leviter immutatus: nam poeta ſcripſit,

> Ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

Ac ita laudant Ariſtoteles Rhetor. lib. iii. cap. xv. 10. et ſcholiaſtes in Ariſtophanis Ranas ✝ 102. nec aliter reponi debet apud Juſtinum Martyrem Apol. i. cap. 49. et Suidam in Μῶρος. Eo reſpiciunt Plato in Theaeteto pag. 119. E. Lucianus Vit. Auct. tom. i. pag. 376.

376. et Athenaeus lib. iii. pag. 122. B.

Ἀλλ' οὐδέτερον [ἡγῆ,] οὐκ ἀγαθὸν, οὐ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίᾳ,] καὶ χώρᾳ μέσῃ. Τήρησον [αὐτὸ] ἀδιάφορον,] Vulgo, Ἀλλ' οὐδέτερον ἡγῆ· οὐκ ἀγαθὸν, οὐ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίῳ] καὶ χώρᾳ μέσῃ, τήρησον ἀδιάφορον. Hinc Dan. Heinſius reſcripſit, ἀλλ' οὐδέτερον [ἡγοῦ,] οὐκ ἀγαθὸν, οὐ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίῳ] καὶ χώρᾳ μέσῃ, τήρησον ἀδιάφορον. Nos ne latum quidem unguem a mſs. receſſimus; ſed eorum fide pro μεθορίῳ ſcripſimus μεθορίᾳ, verbiſque, quae retinent editi, interjecimus αὐτό. Vide Diſſert. xxxviii.

προηγούμενον δὲ καλῆς·] Malim προηγμένον ἢ καλῆς. Sic enim ſtoici loquuntur, ad quos noſter reſpicit. Vide Ciceronem de Fin. iii. 4, 15, 16. Diogenem Laertium vii. 102, 105, ſeqq. et Stobaeum Eclog. Ethic. pag. 173.

DISSERT. XLI. *vulgo* XXV.

TΟΥ Θεοῦ τὰ ἀγαθὰ ποιοῦντος,] Hanc orationem vertit Joan. Reuchlinus, ut auctor eſt Trithemius de Scriptor. Eccleſ. § CMXX. Ζήτημα vero, de quo noſter agit, eſt πολυθρύλλητον, ut loquitur Euſebius H. E. v. 27. et a multis agitatum. Praeter Salluſtium de Dis et Mundo cap. xii. Proclum in Platonis Timaeum lib. ii. pagg. 113, ſeqq. alioſque, vide Th. Galeum ad Jamblichum de Myſter. p. 258. Ren. Maſſuetum Diſſert. i. in Irenaeum § 48. et J. A. Fabricium de Verit. Relig. Chriſt. cap. xv.

Sectio α'.

προσειπόντος αὐτὸν τοῦ Ἄμμωνος παῖδα,] Ita quidem plures, e quibus vide Strabonem lib. xvii. p. 1168. Nonnulli tamen, ut ait Plutarchus in Alex. tom. 1. p. 680. E. Φασὶν τὸν μὲν προφήτην Ἑλληνιστὶ βουλόμενον προσειπεῖν μετά τινος φιλοφροσύνης, ὦ παιδίον, ἐν τῷ τελευταίῳ τῶν φθόγγων ὑπὸ βαρβαρισμοῦ πρὸς τὸ σίγμα ἐξενεχθῆναι καὶ εἰπεῖν, ὦ παιδίος etc. Videas et Euſtathium in Dionyſii Perieg. ℣ 211.

περὶ τοῦ Νείλου, [ὁπόθεν] ὁρμηθεὶς] Sic Reg. et Harleian. non [πόθεν] ὁρμηθεὶς, ut vulgo. Non autem de origine Nili Jovem rogavit, ſi reliquis ſcriptoribus fides; ſed *conſuluit*, an totius orbis imperium fatis ſibi deſtinaret pater? *Vates aeque in adulationem compoſitus, terrarum omnium rectorem fore oſtendit. Poſt haec inſtitit quaerere*, An omnes parentis ſui interfectores poenas dediſſent? *Sacerdos parentem ejus negat ullius ſcelere poſſe violari, Philippi autem omnes interfectores luiſſe ſupplicia.* Verba ſunt Curtii lib. iv. cap. vii. 26. Similia tradunt Diodorus Siculus lib. xvii. p. 528. Plutarchus in Alex. tom. i. p. 680. D. et Juſtinus lib. xi. cap. 11.

περὶ πᾶσαν γῆν εἰλυμένου,] Vulgo περὶ πᾶσαν [τὴν] γῆν. Articulum neſciunt Reg. et Harleian.

ὁπόθεν αὐτοὺς ἀφῆκεν [ὁ Ζεὺς,] Voces ὁ Ζεὺς in Reg. et Harleian. non leguntur, et forſan ex ſuperioribus haud incommode ſubaudiri queat ὁ Θεός.

τὴν ἐκεῖ ὁρὸν,] Alciphron lib. iii. Epiſt. 52. Οὐδὲ εἰ μάλιστά μοι ἐκ

τῆς

Digitized by Google

τ̃ Δωδωναίας [δρυὸς] ὑπηρέται τ̃ πρᾶξιν. Claudianus de tertio Conſ. Honorii ꝟ 116.

Te pulcher Enipeus
Celſaque Dodone ſtupuit, rurſuſque locutae
In te Chaoniae moverunt carmina quercus.

Tatianus Orat. ad Graecos cap. xxi. Χρήσασθε τοῖς δόγμασιν ἡμῶν, κἂν ὡς τῇ τ̃ Βαβυλωνίας προγνωστικῇ· καταχρήσατε λεγόντων ἡμῶν, κἂν ὡς [δρυὸς μαντευομένης.] Sic diſtinguatur locus, nec emendatione Geſneriana careamus. Vide quae diximus ad Diſſ. xiv. 1. et Statium Theb. iii. 475.

τ̃ [Πυθοῖ] χρησμῳδίαν,] Vulgo τ̃ [ἐνταυθοῖ] χρησμῳδίαν. At Harleian. τ̃ Πυθοῖ, Reg. τ̃ [Πυθοῖ] χρησμῳδίαν, quod verum. Stephanus in Πυθώ· Πυθοῖ τὸ ἐν τόπῳ. Heſychius, Πυθοῖ, ἐν Πυθῶνι. Noſter Diſſert xiv. 1. γυμνάσιον ἢ τὸ τυχὸν Δελφικὸν [Πυθοῖ.] Vide ſis et Diſſert. v. 8. ac Dion. Chryſoſt. Orat. xxviii. p. 290. C. Pindarus Olymp. vii. 15.

Ἱλάσκομαι
Οὐλυμπίᾳ [Πυθοῖ] τε νικώντεσσιν.

Sic etiam xiii. 50. Python autem, vel Pytho, fuit urbs Phocidis juxta Parnaſſum ſita, quae tandem Delphi vocabatur. Vide Suidam et Etymologum in Πυθώ, necnon ſcholiaſten ad Iliad. Β'. 519.

Ἰσμηνὸν κ̀ τ̃ ἐκεῖ φωνὴν,] Iſmenus, vel Iſmenius, Boeotiae flumen, prope quod Apollinis erat μαντεῖον. Vide Pauſaniam lib. ix. cap. 10. Stephanum in Ἰσμήνη, et Pindarum Pyth. Od. xi. 7, ſeqq.

μαντεῖον [ἦν] Φθεγματικὸν] Sic uterque codex, vulgo deeſt vox media.

Sectio β'.

ὑπὲρ τ̃ γένους] Heinſius a mente ſcriptoris aberravit; nam γένος hoc in loco genus humanum, τὸ πάντων ἀνθρώπων γένος, ut paulo ante loquitur, ſignificat. Philo Judaeus de Opif. Mundi p. 14. B. Ἤλπισαν τ̃ Θεὸν, ἅτε φιλάρετον κ̀ φιλόκαλον καὶ προσέτι φιλάνθρωπον, τὰ ἀγαθὰ αὐτόματα παρέχειν ἐξ ἑτοίμου τῷ [γένει.] Iterum p. 29. F. Ὁ δ', ἅτε τ̃ φύσιν ἵλεως, οἶκτον λαβὼν, ὁμιλίαις τ̃ τιμωρίαν, τὸ μὲν [γένος] ἐάσας διαμένειν etc. Vide ſis et Juſtinum Martyrem Dial. cum Tryphone p. 281. Sic *genus* Latinis, ut obſervavit J. Fr. Gronovius ad Phaedri lib. ii. Prol. ꝟ 1. Addatur Arnobius lib. vii. p. 275.

αἰσθανομένους τ̃ [χορηγίας] κ̀ ὁρῶντας [τ̃ αἰτίαν,] Vulgo αἰσθανομένους τ̃ [αἰτίας] κ̀ ὁρῶντας τ̃ [χορηγίαν.] Amplexi ſumus lectionem, quam dat Reg.

τ̃ τ̃ ἀστέρων περιφορᾶς κ̀ [δινήσεως] Vulgo διοικήσεως, quod ineptum. Uterque codex δινήσεως. Recte. Vide ſcholiaſten ad Ariſtophanis Nubes ꝟ 379.

[τὸν] πνευμάτων οἰκονόμον, τὸν ποιητὴν θαλάττης,] Sic diſerte Reg. vulgo [τ̃] πνευμάτων οἰκονόμον, τὸν ποιητὴν [τ̃] θαλάττης.

τὸν ζώων [γεννητὴν,] Vulgo γενέτην. Sed optime Reg. γεννητὴν exhibet. Γεννητὴς eſt δημιουργὸς, ut γέννημα, δημιούργημα. Sic Deum πατέρα κ̀ [γεννητὴν] τ̃ ξύμπαντος vocat noſter Diſſ. xvii. 9. Aeneas Gazaeus in Theophraſto p. 412. Αὐτοῦ τ̃ δημιουργοῦ οἱ ἄνθρωποι οἷον [γέννημα] κ̀ ποίημα. Themiſtius Orat. i. p. 2. Οὗ (Θεοῦ) τάδε πάντα ἔργα τε κ̀ [γεννήματα.] Sic et Orat. vi. p. 78. Hierocles in Aur. Carm. xx. p. 106. Καὶ οὕτω τ̃ ἀϊδίων [γεννη-

μάτων] (ita recte codex Mediceus, nam vulgo δημιουργημάτων legitur) τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀναδείκνυται. Pariter τῶν τοῦ δημιουργοῦ [γεννημάτων] meminit idem de Provid. p. 252.

τὸν Φυλάλμιον,] Reg. et Harleian. τὸν Φυλάλιον. Et inter cognomina Deorum, quorum πολλὰ καὶ ἴδιά ἐστι τοῦ Διὸς, Φυλάλιοι ponuntur a Polluce i. 24. Ibi tamen ſcribendum videtur Φυλάλμιοι. Heſychius, et ex eo Phavorinus, Φυλάλμιος Ζεὺς, συγγενὴς ἢ ζωογόνος. Orpheus Hymn. in Jovem ὑ 9.

> Ἀστραπαῖε, βρονταῖε, κεραύνιε, [Φυτάλμιε] Ζεῦ.

Φυλάλμιον Δία memorat etiam ſcholiaſtes ad Aeſchyli Agamemnonem ὑ 335.

Ἦ καὶ κυανέῃσιν] Iliad. Α'. 528.

[ἀδεὴς] εἰμὶ χρησμῳδίας·] Hic ἀδεὴς in eadem ſignificatione ponitur, ac ἀνενδεής. Vide ad Diſſert. v. 1.

Sectio γ'.

Φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται.] Vulgo ἔξωθεν τοῦ χοροῦ. Heinſius autem reponit ἔξωθεν θείου, vel τοῦ θείου χοροῦ ἵσταται. Legendum tamen ut edidimus; haec enim ipſiſſima ſunt verba Platonis in Phaedro p. 345. A. ac ita dat Harl. a ſecunda manu; prout etiam Paccius in ſuo codice reperit. Huc reſpicit Zacharias ſcholaſticus pag. 465. ed. Pariſ.

Οὐ γάρ τις] Homerus Iliad. Ξ'. 80.

> Οὐ γάρ τις νέμεσις φυγέειν κακὸν οὐδ' [ἀνὰ νύκτα.]

quem quidem verſiculum noſter πεπαρῴδηκε.

τὸ ἀνθρώπου σῶμα] Vulgo τὸ [τοῦ] ἀνθρώπου. Nos Reg. ſequimur.

ἀποσπασθὲν ἐκ μητρῴων, ὑγρὸν καὶ ἰλυῶδες] Vulgo ἀποσπασθὲν ἐκ μητρῴων ὑγρῶν, ὑλῶδες, quod in ἰλυῶδες, ut videri voluit, ex ingenio mutavit Heinſius. At uterque codex lectionem, quam recepimus, exhibent. Μητρῷα μήτρων, ſive loca muliebria, denotant. Vide Pollucem ii. 221.

Χειμὼν, οὗτος ἀμπέχεται· θέρος, τοῦτο ἀναψύχει·] Stephanus reponit, Χειμών; οὗτος ἀμπέχεται· θέρος; οὗτος ἀναψύχει. Heinſius vero ſcribit, Χειμὼν, [τοῦτο] ἀμπέχεται· θέρος, τοῦτο ἀναψύχει. Mihi legendum videtur, Χειμὼν [οὗτος,] ἀμπέχεται· θέρος [τοῦτο,] ἀναψύχεται. *Haec hyems eſt, veſtibus induitur; haec aeſtas eſt, refrigeratur.* Illam ſane diſtinctionem praeſtat Harleian.

[λοιμοῦ] προσβολὰς ἀλέξασθαι,] Vulgo λιμοῦ, nec aliter Reg. et Harl. At Paccii codex λοιμοῦ: ſic enim locum vertit, *Quae enim in homine vis eſt, ut ingruentem* peſtem *avertat.* Idque rectum, quod et Heinſius monuit.

Οὐδὲν ἀκιδνότερον] Odyſſ. Σ'. 129.

ἐκ γειτόνων τὰ κακά·] Heinſius ex codice Regio legit ἐν γειτόνων, ac ita ſane locutus eſt noſter Diſſ. xxvi. 9. Reg. tamen et Harleian. habent ἐγγειτόνων, quod valere poteſt ἐκ γειτόνων, ut Diſſert. xxix. 2. ἔγγειον eſt ἐκ γῆς ὄν, et § 4. ἔγγης, ἐκ γῆς. Nec opus eſt mutatione, cum proba ſit utraque locutio. Euſebius de Laud. Conſtantini cap. xiii. p. 758. Τό, τε ληΐζεσθαι καὶ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς [ἐκ γειτόνων,] ἐπ' ἀρετῆς τίθεσθαι μέρει. Ariſtaenetus lib. i. Epiſt. xi. p. 10. Κόρη, φασὶν, [ἐκ γειτόνων] οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα καλή. Sic et Epiſt. v. p. 26. Ita paſſim Sozomenus. Adi ſis H.

E.

Digitized by Google

E. ii. 32. v. 19. vi. 29. 34. vii. 21. Vide porro Berglerum ad Alciphronis lib. ii. Epiſt. ii. p. 216. et Kuſterum ad Ariſtophanis Plutum ℣ 435.

Sectio δ'.

Ἐξ ἡμέων] Odyſſ. Α'. 33.

δυοῖν ἑςίαιν] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἑςιῶν.

[ἀναίτιόν μοι] τὴν τέχνην τίθη·] Vulgo [αἴτιον μὴ] τὴν τέχνην τίθει, quod minus elegans. Arripuimus igitur lectionem, quam Reg. et Harleian. obtulerunt.

Καθάπερ οὖν ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις,] Eadem comparatione, licet de malis ἠθικοῖς loquatur, uſus eſt Origenes in Celſum lib. vi. p. 314. Κακὰ τοίνυν, εἰ μὲν τὰ κυρίως οὕτως ὀνομαζόμενα ἐξετάσοι τις, ὁ Θεὸς οὐ πεποίηκεν· ἀλλὰ τοῖς προηγουμένοις αὐτοῦ ἔργοις ὀλίγα, ὡς πρὸς τὴν τῶν ὅλων διάταξιν τυγχάνοντα, ἐπηκολούθησεν· ὥσπερ ἐπακολουθεῖ τοῖς προηγουμένοις τοῦ τέκτονος ἔργοις τὰ ἑλικοειδῆ ξέσματα καὶ πρίσματα etc. Noſter autem, duce Platone ſuo, mala φυσικὰ materiae tribuit. Juſtinus Martyr Paraen. ad Graecos cap. xix. Plato ἐξ ὕλης καὶ τὸ κακὸν ὡρμῆσθαι ἔφη — διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀγένητον τὴν ὕλην ἔφησεν εἶναι, ἵνα μὴ δόξῃ Θεὸν τοῦ κακοῦ ποιητὴν εἶναι λέγειν. Hinc Arnobius lib. i. p. 8. *Quid enim ſi prima materies, quae in rerum quatuor elementa digeſta eſt, miſeriarum omnium cauſſas ſuis continet in rationibus involutas?* Hinc etiam Dionyſius de Divin. Nomin. cap. iv. § 28. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ πολυθρύλλητον, Ἐν ὕλῃ τὸ κακὸν, ὡς φασὶ, καθ' ὃ ὕλη. Eandem ſententiam tenuit Valentinus, qui Platonicis dogmatibus erat addictus. Sic haereticus iſte loquitur apud Origenem contra Marcionitas § iv. p. 88. Διόπερ ἔδοξέν μοι συνυπάρχειν τι Θεῷ, ᾧ ὄνομα ὕλη· ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησε τέχνῃ σοφῇ διακρίνας, καὶ διακοσμήσας καλῶς, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι δοκεῖ etc. Videas licet ejuſdem libri p. 92, ſeqq. et Maximum apud Euſeb. Praep. Evang. vii. 22. Adi ſis et Lipſium Phyſiol. Stoic. lib. i. Diſſert xiv. ac Jac. Windetum de Vita Functorum Statu § iii. p. 38, ſeqq.

ὥσπερ τινὰς καὶ ἀναγκαίας ἑπομένας φύσεις·] Sic uterque codex, vulgo ὥσπερ τινὰς ἑπομένας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. Forſan ὥσπερ τινὰς καὶ [ἀναγκαίως] ἑπομένας φύσεις.

ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου,] Proclus in Timaeum lib. ii. p. 113. Τὸ αὐτὸ τῷ μὲν μέρει κακὸν, τῷ δὲ παντὶ καὶ τοῖς ὅλοις οὐ κακὸν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν. Arnobius lib. i. p. 9. *Plato ille ſublimis apex philoſophorum et columen ſaeva illa diluvia, et conflagrationes mundi, purgationem terrarum ſuis eſſe in commentariis prodidit* etc. Reſpicit ad Platonem in Timaeo p. 524. D.

[Λοιμώττουσιν] Ἀθηναῖοι, — ἐὰν γὰρ ἀπέλθῃ ὁ [λοιμὸς,] Vulgo λιμώττουσιν et λιμός. Nos ex Harleian. veram lectionem reſtituimus, de qua Heinſius etiam monuerat. Vide, quae ſcripſimus ad Diſſert. xi. 4.

[Μόρια] ταῦτα σωμάτων.] Lego [Μοῖρα] ταῦτα σωμάτων. *Haec e conditione corporum et ſorte manant.* Nam recepta lectio, quam Paccius et Heinſius vertunt, loco non videtur convenire.

τῇ τῶν [ἀπιόντων] ὁδῷ·] Vulgo ἐπιόντων, contra quam volunt Reg. et Harleian. ac ipſa res. Quin et Paccii codex nobiſcum facit.

ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων [βίον,] Vulgo βίον, at Paccius vertit, *vitam*

ex

ex alterius morte *oriri*: quapropter in ſuo codice reperit θάνατον, quod optimo jure probabat Heinſius. Hierocles in Aur. Carm. liv. p. 186. Λέγεται ὀρθῶς ὑπὸ Ἡρακλείτου, ὅτι ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. Philo Judaeus Alleg. lib. i. p. 46. A. Ἡράκλειτος φησὶ, ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. Omnino vide cl. Gatakerum ad Antonini iv. 46.

Διαδοχὴν ὁρᾷς [βίου] Sic Reg. vulgo βίων.

Sectio ί.

Αὐτοῦ δὲ ἑλομένου αἰτία, Θεὸς ἀναίτιος·] Reg. et Harleian. Αὐτοῦ [τοῦτο] ἑλομένου. Plato de Rep. lib. x. p. 520. Αἰτία ἑλομένου, Θεὸς ἀναίτιος. Hoc effatum memorant plurimi. Vide J. B. Cotelerium ad Clementin. Hom. xv. cap. 8.

πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ζώων κληρουχίας,] Poſt has voces excidit ἔκτισε vel ἐγέννησε, vel aliud ejuſdem poteſtatis vocabulum.

ἀνόητον Θεῷ, ἀρετῆς ἄμοιρον,] Vulgo ἀνόητον, Θεοῦ ἀρετῆς ἄμοιρον. At vitioſam diſtinctionem ex conjectura ſuſtuli. Verte, *Dei neſcium, virtutis exſors.* Ἀνόητον Θεοῦ ζωωδῆ Θεοῦ, quod in altero membro reperitur, opponit.

τῷ [αὐτῶν] νόμῳ] Sic bene Reg. quod et Heinſius obſervavit. vulgo τῷ [αὐτῷ] νόμῳ.

Τοῦτον [δὴ] Sic uterque codex, non δέ.

κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς·] Optime Lactantius lib. vi. cap. xvii. 13. *Iſtae concitationes animorum juncto currui ſimiles ſunt, in quo recte moderando ſummum rectoris officium eſt, ut viam noverit; quam ſi tenebit, quamlibet concitate ierit, non offendet: ſi autem aberraverit, licet placide ac leniter eat; aut per confragoſa vexabitur, aut per praecipitia labetur, aut certe, quo non eſt opus, deferetur. Sic curſus ille vitae, qui adfectibus, velut equis pernicibus, ducitur* etc. Noſter autem ſua deſumſit ex Platonis Phaedro pagg. 344, ſeqq.

Οὕτως ἅρμα] Reg. αὐτίκα ἅρμα. Forſan αὐτίκ' οὖν ἅρμα ἐστασιασμένον etc.

Κᾆτα [ἦν] μὲν κρατήσῃ] Sic Reg. vulgo, Κᾆτα [κἂν] μὲν κρατήσῃ, perperam.

ΤΩ, ΘΕΩ, ΔΟΞΑ.

Digitized by Google

ANNOTATIONES

IN

MAXIMI TYRII

DISSERTATIONES,

PER

JER. MARKLANDUM

Coll. D. PETRI *Cantabrig.* Socium.

8 A LECTORI.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI S.

SUPERIORI *aeſtate, ruri poſitus, nonnulla commentatus eram in priorem Doctiſſimi et Optimi* Joan. Daviſii (τοῦ μακαρίτου) *editionem* Maximi Tyrii, *Cantabrig.* MDCCIII. *Poſtea, conceſſa poteſtate inſpiciendi hanc Secundam antequam in publicum prodiret, ea conditione, ut ſi quid notatu dignum reſtare videretur, iſtud communicarem, ita feci; et ex pluribus haec excerpſi. ex pluribus, dico: nam eruditiſſimus Vir in hac Editione tam frequenter a priore ſententia diſceſſit, ut a neceſſitate quidem diſſentiendi plerumque me liberaverit, in aliam vero plane contrariam conjecerit. jam enim cogor excuſatione uti, non quod Diverſae, ſed quod Ejuſdem cum eo tam ſaepe ſim ſententiae. Quamobrem, ego hic ſanctiſſime et religioſiſſime profiteor et adfirmo, me ne apicem quidem, quantum ſcio, a Cl.* Daviſio *ſublegiſſe; ſed omnia loca in quibus vel in Manuſcriptorum Lectiones, vel in Conjecturas et Citationes Illius inciderim, a me notata fuiſſe antequam lineam unam hujus editionis vidiſſem, aut alio modo quocumque reſciviſſem. de qua re monuiſſe viſum fuit, ut fraudis malae omnem ſuſpicionem amolirer, cum deprehenſurus ſit Lector me ſaepius incurriſſe in Codicum ſcripturam, et Cl. Viri Conjecturas. quae vero in iſtiuſmodi loca ſcripſeram, idcirco non delevi, quia Exemplis ea muniveram: quam partem a Cl. Editore ſaepe omiſſam video. unam praecipue notulam reliqui (Diſſert.* V, 9.) *propter miram* σύμπτωσιν, *non ſolum in Senſu, verum etiam in Exemplis: niſi quod Ille plura et eruditiora attulerit.*

Ceterum quia Novum aliquod de hoc Auctore, et de Gemina Editione *harum Diſſertationum ab Ipſo Maximo in publicum data, prolaturus ſum, neceſſe erit ut de ea re aliquid dicam. Et dudum quidem hoc ſuſpicatus fueram ex Codd.* Regii *et* Florentini *Lectionibus quae in Cl.* Daviſii *priore Edit. viſuntur: ſed inſpecta hac Nova, nullus adhuc dubitationi locus relinquebatur. nam Exemplaria*, Regium, *et* Harleianum, *et* Paccii *Verſio, in* *Lectioni-*

Lectionibus plerumque conſpirant tam inſignibus, et tam longe diſcrepantibus a ſcriptura vulgatarum antehac editionum, (quae itidem ex aliis MSS. veniebant,) ut incredibile ſit tam enormes varietates a Librariis, et nullatenus veriſimile ab Interpolatoribus, aut ab Alio quovis quam ab Ipſo Auctore, profectas fuiſſe. ſunt enim ejuſmodi ut Senſum priore longe meliorem et accuratiorem reddant, et Argumentationem in aliqua parte labantem reſtituant: quin et interdum iſtius Subtilitatis, ut vix ullus, niſi Ipſe Scriptor, ſibi conſcius ſe non ex toto ſatisfeciſſe propoſito ſuo, de tali mutatione cogitaſſet: et tamen, mutatione ſemel facta, quilibet judex vel Neceſſitatem ejus, vel Praeſtantiam prae priore Lectione, facile perſpiciat. Hujuſce generis exempla in ſingulis Diſſertationibus (paene dixeram Sectionibus) invenies. eorum tamen gratia qui has Annotationes forte non lecturi ſunt, unum alterumve hic proponere libet.

Diſſert. I. *ſect.* 4. *agitur de* Inſtabilitate Voluptatis: *et*, Non nego, *inquit Maximus vel Alius quis*, Voluptatem eſſe BONUM; ſed probetur eſſe STABILE. quod ſi probari poteſt, ἀνέξομαι τοῦ λόγου, admittam iſtud quod dicis, et Virtutem negligam, &c. *Ita erat in MSS. ex quibus procuratae ſunt Editt. Vulgatae; nec dubito quin Maximus ita primùm ſcripſerit et ediderit. Sed* Regius, Harleianus, *et* Pacii *Codex, (quos pro comperto paene habeo tranſcriptos fuiſſe ab exemplaribus Secundae* Ἐκδόσεως *harum Diſſertationum) immani mutatione pro* ἀνέξομαι τοῦ λόγου, *exhibent*, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πάντα χρόνον, voluptati indulgebo per totum vitae tempus: *quod multo preſſius eſt quàm vagum iſtud* τοῦ λόγου, *et ad Argumentum multo magis accommodum. pollicetur enim, ſe non ſolum Rationes Adverſarii admiſſurum, ſed, multo liberalius,* vitam *quoque ſecundùm eas* acturum, *ſi Iſte* δόγμα *ſuum probare poſſit. Probes hoc, inquit, neque ultra* diſputabo, *ſed ſtatim fiam* Epicureus practicus.

Par iſtud Diſſert. XXXI, 3. *ubi pro* ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα, *hi Codices habent,* ἐλέγξαι τὸ τοῦ λέοντος ἦχος· *pro quibus ultimis vocibus* Daviſius *optime reſtituit* λέγοντος ἦθος· indolem loquentis monſtrare. *Inſpice locum, et videbis quam longe iſti Lectioni haec praeſtet, tum Senſu, ut* ἦθος τοῦ λέγοντος *Oppoſitum ſit* τῇ ῥώμῃ ferarum; *tum Elegantia; praeceſſit enim* ἀνδρὸς *paullo ante, ut non adeo venuſte tam parvo intervallo eadem vox repeti potuerit. et tamen pauci praeter Auctorem de tali Correctione ſolliciti fuiſſent.*

Subtilius

Subtilius paullo iſtud Diſſert. XL, 6. *p.* 479. Num fluvios laudas, ſi puri a fontibus decurrant; et plantas laudas, etiamſi trunci (στελέχη) earum ſenuerint, ſi tamen extent adhuc ſemina; nobilitatem in hominibus non laudabis, ſi ex virtute orta *&c.*? *Ita erat in prioribus Editionibus: ſed in hac, pro* στελέχη *invenies ex his MSS.* σώματα. *Si cauſſam quaeras tam notabilis mutationis, eandem eſſe reperies quae caeterarum, ſcil. Argumentationem non adeo accuratam, quae in Prima Editione Auctorem ſugerat. Voluit enim dicere, Laudamus* Plantas *vel* Arbores, *licet jam effoetae ſint et fructiferae eſſe deſierint, ſi modo ſemina earum adhuc extent et ſerventur. Sed pro* tota *Arbore vel Planta, prout voluit et debuit dicere,* partem *tantum poſuit,* (στέλεχος *enim eſt* truncus *ſolummodo,* caudex *arboris) quod propoſito ſuo erat maxime incommodum. ſaepe enim ſit, ut ex* cacumine *trunci aridi et* γηράσκοντος *enaſcantur* rami *ſatis fructiferi, qui tamen* pars *ſunt arboris aeque ac* truncus. *Senſit hunc defectum in Curis Secundis: ideo pro* στελέχη *poſuit* σώματα, *qua voce* totam *arborem, tam* truncum *quam* ramos, *comprehendere voluit.*

Iterum XII, 3. *loquitur de migratione gruis, qui cum ſit corporis non aequilibris, non prius in altum ſe attollit quam lapidem ore aſſumat,* ἕρμα μὲν εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτῆσιν, φυλακὴν δὲ πρὸς σωτηρίαν, qui *lapis* illi ſit inſtar ſaburrae, ut commode volet; et cuſtodiae, ne pereat. *Sic olim edebatur. ſed ultimum comma,* φυλακὴν δὲ πρὸς σωτηρίαν, *omittunt Codd.* Regius, *et* Harleianus, *ſeu potius Ipſè Maximus. opus enim ſuum recenſens, vidit ultima iſta non adeo apta eſſe huic loco, in quo non de* Vigiliis *gruum ſed de* Volatu *tantùm agitur, ut bene notat* Daviſius. *ideo ex Secunda Editione ea ejecit, et delevit* μὲν *in priori parte ſententiae, poſtquam aberat Adverſativum ejus* δὲ *in poſteriori.*

Innumera hujuſcemodi Exempla proferre poſſem; et plura lubenter adjungerem: eſt enim res magnae delectationis ſequi Auctorem ingenioſum veſtigia ſua relegentem, et παροράματα *ſua feliciter reformantem. ſed aliò me vocant aliorum* παροράματα, *Scribarum ſcilicet, qui luculenta argumenta praebebunt* Duarum Editionum *ab ipſo Maximo profectarum. Horum enim Incuria vel Inſcitia factum eſt, ut* Utriuſque Editionis *Lectiones in Contextu multis in locis adhuc conſpiciantur; adeo evidenter, ut* κρίσεως *peritos, ſemel monitos, ne dubitaturos quidem opiner. Hujus quoque rei exempla pauca adponam.*

Diſſert. I. *ſect.* 3. *Epicuri doctrinam de* Voluptate *comparat* βασιλικῇ ὁλκάδι Αἰήτου βασιλέως, regio navigio regis Aeëtae. *Quo nihil puerilius ſcribi potuit. ſi enim dicas aliquem eſſe* Regem, *quodnam opus ut addas,* navigium *ejus eſſe* Regium *navigium?* Conſedit deinde in REGIA ſella, *inquit Curtius* V, 2. *Recte. ſed riſiſſes ſi idem ſcripſiſſet,* in REGIA ſella REGIS. *Hic itaque habes Lectiones Utriuſque Editionis. nam poſt Recenſionem a Maximo factam, veriſimile eſt Scripturas Prioris Editionis in Margine Secundae ſervatas fuiſſe, Emptoris et Lectoris curioſi gratia: unde proceſſu temporis in Contextum hae quoque admiſſae fuerint. Priorem itaque Lectionem opinor fuiſſe* βασιλικῇ ὁλκάδι Αἰήτου, *ſequiorem,* ὁλκάδι Αἰήτου βασιλέως, *(quae ultima, ſi ambas perpenderis, multo potior videbitur, cum diſcrimen ſit inter* ὁλκάδα βασιλικὴν *et* ὁλκάδα βασιλέως*) et vocem* βασιλικῇ *Margini Secundae* ἐκδόσεως *adſcriptam fuiſſe, et inde in Noſtras defluxiſſe.*

Iterum, Diſſert. XXII, 5. Τελῶν δὴ πολιτειῶν τελέα τ' αὖ μιμήματα [βίων] ἴδοις ἂν ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ. *Vox* βίων *nihil hic agit; neque invenire potes ubi eam ponas. ſi aliter cenſeas, conſtrue mihi hanc ſententiam. Neque melius procedet ſi diſtinguas poſt* πολιτειῶν, *et ſubintelligas* οὐσῶν, *ut abſolute iſta ſumantur, quod interdum ſit: tunc enim dixiſſe debuit* ἐν ἀνθρώποις, *vel* ἐν ἀνθρώπων γένει, *non* ἐν ἀνθρώπων ψυχῇ, *quod non patitur ſenſus communis. Admodum probabile videtur, editum a Maximo primùm fuiſſe,* Τελῶν δὴ βίων τελέα τ' αὖ μιμήματα ἴδοις *&c. poſtea vero pro* βίων *in Secunda Editione ſubſtitutum* πολιτειῶν· *quam vocem rei de qua agitur multo eſſe commodiorem, quivis, inſpecto loco, primo intuitu poſſit intelligere.*

Rurſus, Diſſert. IX, 3. *in deſcriptione Socratis:* Quid igitur ſi aliquis ad te veniret, et narraret, quod Athenienſis quidam, γέρων τὴν ἡλικίαν, profeſſione philoſophus, fortuna pauper, —— βεβιωκὼς μὲν πόῤῥω ἡλικίας, *&c. At quid otioſius et ineptius eſſe potuit quam ambo iſta,* γέρων τὴν ἡλικίαν, *et* βεβιωκὼς μὲν πόῤῥω ἡλικίας, *in eadem ſententia et* χαρακτηρισμῷ? *nulla enim eſt differentia inter ſenſum harum locutionum. Quaenam igitur ex iis a manu ultima Maximi? Poſterior, ut mihi videtur; tum quia majorem elegantiae ſpeciem habet, et, niſi fallor, eſt phraſis Platonis; tum propter ſequens comma,* βεβιωκὼς ΜῈΝ πόῤῥω ἡλικίας, ἐπαινέτας ΔῈ σχὼν τοῦ τρόπου *&c. ubi Adverſativa* δὲ *ſtabilit praecedens* μὲν, *et retinendam eſſe iſtam ſententiae partem aliquatenus probat.*

Porro,

Digitized by Google

Porro, Diſſert. XIX, 5. *ex Euripidis* Phoeniſſis ℣. 18. *citaverat Maximus in Prima Editione Oraculum Laïo datum,*

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων ἄτερ,

errore memoriae, pro δαιμόνων βίᾳ, Diis invitis; *quemadmodum legitur in Euripide, et Luciano* Jup. Confut. *p.* 124. *Hunc errorem deprehendit Noſter et in Secunda correxit, et repoſuit* δαιμόνων βίᾳ· *et rejecta erat in Marginem, prout merebatur; altera Lectio,* ἄτερ. *ſed eam ibi manere non paſſi ſunt fidi Exſcriptores: nam* Harleianus *exhibet* δαιμόνων βίᾳπερ, *id eſt,* βίᾳ ἄτερ, *prioris Editionis Lectione ex Margine petita, et humano capiti addita cervice equina. Inſigne hoc, niſi fallor, indicium Probabilitatis Conjecturae meae. Denique, ex hac Lectionum Confuſione natum arbitror, quod nonnulla loca nunquam reſtitui poſſint, donec inveniantur Codices diſtinctiores.*

Sed ad aliam Criſin pergo; in qua metus eſt ne offendam, cum tam liberum judicium prolaturus ſim de Scriptore Antiquo, Acuto, Ingenioſo, et certe Eruditiſſimo. Et tamen non vereor dicere, Has Diſſertationes FESTINANTER *et* PARUM ACCURATE *compoſitas fuiſſe. cujus rei* Duo *ſunt manifeſta Indicia.* Primum, *quod pleraeque* Citationes *ex Vetuſtis Scriptoribus, et* Facta *multa et* Hiſtoriae *adeo negligenter ab eo producuntur, ut pateat ea non ex Scriptorum Fide, ſed ex infida ſua Memoria fuiſſe petita. Permulta hujuſce rei exempla videbis in Notis eruditiſſimis Cl.* Daviſii: *unde certiſſime poſſis colligere, Haec ſcripta fuiſſe non ab homine in Muſeo ſuo et inter Libros poſito; ſed raptim, et* αὐτοσχεδίως, *et urgentibus temporis anguſtiis. Nimirum haec res fuit: Philoſophi hi, qualis fuit Noſter, magnam vitae partem in Peregrinationibus tranſigebant et Diſcurſibus (Lucri, vel Gloriae, vel denique* Ἱστορίας *gratiâ) per Syriam, Aſiam, Graeciam, et vicinas regiones; interdum Galliam et Italiam viſebant. poſtquam vero Urbem aliquam adveniſſent ſplendidam et illuſtrem, et in qua hominum Eruditiorum et Politiorum major eſſet copia, interdum rogati, interdum ultronei* Promiſere diem, *ut Ille ait; et ingenii ſui Specimen publica aliqua* Recitatione *dederunt. Hujuſce generis ſunt Apuleii* Florida; *Luciani* Scytha, *et nonnulla alia; Ariſtides* Cyzicena, *et alia aliquot; et Veterum complura talia, quae adhuc extant, et Eruditis bene nota ſunt. Hujuſce generis videntur fuiſſe pleraeque harum, de quibus agimus, Diſſertationum. Jam vero, cum ſaepe neceſſe haberent hi Oratores ſubitò et ex imparato, vel parvo admodum ſpatio temporis dato,*

dato, diſſerere, et fortaſſe de Quaeſtione ab Alio propoſita, fieri vix potuit quin in has anguſtias redacti homines, et quaſi deprehenſi, nonnulla proferrent ἀνεξέταστα et inemendata, non ſolum in Factorum *commemoratione, verùm etiam in* Ratiocinatione; *a qua dependet* Secundum *Iudicium noſtrae aſſertionis. nam ſane injuriam faceremus acerrimi ingenii Scriptori, ſi ulli cauſſae, niſi* Feſtinationi, *adſignaremus tot in hac parte errores qui inſederunt has Diſſertationes, antequam eas Ipſe recenſuiſſet, et denuo edidiſſet. Atque haec, ut mihi videtur, praecipua vel unica cauſſa fuit Secundae Editionis. notatu enim dignum eſt, iſtas, paene innumeras, Correctiones, quae in Codd.* Regio, Harleiano, *et* Paccii *Verſione inveniuntur, pleraſque verſari circa emendandam et reſtituendam Partem* Argumentativam; *et, quod mirum eſt, vix unum Erratum* Hiſtoricum *a Maximo in Repetita Editione ſublatum reperies. Reſtant quidem adhuc, niſi fallor, bene multa prioris generis, quae Ille aut non vidit, aut noluit tollere; ſaltem, non ſuſtulit. haec, ubi occurrebant, notavi: quae tot numero ſunt, ut abunde ſufficiant non ſolum ad probandum iſtud quod dixi, Has Diſſertationes* parum accurate *compoſitas, verum etiam, minus exacte* recenſitas *fuiſſe, et* Secunda vice *emiſſas.*

Nihilominus utiliſſimum et ſaepe repetita lectione dignum eſſe hunc Auctorem exiſtimo, cum propter Rerum et Quaeſtionum, de quibus diſſerit, momentum et gravitatem; tum ob eximias Ipſius dotes, Ingenii Acumen et Amoenitatem ſimul, Inventionem feliciſſimam, Eruditionem diffuſiſſimam. Utinam multo plures hujuſce generis antiquos Scriptores haberemus.

J. M.

Mart. 10.
A. D. MDCCXL.

ANNO-

ANNOTATIONES

IN

MAXIMI TYRII

DISSERTATIONES.

IN DISSERT. I.

SECT. α. *οὐ γὰρ ἕξει τοῖς σοφισταῖς πρόφασις λόγων* &c.] Lego, *ἢ οὐ παρέξει τοῖς σοφισταῖς προφάσεις λόγων* &c. cum Nota Interrogationis poſt *ἐνηνοχότες.* Sententia paullo longior, et pendens per tot commata, lectori minus attento obſcura erit. Quaerit Maximus, " An Canis et Equus *erudiri* poſſuot, Homo non poteſt? an potius, cootrarium verum eſt, et *erudiri* poteſt Homo, et propoſitum ſuum conſequi, et hoc pacto praecidere lites et controverſias Sophiſtarum et Declamatorum, qui ſioe fine diſputant, *Utrum διδακτὸν ſit ἡ ἀρετὴ*, et, *Utrum detur* (*προκοπὴ*) *profectus?* ". Ad has, et hujus generis Quaeſtiones, quae in Scholis quotidie agitabantur, referri debent ea quae de Sophiſtis et eorum Diſputationibus hoc loco dicit Maximus. Vide M. Antoninum VII, 16. ubi pro *οὐ γὰρ ἕξεις* reſtituit *Salmaſius εἰ οὐ παρέξεις*. Gl. Editoris Conjecturam in hunc locum minus aſſequor.

Ibid. *καὶ διαγωνίας*] Rarior haec vox, et de qua ſilent Lexica. non tamen idcirco improbanda eſt. Sed cum Noſter (et alii,) tum ſaepe utatur voce *διαφωνία* pro *diſſenſione*, (vide Diſſ. VI, 2. VIII, 10. XV, 6. XVII, 5. XXXVI, 3. XXXIX, 3.) mihi probabile videtur hic quoque ſcriptum fuiſſe *διαφωνίας.*

Ibid. *καὶ διδασκαλία*] Ita erat in MSS. ex quibus hae Diſſertationes primum edebantur. Unde conjeci ſcribendum eſſe *διαδικασίας, diſceptationes*, ut Diſſ. IV, 1. *πολιτικὰς διαδικασίας, civiles diſceptationes.* Sed in Codd. *Reg.* et *Harl.* legitur *ὅδας·* quod videtur eſſe vel pars prior vocis *διδασκαλίας*, (litera δ, amiſſo apice, migrante in ο, ut *ὀρέμασι* pro *δρέμασι* Diſſ. XIX, 9) vel depravatum eſſe ex *λοιδορίας·* qui ſenſus huic loco optime conveniret. Sophiſtae enim io Publicis Recitationibus ſaepe ad *convicia* io antagoniſtas efferebaotur. Vide Syneſium ad fin. lib. de *Inſomniis:* et praecipue Lucianum io *Jove Tragoedo*, ad finem. Deinde, ſcribe *αὐτὴν τὴν ἐλπίδα*, non *αὐτῇ*.

Ibid. *ὑποτετμημένος ταῖς προσδοκίαις,*] Uſus ſaltem, ſi non Graeca lingua, poſtulat *τὰς προσδοκίας.* ita ſect. 2. *ἐκτετμημένοις τὰ ὄργανα.* et XVII, 5. *ἐκτετμημένοι τὴν ψυχήν.* Joſephus *B. Jud.* VI. 8, 4. *ὑποκεκομμένοι τὰ νεῦρα.* quae omnia ejuſdem ſunt rationis.

Ibid. *τῶν πλεόντων ἐν δυσαντίδι;*] Non recte fecerunt Cl. Editores qui diſſimularunt et intactam praeterierunt vocem *δυσαντίδες*, quam alibi, opinor, fruſtra quaeſiveris. *Heinſio* ſuſpectam eam fuiſſe conjicio (et mirum ni *Interpreti* foret) quia vertit *nauſeabundi*; quaſi vox *ἄντλος*, *ſentina*, compoſitioni ejus ſubeſſet. quod ſi verum eſſet, tamen ad rem hoc loco noo fuiſſet. mihi non videtur eſſe Graecum vocabulum. interea, dooec certius aliquid de eo reſciero, legam, *οἷοι τινες*) *ὅπερ τῶν πλεόντων δύστηνοί τινες, καὶ θαλάττῃ πρῶτον ἐντετυχηκότες; neque eodem modo af-*

fectus erit quo vectores nonnulli infelices, et qui mare primùm ingreſſi ſunt? Amat hanc vocem Maximus, et ea ſaepe utitur. Et jam integram hanc ſententiam, qua inquinatiorem in Maximo vix reperies, ita reſcriberem: καὶ οὐδεμία που ἐξεύρη) τέχνη ὑφ' ἧς παιδευθείη τοῖς τὸ γένος; Ἢ οὐ ΠΑΡΈΞΕΙ τοῖς σοφισταῖς ΠΡΟΦΆΣΕΙΣ λόγων καὶ ΔΙΑΦΩΝΊΑΣ καὶ ΔΙΑΔΙΚΑΣΊΑΣ, οὐδὲ ἀφαιρήσει ΑΥΤΟΥ͂ τὴν ἐλπίδα τοῦ τέλους, οὐδὲ πρόεισι) τὴν συνέχειν, ἀλλὰ τὸ ἀπόθλητον τῶν λόγων ὑποτετμημένος ΤΑ͂Σ ΠΡΟΣΔΟΚΊΑΣ, οὐδ' ἀμελήσει τοῦ μανθάνειν, οὐδὲ πείσει) ὅπερ τῶν πλεόντων ΔΥΣΤΗΝΟΙ ΤΙΝΕΣ, καὶ θαλάττῃ πρῶτον ἐντετυχηκότες; ὡς ἴσον καὶ σμικρὸς &c.

Sect. γ'. βασιλικῇ ὁλκάδι Αἰγύπτου βασιλέως] Vide quae dixi in praefat. de hoc loco.

Ibid. ἐξ Αἰγύπτου εἰς Τροίαν ἔπλει] Immo εἰς Τύρον, *Tyrum*, Maximi patriam: unde illi notior haec hiſtoria. Et hoc confirmatur ex toto Apparatu regio, litora legentibus magis accommodo quàm longae et periculoſae navigationi ex Aegypto ad *Trojam*.

Ibid. p. 7. ἀθάλαττος βασιλεύς] Eruditius foret ἀθαλάττωτος ſi faverent Codices: ut alluſio eſſet ad iſtud Ariſtophanis *Ran.* 206. Ἄπειρος, ἀθαλάττωτος, ἀσαλαμίνιος. unde Heſychius: Ἀθαλάττωτος, ἄπειρος θαλαττίων πλῶν.

Ibid. παράδεις καὶ εὐναὶ καὶ δρόμοι] Unde δρόμοι (*curricula*, ſpatia *curſibus* deſtinata) in ipſis βασιλείοις, et in ipſo *cubiculo* Regio, inter παράδας et εὐνάς? Lego, θρόνοι, *ſellae regiae*. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, Lucas I, 52. De voce τετράγυιος, quae ſequitur, (et quae denotat menſuram pedum circiter CCCCXVI) vide Illuſtriſſ. *Spanhemium* ad Callimach. p. 251.

Ibid. ἐθαύμαζον οἷον τὸ θέαμα ἐν Αἰγύπτιοι] Probabile puto vocem εἰκὸς excidiſſe: ἐθαύμαζον, οἷον εἰκὸς, τὸ θέαμα &c. *prout fieri ſolet*. Cl. Editor conjicit οἷς pro οἷον.

Ibid. τὴν ἐμβολὴν τοῦ κακοῦ ἀντιμάχεσθαι] Conjicio ἀντιμάχεσθαι, quia eſt vox a Maximo alibi uſurpata pro *compenſare, reſarcire:* Diſſ. XXVII. 1. ἀντιμάχεται τὴν ψυχὴν· et mox, τὸ πλημμέλημα ἀντιμαχίσασθαι· et iterum ſect. 3. Plutarchus in *Arato* p. 1040. B. τὴν ἀδυναμίαν ἀντιμαχομένους. Clem. Alexandrinus Homil. *Quis Dives ſalvetur,* verſus finem, ἀντιμαχίσασθαι τὰ ἐπταισμένα. et ita Syneſius de *Regno* p. m. 18. qui Epiſt. IV. ἀντιμαχεσάμενοι ταῖς ἐμβολαῖς eleganter vocat hoc quod Maximus τὴν ἐμβολὴν ἀντιμάχεσθαι. Haec ſcripſeram. Sed cum nihil mutent Codices, et Cl. Editor Vulgatam erudite tueatur, tantis auctoritatibus libenter cedo; et addo Polyaenum *Stratag.* VII, 6. p. 617. ἡ δὲ γερδίαινα (uſitatius γερτία) τοῦ Κρόσου ἀντιμαχομένη τὰς τοῦ Κύρου προσβολὰς &c. ubi vulgo legitur ταῖς προσβολαῖς. Cum Praepoſitione πρὸς ſaepiſſime Heliodorus in *Aethiopicis*. ἀντιμαχισάμεθα, *pugnare ceſſavimus*, apud Lyſiam Orat. in *Simona*.

Sect. δ'. ᾧ τὴν εἰκόνα ταύτην παρελάβομεν.] Omnino legendum παραβάλλομεν, *comparavimus:* ut Diſſ. XIII, 2. θύσαι τοίνυν καὶ παράβαλλε τὴν εἰκόνα. Dubito an ſenſus ullus ſit in Vulgata.

Ibid. ἀγωνιζέσθω ἐὰν πεῖσαι δυνηθῇ] *Contendat ſi perſuadere poſſit.* Perſuadere *quid?* Voluptatem eſſe *Bonum?* Atqui non negat Maximus. negat ſolùm eam eſſe *Stabile*. et hoc, inquit, monſtres. *Sed quomodo monſtrare poteris,* πῶς δὲ δείξεις; Ex his patet mutilum et corruptum eſſe hunc locum. Lego: ἀγωνιζέσθω ἐὰν [βεβαίαν] δεῖξαι δυνηθῇ· *hoc agat ut monſtret eam eſſe ſtabile.* Nimirum hoc eſt ipſum Propoſitum et Argumentum Diſſertationis, *Voluptatem, licet Bonum ſit, tamen non eſſe Stabile.* Niſi fallor, non aliter ſcribere potuit Maximus, ut ſibi conſtet. Vide quae dixi in Praefatione de iſto quod ſequitur, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πάντα χρόνον· et notes velim elegantem locutionem ἀνέξομαι ἡδόμενος· cujus exempla videre potes apud Noſtrum Diſſ. XXXVII, 1. Lyſiam p. 70. Ed. *Tayl.* Arrianum Diſſ. I, 9. p. 108. Syneſium Epiſt. CV. p. 69. Ed. *Turneb.* Sophoclem *Electra* v. 1031. et multos alios.

Ibid. ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ φυόμενον.] Praepoſitionem ejecit Cl. Editor ex auctoritate Cod. *Harleiani*, et quia, inquit, eam admittere non videtur Linguae Graecae ratio. Virum optimum fefellit memoria. Diſſ. XX, 5. ἀλλ' ἑκάτερον ἘΝ ἑκατέρῳ ΦΥΈΤΑΙ, καὶ ἡδονὴ ἘΝ φιλίᾳ, καὶ λύπη ἘΝ κολακείαις. XXXII, 4. p. 381. οὐδ' αὖ ΦΥΕΙΑΙ ἀτρέμας πάντα ἘΝ πᾶσιν. Vide et XVI, 9. XXI, 2. XXVI, 9. Reſtituas igitur Praepoſitionem, et hanc communem humanae ſortis labem Humaniſſimo Viro condones.

Ibid. ζωῶσα ἀγαθοῖς ἐστηριγμένοις;] Lego, ἐστηριγμένοις. *fixis* et ſtabilitis: idem quod βεβαίοις. Conſtructio vero eſt, πῶς ἂν ποτε, ζωῶσα ἀγαθοῖς ἐστηριγμένοις, ἐπιλάθοιτο ἀλύπιας; Verte per Gerundium, et ſenſum per-

perſpicies: *quomodo unquam, fruendo Bonis ſtabilibus, indolentiam conſequatur?* Idem dixiſſet, quamquam diverſo modo, ſi ſcripſiſſet μὴ ἱστεραγμένως· cujuſmodi ſententiarum Convertibilium exempla legenti frequenter occurrent. Prior Forma deſignabit *Modum* per quem aliquid obtinetur: Poſterior, *Cauſſam* quare *non* obtinetur.

Sect. ι'. γνωριστικὸς τοῦ μέλλοντος] Quod una voce exprimit Laertius Lib. I, 114. de Epimenide: Φασὶ γὰρ καὶ γνωστικώτατον γεγονέναι· *divinationis peritiſſimum.* alii προγνωστικώτατον dixiſſent. Porphyrius adhuc plenius, προγνωστικὸς τοῦ μέλλοντος, *De Abſtinent.* IV, 10. Ceterum γνωστικὸς et γνωριστικὸς eandem ſignificationem ſaepe obtinent, quemadmodum γινώσκω et γνωρίζω. Unde Noſter Diſſ. XXIV. γνωριστικὸς τοῦ δοκίμου· et Pollux I, 11. p. 121. laudat equum qui eſt γνωριστικὸς τῶν ἐχθρῶν.

Ibid. ἐσωφρόνισαν αὐτοὺς] Suidas: Σωφρονισθέντας, ἀντὶ τοῦ, τεταπεινωθέντας. Diverſam notionem hujus Verbi vide Diſſ. XXX, 4. Senſum bene exprimit Interpretatio. Vide Phalaridem Epiſt. CXXIX.

IN DISSERT. II.

SECT. α'. ἔς, ἐξὸν σκοπεῖν &c.] Pro δέον σκοπεῖν, *quum oporteat quaerere.* Lyſias p. 428. ed. *Tayl.* ἐξὸν ὀργίζεσθαι τοῖς εἰς τὸ πλῆθος ἐξημαρτηκόσιν· id eſt, δέον ὀργίζεσθαι. Plato in *Sympoſ.* p. 19. Ed. Oxon. γελωτοποιεῖν,——ἐξὸν ἐν εἰρήνῃ λέγειν· *cum oporteat placide diſſerere.* Sic et Arrianus Diſſ. II, 16. et Julianus in *Miſopogone* bis terve. Vide Suidam V. Ἐξὸν, in ſecundo loco; ubi verti debuit *cum oporteat*, non, *cum liceat.* et ita in loco Ariſtophanis ibi adducto.

Ibid. κἂν μὴ βέβαιον ᾖ ὁ ἀγαθὸν &c.] Forte, κἂν μὴ βέβαιον ᾖ· ἢ ὁ ἀγαθὸν &c. ut mox. Omiſſum ᾖ propter ſequens ἢ. Cl. quoque Editorem ita conjeciſſe video.

Ibid. Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον· κρεῖττον γὰρ &c.] *Ego quidem puto alterum.* Sed quaeri poteſt, *Utrum* ex Duobus intelligit? θάτερον enim tam *Illum* quam *Hunc* deſignare poteſt. Reſpondeo: Ratio, quae ſequitur, oſtendit ad quem pertineat vox θάτερον: nempe, ad *poſteriorem*, τὸν δεύτερον· quae quidem voces ſi additae fuiſſent, multo clariorem ſenſum reddidiſſent: ut XXX, 2. in ſimili ſententia: ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον, τὸν πρότερον· καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ &c. XVII, 7. ἔστι δὲ τούτων θάτερον γνωριμώτερον, τὸ αἰσθητόν. XXXVIII, 6. τὰς ἐπὶ θάτερα, τὰ κρείττω, ῥοπάς. in quibus locis θάτερον explicatur per iſtud quod ſequitur. nude vero iterum ponitur XXXIV, 4. οὐχ ὁπότερον ἂν τοῖν μεροῖν, θάτερον δέ· pro, θάτερον δὲ, τὸ κρεῖττον. Vide locum Diog. Laertii in Ariſtippo, ſect. 90.

Ibid. προσθεῖσα τὸ βέβαιον αὐτῇ.] Putat Cl. Vir ſententiam poſtulare ἀβέβαιον. Non ſatis adtente mentem Auctoris conſideravit. Potius, inquit Maximus, eſt Bonum certum et (βέβαιον) *ſtabile*, ſine voluptate, quam Voluptas *inſtabilis*, cum Bono *inſtabili*. Haec eſt Poſitio ejus. et Ratio manifeſta eſt: quia Bonum iſtud, tametſi voluptatem adjunctam non habet, tamen *ſtabile* ex hypotheſi cum ſit, nunquam deficiet, neque te deſeret. Voluptas vero iſta, licet Bonum illi adjicias, tamen cum ſupponatur eſſe *inſtabilis*, cras forſitan te reliquerit, et Bonum iſtud adpenſum et acceſſorium ſecum abſtulerit. *Stabile* vero certe praeſtat *inſtabili*. Haec eſt Argumentatio. Jam vero ſi prius Bonum iſtud ἀβέβαιον facias, cum Cl. Viro, et ſimul *ſine voluptate*, quemadmodum erat ex Suppoſitione, evertis Maximi Argumentum, et Voluptatem longe ſuperiorem reddis. quis enim adeo demens, ut ex Duobus *inſtabilibus* non praeferat iſtud in quo eſt Voluptas? Omnino igitur recte habet βέβαιον.

Sect. β'. ὑπὸ τῶν χρηματιστῶν] Ex Adjunctis legendum puto κερματιστῶν, *nummulariis:* et ita infra, ὥσπερ οἱ μοχθηροὶ κερματισταὶ pro χρηματισταί· agitur enim de τῇ ἀργυρογνωμονικῇ, ſive ſcientia diſtinguendi inter nummos κιβδήλους et δοκίμους· quae ars erat τῶν κερματιστῶν praecipue. vide Diſſ. XXIV, 3. D. Joannes II, 14. καὶ εὗρεν —— τοὺς κερματιστὰς καθημένους· quos mox vocat κολλυβιστάς, com. 15. Aliud vero eſt χρηματιστὴς, nempe qui χρηματίζει (lucrum facit) ex re *qualibet*. Vide eruditiſſimum *Hemſterhuſium* ad Pollucis IX, 6. ſegm. 88, p. 1070. Ad finem vero ſectionis pone Notam Interrogationis, et lege cum *Heinſio* οὐ διαφέρει· niſi malis cum *Daviſio* μὴ διαφέρει.

Sect. γ'. .

Digitized by Google

Sect. γ'. βαδιστικὰ ἐκ πλειῶν εἶναι σοι διδάξας,] Minime dubito quin voces ἐκ πλειῶν, quas ſervavit ſolus Cod. *Regius*, additae fuerint ab ipſo Maximo in Secunda Editione hujus operis. Et ſenſum quidem ſi accurate ſpectes, non recte omitti potuerunt in Prima: ſed hanc omiſſionem, ex feſtinata ſcriptione natam, ipſe videtur deprehendiſſe, ut ſaepe alibi. Mox, ad finem Sectionis, pro τῇ τύχῃ, ex Codd. *Reg.* et *Harl.* τῇ δυστυχίᾳ edidit Cl. Vir. Mihi multo potior, et ab Auctoris manu ultima videtur prior Lectio, ut opponantur ὅσιος et τύχη, prout innumeris in locis. Neque ideo eum *puniebant* Carthaginienſes quod erat *privatus* τῇ δυστυχίᾳ, (quis enim in iſtis ſenſus?) ſed quod *privatus* τῇ τύχῃ rem adeo tyrannicam, prout illis videbatur, adgreſſus fuerat.

Ibid. ἀντιῤῥίψας —— εἰς γῆν κάτω] Accuratius videretur εἰς θάλασσαν, ut omnibus notum.

Icarus Icariis nomina fecit Aquis.

Sed Maximum excuſabis ſumendo εἰς γῆν *verſus terram*: ut Initium et Continuatio lapſûs, non Finis, deſignetur.

Sect. δ'. ἐτίμων εἶναι δεῖ παρ' ἕκαστον τῶν ἄλλων] Scribe, παρ' ἑκάστῳ, ſcil. δαίμονι· ſenſu ita poſtulante.

Ibid. καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰ ἔργανα &c.] Hic omnia ſunt confuſa, ſine ope Codicum non reſtituenda. Vide Diſſ. IV, 7. qui locus multis Conjecturis anſam praebere poteſt.

Ibid. ὄνυχες ἀλκαῖς] Codices ἀκμαῖς· quod *Daviſio* merito placuit. Herodianus I, 47. φθάσας τῇ τοῦ δόρατος αἰχμῇ τὴν ὁδόντων ἀκμήν. ubi luſum Hiſtorici notabis in vocibus αἰχμῇ et ἀκμήν.

Ibid. τὰ δὲ ὀδόντων ἐξέχει, τὰ δὲ κεράτων ἐξέωσε,] Tranſpone, τὰ δὲ κεράτων ῥώμη, τὰ δὲ ὀδόντων ἐξέωσε. Hoc (vel quod eodem recidit, τὰ δὲ ὀδόντων ἐξέωσε, τὰ δὲ κεράτων ῥώμη) omnino verum eſt. *vires* enim ſunt cornuum, (vide Suidam V. Κέρας) *acumen*, dentium: unde, *dentes* Acuit *tremendos*, Horatius: et θηκτὸν ὀδόντα βρύχοντα, de apro Calydonio, Antholog. IV, 7. p. 306. ubi male legitur θηκτὸν ὀδόντα. Haec neceſſe non eſſet probare, niſi ut, appoſite ad hunc locum, errorem ridiculum tollerem ex opere ridiculo, Luciani *Vera Hiſtoria*, p. 658. ubi loquitur de balaena quadam immani, quae *adveniebat*, inquit, *hians*, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐμφαίνουσα, πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, ΌΞΕΙΣ δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας. Interpres vertit τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, *phallis noſtris longiores*; multis nominibus culpandus. Lege, τῶν παρ' ἡμῖν φελλῶν, *ſuberibus, quae apud nos naſcuntur, excelſiores*.

Ibid. καὶ ἀσθενῆ —— καὶ ῥώμην ἀσθενῆ,] Inficeta tautologia. Forte, καὶ ἀναισθῆ, *ſine ſenſu*, vel, *perceptione*. ſic Diſſ. XVII. atheos vocat ἀναισθεῖς γένος.

Ibid. καὶ ἀτριχον,] *Sine pilis*. hoc autem non ex toto verum, ut norunt famulae Junonis Lucinae, et notavit Pollux II, 4. ſect. 50. Vide et ad hanc rem miram fabulam de Homero, apud Heliodorum Æthiopic. III, 14. Sed ut maxime verum eſſet, quonam inde *Homini* prae caeteris ἐλαττώμα? nonne et pleraque Animalia *ſine pilis* naſcuntur? Conjicio, καὶ ἄτεχνον, *expers artis*, ſine arte ulla φυσικῇ ad Sui Conſervationem ſtatim ab ortu: quales τέχνας caetera fere habent, quae *currunt*, aut *nant*, aut *volant* poſt breve tempus quàm edita ſunt *dias in luminis oras*.

IN DISSERT. III.

SECT. α'. ἱερεῖα τῷ σοφῷ] Quod volui, factum video: articulum enim ejiciunt Codices. Vellem idem feciſſent in ſequenti, τὸν ἔλαφον· eadem enim utriuſque eſt ratio. Forte ſcripſit Maximus, πέμψασαι τὸν ἔλαφον.

Ibid. οὐκ ἐφη εἰδέναι] Propius ad quaeſtionem fuiſſet, οὐκ ἔφη ἰδεῖν· quaerebatur enim an εἶδε ἔλαφον. Sed forte de induſtria, et praevaricans, ita reſpondet Paſtor.

Sect. β'. λόγου ἀδεὴς] Pro uſitatiori ἐνδεὴς, *non indiga*. quo ſenſu ſaepe hanc vocem ponit vel Maximus vel Librarii. Sed vide *Daviſium* ad V, 1.

Ibid. ἀλλ' ὑπερφυὴς ἡ πρὸς αὐτὴν φιλία,] Non recte argumentatur vox ὑπερφυὴς, neque ſcopum attingit. dixiſſe debuit ἀλλὰ συμφυὴς, vel, ἀλλ' αὐτοφυὴς φιλία, *innatus amor*, Virgilio. ſtatim explicat, καὶ ἡλικιῶτις τοῦ σώματος. et mox: τοῦτο δὲ αὐτοδίδακτος παρὰ τῆς φύσεως λαβὼν, ἔχει ἐξ ἀρχῆς εὐθύς. ſic VII, 5. ὁ γὰρ αὐτοφυὴς ὁ τῆς ψυχῆς αἱρεῖται, ὁ γὰρ αὐτόματος. ubi eadem ἔννοια animo Maximi obverſabatur.

Ibid,

Ibid. ὑπὸ τῦ ἀλγεῖν φθείρεται] Opinor, τῦ ἀλγεινῦ, ut in praecedente membro, ubi ἡδονὴ et τὸ ἀλγεινὸν opponuntur. Τῦ ἀλγεινῦ eſt τῦ ἄλγυς, ut Diſſ. XXXIV. ἐπὶ τῆ κεφαλῆ τὸ ἀλγεινὸν ἐν ἀκαρεῖ θεῖ. ſic τῦ ὑγιεινῦ pro τῆς ὑγιείας eadem Diſſert. et mox in hac. Defendi poteſt Vulgata: ſed ſi Maximus ſcripſiſſet τῦ ἀλγεῖν, probabile puto ſcripturum quoque fuiſſe τῦ ἥδεσθαι, non τῆς ἡδονῆς.

Sect. δ'. τῦτο λέγεις τὸ ἐγκεγλημένον] Mallem ἐλέγχεις, *culpas*, redarguis. Putares *Heinſium* quoque ita legiſſe: vertit enim *reprehendis*. Melius abeſſet vox ἡδονῆς, quae nihil hic agit. quin et Interrogative haec legerem, ἦ (non ἡ) διὰ τὸ κοινωνία σε ἐνοχλεῖ; *num ideo tibi diſplicet quia communis eſt?* Et ita diſtinguit *Daviſius*, et legit ἦ.

Ibid. ὐκ ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τὸ φῶς·] Vocem ἀνθρώπῳ omittendam puto; non enim ad rem videtur. ortum forte habuit ex praecedente linea. Sed fatendum eſt Maximum non ſemper ſtricte argumentari: ut in iſto quod praeceſſit, et in hoc quod ſequitur:

Ibid. οἰκονομῶν τὰ σώματα] Senſus poſcit πάντα σώματα, ut ὀφθαλμῶν πάντων· vel, τὰ τῶν ἄλλων ζώων σώματα, tam *brutorum* quam *hominum*. aliter claudicabit Argumentatio.

Ibid. πέρα γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν προέλθῃς.] *Regius* (et *Harl.* in Margine) pro πέρα habet μέρη. Lege: μέχρι γὰρ —— ἐὰν προέλθῃς, πάντα κοινά, &c. id eſt, *uſque ad neceſſaria vitae* (lucem, aerem, aquam, fructus terrae, &c) *omnia ſunt communia.* vide IV, 3. καὶ μέχρι μὲν τούτων &c.

Sect. ε'. διὰ τούτων ἀποφαίνεται πάντων &c.] Suppleveram ex conjectura, διὰ τούτων [ἡδονὴν] ἀποφαίνεται &c. Sed alio et meliori ordine Codices, διὰ τούτων ἀποφαίνεται [τὴν ἡδονὴν] πάντων &c.

Ibid. δυσερωτότεροι] Forte δυσερώτεροι, vel δυσερώτατοι, *infeliciſſimus amoris.*

Sect. ς'. τῆς προσδοκίας τῦ ὕπνυ·] Falſum hoc. non enim ob *ſomnum*, ſed *ſanitatem* et valetudinis redintegrationem haec patitur aeger. Legendum igitur τῦ ὑγιεινῦ, id eſt, τῆς ὑγιείας, ut XXXVII, 7. Vide quae ſupra notavi ad ſect. 2. Marc. Antoninus Imp. V, 8. πολλὰ γῦν ἐν αὐτοῖς ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας· loquitur de Aeſculapii praeſcriptionibus. Paullo aliter Cl. Editor, τῦ ὑγιοῦς. Deinde: τὴν αἵρεσιν τῶν παρόντων κακῶν, eſt *electionem* (non *patientiam*) *praeſentium malorum.* et mox, ταῖς πράξεσι plus ſignificat quam *actionibus noſtris*: nempe, *rebus quae operam* aliquam et *laborem* adjunctum *habent.* ſic Diſſert. VI. κτῆμα, κἂν λύπην καὶ ΠΡΑ͂ΞΙΝ φέρῃ, εὐφραῖνον τὸν ἔχοντα· *licet dolorem et* NEGOTIUM *adferat*: ut ibi recte vertitur. de *Amicitia* loquitur. ita et Xenophon in *Sympoſ.* verſus finem: ἡ δὲ ἀληθὴς ἀνδραγαθία, ——— ἀεὶ ἐν ταῖς ΠΡΑΞΕΣΙ λαμπροτέραν τὴν εὔκλειαν παρέχεται. et Ariſtides *Panath.* p. 220. ὥστ᾽ ἀπαίτας μὲν ὀργίαν συμφορὰν ἡγεῖσθαι, τὰς δὲ ΠΡΑΞΕΙΣ, ἀφορμὰς ὧν εὔχονται, νομίζειν· *facta* vertit *Canterus*: parum plene. Similis aliquatenus notio vocis πρᾶγμα, in phraſi πράγματα παρέχειν τινί.

Sect. ζ' τοῖς πανταχῦ δυνάσταις] Δυνάστης eſt τῶν μέσων, ut τύραννος· ſed ſenſu *malo* Noſter ſaepe uſurpat. unde Diſſ. V, 8. conjungit τὰ θηρία et τὺς δυνάστας, quemadmodum hoc loco. Diſſ. XXXVIII. κάπρυς, καὶ λέοντας, καὶ δυνάστας, καὶ τυράννυς, καὶ λῃστάς &c.

Ibid. καὶ χορὸς, καὶ αὐλοί,] Legendum opinor, καὶ χοροί, ut caetera omnia in Plurali, κῶμοι, θίασοι, αὐλοί, ᾄσματα. ſic Diſſ. VI, 8. αἱ Γυμνοπαιδίαι, καὶ τὰ Ὑακίνθια, καὶ οἱ χοροί.

Sect. η'. καὶ σώματα, καὶ λόγοι.] Lego, καὶ ᾄσματα, et ad *poemata* Homeri et Heſiodi refero; quemadmodum λόγοι ad Platonis ſcripta proſaïca. Vide quae praecedunt.

Sect. θ'. ἐνέρα γὰρ τὰ δεινά·] Nihil inſulſius. exemplum proferre debuit *Filii* alicujus nequam et prodigi, quemadmodum ſcaevae *uxoris* in Xanthippe. unde ſub vocibus τὰ δεινὰ ſuſpicor latere τὸν τῦ Κλεινίυ, *Alcibiadem*, perditum et ἄσωτον *Cliniae filium.* Noluit Diogenes *uxorem ducere*, quia de *Xanthippe* audiverat: noluit *liberos educere*, quia viderat *Alcibiadem.* Lucianus *Scytha*, p. 599. ὁποῖόν φασι τύς ποτε Ἀθηναίυς παθεῖν τὸν τῦ Κλεινίυ πεποιθέναι. Aelianus *Var. Hiſt.* II, 1. vocat eum τῦ Κλεινίυ μειράκιον, et παῖ τῦ Κλεινίυ. ſed hoc ex Platone, et omnibus, notiſſimum eſt. Caute vero iſtud dicitur, ἔχων τὴν Ξανθίππην, *de Xanthippe audiverat.* quamquam enim

per aetatem Diogenes Xanthippen *videre* quoque poterat, mortuam tamen eam innuit Noſter antequam Ille Athenas veniret. Paullo ante, pro ἀλγύσει; forte ſcribendum ἀλγήσειας.

Sect. ι'. τὰ τερπνά] Vel τὸ τερπνόν.

Ibid. ἄφθονος, ἄπειρος πυρὸς, ἀδικάστως πολεμίων,] Legerem, φόνου ἄπειρος, ἀδίκαστος πολεμίων· iſtud πυρὸς videtur eſſe nil niſi repetitio ſyllabarum praecedentium. πυρὸς enim per ſe non magis ſignificat *hoſtilem* ignem quam ignem *culinarem*. Ceterum de hac felicitate Lacedaemoniorum vide quae nuper dixi ad Lyſiae Orat. XXXIII. p. 606.

Ibid. ὑπὲρ ποίων ἡδονῶν;] Diſtingue, Ὑπὲρ ποίων; Ἡδονῶν. *Pro quibuſnam rebus* mortui ſunt? quaerit alter ex Dialogiſtis: cui reſpondet Epicureus, Ἡδονῶν (ſc. ὑπὲρ) *pro voluptatibus*. Dialogiſmus iſte, vel Ὑποφορὰ, incipit ab iſtis, Ἀλλὰ ἀπέθανεν οὗτοι.

Ibid. ὑπὲρ τῆς Σπάρτης·] Potius τῆς πάσης, i. e. τῆς ὅλης, ut Diſſ. XI. τὸ πᾶν σῶμα, id eſt, τὸ ὅλον· et mox ibidem, ἀμελεῖ τῶν μερῶν, σώζει δὲ τὸ πᾶν. ubi τὰ μέρη et τὸ πᾶν opponuntur, quemadmodum hoc loco. PARS *Spartae erat Leonidas: ſed obiit pro* TOTA. Sic in ſententia proxime ſequenti, ἀφαιρουμένων σμικρῶν μερῶν, ἐσώζοντο αἱ οἶκοι ἡδοναί· vox οἶκοι inepta eſt, cum Comparatio inter *corporis humani* membra, et *Reipublicae* partes, poſtulet aliquid cui opponatur iſtud σμικρῶν μερῶν· nempe, αἱ ὅλαι (vel ὅλαι αἱ) ἡδοναί, vel aliquid ejuſdem ſenſus. Vidit hunc defectum *Heinſius*, prout ex Verſione ejus liquet. Sed cum Maximus feſtinanter ſaepe ſcripſerit, nolo haec et hujuſmodi incuriae indicia Librariis ſemper imputare. Defendi quidem poteſt τῆς Σπάρτης, quod idem erit ac ſi dixiſſet αὐτῆς· (vide ad XI, 4.) ſed ſi hanc ſcripturam defendas, Scriptorem vix defenderis.

IN DISSERT. IV.

SECT. α'. ὀργάνων πολλῶν ἀκαρποτέρα &c.] Lego et diſtinguo: ἐπειδὴ ἐν πενίᾳ γύνη) ὀργάνων, πολλῷ ἀκαρποτέρᾳ τῇ γῇ χρωμένῳ. Supervacaneum enim videtur πολλῶν poſtquam dixeris ἐν πενίᾳ. Simile mendum ſuſtuli ex Matth. X, 31. et Lucae XII, 7.

Sect. β'. καὶ ἐξεύρηταί τις καὶ παρ' αὐτῷ ἐπικουρία ἡδονῆς.] Per vocem ἐπικουρία adludit ad Nomen, et ſimul denotat Sententiam Ἐπικούρου. Paullo ante pro ἀμιλλωμένας &c. conjeceram ἀμιλλωμένων vel ἀμιλλωμένων, prout poſtulabat Graeciſmus, ſtante priore lectione. ſed aliter hunc locum ſanant Codices.

Ibid. τὸ μὲν χρῆμα τῷ φιλοσόφῳ μετεῖναι.] Forte, μὴ μετεῖναι.

Ibid. παρωνυμίας περὶ τὰς Θεμίδας·] Scil. Θεμίδας τὸ ὄνομα, quod praeceſſit: *injurius es in eos qui hoc nomen poſuerunt*. patet ex iis quae ſequuntur. Non igitur legendum Θεμιλίους, neque aliter diſtinguendum puto.

Sect. γ'. Οὐδὲ μέτρον ἀμετρίαν·] Nempe ἐφώπλισεν· quod non placet, neque aeque propria vox utrique ſententiae videtur. et ideo, opinor, *Heinſius* in Verſione has tres voces omiſit. Forte excidit Verbum ἐπετείχισε· οὗτος [ἐπετείχισε] μέτρον ἀμετρίαν. quae vox Maximo in deliciis, et Philoni Judaeo.

Sect. δ'. συγκεχυμένον ζῆν, ἐν ἀσαφείᾳ πολλῇ.] Forte deeſt βίον ante ζῆν· ut Diſſ. XXVII. συνδεδεμένη ἀσαφεῖ ΒΙΩ καὶ ΣΥΓΚΕΧΥΜΕΝΩ. Diſſ. V, 4. ΣΥΓΧΕΙ τὸν ΒΙΟΝ καὶ ταράττει.

Sect. ε'. ἐγὼ δὲ ἐλευθερίαν ποθῶ, εὔμαι δίομαι,] Lege, ποθῶ. adhaeſit prima litera vocis ſubſequentis. Diſſ. XXVIII, 6. ἐγὼ δὲ ποθῶ πρὸς τὴν ἡσυχίαν &c. Et ita *Daviſius*.

Ibid. ὑφ' ὧν ἐρεθιζόμενος ἀθροίσω τὸ μέγα τοῦτο ὄφελος, ἡδονὴν αἰτίζων &c.] Ita diſtinguendum. τὸ μέγα τοῦτο ὄφελος, *praeclarum hoc emolumentum*, *voluptatem*: Ironice. Mox, bene *Heinſius* pro δίσκους legit ἄορας, ex Homero. adludit Heliodorus et confirmat, Aethiopic. II, 19. καὶ ἐμοὶ δοκεῖτε τοιοῖδε εἶναι, οὐκ ἀκόλους, ἀλλ' ἄορας τε καὶ λέβητας αἰτέοντες.

Ibid. πῶς γενοίμεθα;] Noſtro uſitatius γενοίμεθα. ſic XVI, 5. καὶ ποῖ γενοίμεθα;

XV,

Digitized by Google

XV, 5. ποῖ τέτε) ὁ λογισμὸς &c. XVIII, 6. ϗ ποῖ βαδιῶ) τὸ κακὸν, ϗ πῶ σώσω): Confirmant codices.

Ibid. τίς ὁ μακάριος ἀνήρ; ἄτος ϗ ἀγεωπονος &c.] Forte diſtinguendum et legendum, τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ ἄτως, ϗ ἄγεωπονος, ϗ ἐπίπονος, &c. Si cum Cl. Editore diſtinguas, mallem, ἄτος ὁ ἄγεωπιος.

Ibid. τὰς πολλὰς κόμας] Forſitan τὰς πλοκάμας· proprie enim ita vocantur polypodis cirri. Aelianus *V. H.* I, 1. τοῖς ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙΣ τῦ ἰχθύος ΠΛΟΚΑΜΟΙΣ· de polypode loquitur. βραχὺς et σκολιὰς ἱμάντας vocat Oppianus *Halieut.* II, 269. 270. et σπείρας v. 234. πολύπυς πολύπλοκος vocatur a Theognide.

Sect. ς'. χλιαινόμενον, ἀφροδισιάζοντα ὁμῦ] Lego, λειαινόμενον, ἀφροδισιάζοντα, ut ad ſenſum *Tactûs* referatur: *rei venereae dantem operam*; nec hoc ſolum, ſed et *levigatum*: quo exquiſitior ſit voluptas. hoc enim *depilationes* iſtae volebant. Sic Diſſ. XIII. de Sardanapallo: ἐσεῖτο) ὁ δύστηνος, ϗ ΛΕΑΙΝΕΤΑΙ. Clem. Alexandrinus *Paedag.* III, 3. p. 223. ed. *Pariſ.* Τὸ γδ ἄνδρας ὅπλας ξύρεσθαι καὶ λεαίνεσθαι, πῶς ἐκ ἀγεννές; De nefariis hiſce rebus libellum compoſuit Hemitheon quidam, prout docet Lucianus *Adv. Indoct.* p. 391. ὁ κίναιδος Ἡμίθεων ὁ Συβαρίτης, ὃς τὰς θαυμαςὰς ὑμῖν νόμυς συνέγραψεν, ὡς χρὴ ΛΕΑΙΝΕΣΘΑΙ ϗ παρατίλλεσθαι ita legendum pro μιαίνεσθαι. Videtur vero deeſſe vox πάντα ante ὁμῦ· *omnia ſimul*: et ſequitur Ratio. ſic paullo ante, τας ἡδονὰς ἐπάξει) ΠΑΣΑΣ ὉΜΟΥ͂.

Sect. ζ'. παρὰ μὲν θνητῆς πλημμελείας] Immo πλημμύρας, *diluvio*, inundatione: cui opponitur τῆς ἀθανάτυ ἀπορροῆς, immortali *ſcaturigine*. Eadem metaphora Diſſ. XXXIII. γίγνεται) ἡ αἱ πηγαὶ —— τῦ αἰσχρῦ τύτυ ἐκ τῆς θατέρυ τῆς μοίρας πλημμύρας τε ϗ ἐπιρροῆς. Non confundenda ἀπορροὴ et ἐπιρροή· prius eſt *fontium* leniter ebullientium: poſterius, *maris* vel *fluviorum inundantium*. paſſim in his ſcriptis, et alibi reperies. Suſpectam vero habeo Praepoſitionem in voce διαλαμβάνοντι quae ſequitur. Et jam omiſſam video a MSS.

Ibid. ἡ ψυχὴ σώματος; Εὕρις &c.] Lege: Πότερον πάλιν διασαφικὸν, σῶμα ψυχῆς, ἢ ψυχὴ σώματος; Ψυχὴ σώματος. Εὗρες τὸ σῶζον. Voces ψυχὴ σώματος, ſecundo loco, reſpondent Interrogationi. Librarius eas omiſit, ταυτότητι deceptus. Ita quoque ſupplet *Daviſius*.

Ibid. εἰ δέ τις τὸ τ ἀνθρώπυ] Ita *Regius*. unde ſcribendum puto, εἰ δέ τις τοῦ ἀνθρώπυ ἢ μείζονα ταυτη &c.

Ibid. τοιαύτην τροφήν; Ἢ τῦ μύθυ,] Forte, τίνι ἂν εἰκάσαιμι τὴν τοιαύτην τροφὴν ἢ τῷ μύθῳ, νὴ Δία; Ponitur τῷ ἢ pro uſitatiori τίνι ἄλλῳ ἤ· quod tamen probum eſſe ſcio.

Sect. η'. Ἀνάγκη βόσκειν ὁμῦ τὴν θηριώδη φύσιν] Niſi fallor melius eſſet ὁμῦ [τῇ ἀνθρωπίνῃ] ἢ θηριώδη φύσιν. vide et ſequentia. Pro βόσκειν vero *Schottus* legit βλαστάνειν, i. e. αὐξάνειν. Sed fidem vix inveniet ſine Exemplis vocabulum ſcriptoribus probis fere ignotum. ſi quid mutandum, diſpice an verius, ἀνάγκη ἡβάσκειν ὁμῦ, *ſimul adoleſcere.* παῖς ἄρτι ἡβάσκων, Diſſ. VIII, 5. Simili catachreſi Lucianus duos Centauros lactantes vocat παιδίω, in *Zeuxide* p. 579. θήλειαν ἱπποκένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν, ἀνατρέφυσάν γε προσέτι ΠΑΙΔΙ͂Ω ἱπποκενταύρω διδύμω, κομιδῆ νηπίω.

Ibid. ὁρᾶν ὡς ἄνθρωπον,] Scribe, ἐρᾷν, *amare.* *Affectum* amoris habere ἀνθρωπικῶς, *effectum* ejus ἱππικῶς· et ideo ὀχεύειν. Ὁρᾶν eſt extra rem. Centaurus enim ὁρᾷ aeque ac, et quemadmodum, Homo; ſed non ἐρᾷ. Quà *Homo*, φθέγγεται et ἐρᾷ: quà *Centaurus*, σιτεῖται et ὀχεύει.

Ibid. ἐπειδὰν ψυχῆς] Legendum puto, ἐπειδὰν γὰρ ψυχῆς &c. et ita vertit *Heinſius* ex ſenſu.

Ibid. βοᾷν ἡ ψυχὴ τὰς ἐκείνων φωνὰς] Vide Noſtrum Diſſ. XXXI, 5. XXXIII, 5. Prophyrium περὶ Ἀποχ. I, 34. et doctiſſimum *D'orville* in *Vanno Critica* p. 615, 616. ubi multis exemplis hunc morem loquendi illuſtratum invenies.

IN DIS-

Digitized by Google

IN DISSERT. V.

SECT. α'. ἀύπνῳ ϗ ἀνενδεεῖ τῆς] Graeca lingua vult, ἀύπνοις ϗ ἀνενδεέσι τῆς ἐν νυκτὶ ἀναπαύλης. Et ita tandem *Daviſius:* niſi quod ex Codd. ſubſtituit ἀδεέσι.

Ibid. μὴ ἀποκραινούμεθά σοι ποικίλον] Cl. *Andr. Schottus* legit ἀποκραινοίμεθα· quod verum puto, ſi nihil deſit. Alloquitur Maximus fictitiam Perſonam quam induxerat recitantem ea quae praecedunt: et, Siſte, te, inquit, in hoc *uno* exemplo, et permitte mihi reſpondere; ne, ſi ulterius pergas, varietas confuſionem pariat. μὴ ἀποκραινοίμεθα, eſt, ἵνα μὴ· ut alibi, μὴ ἱκανῶς (vel κενῶς) φλυαρῶμεν.

Ibid. ὄψις ἀνέχειαν φωτὸς] Idem *Schottus* putat excidiſſe vocem οἵα poſt ὄψις. Sane hoc uſitatius eſt. Neſcio tamen an non defendi poſſit Vulgata ex loco Diſſ. XII, 1. ubi etiam eadem ἔννοια: Ὥσπερ ἂν εἴτις ἦν ΔΥΝΑΜΙΣ ὀφθαλμοῖς ὉΡΑ͂Ν ἀεὶ, ϗ ἀποτείνειν διηνεκῶς τὴν ὄψιν, &c. ubi δύναμις ὁρᾷν videtur eodem fere modo dictum ac ὄψις ἀνέχειαν. utrique ſententiae inſere οἵα vel ἱκανὴ, planiorem effeceris: omitte in utraque, in Linguam forte non peccaveris. Vide etiam an huc referri poſſit iſtud Herodiani (ſi locus ſit integer) III, 44. p. 131. Ed. *Oxon.* πλοῦτόν τε ϗ δύναμιν οὐκ ἰσχύν ἔξωθεν ἐπιβουλεύσαι, ſc. ἐδείκνυε· monſtrabatque, *opes et copias non fore* ſufficientes *ut inſidias ſtruerent* homines *ab externis partibus.* Notum iſtud Evangeliſtarum, οὐκ ἀρκοῦσιν. Sed nolo aliquid de hac re adfirmare, ut qui ſciam quantum in his rebus ſit quod neſcio. Ceterum conjectura Cl. *Daviſii* mihi quoque in mentem venerat, ὄψις ὡς ἀνέχειαν.

Ibid. Εἰ δὲ θάτερον μὲν &c.] Idem eſt ac ſi ſcriptum fuiſſet, Εἴτε δὲ θάτερον μὲν —— ἢ ςαίη ὁ ἥλιος, Εἴτε θάτερον αὖ ςαίη ὁ ἥλιος ἢ ἀνάσχοιντο οἱ ὀφθαλμοὶ ἀγρυπνίας, οὐκ εὐχῆς ἔργον &c. id eſt, " Sive hoc ſive illo modo factum fuiſſet vel fieri poſſet; Sive ſol ſemper ſtare poſſet, Sive oculi noſtri nunquam connivere, parum id ad nos, qui neceſſe habemus uti rebus quemadmodum a Natura conſtitutae ſunt, non ſecundùm inertia Vota et Suppoſitiones noſtras. Et eodem modo (ſect. 4) res ſe habet circa Appetitionem *Boni.* omnes optamus Bonum ſincerum et ſtabile, quemadmodum *Solem* et *Lucem* perpetuam, ſine tenebrarum viciſſitudine: ſed hoc aſſequi non eſt ſortis humanae: &c.". Haec eſt Connexio et Senſus hujus loci: quem aliquatenus difficilem eſſe inde conjicere potes, quia non cepiſſe videtur doctiſſimus Interpres. αὖ vero pro ἂν, quae eſt *Daviſii* conjectura, veriſſimum puto.

Ibid. ἀλλ' ἀνάγκη ὁ πρὸς &c.] Lego, ἀνάγκης, ſcil. ἔργον, ut εὐχῆς ἔργον, quod praecedit. Et ita MSS.

Sect. β'. ἐπέβαλεν. Φέρε ἴδω &c.] Diſtinguendum puto: ἀλλὰ τὴν ἐπιεικῆ, ϗ φρονήσεως ἐπήβολον, φέρε ἴδω πότερον ϗ ταύτην φῶμεν —— συγγίγνεσθαι &c. vide XXXIII, 2. Infra, pone ὑποςιγμὴν, non minimam diſtinctionem, poſt ἀσφαλῶς.

Sect. δ'. αὗται πηγαὶ] Scribendum forte, διτ]αὶ πηγαὶ, ut δισσοὶ πίθοι, ſect. 3. Sequitur: ἣν ἡ μὲν μοχθηρία, λαῦρον &c. Opinor, μοχθηρίας, ſcil. πηγή· in altero enim membro Diviſionis, quod huic reſpondet, eſt, αἱ δὲ ἈΡΕΤΗ͂Σ πηγαὶ.

Ibid. ἴσθι δὲ αὐτῶν τὴν οὐσίαν —— τοῖς ποιοῦσι.] Mirare negligentiam Exſcriptorum, qui, niſi fallor, haec dederunt, pro, ἴσθι δὲ ἀγαθῶν τὴν ἐξουσίαν οὐκ αὐθαίρετον οὖσαν τοῖς ποθοῦσι· *ſcito autem Bona non ſita eſſe in poteſtate optantis.* Dixerat, *Ita* BONIS *miſcenda ſunt* MALA. Sed offendit te forte, inquit, vocabulum MALA, utpote δύσφημον et infauſti ominis. amoveamus igitur MALA paulliſper; dum ſcias tamen BONA, ſincera et ſine miſtura, non eſſe res noſtri arbitrii. neque fieri ſolet peritus Gubernator niſi tempeſtates expertus ſit; neque Dux bonus, niſi re aliquando male geſta.

Ibid. οἷος ἂν ἦν Ἀθηναίοις &c.] Recte notant Cl. Viri aliquid deeſſe. Si inſeras Negativam, huic defectui forte ſubveneris, οὐχ οἷος ἂν ἦν &c. Plena locutio fuiſſet, οὐ ςρατηγῷ τοιούτῳ οἷος ἂν ἦν Νικίας· quae Ellipſis ſatis nota eſt.

Sect. ε'. ἀπείπατο Πολυκράτην] Forte, Πολυκράτῃ, ſcil. φιλίαν. Plene Syneſius Epiſt. XLVI. de hac re: ἐντυχόντι κήρυκα πέμψας τὴν φιλίαν ἀπείπατο.

Sect. ς'. Ἡ δίψα μὲν] Abundat Articulus: et recte omittitur in ſequentibus

λιμὸς

Digitized by Google

λιμὸς et νύξ. Scriberem, Ἡ δίψα· ut infra, ſect. 8. Ἡ Ὀλυμπιάσι μὲν καὶ Πυθοῖ &c.

Sect. ζ΄. ἐν γὰρ ἀνασχετὸν εἶναι ὅτι τῷ Ἀχιλλεῖ &c.] Videtur deeſſe ἂν, ut ſit, οὐ γὰρ (οἶμαι) ἀνασχετὸν ἂν εἶναι &c. id eſt, ἔτι καὶ· *neque enim tolerabile futurum arbitror vel Achilli otium, vel* &c.

Ibid. ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν &c.] Codex *Reg.* ἐξῆν γὰρ τὸν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν· Scribo, ἐξῆν γάρ τοι καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν, καὶ βασιλεύειν &c. Recte vero et emphatice ζῆν, *vivere:* (ideo Diſtinctio et pauſa poſt eam vocem facienda) novit enim Achilles ſe brevi *moriturum* eſſe ſi Trojam profectus fuiſſet. licet vero *vivere* potuiſſet, et *regnare*, tamen *mori* maluit quam ignaviter vivere.

Ibid. περὶ τὸ Νήριτον τὸ εὔφυλλον] Legendum forte, τὸ εἰνοσίφυλλον· et vertendum, *circa Neritum illam* εἰνοσίφυλλον, *in terra illa* κουροτρόφῳ. epitheta enim εἰνοσίφυλλον (vel εὔφυλλον) et κουροτρόφῳ, ſumenda ſunt (prout patet ex articulis τὸ et τῇ) τεχνικῶς, et alluſive ad Homeri loca, Iliad B. ſeu *Catalog.* v. 139. Νήριτον εἰνοσίφυλλον· et Odyſſ. I. 27. Τρηχεῖ᾽, ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος.

Sect. η΄. εἰ μὴ μέσης ——— αὐτοῖς.] Conjicio: εἰ μὴ ἐξ ἴσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης ἀγαθοῖς· *niſi ex aequa adſuetudine Malorum Bonis oppoſitorum:* id eſt, niſi tot Bonis et fortunatis eventibus qui Herculi obtigerunt, mixtus fuiſſet aequalis Malorum et durorum numerus. Ὁμιλία πρὸς κακὰ eſt *experimentum malorum*, uſus malorum: ut init. Diſſert. διέκρινεν τἀγαθὰ ἐκ τῆς τῶν κακῶν ὁμιλίας. ſic Diſſ. VII. ὁμιλία ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα, *animae cum corpore conjunctio.* Codices vero jam video omittere voces εἰ μὴ, et pro αὐτοῖς *Reg.* habere αὐτοῖς τῆς, id eſt, opinor, αὐτοῖς αὐτῆς· et haec eſt Nota Variantis Lectionis (αὐτῆς pro αὐτοῖς) ex margine a Scriba petitae, et in Textum admiſſae, prout in Praefat. monui. unde lego, ἡ ἐξ ἴσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας, ἀνταγωνισαμένης ἀρετῆς.

Sect. θ΄. ἔχε· τίνες μὲν Ἀθηνῶν; Σωκράτης &c.] Sequitur mox, ἡκέτω ΚΑΙ ἄλλος· unde non improbabile videretur vocem ἡκέτω hic quoque deliteſcere. Conjicio ex Senſu et ſcripturae veſtigiis, ἡκέτω, ἐκ μὲν Ἀθηνῶν, Σωκράτης, ἀγωνιούμενος &c. ἐκ δὲ Ἀκαδημίας, Πλάτων, ἀγωνιούμενος &c. ἡκέτω καὶ ἄλλος ἀγωνιστὴς Ἀττικὸς, ἀγωνιούμενος &c. Connexionem vides. ſic XXXVI, 3. Forte tamen nihil mutandum. Socratem vero profert in exemplum vitae *Civilis* et communis: Platonem, vitae *Philoſophicae* et contemplativae: Xenophontem, vitae *Militaris* et practicae. Diſtinguit vero ἐξ Ἀθηνῶν et ἐξ Ἀκαδημίας, quia ἡ Ἀκαδημία erat πόῤῥω τοῦ ἄστεος χωρίον, Porphyrius περὶ Ἀποχ. I, 36. ubi male ſcribitur τῆς ἄστεως.

Ibib. καὶ δεῖ μοι καὶ τὸν ἐκ Πόντου ἀθλητὴν ἀγωνίζεσθαι καὶ οὗτος &c.] Haec ſollicitant Cl. Editores, quae mihi ſana videntur. vox enim ἀγωνιζέσθω facile intelligi poteſt in ultima parte ſententiae, cum idem Verbum praeceſſit: καὶ οὗτος (ἀγωνιζέσθω) ἀγῶνα ἰσχυρὸν, πρὸς ἀνταγωνιστὰς πικροὺς, &c. Si quid mutandum, mihi magis placeret, Καλεῖ μοι καὶ τὸν ——— ἀθλητήν· ἀγωνιζέσθω καὶ οὗτος ἀγῶνα &c. ubi Καλεῖ poneretur quemadmodum ἡκέτω, in Imperativo: et frequentiſſimae ſunt mutationes literarum Λ et Δ. Potes etiam diſtinguere, καὶ δεῖ ——— ἀθλητήν· ſc. ἥκειν, repetendum ex praecedenti ἡκέτω· et deinde, ἀγωνιζέσθω καὶ οὗτος &c.

Ibid. καὶ ἔθη κακῶν] Vir ſummus conjicit ἔθνη κακῶν, quod idem vult eſſe ac πλῆθος vel πλήθη κακῶν. Cogor dubitare: quia non adhuc inveni hanc vocem (in hoc ſenſu) niſi conjunctam cum rebus *animatis.* ἔθνος παίδων, Diſſ. VII, 8. ἔθνη πτηνῶν Philo Judaeus p. 572. ἔθνος ἑταίρων, Homerus Il. Λ. 594. ἔθνεα πεζῶν, 703. ἔθνεα μελισσάων, Il. B. 87. (ut *populum* Apuleius *formicas* dixit, Mileſiar. VI. p. 116. et *gentem* de *equis* abuſive dixit Virgilius, ut notat Servius ad Aeneid. VII, 282. et de *apibus* Aen. I, 435.) et innumera ejuſmodi ubique. Sed an recte dici poſſit ἔθνη παθῶν, vel ἡδονῶν, vel κακῶν, (niſi ubi iſti Genitivi προσωποποιῶν) et pro *Perſonis* ſumendi ſunt) mihi adhuc non liquet, et propior ſum non credenti. non enim obſtat iſtud Poetae apud Syneſium *de Provid.* p. 62.

> Ἔνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρῶν·

Ibi enim Κηρῶν, ut et Φόνος, et Κότος, quaſi *Dii* vel *Perſonae* inducuntur. Interea vide ſimilem locum Diſſ. III, 10. ubi eadem ſententia: μάστιγες αὗται καὶ πληγαὶ Λακωνικαὶ, καὶ ΘΗ͂ΡΑΙ, &c. quae vox ultima forte hic reponenda pro ἔθη· ſolet enim Maximus ῥήσεις ſuas repetere. vide et XXIX, 4. μαστιγούμενοι καὶ τυπτόμενοι καὶ ἐν ΘΗ͂ΡΑΙΣ καὶ ἐρημίαις &c. de Lacedaemoniis lo-

Digitized by Google

quitur. Sed quomodocumque legas, vix dubito quin poſt hanc vocem aliquam multa deſint, ſine MSS. nunquam reſtituenda.

IN DISSERT. VI.

SECT. α΄. καὶ ὅμως,] Vulgo διηγῆμας· quae erat Lectio Primae Maximi editionis: mutata ab Ipſo in ὅμως· unde eam habent *Reg.* et *Harleianus.*

Ibid. ὡς πεζῷ τῷ λόγῳ· οὐ γάρ &c.] Ex III Platonis de *Rep.* φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἰμι ποιητικός, Socrates ait. Sed pro ὡς πεζῷ τῷ λόγῳ, *Reg.* habet, ὡς ἀπωστωντεραι πελάγων· et ita fere *Harleianus.* Sub hoc monſtro latet Secundae Editionis ſcriptura. Conjicio: οὑτωσὶ ἠρέμα πω λέγων, *ita tranquille differens.* ἠρέμα λέγειν opponitur τῷ ποιεῖν, *verſus facere,* metro ſcribere: ἔνθεον γὰρ ἡ ποίησις, ut ait Ariſtoteles *Rhetor.* III. Unde iſtud Petronii cap. 90. *ſaepius* POETICE *quam* HUMANE *locutus es.*

Ibid. ὅτι ουκ διότι] Mallem, ἤ δήπου διότι, *non quidem quòd.*

Ibid. ϗ ἄλλοτε ἄλλῳ, γυναιξὶ &c.] Videtur deeſſe τῳ (id eſt, τινι) poſt ἄλλῳ. ſic Diſſ. XXVIII. λόγῳ ϗ οὐκ ἄλλῳ τῳ χαίρειν. Diſſ. VIII. οὐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλῳ τῳ ἢ πυραμίδι. Vide et XXVII, 3. XXVIII, 3.

Sect. β΄. Τὰ δὲ τῶν ὁμοίων &c.] Diſtingue: Τὰ δὲ τῶν ὁμοίων τῷ Διὶ ἄλλην τινὰ ἔχει; cum Interrogatione; quae vim habet Negativam. Sed jam video Maximum haec mutaſſe in Secunda ἐκδόσει, et pro iis ſcripſiſſe, ἀρ' οὐχὶ ἄλλην τινὰ ἔχειν; prout ex Codd. dedit Cl. Vir.

Ibid. αὐτὰ θνητὰ πρὸς θνήτας ἀρετὴν ὁμοιότητος] *Stephanus* θνητῇ. Mallem θνητῆς. et mox, ἐνδεέστερον δὲ, pro δὲ. Codices utrumque ſervant.

Ibid. εἰ ϗ τοῦτο παντὶ] Opinor τούτῳ, ſc. τῷ ξυνόμῳ· et ita *Daviſius.*

Ibid. τῇ τῶν μετάλλων τέχνῃ] Lege, μεταλλέων, *metallicorum.* Harpocration: οἱ μέταλλα ἐργαζόμενοι, ΜΕΤΑΛΛΕΙΣ ὀνομάζονται.

Ibid. ἀπεσάμενον τὸ ἐκ τῆς λαβύνθης] Monui *Conject.* ad Lyſiae Orat. XXIV. p. 589. legendum videri αἰτησάμενον, *petentem.* Paullo ante: ϗ τὰ σεμνὰ δὴ ταῦτα χρυσὸν ϗ ἄργυρον· ita Philo Judaeus p. 596. ed. *Turneb.* ἵνα τὰς ἀργύρου ϗ χρυσοῦ καὶ τῶν σεμνοτέρων ἐπιθυμίας περιέλκηται.

Sect. γ΄. οἱ δὴ παρωσάμενοι] Iterum legerem δὲ, cui reſpondet praecedens μὲν.

Ibid. διὰ τὴν τῶν χρωμάτων σπάνιν] Credo a Maximo fuiſſe, τῶν χρωμένων, *ob raritatem eorum qui eam exercent,* ſcil. amicitiam. ſic Diſſ. XXII. τὴν δὲ εὐνομίαν ἡ τῶν χρωμένων ἀρετὴ φυλάττει. et XXXVII. νόμος, ἀνδρὸς πειθοῦς τῶν χρωμένων, σύγγραμμα ἔστω ἄλλας κοινὸν· et alibi ſaepe. ſcriptor elegantiſſimus Heliodorus *Aethiopic.* VIII, 4. νεμόμενον δὲ ϗ πόλεμον οὐχ ἡ τῶν ὀνομάτων ἀξίωσις, ἀλλ' ἡ τῶν χρωμένων διάταξις, (f. διάθεσις,) ἀληθέστερον γνωρίζειν πέφυκε. Ponenda vero minima diſtinctio poſt σπάνιν. et quae praecedunt ita diſtinguenda ſunt ——— ϗ αὐτοῖς ϗ τὸ κοινόταξιν &c.

Sect. δ΄. ἢ ϗ κοινὸν θέαζον] Lege, ἣ, ſcil. φιλία, ut ante, ἣ παρέδωκεν ——— κοινὸν ξίφος. Codices tamen omittunt ἣ.

Ibid. μετὰ φθόνου ϗ ὀργῆς] Scribe μεστὰ· ut infra, ἐμπιπλὰς φθόνου ϗ ὀργῆς. D. Paulus *Rom.* I, 29.—μεστοὺς φθόνου, [φόνου,] ἔριδος, δόλου. Sed vix opus eſt exemplis in re clara. Ita etiam *Daviſius.*

Sect. ϛ΄. καὶ ἡ ἁπάντων δόξα,] Potius foret, ἡ ἀπὸ πάντων δόξα. Sed verum puto, ἡ ἀπ' αὐτῶν δόξα, ſc. κτημάτων. Et ita MSS.

Sect. ζ΄. μέχρις τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὴν ἀντίδοσιν.] Magnas Codicibus grates debemus, ſine quorum auxilio hic locus nunquam reſtitui potuit. *Regius* habet, μέχρις ἂν τὸ φιλεῖν νομίζωσι· τὸ δέ ἐστι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε κατὰ πόλιν. *Harleianus,* μέχρις ἂν οὖν τὸ φιλεῖν, et caetera cum *Regio.* Lego: μέχρις ἂν οὖν τὸ φιλεῖν τὸ ὠφελεῖν νομίζωσι· τὸ δὲ ἐστι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε κατὰ πόλιν· ἢ γὰρ ἂν &c. *neque ullum eſt hujus mali remedium, quamdiu homines amicitiam putaverint nihil eſſe praeter commodum. et ea quidem eſt* commodum; *ſed unde iſtud provenit non percipiunt homines, neque privatim, neque publice. ſi enim percepiſſent,* &c. Cicero de *Amicit.* c. 21. *Sed plerique neque in rebus humanis quidquam bonum norunt,*

niſi

Digitized by Google

niſi quod fructuoſum ſit; et amicos tanquam pecudes, eos potiſſimum diligunt, ex quibus ſperant ſe maximum fructum eſſe capturos. vide caetera. Similitudo vocum φιλῶν et ἀφιλῶν coeuntium, in cauſſa fuiſſe videtur cur altera omitteretur: quod in his Diſſertationibus centies accidit. Eandem paronomaſiam inter has voces apud alios Scriptores inveneris.

Ibid. καὶ περιπτῶσαν πάλιν, ἐδέξατο ἄν] *Heinſius* deſtinguit poſt περιπτῶσαν recte. mirum non vidiſſe iſtud, καὶ περιπτῶσαν, πάλιν ἐδέξατο ἂν τὰς ἀπωλὰς &c. non πάλιν, quod ineptum eſt. ſic Diſſ. VII, 5. πάλιν γὰρ ἂν, οὐκ ὄντος ἐλπίδος, καὶ ὁ χρηματιστὴς ἐπαύσατο χρηματιζόμενος &c. Matthaeus XI, 21. πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.

Sect. η'. παρακαλῶμεν φιλοσοφίαν] Omnino φιλίαν de hac enim, non de φιλοσοφίᾳ differitur. Ceterum διώκωμεν τὴν εὐχαρίστησιν, ut διώκετε τὴν ἀγάπην 1 Cor. XIV, 1.

IN DISSERT. VII.

SECT. α'. ὑπὸ ποιητοῦ τέχνη: συνθεῖσαν,] Vel τέχνῃ, *artificioſe*, ſcite: ut vitetur Ambiguum.

Ibid. τὸ τῶν ποιητῶν ἀξίωμα] Legendum opinor, τῶν ποιημάτων, *poëmatum dignitatem*: ut mox, σώζεται μὲν ἀεὶ τῶν ποιημάτων κάλλος. et verſus finem: τὸ μὲν γὰρ τῶν ποιημάτων κάλλος ἐν καὶ ταὐτὸ, ἐάν τι δυνάμενοι ὁ λόγων ᾖ ἐάν τι ὀνήτης: quae explicant quid velit Maximus per τῶν ποιημάτων; nempe τὸ δραματικὸν, vel, ut ad finem Diſſertationis, τῶν δραμάτων. Ita etiam Cod. *Regius.*

Sect. β'. ἐκ παιδὸς ὄντος ἄνω καὶ κάτω &c.] Lego et diſtinguo: ὅτι παιδὸς ἀμείβοιτο ἐκ παιδὸς, ὅτι ἄνω καὶ κάτω στρέφοιτο &c. Vide praecedentia. Et ita editum video.

Ibid. πιπαίνει τὰ σκληρότατα] Recte πιπαίνει, *mitigans*. Heſychius: Πιπαίνεται —— μαλάσσεται — πέπανσις. et, Πεπάναι, πεπᾶναι. male ſcribitur πεπᾶναι. Ach. Tatius lib. V. p. 295. χρόνος γὰρ λύπης φάρμακος, καὶ πεπαίνει τῆς ψυχῆς τὰ ἕλκη.

Sect. γ'. ὡς ἴδοι λόγῳ] Uſitatius, ὡς ἂν ἴδοι *opus foret.*

Ibid. οἷος οὐδεὶς — ἔσχηται] Praeceſſit, ἐσχήνεται —— ποιητὰ, καὶ ἡ αὐτῆς ὁδὸς. itaque elegantius hic repeteretur eadem phraſis, οἷος οὐδεὶς εἶχε.

Ibid. ὅσῳ αὐτῷ μείζονι λόγῳ] Senſus poſcit Negativam, οὐ μείζονι λόγῳ. Codices habere jam video μὴ μετρίως.

Ibid. τὸ δὲ μάνυ,] *Paccius* vertit quaſi inveniſſet in ſuo Codice μανικῶς, quod non potius eſt quam μανία. *inſania* enim non eſt *Barbaris* propria magis quam cultis gentibus. *Heinſii* Verſio admodum vaga eſt. Requiritur aliquid Barbaris peculiare, ut in caeteris, ἀπειθόμενον, μισθοφορῶν, πλανώμενον. ideo conjectura Cl. Editoris, μανικῶς, minus placet. neque exemplum quod Ille adfert ex ſect. 5. ad hunc locum quidquam pertinet.

Ibid. ἂν ἀποτείνας τὸν πορθμὸν] Abundare videtur ἂν, ſi retineas, legendum foret ἂν ἀπετείνατο, et ἂν λέγε. Sed incertus admodum et vagus eſt hujus particulae uſus.

Ibid. τί ἄλλο ἄγχεις; λιμαίνη &c.] Opinor, τί ἄλλο ἢ δὴς ἡ λυμαίνη καὶ διαλύεις αὐτὸν &c.

Ibid. δυσπαθεῖ δὲ &c.] Scribe δυσπαθεῖ· ſequitur enim, κολάζονται αὐτῶν τὰς ἀπειθείας.

Ibid. ἀγαθῷ ΚΑΙ' ἐγκολάζειν,] Legendum puto ΔΕ' pro ΚΑΙ'· praeceſſit enim, ἀγαθῷ ΜΕ'Ν ἐπαινεῖσθαι.

Sect δ'. ἡ ῥαθυμία οὐκ αἰτία &c.] Lego et diſtinguo, καίτοι κεκλαυθμένα ἐπιτιθέασιν ἡ ῥαθυμία, οὐδ' αἰτίαν ἡ ἀτιμίας ψυχὴ &c. Codices, καὶ οὐκ αἰτίας, eodem ſenſu et *Harl.* ἐπιτιθέασι bene.

Ibid. μείζω γοῦν κοῖλον μόνον] Sequitur ἀλλὰ καὶ· quod clare probat deeſſe Negativam, οὐ κοῖλον μόνον, —— ἀλλὰ καὶ πιστός. Codices habent μὴ κοῖλον.

Ibid. συναπολλυμένα τῆς νεὼς αὐτῶν] Debet eſſe, συναπολλύμενα αὐτῷ. ſcil. τῷ σκάφει *una cum eo fracta victoria.* Et ita *Regius.*

Ibid. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο] Videtur deeſſe τι. Forte, ἀλλά τι τούτων ἀρχιάτρων μὲν &c.

Sect. ε'. p. 69. βουλεύεσθε δὲ τὸ Αἴας:] Legendum puto βουλεύεσθε· quam conjecturam ſuggeſſit locus Syneſii De *Provident.* p. 83 εἰς παιδὸν ἦλθεν οἷς, τὸ δὲ ἐπερωτᾶτε, καὶ εἰς τὴν ΒΑΡΕΙ'ΑΝ ἀγωνίαν Αἴας ἰδέη-

Digitized by Google

ἐλέγχει). Loquitur de hoc certamine Homerico. vide locum.

Ibid. προσεξειργάζετο] Lege, προεξειργάζετο, *praeſtruit*. multus eſt in hac Comparatione Maximus.

Ibid. οὐκ ἰῶσαι αὐτὸν] Clarius foret, οὐκ ἰῶσιν αὐτὸν ἀπαγορεῦσαι, ſc. αἱ ἐλπίδες· ut mox, ἀλλ' οὐκ ἰῶσιν αἱ ἐλπίδες, προτρέπουσαι &c.

Sect. ϛ'. ἐκεῖνον μέν γε] Sequitur in oppoſito membro, ἐνταῦθα δὲ· unde ſuſpicari poſſes Maximum hic ſcripſiſſe, ἐκεῖ μέν γε. et mox, νικᾶν αὐτός· (δεῖ γὰρ —— ἵνα) ἐνταῦθα δ' &c. ita diſtingue. αὐτὸς *Daviſio* debetur. conjeceram αὐτῆς.

Ibid. καὶ κωμῳδικὴ] Forte, ἢ κωμῳδική· vel, τραγική τι καὶ κωμῳδική.

Sect. ζ'. καὶ τῶν αὐλῶν αὐτῶν.] Praeferrem, καὶ τῶν αὐλημάτων· vel τῶν αὐλητῶν.

Ibid. καὶ τελευτῶν ἀρξαμένου αὐλεῖν] Scribendum et diſtinguendum: καὶ τελευτῶντι, ἀρξαμένου αὐλεῖν, συνεπέχων πρὸς τὸ ἐνδόσιμον, δίκην χορῷ. Τελευτῶντες eſt *tandem*, *denique*; ut IX, 3. et paſſim. Confirmant libri ſcripti.

Ibid. λαμβανέτω ἐντεῦθεν] Codices hic addunt οἱ ποιητικῆς. Lego: λαμβανέτω ἐντεῦθεν ποιητικῆς, τὸ σοβαρὸν &c. ποιητικῆς idem valet ac ſi ſcriptum fuiſſet αὐτῆς· vide ad XI, 4.

Ibid. ὁρᾷς τὸν δῆμον,] Has tres voces ex Secunda Maximi Editione eſſe puto: quemadmodum et iſtas quae ſequuntur, καὶ ἀλήθειαν τιμᾷ· quae in prioribus Editt. deſiderabantur. Sine cauſſa vero Cl. Vir. mutare vult Ἀλλὰ in Ἀλλ' εἰ. vide praecedentem ſententiam, Ἀλλὰ πολιτικῆς &c. ubi eadem forma.

Sect. η'. οὐδὲν ἀλλ' ἢ λύπαις] Elliptice, pro οὐδὲν ἄλλο ποιοῦντες ἢ λύπαις —— συμμετρουμένην· ut Herodianus III, 34. οὐδὲν ἕτερον ἀλλ' ἢ μεγαλόφρων πρὸς αὐτὸν τὴν ἀρχήν. Niſi malis, οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ λύπαις &c. quod Differt. III. exprimitur οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἤ. Sed non opus eſt.

Ibid. καὶ μὴ παρέχων χολὴν —— ἐξελάζειν, ἀλλ' ἀνίστασθαι προσαναγκάζει] Obvium eſt προσαναγκάζων, ut παρέχων· et verum. Paullo ante, pro μὴ καλλωπιζόμεθα δὲ, mallem δὴ· alterum minus concinnum iſto loco.

Sect. θ'. τὸν ἔχοντα ἀθροιστέον] Clarius ſcripſiſſet, τοὺς ἔχοντας. Ἀθροίζω enim eſt *Collectivum*, et *plures* denotat. Heſychius: Ἀθροῖζε, ἀνάγαγε lege, συνάγαγε. et mox: Ἀθρεῖς, ἀθρόως, συνηγμένως. Unde ſcribendum puto ἀθρευτέον pro ἀθροιστέον· ut XXIV, 4. Ἐπεὶ ταύτῃ βασανιστέον σοι καὶ ἀθρευτέον τὸν ἐρωτικὸν &c. Xenophon *Sympoſio*: σκεπτέον δὲ ποῖα ποτὲ εἴδη; Περικλῆς —— ἀθρητέον δὲ καὶ πῶς ποτὲ Σόλων —— ἐρευνητέον δὲ καὶ ποῖα Λακεδαιμόνιοι &c. vide Heſychium. Ita quoque habet *Harleianus*.

Ibid. Σωκράτης οὐκ ἐπὶ τὰς πενίας —— ἀλλὰ καὶ ἐπὶ &c.] Turbatum aliquid in hac ſententia; niſi fallor, ex Negativa alieno loco poſita. Forte: ὅτι δὲ Σωκράτης ἐπὶ τὰς πενίας ᾔειτο μόνον, ἀλλ' οὐ καὶ ἐπὶ τὰς πλουσίας, —— διαμέμνηται οὐδείς· *Socratem vero ad pauperes tantum ſe contuliſſe, non itidem ad divites, nullus memoriae prodidit*. Graeca vero in ſequentibus ita legenda et connectenda puto: ἡγεῖτο (non ἡγεῖται) γὰρ, οἶμαι, ὁ Σωκράτης, Αἰσχίνην μὲν φιλοσοφήσαντος, καὶ (f. ἢ) Ἀντισθένους, ὀνήσεσθαι ἂν ὀλίγα τὴν Ἀθηναίων πόλιν· εἰ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐφιλοσόφησεν, ἢ Κριτίας, &c. ita, inquam, connectenda, ejecto iſto barbaro gloſſemate, μᾶλλον δὲ μηδένα τῶν τότε, πλὴν ἡμῶν τῶν ὕστερα, κατὰ τὴν μνήμην τῶν λόγων· quod a Senſu et Graeciſmo aeque longe abeſſe mihi videtur. Aliter de hoc loco ſtatuiſſe video Cl. Editorem.

Ibid. ἐπὶ τὰς πενίας ᾔειτο] Recte. *ad pauperes ſe contulit*. ita Diſſ. XXV. ἰδόντες δὲ οἱ ποιμένες ἄρνα ἐντραφῆ —— ἵεντο ἐπ' αὐτὸν ἄμφω· et mox, δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν (ὥραν) ἱέμενος; Cum praepoſitione εἰς Diſſ. IX. ᾖσαν εἰς Λύκειον ὥσπερ ἂν ἐκεῖθεν. In quibus omnibus locis Verbum ἱέσθαι notionem *ſtudii* et προθυμίας continet.

Ibid. πρὸς ἡδονὴν παρασκευάσαι] Sequitur, ἐν αὐταῖς (ἡδοναῖς) ὄν. ergo, vel πρὸς ἡδονὰς, vel ἐν αὐτῇ ὄν.

Sect. ι'. Τήλεφος ῬΑΚΙ'Α καὶ θύλακον·] Mox tamen dicit, Fortunam induiſſe Diogenem, *ad inſtar* Telephi *iſtius*, ΒΑΚΤΗΡΙ'Α, καὶ θυλάκῳ. Igitur, ut ſibi conſtet, hoc loco ſcriptum fuiſſe oportuit non ῥακία ſed βακτηρίαν. Diogenis enim geſtamina erant θυλάκιον et βακτηρία, ut omnibus notum, et Noſter paullo ante dixerat: οὐδὲ γὰρ ἡ Διογένους ζήλωσις, θυλάκιον καὶ βακτηρία. et ita Diſſ. III. Vide Syneſium de *Provident.* p. 73. Suſpicor hoc eſſe πάρεργμα Ipſius Maximi.

Ibid. οὐδὲ διαπεφορημένον,] Recte. Διαπεφορημένον eſt *Diſtractum*, in multas partes diviſum

Digitized by Google

diviſum: et bene opponitur τῷ, ἓν. Vide Suidam in V. Διαφορηθῶ. Heſychius: διεφόρησαν, διεσκέδασαν. Longinus περὶ Ὕψ. ſect. 1. δίκην σκηπτοῦ πάντα διεφόρησεν.

Ibid. τοὺς δὲ ἀγωνιστὰς αὐτοὺς] Potius αὐτοῦ, ſc. τοῦ καλοῦ, quod praeceſſit.

Ibid. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔπειθεν,] Quaero quo ſenſu Xenophon, quem in Vitae hujus Scenam cum *thorace* et *clypeo* miſſum fingit, dici poſſit πείθειν. *thorax* enim et *clypeus* ſunt βίας et ἀνάγκης, et πειθανάγκης potius quam πειθοῦς inſignia: δόρυ καὶ κηρυκεῖον, ſecundùm paroemiam.

Ibid. τίς ἂν καὶ νῦν ὑμῖν ποιητὴς καὶ ἀγωνιστὴς γένοιτο,] Male iſtud ποιητὴς, et intempeſtive; cum de *hiſtrionibus* ſermo fiat. Ποιητὴς Noſtro eſt ὁ Θεὸς, (δρᾶμα διδασκόμενοι ὑπὸ ποιητῇ τῷ Θεῷ, init. Diſſert) vel ἡ Τύχη, *Fortuna*, ut paullo ante: *hiſtriones*, Pythagoras, Socrates, Xenophon, et Diogenes; qui partes a *Poeta* ſibi aſſignatas agunt. ὑποκριταὶ igitur ſcribi debuit, non ποιηταί: ut in ſententia praecedenti, Ὦ μακάριοι μὲν τῶν δραμάτων οἱ ὑποκριταί. ubi de his ipſis hiſtrionibus Philoſophicis loquitur.

IN DISSERT. VIII.

SECT. α'. οἱ μὲν τὰ κοινά, οἱ δὲ τὰ ἴδια, ἕκαστοι ἀφιληθέντες.] Haec erat ſcriptura Maximi in Prima Editione. Sed in Recenſione, vidit exemplis quae ſequuntur non adeo convenire voces τὰ κοινά, cum de *particularibus* agatur, *nautis*, *paſtoribus*, *agricolis*. ideo repoſuit, οἱ ἐς τὰ ἴδια ἕκαστοι ἀφιληθέντες, reliquis omiſſis.

Ibid. εὔθηροι λειμῶνες] Ita Codices pro ἄθηροι, unde conjeceram, cum *Daviſio* in edit. priore, ἀνθηροὶ λειμῶνες, *prata florida*. quae lectio mihi adhuc placet prae altera εὔθηροι, quam non bene intelligo. λειμῶνες enim neque θήραις nec θηρσὶ, neque *venationibus*, nec *feris* adeo appoſiti videntur; quibus fere adſignantur *montes*, vel patentes *campi*, vel *ſaltus* et δρυμῶνες, non *prata*.

Ibid. κορυφὰς ὀρῶν, Ὄλυμπον καὶ Ἴδην,] Recte *Stephanus*, Ὀλύμπου καὶ Ἴδης. De priore vide Homerum Il. E. 754. De poſteriore, Scholiaſten ad Il. Γ. 320. Olympus et Ida non erant *montium vertices*, ſed ipſi montes. vertex autem Idae *Gargarus*, vel *Gargara*, in Plurali: Olympi vero, Λευκὸν, niſi me fallit memoria.

Ibid. τιμῆς θεῶν, ἑκάστης ὑπ' ὄρος ἄλλο ἄλλης προσηκούσης; &c.] In Codd. eſt ἄλλη προσηκαμένη. Scribo: καὶ αἱ τέχναι τιμῶσι θεὸν ἑκάστη ἔφορον, ἄλλο ἄλλη προσηκάμενον ἄγαλμα.

Sect. β'. Φοινικίων τινῶν, Ἰωνικῶν] Lege, ἢ Ἰωνικῶν. Et ita MSS.

Ibid. ἐν οἷς ἀναμάττεται] Scribo, ἀναμάξεται. in ſequenti enim membro eſt, ἐν οἷς ἀπέξεσται.

Ibid. τὸ τοιοῦτο γένος] Vel, τοῦτο τὸ γένος, *hoc genus*, potius quam *tale genus*. ſic IV, 6. τὸ γένος τοῦτο πᾶν. VI, 7. ἀπαιτεῖ δὲ τὸ κτῆμα τοῦτο.

Ibid. τοιαύτης ἐπικουρίας· οἷον καὶ &c.] Mallem, ἐπικουρίας, οἷαν καὶ τοῖς πᾶσιν &c. Quae praecedunt, οὐκ ἂν ἐντύχοις δήμῳ ἀθέῳ, recte habere puto. Et ita video ſentire *Daviſium*.

Sect. γ'. εὔμορφόν τι ἵδρυσθαι καὶ κοσμεῖν καὶ ἐκκινεῖσθαι] Synonyma fere haec tria. Forte, εὐμορφόν τι, *et pulchrum*, ſpecioſum: cui opponitur ἀτοπωτάτῳ, *deformi*, Superlativum pro Poſitivo: quo modo ſaepe ſcribit Maximus.

Ibid. ἀναίσσουσι τὴν κεφαλὴν ὕψου] Ita, opinor, primò ſcripſit et edidit Noſter. ſed poſtea mutavit κεφαλὴν in κορυφὴν, vocem magis venuſtam et figuratam. unde hanc habent *Reg.* et *Harl.*

Ibid. οὔτε διὰ χαίτην φοβερὸν,] Unde χαίτη, inter μέγεθος, βάρος, λεπτότητα, et caeteras Corporum *Qualitates?* Scribo, οὔτε δι' ἀλκὴν φοβερὸν, *propter vires*. ſunt enim Homines ἀλκὴν ἀσθενέστατοι, Diſſ. XXXVI. et Diſſ. II. εἰ μέλλει ἄνθρωπος ὢν μὴ ὑπὸ ἀλκῆς σωθήσεσθαι. vide loca: in eadem enim Comparatione verſantur.

Ibid. φοβερὸν μὲν τοῖς δειλοῖς, ἥμερον δὲ ἀγαθοῖς·] Δειλοῖς et ἀγαθοῖς recte opponuntur quando de *Bello* ſermo fit: vide XXIX, 1. ſed de eo non nunc agitur. unde forte leg. τοῖς φαύλοις, *malis*. Philo Judaeus p. 607. τὰ μὲν καλὰ πρέπει τοῖς ἈΓΑΘΟΙ͂Σ, τὰ δ' αἰσχρὰ τοῖς ΦΑΥ΄ΛΟΙΣ. Joannes V, 29. οἱ τὰ ἈΓΑΘΑ' ποιήσαντες, —— οἱ τὰ ΦΑΥ͂ΛΑ πράξαντες. vide et Porphyrium περὶ Ἀποχ. II, 61. et ubique occurrit.

Ibid. νικῶν δὲ τέχνῃ] Quivis praeter Maximum ſcripſiſſet τῇ τέχνῃ· et ita Maximum ſcripſiſſe opinor, ut in praecedentibus τῇ φύσει, τῷ λόγῳ. Articulum exhibet *Harleianus*.

Sect. δ'. καὶ ἐσπέσαντο δὲ αὐτοῖς] Scribe αὑτοῖς, *ſibi.*

Sect. ε'. ϗ Ἕλληνες μὲν θύουσι ϗ ἀνθρώποις ἀγαθοῖς,] *Et Graeci quidem bonis etiam viris ſacra faciunt.* Nimis conciſe. Vult enim, opinor, Graecos ſacra facere nonnullis qui boni viri fuerunt dum inter Homines verſabantur, nunc autem in τὰς Κρείττονας tranſcribuntur: quales Bacchus, Hercules, Caſtor et Pollux, et τοπικοὶ innumeri. Aegyptii quidem in vico Anubi ſacrificabant *Homini*, inter caetera animalia, utpote participi Divinae Naturae: (vide Porphyrium περὶ Ἀποχ. IV, 9.) apud Graecos vero hujuſmodi ſacra fiebant iis non quà ἄνθρωποι ἀγαθοὶ, ſed quà Δαίμονες vel *Heroes:* et ideo priora nomina eorum ſaepe mutabantur, ne Humanae Sortis aliquid iis adhaereret. Niſi hoc voluit Maximus, falſum dicit, prout colligi poteſt ex Luciano in Toxar. ipſo initio: et ſi hoc voluit, admodum incerte et ambigue mentem effert. nam de Sacris *Adulatoriis*, quae viventibus nonnunquam fiebant, non poteſt ſupponi hoc loco agere. Saepe ſuſpicatus ſum ſcribi debere, ϗ Ἕλληνες μὲν πενθοῦσι ϗ ἀνθρώπους ἀγαθοὺς, (primâ ſyllabâ in πενθοῦσι amiſſâ in praecedenti voce μὲν) et de *Publicis* et Solennibus Veterum *Luctibus* intelligi, propter ea quae ſequuntur, ϗ τιμῶνται μὲν αὐτῶν αἱ ἀρεταὶ, ἀποδύρονται δὲ αἱ συμφοραί· quae optime conveniunt huic mori et interpretationi: vide Lyſiae Ἐπιτάφιον, ad initium et finem.

Ibid. ἰσοθεΐας τιμῇ ϗ δακρύων.] Sic ὁμοπαθῆ πάθους, et ὁμόφωνοι φωνῆς, Diſſ. XVII. Vide doctiſſ. virum *Jac. Phil. Dorville* in *Vanno Crit.* p. 172. Appoſite ad Rem, et eodem acumine, Athenagoras *Legat. pro Chriſtian.* Τὸ δὲ κατ' Αἰγυπτίους μὴ ϗ γέλοιον ᾖ. τύπτονται γὰρ ἐν τοῖς ἱεροῖς τὰ στήθη κατὰ τὰς πανηγύρεις ὡς ἐπὶ τετελευτηκόσι, ϗ θύουσιν ὡς Θεοῖς. unde Xenophanes Aegyptiis praecipiebat, τὸν Ὄσιριν, εἰ θνητὸν νομίζουσι, μὴ τιμᾷν ὡς Θεόν· εἰ δὲ Θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν· Plutarchus Ἐρωτικῷ p. 763. Quale reſponſum Eleatis quoque dediſſe Xenophanem narrat Ariſtoteles *Rhetor.* II. cum illum conſulebant an Leucotheae ſacra facerent, et lugerent: συνεβούλευεν, εἰ μὲν Θεὸν ὑπολαμβάνουσι, μὴ θρηνεῖν· εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ θύειν. Athanaſius *Orat. contra Gentes*, p. m. 11. ϗ οἱ μὲν διαταξάμενοι, ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκοντες, θρηνοῦνται· ὡς δὲ διετάξαντο, οὗτοι ὡς Θεοὶ προσκυνοῦνται.

Sect. ς'. Τοξίλη δὲ κατὰ φιλίαν παρεστήκει.] Forte Τοξίλῃ· *Taxili per amicitiam* (i. e. ut amicus) *opitulabatur*, praeſto fuit: ut Diſſ. X. τῷ Ὀδυσσεῖ παρεστάσης (ſc. Ἀθηνᾶς) ἐν πάντεσσι πόνοισι.

Sect. ζ'. ἔξω θαλάττα] Requiritur articulus, ἡ ἔξω. Eum exhibent Codices.

Ibid. τὸ δὲ ἐν μέσῳ τῦ ὄρους χωρίον.] Poſt ὄρους, ſubintellige, ϗ τῆς θαλάττης· niſi Textui deſint eae voces. plenius et rectius infra, ἐν μέσῳ τῦ ὄρους ϗ τῦ ὕδατος. vult iſtud Luciani, καθὸ μεταξὺ τῦ ὄρους ϗ τῆς θαλάττης αἰγιαλὸς ἀποτετμημένος, Dial. Dorid. et Galat. p. 239. Praeceſſit quidem πρός· τὸ πέλαγος· ſed eum unum ex Terminis, τῦ ὄρους, poſuerit, videtur vel alterum quoque, τῆς θαλάττης, poſuiſſe debere, vel utrumque omiſiſſe, et ſcripſiſſe τὸ δὲ ἐν μέσῳ χωρίον.

Ibid. αὐλὼν βραχὺς] Vel βαθὺς, prout ſuſpicari poſſis ex iſtis, εἰς φρεατίας ἔδαφος, *in putei fundum.* et mox dicit ἐπὶ τὰ κοῖλα, et, κοῖλον ἄλσος. ſic paullo ante, ἐν χωρίῳ κοίλῳ, ἐν κρημνῷ βαθεῖ.

Ibid. ἀνὴρ πολὺς, κοῖλον ἄλσος·] Forte, ϗ κοῖλον ἄλσος. et *cavum nemus:* per quod vult, *aquis non opertum.* Paullo ante ſcribe, ἐμπίπτει τῇ νήσῳ. omittitur Articulus: ſed de ea omiſſione ſilet Cl. Editor.

Sect. η'. ὁ δὲ αὐτῦ περὶ τὰ παίδια ἀναλίσκεται.] Ὁ δὲ, ſcil. ὁ Μαρσύας· non enim opus eſt ut eae voces exprimantur, etiamſi praeceſſerit ὁ μὲν, ὁ Μαίανδρος. Exemplum vide apud Plutarchum in *Arato* p. 1028. F.

Sect. θ'. τὰ δι' ἔκπληξιν ἐσεβάσθη,] Scribe, τὰ δὲ δι' &c. ut in praecedenti et ſequenti commate. Pro ἐσεβάσθη edi debuit ἐθαυμάσθη· ita enim voluit *Daviſius* ex Codicibus. ſed forte oblitus fuerat mutare in exemplari quod prelo deſtinaverat: prout ab eo aliquoties factum ſuſpicor. Nota vero hanc diverſitatem Lectionum: utramque enim opinor ab ipſo Auctore fuiſſe. ſed ἐθαυμάσθη a manu ultima.

Ibid. ἔξω τῦ καθ' ἡμᾶς αἰθέρος] Forte, ἀέρος· *aether* enim ad corpora caeleſtia pertinet; *aer* ad Nos. vide Diſſ. XVI, 3. XXXIX, 4. et paſſim in hoc opere invenies hanc diſtinctionem. interdum tamen negligitur.

Sect. ι'. ὁ πρεσβύτερος μὲν ἥλιε] Articulum non patitur loci ſenſus. *praedicatum* enim eſt πρεσβύτερος, et ante eam intelligitur ἐςὶ.

Ibid.

Ibid. ἀνώνυμος νομοθέτης,] *Sine nomine legiſlator.* Frigide et abſque ulla venuſtate. ex ſequentibus, ἄῤῥητος φωνῇ, et ἀόρατος ὀφθαλμοῖς, video hic quoque acumen et antitheſin captari. Lego, ἄνομος νομοθέτης, *extra legem legiſlator*, ſine lege, legi non ſubditus. Heſychius: Ἄνομον, τὸ μὴ ὑποκείμενον νόμῳ. Pariter D. Paulus 1 Cor. IX, 21. μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ· *ſine lege*, Vet. Interpres: cui opponitur ἔννομος, *ſub lege*, legi ſubditus.

Ibid. καὶ κορυφαῖς,] *Montium jugis* vertit *Heinſius*. recte ad ſenſum: ſed reponendum prius erat καὶ κορυφαῖς ὀρῶν· ut initio Diſſert. κορυφαῖς ὀρῶν, Ὀλύμπου καὶ Ἴδης. Vox enim κορυφὴ, ſola, non ſignificare puto *montis jugum* vel *verticem*. ſupra ſect. 3. habuimus κορυφὴν de *capite humano*.

Ibid. τῇ ἐκείνων φύσει] Legendum ἐκείνου, ſc. Θεοῦ· ut paullo ante, ἐπιθυμοῦντες αὐτοῦ τῆς νοήσεως, non αὐτῶν, dixit. Conſentiunt Codices.

Ibid. ποταμοὶ εἰς μὲν θέαμα] Voculam ſecundam addidit Cl. Editor ex MSS. Forte tamen hic ordo praeſtiterit, ὑδάτων ΜΕΝ ΕΙΣ θέαμα, ut mox, ᾠδῶν ΔΕ ΕΙΣ ἀνάμνησιν.

Ibid. Θεῖον εἰς γνώμην ἴσω μόνον·] Haec, opinor, erat ſcriptura Primae Editionis. Sed in Secunda videtur Noſter mutaſſe in aliud quoddam, cujus veſtigia ſervant Codices, *Harleianus*, θεῖον ἴσω γένος· ἴσω μόνον. *Regius*, θεῖον ἴσω ἂν γένος ἴσω μόνον. quae ego non aſſequor. Paullo ante, voces τοῦ ἱερωμένου additas fuiſſe puto huic operi recenſito. deſunt impreſſis exemplaribus: ſed eas ſervarunt *Reg. Harl.* et *Paccii* Liber.

IN DISSERT. IX.

SECT. α'. τὰ ἔργα αὐτά] Lege αὐτοῦ. Codices jam video habere αὐτῶν· et ita edidit Cl. Vir. ſed iſta, εἰ μὲν γραφεὺς ἦν, poſtulant αὐτοῦ. de *uno* enim (Socrate) ſuppoſitio fit.

Ibid. λόγῳ καὶ πόνῳ καὶ ἐθισμῷ] Repone, λόγῳ καὶ νόμῳ· hoc paene poſtulat ſenſus, et favet harum vocum frequens conjunctio. ſic Diſſ. XXXIII. παραχωρεῖν τῷ ἐν αὐτῇ λόγῳ καὶ νόμῳ. Diſſ. VIII. ἀπειρίας βίου καὶ λόγου καὶ νόμου· et verſus initium, κοινωνίᾳ πολιτικῇ νόμου καὶ λόγου. Vide Diſſ. II. IV. XVII. et apud alios innumeris in locis. quod et de νόμῳ et ἐθισμῷ, vel ἔθει, dici poteſt.

Sect. β'. δεόντων αὐτῶν τῶν Ἕνδεκα,] Scribendum, αὐτόν· *cum illum vinciebant Undecimviri.* Et ita *Daviſius*.

Sect. γ'. εἰ ἄρα ταῦτα ἔδρα, ἢ μή;] Lego ex ſenſu, εἰ ὀρθῶς ἄρα ταῦτα, ut XXIV, 6. ἀκοὴν καὶ ἡμεῖς περὶ Σωκράτους, εἰ ὀρθῶς ταῦτα ἔδρα, ἢ μή, &c. Rem ipſam vides. Sic etiam Codices: niſi quod omittunt ἄρα.

Ibid. τί οὖν εἴ τις συμπαρελθὼν διηγοῖτο] Lego, εἴ τις νῦν παρελθών. loquitur quaſi in *re praeſenti*. unde bene ad ſenſum *Heinſius* vertit, *Quid ſi igitur* AD NOS *veniret aliquis qui narraret*. iſtud vero συν in συμπαρελθὼν nullius eſt uſûs. Obſerva porro hanc periodum eſſe longiſſimam, neque claudi ante finem Sectionis, καὶ ᾤκτειρον καὶ ἀφῆκαν; ſic enim legendum cum *Heinſio*; et diſtinguendum, poſitâ Nota Interrog. poſt ἀφῆκαν. Sed jam video pro συμπαρελθὼν MSS. habere σοι παρελθών· quod probum eſt.

Ibid. γέρων τὴν ἡλικίαν &c.] Dixi de hoc loco in Praefatione.

Ibid. ἐκ δὲ τῶν ῥητόρων, Λύκωνος·] Poſt haec verba, deeſſe puto, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων, Ἀθηναίων· *ex Graecis vero, Athenienſes*; aut aliquid paris ſenſûs: prout liquere videtur ex ſententia proxime ſequenti, ubi τῶν δὲ δικαζόντων nihil habet in praecedentibus ad quod referri poſſit. in Protaſi inducuntur *quatuor* Perſonae; in Apodoſi ſunt *quinque*. Permulti ſunt in hoc Scriptore defectus hujuſcemodi: quorum aliquot a Viris Doctis ex felici Conjectura, plures ex optimis Codicibus luculenter reſtituti fuerunt. multi tamen adhuc reſtant. Paullo ante, ita diſtingue: ὅτε, ἐπαναστάντων αὐτῷ (φθόνῳ, *ex invidia*, καὶ ἀπεχθείᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὰ καλὰ ὀργῇ) ἐκ μὲν τοῦ θεάτρου, Ἀριστοφάνους, ἐκ δὲ &c.

Ibid. εἰς ἐπαγωγὴν δικαστῶν] Ita edidit Cl. Vir ex Cod. *Harl.* pro ἀπαγωγήν. Neſcio quo ſenſu ſumpſerit vocem ἐπαγωγὴν· ſed recte habere ἀπαγωγὴν minime dubito. Mentem Auctoris non male exprimit *Heinſii* Verſio, *a calumniis animos judicum averteret.*

Sect. δ'. τοῦτον τὸν ἄνδρα;] Scribo, τοιοῦτον· *ad ſe redeuntem* TALEM: id eſt, tam propudioſe, tanto cum dedecore ſervatum.

Ibid. ὡς ἐπὶ δικαστῶν;] Unice vera mihi videtur

Digitized by Google

videtur *H Stephani* conjectura ἐπὶ δικαίων. propter ſequentia, ἐπὶ φρονίμων, ἐπὶ ἀγαθῶν. Aliter ſentit Cl. Editor: quem tamen nihil juvare videtur locus ex Platone adductus. ibi enim eſt δικαστὰς καλῶν' et huic oppono locum Arriani Diſſert. III, 18. de hac ipſa re: Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσεβηκας. reſpondet Epictetus: Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπέφηνε αὐτὸ οἱ δικασταί· ubi vides hos judices qui Socratem condemnarunt vocari δικαστὰς, tametſi *injuſte* eum condemnarunt. Vox δικαστὴς eſt μέση, et ex Adjunctis ſignificationem ſumit.

Sect. ι'. ἀπολύσθαι δὲ χρῆν] Ad morem Noſtri magis foret δ' ἐχρῆν.

Ibid. διαμάχαι καὶ ῥητορικαὶ, ἀφαιρημένων &c.] Turbatum eſſe hunc locum bene vidit *Heinſius*. ideo tranſtulit vocem ῥητορικαὶ ad ſuperiora, ut legeretur, καὶ εὐθῦναι καὶ ἀντωμοσίαι ῥητορικαὶ, καὶ πάντα &c. Scio quid ſit ἀντωμοσία in Jure Attico: ſed ea tranſigebatur inter *Actorem* et *Reum*, non inter *Rhetoras*; (vide Pollucem VIII, 55. Harpocrat. Heſych. Suidam) nec invenio, nec docet Vir Summus ſpeciem fuiſſe ἀντωμοσίας quae vocabatur ἀντωμοσία ῥητορική. Mallem itaque, καὶ εὐθῦναι, καὶ ἀντωμοσίαι, καὶ ῥητορεῖαι, καὶ πάντα —— διαμάχαι, ἀφαιρημένων &c. Ῥητορεῖαι ſunt *Rhetorum comptae* et artificioſae *orationes*; de quorum *tempore* et *modo* ſtatuebat Heliaea. infra ſect. 8. ἀμφορεὺς —— διαμεμετρημένος πρὸς ῥητορείας καιρὸν βραχύν. XXIII. init. οὐδὲ κατὰ τὴν Γοργίου ῥητορείαν. et ita Syneſius in *Dione*, p. 27. καὶ οὐκ ἂν ἔνεργος ῥητορείαν ἐπαφροδιτώτερον παρὰ τοῦ Δίωνι. unde Julianus in *Miſopog.* conjungit σχῆμα καὶ ῥητορείαν καὶ προσποίησιν. Pro ῥητορεία ſcribitur ῥητορία apud Demetrium, περὶ Ἑρμην. ſect. IX. Video jam mecum ſentientem Cl. *Daviſium* in voce ῥητορεῖαι, quam ille loco non movet. Atqui puerorum *rixae* et concertationes de *talis* et ludicris ſuis, nihil minus quam ῥητορεῖαι vocari poſſunt. nequaquam igitur recte conjunguntur διαμάχαι et ῥητορεῖαι hoc loco.

Sect. ς'. ἢ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο —— παράνομα; καὶ γὰρ &c.] Ita diſtinguendum poſt παράνομα: eſt enim Interrogatio Negationi aequipollens. Οὐ χαλεπῶς eſt ῥᾳδίως.

Ibid. καὶ πίστις καὶ ἔλεγχοι,] Potius πίστεις, et ἔλεγχοι, in Plurali, ut μάρτυρες, τεκμήρια, et βάσανοι. ita ſupra: ἀποδεικνὺς δὲ τεκμηρίοις, καὶ πίστεσι, καὶ εἰκάσμασιν.

Sect. ζ'. ὥσπερ τὸ Σωκράτει μὴ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς ἀπολογεῖσθαι, ἀλλὰ μή τι &c.] Reſtituo vocem ὅτι, neceſſariam ſenſui et Graecae linguae venuſtati, μὴ ὅτι τοῖς Ἀθ. δικ. ἀπολογεῖσθαι, *non ſolum non apologiam facere*: cui fere reſpondet in altero membro ſententiae, ἀλλ' οὐδὲ· ita initio Diſſertationis: ὁρῶντες γοῦν ἐκεῖνα οἱ ἄνθρωποι, ΜΗ' ὍΤΙ αἰτιᾶσθαι, ἈΛΛ' ΟΥΔΕ' ἐξετάζειν τολμῶσιν· *non ſolum non incuſare audent, ſed neque* &c. vel, *tantum abeſt ut incuſent, ut ne audeant quidem examinare*. Diſſ. XXI. ΜΗ' ὍΤΙ κυβερνήτης γενέσθαι, ἈΛΛ' ΟΥΔΕ' ἐρέτης. XI, 3. μεταγινώσκειν προσήκει ΜΗ' ὍΤΙ Θεῷ, ἈΛΛ' ΟΥΔΕ' ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Vide et XVII, 4. XIX, 3. Syneſium de *Inſomn.* p. 135. Heliodorum *Aethiop.* VII, 11. quibus adde Phalaridem Ep. XXXVIII. ΟΥΧ ὍΤΙ ἀνθρώπῳ τινὶ πεισθείην, —— ἈΛΛ' ΟΥΔΕ' Θεῷ τῷ δυναστεύοντι. ita ſcribendum puto pro οὐχ' οἷον.

Ibid. ὀρέγονται ΚΑΙ' ἕκαστοι] Scribe, ΔΕ' ἕκαστοι. praeceſſit enim ΜΕ'Ν.

Ibid. τῆς ἀπολογίας τὸ σχῆμα ἦν.] Forte, τὸ σχῆμα ἂν ἦν, *fuiſſet*: quia loquitur ex Suppoſitione, non ex Re facta. quamquam ſcio hanc particulam ſaepe reticeri.

Sect. η'. οὔτε δυνάμενος,] Lego abſolute, δυναμένου, ſc. ἀμφορέως· *neque ſi potuiſſet*. Cl. Editor legit δυνάμενον. Deinde diſtingue, ἐδείξατο ἂν ὁ Σωκράτης· ἄπαγε, ὦ Ζεῦ, καὶ Θεοί· ὅμοιον ὡς &c.

Ibid. ἐμβολῇ, ὡς συκοφάντης ὡπλισμένος, ὁ δὲ &c.] Forte legendum et diſtinguendum, ἐνδοῦναι τῇ Ξέρξου ἐμβολῇ. (ὦ συκοφάντης ὡπλισμένος) ὁ δὲ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' αὐτὴ &c. ut iſtud, ὦ συκοφάντης ὡπλισμένος, ſit interjectio Auctoris indignantis, oxymori ſpeciem prae ſe ferens, *o Sycophanta armate!* hoccine conſulis? Codices tamen ὡπλισμένῳ· quod non admodum placet.

Ibid. καὶ Σωκράτης μὲν πιστεύει τῷ Ἀπόλλωνι·] Oraculo nempe Apollinis, Ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος. cui Reſponſo Athenienſes ἀντιψηφίζονται, condemnantes Socratem ἀσεβείας et νέων διαφθορᾶς· quae vitia non potuerunt cadere in hominem *omnium ſapientiſſimum*. ergo, aut *impii* erant Athenienſes, Apollini ἀντιψηφιζόμενοι, aut Apollo *mentiebatur*. Sed Apollo non potuit *mentiri*. ergo, *impii* Athenienſes. Hoc eſt Maximi Argumentum et Dilemma.

IN DIS-

Digitized by Google

IN DISSERT. X.

SECT. β'. ἐνθυμηθεὶς τὴν πρώτην ἐκείνην πρὸς τὴν νέαν] Notanda locutio ἐνθυμεῖσθαι *aliquid* πρὸς ἄλλο, quaſi eſſet παραβάλλειν, *comparare*. et eodem modo utitur Verbo ὁρᾷν Scriptor coaevus Ariſtides, *Panath*. p. 194. Ed. Jebb. γνοίη δ' ἄν τις, εἰ τὰς βασιλείας, τὰς ἐν τῇ πόλει, ΠΡΟ'Σ τὰς ἑτέρωθί που ΒΑΣΙΛΕΙ'ΑΣ —— γιγνομένας ΟʹΡΩʹΗ; *ſi quis conferat*: ſi quis *intueatur* comparatione factâ *ad* &c. Sic et Verbo σκοπεῖν utitur Julianus in Epiſt. p. m. 240. ΣΚΟ'ΠΕΙ δὴ τὰ ἡμέτερα ΠΡΟ'Σ 'ΕΚΕΙ'ΝΑ· *confer igitur noſtra cum iſtis*, ad iſta.

Ibid. ἰατρικὴν δὲ ἐν ἀρχῇ, ἑπομένην] Turbatae videntur literae in vocibus ἐν ἀρχῇ· ita forte extricandae: ἰατρικὴν δὲ χρῆναι, ἑπομένην &c. *medicinam vero oportere*, &c. Certe in Vulgata nullus eſt ſenſus; in hac, optimus.

Ibid. ταῖς κατὰ τὴν δίαιταν τροφαῖς ἀλλοιουμένῳ] Forte, τροπαῖς· *mutationibus in victu ordinario*. unde mox dicit, corpora Antiquorum non fuiſſe τρεπτικὰ neque ποικίλα. Δίαιτα hoc loco eſt *mos quotidianus vivendi*; cujus pars erat τροφὴ *nutrimentum, cibus*: adeo ut τὸ τροφαῖς non neceſſarium videatur, utpote comprehenſum ſub διαίτῃ. Aliud vero eſt διαίτας quae ſtatim ſequitur. ibi enim eſt *methodus victûs* a *Medicis* praeſcripta: idem quod διαιτήματα IX, 1. et ideo conjungitur cum ἰάματα. Vide Heſychium, qui hanc differentiam tangit in V. Δίαιτα. Occurrit iterum τροφὴ ad finem ſententiae. ibi vero ſignificatur *educatio*, prout bene vertit *Heinſius*.

Ibid. τελευτῶσα δὲ, καὶ ἀπολισθανόντων αὐτῇ τῶν σωμάτων] Ita diſtinguendum arbitror. τελευτῶσα eſt *tandem*, ut ſupra monui. Sed an recte iſtud αὐτῇ?

Sect. γ'. ἢ ἄλλων τινὰ τῶν τότε ἀνδρῶν,] Incredibile hoc eſt; et pro *Philoſopho* facit aeque ac pro *Poeta*. Lego, τῶν τότε ἀοιδῶν, *poëtarum* (non *hominum*) *iſtius temporis*. Epitheta vero τοῦ Σπαρτιάτου, τοῦ Κιλικος, et τοῦ Λυδοῦ, per contemptum et χλευασμὸν adduntur nominibus *Philoſophorum* iſtorum, utpote ex *Barbaris* gentibus, non ex Graecia. Notabis porro, vocem οὗτος referri ad *remotius*, ὁ ποιητικὸς· quale aliquid obſervavi ad *Lyſiam*, p. 303.

Sect. δ'. ἢ Θύσου,] Conjeceram μαθόντων· et ita *Heinſius*, prout video ex Nota *Daviſii*. Diſſ. XXIV, ς. καὶ θεοὶ πίνοντες, καὶ γεννῶντες θεοί. Cl. Editor mavult πίνοντος cui non adſentior.

Ibid. ἀρμαθεῖς, ῥοπαὶ θεῶν &c.] Inſere οὐδὲ ante ῥοπαί. vide ſequentia.

Ibid. ἐπτὰ καὶ διαφόρους ἑλιγμούς.] Alludit ad locum in Decimo de *Repub*. p. m. 346. ἐν δὲ τῷ ὅλῳ περιφερομένῳ &c. De τῷ ἀτράκτῳ vide Macrobium in *Somn. Scip*. II, 3. Porro, ex Platonis loco patet mutilum eſſe hunc Maximi, et legendum, οὐδὲ τὴν Λάχεσιν καὶ τὴν Κλωθὼ ἰδεῖν καὶ τὴν Ἄτροπον. iſto enim ordine eas recenſet Plato: neque ulla ratio erat quare a Noſtro omitteretur *Lacheſis*.

Ibid. τοῦ Συρίου τὴν ποίησιν] Ad rem Maximi facit iſtud quod de ſe refert Pherecydes in *Epiſt. ad Thaletem* de hac ποιήσει, quam Ille τὴν γραφὴν vocat: ἔστι δὲ οὐκ ἀτρεκέη πρηγμάτων, οὐδ' ὑπισχνέομαι, ὥστ' ἀληθὲς εἰδέναι. ἅσσα δ' ἂν ἐπιλέγῃ (f. ἐπιλέγω) θεολογίην, τὰ ἄλλα χρὴ νοεῖν (l. νοέειν) ἍΠΑΝΤΑ ΓΑ'Ρ 'ΑΙΝΙ'ΣΣΟΜΑΙ.

Sect. ε'. τὰ μὲν ἐν ποσὶν] Sequitur, τοῦ δὲ ἀπόντος, non τῶν ἀπόντων. unde pro τὰ ſcribendum videtur τό.

Sect. ς'. ἐπὶ τὸ ζητεῖν τὰ ὄντα] Vel τὰ ἐνόντα, vel τὰ ὑπόντα, mallem. Aliud enim Platonicis τὰ ὄντα, nec huic loco adeo congruum.

Ibid. ἐν δειλοῖς ἀργυρεὺς] Reſtitue articulum, ὁ ἀργυρεὺς, ut ὁ πλούσιος, ὁ σώφρων.

Ibid. γλυκερᾷ τροφῇ] Ita erat in Prima Editione ab ipſo Maximo. ſed mutavit in Secunda, et ſubſtituit προσηνεῖ τροφῇ· unde hanc lectionem habuerunt *Reg*. et *Harleianus*: non ex Gloſſemate, prout putavit Cl. Editor. Eadem ratio eſt in praecedenti voce Ἔλαθεν, quam ex his Codicibus reſtitutam vides pro Εἶχεν, priori ſcriptura.

Sect. ζ'. σπονδὰς καὶ ἐκεχειρίαν ποιησάμενος.] Non monuiſſem pro ποιησάμενος bene legi poſſe σπεισάμενος, niſi alibi bis ita locutus fuiſſet Noſter, Diſſ. XXII. ὥσπερ καὶ σπονδὰς ἑκατέρων σπεισάμενοι, νεμόμενοι &c. et Diſſ. VI. νῦν δὲ εἰρηνικὰς σπονδὰς σπενδόμενοι &c. Ceterum ἐκεχειρίαν σπεισάμενος dictum foret quemadmodum σπεισάμενος εἰρήνην, Herodiano IV. ad fin. libri. Polyae-

Digitized by Google

nus *Stratag.* VI, 16. εἰ ἧκεν ποικίλας καὶ δόντες.

Sect. ζ'. μετὰ χρυσῆς καὶ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ἀσπίδος] Liceat ſuſpicionem proferre, καὶ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ἀσπίδος. Homerus Il. Σ. 590. de hac re:

Ἐν δὲ χορὸν ΠΟΙΚΙΛΛΕ περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις.

et 479. Πάντοσε δαιδάλλων ad quem locum Scholia Brevia: εἰς πᾶν μέρος δαίδαλα ἐνθεὶς, ὅ ἐστι, ΠΟΙΚΙΛΛΩΝ αὐτό. Clem. Alexandrinus *Strom.* VI. (prout citatur a *Daviſio* ad ſect. 4.) Ζεὺς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλὸν, καὶ ἐν αὐτῷ ΠΟΙΚΙΛΛΕΙ γῆν καὶ Ὠγῆνον. Probabilior videbitur haec conjectura, ſi conſideretur, Ajacis βύρσαν fuiſſe ποιητικὴν ἀσπίδα aeque ac fuit Achillis *aureus clypeus*: et vocem ποιητικῆς nihil addere ad clypei valorem et *pretium*; de quo hic agitur.

Ibid. ἀμφότεροι δὲ] Immo ἀμφοτέρων, vel ἀμφοτέρῳ, *utrique*, tam Ajaci quam Achilli, *Virtus*, non clypei *materies* et *valor*, tot egregia facta praeſtitit.

Ibid. πρὸς τὴν βύρσαν· ἀλλὰ τὴν &c.] Hic praeſlaotiam ſuam exhibent Codices quibus in hac Editione uſus eſt Cl. *Daviſius*, nobili ſupplemento; quod exſcribam, ut Lectori ſimul innoteſcat omiſſionis cauſſa. καὶ οὐδὲν ἐνταῦθα ὁ χρυσὸς πρὸς τὴν ΒΥΡΣΑΝ. [ἔοικαζε δὴ κἀνταῦθα τὰ μὲν μέτρα καὶ ᾠδὴ, χρυσῷ, τὸν δὲ ψιλὸν λόγον, ὕλῃ δημοτικῇ· σκόπει δὲ μήτε τὸν χρυσὸν, μήτε τὴν ΒΥΡΣΑΝ,] ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ χρωμένου. Deſiverat Librarius et pauſam fecerat in priore voce βύρσαν. ſed opus ſuum repetens, et conjectis iterum oculis in Exemplar, occurrit βύρσαν iſtud in ſecundo loco. unde omnia, quae inter has voces uncinis ioclusa vides, omiſit. Et hacc adeo proclivis et frequens eſt mendorum cauſſa, ut fere ad *Viginti* loca notaverim in hoc Scriptore in quibus idem accidit; omnia quoque ex his Codicibus (*Regio* praeſertim) feliciter reſtituta. Quot hujuſce generis Omiſſiones adhuc latent in Vetuſtis ſcriptoribus Graecis et Latinis!

Ibid. κἂν ποιητὴς λέγῃ] Ipſe Maximus mihi non perſuaſerit ie aliud ſcripſiſſe quàm, κἂν αἰνίγματα λέγῃ. vide enim ut ſingula ſequentia reſpondeant praecedentibus, et hanc ſcripturam flagitent: κἂν ΑἸΝΙΓΜΑΤΑ λέγῃ, ἐψύχαμαι τοῖς ΑἸΝΙΓΜΑΣΙ· κἂν ΜΥ͂ΘΟΝ λέγῃ, διερευνήσομαι τὸν ΜΥ͂ΘΟΝ· κἂν ἈΔΩΝ λέγῃ, οὐκ ὀνήσει με ἡ ὨΔΗ. Nihil certius. Unde igitur iſtud ποιητὴς? Ex margine, et Prima Editione: prout ex ſequenti Annotatione apparebit.

Ibid. Ἀληθῆ λεγέτω καὶ ὁ φιλόσοφος, κἂν ψιλῶς λέγῃ, &c] Codices *Reg.* et *Harl.* omittunt voces καὶ ὁ φιλόσοφος. Atque hinc patefit totum hujus loci negotium. Nimirum in Prima Editione ita ſcripſit Maximus: ἀληθῆ λεγέτω [ὁ ποιητὴς,] κἂν αἰνίγματα λέγῃ, &c. ἀληθῆ λεγέτω [καὶ ὁ φιλόσοφος,] κἂν ψιλῶς λέγῃ, &c. ſed in Secunda omiſit Perſonas, ὁ ποιητὴς, et ὁ φιλόσοφος, quae rejiciebantur in Exemplarium marginem; unde petita vox ποιητὴς, incuriâ vel ignorantiâ Scribarum, extruſit genuinum et ſenſui neceſſarium vocabulum αἰνίγματα· quam ſi reponas, ejectâ alterâ. habebis certam (ſi quid in his rebus ſit certi) et ultimam ſcripturam Maximi: ἀληθῆ λεγέτω, κἂν αἰνίγματα λέγῃ, &c. ἀληθῆ λεγέτω, κἂν ψιλῶς λέγῃ, &c. Cl. Editorem non offendit vox ποιητὴς in priori parte ſententiae. quod miror. ſi enim iſta retineatur, neceſſe quoque erit ut in ultima parte itidem retineantur voces καὶ ὁ φιλόσοφος· quas tamen Ille minime neceſſarias eſſe putat.

Sect. ι'. καὶ στάντες ὀπίσω,] Suſpicabar στᾶσα, ut adluderetur ad Iliad. A. 197. Στῆ δ' ὄπιθεν de Minerva.

Ibid. Ποσειδῶ, πνεῦμα διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἰὸν,] Unde Ariſtides io *Iſthm. in Nept.* p. 22. πάντα μέρη τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης, ἱερὰ Ποσειδῶνος, καὶ ἀναθήματα, καὶ ἀγάλματα, καὶ ναός. aliter Phyſici Aegyptii. illi enim *Jovem* (Δία) vocabant τὸ διὰ πάντων χωροῦν πνεῦμα, Euſebius *Praep. Evang.* III, 1. 2. ex Diodoro Siculo. arctiores terminos *Neptuno* adſignabant Stoici; nempe τὸ ὑγρὸν ſolum. vide Laertium in Zenone.

Ibid. οἰκονομῶν αὐτῶν τὴν στάσιν καὶ ἁρμονίαν.] Στασιν *contentionem* vertit *Heinſius.* Dubito prius an non legendum κρᾶσιν καὶ ἁρμονίαν, ut XXXIII, 9. δοξάζει ὀρθῶς, ὑπὸ ἁρμονίας καὶ κράσεως συντεταγμένον. et ſupra, eadem Diſſert. τὸ δὲ σῶμα ἁρμονίας καὶ κράσεως, εἰς ὑγιείας μέτρον. Plato in *Simpoſio*: ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν λαχοῦσα σώφρονα. Si vero retineatur στασιν, verterem potius *ſtabilitatem*, ut Diſſ. XXXIX. αν μέτρον εἴπῃς, στάσιν λέγεις. Diſſ. II. εἴ τις ἀφέλοι τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν στάσιν.

Sect. β'. βηλινέται καὶ περὶ νεὼς &c.] In toto hoc opere noo puto locum eſſe pejus adfectum: ut mirum ſit Viros Doctiſſimos, et Codicem *Regium*, quibus tam multa debet ὁ Τύριος, hunc intactum tranſmiſiſſe. Operae pretium fuerit totum adponere, hac fine, ut quivis Lector Maximum ſibi reſti-

Digitized by Google

reſtituere poſſit. βουλεύεται καὶ περὶ νεὼς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατοπέδου στρατηγὸς, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης. Recte hucuſque: Tres ſunt Perſonae, et Tria (ut loquuntur) Objecta. Pergit: καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ στρατόπεδον, καὶ γῆ, καὶ οἶκος, πράγματα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει, πράγματα δὲ ἔχει ὁ στρατηγὸς, πράγματα δὲ ὁ νομοθέτης. Jam eaedem manent Perſonae, ſed mutatur Objectorum Ordo et Numerus, quae *Quatuor* facta ſunt; et pro πόλεως, *civitate*, cujus curam ante habuit *Legiſlator*, adſignantur illi γῆ et οἶκος, *tellus* et *domus*. ſequitur: ὑπὲρ δὲ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, τίς, ὦ Ἐπίκουρε, βουλεύεται; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέτης; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; At jam *Quinque* ſunt Perſonae, inductis duabus novis, γεωργῷ et οἰκονόμῳ. atque hinc video hos ultimos in praecedentibus locum habuiſſe, et ad illos pertinuiſſe γῆν et οἶκον, non ad *Legiſlatorem*, qui, uti aequum erat, deliberavit de *civitate*. hic enim eſt Maximi mos, ad finem Comparationum et Exemplorum hujuſmodi, omnes Dramatis ſui Perſonas ſimul inducere, et eodem plerumque ordine quo in praecedentibus eos collocaverat: quod ex multis locis obſervare poteris. vide IX, 2. XXVIII, 7. *Quinque* igitur Perſonas ab initio fuiſſe autumo, et Adjuncta itidem *Quinque*, hoc ordine, qui per totum δρᾶμα ſervatur, κυβερνήτης et ναῦς, στρατηγὸς et στρατόπεδον, νομοθέτης et πόλις, γεωργὸς et γῆ, οἰκονόμος et οἶκος: quo deprehenſo, potes, opinor, ipſa Maximi verba reſtituere ita ut vix falli potueris: βουλεύεται καὶ περὶ νεὼς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατοπέδου στρατηγὸς, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης, [καὶ περὶ γῆς γεωργὸς, καὶ περὶ οἴκου οἰκονόμος] καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ στρατόπεδον, [καὶ πόλις,] καὶ γῆ, καὶ οἶκος, πράγματα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει, πράγματα δὲ ἔχει ὁ στρατηγὸς, πράγματα δὲ ὁ νομοθέτης, [καὶ ὁ γεωργὸς, καὶ ὁ οἰκονόμος.] ὑπὲρ δὲ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάττης, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, τίς, ὦ Ἐπίκουρε, βουλεύεται; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέτης; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; Ἀλλ' οὐδὲ ὁ Σαρδανάπαλλος &c. *deliberat et de nave gubernator, et de exercitu imperator, et de civitate legiſlator*, et de tellure agricola, et de domo diſpenſator: *et ut ſervetur navis, et exercitus*, et civitas, *et tellus, et domus, negotium quidem gubernator habet, negotium vero habet imperator, negotium autem legiſlator*, et agricola, et diſpenſator. *de caelo autem, et terra, et mari, et caeteris partibus, quis, o Epicure, deliberat? quis gubernator? quis imperator? quis legiſlator? quis agricola? quis diſpenſator? Atqui ne Sardanapallus quidem* &c. Ut longior eſſem merebatur enthymema pulcherrimum. et ſane nunquam felicius aut majore cum ζήλῳ et ingenio ſcribit Maximus, quam cum contra Epicurum ſcribit. Similis Omiſſio occurrit iterum mox, Diſſert. XII, 4.

IN DISSERT. XI.

SECT. α'. ἀργὸς τὸν βίον.] *Vitae deſidis*. Non bene convenit cum ſequentibus. ibi enim Midas, fame perditus, optat antiquam ſuam πενίαν, εὔφορον illam, et πάμφορον, et καρποτρόφον· haec vero non ſunt ſigna ἀργίας *deſidiae*, ſed proventûs ex *labore*, et *cura* rei familiaris. Forte igitur ſcribendum, ἀγροικικὸς τὸν βίον, *vitae ruſticae*: quo etiam ducunt circumſtantiae Voti ejus, τὴν γῆν, τὰ δένδρα, τὰ λήια, τοὺς λειμῶνας, τὰ ἄνθη· omnia ex *rure*.

Ibid. Δαιμονι αἰχμαλώτῳ· ηὔχετο δὲ &c.] Ita diſtinguendum: et legendum puto δέ. Sic editum video. ſed de hac mutatione ſilet Cl. Vir.

Ibid. τὴν εὔφορον ἐκείνην, καὶ πάμφορον, καὶ καρποτρόφον· τὴν δὲ &c.] Si πάμφορον dixeris, poſſumus carere caeteris, εὔφορον et καρποφόρον. Pro εὔφορον legendum forte εὔπορον. ſub τῷ παμφόρῳ latere aliud quid opinor.

Ibid. ὁμοῦ ταῦτα ηὔχετο πολυπάμφορος· ἐτελεῖτο δὲ οὐδὲν μᾶλλον.] Sic diſtingue. et lege, Ὁ μὲν ταῦτα &c. Et ita *Harleianus*, et *Apoſtolius*.

Ibid. οἶμαι καὶ τῶν &c.] Deeſt articulus. οἶμαι καὶ αἱ τῶν —— φιλοφροσύναι.

Sect. β'. οὐκ ηὔξατο] Mallem, ὃς (vel ὃς καὶ) ηὔξατο, deleta Interrog. poſt δυνάστην.

Ibid. αὐτοὺς οὐρῆας καὶ ὄις καὶ κυνάς.] Vide ipſos verſus, Iliad. A. 50. unde diſces ſcribi oportere αὐτοὺς, καὶ οὐρῆας· et αὐτοὺς eſſe *ipſos* Graecos: tres enim diſtincte numerat Homerus, οὐρῆας, κύνας, et αὐτοῖς· id eſt, τοῖς Ἕλλησι, Scholiaſtes. unde Noſter alibi, Diſſ. XXVIII. p. 343. recte eos recenſet, ἐπὶ φθορᾷ κυνῶν, καὶ ἀνδρῶν, καὶ ὀρέων· ubi male legitur ὀρνίων. Hinc etiam diſces, iſtud, καὶ οἶς, eſſe emblema Maximi, non ab Homero. ſic Diſſ. XIX, 6. inſerit locutioni Homericae

Homericae vocem alienam αἴσιμοις· et XXIV, 9. de ſuo addit vocem λόγων loco Platonis. Haec ſcripſeram. Sed jam video *Harleian.* non agnoſcere αὔρας, et pro οἷς utrumque codicem exhibere ὅσοις· unde recte emendat Cl. *Daviſius* ὀρεῖς. Ceterum hoc loco exemplum habes Lectionis Duarum Editionum in contextum admiſſae. in Prima opinor Maximum ſcripſiſſe αὔρας, ut apud Homerum: in Secunda, mutaſſe in vocem proſaïcam ὀρεῖς. hinc utrumque, αὔρας καὶ οἷς, vel ὅσοις, in Editt. vulgat. et Cod. *Regio.*

Sect. γʹ. καὶ ἀτελὲς, καὶ ἀπαραίτητον;] Conjeceram, ἀκλεῶς. Sed MSS. habent, ἀτελεῖς, quod optimum eſt.

Ibid. διὰ μὲν μοχθηρίαν οὐκ ἀξιουμένῳ.] Praeclare, ut fere, ſupplent Codices, διὰ μὲν ἀμαθίαν εὐχομένῳ, διὰ δὲ μοχθηρίαν οὐκ ἀξιουμένῳ. Utinam plenius exhibuiſſent, τυχεῖν οὐκ ἀξιουμένῳ. rectius fuiſſet, niſi fallor.

Sect. δʹ. τὰ δὲ εἱμαρμένη] Praecedit, ἡ πρόνοια· ſequitur, ἡ τύχη, et ἡ τέχνη. ergo ἡ εἱμαρμένη· ut in ſententia proxime ſequenti, ubi eadem omnia.

Ibid. βούλει τοῦ ὅλου προνοεῖν τὸν Θεόν; οὐκ ἐν χάριτι ἄρα τοῦ Θεοῦ] Τοῦ Θεοῦ pro αὐτοῦ ponitur, cum praeceſſerit τὸν Θεόν. Hoc, Maximo adeo familiare, exemplis aliquot illuſtrare praeſtiterit, ne Lectorem in Noſtro minus verſatum moretur, aut mendi ſuſpicionem moveat. Diſſ. XLI, 3. περὶ ΓΗ͂Ν ςρέφεται, παντοίων ζώων καὶ ἐνύδρων ἐμπιπλᾶσα τὴν ΓΗ͂Ν; id eſt, ἐμπιπλᾶσα αὐτήν. XVI, 4. εἴ τι ἀληθὲς ἡ ΨΥΧῊ ξυνίησιν, ἀνάγκη ἀληθῆ εἶναι ταυτὶ τὰ σπέρματα ἐμπεφυτευμένα τῇ ΨΥΧΗ͂· pro αὐτῇ. XVII, 2. ἐρῶντες τὸν ΧΡΥΣΟ͂Ν, οὐχ ἱκανοὶ διαγνώσκειν τὴν τοῦ ΧΡΥΣΟΥ͂ (i. e. αὐτοῦ) φύσιν. XXI, 6. βασιλέων τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ΔΙῚ (i. e. αὐτῷ, *ſibi*) ὁμοίως, παρανεῖ δὲ ὁ εὐεργέτης ΖΕΥ͂Σ. vide XXXVII, 4. ubi μουσικὴν ponitur pro αὐτὴν, cum praeceſſerit μουσικὴ· et ſect. 7. ejuſd. Diſſert. ubi τῇ νῷ, pro αὐτῇ. et ita in aliis ſine numero locis, tum apud Noſtrum, tum alios Scriptores, Profanos et Sacros. vide inſigne exemplum apud Arrianum Diſſert. II, 23. p. 250. ed. *Lond.* ubi τοῦ πανδοκείου, et τῷ πανδοκείῳ, in eadem ſententia, pro αὐτοῦ et αὐτῷ· et D. Joannem XI, 22. 2 Tim. I, 18.

Sect. εʹ. Τί δὲ ταῖς κατὰ τὴν εἱμαρμένην;] Scribo, Τί δ' ἐν ταῖς &c. ut infra, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ταῖς κατὰ τέχνην εὐχαῖς. Sed jam editum video, Τί δὲ ταῖς κατὰ &c. Bene. ſed monere oblitus eſt Cl. Vir unde hanc lectionem habuerit.

Ibid. ἣ καθάπερ ψάλλιον ἐμβάλλουσα] Muta Spiritum lenem in aſperum, ἥ, *quod*, ſc. εἱμαρμένη. *fatum.* Hic quoque editur, ἣ, et ψάλιον pro ψάλλιον, opinor ex Codicibus. nam iterum ſilet *Daviſius.*

Ibid. ταῖς αὐτῆς ἀνάγκαις.] Scripſit, opinor, ἀγωγαῖς, *ductibus*, *tractibus*; ut in metaphora perſtet a *Brutis* animalibus, quae *fraenis* et *vi* coguntur, et trahuntur. Diſſ. XIX. τέχνη δὲ τὴν ἀνθρωπίνην (vel τὴν μαντικὴν) ἀπάσας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἈΓΩΓΗ͂Ν τῆς εἱμαρμένης· quae in eodem argumento verſantur. Diſſ. XXIII. ad fin. ταῦτα ἀποφαίνει ἄνδρα ἀγαθὸν, ἈΓΩΓῊ παθῶν ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ πειθαρχία πρὸς ἐπιστήμην ἑκούσιος. μοχθηρία δὲ πρᾶγμα ἀκούσιον, ὑφ' ἡδονῆς ἑλκόμενον. ubi ἀγωγὴ, πειθαρχία, et ἑλκόμενον, eidem metaphorae referenda ſunt. XXV, 1. ἐξεῦρε δὲ μηχανὴν ἑκούσιον ἈΓΩΓΗ͂Σ παιδευτικῆς. Vocem ἀγωγὴ (*juſſa*) apud ſcriptorem proſaïcum non ſaepe inveneris, niſi fallor. Quemadmodum conjeceram habet *Harleianus*, et haec Editio.

Ibid. Ἄτροπος, καὶ ἡ Κλωθὼ, καὶ ἡ Λάχεσις.] Repone, ἡ Ἄτροπος. amittebatur articulus in praecedenti eadem litera.

Sect. ςʹ. ἐν γὰρ ἀνοήτῳ &c] Forte, οὐδὲ γὰρ. Et ita Codices.

Ibid. καὶ ἄλογοι ἕξεις.] Immo ὀρέξεις, ut Diſſ. XXXV. ad fin. οὐκ ἐπιθυμία δημώδης μόνον, οὐδὲ ὀρέξεις ἄλογοι &c.

Ibid. ἄλογοι, ἔκπληκτοι.] Verius ἔμπληκτοι, ut ante, ἔμπληκτοι ὁρμαί. quae vox (ἔμπληκτοι) hic repetitur, quemadmodum ἄλογοι, alluſive ad praecedentia. ἔμπληκτος eſt *inſanus*, *furibundus*: ἔκπληκτος, *terrefactus*, *attonitus.* quae diſtinctio a Noſtro ſemper ſervatur, et fere ab aliis bonis ſcriptoribus: tametſi in Lexicis ſignificationes harum vocum confuſae ſunt, et Gloſſarium reddit Ἔκπληκτος, *Attonitus.* Apud Lucianum in *Hermot.* p. 517. male legitur ἔκπληκτον καὶ κωμικὸν, pro ἔμπληκτον, *inſanum.* Suidas: Ἔμπληκτοι, μάταιοι;· et, Ἔκπληξις, φόβος, Idem. Codices quoque habent ἔμπληκτοι.

Ibid. οὐδεμιᾶς δεχόμενον κυβερνήτου τέχνης.] *Stephanus* ὑπ' οὐδεμιᾶς. Proprius erat, οὐδεμιᾶς ἀνεχόμενον —— *non admittens artem gubernatoris.* ſic mox: οὐδεὶς ἀνέξεται θεὸς εὐχομένου τὰ μὴ ἐνόντα. Diſſ. XXXVI. καὶ τῶν ἄλλων μυρίων κακῶν ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι. et ita

Digitized by Google

ita paſſim. Hanc conjecturam confirmant libri ſcripti.

Ibid. τὴν ἀνδρείαν ἔχων] Ita Codices, pro τὴν τέχνην. quae mutatio facta eſt ab ipſo Maximo in Recenſione operis.

Sect. ζ'. καὶ ἐξελοιτο ἄν τις] Abundare videtur ἄν, niſi pro καὶ legas καί. ſed delendam puto. ſic Diſſ. XII. ὥστε καὶ ἐπιφθέγξαιτό τις τῷ γενναίῳ ἀνδρὶ &c. Scripſit in Prima Edit. ὑπὲρ ὅτου ἐξέλοιτο ἄν τις· in Secunda: ὑπὲρ ὅτου καὶ ἐξέλοιτό τις. Inde forte haec duplex Lectio in Contextu. Vide tamen XVII, 11.

Ibid. Ου πάνυ τοι γηράσκουσιν] Legendum ex metro, Ου πάνυ τι. ſic XXVI. μισθοφόρῳ οὐ πάνυ τι εὐτυχεῖ· et mox, πάνυ τι ἐπιχειρεῖν. et XXVIII. ου πάνυ τι αἰκίαν ἐπιτήδεια. Vide Herodianum III, 35, 36. et Lucianum *Necyom.* p. 334. Ob eandem cauſſam legendum quoque Αν μὴ, pro Ἐὰν μή.

Ibid. Ουκ ἔχει δὲ ὅδε; χρηστὸς εἶ; —— ἐξ ἔνιο μοχθηρίας, &c.] Codices, Ο δὲ χρηστὸς ὤν, et μοχθηρίας. Forte, εἰ δὲ χρηστὸς ὤν, μετάθου τὸν τρόπον· τοῦ ἐκ μοχθηρίας ἐπιτήδευσον τὸ πρᾶγμα, &c. Sed, niſi fallor, omnia hoc loco turbata ſunt ex Lectionibus utriuſque Editionis confuſis.

Ibid. καὶ πνευμάτων φορά;] Vel φοραί. Quae ſequuntur, ἀγορὰ προάστειον, ὅπου τὸ χρῆμα, repetuntur Diſſ. XXXIII, 8.

Ibid. p. 125. οὐδὲ αὐτὸς μαλαχθείη &c.] *Nec aditum praebet, ut vulgo fit in judiciis, cupiditatibus hominum* &c. Ita vertit Vir ſummus. Doctos interpretes corrupta Auctorum Veterum loca vix poſſunt latere. Utinam loca iſtiuſmodi nota aliqua, vel verbo tantum, inſignirent. e re Literarum, et Lectoris commodo, hoc foret maxime. quemadmodum hic factum oportuit. clare enim legendum, ut conſtet ſenſus, οὐδὲ αὐτὸν μαλαχθείη ἀναβιβασάμενος &c. *neque illum* (Deum) *flectes ſi produxeris* &c. Adluditur ad morem *reorum*, qui producebant coram tribunali, et *aſcendere faciebant* (ἀνεβιβάσαντο) liberos ſuos parvos, et uxores, et cognatos, flentes et ſordidos, ut miſericordiam commoverent, et Judices flecterent, eorumque animos tractarent, et quaſi *manu ducerent* ad ſe abſolvendos. Hoc eſt μεταχειρίζεσθαι. Galli dicerent *menager. pertractare animos hominum, et excipere eorum voluntates*, Cicero de Orat. II, 8. Rem notiſſimam ex utriuſque linguae Oratoribus, clariorem faciet Noſtri locus Diſſ. IX, 3. de Socrate: καὶ μετὰ ταῦτα, τελευτῶν, τὴν Ξανθίππην ἈΝΑΒΙΒΑΣΑΜΕΝΟΣ κωκύουσαν, καὶ τὰ παιδία πλανώμενα ὀδυρόμενα, διὰ τούτων ἁπάντων ΜΕΤΕΧΕΙΡΙΣΑΤΟ τοὺς δικαστάς, καὶ ἀπεψηφίσαντο αὐτοῦ, καὶ ᾤκτειραν, καὶ ἀφῆκαν; vide X, 3. XXXII, 2. *Temperare* hoc vocat Horatius: *Libertuſve ſenem delirum* TEMPERET: μεταχειρίζεται. Quemadmodum conjeceram exhibent MSS.

Ibid. οἱ ἀγαθοὶ ἐπὶ ἀγαθῷ αὐτοῖς] *Reg.* et *Harl.* ἐπὶ ἀγαθῷ αὐτοῖς, omiſſis iſtis οἱ ἀγαθοί· quae eſt vera et ultima ſcriptura Maximi, modò pingas Notam Interrogationis poſt αὐτοῖς.

Sect. η'. Ἀλλὰ Σωκράτης &c.] Adludit ad initium libri primi *De Republica*: Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ —— προσευξόμενός τε τῇ Θεῷ &c. ubi per τῇ Θεῷ *Dianam* intelligit S. Athanaſius *Orat. contra Gent.* p. 12. Ο Πλάτων εἰς τὸν Πειραιᾶ μετὰ Σωκράτους κατελθὼν, τὴν ἀνθρώπου τέχνῃ πλασθεῖσαν Ἄρτεμιν προσκυνήσων. Dupliciter erravit Pater ſanctiſſimus. τῇ Θεῷ enim eſt *Minervae*, non *Dianae*. neque Plato dicit *ſe* deſcendiſſe cum Socrate: ſed ipſe Socrates eſt qui iſta loquitur. Plato enim per totum iſtud opus in ſua Perſona non inducitur.

Ibid. Θεοῖς προσήγορος] Ὅστις ἄλλος Θεοῖς προσήγορος, non eſt, *quiſquis alius Deos libenter ſalutaret*; ſed, *quiſquis alius Diis conjunctus*, vel *amicus*, et quaſi οἰκεῖος· unde προσήγορον et μαχόμενα opponuntur a Syneſio *De Inſomn.* p. 97. καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ (κόσμῳ) μέρη μέρεσι προσήγορα καὶ μαχόμενα. Porphyrius περὶ Ἀποχ. II, 46. πάρεστιν ἡ ταύτῃ φίλη καὶ προσήγορος δύναμις δι' ὁμοιότητα καὶ οἰκειότητα. et ita ſect. 53. ejuſd. libri.

Ibid. ἠθῶν ἀνθρωπίνων ἐπίσκοποι.] Opinor ἠθῶν, *affectuum animi humani inſpectores*.

Ibid. τὴν ὑμετέραν τέχνην] Clarius et accuratius ſcripſiſſet, τὴν ὑμετέραν σποράν, vel γεωργίαν. vide enim quod ſequatur: ἀλλ' ἔστι σπάνιον τὸ τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ χρῆμα. *ſed rara eſt* HAEC *agricultura*. Quaenam HAEC *agricultura*, ſi nulla mentio γεωργίας in praecedentibus facta fuerit? τέχνη enim per ſe non denotat *agriculturam*; neque ἄμητος (*meſſis*) conſequentia eſt τέχνης ſimpliciter, ſed σπορᾶς vel γεωργίας. Sed deſino, ne irritem eos, quibus, in Veterum ſcriptis, τὰ κείμενα ſunt *omnia protenus alba*.

Ibid. ἄμητον βίου καλὸν καὶ εὐδαίμονα ἐκκαρπώσεσθαι.] Βίου abſurdum putat Cl. Editor. ergo reponit ex *Harl.* et *Heinſii* conjectura, ἄμητον βίου. Nequaquam, o Doctiſſimi. βίου recte habet, et Appoſitive dicitur. quin et ſi

Digitized by Google

βίου legatis, legendum quoque foret καλῶ κὴ εὐδαιμονος. Vide hunc locum Philonis Judaei, qui βίω ſtabilit, et illud quod dixi in notula praecedenti egregie confirmat et illuſtrat, Περὶ Γεωργ. p. 129. οἱ ΓΕΩΡΓΙΑΣ μὲν ψυχῆς ΨΥΧΙΚΗΣ ἢ σπείροντα κὴ φυτεύοντα τὰς ἀρετὰς, ΚΑΡΠΟΝ δρέπεσθαι τὸν ΈΥΔΑΙΜΟΝΑ ΒΙ'ΟΝ ἀπ' αὐτῶν de Voluptatis ſectatoribus loquitur. vides καρπὸν βίου εὐδαιμονα, ut ἀμείβω βίω εὐδαίμονα. neque unicus eſt hic locus in quo mira quaedam eſt συμφωνία in Senſu et Verbis Philonis et Maximi.

IN DISSERT. XII.

SECT. α'. Θεῶν ἢ ἐλαττῶσθαι μοχθηρίᾳ.] Si quid Logica veri crepat, pro μοχθηρίᾳ hic audacter aio legendum σοφίᾳ. vide Rationem ſtatim ſequentem, quae hoc clare probat, neque, ut mihi videtur, ullam aliam vocem in tota Graeca Lingua admittit.

Sect. β'. εἶδον ἢ κὴ φόρτον ςειγόμενον &c.] At quî potuerunt videre φόρτον, *onus navis*, cum, uti paullo ante ſuppoſuerat, *nondum inventa eſſet navis?* Lege, φορυτὸν, *quiſquilias:* foenum puta, virgulta, paleam, aridas frondes, et caetera quae ſuperficiei fluminis innatare ſolent. Heſychius: Φορυτός· φρύγανα, ἄχυρα, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς αἰρόμενος ὑπὸ ἀνέμου χόρτος. vide et Suidam.

Ibid. ἐπιτρέψειν αὐτῷ τὴν σωτηρίαν] Potius αὐτῇ, ſc. τῇ ὀχήματος, *navis.* Et ſic editum video a Cl. Viro, ſine ulla varietatis mentione.

Ibid. εἰς τὴν ἀγυιὰν τὴν ἐν τελευτῇ.] Quaſi omnes ἀγυιαὶ non eſſent ἐν τελευτῇ! Repono, τὴν [μάλιςα] ἐν τελευτῇ, *maxime frequentatam*, et, *Qua facit aſſiduo tramite vulgus iter.*

Ibid. ταῦτα κάμνοντι] Lege, ταῦτα τῷ καμόντι· ut ſupra, κομίζοντι· οἱ εἰκότως τὴν κακοπαθ.

Sect. γ'. ἐπιθυμία κακιῶν] Nullíne igitur κακιοὶ in Sicilia? Conjeceram σκορπίων, *ſcorpionum:* Italia enim *ſcorpionibus* abundat; et notum eſt ex Phyſicis *cervos* maxime appetere animalia ἰοβόλα. Sext. Empiricus *Pyrrh. Hypot* I, 14 p. 12. αἱ ἢ (ὗες) χαίρουσι κὴ σαλαμάνδρας ἐσθίουσαι, ὥσπερ καὶ ἔλαφοι τὰ ἰοβόλα ζῶα. unde ἔλαφος dicta, ἀπὸ τοῦ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, *ab attractione anguis* quem devoret, prout refert Plutarchus *De Solert. Animal.* p. 976. D. vide Oppianum *Cyneg.* II, 233. ſeqq. Sed eadem occurrit Objectio, Nullíne *ſcorpiones* in Sicilia? Suſpicor igitur ipſum Maximum non ſatis clare et accurate mentem ſuam hoc loco expreſſiſſe: niſi aliud quid lateat ſub voce κακιῶν.

Ibid. ἐπικαίρως βαδίζω] Optime *Daviſius*, ἐπὶ κέρως. Lucianus *Quom. conſcr. ſit Hiſt.* p. 623. πάνυ γὰρ ἔμελλεν αὐτῷ (ſ. ἔμελλεν αὐτὸν) πλαγίαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ κέρως ἢ λέγειν τὸ ἐπὶ μέτωπον ἄγειν· *omnino igitur futurum erat* (vel, *veroſimile erat*) *ut ille vocaret* &c. ubi, niſi fallor, deeſt vox ὀρθίαν ante vel poſt φάλαγγα, ut ſenſus aliquis ſit. Hunc locum a *Daviſio* quoque adductum video.

Sect. δ'. Μητι ἦν αἴσθησις &c.] Scribendum, Μήποτ' ἦν, vel, Μήποτ' οὖν, *Forte igitur*, vel, *Vide igitur num.* ſic mox, μήποτ' οὖν Ὅμηρος μὲν &c. XVIII. μήποτ' οὖν ἡ καλὰ τὴν ἀφαίρεσιν &c. XXVI. μήποτ' ἦν περὶ ἔρωτος ταύτῃ κρίνειν. et ita paſſim. Sic editum video ex Cod. *Harleiano.*

Ibid. κὴ πεῖρα οὐκ ἀνθρώπου.] Conjicio, οὐκ ἀνθρώπου ἴδιον· quia ſequitur, λόγος δὲ ἀνθρώπου ἴδιον· et quia ſupra dixerat, iiſdem verbis, κὴ αἴσθησις γὰρ κὴ πεῖρα οὐκ ἀνθρώπου ἴδιον, ſect. 3. et quia hujuſmodi repetitionibus et tinnitu vocis ejuſdem in fine ſententiae gaudet Maximus. ſic ſect. 7. καμόντες ἢ οὐκ ἐμάθομεν, οὐδὲ ξέξηρ ἐμάθομεν. vide ad XIV, 6. Philo Judaeus p. 594. τὸ ἴδιον ἀνθρώπου γέρας περιελεῖν, ἐπιςήμην.

Ibid. κὴ οὐδὲν ἦν ἀλλ' ἐπιςήμη] Inferendum forte ἂν poſt οὐδὲν.

Ibid ὁ μάντις σοφὸς &c.] Praeceſſit Homeri verſus, Odyſſ. P. 384.

Μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν, ἢ τέκτονα δούρων,
Ἢ κὴ θέσπιν ἀοιδόν.

Artifices *quatuor* vides, Vatem, Medicum, Fabrum lignarium, et Poetam. ſuper hoc Homeri fundamentum, obſervationem ſequentem ſtruit Maximus: *O miram aequalitatem! ſapiens vates, ſapiens faber, ſapiens medicus: aequalis videlicet honor Apollini, Aeſculapio ac Phemio.* Haec eſt *Paccii* Verſio. Sed ſi hoc tantum ſcripſit Maximus, ſine eſt omnium Scriptorum vel negligentiſſimus vel obliviofiſſimus; qui, poſtquam artifices *quatuor* ex Homero produxiſſet, in ſequenti periodo eos recenſens, unum,

Poetam,

Digitized by Google

Poëtam, omittit: et tamen (vide Hominis inconſtantiam) in proxime ſequenti commate, *tres* artium memoratarum exemplis inſtruit ex eodem Homero petitis, et jam negligit *aliam*, Fabrilem, eum in promptu eſſet notiſſimus τέκτων Homericus, *Epeus*, quem ipſe alibi (Diſſ. VI, 1. ἡ Ἐπειοῦ τοῦ τέκτονος) in hanc rem advocat. Hunc igitur ſub ibi inutili voce ἄπτω latentem extraho, et Poëtae ſimul locum ſuum reſtituo: Ὁ μάντις σοφὸς, καὶ ὁ ἰατρὸς σοφὸς, καὶ ὁ τέκτων, [καὶ ὁ ἀοιδὸς] καὶ ὁ Ἀπόλλων ὅπτω, καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς τοῦ Ἐπειοῦ ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φήμιος. *Quatuor* tandem habes Perſonas Homericas, ſingulas arti ſuae praefectas, et eodem ordine quo illas recenſuerat Homerus: vide quae notavi ad finem Diſſ. X. Miror tamen Maximum adduxiſſe *Apollinem* μάντιν, potius quam *Chalcantem*, Deum inter Mortales. Paullo aliter haec ultima a Cl. Editore tentata jam deprehendo. Sed ſi *Epeus*, faber Homericus, in mentem illi veniſſet, probe ſcio eum non ſubſtiturum fuiſſe *Argum*.

Ibid. ἐν ταύτῃ θεραπείᾳ] Mallem θεωρητικῇ, vel θεατικῇ, vel denique, ἀθλητικῇ.

Ibid. καὶ γὰρ τρέφει, καὶ αὔξει.] Legendum opinor τρέφεται· et pro κινεῖ non male ſcribatur κινεῖται. Utrum vero αὔξει, ſenſu Paſſivo, pro αὔξεται, admitti debeat, vide diſputantem ſummum *Graevium* ad Luciani *Soloeciſt.* p. 735. Plutarchus *Conviv. Sept. Sap.* θεραπεύοντες τὰ ἔμψυχα, καὶ τὰ φυόμενα (τοῦ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν) ἀπολλύντες, ἀδικοῦμεν. ita diſtinguendus iſte Plutarchi locus. Noſter XVII, 8. ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ (ἐπειδήπερ ἐστὶν ἡ πᾶσα ὥσπερ ἄθροισμά τι θρεπτικὸν, αἰσθητικὸν, (ſ. αὐξητικὸν,) κινητικὸν, παθητικὸν,) κρεῖττον τὸ νοητικόν. ſic et iſtum locum legendum et diſtinguendum opinor.

Ibid. οἷα καὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων· ἡ δὲ τέχνη διὰ μέσου &c.] Τῶν ἀρχιτεκτόνων *quid?* nihil enim video quod hunc caſum regere poteſt. Lego: ἡ δὲ φρόνησις, οἷα καὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων τέχνη, ἡ διὰ μέσου οὖσα γεωμετρίας καὶ τεκτονικῆς· πρὸς μὲν τὴν χειρουργίαν, ἐπιστήμη τις οὖσα, πρὸς δὲ γεωμετρίαν, ἐλαττουμένη κατὰ τὴν βεβαιότητα. Credo hanc eſſe Maximi Scripturam.

Sect. ε΄. πανδαπὰς ἐρανίζει τὰς χρείας τοῦ βίου ταῖς ἐμπορίαις] Mallem diſtinguere et legere, καὶ ἄλλας ὕλας πραγματευομένη παντοδαπὰς, ἐρανίζει ταῖς χρείαις τοῦ βίου τὰς ἐμπορίας τῶν τεχνῶν· quod ſenſum non paullo meliorem efficit

Ibid. p. 135. οἱ δὲ ἄλλοι καλούμενοι] MS. *Harl.* οἱ δὲ ἄλλοι καλούμενοι· *Regius*, οἱ δὲ ἄλλως οἱ καλούμενοι. Lego: οἱ δὲ ἄλλοι, οἱ καλούμενοι, δόξαι ψευδεῖς, ſcil. εἰσί· *caeterae vero, quae vocantur* leges, *opiniones* ſunt *falſae*.

Sect. ϛ΄. καὶ μόνων Ἀλκιβιάδης] Ita priores editiones. Sed *Reg.* et *Harl.* pro μόνων habent φεύγων. unde ſuſpicari licet Maximum primo ſcripſiſſe, κρείττων γὰρ ἦν καὶ ἐν μόνων Ἀλκιβιάδης τῶν οἴκοι μενόντων· ſed pro οὐ μόνων poſtea edidiſſe φεύγων.

Sect. ζ΄. τὴν Κύρου ἐπιστήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικήν.] Tranſponendae ſunt voces ἐπιστήμην et ἀρετὴν, prout bene monuit *Heinſius.* Sumpta ſunt haec ex Platonis Politico, citante Clem. Alexandrino *Stromat.* II. p. 366. C. ὥστε ἡ τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως ἐπιστήμη, βασιλική. Vide Xenophontem *Cyrop.* VIII, 18. ubi memoratur dictum Cyri, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ.

Ibid. Καμβύσης δ' ἦν, καὶ αὖθις Ξέρξης, ἀντὶ ποιμένων &c.] Sic diſtinguendum: et vertendum, *Cambyſes vero erat, et poſtea Xerxes, pro paſtoribus* &c. Vide pulcherrimum locum ad hanc rem apud Graecarum elegantiarum peritiſſimum ſcriptorem, Syneſium *De Regno*, p. 4. ed. *Turneb.*

Ibid. κείροντες τὴν ἀγέλην.] Quod et boni paſtores faciunt. ideo κείρειν pro *deglubere* (*radere* Daviſius) ſumit magnus *Caſaubonus.* Aliam hujus Verbi ſignificationem adferunt Heſychius et Suidas, quae huic loco optime conveniret, nempe ἐσθίειν, κατεσθίειν, *comedere*, devorare. pro *occidere*, vel *occidendo facere*, Sophocles *Ajac. Flag.* v. 56.

Ἔθ' ὁ μὲν ἔκειρε πολυκέρων φόνον·

de Ajace, boves et oves trucidante.

Ibid. Ἐγὼ καὶ τοὺς Λυκούργου νόμους ἐπιστήμην καλῶ μουσικήν·] Atque ita finitur Diſſertatio. Sed proculdubio defectus eſt. non enim veroſimile fit Noſtrum tranſmiſſurum fuiſſe Lycurgi Leges abſque tali aliquo Elogio, vel Deſcriptione, qualem Minoïs Legibus paullo ante contulerat.

IN DIS-

IN DISSERT. XIII.

SECT. α'. Ὑγίεια πρεσβεῖστα &c.] Paullo aliter Lucianus *De lapſ. inter Salut.* p. 499. Ὑγίεια nempe, et μετὰ σοῦ ναίοιμι. rectius, opinor, μετὰ σεῦ. Canticum hoc ibi vocat γνωριμώτατον, et πᾶσι διὰ στόματος.

Sect. β'. p. 141. δῆμος πολυμερὴς, καὶ πολύφωνος, καὶ πολυπαθὴς] Poſt has voces deeſt integra ſententia, hujuſce ἀνταποδόσεως· nempe, καὶ τὸ σῶμα ὁμοίως· vel, καὶ τὸ σῶμα πολυμερὴς, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθὲς, vel ſimile aliquid: ut in proxime ſequenti, δῆμος ἐξ αἱμονων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν συγκεκραμένον, Codices optime addunt, iiſdem fere verbis, καὶ τὸ σῶμα ἐξ αἱμονων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν συγκεκραμένον. Defectus eſt certiſſimus. Paullo ante, pro Συρακουσίοις *Daviſius* legit Συρακούσιος. rectius putarem cum articulo, νοσείτω ὁ Συρακούσιος Διονύσιος.

Ibid. δῆμος, χρῆμα ὀξὺ ἐν ὀργαῖς,] Non dubitaſſem de voce ultima, niſi in altero membro Comparationis, quod huic reſpondet, corpus dictum fuiſſet ὁρμητικόν· unde puto hic quoque ſcribendum ὀξὺ ἐν ὁρμαῖς, ut Diſſ. XII. καὶ δῆμος ὁρμαῖς. Confer caetera hujus loci epitheta, ἐπιθυμητικὸν, &c. cum praecedentibus, ἐπιθυμίαις &c.

Ibid. ψυχὴ ἀνθρώπῳ παραπλησιώτατον,] Scribo, ἐν ἀνθρώπῳ, ut ἐν πόλει, cui reſpondet. Sic etiam *Daviſius*. Ceterum pro παραπλησιώτατον legendum forte παραπλησιώτατον, utroque loco.

Ibid. τὸ δὲ τιμιώτερον ἀγαθὸν, μεῖζον·] MSS. τὸ δὲ τοῦ τιμιωτέρου ἀγαθὸν, μεῖζον· optime. vellem habuiſſent, μεῖζον ἀγαθὸν, pro μεῖζον. certe hoc aures expectant; et favent ſequentia, et mos ſcribendi. Codicum vero ſcripturam, τὸ δὲ τοῦ τιμιωτέρου, confirmat locus Diſſ. XL. τὰ δὲ τοῦ τιμιωτέρου ἀγαθὰ, τῷ ἧττον τιμίων τιμιώτερα.

Sect. γ'. εὐδαιμονίας χορηγῷ, ἡ δὲ κακοδαιμονίας] Scribo, εὐδαιμονίαν, et κακοδαιμονίαν. Et ita partim Codices.

Ibid. ποιεῖ πρὸς τὴν ἴασιν ἰασιμώτερον·] Conjeceram στασιμώτερον, *firmiorem*, ſtabiliorem, conſtantiorem in ferendo curationis dolore: cui contrarium eſt πρὸς τὰς ἰατρείας ἀγανακτεῖν, ſect. 7. Sed libri ſcripti pro ἰασιμώτερον vel στασιμώτερον habent εὐκταιότερον· opinor ex Secunda Editione.

Ibid. πόλεμον οὐκ εἶναι διὰ νόσον σώματος;] *Reg.* omittit praepoſitionem διὰ. *Harl.* πόλεμον οὐκ εἶδε νόσος σώματος. unde Cl. Editor conjicit, πόλεμον ἀκ ἐγείρει νόσος σώματος. Propius putarem, πόλεμοι οὐκ εἰσὶ διὰ νόσον σώματος· cujus ſcripturae veſtigia ſervat *Harleianus*. confirmant ſequentia, διὰ δὲ ψυχῆς νόσον οἱ πολλοὶ πόλεμοι, ſc. εἰσι.

Ibid. Οὐδεὶς νοσῶν τὸ σῶμα, συκοφαντεῖ, —— κακὸν μέγα.] Poſt haec quoque clare deeſt integra ῥῆσις, in qua Homo *Animae* morbo laborans deſcribebatur συκοφαντῶν vel τυμβωρυχῶν, &c. prout in praecedenti et ſubſequenti commate factum. Senſus facile perſpicitur: Verba non niſi ex MSS. expectanda. ſed defectus eſt manifeſtiſſimus.

Sect. δ'. τὴν δειλαίαν καλοῦντος,] Scil. πόλιν· niſi ea vox Contextu exciderit: aliquanto enim longius abeſt in praecedentibus. Caeterum Nota Interrog. poſt συναπολλύντο auferenda eſt, et ponenda poſt ἴδηαι in verſu Homerico.

Sect. ε'. οὐδὲ ἀκούσῃς εἶναι τῇ γενναίᾳ ψυχῇ φθορὰν σώματος·] Cl. Vir edidit ἀκοῦσαι, ex Cod. *Harl.* qui habet ἀκοῦσαι. Senſus et veritas aliud volunt, nempe, ἀκουσῃ εἶναι τῇ — ψυχῇ &c. Demoſthenes de Corona: τῆς δὲ πομπείας ταύτης —— ὕστερον, ἂν ΒΟΥΛΟΜΕ'ΝΟΙΣ ΗἿ τούτοις ἀκούειν, μνησθήσομαι. Julianus *Miſopog.* p. m. 112. ὡς καὶ πλέον ἐπεξελθεῖν τοῖς εἰς τοὺς Θεοὺς πλημμελοῦσιν ἢ ΒΟΥΛΟΜΕ'ΝΩι ΜΟΙ ἮΝ. Elegans eſt et frequens locutio. Vide Aelianum *V. H.* XII, 1. et exemplum aliud ex Demoſthene apud Priſcianum lib. XVIII. p. 1169. ubi ex Salluſtio docet Latinos quoque ita locutos.

Ibid. ὡς τάχιστα ἐθέλειν γυμνωθῆναι·] *Nudari, corpore exui:* nam, ut ait Porphyrius *De Antro Nymph.* p. 259. Χιτὼν γε τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, ὃ ἠμφίεσται. D. Paulus 2 Cor. V, 3. εἴγε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ ΓΥΜΝΟΙ', εὑρεθησόμεθα. Ubi ἐνδυσάμενοι eſt *in corpore*, γυμνοὶ *ſine corpore*, ἐπενδυσάμενοι *cum corpore ſpiritnali*, poſt Reſurrectionem: *ſuperinduti* Tertullian. Apolog. cap. ult. Pulchre Philo Judaeus *Vit. Moſ.* p. 477. ἤρξατο μεταβάλλειν ἐκ θνητῆς ζωῆς εἰς ἀθάνατον βίον, καὶ ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον συνησθάνετο τῆς ἐξ ὧν συνεκέκρατο διαζεύξεως, τοῦ μὲν σώματος ὀστρέου δίκην (*more putaminis*) περιαιρουμένου, τῆς δὲ ψυχῆς 'ΑΠΟΓΥΜΝΟΥΜΕ'ΝΗΣ, καὶ τὴν ἐνθένδε ποθούσης ἐνθένδε μετανάστασιν. loquitur de Moſe jamjam morituro. Conſideratur

Digitized by Google

deratur nimirum *Anima* in Corpore, ut *nucleus* incluſus *putamine*, vel ut κειμήλιον aliquod pretioſum, *thecae* vilioris materiae inditum, θησαυρὸς ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, 2 Cor. IV, 7. cujus aeſtimatio fieri nequit niſi *teſtâ* ablatâ, et theſauro γυμνωθέντι. Τὸ ὀστρεῶδες περίβλημα *corpus* vocat Syneſius *De Inſomn.* p. 105. et, τὸ γήινον ἀμφιέσματος κέλυφος, p. 112. ἀγγεῖον M. Antoninus Imp. III, 3. ubi vide erudititiſſ. *Gatakerum*.

Sect. ϛʹ. τείχει περιεχόμενα·] Immo contra, περιχεόμενα, *circumfuſa* muro hoſtili. Et ita MS. *Harl.* et *Paccii* Codex.

Ibid. οὐχ ὁ Ἀχιλλεὺς διώκων, οὐχ ὁ Αἴας μένων,] Diſſ. XXIX, 1. ἢ Ἀχιλλεὺς διώκων, ἢ Αἴας μονομαχῶν. Utrumque recte.

Sect. ζʹ. σκέψαι μεταλλεύων] Legendum puto μεταβαλών, *transferens*, vel *invertens* imaginem, *mutans*, et faciens contra quam in priore fiebat. Diſſ. XX, 3. μεταβαλὼν δὲ ὁ λόγος πρὸς αὐτὴν σκοπείτω. XIV, 6. μεταβαλὼν ἐρήσομαί σε, πότερα οὐκ ἀξιοῖς αὐτῇ τὴν Σωκράτους μοίρας δαιμονίου· ubi nihil erat mutandum, tametſi MS. *Reg.* habet μεταλαβών. XVIII, 1. ἀλλ' οὕτωσὶ φαίη ἄν, μεταβαλὼν τὸ αἴτιον τὸ σόν.

Ibid. ὡς καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ κακὸν ἔρχεται;] Emphaticum magis puto, καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτό· licet *anima* ſit quae male habet, tamen *etiam ad ipſum corpus* malum iſtud pervenit.

Ibid. οὐδὲ ἀναχεῖται τῇ πάσῃ πόλει] Voluit, opinor, *ulli civitati:* at hoc non eſt τῇ πάσῃ πόλει, (quod eſt *toti civitati*,) ſed πάσῃ πόλει. ſic XXXI. πάσης ἠϊόνος, et, πάσης ῥαχίας, *ullo litore*, et, *ulla caute*. XXVIII. πάσης μέθης, *ulla ebrietate:* et, πάντας Λεσβίου καὶ Χίου πόματος ἀκρατέστερον; Diſſ. I. θαλάσσης πάσης ἀσελγέστερος. ſic πάσης πόλεως μείζων, *in urbe majori quavis* aliâ: quemadmodum legi debet apud Herodianum IV, 1. non πόλεως, quod Librarii eſt, et abſurdum. Iſtud τῇ mihi videtur repetitum eſſe a ſyllaba praecedenti, την.

Ibid. ἀνδρὸς μὲν γὰρ ὁ Σαρδανάπαλλος,] Obvium erat, ἀδρὸς μὲν γὰρ &c. *validus enim erat Sardanapallus*, prout ſenſus omnino poſtulat. vide praecedentia. Deinde, quando Alcibiades dicitur καλὸς, non intelligi debet de *formae* pulchritudine, (niſi quatenus ea conſequens ſit *bonae valetudinis)* ſed de *ſanitate corporis:* quaſi dixiſſet καλῶς ἔχων. et ſic Critias dicitur ἰσχυρός.

Ibid. καὶ πλησίον ἀεὶ καταλαμβάνει] Puto, καὶ τὸ πλησίον, *quod vicinum eſt*; ut ſect. 1. Ita conjeceram. Sed MSS. habent τὰ πλησίον.

Ibid. ἀνεπιλήπτου τόλμης.] Recte. ſic Diſſ. IV. ᾧ δουλεύειν ἀνάγκη καὶ ὑπηρετεῖν ὑπερεσίας ἀνεπιλήπτους καὶ παντοδαπάς. et XXXII. τοῦτο τέλος ἀνεπιλήπτου ἐξουσίας· *hic immoderatae licentiae eſt finis*, ut bene vertit *Heinſius*. ἀνέτου ἐξουσίας eodem ſenſu Herodianus II, 14. 17.

IN DISSERT. XIV.

SECT. αʹ. Ἢ διότι &c.] Scribendum arbitror Ἢ, *vel, aut*; non, *num*. plene ita foret, ἢ [τί οὐ θαυμάζεις] διότι &c. *Aut cur non miraris quod* &c.

Sect. βʹ. ἐνσκευασάμενος ἐθέλει ποθήσει] Mallem ἐνεσκευασμένος. Paſſive. ἵππον θέλξιν ἐνσκευάζεσθαι, Syneſius *Encom. Calvit.* p. 55. Plutarchus in *Othone*, p. 1069. D. Γαλατικαῖς ἀναξυρίσι καὶ χειρῖσιν ἐνεσκευασμένος de Cecinna.

Ibid. περὶ λίμνην, Ἄορνον οὕτω καλουμένην.] Lege: περὶ Ἄορνον, λίμνην οὕτω καλουμένην, μαντεῖον ἄντρον, &c. Mox, p 153. diſtingue, καὶ μαντικόν· καὶ συγγενομένων ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο, ἀπαλλάττεσθαι.

Ibid. τὴν ἐπ' αὐτοῦ ὁδόν] Multo uſitatius ἐπ' αὐτό. tamen Diſſ. III, 2. occurrit, ἐκτεινόμενοι ἐφ' ἡδονῇ. ſed et de iſta ſcriptura dubito.

Sect. γʹ. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ &c.] Tota haec ſectio eſt una tantum ſententia et ἐνθύμημα. Lectorem admodum attentum poſtulat. Ponam quod ſatis ſit ad veram, ut mihi videtur, lectionem et diſtinctionem: Εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐστὶ, (καὶ γὰρ σώζεται —— τῆς περὶ αὐτὰ (non αὐτὴ) θεραπείας τε καὶ κομιδῆς) θαυμαστὸν οἱ ταῦτα —— καὶ χρησμοὺς τιμᾷ· εἰ δὲ ἀνὴρ —— καὶ ἄπιστον, καὶ τοῦτον, ὅσῳ αὐτοῦ (non αὐτῷ) ἱκανὸν εἶναι, χρησμῳδεῖν, οὐκ Ἀθηναίοις —— βουλευομένοις, οὐδὲ Λακεδαιμονίοις —— μαντευομένοις, οὐδὲ εἴ τις —— ἐρώτα, οὐδ' εἴ τις διεπυνθάνετο, οὐδ' εἴ τις —— πλουτήσει, οὐδὲ ἄλλο τὶ —— τὸν Θεόν (τάχα μὲν γὰρ —— ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων) ἀλλὰ ταύτῃ γε ὁ Σωκράτης: —— ὅσα ἀνάγκη προσεστήκει. Si plene diſtinguas ante προσεστήκει, ſenſum et connexionem perdideris. male quoque Interrog. nota ponitur poſt θεός. Mentem

Cl. Editoris, qui ex Cod. *Harl.* pro ἔτι dedit ὅτι, init. ſectionis, non aſſequor; neque ex loco ita conſtituto ſenſum ullum poſſum efficere. Caeterum, εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐςι, recte habet, ut Diſſ. XVI, 9. εἰ δ' ἐςιν ἀθάνατ☧, ὥσπερ ἐςίν, &c. de *Anima* loquitur: et XXXVIII, 7. εἰ δὲ ἀγαθὸς ἦν, ὥσπερ ἦν, &c. Senſus vero, et locus quem ex Platonis Phaedro adducit Cl. Vir, clare probant, ut mihi videtur, legendum eſſe τῦτον, ſc. Σωκράτην, non τῦτο· et αὐτῷ, *ſibi*: quod et ultra patet ex particula καὶ ante τῦτον, *hunc* QUOQUE, aeque ac *caeteri* vates ante memorati. Paullo ante, pro τέχνη δεξιωλάτη, idem conjicit ψυχῇ. Mallem τέχνη. praeceſſit enim φύσει γενναιοτάτη, ſub qua ψυχὴ comprehenditur. Sed nondum tota haec ῥῆσις ad liquidum perducitur:

Ibid. ἐπλεονέκτει, τῷ ἐφ' ——— συγγινόμεν☧, "ΟΤΙ τὰ αὐτῷ &c.] Vox ὅτι e loco ſuo mota eſt. Repone: ἀλλὰ ταύτῃ γε ὁ Σωκράτης ἐπλεονέκτει, "ΟΤΙ τῷ ἐφ' ταῖς τῶν Θεῶν φωναῖς συγγινόμεν☧, τὰ αὐτῷ ἐν καλῷ &c. In Luca quidem invenitur hujuſmodi tranſpoſitio in hoc vocabulo, VII, 47. ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ, pro, ὅτι ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι, ἠγάπησε πολύ· et Joanne XII, 39. διὰ τῦτο ὐκ ἠδύναντο πιςεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, pro, ὅτι ὐκ ἠδύναντο πιςεύειν, πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· ſed puto vix occurrere apud Graecos politiores.

Sect. ζ'. δαιμόνιον γέν☧] Concinnius videretur δαιμονίων, vel δαιμόνων, ut Θεῶν et ἀνθρώπων. infra, ſect. 8. τὸ δαιμόνιον γέν☧· et, τῆς δαιμονίων φύσεως XV, 2. Mox tamen ſect. 5. ejuſd. Diſſert. τὸ δαιμόνιον γέν☧ occurrit.

Ibid. ἀθέατ☧ τῦ ἵππων γένυς καὶ ἀμαθέςατος,] Niſi ſcirem Maximum ſaepe ponere Superlativa pro Poſitivis, putarem eum hic ſcripſiſſe, καὶ ἀμαθὴς τέως, *et ignarus antea*, ad illud temporis, πρὸς τὸ παρὸν, Heſychius. Diſſ. IX. ἵνα τὸ ἀφανὲς τέως, ἐπὶ δικαςηρίῳ φωραθῇ· et XXVI. μειράκιον Τρωϊκόν, βυκόλον τέως· de Paride.

Sect. ι'. Τί δὲ ἐμῶ; ἀπεροῦτες ——— Ὁμήρῳ συνεγίνετο διηγυμένῳ αὐτῷ ἐκεῖνα ἃ διηγεῖτο;] Lego ex ſenſu et ſcripturae veſtigiis: Ὁ δὲ ἐμῶ ἀπεροῦτε; περὶ τῦ δαιμονίυ τῦ Σωκράτυς, Ὁμήρῳ ὐ συνεγίνετο διηγυμένῳ ταῦτα ἃ ἐκεῖν☧ διηγεῖτο; Vide *Heinſii* Verſionem. In Cl. *Daviſii* conjectura, videtur deeſſe Nominativus Verbo διηγεῖτο.

Sect. ς'. καὶ ἰδιωτικὸν καὶ δημοτικόν,] Abſurde. ſi enim *utrumque* fuerit, et ἰδιωτικὸν et δημοτικόν, (quae duo ſunt maxime *contraria*,) quomodo ἓν καὶ ἁπλοῦν? Scribe, καὶ ἰδιωτικόν, ὐ δημοτικὸν· ἢ πολλαπλοῦν &c. Vult, Socratis Daemonium fuiſſe rem Perſonalem, patet ex Oppoſitione Homerici Daemonii, in ſequentibus. ita Diſſ. VI. ἀλλ☧ αὖ πόλεμ☧ ἐμπεσὼν τῇ ψυχῇ, ὐ δημόσιος, ἀλλ' ἰδιωτικός.

Ibid. ἢ ἀπολογεῖσθαι βυλόμενον, ἢ ἀποθνήσκειν προαιρυμένῳ ὐ κωλύον.] *Heinſius* ſupplet ὐκ ἐῶν, *non permittens*, poſt βυλόμενον· recte ad ſenſum. ſed aliter ſcripſit Maximus, niſi fallor: nempe, ἢ ἀπολογεῖσθαι βυλόμενον ΚΩΛΥΟΝ, ἢ ἀποθνήσκειν προαιρυμένῳ 'ΟΥ ΚΩΛΥΟΝ. De qua reſtitutione vix dubitabitur poſt haec exempla moris ejus: Diſſ. IX, 2. τὸ μὲν σῶμα ΠΑΡΕΙ͂ΧΕΝ, ——— τὴν δὲ ψυχὴν 'ΟΥ ΠΑΡΕΙ͂ΧΕ. XXXVI, 2. τὰς ἐντυχίας ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΕΣ, τὰς ἀρετὰς ΜΗ` ΘΑΥΜΑ'ΖΟΝΤΕΣ. XVIII, 7. εἰ δὲ μή, τὰς μὲν αἰσχρὰς "ΕΞΕΙΣ, τὰς δὲ τελείας 'ΟΥΧ "ΕΞΕΙΣ. et paullo poſt, ſect. 8. ἀποκτεῖναι μὲν ΔΥ'ΝΑΝΤΑΙ, βλάψαι δὲ 'ΟΥ ΔΥΝΑΝΤΑΙ. Si plura cupis, vide III, 7. XXVI, 8. XXXI, 7. XXXVIII, 1. Ita quoque ſupplet Cl. Editor.

Ibid. καὶ "Ερω,] Caetera Numina hujus loci articulum praefixum habent, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἥραν, τὸν Ἀπόλλωνα· cur non igitur καὶ τὸν Ἔρω?

Ibid. ταυτὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ σώματα] Vocem ultimam ſuſpectam habeo. Legendum forte, τὰ ὀνόματα καὶ τὰ φαντάσματα· ut paullo ante, καὶ ἐν πολλοῖς 'ΟΝΟ'ΜΑΣΙ, καὶ ἐν πολλοῖς ΦΑΝΤΑΣΜΑΣΙ. Per ὀνόματα vult *nomina* varia quibus τὸ Δαιμόνιον Homericum appellatur; interdum *Jupiter*, interdum *Apollo*, vel *Minerva*, vel *Venus*, &c. Per φαντάσματα (ſi ita ſcripſit) diverſas *ſpecies* ſub quibus *apparuit*; interdum ſub *Amici* vel *Sodalis* forma, interdum *anûs*, aliquando *hoſtis* &c. τῦτο γάρ ἐςι, inquit, τὸ ἀνθρώποις ΦΑΝΤΑΖΟ'ΜΕΝΟΝ καὶ προσφθεγγόμενον· et Diſſ. XV. ad fin. ὁ δὲ Ἕκτωρ ——— ΦΑΝΤΑΖΕΤΑΙ πυκνὸν εἶναι τὸ πεδίον. Si quis pro σώματα malit ῥήματα, vel ᾄσματα, habebit unde ſententiam ſuam tueri poterit. Mox, Verbum φθέγγεσθαι non admodum placet.

Ibid. μεταλαβὼν ἔρωτος] Vide quae dixi ad XIII, 7. ubi malui μεταβαλών. Plato in *Sympoſ.* p. m. 37. ὥσπερ ἄν εἴ τις μεταβαλών, εἴτε τῦ καλῦ τῷ Ἀγαθῷ χρώμενος, πυνθάνοιτο, &c.

Sect.

Sect. ζ'. *μοχθηρᾶς φύσεως καὶ γνώμης πονηρᾶς,*] Pro *μοχθηρᾶς* Codd. habent *μοχθηρίας*· quod Cl. Editori placuit. eodem jure ſcribendum videretur *καὶ γνώμης πονηρίας* pro *πονηρᾶς*.

Ibid. *ὡς σῶμα νοσερὸν, ὡς πλοῦν ἄδηλον, ὡς ὁδὸν διεσκαμμένην,*] Si nihil Contextui deſit poſt *διεσκαμμένην*, ἀπὸ κοινοῦ repetendum eſt *διελθεῖν ἀπταίςως καὶ ἀσφαλῶς* ante hos Accuſativos. Mox, pro *ἀντιταράττει*, ſuſpicor Maximum ſcripſiſſe *ἀνταράττει*, *contra illam arietat:* ſumpta metaphora ab animalibus quae capitibus impetunt. Auctor *Encom. Demoſth.* inter opera Luciani, p. 702. *ὃ γε (Δημοσθένους) καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ ΚΡΙΟΥΣ ἢ καταπέλτας, Ἀθήνηθεν ὡρμημένους, διασείειν αὐτῷ καὶ ΚΑΤΑΡΑΤΤΕΙΝ τὰ βουλεύματα.* ſic *ἐξαράττειν* Syneſio Epiſt. LVII. p. 31. de Andronico: *τῇ ΚΕΦΑΛῌ τὸν οὐρανὸν ἐξαράττειν ἐπιχειρεῖ.* Vide doctiſſ. *Gatakerum* ad M. Antoninum VI. 20.

Sect. η'. *τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πρὸς τὸ θεῖον κάλλος.*] Omnino *κράτος*, (non *κάλλος*,) cum opponatur *ἀσθένειαν*. Quae ſequuntur, *ἀλλὰ τὸ τῶν ἑρμηνέων γένος* &c. deſumpta ſunt ex verbis Diotimae apud Platonem in *Sympoſio*. Operae pretium erit loca contuliſſe, ut fontem videas unde tam largiter hauſit Maximus. Paullo ante, *τὸ θνητὸν* recte habere opinor; neque legendum *τῷ θνητῷ* cum Codicibus, neque *τοῦ θνητοῦ* cum *Daviſio*. ſi enim mutes, deerit Nominativus Verbo *διαλεχθῆναι*. Ordo verborum eſt confuſus, ut in Platonis imitatore. Vide *Heinſii* Verſionem.

Ibid. *φωνῆς συνέσει*·] Contrarium dicere debuit, *ignorantia linguae*, *φωνῆς οὐ συνέσει*, *non-intelligentia*, per *ὑφὲν*, quod Graecis ſcriptoribus ſatis frequens eſt. ſic *οὐ-τέχνη*, *non-ars*, Diſſ. XXIII, 2. *οὐκ-ἔθνει*, Rom. X, 19. *ἐν οὐκ-ἰσχύϊ*, Thren. I, 6. *οὐχ-ὁδῷ*, Pſalm. CVII. 40. Vocula *οὐ* omitti potuit ob ſimilitudinem literarum *συ* quae ſequebantur: quemadmodum ſupra ſect. 5. *Ὁμήρῳ οὐ συνεγένετο.*

IN DISSERT. XV.

SECT. α'. *ἀποκεχρῆσθαι διὰ σωμάτων ἀνθρωπίνων.*] Perperam, pro *ςομάτων*. Athenagoras *Legat.* p. m. 30. *πιςεύειν τῷ παρὰ τοῦ θεοῦ πνεύματι, ὡς ὄργανα κεκινηκότι τὰ τῶν προφητῶν ςόματα.* Philo Judaeus lib. *περὶ Φυγάδων*. p. 325. *Λοιπὸν δὲ ἤδη καὶ περὶ τῆς ἀνωτάτω καὶ ἀρίςης πηγῆς, ἣν ὁ πατὴρ τῶν ὅλων διὰ προφητικῶν ἐθέσπισε ςομάτων*· ſic et ibi ſcribendum pro *σωμάτων*. ita Deus loqui dicitur *διὰ ςόματος πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν*, Actor. III, 21. et 18.

Ibid. *ὁ γὰρ σάρκας, —— οὐδὲ ὀςᾶ,*] D. Lucas XXIV, 39. *πνεῦμα σάρκα καὶ ὀςέα οὐκ ἔχει.*

Ibid. *ἀλλὰ τίς μήν; Ὁποῖον* &c] Ita Codices pro *τί*. recte: *qualis igitur?* *Ὁποῖον* quoque bene habet: ut ſect. 3. *σκόπει δὲ τὸ πᾶν οὕτως* &c. et ita paſſim.

Sect. β'. *Ποῖ τοίνυν ἡμῖν οἰχήσεται* &c.] Ita XXXI, 1. *ποῖ ποτε οἰχήσεται φερόμενον τὸ μὴ σοφόν;* *quonam abibit?* ubinam collocabitur?

Sect δ'. p. 169. *ἐν χυμοῖς, ἐν σώμασιν,*] De *corporibus* egerat in praecedenti ſententia: neque alioquin huic loco apta eſt vox *σώμασιν*. Lego, *ἐν χυμοῖς, ἐν ὀσμαῖς* dicam ad Diſſ. XVII, 7. Tranſpoſitae prima et ultima literae (*σωμασι* pro *οσμαις*) hoc mendum videntur procreaſſe.

Sect. ς'. *τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ νόμῳ*] Cod. *Reg.* (monente Cl. *Daviſio* in priore editione; nam in hac, omnino ſilet) pro *αὐτῷ* habet *αὐτοῦ*· quae eſt indubitata Maximi ſcriptura: *ſuo tempore et lege:* id eſt, ſecundùm *tempus* ſibi a Deo praeſcriptum, et *leges* a Deo aſſignatas. Sic Diſſ. XLI, 4. *τῶν μὲν σωμάτων τῷ αὐτῶν* (non *αὐτῷ*) *νόμῳ καὶ χρόνῳ φθειρομένων, τῆς δὲ ψυχῆς ἐπὶ τὸν αὐτῆς τόπον καὶ βίον ἀνακαλουμένης.* D. Paulus 2 Theſſal. II, 6. *εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.* et ita Lucas I, 20. et alibi in Evangeliis, et Pſalm. I, 3.

Ibid. *ὑπὸ χρωμάτων ἐπιταραττόμενον,*] Vulgo legitur *σωμάτων*· pro quo conjeceram *νοσημάτων*, ut Diſſ. XVI, 9. *ἐλευθέρα μὲν γενομένη (ἡ ψυχὴ) σαρκῶν, —— ἐλευθέρα νόσων.* Sed cum Cod. *Reg.* habeat *χρωμάτων*, nihil ultra dubitandum; praeſertim cum voces *χρωμάτων* et *χημάτων* tam ſaepe conjungantur tum Noſtro, tum Platoni, et caeteris Graecis ſcriptoribus.

Ibid. *τὰ ὥσπερ καλώδια*] Senſum ſumpſit ex Platonis *Timaeo*, prout laudatur a Longino *περὶ Ὕψ.* ſect. XXXII.

Sect. ζ'.

Digitized by Google

Sect. ζ'. καὶ ἑκὼν μὲν οὐκ ἄν τις προσέλθοι, ὅτι μὴ θύσων· θύσας δὲ &c.] Ita diſtinguendum: et vertendum, *neque ſponte ſua quiſquam eò acceſſerit, niſi rem divinam facturus: poſtquam autem fecerit*, &c. Rurſus, ad finem, diſtingue, ἀλλ' οὐχὶ ὄναρ εἶδον καὶ τὸν Ἡρακλέα, ἀλλ' ὕπαρ. prout ex Cod. *Harl.* monuit *Daviſius*.

IN DISSERT. XVI.

SECT. α'. λόγον, οὑτωσὶ ἐρηθέντα,] Οὑτωσὶ ponitur pro *nude*, ſine ulla probatione vel examine, negligenter, obiter. ſic XXVIII, 2. τῷ οὑτωσὶ ἀκούσαντι, *ſimpliciter audienti*. XXXVIII, 4. οὑτωσὶ φαύλως ὑποσιπας· ubi ſingula ſunt Diminutiva. Ariſtides *Panath.* p. 161. ed. *Jebb.* ἔξωθεν οὑτωσὶ σκοπῶν. vide et eundem p. 93. et Platonem de *Repub.* lib. VII. ubi quaerenti Socrati, ἀλλὰ γὰρ τί ἔχεις &c. reſpondet Glauco, οὐκ ἔχω γ', ἔφη, νῦν γ' οὑτωσί· in praeſens, ex tempore, ſine conſideratione. Vide et Jul. Pollucem Praefat. lib. IX.

Ibid. Ἐν τῷ Διὸς &c.] Vulgatae Editt. praeponunt vocem ἡμέρας, quam in hac omiſſam video, cum eam non agnoſcant MSS. Fieri poteſt ut in aliis Codicibus, et ex Prima Ἐκδόσει, fuerit μέσης ἡμέρας ἐν τῷ Διὸς &c. ecce enim Diog. Laërtius ſcribit de Epimenide: οὗτος ποτὲ πεμφθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς ἀγρὸν ἐπὶ πρόβατον, τῆς ὁδοῦ ΚΑΤΑ ΜΕΣΗΜΒΡΙ'ΑΝ ἐκκλίνας, ὑπ' ἄντρῳ τινὶ κατεκοιμήθη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα ἔτη. Non adeo vero uſitatus ordo Verborum, ἐν τῷ Διὸς τῷ Δικταίῳ τῷ ἄντρῳ, pro, ἐν τῷ τοῦ Διὸς τῷ Δικταίῳ ἄντρῳ· tametſi idem ordo iterum occurrit XXXVII, 1. Caeterum hoc Epimenidis vaniloquium et mendacitatem tetigit forte D. Paulus Epiſt. ad Tit. I, 12. ἴδιος αὐτῶν προφήτης, *proprius Cretenſium* mendacium *propheta*: utpote Ipſe *mendaciſſimus*. ob quam rationem, poſt adductum ex Illo verſum, addit, αὕτη ἡ μαρτυρία ἐστὶν ἀληθής· quaſi dixiſſet, Licet in caeteris vaniſſimus ſit et futiliſſimus Epimenides, tamen *teſtimonium hoc* de Cretenſibus *verum eſt*.

Ibid. θεοῖς καὶ θεῶν λόγοις, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δίκῃ.] Melius putarem θεῶν ἐγγόνοις. ita infra ſect. 9. θεοῖς καὶ θεῶν ΠΑΙΣΙ' συγγεγενημένον. Diſſ. XIX. ὧν τὸν μὲν νόμοι θεοὶ καὶ θεῶν ΠΑΙ'ΔΕΣ. et alibi eodem modo. Caeterum Ἀλήθεια et Δίκη pro *Perſonis*, opinor, ſumendae ſunt: quemadmodum Haec Actor. XXVIII, 4. ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ Δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ἡ Δίκη, *Nemeſis*, (loquuntur enim Ethnici,) Vindicta divina, quam πάρεδρον τοῦ Θεοῦ vocat Philo lib. de *Joſepho*, p. 362. Sic et Ἀμαρτία et Δικαιοσύνη ſaepe in cap. ſexto Epiſt. ad Romanos, et Θάνατος cap. V, 14. Paullo inſerius, in hac ſectione, poſt τὰ ὄντα pone plenam diſtinctionem.

Sect. β'. πρότερον γένοιτο] Non video quare diceret γένοιτο potius quam ἐγένετο.

Ibid. πάντα ὕποπτα θεωμένη,] Vox ὕποπτα, *ſuſpecta*, nihil agit hoc loco. Lego, πάντα ἄποπτα, *omnia quae ex alto* (vel *longinquo*) *ſpectari poſſunt*. Heſychius: Ἄποπτον, πόῤῥω ὁρώμενον. vide et Suidam. Nazianzenus *Stelit.* I. initio: ὥσπερ ἐξ ἀπόπτου τινὸς καὶ μεσαιτάτης περιωπῆς. Vide XXII. ad finem, XXVIII, 5. XXXII, 1.

Ibid. καὶ ἔθνη ἀνδρῶν καὶ παθήματα] Scripſit, opinor, ἤθη ἀνδρῶν, *mores hominum*: quae voces in Codd. perſaepe commutantur. Vide Joſephi *contra Apion.* lib. II. p. 1376. ed. *Hudſon.* et paſſim apud Philonem Judaeum.

Sect. γ'. γαλήνης καὶ ἠρεμίας αὐτὴν περιπομπευούσης;] Putarem περιπομπευσῶν, vel περιπομπευσάσαιν, cum *duae* ſint de quibus loquitur.

Ibid. ἐπὶ τὸ ἀληθὲς, ἐπὶ τὴν ὄψιν.] Deeſſe puto τῶν ὄντων· ut ſit, ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων ὄψιν. ita mox: Νόμιζε δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ὄψιν τινὰ εἶναι διηρθρωμένην ΤΩ'Ν Ο'ΝΤΩΝ φύσει. et paullo ante dixerat, *Animam, in hoc corpore defoſſam*, μόλις πῶς (ſcr. πως) ἐνορᾶν ΤΑ' Ο'ΝΤΑ. XXII, 2. ἀλλ' ἀληθινὸς ἔρως, καὶ ἡ ΤΩ'Ν Ο'ΝΤΩΝ ΘΕ'Α, καὶ ἡ περὶ ταῦτα φιλοτιμία. Conjici quoque poteſt, ἐπὶ τὴν ἔποψιν, ut Diſſ. XIV. τῆς εὐγενοῦς ἐπόψεως· ut adludatur ad morem initiatorum in *Sacris Eleuſiniis*, qui ἐν τῇ δευτέρᾳ μυήσει, ἘΠΟΠΤΕΥ'ΕΙΝ λέγονται, Harpocration in Vocc. quo referendum iſtud Syneſii *De Inſomn.* p. 102. εἰς τὰς τελειωτάτας ΤΩ'Ν Ο'ΝΤΩΝ ἘΠΟΨΙ'ΑΣ. vide et Epiſt. CV. Unde ἐποπτικὸν μέρος Philoſophiae, Platoni et Ariſtoteli: de quo vide Plutarchum *De Iſid. et Oſirid.* p. 382. D.

Ibid. p. 177. σώζεται μὲν γάρ· αὐτοῦ ἡ ὕλη ἀεί,] Praeceſſit vox πάθος, cujus ultimam literam adhaeſiſſe opinor τῷ σώζεται, et pro eo legendum, ἔστι. ita infra, ſect. 9. ἀνάγκη τις αὐτῇ τοῦτο ἐξ ἀιδίου οὐσίας.

XVII,

XVII, 10. ἴσον αὐτῇ τοῦ φρονεῖν ἴσχειν. Sed, quod praecipuum eſt, videtur hoc (ut innumera in Maximo) adumbratum ex Platonis loco lib. VI. de *Repub.* verſus finem: ἐνούσης τῆς ἐν ὄμμασιν ὄψεως, καὶ ἐπιχειροῦντος &c.

Ibid. p. 179. ἐμποιήσει τῶν ὀφθαλμῶν] Obvium erat τοῖς ὀφθαλμοῖς, et ita conjeceram. Confirmant MSS. Mox, pro Νομίζε δὲ mallem δή.

Ibid. ὑπεκχύσθαι αὐτῇ] Potius ἐπικεχύσθαι, ut paullo ante, ὑπὸ συμφορᾶς ἐπιχυθεῖσα ἀχλύς· ubi eadem omnia.

Sect. δ'. θεραπεύει τὰς ὠδῖνας,] Non dubium puto quin legendum ſit τὰς ὠδῖνας ex Cod. *Harl.* et conjectura *Stephani*; quia ſequitur, ἀπαλλάττει τῆς ὀδύνης τὴν φέρουσαν· quae Vocabuli et Senſus ταυτότης in eodem commate ferri vix poteſt. conjungit Plato de *Rep.* IX. μεγάλως ὠδῖσι καὶ ὀδυνῶσι συνέχεσθαι. Hieremias XXII, 23. καταστενάξεις ἐν τῷ ἐλθεῖν σοι ὀδύνας ὡς τικτούσης· et ibi Cod. *Alexandr.* habet ὠδῖνας.

Ibid. ἡ ψυχὴ ξυνίησι,] Non recte procedit neque reſpondet Comparatio, quae ſumpta erat a *feminibus*. Lego, ἡ ψυχὴ ἀνίησιν, *anima emittit*, germinare facit; propter ea quae ſequuntur, σπέρματα ἐμπεφυτευμένα τῇ ψυχῇ. ſic Ariſtides *Panath.* p. 104. ἀνῆκεν ἡ χώρα τοὺς ἄνδρας· loquitur de regione Attica, quae αὐτόχθονας ex ſinu ſuo natos *emiſit.* τὰς τέχνας ἀνίησιν, Syneſius *Encom. Calv.* p. 46. Vide Sophoclem *Oedip. Tyran.* v. 288. et doctiſſ. *Pearſonum* in Praefat. ad Verſion. LXX. edit. *Cantabr.* 1665. p. 7.

Sect. ε'. εἰς γῆρας ὑπονοστῶν καὶ ὑποφθειρόμενος.] Non audiendus Vir ſummus cum legit ὑπονοστῶν et ὑποφθειρόμενος. quippe ὑπονοστεῖν recte dicitur de iis qui in ſenectutem vergunt, prout docet Jul. Pollux II, 2. p. 162. Ὑποφέρεσθαι quoque proprie dicitur qui *paullatim*, et *tacite*, et quaſi per gradus quoſdam verſus ſenectutem defertur. Longinus περὶ Ὕψ. ſect. IX. μεγάλης φύσεως, ὑποφερομένης ἤδη, ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. Paullo ante diſtinguendum —— εἰπεῖν ἔχω· ἐφρωμένον γὰρ τὸ θρέμμα καὶ ἀκρόσφαλες, φιλόψυχον, ἄπιστον, ἀσαφές, καὶ ἐμπληκτόν.

Ibid. λέγει δέ πως αὐτό] Scribe αὐτός, ſc. Ὅμηρος, ut paullo ante, ᾧ διαλέγονται. Et ita MS. *Regius.*

Ibid. καὶ τὸ εἰδέναι— εὖ ἔχει] Forte, τοῦ εἰδέναι εὖ ἔχει· ut γνώμης ἔχει καλῶς, XXII, 2. Scio tamen alterum defendi poſſe.

Ibid. οὐκοῦν ἥξει ποθεν] Non intelligo. neque *Heinſius*, opinor; qui pro verſione harum vocum ſubſtituit, *Apage.* Conjicio, οὐκοῦν ἥξει πόθεν; *unde igitur veniet?* vide ſequentia.

Ibid. καὶ γὰρ ἠπειρώτης ἀνὴρ &c.] Haec non recte habent. pro οἴακι ἐντύχῃ ſenſus poſcere videtur τοῖς οἴακα φέρουσιν ἐντύχῃ. pro eo vero quod Maximus appellat οἴακι, Homerus ponit ἐρετμὸν Odyſſ. Λ. 128. Ita certe intellexit iſtum locum Porphyrius lib. *De Antro Nympharum*, ad finem: ὡς πτύον εἶναι ἡγεῖσθαι τὴν ΚΩΠΗΝ. Sed hoc forte fuerit Noſtri ἁμάρτημα μνημονικόν. Porro, φαιδίμω ὤμω poſſunt eſſe Dualis numeri, et ſcribi ſine punctis.

Ibid. p 183. πάλιν ἤδη ἐκεῖνον διέρεσθαι.] Parum video quis locus ſit τῷ ἤδει in hac re. Sed video Maximum ſcripſiſſe, πάλιν ἤδη ἐκεῖνον (vel κἀκεῖνον) δεῖ ἐρέσθαι· *rurſus jam iſtum quoque interrogare oportet.*

Sect. ϛ'. τὴν μὲν ὕπνον αὐτόν, λήθην] Conjeceram αὐτῶν, ſcil. νοημάτων, ut ſtatim, τὴν δὲ ἀνάμνησιν αὐτῶν. Sed video *Reg.* omittere vocem αὐτόν· opinor ex Secunda Maximi Editione, cujus ſcripturam iſte Codex praecipue ſequitur.

Ibid. εἰ δὲ βούλει, καὶ ταύτης εἴκαζέ μοι τὸ γινόμενον γεωργίας &c.] Pro ταύτης *Stephanus* et *Heinſius* legunt ταύτῃ· et pro γινόμενον Codd. habent λεγόμενον· recte omnes, modò ponas minimam diſtinctionem poſt λεγόμενον. ſic XVII, 9. εἰ δὲ βούλει, τῇδε εἴκαζέ μοι τὸ λεγόμενον. haec eſt ipſa res: τῇδε enim eſt ταύτῃ, *hoc modo*, *ita*. et ſic paullo poſt, μᾶλλον δὲ ταύτῃ εἰκαζέσθω.

Sect. ζ'. τὴν δὲ ψυχὴν γίγνεσθαι τῆς μνήμης ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ ἀναπεμπαζομένης ἕκαστα &c.] Duriſſimus eſt hic ordo verborum. in priori Edit. multo facilior erat, γίγνεσθαι ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ, τῆς μνήμης ἀναπεμπαζομένης &c. qui mihi aut reſtituendus videtur, aut pro γίγνεσθαι vel γίνεσθαι legendum forte κινεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ συμπίνειν τοῖς Φαίαξιν, αὐτοῦ μένον, τὴν δὲ ψυχὴν κινεῖσθαι, τῆς μνήμης ἐκεῖ ἐν Ἰλίῳ ἀναπεμπαζομένης ἕκαστα &c. ita κινεῖσθαι oppoſitum erit τῷ, αὐτοῦ μένον. ſic Arrianus III, 24. τὰ μὲν ΜΕΝΕΙΝ ΕΝ ΤΩι ΑΥΤΩι, τὰ δὲ ΚΙΝΕΙΣΘΑΙ. Quod vero *Harleian.* pro ἀναπεμπαζομένης habet ἀναπλαζομένης, id Duabus Maximi Editionibus imputo.

Ibid. Ἕκαστα γάρ, οἶμαι, τῶν ὅλων &c.] Vide quam negligenter in hoc loco verſati ſunt Exſcriptores harum Diſſertationum. *Quinque* Media ſtatuit Maximus per quae omnes Ideas quas habemus, connectimus, Χρόνον, Πάθος, Τόπον, Νόμον, Δύναμιν.

quando igitur, inquit, aliquid Senſibus noſtris offertur, ii ſtatim iſtud arripiunt, et tradunt Intellectui, qui traditum comparat cum caeteris quae repoſita habebat; et examinat utrum inter ſe conveniant et cohaereant Χρόνῳ, Φύσει, Νόμῳ, Τόπῳ, Τιμῇ, Δυνάμει. Jam *Sex* habes: et Πάθος, quod erat in priori catalogo, ejicitur, et in locum ejus admittuntur Φύσις et Τιμή. Quaenam haec Inconſtantia et Sui Oblivio? Ne putes ita a Maximo relictum fuiſſe. ſed haec non poſſunt reſtitui ſine MSS. moneo tantum, pro νόμῳ legendum videri νομῇ. et ſupra pro νόμον, νομήν, non νομὸν cum *Heinſio:* quia hac voce, *diſtributionis* ſignificatu, (quem poſtulat loci ſenſus,) nunquam utitur Maximus; iſtâ, ſaepius.

Sect. θ'. τοῦτο ἐξ ἀιδίου ὑπεῖναι,] Τοῦτο, id eſt, τὰς νοήσεις τε καὶ ἐπιστήμας τῶν πραγμάτων, prout ſtatim explicat. ſcribendum igitur potius videretur ταῦτα.

IN DISSERT. XVII.

SECT. α'. ἀμφισβητοῦν λόγον &c.] Puto ſcribendum ἀμφισβητοῦντα λόγον λόγῳ φέρω· *rationem rationi oppoſitam* (vel *diſceptantem*) *tolero.* quia ſi retineas ἀμφισβητοῦν, caetera, λόγον λόγῳ φέρω, nullum ſenſum efficient. πολεμοῦν λόγον λόγῳ Diſſ. XIX. λόγον λόγῳ ἐπανιστὰς, Diſſ. XX.

Ibid. τὸ μὲν ὄνομα δῆλον,] Immo ἄδηλον, *incertum*; ut ἀφανὲς, et ἀμφισβητήσιμον, quae ſequuntur. unde huic mox opponitur ὀνομάτων σαφεστάτων. Ὄνομα eſt ἐτυμολογία: ambigitur enim de ratione hujus vocabuli. vide Schol. Homer. Il. A. v. 222. Dicit igitur, Rationem *Nominis*, et *Eſſentiam*, et *Poteſtatem* τῶν Δαιμόνων nobis parum eſſe comperta: et ideo Dubitationem et Diſquiſitionem tolerabiles eſſe ἐνταῦθα, *in hac re.* ſed longe aliter habet quando de *Deo* agitur.

Ibid. p. 191. ἐπέρωθεν τις πυθέσθαι ποθεῖ τὴν Πλάτωνος δόξαν,] Cl. *Andr. Schottus* conjicit πιστεῦσθαι pro πυθέσθαι. Recte habet πυθέσθαι· et innuit his verbis Maximus, ſe rogatu Cujuſdam hanc Diſſertationem ſcripſiſſe, et publice jam recitare. In verbis quae ſtatim ſequuntur, cave, Lector, ab Interpretatione: ut et ab iſta initio ſect. β'. οἷον ἂν εἴη τὸ πάθος &c.

Sect. β'. ξυνεπιλαβέσθαι ἡμῖν τοῦ παρόντος λόγου,] Id eſt, ἕνεκα (non ἐπὶ, quod excidiſſe putavit *Heinſius*) τοῦ παρόντος λόγου, *quod ad praeſentem ſermonem attinet*, in praeſenti ſermone. ſic XIV, 7. τούτοις καὶ τὸ Θεῖον ἐθέλει ξυνίστασθαί τε καὶ ξυνεπιλαμβάνειν ΤΟΥ͂ ΒΙ'ΟΥ, ὑπερέχον χεῖρα καὶ κηδόμενον· ubi τοῦ βίου pariter eſt ἕνεκα τοῦ βίου, *quod ad vitam attinet:* ſcil. protegendo eam ab externis periculis. Eadem eſt ratio in iſto XV, 6. ἐκλείπουσα μὲν αὐτὴν ΤΟΥ͂ πρόσθεν ΒΙ'ΟΥ, μεταχειρίζουσα δὲ ΤΟΥ͂ ΠΑΡΟΝΤΟΣ· hoc eſt, ἕνεκα τοῦ πρόσθεν βίου &c. et ita in ſimilibus locutionibus, quae frequentiſſime occurrunt. Hinc etiam intelligitur iſtud D. Pauli *Galat.* VI, 17. τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· quod eſt, ἕνεκα τοῦ λοιποῦ, *quod ad reliquum attinet*, caeterum, *de caetero*, Vulgata: et ita loquuntur optimi Graeci Scriptores, Lyſias Orat. XXIV. (p. 416. ed. *Taylor.* p. 170. ed. *Steph.*) Joſephus *Ant. Jud.* IV. 8, 2. VII. 7, 2. Aelianus *Var. Hiſt.* XIV, 7. Arrianus Diſſ. I, 11. p. 114. et alii multi.

Sect. γ'. ἡ περὶ Πλάτωνος,] Senſus videtur velle, ἡ περὶ τῆς Πλάτωνος· ſcil. ἐννοίας. *Scaligeri* conjecturam, cui ſuffragatur *Heinſius*, παρὰ Πλάτωνος, non intelligo. Paullo ante, οὐχ ἡγούμενοι αὐτοί τι εἶναι θεῖον· uſitatius cum articulo, τὸ Θεῖον, quando de ſummo Deo agitur. ſed et iſtud recte. ſic apud Sext. Empiricum *adv. Mathemat.* lib. VIII. p. 320. ὡς ἂν καλὰ μὲν τὸ κοινόν τι πεπιστευκότες τὸ, εἶναί τι θεῖον· quod ſupra dixerat, εἶναί τι Θεὸν, p. 312.

Ibid. Τί τοίνυν, &c.] Dubito an Senſus vel Helleniſmus ſit in hoc, τί ἀποκρινοίμεθα ὅ, τι (idem quod ὃ) ἐστὶν ὁ Θεός; *quid reſponderemus quod* (ὃ) *eſt Deus?* pro, τί ἀποκρινοίμεθα εἶναι τὸν Θεόν. Sed ſcripſit, opinor, Maximus: τί τοίνυν, ὦ τὰν, ἀποκρινοίμεθα; ὅτι ἐστὶν ὁ Θεὸς

Γυρὸς ἐν ὤμοισιν, μελανόχροος, οὐλοκάρηνος;

Nulla in his difficultas.

Ibid. κυανέας μὲν ὄφρυας, χρυσᾶς δὲ χαίτας,] *Stephanus* putavit deeſſe ἔχοντα poſt χαίτας. Cl. Editor dicit, bene ſe habituram orationem ſi ſubintelligas καλά. Atqui illo pacto non procedet oratio, ſtante praeſenti Lectione. debuit enim eſſe, κυανῶν μὲν (καλὰ) ὄφρυας, χρυσῶν δὲ (καλὰ) χαίτας· non κυανέας et χρυσᾶς. Aut igitur deeſt ἔχοντα vel tale quidpiam; aut ſcribendum eſt κυανοῦν et χρυσοῦν.

Ibid.

Ibid. καὶ φιλόσοφοι καταμαντεύονται.] Defectum vidit *Heinſius.* ideo ſupplet, ποιηταί τε καὶ φιλόσοφοι. Sed plura deſunt. vide enim quid ſequatur: Εἰ δὲ συναγαγὼν ἐκκλησίαν τῶν τεχνῶν (i.e. τεχνιτῶν) τούτων, κελεύοις ΑΠΑΝΤΑΣ ΑΘΡΟΟΙΣ &c. Quinam hi ἅπαντες et ἀθρόοι? ipſe dicet verbis ſequentibus eos eſſe γραφέα, ἀγαλματοποιὸν, ποιητὴν, et φιλόσοφον. unde clare patet Maximi ſcriptura et hujus loci ſupplementum, ἕκαστοι ἐξαιρέμενοι τῇ ἐργασίᾳ πρὸς τὸ κάλλιστον δοκεῖ, [γραφεῖς, καὶ ἀγαλματοποιοὶ, ποιηταί τε] καὶ φιλόσοφοι καταμαντεύονται. Cl. Editor nihil deeſſe putat: quod miror.

Sect. δ'. οἴει ἄλλο μὲν ἂν &c.] *Putaſne alind Pictorem, alind Statuarium, &c. dicturum eſſe?* Immo, puto: et Tu ipſe mox adfirmas ſingulos diverſa dicturos eſſe; et monſtras, ſi tibi conſtare velis, te hoc loco ſcripſiſſe, οὐκ οἴει ἄλλο μὲν &c. *negative* interrogando; quod idem eſt ac ſi *adfirmaſſes* ſine interrogatione, prout omnibus notum. et ſic intelligenda ſententia proxime ſequens, quae hoc modo diſtincta fuiſſe debuit, ἀλλ' οὐδὲ μὰ Δία τὸν Σκύθην, ——— ἢ τὸν Ὑπερβόρεον; id eſt, ſi plene concipiatur, ἀλλ' οὐδὲ οἴει τὸν Σκύθην ἄλλο ἂν εἰπεῖν, οὐδὲ τὸν Ἕλληνα ἄλλο ἂν εἰπεῖν, οὐδὲ τὸν Πέρσην, ἢ τὸν Ὑπερβόρεον, ἄλλο ἂν εἰπεῖν; *at neque Scytham putas, neque Graecum, neque Perſam, aut Hyperboreum, alind reſponſurum?* Deinde pro ἄλλα Codd. utroque loco ἄλλως, et pro καὶ οὐ ταὐτὰ exhibent ſolum ταὐτὸ. Forte legendum: ἀλλ' ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς, ἄλλως, ἐν δὲ τοῖς, ἄλλως, οὐ ταὐτὸ, ψηφιζομένους &c.

Sect. ϛ'. τί δράσωμεν, ἢ εἴπωμεν, ἐκ τῆς λοξῆς &c.] Senſum depravavit mala diſtinctio. repone: Ἀλλοι δὲ δὴ τι δράσωμεν; ἢ εἴπωμεν ἐκ τῆς λοξῆς τὰ ἴχνη αὐτοῦ συνειψάμενοι, &c. interrogative. ἢ vel ἦ, eſt *num*, non *aut*.

Ibid. ἄνω τῆς ψυχῆς] Neſcias quid hic faciat τῆς ψυχῆς, aut quam Conſtructionem ſortiatur. Lego ——— ὥς τινα περιωπὴν ἄνω, τῇ ψυχῇ περισκέψασθαι τὰ τοῦ Θεοῦ ἴχνη, &c. τῇ ψυχῇ opponitur Ulixis oculis *corporeis.* ſic VIII, 2. ἰθὺ τοῦ οὐρανοῦ ἀνατεινόμενοι τῇ ψυχῇ. XIX, 6. εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντες ὀρθῇ τῇ ψυχῇ.

Ibid. καὶ ὁ Θεὸς μὴ συμβουλεύῃ.] Deeſſe videtur γὰρ poſt καὶ. ſic in ſententia proxime ſequenti, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς μὴ κωλύῃ. Mox, ὁ Ζεὺς αὐτὸς ὑπὸ αὐτοῦ ſcribe, ὑπὲρ αὐτοῦ. *de ſeipſo.* Deinde, ſec. 7. πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως conjunguntur, quemadmodum Hebr. I, 1. Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. et ita Diſſ. VII, 2.

Sect. ζ'. καὶ θυμοὶ, καὶ ὀργαὶ, &c.] Doctiſſimi Editores non conſiderabant, Maximum non agere hoc loco de *Paſſionibus* et *Adfectibus* Animae, ſed de Rebus quae ſub *Senſus* noſtros cadunt, ζῷα, φυτὰ, λίθοι, βωμοὶ, χρήματα, χροιαὶ: et ideo neceſſario legendum χυμοὶ, καὶ ὀσμαὶ, *ſapores et odores.* ſic Diſſ. IV, 6. ὀσφραινόμενοι ΟΣΜΩΝ τερπνοτάτων, γευόμενοι ΧΥΜΩΝ ποικιλωτάτων, XXI, 3. μυρεψοὺς δὲ καὶ ὀψοποιοὺς, ΧΥΜΩΝ καὶ ΟΣΜΩΝ δημιουργοὺς γινώσκεις. ita vulgo legitur, ὀδμῶν. ſed hoc *Poeticum* eſſe vocabulum, et in Proſa oratione *Ionicum* et *Aeolicum*, non Communis dialecti, docet Jul. Pollux II, 4. ſect. 75. 76. et doctiſſ. *Jungermannus* ad locum: tametſi apud Noſtrum XXVIII, 3. ſcribitur ὀδμῶν, et alibi ſaepe: et apud alios, etiam Atticos ſcriptores, differentiam hanc non obſervatam invenio. ſed pergo. Similis huic locus ſupra Diſſ. XV, 4. p. 169. ἐν φωναῖς, ἐν χροιαῖς, ἐν ΧΥΜΟΙΣ, ἐν ΣΩΜΑΣΙΝ, (pro quo monui legendum videri ἐν ΟΣΜΑΙΣ) ἐν ῥυθμοῖς, &c. Arrianus Diſſ. I, 11. καὶ μὴν τὸ μὲν τῶν χρωμάτων καὶ ΟΣΜΩΝ, ἔτι δὲ ΧΥΛΩΝ (idem quod χυμῶν) κριτήριον ἀγνοεῖν, τυχὸν οὐ μεγάλη ζημία. vide et Sext. Empiricum Adv. Math. lib. VIII. p. 325. D. et Porphyrium περὶ Ἀποχ. III, 8. ubi paria habes exempla.

Ibid. διαστάντα ——— καὶ ταραχθέντα,] Mallem σπαραχθέντα, ut ſect. 4. ἄνω καὶ κάτω φέρονται διασπώμενα καὶ σπαρασσόμενα.

Ibid. συνειλαντος καὶ τας αἰσθήσεις ἀποστρέφοντο;] *Heinſius*, συνειλαντας αὐτὸν τας αἰσθ. ἀποστρέφεσθαι. Alibi latere videtur hujus loci depravatio; nempe in ultima ſyllaba praecedentis vocis καρτερεῖ, pro qua lego καρτερεῖν· ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτερεῖν, συναγείραντας καὶ συνειλαντας καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀποστρέφοντας &c. ἀνδρὸς eſt idem quod ἀνδρὸς καρτεροῦ, (ut *Vir* apud Latinos pro *Vir fortis:*) ut in noto iſto Homerico,

Ἀνέρες ἐστὲ, φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς·

ſic Diſſ. XXIX. init. et XXXI. ad finem. Καρτερεῖν vero recte dicitur de iis qui in victu temperantes ſunt. unde Zeno dicitur καρτερικώτατος καὶ λιτότατος, ἀπύρῳ τροφῇ χρώμενος, apud Diog. Laertium lib. VII, 26. ubi vide *Menagium:* et Sext. Empiricum lib. VIII. p. 335. Paullo ante, vocibus οἴει διαγωνιεῖσθαι, *Schottus* addit πολλῶν. et ſic quidem Diſſ. XXVIII, 2. οἷον χειμῶνα

Digitized by Google

μόνῳ πολλῷ. ſed ſupra, ſect. 1. ejuſdem Diſſert. occurrit, κρηπῖδος πλέον, καὶ οἶνον διαχεόμενον, ſine τὸ, πολὺν· adeo ut non neceſſarium ſit hoc *Schotti* ſupplementum.

Sect. η'. ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ,—— νοητικόν.] Fruſtra in hoc loco, mutilo et male diſtincto, ſenſum quaeſiveris. ſed non difficilis nec dubitanda reſtitutio: ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ (ἐπειδήπερ ἐστιν ἡ πᾶσα ὥσπερ ἄθροισμά τι θρεπτικὸν, αἰσθητικὸν, κινητικὸν, παθητικὸν,) κρεῖττον τὸ νοητικόν. vide quae praecedunt. Supra vero ad XII, 4. monui legendum forte αὐξητικὸν pro αἰσθητικόν. Scriptor incertus Vit. Pythag. apud Photium, Cod. CCLIX. ἔχει τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικήν· de *Homine* loquitur. et mox: καὶ τὴν θρεπτικὴν (ἔχομεν) καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττουμένας τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. Sed nolo adfirmare, propter locum Macrobii in *Somn. Scip.* p. 73. *Habet ergo* (*anima*) *et puriſſimam* &c. Si vero αἰσθητικὸν hoc loco retinendum ſit, certe in iſto Diſſ. XII, 4. pro αὔξει ſcribendum eſt πάσχει, ut ſibi conſtet Maximus. Vide Porphyrium περὶ Ἀποχ. II, 39.

Ibid. p. 201. Πῶ τοίνυν ΤΟΥ͂ΤΟΝ τὸν Θεὸν τάττωμεν;] Scribendum, Πῶ ΤΟΥ'ΤΩΝ, *in utro horum:* id eſt, ut ſupra dixerat, ἐν ποτέρᾳ τῶν φύσεων τούτων τὸν Θεὸν τακτέον; ſic ποῦ γῆς Sophocles *Oedip. Tyran.* v. 107. ποῦ λόγου θήσομεν; Nazianzenus *Stelit.* II. ποῦ Ἑλλάδος apud Laertium in Vita Diogenis. MSS. quoque habent τούτων.

Sect. θ'. ὄνομα μὲν οὐ λέγει, οὐ γὰρ οἶδεν·] Dixiſſe debuit ἤκουεν non οἶδεν, prout liquet ex ſequentibus exemplis, a *Senſibus* petitis: *Dei nomen non dicit Plato; non enim* AUDIVERAT: *neque colorem ejus dicit; non enim* VIDERAT: *neque magnitudinem ejus dicit; non enim* TETIGERAT. unde conjicio vocem ἀκοῇ excidiſſe: οὐ γὰρ ἀκοῇ οἶδεν· quemadmodum ipſe mox dicit, τὸ Θεῖον eſſe ἀπευθὲς ἀκοῇ· et paullo poſt, ἀκουσὶν διὰ συγγένειαν. et ſect. 10. καὶ πορευόμενος μὲν ἈΚΟΥ'ΕΙ τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ἀνελθὼν δὲ ὉΡΑ͂ι. Deinde: οὐδὲ χρῶμα λέγει, οὐ γὰρ οἶδεν· conjeceram εἶδεν· et ita MSS. In ſequenti ſententia diſtinguendum puto, φύσεις αὗται σαρκῶν, καὶ ὀφθαλμῶν συνέσεις.

Sect. ι'. ἀποστρέφεται μὲν καὶ τὰ ὦτα,] Melius abeſſet inutile iſtud καὶ. Deinde, pro ἡγεμόνι αὐτῶν, ſcr. αὐτῷ.

Ibid. σώματα (καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα,—— ἡρμοσμένα) ἀλλὰ &c.] Vel delenda eſt parenthesis, vel pro γὰρ legendum γε. Prius mallem; ut connexio ſit, σώματα· καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα, —— ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπέκεινα ἐλθεῖν δεῖ, &c.

Ibid. ἐπὶ τὸν ἀληθῆ τόπον,] *Heinſius* ἀπαθῆ, adprobante *Daviſio*. Ex loco ſimili Diſſ. XVI, 3. conjicio, ἐπὶ τὸν τοῦ ἀληθοῦς τόπον. locus iſte ita habet, γαλήνης καὶ ἠρεμίας αὐτὴν (ψυχὴν) παραπεμπούσης ἀλύπως ἐπὶ ΤΟ' ἈΛΗΘΕ'Σ· et paullo ante dixerat, ἐντυγχάνῃ ΤΩ͂ ἈΛΗΘΕΙ͂ αὐτῷ. confer caetera iſtius loci cum hoc.

Ibid. συνίῃ Θεὸν —— ταραττομένων;] Omnino ταραττόμενος· ſic etiam *Daviſius*. et pro Θεὸν mallem Θεοῦ, ut mox, συνίῃ ἄν τις νόμου καὶ ἄρχοντος.

Ibid. ἔστ' ἂν αὐτὴ φιλοσοφία &c.] Lego et diſtinguo, ἔστ' ἂν αὐτὴν (ſc. ψυχὴν) φιλοσοφία ὑποδείξηται, ὑποκαλοῦσα &c.

Sect. ια'. Τὸ μὲν ὅλον ὄψει τότε, ἐπειδὰν πρὸς αὐτὸν καλῇ·] Diſtinguendum erat, Τὸ μὲν ὅλον, ὄψει τότε ἐπειδὰν &c. et ſcribendum, πρὸς αὑτὸν, et vertendum, non, *plene quidem et perfecte videbis*, ſed, *ut breviter dicam*, vel, *ut verbo abſolvam*, vel, *in ſumma, videbis tunc cum* te *ad ſe vocaverit:* vir enim ſummus vertit *cum ab eo vocaberis*, quaſi ſcriptum fuiſſet πρὸς αὐτοῦ κληθῇς. Τὸ μὲν ὅλον eſt iſtud quod dixi. ſic Diſſ. XXI, 7. τὸ δὲ ὅλον, ἀπραγμοσύνη τίνος ἂν ἄλλου εἴη πλὴν νεκροῦ; ubi omittitur in verſione. XXIX, 6. τὸ δὲ ὅλον, παραβάλλεις πόνους ἐλευθέρους ἀναγκαίοις πόνοις· ſic et ibi diſtinguendum. XL, 4. καὶ, τὸ ὅλον, ἀνταγωνιστὰς τοῖς ἀρίστοις οὐ δίδωσι, &c. ibi quoque ita diſtingui oportet. recte vertitur, *et ut verbo abſolvam*. M. Antoninus IV, 26. τὸ δ' ὅλον, βραχὺς ὁ βίος.

Ibid. καὶ προσιόντα δέδιεν·] Longe elegantius foret προσιόντος, ſcil. θανάτου, abſolute, *illa appropinquante:* ut mox, καὶ προσιόντος, θαρσεῖ.

Ibid. καλὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸν Θεὸν,] *Heinſius* vertit, *ſcimus quidem pulchrum eſſe Deum:* quaſi legiſſet οἴδαμεν pro εἶναι. Cl. Editor ſilet. Non video unde pendeat Infinitivum εἶναι. Lego: καλὸν μὲν γὰρ οἶμαι τὸν Θεὸν, &c. ſc. εἶναι. ſumptum ex loco Platonis in *Phaedone*, citato a *Daviſio* in Nota prima ad hanc ſectionem: Φαίνεται γάρ μοι, εἴτι ἐστὶν ἄλλο καλὸν &c. ubi Platonis φαίνεται γάρ μοι, Noſter mutat in, οἶμαι γάρ.

Ibid. οὐδὲ λειμὼν καλὸς.] Pro καλὸς Codex uterque habet καλὸν. unde naſcitur certiſſima emendatio, οὐδὲ λειμῶνα (ſcil. οἶμαι τὸν Θεὸν εἶναι) καλὸν, ἀλλ' ὅπ..θεν καὶ ὁ λειμὼν καλὸς·

Digitized by Google

καλῶς optime expreſſit *Heinſius* in Verſione. omnino vide Diſſ. XXVII, 8. p. 331.

Ibid ὃν ἐκ πηγῆς ἀενάου] Scripſit, opinor, ὡς ἐκ πηγῆς &c. ut Diſſ. VII, 2. ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἀενάου ἐστὶ ἡ γένεσις &c. *a quo*, CEU *fonte perenni*, &c. Ovidius.

Ibid. οὕτω καὶ νῦν ἀπόδυσον] Ἐμφατικώτερον foret οὕτω καὶ σὺ ἀπόδυσον &c. Sic in Epigram. Callimachi, Antholog. III, 33.

Οὕτω καὶ σύ γ' ἰὼν τὸν κα[λὸν] σαυτὸν ἕλκ.

Arrianus Diſſ. I, 6. ἄγε δὴ καὶ σὺ, τούτων αἰσθόμενος, ἀπόβλεψον εἰς τὰς δυνάμεις ἃς ἔχεις. Vide et M. Antoninum III, 13. et Porphyrium lib. III. ad fin. Paullo ante, pone ὑποστιγμὴν poſt vocem παθῶν, non minimam diſtinctionem.

Sect. ιβ'. οὐχ ὅσα Βοιώτιος ποιητὴς,] Lege, ὁ Βοιώτιος, ut Diſſ. XXI. ὁ Βοιώτιος ποιητὴς λέγει. ſic ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς, *Steſichorus*: τὸν Τήϊον ποιητὴν, *Anacreontem*, Diſſ. XXVII, 1. 2. Βοιώτιος ποιητὴς eſſet *quivis* poeta ex Boeotia: hic vero intelligendus eſt Heſiodus, poeta *ille* Boeotius. φησὶν ὁ Βοιώτιος ποιητὴς, Julianus in *Miſopog.* p. 139. et, ὁ Τήϊος ποιητὴς, Idem.

Ibid. ἐκ τοῦ Θεοῦ μέχρι γῆς.] Accuratius ſcripſiſſet ἐξ οὐρανοῦ μέχρι γῆς· quia οὐρανὸς et γῆ, non ὁ Θεὸς et γῆ, erant duo Termini quos ipſe bis in praecedentibus ſpectandos propoſuerat. Paullo ante, πρὸς μίαν ψυχὴν βασιλέως —— συμπαίζων νευόντων· *Heinſius* vertit, *ad regis nutum:* bene ad ſenſum. parem fere hujus vocis ſignificationem videor invenire apud Antoninum Imp. II, 6. μὴ εὐδαιμονίαν σεαυτὸν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς τιθέμενη τὴν σὴν ἱμείρεσθαι. Animam ſuam alloquitur. ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς, *in aliorum mentibus, voluntatibus.*

IN DISSERT. XVIII.

SECT. α'. ἀλλ' οὑτωσὶ φαίη ἄν.] Scribo, οὑτοσί. vide initium ſententiae, Ἀνδρὶ δὲ ὅτῳ &c. cui οὑτοσί reſpondet. ita ſect. 2. Ὅτῳ δὴ μέλλει δίκης, —— οὗτος &c.

Sect. β'. μὴ γὰρ ὂν καὶ ἀδικεῖσθαι] Melius forte, μὴ γὰρ εἰ.

Ibid. ἑκάτερον αὐτῶν, καταδέχεται,] Contrarium plane voluit: et ſcripſit, οὐ καταδέχεται. lege ſententiam proxime praecedentem, Ἐν μὲν γὰρ τὸ ἀδικεῖν &c. et fateberis non aliter fieri poſſe.

Sect. γ'. οὐδὲ ἱλεὸν, οὐδὲ ληϊστόν.] Ex Homero, Il. I. 408.

Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε ληϊστὴ
Οὔθ' ἑλετὴ, &c.

Sequitur: οὐκ ἀδικεῖται ὁ χρηστὸς οὔτε ὑπὸ τοῦ μοχθηροῦ· expectares alterum οὔτε quod huic reſponderet, ut in Disjunctionibus fieri ſolet; vel aliquid deeſſe videri poſſet. ſed ſanus erit locus ſi pro οὔτε legas οὐδέ, emphatice: *vir probus ne ab improbo quidem injuria affici poteſt:* quaſi dixiſſet, *nam a probo non eſt metus.*

Ibid. ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅτι μὴ ἀφαιρεθῇ,] Dele μὴ, in ſecundo loco. repetitio eſt a Librario, nata ex praecedente eadem voce.

Sect. δ'. κἂν μὴ λάθῃ·] *Parietum perfoſſorem punit lex,* inquit, *etiamſi non latuerit*, vel, *licet deprehenſus fuerit.* ſtultiſſima ſententia. quaſi *deprehenſio* furis crimen ejus *minueret!* Lego, κἂν μὴ φθάσῃ, *etiamſi non occupaverit facere*, vel, *non effecerit*; quemadmodum in exemplis *Moechi* et *Proditoris*. Hoc verbum φθάνω uſitatius conjunctum habet participium, ut φθάνει λέγων Diſſert. XXIX, 2. Et ita erat hoc loco in prioribus editt. participium δράσας, quod omiſit Cl. Editor ex fide Codicum. Quod vero Maximus dicit, *Legem punire moechum, non qui moechatus eſt tantùm, ſed et qui voluerit*, τὸν βουληθέντα, utinam clariùs locutus fuiſſet, aut indicaſſet apud quamnam Gentem hujuſmodi Lex reperiatur. nam in *Fure* ἐπιχειρήσαντι, et *Proditore* μελλήσαντι, longe ſecus ſe res habet, quod ad Leges Humanas attinet, quàm in *Moecho* βουληθέντι tantùm. Mox, ἀδικεῖ μὲν. διὰ μοχθηρίαν· miror Maximum non addidiſſe τῆς γνώμης, *intentionis*, cum ab iſta, non a μοχθηρίᾳ ſimpliciter, dependeat tota ejus argumentatio, prout ex ſupra poſitis liquet.

Sect ε'. Ὅλως ἐρῶ πονηροῦ νῦν] Deeſt articulus, τοῦ ante πονηροῦ, ut ſect. 3. Et pro νῦν mallem ταμῶ, ut paſſim.

Ibid. εἰ γὰρ τοῦ ὑπάρξαι &c.] Abſurde. lege, ὂν γὰρ &c. ex Cod. *Regio*.

Sect. ς'. ᾧ γὰρ δικαίῳ συγχωρεῖς &c.] Hic quoque, niſi fallor, indicia video mutationis a manu ipſius Auctoris. In priori Editione Cl. *Daviſii* ita correxeram: εἰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ τούτου δικαίου, ᾧ τοῦ παθόντι συγ-

 χωρεῖ;

χωρῆς ἐπεξιὼν εἰς τὸν ἀδικήσαντα, ἐπαναχωρεῖ αὖθις ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν αὐτὸν ἡ τιμωρία, (τὸ γὰρ δίκαιον ἐπ' ἀμφοῖν ἴσον,) ὦ Ζεῦ, καὶ οἷον πεποίηκας; δικαιοσύνην ἐξ ἀδικημάτων. Nihil addideram praeter ὦ poſt δικαίῳ, quod Senſus poſtulabat; et Diſtinctiones mutaveram. Sed *Codex Regius* hunc locum longe aliter exhibet, quemadmodum vides. In prima editione periodus paullo longior erat, et Lectorem attentiorem poſtulabat. ideo ſorte mutavit Auctor: nam hujuſmodi diſcrepantiae vix videbuntur a Librariis profectae. Utcumque hoc ſit, pro πρός τι αὐτὸν, omnino puto Maximum ſcripſiſſe πρὸς τὸν δρῶντα αὐτὸν, vel πρὸς τὸν δρῶντα. vide praecedentia, et Oppoſitum, τῷ παθόντι, quae τὸν δρῶντα videntur poſtulare.

Sect. ζ'. καὶ τειχῶν ἀφαιρέσεως,] Raro admodum, opinor, occurrit haec phraſis pro *deſtructione, everſione murorum*; cum uſitatiſſima ſit τειχῶν καθαιρέσεως. vide Lyſiam edit. *Taylor*. p. 61. 321. Ariſtidem *Panath*. p. 169. Unde δυσκαθαίρετον et εὐκαθαίρετον τεῖχος, Jul. Pollux I, 10. ſect. 170. 171. Alterius exemplum nondum notavi. Mox, μίαν πόλιν λαβὼν, πολλὰς πορθήσεις· *unam urbem capiens, multas devaſtabis*. vult, *unam urbem hoſtilem*, et, *multas tuarum*. ſed hoc in ambiguo relinquit. neque recte opponi videntur λαβὼν et πορθήσεις. melius putarem πορθήσῃ vel ἀπολέσεις.

Sect. η'. ταὐτὸν ἐφθέγξατο,] Pro τὸ αὐτὸ nisi ſcribendum ſit ταυτὸν, vel putandum apicem omiſſum eſſe, et ex τὸ αὐτὸ factum ταὐτὸ. Vulgatae exemplum non eſt ad manus, ex ſcriptore proſaico.

Sect. θ'. ἐκ τῆς αὐτῆς παλαίστρας προεληλυθὼς] Verius προεληλυθὼς, *prodiens*. Mox, ad fin. ſect. pro τὸν ἄδικον, quae ſcriptura eſt Codicum et Editionum, admiſit in Contextum Cl. Editor conjecturam *Stephani*, τῶν ἀδίκων· ſine cauſſa, opinor: immo non recte. Conſtructio eſt: ὥστε καὶ καταγέλαστος ἂν γένοιτο ὁ μὴ πεφυκὼς (ἄδικος,) ἀντεπιχειρῶν ἀδικεῖν τὸν ἄδικον καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ τῷ ἔθει· *adeo ut ridiculus foret homo qui natura non eſt injuſtus, ſi viciſſim conaretur injuria afficere hominem qui injuſtus eſt tum natura, tum arte et conſuetudine*. Jam alteram Conſtructionem ſi experiaris, ὁ μὴ πεφυκὼς (ὢν vel εἷς) τῶν ἀδίκων, videbis ſenſui deeſſe has ipſas voces, τὸν ἄδικον, quas Cl. Vir mutavit.

Sect. ι'. Εἰ καὶ οἱ παῖδες] Voces οἱ καὶ vulgo deſunt, inquit Cl. Editor. voluit dicere, Voces καὶ οἱ. Rſienge igitur calami erratum.

Ibid. τί οἴει πρᾶξαι τὸν ἄνδρα;] *Quid facturum hunc hominem putas?* πρᾶξαι pro πράξειν, vel πρᾶξαι ἂν, vel πρᾶττειν ἄν· tot enim modis ſenſum *Futuri* efferunt Graeci. Immo et ἐθελῆσαι ἂν pro δώσειν invenio apud Lyſiam, Orat. XXVII. contra Epicratem, Edit. *Taylor*. p. 451. nempe quia Aoriſt. 1. ἔδωκα non ultra Indicativum procedit. Et nuper quidem ſcripſi (*Conject*. ad iſtum Auctorem p. 564.) iſtud Orat. XIII. p. 237. οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψαι ταῦτα γενέσθαι, ſine ἂν, non valere idem quod ἐπιτρέψειν. Ratio erat, quia incredibile videbatur, Graecos, cum omni ſua copia, in ambiguo relicturos eſſe, utrùm de re *Praeterita* an *Futura* loquerentur; quod ſore manifeſtum erat, ſi ἐπιτρέψαι idem poſſet ſignificare quod ἐπιτρέψειν. ſic in hoc exemplo: ἐλπίζω σε κομίσασθαι τὸν ἵππον λόγῳ μου, neſcias utrùm σε κομίσασθαι denotet *te accepiſſe*, an, *te accepturum eſſe*. ideo vel mendi, vel defectûs particulae ἂν ſuſpecta habui omnia loca ubi iſtiuſmodi Infinitiva occurrebant; qualia multa notaveram. Sed cum temerarium ſit Conjecturam opponere (ubi nihil eſt Abſurdi) conſtanti ſcripturae tot MSS, et opinionibus (quod tunc neſciebam) Virorum me longe Doctiorum, et in Lingua Graeca longe longeque peritiorum, ἀφίσταμαι. Sequitur, ἢ εἰ καταγελάσεσθαι ἐν τούτῳ δικαστηρίῳ· Praepoſitionem delet *Heinſius*. Legendum forte, τῷ τούτῳ δικαστηρίῳ. Cl. Editor mavult εἰκὸς pro ἐν. ſed praeceſſit εἰκὸς, neque opus erat ut repeteretur.

Ibid. προήσεται, ὡς παίγνια καὶ ἀστραγάλους, ἀφαιρουμένοις,] Scribo ἀφαιρουμένους· et diſtinguo quemadmodum vides. *dimittet eas, tanquam crepundia et talos, eripientibus:* non, *talos ereptos*. licet enim voce ἀφαιρέμενος ſaepe utatur Maximus ſenſu Paſſivo, tamen cum ἀφαιρουμένοις in verbis modò praecedentibus Active poſuiſſet, ab ea ſignificatione in eadem ſententia vix, opinor, receſſiſſet, ſed dixiſſet potius ἀφαιρούντων· ut XXXVI, 5. καθάπερ, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν σμικρῶν παίδων, ἐπειδὰν ἐξαρπάσαντες αὐτῶν περὶ ἀστραγάλους σπουδάζοντας, τύπτοντας καὶ τετυμμένους, ἀφαιροῦντας καὶ ἀφαιρουμένους. Deinde: pro περιέλθῃ καὶ λάθῃ, forte ſcribendum, ἢ λάθῃ· non enim vult dicere ab *utroque* moriturum; ſed ab *utrovis*.

IN DIS-

Digitized by Google

IN DISSERT. XIX.

SECT. γ'. Οὔτε τὸ Θεῖον &c.] Hic, ut mihi videtur, non adeo feliciter diſtinxit Cl. Editor, qui novam Sectionem ab his orditur, pendente adhuc Auctoris *Diviſione*, cujus haec ſunt pars. Ita: τὸ γὰρ αὐτὸ ἐρωτᾷς, καὶ ἀπορεῖς, καὶ διαστρέφεις, ἐξὸν τὸ πᾶν διελέσθαι ὡς δεῖ, Οὔτε τὸ Θεῖον πάντως ἔντυχον, οὔτε τὸ ἀνθρώπινον πάντως ἄτοχον. Et jam, ſi velis, pone Sect. γ'. Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου &c.

Ibid. τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου] *Heinſius* legit νῦν. ſpecioſius quidem hoc quam iſtud: ſed neutrum eorum a Maximo fuiſſe puto, quia Diviſio ejus erat, τὸ Θεῖον et τὸ Ἀνθρώπινον, non, τὸ Θεῖον et ὁ ἀνθρώπινος νοῦς vel νόμος. ableganda igitur videtur vox inutilis, quae ortum forte habuit a praecedente ſyllaba νου. Pro ea Cl. Editor conjicit μόνου.

Ibid. καὶ δηλαδὴ πᾶσι &c.] Non aſſequor hujus ſententiae propoſitum, prout habet Contextus. Iſtud vero, καὶ συμφέρει, aenigma eſt. Clare autem video ex ſequentibus hic eſſe Dialogiſmum, et Objectionem ab Aliquo illatam in iſtis καὶ δηλαδὴ &c. ideo ad priorem Editionem ita diſtinxeram, ἐψευσμένον ἐν Λυδοῖς. Καὶ δηλαδὴ πᾶσι &c. cui Objectioni reſpondet Noſter verbis proxime ſequentibus, Δεινῶς τινα πολυπράγμονα &c. et pro καὶ συμφέρει, conjeceram κἂν οὐ συμφέρῃ, quia eò plane ducebat Maximi reſponſum infra, οὐδὲν γὰρ σεμνὸν τὸ τ'ἀληθῆ λέγειν, εἰ μὴ γίγνοιτο ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μαθόντος. His mihi ſaltem ſatisfeceram in obſcuro hoc loco. Cl. Editor legit, Θεσπίζει ὁ Θεός· καὶ τὸ ἀληθὲς μαθεῖν συμφέρει &c. quod non intelligo.

Ibid. ἁρμονίαν αὐτὸν] Mallem diſtinguere et legere, τὸν Θεόν· τὴν δὲ ἁρμονίαν ταύτην, δεξάμενον &c. et paullo ante melius poneretur ὑποστιγμὴ quam plena Diſtinctio poſt τὸ ἁμαρτητικώτερον.

Sect. δ'. τὴν ῥύμην ἐκμαθόντες,] Opinor ῥύμην, *impetum*. Heſychius: Ῥύμη, ὁρμή. ſaepe a Noſtro et aliis in hoc ſenſu uſurpata vox. τὸ δρόμου τὴν ῥύμην, *impetum curſus*, Heliodorus IV, 4. Vide et Ach. Tatium lib. I. p. 45. ubi eadem varietas in Codicibus.

Ibid. συναντιλαμβάνει δέ τι αὐτοῦ καὶ τὰ μικρά. Καλεῖ &c.] Lege, καὶ τὰ μέρη. Καλεῖ &c. cui opponitur τὸ ὅλον, ut ſaepe. Syllaba ultima in μικρὰ eſt repetitio primae in καλεῖ: quod ſaepe accidit.

Ibid. τέχνην δὲ τὴν ἀνθρωπίνην, πᾶσαν ἡμᾶς &c.] Dixi alibi (*Conject. ad Lyſiae Orat.* XVI. p. 576.) pro τὴν ἀνθρωπίνην legi debere τὴν μαντικήν: nec ſententiam muto. immo jam video Maximum non potuiſſe aliter ſcribere. niſi enim ita legatur, deerit *ipſa Res* cujus cauſſa Comparatio haec inſtituebatur, nempe μαντική. *Vates*, inquit, conſulimus, et eorum monitis paremus; non reputantes interea, hanc ipſam μαντικὴν eſſe Dei *artem* et methodum per quam *trabit* nos πρὸς τὴν εἱμαρμένην, *ad fatale decretum*, ad iſtud quod de nobis Providentia ejus ante ſtatuerat et decreverat. ſic in ſequenti ſimilitudine, a *Militia* ſumpta, μαντικὴν vocat, pariter atque in hac, τὴν τέχνην αὐτὴν &c. Mox, pro μοχθηρίαν ſcribe τὴν μοχθηρίαν. vide ſingula praecedentia.

Sect. ε'. γνώμη καὶ ἡ μαντικὴ] Videtur deeſſe ἡ ante γνώμη, ut in ſequenti. Γνώμη vero hoc loco eſt *Humana mens*: niſi deſit vox ἀνθρωπίνη vel ἀνθρώπου, quemadmodum ſemper alibi in hac Diſſertatione loquitur. infra quidem ſect. 8. ponit τοῖς λογισμοῖς ſimpliciter pro *humanis ratiocinationibus*, et opponit eas τῇ μαντικῇ. ſed, quod magis mirum eſt, ſect. 6. τὴν δέησιν, ſi ſana ſit vox, dicit ſimpliciter pro τὴν δὲ τοῦ ἀνθρωπίνου (vel τῆς γνώμης ἀνθρωπίνης) δέησιν· ubi itidem opponitur ἡ μαντική. Sed in hac libertate uſus verborum Magiſtrum ſuum Platonem ſequebatur, prout ipſe de ſe fatetur. Diſſ. XXVII, 4.

Ibid. δαιμόνων βία] Vide quae dixi in Praefatione.

Sect. ϛ'. καὶ ὀχήματα τὰ ἀθάνατα·] Dele ſuperfluum articulum, natum ex praecedente ſyllaba; quemadmodum in voce μικρὰ factum paullo ante vidimus. Male *Heinſius* legit ὀχήματα. Ὄχημα eſt in quo aliud *continetur* et *una vehitur*. ſic *corpus* humanum vocatur ὄχημα *animae*, XXXVII, 3. et *navis* ibidem (ſect. 8) ὄχημα *vectoris*. Vide Clem. Alexandrinum Protrept. p. 15. Mox, poſt Θεοὶ pone ὑποστιγμήν, —— ἐπιστάται Θεοί· γῆς τε γὰρ &c.

Ibid. οὐχ ὁρώμενοι] Senſum ſubeſſe non nego: acumen deſidero quod in adjunctis Participiis τοξεύοντες et πιεζόμενοι video. Maximus enim χλευάζει, et tacitè deridet

Deos

Deos Homericos, quos Poëta inducit *jaculantes* et *vulneratos*, infra dignitatem Immortalium, et quaſi *homines* eſſent. Conjicio igitur ſcripſiſſe, οὐκ ὀδυρόμενοι, *non lamentantes:* quales eos Homerus interdum deſcribit. ſic Diſſ. XXIV, 5. ϗ Θεοὶ πίνοντες, ϗ γελῶντες Θεοὶ, ϗ ὈΔΥΡΟ´ΜΕΝΟΙ Θεοί. vide et XI, 5. Athenagoras *Legat.* p. 82. ὅταν δὲ παῖδες ἀνδρῶν τε Θεῶν τε ὈΔΥ´ΡΗΙΑΙ μὲν τὸν ἥν —— ἀδυνατεῖν δὲ ὈΔΥΡΟΜΕΝΟΣ τοῦ κινδύνου ἐξαρπάσαι, —— τίς οὐκ ἂν &c. Vide Cl. Alexandrinum *Protrept.* p. 37. A. Joſephum contra Apion. lib. II. ſect. 34. Tertullianum *Apolog.* c. XIV. ſed praecipue Platonem *de Rep.* lib. III. p. 164. πολὺ δ᾽ ἔτι τούτων μᾶλλον δεησόμεθα (Ὁμήρου) μή τοι Θεούς γε ποιεῖν ὈΔΥΡΟΜΕ´ΝΟΥΣ. Mox, ſi auferas diſtinctionem poſt ὁρῶν, non opus erit ut legatur ὁρῶσι.

Ibid. τὴν ἐκαλέρου ἐπιμέλειαν ϗ κοινωνίαν.] Supra dixerat, Θεῷ μαντείαν, et ἀνθρώπου νοῦν, eſſe χρῆμα συγγενές. quare mihi videtur legendum eſſe, ἐπιμιξίαν ϗ κοινωνίαν· ut XXXVII, 8. φιλίαι δὲ ϗ ἐπιμιξίαι ϗ κοινωνίαι —— ἐμποδὼν ἦν. quater alibi hac voce ἐπιμιξία utitur Maximus ſenſu pari. Ariſtides *Hymn. in Nept.* p. 20. ϗ φιλίαν αὐτοῖς γινέσθαι ϗ ἐπιμιξίαν. Συμπλοκὴν ϗ κοινωνίαν, Arrianus Diſſ. III, 26. *Cura* (ἐπιμέλεια) non videtur ullum hic locum habere.

Sect. ζ´. τρίτη ἐπὶ ταύταις προσθεῖναι δεῖν ἔπειθαι, τὴν τέχνην.] Ita diſtingue, non poſt προσθεῖναι.

Sect. η´. τοῖς λογισμοῖς διαπιστεύειν] *Quid* διαπιστεύειν? nihil praecedit niſi ταῦτα τὰ μαντεύματα. ſed in iſtis nullus ſenſus. Conjicio διαπιστεύειν ἐμὲ ut Conſtructio ſit, ταῦτα τὰ μαντεύματα ἢ τι ἌΓΕΙ τὴν ψυχὴν, —— ἢ τι ἘΑ͂Ι διαπιστεύειν. Neceſſitatem hujus ſenſûs vidit Cl. Interpres, prout liquet ex Verſione; in qua, pro *aut firmiter illi* (Divinationi) *adhaeream*, prorſus contra debuit eſſe, *aut firmiter ratiocinationibus* (τοῖς λογισμοῖς) *adhaeream*; nempe *humanis*. Paullo ante, pro Ταῦτά ΜΟΙ τὰ μαντεύματα, ſcribe ΜΟΙ, ut magis vitetur Conſtructionis ambiguitas.

Sect. θ´. ὅσα ἄλλα διανοίας εἱμαρμένης ὀνόματα] *Heinſius* διανοίας ἡμαρτημένης. *Grotius* diviſim, δι᾽ ἀνοίας, *per imprudentiam.* *Daviſius*, ὅσα ἄλλα διαδιδόνται εἱμαρμένης ὀνόματα. Forte, ὅσα ἄλλα προνοίας ἢ εἱμαρμένης ὀνόματα. Vide XI, 4. unde diſces differentiam inter πρόνοιαν et εἱμαρμένην.

Ibid. ταῦτα δὲ τὸν Οἰδίποδα] Scribendum ϗ pro δέ. vide quae praecedunt et quae ſequuntur.

Ibid. ϗ τὸ μὲν πῦρ ἐπὶ τὴν γῆν ῥεῖ,] Vix puto fieri poſſe ut Maximus tam parum accurate hoc loco argumentatus fuerit. Dixiſſe enim debuit ἐπὶ ΜΙΑΝ γῆν ῥεῖ, vel ἐπὶ τὴν ΣΙΚΕΛΙΚΗ`Ν ῥεῖ· ignis Aetnae *in unam* tantùm *terram*, Siciliam, *fluit.* Comparat Mala Naturalia, montium igneas Eruptiones, et Peſtes, cum Malis Moralibus et ἑκουσίοις, quae Homines ſibi ipſi arceſſunt; et Iſta leviora eſſe dicit, utpote *particularia* tantùm. quando Aetna, inquit, exaeſtuat, *Sicilia* ſola patitur: quando Peſtis iſta celebris graſſabatur, non ultra *Athenas* proceſſit. ſed Scelerum eruptiones, *multae* ſunt, non *una* tantùm, ſicut Incendium Aetnaeum, et Peſtis Attica; et *perennes* ſunt, non *temporariae*, ſicut iſta Mala.

IN DISSERT. XX.

SECT. α´. ἡ μὲν σοβαρὰ, ἡ δὲ ἰσχνὴ μὲν] Putares de *duabus* Perſonis hic loqui Maximum, propter Adverſativa, ἡ μὲν, ἡ δέ. ſed non ita eſt, et de *una* adhuc loquitur, *Virtute:* nam *Voluptatem* deſcribere incipit paullo poſt, ἡ δὲ ΔΕΥΤΕ´ΡΑ, θρυπτικὴ, &c. unde patet, depravatum eſſe iſtud ἡ δέ. Lego: ἡ μὲν αὐτῶν σοβαρὰ τῶν ἡγεμόνων, ἄτε ἐν σχήματι ἰδεῖν, &c. Hinc etiam patet vocem σοβαρὰ perperam verti *arrogans procaxque*; cum contra, verti debuerit, *venerabilis, gravis.* σοβαρὸς enim eſt σεμνὸς, ἀπὸ τοῦ σοβεῖν, Heſychio: et λαμπρὸς Suidae. Gloſſae: Σοβαρὸς, *ſeverus, tetricus.* Julianus *in Caeſaribus*, de Adriano: μετὰ τοῦτον εἰσέρχεται βαθεῖαν ἔχων ὑπήνην ἀνὴρ, σοβαρός τά τε ἄλλα, ϗ δὴ ϗ μουσικὴν ἐργαζόμενος. Et Marcum Imp. Mercurius infra compellat, ὦ σοβαρὲ, *o venerabilis*, p. 91. vide et Longinum περὶ ὕψ. ſect. 18. et Noſtrum VII, 7. p. 73. Initio Diſſert. pro voce ΜΕ`Ν, quae nihil ibi agit, mallem ΤΟ`Ν Ἡρακλέα, ut infra bis.

Ibid. ταῦτα ὁρᾷ καὶ Ἡρακλῆς.] Pro ταῦτα bene legi poſſet ταύτας. Caeterum iſtud καὶ nullius eſt uſûs; niſi forte ut monſtret Verbum aliud deeſſe, ὁρᾷ ϗ [ἐξετάζει] ὁ Ἡρακλῆς, aut aliud ſimile: ut Diſſ. I, 2.

Diſſ. I, 2. πρὶν ἂν τοὺς ἄλλους ἴσης καὶ ἐξετάσῃς. quae ſignificatio interdum ſubeſt Verbo ὁρᾷν, ut Latinis *ſpectare*. unde legi poteſt (voce καὶ tranſpoſitâ) ταῦτα κ᾽ ὁρᾷ —— κ᾽ ἐπιζήτει &c.

Ibid. πολλὴ μὲν τῆς ὁδοῦ ἡ τραχεῖα] *Daviſius* mavult ἢ. non opus eſt. Diſſert. XXXVII, 2. πολιτεία ψυχῆς Ἡ δεῖται. appoſite Diſſ. V, 2. οὐδὲ μὴν τίς μὲν τῆς ὁδοῦ Ἡ λεία κ᾽ ἀπλανὴς, τις δὲ Ἡ διεσκαμμένη.

Sect. β′. ἢ Φοῖνιξ Στράτων] Deeſt articulus, ὁ Φοῖνιξ, ut ὁ Κύπριος, ὁ Συβαρίτης· et paullo infra vocat eum τὸν Φοίνικα.

Ibid. κ᾽ ἀηδῆ κ᾽ ἄμουσον] Legendum ἀηδῆ, *inſuavem*. Julianus in *Miſopog*. p. 76. ἀηδῆ δ᾽ ἐς ἀνδρας παντάπασι, κ᾽ ἀθεώρητον ἄχαριν. Et ita *Daviſius*. Hae autem voces in MSS. ſaepe commutantur. vide Pollucem V, 17. Sect. 106. ubi pro οὐκ ἀειδῆ Cl. *Jungermannus* recte ſcribit οὐκ ἀηδῆ. Plato *de Rep*. lib. VIII. μεμνήμενοι τοὺς νέους, ἵνα δὴ μὴ δοκῶσιν ἀηδεῖς εἶναι, μηδὲ δεσποτικοί. ubi in Editione qua utor male legitur ἀειδεῖς.

Ibid. κ᾽ ἐπί τι ἄλλο,] Praecedit ἢ ἐπὶ πενίαν, et, ἢ ἐπὶ δεσμά· unde concinnius ſequi videretur, ἢ (non κ᾽) ἐπί τι ἄλλο —— κακόν. Alibi tamen poni videtur κ᾽ pro ἢ· ut nihil forte ſit mutandum.

Sect. γ′. ὁ κόλαξ ὑπερβολὴν λαβὼν] Id eſt, opinor, ὑπερβολὴν ἡδονῆς ἢ λύπης, vel ὑπερβολὴν ἑκατέρων λαβών, *adulator in magna voluptate vel in magno dolore poſitus, intolerabilis eſt*. ſed mentem Auctoris neque exprimit Contextus, neque Verſio. Paullo infra, pone ὑποστιγμὴν poſt ἐξέχειν.

Sect. δ′. μήτε τῷ τέλει, μήτε ἡδονῇ, μήτε βλάβει;] Atqui in praecedenti Sect. haec ita diviſerat, τὸ Τέλος, Ἡδονὴ κ᾽ Λύπη, Βλάβη κ᾽ Ὠφέλεια. cur jam omittuntur Λύπη et Ὠφέλεια, cum hic tam evidenter adludatur ad Diviſionem iſtam, et cum Λύπη et Ὠφέλεια aeque neceſſaria ſint ac Ἡδονὴ et Βλάβη? Vix poteſt fieri ut haec omiſſio ſit ab Auctore.

Ibid. ἡδονῆς παρασκευαστικώτατος.] Immo ὁ ἡδονῆς, ut ante, ὁ λύπης· ratio enim utriuſque eadem eſt.

Sect. ς′. τὸ φαινόμενον αὐτῷ ἀγαθὸν] Scribe αὑτῷ *ſibi*. et mox, pone ὑποστιγμὴν poſt ἴσης.

Ibid. ὁ μὲν δεῖται μνήμης ὧν ἔπραξεν,] Lego, ὧν εὖ ἔπραξεν, cui opponitur mox ἐπανηγόρησεν. Hoc eſt iſtud Senecae *de Beneſ*. II, 10. *Haec enim beneficii inter duos lex eſt: Alter ſtatim* oblivisci debet dati; *Alter accepti numquam*. Amicus igitur opus habet ut ei in memoriam revoces *beneficia* quae tibi contulit; ipſe enim eorum oblitus eſt: Adulator opus habet ut obliviſcaris injuriarum quas tibi fecit; ipſe enim eas memoriâ firmiter tenet. Iterum pone ſubdiſtinctionem poſt vocem ἐσύτατος, quae ſtatim ſequitur.

Ibid. δυστυχὴς δὲ ὁ δεισιδαίμων.] Adde, κόλαξ Θεοῦ. quod ſenſui adeo neceſſarium eſt ut non omitti potuerit ab Auctore. vide enim praecedentia: ὁ μὲν εὐσεβὴς, ΦΙ΄ΛΟΣ ΘΕΟΥ͂· ὁ δὲ δεισιδαίμων, ΚΟ΄ΛΑΞ ΘΕΟΥ͂· κ᾽ μακάριος εὐσεβὴς, ΦΙ΄ΛΟΣ ΘΕΟΥ͂· δυστυχὴς δὲ ὁ δεισιδαίμων, ΚΟ΄ΛΑΞ ΘΕΟΥ͂. haec enim ultima rationem reddunt quare *ſuperſtitioſus* eſt δυστυχὴς, nempe, quia κόλαξ Θεοῦ· quemadmodum in praecedenti membro, de *pio*. Caeterum pro εὐσεβὴς mallem ὁ εὐσεβὴς, ut ὁ δεισιδαίμων. Aliam viam inſiſtit Cl. Editor, ejectis iſtis φίλος Θεοῦ.

Sect. ζ′. κόλαξ, οὐ γὰρ ἀνέχεται &c.] In priori Edit. fuit, οὐδὲ ἀνέχεται· unde legeram et diſtinxeram, οὐκ ἂν εἴη κόλαξ· (οὐδὲ ΓΑ΄Ρ ἀνέχεται κολακεία ἰσηγορίας·) οἱ δὲ οὐκ εἴη ἴσος, &c. ut XXI, 5. οὐδὲ γὰρ ὁ Θερσίτης λειπόμενος ἐλύπησεν ἂν τὸ Ἑλληνικόν· quae ſententia itidem in parentheſi ponenda eſt. MSS. pro οὐδὲ habent οὐ, caeterum addunt γὰρ, prout conjeceram.

Sect. η′. κ᾽ θάνατος αὐτῷ κόλακος.] Scribendum, αὐτοῦ τοῦ κόλακος, *ipſius adulatoris:* prout Lingua Graeca poſtulat.

Ibid. ᾖσαν ἐπ᾽ ἀγέλαις κ᾽ ποίμναις, ἦχων, &c.] Hunc locum ex Diſſ. XXXVII, 4. ita lego et ſuppleo: ἦν ἐπ᾽ ἀγέλαις κ᾽ ποίμναις εἶχον. αὐλημάτων [Συβαριτικῶν] κ᾽ ὀρχημάτων [Ἰωνικῶν] ἐρασταὶ γενόμενοι, &c. Ponamus jam iſtum locum: ἦν ἐπ᾽ ἀγέλαις κ᾽ ποίμναις εἶχον, Συβαριτικῶν αὐλημάτων ἐρασταὶ γενόμενοι, κ᾽ ὄρχησιν ἐπιτηδεύσαντες οἵαν ὁ αὐλὸς ἠνάγκαζεν, Ἰώνων, &c. Rem ipſam et paene ſingula verba habes. Caeterum pro εἶχον et ἦχων legi quoque poteſt ἤχων, tranſitive, ab ἠχέω *ſono*. Si vero ἦχων putas eſſe partem ultimam vocis Συβαριτικῶν, legerem cum *Stephano:* ἦν ᾖσαν ἐπ᾽ ἀγέλαις κ᾽ ποίμναις, Συβαριτικῶν αὐλημάτων, κ᾽ ὀρχημάτων Ἰωνικῶν ἐρασταὶ &c. Mihi placet prima Conjectura. Haec commentatus eram ante viſam Cl. Editoris Notam, qui paullo aliter hunc locum refingit. Ἰωνικῶν vero aeque neceſſarium eſt ac Συβαριτικῶν.

Digitized by Google

IN DISSERT. XXI.

SECT. α'. ἐδυρομένους τὰ αὐτῶν,] Scribendum, τὰ αὐτῶν. et pro ἐν αὐτοῖς εὐδοκίμους, dubitavi an forte legendum ἐν ἄστοις, quia de rebus *urbanis* ſermo ſit: et paullo ante ὅσῳ pro ὅτῳ. haec, ut non ſunt ex toto neceſſaria, ita mentione forte non indigna.

Sect. β'. τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ] Id eſt, φιλοσόφους vel φιλοσοφοῦντας. ſic τὸν ἐν εἰρήνῃ, paullo ante, id eſt εἰρηνικὸν, *qui non eſt miles*. IX, 7. ἕκαστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις, eſt, τῶν τεχνικῶν, vel τεχνιτῶν. Aelianus IX, 4. Πολυκράτης ὁ Σάμιος ἐν μούσαις ἦν, id eſt, μουσικὸς, *muſis operam navabat*. Sophocles Oed. Tyr. 570. Τότ' οὖν ὁ μάντις οὗτος ἦν ἐν τῇ τέχνῃ; *An tunc iſte vates exercebat hanc artem?* Vide Diſſ. XXXVIII, 4.

Ibid. ἰσχναίνουσιν. Ἀλλὰ &c.] Haec male diſtinguuntur. ita oportuit: φέροντες αὐτοὺς ἰσχναίνουσιν, ἀλλὰ ἀτεχνῶς ἐοίκασι &c. connexio enim eſt, οὔπω γε νοῦν ἐχόντων, ἀλλὰ ἐοίκασι.

Sect. γ'. σοὶ ὑφὴ ἐσθήματα ἐργασάμενος] Forte, συνυφῆ ἐσθήματα, *contextas veſtes*.

Ibid. καὶ ὅσαι δὲ αὐλημάτων] Scribendum ὅσα, ut ter in praecedentibus. Cl. Editor ὅσοι mavult. et ita quidem conjeceram. ſed verius alterum puto.

Ibid. χρεία παραχωλδίσεται] Ita erat in priori Edit. pro quo conjeceram παραλδίσεται, ut infra, παρέρχεται οὐδεὶς εἰς τὸν βίον, et, κωφὸν παρέρχεται. confirmant MSS.

Sect. δ'. ξύνομος καὶ συνεργάτης κοινοῦ νόμου,] Suſpicor a Maximo fuiſſe κοινοῦ πόνου. Supra IX, 1. habuimus, niſi fallor, πόνῳ pro νόμῳ. nec ſcio quidem quid ſit συνεργάτης νόμου.

Ibid. τί δέ ἐστι ποτ' αὐτὸ τὸ τῆς &c.] Mallem, τί δέ ἐστι ποτ' αὐτῷ &c. *quaenam igitur illi ſymbola* (vel *pactum*) *hujus communionis?* τί δέ ἐστι ποτ' pro uſitatiori τί δή ποτ' ἐστί. Caeterum συμβόλαιον, quod ſaepius eſt *pactum*, *contractus*, videtur hic poni pro σύμβολον, *teſſera*, *indicium*; vel pro συμβολὴ, *ſymbola*. pro hac cepit *Heinſius*. et Noſter quidem ſupra dixerat ἀσύμβολος, *ſine ſymbola*; quae vox certe eſt a συμβολὴ, non a σύμβολον. Pollux VIII, 11. ad fin. habet συμβόλαιον χαρᾶς et φιλίας συμβόλαιον· quorum Hoc videtur poni pro σύμβολον, *teſſera* vel *pignus amicitiae*; (quo ſenſu hanc phraſim invenio in Teſtamento Gregorii Nazianzeni) vel, ut *Salmaſio* placet, (De *Modo Uſur.* p. 425.) *obligatio* et *conventio*: Iſtud vero, χαρᾶς συμβόλαιον, quid ſit, fatetur ſe neſcire ſummus *Jungermannus*. Gloſſae Graeco-Lat. explicant συμβόλαιον per *inſtrumentum*. Senſus hujus loci certe poſtulat ut accipiatur pro σύμβολον, *nota*, *indicium*: niſi potius ita ſcribendum ſit. Notanda haec ſignificatio, et quaerenda exempla.

Ibid. ἀνέστιος ἡμῖν ἀνὴρ πλανήσεται;] Recte ſcribendi ratio poſtulat ὁ ἀνὴρ, *vir iſte* de quo loquimur: ut paullo ante, τοῦ τάττοντα τὸν ἄνδρα;

Ibid. καὶ πολύ γε, οἶμαι, μᾶλλον ἐν γῇ· οἱ μὲν ὀλίγοι τὸ ἐνεργὸν, ὁ δὲ φόρτος πολύς. Πόλις δὲ &c.] Haec ſunt falſiſſima, et directe contra mentem Auctoris. comparat Maximus *Civitatem* cum *Navi*; et dicit: *Putaſne Civitatem minus indigere auxilio ad ſui conſervationem, quàm Navem in mari? immo indiget multo magis. nam in Navi, qui agunt* PAUCI *numero ſunt, neque onus ejus* (φόρτος) *magnum eſt*, vel, *magni valoris*: *Civitas vero eſt res compoſita ex* OMNIBUS *cooperantibus*. Graeca igitur ita lego et diſtinguo: Ἡ οἴει ἧττόν τι δεῖσθαι πόλιν τῶν συλληψομένων αὐτῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ ναῦν ἐν θαλάττῃ; καὶ πολύγε, οἶμαι, μᾶλλον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὀλίγοι τὸ ἐνεργὸν, οὐδ' ὁ φόρτος πολύς· πόλις δὲ ἐστι πρᾶγμα &c. Addidi vocem γὰρ ante ὀλίγοι. et ea quidem, ſenſu ſalvo, abeſſe poteſt: ſed quicumque Maximo adſuetus ſit, non dubitabit quin ille eam ibi poſuerit. *Heinſius* inſerit ἐν γῇ poſt αὐτῇ, ut opponatur ἐν θαλάττῃ· quod rotundiorem ſententiam efficiet: non tamen omnino neceſſarium videtur. ſed ἐν γῇ in ſecundo loco, poſt μᾶλλον, nequaquam ſtare poteſt. Mox, poſt τὸ ὅλον, pone ὑπεστιγμένον. Video jam MSS. addere γὰρ et Cl. Editorem conjicere ἐκεῖ pro οἱ· ego, pro ἐν γῇ οἱ.

Sect. ε'. τοσούτῳ ὄχλῳ σαρκῶν] *H. Stephanus* conjicit ὄγκῳ. nil mutandum. Philo Judaeus init. lib. Ὅτι ἄτρεπτον τὸ Θεῖον, p. 198. ἐν πολυχοδεῖ καὶ πολυμερεῖ ψυχῇ. ΣΑΡΚΩΝ ΟΧΛΟΝ, βαρύτατον ἄχθος, ἀνημμένη, quod ex Platone, niſi fallor, ſumptum.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. *εἰ ταῦτα ἅμα γίγνοιτο,*] Scripſit Maximus *ἄρα, igitur*, non *ἅμα*. non enim eſt ad rem ſive *ſimul*, ſive *diverſis temporibus*, haec efficerentur; cum Homo ex *uno* quovis eorum periret. In verbis praecedentibus, *τὸ ἔργον τὸ αὑτῶν σκοπεῖν*, eſt, *res ſuas agere*; non, *contemplationi vacare*: idem quod *τὰ αὑτοῦ πράττειν* Platoni II. de Republica.

Ibid. *ἀφιέμενος τοῦ πράγματος,*] Obvium erat *τοῦ πράττειν*· ut mox, *τοῦ πράττειν ἐξιστάμενον*· et ſect. 7. *εἰ μὲν οὖν τὸ πράττειν ἔρημον ἦν ὀρέξεως, καλῶς εἶχε* &c. et ſect. 8. *ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ πράττων*.

Ibid. *τῇ πρὸς ἄλληλα ξυναρμόσει τῶν —— λίθων*] Grammatica vult, *πρὸς ἀλλήλους*· nempe, *τῇ ξυναρμόσει τῶν λίθων πρὸς ἀλλήλους, ad ſe invicem*: ut mox, *τῆς ξυναρμόσεως τῶν μερῶν πρὸς ἑαυτά*.

Ibid. *καὶ ὁ στρατηγὸς ἐξίσταται*] Legendum, *ὁ στρατηγικὸς, peritus ducendi exercitum*. de iis enim agitur qui *periti* ſunt artis alicujus: ut in praecedenti exemplo, non dixit *ὁ κυβερνήτης*, ſed *ὁ κυβερνητικώτατος*, (Superlativum pro Poſitivo, more Maximi uſitatiſſimo) *navem gubernandi peritiſſimus*. ſic *δημιουργικὸς*, et *ἰατρικὸς* alibi. Paullo ante, pro *τῆς αὐτοῦ ἕδρας*, ſcribendum *αὑτοῦ*. Notanda quoque vox *ἀναρχοτάτοις, regendi imperitiſſimis*: quam ſignificationem Adjectivi *ἄναρχος* raro inventam puto: et ſuſpicor Maximum ſcripſiſſe *ἀναρχικωτάτοις*. Mox, pro *μηδὲν αὐτοῦ ὀνήσαντος*, iterum ſcribendum *αὑτόν*.

Sect. *ς′. τίς ὄνησις τοῦ εἰδέναι εἰς ἅπερ συντελεῖ τὸ εἰδέναι;*] Ita ſcribendum, ſublatâ diſtinctione poſt *τοῦ εἰδέναι*, quae doctiſſ. Editores ſefellit. *quaenam utilitas ſciendi ad quae utilis eſt ſcientia?* id eſt, ſciendi *ſolum*, ſine praxi. quiſnam uſus Hippocratis *ſcientiae* in Medicina, ſi nullum unquam *ſanaviſſet* Hippocrates? Vox *μόνον* ſubintelligenda eſt poſt *τοῦ εἰδέναι*· quae ellipſis frequentiſſima eſt. exemplum habes in hac ipſa ſectione: *ἦν σοφὸς ὁ Ἡρακλῆς, ἀλλ' οὐχ αὑτοῦ σοφὸς*· id eſt, *αὑτοῦ μόνον*, vel *μόνος, non ſibi ſolùm ſapiens*. in S. Literis ſaepe occurrit. vide 1 Cor. VII, 4. *ἡ γυνὴ (μόνη) τοῦ ἰδίου σώματος* &c. et ſtatim, *καὶ ὁ ἀνὴρ (μόνος) τοῦ ἰδίου σώματος* &c. vide et 2 Cor. VII, 12. ubi iterum bis ſubintelligenda eſt.

Ibid. *καὶ δεχομένη θάλαττα,*] Mihi videtur Maximus ſcripſiſſe *διαχεομένη*· quod de *mari* recte et proprie dicitur. Clem. Alexandrinus *Strom.* V. p. 599. C. ex Heraclito: *Θάλασσα ΔΙΑΧΕΕΤΑΙ, καὶ μετρέεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον* &c. quod *ἀναχεῖσθαι* vocat noſter Diſſ. X, 8. unde *ἀναχύσεις θαλάττης*, XXXII, 1. quemadmodum Latini *diffundi*, de eodem: vide Ovid. *Metam.* I, 36. Si de fluviorum *receptione* locutus fuiſſet Noſter, dixiſſet potius, *καὶ δεχομένη αὐτοὺς θάλαττα*.

Ibid. *αὖθις ἂν περὶ αὐτοῦ*] Praeceſſit *ἂν* in hac ipſa ſententia, neque opus erat ut repeteretur. unde lego *αὖθις αὖ*, ut Diſſert. XXV. init. XXIII, 2. XXIV, 5. XXXIV, 2. et innumeris in locis. Et ita *Daviſius*.

Sect. *ή. μετέχειν τοὺς πολλοὺς*] Praeferrem *τοὺς πολίτας, cives*· et paullo ante, pro *ἐν ποσὶ ΔΗ'*, ſcribendum videtur *ΔΕ'*. vide praecedentia.

Ibid. *ἐπὶ μὲν Ἀκαδημίας, Πλάτωνα*] Ita erat in priori Edit. unde conjeceram, *ἀπὸ*, vel *ἐν*, pro *ἐπί*. Ultimum jam verius eſſe video.

Sect. *θ′. παραπέμπει ὃ ὁ Ἀπόλλων,*] Mallem *προπέμπει, emittit*, ſcil. oraculo illi dato: de quo vide Diog. Laertium in Vit. Xenophon. et Ipſum lib. III. *Ἀναβάσ.* Ariſtides *Panath.* p. 114. *οὕτως ἤδη διακείμεθα, καὶ προὔπεμπον, ἡγεμόνας τε ἑκάστοις ἐφιστᾶσα* &c. ita legendum pro *προσέπεμπον*. inde *propempticon*, carmen quo proſequimur amicum peregre proficiſcentem. vide Statium Praefat. lib. III. Sylvarum.

Ibid. *σωτῆρα τῶν Ἑλλήνων μυριάδων*] Correxeram *μυρίων*, ex notiſſima Hiſtoria Xenophontis, et loco Noſtri Diſſ. V, 6. *ἀλλ' ἀπὸ πόλεμος ἐπὶ θαλάττης ἦλθε, καὶ ἝΛΛΗΝΕΣ ΜΥΡΙΟΙ*, &c. Sed occupaverunt MSS. quod et fecerunt in duabus ſequentibus parvi momenti Conjecturis, *οὐδ' ἑαυτῷ* pro *οὐδὲ αὐτῷ*, et *ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ*, pro, *ὅτι μὲν* &c. Caeterum hi *Ἕλληνες μύριοι* quos in Graeciam reduxit Xenophon, vocantur, ſine ullo additamento, *οἱ μύριοι*, per excellentiam, apud Nazianzenum *Stelit.* II. p. m. 90. et alios. unde exclamatio iſta Antonii, *ὦ μύριοι*, apud Plutarchum in vita ejus p. 937.

Sect *ί′. Συμπορευθεὶς, φησὶν ὁ Σωκράτης*, &c.] Sumptum ex ſexto *de Repub.* p. m. 38. *οἷον ἐν χειμῶνι κονιορτοῦ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματος φερομένου, ὑπὸ τειχίον ὑποστάς, ὁρῶν τοὺς ἄλλους καταπιμπλαμένους ἀνομίας*, &c. unde videbis quantam libertatem in citandis et accommodandis Veterum locis ſibi ſumpſit Maximus. non enim haec de *ſeipſo* dicit Socrates, ſed de quovis ingenii philoſophici viro. Hunc locum Platonis a Cl. *Daviſio* adductum jam video.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. τοιούτῳ τειχίῳ λέγεις ᾧ] Pro ᾧ: niſi potius ita ſcribendum. alterum enim rariſſimi uſûs eſſe puto. τοιούτῳ vero ſumi poteſt pro τούτῳ· et tunc recte habebit ᾧ.

IN DISSERT. XXII.

SECT. α'. ἐπὶ θέᾳ τῆς ἀληθοῦς γίγνεται γοῦν,] Abſona videtur poſitio vocis γοῦν ad finem longioris clauſulae. Reſtituo: κατήγορος δὲ λίγος λόγου, φίλος φίλου (ἐπὶ θέᾳ γοῦν τῆς ἀληθοῦς) γίγνεται, καὶ δικαστηρίῳ &c. mitigat iſtud quod dixerat, φίλος φίλου κατήγορος, addendo, *in diſquiſitione* SALTEM *veritatis*; in qua licet amiciſſimis ponere et opponere λόγον ἀμφισβητοῦντα λόγῳ, prout loquitur init. Diſſ. XVII.

Sect. β'. ἀποξενώσειν ὑμῶν πόλιν] Ferri poteſt. expectaſſem tamen articulum τὴν, ut mox. nec diſplicuiſſet ὑμῶν pro ὑμῖν. Quae (et multa talia omitto, ne moleſtus ſim) ejuſmodi ſunt, ut ab auribus, et uſu et conſuetudine auctoris, potius quàm aliunde, petenda eorum ratio ſit. unde non mirabor, ſi quis huic Scriptori minus adſuetus, aliter cenſuerit.

Ibid. τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κτησάμενος,] Prius erat καταστησάμενος· mutavit ex Codd. Cl. Editor. Forte legendum quoque, σὺν τῷ ἀσφαλεῖ, *ſplendorem cum incolumitate.*

Ibid. ἀνάγκη πολλῇ ἀμαθίᾳ τέχνης &c.] Lege et diſtingue, ἀνάγκη πολλὴ, ἀμαθίᾳ τέχνης —— σφαλῆναι τὸν χειρούμενον. Uſitatiſſima locutio ἀνάγκη πολλὴ, praecipue Platoni. Lib. VI. *de Repub.* p. 26. Πολλὴ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀνάγκη. Lib. IX. p. 244. τί δαί; φόβου γέμειν ἆρ' ἀνάγκη τήν γε τοιαύτην πόλιν, τόν τε τοιοῦτον ἄνδρα; Reſpondet Glauco, Πολλή γε· ſic enim legendum, non Πολύ γε. ſic p. 258. et alibi paſſim. vide Arrianum Diſſ. II, 26. Idem eſt πᾶσα ἀνάγκη, quod itidem ubique occurrit. Cl. Editor mavult πολὺ, ex ſcriptura Codicum πολυαμαθία.

Ibid. p. 263. ἀλλ' ἀληθεία; ἔρως,] Inſere articulum, ἀλλ' ἡ ἀληθεία;, ut ἡ θέα, et ἡ φιλοτιμία. Paullo ante: τοῦτό γε μὴν τὸ φῶ; &c. haec explicatione vel emendatione indigent.

Sect. γ'. οὐδὲ ἔτι; 'ΑΥΤΑΙ' πλέουσαι,] Non miror *Heinſium* omiſiſſe haec in Verſione. magis miror non vidiſſe legendum eſſe, εἰς 'ΑΡΙΣΤΑ πλέουσαι. Lyſias Orat. XXI. p. 375. Ed. *Taylor.* τὸν δὲ χρόνον ὃν ἐτριηράρχουν, ἡ ναῦς 'ΑΡΙΣΤΑ' μοι 'ΕΠΛΕΙ πάντων τοῦ στρατοπέδου. et mox: οὐκ ἂν ποτε ἀνέβη ἐπ' ἄλλην ναῦν, εἰ μὴ τὴν 'ΑΡΙΣΤΑ ΠΛΕΟΥΣΑΝ. Polyaenus *Stratag.* IV, 2. p. 324. Φίλιππος, ἐπιλεξάμενος τῶν νεῶν τεσσαρας 'ΑΡΙΣΤΑ ΠΛΕΟΥΣΑΣ, ἐπληρωσεν ἐρετῶν ἀκμῇ καὶ τέχνῃ καὶ ῥώμῃ ἀρίστων. ubi vide Annotata a Cl. *Maaſvicio*, qui plura exempla ex iſto auctore adducit. vide et VI, 16. p. 578. et ita Thucydidem et Xenophontem locutos memini: ſed libri non ſunt ad manum. Hujuſce generis naves alibi vocatas invenies ταχυναυτούσας, et ταχείας νῆας Polluci I, 9. p. 80. Uſus earum in proeliis navalibus erat praecipuus.

Ibid. p. 265. ἀλλ' εἰκῇ —— παραγινόμενα, σκηνὴ &c.] Vel delendum videtur ἀλλ', vel legendum παραγίγνεται aut παραγίγνεται ut conſtet Conſtructio. et ita legiſſe videtur *Paccius*, qui vertit, *adveniunt.* Deinde, σκηνὴ τὸ χρῆμα, ſc. ἐστι. Herodianus III, 39. συσκευήν τινα καὶ σκηνὴν τὸ πρᾶγμα ὑπωπτευον· quod δρᾶμα et συσκευὴν vocat cap. 41. τὴν συσκευὴν τοῦ δράματος Ach. Tatius lib. II. p. 125. ubi vide *Salmaſium.* Heliodorus *Aethiopic.* V, 6. τοιοῦτος παίζει καθ' ἡμῶν πόλεμος, ὥσπερ σκηνὴν τὰ ἡμέτερα καὶ δρᾶμα πεποιημένος. Plutarchus in *Arato*, p. 1033. E. ἰωγικῶς παίζει τὰ ἐκεῖ πράγματα τραγῳδίαν ἔνια καὶ σκηνογραφίαν. vide et Greg. Nazianzenum *Stelit.* I. p. 46. Haec noto quia *Heinſius* et *Daviſius* ſuſpectam hanc vocem habuerunt, quae mihi ſana videtur. Sequitur, εἰσαγγελίας ἄξιον φῇς· mallem, καὶ εἰσαγγελίας· *et rem delatione dignam dicis.*

Ibid. ἀληθειάν γε,] Si ſenſui attendas ſententiae, cujus exitus ſuſpenditur uſque ad vocem πράττοντες, videbis pro γε legendum eſſe δὲ. Mox, pro καὶ βαίνῳ conjeceram τῷ βαίνῳ· et ita MSS. legunt.

Ibid. προσγιγνώσκεσθαι δόξαντι, διδαχθέντες ἔργῳ ἀφεῖναι] Dele τὴν ὑποστιγμὴν ante δόξαντι. Deinde, lego et diſtinguo, διδαχθέντας (ſc. ἀξιῶ ὑμᾶς) ἔργῳ, ἀφεῖναι τῆς γραφῆς. ſi vulgatam retineas, diſtinguendum erit, προσγιγνώσκεσθαι δόξαντι διδαχθέντες ἔργῳ, ἀφεῖναι &c. ſed alterum verius puto.

Sect. δ'. ἐξ ἰσοτιμίας ούτωσὶ πείθων] Mallem, ἀλλ' ἐξ ἰσοτιμίας ούτωσὶ, πείθων καὶ διαλεγόμενος &c.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. p. 267. τὸ δ᾽ ἄγριον τοῦτο πλῆθος.] Loquitur de infima et *irrationabili* Animae parte. unde ſcribendum videretur, ἀλόγων πλῆθος, nempe *Appetitus*, quos alibi vocat ἀλόγους ὀρέξεις. ita Philo Judaeus περὶ Γεωργ. p. 130. de *Senſibus* loquens: αὕτη δὲ πᾶσα ἡ πληθὺς, ἄλογος οὖσα, κτήνει ἀπεικάζεται· *haec autem omnis turba, irrationabilis cum ſit, jumento adſimilatur.* τῆς ψυχῆς τὸ παθητικὸν, καὶ θηριῶδες, καὶ ἄλογον, καὶ ἐμπληκτικὸν· Plutarchus de *Iſid. et Oſir.* p. 371.

Ibid. τὸ ἐν πόλει πλῆθος. * * *. ἐν ᾗ μὲν ἐνδιαίμων &c.] Ita hunc locum ſignari debuiſſe opinor, quia neque Connexio eſt, neque Conſtructio; cum nihil ſit ad quod referatur illud ἐν. Lineas aliquot videtur omiſiſſe Librarius.

Ibid. φιλότιμος δὲ ἄγαν καὶ φιλόνεικος.] Ita correxeram, pro φιλόνικος, ex lib. VIII. Platonis de Repub. p. 158. unde haec deſumpta ſunt: ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο δίειμεν τοὺς χείρους, τὸν φιλόνεικόν τε καὶ φιλότιμον, κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἑστῶτα πολιτείαν. Vide locum Lyſiae *Orat. Funeb.* qui pariter has voces conjungit.

Sect. ε΄. Τριῶν δὴ πολιτειῶν &c.] Dixi de hoc loco in Praefatione. Sequitur, ὀλιγαρχίαν, δουλείας τιμωμένων &c. ex eodem Platonis loco, καὶ ὀλίγοις, καὶ δούλοις ἐπαινουμένην. Deinde, pone ὑπεστιγμένον poſt ἰδεῖν.

Ibid. p. 269. πράξεις παραβαλλομένων.] Hic quoque claudicat Conſtructio. Lego, θεωρίαν δὲ πρᾶξιν εἰ παραβαλλοίμεθα,—— πότερον προτιμητέον; ut XXIII, 2. εἰ μὲν γὰρ πόλιν πόλει παραβαλλοίμεθα &c. amittebatur ει in praecedente ſyllaba. Cl. Editor ἦν παραβαλλόμενα, eodem effectu; niſi quod, opinor, voluit παραβαλλομένων.

Ibid. κατὰ τὴν χρείαν αὐτὴν ἱστάμεθα, τιμητέον τὴν πρᾶξιν.] Αὐτὴν, id eſt, μόνον, *nudum* et *merum uſum.* puto tamen Maximum ſcripſiſſe αὐτῶν, ſcil. θεωρίας καὶ πράξεως. Deinde, pro τιμητέον omnino legendum προτιμητέον τὴν πρᾶξιν, ut προτιμητέον τὴν θεωρίαν, quod ſequitur: et quaeſtio propoſita erat, *utrum eorum* προτιμητέον.

Ibid. μακαρίζω μὲν τὰς χορὰς, ἐπαινῶ δὲ τὰς ἑορτὰς] Immo τὰς ἡσυχίας. ſi verbis tuis ſtare velis, Maxime, quae modò praeceſſerant, τῇ δὲ ΣΧΟΛΗ͂Ι καὶ ΗΣΥΧΙ´ΑΙ παραγενοῦ· quorum haec ſunt manifeſta repetitio. Paullo ante, pro δύναμιν καὶ πρᾶξιν περιελθοῦσα, conjeceram, περιβαλοῦσα, ut Diſſert. XXIII, 1. ΔΥ´ΝΑΜΙΝ γενναίαν ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕ´ΝΗν· ubi quartum Caſum adjunctum habet Verbum περιβάλλεσθαι; quod ſæpè ſolet. Nazianzenus *Stelit.* II. p. 99. ταῦτα Ἐζεκίας· ὁ τὴν πολλὴν ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕ´ΝΟΣ ΔΥ´ΝΑΜΙΝ. XXXIII, 3. περιέβαλε τὰ μὲν λίθων ῥυθμοῖς καὶ χρώμασιν. Confirmant MSS.

Sect. ϛ΄. ἡ ἐπὶ τοῖς ἐν Ἄργει τύποις.] Quaero qui mihi dicat quinam ſint iſti *in Argis* τύποι. et paullo ante dixerat, ἡ τῶν ἐν Ἑλληνικοῖς τόποις, ideo conjeci τύπους, *figuras:* et intellexi de celebri iſta *ſtatua* Junonis Argivae, a Polycleto fabrefacta; quam SIGNUM *ejus* (Junonis) *Argis* appellat Tertullianus de Coron c. VII. Heſychius explicat vocem τύπος per εἰκὼν et Noſter Diſſ. VIII, 9. habet ξύλον, ἢ λίθον, ἢ τύπον· et ſect. 10. τύπους χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος καὶ ἀργύρου. Actor. VII, 43 τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. Commate praecedenti pro θυμοὺς *Scaliger* conjecit μύθους· quod verum videtur. Cl. Editor putat θυμοὺς reſpicere forſan poſſe ad id quod Eteocli et Polynici poſt mortem contigiſſe tradunt Scriptores. Sed ſi hoc voluiſſet Maximus, certe aliquid amplius addidiſſet: quotus enim Auditor vel Lector adeo ſagax, ut ex voce θυμοὺς colligere poſſit *Eteoclis et Polynicis iras* POSTHUMAS, *diſſidiumque rogi?*

Ibid. ἡ γυνὴ φαρμακὶς.] *Circen* dicit. Atqui ea apud Homerum non eſt γυνὴ, ſed θεὰ, vel ἡ θεός. Odyſſ. K.

Αἰαίην δ᾽ ἐς νῆσον ἀφικόμεθ᾽· ἔνθα δ᾽ ἔναιε
Κίρκη ἐϋπλόκαμος, δεινὴ ΘΕΟ´Σ, αὐδήεσσα.

Et δῖα θεάων Odyſſ. M. init. et alibi paſſim. et Heſiodus Theog. v. 1001. Non igitur recte γυνή· neque rectiùs mox, πάντα θνητὰ, πάντα ἐφήμερα, ob eandem rationem. Auctoris hic eſt error. Sequitur,

Ibid. ἢ τὰ ἐν ᾅδου θαύματα,] Initium ſententiae erat, τὰ δὲ Ὀδυσσέως ΘΕΑ´ΜΑΤΑ ἢ θεάματα ἦσαν,—— ἢ τὰ ἐν ᾅδου ΘΕΑ´ΜΑΤΑ. ſcriptor infimus vix ita locutus fuiſſet. Lego, τὰ ἐν ᾅδου θαύματα, *res miras:* (niſi malis δείματα, *terrores.*) Ita partem horum Ulixis θαυμάτων *miracula* vocat Horatius A. Poet. v. 144.

Ibid. περιθέουσι πᾶσαν γῆν,] Codices περιθέουσι· opinor pro περιθέουσα· iiſdem enim literis utraque vox in MSS. concipitur. tum Conſtructio erit, ἡ δὲ ψυχὴ περιθέουσα πᾶσαν γῆν, πᾶσαν διεξιοῦσα γῆν· Senſus vero, inani ſtrepitu verborum, redit actus in orbem, lectionibus Utriuſque Editionis, niſi fallor, in Contextum admiſſis. Probabile puto ab Auctoris ultima manu fuiſſe ita: ἡ δὲ ψυχὴ περιθέουσα πᾶσαν γῆν, ἐν γῇ ἐπ᾽ ὀλίγον, πᾶσαν μὲν περιιοῦσα θάλατταν, πάντα

πάντα ἢ ἀέρα ἀναπλασμένην, &c. iſta vero, πᾶσαν ἢ διερχομένη γῆν, in Priori Editione alicubi locum habuiſſe: ideo in Margine Exemplaris pro Variante Lectione ſcripta, in corpus operis poſtea recepta fuiſſe. περιοῦσι vero πᾶσαν γῆν, eſt idem quod ἰοῦσι πρὸς πᾶσαν γῆν· ut in hac ipſa ſententia, ἀναπλασμένην ἀέρα, pro ἐπλασμένην ἀνὰ ἀέρα· et διερχομένην γῆν, pro ἐρχομένην διὰ γῆν.

Ibid. συνθέντα ἡλίῳ,] Ita M. Antoninus VII, 47. hortatur περισκοπεῖν ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριθέοντα.

Ibid. συνδεδεμένην τῷ — ἄστρων χορῷ,] Lego, συνδεδινημένην, una circumacta. δινεῖσθαι proprie de ſtellis dicitur. Noſter Diſſ. XLI, 2. τὸν κρύσταλλον τὸν τῶν ΑΣΤΕ'ΡΩΝ περιφορᾶς, καὶ ΔΙΝΗ'ΣΕΩΣ, καὶ χορείας. ita ex Codd. reſtituit Daviſius pro δινήσεως. Laertius IX, 30. in Leucippo: τὴν γῆν ὀχεῖσθαι, περὶ τὸ μέσον ΔΙΝΟΥΜΕ'ΝΗΝ. et in Epicuro, ſect 93. ἡ καὶ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτην ΔΙ'ΝΗΝ κατειλημμένη τοῖς ἌΣΤΡΟΙΣ τούτοις (Soli et Lunae) ὥσθ' οἷόν τε ἴλλεσθαι κινεῖσθαι.

IN DISSERT. XXIII.

SECT. α'. ἡ τέχνη, αὐτὸ ἔργον &c.] Ita diſtingui debuit: ἀλλ' ἦν τῷ Συρακουσίῳ σοφιστῇ ἡ τέχνη αὐτὸ ἔργον, κεκραμένον ὁμοῦ χρείᾳ καὶ ἡδονῇ. quod recte exprimitur in Verſione.

Ibid. τὸ Μιθαικὸν καὶ ὄνομα τοῖς Ἕλλησι &c.] Editiones et Cod. Reg. καὶ ὅσοι τοῖς Ἕλλησι· unde optime Scaliger, κλέος ἐν τοῖς Ἕλλησι· Harleianus vero, καὶ ὄνομα τοῖς Ἕλλησι, quemadmodum jam edidit Daviſius. Has diverſitates ortas opinor ex gemina Maximi Editione, et varietatibus Scripturae in Margine notatis. mihi praeplacet Scaligeri conjectura: niſi utrumque malis, κλέος καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἕλλησι· ſed haec ſunt incertiſſima. Certius iſtud puto, utcumque legas, admittendam eſſe Praepoſitionem ἐν, quam non recte rejicit Cl. Editor. Centum exempla ex Poetis parum faciunt ad hunc locum: et iſte quem citat ex Æliano V. H. II, 41. ὁ Μήδοις πολεμήσας, a Viris ſummis Kuhnio et Perizonio reſtitutus fuit ex Athenaeo, ὁ ἘΝ Μήδοις πολεμήσας.

Ibid. (ἀφῃρημένη γὰρ τοῦ &c.] Non opus erat ut haec parentheſi includerentur. vide Longinum περὶ ὕψ. ſect. 27. ubi hujuſmodi ſubitae Tranſitionis ſimile omnino exemplum ex Hecataeo Mileſio citat ac laudat.

Ibid. ἐνδείκνυσθαι αὐτῷ φαίνεσθαι] Si caſus tertius retinendus ſit, mallem αὐτῇ φαίνεσθαι, ſc. πόλει· vel ſaltem, αὐτοῦ —— τὴν τέχνην, ſuam artem; idem quod αὑτοῦ.

Sect. γ'. οὐδ' ὅσις Πλάτων —— οὐδ' ὅσις Ὅμηρος.] Heinſius defectum putat: Daviſius legit ὥς τις utrobique, pro ὅσις. Mihi ſanus videtur locus.

Ibid. Ἐν μὲν γὰρ πόλει] Potius putarem, ἐν μέν γε· nihil enim hoc loco probandum videtur. Poſt vocem ὀλίγαι ponenda tantùm Subdiſtinctio, non Plena.

Ibid. ἀπολειπόμενος καθ' αὑτὸν, σκοπεῖ &c.] Lege et diſtingue, ὀλίγοι· εἰ δέ τις, μέρος τοῦ ὅλου ἀπολελειμμένος, καθ' αὑτὸν σκοποῖ διὰ μαρτύρων &c. εἰ σκοποῖ, quia in priori parte ſententiae dixit εἰ παραβάλλοιμεν.

Ibid. p. 277. ἕτερα ἑτέρῳ φαίνεσθαι ποιεῖ.] Iterum diſtinguo et lego, καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ βίου ἑτέρου, ἑτέρως φαίνεσθαι ποιεῖ. Cl. Editor mavult ἕτερα γε ἑτέρῳ, eodem ſenſu.

Sect. γ'. τοῖς τὰ ἀγάλματα τούτοις διαπλάττουσι,] Id eſt, τούτοις τοῖς τὰ ἀγάλματα διαπλάττουσιν. et ita forte collocanda ſunt in Contextu. Notandus vero eſt hic uſus Pronominis οὗτος, quando ſermo fit de re aliqua bene nota. Diſſ. VII, 7. p. 73. Ἀνὴρ φιλοθρέμμων ὄρνιθας εἶχε τὰς πῶ μὲν φθεγγομένας τὸ ὄρθριον δὴ ΤΟΥ͂ΤΟ· matutinum HOC; ſc. quod omnes audiviſtis. et ita alibi Noſter in locis innumeris. Lucianus Necyomant. p. 328. ἀτεχνῶς ἐν ἐῴκεσαν τοῖς νυστάζουσι ΤΟΥ'ΤΟΙΣ ἐμοίως, ὅρτι μὲν ἐπινεύουσι, ἄρτι ἢ ἀνανεύουσι ἐμπαλιν· HIS qui dormitant capite nutante: quos omnes ſcil. viditis. ſic in Toxari Idem p. 38. τοῖς κοινοῖς ΤΟΥ'ΤΟΙΣ καὶ κωφοῖς προσωπείοις ἐοικότας ὑμᾶς ἀπολιπεῖν· HIS perſonis; quas omnes noſtis et ſaepe vidiſtis. Longinus περὶ Ὕψ. ſect. 35. οὐ γε τὸ ὑφ' ἡμῶν ΤΟΥΤΙ' φλογίον ἀνακαιόμενον —— ἐκπλητόμεθα τῶν οὐρανίων μᾶλλον· HUNC ignem; vulgarem ſcil. et omnibus notum.

Ibid. τῶν δημιουργικῶν] Forte ſcribendum, δημιουργῶν ut ſupra, ἐπιμελοῦνται εἰς οἱ δημιουργοὶ τὰς δυνάμεις. Et ita MSS.

Sect. δ'. τὰς τῶν πολλῶν ψυχὰ] Omnino τῶν πολιτῶν legendum: agitur enim de civibus reipub. Platonicae. vide quae praecedunt, εἰς τοιαύτην πόλιν.

Ibid. Τοῦτο γάρ τοι ἐοικότα &c.] Suſpicor non

Digitized by Google

non omnia hic recte habere. Quae vero ſequuntur ita erant diſtinguenda: κ̀ μὴ παρέχειν χολὴν διαπιςεύειν —— λέγοις, ἀλλ' εἰδέναι μὲν ὅτι &c. ut Sect. 5. κ̀ μὴ παρέχειν χολὴν ἐνθυμεῖσθαι, ἀλλ' ἐπαινεῖν. Mox, per iſta, κατὰ τὴν Θεῶν δίκην, intelligit, opinor, *ſecundum Deorum jus* vel *dignitatem*: idem quod κατὰ τὴν Θεῶν ἀξίαν. Deinde, ad finem ſect. diſtingue, εἰσδέξαιτο ἂν αὐτήν· κ̀ πολὺ μᾶλλον, κατὰ τὴν χρείαν. iſt eſt, κ̀ πολὺ μᾶλλον οὐκ εἰσδέξαιτο ἂν αὐτὴν κατὰ τὴν χρείαν· *multo minus ob utilitatem*, vel *uſum*. Longe igitur a mente Auctoris abit Cl. Interpres, vertendo, *cum ob utilitatem potius admitti poterat*.

Sect. ι'. τὰ Ὁμήρου μαθεῖν· ἀλλ' ἔνεργες ἂν &c.] Ita diſtinguendum. Et mox, τῆς τέχνης· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. Omnia vero iſta, a vocibus ὁ γὰρ ἂν uſque ad ἔχει, ſi in parentheſi includas, connexionem perſpicies

Ibid. ᾄδειν ἀνδρας, εἰσκυκλῆς &c] Legendum puto: Ἂν τοίνυν καθ' ἡδονὴν κρίνῃς Ὅμηρον ᾄδειν, οἷον δρᾷς; εἰσκυκλῆς &c. *Si igitur putas Homerum voluptatis gratia poëticam exercuiſſe, quale facis? inducis* &c. ἄνδρας enim non eſt ad rem magis quàm θεὺς aut ἵππυς fuiſſet: et ᾄδειν ſimpliciter, (ut *canere* Latinis) eſt, *poeta eſſe*, *verſus facere*, ut X, 7. καὶ ᾄδων λέγῃ, *quamvis verſu narret*: ubi opponitur ψιλῶς λέγειν, *proſa narrare*. ita XXXVIII, 1. de Heſiodo: δαφνης κλῶνα λαβὼν, εὐθὺς ᾄδειν *poëtam fieri*; prout explicat verbis proxime ſequentibus. Caeterum οἷον δρᾷς, ut XVIII, 6. ὦ Ζεῦ, κ̀ οἷον πεποίηκας; ſic τί δρᾷς XXXIII, 7. eodem more: εἶτ' ὅρα τί δρᾷς· διαπταίεις τὴν τάξιν τῶν ἀρχόντων· ubi pro ὅρα τί δρᾷς, aeque bene ſcribere potuiſſet οἷον δρᾷς; Lucianus *De Mort. Peregr.* ad finem, p. 590. ἐγὼ δὲ αὐτὸς, ὦ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, εἶτα αὐτῷ ἐγχεομένων, ὡς ἀποδακρύοντες, τὸ δεινοῦ φαρμάκου, Τί δρᾷς; ὦ πάντων τῆς ἀμφιλυκωτάτης ὁ Λυκος παραδέχεται; ita legendum opinor inquinatiſſimum iſtum locum. Occurrit haec locutio οἷον δρᾷς ſaepe apud eundem, niſi me fallit memoria. Diſtinctio vero Cl. Editoris, οἷον δρᾷς. Ἀποχειροῦσαι τῆς ἡδονῆς τὸν ἄνδρα; Ἥδὺς &c. infeliciſſima eſt, et directe contra ſenſum et mentem Auctoris, et ſcribendi morem.

Ibid. εἰσκυκλῆς] Vox Scenica et Theatralis, *inferis*, quaſi per machinam *inducis*. unde Lucianus *Philopſeude* p. 346. Θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισεκύκλησεν μοι τοῦτο ὥσπερ ἀπὸ τῆς Τύχης· ubi male legitur ἐπεισκυκλήσεσθαι. ſic τὰ μηδὲν προσήκοντα ἐπεισκυκλοῦσι, Idem in lib. *Quom. Conſcr. ſit Hiſt.* p. 611. quem corruptiſſimum locum non nunc vacat explicare. ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἐπεισκυκλῶν, Longinus ſect. 22. Suſpicari licet Suidam deceptum fuiſſe in hac voce a vitioſis exemplaribus, cum ſcribit Ἐπικυκλῆσαι, ἐπεισαγαγεῖν· pro eo quod, opinor, debuit eſſe Ἐπεισκυκλῆσαι. De Re, vide Jul. Pollucem IV, 19. ſect. 128.

IN DISSERT. XXIV.

SECT. α'. παῖ.] Id eſt, *puer*, (non *filius*: quomodo enim homini *Corinthio* filius *Dorieus*?) idem quod παιδικὰ mox. qui et Latinis *puer*, et *delicatus*, et *puer delicatus*. vide Praefat. Statii ad Lib. II. Sylvarum. Notum iſtud Anacreontis, Ἠρες παῖδα, παῖ; Βαθυλλον.

Sect. β'. Νέςωρ —— ὁ δεινότατος τῶν ςρατηγῶν,] Id eſt, τῶν τακτικῶν. vult, *inſtruendae aciei peritiſſimus*. Sed hoc elogium, quo Neſtorem ornat, magis, vel aeque, pertinebat ad Meneſthea. Homerus Iliad. Β. 553. de Meneſtheo:

Τῷ δ' οὔπως τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ

Κοσμῆσαι ἵππους τε κ̀ ἀνέρας ἀσπιδιώτας·

Deinde ſequitur, Νέςωρ οἶος ἔριζεν· et rationem reddit quare Neſtor *contendebat*, vel cum eo comparari voluit: ὁ γὰρ προγενέςερος ἦεν. ſuperioritatem vero Meneſtheo, Athenienſium gratiâ, vindicat Ariſtides in *Panath.* p. 192. ex priori verſu Homeri. aliter Sext. Empiricus *Adv. Math.* p. 313.

Sect. γ'. τὺς ἀργυρογνώμονας] De *duobus* tantum loquitur Maximus. hoc vero eſſet τὼ ἀργυρογνώμονε. Sed ſcripſit ille, διττὺς ἀργυρογνώμονας· ſequitur enim, ὁπότερος αὐτῶν, *uter eorum*.

Ibid. νόθος τινὲς εἶναι κ̀ κίβδηλος ἱερὰ] Ad *Perſonas* transfertur quod ad *Rem* pertinebat. non enim imperitus *nummularius* recte dicitur νόθος et κίβδηλος, ſed *nummus*, ſi *adulterinus* ſit, et non γνήσιος, vel δόκιμος. ſic in hac Maximi comparatione, *nummularii* ſunt *Amatores*; *Forma* vel *Pulchritudo* eſt *nummus*: *Animi* Pulchritudo vel *Virtus*,

Digitized by Google

Virtus, eſt *nummus* γνήσιος et δόκιμος· *Pulchritudo Corporis*, ſine Virtute, eſt *nummus* νόθος et κίβδηλος. haec, opinor, certa ſunt. unde hic locus mihi ita legendus videtur et diſtinguendus: ἀνάγκη τὰς μὲν ὑπὸ φαινομένου κάλλους καὶ μὴ ὄντος γλιχομένους, νόθου τινὰς (vel τινὸς) εἶναι καὶ κιβδήλου ἐραστάς· τοὺς δὲ ὑπὸ καὶ ὄντος καὶ φαινομένου, γνησίους ἐραστὰς κάλλους, καὶ ἀληθινοῦ. vide Diſſ. XXVII. ad finem.

Sect. δ'. γένηται ἀτεχνῶς· οἷα εἰς αὐτὸν &c.] Diſtinguendum, σοφιστὴν, γένηται· ἀτεχνῶς οἷα &c. *plane qualia*. ſic Diſſ. XXII, 1. ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐπὶ δικαστῶν καθήμενος. Saepe occurrit haec vox initio ſententiae.

Ibid. μόνον οὐκ] Videtur poni pro uſitatiori οὐ μόνον, quia ſequitur ἀλλὰ καί. Sed et adhuc reſtat aliquid difficultatis. opponuntur enim ἐν μέσοις τοῖς Ἕλλησι et δημοσίᾳ, quae certe non ſunt Oppoſita, ſed fere Synonyma: et iis recte ex adverſo reſpondet οἴκοι. unde ſuſpicor nos hic quoque habere Lectiones Duarum Editionum. perſpicua enim omnia fuiſſent ſi *utrovis* modo ſcripſiſſet, ἔλεγε δὲ ταῦτα οὐ μόνον ἐν μέσοις τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ οἴκοι· vel, οὐ μόνον δημοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ οἴκοι· ἐν συμποσίοις, ἐν Ἀκαδημίᾳ, &c. Conjicio δημοσίᾳ fuiſſe Lectionem prioris Editionis: pro qua ſubſtitutum eſſe ab Auctore, ἐν μέσοις τοῖς Ἕλλησιν.

Sect. ε'. ὅπως τὰ μὲν &c.] Longa haec ῥῆσις fallet inattentum Lectorem. ſenſus ſuſpenditur, neque exit ante vocem Αὐτὸς, longe infra. hoc modo connectitur: Ἐγὼ γὰρ θαυμάζω, ὅπως (Σωκράτης) τὰ ΜΕΝ Ὁμήρου ἔπη τῆς πολιτείας ἀπεπέμψατο, αὐτὸς ΔΕ Σωκράτης ἐν ὡ σφοδρῶς λόγους τοὺς αὐτοῦ ὁμιλίας ἀνεκόσμησεν. unde patet diſtinguendum eſſe infra, Σωκράτης δὲ ἐμέμψατο· αὐτὸς δὲ δὴ Σωκράτης &c. non vero ponendam eſſe plenam diſtinctionem poſt ἐμέμψατο.

Ibid. αὐτοῦ Ὁμήρου στεφανώσας &c.] Lege, αὐτοῦ Ὁμήρου, ἐρίῳ στεφανώσας τὸν ποιητὴν, καὶ χρίσας μύρῳ. Vox ἐρίῳ amittebatur in praecedentibus literis ήρου. Sumptum ex notiſſimo Platonis loco lib. III. *de Republica*: ἀποπέμποιμέν τε ἂν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες, καὶ ἐρίῳ στέψαντες. ubi tamen non de *Homero* nominatim aut ſpeciatim loquitur, (quemadmodum hoc loco Maximus, et alii fere accipiunt) ſed de *quovis* Poeta vel Imitatore. Huc alludit Noſter ſupra, Diſſ. XXIII, 3. ἀλλὰ χρὴ στεφανώσαντας ἐρίῳ τὸν ἄνδρα, καὶ χρίσαντας μύρῳ, ἀποπέμπειν παρ' ἄλλους. Et tamen video eandem omiſſionem hujus vocis ἐρίῳ apud Joſephum lib. II. contra Apion. ſect. 36. p. 1386. Ed. Hudſon. ὁ Πλάτων ὅτι τῶν ἄλλων οὐδένα ποιητὴν φησὶ δεῖν εἰς τὴν πολιτείαν παραδέχεσθαι, καὶ τὸν Ὅμηρον εὐφήμως ἀποπέμπεται, στεφανώσας, καὶ μύρον αὐτῷ καταχέας. Parum accurate haec Joſephus. nihil enim apud Platonem de Homero *diſtincte* a caeteris omnibus poetis: et vox στεφανώσας hoc loco non eſt ad rem niſi addatur *materies* ex qua corona fieri debuit, prout in Platonis loco recte fit: alioquin στεφανώσας foret *floribus coronans*. et ſi Plato ſcripſiſſet, καὶ αὐτῷ καταχέας, omiſſâ voce μύρον, inepte admodum ſcripſiſſet: eadem vero eſt ratio et neceſſitas vocis ἐρίῳ et vocis μύρον. Feſtinanter igitur Joſephus in voce στεφανώσας: et de caetero, erravit cum vulgo, non inſpecto Platonis loco.

Ibid. αὐτίκα καὶ ὁ μὲν &c.] Scripſit, opinor, Librarius, αὐτίκα κα ὁ μεν, calami errore praecedentem ſyllabam repetens; quod omnibus accidit qui aliquid tranſcribunt. inde factum καὶ a proximo exſcriptore. Legendum vero, αὐτίκα· ὁ μὲν περὶ &c. et vertendum, *exempli gratia*, ut ſect. 8. Αὐτίκα· ἐν πρώτῳ λόγῳ &c. ubi iterum male vertitur *ſtatim*. XXVII, 6. Αὐτίκα· Ἕλληνες μὲν καὶ Πέρσαι &c. ubi recte vertitur. Plura notavi *ad Lyſiae Orat.* XIX, p. 348. Et obſervatu dignum, quotieſcumque occurrit vox αὐτίκα hoc ſenſu apud Veteres, toties fere in verſione ejus erratum eſt.

Ibid. p. 291. δυνατὸν δὲ τῇ μιμήσει,] Potius, δ' ἐν τῇ μιμήσει, ut ἐν τοῖς λόγοις, et, ἐν τοῖς ἔργοις. Caeterum μιμήσει illud ſuſpectum habeo, quia ex lib. III. *de Repub.* et initio Decimi. ſcio Socratem damnare μίμησιν, et ex Republica ſua ablegatam velle. Forte, συνετὸν δ' ἐν τῇ νοήσει, ut IX, 3. de Socrate: ἀγαθὸς εἰπεῖν, ΣΥΝΕΤΟΣ ΝΟΗΣΑΙ.

Ibid. Ταῦτα οἶμαι Θρασύμαχον εἰπεῖν, ἢ Πῶλον,] Lingua poſtulat οἶμαι ἂν Θρασύμαχον εἰπεῖν, *Thraſymachum dicturum fuiſſe*: ut XXI, 3. XL, 1. Deinde, pro Καλλίαν legendum Καλλικλέα. *Callicles* enim unus erat ex iis quorum nominibus utebatur Socrates vel Plato quando aliquid *falſi* refutandum erat. Diog. Laertius in Platone, lib. III. ſegm. 52. περὶ δὲ τῶν ψευδῶν ἐλεγχομένους εἰσάγει, οἷον, Θρασύμαχον καὶ ΚΑΛΛΙΚΛΕΑ, καὶ Πῶλον, Γοργίαν τε καὶ Πρωταγόραν, &c. ubi vide *Aldobrandinum* Noſter Diſſ. XXXII, 5. τοῦτον ἐλαυνέτω τῷ λόγῳ, Θρασύμαχόν τινα, ἢ Πῶλον, ἢ ΚΑΛΛΙΚΛΕΑ, ἢ τινα ἄλλον λαμυρὸν καὶ ἰταμὸν; Arrianus

Digitized by Google

rianus Diſſert. IV, 5. de Socrate: ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ Συμποσίῳ πόσας μάχας λέλυκε, πῶς πάλιν ἤλεγχε Θρασυμάχῳ, πῶς Πόλῳ, (l. Πώλῳ,) πῶς ΚΑΛΛΙΚΛΕΟΥΣ· πῶς τῆς γυναικὸς &c.

Sect. ϛ'. τῷ λόγῳ, οἷον καὶ οἱ —— εἰσαγγελλόμενοι, ἢ κινδυνεύοντες ἐν περὶ &c.] Senſum loci non recte ceperunt ſummi viri. ideo non recte emendarunt, neque verterunt. Legendum erat: Ὧδε τοίνυν δράσωμεν περὶ ῥᾳστώνην τοιαύτην τῶν λόγων, οἷον καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι οἱ κινδυνεύοντες, οἱ περὶ τῶν πραγμάτων ἀπολογοῦνται μόνον, &c. et vertendum: *Sic itaque faciamus circa hanc* Socratis *negligentiam in ſermonibus* ejus de Amore, *quemadmodum ſolent rei; qui in periculo conſtituti, non de ſola re, de qua in judicium vocantur, verba faciunt, ſed* &c. id eſt, Cum igitur Socrates tam negligenter et ſecure ſermones hujuſmodi de Amore videatur habuiſſe, defendamus eum dicendo, hos ſermones non fuiſſe Socratis inventum, ſed ab Antiquis ſumptos, Homero, Heſiodo, Sapphone, Anacreonte. ad eos igitur transferri accuſatio debuit. Τῶν λόγων eſt *Socratis ſermonum:* et ῥᾳστώνην eſt *ſecuritatem*, negligentiam, incautelam, qua hos ſermones effudit Socrates, minime ſuſpicatus ſibi vitio vertendum iſtud ob quod in admiratione fuerunt Homerus, Heſiodus, et caeteri Illuſtres Antiqui. Pro τοιαύτην bene legi poſſet τοσαύτην vel ταύτην· ſed neutro opus eſt.

Ibid. ἀναθησόμεθα σμικρὸν, ὅσον τὸ νῦν ἔχον.] Diſtingue, σμικρὸν ὅσον, τὸ νῦν ἔχον. Σμικρὸν ὅσον· pro quo Auctor Epiſt. ad Hebraeos X, 37. dicit, μικρὸν ὅσον ὅσον· ut *exiguitatem* temporis geminata diminutionis nota fortius exprimat. tametſi ultimum ὅσον a nonnullis Codd. abeſt. phraſis frequentiſſime occurrit: quemadmodum et τὸ νῦν ἔχον, *quod ad praeſens attinet*. vide Noſtrum XXII, 3. Lucianum *Jup. Confut.* p. 126. et *De Gymnaſiis* ad finem: et Acta Apoſtol. XXIV, 25. Si priorem diſtinctionem retineas, potius foret ὅσον γε τὸ νῦν ἔχον.

Ibid. p. 293. καὶ σοφιστήν.] In *malam* partem hic ſumenda vox σοφιστὴν, prout ex Adjunctis patet. et ita Diſſ. XX. ad finem, ubi σοφιστὴς et φιλόσοφος opponuntur, quemadmodum et XXVI, 3. Vide Aelianum *Var. Hiſt.* II, 13. ubi Socrates dicitur in fama fuiſſe ὅτι τοὺς σοφιστὰς ἤλεγχεν οὐδὲν ὑγιὲς ὄντας· et quae de hac re erudite notavit *Perizonius* in Praefat. ad iſtum Auctorem.

Sect. ζ'. (ἓν γάρ εἰσιν ἐκείνων ἀμαχώτεροι) διαγωνισόμεθα] Niſi fallor melius foret, καὶ γὰρ εἰσιν &c. *ſunt enim iſtis expugnatu difficiliores.* et ita cepiſſe video *Heinſium* in Verſione. Vulgata tamen defendi poteſt.

Ibid. αὐξανόμενον δὲ αὐτοῦ τὸν ἔρωτα] Cl. *Daviſius* ἐξαιρούμενον, vel αἰνούμενον legit, pro αὐξανόμενον. Recte ad ſenſum: ſed aberravit a vocabulo, quod erat ἐξομνύμενον. ſic XXVII, 1. ἐξομνύμενος τὴν ἔμπροσθεν ᾠδήν· de Steſichoro palinodiam canente. XXXII, 3. κἂν γὰρ ἐξομόσηται τινὰ διδάσκαλον, ἐρῶ τὰ γνωρίσματα. optime explicat Suidas: Ἐξόμοσαι, παντελῶς ἀρνήσασθαι.

Ibid. πλέξεις τὸ στῖφος ἔχων] Legendum putarem ἔχειν, et diſtinctionem poſt θαυμάζειν tollendam eſſe. Sed Plato non eſt ad manum.

Sect. η'. τὰ μὲν ὅπως ἔχωμεν,] *Canterus* ἕλωμεν. Cl. Editor Vulgatam adprobat. ſi quid mutandum, mallem διώκωμεν, quia ſequitur, τὰ δὲ ὅπως φεύγωμεν· quae Oppoſitio in his vocibus fere perpetua eſt apud omnes Scriptores. vide ſupra, ſect. 5. et Diſſ. XXV, 4. XXXII, 3. M. Antoninum III, 7. 1 Tim. VI, 11. et quemvis Graecum Auctorem.

Ibid. p. 295. καὶ ἔστιν τοῖς τοιούτοις] Inſere Praepoſitionem ἐν ante τοῖς. Deinde diſtingue, Αὐτίκα· ἐν πρώτῳ λόγῳ &c. et verte, *exempli gratia*, prout ſupra monui.

Ibid. οἷον τῆς Ἀνδρομάχης] Scribendum vel, οἷον ὁ τῆς Ἀνδρομάχης, vel, οἷον ἐπὶ τῆς· ut mox, ἐπὶ τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Διός. prius tamen verius puto. Deinde, iſtum χαμεύνην ἔρωτα Jovis et Junonis improbat Socrates apud Platonem lib. III. *de Republica*; et ridet Joſephus *contra Apion.* lib. II. ſect. 34. et Nazianzenus *Stelit.* I. p. 73. Mox, ſcribendum τοῖς αὐτοῦ ὅπλοις, pro αὐτῷ.

Sect. θ'. πολεμῶν ἔρωτας [καὶ ΒΑΣΙΛΕΩΝ] καὶ φυτῶν;] Atqui jam ante dixit γυναικῶν ἔρωτας καὶ ΑΝΔΡΩΝ. nonne *reges* includuntur in voce ἀνδρῶν? et quam inepte inſeruntur *reges* inter *fluvios* et *plantas!* Abſurditatem horum video, ſed parum ultra. Conjeceram θαλασσῶν. certe ex Adjunctis de re aliqua *inanimi* loqui videtur. Fieri quidem poteſt ut iſta, καὶ βασιλέων, locum alicubi habuerint in Prima ἐκδόσει, a Maximo poſtea mutata. inde forte in Marginem, mox in Textum recepta. Caeterum adluditur, opinor, ad aliquod poëma

Heſiodi quod nunc non exſtat. iſta enim de *amoribus* πολεμῶν et φυλῶν non poſſunt explicari ex ſcriptis Heſiodi quae ſuperſont.

Ibid. τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική;] Codices, τί ἂν ἄλλο εἴη ἢ αὐτὸ ἡ Σωκράτους &c. unde *Daviſius*, ἢ αὐτὴ Σωκράτους. veriſſima eſt Codicum Lectio, αὐτὸ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική; ſic XXXIV, 4. οὐκ αὐτὸ ἐκεῖνο ὁ Θρᾷκιος ἐπῳδή. αὐτὸ eſt *res ipſa*, de qua ſcil. agitur vel quaeritur. XXXIII, 3. ποίημα ἥλιος, οὐκ αὐτὸ ἥλιον· idem quod αὐτὸν τὸν ἥλιον XXXVI, 2. γενόμενος ἐκ μύθου αὐτὸ τοῦτο λόγος. Vide et XXIII, 5. XXVI, 5. et paſſim invenies.

Ibid. ὀδυρομένη ὅτι ἀπέθνησκεν] *Lamentanti quod* jamjam *moriturus erat.* haec enim eſt ſignificatio Verbi ἀποθνήσκειν, vel Imperfecti ἀπέθνησκεν, apud optimos ſcriptores. et ita intelligendum iſtud Xanthippes apud Diog. Laertium, de hac re, in Socrate, ſect. 35. Τῆς γυναικὸς εἰπούσης, Ἀδίκως ἀποθνήσκεις· Σὺ δὲ, ἔφη, δικαίως ἐβούλου; clare Lucianus in *Gallo*, p. 168. ᾤμωζε γὰρ τὸν Εὐκράτην αὐτῆς, ἄπαιδα ὄντα, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἈΠΟΘΝΗΣΚΕΝ· εἶτα προσκαλέσαντά με, καὶ διαθήκας θέμενον, —— μικρὸν ἐπισχόντα, ἈΠΟΘΑΝΕΙΝ. vides differentiam inter ἀποθνήσκειν et ἀποθανεῖν. ſic et in *Toxari*, p. 47. ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε et ſequentia, p. 48. Vide et Arrianum Diſſ. II, 23. de Epicuro morituro: et Phalaridem Epiſt. LII. et Lyſiam Orat. XIX. p. 349. D. Lucas VIII, 42. καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν, *et haec* jamjam *moritura erat*, in articulo mortis; ἐσχάτως ἔχει, ut de ea Marcus V, 23. Longe vero aliud fuiſſet ſi ſcripſiſſet Lucas, καὶ αὕτη ἀπέθανεν· tunc enim *jam mortuam* dixiſſet. Caeterum pro ἀνθέπλεται τῇ Ξανθίππῃ &c. conjeceram καθάπτεται τῆς Ξανθίππης ὀδυρομένης &c.

Ibid. τοῦτο γὰρ περὶ Σωκράτους] Omnino legendum puto τοῦτο καί. quippe γὰρ neque *probat* aliquid, neque Atticorum more πλεονάζειν hoc loco poteſt. τοῦτο καὶ eſt *pariter*; et reſpondet praecedenti citationi ex Anacreonte.

IN DISSERT. XXV.

SECT. α'. αὖθις αὐτὸς τοὺς περὶ] Quemadmodum conjeceram editum video, Ἀναλαβόντες αὖθις αὖ τοὺς περὶ ἔρωτος λόγους. quae locutio in quavis fere pagina occurrit. Sic πάλιν αὖ paſſim: ut apud Porphyrium *De Abſt.* II, 40. καὶ πάλιν αὖ τὰ πλήθη &c. ubi mala legitur αὐτὰ πλήθη.

Ibid. καὶ προσελθοῦσα ἐγγύτατα μανίας] Mallem προελθοῦσα, *progreſſa, profecta*: et, ἐγγύτατα μανίας· ut XIII, 4. νόσου νόσον δεινὴν, καὶ ἐγγύτατα μανίας. et ſect. 7. τοὺς λογισμοὺς ἐπιταράττει ἐγγύτατα μανίας. XVI, 9. ἐγγύτατα μὲν τρόπου μανίας. neque unquam aliter loquitur in hac phraſi.

Ibid. τῷ νεανίσκων καὶ τῷ μειρακίων] Obſerva diſcrimen inter has voces. νεανίσκος eſt *juvenis*, qui et vocatur ὁ ἐραστὴς, *amator*, major aetate: μειράκιον eſt *puer*, qui et τὰ παιδικὰ, et ὁ ἐρώμενος, *qui amatur*. unde paullo ante Oppoſita vides αἰδοῦς ἘΡΑΣΤΩΝ, et ΜΕΙΡΑΚΙΩΝ ἐξυπτιασμένων· ubi ἐραστῶν eſt idem quod νεανίσκων. ſic et Plutarchus Ἐρωτικῷ p. 754. D. ἐν δὲ ἀρχῇ βελτίονος μὲν ἡ τίτθη, —— ἘΡΑΣΤΗΣ δὲ ΜΕΙΡΑΚΙΟΥ &c. et Noſter XXVI, 8. Κρητικῷ ΜΕΙΡΑΚΙΩι αἰσχρὸν ἘΡΑΣΤΗΝ οὐκ εἶναι· Κρητικῷ ΝΕΑΝΙΣΚΩι αἰσχρὸν προσάψασθαι ΠΑΙΔΙΚΩΝ. quem locum ita vertit Cl. Interpres: Juveni *Cretenſi turpe habetur non* Amare: *juveni Cretenſi turpe habetur amore pueri ſe inquinare.* Vide quantum erravit Vir Summus non obſervâta hac Diſtinctione. Ita verti oportuit: Puero *Cretenſi turpe habetur non* Amari: *juveni Cretenſi turpe habetur tangere puerum amatum.* Lyſias quidem, Orat. in *Simona*, ſemel confundit has voces, et appellat νεανίσκον quem paſſim vocaverat μειράκιον.

Ibid. p. 301. οὗτω δὴ ὁ Σωκράτης] *Daviſius* conjicit, οὗτος δή. Forte ex ſcripturae veſtigiis legendum, τοῦτο δείσας Σωκράτης, τὸ μὲν &c. vide initium ſententiae, τοῦτό τοι δείσας καὶ Σωκράτης ἐκεῖνος &c. quae vox ultima reſpuit οὗτος in eadem periodo. uſitatiſſimum vero eſt poſt longam digreſſionem reſumere initium ſermonis.

Sect. β'. μάγειρος] Bene notat *Daviſius* vocem μάγειρος hic ſumi pro *lanio* Exemplis ab eo adductis adde Syneſium *De Regno*, p. 4. μηδὲ πλῆθος προβάτων ποιμὴν ποιμαίνοι, ἢ μᾶλλον ἢ μάγειρος, ὃς ἐλαύνει καταχόψων αὐτὰ, καὶ ἐμπορευσόμενός τε αὐτοὺς, καὶ ἄλλοις δεῖπνον ἀποδωσόμενος. haec eſt deſcriptio *lanii*, prout patet ex iſtis καταχόψων et ἀποδωσόμενος, *occiſurus* et *venditurus*: unde *lanius* in Gloſſario Latino-Graeco redditur κρεοπώλης et in Graeco-Latino μαγειρεῖον eſt *lanio*. hac voce utuntur οἱ LXX *Thren.* II, 21. ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς·

Digitized by Google

ὀργῆς σε ἐμαθεῖν ἐξελθοῦσαι, οὐκ ἔρευσε· *laniaſti, jugulaſti.*

Ibid. τούτῳ δὲ ἐξαρκέσειεν καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθη] Ita erat in priori editione. Unde conjeceram, ἐξαρκέσει, ἂν καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔχῃ· *huic vero ſufficiet, ſi res noſtrae proſperae ſint.* quod tamen non ſatisfacit. Cl. Editor legit, τὰ ἡμέτερα ἔρια. quod et mihi olim in mentem venerat. ſed delevi, quia vox γάλα, *lac*, deeſſe videbatur. *lac* enim, aeque ac *lana*, fructus erat quem ex Ovibus percipiebant Veteres: vide Epictetum Enchirid. c. LXIX. Et fieri poteſt ut vox γαλα deliteat ſub adverbio καλῶς. certe ſenſus debuit eſſe, *Huic vero ſufficient lac et vellera noſtra.* Paullo ante: τ'ἀληθῆ αὐτὰ καὶ τὴν ἀμφοῖν τέχνην· omitti poteſt Conjunctio, ut τέχνην ſit Appoſitivum. Noſter ſaepe ita ſcribit. Et Codices eam omittunt.

Ibid. ἐρᾶν ἔλεγε, καὶ πάντων ἐρᾶν,] Non *omnes*, ſed *pulchros omnes*, ut recte dicitur XXIV, 9. Haec igitur non videntur eſſe integra.

Ibid. καὶ ἐρᾶν δεινότερος,] Mallem θηρᾶν, *venari*. in hac enim praecipue verſatur hujus loci metaphora. vide quae praecedunt. Paullo poſt diſtingue, ἐρῶν· ὁδοὶ γὰρ &c.

Ibid. p. 303. Οἷον οἱ ξωωνῆς &c.] Vel ξωνῆς. Diſſ. XXXII, 4. οἷον οἱ ξωνῆς παναρμόνιόν τι ὄργανον &c. XV, 5. οἷον οἱ ξωνῆς τις ὁλκάδα &c.

Sect. γ'. ἐπιτήδεια δὲ] Praecedit ἐπιτηδειότατα. unde accuratius foret, ἐπιτηδειότατα δὲ εἰς προςδοκίαν &c. aliter non ſatis probabit quod propoſuerat. ſic Diſſert. XXXVIII. ὁκῶν ὅστις ἔχει τὰ ἀγαθά, τὰ ΤΕΛΕΩ'ΤΑΤΑ ἔχει· ΤΕΛΕΩ'ΤΑΤΟΝ δὲ ἡ ἀρετή· δίδωσι τοίνυν ὃ ἔχει. de *Deo* loquitur.

Sect. δ'. καὶ ἐν δυςτυχίαις συνδυςτυχεῖ·] Nihil in hoc eximii: nam et *improbi amatores* idem faciunt. unde legendum arbitror, καὶ ἐν ἀτυχίαις συναλγεῖ· *et in infortuniis unà cum eo infortunatus eſt.* caetera enim exempla petuntur a rebus quae *laborem* et *moleſtiam* habent; *gymnaſium, curſus, venatio, bellum*; denique, *mors.*

Ibid. ὁ μὲν ποιμὴν ἄγειν, ὁ δὲ κλέπτης ἔοικεν,] Nonne Evangeliſtae ſcrinia compilavit? vide D. Joannem X, 1. 2. &c.

Ibid. ἐν τοῖς ἀκάρποις φυτοῖς] Scribo ἐγκάρποις, *fructiferis:* ut mox, Καλὸν σῶμα ὁρᾷς ἀνθοῦν καὶ ἔγκαρπον· quae his reſpondent. vide XXVII. ad finem.

Sect. ε'. ἐν Ἀκαδημίᾳ γυμνασάμενος] Puto Auctorem ſcripſiſſe γεγυμνασμένος, Paſſive, ut τραφεὶς et πεπαιδευμένος.

Ibid. ἢ τὴν Λεωνίδου μαχίμων·] Quid velit vox ultima, ignoro. vertitur: *quam quae in bello praeclare geſſit Leonides.* ſaltem hoc debuit fuiſſe τῶν μαχίμων· ſed et ſic, exemplum deſidero hujuſce vocis μάχιμα, vel τὰ μάχιμα, pro, *res in bello geſtae.* Sequitur: ἀμαχώτερος γὰρ ὁ ἔρως ἦν τοῦ βαρβάρου· Conſtructionis et vocum ambiguitas Viro Summo impoſuit, qui vertit, *magis namque inexpugnabilis amor erat barbari illius.* ita debuit: *Amor enim victu difficilior erat quàm* (Xerxes) *ille barbarus.* ὁ Ἔρως eſt *Deus* Amor; unde *telorum* ejus mentio, ſtatim: et per τοῦ Βαρβάρου vult *regem Perſarum*, (non *puerum* iſtum *barbarum*, cujus paullo ante facta mentio) qui ὁ Βάρβαρος a Graecis ſcriptoribus centies vocatur. vide Aelianum V. H. II, 13.

IN DISSERT. XXVI.

SECT. α'. καὶ ἱερὸν εἶναι Θεοῦ;] Prior Lectio erat ὅσιον pro Θεοῦ. clare hic vides manum et correctionem ipſius Auctoris.

Sect. β'. Διότιμα μοι δοκεῖ] Hoc et Platoni ἔδοξεν ante Te, Maxime: ex Illo enim habuiſti, *Sympoſ.* p. m. 12. Τοῖς γὰρ βαρβάροις διὰ τὰς τυραννίδας αἰσχρὸν τοῦτό γε, (ſcil. παιδεραστεῖν,) καὶ ἥ γε φιλοσοφία καὶ φιλογυμναστία.

Ibid. καὶ ξυνόμων] Mallem καὶ ἰσόνομον· ut ἰσήγορος, et ἰσότιμον. Paullo ante, pro τὸ δὲ διὰ μέσου, conjeceram, τὸ διὰ μέσου. et ita MSS.

Ibid. p. 311. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ ἔυξασθαί τινα] Scribe κἂν εὔξασθαι.

Sect. δ'. p. 313. τὸ πάθος μὲν ὁμοίως ἐστί,] Omnino delendus eſt Articulus, quem non patitur ſenſus: ut paullo ante, ἡ ἀγνωσία πάθος τί ἐστιν &c. non τὸ πάθος.

Sect. ε'. αἰφνιδίως ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς συντεταμένος.] Ita prior Editio: pro quo conjeceram, καὶ ἀφειδῶς —— συντεταμένος, *immodice intentus*, contendens. Aliter Codices de prima voce ſtatuunt. Deinde, pro ξυνυφὴν, forte ξυμφυΐαν, quo ducit Partici-

pium

Digitized by Google

pium προσφυόμενος· *adhaerens cohaeſione neque honeſta, neque legitima, neque revera amatoria.* Et mox, ὑπὸ δὲ τῆς ἀγνοίας πλανώμενοι· non praeceſſit μὲν, neque opus eſt articulo τῆς. forte legendum, ὑπὸ δεινῆς ἀγνοίας.

Sect. ϛ'. καὶ νήχειν ἀσθενῆς,] Sub ultima voce latere aliam aliquam puto. praeceſſit enim in hac ipſa ſententia ἀλκὴν ἀσθενέστατοι. Vide Diſſ. IV, 4. ubi idem videtur error in repetitione hujus vocis, et eadem γνώμη, iisdem fere verbis: et quod hoc loco dicitur νήχειν ἀσθενεῖς, ibi eſt νήχειν ἀμβλύτατοι. an hic quoque ſcribendum νήχειν ἀμβλεῖς? Paullo infra, ἀπειθέστατος ὢν &c. pro ἀπειθὴς, ut ἀφρονέστατος ante: Superlativum pro Poſitivo, more Maximi. Deinde, multo clarius ſcripſiſſet, καὶ λαμπρυνομένων πολλῷ ἐπ' αὐτῷ δρόμῳ.

Sect. ζ'. καὶ τὸ ἐκεῖ θάρσος] Opinor, καὶ τὸ ἐκεῖθεν θάρσος, *et fiduciam ex ea*, ſc. potentia Priami. ſic XXXII, 9. Ὀδυσσέα —— ἀρετὴ σώζει, καὶ τὸ δι' ἐκείνης θάρσος.

Sect. η'. Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐραστὴν εἶναι] Deeſt Negativa, ἐραστὴν [μὴ, vel οὐκ] εἶναι. Et ita tandem Cl. *Daviſius*. Caeterum προσάψασθαι eſt id quod Latinorum *tangere*, ſenſu nequiore. unde erudite Propertius II, 25.

Lynceu, tune meam potuiſti tangere curam? hoc eſt, ἐτόλμησας προσάψασθαι τῶν ἐμῶν παιδικῶν?

Ibid. κοινωνικὸς μόνον,] Immo, μόνος *ſolus amor qui ex intuitu venit, communionem admittit.* Vide praecedentem ſententiam quae huic opponitur, et in qua pro ἀλλήλους legendum puto ἄλλως, ſenſu ita poſtulante. μόνος quoque hoc loco ſignificare poteſt *maxime omnium*, praecipue: et ex poſitione ejus, et iis quae ſequuntur, ita voluiſſe Maximum opinor.

Ibid. ἀλλ' ὅμως ἐρῶσιν ἡλίου οἱ πάντων ὀφθαλμοί.] Legendum puto ὁρῶσιν ἥλιον &c. quod ex Argumento, et vocibus ἀλλ' ὅμως, manifeſtum videtur. Dixerat ſupra, *oculis* tenus patere et communes eſſe *res pulchras*. probat hoc ab exemplo Solis. Sol, inquit, pulcherrimus eſt, et multis amatoribus ſufficit: *et tamen*, (ἀλλ' ὅμως.) quamvis pulcherrimus ſit, et multos amatores habeat, licet caeteris omnibus illum *adſpicere* et intueri.

Sect. θ'. ἧξαι —— ἐπὶ βρόχον] Codex *Harl.* ἥττηθη. unde *Daviſius* ἡττηθῇ. ſed a manu ultima Maximi fuiſſe puto ἧξαι, prout legitur in Cod. *Regio*, qui ſecundam et emendatam Noſtri ſcripturam adſervare ſolet. ita VII, 5. p. 71. Ὀκνῶ γὰρ ΉΞΕΙΝ ψυχὴν ἘΠῚ ΠΡΑ͂ΓΜΑ ἱερὸν καὶ ὡμολογημένον. ſupra, hac Diſſert. ſect. 7. ἘΠῚ ἈΜΗΣΤΡΙΝ ἭΞΕ τὴν τοῦ παιδὸς γαμετήν. Si abeſſet ἐπὶ, optime legi poſſet ἅψαι βρόχον, ut infra loquitur. ſed recte habet Vulgata.

Ibid. ὡς ἄρχων αὐτῆς γῆς,] Lege, τοσαύτης γῆς, ut ſupra, τοσούτων σωμάτων δεσπότην καὶ δεσπότην γενόμενον. Plutarchus *Conviv. ſept. Sap.* p. 151. βασιλεύων τοσούτων ἀνθρώπων Ἄμασις. Quemadmodum conjeceram editum video.

Ibid. ἐτυμβωρύχει ὁ μέγας βασιλεὺς τὴν τιάραν ἔχων, καὶ τὸν μὲν &c.] Lege et diſtingue: ἐτυμβωρύχει ὁ μέγας βασιλεὺς, ὁ τὴν τιάραν ἔχων. καὶ τὸν μὲν &c. Emphaticus admodum eſt iſte Articuli uſus, et Indignitatem auget. appoſite Syneſius Περὶ βασιλ. p. 13. in pulcherrima hiſtoria de *Carino* Imp. Romano, et Rege Perſarum: ἀφικέσθαι δὲ (λέγεται) τὸν βασιλέα τὸν ἀλαζόνα, καταρρωδήσαντα, πάντα εἴκειν ἕτοιμον ὄντα, ΤΟ`Ν ἐν τιάρᾳ καὶ κανδύϊ, τῷ μετὰ χιτῶνος φαύλου ἐρίων, καὶ πίλῳ. Paris emphaſeos, etſi diverſo modo, idem articulus Heb. VII, 4. ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων, Ὁ πατριάρχης. ubi Abraami Dignitas per articulum denotatur. vide et Joannem XIII, 13. 14. et ſect. 7. hujus Diſſert. de Xerxe, τὸν μέγαν ἐκεῖνον, ΤΟ`Ν ἐν Σαλαμῖνι &c. Mox, pone ὑποτιθμένη poſt τάφον.

Ibid. ὑπ' ἀκορέστου ἐπιθυμίας] Mallem ἀκολάστου. ſic ἀκολάστου ἐξουσίας ſect. 7. et ἀκολάστους ὀρέξεις, paullo ante, hac ſectione: ita enim ſcribendum puto pro ἀκολάστου ſc. βασιλέως. Philo *Vit. Moſ.* lib. II. p. 447. δι' ὧν αἱ ἀκόρεστοι γαστρὸς ἡδοναὶ συναυξοῦνται· pro ἀκόρεστοι optimus Codex *Florent.* habet ἀκόραστοι· unde reponendum ἀκόλαστοι· ut apud Heliodorum *Aethiop.* III, 16. ἡδονῶν ἀκολάστων ὑπηρέτης· et Noſtrum XXXVI, 6. δοῦλον λέγεις ἀκολάστων ἡδονῶν.

Digitized by Google

IN DISSERT. XXVII.

SECT. α'. ὅπερ καὶ διαμαχέσασθαι ΑΙ'ΑΝ φημὶ ἡμᾶς;] Legendum, ΔΕΙ͂Ν φημι ἡμᾶς; aliter ſenſum non effeceris. ortus error ex ſimilitudine literarum Δ et Λ. Ita quoque Cl. Editor.

Sect. β'. ὁ ἀρασάτακὸς· καὶ ἀντὶ ΜΙΚΡΑ͂Σ ἀρᾶς &c.] Ita diſtinguendum: et ſcribendum ΜΙΑ͂Σ ἀρᾶς, *una imprecatione*; prout ex Senſu patet, et Oppoſito, ἀντὶ πολλῶν ΠΟΛΛΩ͂Ν. Paullo ante, pro ἄκων *Daviſius* legit ᾄδων· quod unice verum puto. Locus vero quem ex Luciano adducit ad rem non facit. ibi enim legendum καταυλούμενος, ut p. 235. διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης καταυλούμενος· et Lib *de Saltatione* p. 785. κάθηται καταυλούμενος· ad quem locum vide Cl. *Graevium*, in cujus Annotatione ter vitio operarum legitur καταυλέμενος.

Sect. γ'. ἢ ἐν χρυσῷ τῷ πάντων γαυροτάτῳ;] Poſt haec verba, vel alicubi in hac periodo, deeſt totum Comma, quod reſpondeat praecedenti, ἢ Ἀγησίλαον τιμῆς. Septem exempla propoſuerat, Χρήματα, Τὴν Ἑλλήνων γῆν, Πολεμον, ΤΙΜΗ͂Ν, Τυραννίδα, Σικελίαν, Χρυσίον. horum ſingula in ſequentibus exſequitur, praeter Τιμὴν, cujus exemplum ab Exſcriptoribus omiſſum eſt; ab Auctore enim vix potuit. Pro ὁ Γύλιππος uſitatius eſt ἢ Γύλιππον. ſed nihil forte mutandum in hac Particula.

Ibid. οὐδέ μοι ἢ τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις] Neſcio quid velint, aut quam connexionem haec habeant cum praecedentibus. Scribo, οὐδ' ἄν μοι τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις &c. Satis jam clara ſunt. Optime quoque legi poſſet, οὐδ' εἰ μὰ Δία τὴν Αἰγυπτίων γῆν λέγοις· ut XLI, 1. οὐδ' εἰ μὰ Δία πρὸς τῷ Νείλῳ τὸν Ἶσιν ἔχοιμ. propius ad Codicum ſcripturam Iſtud eſt; Hoc tamen verius puto. Haec ſcripſeram. Et jam video Codices prope accedere ad hoc ultimum, εἰ δέ μοι ἢ Δία τὴν &c. unde legendum, οὐδ' εἴ μοι νὴ Δία τὴν &c. paene quemadmodum *Daviſius* emendaverat.

Ibid. οὐδὲ Βαβυλῶνα αὐτὴν τὴν εὐτυχεστάτην.] Quare tam emphatice, αὐτὴν, de *Babylone*, potius quam de ulla caeterarum? Scribendum, οὐδὲ Βαβυλῶνα σὺ τὴν εὐτυχεστάτην. Idem error inſederat initium Diſſert. XXV.

Ibid. οὐδὲ εἰς σφαλερόν] Delendum puto εἰς· cujus prima litera videtur repetita fuiſſe a praecedenti voce; ultima, a ſubſequenti. οὐδὲν γὰρ καλὸν ἐπιβλαβὲς οὐδὲ σφαλερὸν, οὐδὲ εἰς μοχθηρίαν &c.

Sect. δ'. ἐπιθυμεῖν λέγωμεν τοῦτον] Potius τοῦτο· ut mox, ἔρως καλείσθω ΤΟΥ͂ΤΟ· et, ἐπιθυμία καλείσθω ΤΟΥ͂ΤΟ. Deinde, pro καὶ τῇ τῶν σωμάτων &c. conjeceram, κἀν τῇ, vel, καὶ ἐν τῇ. ultimum verius eſſe video. Caeterum vox Εἶεν, quae claudit ſectionem praecedentem, poni debuit, ut mihi videtur, initio hujus. ita: Sect. δ'. Εἶεν· ὁ ἔρως ἡμῖν &c. et ita XXIV, 4. Εἶεν· ἐπεὶ ταύτῃ &c. quemadmodum recte diſtinguitur VI, 2. Εἶεν· ἔστω σοι τὰ τοῦ Διὸς ἔχειν· et XII, 3. XIV, 4. Vide et XXI, 3. 4. ubi iterum male.

Ibid. ἀκόλαστος ὁ σοφιστὴς] Quis ſophiſta *ille?* debuit eſſe, ἀκόλαστός τις σοφιστὴς, *intemperans aliquis ſophiſta*, ut bene vertit *Heinſius*. vox τις videtur periiſſe in ſyllaba τος praecedenti, vel in ultima τοῦ σοφιστοῦ. Sententia vero ita diſtinguenda eſt: Τί οὖν; εἰ ἀκόλαστος ὁ σοφιστὴς, τοῦ Φαινομένου προσθήκῃ χρώμενος, τὸ ἡδὺ τοῦτο φῇ φαντάζεσθαι αὐτῷ (non αὐτῷ) καλὸν, ἐρῶν καὶ τούτῳ συγχωρήσομεν; Quae autem ſequuntur, ita: καὶ θεασάμενος τὸ ἐν τῇ ὀρέξει τοῦ κάλλους ἡδὺ, διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆς ἡδονῆς ἐπιθυμεῖν καὶ τούτους φῇ, ἀλλ' οὐκ ἐρᾶν· Argumentatio poſtulat diſtinctionem poſt ἡδὺ.

Ibid. τίμιον ὂν κατὰ τὴν αὐτοῦ Φύσιν, εἶναι δεῖ καλὸν, &c.] Iterum ob eandem cauſſam diſtinguendum puto: Τὸ μὲν γὰρ καλὸν, τίμιον ὂν, κατὰ την αὐτοῦ Φυσιν εἶναι δεῖ καλὸν, ἵνα ἐράσμιον ᾖ. Opponuntur εἶναι καλὸν κατὰ τὴν αὐτοῦ Φύσιν, (non, εἶναι τίμιον κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν,) et, φαίνεσθαι, μὴ ὄν.

Sect. ε'. πάντα ταῦτα ἐρῶς ἡδονῆς ὀνόματα] Immo ὀνόματα· ut III, 6. πάντα ταῦτα ἐρῶς ἡδονῆς ὀνόματα. ubi eadem verba, et in eodem argumento. adi locum.

Sect. ς'. βουλεύουσιν, ὡς οἱ ἄλλοι ἐπὶ ὄνησιν] Βουλεύειν ἐπὶ ὄνησιν, ut Diſſ. XXI, 1. ἐγχειρίσας ἐπὶ σκεπάσει βίου καὶ γνώμης σωτηρίᾳ. et XXXV, 2. ζῶν ἐπὶ τοῖς Ἀμύντου ἀγαθοῖς. Syneſius Epiſt. CXLVIII. ἀριστῶμεν ἐπ' ἀλφίτοις, ἥδιστοις μὲν ἐμφαγεῖν, ἥδιστοις δὲ ἐμπιεῖν. Hinc illuſtratur illud Matthaei

thaci (ſive τῶν LXX.) cap. IV. 4. Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι &c.

Ibid. διαπλάττουσι τοὺς σίμβλους·] Putavi eſſe mendum Typographicum, pro διαπλάττουσαι, quemadmodum clare legendum. adhaeret tamen Utrique Editioni Cl. *Daviſii:* neque alia eſt ad manum.

Ibid. θεμιτῶς ἐκ πόθου βελτίους.] Ita Codices, pro Vulgata καλοῖς, quae erat Lectio Primae Editionis Maximi, mutata ab Illo in vocem elegantiorem θεμιτῶς.

Sect. ζ'. καλὰ ΔΕ' τὸ ἀναγκαῖον —— καλὰ ΔΕ' τὸ ποικίλον] Prius δὲ ponitur pro uſitato μὲν. et abeſt quidem ab Editt. Vulgatis: ſed in Codd. ſuis inventum admiſit Cl. Vir, et propugnare nititur. ſed nequaquam perſuadet hanc eſſe Maximi ſcripturam, cum tam prope ſit, καλά ΓΕ τὸ ἀναγκαῖον· niſi malis καλὰ MEN &c. nam hae voces μὲν et δὲ. in Libris ſcriptis perſaepe inter ſe commutantur. Pone vero minimam diſtinctionem poſt πολύ.

Ibid. δοκεῖν γὰρ εἶναι δεῖ ταύτην μόνην.] Platonica ſynchyſis verborum. ordo eſt, δεῖ γὰρ ταύτην δοκεῖν μόνην εἶναι. omitti potuit εἶναι, ut prius. Caeterum ſcripturae diverſitas in hoc loco, manifeſte mihi videtur eſſe a calamo ipſius Auctoris. Verba praecedentia ita diſtinguens, ſenſum planiorem feceris: καλὰ δὲ τὸ ποικίλον καὶ ἐπακτὸν, τῶν ἄλλων ἄλλοις ἄλλως εὐφραινόντων, τὴν ἡδονὴν δοκεῖν γὰρ &c. Haec parva Lectoribus, etiam exercitatis, nonnunquam moram injiciunt et moleſtiam creant.

Ibid. περιελαβε λημμάτων πολλὴν καὶ παντοδαπὴν ἰλὺν,] Codex *Florent.* habuit ὕλην pro ἰλὺν. a Maximo autem fuit, niſi fallor, ἀχλὺν, *caliginem:* ut XIV, 7. ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕ'ΝΗ ἐν τῷ δυσλέγῳ βίῳ ΠΟΛΛΗ'Ν καὶ σκοτεινὴν 'ΑΧΛΥ'Ν. eadem vides, et de re eadem, ſcil. *Anima.*

Sect. η'. Καθάπερ τῶν ποταμῶν] Scribo, Καθάπερ γὰρ τῶν ποταμῶν &c. Haec enim Similitudo probatio eſt vel confirmatio ſententiae praecedentis. Vide parem omiſſionem XXI, 4.

Ibid. ἐπειδὰν δὲ ὑπερκύψῃ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν δεῦρο τόπον,] Abſurdum hoc videtur, et idem ac ſi diceres, *de caelo in terram* ASCENDERE. ὑπερκύπτειν enim *aſcenſum* denotat, ut XVII, 10. ὑπερκύψαι τὸ οὐρανοῦ, *ſupra caelum ſe proferre:* quod ὑπερκύψαι τῶν οὐρανοῦ νώτων ex Platone vocat Syneſius in *Dione* p. 40. Hoc autem loco *deſcenſus* in terram plane deſcribitur. unde legendum, ὑποκύψῃ τοῦ οὐρανοῦ &c. *poſtquam vero infra caelum ſe demiſerit verſus haec noſtra loca.* Senſum vidit Cl. Interpres.

Ibid. ἐπειδὰν ἐσίδῃ τι καὶ γνωρίσῃ, καὶ ἴχνος αὐτοῦ φανῇ,] Hyſteron proteron in ſenſu. inducitur enim hic Platonicus *cognoſcens* τὸ καλὸν, *antequam* ulla veſtigia ejus appareant. Senſit hoc incommodum *Heinſius:* ideo voces καὶ γνωρίσῃ in Verſione omiſit. et quia ſequentia, ἀποθεώσκουσα καπνὸν, nihil habebant unde dependerent, ingenioſe ſupplevit ex Homero νοήσας. Cl. Editor pro φανῇ legit νοήσῃ. Sed haec conjectura, praeter nimiam mutationem, premitur objectione paullo ante memorata, et eſt ἄνω ποταμῶν. Tentemus et nos remedium facilius, ne literam quidem mutando vel addendo: ἐπειδὰν ἴχνος αὐτοῦ φανῇ, καὶ ἐντύχῃ, καὶ γνωρίσῃ, ὥσπερ ὁ 'Οδυσσεὺς ἀποθρώσκοντα καπνὸν, σκιρτᾷ καὶ φλογοῦται, &c. Hic videtur eſſe naturalis ordo Narrationis et Conſtructionis.

Ibid. εἰ δέ τις ἐστιν αὐτοῦ ἐπιδημοῦσα φύσις τὴν γῆν,] Deeſſe puto Adjectivum ἀμιγὴς vel ὁλόκληρος ante ἐπιφοιτῶσα: vide praecedentia. Senſus, qui in Vulgata nullus eſt, hic eſſe debuit: *ſi qua vero portio ejus immixta et genuina in terris verſetur, hanc non alibi inveneris quàm in Homine,* &c.

Ibid. καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἔχων —— ἐπαινεῖ τὰς τέχνας,] Mallem, cum articulo, ὁ νοῦν ἔχων, ut XVIII, 5, XXXVI. 5. et alibi. Deinde, pro τὰς τέχνας forte ſcribendum τῆς τέχνης, quia ea forma utitur in duobus ſequentibus exemplis, ἐπαινεῖ τοῦ καρποῦ, et, ἐπαινεῖ τῆς φρονήσεως· in quibus locis ſubintelligitur ἕνεκα.

Ibid. καὶ ἐρᾷ ΟΥ ΦΗΣΙ μὲν τὸ ὁρώμενον, τὸ δὲ ἀληθὲς] Nullus in his Senſus. Reſtitue: καὶ ἐρᾷ, ΠΡΟ'ΦΑΣΙΝ μὲν, τὸ ὁρώμενον· τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐρᾷ κάλλους ἀληθινοῦ. *et amat, ſpecie quidem, rem viſam; reverà autem, amat pulcbritudinem veriorem.* Lyſias Orat. in *Agoratum* p. 236. Ed. *Tayl.* ΠΡΟΦΑΣΙΝ ΜΕΝ, ὅτι οὐκ ἤθελεν εἰς τὰ ὅπλα ἀναπαύσασθαι· ΤΟ' ΔΕ' 'ΑΛΗΘΕ'Σ, ὅτι ἀντεῖπεν ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ καθαιρεῖν τὰ τείχη. Nazianzenus *Stelit.* I, p. 25. Edit. *Eton.* 1610. ΠΡΟΦΑ'ΣΕΙ ΜΕ'Ν, ὡς ἀπολογησόμενος ὑπὲρ τῶν διαδόματων, —— ΤΟ' ΔΕ' 'ΑΛΗΘΕ'Σ, ὡς μεταστήσων εἰς ἑαυτὸν ἅπαν τὸ κράτος. ubi pro προφάσει Margo notat ſcriptum quoque eſſe προσχήματι. alibi dicit πρόσχημα pro πρόφασιν, et opponit τὸ δὲ ἀληθὲς, p. 45. Hinc εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ opponuntur Epiſt. S. Pauli ad *Philipp* I, 18. Locutionem paſſim invenies.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. ἐν παλαίςραις καὶ ἀκαδημίαις] Mallem, ἀποδιδυσκεις, nudans ſe, exuens veſtes. quod *palaeſtris* proprium eſt ut πλατανῶνες *Academiae*, et συσσίτια *conviviis*. Lucianus de *Paraſit.* p. 263. τίς ἐν παλαίςρᾳ φιλόσοφ☉ ἢ ὅπως ἈΠΟΔΥΣ, ἄξιος συγκεκλῆσθαι παρέχοιτο τὸ σῶμα; Ubique occurrit.

IN DISSERT. XXVIII.

SECT. α΄. Τί γὰρ ἂν χαριέςερον] Puto ἂν deeſſe: Τί γὰρ ἂν εἴη χαριέςερον τέλ☉ δήμου ἐυθυμουμένου, καὶ δαιτυμόνων οἴκοις, φόβης ἀκροωμένων &c. ita diſtinguendum. Caeterum quod Homerus dicit ἀνὰ δώματα, Maximus videtur efferre per οἴκοις· num recte et accurate? Quae ſequuntur, Ἐρωτῶ δὴ τὸν Ὀδυσσέα &c. adumbrata ſunt ex tertio Platonis Πολιτείας, p. m. 170. ubi Socrates improbat hanc Ulixis vel Homeri ſententiam, utpote *Temperantiae* nocivam.

Ibid. Τοῦτό τί σοι κάλλιςον &c.] Citat Lucianus in *Paraſito*, p. 245. ubi pro εὐδαιμονίζων ſcribe εὐδαιμονίζων.

Sect. β΄. ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη, &c.] Subtile hic eſt mendum. Legendum enim ἀποχρῆν et δεῖν, quae dependent a ſuperioribus, et quorum Conſtructio haec eſt: ἢ [ἔοικε διηγεῖσθαι] οὐδὲ τοῦτο ἈΠΟΧΡΗ͂Ν, ἀλλὰ κἀνταῦθα ΔΕΙ͂Ν τέχνης, &c. in Vulgata Lectione nulla eſt connexio. Paullo ante, pro ἔοικέν τι Ὅμηρ☉, ſcribe, ἔοικέ τι. et pro εἶναι καὶ βαρβάρῳ ἀνὴρ ἐπαινέσαι, mallem κἄν, propter τὸ, ἐπαινέσαι.

Sect. γ΄. ὀδμὴ δὲ, καὶ ἡ ὀδμὴ,] Pro καὶ ἡ ὀδμὴ, Codices habent, καὶ ἐνοδμή. unde *Daviſius*, κἂν ἔνοδμος ἦ. Propius eſt, κἂν ἐνοδμῇ, eodem ſenſu. Lexica citant Theophraſtum in Verbo ἐνοσμίω, vel ἐνοδμίω.

Ibid. ἐυωχεῖσθαι ἐν ταῖς ἀκοαῖς τρέφοντας ὁμοῦ τὰς μὲν &c.] Haec non recte diſtinguuntur. ita oportuit: καὶ ἐν τροφῇ αἰσθέσθαι. Εὐωχεῖσθω ἐν ταῖς ἀκοαῖς, τρέφοντας ὁμοῦ, τὰς μὲν ὀδμαῖς &c.

Ibid. τίνας καὶ λόγους αὐτοῖς παραθήσομεν φέροντες; ἆρα; Οἱ μὲν μιμοῦνται &c.] Vox ἆρα non ſolet poni ad finem integriuris ſententiae. Scribe et diſtingue, —— παραθήσομεν φέροντες; ἆρα (λόγους) οἳ μὲν μιμοῦνται &c. cum Nota Interrog. infra, poſt vocem τέχνης. *num* (apponemus ſermones) *qui forenſes concertationes imitantur* &c.? Sic etiam ſect. 5. Τίσι μὲν ἆρα; οἱ τὰς ψυχὰς &c. iterum ſcribe: Τίσι μέν; ἆρα (λόγοις) οἳ τὰς ψυχὰς &c. cum Interrogatione poſt παίδων. Si ſenſum et propoſitum Auctoris ſpectes, videbis ita fieri debere. Τίσι μέν; ut XV, 1. Ἀλλὰ τί μήν; *quale igitur?* Suſpicor vero iſtud μὲν ortum habuiſſe ex prioribus literis Verbi μιμοῦνται· eſt enim plane ſupervacaneum: et ſi vulgatam Diſtinctionem ſequaris, voces οἱ μὲν, *nonnulli*, requirent Redditivum, οἱ δὲ, *alii*: quod tamen in ſequentibus nuſquam apparet.

Sect. δ΄. Οἱ τὰς ψυχὰς —— παρέχουσιν] Scribendum, Ὅι τὰς &c. et forte παρέξουσιν.

Ibid. καὶ μετὰ Ἀγησιλάου —— καὶ μετὰ Ξενοφῶντος] Longe elegantius abeſſent copulae, ut in praecedenti, μετὰ Λεωνίδου. ſic paullo ante, τὰ Ἀσσυρια, τὰ Αἰγύπτια, τὰ Περσικὰ, τὰ Μηδικὰ, τὰ Ἑλληνικὰ· omnia ἀσυνδέτως. vide et quae ſequuntur, συνειρόντα Παιδείας, et caetera.

Ibid. ἄνδρα γενεαλογεῖ καὶ ποταμόν. Κροῖσ☉ ἦν Λυδὸς &c.] *Hiſtoria*, inquit, *deſcribit* ἌΝΔΡΑ, *Crœſum*, puta, vel *Dardanum*: καὶ ΠΟΤΑΜΟ͂Ν· deſunt exempla: καὶ ΠΟΛΙΝ, *Epidamnum*, vel *Corinthum*: καὶ ΠΟΤΑΜΟ͂Ν iterum, *Halyn* vel *Scamandrum*. Lege, ἀλλὰ καὶ ἄνδρα γενεαλογεῖ· Κροῖσ☉ ἦν Λυδὸς &c. ejectis iſtis καὶ ποταμὸν, quae Scribae ſunt, non Maximi.

Ibid. Ὁι Ξάνθον καλοῦσι &c.] Hic Judicium Noſtri deſidero. nulla enim eſt in his Homeri verbis Fluvii *Deſcriptio*, qualis in ſuperiori exemplo Halyis: mentio tantùm fit *Nominum* Diverſorum, *Xanthi* et *Scamandri*.

Ibid. καὶ ὑπορρεῖ, τῇ μνήμῃ σώζει.] Forte melius, καὶ ὑπορρέον τῆς μνήμης, σώζει, &c. Syneſius Epiſt. XCIX. τὰ γὰρ μεγάλα τῶν ἔργων, ἂν μὴ τύχῃ λόγων ποιέιων, ἀπορρεῖ τῆς μνήμης, καὶ λήθῃ ἀμαυροῦται.

Ibid. p. 341. οὐχ ὑπὸ Ἀθηναίων ᾄδεται] Id eſt, μόνον (vel μόνων) ὀψίων· *non ab iſtius aevi* ſolùm *Athenienſibus*, ſed etiam nunc celebratur. Vide ad XXI, 6. Deinde diſtingue, καὶ ἡ Ἀρχιδάμου ἐκκλησία διδάσκει Κρατίας &c.

Sect. ς΄. ἢ πλέον Ἀθηναίοις &c.] Ita prior editio. unde conjeceram τί πλέον. Codices auctius, ἤ τι πλέον· an rectius, dubito. Caeterum per Ἀθηναίοις, et τὸν Ἀττικὸν.

τικὴν ἱστορίαν, innuit Noſter Hiſtorias *Thucydidis* et *Xenophontis*: per Ἀλικαρνασσέα, *Herodoti*; per Χῖον, *Theopompi*. Mox, pro ἐν ἄν πῆ, ſcribe, ἐν ἄν πη· eſt enim Encliticum πη, non τοπικὸν.

Ibid. καὶ εὐτυχίαν ἄλογον.] Iterum ſcribendum arbitror ἀτυχίαν, (vide XXV, 4.) quia caetera omnia hujus loci exempla ſunt triſtia, πλημμέλειαι, τύραννοι, πόλεμοι, συμφοραὶ, &c.

Sect. ζ'. ἀνδρὸς δὲ ψυχὴν] Hae tres voces non debebant ita poni quaſi eſſent pars verſus hexametri; ſed continuari cum caeteris Maximi: καὶ ἀπειλῇ ὁ λοιμὸς· ἀνδρὸς δὲ ἀρετὴ

πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λῃϊστὴ,
Οὔθ' ἑλετή.

Idem parvus error erat in duobus locis Diſſert. proxime ſequentis, ſect. prima: quem in hac editione correctum video. manet tamen adhuc Diſſert. XXX, 6. κοσμῆσαι δεινὸς

ἵππους καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας·

quae ſunt mera proſa: et ita voluit Maximus: ſi enim aliter, eodem negotio ſcripſiſſe potuit, δεινὸς

Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας·

ut apud Homerum. vide ſect. 6. hujus Diſſert. ubi ut verſum vitaret inſeruit Articulum: Οὗτος ἐν αἰθέρι πολυπέριφορος, οὗτος ὁ ἄρχων. vide et XXXI, 5.

Ibid. καὶ ὀρεινῶν] Monui ſupra ad XI, 2. legendum eſſe ὀρέων (vel οὐρεων) ex Homeri Iliad. A. Et ita Cl. *Daviſius*.

Ibid. ἀκραιοτέραν τῆς τῶν σωμάτων συμμετρίας.] Dubitavi an ſcribendum eſſet κραταιοτέραν, vel ἀκμαιοτέραν, ex Luciano *De Dipſad.* p. 482. ὁ ἥλιος —— ἈΚΜΑΙΟΤΕΡΑΝ τὴν ἈΚΤΙΝΑ προσβάλλων. ſed nihil mutandum eſſe video ex Suida, in V. Ἄκρατος ἡλίου ἀκτὶς, *vehemens ſolis radius*. ἀκραιοτέραν eſt *potentiorem*, validiorem; cui cedit corporis humani compoſitio. inde *alii cognominatum Apollinem putant* ὡς ἀπολλῦντα τὰ ζῶα. *exanimat enim et perimit animantes, cum peſtem intemperie caloris immittit*: verba ſunt Macrobii, *Saturnal.* I, 17. ubi vide plura ad hanc rem. Ita quoque ſumenda forte haec vox apud Longinum περὶ Ὕψ. ſect. IX.

IN DISSERT. XXIX.

SECT. α'. Ἔχεις εἰπεῖν τίνας &c.] Eadem ſententia et Verbis incipit Diſſertatio VI.

Ibid. μακάριοι αὐτῶν ἄνδρες] Conjeceram αὐτῷ· ſed Codd. habent αὐτοῦ, quod Noſtro uſitatius.

Ibid. γῆν ἀγαθὴν ἔχων, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπιθήσειν αὐτὴν &c.] Γεωργῶν τὴν γῆν, pro, γεωργῶν αὐτὴν, cum praeceſſerit γῆν· vide quae dixi ad XI, 4. Sed ſequitur αὐτὴν, adeo ut non opus ſit utroque. unde probabile ſit Maximum primùm ſcripſiſſe, vel, γεωργῶν, ἀπέφηνεν αὐτὴν εὐκαρποτέραν, vel, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπέφηνεν εὐκαρποτέραν· ut haec duplex Lectio fuerit ex duplicata Editione, ambarum ſcripturâ in Contextum receptâ. quod mihi veriſſimum videtur. Vide Praefationem.

Sect. β'. προσφερομένῳ σοι μάρτυρι] Legit *Daviſius* προσφερομένων. Dicam ad XXXVIII, 4.

Ibid. καλαστήσασθαι τοῖς αὐτῆ θρέμμασιν, ἄρα γεωργικὸν &c.] Peſſime adfecta eſt longa haec ſententia, tam ex Conſtructione et verbis, quam ex Diſtinctionibus. ſi cum cura legas, perſpicies Nominativum Λυκοῦργος nullum Verbum habere, et totam periodum nihil concludere. Lege et diſtingue: συμβουλευσάμενος τῷ Ἀπόλλωνι, ποῖον τι πολιτείας ἦθος καταστήσαιτο τοῖς αὐτῆ θρέμμασιν; ἄρα γεωργικὸν, —— καὶ ἐργαστικὸν, τὰ σμικρὰ ταῦτα; Iſta, ποῖον τι πολιτείας ἦθος &c. ſunt verba Maximi Adverſarium interrogantis, non Lycurgi Apollinem conſulentis. Pergit Noſter ad oppoſitam partem ſententiae, adhuc *quaerens*, ἢ ταῦτα μὲν οἱ Εἵλωτες αὐτῷ ἔχωσι, &c. uſque ad, καὶ πείθεσθαι τῷ Θεῷ, poſt quae Nota Interrogationis ponenda eſt. Sed quae intermedia ſunt, adtentum Lectorem poſtulant, qui totam ὁμοῦ percurrens, videbit iterum Nominativum τὸ Σπαρτιατικὸν, et omnia iſta Appoſitiva, ἄτεχνον ὂν καὶ ὄρθιον, τεθαρρηκὸς, μαστιγούμενον, &c. adhuc pendere, et nullum exitum habere, defectu itidem Verbi Subſtantivi, quod mihi videtur latere ſub ultima litera vocis αἰχμῆ ἐπὶ αἰχμῇ ἢ καὶ ἀσπίδι τεταγμένον. Et jam connexio, omiſſis Appoſitivis, haec erit: ἢ ταῦτα οἱ Εἵλωτες ἔχωσι· τὸ δὲ Σπαρτιατικὸν, ἐπειδὰν ἱκανῶς τὸ καρτερεῖν ἔχῃ, ἐπὶ αἰχμῇ ᾖ τεταγμένον προμαχοῦν τῆς ἐλευθερίας, καὶ πείθεσθαι τῷ Θεῷ; vel, (quia Codices habent πείθεται)

ται) καὶ στάθμαι τοῦ Θεοῦ, ut ἔχωσι, et ᾗ τέτακται.

Ibid. ἄφετοι ἐγένοντο, καὶ ἔρημοι,] Ita erat in prioribus Editt. unde *Daviſius* olim conjecit ἐκ γῆς ὄν· et ſic ante eum ὁ Μέγας, *Salmaſius*, Epiſt. III. quae eſt ad *Petr. Puteanum*, Gallice ſcripta, A. D. 1614. ubi miratur *Heinſium* in Secunda editione non magis vidiſſe circa hunc locum quàm in Prima. Confirmatur praeterea haec emendatio a Cod. *Harleiano*. Et tamen reſtat adhuc ſcrupulus, an Senſus et Graecae Linguae ratio admittant hanc correctionem. quippe ἄφετος 'ΕΚ τινὸς dicitur is qui dimittitur *ex* Re aliqua in qua *antea* occupabatur, vel Loco in quo *prius* detinebatur, prout innuit Praepoſitio ἐκ vel ἐξ. ſic ἄφετοι ἐξ εἱρκτῆς, Longino περὶ Ὕψ. ſect. 44. *dimiſſae ex cavea*, vel *carcere*; in quo ſcil. ante concluſae fuerant. hoc vero de Lacedaemoniis dici non poteſt, ut ſint ἄφετοι 'ΕΚ γῆς, *dimiſſi* EX *agricultura*, circa quam *nunquam* occupabantur. Rarius occurrit vox ἄφετος cum Praepoſitione. ſaepius abſolute ponitur, ut XXXVI, 3. 5. et ita Philo de *Legg. ſpecial.* p. 565. ἐλεύθερος γὰρ καὶ 'ΑΦΕΤΟΝ οὐδὲν ἐᾷ τῶν παρ' ἡμῖν· de *Vino* loquitur. aliàs Genitivum adjunctum habet, ut Diſſ. III, 9. Appoſite Joſephus *contra Apion.* lib. II. ſect. 31. de Lacedaemoniis: οἱ μέν γε μήτε γῆν ἐργαζόμενοι, μήτε περὶ τέχνας πονοῦντες, ἀλλὰ πάσης ἐργασίας 'ΑΦΕΤΟΙ, λιπαροὶ, καὶ τὰ σώματα πρὸς κάλλος ἀσκοῦντες, ἐπὶ τῆς πόλεως διῆγον. quem locum a *Daviſio* quoque adductum video. Omitto Participium ὄν minime neceſſarium, et Compoſitionem laxam et languidam, et Maximi diſſimillimam. Et quidem *Harleianus* non habet ineptum iſtud ὄν. Mihi videtur vox 'ΕΓΓΗΣ pars eſſe alterius, ἄφετοι ἀΝΑΓΚΗΣ· ut ſect. 6. ubi vocat labores Agriculturae 'ΑΝΑΓΚΑΙΟΥΣ πόνους, et opponit eos ἐλευθέροις πόνοις.

Ibid. 'Αὖθις ἡ ἐν ὅπλοις;] Melius puto Αὕτη, *haec*, ut mox, ἐπεὶ δ' ἐξεπαύθη αὕτη.

Sect. γ'. ὑπελθόντες αὐτοῖς στόλῳ Μηδικῷ,] Scribe, ἐπελθόντες, ut XIX, 1. ἐπιόντες αὐτοῖς βαρβαρικῷ στόλῳ· et, ἐπιπλεύσαντες αὐτοῖς βαρβαρικῷ στόλῳ, XXX, 6. Sic etiam Codices. Αὖθις vero eſt *poſtea*, non *rurſus*.

Ibid. μόνα ὑπολιπόμενοι τὰ ὅπλα] *Heinſius*, ἐπιλεξάμενοι· quod meritò ſe non adprobavit *Daviſio*. Elegantiſſima vox eſt ὑπολιπέσθαι, et dicitur de eo quod excipitur et quaſi *ſubducitur* ex re aliqua caeteroquin *generali*. Exemplum hoc habe ex Appiano *Bell. Civil.* lib. II. p. 816. ed. *Toll.* οἱ δ' 'Αντώνιον μὲν πρὸ θυρῶν διεβεβούλευντο ἐν ὁμιλίᾳ Τρεβωνίου ἐξ ἑαυτῶν 'ΥΠΕΛΙΠΟΝΤΟ, Καίσαρα δ' ἐπὶ θρόνῳ συγκαθίσαντα περιέστησαν, οἷα φίλοι. σὺν λελησμένοις ξιφιδίοις. loquitur de percuſſoribus Caeſaris, qui ex toto ſuorum numero Trebonium ſolum *exceperunt* quem *relinquerent* (ὑπελίποντο, *exceptum reliquerunt*) ut cauſſando Antonium detineret, ne in Senatum intraret. Ita Athenienſes, in periculo Salaminio, caetera omnia, inquit, igni tradiderunt, arma ſola, ex communi incendio excepta et quaſi *ſubducta*, ſibi *relinquentes*.

Ibid. καὶ ὁρῶν τεμνομένας τὰς Ἀχάρνας,] Opinor παρορῶν vel περιορῶν, *negligens*, non curans. ita VI, 7. μὴ περιορᾶν ὑπ' ἀλλήλων κακουμένους.

Sect. δ'. καὶ ἐκ γῆς βίον.] Hunc locum idem *Salmaſius* correxit eadem Epiſtola. prior ſcriptura erat hic quoque ἐγγὺς· cui vocem βίον addidit *Daviſius* ex Cod. *Regio*. Caeterum, quando *Virtutem* Equis in Certaminibus adtribuit Noſter, memineris Sophiſtam et Declamatorem loqui. quod enim Ille *Virtutem* vocat, aeque eſt *Neceſſitas* in Equo *currente* ac in Bove *arante*. et hic quoque bene legi poteſt, καὶ ἐξ ἀνάγκης βίον.

Ibid. ἐλεύθερος δὲ ΚΑΙ ἀγροδιαιτικά.] Niſi deſit Adjectivum poſt δὲ, legendum eſt ΤΑ' ἀγροδίαιτα, ut τὰ πολεμολόγα. Fieri tamen poteſt ut a Maximo fuerit ἐλεύθερος δὲ [τὰ ἰσχυρὰ] καὶ ἀγροδίαιτα. vide priorem partem ſententiae, ubi duo Adjectiva.

Sect. ε'. Γεωργίας ταῦτα &c.] *Heinſius* legit ὁ γεωργήσας. verius mihi videtur γεωργῆσαι ταῦτα. quod et Cl. *Daviſio* placuiſſe video in hac Editione.

Ibid. ἐγκάρπων ΣΙΤΙ'ΩΝ καὶ δένδρων,] Id eſt, *fructiferorum ciborum et arborum*. quod quid ſit, explicet qui poteſt. interea legam, ἐγκάρπων φυτῶν· ut XXV, 4. καὶ γὰρ ἐν τοῖς 'ΕΥΚΑ'ΡΠΟΙΣ ΦΥΤΟΙ~Σ ὁ μὲν γεωργὸς τημελῶς προσήκει· ubi monui legendum mihi videri ἐγκάρποις· ſed utrumvis ſatis refutat ineptum iſtud σιτίων. XXX, 4. θρεψαμένοις ΦΥΤΟ'Ν· τὸ δὲ ἀνθυπεδίδουσι ΚΑΡΠΟΥ'Σ.

Sect. ς'. εἰς ἀκμὴν ἡδονῆς, τὸ δὲ ὅλον παραβάλλεις &c.] Parum accurate hic actum eſt. Sectio nova non debuit incipere ab iſtis, 'Εὰν δὲ ἐπιθυμῇς &c. quae dependent a praecedentibus, et iis opponuntur:

Digitized by Google

neque connexio eſt ulla inter μεταθεὶς et παρεμβάλλεις, ſed Senſus pleniſſime finitur in voce ἡδονῆς, poſt quam ad aliud τοπικὸν pergit. hoc modo: μεταθεὶς τὴν τέχνην εἰς διακονίαν ἡδονῆς. Sect. 5. Τὸ δὲ ὅλον, παρεμβάλλεις &c. *Ut verbo dicam:* quando comparas Militiam Agriculturae, *comparas labores ingenuos neceſſariis* et ſervilibus *laboribus* &c. De Phraſi, τὸ δὲ ὅλον, vide ad XVII, 11.

Ibid. πόλεμον —— διαγίνεται.] Cur non διαγίνονται, cum caetera omnia hujus ſententiae in Praeſenti efferantur?

Sect. ζ'. διὰ πολλῶν γενῶν καὶ πολέμων] Vel πολεμίων. Recte vero γενῶν idem quod ἐθνῶν, *gentes, populos.* Ariſtides in *Romae Encom.* p. 222. ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς καταλέγων τε καὶ γενῶν, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα ἐξευρεῖν ῥᾴδιον. Vide et Noſtrum XXIII, 5. et Lucianum in *Macrob.* p. 467. ubi pro ἔθνος ex MS. *Graevius* reſtituit γένος quem vide. At in eadem pagina, paullo infra, pro μακροβίων γενῶν, καὶ τῶν ἐθνῶν &c. reſtitue, μακροβίων τινῶν, *longaevis aliquot*, ſcil. Neſtore et Tireſia; de quibus ſupra egerat.

Ibid. τοιοῦτον ἡ τὸ καλὸν,] Abundat τὸ, et ablegandum puto. Concedo, inquit, Agriculturam eſſe καλὴν, ſi ſtabilis ſit: metuo vero ne iſtud recte dici poſſit καλὸν, quod ſeditiones et bella excitat: δέδια δέ τοι (MSS. enim δέ τῳ) μὴ τοῦτο ᾖ καλὸν, τὸ τὰς &c. δέ τοι, ut XXX, 1. εἰ δέ τοι καὶ τοῦτο δεῖ.

IN DISSERT. XXX.

SECT. β'. Πολεμοῦσι δὲ καὶ ἀσθενεῖς] Scribo οἱ pro καί. οἱ ἀσθενεῖς ut οἱ ἰσχυροί· clarius ſcripſiſſet, πολεμοῦσι δὲ οἱ ἄδικοι, οἱ μὲν ἀσθενεῖς, ὀρεγόμενοι &c. iſte enim eſt loci ſenſus. nam tria συστήματα, ſeu *genera*, quorum mox meminit, ſunt, *Juſti*, *Injuſti humiles*, *Injuſti potentes*. quae in Contextu obſcure exprimuntur.

Ibid. ἀλλ' ἀνάγκῃ, σωφρονίζοντες &c.] Lege, ἢ σωφρονίζοντες, ut ἢ ἀμυνόμενοι. pro quibus Participiis Praeſentis Temporis, bene legi poſſet σωφρονίσοντες et ἀμυνούμενοι, in Futuro.

Sect. γ'. ἑκάτερον. Ὑπὸ ἰατῆρι &c.] Diſtingue: θεασώμεθα ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἑκάτερον, ὑπὸ ἰατῆρι &c.

Sect. δ'. ὁ πόλεμος· ἁπλῶν ἡ γεωργία·] Supplendum, τὸ δὲ ἁπλῶν, ἡ γεωργία· ut in praecedenti et ſubſequenti exemplo, ubi τὸ μὲν et τὸ δὲ adverſantur.

Ibid. ὁ θυμὸς, ἀνθρώπῳ σύνοικος, χαλεπὸς &c.] Sic diſtinguendum puto: Εἰ δὲ καὶ ὁ θυμὸς ἀνθρώπῳ σύνοικος χαλεπὸς, καὶ δεόμενος πολλῆς παιδαγωγίας, τί ἂν ἡ &c. Σύνοικος χαλεπὸς dicitur ut ἀγαθὴ ξύνοικος Diſſ. XXXVII, 7. ἀγαθὴ σύνεξις, ibidem ſect. 5. ἀγαθὴ κουροτρόφος Homer. Odyſſ. I. οἰκουργοὺς ἀγαθὰς Epiſt. ad Titum II, 5. Vide Cl. *Taylorum* in *Indice Attico* ad Lyſiam, V. *Adjectivum.*

Ibid. ὁ μὲν θρασὺς, ἱταμώτερος] Atqui modo dixerat, ὁ μὲν ἰσχυρὸς, ἱταμώτερος. quaenam haec pauperies Sermonis et Inventionis? Suppoſiticia videntur haec Cl. Editori, qui de Duplici Editione harum Diſſertationum nihil ſuſpicatus eſt.

Ibid. ὁ δὲ ἀσθενὴς, θρασύτερος:] *Miles infirmus eſt audacior.* hoc manifeſto falſum eſt. Porro, rectiùs opponerentur ἰσχυρὸς et ἀσθενὴς, δειλὸς et θρασὺς, quàm ut nunc habet Contextus. ſed omnia per totam hanc periodum et Comparationem ſunt confuſa; opinor ex commixtione Lectionum Duarum Editionum.

Ibid. ὁ δὲ ἀσθενέστερος ὑγιεινότερος:] *Agricola infirmior valetudine magis proſpera utitur.* Hoc aeque falſum eſt ac iſtud quod de *milite* paullo ante notavimus. et quare ἀσθενέστερος, cum caetera omnia ſint gradûs Poſitivi? Sed et aliud vide. *militem* et *Agricolam* comparaturus, ſub *quinque* diverſis χαρακτηρισμοῖς primo Militem proponit; nempe, quatenus eſt ἰσχυρὸς, δειλὸς, θρασὺς, ἀσθενὴς, et φιλόδικος· cum vero *Agricola* adducendus eſt et componendus, unus ex *quinque* Modis, θρασὺς, omittitur. Ita forte fuerit: ὁ μὲν ἰσχυρὸς, ἐγκαρτερώτερος, ὁ δὲ ἀσθενὴς, ** τερος· [καὶ ὁ μὲν θρασὺς,] ὑγιεινότερος, ὁ δὲ δειλὸς, &c. vide et confer praecedentia. iſtud τερος puto eſſe partem Praedicati, quodcunque id fuerit; et mutilum in Codicibus inventum, a Librariis adjunctum fuiſſe voci ἀσθενής.

Ibid. καὶ ἀδικῶν ἐντυχεῖ.] Forte, ἐντυχῇ.

Sect. ϛ'. τῷ δὲ γεωργῷ δειπνικόν·] Legendum, δειπνικοῖς, ſc. καιρῷ, ut ὀλίγοι. Et ita MSS.

Ibid. συνήθης ὁ φυτῶν, πηγαῖς, ὁλίγοις,] Pro πηγαῖς Cod. *Reg.* habet ἀγροῖς. Forte,

συνήθης

συνήθης νιφετῶν καὶ πάγους, *aſſuetus nivi et glaciei.* vide adjuncta.

Ibid. ἐκ τῶν ἀγρῶν ἴδρωμεν ςρατιῶται ὀργιζόμενοι,] Frigide. Reſtitue Maximi acumen, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἴδρωμεν, ςρατιῶται ἐργαζόμενοι, ὁ μὲν σμινύην ἔχων, &c. ἐργάζεσθαι proprie dicitur de iis qui in operibus *ruſticis* et circa *terram colendam* occupati ſunt. unde Titulus operis Heſiodi, Ἔργα καὶ Ἡμέραι. et huic ſignificationi adluditur infra in voce αὐτουργίᾳ ſect. 6. ὑπ' αὐτουργίᾳ ςρατιώτας διαπεπονημένους· ubi par fere acumen captatur. Proprie Matthaeus XXI, 28. σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. inde ἐργάσιμα χωρία et ἄρουραι ἐργάσιμοι, *culta.* Aelianus Var. Hiſt. IX, 25. de Piſiſtrato: καὶ ἐπιλέγων, Εἰ μέν σοι τίθησιν ζεῦγος, παρ' ἐμοῦ λαβὼν ἄπιθι, καὶ ἐργάζου· εἰ δὲ ἀπορεῖς σπερμάτων, παρ' ἐμοῦ σοι γινέσθω· ubi ἐργάζου, *ruri fac opus,* vertit eruditiſſimus Interpres. Στρατιῶται igitur ἐργαζόμενοι ſunt *milites agris operati,* per oxymoron: quaſi diceres, *milites pagani.*

Sect. ζ'. πλούτους, ἀλλ' οὐ νικηφόρους· ὁπλίτας, ἀλλὰ μισθοφόρους,] Pro πλούτους, quod vix ullum habet ſenſum, conjicio πεδιάρχας. Si compares, inquit, milites Athenienſium ſequioris aevi cum his *Agricolis* et αὐτοχειροῖς militibus, invenies quidem milites *nomine tenus* pulchre inſtructos, πελταςὰς et ὁπλίτας, ſed fere *victos,* non *victores,* quemadmodum hi Marathonenſes; et *mercede conductos,* non mero amore patriae, quemadmodum hi, belligerantes. Conjunguntur πελταςαὶ et ὁπλῖται ut Diſſ. XXXI, 1. XXXIII, 7. Syneſius *de Regno* p. 9. συνεπελίδωσε τὸν ὁπλίτην, καὶ τὸν πελταςὴν συμπεπλασθῆναι. Paullo ante, pro οὐ παραβάλῃς conjeceram καὶ παραβάλῃς· ſed Codd. vocem οὐ bene omittunt.

Ibid. ἠσκημένοι γῇ τραχείᾳ,] Codices ὠσκημένοι. Lege, ἐνησκημένοι γῇ τραχείᾳ.

IN DISSERT. XXXI.

SECT. α'. ὄνομα δὲ αὐτῷ ὁ Μίθων] Delendus eſt Articulus. Graeci enim non ita loquuntur in hac Formula. ὄνομα Μελησαγόρας, et ὄνομα Ἐπιμενίδης, et ὄνομα Ἀρτεμίας, Diſſ. XXXVIII, 3. et ita ubique. unde VII, 2. τὸ μὲν ὄνομα ἦν, ὁ Σπερχειὸς, in Cod. *Harleiano* linea ducitur per Articulum ὁ. et recte eum omiſit Cl. Editor. Paullo ante: δρόμοι καὶ τὴν πλείαν. recte δρόμοι, utpote de *levis armaturae militibus* (πελταςαῖς) dictum. unde ΔΡΟΜΙΚΗ͂Σ καὶ ΠΕΛΤΑΣΤΙΚΗ͂Σ μάχης, apud Plutarchum in *Philopoem.* p. 360. F.

Ibid. καὶ παῖδα ἐκθρέψαι,] Vel παῖδας, ut XXXV, 3. ὁ δὲ παῖδας τρέφων. et XXXVII, 1. καὶ παῖδας τρέφει.

Sect. β'. ὥσπερ ἐξ ἀγγείου ςενοῦ ἀποχεόμενον;] *Heinſius* legit κενοῦ. Non intelligo quomodo aliquid fundi poſſit ex *inani* vaſculo. Ex ſequentibus patet aliquid deeſſe. *duo* enim vaſa, *capax* et *anguſtum,* memorari debebant: *tanquam ex* CAPACI *vaſe in* ANGUSTUM *defuſa:* ὥσπερ ἐξ ἀγγείου ** εἰς ςενὸν ἀποχεόμενον. Cl. Editor legit, ἐξ ἀγγείου εἰς ςενὸν quod nihil agit.

Ibid ἑκάτερα ἐκπλέοις συναρμοσμένοις ἰσομέτρητά τε καὶ ἰσοχειλῆ εἶναι.] Lege et diſtingue: ἀλλ' ἑκάτερα, ἐκπλέοις συνηρμοσμένα, ἰσομέτρητα &c. Duae primae literae vocis ἰσομέτρητα adhaeſerunt praecedenti.

Sect. γ'. ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα] Dixi in Praefatione.

Ibid. ἀσαφῆ. Τίς γὰρ &c.] Diſtingue, ἀσαφῆ· τίς γὰρ &c. Iſta enim, τίς γὰρ ἐπιμιξία &c. dependent a voce ἀσαφῆ.

Sect. δ'. Ποῖον ἂν εἴη τὸ ἐν λόγοις καλόν;] Deeſt aliquid in praecedentibus; nempe, haec ipſa verba, τὸ ἐν λόγοις καλὸν, quae cauſſam dederunt huic Quaeſtioni, quae alluſio eſt vel repetitio eorundem verborum, et abrupta omnino et inconnexa, niſi ea verba praeceſſerint. clarius patebit ſi ita diſtinguas et ſuppleas: τῇ δὲ ἀκοῇ ἐξοχετευτέον τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, οὐ κατὰ τοὺς τῶν πολλῶν λογισμοὺς, (οἷς ἀπέχειν —— λανθάνει τυχόν) ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐν λόγοις καλόν. Ποῖον ἂν εἴη τὸ ἐν λόγοις καλόν; φαίη ἄν τις. Inſerui οἷς (quod amiſſum erat in praecedente ſyllaba ουν) ante ἀπέχειν, ſenſu ita flagitante. Vide XVII, 10. ubi plane ſimilis repetitio et reſumptio verborum praecedentium. et ita iterum XXXVIII, 6. Pro εὔστομος γλῶττα forte ſcribendum εὐτρεχεῖς, *volubilis.*

Ibid. ὄψει γὰρ αὐτὸ,] Legendum, vel αὐτό, ſc. καλόν· vel, αὐτός, *ipſe,* tu. αὐτὸν vero ſtare non poteſt. Prius mavult *Daviſius.* Pro ἐρῶ, paullo ante, forte reſcribendum ἔρου, ut II, 5. XXVIII, 7. XXXVI, 6. vel ἔρε, ut I, 2. et alibi.

Ibid,

Digitized by Google

Ibid. ἀπιεῦς τὸ εἰδέναι] Reſtituo, ἄπεςι τὸ εἰδέναι, *quamdiu ſcientia abſit:* cui contrarium eſt τὸ εἰδέναι παραγινόμενον, *praeſens ſcientia* Diſſ. XXII, 2. Patet ex ſenſu.

Ibid. παιδεύοντος μὲν θιαλὴς ὁδοιπόρος &c.] Neſcio an Maximus Auditoribus illudere potuerit in horum Recitatione: ſed Lectorem diligentem fallere non poteſt παραλογισμὸς et prava Argumentatio hujus loci in voce θιαλὴς, pro qua vel ſcripſit, vel ſcribere debuit, ἐπαινέτης. vide ſequentia ὁ μὲν αἰθὸς ΕΠΑΙΝΕΙ &c. quorum Ratio nullam vocem admittit praeter ἐπαινέτης. Vidit aliquid ὕπουλον ſubeſſe *Heinſius:* ideo legebat ὑγιὴς πρὸς, pro ὑγιὴς. ſed hoc remedium parùm egit, cum alibi quaerendum eſſet ulcus; quod et Cl. *Daviſium* latuiſſe video.

Ibid. κατὰ τὸς γεωργὸς] Nequaquam; ſed τὸν γεωργὸν, ut ὁδοιπόρον· et ſupra poſuerat ὁ γεωργὸς, et τῷ γεωργῷ, numero ſingulari.

Sect. ι΄. ἀπ' αὐτῶν χρηςὸν] A *quibus?* non a *fructibus*, καρπῶν· obſtat enim ſenſus, et vox ἴδιακαρπον. legendum igitur ἀπ' αὐτοῦ, ſc. λόγου, quod praeceſſit.

Ibid. ἡ ἔχῃ μὲν &c.] Scribendum ἢ, *num:* ἡ enim neque eſt in Homero, neque Articulum admittit ſenſus. vide XVI, 5. ubi ſimilis ſententia: ἢ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα &c. Sic etiam *Daviſius.*

Ibid. p. 371. τὰ ΜΕ'ΛΗ τῆς ψυχῆς] Repone τὰ ΜΕ'ΡΗ. XXVI, 4. ἧς (ψυχῆς) τὸ μὲν τῶν ΜΕΡΩ͂Ν ὄνομα, λόγος.

Ibid. ἀντικαταλλαττομένη γυναικὸς ΜΕ'Ν καὶ τὴν &c.] Lege, γυναικὸς 'ΕΝ, *unam mulierculam,* ſc. Helenam. Et ita editum video. Paullo poſt diſtinguendum, ἀψοφητὶ, ὥσπερ τῶν πλειόνων —— ἐκπιτλωκότες. μετὰ τοῦτο —— ψυχαγωγίᾳ, ὥσπερ οἱ πυρέττοντες, &c.

Ibid. τερπνὸν δὲ προσθῇς,] Monui ſupra legendum eſſe τὸ τερπνὸν, ut τὸ ὠφελοῦν.

Sect. ὀργῆς καὶ λύπης καὶ ΜΕ'ΘΗΣ ἐγγέγραπται.] Μέθη, *ebrietas,* non debuit numerari inter *animae* adfectus, ὀργὴν et λύπην. Lego καὶ 'ΑΜΑΘΙ'ΑΣ, *inſcitiae:* quam ἓν μόνον κακὸν dicere ſolebat Socrates.

Ibid. τῷ φιλοσόφων λόγῳ] Mallem φιλοσόφῳ λόγῳ, ut VII, 2. ἀκοῆς φιλοσόφου λόγου. Plutarchus in *Arato,* p. 1031. ἔνδεια λόγου φιλοσόφου. Eunapius in prooem. τὴν φιλόσοφον ἱστορίαν, et, τοῦ φιλοσόφου βίου, paullo poſt. ita *philoſopha ſententia* apud Gellium, pro *philoſophica.* Sic etiam MSS.

Ibid. ὑφ' 'ΩΝ 'Αθηναίους τοῖς τισι,] Verum puto 'ΕΠ' 'Αθηναίοις, DE *Athenienſibus,* ut ΠΕΡΙ' Θεμιστοκλέους. et, 'ΥΠΕ'Ρ Κτησίας, eodem ſenſu. Lyſias Orat. *Funebr.* p. 27. 'ΕΙΣ' αὐτοὺς λέγειν· et mox, 'ΕΠ' αὐτοῖς εἰργασμένας.

Sect. ζ΄. καὶ τυράννου, —— οἷα καὶ ἐπὶ σάλπιγγος ἁρμονίαν &c.] Ingenioſa videtur *Heinſii* conjectura, καὶ Τυρρηνοῦ δότω μοι τις ἡδονὴν, οἷα καὶ ἔςι σάλπιγγος ἁρμονία, —— ἐξορμῶσα &c. Sed hoc erit bis idem: ἡδονὴ enim Τυρρηνοῦ eſt σάλπιγγος ἁρμονία. vide III, 10. *Daviſius* delet voces καὶ τυράννου, et legit, οἷαν καὶ φέρει (pro ἐπὶ) σάλπιγγος ἁρμονία —— ἐξορμῶσα &c. Haec vero nimia licentia pleriſque videbitur. Prior ſententiae pars ita diſtingui debet: Εἰ δὲ καὶ ἡδονῆς πρὸς τὸν ἀγῶνα ταύτην δεησόμεθα, καὶ τυράννου δότω μοί τις ἡδονὴν, prout patet ex ſequenti Copulativa, οἷαν ΚΑΙ' ἐπὶ σάλπιγγος ἁρμονίαν &c. quae monſtrat *duo* Exempla propoſita fuiſſe. Sed quid latet ſub voce τυράννου? Opinor Τυρταίου. Notum Horatii iſtud,

> TYRTAEUS*que mares animos in martia*
> *bella*
> VERSIBUS *exacuit.*

Noſter Diſſ. XXXVII, 5. καὶ Σπαρτιάτας ἤγειρε τὰ ΤΥΡΤΑΙ'ΟΥ 'ΕΠΗ. *Voluptas Tyrtaei,* eſt, talis voluptas qualem animis audientium inſpirabant *Tyrtaei carmina,* ad virtutem bellicam et Patriae defenſionem incitantia. cui exemplo bene ſubjungitur *tubae* mentio. Totum locum ita lego et diſtinguo: καὶ Τυρταίου δότω μοί τις ἡδονὴν, οἷαν καὶ ἐπὶ σάλπιγγος, ἁρμονίαν ἐν μέσοις τοῖς ὁπλίταις τεταγμένην, καὶ ἐξορμῶσαν τὰς ψυχὰς τῷ μέλει· *et Tyrtaei det mihi aliquis voluptatem; qualis etiam* eſt *in tuba; harmoniam* nempe *inter armatos poſitam, et animas concentu* ſuo *excitantem.* ἁρμονίαν ponitur appoſitive ad ἡδονήν· οἷαν eſt τοιαύτην (ἡδονὴν) οἷαν· vide ad XXXVII. 6.

Ibid. καὶ θαλάττης πλεομένην,] Senſus poſtulat *mare navigationi idoneum,* quemadmodum vertit *Heinſius.* ſed hoc non videtur eſſe πλεομένην, ſed πλώιμος, vel πλόϊμος. ita VIII, 4. θαλάττης πλωΐμου· quem locum vide XXVI, 2. χειμῶνος πλωϊμώτατον. *Mare* eſt πλεομένη etiam in maximis *tempeſtatibus:* ſed non eſt ἥδιστον θέαμα niſi ubi eſt πλώϊμος. Quaero an alibi occurrat haec ſignificatio vocis πλεόμενος, pro *navigationi idoneus.*

Ibid. p. 375. "Ηδιστον ΜΕ'Ν ποταμοῖς θέαμα] Scribe, 'ΕΝ ποταμοῖς, *inter fluvios.*

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. τοὺς δι' ἀρετῆς πόνους,] Vel δι' ἀρετήν. *labores virtutis cauſſa ſuſceptos.*

Ibid. τὴν Σωκράτους κύλικα ἐκείνην] Quem *iſtum* calicem? nulla enim in praecedentibus mentio *calicis* aut potionis ullius. unde patet excidiſſe totum eomma: καὶ Σωκράτης ἔχωρει εἰς τὸ δεσμωτήριον μόνον, καὶ τῷ νόμῳ πειθόμενος, [καὶ τὸ φάρμακον ἔπιεν.] Παραβαλλόμενος τὴν Σωκράτους ΚΥΛΙΚΑ ΕΚΕΙΝΗΝ τῇ Ἀλκιβιάδου. appoſite XXXVI, 6. ἐπαινῶ μὲν γὰρ Σωκράτην, ἀλλ' ἀκούω λόγων, Πείθομαι τῷ νόμῳ, καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ἄπειμι, καὶ ΛΑΜΒΑΝΩ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝ ἑκών. vides eaſdem tres circumſtantias.

Ibid. τῇ Ἀλκιβιάδου] Vult nempe ψυκτῆρα illum, πλεῖον ἢ ὀκτὼ κοτύλας χωροῦντα, quem ebibit Alcibiades jam ebrius, apud Platonem in *Sympoſio*, p. m. 47.

IN DISSERT. XXXII.

SECT. α'. εἰς τὰς Ὁμήρου φωνὰς ἐμπεσὼν] Id eſt, Itaque ego, qui paullo ante Homeri verba recitavi, Ἄνδρα μοι ἔννεπε &c. jam, eum laudes ejus dicere cupio, cogor pergere quemadmodum incepi, et ex ſuis ipſius Verſibus elogium ejus compingere, (Ἔξοχα δή σε βροτῶν &c.) ne mea oratione ſoluta laudes ejus deteram. Non recte cepit Cl. Interpres. Eadem eſt locutio Diſſert. XVII, 1. Εἰ γάρ τις εἰς τὰς Πλάτωνος φωνὰς ἐμπεσὼν &c. *ſi quis enim poſt lectionem Platonis* &c.

Sect. β'. τοῖς αὐτοῦ λόγοις] Scribe αὐτοῦ, *ſuis doctrinis.*

Ibid. παντὶ, τὸ ὄνομα μόνον &c.] Deleveram articulum τὸ· ſed multo melius ſubveniunt Codices, παντί τῳ, ὄνομα μόνον &c. *cuilibet.*

Ibid. δεινὸν, καὶ τὸ θρυλλούμενον &c.] Diſtingue, ἔργον δὲ ἑρμηνεῖα δεινὴ· καὶ τὸ θρυλλούμενον τοῦτο, τὸ Ἀλαβὸν, ὑπὲρ οὗ &c.

Sect. γ'. Καὶ μὴν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα,] Vide ad XXXVIII, 2.

Ibid. ὡς ἐξ Ἑλλησπόντου ἡ θάλασσα] Igitur, ſecundùm Noſtrum, Aegeum mare, quod Helleſpontum excipit, *proprie* dicebatur ἡ θάλασσα· quod ego falſum eſſe arbitror, et a nemine ex Veteribus proditum: neque probabile eſt Ariſtidem, qui Hymnum ſcripſit in *Aegeum Mare*, (p. 247. ed. *Jebb.*) ſilentio tranſmiſſurum fuiſſe rem tam inſignem, et propoſito ſuo tam aecommodam. Immo et Maximus ſibi ipſe contradicet. nam Diſſ. XXXIX, 5. dicit Aegeum eſſe *partem* tantùm τῆς θαλάσσης, quemadmodum Ionium, Myrtoum &c. Defectu laborat locus; et legendum autumo. ἡ ΔΕΥΡΟ θάλασσα, vel ἡ ΚΑΘ' ἩΜΑΣ θάλασσα. Diſſ. XLI, 1. de Oceano: εἴτε τις ἐστὶ ποταμοῦ φύσις περὶ πᾶσαν τὴν γῆν εἱλιγμένη, εἴτε ἀρχαὶ ΤΗΣ ΔΕΥΡΟ καὶ πασῶν ΘΑΛΑΤΤΗΣ. XIV, 2. ἐκβήσομαι τὸ χωρίον σφοδρῶς μάλα ΤΗΣ ΚΑΘ' ἩΜΑΣ ΘΑΛΑΤΤΗΣ. Idem eſt ἡ δεῦρο et ἡ καθ' ἡμᾶς θάλαττα, nempe, totum iſtud ſyſtema aquarum ab *Helleſponto* uſque ad *Fretum Gaditanum*; quod Graecis et Romanis uſu erat notiſſimum, et quod Latini pariter dicunt *Noſtrum Mare.* Mela I, 1. *id omne, quà venit, quàque diſpergitur, uno vocabulo* NOSTRUM MARE *dicitur.* deſcriptionem hanc *Noſtri Maris* orditur Mela a *Freto*, et finit in Palude *Maeotide*; paullo longius provehens quàm Maximus, qui *Helleſponto* concludit τὴν δεῦρο θάλασσαν. paſſim hac locutione utitur Mela. Appianus τὴν εἴσω θάλασσαν hanc vocat, et in ea recenſet *Cycladas* et *Sporadas* inſulas, Praefat. ad Ῥωμαϊκά. Longe arctioribus terminis Juvenalis Sat. V, 94. *Et jam defecit* NOSTRUM MARE: de *Tyrrheno* mari, ſeu ea parte illius quae Romae proxima fuit.

Sect. δ'. ἅμα τοῖς λόγοις θεογονίας] Deeſt Conjunctio, καὶ ἅμα· et, niſi fallor, articulus, ἡ Θεογονία, ut οἱ Θεῖοι λόγοι. Paullo ante: εἰς σχῆμα ᾠδῆς, τὰ ἔπη εἰργάσατο· poſt vocem ᾠδῆς Codd. addunt ὧν. Forte, εἰς σχῆμα ᾠδικὸν, τὰ ἔπη &c.

Ibid. μῦθοι. Ἔχουσι οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι &c.] Ita edidit Cl. Vir ex Codd. *Regio* et *Harleiano.* Sed melius, ut mihi videtur, in Contextu retenta fuiſſet Vulgata Lectio, quae itidem ex MSS. opinor venit, καὶ ἄλλα (f. ἄλλο, ſcil. σχῆμα) μὲν ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι, ἄλλα (f. ἄλλο) δὲ τὰ Ὀδυσσέως παθήματα· quia Haee intelligi poſſunt; Iſtis vero, prout nune eduntur, non ſubeſt ſenſus. Scribo, οἱ μῦθοι, ὡς ἔχουσιν &c. Per voces οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι intelligit *Iliada*; per τὰ Ὀδυσσέως παθήματα, *Odyſſeam.*

Ibid. παμβώτας ΜΕΝ φωνὰς,] Scribo, μὲν ἹΕΝ φωνάς· ſic Diſſ. VI, 5. τὴν αὐτὴν ΦΩΝΗΝ ἹΕΝΤΑΣ. VII, 1. τας δ' Ἀγαμέμνονος

Digitized by Google

μύμενος ἹΕ'ΝΤΕΣ ΦΩΝΑ'Σ. Euripides *Phoeniſſ.* V, 327. Δακρυόεσσαν ἹΕΙ~ΣΑ, ſc. φωνὴν.

Sect. ε'. διαφαίζοντι —— διαθέοντι.] Loquitur de ζωγράφῳ philoſopho, in ſingulari numero: unde γράφοντα paullo ante dixit, non γράφοντας. hinc patet pro τούτων legendum eſſe τούτῳ (ſc. ζωγράφῳ) διαφαίζοντι et διαθέοντι, Conſtructione ita poſtulante. Et ſic *Daviſius.* Ceterum pro τὰ χρώματα καὶ τὰ ΣΩ'ΜΑΤΑ, opinor legendum ΧΡΩ'ΜΑΤΑ. vide XV, 6. ubi idem mendum. Mox, pro ἐντεταμένα et συντεταμένα conjeceram ἐντεταγμένα et συντεταγμένα, quemadmodum ſaepe loquitur Maximus. Confirmant codices. Deinde diſtingue: Αὐτίκα· πεποίηται αὐτῷ &c. *Exempli gratia.*

Ibid. Ἆρά σοι οὐ δοκεῖ αὐτὸ τοῦτο, ἘΙ ΚΑΙ' ὁ Σωκράτης τοὺς μὲν &c.] Sine ſenſu. Lego: Ἆρά σοι οὐ δοκεῖ αὐτὸ τοῦτο ΕἸ~ΝΑΙ ὁ Σωκράτης, τοὺς μὲν &c. *nonne hoc tibi videtur eſſe ipſe Socrates?* De phraſi αὐτὸ τοῦτο ὁ Σωκράτης vide ad XXIV, 9. αὐτὸ ἡ Σωκράτους τέχνη.

Sect. ϛ'. κατὰ τὸν Νέστορα αὐτὸν εἶτα ἄρα] Pro Νέστορα Codices habent Ὀδυσσέα. Unde ſagaciter *Daviſius* emendavit, κατὰ τὸν Νέστορα. Ὀδυσσέα αὐτὸν εἶτα ἄρα &c. quam ego optimam et certiſſimam reſtitutionem exiſtimo.

Sect. ζ'. ἐνὶ τῷ παρὰ Πλάτωνος] Scribe, ἐνί τῳ, id eſt, τινι, *uni alicui.*

Sect. η'. πυρὸς καὶ ποταμοῦ μάχην,] Accuratius dixiſſet πυρὸς καὶ ὕδατος, cum loquitur de ipſis (στοιχείοις) *elementis* Ignis et *Aquae.* Deinde, pro λαμπρῷ κύματι, ſcribendum forte λάβρῳ, *vehementi:* ut Diſſ. V, 4. λάβρον ὀχετὸν, *vehementem curſum aquarum.*

Ibid. Ἄπιστος δ' ἂν ἦν ὁ πόλεμος] *H. Stephanus* legit ἄπιστος, idem quod multo uſitatius ἄσπονδος· et ita *Khunius* ad Pollucis I, 10. p. 102. Conjicio, ἄπαυστος, *ſine fine,* ut XVIII, 6. ἄπαυστοι θυμοί. IV, 3. ὁρμὴν ἄπαυστον. Philo p. 598. λύπης ἀπαύστου. Et jam ſic editum video.

Sect. θ'. ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἩΡΩΙ~ΚΗ~Ι τὸν φιλοσόφου δεικνύμενος,] Quid *Philoſopho* cum προφάσει ἡρωικῇ? ad *Poetas* pertinent *Heroes:* Philoſophorum materies eſt *Virtus Moralis.* Omnino legendum, ἐπὶ προφάσει ἨΘΙΚΗ~Ι, *propoſito morali:* quod etiam patet ex ſequentibus, in quibus deſignari vides *Quatuor* iſtas Virtutes ἠθικάς, *Fortitudinem,* ἄνδρες ἈΓΑΘΟΙ'· *Temperantiam,* γυνὴ ΣΩ-ΦΡΩΝ· *Juſtitiam,* βασιλεὺς ΔΙ'ΚΑΙΟΣ· et *Prudentiam,* ἀνὴρ ΣΩ'ΦΡΩΝ. unde Anaxagoras dixit, Homeri poeſin eſſe Tractatum de *Virtute* et *Juſtitia,* Laërtius Lib. II. ſect. 11. plane ut Noſter ſupra, ſect. 5. vide et Longinum περὶ Ὕψ. ſect. IX.

Ibid. ἀνὴρ ΣΩ'ΦΡΩΝ,] De Uliſſe loquitur. Sed cum paullo ante dixiſſet γυνὴ σώφρων, *mulier caſta,* non probabile eſt eadem voce uſurum fuiſſe in eodem κώλῳ, ſenſu diverſo. hoc enim loco σώφρων debet eſſe *prudens.* unde ſuſpicor Maximum ſcripſiſſe ἀνὴρ ΣΟΦΟ'Σ, quod perpetuum eſt Uliſſis epitheton. ſic Diſſ. XXVIII, 1. ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν; ubi Ulyſſem compellat: et mox, ὦ σοφώτατε Ὀδυσσεῦ. et XXI, 6. σοφὸς ἦν ὁ Ὀδυσσεύς. et ita paſſim. vide Lucianum *De Paraſit.* p. 245. Horatius 1 Epiſt. II, 17.

> *quid virtus, et quid* SAPIENTIA *poſſit*
> *Utile propoſuit nobis exemplar* Uliſſem.

Iterum VII, 40.

> *Haud male Telemachus, proles* SAPIENTIS Uliſſei:

ita olim emendavi pro *patientis.* Addo obiter alterum locum ejuſdem Vatis ſimiliter depravatum, 1 Epiſt. XVII, 25.

> *Contra, quem duplici panno* SAPIENTIA *velat,*
> *Mirabor vitae via ſi converſa decebit.*

vulgo *patientia. quem duplici panno ſapientia velat* eſt periphraſis vel deſcriptio *Cynici* Philoſophi. *ſapientia* eſt idem quod *ſecta. duplici panno* eſt *duplicatum pallium* Cynicorum; de quo vide *Salmaſium* ad Tertullianum *De Pallio,* p. 364. et ſeqq. Διπλοῦν εἷμα dicitur Antholog. lib. III.

Ibid. δημιουργήσας αὐτὰς Ὅμηρος μὲν &c.] Prius erat: Δείξω δέ σοι καὶ πόλεις ἄλλας ἀντιτεταγμένας δημιουργίαις αὐταῖς. Ὅμηρος μὲν λόγῳ, Ἥφαιστος δὲ χρυσῷ. *Heinſius* legit, ἀντιτεταγμένας. Ἐδημιούργησεν αὐτὰς &c. Codices habent δημιουργίας αὐτάς. Haec, niſi fallor, Maximi fuit manus: Δείξω δέ σοι καὶ πόλεις ἀλλήλαις ἀντιτεταγμένας, δημιουργίας διττάς, Ὁμήρου μὲν λόγῳ, Ἡφαίστου δὲ χρυσῷ. Homerus Il. Σ, 490.

> Ἐν δὲ ΔΥ'Ω ΠΟΙ'ΗΣΕ πόλεις μερόπων ἀνθρώπων.

hinc Noſtri δημιουργίας διττάς. vide XV, 6. Mox, pro ἰσόρροποι λαοί, mallem ἰσολόγιμοι ex loco XXVIII, 3. οἱ περὶ τὰς δίκας ἰσολόγιμοι. idem fere quod *Daviſii* ἀγχώμαλοι. ſic et XVII. ad finem: περὶ τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἰλημμένας.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. καὶ ἀπιςῆς τῷ ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ἐκ ἀπηρέσεως λόγων ἀληθεςέρων] Non recte opponuntur πρᾶγμα et λόγοι ἀληθεῖς· quippe πρᾶγμα eſt λόγος ἀληθής, *res ipſa*: ideo ſupra ſect. 8. oppoſita ſunt μύθων et πραγμάτων *fabulae* et *res verae.* Lego, καὶ ἀπιςῆς τῷ ΠΛΑΣΜΑΤΙ, &c. idem quod μύθῳ. ut XVI, 1. εἴτε μῦθ☉, εἴτε ϗ ἀληθὴς λόγ☉. Julianus Epiſt. p. m. 272. ἀνδρὸς εἰπεῖν σοφοῦ μῦθον εἴτε δὴ λόγον ἀληθῆ. Philo Judaeus dixit μύθου πλάσμα, p. 647.

Ibid. ὄλιθρος ἐν αὐταῖς ταῖς ἡδοναῖς] Niſi abjiciendα ſit Praepoſitio, mallem σὺν αὐταῖς. ut XXX, 2. ἐυξαμέν☉ ἂν ἀπαλλαγῆναι τὴν τέχνην σὺν ταῖς νόσοις. ſed Maximus Praepoſitionem fere omittit. ſic VII, 5 ἀπαλλάττεσιν αὐτοῖς αἱ ὀρέξεις σὺν αὐταῖς ἐλπίσιν· ubi σὺν abeſt a Codicibus *Davifii*. Pariter loquuntur optimi Graeci ſcriptores. Verba praecedentia diſtingue, ϗ ϑαλάττης τελῶν, ϗ γῆς καρπῶν· τοῖς ȝ ἐπ' ἐσχάτοις ὄλεθρος· &c.

IN DISSERT. XXXIII.

SECT. β'. τὸ ȝ κεφάλαιον αὐτῆς εἰπεῖν ἰδὼ τί ϗ λέγεις.] Mallem λέγει, ſc. τὸ κεφάλαιον αὐτῆς, *ſumma ejus quid velit.* Plato *de Rep.* lib. VIII. Τὸ ȝ δὴ κεφάλαιον πάντων τέτων συνηθροισμένων ἐννοεῖς, ὡς ἁπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν ΠΟΙΕΙ͂, ὥςε &c.

Ibid. ἃ μανθάνει δρᾷν· τῆς δὲ &c.] Suppleveram ex ſenſu, ἃ μανθάνει δρᾷν τέχνη· Codices paullo aliter, δρᾷν καὶ τέχνη· unde *Daviſius*, δρᾷν καὶ τέχνη. Forte, ἃ μανθάνει δρᾷν καλὰ τέχνην· *per artem*, ſecundùm artem.

Ibid. τέτων ȝ ἕκαςον ἄλλο τι] Conſtructio poſtulat vel ἑκάςων vel ἑκάςῳ. Hoc ultimum *Daviſio* placuiſſe jam video.

Sect. γ'. Ὀυλωσὶ ȝ αὐτὸ σκέψαι. ψυχῇ, ϗ σώματι &c.] Iterum deficit Conſtructio. Nominativus enim ἐπιτρίμας:, qui ſequitur, nullum Verbum habet. Diſtingue: Ὀυλωσὶ ȝ αὐτὸ σκέψαι, ψυχῇ, ϗ σώματι, ϗ λόγῳ, τρισὶ τέτοις, ἐπιτρίμας τέχνας τρεῖς· ὧν &c. Interpungendum vero erat poſt τέτοις. locutio ſimilis eſt iſti 1 Cor. XIII, 13. Νυνὶ δὲ μένει πίςις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα.

Ibid. ποίημα ἡλίε, ἐκ αὐτὸ ἥλιον.] Haec eſt evidens et praeclara Maximi ipſius Correctio ex Secunda Editione. confer eam cum priori Lectione, et cum iis quae praecedunt, ut rationem ejus videas. De phraſi ἐκ ΑΥΤΟ ἥλιον, pro, ἐκ αὐτὸν τὸν ἥλιον, dixi ad XXIV, 9.

Sect. δ'. ἢ οἷον οἰκοδόμων,] Voculam primam delet *Daviſius.* Conjeceram ὁποῖον pro ἢ οἷον, ut mox, ὁποῖαι τέχναι γεωμετρικαί· et XXXIV, 2. ὁποῖαι αἱ ἐξ ἐρώτων λῦπαι ἀπεργάζονται.

Ibid. ἀλλ' ἐν μὲν τρατηγία εἴκειν,] Lego, ἀλλ' οἷον ἐν μὲν &c. praecedentia certe et ſequentia hoc poſtulant.

Ibid. ἐφ' ἑαυτὸν κρατέμενον,] Lege, ἐφ' ἑαυτῆ, ut VIII, 7. et paſſim. Sic editum video:

Ibid. Ὀυδὲ αὐτῆς φήσεις· ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον ——— θεωρίαν.] Haec prave diſtinguuntur. ita oportuit: Ὀυδὲ αὐτῆς φήσεις. Ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον ἔςαι σοι τὸ τῆς πραξέως πρὸς τὴν θεωρίαν; Ἐςω ȝ &c. Vide praecedentia.

Ibid. ἐπιμελέσας τὶ ἐπὶ τέτῳ·] Conjeceram το pro τι· quod ab *Harleiano* confirmatum video.

Sect. ε'. τὰ πάθη ζέονται ἘΠΙΚΑΥΣΗ τὴν ψυχὴν,] Omnino legendum ἘΠΙΚΛΥΣΗ, *inundent*, obruant. metaphora a *diluviis.* et huc tendunt caeterae circumſtantiae, πηγαὶ, et πλημμύρας ϗ ὑπερροῆς, et ζέοντα· omnes ab *aquis* petitae. Longinus περὶ Ὕψ. ſect. 44. ἐπειτοι γε ἀφεθεῖσαι τὸ σωμάτων (ὡς ἐξ εἱρκτῆς ἄφοβοι) κατὰ τῶν πλησίων (f. πλησίον) αἱ ἐπιθυμίαι, κἂν ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκυμένην. ita legendum puto pro ἐπικαύσειαν· et vox ἄφοβοι gloſſematis mihi admodum ſuſpecta eſt. ἐπικλύσασα πολλῷ χρυσῷ, apud Suidam in Voce. vide et Aelianum V. H. XIV, 45. Similitudo literarum Λ et Α hoc mendum peperit. quod et apud alios ſcriptores in hac ipſa voce obſervavi.

Ibid. καθάπερ τῶν ποταμῶν] Reponendum, καθάπερ ΓΑΡ τῶν ποταμῶν· eſt enim Probatio et Illuſtratio praecedentis ſententiae. Alibi bis terve in hoc opere vox γὰρ excidit poſt καθάπερ.

Ibid. τῶν μεθυόντων πάθος· ἡ πληςμονὴ &c.] Totum locum ita diſtingue et lege: παρὰ τὴν αὐτῆς φύσιν διαγωνιζόμενον· αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθυόντων πάθος, οἷς ἡ πλησμονὴ ἐπελθῆσα &c. Vox οἷς amittebatur in praecedente ſyllaba ος. Rem ipſam et Verba habes Diſſ.

Diſſ. XVI, 9. αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μελλόντων ἐπαινῶ, τούτοις γὰρ πῶς ἐπαναβαίνουσα ἡ ψυχὴ ἄνω ἐκ ἀνιέναι ποτε, &c. quod hic eſt οἷς, ibi eſt τέλεις γάρ. clarius adhuc Diſſ. VIII, 10. αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐρώντων πάθος, ΟΙΣ ἄγεται εἰς μὲν δίκαια οἱ τῶν παιδικῶν τύποι.

Sect. ϛ′. δυσαπάλλακτον δὲ ἐν συμφοραῖς.] *Daviſius* conjicit δυσαναφέρηλον, vel δυσαπαλλάκτου. Forte, minore adhuc mutatione, ſi quid omnino mutandum, δυσαναλήπτου, eodem ſenſu. ἀναλαμβάνεσθαι dicitur qui ex morbo, metu, vel alio infortunio *ſe reciperat*. Joſepho ſaepe uſurpata vox hac ſignificatione. vide et Suidam. Ita etiam forte ſcribendum Diſſ. XXXVI, 2. pro ἀνακλήτου. ſenſus certe utriuſque loci idem eſt. Arrianus Diſſert. III, 25. ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβοῦσα καὶ ἈΝΑΚΤΗΣΑΜΕΝΩι ἑαυτὸν, —— ἐξέσω ἀναμάχεσθαι.

Sect. ζ′. τὸ τοιοῦτο μὲν πλῆθος ἄρχεται,] Mallem, τοσοῦτον, *tanta plebs*, vel *multitudo*: cui opponitur τὸ δὲ ὀλίγον.

Ibid. τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερίαν.] Mihi pro re minima dubia eſt, Vocem ultimam eſſe a Librariis; Maximum vero ſcripſiſſe εὐδαιμονίαν. confer priorem partem ſententiae, ubi ἐλευθερία pertinet ad *cives*. in hac vero, de *anima* agitur philoſophica; cujus propoſitum eſt εὐδαιμονία. clare ad finem Diſſertationis: οὕτω γίνεται ἘΥΔΑΙΜΩΝ (non ἐλευθέρα) ΨΥΧΗ, ταῦτα ἀποφαίνει αὐτὴν ἀγαθὴν, nempe, ἀγωγὴ παίδων ὑπὸ τοῦ λόγου, &c. quae eſt ipſiſſima hujus loci ἔννοια. Haec vero εὐδαιμονία Platonica quid ſit, et unde efficiatur, diſcere potes ex Diſſ. XL, 5. ἀρχιάτης τῆς ψυχῆς ςρατηγοῦ δίκην, &c. qui locus hanc conjecturam confirmat. Vide et XXXV, 1. ubi Philoſophi τέλος ſtatuitur eſſe εὐδαιμονία.

Ibid. κατὰ πάθη·] Scribe. κατὰ τὰ πάθη, ut bis paullo ante; et ita infra. Sic etiam Codices.

Ibid. Ἀρχέτω λόγος. Ἄρχειν βέλει; Ἔςω &c.] Nullus in his ſenſus vel connexio. Lego: Ἐπιςήμην ἄρχειν βέλει βίω καλῶ; Οὐκ (vel Μή) ἀρχέτω. Λόγον ἄρχειν βέλει; Ἔςω κυβερνήτης οὗτος· οἷς &c. Haec debet eſſe mens loci, cui neſcio an non plura deſint. Nimirum hoc agit et vult Maximus, ut regimen Vitae, ſecundùm Virtutem agendae, non tradatur *Scientiae*, ſed *Rationi*. ſi enim *Scientia* conſtituatur Domina Vitae Honeſtae, ſequetur, *Optimum* eſſe eum qui plurima *ſciverit*; et conſequenter, *Virtutem eſſe* διδακτὴν· quod negabant Platonici vide ſect. 8. ad finem, et ea quae ſequuntur, ſect. 9. Quae vero praecedunt in hac pagina, adeo ſubtilia ſunt, ut neſciam an ea recte aſſequor.

Ibid. ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἀπὸ τῶν ἀρίςων &c.] Defectus hujus loci primo intuitu ſe prodit. Lege: καταβαίνει ἀρχὴ καὶ ὑπηρεσία ἀπὸ τοῦ ὅλου [ἐπὶ τὸ μέρος.] ἀπὸ τῶν ἀρίςων ἐπὶ τὰ φαυλότατα. quod mirum eſt non vidiſſe Cl. Editores. XXXIV, 4. ὁ μὲν γάρ φησι σωθῆναι ὍΛΩι ἰᾶσθαι καὶ ΤΟ ΜΕΡΟΣ.

Sect. η′. ἁπλοῦν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ,τι περ νοῦς] Diſtingue, ἀλλ' ἁπλοῦν τὸ θεῖον, αὐτὸ ὅ,τι περ νοῦς καὶ ἐπιςήμη καὶ λόγος. *Deus eſt ſimplex quiddam, idem quod mens et ſcientia et ratio.* Diog. Laertius lib. IX. in *Xenophane*: ὅλον δὲ (θεὸν φησιν) ὁρᾷν, καὶ ὅλον ἀκούειν, μὴ μέντοι ἀναπνεῖν· σύμπαντά τε εἶναι, νοῦν, καὶ φρόνησιν, καὶ ἀΐδιον. quae ſimilia ſunt iſtis poetae apud Sext. Empiricum lib. VIII. p. m. 334.

Οὖλος ὁρᾷ, οὖλος δὲ νοεῖ, οὖλος δέ τ' ἀκούει.

Paullo ante, ſcribi debuit, τί ἂν, μᾶλλον ἢ ἐπιςήμη ἡ ἀρετή; non, prout editur, ἡ ἐπιςήμη ἢ ἀρετή; Patet ex Lemmate Diſſertationis, et ex eo quod ſequitur, ἐπιςήμην τὴν ἀρετὴν μὴ καλεῖν. magna eſt in horum ſenſu differentia.

Ibid. θεωρημάτων ἀριθμοὶ,] Frequentius ἀριθμός· quippe ἀριθμοὶ in plurali ad ſcientiam *Arithmetices* fere refertur. ſed non ſemper. Ariſtides *Encom. Rom.* p. 222. ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς καταλόγων καὶ γενῶν. Cl. Interpres has duas Maximi voces ita vertit: *aut eam quae in numeris verſatur artem.* quae licentia non eſt toleranda.

Sect. θ′. μετὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων] Forte διδασκαλιῶν, quia conjungitur cum μαθημάτων. ſi retineas διδασκάλων, magis congruum videretur μαθητῶν, ut VII, 8.

Ibid. ἀντιλέπει —— ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς] Conjicio ἀντικτυπεῖ (a κτυπέω *ſonitum edo*) ταῖς τῶν λόγων ᾠδαῖς, *obſtrepunt ſermonum cantibus*: ut a *muſica* petita ſit metaphora. Cl. *Joan. Clericum* jam video mecum legere ᾠδαῖς, renuente *Daviſio*. Mox diſtingue, συντρέχειν τῆς φύσεως· ὑφ' ὧν φιλία &c.

IN DIS-

IN DISSERT. XXXIV.

SECT. α'. Τίς ἂν ἡμῖν γένοιτο ψυχῆς ἰατρὸς,] Puto ἂν deeſſe: Τίς ἊΝ ἂν γένοιτο. Sic Diſſ. VI, 6. Τί ἊΝ ἂν παρασκευὴ ΓΕΝΟΙΤΟ ἀνδρὶ &c. XXVIII, 6. Τίς ἊΝ ἂν ΓΕΝΟΙΤΟ ψυχαῖς ὄνυχα &c. IV, 6. Τί ἊΝ ἂν ΓΕΝΟΙΤΟ ἀπιςότερον εὐδαιμονίας ἠλειμμένης;

Ibid. διίςησί γε πρὸς ἑαυτὸν ἡ τέχνη,] *Regius* διεςασιάσατο πρὸς ἑαυτὸν. Scribo, διέςησεν αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη. *Harleianus* διεςασιάσατο non male. Diſſ. XXXII, 2. utrumque habes: ὑπὲρ ἧς διέςηκε καὶ διεςασίασται τὸ Ἑλληνικόν.

Ibid. τὴν μὲν ὀφθαλμοὺς, τὴν δὲ νῶτα,] Legendum, ὦτα, *aures, quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit*, ut ait Celſus VI, 7. Ideo Naturae ordinem ſecutus idem ſcriptor ſuaviſſimus, primùm *oculorum* morbos et remedia, deinde *aurium* proſequitur. Utrum vero ſpecies fuerit Medicinae antiquae quae *dorſum* provinciam habuerit, dicant Medicorum filii. opinor non fuiſſe.

Ibid. οὐκ ἀξιωμένους] Potius οὐκ ἠξιωμένων, utpote de re *praeterita: qui non habebantur digni:* ut ἐμπιςεῦσαι dixit, non ἐμπιςεῦσαι.

Sect. β'. αὐτὸ τοῦτο ὃ καλοῦμεν πῦρ·] Forte, αὐτὸ τοῦτο καλοῖμεν πῦρ· *vocaremus*, vel, *vocare poſſemus*. Cl. Editor, αὐτὸ τοῦτο ἐκαλοῦμεν πῦρ· ſi recte capio, voluit ἐκαλοῦμεν ἂν, *vocaſſemus*.

Ibid. μέρος ΜΕΝ ᾖ] Forte, μέρος ἛΝ ᾖ, *una pars ſit:* cui mox opponitur τὸ ἄλλο σῶμα ΠᾹΝ. Sed non opus eſt.

Ibid. ἐξ ἑτέρου λόγου] Codices, ἐξαίρου λόγου· optime. Plato *de Rep.* VI. Θεῖον μέντοι, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἘΞΑΙΡΩ ΛΟΓΟΥ. Noſter X, 4. Ἐπιμερον δὲ ἘΞΕΛΩ ΛΟΓΟΥ.

Ibid. καὶ γὰρ τῶν δένδρων τὰ φύλλα· καὶ γὰρ ταῦτά &c.] Mallem, καθάπερ τῶν δένδρων &c.

Ibid. Μία γὰρ δὲ αὕτη γεωργία] Scribe, δὴ pro δέ. Mox, pro ἔρχεται optime *Daviſius* ἄρχεται. et paullo poſt, pro οὐδὲν ὅτι οὖν, Idem οὐδὲν ὅ,τι οὐ. veriſſime, opinor; ſi ſcribas οὐ.

Sect. γ'. Τί δὲ ἂν ἐπιμέμφοιμαι;] Ita erat in priori Editione. unde conjeceram, τί δήποτ' ἂν τούτων ἐπιμέμφοιμαι; ut XIV, 1. XVI, 3. Nec longe a ſcopo abſui: Codices enim, τί δὲ ἂν τούτων ἐπιμέμφοιμαι; mendoſe, niſi fallor, pro τί δή. ſupra ſect. 2. Τί ΔΗ ἂν ὁ Χείρων ἦλθεν &c. XXIV, 3. Τί ΔΗ μοι βούλεται ὁ Ἐπαμινώνδας &c. XXVII, 7. Τί ΔΗ μοι βούλεται ἡ περίοδος τοῦ λόγου; XXVII, 1. Τί ΔΗ ἂν εἴη τὸ πλημμέλημα &c. prout editur ex MSS. pro ΔΕ.

Ibid. καὶ τοῦτο μὲν ΤΑΥΤΑ μοι] Mallem, ΤΑΥΤῌ, *hoc modo:* ut ſect. 4. τῇδέ μοι δοκῶ διαιτήσειν τὴν ςάσιν.

Sect. δ'. καὶ πρὸς ἄγνοιαν τοῦ εἰδέναι,] Non video quid iſtud καὶ velit: neque ſenſum phraſeos πρὸς ἄγνοιαν hoc loco: neque quid ſit ἄγνοια τοῦ εἰδέναι, *inſcientia ſciendi*. Suſpicor tamen voculam καὶ ante πρὸς delendam eſſe, ex loco Diſſ. X, 5. Διὰ μέσου ὄντας ἐπιςήμης πρὸς ἄγνοιαν, i. e. ἐπιςήμης καὶ ἀγνοίας, quemadmodum ſaepe loquitur Noſter.

Ibid. ὀδύνης, καὶ τραυμάτων, ἢ τινος ἄλλης] Lego et diſtinguo, ὀδύνης ἐκ (vel ἢ) τραυμάτων, ἢ τινος ἄλλης &c. *doloris vel ex vulneribus, vel* ex *alia quavis calamitate quae corporibus* humanis *accidere ſolet:* non *doloris et vulnerum* Exemplum Rei paene incredibile vide ap. Plutarch. in *Philopoem.* p. 359. B. Πεισεσθαι vero eſt Futuri ſecundi; lingua ita poſtulante.

IN DISSERT. XXXV.

SECT. α'. ὅτω ἐςὶ εὐδαιμονίας, φησί.] Diſtingue, ὅτω ἐςί; Εὐδαιμονίας, φησί.

Ibid. τῶν παιδικῶν] Similis hujus vocis uſus (nempe de *re cara* et amata) apud Ariſtidem *Panath.* p. 106. Xenophon in *Oeconom.* de *feminis* amatis, prout citatur alicubi in Not. ad Pollucem: οὔτε γὰρ ἐλπίδα, οὔτ' ἐπιμέλειαν ἥδιονα ἔχοιεν ἐκεῖνοι τῆς τῶν παιδικῶν ἐπιμελείας· loquitur de maribus Servis, Veneri nimis addictis. Vide et Pollucem V, 81. Platonem *de Rep.* VI. non longe ab initio. et Syneſium p. 22. ed. *Turneb.* ubi vocat Philoſophiam et eruditionem τὰ παιδικὰ ſua.

Ibid. ἀλλ' οὐκ ἀπεχθάνεσθαι ἐνταῦθα] Legendum ἀπομαρτυρεῖσθαι, ex indole linguae Graecae. et praeceſſit ἀποτίνεσθαι

Ibid. ὁ δὲ πονεῖ,] Omnia haec Verba quae

ſequuntur

ſequuntur adludunt ad exempla quae initio Diſſertationis poſuerat. ſed nulla ibi mentio alicujus ποιῆτες. Lego igitur, ὁ δὲ ποιεῖ, quod reſpondet illi, ὁ δὲ Φίλιππος (ἰςὼ) μίθης.

Ibid. ὁ δὲ γεωργεῖ,] Neque γεωργῶντες in ſuperioribus facta mentio. Lego, ὁ δὲ χορεύει. ibi enim erat, ὁ Ἴων (ἰςὼ) χορεύει. Caeterùm πολεμεῖ, quod ſequitur, reſpicit et comprehendit *Athenienſes* et *Spartiatas*. reliqua ſatis clara ſunt. omittuntur vero in his ultimis Sybaritarum χλιδὴ et Thebanorum αὐλοὶ ab Auctore, an Scribarum negligentia, neſcio.

Ibid. Ἤτοι σὺ ὁ Σαρδανάπαλλος &c.] Lego, Ἢ, οἴει, ὁ Σαρδανάπαλλος —— ἄλλο τὶ ἰδίωκεν &c. *num, putas, Sardanapallus* &c.? ſic Diſſ. XI, 8. Ἢ, οἴει, τοῦτο ἔυχεῖο ὁ Σωκράτης —— ὅπως; ἄρξῃ Ἀθηναίων; vide et XX, 5: Sed propius adhuc mihi videtur Εἶτ', οἴει, &c. eodem ſenſu. Video jam Cl. *Daviſium* conjeciſſe, Ἢ, οἴει, &c. Ad finem ſententiae, pro ἄλλο τὶ ἰδίωκεν, οὐκ εὐδαιμονίαν, forte ſcribendum, ἢ εὐδαιμονίαν; ut ſect. 2. ἄλλο τί φησιν ὁ εὐδαιμονίαν; XXXVI, 6. Ἢ (ſcr. Ἢ) ἄλλο τι ἠγνόηθαι εἶναι τὴν πείρασιν, ἢ χρῆσιν &c. niſi malis, ἐδίωκε, καὶ οὐκ εὐδαιμονίαν. ut apud Lucianum *in Paraſit*. p. 266. περὶ ἄλλου τινὸς, καὶ οὐχὶ παρασίτου, ζητήσομεν.

Ibid. ὁ τὸ σῶμα ἐντεθρυμμένος,] Lege, ἐντεθρυμμένος. Diſſ. XIII, 7. de eodem: ἐντέθρυπται ὁ δέσποτης, καὶ λιπαίνεται. Cl. Alexandrinus *Paedag*. III, 2. p. 218. ψιμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντεθρυμμέναι. Philo Judaeus *De Vit. Contempl.* p. 614. τά τε πρόσωπα ἐντεθρύπτεται καὶ ὑπογράφεται. Vide Xenophontem *Cyrop*. VIII, 13 et *Perizonium* ad Aelian. V. H. XII, 1. p. 660. Ita quoque *Daviſius*.

Ibid. ἄλλο τι ἢ καὶ οὗτος ἐπὶ ταῦτα σπεύδων ταῦτα ἰδέσθ;] Forte, ἄλλο τι καὶ οὗτος ἢ ἐπὶ τοῦτο σπεύδων, ταῦτα ἰδέσθ; id eſt, ἐπ' ἄλλο τι ἢ ἐπὶ τοῦτο, ſc. εὐδαιμονίαν. Aliter Cl. Editor.

Ibid. καὶ ὅτι αὐτῷ &c.] Ante haec verba nonnulla excidiſſe opinor: τοσοῦτο αὐτὸν οἴομαι ἐπιλελῆσθαι αὐτῆς, [ὅτι * * *,] καὶ ὅτι αὐτῷ ἡ Ἀσία —— εἰς γιγνόμενα χῶμα, ἰσθμίῳ δεσμῷ. Vide finem ſectionis, unde patebit quid huic loco deſit: nempe, [*quod verbera mari inflixit*,] *et quod Aſiam Europae conjunxit* &c.

Sect. β'. καὶ πηρώσεις σωμάτων.] Propius ad Philippi hiſtoriam rediges ſi legas ὀμμάτων. Juſtinus VII, 6. *Cum Methonam urbem oppugnaret, in praetereuntem de muris ſagitta jacta dextrum* OCULUM *regis effodit*. ubi vide Commentatores. Philo περὶ ἐχθρῶν p. 640. πάρεισι γλῶσσης, καυλὸν ὡς, πήρωσις ὀφθαλμῶν. Voci ὀμμάτων adhaeſit litera σ. ex praecedenti: qualiter apud Xenophontem Epheſium lib. V. p. 66. ubi pro ἐπιμένουσι θεῖος, σωφροσύνην τηρήσειν γάμων ἀνδρὸς, legendum eſt, ἢ μὴν τηρήσειν. vide p. 31. ejuſdem operis.

Ibid. ἐρώτημα· ἀλλ' οὐχ εὗρε &c.] Haec non recte diſtinguuntur. ita oportuit: Γελοῖον τὸ ἐρώτημα. Ἀλλ' οὐχ εὗρε —— ὁ Φίλιππος. Ἀλλ' ἐξανέστησεν αὐτὸν ἡ εὐδαιμονία. Iſtud, Ἀλλ' οὐχ εὗρε &c. eſt ὑποφορὰ ab aliquo objectore illata: cui reſpondet Maximus, Ἀλλ' ἐξανέστησεν &c. Recte cepit *Heinſius*.

Sect. γ'. ἐπ' αὐτῶν τῶν κρημνῶν καὶ βαράθρων·] In Cod. *Reg*. erat βάθρων· in *Harl*. βοθρων· unde ita edidit Cl. Vir. Mihi recta videtur vulgaris Scriptura, βαράθρων, Codices vero depravati: quia in multis Veterum locis video has voces κρημνοὶ et βάραθρα conjunctas; adeo ut Formula quaedam haec locutio videatur. et ita Noſter Diſſ. XXXIX, 3. ὧν αἱ μὲν πολλαὶ (l. ἄλλαι) ἐπὶ ΚΡΗΜΝΟΥΣ καὶ ΒΑΡΑΘΡΑ ἄγουσιν. V, 2. ὀρύγματα ΚΡΗΜΝΟΙ καὶ ΒΑΡΑΘΡΑ καὶ τειχία.

Ibid. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν λάθοι.] Puto haec non eſſe Graeca. ſenſus quidem non alius eſſe poteſt quàm quem expreſſit Cl. Interpres: ſed ἐγὼ λανθάνω τοῦτο, pro *ego ignoro hoc*, auribus Graecis opinor ignotum eſt. ſcripſiſſe potuit οὐκ ἂν λάθωσι ποιοῦντες, vel, τοῦτο δὲ αὐτοὺς οὐκ ἂν λάθοι· ſed ſine Codicibus inanes ſunt omnes in hunc locum Conjecturae.

Ibid. τὰς τῶν πλησίον ἐπιθυμίας θεραπεύοντες.] Immo τῶν πλουσίων. vide Lucianum *De Paraſito* p. 267. ἐκεῖ μὲν γὰρ δοκοῦσιν, et quae ſequuntur, ubi ſatis exemplorum: et Platonem de *Rep*. V. p. 364. κολακείας τε πλουσίων πτῶντες &c. Sed exemplis non opus eſt.

Sect. δ'. ὀμάξας τινὰς ποιοῦσθε μικρὰ τραγήματα,] Pro voce prima legunt μάζας *Scaliger*, *Leopardus*, et *Daviſius*. fundus hujus Conjecturae eſt *Paccii* verſio *offulas*: unde adſtruunt illum in Codice *Florentino* inveniſſe μάζας. Favet Gloſſarium Vetus: Μάζα, *offa*. Suidas: Μάζα, ἄρτος, φύραμα. Codd. vero *Reg*. et *Harl*. pro τινὰς exhibeant σιτία· unde *Daviſius* legit μάζας σιτώδεις ποιούμενος. Propius erat σιτία. Sed ex utroruinque Codicum lectione,

τι ἀτι

τι ἄτι et τινάς, unam et veram, niſi fallor, reduco: μάζας σιτίνας ποιέμϑος μικρὰς ςρογγύλας, *pilulas farinaceas conficiens*, &c. Adhuc tamen cum Cl. *Hemſterkuſio* puto dubitari poſſe de voce μάζας pro ἁμάξας. Utcumque hoc ſit, ſenſus certe erit iſte quem in verſione expreſſi.

Ibid. οἱ δὲ οἱ αὐτοὶ] Oἱ in ſecundo loco vel delendum puto, vel pro eo legendum, οἱ δὲ δὴ αὐτοί. Prius mavult Cl. Editor ex Apoſtolio.

Sect. ε'. ἕκαςος ἔρμαία διεςειάσαι.] Forte, ἐρήμαία.

Sect. ϛ'. τῦτο πολέμυς συντάτ]ει] *Aciem inſtruit*, Cl. Interpres. ſed πολέμυς συντάττειν Noſtro longe aliud ſignificat; nempe, *bellum componere*, et pacem reducere. Diſſ. XIX, 3. συντάτ]ει τὸν ἐν αὐτοῖς πόλεμον· *diverſitatem quae in illis eſt conciliat et componit*, Heinſius: et mox, συντάτ]ει τὸν ἐν αὐτῇ ϑόρυβον, eodem ſenſu. Legendum igitur puto, τῦτο πολέμυς συνάπ]ει· *hoc bellorum conflictus parit*. Suidas: Συμφέρεσθαι, —— ἐπὶ τῦ συνάπ]ειν μάχην. et ita Plutarchus in *Antonio* p. 916. E. 919. F.

Sect. ζ'. πάσῃ φύσει λογικῇ] Vel λογικῇ. ita infra: τὴν κοινωνικωτάτην, τὴν λογικωτάτην· pro voce ultima conjeceram τὴν λογικωτάτην· et ita habent Codices. mendoſe imprimitur λογιωτάτην. Mox, pro ποιεῖ ſi ſcriberetur ποιοῦσα, melius procederet oratio.

Ibid.] Συνεργάτης δὲ ἐπὶ ἔργοις,] Mallem, ἔργα.

IN DISSERT. XXXVI.

SECT. α'. κατὰ τὴν Λυδῦ σοφίαν] Senſus poſtulat τὴν ΤΟΥ͂ Λυδῦ, *Lydi iſtius*, ſc. Aeſopi. ſic XXV, 2. κατὰ τὸς ΤΟΥ͂ Φρυγὸς λόγυς, de eodem. et ita III, 1. Sine articulo quidem XXI, 5. λογοποιὸς Φρύξ· ſed ibi vox λογοποιὸς eundem habet effectum cum articulo, et hominem deſignat. Caeterum pro τὴν Λυδῦ Cl. Editor reſcribit τὴν τῦ Φρυγὸς, vel, τὴν Αἰσώπυ. Non opus eſt tam fortibus remediis. Notus Veterum mos confundendi nomina gentium conterminarum. ita *Germani*, *Celtae*, *Batavi*, *Belgae*, *Galli*, etiam *Britanni*, promiſcue (ſaltem eorum aliquot) nonnunquam ponuntur. ſic Anthologia IV, 12. p. 337. Ed *Steph*. *Aſſyrii*, *Medi*, et *Perſae* pro iiſdem, in Epigrammate Theaeteti. Catullus *Coma Beren*. v. 45.

Cum Medi *irrupere novum mare:*

id eſt, *Perſae*, effoſſo monte Atho. Propertius III, 10.

Neve tua Medae *laetentur caede ſagittae,*
Sericus armato neu cataphractus equo:

ita legendum pro *Ferreus armato:* vide IV, 3. v. 8. *Medae* vero ibi eſt *Perſicae*. vide Illuſtriſſ. *Spanhemium* ad Callimach. p 155. Notatum hoc aliquoties a Strabone quoque, (niſi fallit memoria, liber enim non eſt ad manum) et ab Euſtathio ad Dionyſ. v. 810. p 108. Ed. *Steph*. de *Myſis* et *Phrygibus*, et de *Lydis* et *Maeonibus*, ubi pro ἐγκεχυμένα ſcribendum opinor συγκέχυνται. Cum igitur *Lydi* et *Phryges* ὅμοροι fuerint, non multum referre Antiquis viſum eſt, *Lydumne* an *Phrygem* Aeſopum appellaverint: tametſi *Phrygem* eum fuiſſe evincunt Veterum teſtimonia a *Daviſio* adducta: quibus addas Ariſtidem in *Orat. Funebr. Alexandri* p. 86. ubi Alexandrum hunc *Aeſopo* praeferens, ait, τοσῦτον τὰ δεύτερα τῶν πρώτων ὑμῖν (non ἡμῖν) βελτίω ἐξήνεγκεν ἡ γῆ. inſcribitur vero haec Oratio τῇ βυλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Κοτυαέων· *Cotyaeum* autem (Κοτυάειον) urbs erat *Phrygiae*. perperam ſcribitur Κατιαεῖον apud Euſtathium in Dionyſ. p. 108. Maneat itaque κατὰ τὴν τῦ Λυδῦ σοφίαν.

Ibid. τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν ἴσω λεπ]ὸν] Putarem αὐτοῦ, ſc. ζώου, quod praeceſſit. niſi αὐτῶν ad ἀνϑρώπων potius quam ad λίξω referri debeat.

Ibid. λειμῶνας δασεῖς,] Lege, καὶ λειμῶνας δασεῖς, ut vitetur abſurdum.

Ibid. αὖραι δὲ ἐκ πολεμοῦ —— ἐπιπνέουσαι] Potius vel ἐκπνέουσαι, vel ὑποπνέουσαι· ut *ſuſpirare* Latinis de re eadem. Lucanus VI, 369.

Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aera, nec tenues ventos ſuſpirat *Anauros*.

Sect. β'. χαίρει. Ἡνίκα ἤδη κλυρυχήσαντες &c.] Nullus eſt exitus ſententiae, neque Conſtructio. Diſtingue: πολλὰν παραβαλλέτω βίον βίῳ, τῷ πρότέρῳ τὸν δεύτερον, (ὅτε σιδηρῶν τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ἄλλη πη ὀνομάζων χαίρει) ἡνίκα ἤδη κληρυχήσαντες οἱ ἄνθρωποι τὴν γῆν, ἐπεδήμησαν &c.

Ibid. ἐπεδήμησαν αὐτὲς ἄλλος ἄλλην μοῖραν,] Scribe, ἐπινεμησάμενοι αὐτῆς &c. ſic XXXV, 7. Ἡ τὴν μὲν γῆν ἀνάγκη νεμηϑῆναι τοῖς πᾶσιν, καὶ εἶναι ταύτης ἄλλην ἄλλω μοῖραν. ubi eadem omnia. et ita paſſim.

Ibid.

Ibid. καὶ κλῆδας, καὶ αὐλείας, καὶ προπύλαια] Forte, καὶ κλεισιάδας, *valvas*. Philo *de Legg. Special.* p. 550. παρθένοις μὲν, εἴσω κλισιάδων (f. κλεισιάδων) τὴν μεσαύλιον (f. μεσαύλειον) ὅρον πεποιημένας τελείας; ὅ ἤδη γυναιξὶ, τὴν αὔλειον, f. αὔλειαν. multis in locis ita loquitur Philo. vide et Pollucem IX, 5. ſect. 50.

Ibid. καὶ ἀεί τι ταῖς ἡδοναῖς ἐξεργάσαντες νέον] Mallem ἐξευρίσκοντες. ſic VIII, 2. ἐξευρεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀγάλματα. X, 3. τῷ τὰ πολλὰ καὶ σοφὰ ταῦτα ἡμῖν ἐξευρόντων.

Ibid. ἐνδιαθρύμμενοι νόσους,] Scribe, ἐναθρύμμενοι ΜΕ`Ν νόσους, τῶν ΔΕ` νοσερῶν &c. Vide praecedentia quatuor, et quatuor ſequentia commata, in quibus omnibus μὲν et δὲ ponuntur. Notandum vero. hanc Humanae levitatis et ſtultitiae deſcriptionem ſumptam eſſe vel adumbratam ex pulcherrima iſta Hippocratis Epiſtola ad *Damagetum*, de Democrito: in qua, Philoſophus Abderita Tyrio noſtro praeivit in eodem argumento.

Ibid. ὑποπτεύοντες μὲν ἄλλους, ἐπιβουλεύοντες δὲ τοῖς πλείστοις.] Haec non aſſequor. verba quidem ſatis obvia ſunt; ſed mens eorum languet, et Scriptore et Argumento inferiora mihi videntur. Frigus ſententiae latet in vocibus ἄλλους et πλείστοις. De voce ἀνέκλητοι, quae mox ſequitur, dixi aliquid ad XXXIII, 6.

Ibid. φοβούμενοι δὲ ἀποθανεῖν·] Quare non τὸ ἀποθανεῖν, cum praeceſſit τὸ ζῆν?

Ibid. ἀποβεβλημένοι μὲν τοὺς πολέμους,] Lego, προβεβλημένοι, *expoſiti*. Porphyrius περὶ Ἀποχ. IV, 3. τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾶν ἀεὶ, καὶ τοὺς ψευδομένους προβάλλεσθαι. Phalaris Epiſt. CXXXV. ὡς ἐπ' ἀνθρώπων γεγονότα ὀλέθρῳ προβεβλῆσθαι. vide Plutarchum *Conviv. Sept. Sap.* p. 154. D. Sic etiam Codices.

Sect. γ'. καὶ πρῶτόν γε τὸν πρῶτον,] Mallem τὸν πρότερον, ut mox, τὴν ΤΟΥ͂ ΠΡΟΤΕ´ΡΟΥ δίαιταν, de eodem. ſic XLI, 4. ἐζήτει δὲ δὴ τὰ πρῶτα ὑπὲρ ΤΗ͂Σ ΠΡΟΤΕ´ΡΑΣ.

Sect. δ'. τὸν μὲν γενναῖον τοῦτον] *Heinſius* vertit, *hanc, ſi Diis placet, praeclaram*, ſc. vitam. Sed ſerio agere videtur Maximus, neque ulla eſt Ironiae nota. ideo depravatam puto vocem γενναῖον, pro qua legerem ἀγελαῖον, *gregariam*. Heſychius: Ἀγελαῖος, ὀχλώδης, ἰδιώτης. ſic ἀγελαίους σοφιστὰς ex Iſocratis *Panathenaico* citat Pollux IV, 6: 43. Paullo ante, pro ἀποικίσαι αὐτὸν, ſcribe, αὑτὸν, *ſeipſum*.

Ibid. ἐκτετριμμένων] Ita edidit *Daviſius* pro priori lectione ξεστομένων quae cum nihili eſſet, *Stephanus* conjecit ἐκτριβομένων. Mihi quidem non placet ἐκτετριμμένων; neque ſenſum video vocis ξυστομένων, *abſterſorum*; et ſilet Cl. Editor. Forte πληρουμένων. Heſychius: Πτύρεσθαι, πλᾶται, κομῶσι, σείεται, δονεῖται, ζεστεῖ. Vide D. Paulum Philipp. I, 28. M. Antonium VIII, 45. et Plutarchum in *Philopoem.* p. 362 D.

Ibid. παρ' ἑκάστῳ δεσμωτηρίῳ] Quomodo, ἐν δεσμωτηρίοις, *in ſingulis carceribus*, cum *unus* tantùm carcer in praecedentibus ſupponatur? Vereor ut hoc ſit ἁμάρτημα μνημονικὸν ipſius Auctoris, ex ſcribendi feſtinatione natum. Tentabam excuſare, legendo, παρ' ἑκάστῳ δεσμώτῃ· ſed reclamare videntur ſequentia, οἰμωγὴ ὉΜΟΥ͂ καὶ ᾠδὴ, *ejulatum et cantum* SIMUL: haec enim vix dici poſſunt proficiſci *ſimul* ab *una* et eadem perſona. ſi de *diverſis* intelligi poſſint, mecum legas: niſi ejectas malis has tres voces. Caeterum hic locus ſumitur ex *Oedipo Tyranno* Sophoclis, v. 4.

Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Ibid. Τὸν ΔΗ` ἕτερον αὖ βίον &c.] Scribe, τὸν ΔΕ` ἕτερον· praeceſſit enim, τῶν βίων τὸν ΜΕ`Ν γενναῖον &c. cui haec reſpondent.

Ibid. λελυμένῳ καὶ πόδε καὶ τὼ χεῖρε,] Lege, λελυμένῳ τὼ πόδε, (vel καὶ τὼ πόδε) ut καὶ τὼ χεῖρε. ita ſect. 2. καὶ τὼ πόδε σκύτεσι χαραχθέντας. Mox, ad fin. ſect. pone notam Interrog. poſt ἐνόντων.

Ibid. Μὴ σύγε, ὦ δειλαία ψυχή.] Noſter Diſſ. XL, 2. Μὴ σύ γε, ὦ δικαστῶν εὐδαιμονέστατε· ἀλλὰ φειδοῦ ἔχε ἐσομένων αἰσχρῶν. Syneſius Epiſt. CXXXIV. Μὴ σύγε, ὦ φιλτάτε ἑταίρων. Antiphon. Orat. *de caede Herodis*: Μὴ ὑμεῖς γε, ὦ ἄνδρες· ἀλλὰ δότε τι καὶ τῷ χρόνῳ. Plato *de Repub.* lib. I. Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, μὴ σύ γε· ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἃ ἂν εἴποις, ἔμμενε τούτοις.

Sect. ε'. οὐδ' ἐκ τῆς Σόλωνος τροφῆς,] Legendum οὐκ, et ita diſtinguendum: Ἦν δὲ οὗτος οὐκ Ἀττικὸς, οὐδὲ Δωριεύς· οὐκ ἐκ τῆς Σόλωνος τροφῆς, οὐδ' ἐκ τῆς Λυκούργου παιδαγωγίας· ſenſus utriuſque commatis idem eſt, variatur tantum deſcriptio: ſi vero retineas οὐδ', ſingula κῶλα deberent ſenſum diverſum habere: quod in hoc loco fieri non poteſt. nam Ἀττικὸς et ἐκ τῆς Σόλωνος τροφῆς eandem perſonam deſignant; quemadmodum Δωριεὺς et ἐκ τῆς Λυκούργου παιδαγωγίας.

Ibid. τούτων ἀπάντων αἰθέρων] Repete ultimam ſyllabam mediae vocis, et ſic diſtingue, ἀλλὰ τούτων ἀπάντων, τῶν αἰθέρων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, καλεῖ γε, &c. Et ita MSS.

Ibid. αὐτῷ οἱ λέγοντες σοφισμάτων, — ἀλλ' ἄλλοις·] Multo elegantius abeſſet iſtud ἀλλ'.

Ἐλεῖ, κα

Digitized by Google

Ἤλεγξε μὲν γὰρ τοὺς πονηρούς, οὐ λόγοις σοφίσμασιν, —— ἀλλὰ ἔργα ἔργοις παραθεὶς &c. quae ultima eſt optima *Hen. Stephani* conjectura. vulgo deeſt ἔργα.

Sect. ς'. καὶ ταλαιπωρίας ἀνέχεσθαι οὐχ ἑκούσιοι.] Hoc eſt falſiſſimum, et contradicit verbis proxime ſequentibus. Lege, οὐκ ἀκουσίως, *non involuntario*, ſed ſuae electionis: *ſponte hoc et non ignari faciunt*, prout vertit Cl. Interpres XXXV, 3. loco ſimillimo. Statim: δοῦλον λέγεις πολλῶν δεσποτῶν· alludit, opinor, ad dictum Diogenis: ἔλεγε τοὺς μὲν δημαγωγοὺς ὄχλου διακόνους· Laërtius lib. VI. ſect. 41. Mox, δοῦλον λέγεις ἀγαθῶν μὴ τιμῶν· ita egregie et vere ſupplevit Cl. Editor, cum λέγεις abſit Codd. et Editt.

Ibid. εὐπρεπῶς ἵστασαι, πειθόμενος νόμῳ; τίνι; οἱ μὲν &c.] Leviter corrupta ſunt haec, et male diſtincta. Reſtitue: Ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς τι φῂς; ἑκὼν, ἢ πρὸς ἀκουσίους τύχας εὐπρεπῶς ἵστασαι; Πειθόμενος τῷ νόμῳ. Τίνι; οἱ μὲν γὰρ &c. Dialogiſmus eſt inter Maximum et Socratem. Max. *O Socrates, videſne quale ſit quod dicis? volens ne, an invitus, adverſae fortunae* tam *pulchre te opponis?* Soc. *Obtemperans legi.* Max. *Cui legi? ſiquidem enim Jovis*, &c. Caeterum τῷ ante νόμῳ poſtulat ſenſus: eſt enim repetitio verborum ipſius Socratis paullo ante adductorum, Πείθομαι τῷ νόμῳ. et ita XXXI. ad fin. Σωκράτης ἔχαιρεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μένων, καὶ πειθόμενος τῷ νόμῳ. quae ultima ſunt verba Socratis apud Platonem, niſi fallor.

Ibid. καὶ στρατιᾶς κατηναγκασμένης.] Uſitatius στρατείας· vult enim *expeditionis*, non *exercitûs*. Ammonius: Στρατεία, ἐκστρατευόμενος, τὸ πρᾶγμα· Στρατιὰ, συνεστραμμένως, τὸ τῶν στρατιωτῶν πλῆθος. variantur tamen hae voces in uſu, ut ipſe addit.

Ibid. δι' ὃν καὶ Διογένης] Forte, δι' οὗ, *per quam*. vide tamen XXVIII, 4. νόμον, ΔΙ' ὍΝ Πέρσαι τῆς ἐλευθερίας ἐπιλαθόμενοι. et ita optimi Graeci Scriptores. Vide quae notavi ad *Lyſiae* Orat. XXV. p. 592.

IN DISSERT. XXXVII.

SECT. α'. καὶ παῖδας τρέφει, καὶ φρουρὰν τῇ πόλει.] *Heinſius* notaverat Verbum ἐπιτάττει vel ſimile quoddam excidiſſe. Aliter *Daviſius*. Certiſſimam puto criſin *Heinſianam*. Verbum enim τρέφει non recte applicueris utrique, τοὺς παῖδας, et τὴν φρουράν. Mallem tamen, καὶ φρουρὰν [καθίστησι] τῇ πόλει. Vide Platonem init. lib. VI. *de Rep.* Xenophon Epheſius lib. IV. p. 61. ΚΑΤΈΣΤΗΣΑΝ ΦΡΟΥΡΑ'Ν ἵνα τῶν λῃστῶν, Ἀμφίνομον.

Ibid. ἀποκρίνεσθαι ἡμῖν. Καὶ γὰρ αὖ &c.] Haec prave diſtinguuntur. Parentheſeos nota poni debuit poſt ἡμῖν, et continuari uſque ad vocem θρέμμασι. ad finem Sectionis. ſenſus enim ita connectitur: τὸν δὲ Ἀθηναῖον παρακαλοῦμεν ξένον ἀποκρίνεσθαι ἡμῖν, (καὶ γὰρ αὖ — τοῖς αὐτῆς (non αὐτῆς) θρέμμασι) Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ ξένε Ἀττικέ; οὕτω τὸ ἀγαθὸν &c. Hoc non animadverſum fefellit Cl. Editorem, qui Sectionem β'. non recte incipere facit a vocibus Πῶς τοῦτο λέγεις. Caeterum Ξένος Ἀττικὸς una eſt ex *Quatuor* Perſonis quas Plato ſolet inducere quando Opiniones *ſuas* proponit, prout notatum Diog. Laertio lib. III. ſect. 52. Reliquae *tres* ſunt, *Socrates, Timaeus*, et *Hoſpes Eleates*.

Ibid. (καὶ γὰρ αὖ &c) Diſtinguo et lego: (καὶ γὰρ αὖ καὶ τούτου ἀκούω ἐν Κρήτῃ διαλεγομένου, ἘΝ τῷ Διὸς τοῦ Δικταίου τῷ ἄντρῳ, Μεγίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ καὶ Κλεινίᾳ τῷ Κνωσίῳ, ΚΑΙ' πόλει Δωρικῇ τιθέντος νόμους, &c. Connexio eſt, διαλεγομένου Μεγίλλῳ καὶ τιθέντος νόμους πόλει· vulgo abeſt καὶ. Pro ἐν (quae vox non invenitur in Codd. *Reg.* et *Harl.*) *Daviſius* mavult παρὰ, ut Maximum ab errore liberet. ſed retinent ἐν priores Editiones; et notum eſt ἐν eſſe idem quod παρὰ *juxta*, apud optimos ſcriptores, et paſſim in N. Foedere: vide *Perizonium* ad Aeliani V. H. II, 25. Nihilominus credo Noſtrum ſolenni culpa, non inſpecto Platone, poſuiſſe ἐν in uſitata ejus ſignificatione; ut XVI, 1. Ἐν τῷ Διὸς τοῦ Δικταίου τῷ ἄντρῳ κείμενος &c.

Ibid. καὶ ἀποθνήσκειν μένοντας] *Heinſius* has voces in Verſione omiſit. volunt opinor, *et in ſtatu mori*, mori *manentes*, ex loco, in quo poſiti erant, ne minimum quidem recedentes, nedum fugientes: ἀποθνήσκειν ὅπου ἐτάχθησαν μαχόμενοι, prout loquitur Lyſias Orat. II. Forte igitur non opus erit conjectura mea, καὶ ἀντέχεσθαι πονουμένους, κἂν ἀποθνήσκειν μέλλωσι· *et laborantes tolerare, etiam ad mortem uſque.*

Sect. β'. γυμνοὺς ἄνω καὶ κάτω καταγεγραφότας] Libenter delerem praepoſitionem κατὰ in Participio καταγεγραφότας. mihi videtur nata eſſe ex calamo Scribae

repetentis vocem praecedentem.

Ibid. κατὰ τὴν χρείαν] Scribe, κατὰ ΜΕ'Ν τὴν χρείαν &c. ſequitur enim, κατὰ ΔΕ' τὴν κλῆσιν.

Ibid. τοῦ ἅπαξ ἐθελήσαντι τοῦ εἶξαι τοῦ καλοῦ.] Ita Codices. unde *Daviſius*, τοῦ ἅπαξ ἐθελήσαντι, τὸ εἶξαι &c. Mallem: τοῦ ἅπαξ ἐθελήσαντι εἶξαι τοῦ καλοῦ· iſtud enim τοῦ ante εἶξαι videtur eſſe error Librarii. Paullo ante, pro eo quod nunc editur τινὸς θείας ἀρετῆς, Codices habent τινὸς τῆς χρείας ἀρετῆς. Ubi iſta, τινὸς τῆς, mihi videntur eſſe Lectiones Utriuſque Editionis. Utrumvis eorum probum eſt, ΤΙΝΟ'Σ θείας ἀρετῆς, vel, ΤΗ͂Σ θείας ἀρετῆς· ſed Utrumque, τινὸς τῆς, ferri non poteſt. Puto editam Lectionem eſſe a manu ultima Auctoris. Mox, pone ὑπεστιγμένην poſt ἐμπλεκεῖς· et dele diſtinctionem poſt ἐπιθυμίαν. quin et pro ὁ ΔΕ' ἐν τῇ ψυχῇ θυμὸς, lege, ὁ, ΤΕ.

Sect. γ'. τὴν δὲ ἀγαθὴν τιθήνην &c.] Haec ita ſcribenda erant: τὴν δὲ,

'Αγαθὴν τιθήνην καὶ τροφὸν γνώμης νέας,

Παιδείαν, ταύτην ὀνομάζουσα· eſt enim Senarius ex poeta aliquo.

Ibid. τῶν αὐτῶν νείμασα ἑκάστῃ μέρος τὸ πόνων.] Nihil mutatum vult Cl. Editor. *Heinſius* conjicit τὸ αὐτῶν· quod verum puto, ſi ſcribas αὐτῶν, *ſuam partem*. Sequitur,

Sect. δ'. Καὶ περὶ μὲν τῶν πόνων] *Daviſius* τῶν λοιπῶν· quam ego praeſtantiſſimam reſtitutionem eſſe arbitror.

Ibid. ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἰοῦσαν] Scribe, ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ut in quavis pagina. et ita legendum puto infra, ſect. 5. Ἡ δὲ γε ἀνθρώπινη, καὶ ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰοῦσα, τί ἂν εἴη ἄλλο &c. non περὶ τὴν ψυχὴν.

Ibid. ὁδεύσασα διὰ τοῦ ἔργου] Omnino ὁδεύουσαν, ſc. ἔοικεν, Conſtructione ita volente.

Ibid. καθὰ περιστερᾶ.] Repetenda forte tertia ſyllaba, καθάπερ περιστερᾶς.

Ibid. ἐπίχειρον] Editiones priores ἐπίχαλκον· unde conjeceram ἐπίπλαιον. Caeterum hunc locum illuſtrat Pſaltes regius, Pſalm. LXVIII, 13. πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμέναι, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου.

Ibid. ΚΑΙ' Ἡσιόδου διδάσκαλον,] Lege ΤΗ͂Ν Ἡσιόδου, ut ΤΗ͂Ν Ὁμήρου φίλην. et ita MSS. Hic quoque, niſi fallor, habes elegantem correctionem a manu ipſius Auctoris. Editiones priores huic ſententiae addebant voces εἰρόμενος et ἴχνος· *Regius* vero et *Harleianus*, qui tranſcripti erant ab Exemplaribus Secundae Editionis ab ipſo Maximo recenſitae, eas omittunt. longe melius, ſi totum locum accurate ſpectes. cum enim in fine ſententiae dicat, ὅτι 'ΕΧΟ'ΝΤΕΣ ὅτι 'ΕΙΔΟ'ΤΕΣ, debuerat in prioribus poſuiſſe εἰρόμενος 'ΕΧΕΙ͂Ν καὶ 'ΕΙΔΕ'ΝΑΙ, ut ſingula ſibi recte reſponderent. quam Primae Editionis omiſſionem ſentiens, in Secunda ſanavit quemadmodum vides.

Ibid. Ὅσα Δωρικῆς] Opinor Οὕτω Δωρικῆς· ut ſect. 5. Οὕτω Βοιωτοὺς τοὺς ἀγροίκους αὐλὸς ἐπιτηδευόμενος ἡμέρωσε. Exemplo illuſtrat quod propoſuerat. Vide XX, 8. ubi quidem legitur ὅτι, ſenſu ibi ita poſtulante. ſed aliter hoc loco. Cl. Editor conjicit ὥσπερ Δωρικῆς. Caeterum vox ὅσα mihi ſuſpecta eſt: et bene omittitur loco memorato, XX, 8.

Ibid. μετασπεύσασα δὲ ἡ ψυχὴ] Lege, μεταπιστεύσασα δὲ ἡσυχῇ ἐπὶ τέχνην &c. ſcil. ἡ μοῦσα, quae praeceſſit. altera lectio eſt ſine ſenſu. ἡσυχῇ eſt *tacite*: κατὰ σμικρὸν paullo ante. ὑποφερόμενος ἀψοφητὶ, XXXI, 5.

Sect. ε'. καὶ μελῳδεῖ ὁ οὐρανὸς,] Macrobius in *Somn. Scip.* II, 3. *Ideo* CANERE CAELUM *etiam Theologi comprobantes, ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerunt.* Vide ibi plura. Sidon. Apollinaris Carm. XV, 58.

Praecipuumque etiam ſeptem vaga ſidera
 CANTUM
Hinc dare, perfectus numerus quod uterque
 habeatur.

Haec eſt iſta ἐναρμόνιος περιφορὰ τοῦ κόσμου, quam Platonem per celebre ſuum πλανὸν ἄστρα deſignaſſe tradit Lamprias apud Plutarchum *Sympoſiac.* IX, 4. p. 740.

Ibid. ἡ περιφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ ΔΑΙΜΟΝΙ'ΩΝ σωμάτων —— ἦχόν τινα ἀποτελεῖ δαιμόνιον] Et quid mirum ſi corpora δαιμόνια ſonitum δαιμόνιον effecerint? hoc ſimile eſt *regio navigio regis Aeetae*, Diſſ. I. Forte: ἡ περιφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ 'ΑΝΟΜΟΙ'ΩΝ καὶ μουσικῶν σωμάτων &c. Concentus enim fit ex DISSIMILIBUS: et *ex variis impulſibus unum ſibi conſonans naſcitur*, Macrobius in *Somn. Scip.* II, 1. quem locum adeas. Cicero *Somn. Scip.* c. V. *Hic eſt, inquit ille, qui intervallis conjunctus* imparibus, *ſed tamen pro rata portione diſtinctis, impulſu et motu ipſorum orbium conficitur: qui acuta cum gravibus temperans,* VARIOS *aequabiliter concentus efficit.* Quintilianus I, 10. *quum Pythagoras, atque eum ſecuti, acceptam ſine dubio antiquitus opinionem vulgaverint, mundum ipſum ejus ratione eſſe compoſitum, quam poſtea ſit lyra imitata. nec illa modo contenti* DISSIMILIUM *concordia,*

quam

Digitized by Google

quam vocant ἁρμονίαν, *ſonum quoque his motibus dederunt* Vide Noſtrum Diſſ. XIX, 3. ubi dicit *Univerſum hoc eſſe harmoniam quandam, quae a Deo profecta, et incidens* εἰς πολλὰς καὶ ἈΝΟΜΟΙΟΥΣ φύσεις, *diſcordiam quae iis ineſt componit* &c. Philo Judaeus *De Vita Contempl.* p. 618. μέλεσιν ἀντήχοις καὶ ἀντιφώνοις πρὸς τραχυὸν ἦχον τῶν ἀνδρῶν ὁ γυναικῶν ὀξὺς ἀνακιρνάμενος, ἐναρμόνιον συμφωνίαν ἀποτελεῖ, καὶ μουσικὴν ὄντως· elegantiſſime. Pro δαιμόνιον quoque non male legi poſſet ἐναρμόνιον, ut in loco Philonis modò citato. Suidas V. Δωδώνη καὶ ἔπαιεν ὁ ἀνδριὰς τὸν λέβητα· ἐξ οὗ ἩΧΟΣ τις ἘΝΑΡΜΟ΄ΝΙΟΣ ἈΠΕΤΕΛΕΙ΄ΤΟ· (f. ἀπετελεῖτο·) et iiſdem fere verbis Nonnus in Συναγ. ἱστορ. p. m. 165

Ibid. Τοῦτό μοι ἄσκει, καὶ Ἡσίοδος αἰνίττεται,] Monui *Conject. ad Lyſiam* p. 590. legendum eſſe, Τοῦτό μοι δοκεῖ καὶ Ἡσίοδος αἰνίττεσθαι. Diſſ. XIV, 2. Τοῦτό μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον καὶ Ὅμηρος γνοὺς, ἐνθεῖναι τὸ χωρίον &c. XXVIII, 2. Μήποτε ἐν ἔοικέ τι Ὅμηρος αἰνίττεσθαι ἀλλοκρότως. Philo περὶ Βίου Θεωρητ. p. 611. Τοῦτό μοι δοκεῖ Ὅμηρος αἰνίξασθαι ἐν Ἰλιάδι. Cl. Editor legit: Τοῦτο, μοι δοκεῖ, καὶ Ἡσίοδος αἰνίττεται. quod Vulgatae quidem propius eſt; Maximus verò iſto modo nunquam ſcribit, ſed poſt δοκεῖ Infinitivum ſemper ponit.

Ibid. Ἑλικῶνά τινα ὀνομάζων τῶν θεῶν καὶ χορῶν;] Scribe, Ἑλικῶνά τινα ὀνομάζων, καὶ τῶν θεῶν χορὸς ἡγεῖται ἐν αὐτῷ. Alludit ad Heſiodi *Theogon.* v. 7.

Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο
Καλοὺς, ἱμερόεντας.

Ἑλικῶνα vero quaſi ab ἑλίσσω *volvo*, propter *revolutiones* et περιφορὰς horum corporum muſicorum. hoc putat Maximus Heſiodum innuiſſe per vocem Ἑλικῶνα. ſorte tamen paſtor Aſcraeus de hoc ne ſomniavit quidem. Vide Plutarchi locum in *Conviv. ſept. Sap.* p. 157. E. ubi ex quodam ſimiliter argutante quaerit Periander, *Putaſne tale aliquid Heſiodo in mentem fuiſſe?* Sed circa Homerum et Heſiodum haec erat Veterum ſuperſtitio, qui nihil non μυστηριῶδες in eorum Poematibus videbant. adeas Xenophontem in *Sympoſio*, m. p. 90. ubi ὁ σοφώτατος Socrates ex duobus locis Homeri concionat ridiculam etymologiam vocis Γανυμήδης· unde probatum vult, Jovem non ob *Corporis* ſed *Animae* pulchritudinem in caelum *Ganymedem* evexiſſe. Mox, pro περὶ τὴν ψυχὴν ἰδέαν, mallem ἐπὶ, ut prius notavi.

Ibid. πολιτείας ἦθος κεράσαι] In voce prima putavi mendum eſſe Typothetarum: ſed in hac editione continuatum video. ſcribendum vero, πολιτείας ἦθος κεράσαι τῷ μέτρῳ· ut XXIX, 2. ποῖόν τι ΠΟΛΙΤΕΙ΄ΑΣ ἮΘΟΣ καθίστασθαι τοῖς αὐτῷ θρέμμασι; quod ἦθη πολιτικὰ vocat XXXVIII, 3. ſic φιλοσοφίας ἦθος alibi: et λόγου ἦθος VII, 1. ἦθος ψυχῆς, XIII. ad finem.

Ibid. ἔρωτα Σμερδίου, καὶ Κλεοβούλου κόμην, καὶ ἈΥΛΟΥ΄Σ Βαθύλλου,] Legendum et diſtinguendum opinor, κεράσας τῇ τυραννίδι ἔρωτα, Σμερδίου καὶ Κλεοβούλου κόμην, καὶ ΚΑ΄ΛΛΟΣ Βαθύλλου. de Smerdiae *coma* teſtimonium ſupra habemus ex Diſſ. XXV. ad fin. τῆς Σμέρδιος κόμης· et ex Antipatro Sidonio *Antholog.* III, 25. p. 277.

Ἡ Κικόνα Θρῃκὸς Σμερδίεω ΠΛΟ΄ΚΑΜΟΝ.

κάλλος vero pro αὐλοὺς reſcribo ex eodem loco Diſſ. XXV. καὶ τῆς Βαθύλλου ὭΡΑΣ· et ex Anacreontis Ode XXIX. quae tota eſt de Bathylli *pulchritudine.*

Sect. ϛʹ. θεοὺς καὶ μαίνας ἐγίνετο, ἄγειν εἰκαζόμενον] Conjeceram ἐλέγετο ἄγειν· et ita *Daviſius*. Quid vero ſit quod lateat ſub voce μαίνας difficile puto conjectura aſſequi. Cl. Editor vult πέτρας. ad ſenſum ſine dubio bene: ipſum vocabulum non credo eum attigiſſe.

Ibid. οὐ λίθους, οἷον ὁ μῦθός φησι] Codices: οὐ λίθους, οὐδὲ οἷον ὁ μῦθός φησι, &c. unde *Daviſius*, οὐ λίθους οὐδὲ, οἷον &c. Non opus. veriſſima eſt MSS. lectio: *non lapides, neque iſtud quod* (vel *tale quale*) *dicit fabula, ar te adducens:* id eſt *murum*, uti ex proxime ſequentibus patet. λίθους pertinet ad praecedentem *Orpbea*; prout liquet ex Diſcretiva οὐδὲ. οἷον eſt τοιοῦτον οἷον, ut XXVIII, 6. ἄλλο δὲ ποθεῖ ἡ ἐπιεικὴς ψυχὴ, καὶ ΟΥ΄Χ ΟἽΟΝ παρέχεσθε ὑμεῖς· id eſt, οὐ τοιοῦτον οἷον.

Ibid. οἱ δὲ ἐμάχοντο, ἐνίκων δὲ ἄμφω·] Diſtinguo: οἱ μὲν ἤρεσσον, οἱ δὲ ἐμάχοντο. ἐνίκων δὲ ἄμφω. ξυνετύγχανον δὲ &c. ἄμφω ſunt *Lacedaemonii* et *Athenienſes*, (non *remiges* et *pugnatores*) de quibus modò locutus fuerat. et innuit ideo ambos viciſſe, quia *tibiam* et Muſicam proeliis adhibebant.

Sect. ζʹ. ἀγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παραστάτις.] Obvia erat probabilis conjectura, ἀγαθὴ ἥδε ἐν πολέμῳ &c. Sed multo magis probabile, totum comma deeſſe, ad hunc vel ſimilem ſenſum, [ἀγαθὴ ΜΕ΄Ν ἐν εἰρήνῃ ἐπιστάτις.] ἀγαθὴ ΔΕ΄ ἐν πολέμῳ παραστάτις. vide ſect. 5. Si vero nihil deſit, opinor ab auctore fuiſſe, ἀγαθὴ μὲν ἐν πολέμῳ παραστάτις.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. τοῖς 'ΑΥΤΟΙ͂Σ πάθεσιν.] Scribe, τοῖς 'ΑΥΤΗ͂Σ πάθεσι, ſc. ἀκοῆς, *ſuis adfectibus*, quemadmodum ipſa adficitur. Et ita *Daviſius*.

Ibid. εἰς χειρουργίαν αὐτῆς συντελεῖ,] Lego, αὐτῇ συντελεῖ, ſcil. γεωμετρία. niſi forte hac conſtructione verba ſumenda ſunt, πᾶν αὐτῆς ὅσον συντελεῖ εἰς χειρουργίαν.

Ibid. παρασκευάζει] Repone παρασκευάζειν· pendet enim a praecedentibus, τὸ δ' ἔργον αὐτῆς (ἐστὶ) παρασκευάζειν ῥώμην. Sic etiam Cl. Editor.

Ibid. ἔνδον τῇ νηὶ χωροῦντο,] Ἔνδον eſt *intra portum:* quod mox plenius exprimitur, ἔνδον ἐν τῷ λιμένι· cui ſtatim opponitur ἔξω τοῦ λιμένος. Aliud igitur agebat Vir ſummus cum vertebat ἔνδον *interiores navis partes*.

Sect. η'. κεχυμένον ὑπὲρ τῆς γῆς.] Scio quid dici poſſit de maris *altitudine* ſupra terram. mihi tamen Maximus videtur ſcripſiſſe περὶ τὴν γῆν *circa terram:* quod dilatat et illuſtrat verbis ſequentibus, συνάπτον αὐτῆς τὰ τέρματα. ſic infra: ἐληλαμένην ΠΕΡΙ' ΓΗ͂Ν ἐν κύκλῳ· et Diſſ. XLI, 1. de Oceano: ὅτι τις ἐστὶ ποταμοῦ φύσις ΠΕΡΙ' πᾶσαν ΓΗ͂Ν εἰλημένη.

Ibid. ὧν πρῶτον οὐδὲ ἀκοὴν εἶχές τι,] Conjeceram, ὧν πρότερον· ſed *Reg.* habet ὧν πρόσθεν· et ita edidit Cl. Vir: qui pro τὸ mavult γε.

Ibid. τῆς παρ' 'ΕΚΑ'ΣΤΗΣ ἐμπειρίας,] Lege, παρ' ἑκάστοις, *apud ſingulos*. Et ita Codices. Reſtitue ſimiliter depravatum locum ad finem Diſſ. VIII. p. 91. τὰ παρ' ὑμῶν καλὰ &c. ſcribe, παρ' ὑμῖν· *quae nos pulchra ducimus*.

Ibid. λέγοι τὶς θεῶν, —— ἡ 'Αθηνᾶ λέγοι.] Prius erat, λεγέτω τὶς θεῶν· unde repoſueram, ἡ 'Αθηνᾶ λεγέτω· ſed MSS. retinent λέγοι utroque loco; mendoſe, niſi fallor, pro λέγοι· ita ut particula ἂν vel deſit vel ſubintelligi debeat: ut initio ſect. Φαίη δ' ἄν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν ἡ 'Αθηνᾶ. haec enim iſtis reſpondent. Deinde diſtingue: 'Εκεῖσε βλέψον· ὁρᾷς τοῦτο &c.

Ibid. ΔΟΚΕΙ͂Σ δὲ 'ΟΡΑ͂Ν καὶ εἰδέναι.] Lego, ΠΟΘΕΙ͂Σ δὲ ΔΙΟΡΑ͂Ν καὶ εἰδέναι· *Videſne*, inquit, *ſpectaculum iſtud pulchrum quod capiti tuo impendet? illud quid ſit ignoras*, ſed cupis penitus cognoſcere *et intelligere. age igitur, ego te, animal terreſtre, illuc evebam* &c. διορᾶν eſt *perſpicere:* ut XVI, 9. ἐλευθερία (ἡ ψυχὴ) νόσων, ἐλευθερία συμφορῶν, ὅτι ΔΙΟΡΑ͂Ι καὶ λογίζεται τ'αληθῆ αὐτά. et ita alibi. ſyllaba δι omittebatur propter praecedens δὲ. Vulgata lectio non convenit cum praecedentibus, neque cum iis quae ſequuntur, neque cum Veritate et Ratione.

IN DISSERT. XXXVIII.

SECT. α'. ἀποκεκρίνηται ὁ Δημόδοκος.] Mallem ἀποκρίνεται, ut ſect. 4. ἀποκρίνεται δὲ ὁ λόγος αὐτος αὐτῷ.

Sect. β'. 'Επεὶ καὶ τὸν &c] Diſtingue: 'Επεὶ, καὶ τὸν 'Ησίοδον, τί οἰόμεθα; ποιμαίνοντα &c. Cl. Editor legit, 'Επεὶ τὸν 'Ησίοδον τί οἰόμεθα; Atqui ſi omnes Codices et Editiones ita exhibuiſſent, non dubitaſſem quin aliquid deeſſet. Maximus enim non ſolet tam abrupte ſententiam inchoare, ſine Connectiva aliqua particula, ſi ulla ſit connexio inter praecedentia et ſequentia; qualis eſt hoc loco: qualis etiam eſt ſupra, XXXII, 3. ubi voculas Καὶ μὴν ejectas voluit Cl. Vir, quia omittunt eas MSS. *Reg.* et *Harleianus*. Non renitor, ſi hanc ſibi legem praeſcripſiſſet, et per caetera omnia ſervaſſet. ſed nullos Codices valere arbitror contra alios Codices, et perpetuum Auctoris morem; quem miror non obſervaſſe virum diligentiſſimum, et in his ſcriptis tam probe verſatum. Caeterum Transpoſitio vocum τί οἰόμεθα, et Mutatio Numeri, οἰόμεθα pro uſitatiori οἴει, has tenebras ſententiae et Cl. Viro offuderunt. Ordo notior hic fuiſſet: 'Επεὶ, τί οἰόμεθα; οἰόμεθα καὶ τὸν 'Ησίοδον &c. *Quid enim putandum eſt?* putandumne eſt *Heſiodum quoque* &c.? Hujuſmodi συγχύσεις Conſtructionis innumerae inveniuntur apud Linguae Utriuſque Auctores. Si quis malit ita diſtinguere, 'Επεὶ, καὶ τὸν 'Ησίοδον, τί; οἰόμεθα ποιμαίνοντα &c. facile ſententiam ſuam tueri poterit. ſed nullo modo mutandum eſſe aliquid in Contextu opinor.

Ibid. τὸν Δία· εἶναι μὲν αὐτόθι —— τὰ πολιτικά;] Interpungo et lego: ἔ σοι οὐ δοκοῦσιν —— ἐπιφημίσαι τὸν Δία; εἶναι μὲν ΓΑ'Ρ αὐτόθι, ἐν τῇ Ἴδῃ, ἄντρον Διός· φοιτῶντα δὲ τὸν Μίνω —— τὰ πολιτικά. Iſta, εἶναι μὲν &c. ſunt verba Cretenſium, Οὗτοι Κρητῶν λόγοι· ideo non legenda ſunt Interrogative.

Sect. γ'. κάτοχος θείᾳ μοίρᾳ, σοφὸς ὢν &c.] Diſtingue: ἀλλ' ἐκ Νυμφῶν κάτοχος,

Digitized by Google

τοχ⊕-, θείᾳ μοίρᾳ σοφὸς ὢν ϗ μαντικός. Nimirum hoc eſt lemma Diſſertationis, Εἰ γίνοιτό τις θείᾳ μοίρᾳ ἀγαθός· quod affirmat Maximus cum Platonicis.

Ibid. τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν] Id eſt *civitatem*, non *Urbem* ſolummodo. *Delis* enim (qui pars erant *Civitatis* Athenienſium, Ariſtides *Panath.* p. 189.) τὸν μέγαν καθαρμὸν ἐποιήσατο· Plutarchus *Conviv. ſept. Sap.* p. 158. A.

Ibid. ἀνὴρ φιλόσοφος.] Immo ἀνὴρ σοφὸς, ſi velis: erat enim ἐποποιὸς, *poeta Epicus*, Suidas. et infra, ſect. 4. videtur diſtinguere inter hunc *Ariſteam* et *Philoſophos*: Βούλει τοίνυν ΆΡΙΣΤΈΑΝ ἐῶμεν, ἐπὶ δὲ τοὺς ΦΙΛΟΣΌΦΟΥΣ τὴν γνώμην τρέψωμεν, &c. Diſſ. XXXI, 1. ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν οὐ πολυῤῥήμονα· de Anacharſide. Mox pro τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ſcr. αὐτῷ. Paullo ante: ἠπίστατο δὲ αὐτῷ ἡ σοφία· Codices habent, αὐτῷ ἦν ἡ σοφία. Forte: ἠπίστατο δὲ αὐτῷ δοκησισοφία &c. quae vox eſt Platonis.

Sect. δ'. ϗ ἀγροικίᾳ εἰθισμένοι; Ἀλλὰ δὲ τὸν ἡγεμόνα &c.] *Regius*, εἰθισμένων δὲ αὐτῶν γε τὸν ἡγεμόνα· *Harleianus*, εἰθισμὸν δὲ αὐτῶν τόν τε ἡγεμόνα. Lego et diſtinguo: ἐπὶ δὲ τοὺς φιλοσόφους τὴν γνώμην τρέψωμεν, τουτουσὶ τοὺς ἐκ Λυκείου ϗ Ἀκαδημίας τῆς καλῆς, (οὐ γὰρ μυθολόγοι, οὐδ' αἰνιγματώδεις, οὐδὲ τερατείαν ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' ἐν δημοτικῇ λέξει ϗ ἀγροικίᾳ εἰθισμένῃ,) ἐπ' αὐτῶν δὲ τὸν ἡγεμόνα πρῶτον, ὧδέ πως· Ὅτι μὲν &c. Locum videtur depravaſſe ignorantia phraſeos ἐν δημοτικῇ (εἰσὶ) λέξει ϗ ἀγροικίᾳ εἰθισμένῃ· *verſantur in populari modo loquendi, et uſitato modo ſentiendi*: id eſt, loquuntur et cogitant quemadmodum caeteri homines: de qua plenius dixi ad XXI, 4. τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ.

Ibid. ἐπαινῶ, ὅπως ἄν τις αὐτῶν ἀποδέχηται.] Verbum ἐπαινῶ tranſpoſitum eſſe ſuſpicor. multo clarius, ut mihi videtur, hoc modo ſcriptum fuiſſet: Καὶ ταῦτα μέν σου τὰ εἴτε αὖ εἰρωνεύματα, εἴτε ϗ ἀνδρείσματα, ἢ ὅπως ἄν τις αὐτῶν ἀποδέχηται, ἐπαινῶ. *et haec quidem tua, ſive ironica, ſive ſeria, ſeu quocumque alio nomine accipienda ſint, laudo.* Caeterum vox ἀνδρείσματα rarior eſt. ἀνδρεισμὸς occurrit apud Pollucem III, 24: 120. ubi conjungitur cum ἰσχυρία et ἀνδρεία. At Diſſ. XXIV, 5. loco ſimili, pro ἀνδρείσματα ponitur αἰνίγματα· Τί βούλεται τὰ Σωκράτους ταυτὶ τὰ κομψὰ, εἴτε ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ, εἴτε ΕΙΡΩΝΕΥΜΑΤΑ, ἀποκαλεῖσθαι &c.

Ibid. ἵνα μὴ προσφέρῃ; τὸν Ἡσίοδον,] MSS. προφέρῃς. an rectius, dubito. Προφέρω (vel προφέρομαι) τί σοι, eſt, *profero aliquid tibi*: προσφέρω (vel προσφέρομαι) τι σοι, *profero aliquid contra te*, πρὸς σέ. ſic XXIX, 2. ἐγχειρήσεως ἂν τῷ λόγῳ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩ ΣΟΙ μάρτυρα φιλοτιμίαν· *contra te producenti teſtem* &c. ubi ſine cauſſa Cl. Editor ſcribit προφερομένῳ. Diſſ. XXIII, 3. αἰτίαν ΠΡΟΣΦΕΡΩΝ τῷ ΠΑΡΑΙΤΟΥΜΕΝΩ ἰατρικήν· *crimen objiciens illi qui medicinam rejicit.* XL, 1. ἐπεὶ δὲ τὸ κάλλος ΜΟΙ ΠΡΟΦΕΡΕΙΣ· et ſect. 2. ἵνα μὴ τὸν Ὅμηρον αὖθις ΣΟΙ ΠΡΟΦΕΡΩ· in quibus locis ambobus ſenſus poſtulat *oppoſitionem*, et de Argumentis *Adverſarii* agitur: *quoniam autem exemplo Pulchritudinis contra me uteris*: et, *ne Homerum rurſus contra te advocem.* unde ſcribendum forte, μοι προσφέρεις, et σοι προσφέρω. Nimirum προφέρω et προσφέρω in MSS iiſdem literis exarantur, προ͂φέρω· adeo ut non mirum ſi hac in re frequenter erretur.

Ibid. ὡς ἄνθρωποι ἀγαθοί] Scribo, ᾗ ἄνθρωποι, *quà*, vel *quatenus boni viri fuerunt.* Et ita *Daviſius.*

Ibid. πολιτεύεσθαι καλῶς. Περὶ ταύτης φαθί.] Haec peſſime diſtinguuntur. ita oportuit: ἀλλ' ἀφελὼν ἑκάστῳ τὸ τῆς τέχνης ὄνομα, τὴν δ' ἐν τῷ προσθεὶς, ᾗ ἄνθρωποι ἀγαθοὶ τὰ ἀνθρώπων ἔργα, (οἶκόν τε οἰκουμένον δεξιῶς, ϗ ἐν πόλει πολιτεύεσθαι καλῶς) περὶ ταύτης φαθί, &c. Parentheſis iſta non eſt neceſſaria: ſed eam adpoſui ut connexionem facilius perſpicias.

Sect. ε'. Ὦ σχέτλιε, τί ταῦτα ΈΡΕΙΣ.] Lege, τί ταῦτα ΛΗΡΕΙΣ, *cur haec effutis.* Julianus Epiſt. p. 155. ϗ ΤΙ ΤΟΙΑΥΤΑ ἐγὼ ΛΗΡΩ μακρότερον; Lucianus *Hermot.* p. 567. ϗ τοὺς γε μητρὸς ἑρμηνεῖς αὐτὸν, ΤΙ ΤΑΥΤΑ ΛΗΡΟΙ, καταγελάσας αὐτῆς, &c. Bis terve occurrit apud Ariſtoph. in *Nub.* τί ληρεῖς; et in *Ran.* 953. ἐπειδὴ ταῦτα ληρήσεις. Deinde, poſt τέχνης θείας pone notam Interrogationis.

Ibid. εἴπερ ἐκεῖνο ἕκαστον τελεσιουργεῖται,] *Harl.* ἐκείνου. *Reg.* ἐκείνων, quod adripuit Cl. Editor. Nihilominus verum eſt ἐκείνῳ, ſc. τῷ θεῷ· *ſi ſingula ab illo perficiantur*: quemadmodum ſenſus poſtulat.

Sect. ς'. εἰ δὲ μὴ αὐτάρκης, μηδὲ τέλειος,] Μὴ ex Codicibus addit *Daviſius.* pro μηδὲ edidit μήτε, ſine ulla mentione. Forte fuerit, εἰ δὲ μήτε αὐτάρκης, μήτε τέλειον· ut apud Sext. Empiricum *Pyrrh. Hypot.* III, 1. εἰ δὲ οὔτε βούλεται, οὔτε δύναται, ϗ βάσκανός ἐστι ϗ ἀσθενής.

Ibid. μὴ ἄλλο τι ἀγαθὸν] Pro ἄλλο τι conjicit *Daviſius* τῦτο τὸ ἀγαθὸν, quod, inquit, *virtutem* ſignificat, de qua in praecedentibus agebatur. Forte: ἀεὶ δὲ ὅσις μὴ ἄλλο ἢ τὸ αὐτὸ τὶς ἀνθρώπους ἴσέχει, περὶ ὅτῳ ὁρμηθῇ. Turbat tamen vox ἄλλο in proxime ſequentibus.

Ibid. νόμον ϗ ἴθη:] Scribe, ἡ ἴθους. ſi enim retineatur ϗ, debet eſſe ἐπιτηδεύει χρηστόν.

Ibid. τὸ ἄλυπον τῆ πλεονεξίας περιβάλλεται,] Potius videretur περιβάλλεται, ut πλεονεκτεῖν vel ſaltem περιβάλλει, *induit*, acquirit. Sententiam ita verte: *improba enim natura, rectorem bonum nacta, Legem vel Conſuetudinem, hoc acquirit, ut vicinum non laedat; et eatenus proficit, non ut Boni aliquid faciat, ſed ut minus Mali.* Acute et vere. Mox diſtingue, ἐπὶ θάτερα, τὰ περιττὰ, ῥοπῆς &c.

Ibid. εἰς τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ταῖς μοχθηραῖς] Clare legendum, ταῖς μοχθηραῖς, ſc. ψυχαῖς, cui opponitur τὰς ἐπιεικεῖς ψυχάς. Feſtinanter egit hoc loco Cl. Editor.

Sect. ζ'. Ἰσγαμι δὲ Καλυψὼ,] Inſere Articulum, ἡ Καλυψὼ· ut ὁ Ζεὺς, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ἑρμῆς, ἡ Λευκοθέα.

Ibid. Κικλώπων τῶν ἀγριωτάτων,] Suppleo, τῶν ἔξω, Κυκλώπων τῶν ἀγριωτάτων. Vide praecedentia Oppoſita, τῶν Βαρβάρων, et τῶν Ἑλληνικῶν τῶν οἴκοι, et, τῶν ἔξω. Ariſtides *Panath.* p. 161. κατοικεῖται μὲν τὰ οἴκοι, ἐκστρατεύεται ϗ (f. δὲ) τοὺς ἔξω.

, Ibid. χειμῶνα χαλεπὸν,] Scribe, χειμῶνας χαλεποὺς· ſequitur enim, συνεχῆ ναυάγια· quae certe poſtulant *plures* tempeſtates.

Ibid. ἐπιπνοὰς κακτῆρας ϗ λαιλαπας,] Forte, περιπνοάς· ut paullo ante, περιτρέψας αὐτῷ ὁ δαιμόνιο ἀνεμοῦρας πολλάς. Hinc περιστάσεις pro *difficultates*.

Ibid. ἐγένετο ἐν λιθοξόου παῖς, παρὰ πατρὸς] Correxeram ex conjectura: ἡ κατὰ ΜΕΝ τέχνην ἐγένετο ἐν λιθοξόοις, παῖς παρὰ πατρὸς λαβὼν τὸν κλῆρον· κατὰ ΔΕ τὴν τῶ Θεῶ χειροθεσίαν, &c. MSS. habent, ἡ κατὰ ΜΕΝ τὴν τέχνην, et λιθοξόος. Editum etiam video, κατὰ ΔΕ τὴν τῶ Θεῶ· ſed oblitus eſt Cl. Editor monere unde iſtud δὲ habuerit.

IN DISSERT. XXXIX.

SECT. α'. οἱ μὲν γεωργοὶ ὀργυιὰς διαμετρῦνται τὴν γῆν,] In loco Herodoti, unde haec ſumuntur, non eſt γεωργοὶ, ſed γεωπεῖναι. unde acute ſuſpicatur *Daviſius* Maximum legiſſe γεωπείνας, et pro eo poſuiſſe γεωργοί. Hoc vero non ſatisfaciet ſenſui, qui poſcit *agricolas* PAUPERES, et qui parvam terrae portionem colunt, οἱ γῆς σπανίζοντες ϗ ἀποραμένοι, ut ex hoc Herodoti loco notat Suidas, verbis Heſychii uſus. patet hoc ex ſequentium Oppoſitione. Ideo legendum puto, οἱ μὲν [πενητες] γεωργοὶ ὀργυιὰς &c. ut XXXVII, 7. Οὐ γὰρ ἂν φιλοῖτο χεῖρον ἡ γῆ, μὴ διαμετρούμενον αὐτὴν ἀνθρώπων. ΠΕΝΗΤΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ. Haec eſt res ipſa.

Ibid. Ἀλλ' ἐπειδάν τις τὰς χρείας παραστησάμενος, ἀντεξετάζῃ αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ, &c.] Haec eſſe obſcuriſſima vidit Cl. Editor: ideo ſupplevit μὴ ἀντεξετάζῃ *non comparet:* quod directe pugnat cum mente Auctoris, cujus propoſitum erat in hac ipſa ſententia *comparare* ea, ſcil. *Res vitae Neceſſarias*, et *Bona*. Legendum: ἀλλ' ἐπειδάν τις, τὰς χρείας μὴ παραστησάμενος, ἀντεξετάζῃ αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ, &c. *Sed ſi quis, Res vitae Neceſſarias non removens, comparet eas cum Bono, invenient,* HARUM *quidem valorem in perpetuo eſſe fluxu;* BONUM *vero ſtabile, et ſemper idem.* Dependent haec a ſuperioribus, Μὲν γὰρ τῆς χρείας &c. et iis connectuntur. Egregia eſt ſententia, et bonum ſenſum continet.

Ibid. τί,τι αὐξανόμενον προσθήκη αὔξεται·] In priori Editione erat, τὸ γὰρ αὐξανόμενον, προσθήκη αὔξεται· cui mox reſpondet, τί,τι ἐνδεὲς, ἐλλείψει ἐνδεές. optime. Sed pro τὸ γὰρ ex Codd. repoſuit τί,τι *Daviſius:* cum tamen γὰρ omnino neceſſarium ſit, ad probandam praecedentem poſitionem. Lego igitur: τί,τι γὰρ αὐξανόμενον, προσθήκη αὔξεται· —— τί,τι ἐνδεὲς, ἐλλείψει ἐνδεές. Ceterum pone ὑποστιγμὴν tantùm poſt προσθήκη αὔξεται· et ita poſt τὸν ἀγαθὸν τὸ ἀγαθὸν· et poſt ἐλλείψει ἐνδεές· iterum poſt ὁπότε οὐδὲν.

Sect. β'. τῇ πρὸς τὸ ἄρατον κράσει ταναντία, πρὸς ὕδωρ πῦρ, &c.] Ita diſtinguendum. Sumpta vero haec ex Platonis *Sympoſio* p. m. 18. τατι θερμὰ ϗ τὰ ψυχρὰ, ϗ ξηρὰ ϗ ὑγρὰ ἁρμονίας ϗ κρᾶσιν λαβῇ σώφρονα, ἥκει φέρουσα εὐετηρίαν τε ϗ ὑγίειαν ἀνθρώποις &c.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. ἅρμα ἰνθυμεῖται] Ἅρμα *currus*, hic ponitur pro *equis* currui junctis, ut Diſſert. XLI. ad finem: ὥσπερ τὸ ἅρμα ἐςασιασμένον, τρέπεται τὸν ἡνίοχον. et ita Virgilius: *neque audit* currus *habenas*.

Ibid. διαλύσας τὴν φάλαγγα εἰς πλῆθος φυγῆν] Φυγὴν non eſt ad rem et mentem Maximi. Lege, εἰς πλῆθος φύσιν· ex *phalange*, re ordinata eſt compoſita, *turbam* efficis. ſic paullo ante de *choro*: μὴ ὁμολογοῦν δὲ, χίζεται, καὶ διαχεῖται, καὶ σκεδάννυται, καὶ ΠΛΗ͂ΘΟΣ γίνεται· pro *choro* fit tantum *multitudo*, turba. πλήθους φύσις pro πλῆθος, ut ποταμοῦ φύσις pro ποταμὸς XLI, 1. Notiſſima eſt locutio, et in hac Diſſert. bis terve occurrit.

Sect. γ΄. ὅταν δὲ εἰς πλῆθος ἀριθμὸν ἐμπέσῃ,] Dubito an probum ſit πλῆθος ἀριθμός. Forte, εἰς πλῆθος καὶ ἀριθμόν.

Ibid. καὶ τοῦ ἌΛΛΟΥ ὁ Ἀρμένιος,] Vide ſequens comma, καὶ τοῦ Ἴωνος ὁ Λυδός· unde clare patet legendum eſſe, καὶ τοῦ ΛΥΔΟΥ͂ ὁ Ἀρμένιος. et ita *Daviſium* quoque conjeciſſe jam deprehendo. Mox, ὁμοίως τῷ Πελοποννησίῳ, verti debuit, *non magis quam ille qui in Peloponneſo reſtat*, vel *manet*: quod ex ſenſu liquet.

Ibid. Πελοπόννησος αὕτη,] Hinc conjicere licet, hanc Diſſertationem habitam fuiſſe in urbe aliqua Peloponneſi.

Ibid. τίμημα τι δὴ] Mallem, τίμημα δὲ δὴ, quo more paſſim ſcribit: et pro καὶ ἀνάκτορα, lego, καὶ τὰ ἀνάκτορα, ut τὰ βασίλεια, et τὴν τελετὴν· poſt quam vocem, niſi omnia me fallunt, deeſt Τὸ ἀγαθὸν, Comparatione ita poſtulante. vide finem ſectionis, Ταύτην ἔχει τοῖς ἀνθρώποις τὴν χώραν ΤΟ͂ ἈΓΑΘΟ͂Ν, ἣν τοῖς ἀμυήτοις ἘΛΕΥΣΙ͂Ν ἔχει.

Ibid. ὧν αἱ μὲν ΠΟΛΛΑΙ͂ ἐπὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἄγουσιν, ἐπὶ τὴν Σειρήνων,] Primo legendum, αἱ μὲν ἌΛΛΑΙ· deinde ſupplendum et ſcribendum, αἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σειρῆνας, αἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Λωτοφάγους, &c. ut Diſſ. I, 2. iisdem verbis: οἱ δ᾽ ἐπὶ τὰς Σειρῆνας, οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Λωτοφάγους. In his tribus conjecturis conſentientem habeo Cl. *Daviſium*.

Ibid. παυσάμενοι τοῦ πόνου παύονται τοῦ ΠΑ͂ΘΟΥΣ] *Heinſius* ΠΟ͂ΘΟΥ pro πάθους. quod verum puto. mox enim dicit de hac ipſa re: ἐπειδὰν τῆς χρείας, λάμβανει τὰ ἀγαθὰ, καὶ οὐ ΠΟΘΗ͂ΣΕΙΣ ἄλλο μεῖζον. qui itaque non *deſiderant* majus bonum, παύονται τοῦ ΠΟ͂ΘΟΥ. adludit ſect. 4. τοιούτων ἀγαθῶν μαλλον ἂν ΠΟΘΕΙ͂Σ, οἵων καὶ Ἀλκιβιάδης μετρεῖον.

Ibid. σπουδῆς ἄξιος;] Vel ἀξιώτερος. praeceſſit enim μυστικωτέρα.

Ibid. λάμβανει τὰ ἀγαθὰ,] Putarem τὸ ἀγαθόν. vide praecedentem et ſubſequentem ſententiam.

Sect. δ΄. οὐκ ἔτι καλὸν οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ μήπω ἀγαθόν.] Suppleveram: τὸ μήπω [καλὸν μηδὲ] ἀγαθόν. Aliter Cl. Editor; ſed eodem ſenſu.

Ibid. καὶ τὴν ὑπὸ τούτῳ θάλασσαν;] Ex ſequenti enumeratione ſingularum partium liquet totum comma deeſſe poſt θάλασσαν· nempe, καὶ τὴν ὑπὸ ταύτῃ γῆν. aſcendere enim debet comparatio per eoſdem gradus per quos deſcenderat, γῆ, θάλαττα, ἀὴρ, αἰθὴρ, οὐρανός.

Ibid. Τοῦτο γῆς μέρος τοῦ ὅλου πλατὺ,] Lege et diſtingue; Τοῦτο γῆ, μέρος τοῦ ὅλου, πλατὺ, &c. Et ita *Daviſius*. Caeterum ex his verbis, τοῦτο γῆ, patet defectus quem in praecedente Notula indicavi.

Sect. ε΄. Ἥφαιστος Χαλκευέτω, Ἑρμῆς ἀγγελλέτω,] Haec non recte diſtinguuntur. ita oportuit: Ἥφαιστος. Χαλκευέτω. Ἑρμῆς. Αγγελλέτω. Ἀθηνᾶ. Ὑφαινέτω. plene ita foret: Τίς οὗτος; Ἥφαιστος. Χαλκευέτω. et ſic in caeteris, quemadmodum in praecedentibus vides. Ita ſupra ſect. 3. Τί τοίνυν ἀγαθὸν σωμάτων; Ὑγίεια. Κακόν; Νόσος. ubi plena locutio fuiſſet, Τί κακὸν σωμάτων; cui alter reſpondet, Νόσος.

Ibid. τὰς ὠφελείας τὰς ἙΑΥΤΩ͂Ν ἑκάστοις ἐπονομάζομεν,] Obvium erat, τὰς ὠφελείας, τὰς ἉΠΑ͂ΝΤΩΝ, ἑκάστοις ἐπονομάζομεν. Non potuit aliter ſcribere, ſenſu ſalvo. Sequitur: ἄλλοις ἄλλη κλῆσις Θεῶν· Codices habent: ἄλλοις ἄλλη κλήσει θεοῦ· unde *Daviſius*: ἄλλος ἄλλῃ κλήσει θεός. Si quid mutandum, legerem ἄλλοι ἄλλῃ κλήσει θεῶν. ſed ἄλλος aeque probum: neque opus eſt ut Codicum ſcriptura mutetur. et ita editum eſſe debuit.

Ibid. Ἰόνιον ἐκεῖνο,] Ante erat Ἰωνικὸν. ſed cum in Codd. inveniſſet *Daviſius* Ἰώνιον, mutavit in Ἰόνιον, fretus auctoritate poetarum: qui tamen non adeo recte in conſilium de hac re advocantur. quippe ab Ἴων, Ἴωνος, fit Ἰωνία, et Ἴωνες, et Ἰωνικὸς, et Ἰώνιος. Immo et apud Noſtrum in hac ipſa Editione Diſſ. XXXVI. ad fin. video τὰ Ἰώνια πελάγη, ſine ulla lite de ſcriptura: et Πανιωνίῳ, quod ejuſdem eſt rationis, Diſſ. XXVII, 2. et Ἰωνικὸς perſaepe. Adducei quidem poterat Thucydides prout citatur Diſſ. XXVIII, 5.

τῇ

Digitized by Google

τὸν Ἰόνιον κόλπον, et Euſtathius ad Dionyſium, qui ſemper ita ſcribit, et Aelianus V. H. XIII, 6. et Suidas in V. et alii forte multi. Sed nihil inde efficitur niſi ut Ἰόνιος ſcribi poſſit; non vero ut, contra MSS, debeat. παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον, Appianus Alexandrinus praefat. et, τὸ Ἰόνιον, ſc. πέλαγος, ibidem.

Ibid. Κρηταῖον ἄλλο· ἡ δὲ ἐςὶ μία.] Ita diſtingue. Sed pro Κρηταῖον Libri ſcripti habent Κρισαῖον· unde Cl. Editor mavult Κρήσιον. mihi verius videtur Κρισσαῖον. *Criſſaeus* ſinus, idem qui *Corinthiacus*. Suidas: Κρισσαῖος κόλπος· Κρισσαία δὲ θάλασσα. Videndus alicubi Strabo; qui mihi non eſt ad manum.

Ibid. μάτην ἐπεψηφίσατο.] Ἐπεψηφίσατο *quid?* non τὰ νικητήρια· nam ante dixerat ἔδωκε. Deeſt aliquid. Lego: μάτην σοφίαν (vel σοφώτατον) ἐπεψηφίσατο· ut adludatur ad Oraculum illud Apollinis

Ἀνδρῶν δ᾽ ἁπάντων Σωκράτης ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ.

Huc reſpicit Noſter Diſſ. IX, 3. Lucianus *de Saltat.* p. 795. ὁ Σωκράτης δὲ, ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ ἈΝΗΡ, εἴγε πιςευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι Πυθίῳ, &c. ὁ ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ Σωκράτης. Porphyrius περὶ Ἀποχ. I, 15. Euſebius *Praep. Evang.* XIV, 11. p. 435. Ed. Steph. Σωκράτης —— ᾧ ζῶντι μὲν Θεὸς ΣΟΦΙΑΝ ἐμαρτύρησεν.

IN DISSERT. XL.

SECT. α'. ὡς τὰς φρένας μοι λυμαινόμενος;] Vel λυμηνάμενος potius. Homerus enim, φρένας ἐξέλετο Ζεύς. Deinde diſtingue: ἀλλ᾽ ἀμφοτέροις καλῶς ἔχει ἑκατέρῳ, ἐν τῷ ἀρίςῳ &c. Et mox, τὴν αὐτοῦ γνώμην ſcribe, non αὐτῶ. Paullo poſt, pro μείζονα bene legi poteſt μείονα, *minora*. Arrianus IV, 2. διὰ τί οὖν ἐν τοῖς ΜΕΙΟΣΙΝ ἀνιῶσί με οἱ ψέγοντες; ubi vulgo perperam legitur μείζοσιν.

Ibid. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ κάλλος μου προφέρεις,] Quod fecerat προλαβόντες Diſſertatione ſuperiori, ſect. 4. quibus haec reſpondent. De hoc loco dixi ſupra ad XXVIII, 4.

Sect. β'. ἀφαιρήσει τὸ κάλλος] Mallem ἀφαιρήσεις, ut ad Adverſarium haec dirigantur. ſic mox ἀκούεις, et καταβάλλεις, et ſect. 3. προτιμήσεις τὴν Πηνελόπην· et ita per totam Diſſertationem. Mox diſtingue, τοιαῦτα λέγοντος· ὅτι ἔφη τραφέντος ἔρρωται τὸ σῶμα κατὰ τὸ μέτρον· ἔπειτα &c. Paullo poſt, ita: καὶ τὰ ὄμματα· ᾧ καὶ δῆλον &c. Χορὸν vero ἀγρευτικὸν non eſt chorum *agreſtem*, ſed *venatorium*, vel *venandi peritum*.

Ibid. εἶχε τὰ δεύτερα ὁ Νιρεύς;] Lege, εἶχε ΔΕ τὰ δεύτερα &c. praeceſſit enim, ὁ διαφέρει ΜΕΝ ἄρα ὁ Ἀχιλλεύς. Deinde, pro διαλειπόμενος Codd. habent διαφέρων. quae correctio non dubito quin ſit a manu ipſius Maximi et ſecunda Editione. Cauſſae obviae ſunt, ex Senſu, et Elegantia.

Ibid. περὶ κάλλους σοι μόνον διαλέγομαι,] Potior ordo videretur, περὶ κάλλους μόνον (vel μόνου) σοι διαλέξομαι.

Sect. γ'. Πείθω δέ σε οὐδέν τι μᾶλλον περὶ τῶν ἀρετῶν διαλεγόμενος,] Immo, Πείθεις δέ με οὐδέν τι μᾶλλον, *nihilo probabilius agis:* prout poſtulat ſenſus, qui in altera Lectione nullus eſt. Deinde, περὶ τῶν ἀρετῶν διαλεγόμενος· lege τῶν ἀγαθῶν· haec enim reſpondent iſtis Diſſert. prioris, ſect. 1. p. 459. Ἀλλ᾽ ἐπειδάν τις τὰς χρείας παραιτούμενος &c. ubi, et per totam Diſſertationem, περὶ τῶν ἀγαθῶν agitur; ſed nullibi περὶ τῶν ἀρετῶν. quin et mox hic ſequitur, οὕτω καὶ (lege καὶ) τοῖς ἈΓΑΘΟΙΣ ἔχει. unde etiam patet hic legendum eſſe τῶν ἀγαθῶν· niſi malis ἀρετῶν. Quae ſequuntur, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις &c. obſcuriora ſunt: ſed lucem accipiunt ex loco ſect. 4. Καὶ πάντως (l. πάντων) ἁπλῶς γίγνονται αἱ ἐξετάσεις ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ ὁμοίου μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀνομοίου δὲ κατὰ τὴν ὑπεροχήν· *Breviter, quicquid confertur, ejuſdem ſubſtantiae eſſe debet, dignitatis vero diverſae:* ut aurum praeſtantiſſimum auro deteriori, non plumbo, conferri debet. Haec itidem reſpondent iſtis Diſſ. XXXIX, 1. (Ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθῷ προσειλήλυθεν, &c.) et culpatur Adverſarius quod *Diſſimilia natura* inter ſe contulerat. et hinc patet legendum eſſe hoc loco qui ſub manus eſt, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, τῷ ἀρίςῳ —— παραβάλλειν οὐκ ἐθέλων· vulgo deeſt Negativa.

Ibid. καὶ αὐτὸ τοὐναντίον. Ὁ μὲν διώκων &c.] Hic male diſtinguitur. Ita rectius: καὶ αὐτὸ τοὐναντίον,

Digitized by Google

τ᾽ἐναντίον, ὁ μὲν διώκων ἀκρότητα ἐν ὑγιείᾳ, διώκει πρᾶγμα &c. *itaque plane contra* quàm tu dicis, *ille qui ſequitur ſummum in ſanitate gradum, ſequitur rem fugitivam,* &c. Sic Diſſ. XI, 3. ἀλλ᾽ αὐτὸ τ᾽ἐναντίον, ὁ μὲν ἄξιος λαβεῖν, μὴ ἐνοχλῶν, τυχεῖν ἀξιώτερος. Lyſias *contra Andoc.* p. 120. Ed. *Tayl.* Ὀυ δήπουθεν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο τ᾽ἐναντίον, ἐπάρηξε μὲν οὗτος τὴν πόλιν, κατεργάσατε δὲ ὑμεῖς· ita diſtingue. ſic πᾶν γὰρ τ᾽ἐναντίον, Idem p. 446. ἀλλὰ τ᾽ἐναντίον, D. Paulus *Galat.* II, 7.

Ibid. p. 475. μήπω γὰρ δυνατὸν ἔςαι &c.] Lege, ἔςω, *ſit, ſupponamus.* Recte cepit *Heinſius.*

Sect. δ΄. περιάγων τὸ ἀγαθὸν] MS. *Reg.* παράγων· unde *Daviſius* ἀπάγων. verum puto παράγων, *amovens.* Diſſ. XVI, 3. p. 179. τὸ ἐνοχλοῦν παραγαγοῦσα.

Ibid. τὸν προσελθόντα ἤδη, ὡς προεληλυθότα] Ita ex Libris edidit *Daviſius,* prope verum, quod erat, niſi fallor, τὸν προελθόντα, ὡς ἤδη προσεληλυθότα τῷ ἀρίςῳ· *ſucceſſu autem conſolatur eum qui jam egreſſus eſt, tanquam jam acceſſerit ad Optimum.* Longius a ſcriptura recedit Cl. Vir, cum pro προεληλυθότα legit προελθουσόμενον.

Ibid. καὶ πάντως ἁπλῶς γίγνεται &c.] Monui ſupra legendum eſſe πάντων. Paullo ante, diſtingue, καὶ, τὸ ὅλον, ἀνταγωνιςὰς τοῖς ἀρίςοις &c. vide ad XVII, 10. Et pone notam iſtam Interrogationis, poſt αἰθωπιςάτοις, non poſt ὁμοίοις.

Ibid. Εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὰ κακὰ ἈΥ-ΤΑ᾽ ἐμβαλὼν οὕτως ἐξετάζεις,] Lege et diſtingue: Ἐι δὲ τὸ ἀγαθὸν, εἰς τὰ κακὰ ἈΥΤΟ᾽ ἐμβαλὼν, οὕτως ἐξετάζεις, &c.

Ibid. p. 477. συγχέεις τὴν κρίσιν] In priori editione erat, τὴν τάξιν· pro quo conjeceram, τὴν ἐξέτασιν· eodem ſenſu κρίσιν exhibent Codices: quae eſt a Curis Secundis Auctoris, et multo melior Lectio.

Sect. ε΄. ἀρχέτω ψυχὴ,] Lege ἡ ψυχὴ, ut τὸ σῶμα, et ἡ τύχη.

Ibid. κἂν εἴχηται ἡ ναῦς ὀρθὰ, ἢ καταδύηται &c.] *Harl.* ὀρθὲ. et pro ἢ, a manu ſecunda, εἰ. Supple Negativam in priori parte ſententiae, et manum Maximi auſim praeſtare: κἂν μὴ εἴχηται ἡ ναῦς ὀρθὲ, εἰ καταδύεσθαι διὰ τῆς τέχνης· *Quod ſi tempeſtas ingruat, et ſuperſit navis, ſuperſit etiam gubernator, ſpes eſt ſalutis; et quamvis navis non feratur recta,* ſpes tamen eſt *artem impedituram eſſe quo minus fundum petat.*

Sect. ς΄. Εἴθε μοι καὶ τὸ Ἀριςείδου γένος &c.] Haec loquitur ut *Platonicus.* cum enim, ſecundùm eos, Quatuor ſint ſpecies *Nobilitatis,* hanc praeſtantiſſimam judicabant ἐάν τις ᾖ γενναῖος τὴν ψυχὴν, καὶ μεγαλόψυχος· Diog. Laertius lib. III. ſect. 88, 89.

Ibid. ἐὰν καθαρᾶς ἐκ πηγῆς ἴλθῃ,] Lego ex ſenſu, καθαρῷ· non enim *fontes* ſolum, ſed *rivi* quoque *puri* eſſe debent, ut laudem mereantur. Confirmant Codd. qui habent καθαρῷ ἐκ πηγῶν.

Ibid. p. 481. γηράσκει αὐτοῖς τὰ σώματα.] Prior lectio erat τὰ ςελέχη. Dixi de hoc loco in Praefatione.

Ibid. Ἡ γλῶττα ἰπώμοσεν,] Metrum poſtulat,

Ἡ γλῶττ᾽ ὀμώμοσ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

Et ita Codices. Male imprimitur ἰπώμοσεν. Cl. Editor non correxerat hoc, ut innumera alia, in ſuo Exemplari, morte praeventus.

Ibid. τέρπον αὐτὸ ἀδιάφορον] Alius dixiſſet τὸ ἀδιάφορον. Ita ſcripſeram. et jam video MSS. habere αὐτὸ ἀδιάφορον. Lego: τέρπον αὖ τὸ ἀδιάφορον.

IN DISSERT. XLI.

SECT. α΄. Πάνυ γοῦν αὐτοῦ —— εὔχεσθαι καλῶς. Ὀυδ᾽ εἰ &c.] Pone notam Interrog. poſt καλῶς. *Quaerit* enim: et *reſpondet* verbis proxime ſequentibus, Ὀυδ᾽ εἰ &c. Deinde, ἐξὸν ponitur pro δέον, *cum illum oporteret.* vide quae notavi ad II, 1.

Sect. β΄. τίνες ἈΡΧΑΙ᾽, τίνες πηγαὶ, &c.] Haec ſingula repetit in ſententia proxime ſequenti: αἰσθανόμενος τὰς ἈΙΤΙ´ΑΣ, καὶ ἐρεῦνα; τὴν ΧΟΡΗΓΙ´ΑΝ, καὶ συνιεὶς τὴν ΠΗΓΗ´Ν, καὶ τὸν ΠΑΤΕ´ΡΑ &c. unde pro αἰτίας, ſcribendum forte ἀρχῆς. ut ſect. 1. εἴτε ἈΡΧΑΙ᾽ τῆς ὄμβρου καὶ ΠΗΓΑΙ᾽ θαλάττης· et ſect. 3. τίνες αἱ τῶν κακῶν ΠΗΓΑΙ᾽ ἢ γενέσεις; πόθεν ἈΡΞΑ´ΜΕΝΑ ἔρχεται; Conjungit paullo poſt, τίς κακῶν ἀρχὴ, τίς αἰτία;

Ibid. τῶν παθημάτων οἰκειόμενα,] Scribe τὸ, ut in caeteris καλοῖς. Et ita *Regius.*

Ibid. πᾶν κοσμεῖ ὅτῳ ἂν ἐπαρῆται·]

Potius ἐπαφήσηται, propter ἄν· quae tamen particula interdum jungitur Futuro Indicativi.

Sect. γ'. φθόνος γὰρ ἔξωθεν τοῦ χοροῦ ἵσταται.] Lego, ἔξω θείου (vel τοῦ θείου) χοροῦ ἵσταται. Philo Judaeus lib. Ὅτι Πᾶς Σπουδ. Ἐλεύθ. p. 594. ἐπειδὰν δὲ κατὰ τὸν λιγυρώτατον Πλάτωνα, Φθόνος ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται, &c. Alludit Ariſtides *Paneg. Cyzic.* p. 245. φθόνον τε καὶ δυσμένειαν ἐν θεῶν οἴκοις οὐδ' ἐν ὕθλοις, ὅτι εἶναί ποτε, ὅτι γίγνεται. Hanc Conjecturam confirmant libri ſcripti.

Ibid. ἀποσπασθὲν ἐκ μητρῴων ὑγρῶν, ὀλισθὲν &c.] Obvium eſt. ἐκ τῶν μητρῴων, ὑγρῶν, ἰλυωδῶς, (cum *Heinſio*) καὶ διαρρεῖν· Sed mihi magis placet, ἀποσπασθὲν ἐκ μητρῴων λύθρων, *avulſum ex materno cruore*; ex Hippocratis Epiſt. ad *Damagetum*, p. m. 116. quae ejuſdem eſt argumenti, et cui alibi in his Diſſert. alluſum puto: ἘΚ ΜΗΤΡΩ'ΩΝ γὰρ ΛΥ'ΘΡΩΝ ἐξέθορε τοιοῦτος. *adhuc a matre rubens*, Juvenali Sat. VII, 196. Haec ſcripſeram. Sed video MSS. prius iſtud malle, et ſine articulo; quem tamen deeſſe puto.

Ibid. p. 487. χειμὼν, οὗτος ἀμπέχεται· θέρος, τοῦτο ἀναψύχει·] Haec non recte diſtinguuntur. quippe pro οὗτος dixiſſe debuit τοῦτο, ſc. σῶμα, ut formam ſervaret quam in praecedentibus et ſubſequentibus ſequutus fuerat. Scribe: χειμὼν ὅτος· ἀμπέχεται. θέρος τοῦτο· ἀναψύχει· ſcil. ἀναψύχει ἑαυτὸν, *ſe refrigerat*; refrigeratur. niſi legendum ἀναψύχεται, ut XXXVI, 5. τοῦ δὲ θέρους, ἀναψύχεσθαι πεδίον.

Ibid. φθόνος ἔπεισι·] Mallem ὕπεισι, *ſubit*, clam intrat: ut ὑπέρρει, paullo ante.

Ibid. ἐκ γειτόνων τὰ κακά·] MS. *Reg.* ἐν γειτόνων· non male. ſed idem eſt, et aeque probum, ἐκ γειτόνων. Heliodorus *Aethiop.* I, 17. πίνει δὲ ἐνταῦθα ἐκ γειτόνων· *potat vero hic in vicinia*, vel, *prope*. et V, 21. ἐκ γειτόνων οἰκοῦντα. Athanaſius *contra Gentes* p. 25. ἑκάστη πόλις καὶ κώμη, τοὺς ἐκ γειτόνων οὐκ εἰδυῖα θεοὺς, τοὺς ἑαυτῆς προκρίνει. vide Lyſiam Orat. I. p. 8. Nazianzenum *Stelit.* II, p. 84. ubi utroque modo ſcribitur. Obiter moneo, locum quem citat Suidas in V. Ἐκ γειτόνων, ſumptum eſſe ex Syneſio Epiſt. CXLII. p. 90. Edit. *Turneb.*

Sect. δ'. ἤ τις ἄλλος μαντικὸς θεός;] Forte, ἢ ὅστις ἄλλος· ut ſect. 3. Ζεῦ, καὶ Ἄπολλον, καὶ ὍΣΤΙΣ ἌΛΛΟΣ θεὸς μαντικός. XIV, 6. καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ Ἔρων, καὶ ὍΣΤΙΣ ἌΛΛΟΣ δαίμων Ὁμηρικός; Si malis εἴ τις, vide XXVIII, 7. ὦ Ἄπολλον, καὶ Ζεῦ, καὶ ΕἼΤΙΣ ἌΛΛΟΣ θεὸς ἰατικὸς ψυχῆς νοσούσης· et Lucianum *Necyom.* p. 337. Παλαμήδης, καὶ Ὀδυσσεὺς, καὶ Νέστωρ, καὶ ΕἼΤΙΣ ἌΛΛΟΣ λάλος νεκρός.

Ibid. p. 489. εἰ δέ τι ἀκρατῶς ἑαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα πάσχει πλημμελὲς,] Quaenam haec confuſio? in ordinem reduc hoc modo: εἰ δέ τι (ἀκρατῶς ἑαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα,) πάσχει πλημμελὲς, αἰτιῶ &c Parentheſis iſta abſolute ſumenda eſt, et vertenda, *cum res terreſtres non ſint ſui juris*: eſt enim Accuſativus Abſolutus pro Genitivo, ut VI, 2. μηγὺς ὄντα ζώπυρα, pro ὄντων ζωπύρων· quod frequentiſſimum eſt. Vide Cl. *Taylorum* in *Indice Attico* ad Lyſiam.

Ibid. ὥσπερ τινὰς καὶ ἀναγκαίας ἑπομένας φύσεις·] Quaero ad quid pertineat iſtud τινάς. ſi dicas ad φύσεις, cui uſui igitur inſervit καί? Dudum ſuſpicatus ſum deeſſe aliquid: et ſuſpicionem augent Codices, qui verborum ordinem vulgatum turbant. in prioribus enim editionibus erat, ὥσπερ τινὰς ἑπομένας καὶ ἀναγκαίας φύσεις· unde conjeceram, ὥσπερ τινὰς συνθήκας, καὶ ἀναγκαίας ἐκφύσεις· ut alludatur ad praecedentia, συνθῆξίς τε ἐξ ἀκμαίος. Si *Daviſii* ordinem ſequi malis, legi poteſt, εἶναι δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας συνθήκας, καὶ ἀναγκαίας ἑπομένας ἐκφύσεις· vix enim dubito quin deſit vox συνθήκας. et pro φύσεις ſcribendum ſit ἐκφύσεις, *excreſcentiae*. Mox, μέρη ταῦτα σωμάτων· *hae ſunt corporum partes*, vel *membra*; quae ob ſalutem *Totius* abſcindi debent. vide XI, 4. Τί γὰρ εἰ καὶ τὰ μόρια τοῦ σώματος &c. et III, 10. καὶ γὰρ τῶν σωμάτων ἐκκόπτεται μέρη &c. Non igitur opus eſt conjectura Cl. Editoris, μοῖρα ταῦτα σωμάτων.

Ibid. ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον·] Atqui Heraclitus non appellabat hanc corporum mutationem ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, (ſenſus enim vel nullus fuiſſet, vel menti Heracliti omnino contrarius, in ejuſmodi locutione) ſed ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω, vel, ὁδὸν ἄνω κάτω. Lege et diſtingue: μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων, καὶ γενέσεως ἀλλαγὴν, ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον. Locum Philonis Judaei ex lib. *de Mundi Incorruptibil.* attulit doctiſſ. *Gatakerus* ad M. Antonini IV, 46. Addo alterum ex lib. περὶ Ὀνείρων, p. 400. ubi hoc dictum Heracliti reſpicit: καὶ ὉΔΟ'Σ τις ἦδ' ἐστιν ἌΝΩ ΚΑΙ' ΚΑ'ΤΩ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀστάτους καὶ ἀνιδρύτους χωρίμη συζυγίας.

huic

Digitized by Google

huic quoque venuſte et erudite alludit Lucianus in *Vit. Auct.* p. 378. ubi Heraclitus ait, εἰς κυκεῶνα πάντα συνειλέονται, —— ἌΝΩ ΚΑ'ΤΩ περιχορεύοντα.

Ibid. ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, ἀποθνήσκοντας δὲ] Nihil video cui applicari poſſint iſta Maſculina ζῶντας et ἀποθνήσκοντας. opinor legendum ζῶντα et ἀποθνήσκοντα, ſcil. σώματα, quod praeceſſit. et hoc evincunt ſequentia. Ceterum pro βίον certiſſima eſt emendatio *Gatakeri* legentis θάνατον. confirmat locus Porphyrii libello *De Antro Nympharum* p. 256. ubi citatur Heraclitus: καὶ ἀλλαχοῦ δὲ φάναι, ΖΗ͂Ν ἡμᾶς τὸν ἐκείνων ΘΑΝΑΤΟΝ, καὶ ζῆν ἐκείνας (ſc. ψυχάς) τὸν ἡμέτερον θάνατον.

Sect. ί. ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀρχὴν τὴν αὐτοφυῆ] Initio ſect. 4. diviſerat μοχθηρίαν in ὕλης πάθος, et ψυχῆς ἐξουσίαν, *affectiones materiae*, et *animae* humanae *licentiam*. de priore abſolvit: de ſecunda jam acturus eſt. Legendum itaque, ἐπὶ τὴν ἄλλην ἀρχὴν, τὴν αὐτοφυῆ, ἣν ἡ ψυχῆς ἐξουσία κυίσκει &c.

Ibid. Αὐτὴ τῷ ἑλομένῳ αἰτία· Θεὸς ἀναίτιος.] Ex Platonis X. de *Repub.* p. m. 348. αἰτία ἑλομένου· Θεὸς ἀναίτιος. Alludit Nazianzenus *Stelit.* I. p. 25. ἈΝΑΙ'ΤΙΟΝ γὰρ παντάπασι κακῶν ΤΟ` ΘΕΙ͂ΟΝ, ἀγαθὸν τῇ φύσει τυγχάνον, καὶ ΤΟΥ͂ ΠΡΟΕΛΟΜΕ'ΝΟΥ τὸ τῆς κακίας.

Ibid. ἐξεληλαμένα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ΔΕΥ'ΤΕΡΟΝ τόπον ἐμίγη.] Quando mentio fit de *Caelo*, δεύτερος τόπος in ordine, eſt αἰθὴρ· vide XXXIX, 4. *locus* vero quem hic intelligit Maximus, eſt *Terra*. haec autem non eſt ὁ ΔΕΥ'ΤΕΡΟΣ τόπος ſed ὁ ΔΕΥ͂ΡΟ τόπος. ſic XXVII, 8. ἐπειδὰν δὲ ὑπερκύψῃ (l. ὑποκύψῃ) τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ΔΕΥ͂ΡΟ ΤΟ'ΠΟΝ, ἀμβλυώττει καὶ ἀμαυροῦται. Diſſ. IV, 6. Ω Ζεῦ καὶ Θεοὶ, —— οἷον τοῦτο ζῶον τῷ ΔΕΥ͂ΡΟ ΤΟ'ΠΩι καὶ βίῳ ἐγκατεσπάρτη; ſic ἡ δεῦρο συνουσία, XXVII, 7. quod ὁ δεῦρο βίος dicitur XVI, 1. et τὰ δεῦρο πράγματα, ibid. ſect. 6. Hanc vero Platonis eſt Noſtri ſententiam vide quomodo efferat Scriptor coaevus et Platonicus Ariſtides *Iſthm. in Nept.* p. 26. κακὰ γὰρ οὔτε ἔσω ἐν θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἂν δυνάμενα γενέσθαι ποτὲ, (ὑπερώρισται γὰρ ταῦτά γε εἰς ΤΟ'Ν ΠΡΟ'Σ ΓΗ͂Ν ΤΟ'ΠΟΝ) οὐδὲ παθήματά τι καὶ συμφοραί. ita legendum et diſtinguendum, non ὑπερωρίσθαι. Aeque apposite alius Πλατωνίζων, Philo Judaeus, *de Monarch.* p. 564. ὅτι οὐρανοῦ τὸ παράπαν ψεῦδος ἐπιβαίνειν οὐ θεμιτὸν, ἀλλὰ τοῦτο πᾶν εἰς ΤΟ'Ν ΠΕΡΙ'ΓΕΙΟΝ πεφυγαδεῦσθαι ΧΩ͂ΡΟΝ.

Ibid. ἀνόητον, Θεοῦ ἀρετῆς ἄμοιρον,] Diſtingue, ἀνόητον Θεοῦ, ἀρετῆς ἄμοιρον, *ſine* ulla *Dei notione*: cui mox opponitur, συνετὴν Θεοῦ.

Ibid. οὐδὲ θάνατος] Mallem οὐδ' ὁ θάνατος, *ne mors quidem*.

Ibid. τῷ αὐτῶν νόμῳ] Scribe αὐτοῦ, *ſua lege*: ut mox, τὸν αὐτῆς τόπον.

Ibid. Θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς &c.] Diſtingue: τρόπον· ἐπιθεὶς &c. pro ἐπιθεὶς vero lubenter ſcriberem ἐνθεὶς vel εἰσθεὶς, vel aliquid quod *incluſionem* denotaret. Longinus περὶ Ὕψ. ſect. XXX. διονεὶ ΨΥΧΗ'Ν τινα τοῖς πράγμασι φωνητικὴν ἘΝΤΙΘΕΙ͂ΣΑ. Ceterum ψυχὴ ἐν γηΐνῳ σώματι, eſt Pauli θησαυρὸς ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, 2 Cor. IV, 7.

Ibid. ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἅρματος καὶ λάβηται ΜΕ'Ν ἡνιῶν, ἡ μὲν &c.] Multo elegantius et ad genium Graecae Linguae, ἐπιβῇ ΤΟΥ͂ ἅρματος, καὶ λάβηται ΤΩ͂Ν ἡνιῶν ut mox, ἔχεται ΤΩ͂Ν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει ΤΟΥ͂ ἅρματος.

Ibid. ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου Θεοῦ,] Omnino ἑαυτὴν ἐμβιβασαμένου· *anima memor Dei qui* ipſam *currui* (non *plauſtro*) *impoſuit*.

Ibid. Οὕτως ἅρμα ἐσκευασμένον] Opinor οὕτω τὸ ἅρμα. *Regius* pro οὕτως habet αὐτουκ· quod quale ſit neſcio.

Ibid. κἄτα καὶ ΜΕ'Ν κρατήσῃ αὐτοῦ,] Pro καὶ conjeceram ἐὰν· *Regius* ἦν. Ceterum μὲν abſurdum eſt, et contra mentem Auctoris. Lego, ἢν ΜΗ` κρατήσῃ αὐτοῦ, vel αὐτῶ· *ſi eum regere non* poſſit; vel, *ſi ſui compos non ſit*. Deinde, ad finem ita diſtingue, ἐπὶ κακώσεις παντοδαπὰς * * * * nam mutilus proculdubio eſt hic λόγος· quod quidem dolendum eſt, quia tota haec Fabula eſt pulcherrima.

F I N I S.

A U C T O R E S

QUI IN

ANNOTATIONIBUS

E M E N D A N T U R.

Anthologia. 656.
Ariſtides rhetor. 691. 722. 727.
Arrianus. 697. 724.
Athanaſius *notat*. 673.
Euſtathius. 715.
Heliodorus. 662.
Herodianus. 677.
Heſychius. 663. 664.
Horatius. 710.
Joſephus *notat*. 696.
Longinus. 711.
Lucianus. 656. 659. 672. 674. 695. 701. 703. 706.
Phalaris. 668.
Pherecydes ap. Diog. Laërt. 669.
Philo Judaeus. 679. 700. 716.
Plato. 689. 692.
Plutarchus. 675.
Polyaenus. 654.
Porphyrius. 661. 698.
Propertius. 715.
Suidas. 695. 719.
Xenophon Epheſius. 714.

ERRATA IN ANNOTATIONIBUS.

Pag.	Col.	Lin.	Lege,
657.	1.	12.	ἰλίγχεις, vel ψίγεις,
660.	1.	25.	ἱκανὴ
666.	2.	antep:	vox πρεσβύτερος
668..	1.	34.	Γοργίου
670.	2.	35.	ὑγρὸν
671.	1.	antep.	καρπολογέφειν
673.	2.	46.	neque ἀμηλτὸς
ibid.		ult.	habet, (ſi ſcribatur ἀμηλτὸς) et
674.	2.	3.	ἀμηλτὸν βίον
686.	2.	3.	Refinge
695.	1.	10.	id eſt,
716.	2.	11.	Vereor ne
723.	1.	9.	et compoſita,
724.	1.	30.	XXXVIII, 4.

Digitized by Google

INDEX

RERVM

MEMORABILIVM.

A.

ACHILLIS inſula, xv. 173
In ea poſt mortem ſaepe viſus eſt, ibid.
ACTAEON Corinthius ab amatoribus diſcerptus, xxiv. 283
ACTIONES verbis debent reſpondere, xxxi. 367
ADULATOR ab amico quomodo diſtinguendus, xx. 239
ADULATIO amicitiae imago, vi. 57
ADULATORIAE artes, xx. 243
AEGYPTII timidi, xxix. 351
avari, xxiii. 240
Eorum ſuperſtitio, viii. 85
AENEANUM ſpectacula, xxviii. 337
AESOPI Fabulae quales, xix. 19
AFRICA eſt fertilis, xxix. 253
AGESILAI amor laude digniſſimus, xxv. 307
AGRICOLAE immortales qui, xxix. 351
abſque hominum ope fructus ſuppeditant, ibid.
Deorum feſta primi celebrarunt, xxx. 361
Eorum quam militum ſacrificia Diis gratiora, ibid.
ALCAEUS Leſbios carminibus excitavit, xxxvii. 439
ALCIBIADES quando infelix, xii. 137
AMICITIA viros Deo ſimiles reddit, vi. 51
quo nomine inter Deos vocetur, 53
qua de cauſa adeo ſit rara, ibid.
quomodo comparanda, 57
AMOR duplex, xxiv. 285. xxvi. 309, 311
vulgaris deſcribitur, xxv. 301
philoſophicus quomodo ab eo differat, ibid. 305
quare apud barbaros non inveniatur, xxvi. 309
Amor et ſpes in mente humana quam vim habeant, vii. 69
Amoris et cupidinis differentia, xxvii. 325, 329
AMPHION cur dictus Thebanam arcem muſica condidiſſe, xxxvii. 441
ANACHARSIDIS ſapientia qualis, xxxi. 365
Myſonem inviſit et miratus eſt, ibid.
Ejus reſponſum, xxiii. 279
ANACREONTIS et Socratis eadem eſt ars amatoria, xxiv. 297
ANACREON Polycratem odis placavit, xxxvii. 439
ANAXAGORAS ſolem putavit eſſe lapidem, xxv. 303
ANIMALIA quae timida, xxix. 351
ANIMAE quot partes, xxii. 265. xxvi. 311
E mortali et immortali parte compoſita, xii. 133
Ejus indoles quomodo inveſtiganda, xxxi. 369
vitia democratiae comparantur, virtus ariſtocratiae, xxxiii. 397
partus, xvi. 179
vita duplex, ibid. 187
morbi graviores, quam qui ſunt corporis, xiii. 141, 145, 149
ANIMA eſt immortalis, xv. 169, 171. xli. 491
initio et fine caret, xvi. 187
non eſt corporea, ibid. 181
principi comparatur, xiii. 141
AORNON lacus, xiv. 151
Juxta eum erat νεκυομαντεῖον Homero notum, ibid. 153
APATURIA feſtum Athenienſe, iii. 29
APOLLO ab artificibus quomodo pingatur, xiv. 157
ARCHIAS Syracuſarum conditor, xxxv. 419

Archilochi amor impudicus, xxiv. 297
Aristeas quam fabulam de anima ſua circum vagante narrarit, xxxviii. 447. 449. xvi. 177
Aristippus aeque temperans ac Diogenes, vii. 77
Artaxerxes quamdiu voluptatis ſummae expers, v. 47
Artium quot genera, xxxiii. 393
Athenae a Piſiſtratidarum tyrannide quomodo liberatae, xxiv. 285
Athei revera erant nulli, xvii. 193
Atlas ab Afris cultus, viii. 87
Ejus deſcriptio, ibid.
Atys erat ſurdus, xl. 479

B

Bacchi voluptates in ſacris repraeſentantur, iii. 25
Ei quid ab agricolis dicetur, viii. 79
Barbari omnes Deos agnoſcunt, viii. 83
ſigna varia Diis conſecrarunt, ibid.
Bellum, niſi ſit neceſſarium, a viris bonis non geritur, xxx. 357
Boeotia populis abundat, xxix. 353
Boeotii pulchros deperibant, xxxix. 467
Bona et mala non ſunt omnibus eadem, xvii. 193
Bona omnia a Deo veniunt, xxxviii. 451
quae vocantur externa, revera non ſunt bona, xxxix. 465, 467
ſunt indifferentia, xli. 481
Bonum bono non eſt majus, xxxix. 459, 465
Bonum bono eſſe majus, utile eſt, et poſſibile, et verum, xl. 473, 475, 477
Bucephalus Alexandrum tantum ſeſſorem paſſus, xiv. 155

C.

Centaurorum allegorica ſignificatio, iv. 39
Cervae quomodo maria trajiciunt, xii. 131
Chironis ars medica, xxxiv. 403
Choaspis aquam bibebant Perſarum reges, iii. 27. iv. 35
Cleobulus Anacreontis amaſius, xxvii. 321
De eo hiſtoria, ibid.
Clisthenes legiſlator, xxv. 299
impudicus, ibid. 305
Corpus cum populo confertur, xiii. 141
generoſa anima non invita, corrumpitur, xiii. 145
Cretensium lex de amatoribus, xxvi. 317
Crocodilus ab Aegyptia nutritus filium mulieris vorat, viii. 85
Cynica vita eſt optima, xxxvi. 427, 429
Cyrus paſtori comparatur, xii. 137

D.

Daemones interdum falluntur, xix. 223
Eorum natura, xiv. 161. xv. 162, 171, 173
munia, xvi. 163. xvii. 173
revera exiſtunt, xv. 165
Quod argumentis probatur, xvii. 167
Deo forma tribuitur, quae hominibus videtur pulcherrima, xvii. 193
Deum eſſe unum, qui caeteris praeeſt, omnes arbitrantur, ibid.
Deus quid, et quomodo inveſtigandus, ibid. 199, 201, 205
Dei providentia res omnes conſervat, x. 111. xxi. 253. xli. 453
Deus eſt tantum unus, licet varia ſint nomina, xxxix. 465
mundum formavit, xli. 485
non eſt auctor mali, ibid.
poenitentia non ducitur, xi. 117
Ad eum preces fruſtra funduntur, ibid. 117, 119, 121, 123
Deos marinos quomodo honorent nautae, viii. 79
Demagogi Athenienſium quales, xxviii. 337
Dianae quae ſacra, viii. 79
Diogenes optimam vitae rationem eſt ſecutus, xxxvi. 429, 431
voluptatem continuam in vita obtinuit, iii. 27
genuinus voluptatis amator, ibid.
Disciplinae ſunt reminiſcentiae, xvi. 179, 181, 183, 185
Divinatio non tollit libertatem, xix. 225, 227, 229
Dolor unde oriatur, xxxiv. 405
Dolor corporis, cum ſana ſit anima, non eſt flocci faciendus, xxxiv. 407
Dores Siculienſes, muſica mutata, virtutem corruperunt, xx. 243. xxxvii. 437
Draco immenſae magnitudinis ab Indis cultus, viii. 85
Draconis leges ſeverae, ix. 97

E.

Eleorum lex improba de amatoribus, xxvi. 317
Elei pulchritudinem mirabantur, xxxix. 467
Epaminondas exercitu amatorio Thebas liberavit, xxiv. 285
Epicurus nec poeta, nec philoſophus, ix. 105
non ferendus, iv. 33
Epicuri oratio fabulis abſurdior, ix. 111
philoſophia cum nave Aeetae regis confertur, i. 5

INDEX RERUM MEMORABILIUM.

Epimenides Athenas peſte liberavit, xxxviii. 447
 finxit ſe per multos annos alto ſopore oppreſſum fuiſſe, ibid.
 Quid ea fabula denotarit, xvi. 175
Experientia artes inventae, xii. 129, 133
 homini non eſt propria, ibid.

F.

Fabularum uſus in poeſi, x. 105, 107, 109
Fati praetextu utuntur homines, ut improbitatem ſuam tegant, xix. 231
 Fatum tyranno comparatur, xi. 121
Felicitas ſola variis hominum ſtudiis appetitur, xxxv. 409, 411, 413
 quid ſit, xl. 477
Fluvii cur divino cultu honorati, viii. 79
Fortuna virtuti adverſatur, xiv. 161
 Ejus deſcriptio, xi. 123
Furiae quae ſint, vi. 61

G.

Geometriae finis, xxxviii. 443
 Eſt ſcientia, xii. 131
~~Generatio aequivoca non datur, xvi. 179~~
Glauci permutatio apud Homerum, vi. 53 xxxix. 457. xl. 469
Graecorum ſimulachris humana eſt forma, viii. 83
 Graeci bonis viris vita functis ſacra faciunt, ibid. 85
Gruum ſapientia, xii. 129

H.

Haloa feſtum Athenienſe, iii. 29
Hanno leonem manſuetum reddidit, ideoque ab Athenienſibus eſt interfectus, ii. 15
Hectoris anima terram Trojanam incolit, xv. 173
Helotae Lacedaemoniorum agros colunt, xxix. 347
Heracliti ſententia de rerum mutationibus, xli. 489
 Ejus dictum, x. 107
Herculis encomium, xxi. 253
 Cur ei tam multi labores contigerint, xxxviii. 455
 Voluptatis cauſa labores ſubiit, iii. 25
 Eum labores in coelo collocarunt, v. 49
Hesiodo quid canant Muſae, xxiv. 297
 Ejus opera, xxxii. 381
 Cur dicat ſe a Muſis edoctum fuiſſe, xxxviii. 447
 Aeque philoſophus ac Ariſtoteles aut Chryſippus, x. 105
Hippocrates Theſſalos peſtis praemonuit, xix. 227
Historiae laus, xxviii. 337, 339
 Philoſophiae cedit, ibid. 341
Historici in quibus reprehendendi, xxviii. 341
Histriones perſonas varias agendo nihil abſurdi committunt, vii. 61
Homerus quare e Platonis civitate ejectus, xxiii. 279
 Eum non legunt barbari, ibid. 281
 artis amatoriae peritus, xxiv. 295
 bellatores tantum laudat, xxix. 345
 Ejus encomium, xxxii. 377
 philoſophorum princeps, ibid. 379
 quare omnibus Graeciae dialectis eſt uſus, ibid. 381
 Ejus carmina ſunt philoſophica, ibid.
 In iis duo ſunt ſpectanda, ibid. 383
 Ejus theologia, ibid. 387
 cur bonos viros dios vocet, xxxviii. 445
 de ſeipſo ſub perſona Demodoci locutus eſt, ibid.
 optimis philoſophis comparandus, x. 105
Hominum miſeriae, xli. 485, 487

I.

Ingenio praeſtantes, judicio minus valent, iv. 31
Injuria non cadit in virum bonum, xviii. 211
 non eſt referenda, ibid. 213, 215, 217
Jovi ſimiles quomodo fiant homines, vi. 51
Ismenias tibicen, xv. 163
Juno a Polycleto quomodo expreſſa, xiv. 157
Jupiter cur Alexandrum vocaret filium, xli. 481
 quid allegorice ſignificet, x. 111
 cur dictus hominum pater, vi. 51

L.

Lacedaemon cur tamdiu libera, v. 49
Lacedaemoniorum amor pudicus, xxvi. 317
Lapis quadrangularis ab Arabibus cultus, viii. 87
Lasthenes ob pedum velocitatem celebris, vii. 69
Locrensium lex de amatoribus, xxvi. 319
Locris improbi amatores laqueos ſibi pararunt, xxvi. 319
Luxuria Syracuſas calamitatibus afflixit, i. 11
 voluptatem violat, iii. 21
Lycurgus ad bellum Lacedaemonios inſtituit, xxix. 347
Lysander praedae decimam ſacravit, xxx. 361

M, Ma-

Digitized by Google

M.

Malorum origo, xli. 487, 489, 491
Non a Deo veniunt, xi. 115
Marſyas et Maeander a Phrygibus culti, viii. 87
De iis fluviis mira, ibid.
Maſſagetae Moeoticam paludem et Tanaim divinis honoribus colunt, viii. 89
Maximus Tyrius Platonem in omnibus ſequitur, xxvii. 325
Dioſcuros, Aeſculapium, et Herculem vigilans vidit, xv. 173
ſeipſum ampliſſimo praeconio ornat, vii. 71
Medicina antiqua cur ſimplex, x. 103, 105
quomodo inventa, xii. 129
Melesagoras Eleuſinius, vates, xxxviii. 447
Mendacia non ſemper illicita, xix. 223
Mens cur intellectualibus objectis aegre poſſit vacare, xvii. 197, 199
Midas Satyrum cepit, xi. 115
Ejus votum, ibid.
quid allegorice ſignificet, ibid.
Minerva navis inventrix, xxxvii. 443
a Phidia quomodo expreſſa, xiv. 157
Minos leges a Jove accepiſſe dicitur, xii. 137. xxxviii. 447
Mithaecus Lacedaemone expellitur, xxiii. 273
Mnemosyne cur Muſarum mater dicta, xvi. 189
Moly quid apud Homerum, xxxii. 389. xxxv. 417
Monarchia optima regiminis forma, xxii. 267
Montium cacumina Jovi ſacra, viii. 79
Mons Cappadocum Deus, ibid. 89
Morborum ortus, xxxix. 461
Musica vetus, corrupta eſt, xxxvii. 437
Muſica ſphaerarum, ibid. 439
Muſicae laus, ibid. 439, 441
Boeotios mites reddidit, ibid. 439
Mysonis ſapientia, xxxi. 365

N.

Navigandi ars quomodo inventa, xii. 129
Neptunus quid allegorice denotet, x. 111
Nicocles in vincula conjectus eſt, xx. 235
Nileus Mileti conditor, xxxv. 419
Nilum arvis, poſtquam arata ſint et ſemine conſperſa, inducunt Aegyptii, v. 45
De ejus origine Alexander Ammonem rogavit, xli. 481

O.

Olympiae et in aliis publicis conventibus foedera indicebantur, vi. 59
Olympus mons ignem emittit, viii. 87
Orpheus Oeagri et Calliopes filius, xxxvii. 439
cur ferebatur quercus duxiſſe, ibid.
aeque ſapiens ac praeſtantiſſimi philoſophi, x. 105

P.

Paederastia in Graecia dominata eſt, xxv. 299
Paeones quo ſimulachro ſolem colant, viii. 87
Panem quibus honoribus mactent paſtores, viii. 79
Panionium, Ionum forum, xxvii. 321
Pausanias praedae decimam obtulit, xxx. 361
Periander ab amaſio interficitur, xxiv. 283
Pericles Olympius vocatus, ix. 101
Persae inter pocula de rebus ſeriis conſultabant, xxviii. 337
Eorum leges ebrietatem puniebant, ibid.
quare in exercitu habuerint concubinas, xxx. 363
ignem colunt, viii. 83
templa et ſimulachra Graecorum inflammarunt, ibid.
Pestis Athenienſis, xiii. 143
Pherecydes Samiis terrae motum praedixit, xix. 227
Liber ejus quid contineret, x. 107
carne liqueſcente non doluit, xiii. 145
Philosophia hiſtoriae praeſtat, xxviii. 341
quid ſit, xxxii. 377. xxxvii. 435
veterum erat aenigmatica, x. 105. xxxii. 379
Ejus finis, xxxv. 417
Eam qui laudat, amplectetur, vii. 71
Philoſophiae praeceptor qualis eſſe debeat, ibid. 75
Philosophi ſoli ſciunt, quae preces ad Deum ſint fundendae, xi. 127
Philoſophorum variae ſectae, xxxv. 419
Philoſophus quomodo explorandus, vii. 77
Phoenices avari, xxxix. 467
Pisistratidae Athenienſes agris colendis incumbere coegerunt, xxix. 349
Plato vir eloquentiſſimus xvii. 189
multa paſſus eſt, ut exulantem amicum reduceret, xxi. 257

Digitized by Google

ſenex factus otio ſe tradidit, xxii. 269
Ejus civitas qualis, xxiii. 277, 279. xxxvii. 433
in uſurpandis nominibus libertatem ſibi vindicavit, xxvii. 325
Homero ſimilis, xxxii. 381
Diogene infelicior, xxxvi. 433
ſublimitatem ſuam Homero debet, iii. 27
Polycrates ab Oroete captus, v. 45
Polydamas ob robur clarus, vii. 69
Poetae ſcribunt aenigmatice, x. 107
de Diis eadem ſentiunt ac philoſophi, ibid. 111
Poetice eadem ac philoſophia, x. 103, 109
Poetici ſermonis propria vis, xxiii. 279
Preces ad Deum fruſtra funduntur, xi. 117, 119, 121, 123
Prodici fabula de Hercule, xx. 233
Prudentia verum hominis eſt bonum, iv. 39
quid ſit, xii. 133
Psaphonis ars, qua effecit, ut Deus haberetur, xxxv. 415
Pulchritudo corporis futuram virtutem denotat, xxv. 303
Pulchritudo humana ipſius pulchri imago, xxvii. 331
Pulchro an pulchrior, xl. 469, 471
Pulchrum ex Deo ortum ducit, xvii. 205 xxvii. 331
Pulchrum ipſum ab anima noſtra olim erat viſum, xxvii. 329
Pythagoras ſolem Deum eſſe arbitratus eſt, xxv. 303
primus inter Graecos docuit praeexiſtentiam et immortalitatem animarum, xvi. 175
quomodo hominibus perſuaſerit ſe fuiſſe Euphorbum, ibid. 177

Q.

Quercus Dodonaea, xli. 483
vaticinatur, xiv. 151
ſimulachrum Jovis apud Celtas, viii. 87

R.

Ratio homini propria, xii. 131
Regis barbari infelix navigatio, i. 5, 7.
Reminiscentia quomodo fiat, xvi. 183, 185, 187
Reſpublica quibus rebus ſervetur, xxii. 263

S.

Salmonei hiſtoria, vi. 51
Sanitas quid ſit, xxxix. 459
Sappho quare pulchra dicta ſit a Socrate, xxiv. 293
Ejus amaſiae et aemulae, ibid. 297
Hujus et Socratis eadem eſt ars amatoria, ibid.
Sarambus caupo, iv. 37
Scientia animae inſita, xvi. 181, 183
quid ſit, xii. 131, 133
Scirrophori feſtum Athenienſe, iii. 29
Scytharum potus, xxvii. 327
quomodo inebrientur, ibid.
Simulachra quare inventa, viii. 81, 91
quibus inutilia, ibid. 81
apud omne hominum genus in uſu ſunt, ibid. 89.
Eorum varietas non damnanda, ibid. 91
Smerdies Anacreontis et Polycratis amaſius, xxvi. 309
Smindyrides rejectus, iii. 27
Socratis in arte amatoria magiſtrae et diſcipuli, xxiv. 287
in amore quem finem ſibi propoſuerit, xxv. 301. xxvii. 331
Ejus amor qualis, xxv. 303
omnes pulchros amavit, xxvii. 331
Ejus magiſtri, xxxviii. 449
ſimus erat et ventricoſus, xxxix. 467
non recte fecit, cum virtutem ad id, quod optimum eſt, reſtringat, xl. 475
ob voluptatem pulchros amavit, iii. 25
pauperes tantum ad philoſophiae ſtudium incitavit, vii. 77
Ejus accuſatores, ix. 93
non invitus deceſſit, ibid.
recte fecit, quod accuſatus non reſponderit, ibid. 95, 97, 99, 101
Somniorum portae, xvi. 175
Strato Sidoniorum rex, luxuria pauper factus, xx. 235
Superſtitioſi et pii quae ſit differentia, xx. 241
Sybaris luxuria erat perdita, i. 11

T.

Tantali fabula explicatur, iv. 35
Taxilis cum Poro diſſidium, et utriuſque fortuna, viii. 85
Teleſilla Argivos modis ſuis animavit, xxvii. 439
Thebanorum exercitus amatorius, xxiv. 285

Digitized by Google

Themistoclis ſuaſu Athenienſes, urbe relicta, naves conſcenderunt, xix. 221. xxix. 349. xxxvii. 441
Thrasybulus, tyrannus Mileſius, xi. 121
Timagoras morte mulctatus, xxxix. 467
Timesias ſolis defectum Clazomeniis praedixit, xix. 227
Trophonii antrum et mores a conſulentibus uſitati, xiv. 151
Tuba Tyrrhenica, iii. 29
Tyrtaeus carminibus Spartanos excitavit, xxxvii. 439

V.

Veneris quod ſimulachrum inter Paphios, viii. 87
Veritatem ſcire aliquando non praeclarum, xix. 223
Virtus non eſt ars, xxxiii. 395
divinitus conceditur, xxxviii. 451, 453, 455
ob futuram ex ea voluptatem eligitur, iii. 23
ſine labore non aequiritur, v. 45
Virtutes non ſunt pares, xl. 473
Vita ſomnio ſimilis, xvi. 175
ex omni parte felix eſſe non poteſt, v. 41, 43, 47
Vitiorum ortus, xxxiii. 395
Ulysses quid innuat, cum epulas et calices meri plenos laudet, xxviii. 335
unde factum, ut tam multos labores ſubierit, xxxviii. 455
Voluptates virtutem ſequuntur, xxxi. 375
Voluptas non eſt ſtabilis, i. 11
non eſt bonum, ii. 13
nec finis hominum, ibid. 17
Voluptatis amor homini naturalis, iii. 19, 21
Voluptas eſt hominum conſervatrix, ibid.
rebus omnibus praeferenda, iii. 23
Voluptatis amor philoſophum non decet, iv. 31

X.

Xenophon infelix prae Diogene, xxxvi. 433
Xerxes filii uxorem amavit, xxvi. 317
lupo comparatur, xii. 137

Z.

Zopyrus Phyſiognomon, xxxi, 367

INDEX Auctorum in Maximi Tyrii Diſſertationibus laudatorum.

Aeſchylus, xiii. 147
Aeſopus, iii. 19
Anacreon, xxiv. 297
Aratus, xxx. 355
Ariphron Sicyonius, xiii. 139
Ariſtophanes, xxxi. 369
Epicurus, x. 113
Euripides, xix. 227
Herodotus, xxviii. 339, 341. xxxix. 459
Heſiodus, xiv. 163. xxix. 353. xxx. 363
Homerus, i. 9, 11. x. 111. xi. 123. xvi. 181, 185. xvii. 193, 203, 205. xx. 237, 239. xxvi. 321. xxix. 351. xxx. 361. xxxii. 377, 385, 387. xxxv. 411. xxxvi. 427. xxxviii. 445. xxxix. 459. xl. 479. xli. 485
Menander, xi. 123
Oracula, xi. 117. xix. 227. xxix. 347
Pindarus, xviii. 206
Plato, vi. 57. xix. 329. xxiv. 285, 287, 289, 297, 299.
Sappho, xxiv. 293, 297
Steſichorus, xxvii. 323
Thucydides, xxviii. 339

Digitized by Google

INDEX Auctorum, qui in JOANNIS DAVISII Notis emendantur aut notantur.

Litera a *columnam paginae priorem*, b *poſteriorem indicat.*

ALciphron emendatur, 537, b. 545, b. 546, a. 635, b.
Athenaeus emend. 508, a. notatur, 590, b.
Ariſtaenetus emend. 505, b. 624. b.
Apoſtolius not. 628, b.
Barneſius in Anacr. not. 600, a.
Burnetus, Thom. not. 533, a.
Clementina Homilia vi, emend. 563, b.
Clericus, Joan. in Heſiod Theog. not. 522, a.
Cyprianus emend. 583, b.
Dio Chryſoſtomus emend. 507, b. 508, a. 511, b. 633, b.
Euripidis interpretes not. 578, a.
Euſebius tentatur, 623, a.
Eraſmus in Adag. not. 628, b.
Grabius in Spicileg. not. 533, a.
Harpocration emend. 529, b.
Holſtenius in Stephanum de Urb. not. 604, b.
Hoffmannus not. 630, a.
Jamblichus emend. 611, a.
Joſephus emend. 502, a.
Julianus emend. 508, a.
Juſtinus Martyr in Hom. emend. 557, a.
Kuſterus in Suid. not. 634, a.
Lecapenus, Georg. emend. 600, a.
Lloydius, Nic. not. 639, a.
Lucianus emend. 518, a. 561, a. 563, a.
Minucius Felix emend. 589, b.
Morellus in Dion. Chryſoſt. not. 507, b.
Potterus in Clem. Alex. not. 588, b.
Plutarchus emend. 549, b.
Perizonius in Aelian. not. 520, b.
Quintilianus emend. 613, b.
Sariſburienſis, Joan. emend. 562, b.
Scholiaſt. in Max. Tyr. not. 501, a.
in Aeſchylum emend. 610, a.
in Ariſtophanem not. 511, b.
in Ariſtidem emend. 570, a.
Stanleius not. 593, a.
Suidas emend. 497, b. not. 511, b. 526, a. 540, b.
Tatianus emend. 641, a.
Themiſtius emend. 588, b.
Tzetzes emend. 508, a.

ERRATA in CONTEXTU ſic emendentur.

Pag.	Lin.	Lege.
29.	15.	ἀνακεχρῆσθαι
35.	22.	οὐκ
41.	9.	συγχωρήσεσθαι
45.	20.	οὐχ
87	10.	ἐμπίπτει τῇ ἕξει
103.	13.	διαπλέσαι
169.	6.	ὁμολογῆσαι
	ult.	κάλων
183.	10.	δὴ
191.	12.	δοκεῖ
245.	17.	κομῶντες;
251.	5.	ἐλῶντα
255.	28. 30.	Σαρδανάπαλλον
261.	10.	ὅτῳ
333.	5.	τυχὼν
345.	19.	δὴ
351.	23.	αἰδοῦς καμάτων
385.	20.	ἄγῃ
409.	5.	φιλῳδὸς
413.	15.	γάμου
	22.	πλησίον
419.	16.	λεσβικωτάτην
435.	12.	τὸ

In NOTIS ſic.

Pag.	Col.	Lin.	Lege.
504.	1.	23. 31.	ἀντικαταλλαττόμενος
	2.	38.	Μακρῷ
		41.	ὠχρότης
506.	1.	22.	ἀνθρωπίτιδος
	2.	penult.	ἐξηγημένῳ
509.	1.	14.	ἔργῳ
511.	2.	37.	Dio
519.	1.	7.	οὐκ
525.	2.	ult.	αἰσχύνα
545.	2.	16.	σοφῷ
563.	1.	30.	ſcholiaſtes
	2.	22.	Philebo

Digitized by Google

Digitized by Google

005663148

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google